

38-NERGÎZ ZÎNÊ
40-TE EZ KALKIRIM
41-BILBILO
42-WEXTA ZERYAM NÎŞAN
KIRIN
43-ŞEV ÇÛ
44-BÊBEXTÎ
45-LO LO PISMAMO
46-GELO EW KÎ YÊ
47-LEYLA
48- NEWROZE NEWROZE
49-ARIFO LAWO
50-ARIX
51--AŞIQ TEMALÎ
52-KILAMA LI SER YASI PINARÊ
53-(Aşiq Temalî kovara Bîrnebûn
54-ARÎ MEZIN
55-AY DE MEDET
56-AYFER DUZTAŞ RE
57-AVYAN E
58-AY DELAL
59-AYDIN- Hozan Aydin
60-BÎRA MÎRÎN HEBYA KALBÛN
TUNEBYA
60 A-ELÎKO
60- B DEWRANE
60-C DUNYAYÊ
60-D MAL CÎNAR
60-E NÊÇÎRVANO
60-F -ŞER Ê KOP Ê
60-G -GUL A BER QEFAÊ
61-AYNUR DOĞAN
62-DARA HÊJROKÊ
63-KEÇA KURD
64-AYŞÊ ŞAN
STRANÊN AYŞÊ ŞAN E
65-KEÇÊ WERE NAV ZEBAŞAN
66-AZADE
67-AX Û EMAN
68-AX FEDÎ DÎKE
69-AX LÊ LÊ DAY

AAA

1-EY REQÎB
2-ABBAS EHMED
2-A-HEY DÎNYA YÊ
3-ÇÛKÊN GERMÊ
4-HEYVA TARÎ YE
5-ABDUREHÎMÊ MÛŞÎ
6-ADARÊ-I
7-ADARÊ-II
8-AFRÎN
9-AGIR
10-AGIRÊ AZADÎ
11-AHMET KAYA
11-A-KERWAN
12-ALA ALA ALA
13-ALÎ BARAN
14-EM ŞER NEXWAZ ÎN
15-ALÎ XWARZA
16-JI ANADOLU YÊ
17-MEWLUT BIRA
18-OSÊ HEMDÎNÊ
19-BIRTÊ (BERTÎ)
20-Ji Gundê Ome xarzî Mistefa Çavuş
e
21-BISKÊ BI TÊL
22-DIÇIM DIÇIM NEMA TÊM
23-KEKO
24-FAT QILOT Ê
25-GUNDÊ ME
26-LI SER KAMÎL
27-XAL
28-ŞIVANO
29-KLAMA HUSEYINÎ
30-AMAN LO
31-BENDÊ DILÊ MIN QETIYA
32-AFO (EFO)
33-ŞÎNA ŞÛŞÊ
34-ALA RENGÎN
35-ARAM TÎGRAN
36-DILO MENAL
37-AZAD E

82-AX LÊ HEVAL
83-AX LO ZAVÊ
84-AY DİL
85-AY LÊ GULÊ
86-HAYNİM
87-LO LAWÖ
88-WELATÊ MİN
89-RÊWÎYO
90-MİŞKÊ KOR
91-ZÎLAN
92-DE BÊJE
93-AX WELATO

BBB

119-BERÎWAN
120-BES E
121-BESNA XELÎL
122-BESTO
123-BESER ŞAHÎN
124-WEYSA MÎNA
125-XIDÎRÊ MİN
126-DAYÊ
127-WÎRZÊ
128-SÎMÊ
129-ELÎ İHSAN
130-NEWROZ
131-BEYTA BİLBİL
132-BEZO
133-BÊMALÊ 1
134-BÊMAL-2
135-BÊMAL-3
136-BÊMAL- 4
137-BÊMALÊ

138-BÊRÎVAN-1
139-BÊRVAN-2
140-BÊRÎWANÊ-I
141-BÊRÎVANÊ II
142-BÊRÎYA BOTAN
143-BEW
144-BEYTOCAN
145-AGİR KETYE DİLÊ MİN
146-HAWAR DELAL

70-AX Û DAX
71-AXBABA SEMAHÎ
72-AX LÊ CEMO LÊ CEMO
73-AX KURDÎSTAN KURDÎSTAN
74-AX LÊ GULÊ GULA MİN
75-AX LÊ WESÊ
76-(AZÊ)TU AZÊ YÎ
77-AX LÊ LÊ LÊ
78-AX LÎ MİN DAÊ
79-AXAO !... AXAO...!
80-AX LÊ GULÊ TEVDE GUL
81-AX LÊ KİNÊ

94-BAJAR

95-BARAN
96-BARANÊ
97-BARAN BARÎ TENE TENE
98-BATMANÊ BATMANÊ
99-BAWER NAKİM
100-BAVÊ BEHÇET
101-BAVÊ FEXRÎYA Û FELÎTÊ
QUTO
102-BAVÊ FEXRÎYA
103-BAVÊ FEXRO
104-LÎ ÇIYAYÊ QÎRÊ; DELANA
PAŞO ŞERÊ REŞKOTIYAN Û
ETMANKIYAN
105-BAVÎKO
106-BAZO
107-BEDEWÊ
108-BEDEWCANA HUSEYİN AXA
109-BEDÎRXAN
110-BEJNA EYŞOKÊ
111-BEJNA ZIRAV
112-BEJNÊ-1
113-BEJNÊ -2
114-BENDÊ
115-BER BÎ RO
116-BERDOLAVÎ
117-BERÎTAN
118-BERXÎKA MİN

167-BİZINA BELLA HÊŞÎN,
168-BİZINÊ
169-BÎNGOL
170-BÎNGOL ŞEWÎ
171-BÎNGOL TU AVA BÎ
172-BÎRANÎN
173-BULBULO-I
174-BULBULO-II
175-BUHARÊ HAT BUHARÊ
176-BOSTANO
177-BÛK- ŞERBİK TIJÎ XIZÎNE LÎ
SER BÛKÊ BÎRJÎNE
178-BÛKÊ-I
179-BÛKÊ-II
180-BÛKÊ MEGİRÎ
181-BÛKA KURDA

147-GULA ZER
148-HEYDER AXA
149-DÎYARBEKİR MALA MÎN
150-AXÎNA TE NALÎNA MÎN
151-HER TÎŞTE, DÎN YA FANÎ
152-BÎHAR XWEŞ E
153-BÎLBÎLO LO
154-BÎNEFŞÊ
155-BÎNEFŞA MÎN
156-BÎRADER
157-BÎRAYÊN DELAL HÛN
WERÎN KURDÎNO
158-BÎRA HUSEYN
159-LÊ LÊ DE MIN GO LI PÊ pê
BÎRÊLI PÊ BÎRÊ
160-BÎRÎNDARÎM
161-BÎ SER ÇIYAN KETÎM
162-BÎRAWÔ ŞERÊ ME GÎRAN E
163-BÎSTKÎ WERE
164-BÎŞARÊ ÇETO
165-BÎTLÎS
166-BÎZALEK Û SOSÎN

CCC

199-MÎN NAVÊ XWE KOLA LÎ
BÎRCÊN DÎYARBEKİR
200-NÎKARÎM
201-DÎYARBEKİR
202-TORÎNA MÎN
203-TI CIWANÎ
204-BEHRA WAN Ê
205-LÎ MÎN LÊ LÊ
206-HOY ZEMANO
207-DÎLBERA QEŞENG
208-GULA SOR
209-GÎRYANÎM BES E
210-CAN TE ÇI BÎMÎN KÎR
211-LEYLA
212-EY HEVALA EVÎNDAR
213-LÊ DÎNE
214-SÎRA SÎBÊ
215-NA NA
216-SÊ SÊ

182-CAHALATÎ
183-CANÊ
184-CANÊ-BÎYOGRAFÎYAMÎN
185-CANÊ CANÊ
186-CANA MÎN
187-CANO
188-CEMÎLA CELÎL
189-ZÎRAV
190-GULÊ HOYNAR
191-GULGULÎ HA BÎ GULGULÎ
192-YAR RAZÊ
193-CEMÎLÊ HORO
194-CENCÊ SÎLDÊ NADO
195-CENGÊ-1
196-CENGÊ-2
197-CEWAD MERWANÎ
198-CÎWAN HACO

260-DE WER WERE

261-CAR CARAN

262-DE WAYÎ

263-QOZOLÎ

264-MEYGER

265-EZ ŞEHÎDÎM

ÇÇÇ

266-**ÇAÇANE**

267-ÇARİYÊN JI HÊLÊ SARİZÊ -2

268-ÇAV REŞA MÎN

269-ÇAV REŞÊ MALA MÎN DANÎ

270-ÇARÎNÊN ŞAMÎLÊ ESKER

271-ÇAR STÊRK

272-ÇAVREŞ

273-ÇAVREŞ Ê ÇAVXUMARÊ

274-ÇAVREŞÊ RUHAYÊ

275-ÇAV ZERÊ VÎRDA WERÊ

276-ÇAW BELLA

277-ÇEKO BİLİNDO

278-ÇEME ÇEME

279-ÇEMÊ FERAT

280-ÇEND KİLAMÊN DILA YÊN

GOVENDÊ

281- DERÎ ODÊ LI MÎN VEKE

282-DURIKA KEÇİKÊ JI BO BAVÊ

283-BÛKÊ

284-EZ KEÇİM KEÇA GUNDAN ÎM

285-ÇEND HEYRANOKÊN KURDÎ

286-HELEB

287-YAR MERHEBA

288-ÇEQÎLMAST

289-ÇÎMA-I

290-ÇÎMA-II

291-ÇÎMA NAYE

292-ÇÎMA YARÊ

293-ÇÎMA YAR NEHAT

294-ÇÎ BÊJÎM

295-ÇÎPKA XUNAVÊ

296-ÇÎ TOLAZ Û SERSERÎ

297-ÇÎYAYÊ MAZÎ

217-PERO

218-KEZÎZER

219-HEZ DÎKÎM

220-FEQÎRO

221-XWEŞ E

222-XEYAL

223-PERE

224-SEYRO

225-LÊV

226-SERXWEŞ

227-BESE DÎNALE WELAT

228-KEZÎZERA MÎN

229-ZÎNGÎL

230-WELAT

231-TE ZÛ TÊDERANÎ

232-KURDÎN SERBİLÎND ÎN

233-GULA SOR

234-PÎRXWEŞ E

235-YERÎWAN

236-YERÎWAN

237-CAN

238-DÎ BÎNÎM

239-HEVAL EVÎNDAR

240-LÊ DÎNÊ

241-BEHRA WAN

242-MAÇEK

243-ZEMANO

244-TORÎNAMÎN

245-TU CIWANÎ

246-DÎYARBÊKÎR

247-DESTANA EGÎDEKÎ

248-NÎKARÎM

249-BERÎVANE

250-BEHRA WANE

251-GÎRÎYANÎM BESE

252-GUND Û BAJAREN ÇADÎRÎ

253-GUND Û BAJAREN ÇADÎRÎ

254-CÎZÎR E-I

255-CÎZÎRÊ-II

256-CÎRANÊ-I

257-CÎRANE-II

258-CÎRAN CÎRANÊ

259-COMERD- HOZAN COMERD

335-DELALÎKÊ DİLÊ MÎNO
336-DELALÊ
337-DELALÊ BERİYÊ
338-DELALÊ EYŞÊ
339-DELALÊ ÇİYAYÊ MAZÎ
340-DELALÊ HELÎ CAN
341-DELALÊ NÛ
342-DELALÊ QEREJ DAXÊ
343-DELÎL XANÊ
344-DEM
345-DEMÊ DEMÊ
346-DE MEGRÎ
347-DENGBÊJ HUSÊNÊ MÛŞÎ
348-LÊ LÊ DÎLBERÊ
349-AX LÎ MÎN DAÊ
350-DENGEK HAT GUHÊ MÎN
351-DENG BÊJ KEREM
352-DENGBEJ KEREM Û
DENGBÊJ XANÊ
353-DENGBÊJ PÎNEHAS
354-DENG BÊJEKÎ JÎ ÇİYAYÊ
KURMENC
356-Ji pirtûka J. MUSELYAN
357-DENG BÊJ ELÎ TECO
358-DEPREME VARTO
359-DERDÊ DÎNA
360-DERDE DURÎ
361-DERDÊN KEVÊN
362-DERDÎ DÎL
363-DERDO
364-DERÊ SORÊ
366-DESTANÊ
Elê Malê Gulîzara Kurd
367-HESO Û NAZÊ
368-DESTANA TAHÎR Û ZAHÎRÊ
369-EVÎNA HESO Û NAZÊ
370-DESTANA SALÎHÊ NASO Û
KEJÊ
371-DESTANA SEYRÊ Û ELİYÊ
MAMED
372-DESTANA SÎLOPÎ YE
373-DESTANA DEWREŞÊ EVDÎ
374-DEWREŞÊ EWDÎ

298-ÇÎROKA APÊ MÎSTO
299-ÇÎYA BÎLİNDE TE NABÎNİM-I
300-ÇÎYA BÎLİNDİN TE NABÎNİM-
II
301-ÇÎMENO ÇÎMEN
302-ÇÎYAYÊ ME
303-ÇOPÎ - Jiyana Çopî
304-ÇO KERÊ MÎN
305-ÇOXİK
306-ÇÛME BERWARÎ
307-ÇÛMÊ CİZÎRÊ
308-“ÇÛRO Û FESÎHÊ MÎHÊ Û
MÎRZE”

DDD

309-DARA JÎNÊ
310-DAÊ EZ XEZALÎM
311-DAYÊ DİLÊ MÎN DÎNE
312-DAYÊ-1
313-A-DAYÊ- 2
314-DAYÊ 3
315-DAYÊ DAYÊ İV
316-DAYÊ LÊ LÊ
317-DAYÊ TU MEGRÎ
319-DAYÊ WELAT ŞÎRÎNE
320-DAYİK DELÎLÊ
321-DE BESE
322-DE BERDÊ DE BERDÊ
323-DE BÊJİN BÊJİN
324-DE BÎDÎNE ME BÛKA ME
325-DE BÎLA BETO
326-DE BÎMEŞ BÎMEŞ
327-DE GİDYANO !
328-DE LO LO
329-DE WER WER WER KEZÎZER
330-DELAL-1
331-DELAL 2
332-DELAL 3
333- DELAL -4
334-DELAL TU DELAL Î

417-QEDRÊ
418-DIYARBEKÎR-1
419-DIYARÊ BİLİND
420-DÎLBERA MÎN
421-DÎLAN
422-DÎLOK
423-DÎNO ZALO
424-DÎSAN BARANE
425-DOLABÊ
426-DON DON DONDIRXAN
427-DOTMAM 1
428-DOTMAM-2
429-DÛRÎ
430-DÛRİK
431-DÛRİKÊN BER DAN KÛTANÊ
432-DÛRİKÊN BER DAN KUTAN E
433-HINÊ BÎNIN LÎ TEŞTÊ KÎN
434-DÛRİKÊN LÎ SER BÛK Û
ZAVA
435- DÛRİKÊN LÎ SER BÛK Û
ZAVA TÊN GOTÎN
436-DÛRİKÊN LÎ SER MAL Û
DEWLEMENDIYÊ
437-DÛRİKÊN LÎ SER XWESÛ Û
XWEZÛRAN
439-DÛRİKÊN LÎ SER HINÊ Û
KEKÊ MÎNO ZAVA

DÛRİKÊN LÎ BER TENBÛRÊ

440-MAM DELALÊ
441-MAMİK
442-NARÊ
443-HEY NAYÊ
444-SÊVÊ-1
445-DÛRİK
446-WELE NASTÎNİM MÎRÊ
FARQÎNÊ
446-A-GEWRA MÎN WERE
447-XEZALA MÎN
448-WER XAN WER XAN WER
XANÊ
449-HA BÎ ROVÎ ROVÎ ROVÎ

375-DEWRÊŞÊ EVDÎ Û TEYAR
AXA
376-DEŞTA MÛŞ`Ê
377-DEŞTA PALO
378-DEYNAKİM HA DEYNAKİM
379-DEWRAN
380-DÊRANÎ
381-DÊRSİM
381-A-DÊRSİM E XWEŞ DÊRSİM E
382-DERSI E XWEŞ DERSİM E
383-DERWÊŞÊ SERHEDÎ
384-DÎGEL YARÊ
385-DÎGERİM
386-DİKİM GEWRÊ RAMÛSİM
387-DÎLBERÊ
388-DÎLGEŞ
389-XERÎVÊ
390-XEZALA MÎN
391-DÎLÊ MÎN
392-DÎLO 1
393-DÎLO 2
394-DÎLO 3
395-DÎLO HELİM LO DÎLO
396-DÎLO MENAL
397-DÎL KOÇERÊ !!!
399-DÎLÊ EWİLÎ
400-DÎLO YAMAN
401-DÎLO ÎŞEV LÎ KU ME
402-DÎLOVAN
403SÎPANÊ XELATÊ
404-EVÎNA ME
405-LO LAWİKO
406-XERÎBÎ
407-DÎN DÎLXAN
408-DÎTİRSİM
409-DÎTİRSİM YAR
410-DÎNO- OZAN DÎNO
411-KA BÊJİN EM KÎNE
412-HER SERÎT
413-XERÎBÎ
414-DIYAR
415-DÎTİRSİM DAYE
416-DAYÊ WALLA NABE

490-ELİYÊ BETÊ Û STIRANEKA
491-ELMASA MÎHEMED-»
Elmasxan
492-Baxçê Elmasxanê
492-QUMRİKÊ
493-RÎHANÎM
494-KOTIR
495 HATIM BESTA BELEK
496-NERMÊ
497-EMAN EMAN-1
498-EMAN EMAN-2
499 EMAN EMAN-3
500-EMAN EMAN ÇA ÇANÊ
501-EMER AXA
502-EMÊ GOZÊ-1-
503-EMÊ GOZÊ 2
504-EMÊ GOZÊ
505-NAS NAVÊ EMÊ GOZÊ Û
QEWÎMÎNA LÎ GELİYÊ BELÎSÊ
506-EMÎNA-1
507-EMÎNA-2
508-EMÎNO
509-ERÊ MÎRO
510-ERE XIME
511-EM NE XWÎNÎ NE
512-EM DÎXWAZÎN ALA XWE
HÎLDÎN
513-EM HATÎN
514-EM ZAROKÊN KURDÎSTAN
515-ENEDOLÎM EZ
516-EREBO
517-EREBÊ-3
518-EREB ŞÊNÊ
519-ESLÎKA QADÎR
520-ESMERA FARÊ
521-ESMER
522-ESMERÊ-1
523-ESMERÊ-2
524-ESMER XAN
525-ETÊ PORÊ MÎNÎ REŞ E
526-EV ÇÎ JÎYAN E
EVDELÊ ZEYNIKÊ ÇEND
NÎMUNE

450-TEMER LAWÔ (ÇEMÊ
ZAXOKÊ)
451-MERO
452-KOTÎKO
453-XÎDÎR
454-RAMÛSAN
455-KEZÎ ZERÊ
456-REMZO
457-GEWRA MÎN
458-NAZLİYÊ
459-KEVANJENÊ
460-MAMO
461-LÊ NÛRÊ
462-WEYSO
463-MÎN XEWNA TE DÎ
464-HÎSO
465-XÎZÊMÊ
466-SÎNEMÊ
467-SÎNCÊ
468-TEMERO
469-YADÊ
470-NOFA
471-LO LO LAWÎKO
472-KÎRÎVÊ
473-XURFANÊ
474-ZEKÎYA
475-GULÊ
476-KEÇÎKA GUNDA
477-LAW OSMANÊ
478-DÎNO-DÎNO
479-DODO
480-DOLABÊ
481-DOZA ME NAMÎRÎ
EEE
482-ECEM
483-EDLÊ-1
484-EDLÊ RABÊ-2
485-EDOLÊ (EDÛLÊ
486-EHMEDO RONÎ
487-EGÎDÊ CÎMO
488-EHSAN BIRA
489-ELEGAZ

FFF

565-HEVPEYIVÎN
BÎ HUNERMEND FARQÎN RE
566-FATE-OZAN FATÊ
567-BÛKA ÇIYA
568-MIRIN HATE BERMALA ME
569-MIN DÎ XELKÊ JI XWE RE BIR
570-CÎRAN MELHEMA DILÊ MIN
571-LETER E LETER E
572-HEY LAWO HEY BÎRA
573-FATMA ÎSA
CAREKÊ GOT LÊ XWEŞ GOT
574-MÎHO
575-FATÎMÊ-1
576-FATÎMÊ-2
577-FAT QULOTÊ
578-FERMANE
579-(FATÎM) EZ HESRETA TE
NABÎM MÎRÎNÊ
580-FEDÎ
581-FELEKÊ
582-FERHAT TUNÇ
583-QURBANA CAWEN TE
584-YARO YARO
585-WAY LÊ DELAL
586-NÎYO
587-FERMANA MALA ÎBRAHÎM
PAŞA
588-FERZÊ
589-FEQÎ Û EYŞANÊ
590-FEQÊ TEYRAN Û DÎLBER
591-DÎLBER

527-LO MÎRO
527 A- EVDELÊ ZEYNIKÊ ÇEND
NÎMUNE
528-EVDO
529-EWKÎ BAJAR ANÎ
530-EVÎNA BEXTEWAR TUNE YE
531-EVÎNA PÊŞÎ
532-BÎREHÎMÊ MÎSTÊ
533-EVÎNA ME
534-EVÎNDAR
535-EYŞANÊ
536-EYŞO
537-EYŞOK
538-EYŞANÊ ELÎ
539-EY WELATO
540-EY FERAT FERAT
541-EZ GULÎM TU BEYBÛNÎ
542-EZ TE BAŞ NASDÎKÎM
543-EZ Û YAR Ê
544-EZ Ê LÎ SER SÎMÎLÊ
545-EZ KÎN ÎM
546-EV KÎLAMA LÎ BAKUR,
ROHÎLAT Û LÎ QAFQASYA OLAN
DÎDE
547-EZ
548-EZ AGÎRÎM
549-EZ BERFÎM
550-EZ DÎÇÎM
551-EZ GULÎM TU BEYBÛNÎ
552-EZ KEÇÎM KEÇA GUNDANÎM
553-EZ Û YAR
554-EZ NEWEŞ ÎM
554 A EZNÎVA REŞÎD
555-EYŞÊ EHMED AXA
556-EZDÎN ŞÊR
557-EZ Ê YEKÎ BÎGÎRÎM
558-EZ NE DÎNÎM
559-EZ XELEF ÎM
560-ÊM Ê
561-ÊMO-1
562-ÊMO-2
563-ÊVARA HÎNÊ YE
564-ÊVARE

HHH

628-HA AV AV
629-HA BÎ DERENGÊ (Selîmo lawo)
630-HA BÎ DAR E
631-HA BÎ ZERÎ
632-HA DÎ CÎDA DÎ CÎDA
633-HA GULÊ
633-A-HALÎM
634-HA LÊXÎN
635-HA LÎ SER ME
636-HA ŞILORE
637-HAT KARWANE
638-HATÎM BESTA BELEKA
639-HATÎM CİZÎRÊ
640-HATÎ BIREVE
641-HAWAR LÊ
642-HAY DÎL HAY DÎL
643-HA WER DELAL-2
644-HAWAR DELAL-3
645-HAWARA XANÊ DİMDİM
646-HAWÎLA MÎR KAMİRAN
647-HAY GİDÎ XEYDOKÊ
648-HAYLA LÎ MÎNÊ
649-HAY LÊ
650-HAY LAYÊ HAYLO
651-HAY NİK NA
652-HECIYÊ CINDÎ
653-Frîda Cawarî û Esra Çitçi
654-HECÎ MEMO
655-HECÎ MÛSÊ BEGÊ XWÊTÎ Û
GULÊ
656-HEFT SEDÊ
657-HEKÎMO
658-HELEPÇÊ-1
659-HELEBÇE-2
660-HELİM CAN
661-HELÎM CANÊ
662-HEY LÊ LÊ WEY LO LO
663-HEMDÎN Û ŞEMDÎN
664-HEMÊ GOZÊ

592-DÎLBERÊ
593-HEY DÎLBERE
594-FILÎTO
595-FÎNCİKO

GGG

596-GANÎ NAR
596-BITERE
597-BÎ MÎN NEKENE
598-BİRÎNDARİM
599-DÎLAN
600-QULİNGO
601-EY SALÊN BORÎ
602-GER HEBÛYA MÎN YAREK
603-GEWRÊ
604-GEWRA MÎN
605-GEWRÊ GİRAN
606-GEWR Û BOZA MEHMEDA
GİHA APÊ SERHADA
607-GÊNCO !
608-GÊNÇ XELÎL Û EDÛLÊ
609-GÊNÇ XELÎL
610-GÊR Û GÊR; GÊR DESTARÊ
611-GİRÊSIRA BÎ SÎRÊ
612-GİRTİYÊN AZADIYÊ
613-GOÇER
614-GORÎ
615-GOVEND GERİYA BANÊ
KURSÎ
616-GULA MÎN
617-GULE GULE
618-GULÎZER
619-GULBHAR- Hevpeyvîn
620-GULA ZER
621-GUL GULÎ
622-GULÊ GUL BEYAZÊ
623-GULÊ
624-STRANA GULÊ
625-GULÊ MAHRÛMÊ
626-GULÊ GULÊ-1
627-GULE GULE-2
627-A-GUNDO

707-HEY LÊ KAL
708-HEYLA LÎ MÎN XERÎBÊ
709-HEYLO DAYÊ
710-HEY NARA MÎN
711-HEY NÊRÎ
712-HEY NÊRGÎZ
713-HEYRAN (1)
714-HEY LO AXAWO
715-HEY ZALÎM
716-HÊ BÎ GOVENDÊ
717-HÊSÎR ÎM LÎ ZINDANÊ
718-HÊSÎRÊ MÎN DÎBARÎN
719-HÊY LÊ (Xezal)
720-HÎMO HAY
721-HÎNDA BÛ
722-HÎNE HÎNE HÎNE
723-LI KOMA DORÊ DÎYARBEKÎR
724-HOPANÎ
725-HOY CAN
726-HOY CAN CANÊ
727-HOY DÎLAN
728-HOY MASÎ DARO
729-HOY NARÊ-1
730-HOY NARE-2
731-HOY NARE NARE
732-HOZAN ŞÎYAR (CELAL
SARÎKAYA)
733-DAÊ WELAT ŞERÎNÊ
734-ŞÎRÎNA MÎN
735-HÛCRA TARÎ
736-HUR HUR LÊXIN GOVENDÊ
737-HÛSÊNO

iii+iii

738-**ÎBRAM**
739-ÎKRAM XANÎM-1
740-ÎKRAM XANÎM LÎ SER
SÎYASETÊ JÎ KILAMA ÇÊ KÎRÎNE
741-ÎMAMÊ ELÎ
742-ÎNÊ CAN
743-ÎRO ROJA REHETIYE
744-ÎSA BERWERÎ Û STRANÊN WÎ

665-HEMÊ MÛSÊ
666-HENEK PÊKÎRÎN(qelebeytik)
667-HENNE Û MEDO
668-HER BÊLÎM
669-HER BÎJÎ
670-HER BÎNÎN
671-HER MÎN DÎ
672-HERE WELATE XWE
673-HERÊ WAHÊ
674-HER WENDELÎ
675-HER ZAVAO LO HER ZAVAO
676-HER BÎJÎ
677-HESEN CÎZRAWÎ
678-XÎFŞÊ
679-EZ KEVOKIM LÊ LÊ
680-KOÇERÊ
681-HESENAN Û HEYDERAN
682-HESENÊ MALA MÛSO
683-HESENÎKO
684-HESENÊ MUSO Û HEDOKA
QASO
685-HESKÎF-HESEN KÊF
686-HESEN ŞERÎF
687-HESENÎKO Û ASÊ
688-HESEN ZÎREK
689-HESO REBENO
690-HEYRAN-HEYRANOK-1
691-Heyran – Heyranok-2
692-HEVAL BARGÎRANÎM
693-HEVALA ÊVÎNDAR
694-HEVAL HARÛN
695-HEVALNO
696-HEY BÊNÎN
697-HEYLO SÎWARO
698-HEYV TARÎ YE
699-HEWARE
700-HEVAL HEVAL!
701-HEVAL AVKA SER HÎNARÊ
702-HEVALÊ
703-HEY BERÎ
704-HEY DEM E
705-HEY GUL
706-HEY GULÊ

756 -YARÊ
757-GULÎZARÊ
758-RENGÊ ÇAVÊN WÊ
759-RANAZÎM RANAZÎM
760-KEÇÊ DÎNÊ
761-ÎSKANO
762-ÎSOT
763-ÎSOT Vers-2
764-ZEYTÛN

745-MÊVANO
746-GULÊ MARÛMÊ
747-BÎREHÎMÊ MÎSTÊ
748-ZOZAN
749-HAYÊ HAYÊ HAYÊ
750-LÊ DAYÊ
751-ÎSA HESEN
751-ZALÎMÊ
752-EZ Û YARÊ
753-HEVAL
754-SERÎ RAKE
755-BENDÊ

JJJ

765-**JAHR**
766-JÎNÊ JÎNÊ
767-JÎN Û HEBÛN
768-JÎYAN
769-JÎYANEK NÛ

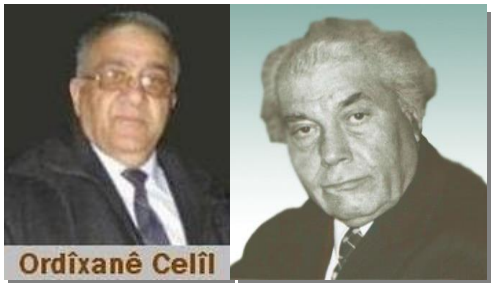
**DENGBÊJ Û STRANÊN ME
DESTAN Û FOLKLORA ME**

**Amedekar: Hasan Akbal/Hesenê Al ê
hesene.ale@hotmail.com**

BEŞAYEKEM

A-K

Ez vê xebatê xwe dîrokî û mîllî diyarî ronekberên Kurdê li St Petresburgê li sûrgûniyê jîyana xwe ji dest dayî birêz **Orduxanê Celîl** û dîroknas **Qenedê Kurdo** dikim. Wan herdû mêrxwazên qedir giran temenê xwe ji bo çand edebiyat û Folklorê Kurdî pêşkêş kiribûn. Ez ê wan herdû mêrxwazan hetim bi can û dil bi bîrbînim

Ordixanê Celîl

[Hesênê Alê-Stockholm](#)

PÊŞGOTIN

Ez dixwazim bi gotineka **W. Shakspaîr** dest bi nivîsa xwe bikim

“Yên ku stranên neteweyekî çêdikin ji yên ku qanunên wan çêdikin hê xortir in”

Gava ku mirov li dîroka Kurda dinêrê, mirovên ku li ser dîroka Kurda lêkolîn pêk anine, hertim di nivîsarê xwe de behsa Mezopotamya û axa wê bi xêr û bereket, Kurd û Kurdîstanê kirine. Meriv di wan nivîsaran da rastî hebûn û jîyana Kurda tê. Stran jî ji wan numuneyeke.

Stran û destanên Kurdî hertim bala dîroknasên Rojhilat Navîn kişandine. Bi rastî bala min jî gelek kişandibûn. Gava ku ez di girtingehê da bûm. Min bi cîwan û mûnewerê Kurd tembîh dikirin û digot; çîrok, metelok û stranên Kurdî berhev bikin. Ew sibê bi me lazim bibin. Îro em dibînin, ew bi me geger in.

Ji ber ku di wan stran û destanan da dîrok û çand, felsefê û tasawufa/sofîzm kurda raza yê.

Gava ku mirov li wan stran û destana dinêrê an çav lê digerîne mirov hê baş dighêje ku zimanê Kurdî zimanekî dewlemende bûye.

Ji bo wê ez

dibêjim serboriya milletekî di folklorê wî milletî da ye.

Lê mixabin dewletên kolyanlist destûr nedane ronekbirên me ku ew wan bikşînin ser kaxizê. Yê ku hatî nivîsandine jî ew ji aliyê wan ve hatine îhma kirine û ji ortê rakirine. Ew bûne stîrî diçavê wan re çûne xar e. Em deyndarê wan dengbêjên ku hertim derd û kulê me bi devkî anine ziman û çanda me li ser pîya girtine. Lê ez wan nikarin yek û yek bêjim. Ew hemû hêja ne. Di nav jîyaneka qambax da çûne ser dilovaniya xwe. Xwedê rehma xwe li wan hemûya bike.

Lê ez vê bêjim, ez dibînim ronekbirên me îro hewldinin wan stran û destanan dikşînin ser kaxiza. Ew kara wan min kêfxweş dîke.

Yek ji wan ronekbiran hêja **Hesenê Alê/Hasan Akbal e**. Ez wî pîroz dikim û nirxeka giran didim xebata wî. Wî bi salan stran berhev kirine û ji kasetê kişandiyê ser kaxizê, 1558 stran 30-35 otobiyografiya dengbêja amede kiriye. Xebata wî numuneyeka baş e. Xizmetekî giran e. Ew eşqa wî ya stran û edebiyata Kurdî, ew ber ve **Îzmîrê** birîyê û ew bi rojan li **gora Aysê Şana** nemir geriyê û wî li **Îzmîrê** gora **Aysê Şanê restorê** kiriye û pişt re wî ji bona wê restore kirina gorê, ji aliyê polîsên tirk ve gelek zahmetî dîtine. Ew avêtine zindana bi salan ceza li wî birine. Bila divê em mirovên ku ji bona pêşvaçûyina zîman û çanda Kurdî dixebitin pir bibin Serketî be.

Serokê şaredariya Amedê yê kevn/Mehdî Zana 13-06-2009 Stockholm

FOLKLOR

Rengînî û dewlemendiya folklorê Kurdî ji zûdaya bala rojhilatnasa, Kurdnasa, folklorîstan û gelek kesên dinê mayîn kişandiye ser xwe. Mirov nikare bi tenê folklorê wek çand berhemên hunerî bihesîbîne. Folklor serborroia civatekê ya dîrokî ye. Civakî hunerî û pêşketina zimanê û wê civatê nîşan dide. Hemû ew yekan di nav folklorê da gehştine hev, di nav hev de hatine hunandin, ristin, di dawiyê de defîneke çandî pêk anîne, bûne çavkaniyên potansiyel. Akademîsyên û pisporê A- T Ganalanyan, vê dewlemendî rengînîya folklorê Kurdî wek **“Ansîkopedîya civata Kurd ya jîyînê”** bi nav dixe Ji ber vê yekê mirov peyvên folklor û jîyînê ji hev nikare bide cuda kirin. Mirov dikare bêje, folklor bi xwe jîyîne, lê belê jîyîneke ku huner edebiyat ji xwe re kiriye pêlekan. Ew jîyana ku em di nav dene, dem-dem rûsar dibe, carcara bîhna mirova teng dixe û bêtahm, bi saya folklorê xwe gihandiye li ser sînorên bedeweyî. Ev sînorên jîyîn, folklor û bedeweyî alîkariya îmkânên hunerî çawa em dibînin herdiçin tenik, zirav, barîk dibin, ji nûva tînan hunandin û tînan ristin.

Ji ber dijwariyên dijmin li ser me îro folklorê Kurdî baş nayê nasîn. Folklor wek neynîka civatekê ye, mirov dikare bi saya vê neynîkê civatê baştir nasbike, bi hêsanî dikare xwe bighîne kuraya sedsalan. Ji aliyê din, folklor him ji bo ziman, him jî ji bo edebiyateka nûjîn, bingeh û defîneka mezine. Lê ji ber dijwariya dijmin û qedexebûna li ser zimanê Kurdî ew defîna di nava gel da hatiye veşartin û sergirtî maye. Elbet bêguman ew defîna rojekê ji aliyê Kurdan ve bê vekirin û li ser lêkolîn pêk bên. Divê ronekber, nivîskar û folklorîstên Kurd pêwistin li pêşiya vê wêrankirin, kambaxkirinê, xizankirine rawestin, çî dibe bila ma bibe, pêwîste em her numuneyê folklorê Kurdî derbasî ser kaxîzê bikin.

Folklor carna wek **edebiyata devkî**, carna jî wek **zargotin** jî tê bi navkirin, **edebiyateka kolektîf e**, xelkê bi xwe ew edebiyata afirandiye, nivîskarê vê edebiyatê tîne ne, ew edebiyat bi salan li zer-ziman maye, xwe parastîye, xwe nuh kiriye, dewlemend kiriye bûye malê gelê Kurd. Beşek ji çanda mirovahiyê pêk anîye.

Ji pirtûka ROHAT ALAKOM-1993

DÎROKA MÛZÎKA KURDÎ

Çavkanîya gelêrî-dîrokîya Mûzîka Kurdî Dengbêjin. Hêmanên bingehîn a Muzîka Kurdî Dengbêj, Stranbêj, Lawîkbêj ve Çîrokbêjan e. Dengbêj xwedî hiş û dengêkî bihêzin.

Her wiha ji ber ku li erdnîgarîya Kurdistanê her tim digerin pêkanîna hişmendîya netweyî de rolekî girîng leystine. Ji Kurdistanê bi hezaran dengbêj derketîye. Evdalê Zeynikê ku di sedsala 17 an jîyayê, Selim Slêman, Kawis Axa, Meyremxan, Hesên Cizrevî, Qerebetê Xaco, Îsa Berwarî jî hin dengbêjên ku cara pêşî tê hişa mirov.

Rewşa Muzika Kurdî ku di serdemên navîn, nû mijareke lêkolîneke. Niha tenê nêrinek giştî ser Muzika Kurdî kirin.

Di Muzika Kurdî de keşêya herî girîng nebûna pêşesazîya Mûzika Kurdî ye. Arîşeyek din jî ku vê arîşe hemû mijaren diyar dibe ji nebûyîna dewleekî navendî û serbixwe ya Kurdistanê ye. Ji ber wan pisgirêkan riheke hevbaş a Mûzika Kurdî pêk naye. Meselyek din ku zîrê dide Mûzika Kurdî, wergerandin û talankirina bir sedan klam û stanên Kurdî ye. Çi heyfe ku, gelek caran ev talan bi destê Kurdan tê çêkirin.

Radyoyên Bexda, Tehran û Êrîvan pêşketina Mûzika Kurdî de rolekî girîng leystine. Mihemed Arif Cizrevî, Meyrêmxan, Hesên Cizrewî, Hesên Zîrek Aram Tigran, Şakiro, Qerebetê Xaco, Eysê Şan û gelek navên din bi wan radyoyan dengên xwe gihandine guhdarvanên Kurd. Di Muzika Kurdi de herî zêde di şeweyên mûzika gelêrî a Kurdî, mûzika gelêrî a Kurdî yê modernizekirî, modern (pop-rock-cazz-pop folk, etno-rock...) û şeweya Dengbejî deberheman tê hilberandin. Kurd hilberîna xwe ya muzikal bi hûnermendên...

TARZ Û SITÎLÊN MÛZIKA KURDI Û PIRSGIRÊKÊN HEYÎN

Di dîroka mirovahiyê de, destpeka jiyana mirov çawa bû? Jiyana civakî çawa dest pe kir? Têkiliya navbera mirov û xwezayê bi çi rengî berdewam kir? Mirov çawa fêrî axaftinê bû? Huner çawa û bi çi armancê hate afirand? ...

Pîrî zanyar û lêkolînan dibejin bi teqlîda xwezayê mirovahî pêş ket û li gora xweşîkbûn û pirrengiya xwezayê, huner di asta herî bilind de bi keda mirov hatiye afirandin. Bi rastî jî dema ji bo huner lêkolînek bê kirin, divê mirov li jiyana destpêkê û tekiliyên mirov û xwezayê binere, di virde hê gelek sir veşartî ne.

Rîtim

Her ku mirov cîhan û jiyana li ser rûyê erdê nas kir, dît ku di bişkivîna kulîlkan, şînbûna dar û beran, gihiştina meyweyan, derketin û çûyîna rojê, barîna berf û şiliyê, meşa sewalan û bi kurtasî di tevahiya giyanwerên li ser rûyê erdê de rîtmekê bêdawî heye. Her zindiyê li ser rûyê cîhanê, li gora rîtmekê tê afirandin û di nava rîtmekê de jiyana xwe didomîne. Stêrkên li ezman û peyka dinyayê (gezegen) jî li gora rîtmekê dizivire. Dîsa demsal, meh, roj û saet li gora rîtmekê dimeşin. Bi kurtasî mirov her ku xweza, cîhan û gerdûn nas kir, ji wan fêr bû ku her tişt li gora rîtmekê dijî û dimeşe.

Destpêkê mirov ji xwezayê fêrî hestên rîtimê bû û wiha fikirî; “eger her tişt li gora rîtmekê dijî, divê wê demê rîtim bingehî herî girîng e”. Ev fikir bû bingehê afirandina mûzîkê jî. Ji ber wê, di mûzîkê de ji sê kevîrên bingehî yê herî girîng rîtim e.

Awaz

Şopandina xwezayê, mirov ber bi keşfên nû ve bir û dît ku derveyî rîtima xwezayê tişteke din heye ku ji her tiştî bi renekî cuda dengê derdikeve. Baran

dibare, aşût dikeve, ba tê, birûsk vedidin, çiya diteqin, heywan dizûrin, av diherike, lêdana pêlên behrê û her wisa her zindî bê dawî di nava rîtimekê de dema herket dike, ji her yekê dengê cuda derdikeve.

Mirov deng keşif kir û bi teqlîda xwezayê fêrî derxistina dengên cuda jî bû. Daxwazî û hestên xwe bi rîya rîtim û deng dan xuyakirin, lê têrê nekir...

Armonî (aheng)

Hestên nerm û hişk, eş û jan, daxwazî û redkirin, dilxweşî û xem, ken û girî, qîr û melûlî ji hev pir cuda bûn. Û rîtim û deng bi serê xwe nikariyan vê cudabunê bidin diyarkirin, an hesandin. Mirov dîsa zivirî xwezayê û vê carê aheng keşif kir. Dît ku giyanwerên li rûyê erdê, tev li gora rîtmekê dîmeşin û dengên cuda derdixin.

Ji bo ku her rîtim û deng rast û bê şaşî bimeşin, dihat xwestin ku ahegek di navbera wan de hebe. Mirov xweza sopand u dit, ax bê av û rojê şîn nabe, av dibe hêlm, hêlm dibe ewr û ewr dibin baran, dibare. Eger ba neyê, kulîlk nabişkivin û rengîniya xwezayê pêk nayê. Robar di deştan de bédeng û hedî, di berkaş û berwaran de bi lez û bi dengê hişk diherikin.

Heywan dema diçe nêçîrê pir bê deng û hedî hereket dike. Çivîk sibehan cuda, êvaran cuda û bi şev cuda dixwînin. Û her wisa mirov dît ku her tişt di nava ahegekê de bi armanîyêke cuda deng dide.

Destpêka Mûzîkê

Mirov fêrî rîtim, deng û armanîyê bû, êdî derî li afirandinên nû û dewlemendtir vekir. Afirandina Hunera mirov, bi teqlîda xwezayê dest pê kir. Ev nêrîn ji aliyê her zanyar û lêkolînvan ve hatiye pejirandin. Mînak: Mirovên jiyana despêkê dîtin ku di navbera heywanên cur be cur de zimanek heye û bi vî zimanî bi hev re diaxivin û hev agahdar dikin.

Mirov ji, bo ku nêçîra xwe bi hêsani bikin û bi ser bikevin, xwe fêrî zimanê hin heywanan kir. Ev ji bo neçîrvanan bû tecrûbeyeke pir mezin û di demdirejî de bi vê tecrûbeya xwe cara yekê heywanên kûvî kedî kirin û bûn şivanên destpêkê. Ji ber vê jî tê gotin hunermed û muzîsiyenên destpêke şivan in.

Mûzîka Kurdî

Gelê Kurd di dîrokê de bi cînarên derdorên xwe re herdem daye û standiye, ev tekilî di warê çandê de deriyê pirregbûne li çanda Kurd vekiriye, ji ber wê mûzîka kurdi ne homojen e, li gora herêman tarz û sitîlen cuda tèn xwuyakirin. Ji ber kevneşopiya xurt û çanda dewlemed, mûzîka Kurdî li hemberê astengî, dagîrkerî û erîşan, dîsa jî reng û cudahiya xwe parastiye.

Mirov dikare Mûzîka Kurdî li gora rastiya civak û siyaseta ku bi hezarê salan e li Kurdistanê hatiye meşandin, di sê beşan de bigire des;

1. Beriya parçekirin û dagîrkeriya Kurdistanê. Di wê demê de mûzîka Kurdî di qada herî bilind de di Zîgurat û dergehane de bi metodên xurt perwerdeya wê dihat dayîn û mûzîk pêş diket. Di salên navbera 280yê B.M û 130yê D.M de mûzîsiyênê Kurd AVGER ne tenê mûzîka Kurdî, a gelên Rojhilata navî jî sîstematîze kiriye û di dibistanan de perwerde daye. Dîsa Îbrahîm Musilî û Harûn el Reşîd li Bexdayê hunerên xwe pêşkeş kirine û cara yekê dibistana mûzîkê a misilmantiyê damezirandine. Ishaq Musilî ev metod pêş ve biriye û sîstema armonî û melodyê xurttir û geştir kiriye. Li Musilê gelek şagirt jî perwerde kirine. Ji van şagirtan yek bi navê Yehya Elî, cara yekê pirtûka mûzîka kurdî bi navê “Risale fi’l-Musîkî” nivîsiye. Di vê pirtûkê de, oktaveke bi 17 dengên ne weke hev hatiye beşkirin. Şagirtê din ku ji Amedê ye, Ebu Feyz Bin Amedî, weke zanistê zanistan hatiye nasîn. Şagirtê Ebu Feyz Bin Amedî Farabî jî pirtûka Risale fi’l-Musîkî berfirehtir kiriye û bi navê Musîka’el- kebîr pirtûka herî dewlemed pêşkêşê cîhana mûzîkê kiriye. Li dû van mamosteyên hêja, Ebdulqadir Meragî dighêje û li sarayên Faris û Osmaniyan pewerdeya mûzîkê dide gelek şagirtan. Dîsa di wê demê de Ziryap ku ew jî weke Ebdulqadirê Meragî memosteyekî herî bihez e, li Bexdayê di seraya Harûn el Reşîd de li rasta astengiyan tê û ji wir koç dixe Endulusê (Îspanya). Ziryap li Endulusê perwerdeya mûzîka Kurdî pêş dixê û sentezeke pêşketî diafirîne.

Di sedsala 13an de li gelek deverên Kurdistanê dergehên derwêşiyê tên damezirandin û mûzîka olî pêş dikeve. Tê xuyakirin ku mûzîsiyênên Kurdan di mûzîka Rojhilata navî de roleke sereke leyistine, lê li dû dagîrkeriya Kurdistanê ev rewş hêdî, hêdî tenê di nava gel de bi sînor dimîne. Mixabin dema Moxul di sala 1258an de Bexdayê dagîr dikin û dişewitînin, gelek çavkaniyên mûzîkê ji holê radikin.

2. Piştî 1300î êdî Kurdistan di bin badora dagîrkerî û talanan de dimîne û heya Serhildanên azadiyê ev rewş didome. Di wê demê de mixabin mûzîka Kurdî tenê di asta stiranên gelêrî de maye. Çend mînakên derveyî mûzîka gel bîn dîtin jî, derfet tine ku mûzîka Kurdî di wê demê de xwe pêş bixe. Di wê demê de dengbejî ku îro jî çavkaniya herî xurt e, ji bo mûzîka Kurdî mîrata Kurdan bi lawje û stiranên xwe parastiyê û gihandiyê roja îro.

Di demdirêjîya dagîrkeriya Kurdistanê de mûzîka kurdî piranî bi riya dengbêjan hatibe parastin jî, derveyê dengbêjan, Feqiyên ku li Medreseyan Kurdî perwerde didîtin bi riya beytên olî mûzîka Kurdî bi rengekî cuda parastine. Dîsa dayikên Kurdan weke dibistanên sereke û konservatuarên mûzîkê, mûzîka Kurdî parastine û dewlemend kirine...

Mûzîk di jiyana Kurdan de, di her warî û di her qadê de cih girtiye. Ola Kurdan Êzdîtiyê bi mûzîkê mirovên nexwaş baş dikirin, ji vê re mînaka her berbiçav, Avger û Ishaqê Musilî ne. Her du mûzîsyen jî Êzdî bûn û li Bexdayê bi mûzîkê nexweş tedawî dikirin. Ev mîrate ji olên Mezopotamyayê yên destpêkê tîn û dayîkên Kurdan ev erk pir baş bi kar anîne. Zarokek nîne ku bi loriyên dayîkê bi xew ve neçûbe.

3: Bi vejîna serhildan û têkoşîna Kurdan re, mûzîka Kurdî ket nava hewldaneke nû.

Kurd xwediyê dîrokeke kevnar û dewlemen din. Di nava vê dîroka kûr û dirêj de, li ser axa Kurdistanê, taybet di warê huner de, gelek berhemên bêhepa jî hatine afirandin. Lê mixabin dagîrkerên Kurdistanê, di warê huner de jî dagîrkeriya xwe bi hovîti bi kar anîne û bi talana xwe re jî gelek amûr û berhemên hunerê Kurdî, an ji holê rakirine, an jî dizîne û bi navên xwe lê xwedî derketine.

Mirov dikare bêje piştî Medan Kurd bi eşîrtî û komên serbixwe cuda, cuda jiyane.

Di navbera eşîr û komên Kurda tevan de hin tişt hebûn ku bûn bingehe neteweya Kurd. Ji van nêrxan yên herî bihêz û ruhiyata Kurdewarî pêş xistî û li corafya Kurdistanê tevê bênavber domandî, yek jê hunera Kurdî bû. Di nava hunera Kurd de, rola mûzîka Kurdî di roja îro de jî li ber çavan e.

Mûzîka Kurdî, di jiyana despêka mirovatîyê de ji şivanên despêkê û ji olên xwezayî hez girtiye û di nava şaristaniyên Mezopotamyê de dorfireh û dewlementir bûye û heta roja îroyîn berdewam e.

Gelek taybetiyên mûzîka Kurdî hene, ji van taybetiyan yên herî balkêş û pêwîst:

Mûzîka Kurdî di cewherê xwe de gelêrî ye

Stiraçêkerên mûzîka Kurdî bi giranî jin in û ev stiran ji aliyê dengbêjan ve di nava gel da tîn belavkirin. Stiranên ku jin diafirînin, dengbêj gund bi gund digerin û van stiran dikin mîrateya gel.

Stranên Kurdî ji dubarekirina du bendan pêk tîn. Di navbera beytan (çarîne) de guhertin tenê di gotinan de çêdibe, lê mûzîk naguhere. Stiran û lawje hemû ji serî heya dawî di nava ruhiyetekê de derbas dibin. Di nava beşên armaniya stiran de beşên ku bi coş û lez ruhiyeta stiran biguherîne tine ye. Destanên Kurdan di vî warî de istisna ne. Di nava beşên destan de beşên rengîn hene. Di nava melodiya destanan de, li gora bûyeran her beş bi armonî û rîtma xwe diguhere.

Mûzîka Kurdî a gelêrî, yek deng e û xwediyê karektereke vokal e. Estûrment pirî caran ji bo ku guhdar, mesajên di navaroka gotinên stiranê de baştir têbighêjin tîn bikaranîn. Estrûment tim di rola duyem da dimînin.

Mûzîka kurdî ji ber ku bi xwezayêre hatiye honandin, koçeriyê li ser armaniye badoreke mezin çêkiriye. Di dema derketina zozanan, vegera deştê, zayîna pez û

dewaran, qusandina pez de, stiranên ku tên gotin, di mûzîka Kurdî de cihekî girîng digirin.

Di navbera mûzîka Kurdên çiyayî û ên deştî de gelek cudahî hene. Di stiranên çiyayî de rîtim hişkîr e, awaz biheztir e û estrûmentên bi nefesê tên lêdan serdest in, lê di mûzîka Kurdên deştî de ruhekî nerm û estrûmetên bitêl bi badortir in.

Di mûzîka Kurdî de awazên li gora govendê nehatîn afrandin pir kêr in.

Ritmên di mûzîka Kurdî de bi giranî 6/8, 2/4, 10/8 û weke wan in...

Meqamên mûzîka Kurdî bi piranî, Rast, Newroz, Kurdî, Çargah, Buselîk, Hicaz bin jî, mirov dikare bêje ku maqamên mûzîka Rojhilata navî tev di mûzîka Kurdî de cî digirin.

Di mûzîka Kurdî de, bi gelemperî deng ji her derecê dikare dest pê bike, lê bi dengê esasî diqede. Di awazan de bi gelemperî deng, berzbûyîn-nimzbûyîn û nimizbûyîn tên şopandin.

Di nava pîvanên awazan de bi gelemperî bêdengî (sus) nîne.

Tarz û Sîfîlên Di Mûzîka Kurdî de DENGBÊJÛ DENGBÊJÎ

Dengbêjî kevneşopiyeye gelekî girîng û kevne ji bo çanda kurdî. Di dîrokê de kurd hertim mecbûr mane ku çanda xwe bi "deng" yan jî "gotinan" binin cîh û anîne. Kurd li her demê li welatê xwe da hatine bindest kirin û wekî bîyaniya hatine nîşandan. Ji bo vê yekê "nivîs" û "pirtûk" di nav kurdan da gelek kêr in û hatanî roja ma îro jî pir kurd nivîs û xwendina Kurdî nizanin.

Li aliyê din da çand û zimanê kurdî di hêla dengbêjîyê da, yanê di hêla gotin, kilam, stran û

çîrokên da pir dewlemend e. Zimanê kurdî bi gotinên dengbêjîyê hêja hetanî roja îro hatîye û wenda nebûye. Gava ku em îro bi kurdî diaxivin an xeber didin, va jî di saya wan dengbêjan me nemir daye. Wan çanda me her tim bi kar anîne. Kul û derdê me bi devkî anîne ziman. Eger wan ew karî pîroz nekirina îro zimanê me jî nedibû. Dewletên kolyanîst çiqas li ber xwe dan ku zimanê wan qurt bike lê nikarin. *Ayşe Şan dibêje; "ez carekê çûm Başûr ji bo konserekê. Lê gava ku ez vegerim, dewletê xwîn di bilivê min re anin. Bi rojan li ser min îşkence pêk anin û min gelek gotinên nexweş ji wan bîhstin. Wan ez wekî fahîşekê didîtim û bi çavekî wiha li min dinêrin. Ez sê roja di qereqol da tî û bîrçî û tazî mama. Min digot xwedêo va erda veqelêşê ez têkevîm"*

Dengbêj mîrovên gerok bûn. Pir dereng nîne, dibe ku hîna çend salan pêşta, dengbêjîyê bi nav û deng gund bi gund, bajar bi bajar digerîyan û li kûçan, li ser bêderan, li koşkên axan û began, li konên reş yê koçber û Bertîyan, hemû mîrov li dor xwe kom dikirin, ji wan ra çîrokên û kilamên li ser dilan, şer û mîrtîyê digotin. Bi vî awayî li gundekî demekî kin disekinîyan û hindik bibe jî jîyana reş yê mîrovan şa dikirin.

Kilamên li ser Filîtê Quto, Lawîkê Metînî, Memê Alan, Evdalê Zeynê, Derwêşê Evdî, Bavê Fexriya, Bavê Bexçet, Xalê Cemîl, Gelîyê Zîlan, Şerê Êriz, Xezalê,

Zembîlfiroş, şerêMala Unis, Şerê Reşkotan, Bedewcana Huseyin Axa,Têlî nav kurdan gelek bi nav û deng in.

JI DEVÊ MÛZISYENEKÎ WATAYA DENGBÊJÎ YE.(Rotinda)

Dengbêj weke nasnameya mûzîka Kurdî ye, di nava tevayiya gelan de hozan û çîrokbêj hene. Lê bi hin taybetiyên xwe dengbejên Kurdan ji van hemûyan cuda ne. Ji bo dengbêjên Kurdan meqam tenê rêbazek e wisa ye ku bikarin destan û çîrokên gel bi riya ahênga deng bînin ziman. Dengbêj, di warê xurtbûna hafizeyê de, weke deryayeke fireh û bi qasê dîrokzanekê/î kûr in. Dengbêj ji bo konsantrasyona xwe meqamên mûzîkê pêwîst dibînin, bi riya meqaman atmosfera bûyerên ku bîne zîmen diafrîne û balkêşiya çîrokê zedetir dike û guhdaran germtir dike. Dengbejî koka xwe ji olên despêka mirovahiyê, ji baweriyên xwezayî digire û dengbêjên destpêkê jin in. Bi taybetî di nava gelên Rojhilatanavî de dengbêjî weke mirovên ku di navbera pêseroj û peşerojan de pira çand û hunerê ne. Di nava çanda Kurdan de ev kevneşopî xurttir e. Ji dema xwedayên jin heta îro, stiranên dengbêjiyê ji aliyê jinan ve hatine afrandin, an jî bi zîmanê jinan ji aliyê mêran ve hatine pêşkêşkirin. Meqamên ku dengbêj bi kar tînin pêrên wan, Uşşak, Huseynî, Hicaz in. Dengbêj bi tarzên ‘resitatif’ stiranên dibêjin, anko, stiranên wan ji hev rêzkirina pey û axaftinan pêk tê. Di Dengbêjiyê de zîman pir giring e, lihevanîna peyvan û başbikaranîna wan esas e. Dengbêj ji ber ku ji zaroktiya xwe ve dest bi kare vî hunerî dîkin, gelek teknikên deng fêr dibin û pêk tînin. Li dû desthilatdariya mêr û olên semawî, jin ji rêbertiya civakê dûr dikeve, dibe bindestê mêr û ji rola xwe ya sereke pir dûr dikeve. Dengbêjên jin, ji ber ku nikariyan di dîwanan, an jî di şahî û şînan de di nava civakê de stiranên bêjin, ev car piranî kur, bira an jî, ji malbata xwe mêrek perwerde dîkir û stiranên xwe bi riya wan digihandin civakê. Di demdirêjiya dîrokê de ev rola jinê jî ji destê wê tê girtin û êdî dengbêjên mêr jî şagirtan perwerde dîkin. Evdalê Zeynikê di vî warî de minaka herî berçev e û li gora lêkolînavan, ji wê demê şûn ve ev kevneşopiya dengbêjên jin, êdî bi giranî derbasê dengbejên mer dibe. Lawje: Bêrîtim e, li gora çîrok û destanan kurt in, lê Dengbêj di forma lawjeyê de destanan jî dibêjin. Melodiya lawjeyan diyar e û di navbera beşan de dubarekirin heye. Di mûzîkê de lawje bi forma serbest a ku karakterê Kurdan herî zêde dide diyarkirin e. Di lawjeyê de bi pîvaneke serbest xulxulandin (vibrasyon) pir hekim e û ji bilî beşa havînî (gotin li ser hev zûtir tîn gotin) resitatif berdewam dike. Li herêma Colemêrgê, di beşa havînî de di beytan de piranî tîpa dawî dikeve û dibe e-o û ji beşa ku gotin pir li ser hev û bilez tîn gotin şûn de li vir deng dirêj dibe. Mirov dikare bêje ku beşa havînî ji bo stiranbêjan weke beşa bêhdanê ye. Mijara lawjeyan û gotinên wan piranî, an evîndarên ku bi hev şa nebûne û negihatine hev, an jî kesên ku dimirin li dû wan weke lorik tîn gotin.

Li herêma Serhedê di dengê dengbêjan de zîqzîq (vibrasyon) pir bi bandor e û ev herêm weke derya lawjeyan e. Ji bilî herêma Serhedê, li herêma Behdînan, û Cizîrê pir bibador e. Li herêma Colemêrgê jî ev form tê bikaranîn.

Heyranok: Ev stiranên evînê ji aliyê jin û mêna ve tên gotin. Dema di govendê de tên gotin mêrek û jinek an du kom li hemberê hev ji devê hev digirin û di nava rîtma govendê de dibêjin. Di van stiranên de coşa biharê heye, ji aliyê jin û mêran ve di govendê û şahiyên de weke duwet tên gotin. Di naveroka melodî û gotinên van stiranên de xweşikbûna xwezayê, evîna dilan, dilşadî, heycan û coş heye. Melodî piranî lîrîk in, her melodi çarîneyek e û ev melodî naguhere, tenê gotin tên guhertin.

Heyranokên ku li diwana gel tên gotin jî hene, ev heyranok bi naveroka xwe qehremanî, an jî lîrîk in, lê melodiya wan naguhere. Li her herêma ku Kurd lê dijîn heyranok hene û kêr zêde weke hev in. Li Colemêrgê, li herêma Pînyaniş ji ber ku bi gelê Asûrî re tekiliya çandê gelek xurt e, meqamên heyranokan cuda ne. Heyranok weke manîyan in û naveroka wan bi giranî evîna xort û kîzan e. Di dema çûna zoman (war) de naveroka heyranokan bi coş û şahî ye. Gotinên heyranokan gelek erotîk in, di rastiya xwe de heyranok tenê di navbere evîndaran de tê gotin, evîndar ji hev re dibêjin û kesekê din guhdariya wan nake. Pîrepayîzok: stiranên demsala payîzan in, di naveroka van stiranên de xemgînî û êşa veqetîna heye. Xemgîniya payîzê û vegera ji zozanan bandora xwe li ser naveroka van stiranên kiriye. Di payîzê de temsîla emrê mirovên ku ber bi pîr û kalyê ve diçin tê dîtin, lewre jî di payîzokan de xemgîniya payîzê weke jana zirav tê dîtin. Meqamên ku tên bikaranîn weke meqamên heyranokan in, lê pîrepayîzok pirtir lîrîk û xemgînî ne. Heyranok stirana evîna di navbera du kesan de ye û li zozanan û ji hêla du kesan ve tên gotin. Lê pîrepayîzok xemgînî ne û ji aliyê yek kesî ve tên gotin.

Lawikê Siwaran (stiranên qehermaniyê): di naveroka van stiranên de şer û pevçûn heye. Rîtme van stiranên hişk û zindî ye. Di vî tarzî de gelek çîrok û destan jî hene. Kurdistan bi hezarê salan e ku bûye weke qada şer, tim dagîrkerî û şerên giran lê çêbûne. Ji ber wê di tarzê lawikî de gelek stiranên epîk hene. Gelên deştî ji lawikan re dibêin ‘delal’ ên çiyayî dibêjin lawikî (stiranên şer). Delal bi piranî bi tembûrê tên gotin, lawikî melodiya wê bi kêmpîvan e, rîtma wê hişk û kurt e û pir bihêz e. Di destanên dirêj de li gora mijar û gotinan, ritim û melodiya beşan diguhere. Di van stiranên de mirov derbarê kesayetên Kurd de gelek agahiyên distîne. Herwah mirov bi riya van çîrokan stiranên, derbarê civaka Kurd de, li gora dem û çaxan, gelek profîlên cih, mesken û kesan dinase.

Destan: formên destan an jî ‘Beyt’ çîrokan menzûm û epîk’ in, tê de edebiyateke xurt heye. Piraniya mijara beytan, evîna mezin, şer, qehremaniya eşîrên Kurdan ya li hemberê neyarên wan û buyerên girîng in. Lê weke destana Zenbîlfroş, evînen îlahî jî carna dibe mijara destanan. Her beşeke destanê bi meqamekî ye û li gora rîtimê tê gotin. Li gora mijara beşan rîtim û meqam nerm û lîrîk an jî, hişk û bihêz in. Ji ber ku destan berhemî giran û pir wêjeyî ne, dengbejên mezin tenê dikarin tevan ji ber bikin û di dîwanan de bêjin. Lê hin beşên destanê

yên ku bi rîtimên hişk û coş tên gotin, li herêma Colemêrgê di dewetan de bi govendê re tên gotin. Lê mixabin êdî dengbejên ku van destanên Kurdî -ku her yek parçeyekî dîroka gelê me ye, weke Keleha Dimdimê, Sînem Xan, Rostemê Zal, Cembelî û Binevş- ji ber bikin nemane.

Bêrîte/bêlîte(Bohta): Naverok û gotinên wan li ser şer û qehremaniyê bin jî, melodiyan wan gelek nerm û lîrîk'in. Ev tarz û form li bajar û bajarokan nayên dîtin. Li gora zanyaran ev tarz ji 'Şeşbendîyan' bi tesîr bûye. Ji ber ku ev tarz demdirêjî li hin herêman tengav maye, ziman pir lewaz maye. Li Colemêrgê li herêma Pinyaniş, têkiliya hin dengbêjan bi çanda Asûrî re çêbûye û ketine bin badora çanda wan. Ji ber wê jî bêrîte bi tarzê Şeşbendîyan gotine.

Dîlok: di şahî û dîlanan de stiranên govendê ne; yek dibêje û yek lê vedigerîne. Melodiyan dîlokan li gora rîtima govendê di govendan de tên gotin. Dîlokên li derveyî govendê di civatan de, weke stiranî tên gotin jî hene. Dîlok ji gelek çarîneyan (beyt) ava dibe, lê melodiya wan tev weke hev e. Her bûyer û mijar dikare bibe naveroka dîlokê. Di tarzê dîlokê de ji bilî stiranên govendê, ên epîk, heyranok û destanên ku di govendê de tên gotin jî hene. Melodiyan dîlokên estrûmental ji aliyê mirtîb û qereçîyan ve bi def û zirneyê, bi rengêkî profesyonel tên pêşkêşkirin. Li ber van melodiyan govendên giştî, ên dukesî tên girtin û hin lîstikên weke pandomîn jî tên lîstin. Melodiyan stiranên govendan naguherin, le her stiran ji 20-30 çarîneyan pêk tê. Di govendan de, çend kes van stiranên dibejin û çend kesên din jî peyvên dawî ji devê wan digirin û dubare dikin û ev heya dawîya stiranê dewam dike. Carna stiran diguhere lê li ser heman melodiya bi gotinên cuda stiranên din jî tên gotin. Ji ber ku gotin û rîtim tarzê govendê derdixe holê, gotinên van stiranên pir girîng in.

Serşo: Di dawetan de ji bo zava merasîma 'Serşoyê' heye; dema zavê dişon û rûyê wî diqusînin stiranên di forme serşoyê de tên gotin. Li ber van stiranên govendê nayê girtin, li dîwanan û runştî tên gotin. Formek serbest e, lê gelek pîvanên cuda di nava stiranekê de hene û bi rîtime, carna ji rîtimê jî derdikeve. Hevokên dirêj forma rîtime diguherînin, carna jî peyv di nivî de tên qutkirin, ji ber wê formeke di navbera rîtmîk û serbest de ye. Hinek taybetiyên wan dişibihin şeşbendîyan.

Narînk: di dawetan de dema berbûk diçin bûkê tînin, di formên narîn, an jî narînk de stiranên dibejin. Stiranên bi rîtim in, lê weke lorînan ew jî gelek bi xemgînî tên gotin. Naveroka van stiranên veqetîn û xatirxwestin e; weke stiranên serşoyê rîtimên curbecur di wan de nînin, bi rîtimeke gelek basît û bi melodiyan lîrîk tên gotin. Gelek narînk bi meqamên cuda lê bi gotinên weke hev tên gotin jî hene. Gelek çarîneyên (beyt) narînk hene, lê melodî û rîtim tim weke hev in.

Stiranên Kar: dema mirov li bax, baxçe û li zeviyan kar dikin, van stiranan bi hev re dibêjin. Naveroka van stiranan pirrengîn e, bi kar ve ne girêdayî ye, lê rîtîma wan bi karên tên kirin ve girêdayî ye. Dengên ku di navbera stiranan de derdixin û awaz carna li gora rîtîma kar bilind û nimiz dibin. Di civaka Ermeniyana de horovelê, ku di dema kar dibêjin dişibihin van stiranan. Dema savar dikişînin û dihêrin, di dema hing û dingê, dema çandin û dirûna genim, dema komkirina meywe û sebze de ev stiran tên gotin. Jin û keç dema hirî dişûn, an jî dirêsin, dema xalî û xalîçeyan çêdikin “berdolaviyan” dibêjin. Melodiya van stiranan pir bi jan û xemgînî ye. Dema du jin meşê didin ber kilan stiranên “meşkê” dibêjin. Rîtîma van stiranan li gora kila meşkê ye. Mijara naveroka van stiran her tişt e lê bi giranî evîn û heskirin e, li gora baweriya gel çiqas stiranên evînê bên goin wê ewqas rûnê di meşkê de pir bibe. Rîtîma van stiranan bi piranî $\frac{3}{4}$ rin. Lê li gora herêman ev rîtim û form diguherin.

Di nava Kildaniyan de stiranên ku bi navê “Gudî” li ber meşkê tên gotin, dişibihin ‘meşkê.’ Dîsa dema Kurd tirî di şaliyan de diperçiqînin, Keldanî jî dema tirî dikin şerab stiranên ku dibêjin jî di formên stiranên kar de ne.

Şeşbendî: piranî li dû dewetan, evaran di diwana gel de tên gotin. Şîrovekirina van stiranan gelek zor e û formên rîtîman pir tevlihev in. Di nava formên nîvserbest de wekê beytan tên gotin. Di gotinan de bi piranî lihev anîn (ulama), lêkirin û kurtkirin tên bikaranîn. Anko ku tîpên bêdeng bi gotinan bi hev ve tên girêdan. Di meqamên şeşbendî de dengê carayek (koma) nîne, an jî pir kême. Şeşbendî, ji aliyên çar, an pênc kesî ve, bidor tên gotin. Mijarên şeşbendiyan tevayî bûyerên civakî ne. Gotinên wê pir cuda ne û tenê kesên dibêjin dizanin û ji ber dikin. Weke din têgihiştina gotinan zehmet e. Sedemê wê ew e ku, di dîwanên giran de tên gotin û di dawîya peyvan de di kiteyên dawî de ‘ya û ha’ pir tên gotin.

Formên heyrenok û şeşbendiyê di mûzîka Suryaniyan de jî hene. Dîsa li Botan di nava Goyiyan de forma ‘Bêrîte’yê jî heye, ji aliyê du kesan ve tê gotin û dubarekiran wê jî dîsa ji aliyê du kesan ve tê gotin.

Lorîk: mijarên lorîkan ji her cure buyerên civakî û kesayet in. Ev ji aliyê dayikan ve bi formê lorîkan tên honandin û pêşkêşkirin. Dayik van stiranan bi riya zarokên xwe weke mîrate derbasê pêşrojê dikin. Gotinên lorîkan gelek nerm û sermest in.

Stiranên Merasîman: ev stiran li gora mijaran form diguherînin. Bi navê stiranên şîn û şahiyana du beşin.

Stiranên dawetan, stiranên dayîka bûkê, stiranên diya zavê, stiranên ku bûk pê digirî û stiranên pesnên bûk û zavê didin. Ev stiran li herêman weke Colemêrgê weke stiranên diwanê jî tên gotin.

Stiranên şîne, yên li dû miriyan tên gotin, ji bo nevyên mirî weke şîretan tên gotin. Dîsa kesayeta mirî tînin zimên. Ev stiran ji dema mirina kesekî heta veşartinê bi girî û hawaran tê afirandin û gotin.

Katar: stiran di dema rewitiyên dirêj de tên gotin. Naveroka van stiranan daxwaziya hevdîtin, hesret û xeribiyê ye. Ev formê stiran di mûzîka Ereban de bi navê ‘‘Huda’’ jî heye, lê ji forma Kurdî cudatir e.

Medîha û Mewlûd: stiranên medîha di dîwanan de tên gotin, bi piranî pesnên Muhamed, Elî û Şêxên Terîqatan didin. Ne mûzîka zikir e; dema ji aliyê kesekî ve bê enstrûment tê xwendin, stiran bê rîtim tê gotin, lê dema bi kom tê gotin, stiranê bi rîtim dibêjin. Meqamên van stiranan nêzîkî meqamên mûzîka gel in. Sedemê wê eve; feqiyên ku di medreseyan de perwerdeyê dibînin, dema vedigerin malên xwe, van meqamên medîhayan nezikî meqamên herêmên xwe dikin û bi wî awayî bi guhertineke nû şîrove dikin.

Medîha, hin ji wan dema mirî tên veşartin, hin ji wan dema rakirina tabûtê û hin ji wan jî di diwanan de de tên gotin.

Mewlûd pesindayina bûyina hz. Muhamed e. Melayê Bateyî ji Erebi vegerandiye Kurdî, gotinên wê her çiqas ne gelêrî bin jî di demdirejiyê de bûye weke gelêrî û bûye weke stiraneke gel.

Kevneşopiya Mûzîka Oli

Qewlên Êzdîtiyê: Qewlên Êzdiyan du cure ne.

Yên di formê lawjeyan de û tîne bi gotin tîne pêşkêşkirin.

Yên ku bi bilûr û erbaneyê tîne gotin.

Di şîne û şahiyên Êzdiyan de cihe mûzîk û govendê pir girîng e û esas e. Hem mirovên olî û hem hunermed -ku Êzdî ji wan re dibêjin Qewal,- di Cejna Newrozê û roja bûyina sazkarê ola Êzdiyan Şêx Edî de, bi bilûr û erbaneyê, beytan, katirî, îlahî û stiran dibêjin û Koçek jî li ber vê mûzîkê dileyzin. Qewlên ku di nava gel de tîne xwendin û ên di Mishefa Reş de nivîsî varyantên hev in. Hin qewl hene ku dîroka wan digihe sedsala 13-15an. (ortacax). Ji qewlên Êzdîtiyê tê zanîn ku rîtuêlên (govend û merasimên) Kurdên Êzdî bingehê xwe ji çanda Paganîst (ola ku baweriya xwe ji xwezayê digire û her zindî pîroz e û divê bê parasitin) digire.

Mûzîka Ayînên Qadiriyan:

Mûzîka zikir e; li rojhilatê Kurdistanê û li hin deverên Îranê, yên di terîqata Şêx Ebdulqadirê Geylanî de pêk tînin. Rîtima mûzîkê li gora tansiyona zikir û rîtuêlê bi hêztir dibe.

Çanda Elewîtiyê: Kurdên Elewî her çiqas zimanê wan Kurdî be jî, lê dema semahê digirin zimanê deyişan bi giranî bi Tirkî ye. Lê li Dêrsima navî zimanê semahan bi giranî bi zaravayê Zazakî û Kirmacî ye. Sedemê wê yê herî esai ew e ku li dû damezirandina komara Tirkiye bi taybetî li ser Kurdên Elewî

asîmîlasyoneke giran hatiye meşandin. Elewîtiya Kurdan û ên Anatoliyê ji hev cuda ne. Elewiyên Kurd rituelên ola Zerdeşt û ola xwezayî heya roja îro jî parastine.

Semahan Pîr bi rê ve dibin; piraniya van pîran di bin bandora asîmîlasyonê de mane û ji ber wê jî li hin deveran zimanê Tirkî êdî ketiye nava dua û axaftinan jî. Li Qoçgîrê, Mereş û Meletiyê hê jî gelek deyişên Kurdî hene û gelek hozan bi Kurdî van deyişan dibêjin.

Deyîş, bi naveroka xwe baweriya ola xwezayî, evîna li hemberê mirov û tekiliya civakê tîne zimên. Tembûr bingehe mûzîka Semah û deyişan e. Her çiqas deyiş formeke bi serê xwe be jî, gelek formên stiranên gelêrî jî bi kar tîne.

Ehl-î Heq: li Rojhilatê Kurdistanê, di nava Kurdên Goranî de ev bawerî û girêdayiyê vê baweriyê formeke bi serê xwe hatiye afirandin. Mirov dikare beje ev bawerî berdewama olên despêka jiyana mirov e ku li Mezopotamyayê dijiyan. Civîn û ayînen vê baweriyê bi diwana mûzîkê pêk tê. Tevahiya rêberên vê olê di heman demê de stiranbej û mûzîsiyen in. Bi riya mûzîk, sir û ilim olê belav dîkin. Ev bawerî pir nêzikî Êzdîtî û Elewîtiya Kurdên Dêrsimê ye. Motîfên mûzîk û rituelan pir nêzikî hev in.

Di van hersê baweriyên de jî agir motîfa herî li pêş e, minak; dema mirîdên Ehl-î Heq di semahan de sermest dibin, bi lingên tazî li ser terafa agir dimeşin.

Di baweriya Ehl-î Heq de cihe mûzîke pir girîng û pîroz e.

Afirandina sitîl û tarzên nû:

Mûzîka Kurdî di sedsal 20'an de li derveyî formê folklorîk, dengbêjî û beytên olî gihîst qadeke cuda. Helbest û mûzîk gihîşin hev û li gora dema nû sitîlên nû hatin afirandin. Ev tarz destpêke bi tesîra mûzîka olî û mûzîka gel pêş bikeve jî, gelek hunermedan bi riya afirêneriyê, her ku çû tarz û formên taybet ava kirin. Di vê demê de bindestiya Kurdistanê, zilma dagirkeriyê û raperîn û serhildanên Kurdan bûn naverok û îlhama helbest û awazên nû. Di van stiranên nû de dîroka Kurdistanê, evîna welat, siyaseta dagirkeran û jiyana bindestiyê dihat zimên û ev jî ji bo mûzîka Kurdî hem naverokeke nû û hem jî sitîlên mûzîka nûjen bûn. Weke Mihemed Arifê Cizîrî, Mihemed Şêxo, Hesên Zîrek, Aram Tigran, Tehsîn Taha...

Rola Radyoya Erîvan, Bexda û Tehranê

Van her sê radyoyan jî di pêşketin û tomarkirina mûzîka Kurdî de roleke girîng leyistiye. Kawis Axa, Mihemed Arifê Cizîrî, Meryem Xan, Hesên Cizîrî, Hesên Zîrek, Aram Tigran, Şakiro, Karepête Xaco, Eyşe Şan, Tehsîn Taha, Îsa berwarî û gelek dengbêj, stiranbej bi riya van radyoyan dengê xwe gihadin guhdarên mûzîka Kurdî. Ev radyo bûn weke cihe tomarkirin û arşîvkirina stiranên Kurdî. Di warê netewebûn û hestên kurdewariyê de jî van radyoyan roleke erînî leyis. Ji bo mûzîka Kurdî a nûjen jî ev radyo bûn weke dibistanên destpêkê. Hunermedên weke Mihemed Şêxo, Hesên Zîrek, Aram Tikran bûn ekol û sitîlên hemdem ên mûzîka Kurdan.

Bi taybetî Mehemed Şêxo û Aram Tigran ji bo helbest û awazên nûjen bûn çevkaniya herî xurt û minakên herî bibandor. Stiranbêj, an jî hunermed tine ku ji awaz û stiranên wan bitesîr nebe, an jî nekeve bin badora stiranên wan.

Amadekar: Rotînda Yetkîner

SERSAL/FOLKLOR

Sersal çalakiyek ji çalakiyên gelêrî ên herêma Efrînê ye, berê bi teşeyekî çalak û firehtir dihat çêkirin, nemaze, wexta jiyana mirovan têkûz bi çandin û berhemên xwezayê ve girêdayîbû.

Sersal bi resenê xwe diyardeyeke olî ye, ango ji baweriya ku xwedê desthilatdarê her tiştî ye tê, û bêyî razîbûn û pesenda wî, ne pêkan e tu tişt li ser rûyê zemîn çêbibe. Heyama peydabûna vê têgînê vedigere destpêka jiyana mirovê baqil, wê çaxê mirov hêma û simbolên xwezayê wek hêzên nediyar dihesibandin, û roj ji rojê têgîna ku ew hêz mirovne jîndar in, û ji ber ku hêzeke wan a taybet heye, mirovên asan nikarin tu caran wek wan bibin peyda bû, hingê raman û têgihêştina mirovê asan navê xwedewandan li wan kir, û her hêzeke xwezayê bi xwedewandekî hat bercestekirin, her wiha xwedawendê şer, mirinê, baranê ... hwd derketin, û ji ber ku bandora wan hêzên xwezayê bi şêweyekî rasterê li mirovên asan dibû, mirovên han girift û arîşeyên neyênî ên ku bi serê wan dihatin, dispartin van xwedawendan, û ji bo xwe ji xeyd û nifirên wan biparêzên, ew hertim li pesend û razîbûna xwedawendan digeriyan, di encamê de ew têgihêştin, rêya pêşkêşkirina qurbanan, qurban jî wê çaxê hem mirov û hem jî lawir bûn, belê ji bo qurban li wargehekî taybet bîn pêşkêşkirin, perestgeh jî hatin afirandin, ji hingê ve, jiyana mirov û terzên cihêreng ên vê jiyane bi van xwedawendan ve hatin girêdan û hêj berdewam in. Bi borîna salan, herçend hiş û ramanên mirovantiyê bi pêş ketin û werar bûn jî, lê ta roja îro bandora têgîn û ramanên ku mirov cara yekemîn wergirtinbûn berdewam e, ev dûmen di civaka me kurdan de pirtir diyar e, nemaze, Kurd xwedî baweriyeke olî ne, ku ji hezar salan ve bêbirîn berdewam e, belê ew jî ola Ezdayetî ye, û digel ku piraniya Kurdan îro misliman in, lê di jiyana wan ya rojane de, dirûv û terzên ola kevin bi xurtî cihê xwe girtine û hêj digrin. Ta roja îro oldarên tev perest ên ku ola mislimantiyê dişopînin, pir caran bi serî şêx û îmamên Êzidiyan sûnd dixwin, Dayîka min jineke misliman e, lê ta roja îro dibêje, **KEREMETEK DÎ CÎDÊ SÊX SÎLÊM DE HEYE, BÎ SERÊ EZÎZ Û WEZÎZ, TU JÎ DESTÊ GOLA ŞÎN BÎBÎNÎ**, (digel ku ne ew û ne jî ez em dizanin, gola şîn çî ye û ev sûnd ji ku hatiye).

Sersal jî yek ji wan fêr û dabên ku ji dema kevn de maye ye. Berê pir caran baranê xwe radigirt û nema bi salan dibariya, belê wê çaxê jiyana Kurdên Efrînê sedîsed bi çandin û berhemên xwezayê ve girêdayî bû, çî ji bo wan çî ji bo lawirên wan, û ji ber ku hemû xelkê Herêmê têkildarî vê giriftê bûn, ew bi

şêweyekî hevbeş li pesend û dilovaniya xwedê digeriyan, wek çawa mirov berî hezarsalan li eynî tiştî digeriya. Libergefîna xewdê ji alî xelkê ve niha di sersalê de tê berceste kirin, armanca sereke ya xelkê ew bû ku xwedê ji wan razî bibe û barana ragirtî bi ser gemin, giya û zoznên wan de jinûve bibarîne. Teqez, wan jî dizanî ku beyî tikan, lavan û qurbanê ew tişt ne pêkan e, di encamê de meşa sersalê derket holê.

Bi rahatî, meş û boneya sersalê di danê şevê de çêdibe, hingê ciwanmêrên her gundekî li hev dicivin û dest bi meşa sersalê dikin, serekê koma ciwanmêran li defikekê dixê, saz û lîrîkên olî distirê û hemû kesê vê re dimeşin jî li pey wî lîrîkan dubare dikin, hemû sazên wan jî, tika, lava, pesnên xwedê û gazî ji mala ku li deriyê wê dixin in.

Çole çole ez ê herim
Çole çole em ê têne
Senek bilxur em ê têne
Xatûn bacê em ê têne
Senek bilxur em ê têne

Her wiha, karwana ciwanmêran mal bi malên gund digerin, û hertim bang û tikayên wan ligel defikê berz û bilin din, Xelkê gund jî, ên ku karwan diçe mala wan her kes li gor reşwa xwe ya aborî beşdarî bizavên meşê dibin, û her kes li gor taqeta xwe, savar, nîsk, nok û diravan didin karwanê, pêre, piştî ku çi ji destan tê der, xwedanê malê dê kodikek av bi ser karwanê de bireşîne, ev jî tê wateya arîşanî û razberî ku barana ragirtî wisa bi ser wan de bibare, gera karwana sersalê bi mal û sînora gund ve ne girêdayî ye, ew diçe gundên hawîdora gundê wan, û li beranberî wan jî karwanên gundên din tên gundê wan, her wiha, sersalê dibê tiştêkî gelemper û giştî û li hemû gundên herêmê belav dibê. Karwan di heyama hefteyekê de digere û hertim jî meş û gera xwe bi şev e, di dawiya hefteyê de, ciwanmêrên karwanê dê bicivin û tiştê xelkê ji wan re pêşkêşkiribû, veqetînin, tiştê tê firotan dê li aliyekî bê danîn, û dirav dê li aliyekî bîn danîn, pêre çend ciwanmêr dê biçin bazarê û tiştê tê firotin bikin dirav û têxin ser diravên ji sersalê komkirine, bi hemû diravan, ew ê berxekî yan jî beranekî bikin, û bibin li ber perestgehekî bikin qurban, ango eynî serpêhatiya berî hezarsalan dubare bikin. Di boneya pêşkêşkirina qurbanê de hemû endamên beşdarî sersalê bûbûn û çend mirovên ji gund bi wan re çûne ber perestgehê, wexta ku serê berên tê jêkirin, destên xwe berve ezmên dikin û yekdem tikan û lavan ji xwedê dikin ku baran bibare û jiyana wan jinûve şîn bike, pêre ew xwarina xwe dixwin, û goştê mayî jî li feqîr û hejaran belav dikin.

Bi rastî, pir caran xwedê an jî xweza lava û tikan dibihîse, û xelkê ewqas cefa dîtiye dilşkestî nahêle, ango piştî çend rojan baran dibare û hemû jiyana wan jinûve şîn û şad dike. Lê wek her tiştêkî ku kurd vê re têkildar in, Kurdên Efrînê

qerf û henek jî der barî sersalê gontine. Dibêjin salekê encama gera sersalê pir berdâr bû, ta wexta endamên sersalê çûne bazarê biryar dan ku beranê tev mezin bikin, û piştî çend rojan ji pêşkêşkirina wê qurbanê, baran barî û nema sekinî, baranê wê çaxê jiyana wan şîn nekir; lê jiyana wan reş û tarî bû, çimkî mal û çandina wan tev li ber lehî û lêmiştan çû, hingê ew ji nûve çûn bazarê, û beranekî din kirin qurban, lê wê carê bo ji xwedê tikan bikin baran raweste.

Ji wîpîkediya kurdî hatiye wergirtin.

GOVEND DANSA FOLKLORÎK AN XOMALÎ YA KURDÎ

Çend cureyên govendê:

1-Delîlo 2-Bablekan 3-Bazkiyan, 4-Bazkî 5-Baztiyan 5-Çepkî 6-Çepik 7-Sêling
8-Klîçe
9-Keçikî 10- Keçkî Hildanî 11-Semedanî 12-Şêxanî
13-Werwere 14-Dûzo 15-Giranî Dîko an Dîk 16-Singsing an Sînsîn 17-Temir
Axa
18-Ziravkî ,18-Tûra ,20-Diyarkî ,21-Qerecor 22-Tîr-Kevan
23-Sînanî 24-Behiye 25-Sivikkî 26-Yar xweş tê (yarxoştê) 27-Qertel 28-Cirîd
29-Şundekî 30-Paşdekî 31-Sêgavkî Koçerî Serdestan.

1-EY REQÎB

Ey reqîb her mawe qewmî Kurd ziman
Nay şikênê daney topî zeman.
Kes nelê/nebe Kurd mirduwe;
Kurd zînduwê,
Zînduwê qet nanewê alakeman.

Lawî Kurd hestaye ser pê wek dilêr,
Sa bê xûn nexşî deka tacî jîyan.
Kes nelê/nebe Kurd mirduwe;
Kurd zînduwe,
Zînduwe qet nanewê alakeman.

Emê roley midyaw Keyxusrewîn,
Dîn îmane, ayinmane Kurdistan
Kes nelê/nebe Kurd mirduwê;
Kurd zînduwa
Zînduwê qet nanewê alakeman.

Lawî Kurdî hazir û amedeye,
Giyan fîdane, giyan fîdane, giyan fîdane.
Kes nelê/nebe Kurd mirduwe;
Kurd zînduwê,
Zînduwê qet nanewê alakeman.

Dildar

EY REQÎB

Di wêjeya Kurdî de „sirûd“ an jî „marş“ tê ye çî watê ye?..
Gotina sirûd di zimanên Tirkî, Erebî û Farisî de bi bêjeya „marş“ bi kar têye. Ew gotina beyanî hin caran di zimanê Kurdî de jî bi kar tê. Lê li çiyê „marş“ê Kurd bêtir gotina „sirûd“ bi kar tînin. Marş di zimanê Fransizî de (marche, marş) derbasî zimanên din bûye. Di Fransizî de bi wateya „meşîn, birêva çûyîn“ di nav ordî û leşkeran de jî, bi wateya „bimeş, her berbipêş biçe!“ ye. Gotina bêjeya „marş“ di sedsala 19 an de ji Fransizan derbasî Osmaniyan bûye û ew gotina ji Osmaniyan jî derbasî nav Kurdan bûye. Bingeha gotinê ji bingeha zimanên Germanî têye.

Sirûd (marş) di hestên mirovan de awezek (muzîk) coş peyda dike. Ji bo vê jî, sirûd ji bo komcivînan fermî, şahiyên netewî (millî) û hestên netewî berzîr û germîr bibin, tîr nivîsîn û tîr bestekirin. Di nav netewan de bi sedan sirût hene.

Di nav wan de sirûda herî mezin, sirûda ji aliyê gel ve, ya bi hestên netewî têye hezkirin û têye pejirandine. Hemî netewên li cîhanê heyî bi ew sirûda xwe re „sirûda netewî, marşa netewî, merşa millî “ dibêjin.

Yunis Rauf

-Dildar-

DERHÊNANÊ SIRÛDANETEWÎYA KURD „EY REQÎB“ DILDAR KÎ YE?

Di nav neteweya Kurd de bi sedan heya hezaran şa'ir (helbestvan) hene. Ji afirandinên wan bi sedan dîwan, berhem û sirûdên netewî di nav neteweya Kurdistanê de dijîn. Lê ji wana ya herî bi nav û deng sirûda (marşa) netewî ya Kurd „Ey Reqîb“ ji aliyê helbestvanê nemir Yunis Rauf (Dildar) ve hatiye nivîsîn. Navê Yunis Rauf yê herî rast bi temamî „Yunis Mela Rauf Mela Mehmud Seîd“ e.

Wî jî wek gelek helbestvanên Kurd yê din ji xwe re naznavek (mahlas) dîtiye û pîranî di helbestên xwe de, wî ew nava bi kar aniye. Ew naznava jî wek tê zanîn „Dildar“ e. Dildar li Başurê Kurdistanê û di nav hemî helbestvanên Kurd yê mezin de têye nasîn û ciyê xwe wusa digire. Ew bi dîwan û niştîmanperweriya xwe ya berz gelek navdar e. Dildar di roja 20.02.1918 an de li Başurê Kurdistanê li bajarê Koyê (Koysancaxê) ji dayika xwe bûye.

Yunis Rauf (Dildar) dibistana seretayî (pêşîn) li Raniyê, dibistana navîn jî, li bajarê Hawlêrê di sala 1935 an de qedandiye. Piştî xwendina navîn ew diçe bajarê Bexdayê û li wir di zanîngeha dadimendiyê (huquq) de dixwîne û wê diqedîne. Zanîngeh qedand şunda çend salan wek parêzer kar dike. Di van salan de doza xizan û belengazên Kurdistanê dinase û mafên wan diparêze. Ew her dem parastina jar û neçaran dike û li dijî neheqiyê û li dijî zordestiyê radiweste û têkoşîna xwe li gel zahmetkêşan dimeşîne. Di têkoşîn û dozek wuha de çî li welat û çî li derveyî welat dengê Dildar her diçe bilind dibe û ew bi kar û barên xwe yê welatparêzî têye nasîn.

Dildar ji sala 1937 an pê va ew di nav çalekiyên rêzanî de (polîtîk) ciyê xwe digire. Ji xwendekarên nişteciyên Hewlêr, Kerkûk, Silêmaniyê, Xaniqîn, Kifî û Koyê bi hevra „Komelay Darkar“ ya siyasî ava dikin. Di sala 1938 an de dewleta Îranê wî digirin û davêjin girtûgehê. Ew di zindanê de helbesta xwe ya bi navê „Ey Reqîb“ dinivîsîne.

Ew bes ne tenê bi wêjeya Kurdî re mijûl dibe, ew li ser wêjeya cîhanê û ya rojhilat û rojhilata navîn re jî mijûl dibe û radiweste. Dildar bêtir li ser dîroka

Yewnaniyan, ya Franse, Tirkiyê û ya Erebo û Farisan jî radiweste. Ew bi wêjeya van welatan re pir mijûl dibe û li ser wan lêkolînan çêdike û dixebite. Dildar ewqas bi wêjeya Kurd û Kurdistan û bi ya cîhan re mijûl dibe, ku ji karê parêzeriyê re dema xwe namîne. Ew bêtir bi helbestvaniya xwe têye nasîn. Helbesta xwe ya bi navê „Ey Reqîb“ û „Kurdistan“ wê demê di dev û dilê Kurdan de li Kurdistan digeriya! Ewna wek sirûd û stran dihatin gotin û ewna ji helbestiyê derketine, li ser zar-zimanê gelê Kurd wek kilam-stran jîndar mane. Bi taybetî helbesta wî ya bi navê Ey Raqîb wê demê di nav gel de gelek belav bûye û wek straneke popûler hatiye nas kirin. Di dawiyê de, ev helbesta Dildar ya di salên 1940 î de hatî nivîsîn, di sala 1946 an de dema Komara Mehabadê hate saz kirin, ew sirûda dibe sirûda Komara Kurd ya Mehabadê. Ey Reqîb îro jî, li Başurê welat bûyê sirûda netewiya Dewleta Kurd ya Federal. Dildar di bin tesîra wêjeya Fransî de jî maye û ji helbestên La Fontaine û ji yên La Martine werger wergerandine zimanê Kurdî. Dîsa di wan salan de di beşê wêjeyê de, wêjeya Kurdî wê demê cara yekem kurteçîrokên Kurdî jî nasîne. Kurteçîrokên Dildar di kovara Gelawêj de hatine weşandin. Dildar di salên xwe yên jêhatî û cîwan de ji nav gelê xwe barkirye û çûye! Sedema mirina Dildar baş ne diyar e. Tê gotin ku xwarina li kantîna memurên Hewlêrê xwarî de jahr hebûye, an jî bi wê xwarinê jahrê ketiye. Sedema xwe çî dibe, bila bibe, di roja 12.07.1947 an de bi nexweşiya dilrawesînê ew çûye ser heqîya xwe. Helbestvanê netewî Dildar li Hewlêrê di „Goristana Gewre“ de binax bûye.

Sirûda (marşa) Netewî Girîngiya Sirûda Netewî çî ye?

Hebûn, serxwebûn û azadiya netewe (millet, nation), bi simbolên netewî têye temsîl kirin û têye nasîn. Ji wan simbolan ya girîng yek jî sirûda netewî (marşa netewî) ye. Sirûdên netewî, teybetmendiyên netewên temsîl dikin bi hestên germ bi lehengî û mêrxwasiyek herî bilind hatine nivîsîn. Marşên netewî di vebûyînên dibistanan de, di civîn, şahî û cejnên netewî yên gelan de tên xwendin. Kombûyînên resmî bi sirûdên netewî vedîbin û civîn bi wan destpêdikin. Vebûyîn û girtina televîzyon û radyoyên netewî jî, bi sirûdan vedîbin û tene girtin. Ji bo vê ye, ku sirûda netewî ya Kurd perçeyek ji jiyana gelê Kurd e. Sirûda Kurdan serxwebûn û azadiya Kurdistanê nîşan dide. Ji bo vê sedemê sirûda Kurd ne mijarek xwaser (sade) e, ew gelê Kurd temsîl dike û ji vî alî de jî „Ey Reqîb“ pir girîng e. Ey Reqîb" Sirûda Kurdî ya fermî ye.

Komara Kurd ya Mehabad saz bû şunda, wê demê pêwistiyeke sirûda netewî jî (millî) hate holê. Di destpêkê de helbesta Hejar ya wê demê nav û deng „Neft im, awê jîyan e!“ ji aliyê cihgirê serok wezîr û wezîrê pertwerdeyê Menaf Kerîmî û wezîrê kiştukal Mihamed Welîzade ve, ya wê demê hatî bû bestekirin wek sirûda netewî dihat gotin. Di meha Sebata sala 1946 an li gel alîkariya Sowyetê ya çekan, hin amurên (aletên) muzîkê jî, ji bo sirûdên leşkerî û netewî hatî bûn şandin. Bi ew amurên muzîkê yên nûjen (modern) di navbeynê demek kurt de

„Koma Bando“ hat damezrandin. Helbesta helbestvan Hejar bi şîweyek Ewrûpeyî bi amûrên bando dihat gotin. (1) Di çarînek (çar rêzik, kit'a) helbesta hatî bestekirî û rêzikên di sirûd de dihatin dubare kirin de „Dayîka Niştîman“ û „Pêşawayê Perwerdekar“ Serok Qazî Mihamed dihat pesinandin û berz kirin!.. Di çarînek sirûd de jî, erdnîgariya Kurdistanê li pêş çavan dihat rêxistin û bi wateyek mezin wusa dihat gotin:

„Neft im, awê jîyan e,
Le Sert û Kermaşan e.
Baba Gurgur dizane,
Le Mûsil da hemane!..“

Paşê ji bo pêşbirika sirûda netewî ya Kurdistan bête tesbîd kirin, komîteyek hate avakirin. Komîte ji kesayetiyên Kurd yê ronakbîr pêk hat. Di demek kurt de pêşbirika sirûda Kurd ya netewî hat amade kirin. Marşên tevî pêşbirika sirûdê bûyîn gelek bûn. Di nav xwe de sirûd hatin rêz kirin û hilbijartin. Helbesta bi navê „Ey Reqîb“ Sirûda Kurd ya Netewî hate hilbijartin û hate pejirandin. Sirûda bijarte pêşkêşî Pêşewa Qazî Mihamed û wezirên hikumata Kurd bû. Gelê Mehabadê jî, ew sirûda hatî bijarte jê hezkirin û lê bûn xwedî. Di karûbarên Kurd yê resmî (mîrî) de dema sirûd hate pejirandin pêve heya roja îro ew sirûd ji aliyê Kurdan ve tê xwendin û parastin.

Çi mixabin gelek bêstekar ji eslê nivîsa sirûd dîrketine û her yekî ji xwe re bi gotinên cuda cuda sirûd bêstekirine! Di nav Kurdan de bi her zaravayî sirûd têye gotin. Werger û jê fehmkirina sirûd li gor zaravayan di ciyê xwe be jî, dema ji çar zaravayan Kurd bêne cem hev û du û her yek li gor zanîn û zaravayê xwe „Ey Reqîb“ bixwîne, wê demê deng li hev dikevin û awazek ne wek hevdu derdikeve holê! Wê demê yê sirûdê guhdar dikin bê guman nerehet dibin û rexneyên xwe li yê sirûdê dibêjin dibarînin!.. Ji bo vê ye, ku sirûda Kurd bi yek dengî û bi yek awazî pêwîst e, bi hevra bête gotin!..

Gelo mirov çî bike, ku ji şaşetiyek wusa derkeve û sirûdek Kurdistanî wek eslê teksta Dildar, hemî Kurd ji hemî zaravayên Kurdî bi hevra bêjin û fehm bikin?! Îro pêva yek neteweya Kurd heye. Pêwîst e, ku ew netewa sirûda xwe ya netewî bi yek zimanî, bi yek bêste û bi yek awaz bi hevra bêje.

Kurdistanîno! Ma ji vê pê ve rêyek dîn heye?.. Ji bo yek dengiya „Sirûda Kurd ya netewî“, ew lêkolîna pêk hat. Pir ne zor e! Dewleta Kurd li ser sirûda Kurd hinek raweste, wê demê li her perçeyên welat, li dervayî welat û li her derê Kurd wek hev sirûdê bi hevra dikanin bêjin!.. Nêzîkbûnek wuha zimanê Kurdî dewlementir dike û zaravayên Kurdî jî berhev tîne.

Di mînaka jêrî de helbesta Dildar bi tîpên kevn wek bingeha xwe hatiye nîşan dayîn. Ji tîpên kevn wergera tîpên Latînî wek teksta Dildar maye. Her du tîpkirina alfabeyan (alfabeya Latînî, alfabeya tîpên kevn) sedesed wek hev e. Lê li gor zarava û awazên îro tîpên gotin, ji bo mirov pîrbendiya sirûdê ji hev û du cuda bike min tekstên bi kar tîpên pêşkeşî xwendevanan kirin. Bila mirovên Kurd

yên niştîmanperwer xwe baştirîn Kurdperwer dibînin, ku ewna hîn hemî nikanin bi hevra sirûda netewiya Kurd bêjin! Ma ji vê pê ve, ji xwe şermnekirin, ji bo Kurdan çi hebe! Ji bo vê ye, ku netewebûn mijarek dijwar e! Helê ji bo me Kurdan bi sînoren darê zorê perçekirin, bi alfabeyên cûda cûda (Latînî, Erebi, Krilî) ji hev û du fehmnekirin bi van çetinahiyan ew mijara hîn jî dijiwartir dibe!..

Di her alî de, îro karê rojane yê li ser milên welatparêzên Kurdistanê hîn jî giran e. Karê wana yê herî giran xwe fêrkirin û paşê jî, nişteciyên welatê xwe dayîn fêkîrine. Fîdayetî û fîdekarî anca ew dikarî welat li ser pêyan bihêle, azad û hemdemî bike. Bi yek dengî sirûda „Ey Reqîb“ bi hevra gotin ji bo hemî Kurdan ferz e û ew wezîfeyek pîroz e!

Di dîwana helbestvanê netewî yê nemir Dildar de „Ey Reqîb“ wusa bi tîpên kevn hatiye nivîsîn. Her Kurd pêwîst e, wê bizane û ezberê bixwîne. Bixwîne, ku bi hevra bi yek dengî û bi yek awazî jî „Ey Reqîb“ bêjin. Di komekê de, an jî di civînek resmî ya Kurd de, bi hestên netewî, sirûda netewî ya Kurd wek di devekî de derkeve ji çar perçeyên Kurdistanê, kîngê Kurdan bi hevra gotin, wê demê tê wê wateyê ku netewebûna Kurdan berbipêş ve diçe. Gelo ji bo Kurdên xîret û çalak dengê xwe tevî dengê milletê xwe kirin, ji wê baştirîn û rûmetirîn ma li dinê çi heye?..

A. Balî: Lêkolîn Li ser Ey Reqîb

2-ABBAS EHMED

2-A-HEY DÎNYA YÊ

Her tişt dimire tu her tişti dikuje
min nizanibu hey dinya yê
çavên reş ji qetra şevan
lêvên sor bun ji xwinê hey dinya yê
hey dinyayê wez ji xwe re kuştim vê dinya yê

dinya bi xwe kelik ken e u kelik giri ye û yek birhatin e
dema şeva diçe bi zu şevê min diçin weki rojê
hey dinya yê hey dinya yê ez ji xwe re kuştim ve dinya yê

min navê te çand di nava axa sor
u li ber sinbilan hey dinya yê
hêviyeke biçûk bi min hebû te ew ji dikuşt hey dinya yê
hey dinya yê ez ji xwe re kuştim vê dinya yê

Gotin u muzik: Abbas Ahmed

Xinçera di singa min de
Min dike sed birîndar
Xerîbî sar e day
Şahiyên min bi
sînor dike
Zeviyên min bê dar dike
Min ditirsîne min tune dike
Xwêhdana şevê li min zûwa dike
Xerîbî sar e daêêêê

Gotin û Muzîk: Abbas Ahmed

Xewn ya min e
Ma xelkê çi jê ye
De were heyv tarî ye

Ji kûçik birçîtir ji mar tazîtir
Talan û derbedan hat û rawesta bim
Li dergehê te heger
Ma heye natêrbuna min
Tew mîna dildariyên min

3-ÇÛKÊN GERMÊ

Çukên germê li er berfê
Winda kirin warê ew lê
Hêlîn tev de vala man
Hin jê nefirîn û ji re man
Xerîbî sar e dayê

Bûm nêçira xerîbiyê
Bûn qiralê tenahiyê

4-HEYVA TARÎ YE

Şînewî şînewî lê didin çavên te
Rivina agir ne
Ba jî har dîkin
Ger kor bim, bilî te bo kesî dîtir
nebim
Têkçûyî bim heger
Can yê min e

Dizivirim dizivirim
Rê her girtî ye
Mirina min hatiye
Wusa bi min neke
De were heyv tarî ye

*Helbest: Ahmed Arif-Muzîk: Abbas
Ahmed*

Runîştine nivîskar dinivîsîn
fermana min
Ma çî dibe de were heyv tarî ye
Çar alî min veşara pûştan e
Rû dostane ken dostane
Ji cixareya min hildibe
Ji eniya min radimîsin

5-ABDUREHÎMÊ MÛŞÎ

Dengbêjên Mêvanê Dîwana Dilê Min Kî bûn:

1. Şêxê Nêriyan 2. Evdalê Zeynikê 3. Şêx Silê 4. Mistefayê Çiftborî 5. Mistefayê Heyran 6. Ferzê 7. Roso 8. Siloyê Gulê 9. Birê 10. Şakiro – Kewê Ribat 11. Hecî Sîno 12. Filîtê Aktepe 13. Feqiyê Qizqapanê 14. Hecî Ebdulkerîm 15. Sidîqê Zorava 16. Husêno 17. Zahiro 18. Sebrî 19. Mihemmed Arif Cizrawî 20. Egîtê Cimo şahê Bilûrê.

Jiyana Dengbêj Ebdurehîmê Mûşî û Dengbêjên Bi Nav û Deng!

Ez di sala 1967'an de li bakûrê Kurdistanê li herêma Serhedê û li Gundê girêdayî navenda Bajarê **Mûş** ê, li Sihag'ê ji dayîk bûm û min ji, jiyane ra çavên xwe vekir. Ji ber sedema ku Welatê me dibin nigê dagirkeran da bû, navê me yê bi Kurdî li **Gerîngeha Gelhê** (Daîreya Nifûsê) bi Kurdî ne dipejirandin, ji ber wî sedemê dê û bavên me nedixwestin ku rojbûyîna me li Gerîngeha Gelhê qeyd bikin. Roj bûyîna min ji ber vî sedemê ne diyare. Di sala 1989'an de payizê bûyerekî li me qewimî û em ji gundê xwe koçber bûn! Dayika min dibêje tu payizê hatiye Cîhan'ê. Lê pismamekî min, carekî ji min ra gotibû tu û kurê min salekî di dû Erdheja Gimjim'ê ra hatine Cîhan'ê.

Erdheja **Gimjim'ê di 19.08. 1966** an de çê bibû. Di wê Erdhejê da **2118** kes mirin û bi hezaran kes jî birîndar bibûn. Xweda yê Dilovan carekî din wê Erdhejê dubare neke însella. Carek berê jî di **31.05.1946** da li Gimjim'ê Erdhejekî mezin çê bibû. Mixabin ez di wê Erdhejê da hejmara mirîyan û birîndaran nizanim!

Li ser Rojbûyîna min, li gorî van gotina, tê zanîn ku ez di sala **1967'** an de Payizê hatime Cîhan'ê. Ez di 09.10.1988 an da zewicîm. Pênc heb jî zarokê min hene. Bi navê Mihemmed, Mûrad, Ayşe, Rozerîn û Evîn. Navê dayika min **Hecî**

Qîmet'te. Navê bavê min Hecî Ehmed'e. Sê bira yê min û pênc jî xuşkê min hene.

Bi navê **Ebdulqadir, Ebdulkerîm, Seyîdxan, Nafê, Asê, Nazê, Porsor û Aynûr**. Dayika min di sala 1935'an de li Gundê me Sihag'ê hatiye Cîhan'ê, hemd ji Xwdê ra ku hîna jî, jîyana xwe berdewam dike. Ez hêvî dikim ji Xweda yê Mezin emrê dayika min wekî ava çemê Firat û Dîcleyê dirêj bike, saeta sax hêz û qûwetê bide wê, neke nava dest û lingan.

Dayika min jinekî pir maqûl û zanaye. Di piştî wefata Bavê min ra, em di saya Xweda yê Dilovan û Dayika xwe ya aqilmend, zana û pîroz da li ser piyê xwe man. Xwedê emrê dirêj saeta sax hêz û qûwetê bide Dayika min a dil birîn, hêja û çîle kêş.

Hetanî mirinê ez qet tucarî ked û renca Dayika xwe ya pîroz ji bîra nakim. Bavê min di sala 1934'an de, ew jî li Sihag'ê hati ye Cîhanê. Mixabin bavê min di sala 1980' de ket binê Traktorê - Motorê û çû ser dilovaniya Xwedê. Rehma Xwedê li Bavê min û miri yên we hemûya û Şehîd û Têkoşerên Kurdistan'ê be!

Eşîra me:

Em ji Eşîra **Omeriya ne**. Kalikê me **Cello ji Çewlik'ê** ji gundê Gov'ê hatiye Mûş'ê û li Gundê Sihag'ê bi cîh bûye. Biqasî ez di zanim Eşîra Omeriya Eşîrekî pirr mezin e. Li her çar aliyên Kurdistan'ê dijîn û îro li Cîhan'ê jî belav bûne. Navê Eşîra Omeriyan, di nava Kilam - Stran û awazên Dengbêjan ra jî derbas dibe.

Bi qasî ez dizanim ku Eşîra Omeriya bi pirranî, bi Zaravayê Zazakî (Dimilî) qise dikin. Bav û Kalên min jî bi Zaravayê Dimilî diaxifîn. Di Gund'ê me da gelekî Dimilî jî hene. Lê mixabin niha kes bi Zarava yê Dimilî qise nake. Bi tenê çend heb mezin û rûsipî qise dikin. Em niha bi Zarava yê Kurmancî qise dikin. Lê xwezila me hemû Kurdan bi hemû Zaravayên Kurdî bizanîba û qise bikira!

Bapîr û kalikên me:

1. Ehmed Bavê Ebûzer 2. Ebûzer Bavê Husên 3. Husên Bavê Cello (Cefîl) û Gurco ango Gurcî 4. Cello Bavê Feqî Elî (Fihelî) 5. Feqî Elî (Fihelî) Bavê Mele Emîn 6. Mele Emîn Bavê Ehmed 7. Ehmed Bavê Ebdurehîm 8. Ebdurehîm Bavê Mihemmed û Mûrad. 9. Fatê Dayika Bavê min e û pîrika min e.

Damarîkî bavê min jî heye. Navê wê Asê ye. Pîrika min a Fatê ji Paytextê Kurdistan'ê ji Amedê ye. Min kalikê Xwe yê Mele Emîn û Pîrika xwe ya Fatê qet nedîtîn. Ez hîna 6 – 7 mehî bûme ew çûne Ser dilovaniya Xwedê. Mixabin ez malbata pîrika xwe ya Fatê jî kesî naz nakim. Eviya jî ji min ra kêmasîkî mezin e. Ezê hewl bidim ku lêkolîna li ser wan çê bikim û wan jî naz bikim însella.

Zarê Cello: 1. Feqî Elî 2. Xalit 3. Yaso (Yasîn) Du kurê wî jî mirine

Zarê Feqî Elî: 1. Mele Emîn 2. Şefêq 3. Hecî Şerîf 4. Hecî Husên

Ana Malbatên me bi navê kalikê me yê Cello tèn naz kirin. Ango ji malbata me ra dibêjin Cello ya.

Bav û kalê Dayika min: 1. Şûrdar (Mihemed) bavê Xelê 2. Xelê bavê Seîd 3. Seîd bavê Hacî Nejmedîn 4. Hacî Nejmedîn Bavê Hecî Qîmetê, Hecî Salih û Îbrahîm. 5. Zozan dayika Hecî Qîmetê ye.

Pîrika mina Zozan qîza Xalê Kamil e. Ji Gundê girêdayî navçeya Mûş'ê Gimjim'ê ji Dadîna ye. Mixabin evan Kalik û Pîrik û Bapîr û bavê min hemû çûne ser dilovaniya Xwedê. Ji xêncî pîrika min a Asê. Rehma Xweda yê Dilovan li wan hemûyan be.

Eqreba yên me:

Xizmê (eqreba yên) me li Dewleta dagirker ya Sûryê jî hene. Ez texmîn dikim 250 – 300 an jî 350 sal û hwd. berê, bira yê Cello yê bi navê Gurco an jî Gurcî, ji Bajarê Mûş'ê an jî, ji Bajarê Çewlik'ê ji Gundê Gov'ê çû ye “ Sûriyê, li Bajarê Şam'ê û li Taxa - Mihela Ezîze bi cîh bûye.

Biqasî min li ser vê yekê lêkolîn kir, kalikê me yê Cello ducara an jî sê cara çûye dîtina bira yê xwe yê Gurco an jî Gurcî. Lê mixabin ew qet nihatiye ba bira yê xwe yê Cello. Bapîrê me yê Cello pîrr lava birayê xwe yê Gurco dike, dibêje em herin ba me Herêma Serhed'ê pîrr xweş e.

Cello kiriye û nekiriye wî qanî - îqna an jî serwext nekiriye. Apê me yê Gurco ji birayê xwe yê Cello dipirse; Dibêje ma hîna li Serhed'ê berf dibare an jî na? Cello dibêje belê hîna wekî berê berf dibare? Apê me yê Gurco dibêje heta çiri çira çarix û lekana werin bîra min, ez nayê Serhedê.

Ji ber vê sedemê bapîrê me yê Cello bi ser bira yê xwe da digrî û bi dilekî kul vedigere tê Serhedê û êdî ew jî, ji bira yê xwe yê Gurco dixeyîde û carekî din naçe ji bona wî. Mixabin êdî ji wê demê virda, me tu agahî an jî agahdarî ji malbata apê xwe yê Gurco negirtin.

Birastî em pîrr xemgînî û her dem ew apê me di bîra me da ye. Ji bo yê Xwedê agahiya kî ji wan heye bila ji kerema xwe ra li min bigerin. Ezê pîrr zêde pê şad û şa bim û kêf xweş jî bibim. Bawer bikin ana ez vî nivîsa xwe bi hêsirên çavê xwe dinivîsînim. Ji bo alîkariya we, ez ji anada zor spas dikim. “

Hîna li Çewlik'ê – Bîngol'ê û Gimjim'ê jî eqrebayên me hene. Lê em wan ji nêzîk va naz dikin!

Jiyana min ya li Welatê me yê şêrîn û nûranî:

Min jiyana xwe hetanî sala 1990' î li Welat derbas kir. Di pişt ra em koçberî Metropolê Tirka bûn. Ji sala 1995' an virda ez wekî penaber derketim Elmanyayê. Li Elmanyayê min heta mafê xwe yê rûniştandinê stand, min gelekî zor û zehmetî eş û çîle jî kişand. Ev 12 salin hîna ez qet neçûme Welat'ê me yê şêrîn û nûranî. Ji hesreta Welat, nav û dilê min wekî tirafa agir dişewitin.

Dema Welat'ê me yê şêrîn dikeve bîra min, ez Bilûra xwe didim destê xwe û bi miqamên me yê cûrbicûr, bi axîn û nalîna dilê xwe û bi hêsirên çavê xwe, Welat'ê me yê şêrîn û nûranî tînim bîra xwe. Carna jî dest dikim kerika guhê xwe û bi Kilam - Stran û awazên xwe û yê Dengbêjan, Kurdistanana şêrîn tînim bîra xwe.

Demên ez Çûme Dibistanê:

Min bi tenê pênc sala Dibistana ewil xwendiyê. Mixabin ew jî ne bi Zimanê Dayika xwe! Xwendina Qur'an'a pîroz jî, ez ji Rehmetyê Bavê xwe fêr bûm. Rehma Xwedê li Mamoste yê min be. Ji ber ku min Qur'an xweş di xwend. Mamoste yê min di nava zarokên xwe da, pirr ji min hez dikir! Mamoste yê min, pirr di xwest ku min bide xwendin. Lê mixabin me mirad bihevdu nekir û em bihev şa nebûn.

Ez hîna zarok bûm, min Mamoste yê xwe yê hêja û dil birîn wenda kir. Ez pirr, rind dizanim ku ew derd û kul û êş û jan bi wî ra çûn gorê. Ew di dilê min da pirr şêrîne. Ez qet wî ji bîra nakim. Carekî din Rehma Xweda yê Dilovan li Mamoste yê minê hêja be. Her wiha min bi delfetên xwe gelek Hedîsên Olî jî xwendiyê. Ji xêncî Zimanê Kurdî yê zikmakî. Ez zimanê Tirkî û Elmanî jî dizanim. Ango ez bi sê zimana dizanim biaxivim.

Ez bîranînekî xwe ji we ra bînim ziman:

Dema min dest bi xwendina Qur'an a pîroz kir. Bavê min ê rehmetyê min şand Mizgeft'ê, ji bo ku ez baştir fêrî xwendina Qur'an'ê bibim. Wê demê Feqiya li gundê me dixwendin. Ez çûm Mizgeftê ji bo dersê. Feqî carekî ji min ra rêzekî û du rêza xwend. Dûra Feqî ji min ra got, îcar tu bixwîne? Çima ku min rêzekî şaş xwend.

Feqî sîlekî li binê guhê min xist, hûn bawer bikin pilîskên agir ji binê guhê min firîn, hişê min çû, çavê min tarî bûn. Ew çax hîna ez 8 - 9 salî û zarok bûm. Di ser da, ji min ra bibêje çi rinde? Ji min ra got ezê pê guhê te bigrim te di şerqê ra bivim û di şamê ra jî bînim. Ez hatim malê, min sond xwar êdî ez neçûm Mizgeftê dursa Qur'an'ê! Belê eviya jî tê wateya gotina mezina dibêjin; xwedî kir bi nanê xwe û kir agir berda canê xwe.

Nivîsandina Zimanê Kurdî:

Mixabin ji ber ku ziman û hemû mafê me yê mirovatî ji aliyê dagirkeran va hatiye çopandin – gasp kirin û qedexe kirin. Sed heyf û mixabin min qet bi Zimanê Kurdî nexwendiyê, an jî ez qet neçûme qursa Zimanê Kurdî. Min xwe bi xwe, xwe perwerda Zimanê Kurdî kir.

Bê guman ez pirr pê şad û şa me! Lê hindik be jî kêmasi yê min hene. Ez hêvîdar im, di pêşerojê da ez di vî warî de jî bi ser bikevim. Çiqas lîstik li ser Zimanê Kurdî tîn lîstin, em hemû pirr rind û pirr jî baş dizanin. Pêwîst e, em

hemû Kurd li Zimanê xwe yê Pîroz û şêrîn, Zimanê Dayika xwe û Kurdistan
bindest xwedî derbikevin!

Hunera Ebdurehîmê Mûşî: Kilamê min yê Dengbêjî 37 hebin:

1. Eşq û evîn 2. Mij û dûxan 3. Teyrê baz 4. Ez şîvar im 5. Çerxa Felek 6. Ez
Bilûrvan im 7. Gewrê 8. Dr. Ehmed 9. Çiya Bilinde 10. Balafirekî Rêwiya 11.
Bejna Zirav 12. Ez Birîndar im 13. Wey Dinyayê 14. Dinyayê 15. Domam 16.
Kewa Gozel 17. Mezra Cello 18. Lê Emînê 19. Şêx Mihemmed Emîn

20. Evîndar im 21. Taya Dilê min 22. Eman Yar 23. Gulçîna Min 24. Palaxa
Mêrga Cello 25. Kewa Min 26. Eycan 27. Dil Kal Nabe 28. Ez Dimirim 29. Ez
Heliyam 30. Bavê Becet 31. Ez Xerîb im 32. Hesreta Dila 33. Dîlber 34. Birîna
Dilê Min 35. Gula Min 36. Derd Giran im 37 Dayika dilbirîn. Ez biqasî 40 heb jî
Kilamên Dengbêja di zanim.

Stranê min yê Nûjen - Folklorîk 23 hebin:

1. Derya evînê 2. Derya hişîn 3. Kevoka min 4. Gula Dawetê 5. Zeynok 6. Şîn û
girîn 7. Gula çiya 8. Nalîna dilê min 9. Xezala min 10. Sebra dila 11. Mewal 12.
Mewal 1 13. Bêrîvanê 14. Nazikê 15. Kewa Gozel 16. Kurdistan 17. Maçek bide
min 18. Deşta Mûş'ê 19. Welatê me Kurdistan'e 20. Bêrivan 21. Gula zer 22.
Ser sala dila 23. Newroz.

Helbest û Qesîdê Min jî 40 Hebin:

1- Hz. Mihemmed 2- Qasîdê Şêx Seîd 3 – Şêx Seîdê Pîran 4 – Şêx Seîd Efendî 5.
Şêx Seîdê Kurdî 6 – Mîr û Begên Kurdistan 7 - Şêx Mihemmed Emîn 8 – Egît û
Mêrxasên Kurd 9 – Gula Baxçê Min 10 – Navdarê Kurd Yilmaz Guney 11 –
Şerm û Fedî 12 - Şan û Şeref 13 – Şervanê Azadiye 14. Dîroka Reş û Tarî 15 –
Milletê Xweda Nenas 16 – Nexşa Cîhan 17 - Evîndarê Gulê 18 – Dil Fîxan û
Zarîne 19 – Qulinge Bask Şikestî

20 – Evîn 21 – Dengbêj û Bilûrvan 22 – Hîva Çarde Şevî 23 – Yara Şêrîn 24-
Pêt û Agir 25
– Welatê Bê Nav 26 – Vahşet 27 - Kırık Ayna 28- Nur Yüzlü 29 – Welatê Şêrîn
30 – Delala Min 31 – Eydîlberê 32– Dayika Delal 33 – Buhuşta Bê Xwedî 34 –
Heta Kengê 35 – Çav Li Rêya Te 36 – Dayika Min 37 – Nikarim bidim pesnê te
38 – Dayika Dil Birîn 39 – Mêrkuj 40 – Zerya.

Melodi yê min yê Bilûrê jî 6 Hebin: 1. Bilûrvano 2. Domam 3. Ez bi derd im 4.
Gula min Kurdistan 5. Şêxa Delal 6. Dadger û Dozger.

Kilam û Melodiyên min yê Bilûrê û bi tevê Helbestên min 106 hebin. Min bi xwe vana, afirandiyê û melodî û Muzîkê wan jî min bixwe çê kirine. Bê alîkariya kesî. Lê hîna gelekî berhemên min hene, hîna min hemû ya nekişandiyê temîziye.

Bi tevayî ana yê min navê wan ji we ra nivisandin 106 hebin. Evan hemû berhema yê min bi xwe ne. Ez biqasî 150 heb miqamên Bilûrê jî di zanim. Evîya jî tê wateya ez 296 heb Staran û miqam û melodiyan dizanim.

Roj heye ez sê heb Helbestan jî çê dikim. Roj bi roj Hunera min zêde û dewlemend dibe. Min berê biqasî 10 - 12 heb miqamê Dawetê yê lîstikê jî dizanîbû. Ji ber ku eva 16 salin ez ji Welat dûr ketim, mixabin ew miqamên govendê min pirrê wan ji bîra kirin.

Dengbêjî, Helbestvanî û Bilûrvaniya min:

Ez Dengbêj im, Helbestvan im, Bilûrvan im. Her wiha Pêkenî û Çîrok bêjim jî. Ez ji 15 - 16 sali ya xwe virda Bilûrê bikar tînim û Bilûrekî xweş û geş jî lêdixim. Dema li Welat Dawetekî çê dibû, car cara em çend heb Bilûrvan hebûn me 20 - 30 şeva Bilûr lêdixist, Gel li ber Dawet dilîstin û direqisîn. Wê dema ez behsa wî dikim ew çax li gundê me û derdorê Saz an jî Def û Zirney tunebûn.

Wê demê Gel bi pirranî, li ber Bilûrê Dawet dilîstin û direqisîn. Dema Bilûr tuneba, du kesa kilam digot du heba jî li wan vedigerandin û dilîstin. Carna jî hinek mirov hebûn pirr xweş nîna dikirin û gel li ber dengê wan Dawet dilîstin. Bê guman eger Dengbêjekî jî di Dawetê da heba, adeta dawet geş dikir û dikemiland. Xwezil bi wan dem û wan dewrana!

Li gundê der dora me jî dawet hebana me 9 - 10 heb hevala hevdû digirtin em di çûn hetanî sibê me Dawet dilîstin, Stran digotin û em direqisîn. Di Daweta qîza xaltiya min da, min şevêkî ji êvarê hetanî serê sibê, Bilûr lêxist û millet li ber reqisîn. Ew çax ez hîna xort bûm, li ser kewna xwe bûm, kêf û eşqekî mezin di nava dil û cergê min da hebû. Dema min li Daweta Bilûr lêdixist, lîstikvan li ber nalîna Bilûra mîn mînanî tûra nava avê diricifîn.

Eviya jî eşq û evîn û hêzekî pirr mezin dida min. Sed heyf û mixabin, îro ew urf, edet, kêf û eşq nemaye. Dawetên îro bûne 4 - 5 saet. Kêf û şahî êdî nemaye. Ew adetê me yê berê dîroka me ya kevn û kevnar mixabin êdî tev ji holê rabûye. Ji bo wî yekê, birastî ez pir xemgîn im. Ez çûme gelek Navçe û Gundên derdora Mûş'ê heta Bîngolê jî, di gelek Dawetan de min Bilûr lêxistiye. Ji 15-16 saliya xwe virda ez di warê Çand û Hunere da xizmeta gelê xwe dikim, bi rastî ez bi vî yekê jî pir serbilind im.

Dengbêjiya min ji ku tê:

Ez dikarim bêjim, ji Bilûrê tê û Rehmetiyê Şakiro bandorekî pirr mezin li ser min çêkir. Heta niha 8 heb kasetê min yê Stran û Bilûrê hene, bi hawakî amatorî.

Ez di warê Çîrokbêjî yê û Pêkenoka da jî pir dewlemend im. Carna ez li civat û civaka jî Kilama dibêjim û Bilûrê lêdixim. Ez bi mêvanî diçim kîjan Dawetê, gel min derdixin ser dikê û ez ji gelê xwe ra di warê Dengbêjîyê de ji wan ra Kilama dibêjim û xizmeta gelê xwe dikim.

Gera min a li Welat: Ez çûme Amedê, Ruhayê, Siwêregê, Çewlik'ê Elezîzê û Meletiyê. Li Ruha yê min **Gora Hz. Îbrahîm û Hz. Eyyub** jî tewaf kiriye. Ez li gelek Çiya û Zozana jî geriya me. Metropolên Tirka, ez çûme Îzmîrê, Edanê, Mêrsînê, Antalyayê, Enqerê û Stembolê. Ez li gelek Dewletên Ewrûpayê jî geriyame. Eşqa min mûzîkê ji aşîqê welatê min tê. Ji çiyên tê, çol û deçtên welatê min tê. Ji mêrxwazên Serhadê tê.

Derketina min ya TV ya:

Hetanî niha ez 6-7 cara derketime Roj TV yê. Bernameya Şevbêrka Dengbêjan. Her wiha ez zor, zor spas dikim, ji bo rêzdar Hozan Şemdîn û Malbata Roj TV yê. Heta nîta ez 10 - 11 cara jî derketime şeva. Îsal ez derketim aheng û şahiya Newrozê ya KDP-ê di 17.03.2007a li Bajrê Elmanyayê li Hern'ê min Kilam û Bilûra xwe pêşkeşkir û di 24-ê Adarê de dîsa ez derketim şahiya Newrozê ya Civata Kurd, li Bajarê Elmanyayê li Wupertal'ê, min Stran û awazên bilûra xwe pêşkêş kir.

Adarê me Newrozê
Dizmin ha bêrdêye
Ser sala me Kurda ye

Gava ez çûm çole
Ji bo go be mîn hole
Ne ba me be newrozê
Ax cejna kurdistanê

Adarê ax Adarê
Newroz u xweş bûharê
Adarê oy rengi no
Ew dem û dem gazinê

Zîvîstan weka dozê
Adarê oy Newrozê
Dijmîn ha berdêye
Ser sala mê Kurda ye

Text & Mûzîk: Aram Tigran.

6-ADARÊ-1

Adarê ax Adarê
Newroz û xweş bihar ê
Adarê oy rengi no
Ew dem û dem gazinê
Zivistan wêk a dozê
Adarê wey Newrozê
Dijmin ha bêrdêye
Ser sala mê Kurda ye
Gawa ez çûm Destê
Bîna gula sor xweş tê
Yek keçîk yek jî xortê
Tew dikin cot bê cot ê

Adarê ax Adarê
Newroz u xweş bûharê
Adarê oy rengi no
Ew dem u dem qazinê
Zivistan wêk a dozê

Şervanê li ser zinar û lat
Dibezin ber bi roja felat
Gelê me rabe roja nû hat
Ew şehîdên rewşa welat

Li zindanan bi berxwedanî
Çendî şahîd serî danî
Standin dîroka tolanî
Li ser çîyan ronî danî

*Jiyana Rewşen 35-Helbest û muzîk
Mehmut Yamalak-Şîrove Agirê
jiyan*

9-AGÎR

Agirê şewata dilê dayîkan
Dişewite venamire
Agîrê hezar salan
Dişewite venamire

Agir agir roj agir
Tîna dilê me agir
Şewata azadîyê
Hesreta Kurdan agir

Tim biharê li Newrozan
Ronî dide deşt û çîyan
Agîrê dilê şehîdan
Dişewite venamire

Helbest-Mûzîk: Yilmaz Ersahin

7-ADARÊ-2

Çûme serê çiya yê Gebar
Kulîlk vebûn nexweş bihar e
Êdî bes e, zilma neyar
Gelek xweş bû şahiya adar

Adar xweş adarê kulîlka ber biharê
Me ne zordestî, kevneperestî
Me ne zilm û koledarî
Adar xweş adarê kulîlka ber biharê

8-AFRÎN

Nav baxça dimeşim
Bê halim bê hêşim
Delala min dûre
Birîna min kure
Delala min şêrîne
Navê xwe afrîne
Afrîna bangîne
Ji bo min ew evîne
Ez bûme pîr xem ciwîn
Mest û bi hest çar nevîn
Li dil vebûne sed birîn
Ji derdê wê gula şêrîn

Helbest û Muzîk : Bangîn

Ê bi pênûs û ê bi çek
Rizgariya me yekbûna me ye

Çekê me yê bihêz zanîn û xebat
Tekoşîna me ji bo xelasiya welat
Şervanên azadî û ronahî ne em
Do ê dijmin bû sibê ya me ye

**Gotin: Serhat Baran .Muzîk: Î.Xelîl
Yildiz**

10-AGIRÊ AZADÎ

Agirê Azadî îro geş bûye
Tev mêr û jin, keç û xort rabin
Emê bimeşin di rîya azadî da
Rojên xweş li benda me ne rabin

De rabin ala xwe em ji erdê rakin
Deynin serê Birca Amedê
Em tev bibin yek

11-AHMET KAYA

*Ehmed Kaya li 28 cotmehê sala 1957 an li Meletyê ji dayik bûye. Jiyana wî ya

mûzîkê di 16 saliya wî de dest pêkir. Wexta ku ew î 16 salî bû, bavê wî ji wî re tembûrek kirî. Ji sala 1985 an pê ve bi profesyonelî mûzîkê re kar dîkir. Zewiciyê bavê du keçan ne. Ew li Tirkîyê pir bi nav û deng bû. Di wan salên dawî de bi milyonan qeset wî hatin firotine. Bi sedan şîr nivîsandin û kirin best e. Hunermedekî di sala 1980

mûhra xwe li pazara mûzîkê xist. Di sala 1999 an de xelata Magazîn Gazeteciler (Magazîn rojnamevanan) girt. Di vê şevê de got: «Ez Kurd im. Ez ji vir şûnda straneka bi Kurdî di kasete xwe de bistirem». Îştê wê şevê hemî kuçikan êrîşa ser wî kirin. Ev mecbûr ma welatê guran terk kir.

Di 43 saliya xwe de li Parîsê şehîd ket/mir. Ev li goristana bi nav û denga de **Leper Lachaise** hat veşartine.

Ne li wî goristanê gora Ehmed Kaya tenê haye. Li wîr gora **Yilmaz Güney** û serokê Komala **Kurdîstana Îranê Qasim Mulo** jî heye. Ew li nav navdarên dinya yê razaye.

Rojnemevanê **Star Umut Aslanbay** wiha dibêje: “Vay Ehmed Vay! Zemanekî kesî nediwerî ku dengê xwe bike û bêje ez sosyâlîst im. Te digot: ez sosyâlîst im. Cunta hatiye ser hukim, kesî nediwerî ku dengê xwe bike. Te deng dîkir, him jî dengê qalîn ji gewriya te derdîket. Em li Anqerê li malekê bûn û me minaqeşê dîkir. Bi carekê re axavtina navbera me da kelî, min go çi bû?: Gotin Ehmed Kaya hatiye. Me meraq kir û em çûn ku mirovekî girî û bi dest û pê mezin, bi jina xwe ve bûn. Got birakno hûn ji min çi dixwazin ez ji we re bikim. Ez amede me ji xwastinên we re. Em bi wan gotinên wî mat man, me li çavê wî nêrî.

Sal hat 1994, 95,96. 97. 98. televîzyonên pîrîvat ketibûn rezê ji bona ku Ahmed

Kaya qonser û Tolk Show a bide û raytinga wan bilind bike. Di **kanal D de Tolk Show** kir. Gava ku Ahmed li şîvxwarîna Magazîn Gazetecîler axaftin kir, kes lê xwedî derneket. Ehmed hat Avrupa probaganda Kurda kir. Îştê hîngê Ehmed bû xaîn û bû PKK a cî. Medya Tirkiyê rûreşiyên mezin lê wî kirin. Hevala delal! Roma reş li birêz Yilmaz Güney jî aynî ew rûreşiya kirbûn. Bi salane ku Filmên **Yilmaz Güney** qedexene li welatê Roma reş.

Albûmên xwe ew in:

1. Aqlama bebeğim
2. Acılara tutunmak
3. An gelir
4. Baş kaldırıyorum-5.
- Başım belada-6. Benî bül-7. Dokunam yanarsın-8. İyimser bir gül-9. Dosta düşmana karşı-10. Resitaller-11-Sevgî duvari-12. Şafak Türküsü-13. Şakıllarım dağlara-14. Tedirgin
15. Yıldızlar ve yakamoz-16Yorgun Demok

çavên te girî
levê te yi gezo ax ax
karwan diçe zû
şahre min ni dūrê
bêje bav û de
yara çav li rê
ez ê bem, ez ê bem û ez ê bêm
wê bê ew roja

11-A-KERWAN

Kani diherikin
karwan diçen
tişt nema li dûv
hêvî, ar û dü/dûman
û bayê gerok
ji xew rakirin
bîrhatinen kûr

Ji Kasetê Ahmet Kaya

**Not: Ev strana bi Kurdî xwand faşîstên tirk êrîşa wî kirin û ew mecbûrî ma
Tirkiyê
terkir û li Fransa li sûrgûniye jîyana xwe ji dest da.**

GORA EHMET KAYA LI PARÎSÊ

12-ALA ALA ALA

Memê ji tayikê(dayiê) biya
Şila ser kaniya
Kuştin li ber xerîbiyê
Li xerîbiyê deyn nake
Bêjin ç o ç o ê nake
Bila Misto ji me veke

Ala ala zava yê kala
Mişkê bi dîwarê bî
Mişko da dehlê de
Bilûr ber piştê de
Hetanî memê de

13-ALÎ BARAN

Alî Baran hunermendê Kurd e.

Alî Baran sala 1956 li gundê Bargeni-**Axucan`ê (Hozat-Dêrsim)** hatiye Dinê. Navê wî yê rastî Ali Baranê lê guhdarên wî bi navê Baran nas dikin. Di nav malbata wî de him kirmanckî (dimilî) û him jî kurmanckî diaxifin. Baran herdû devokan jî hîn dibe û niha bi herdû devokan stranên dibêje. Baran`di dema 7 saliyê

xwe, çûna dibistanê`de hini zimanê tirki bûye. Dibistana ortê li bajare Elezîzê xelas kirîye, piştê diçe Lise lê ji sebebên siyasî ji Dibistanê sala 1973 hate avêtin dicê **Xozate 1978** de Lisê temam dibe û base dibe Almanya.

Bavê Baran, hunermendê bi nav û deng Mahmud Baran e. Kasetên wî hene. Dayika Baran ji xwes distirine, Ji bo vê sebebê zaroktiya wî di nav huner û hunermenden kurd de derbas dibe. Ew di nav stranên **Arif Cizrewî, H. Cizrewî, Kavîs Axa, Meryem Xan û hwd.** de mezin dibe.

Ji xwe hê jî stranên ew dengbêjan arenje dibe û siklekî nûjen dilorîne.

Baran di 6 saliya xwe de li dahole û 12 saliya xwe de li tenbûrê dixê û li Dibistana gund û li Lise li pirozîyan bi Tirkî distirine. Baran cara yekemîn sala 1976 li Xozatê derdikeve pês gel û kurmanckî distirine. Piştê ji gelek deran derdikeve pês gel û stranên soresî dibêje. Bi stranên xwe li ser gel tesîrek mezin diafirîne. Li bo vê yêkê polês gelek caran êrîsê wî dibe. Sala 1977 li Diyarbekir li sînema Dîlanê konserekî mezin dide û li vir tê girtin. Nêzîkî 2 mehan di girtîgehê`de dimîne. Piştî hepsa Diyarbekir diçe Almanya û diçe Universîte. Li vir demek besa kîmya, demek besa muzîke dixwîne û piştê jî dest li xwendinê berdide û bi temamî xwe dide muzîkê.

Di sala 1981`de Cuntên Askerê disa hatin ser hikmî û Baran di sala 1982`de li biyaniyê Tirkan avitîn, le ev dibe peneber (iltica) u pase biyaniya Almanan digre. Kasetên Baranê yekemîn di sala 1981`de bi navê "Lo warê" li Elmanyê derdikeve Piştê di sala 1984 de "Deriyê Hepisxane", sala 1987 de "Ey Dersimê". Di

1989`de “Helepce û Zindan”, di sala 1991`de “Cene Cene”. Di sala 1993 Baran bi Pasporte Elmanî vedigere Welatên xwe û kasete “Deste ma ”cedike û sala 1995 jî Konzertekî Baranê Zindî, bi nave “Baran Leif Konzert” ku bi zimanê Elmanî ji diaxivin derdikewe, bi temamî heta niha 8 Kaseten Muzikê, CD û Kaseten Video derketine. Baran Tembur, Saz, Cumbus û Dahul-Def ledexwe.

Em naxwazin şera va
Hew dûrkevin Bûk-Zava
Naxwazin rê bikşînin
Çavê Dîya, çavê Bava
(Dîsgotin)

Pirsa me yê şert ew e
Dinyayê de şer nebe
Dilê axîn û cahîla
Tim wext melûl nebe
(Dîsgotin)
Gotin û Muzîk: Ali Baran

Zîn bi çar qaişa li pişta kûçek
Stenbolê bişidîne,
Li ber qerpûza zînî biçikilîne ortek û
karzûna.
Û xwe di biniya mala re bighîne.
Salix dana wî sîwarî ji min re bîn e.
Eger sîwar xuya bû,
«Bêje bavê min Hemzê û gelek
selamê
û kelimê qedîm li ba te kirine»
«Hal û havalên qaçaxên me li zozana
jorî çi ne?
Eger sîwarê Celaliya be,
malê me du çilpa ne»
Ditirsim vê sibê talanekî
ji xwe re bikşîne.
Tamê lez kirî î lezandiyê,
Kûçek Stenbolê ji Extexanê derani
tîye.
Zîn bi çar qaişa li piştê şidandi ye,

14-EMŞER NEXWAZÎN

Em şer naxwazin
Em naxwazin wî derdî
Şer bikeve tev erdî
Naxwazin rê bikşînin
Çavê Qîzê û desgirtî

Em dibên nebînin
Şertê wan bihebînin
Em naxwazin kal û pîr

Li ber dîyara bimînin

15-ALÎ XWARZA

Werdî ana şewitî, xweş werdî ana,
Bazîdiyê gundê di filana,
Çema bişîriyê bi mêrgan û çîmana,
Çi dema Hemzê konê di reş lê
vedana,

Digerin li koç û dîwana,
Sibê yekê Hemzê ser xwe li ber
konê di reş dihelfîna.
Dûrîbûn li ber çavê xwe digerînî,
Tewqa Siwerekî li binê mala wê
dibînî,
Û ew î sîwar bî Ûsivê Gozelê
dişebînî,
Gotî; Temo lo lawo! Egîdo lo lawo!
De tu lez ke, bilezîn e,
Xwe bi Extexanê bighîne.
Kûçek ji Stanbolê ji Extexanê re
biderîn e.

Omer yûzbaşî
 Di gel gidî bavê bên başî,
 Mixoyê Gozelê tabûrekî eskerî
 Anadolê bi ser bira alên me girtî ye.
 Bîst pênc kurî law destê wan
 bi darê kelepçê da ye.
 Ê berê wan da ye,
 Erzorima rengîn e.
 Bahsa kuştina wan heye,
 Ê berdana wan qet tu nîne.

Gava ku Temê wa bihstiye,
 Calaba kûçek Stembolê zivirandi ye,
 Qesta konê mezin kiriye,
 Ji bavê xwe re gotiyê;
 Erê, bavo hatina vî sîwarî bê oxirî ye.
 Ê ew î sîwarî Êsîvê Gozelê bi eynî
 ye.

Ji Hawarê

Herê lawo, herê lawo
 Simbel zerî pî bada yo
 Helep û Musil giştik tevda yo(vo)
 Qumandanê ser panzda yo
 Çarixan ligên te kuta yo
 Kinc li kotê te nema yo
 Herê lo Osê Hemdîne
 Dev birîne, te re tê ye xwîne
 Yarê kor bi metirsîne
 Dayikê pir dûr mexîne
 Germ hatî germa havîne
 Xwedê ji mamoste razî be
 Rûyê xorta dayin zimanî martîne
 Lo birayo lo birayo
 Li çiya Bexdadê bi te ne ma yo
 Bi xwe gotî, bi xwe girayoy.

**M. Polatli.-Bîrnebûn hejmar. 5-sal
 98.**

Pê xwe li rikêba avêti ye
 Xwe li binî yê mala re gihandi ye,
 Berê xwe da yî,
 Ew sîwarî Êsîvê Gozelê bi eynî ye.
 Gazî kir,
 Êsîvo lo lawo !
 Gava çavê min bi çavê te keti ye,
 Rayê piştî min qeti ye.
 Kezeba dilê min hêliye.
 Ji min re bêjî hal û havalê
 Di qaçaxên me li zozana jorî çî ye?
 Way la li min diranê!
 Êsîv got;
 Temo lo lawo !
 Şukir bi mîrê mezin be.
 Nanê me biri ye be,
 Haşîya konê me sot be;
 Nava qaçeriyê li mala şêrê,
 Li darê dinê qet tu ne be!
 Şevêdî na Şevêdî,

16-JI ANADOLU YÊ

17- MEWLUT BÎRA

Çiya germ deşt nehîştin
 Baran barî çiya şoştin
 Va Îngîlîzê va Îngîlîzê
 Tehtil bahir gerî ser denizê
 Leşkerê Osmanî nehat pezî bêşivane
 Dijmin serî şevê tabureka xwe didize
 Va qurşuna devî xete
 Jor de tê ye bi heybet ê
 Ji alîyê aşan naçem aşan
 Nale nala wan nexwaşên
 Ez li birayê xwe digirim
 Gotin, nexweşe te rakirin Heyder
 Paşa
 Curikî: Bîrnebûn ji kurdên aliya
 Polatliye.

19-BÏRTÊ (BERTÎ)

Dûmanê cixarê li xwe belav kir
Xelke go çî turî berduş e
Di qelbê xwe de sîûsê cara maşelle
kir

Lê lê de min go baran barî erd
mişmişî
Canî tur bû ning terişî
Xelke go çî turrî berduş e
De min go merkî cahîl bû di xwe
qerîşî

De min go baran barî erd şil kir
Hoste rabû yapi çê

Qe tû sebaba dilê min te tûnebû
Sebaba dilê min te Kor Omer e

Lê lê min go hîvî ron e weke çira
Rahêla lawkê xwe ketim jê ra kilam
sitra
Ez hatime dawîya gundê Ome şewitî
Wî go xongê min go bira

Lê lê de min go wextêk çîyakê ser
min çîyakî pûşe
Terzeyo li ser rê xûş e xûş e
De min go ê yarê xwe nasneke

Birtê birtê qurban Birtê
Xort malê kumê min ra birtî
Ew çî sal bû min dilkî xwe girt
Kût orispê ji dest min girtê

Lê lê de min go vê pîrikê ez
xapandim
Tû qaw qacax nîştin bi min xoşandin
Malê Kût orispê ar pêkeve
Zîn zenge min şidandin

Lê lê de min go jêr da hatê xwe lê
bakir

18-OSÊ HEMDÎNÊ

Xelkê ji min ra qala dil kir
Min di vir de cîger kûl kir

De min go here bavo here bavo
Qelbe min lê bî xûna ava
De min go ez nedame lawkî bi dilo
Dane Bekê Osê yê dev kilavo

De min go xûde gundê me Mil Omer
ê
Kevire ber camîye me mermer e

Herçar malê di kortê da
 Ma lê hata bi ortê da
 Kî naberê dilê min û te keto
 Ma ningê wan bîşkešto di hortê da
 Hîveron e weke çira
 Rahêla lawke xwe ketim jê re kilam
 sîtra
 Ez hatim dîyarî gundê me yê hesûd û
 mesûd ketim
 Ez bi te re bûme xang û bira
 Kûndirîyê Kûndirîyê
 Kêlo xweyî dayî sedûsî ye
 Ma xûde dil mirade min-te bikira
 Min bigoto Arîf e birangê teyî
 ramedîye li hepisxana Engûrû ye
 Berdêla min dil gawir bû
 Li re heft cara sere xwe qare min ra
 li ber nenikê girêdaye
 We pîrikê ez xapandim
 Ti qaw qacax nîştin min xoşandin
 Ê ku çavê xwe çave min açixtir
 Kezeva lawik şidandin

Bisk bi têt keça rind e
 Çîçeka nava gund e
 Bisk bi têt, bisk bi têt
 Serê min jî bilind e

Sibê ye ro germijî
 Ez û tu tevde bijîn
 Bisk bi têt, bisk bi têt
 Vê hesretê m' dikûjî

20-Ji Gundê Ome xarzi Mistefa Çavuş e

Lê lê de min go li pê birê li pê birê
 Gelan gîdan li min re dibire
 Ê ku bi dilê xwe zewicinê
 Mîna zerkê qilê kîrê li paşilê

Lê lê de min go ava bîro germa kelî
 Lê peya bû hezret Elî
 Wextek dile min kete wî kalî
 De go here ma sevda min û te
 bimine dûnya wî alî

De min go berê malê me oy erd e
 Cilekê dînim tû xwe bi ser de
 Wextak merê kotî hatî kelemîj bû
 Eza bêm tu deng meke min ra berde

De min go meke meke lawko meke
 Pezê xwe wûni li ser sîngê min
 mexel ke
 Cotê memik zozikê min were teve
 hev ke

21-BİSKÊ Bİ TÊL

Bisk bi têt, bisk bi têt
 Her were b' hêle-mêl
 Bisk bi têt, bisk bi têt
 Dîsa siba te bi xêr

Sibê ye tavê daye
 Bisk û tûncik badaye
 Bisk bi têt, bisk bi têt
 Muhbeta nav dila ye

Diçim li vir namînim
Bes e derda hilînim
Pel ji te ra bişînim
Tu carek wer mala min
Tu şa bike dilê min
Ewê çi bibe halê min

Ax û of bê feyde ye
Dem dema min û te ye
Erê xelkê çi ji me ye

Mala bavê min birane
Li Awrupa şewitî bi cî mane
Kewko ez hatim mala we rûniştim
Kurikên wê hatin bi ser min da
giriyan
Min nizanî ku ez çi bikim.
Keko min bizaniya min hûn dişandin
Wî welatî xerib
Kekê min candaye
Xwangek li ber belgî tune.

Xwişka min; Aşfatma Alê Ehmed.

Malê hana lê
Malê menê lê
Ji wana hûwa lê lê
Mal tûnene lê lê
Ma kes xwe ser kesî ra nepesinê lê
Ji Fatom bêtir lê
Rind tunene lê lê

Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma natî lê lê
Bi eynatê lê lê
Baran barî lê
Li, herde ket lê
Sevda me ho lê lê
Bi dûne ket lê

22-DIÇIM DIÇIM NEMA TÊM

Diçim diçim nema têm
Ez heyirîm çi bibêm
Êdî tişkî nema kê

Ez aşiqê çavê te
Memnûn im ji bavê te
Lê awirên diya te

23-KEKO

Min nezanî, min nezanî, min nezanî
Keko dibê min kûr bûye nezanî
Hatiye li me wexta îd û erefa
Ez şaş bûm herim mala kîjanî?
Elî, Hemo, Cemal keko
Di ciyê xwe de rûniştim
Min şîna biraye xwe dikime
Gundo qurbana we me herin
Careke li mehele bigerin
Ji jina betir mêr nemanê

24-FAT QÛLOT Ê

Hewîr mayê lê
Di teştêda lê
Bûkê mayê lê lê
Paş perdê da lê lê
Zawa mayê lê
Di xewnêda lê
Hespî mayê lê lê
Di terlêda lê lê
Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma tu natî kurbî kurbî
Bi eynatê lê lê
Çîma tu natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê

Hîlbad tuwe lê
Fat Qûlotê lê lê
Çîma natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê
Bîrnebûn.

Lê dibare berf û buz e
Ekî yarê xwe jî qîz e
Heta sibê pê dilîze

Erê bavo erê bavo
Qelingê min li te xwîn û avo
Te ez nedam xortî bejn ziravo

Tu kor bibe her du çavanê
Tu kût bibê du junîyanê
Te ez nedam xortî bejn ziravo
Te ez dayim kerî bê malênê

Hespî Kamîlî min rewan e
Tel û bûjî girêdane
Mal şewîtyê carê derê
Hespî wa ye, ka Xûdanê
Bîrnebûn

Ewrekî reş î tarî
Ne girmişî ne jî barî
Xelî min tu derde xwe tunevun
Xelê min kuştin ji necarî
Li bana xelo li bana
Kerî yê Şukirê neman hatin dana
Kerî yê Xel î min di fêzeda mana
Dakê xwe qurban xuna
Meyî li dev û dirana

Eşqa me oy lê lê
Bi dûne ket lê
Wextak Fatika min
Heynan birin lê
Silê Cutkî lê lê
Bi çolê ket lê

25-GUNDÊ ME

Gundê me devî newalê
Ez derketim pêşiya malê
Herkî çavî min li bejnê te ket
Min zor dayî ser cixarê

Rêye Polatîê, rêke duz e
Te ez dayim kalî qumqumî dev
kulava

Erê dayîk, te yê nezanê

26-LÎ SER KAMÎL

Zîya Zîya Kamîl Zîya
Dîya te nemir ne pêqîya
Bûm dêlêgura serî çîya
Dahişt kerîye Çîmenliya

27-XALO

Lawo lawo Xelo lawo
Dîwar bi ser de xalîya wo
Ela Musê ji bin revîya wo
Xelê min di binde ma wo

Neqaret(rewan)

Heştiran mekşîne tu ye şevder be
Ser dili minda hespê kî xwe bikire
Kumandanê serleşker be
ji gundê Xelîkan nabim

Ez bûm berfa serî çîya
Ro bilind bû gîşt helîya
Rindê destî min bigirê

Çavkanî: Bîrnebûn

Çavê xestek li du mayî

Çav dikenin dilî zîz e
Ser govendê xwaş dilîze
Baran barî çilk erdê ket
Dengê defê bi ser gund ket

Tûr/Sîna Şuşê-Yunak

Xwedê emrekî pir bi min te da
Min bikişanda tela bi tela
Ezo bi teva ezo bi teva
Nifira bikinî dê û bava
Destê xwe di destê min ke
Ma kûr biwin ji her du çava
Cindî cindî Elo cindî
Av li porê zer cemidî
Elo gidî Elo gidî
Av li porê zer cemidî

28-ŞIVANO

Serî min diêşe nizam janê
Dili min diêşe nizam ta nê
Bijeşk doktor nafîleye
Destî şivanî, xelkê bû dermanê
Serî dişom bi ave gille
Gul berdane dorê milê

Şivanîye meke tu ye ker be

29-KLAMA HUSEYİNÎ

Çavê belek dikin henga
Xwe heqandî tima şengê
Piyê qulot, bazin tengê
Lêv helîsê, xwaş e dengê
Keçik delal xastî çewî
Ser kanîye bêxut payî
Kulîlkê sor jîyan dayî

30-AMAN LO

Hîv helatîyê çî ya bilind e
Şewqa xwe da bejna rind e
Her ku çavê min li bejna te ket
Ezî dînik bû me li nava gund e

Aman Elo aman Elo
Bejna zirav dîragê kela
Porê pirî li te bû bela

Ez derketim serî gira
Min bang dikir bav û bira
Rindê çavê te newînîn
Pişta min xistin, bi kevira

Ezo bi teva ezo bi teva
Kanî ya gundê me mermer e
Ef çî ya rind e tê sere
Bejna Efê dara ter e
Wirda wêda werdiger

Gölyazelikên doldirme

Can kal û gevr, bîn biharê
Rindê delal, tim êvîn xwast
Tilîye zirav bedewîm dest
Pirtûk xwand, pelik vekir
Porî zêrî, tilya şêhkir
Pirê cindî şox û şengê
Klam gotî xweş e dengê
Bejnê çeleng pîr olfazê
Pil vemaşîn dotî pezê...

Tûr/Sîna Şuşê-Yunak

34-ALA RENGÎN

Tu' li ser milên xortên ciwan, di nav te de yek rojek geş
Ala sê reng î tu, bi nav û deng î tu, nişana ceng î tu
Ey xortê Kurdan silavê le bikin

Îro me tu kirye himbêz, rojek wê bê te bikin rêz
Li ser bana, li eywana, roja şadî bi xeml û xêz
Kesk û sor û zer î, nişana zafer î
Ey keçên Kurdan silavê le bikin

Te bi zîv û zêr tevde kildim, roja cengê ez te hildim
Ger ez bimrim, ger ez rabim, Cegerxwîn im serbilind im
Ala sê rengîn î, pîroz û şêrîn î, nişana mizgîn î
Ey xortê Kurdan silavê le bikin

31-BENDÊ DILÊ MIN QETIYA

Çîyayên bilind bê dar nabin
Nawalên kûr, bê av nabin
Keçê destî min bigire
Tu dizane, bê te nabim

32-AFO (EFO)

Şev e şev e Efo şev e
Ma bayî berbangê li te nekeve
Ar di mala hekîm keve
Go efê bi çuk e li te nakeve

33-ŞÎNA ŞÛŞÊ

Li Haymanê Canimanê
Keçik revand çû Kurdîstanê
Dilê êvîn hîro şabû
Rikê neçê orte rabû
Gupê xwe sor, çavê xwaş kil
Bijang bûn tîr, avet ser dil
Porî zêrî, sipîye can
Hevalê wen bihuştê man
Bejnê dirêj, xotê fere

35-ARAM TÎGRAN

Mamostayê Mûzîka Kurdî:

Me hemûyan nav û dengê Aramê Tîgran bihîsti ye. Mûzîka wî di dîlan û govend, şahî û xweşî, dawet û cejnan de tê guhdar kirin. Di rojên xweş de em li stranên wî yên evînê, di rojên nexweş de jî deng û stranên wî yên bi derd û ku guhdar dikin.

Me ji ozanê mezin pirsî wî çîroka xwe ji me re got. “Ez çil û heşt sal ku ez distirem. Bê rawastin û bê westan ez li ser hunera xwe

xebitîm”

Dê û bavê Aramê Tîgran ji ber zilma û zora ku Roma reşî li ser gelê Ermenî kirî ji Silîva reviyane binxetê û li wir bi cî bûne.. Aram di sala **1934 de li Qamîşlo** çavê xwe li dinyayê vedike. Bavê min ji **Sasonê, diya min ji Sîlvane**. Diya min û bavê min di sala 1932 an de ji Tirkiyê revîn û çûn wekî muacir li Suryayê man. Li wîr bi rençberiyê re mijûl bûn û devara xwe pê dikirin. Ez di sala 1932 an de li Qamîşlokê hatim dinya ye. Em du xwang û çar bira bû. Ez li Suryayê çûm dibistanê û min li wîr erebî xwend. Di navbera sala 1967 an û 1985 an ez di radyoyê Erîvanê yî beşe kurdî de xebitim.

“ Di duwanzdeh saliya min de kilam miqam li ser zimanê min hebûn. Min distirand û destê xwe jî pê dihejand. Di dibistana Ermenî de min dixwand.

Mamostê mûzîkê ji min hez dikir û wî her tim deh povan didane min. Ez teşvîqa mûzîkê dikirim. Piştî min dibistan qedand, ez li aliyekî û bavê min li aliyekî li cihazekî mûzîkê geriyam. Min **UD** dît û sê salan li ser xebitîm. Piştî sê salan **CUMBUŞ** derketin. Min ew stand û min xwe li ser wê hînî bûm. Dengê cumbuşê zîz û bilind bû. Tam ji dengê min re bû. Di demeka kin de nav û dengê min li li nava xelkê belav bû. xelkê êdî qîmeteka baş

dida min. Ez bi vê qîmete pir serbilind û hêja dibûm. Wê qîmeta hunermendiya min bilind kir.

Gava ku ez bîst sê salî bûm, ez daweta şahî yan dîstra. Min bi **kurdî, ermenî û tirkî û Yunanî distirand**. Ev huner û karê min heta îro jî berdeyam e.”

“Bavê min dît ku ez roj bi roj pêşta diçim. Bi vê pêşta çûyina min bavê min pir pê kêfxweş dibû. Lê gava ku ew kêfxweş dibû, hêz dihate min û min bi şev û roj li ser karê xwe dixebitim. Wî şîretek li min kir. **“lawo tu dengbêj û sazbandiye bernede. Dewran tèn û diçin, lê huner dimîne. Tu hunera xwe berdeyam bike, ew hunera rojekê bi kêrî tê bê. Tu poşman nabî. Ez ji wan şîret û ogetan bêtir ji**

te tiştêkî naxwazim. Ve ye wiha bizanê wekî mezine me gotibûn, huner û senaat bazingê zêrîne.”

Bavê Aramê Tîgran soz dide ku ew helbestan binivîse û bide wî ku ew jî wan bike kilam.

“ Helbestên ku ez ji te re binivîsim bike ser mûzîkê û ji hemî Kurdên dinya yê re bistire. Ji ber ku wan ez ji bin zulm û zordestiya dijmin xelas kirim. Bila ew helbest û kilamên min bi deng mûzîka kurê min li nava cemaetta kurda belav bibin. Bila ew stran ji cemaeta kurd re bibin diyarî.”

Bavê Aramê Tîgran jê re dibe îlham û şîretkar. Aram jî li ser gotinên wî dimîne ku bavê wî li wî çî şîret kiriye wek guhar bi gukê xwe dike. “Em û kurd ji berê de cîranên hev in. Orf û adetên me, rabûn û rûniştina me, stran û kilamên me, bûne weke hev, govendên me û dawetên me, kinc û libasên ji hev ferq nîne. Me jî wan jî zulm û zordariya Romê reş dîtiye.”

Aramê Tîgran di sal 1966 an de riya Ermenîstanê ji her kesekî re vebû.. Bi evîna welat û hevîyên mezin, malbata Aram berê xwe dide Ermenîstanê. Li wir a bi cî dibin. Kar û dane wan û wan jî ji bona jiyana xwe bidomînin kar û barên xwe kirin.

“ Em li vir demeke man û min dixwast ku ez dengê xwe bighînim der û dorên xwe. Min ji radyoyê Ervînê re name şandin û wan hema di cî de bersiv dane min. Ez çûm Erîvanê min ji wan re stran gotin ew pê pir kêfxweş bûn. Wan ji min xwastin ku ez bi wan re bibim alîkar û bi wan re tevhev kar bikin. Min jî ew daxwaza wan neşkenan bi wan re 18 salan bêrawastin min kar kir. Dengê min li çar aliyê Kurdistanê belav bû. Ji başur de bigirê hetanî bakur dengê min guhdar dikirin. Min hetanî sala 1985 an di radyoyê Erîvanê yî beşa kurdî de xebitim.

Hebûn û kultura Kurda heta deh sala berê nehatibû nasandine. Ev nenasîn ciyê xwe da nasîn û pêşketin û hebûna kultura Kurda. Êdî herkes agahdar bû ku kultura kurda heye.

a- Li Kurdistan hişyar bûneka mezin heye. Di hembera dijmin de şerekî giran, yê çekdarî, ji bo serxwebûne heye.

b- Bi vî şerî re xebata kulturî jî bi awakî xortir pêşda diçe.

c- Kurd di van salên dawî de ji nav sînorên welatê xwe derketin û her wiha ji nava sînorên dewletê dagirkerên kolyanîst jî, derketin û li dinyayê belav bûn. Di ber wê kesî ji kultur û çanda kurdî ne agahdar bûn. Lê, ronekbirên kurdan jî vala nesekînin û wan jî di saye vê têkoşîne de kutura xwe pêş ve xistin”.

Aramê Tîgran hez ji hemî stran û hemî miqamên xwe dike. Her gotineka wî, her helbesteka wî û her lêxistineka wî li tîlên cumbaşa wî jê re biha nebîne. Kî Aramê Tîgran bi kilama Lê dilberê ku li ser eşqê ye. Civakî ye, edebî ye. Ev helbest evîna merivekî di hembera jinê de, bi awakî pir xweş tîne ziman. Helbewsta Feqiyê Teyra ye. Strana şav çû, helbesta Cigerxwîn e. Wî ev helbest di hepsê de nivîsî ye.”

“Dema ku Cigerxwîn çîroka xwe hepsê ji min re digot kezeba min diêşiya”.

“Min ev helbest li ser vê yeke kire stran. Dema min ev strana çê kir û digot dilê

min diçû xwarinê û vexwarinê. Diya min pir acîz dibû. Lê çî bikim ez bi vê helbestê diêşiyam. helbest bi xwe li ser Kurdistanê”

Aramê Tîgran dijminê gelê xwe û dijminê gelê kurd yek dibîne. Dijmin eynî dijmin in. Ji ber vê yekê jî wî di stranên xwe de jî ev yek aniyê ziman. **strana “Lo lo pismamo”** li hember dijminê xwînxwar qêrîn e banga şer e. Ev helbesta jî ya Cigerxwîne.”

Strana “Elegazê, helbesta helbestvanekî kurd Fêrîkê Usiv e. Evîna welat tîne ziman. Em hemî, Ermenî Kurd tev, di bin hezar kul û derda de dijîn. Gelê bindestî û zilma Roma reş dîtine. Çar aliyê me dijminê , lê dostên me kêmin.”

Aram bi mûzîk stranên xwe şerê azadiyê dîke. Ew ji bo azadiya her rengê şer lazîm dibîne. “bîrnekin şerê azadiyê pir aliyê. Bi çan d û hunerê ye, bi stran û mûzîkê ye, bi govendê ye, bi nivîsandinê ye, bi qelem û şûr e, weke pêşiyê me dibêjin. Ji ber vê yekê min helbesta Şehîd Firat kir stran û got. Ev helbest li ser şehîdê nemir Firat hatiye nivîsîn e. Firat şervanekî hêja bû. Ew di sala 1990 an de li bakur şehîd ket.

Aram Tîgran li ser rewşa mûzîkê wiha dibêje:

“Mûzîka kurdî di wan salên dawî de pir pêşta çû û dewlemend bû. Lê, mixabin, rûheyeta mûzîka kurdî tê de kêmbûye.”

Bi ser vê qasê de Aram Tîgran jî bo xwe wiha dibêje:

“Meraq eynî meraq e. Dil ew dilê. Huner ew Huner e. Berê jî niha jî ez eynî kes im Min di nava mûzîka kurdî û Ermenî de qet tucaran ferq nedîn. Bi ser herdu gela de jî jeonesîd û talan û qirkirin derbas bûye. Divê ku hunermend ji Hunera xwe sar nebe. Xwe tim nuh bike li gorî demê pêşta here, an se mûzîka paş va bimîne û tama xwe sar bibe. Niha ez 58 salî me, lê li gora demê ez mûzîka xwe çê dikim. Deh salan di ber vê mûzîka min ne mûzîka îro bû. Lê, îro şerek dibe û ez bi tanbûra xwe piştgiriya wî şerî dikim. Va 40 sala min tenbûr kiriye dest xwe ez bi diyar û diyar digirim û him piştgiriya kurda him jî ya gelê xwe dikim.

(Birêz Öcalan dibe gava ku min mûzîka Aram Tîgran guhdar dikir, herekete û heycana min duqat dibû) Ez li pîranî dinyayê gerim. Berî ez bêm Avrupa guhdarên min kêmbûn. Min li soveyetê qonser didin. Lê xebera min hebû kaset û plaqên min li Tirkîyê pir tîn firotine. Ez niha di nava şer dame her keç û bûka kurd min nas dîke, ez jî bi naskirina wan kêfxweş dibim. Ew hatina min a Avrupa jî min re weke xewnekê bû, ku ez bem Avrupa piştgiriya gelê kurd bikim. 100 stran- kilamên min bi xwe hene. Çil ji wan tekstê bavê min in û yê din yê helbestvanên kurdên cîhanê ne”

Nûdem-2 1992 Derwêş M. Ferho

Nehîştin cenaze bê welat

Hunermendê navdar ê ermenî Aram Tîgran ku li sirgûnê ji dayik bû û li sirgûnê çû ser diholvaniya xwe piştî yekemîn salvegeriya

dilovaniya wî dê li Amedê bi bernameyek bi heybet bê bibîranîn

Aram Tîgran ku di temenê xwe yê 76 salî de jiyana xwe ji dest da û nêzî 500 stran û helbest çêkir. Tîgran, ku bi strana xweya

"Rojbaş Diyarbekir Min Pir Bêriya Te

Kir"

Xatir ji Amedê xwest dê îro ji aliyê 100 hezaran ve li Qada Batikentê bi konserek bi heybet bê bibîranîn.

Hunermendê navdar ê ermenî Aram Tîgran, ku piştî di komkujiya ermeniyana de hemû xizmên wî hatin kuştin û malbata wî koçî Bajarê Qamişloyê kiribû, di 1934'an de li Qamişlo ji dayik bû. Tîgran, ku li ser wesiya bavê xwe di 9 saliya xwe de dest bi stranbêjiyê kir û sala par li Yewnanistanê jîyana xwe ji dest da, di l'emîn salvegera dilovaniya xwe de li Amedê bi konserek bi heybet tê bibîranîn. Piştî Hunermend Aram Tîgran salek berê li Yewnanistanê li sirgûnê jiyana xwe ji dest da, kurd di l'emîn salvegera dilovaniya wî de amadekariya bernameyek li gorî nav û şana wî dikin. Kurd, ji bo hezkirina xwe ya li hemberî Aram Tîgran û deynê xwe yê li hemberî evîna wî ya kurdan bidin, dê sibê li Qada Batikentê bi konserek awarte û hemû Hunermendên NÇM'ê şahiyek bêhempa li dar bixin. Tîgran, ku ne kurd bû jî ji bo çand û muzîka kurdan kedek mezin da, di 53 sal temenê xwe de hem ji bo çanda kurd, hem jî ji bo zimanê ermenî kedek mezin da û bi gelek ziman stran gotin.

KURDAN ME RIZGAR KIR

Aram Tîgran evîna xwe ya li hemberî kurdan bi van gotinan tîne ziman: "Bavê min jî mîna gelek ermeniyên din di çaxê tevkujiya ermeniyana de bi riya kurdan ji kuştina bi destê tirkan hat rizgar kirin. Ji bona wê jî hertim ji min re wiha digot: Kurê min qedir û qîmeta gelê kurd bizanibe, kurdan ji bîra neke. Keda wan li ser min pir e, zehmetî û xwêdana wan li ser min pir e. Ewan min xwedî kirine û ger hûn çar bira û du xwişk vê gavê li ser rûyê dinê dijîn bi xêra kurdan e ku hûn dijîn. Heke dijimin min bikuşt, hûn jî nedihatin rûyê dinê. Ji bona wê jî divê hûn vê keda wan qet ji bîra nekin. Bi stranên xwe zimanê kurdî biqedirîne û van helbestên ku ez didime te bike stranên xweş. Tu bi xwe jî bibe destek baş ji kurdan re û keda wan tu carî ji bîr ve neke..." Awaz û helbestên wî ji nava dilê

civata kurdan de derketine.

Kî piştî stranên Aram ên wekî "Bilbilo" "Kurdistana bindest" bibhîzin û bextreşiyên gelê kurdî li ber çavên wî zindî nebin heye. Kîjan evîndar e ku strana "Keçê ji bona te ez dîn im" bibhîse û hêsrên evîndariya bi şewat nebarîne! Stranên "Hey lo lo delal", "Şev çû", "Çiyayê Gabarê", "Zîlan", "Diçim-diçim" û bi dehan stranên din bi riya Aram Dîkran ketin ser zimanê gel ku di nava rûpelên dîroka hunerê de bi cih bûne.

LI SIRGÛNÊ MIR

Hunermendê navdar Aram Tîgran, ku di di 1'ê Çileyê 1934'an de li Qamişlo li sirgûnê ji dayik bû di 8'ê tebaxa 2009'an de dîsa li sirgûnê li

Yewnanistanê çû ser dilovaniya xwe. Tîgran, hir çiqas demek dirêj li Amedê tedawiya nexesiyê dît jî piştî çû Atînayê û piştî demekê jiyana xwe ji dest da. Aram Tîgran dê îro li Qada Batikentê bi organîsazyonek gelek mezin û bi beşdariya hemû hunermendên NÇM'ê saet di 18.00'an de bi konserek mezin bê bibîranîn. Li ser daxwaza serokê PKK e birêz Ocalan ew bîranîna pêk hat. Ocalan gotibû min soz da wî ez ê wî di jîyanê de bi bîr bînim û wî dengî ti cara nadim ji bîrkirine.

Jina wî di Roj tv e de got; "Ez hezar carî ji serok Ocalan re spas dikim ku wî Aramê Tigran bîr nekiriye. Ji vê seatê şunda jî ti xemê min namînin. Kurdê Ozanê mezin hertim bi bîr bînin û gora wî neqîla Amed bikin. Spas roj tv e. Spas ocalan û spas hevalê Cuma.

HINEK STRANÊN ARAM TİGRAN

Ew dilê me kul û birîn e
Hele tu ji felekê bipîrsê
Ji Kurdan re çi xaîn e

Dilo menal xweş havîn e
Quling dikir qir - qirn e
Dibêm rabin temeşe kin
Ew dinyaya derewin e. Aram

36-DİLO MENAL

Dilo menal xweş bihar e
Quling dîkin zare zare
Dibêm rabin temeşe kin
Kurdistana we birîndar e
Dilo menal bihar şîne

Aram Tigran

Azad e gula geş
Azad e warê xweş
Azad e gulîstan azad

Perên wan wek agir e
Hatin me rizgar kin
Hatin me şîyar kin azad e

Azad e axa me
Azad e ala me
Azad roja me azad e
Gotin û Mûzîk: Agirê Jîyan
Nûdem 1992 Derwêş M. Ferho38

Ew dev û lêvên te yî qirmisî ne
Rûkên te yî sor weke hingivî ne
Nav bexçê me weke gula şîne
Ber êvarê boyî min şîvîne
Te hîv û roj li min kire tarî
Li ser min teyrok û baran barî
Çima nêzîk dibî bi dilsarî
Dil û ceger şikand bi yek carî
Gotin: D. Midî
Muzîk: Aramê Dîkran

Ka tu binêr li halê min
Te çî aniyê li serê min
Birînê zor daye ser min
Mîrin gelek nêzîk bû li min
Birîn kûre cebar nabe
Bi dermanan rehet nabe
Heyfa min tê li wê heyfê
Ku li mirinê çare nabe
Gotin: Ebdulmesîh Efrînî
Muzîk: Aramê Dîkran

37-AZAD E

Bimêşin gul bidin wan
Hatin xortên hevîyê
Geş bû dilê tavîyê azad e

Azad e kar û bar
Azad e mal û hal
Azad e war û gel azad

Şerê wan tê guhên me
Kevok bûne hewar
Stran bûne dîyar azad e

38-NERGÎZ ZÎNÊ

Şepal û Nêrgiza lê Zînê
Qeşengî bi nazî şêrînê
Hem gulî rihanî bi bîhnê
Tu melhema ser birînê

Dîlber were tu çî kubarî
Memik ji sêvan û hinarî
Nêzî min be were bi diyarî
Tu weke birûsk û arî

40-TE EZ KALKIRIM

Te kalkirim bi ciwanî
Lê ez xort bûm tu baş zanî
Pelê dara min te weşand
Buher çû, te payîz anî
Hêviya min nema di jînê de
Bê kes mame vê dinê de
Gula dilê min çilmisî
Qe şîn naba ji îro pêde

De derdê bilibil ne qefesa zêrîne
Meqsedê wî wetenê xwe bibîne

Hey lê le wayê gidî bilibilo ax û ax
Tu çima mayî wisa bê dar û şax
Tu rebenî guneyî, sêwîyî
Stara te tune tu bê ciyî

Gotin: Dîkran Melîkyan

Muzîk: Aramê Dîkran

Kê dîtiye kê bînaye
Qîz ser kuran bûyê aşiqe

Çi kanîke wê qîçqîçî
Cotê kawa lê xaricî
Xwezla min li wî xortî bûye
Ew bidilê xwe zewicîm

Gotin: Kurdekî Ermenistanê

Muzîk: Gelerî

wî
Te ji min dil bir carek min ji ter ne
digo na
Te rû kûl kir carek min ji ter ne digo
na
Çima îro tu ji min xeyidî ye
Te bi min çî dikir carek min ji ter
nedigo na
Dilê min jî te dixwazê bibîne
Ti bi dûr ketî çavê min te nabîne
Çima roja eşqa hevqa kin bûne
Lê ev şîna dil jî her tim namîne

*Gotin: Cegerxwîn-Muzîk : Aramê
Tîkran*

41-BÎLBÎLO

Hey lê, lê wayê gidî bilbilo
Wê bayê lêxist, hêlîn tev xerakiro
Perîşano, de sêwîyo, mihaciro
Tu bi hasreta hêlîna keviro

Bilbilê reben guneye na lîfîne
De xema şalûl e, ji xwe re xweş
dixwîne

42-WEXTA ZERYAM NÎŞAN KIRIN

Wexta Zerya min nişan kirin
Davê birîna min vekirin
Birîn tije xwê dikirin
Derman çare pê nedikirin

Çi zinarek teqeteq e
Min gul çinî te kir baqe

43-ŞEV ÇÛ

Şev çû ma tu êdî hew têtî lo
Ez ranazêm kengî bêyî te xew tê lo
Xanî bûye zîndan, tê de renazêm
Tev seher qîr û nalîn tew tê lo
Tenê hiştîm ay dil îşev çîma çû
Wî ez kuştîm ay dil îşev çîma çû
Rabe pey kev ay dil zû wê werîne
Te ez birîştîm ay dil îşev çîma çû
Ay dil ay ma kes nîne mîna wê (na
welle)

Ji boyî çî tim dixwazê dîna wî
Ax dema destâ wê li bin serê min
Bi min xweş tê gelek hilm û bîhna

Naçin ava ev roj bûne sal
Sal dirêjin ez kirime kal
Bi ciwanî da destê min gopal
Piştûzkirim vê bêbextiyê

Hêsîrê dahfa ber delavim
Qelsim, êdî bê pesn û bê navim
Por çû, çav çilmisî û rû xavim
Ez hejandim vê bêbextiyê

*Gotin: Hekîm Sefkan-Muzîk: Aramê
Dîkran*

Dotmama te me, min çav kildaye
Derefşa Kawe, bo te hildaye
Rojek lêdanê, rojek razanê
Îro lêdan e roja Kurda ye

Dengê min zîz e hewar û gazî
Serqot û pêxwas, birçî û tazî
Êriş e lêxe pismamo lêxe
Şerm û fehêt e îro tu razî

Şalê Xerzanî rabe li xwe ke
L'piştta xwe girêde rext û fişek e
Pisamê min î, dotmama te me
Mi j'te re kil dane çavên belek e
Helbest: Cegerxwîn. Muzîk: Aram

Ew çiqas xweş e, çavê wê reş e
Bejna narîn e, bi xwe şêrîn e
(Dîsgotin)

Xwezî min bidîya, têr jê hezbikra
Wê ji dilê min, ecêb xweş bikra
(Dîsgotin)

Min xew de dîye, dibêm horî ye
Nav lê danîne, dibên Têlî ye

44-BÊBEXTÎ

Li min bihorîn gelek sal û dem
Li min kom bûn gelek derd û xem
Emir diçe bi êş û alem
Tenê hiştim vê bêbextiyê

Zeman û yar li min bûn yek
Li dora min çêkirin xelek
Li min gerandin çerxa felek
Tenê hiştim vê bêbextiyê

45-LOLO PISMAMO

Lolo Pismamo çima deng nakî
Serê xwe carek bilind ranakî
Leşkerê dijmin li çiyayê jor in
Weke xweşmêra j'hev bela nakî
Lolo Pismamo zanim xweşmêr î
Pismamê Ristem yan Êzdîn Şêr î
Roja halanê, roja lêdanê
Mêr û gernas î dotmam bi gorî
Lolo Pismamo haya te j'te bî
Çarika minê reş li serê te bî
Roja lêdanê mêr be l'meydanê
Kuştin tim hebî, reva te nebî

46-GELO EW KÎ YÊ

Gelo ew kî ye, ji wê de têye
Çi bejnekir zirav, wek rihanê ye

Gelo ew kî ye, ji çî eslî ye)
Çavî kil dane, keça Kurdan
e)dîsgotin

Navê wê Xan e, gula baxçan e
Eslê bavê xwe, keça Kurdan e
(Dîsgotin)

Tu kulîlka çiyayê Kurda Leyla Leyla
Tu dermanê dilê xorta Leyla Leyla
Leyla Leyla Leyla...
Leyla Leyla bihar e
Dilê min zare-zar e
Leyla Leyla êvar e
Hêvya te me de were
Leyla Leyla bihar e
Dilê min zare-zar e

Bîna gul û lale
Destê min bi dest yar e

Newroz û mizgîn e
Bihara rengîn e
Kesk û zer û şîn e
Xaliça rengîn e

Helbest: Cegerxwîn-Muzîk: Aram

Ema wer were were were were were
Arifo lawo wer were were were were
Min dî ji vê sibê Arif lawê min
sekinî
Berxê wê tê serê min xulama bejna
bilind
Çavê biriyê reş û belek qebiliyetê
rîşa kep egale de
Di kevnesing û beka bê sehetî
Ez nikarim sê kelîma ji te re bêjim
Şerma bavê te va jî çima tê tu yê
were
Em ê golkê destê tiliya bi hev dikin
Dakevne nav baxçê gula Serahatê
min
Baqek gula çilî qesra bi cennetê wê
cennetê

47-LEYLA

Tu bedew î, tu nazik î Leyla Leyla
Keça Kurda çiqas rind î Leyla Leyla
Leyla Leyla Leyla...
Leyla Leyla bihar e
Dilê min zare-zar e
Leyla Leyla êvar e
Hêvya te me de were
Leyla Leyla bihar e
Dilê min zare-zar e

48-NEWROZENEWROZE

Newroz e Newroz e
Sibê ye Newroz e
Maçek bide min yar
Cejna te pîroze

Newroz e bihar e
Bel bûne gul û dar e

49-ARİFO LAWŌ

Were were Arifo lawo were
Arifo lawo lo te ez hêlandim were
Arifo lawo te ez hêlandim were
Arifo lawo tu wê şevê germa rojê
wez xapandim
Te ez kirime peza ku wî nav selefê
veqetandim
Ew ê tu car qiymeta pê nayê
Tew ez kirim şarekî nava destê teza
tevizandin
Tu car qimeta pê nayê
Tew ez kirima şûşekî ferhû dayê
dest mîran û hekîma
Ax vecibandim
Arifo lawo Arifo lawo te ez
helandim

Ka vê salê nehêle destê min bigire
 Min birevîne were loy loy were
 lê lê lê
 Îcar çawa şeytana fesad û neyara pê
 derîne
 Were loy loy were lê lê were were
 were were
 Arifo lawo tu bes bêje arifo lawo
 Ji bona her du dilan tu bes bêje
 Ama dinya germ e, german dikelije
 Arifo lawo dinya germ e, ji german
 dikelije
 Tu were gavekî çoka xwe bide çoka
 min
 Wê derê rûne lo lo dirêj e, ema tu yê
 qise bike bi zimanê şerîn
 Lo dirêj e tu gotinên xelk û alemê ji
 ber dilê min bavêje
 Îca tu yê were ba melekî donzde
 elim
 Şûna bila ji gotina takîbe para her dû
 cînar
 Ji te re bêje Arifo lawo ama were
 were were
 loy loy were...
 Were lê were were were loy loy
 were lêy lêy Arifo lawo

Lê lê Dayê yêk nebû zava
 Serê silgavê
(Dîsgotin)
 Arix dibên li devê çayê
 (Mala)erd lerizandin(ê) bişewite ar
 berdayê
 Qemişê her du biran nakim ku bikim
 kilamê
 (Dîsgotin)
 De palê palê
 De mamê mamê
Hevgihandêr : Hasret Gültekin

Min dî anîn ji te re şandin bona bîr
 Mihabatê
 Were destê min gewrînê bavêje ber
 bextê ferman
 Tu davetê tu hineke bi xwe bixwaze
 Rebbê Elemê paçekê wê ûmetê ica
 ketim
 Berê were Qasim kerem kin bêna ser
 dawetê
 Ay birao wer were were were were
 Were lê lê dîsa were loy loy were
 were
 Were were loy loy Arifo lawo bejna
 min
 zirav e dar dûr bêrîna lawo
 Deqa ser sîng û memika
 Merg û çîmen hevz û kanîna ji wê
 sibê
 qîz û bûka ciwabekî
 Ji sew girtinê ica zane hinîka qîz û
 xortan
 Ber dilê xelk û alemê halûqa çend
 şîrîne
 Ewa serê sê wexta min tamam bû
 Kaxiz û defterê teqûtîne keçê dîne
 wez çi bikim
 Wez mexmûrê dewletî me ica tu yê
 qametekê

50-ARIX

Arix dibên li gundê Saran
 Gava ku zelzele bû
 Lê lê Anê dused, sêsed mezel vedan
 De lê lê lê
 De lo lo lo
(Dîsgotin)
 Hîvik vêket
 Hîva tijî ye
 Lê lê Anê du tene xudana law û qîza

Ku em çi dibên ew dibihîze
Pîrê dostan pîrê Ezîzê
Here dilo dost û yara
Ji dostan dibê derd û çare.
Peyman daye ji bo îqrar
Girtin dest biratî biryar
Ji yarên xwe bixwazin car
Ji yarê dûr qe megere

Bixwaze tim bi dilî rast
bê tirs û bê xem
karekî zor nîne heq xwast
Ewliyayê te tim yarê

Lê ji rêçê vemegere
Yar li kuyê bervê here
Ser rastan tim ronahî ye
Wan riya xwe bi yar diye
Ew maye maye ewlî ye
Were dilo wirda were

Ji Yunis Emerê qesîdek
Yezdan dilekî daye min
Bi her tiştî heyran dibê
Te dît ku demekê sade
Demekê din giryan dibe

Di demekê da me peyivê
Gotineke jî bi deng neke
Dijî derdan derman dide

Demek tê dibê Îsa
Kesên mirî jindara dike
Demekê din mistekbîr e
Wek firewûn Haman dibê

Di demekê da dibê Cibrîl
Rehmet dide her diyarî
Dem tê rê venda dike
Miskîn Yunis heyran dike

Warî mezin warî mezin
Lê diçêrin kar û bizin

51-AŞIQ TEMALÎ

Ez kal bûm ez ji salan
ji derdê wan hevalan
Yaman, yaman, yaman, yaman

Bajarekî çêkim ji dostan
Bi hev gîhnim dê û dotan
Bi derdim derman ji dostan

Here dilo dostayara
Ji dostan dibê derd û çare
Derbendiya avê bigire
Yaman mekevê gola bîra

Dostî saxî li rev hev e
Hem bi roj û hem bi şevê
Kar û zerar tevî hev e

Here dilo dost û yara
Ji dostan dibê derd û çar e
Derbendiya avê bigire
Yaman mekevê gola bîra

Ji dostan re dayix in
Hem baxçêne hem bax in
Hem siltanin hem çirax in

Here dilo dost yara
Ji dostan dibê derd û çare
Derbendiya avê bigire
Yaman mekevê gola bîra
Riya dosta rêka pan e

Dil bi yarê xwe dizanê
Şeş cîhetin li mekane

Here dilo dost û yara
Ji dostan dibê derda û çare
Derbendiya avê bigire
Yaman mekevê gola Bira

Rêya dosta rêka dûz e

Tasek avî sar bi min de

Hîvê daye hîva zerî
Şewqa xwe da gerdanî zerî
Ez qurbana pencê zirav
Hundir li min kiriye kerî

Ew herdu kilamn jî ji aliye Temelî
de hatine
nivîsandine

*Meletyê: Harûn saxî.
çavkanî: ji Alî Kuca
biraziyê wî: Şukrî Çolak da.*

Çav in çav in heval çav in
Çav li serî du gel av in
Ezî dibê m bira
Tunebû li dinyayê rindê zavîn

Were ku em herin bi gundan da
Baxça danin di zeviyan da
Ba nemîne li bavî te
Me naşîne bi tu çiyar da.

Te kezeba min şewitand
Lê delalê li ba mêr e

Bibeze min mebe kevir
Dilê min te kir agir
Gerdanê te berfa çiyar
Cotê memikên te hîşê min bir.

Bîrnebûn-2

Min rindika xwe wenda kir
Ort bi kemer pî bi bazin

Tu bê kîngê ez bêm hinga
Mala bar kir çûne dînge
Keçel û kurmiye xelkê zewicîn
Ez bi te va mane kîngê

Bi diyarê malê keve
Şarê reşdî ser biryan ke
Kula mirine li min hatiye
Were bi destî xwe derman ke

Here avê avê bine
Hemberî mala me dîne

52-KILAMEK LI SER YASÎ PINARÊ

Qirix li bilindiya çiyar e
Qizil çewlîk devê rêyan e

Mal şewitî Yasînpinar e
Ocaxê têlî zeryan e
Bang dikim yara min kerr e
Por şêkiryê û digerr e

Gotin nazlî rinda te dayine
Li xwe têxim bi tifanga

Merî meran dewîn tînin
Li ser cilên reş dîtînin
Aman miqeytê devî xwe we
Qencî şoran digêrînin.
Malên hana malê me ne
Qala min û te dikine
Ku te nedin min li te gunê ye
Gunê min li stûyê te ye
Keriyek pezî min î qusî
Soyxê î mêrat rengî hev talêsî
Ez hatim ku ez çî werim
Kebanî heye le por qusî

Çû li axa kî rawestî
Bi roj û şev qet newestî
Me careke têr hev du nedî
Bi rehetî û serastî

Ber derî me muxurbe ye
Gur digerin bi- be zurbeye
Xelk li kar û îşê xwe ye
Çavê min li bajna te ye

Lawik ji dergûşê xujî- xuşî
Bi şev û roj dadekşî
Xeber hat ku lorîk miriyê
Ji tirsan şîr û berên min kişî

Nizanim kuda terim
Li berxika xwe digirim
Min lorika xwe wenda kir
Diyar bi diyar lê digirim

Li ber derî - li ber derî
Dayik rûnişt bulxur diherî
Ji lorikê xeber tune
Nizanim çî hate serî

Mûj û guzan bi derîne
Daê min bizevcîne

53-(Aşiq Temalî kovara Bîrnebûn).

Bayî tê ye guve guve
Bijkoj filitî sîng ê gewre
Çavê min li nav beran ket
Her yek teleqa hingive

Derî odê li min veke
Quraxek ezing bi mihneke
Zalim dayika te got,
Ew kiyê miya qer za berxike
Dalliqevaxê di kortê da
Mala rinde di orte da
Min îşev xewnek be xewn dî
Ez girtime di ber te da

Ji Helebê weda erdê
Serî bişo biskan berde
Merivê ku bi dilê xwe nezevicî
Jê re jîyan kul û derde

Wa çî îş bû, wa çî îş bû
Bega yaylan tîj be tîj bû
Gotin rinda te dayine
Bendê dilî min qotmîş bû

Sibê rabê male av ke
Pêlê mene sera gavke
Eger dilê tê li min e
Telak porî xwe di navke

Li wan dera, li wan deran
Peya nagehşê sîwaran
Di hestî bavên wan axanim
Keçika xwe nedan xizmet karan

Li ber dîwaran kal û pîr
Zar zeç maye bê şekir û şîr
Felek me li te çî kir
Te hîştin xizan

Pezî bavî te bang be bange
Xam berdiran ajot rengê

Here avê avê bine
Li qirtarê derî me dîne
Tasek ava sar bi min de
Avê yaran çi şêrîne

Li tembûr e li tembûr e
Tel zirav e perde hûr e
Rabe rindê xwe li bake
Ez meyzekim dûre dûr e

Hîni çiya ne hînim jî pan e
Ketine navbera me û wane
Hele careke bifikirim
Hine wekî sûlal me hene
Hin deran kî him lê hene

Hatim rindê te bibînim
Xwazginiyên te bişînim
Didine min bira bidin
Eger nadin ezê direvînim

Lawkî te hîng xurine
Wî feqirî bizevcî ne

Berê kel e vir da xwar bû
Giha kevir bi ser da kevir nar bû
Berê dilê te î li min bû
Çima henka ja- ji min sar bû

Berî derî malê bavî te yoqîşe
Mîna kewan hildikişe
Ez bi qurbana bejna zirav
Fistan jê ra yaqşîxe
Bi nanî tisî ra dikişe
Jer va hatin gihşt qantir in
Serê barî xwe kundirin
Zalim bavê te ku tu nedayî min
Ez ê li derî te bimirim

Ji jêr da hat min nasnekir
Çi di dilda bû min pirs nekir
Fikra min bû min nekir
Min bi xwe destî bi xwe kir

Yayla wan Bekiran çat e, yayla wan
Bekiran çat e
Ku min îspart tu çima nehate, ku min
îspat çima tu nehat e
Aman aman ser lê yanê, bê harunan
tev qurbanê
Destê xwe di destê min ke, destê
xwe di destî min ke
Qanûn qanuna demoqrate, qanun
qanuna demoqrate
Aman aman ser lê yanê, bê qepezan
tev qurbanê

Ez çi bikim tu rindî, ez çi bikim tu
rindî
Tu yeka ser li yanê poz bilindî, ser li
yanî poz bilindî
Aman aman ser lê yanê, bê Çerkezan
tev qurbanê

De danîn danîn bûkê, danîn danîn
nazli bûkê danîn
Germa çolan ez hêlandim, germa
çolan ez hêlandim
Aman aman ser lê yanê, qeydeliyê
bi du nava ye

K'ez lawikekî milletê poz bilind im,
ez lawikekî poz bilindim
Te ezî ji dinê de danîm, te ezî ji dinê
de danim
Aman bûkê ser lê yanê, sevdaliyê bê
renganê

Jor da tê xwe ba dike, jor da tê xwe
ba dike
Te aqil ji serê min bir, te aqil ji serê
min bir
Aman aman ser lê yanê, bermaliyê bi
du nav e.

**(Mehmet Bayrak Bîrnebûn geleri-
Ronahî 95)**

54-ARÎ MEZİN

Arî mezin arî mezin, bê arî mezin arî
mezin
Arî mezin arî mezin, lê diçeri karik
bizin
Wî wî wî wî wî lê wê o, bê te dişlixa
min nêo.

Min rindeka xwe wenda kir,
min rindeka xwe wenda kir
Yeka bi kemere pî bazinge
Aman aman ser lê yanê,
Bakiran tev qurbanê

Ku ez bimirim rokê pêncan,
ez bimirim rokê pêncan
Bay lê têxî li yapraxa sincan,
bay lê têxe yapraxa sincan
Oy oy oy oy lawo bê te xweka min
nê o

Herin bibên rindê rabê, herin bibên
rindê rabê
Bira ji xanî şîn dilê gencan, ji xanî
şîndilê gencan
Amam aman ser lê yane sevdaliye bi
du navan e

Di Bekiran diyekî gir e, di Bekiran
diyekî gir e
Yarê bi kurtikî sore aman aman ser
lê yane
bê Alxasan tev qurbanê

Alîşûkran çiya bilind e, Alîşûkran
çiya bilind e
Şarpê rakê por bi bin de, şarpê rakê
por bi bin de
Aman aman ser lê yanê, bê Bakiran
tev qurbanê

55-AY DE MEDET

Ay medetê
Ay medet, ay medet.....
Lê lê medetê, kubarê
Ezê bi nazikim,
Ezê vê sibekê çiqas bi nazdarim
Ezê nizamim, ezê nazik û nazedaren dilê xwe lê kê kim ?
Ezê nizamim, ezê ne li dê ne li bavê kim?
Ezê nizamim, ezê ne li xukê ne li birakim?
Ezê nizamim, ezê ne li xwesiyê ne li xwezûr kim?
Ezê nizamim, ezê ne li pîsikî endolî nimerdî mere xirab kim?
lewa sere vê sibekê hatî ji derde
Minê qam nekir û ranebûm ji ber de
Darekî li zenda min e zer badayî daye
Ezê nikarim goê tenborîkê bi ser enya gewher de xwarkim medetê

Ay medet, ay medet.....
Medeta min tu yî Xweda yo
Bila kilês û xopanê me Serhedê
Ne bariya baran û berfe
Kewê Nûredîna ewitî
Nebuna colan û col ref bi ferge
Gavê bavê Sebrî siwarê êngeerî
Ji dorê nivê evan û pê de
Tê nava taximê sing û berê min zeriye,
Sinbêlên bavê Sebrî siwarê êngeçerî
Soren bipalikin û biqaydene
Gavê li kilê çavê min zeriye dikevin
Kilê sphanî ji çavên min diwee medetê

Ay medet, ay medet.....
Medeta min tu yî Xweda yo
Ezê herime çiya yê Mua ewitî , li bêlanê bilind bisekinim
Ezê serê xwe ser qotkim, destên xwe bilindkim raberî Xwedê kim
Ezê bêjim Xwedê yo cîyê nifir û dual ê disekinim !
Bila dêk û bavê min xêrê bikin, ji destên te xêr nebînin
Ezê çewa nedame bavê Sebrî, siwarê êngeçerî
Ezê rabim xwe di golên avê , li ber pêlên mewcêkim
Ay medet, ay medet.....
Medeta min tu yî Xweda

56-AYFER - HEVPEYIVÎN BÎ AYFER DUZTAŞ RE

Radyoyeke me ya biçûk hebû. Li her derê radyo tunebû. Li malên teketuk hebû. Ji zarokan re qedexe bû ew radyo. Bes balkêş e ligel ku zarok bûm, destûra min hebû ji bo guhdarîkirina radyoyê.

AYFER DUZTAŞ:

**Muzîk çêj û tehma jiyanê ye!..
Eyşe Şan delala ber dilê min e...**

Min sê salan Bêrîvantî kir, li ber pez min stran û kilam digotin!..

Ayfer Duztaş; Hunermenda kurd a ciwan û dengxweş... Ev 12 sal in ku li di nava muzîk, deng Navenda Çanda Mezopotamyayê (NÇM) û awaza kurdî de ye. Yek ji hunermendên xwediyê şewazeke cuda ye. Li gorî baweriya min, di dengê Ayferê de, êş, jan û zêmarên kurdan veşarî ne.

Ligel ku bi salan e dinasim, heta roja gotûbêj û sohbeta me jî, ji min kirî ku zaravayê wê kirmançkî (zazakî) ye, lê wê got ku ew kurmanc e. Piştî xebata salên dirêj, yekem albûma wê ya soloyê, ji hêla Kom Muzîkê, bi navê “Leylan”* derket.

Piştî derketina albûmê, ez û Ayfer Duztaş em li hev civiyan; min pirsî Ayfer Duztaş bersivand. Di dawiya sohbeta me de ev gotûbêj derket holê...

SALIHÊ KEVÎRBİRÎ: Ayfer Duztaş ji ku ye, di malbateke çawa de mezin bûye, navbera malbatê bi muzîkê re çawa ye, wê çend xwişk û bira hene, perwerdehiya xwe li ku derê/deran kiriye?

AYFER DUZTAŞ: Ez ji Sêwazê me. Em Kurmanc in. Li gundê Aldîwazê ya bi ser Hafîkê ve ye hatime dinyayê. Min du xwişk û du bira hene. Mezina me xwişka me ye. Ez a duyemîn im. Heta neh saliya xwe li Sêwazê mam. Min dibistana seretayî heta pola sisêyan, li gund xwend. Paşê me bi malbatî koçî Stenbolê kir. Li Stenbolê, min xwendina xwe ya seretayî û navînê tamam kir...

Ayferxan, te got Sêwaz... Malbata te çawa tê naskirin? Wekî malbat, wekî ber û eşîr?

Ez ji malbateke berfireh tîm. Ji Eşîra **Kurmêşan** im. Em Elewî ne...

Kurmêşan? Ev eşîr li Dêrsimê jî heye bawer im...

Belê rast e. Jixwe ber û pêşiyên me, piştî berxwedana Dêrsimê, bi gotineke din piştî karesata 38-an, ji Dêrsimê reviyane çûne Erzinganê, ji wir jî hatine Sêwazê...

Belê... Têkiliya te û muzîkê li gund destpê kir an?

Belê rast e, li gund destpê kir... Wekî min got, heta neh saliya xwe li gund mam. Wekî tu jî dizanî, berê pîlaq hebûn. Kaset nû derketibûn, lê zêdetir pîlaq dihatin guhdarîkirin.

Jixwe piştî guhdarîkirina wan pîlaqan eleqeya min a li ser muzîkê destpê kir. Li hêla din, li gund ji bilî çûyîna dibistanê, em diçûn ber pez jî. Me bêrîvanî dikir. (Bi ken dibêje) Di jiyana min de sê salan bêrîvantî heye!.. Li ber pez min stran û kilam digotin...

Te bi çi zimanî digot, te çi digot?..

Me li malê bi zaravayê kurmacî xeber dida. Wê demê min ji pîlaqên Abdullah Papur kilamên kurdî li ber pez digot. Her wiha stranek hebû ku min herdem digot. Bi zimanê tirkî bû. Strana Edîp Akbayram ya bi rengê; “Anama ana diyesin / babama baba diyesin / sen bize gelin gelesin / nerde kaldin kibar gelin” bû...

Bi vî awayî, min xwe li ser sehnê didît, sehne dihat ber çavên min. Zarokatiyeke wisa sade lê xweş... (Kurtekeserek dikişîne û berdewam dike) Dizanî, bêriya wan rojan dikim...

Radyoyeke me ya biçûk hebû. Li her derê radyo tunebû. Li malên pirkêm hebû. Ji zarokan re qedexe bû ew radyo. Bes balkêş e ligel ku zarok bûm, destûra min hebû ji bo guhdarîkirina radyoyê. Herdem radyo di destê min de bû, min guhdarî dikir û stran û kilamên dihatin gotin ji ber dikirin...

Tiştêkî balkêş heye ez ji te re bejîm?

Helbet, kerem bike...

Wekî min got di nava malbatê de zimanê axaftinê kurmacî bû. Carcaran çend pîlaq tên ku çend kilam-stranên kurdî tê de hene. Ez jî li dibistanê her stranan dibêjim, lê stranên tirkî. Hestek li min peyda bûye ku dixwazim bi kurdî bistirê. Di dilê xwe de dibêjim; “Madem em kurd in, bi kurdî/kurmacî dipeyivin nexwe çima ez bi kurdî stranan nabêjim?..”

-Ez rabûm min çi kir?

-Te çi kir?

Min stranên tirkî dikir kurdî û distira. Min li gorî xwe werdigerande kurdî û min digot... Yek ji wan stranan, strana Îzzet Altınmeşe bû ku digot; “Kaşlarını kaldırır / Birbirine değdirir / Guzelligin yoktur ama / Sen kendini sevdirir”. Min kiribû kurdî û distira. Gelek stranên min ên bi vî rengî hebûn...

Helwesteke balkêş e bi rastî... Ayfer tu jî dizanî, di zarokatiya me de jî hebûn; baş tê bîra min, hinek zarok û şagirt (xwendevan) hebûn ku li dibistana seretayî û navincî, mamosteyan bi hewl û zextan ew derdixistin ser dik û sehneyan. Kilam û stran bi wan didan gotin. Tu jî yek ji wan zarokan bûyî an na?

Belê ez yek ji wan zarokên ku te behs kir bixwe bûm. Herdem li ber çavan bûm. Her sal min di nava xebatên koroyê de cih digirt. Min bi tena serê xwe stran-kilam digotin, lê bi zimanê tirkî. Ji ber ku ne mimkûn e ku mirov li dibistanan bi zimanê kurdî bibêje...

Carcaran dema ku di nava wan xebatan de min cih nedigirt, xew nediket çavên min. Di ketim nava psikolojiyê xerab. Çawa ku ez sûcdar û tawanbar bim, moralê min xerab dibû. Xemgîn dibûm. Min digot, “Çima ez di nava vê xebatê de tuneme?”. Min her dixwest li ser sehnê bim û bistirê...

Pîlaqên Abdullah Papur hebûn, ew dihatin guhdarîkirin. Her wiha Hasan Erdogan hebû, wî bi tirkî digot, lê Abdullah Papur bi kurdî jî digot. Me lê guhdarî dikir.

Li gund û di nava malbatê de, stranbêj/kilambêjên din hebûn gelo?

Li nava gund merasîmên Cemê hebûn. Di van merasîman de, pîr ango dedeyên me li tembûrê dixist û stran digotin. Her çi di nava malbatê de ye, Mamê min (apê min) Huseyîn Duztaş hebû, bi awayê amator kilam digot. Niha êdî nabêje. Dengê dayîka min gelek xweş e. Tesîreke mezin li ser min hiştiye. Kilamên xemgîniyê, kilamên êş û şewatê dibêje...

Kilamên ku te ji dayîka xwe girtine hene?

Helbet gelek in... Mesela min dixwest di vê albûma xwe de, kilameke ku min ji dayîka xwe wergirtiye, bistirê. Lê belê nebû qismet. Bi hêvî me careke din ezê bistirê. Sedema ku niha di vê albûmê de cih negirtin, cudabûna konseptên albûma me bû...

Dayîka te li ser êş û janên 1938-ê kilamên xwe dibêje an?

Na, zêdetir li ser êş û janên malbatê kilamên wê hene. Li gorî hêz û qeweta xwe distire feqîrê... Mesela li ser birayê xwe stran gotiye. Di ciwanîyê de birayê wê jiyana xwe ji dest daye. Zêdetir li ser wî gotiye/dibêje. Zêmarên (agit) dayîka min gelek hestiyar in mesela...

Heger li bîra te hebe, dikarî bendekî ku dayîka te dibêje, bibêjî?

Himmm, mixabin niha li bîra min tune...

Baş e ne xem e. Ezê li ser muzîkê berdewam bikim; Yekem car niv-profesyonel be jî hevnasiya te û muzîkê li ku derê û çawa destpê kir? Kes an kesên ku piştevaniya te kir hebûn. Seruvena te ya muzîkê bi çi rengî destpê kir?

Ya rast ez bibêjim tu kesek piştgiriya min nekir dema min dest bi karê muzîkê kir... Ji malbatê jî tu kesek yarmetiya min nekir, mala wan ava hê jî nakin! Ji ber ku malbata min naxwaze ez bi muzîkê re eleqedar bibim. Nexasim bi tu awayî

alîgirî nakin ku ez bi muzîka kurdî rabim. Li dijî min derdikevin û naxwazin ez bi muzîka kurdî re eleqedar bibim...

Waaa?

Belê mixabin!... Malbata min malbateke Kemalîst e, ji kevneşopiya CHP-ê (Partiya Komarê ya Gel) tê. Diya min hinek nêzîkê min e û hestên neteweyî hinek pêre hene. Dema min li Navena Çanda Mezopotamyayê (NÇM) dest bi xebatê kir, di nava malbatê de problemên mezin derketin. Reaksiyon ango bertekên mezin nîşanî min dan. Demek dirêj min bi bavê xwe re xeber neda li ser vê meselê, pê re nepeyvîm... Belkî tu bawer nekî lê li ser vê meseleyê carek bavê min, ligel dayîka min avêtibû ser NÇM-ê!.. Ji wan re digot; “Ka we keça min bi ku ve biriye?” Ji ber ku ez çûbûm turneyê û min ji wan re jî gotibû... Beriya hatina NÇM-yê te çi dikir, li ku bûyî? Li gor zanîna min xwendina te ya Dibistana Hunerên Bedew jî heye wan deman...

Belê rast e... Beriya hatina NÇM-yê di kargeheke taybet de min karê muhasebeyê dikir. Her wiha diçûm dibistanê. Piştî min lîse temam kir, neçûm zanîngehê. Ji derve min xwend. Çûm Lîseyê Perayê ya Hunerên Bedew (Pera Guzel Sanatlar Lîsesî). Min li wê derê perwerdehiya şanê, perwerdehiya kemanê wergirt. Min perwerdehiya nota-solfejê li wir dît, lê min li NÇM-ê berdewam kir. Li vê derê dixwazim tu behsa hatina xwe ya NÇM-yê bikî...

Di sala 1996-ê de ez hatim NÇM-yê. Salek me perwerdehiya notayê dît. Salek paşê jî ango di sala 1997-an de “Koma Vengê Sodirî” ava bû. Ez tevli vê komê bûm. Salek em di komê de xebitîn, me prove kirin bi rojan. Salek paşê jî (1998) me li avahiya NÇM-ya Beyoglu yê konsera xwe ya yekem pêşkêş kir. Strangotina min a li dibistanan ne tê de, cara yekem min li NÇM-yê li ser sehnê stran gotin... Min wê rojê kilamên “Tew Veyvikê” û “Usenê Min” li wê derê strabû... Wê şevê xew neketibû çavên min... Bawer bike niha jî wisa ye, gava konserek hebe, xew nakeve çavên min... Jixwe ev hest bi te re tunebe tu nikarî vî karî bikî. Lewre ez her dem biheyecan im...

Roja ku tu hatî NÇM-yê tê bîra te? Psîkolojiya te ya wê rojê çawa bû?

Belê wekî îro tê bîra min... Cihê avahiyê li Tarlabasıya Beyoglu ya Stenbolê bû. Avahiyeke kevin bû. Ji bo ku ez qeyda xwe ji bo kursa baxlemayê bikim çûbûm wê dere. Heyecana min gelek bû wê rojê...

Ji zarokatiya te heta niha hunermend û dengxweşên “delalên ber dilê te” kî ne?

Min behsa **Abdullah Papur** kiribû jixwe. Cara yekem min ji wî strana kurmancî guhdarî kir. Yekem car du kaset hebûn ku pîranî an giranî stranên kurdî lê hebûn min peyda kirin, kasetên **Firat Başkale û Aram Tîgran**. Straneke Firat Başkale hebû bi navê “Lorî lorî”, ew her di bîra min de ye... Her wiha strana Aramê Tîgran a bi navê; “Newroz e Newroz e, Bihar e Newroz e”...

Paşê ji stranbêjên kurd, min guh da hunermend Şivan Perwer... Min gelek ji **Şivan perwer** hez dikir. Lê Eyşe Şana gorbihuşt delala ber dilê min e bi rastî... Herkes li aliyekê **Eyşe Şan** li aliyekê... Piştî guhdarîkirin û hevnasiya bi dengê Eyşe Şanê re, ez pê hesiyam ku divê dengbêjan nas bikim. Lewre min bala xwe da dengbêjan. Dengbêj di jiyana min de ciheke taybet digirin...

Muzîk ji bo Ayfer Duztaş çi ye? Di jiyana te de çiqas girîng e? Karekî din heye ku tu tercîhê muzîkê bikî? Ji te re bibêjin dev ji karê muzîkê berde tê çi bikî?

(Dibe pirkêniya wê dikene) Herhal ez dê bêkar bimînim!.. Destê min ji muzîkê bikin, ez xwe ji ser banê navêjim, lê bawer im dê heyecana min a jiyane jî nemîne... Ez tu karî tercîhê karê muzîkê nakim. Muzîk bo min gelek tişt e. Çêj û tehma jiyane ye muzîk...

Mûzîk dikeve xewna te carcaran?

Helbet, gelek caran dikeve xewna min...

Te di nava komên muzîkê yê NÇM-ê de gelek sal borandin. Dema tu niha li wan deman dinêrî, wendahiye te û destkeftiyê te çi ne? Roj çêbû ku te di nava wan koman de got; “Êdî bes e, nema dikarim bikim!..”

Salih wekî tu jî dizanî yekem xebata min a hevpar (kollektîf) bi Koma Vengê Sodorî destpê kir, paşê bi Koma Asmîn –Koma jinan ku ji 11 jinan pêk dihatberdewam kir. Bandora erênî û neyînî yê van koman li ser min çêbû. Aliyê erênî ew e ku hûn pratîk dikin, perwerdehiya xwe didomînin. Gelek derfet dikevin destên we di warê muzîkê de. Di vî warê de gelek aliyên baş û sûdewar hebûn...

Aliyê neyînî ew bû ku, min ji zarokatiya xwe ve dixwest bi awayê hunermendêke soloyê bistirê. Koman kir ku ez ji vê daxwaza xwe bêpar bimînim. Karê kollektîv, karê kesayetî dikuje. Enerjiya te ya heyî, di nava komekê de wînda dibe diçe, an jî belav dibe. Bo nimûne, deh sal berê min dest bi soloyê bikira, niha ez li devereke bilindtir bûm...

Lewre jî, heger xebateke xweser (taybet) nebe, ez tu caran naxwazim vegerim xebata koman...

Em vegeirin ser xebata te ya nû. Serxêrê be!.. Bi derengî be jî albûma te “Leylan” derket... Hinek behsa vê xebatê bike ji kerema xwe re...

Belê albûma min bi derengî derket. Divê Newrozê li ber destê guhdaran bûya, lê ji ber sedemên taybet û teknîkî 4 meh bi derengî derket. Gelek hunermendên hêja keda xwe tevli albûmê kir. Di salekê de tamam bû. Aranjorî û derhêneriya albûmê Mustafa Bîber kir. Me gelek amûr û enstrumentên baş bi kar anî. Sentezeke baş derkete holê. Sentezeke ji çar aliyên welêt di albûmê de tê dîtin. 13 kilam di albûmê de hene ku 12 heb kurmancî, dimilkî (zazakî) û soranî ne. Kilamek bi tirkî-kurdî ye. Me ji strana “Dotmam” (Kilama Çewlikê) re klîbeke

xweş çêkir. Strana “Leylo Leylo Ziravê” ya Eyşe Şanê, bi şanazî min xwendiyê ku di albûmê de heye...

Rast e, pirsar min li ser wê jî heye... Te berê jî “Sallana sallana neçe seravê” ya Eyşe Şanê strabû û klîba wê çêkiribû. Her du kilam jî tirkî-kurdî ne û yê Eyşe Şanê ne. Çima tirkî-kurdî, çima Eyşe Şan?

Dema me ji kilama “Sallana sallana neçe seravê” re klîb çêkir, di konserên li bajarên kurdan de ji min re wiha digotin; “Tu keça Eyşe Şan î?” Gelek kes min wisa dizanin. Ev bo min rûmetek e. Bi rastî jî di warê manewî de ez xwe wisa hîs dikim. Ez wê wekî dayîk ji xwe re dihesibînim. Gelek jê hez dikim, ji dengê wê gelek hez dikim. Tesîreke mezin li ser min hiştiye Eyşe Şan. Lewre di vê albûmê de min straneke wê bi kar anî. Min dixwest dengê wê bi kar bînim, lê di warê teknîkî de pêk nehat... Çi albûm, kaset û pîlaqên wê hene li ber destên min hene. Didim hev. Eyşe Şan cuda ye ji bo min... Xwezî dem li me biziviriya û min bi Eyşe Şanê re duet bikira...

Bi awayê giştî rewşa muzîka kurdî çawa dinirxîni. Her ku teknîk bipêş dikeve, dezenformasyon jî zêde dibe. Fikra te çi ye di vî warî de?

Rast e, ez jî wekî te difikirim. Ji bilî dezenformasyonê, arabeskbûn û xitimînek jî heye... Mixabin ku berhemên arabesk jê difûre, zêdetir eleqe dibînin, li hêla din albûmên baş, xweser û biqelîte ji eleqeyê bêpar in û nayên firotin...

Min rexneyek heye, beriya ku ji bîr bikim bibêjim; ji nîfşên ciwan gelek hunermendên kurd hene ku rabûn û rûniştina wan li ser zimanê tirkî saz dibe. Huner û strangotina wan bi kurdî ye, lê wekî din jiyana wan serdanpê (ji serî heta binî) bi tirkî ye! Hunermendê kurd heye ku dema derdikeve ser sehnê, pêşkêşkirina kilam/strana xwe bi vî awayî dike: “Değerli dinleyiciler siradakî şarkimiz, Mihemed Şêxo’dan ‘Ay lê Gulê’..” (Guhdarên hêja, strana me ya di dorê de ji Mihemed Şêxo ‘Ay lê Gulê’ ye). Piştî vê banga bi tirkî, destpê dikin strana xwe bi kurdî dibêjin... Bawo çima pêşkêşiya xwe bi kurdî nakî?.. Tu jî yek ji wan stranbêjan î gelo? Zimanê kurdî di jiyana te de çiqas serdest e?

Beriya her tiştî spas ji bo pirseke wiha... Helbet tu mafdar î. Ev kêmasî heye di nava hunermendên kurd de. Her çi ez im heta ji min tê, dixwazim kurdî/kurmancî di jiyana min de hebe. Jixwe her bi kurdî stranên xwe dibêjim. Çi kurmancî, çi soranî, çi dimilkî (zazakî). Lê tiştên tu dibêji jî gelek rast e. Lê tiştêkî din heye ku bibêjim, ev demek e ku em hunermendên Navenda Çanda Mezopotamyayê (NÇM) hewl didin ku di civînên xwe de jî bi kurdî biaxivin. Gelo ev têrê dike? Helbet na, divê kurdî zêdetir bikeve jiyana me. Di serî de jî jiyana min...

Her wiha polîtîkaya dewletê tê zanîn. Tesîra vê polîtîkayê ya li ser malbatê eşkere ye. Lê dîsa jî, divê ev yek ji bo hunermendên kurd nebin hincet. Li aliyê din, divê neyê jibîrkirin ku em ji dewreke wisa hatin ku fikandina bi kurdî (!) bixwe jî qedexe bû...

Navbera te û amûrên muzîkê ango enstrûmanan çawa ye?

Baş e, ne xerab e!.. Ez li baglamayê dixim. Her wiha li kemanê dixim. Li curayê dixim. Dixwazim li ser sehnê baştir bi kar bînim. Yek ji xeyalên min ên sereke jî ev e...

Pirsa dawî; xeyala te ya herî mezin çi ye?

Xeyala min a herî mezin ew e ku rojek were ez koroyeke mezin a jinan ava bikim...

Ayfer Duzaş, hêvîdar im rojek ew xeyala te pêk were... Gelek spas ji bo bersivdayîna pirsan û vê sohbeta xweş...

Ez gelek kêfxweş bûm bi rastî, spasdari û malavayî ji min...

Leylan, Ayfer Dûztaş, Kom Muzîk, 2008

57-AVYAN E

Ji nav gul û giyê tê şîrin û
şerbetê naxwim
Bêhna yara min jê tê wez wê
avê naxwim
Bêhna dosta min jê tê şîrin û
şerbetê naxwim

Avyan e avyan e lê wez avê
naxwim
Ava ji çiyê tê şîrin şerbeta
naxwim

Ava ji tahtê reş te wez wê
avê naxwim

*Berhevkar K. Gulên Xerzan
Jiyana rewşen-36*

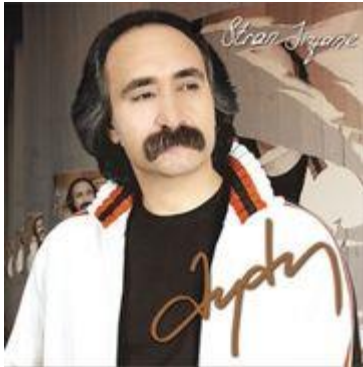
58-AY DELAL

Ay delal .....
Ay delal Çavên te reş in qumrîne, biskên te dirêjin Elîfîne
Li serê keçikê çil û çare kezîne, ava Çemê Dîyarbekir
Diherike tê Cizîra Bota û lorîne limin limin ...
Ezê ji kavilan bume pîr bume bê Mal bume
Min ji serê keleş dosta min re bîne wayê wayê..
wayê delal ay ay ay delal....
Ay delal..... Ay delal ay delal..... Emrê mino.....

Ay delal.....
Ay delal Çîyayên bilind belekîne, Şevanê nivên Şevan
Were ber serê min, xem û xeyalên dilê min birevîne limin limin...

Bigire destê min keçikê, min piçukê, min delalê li welatçe xerîbîyê
Li kaviê Gundan de birevîne wayê wayê.....wayê delal ay ay delal.....
Ay delal.....Ay delal ay delal.....Emrê mino.....

59-AYDÎN- Hozan Aydın

Hozan Aydın stranbêjekî kurd û welatparêze.

Li alî başûr çemê erez û çîya yê Bîngolê, li bakûr text ê kotana û çîyayê paltokan, li rojhilat topa qulê û kanîya Vizê, li rojava gêra bavê û di binîde avekî zirav û dirêj diherike nava pêlên erez. Di vê çarehêlîde, di nava gul û sosinanda xemilandî, gundekî piçûk, 10 mal û şîrîn, navê gund **Xindeqa** ku di nava dilê wirde jî avekî sarê cemidî ku bi navê kanîya jêr ji bin erdê dikele. Dema ku mirov zebeş ên Dîyarbekir ê davêje nav, tîş lê dikeve û kerî dibe. Li çîyayê Bîngolê û li paltokan heyânî derengîyê buharê belekîyên berfê xwe nîşan didin û pêre hênûkahîya bayê Serhedê ji kurahîya derya stranan qêrîna Evdalê Zeynikê dihanî û digihînan **Husê Pûlo**, Şahê dengbêjan **Reso** û hostayê deng û peyvên **Şakiro** ku di klasîk ên Kurdî de bûye Ekolekî.

Di nava vê ahengêde sal 1962 Aydın li dinyayê çavên xwe vedike. Livir tiştêkî gellekî balkêş heye ku ew jî dayîka Aydın dibêje "**Demaku Aydın di hemla mindebû min gelek caran dengê girînên wî bihîstîye û ez cara ewilî gelekî tirsîyam**" Aydın jî vî ya ewha şîrove û henek an dike û dibêje; "Kî dizane belkî jî min ew çax stran digotine" Ew der nayê zanîn lê; tiştê ku tê zanîn Aydın di heft salîya xwede, kanê li Serhedê zivistan gelkî dirêje û şevên zivistanê jî dirêjin, civat tim hene herwiha jî ew civatana wek perwerdegehî û di Kurdistanê de bingeha çêbûna şexsîyeta mirovane, gelekî bi rûmetin ji berku civak bi her cureyî li wir xwe nîşan dide, di tûr û bar ên kîde çî huner û çî cewher hebe derdikeve holê. **Evîn a Mem û Zîn, Sîyabend û Xecê, Klam a Evdalê Zeynikê** di wan civatande tê pêşkêşkirin. Aydın di wan civatande klam a kalikê xweyê Keremê Qolaxasî ku ji dengbêj Şakiro hilgirtibû; Şakiro gelek caran hatibû mêvandarîya wan û tesîrekî mezin li ser Aydın çêkiribû û herwiha guhdarvanê **Radio a Êrîvan** ê jî bû dengê **Meyrem Xan û Mihemed Arif Cizrewî** di wê qutika ji sêrê de guhdardikir lewma jî şerbet a stranan li hemî laşê Aydın belav bibû û di govendajî stranan a Bejnê ku ji Enwerê bavê xwe hilgirtibû digot...

1971 Aydın 9 salîye; Şerîf, Kerem, Aydın, Mihemed, Hecî, Ekrem 6 pismam bi hev re dest bi xwendinê dikin û bi Tirkî pewerde dibin. Di gundê wande dibistan tune lê ew havîn, zivistan di bin berfê û bahozêde di çengekîde sergîn, ji bona ku di sobêda bişewitînin her zarok ji mal a xwe sergînekî dibir dibistanê. Û di çengekîde jî çente, her roj 5-6 km dûr diçûn gundekî din ku navê gund Şemê ye û dizivirîn. Di nava wan pismamande yê herî zêf û piçuk Ekrem bu. Ekrem gelek caran di rêyande diqefilî û wî bi dor pişt dikirin û dibirin. Çenteyekî Aydınê sî

hebû ku xalê wî ji Almanya jêre şandibû. Dema ku bi qîyameva hildikişîya, wî çente hildigirt lê ku bi jor diket çente wî heyânî jêr dişiqitand carna jî di deleva srgînde tepik dibir, tepik hem sivik bû hem jî zû dişewitî û hem jî demaku Aydın bi jorê diket tepik bi derbijêrve tilor dikir tepik ê wî berê wî diçû dibistanê eger hevalan pêşî li tepik bigirtana wanê bavêtaba sobê lê carna tepik xwe nedida dest û heyânî nava ava Şemê yek derb diçû Aydın jî ber vê sedemê gelek caran jî mamoste yê xwe lêdan dixwe zivistanan jî tim wiha derbas dibû. Aydın êdî zimanê Tirkî jî hîn bibu û di hemî şahiyên dibistanêde tim Aydın stran digot. Mamostekî Aydın hebû navê wî **Dursun Çelik** bû û tembûrekî baş lédixist cara yekemîne ku Aydın tembûrekî dibîne û dengê wî dibîhîze û ev dengajî wek stran li mêjîyê Aydın hukumdike. Mamoste jî bavê Aydın re dibêje "Ka ez Aydın bixwere biherim Enqere ê li wir bişînim dibistanekî mûzîk ê ez bawerim ku wê hunermendekî baş jê derkeve" lê bavê Aydın qebûl nake jî berku naxwaze di wî temenê piçûk de bi tenê bişîne. 5 sal li Şemê, li "**İşiklar Köyü İlkokulu**" bi wîhawî diqede.

1975 Aydın diçe Mûş ê cem apê xwe, li wir di Mûş Lisesi de dest bi perwerde a navîn dike lê di serê wîde jî xeynî stran û mûzîk ê tu tiştek nîne. Li vir dîsa tiştekî ku nayê jî bîrkin heye; Evdilbaqî yê bûrayê apê Aydın tembûr lê dixist ku mamosteyê Aydın ê tembûrê ku perdên tembûrê herî ewil pê da nasandin û strana "**Şu Sazima Bir Düzen Ver**" nîşanî da ewe. Aydın tim tembûr a wî jî dest digirt û ew jî aciz dibû. Dîsa êvarekî ku serê sibê li dibistanê, di ders a matematik de bi nivîsî îmtîhan heye. Aydın ders a xwe nexebitî, heyânî sibê li ser tembûrê stran a "**Burasi Muş tur**" xebitî û serkeftî jî bû lê serê sibê li dibistanê di ders a xwede jî zêf girt. Guhdarvanê radio ê gelekî başbû, jî radio ê pir hesdikir û radiokî wîyê piçûk tim hebû; dixwest bibe hunermendekî radio ê.

1976 perwerde a navîn di sinifa 2. daye rojekî dibîhîze ku di radio a Erzirom ê de pêşbirk heye, bê xebera dibistanê û malbatê dide rê û diçe Erzirom ê lê wî qebûl nakin jî berku temenê wî biçûke ew jî dikeve nava xebatekî hewl dideku salên xwe mezin bike lê li wir serkeftî nabe herwiha qasî heyvekî jî dibistanê dîrdikeve wê salê di 4 dersande dimîne îmtîhanan lê dixebite û di wan dersên xwede jî derbas dibe.

1977 Aydın navê Stembol ê nû bihîstîye, difikire, qerara xwe dide, zêr ekî dayîka xwe digire û berê xwe dide Stembol ê. Cara yekemîne ku dikeve nava jîyana metropolekî mezin. Li wir rastê Meş a mezin, meş a 1 Gulan ê tê û tevliwî meş ê dibe dîsa cara yekemîne ku beşdarî çalekiyekî dibe û ewqas însanan li cem hev dibîne. Di wê meşêde 36 kes tene kuştin û Aydın matmayî dimîne tu maneyekî nade wê rewşê û ew roj jî li jîyan a Aydın tesîrekî mezin çêdike. Aydın êdî dibe xweyî fikrekî sîyasî, fêrî slogan a "**Kurda ra azadî**" dibe, stranên sîyasî dibêje lê bi zimmê Tirkî distirê. Aydın li İstanbul ê di nava vê jîyanêde 2 salan dimîne. Rojekî li meydan a Taksim ê ye; dengêkî tê guhê wî, xwe li deng digire, diçe guh didê, dengêkî bilind, zelal, bi hêz, bi Kurdî distirê dibê, "**Gula baxçê we ka**" Li wir hîndibe ku ew Şivan e. Aydın kasêtekî dikire û diçe tim wê kasê ê guhdar dike. Herwiha hunermend ê Kurd Şivan Perwer jî; bi taybetî bi

stranên Kurdî ên politik, di jîyan a Aydın a hunerîde xweyî tesîrekî mezine û dîsa ku bi eslê xwe Ermenî ye lê emrê xwe daye musîk a Kurdî; dengê hunermendê mezin **Aram Tîgran** jî di wê demêde nasdike û gelekî di tesîrêde dimîne.

1979 Aydın vedigere welat û dîsa di Mûş Lîsesî de dest bi xwendinê dîke. Aydın di lise 2. daye derbe ya 12 îlonê çêdibe, piştî Aydın dev ji xwendinê berdide û diçe İzmirê cem bapîr a xwe, nêzikê salêkî li cem bapîr a xwe disekine. Bapîr a Aydın jêre tembûrekî dikire ku evjî di jîyana Aydın de dîyarî yekî herî mezine ji ber ku cara yekemîne ku dibe xweyî yê tembûrekî herwiha Aydın xwe bi xwe dixebite ku hîne tembûrê be. Aydın ji İzmirê diçe Stembolê dixwaze kasêtekî çêbike. Tiştê en ku nafikire derdikevin pêş wekî: An tu ê bi derfetê en xwe çê bikî û bê şert teslîmê şîrketekî bikî, an 4-6 kasê bê şert û şûrt ji wanre înze bikî û herwiha. Aydın ev rewşa han bi tevahî red kir û vegeyîya welatê xwe lê dîsa xebatê en xwe yê li ser stranên gelêrî û beste yê xwe berdewamdike û repertuar a xwe roj bi roj brfireh dîke. Aydın strana xweya yekemîn, 1976 ande li Xindeqa di nava mêrg a wande Pir a Mardo heye ku Aydın li ser bi zimanê Tirkî stran çêkirîye bi navê "Mardo Köprüsü"

1982 Aydın bi dilketîya xwere dizewice, 1984 ande diçe eskerîyê, li eskerîyê bi 15 Tebaxê dihesê û herwiha 15 Tebaxê jî di jîyana Aydın de xweyîyê tesîrekî gelekî mezine. 1986 Eskerî diqedê lê li virjî tiştêkî gelek balkêş heye; Stranekî hebû bi navê "Bağrimda Bir Ataş Yanir/Gün Geçtikçe Alavlanir" Gotinê en vî stranê tenê li ba komîtanekî hebû lê rojaku Aydın teskere girt, ew roj ew komîtana ne li wir bû Aydın ji bona ku gotinê wê stranê bigire, 2 rojan li hêvîya wî komîtanê sekinî herwiha jî piştî ewqas hisretî 2 roj dereng vegeyîya malê ku evjî evîn a Aydın a strana ye.

1987 Aydın dîsa berê xwe dide Stembolê di dersxane a hunermendê Tirk Yavuz Top de demekî dersê en solfej distîne, dixwaze nota jî hîn bibe, duzen a bağlama yê li wir nasdike. Aydın di wê salêde kasêtekî bi zimanê Tirkî çêdike bi navê "sevdalim" ku ji 14 stranên pêk tê. 8 stran yê Aydın bixwene, 4 stran gelêrî, stranekî yê hozanê Tirk Pir Sultan Abdal û stranekî jî yê hozanê Tirk Muhlis Akasarsu ye. Bi Ses Plak re peywendîyekî çêdike, dide wana û dîsa vedigere welat. Piştî çend heyva navê iflas a Ses Plakê derdikeve herwiha kasê belav nabe. 1988 li Xindeqa Aydın dadikeve çemê Erez nêçîra masîyan, li vegeyî zarok direvin pêşîyê û dibêjin "Mizgîn ji tera êdî tu bûyî bavê zarokêkî keça te çêbû. Aydın gelekî şa dibe, navê keça xwe **Evîn lêdike(04.04.1988/Xindeqa)** ji berku Aydın bi evîna xwera zewicîbû.

1989 Aydın tevî malbata xwe bi mêvandarî diçe Mûşê mala xezûrê xwe û liwir tevî hevalên xwe yê dibistanê "Mutluk û Sadullah" derdikevin turekî; Edene, Mersîn, Konya, İzmir, Enqere û Mûş; dîsa mizgînîya bûyîna keçekî didinê (Şemal 15.09.1989/Mûş) Piştî malbata xwe digire û vedigere Xindeqa û diçe Erziromê liwir büroyekî sigorteyê vedike, demekî jî bi vî awayî derbas dîke.

1990 Aydın li Tekmanê di Navenda Perwerdeya Gel "Tekman Halk Eğitimi Merkezi" de dikeve nava xebatekî çandî û liwir koroyekî mûzîka gelêrî ku ji 57 kesan pêk te avadike, qasî salekî xebatê xwe berdewam dikê, bi wê koroyê li

herêmê tevli gelekî konseranjî dib in û herwiha ji bo cîwanên herêmejî xebatekî gelekî balkêş tê nîşandan.

1991 li Xindeqa kurekî Aydın çêdibe (**Zana 16.06.1991/Xindeqa**) Di wê salêde li Tekman ê navenda navçeya HEP (Partîya Keda Gel) tê damezirandin û Aydın jî dibe endam. Dîsa di wê salêde li Tekman ê bi ser qereqol a polêsande roketekî tê avêtin û dengê gerîlla li Tekman ê belavdibe, karê Aydın ji dest tê girtin, Aydın li Erziromê ji alî tîmên taybetîde tê biçavkirin û bi mirinê te tehdîtîkirin, piştî fersendekî Aydın ji Erzirom ê derdikeve diçe İzmir, Bursa, Stembol, Enqere li wan dera demekî disekine....

1992 Meha adar ê Aydın rêya xwe hîn dirêjtir dike, jixwe jîyana wî bi tevahî di rêyande derbasdibe ger mirov bipêve bi milyonan km dike herwiha Aydın derdikeve Almanya û li Dortmund ê dibe penaber. Aydın li Dortmund, Bochum, Essen, Hagen, Hamm bi tevahî dikeve nava xebat ên çand û huner a Kurdî, li wê herêmê Ekîbekî tê çêkirin bi navê Koma Xebat; xebatên Musîk, Folklor û Şano yê bi hevre dimeşînin.

Bi navên Komelan û Hunerkom ê xebata xwe dimeşîne bi her awayî di nava xebatên çandî, wek konseran, şevan, dawetan û çalekîyande cîh digire piştî 2 salan Aydın ji Koma Xebat diqete....

1994 Li bajarîê Hagen ê Koma Helîm Dener avadikin û Li bajarê Dortmund ê bi navê International Konzert Albumekî çêdibe, Aydın di vê albumêde 4 stranên dibêje ku 2 stranên xwe û 2 stran jî gelêrîne. Bivî awayî Aydın 3 salûnêv bi tenê li herêm a Sauerland li Neheim-Hüsten dijî... 1995 Aydın bi awakî gelek zor û zehmet tenê xanima xwe dikare bîne, êjarjî 3 zarokên wan li welat dimînin, piştî demekî zarokên xwe jî tîne û herwiha piştî ewqas zulm û zorî, bi malbatî xwe digihînin hev...

1996 Li Neheim-Hüsten Keçekî wan dîsa çêdibe (Xerîb 01.02.1996/Neheim-Hüsten) lê li virjî tişteki balkêş heye ew jî dewlet a Almanya; çawa dewletekî demokratîke ku navê Xerîb ê bi Kurdî qebûl nakin. Aydın vê rewşa hanê digihîne rojanmê û ev rewş a hanê ecêb tê weşandin, piştî navê Xerîb ê tê nivîsandin.

1998 Aydın mala xwe dibe Berlin ê û li wir bi Akademîya Çand û Hunera Kurdî şaxê Berlin êre xebatên xweyên hunerî, bi tevlêbûna wek konser, şahî, dawet û çalekî yê ku li her derê Almanya û li gelek welat ên Ewropa yê berdewam dike.

1999 li Berlin ê dîsa keçekî Aydın çêdibe (Dîrok 04.06.1999/Berlin) 2001 Bi navê Şevbêrka Dengbêjan albumekî ji alî Mîr Mûzîk te tê çêkirin û di vê albumêde cîh didin 2 stranên Aydınjî.

2002 Aydın di jîyan a xwede piştî 30 salên xwe dabû stranên; cara yekemînek u ewqas bi heyecan dibû xweyîyê albumekî bi navê "Bêje" lê tişteki hebû, Aydın tu caran qîmet û rûmet neda kariyer û pîyas ê lewma jî pîyase nefikirî. Tenê ji stranên heskir, ji stranên re xebitî û tim stra..

2003, Di albuma tevlihev a "**Stranên Dilê Me-Bilez**" de Bi stranekî cîh digire.

2005, Di albuma tevlihev a "**Şevbuhêrka Dengbêjan 2**" de bi klamekî cîh digire.

2006, Di bin navê "**Stran Jîyane 1**" de, dîsa albumekî çê dîke û ji bona biranîna Bavê xweyê **Enwer ku di 15 Tebax a 1999** an de, bi êrîşavêtina leşkerên dewleta Tirk a ser gundê wan, li Xindeqa Şehîd ketibû; navê albumê lê dîke "**Bavê Min**". Herweha Aydin Müzik Produksiyon vê xebatê digîhîne heskirîyên Aydin.

...Îro jî di nava dilê Aydinde wek kurahîya behra Wan ê bi hezar an stran hêlîn kolane û wek guşe guşa çemê erez jî diherike Ji bo Aydin jîyan eve. Hîna bi sazîyên Kurdan re di nava xebatandaye, endamê Yekîtiya Hunermend ên Kurdistan ê ye, Hîn xurtir li ser Klasîk ên Kurdî, stran ên gelêrî û herwiha liser beste yên xwe xebatên xwe berdewam dîke û hînajî li serokbajar ê Almanaya ê li Berlîne jîyana xwe didomîne

Stran Jîyane. Bê Stran Nemînin..

STRANÊN AYDÎN

60-BIRA MÎRÎN HEBYA KALBÛN TUNEBYA

Bira... Bira li dinya yê mirin hebûya, kalbûn tunebûya limin, limin, limin... ax û felek.

Keçikê belkî mala bavê te mîratbe, agir li mala bavê te rabe...

Rabe ji îro esrê pê ve te ewqas bi çavê xayîn li min mêzekir,

Min zanîbû tis, tekî dilê te da heye...

Minê serê xwe li ser çoka te danî...

Tu ji Xwedê natirsî derd û kulan ez kalkirim...

Te takî spî li rûyê min dîtiye, tu ji min re dibêjî heyran tu kalî...

Welle ez ne kalim... bîlle ez ne kalim

Ez koçerim, xirab mal im bê pergala im,

Heyran wez rêwî me bê heval im, ka ji kul û derdên tene ez pê dinalim dilo dilo...

Ez dimirim lêlê yadê... Welle dawîya me mirine ez ditirsim bimirim,

Kula çavên reş û belek bi min re here gor û qebristanê.

Bira... Bira ez îro bala xwe didimê;

Hela rabin, dibêjin îro qirika kewa mina gozel...

Zirave, dirêje, mîna qirika qaz û betê li min, li min, li min... ax û felek.

Qirika kewa mina gozel zirave dirêje mîna qirika qaz û betê...

Tûka ji devê vê qîza malmîratê dibare mîna hubra li ser kaxetê.

Ezê dibêm li ber rûnê ji êvarê heyranî sibê ji xwera bixwînim vê xal û xetê.

De lê lê... lê dîlber mala te mîratê...

Hela sêr bike ez mame li welatê xerîb çima tu ji min xeyîdî...

Heyran bi xwedê sebr û tebata dilê min bi te tê li min, li min, li min...

Ez dimirim lêlê yadê... Welle dawîya me mirine ez ditirsim bimirin,

Kula çavên res, û belek bi min re here gor û qebristanê.

Herêm: Serhed

Çavkanî: Dengbêj ZAHARO/ Berhevkar: Aydin KORKMA

60 A-ELÛKO

Gotin û Mûzîk : Reso

Çavkanî : Reso

Berhevkar : Aydin Korkmaz

Elîko lo laho şerekî li me çêbû;
Li deşta Sîmo, li Maselê, li li Maselayêêê...hey lo lawo bi karêzeeee...
Min dî swar û peya ên kûranya Hesenan diçûn ji êvarda peya li du swaran hêêê...
Loo bûne rêzeeee...li min dîlêêê...waê
Hêsîr ezim peya li du swaran hêêê...hew maqûlo bûne rêzeeee...
Bira merû xulama xweyî bike mînanî Evdil Ezîz ê bafîle, Egît ê Cimo, Subhan ê
Welo;
Rojên di oxilmê giranda serê xwe divine nava dêl û bijû yên manegyan,
Bê li meydanê berê xwe ji gullê mawîzerêêê... bê naguhêzeeee...li min
dîlêêê...waê.

Elîko lo laho subeye qaleka li me qewimîye,
Îro li deşta Sîmo li Maselê li Maselayêêê...heylo lawo bi petêzeeee...
Ehmo bi sê dengên ban dikir Silêman ê Feyîzî rabe ez bextê te ketime
Ê de şerê Heseana ketiye ser mile me hewû maqûlo mawîzerê dayneeee..lob nîşan
lêxêêê..limin dîlê.
Ez bi heyran mawîzerê dayneeee...gidî bi nîşan lêxêêê...
Gumana me li jor Xwedê, jêr kesekî tune cabekî bide Qandîlîs ê dû berxê mala
Elî axaaa...
Bira li gazîya me bê Seîd ê Nado, bavê Dilşa ê serê Hesena li ser mile me rakeeee..
Lo revê pexeeeee...limin dîlêêê...waê

Elîko lo laho subeye şerekî li me çêbû;
Li deşta Sîmo, li Maselê, li li Maselayêêê...hey lo lawo wa bi ceyeeeee...
Xwedê dizane tivinga Şê Emo îro di destada sivike,
Şê Emo li meydanê tê û diçe mîna perê teyrêêêê....lo atmeceyeeeee.....limin
dîlêêêê...waê
Ez bi heyran şê Emo li meydanê tê û diçe mîna perê teyrêêêê....bê gidîno
atmeceyeeeee.....
Gelî xulama ne min ji were go temya minli webe bi bextê we ketime xu nedin
ser kozlîka Şê Emo,
Îsal bû heft sale mehîn a Sê Emo stewre;
Xwedê zane Şê Emo îro lo meydanê mêrekî ji mêêêran zêdeyêêê...li min
dîlêêêê...waê.

Ax bê welle nayêêêê...keko bille nayêêêê...

Xwedê dizane destê tenê bibe şûrê Elî,tu carî maqûlo looyohooo..bê deng jê nayêêê...

Arincik negare ez bextê tegame Akrane qewme xirabe kes lê tune li gazîya swarê me nayê,

Kesekî tune cabekî bide Qandilîsê dû berxê mala Elî axa,

Bira li hewara me bê Seîdê Nado,swarê gêjo baavê Dilsa êêê....waê.

60- B DEWRANE

Herêm : Serhed / Gotin û Mûzîk : Gelêrî

Cavkanî : Sakiro

Berhevkar : Aydin Korkmaz

Ê bê dewrane...waaax;

Dewrane,dewraneeee,dewraneeee,dewraneeee,dewraneeee,dewrane,

Dewrane,dewraneeee,dewrane,dewraneeee,

Dewrane,dewraneeee,dewrane,dewraneeee,

Dewrane,dewrane,

Dewrane,dewraneeee bê sebrê dêraneeee waê.

Gidî min dî bejna zirav dimeşîya li gera li binya mala li nav bêdera

Li xwe kirirbû şal û qutnîyê Helebî

Bi ser bejna tenik û ziravda berdabû şirikê van kemberan

Digo kûro hêtîmo bihîstina min bihîstîye;tu ê mala xwe barbikî ji vî welatî ji van deran,

Tu ê were ramûsanekî ji dev û lêvên şekirî,ji sûretê Ehmedî,terzê di hakimî ji min keremke

Gava diçî welatê xerîb.

Bira dilê te nebe meskenê kul û derd û van keseran,

Hela bi destê min bigire min birevîne,li vî welatî bavê ber bextê began van begleran,

Eger bûye,ji xu bûye;gava ku nebûye,

Min bavên çîya ên Bîngol a sewitî,nava êla eşiran van koçeran.

Wele dayê dewraneeee,dewrane,dewraneeee,

Dewrane,dewraneeee,dewrane,dewraneeee,

Dewrane,dewrane,

Dewrane,dewraneeee bê sebrê dêraneeee waê.

Gelî gundî cînarna subeye min dî bejna zirav sekinîye li derê malê lo ji xwera xu dabû nîva derî

Ax limin rebenê minê bala xu berdayê lo ji lingan heyana serî.
Min jê dipirsî go Dîlberê tu ezebî an bimêrî?
Digo kuro delalyo ez bi tekim tu Rebbî dihebînî,
Tu ê li kumêtê kavreş swarbî berderê mera derbazbî herî werî,
Berxo bihîstina min bihistîye ku tu li ser şêx û mellen pir digerî.
Ew qederaku Xwedê neke, bi kaxezê sêx û mellen nare serî.

Wele dayê dewraneee, dewrane, dewraneee,
Dewrane, dewraneee, dewrane, dewraneee,
Dewrane, dewrane,
Dewrane, dewraneee bê sebrê dêraneee waê.

60-C DUNYAYÊ

Herêm : Serhed / Gotin û Mûzîk : Gelêrî

Çavkanî : Şakiro

Behvkar : Aydin Korkmaz

Ax dunyaê... hey waê... dunyaê, dunyaê waê, waê, waê..... hey waê..
Lê dayê, lêdaê.. heywayê... lêdaê, lêdaê, lêdaê, lêdaê... nemînin li dunyê..... waê

Ezê bi dîyarê Dutax a (Tutax) şewitî diketim vê subengê berî li bêye... (baye)
Hucûm hucûm a bavê Xalis, kekê Mexsê ye.
Şade şûdê bavê Xalis gelekin li dewrana rû dunêye,
Bi zor a şûr ajotîye ser topêye.
Topa Uriz standîye ji destê alayîyê hey waê, waê, waê.... hey waê..
Lê dayê, lêdaê.. heywayê... lêdaê, lêdaê, lêdaê, lêdaê... nemînin li dunyê..... waê

Were waê, waê, awê, waê... hey waê..
Lê dayê, lêdaê.. heywayê... lêdaê, lêdaê, lêdaê, lêdaê... nemînin li dunyê..... waê

Ezê bi dîyarê Dutax a şewitî diketim vê subengê ji dilê min û tera bi dar û
bîye...
Esker ê bavê Xalis kekê Mexsê dikişyan mînanî siye..
Şade şûdê bavê Xalis kekê Mexsê li dunyaê pir gelekin.
Bi zora şûr ajotîye ser top a Uriz ji destê alayê standîye.
Jib o Xwedê şadebin, eger bemire şehide, bimîne gazîye hey waê, waê, waê.... hey
waê..
Lê dayê, lêdaê.. heywayê... lêdaê, lêdaê, lêdaê, lêdaê... nemînin li dunyê..... waê

Were waê, waê, awê, waê... hey waê..

Lê dayê,lêdaê..heywayê...lêdaê,lêdaê,lêdaê,lêdaê...nemînin li dunyê.....waê

60-D MAL CÎNAR

Herêm : Serhed / Gotin û Mûzîk : Gelêrî

Çavkanî : Şakiro

Behvkar : Aydın Korkmaz

Were mal cînar,mal cînar,mal cînar,mal cînar...lê Helîm ca..anê
Palê lê pûlê sere min bi heyran,terû canîya emrê...lê min bi qurbanê.
Helîm cane vê subengê xwezila mala me cînarê hehû lê...lê mala weba,
Bexê orta dîwarê we û meda cam û camêkan lê...Sûse û lê...lê pencereba,
Xwezil di xêrê xwediyê di Xwedêra ulm ê munecim hehû lê...lê li ba min heba,
Minê bixwenda bira cam û camekan lê...lê li ber min veba.
Heya mîla ber şebek ê(seveq) destê min binê serî,devê min li xal û xetê gerdena
zer lê memkê teba,
Bexê xwezila di dêrisê gunda da mirin heba,dilê rezîl kalbûn qe tuneba...

Were mal cînar,mal cînar,mal cînar,mal cînar...lê Helîm ca..anê
Palê lê pûlê sere min bi heyran,terû canîya emrê...lê min bi qurbanê.
Helîm cane vê subengê xwezila mala me cînarê hehû lê...lê mala weba,
Bexê orta dîwarê we û meda cam û camêkan lê...Şûşe û lê...lê pencereba,
Xwezil di xêrê xwediyê di Xwedêra ulm ê munecim hehû lê...lê li ba min heba,
Minê bixwenda bira cam û camekan lê...lê li ber min veba.
Heya mîla ber şebek ê(şevq) destê min binê serî,devê min li xal û xetê gerdena
zer lê memkê teba,
Bexê xwezila di dêrisê gunda da mirin heba,dilê rezîl kalbûn qw tuneba...

Helîm canê subebu pezê mala bavê Helîm a lê,lê min hindike,
Ezê seba xatirê te bibim şivan tu bîne gera binya malan lê,lê tevî minke,
Gidî pêşa delme bilindke wey Xwedêyo lê,lê min di binke,
Der û cînar,malîyan ji te pirsîn gotin ew çîye,bêje mîya me zaye ew berxike.
Eger bawer kirin,ji xwqe bawer kirin eger bawer nekirin,min derxe lê eşkerebike.
Bavê te bê dîne,bê îmane bira here şikhat û gilîyê min bike,
Lingê min li qeydêxe,destê min li kelepçêxe,hustû yê min lelêxe,
Sedûyek darî li binê lingê minxe,sedûyek zêr fendeqî ceza ji min bistîne,
Sedûyek sal îdam a min bidin,
Berê min bidin Sinop û Zongildaxê,adê behran,nava qandar û qatilê mehpuxana
lê Siwêrekê...
Heval û hogirê min ji min pirsîne ceza û cirm a te çîye,

Ezê bêjim mala we xirabo minê ramûsanek ji xal û xetê gerdena Helîm cana xwe kerem kirîye,
Zalimê bavê wî bê dîne û bê îmane,şîkhat û gilîyê min kirîye,
Lingê min bi qeyde,destê min bi kelepçeye,hustrûyê min bi leleye,sedyek dar li bin lingê min xistin,
Sedyek zêr fendeqî ceza ji min standîye,sedyek sal ceza îdam a min birîn,
Ji bona ramûsan a Helîm cana min cirma mijn tune,cezakê lê min hindike...

Ax mal cînar lê,lê Helîm canê...

Weyla piçûkê,palê lê pûlê,serê min bi heyran,ter û canî,gencîya lê min bi qurbanê...

60-E NÊÇÎRVANO

Gotin û Mûzîk: Reso

Çavkanî : Şakiro

Berhevkar : Aydın Korkmaz

Nêçîrvano...lo,lo...lawiko min j itera nego li vî berî...ha li vî berî.

Egîto...tu ji Xwedê newêrî çawa ji Xwedê natirsî tu vê subengê swarî bozî
çaçanî kavreşî çavreş;

Beşlî kî Romê davêjî milê çepê,cote tajî yê kevnê reşxezalî davêjî merezê,

Berê xwe didî bêlanê bilind nêçîr a van xezal a dajo li vî hemberî;

Lo,lo,lo,lo....lo,lo,lo....Egîto

Tu nizanî di dêrisê gundê meda bîstûçar eşîrin Xaliq o bi Reb yo ez xezalim
xezal a Egîto im

Gerdena min zere,çepilên min dirêjin,porê min keje,nava min bi qendîle,zenda
min bi bazine,

Tilîya min bi gustîle,lêva min tenie,pozê min bi qerenfîle,

Sîûsê gulî li ser bejna mina tenik û zirav bûne çîte.

Tu dêyna xwe bidê zerîyê gundê meda gelo seb xatirê çav û birîyên minê reş û
belek

Ketine dawê...bîstûçar serî.....waya xaê.

Ê de lo,lo....lo sekvano....piçûko,xişîmo,nezano...lo mijdevano...

Lê,lê,lê.....lê,lê,lê xezalê....Tu nizanî gelo ne ez Şemo me...ne ez Şemo me.

Ez Şemo me,xudanê hevse dî mî yê serê çîyê,donde kihêl ê serê tewlême.

Ji malê swarbûm li bozî,çaçanî,kavreşî çavreş,bêşlî kî Romê davêjim milê çepê,
Cote tajî yê xezalî davêjim merezê,berê xwe didime bêlanê bilind,nêçîr a van
xezal an

Tu dêyna xwe bidê di dêrisê gunda da nebûm aşiq ê qîz û bûk ên di xelkê me,

Xên ji muhuba dilê xwe bûm aşiq ê Rihm a di Xwedê me.

Ê de le,lê...lê xezalê...wayê...Bejn ziravê,çepil dirêjê,por kejê,nav qendîlê,rû bi xalê.

Derva sare qasekê kêlêka min rûnê li birc ê kelê...li yalî malê.

Nêçîrvano..lo,lo..Egîto min ji tera nego..buhare malên me danîne li zozanê jorîn gelo li ber beleka...

Tu rabe...sekvano...buhare malên me danîne li zozanê jorîn gelo li ber beleka;

Ezê tu nifirê li te nakim,tu ter û canî,gencî li ber mala xwebe ;

Hey mal mîrat vê subê hêvî û gumana min heye ji Xaliq ê alem ê,

Reb ê jorîn,ji mîr ê mîran ji şêx ê melekan,

Belkî berfekê bibare salêkê,şex mehan bimîne li erdê,

Tu qir bikî hevsid mî yê xweyê serê di çîyê,donzde kihêlê serê di tewlê,

Gidî gelo bi derê buhar ê ra bibî bi hasilê dewê...du çêlek an.

Ê de lo,lo....lo sekvano....piçûko,xişîmo,nezano...lo mijdevano...

Lo,lo,lo.....lo,lo,lo,sekvano...

Ez navê te nizanim bi navê şêrîn dibêjim şal heşîno,şal gewezo,

Hey mal mîrat vê subengê heger tu neçîrvan î neçîrvan ê van xezal an...

Qasekê bizivire li milê xwe yê çepê,li gerden a min a zer mêzeke,

Tu dêyna xu bidê vê subengê mal xirabo ez ê xezalim xezal a Egîto im,

Gerdena min zere,çepilên min dirêjin,porê min keje,nava min bi qendîle,zenda min bi bazine,

Tilîya min bi gustîle,lêva min tenie,pozê min bi qerenfîle,

Sîûsê gulî li ser bejna mina tenik û zirav bûne çîte

Tu dêyna xwe bidê di dêrisê gunda da Xaliq o bi Reb yo vê subengê eger tu nêçîrvan î;

Nêçîrvan ê van xezal an bêbextîya meke qasekê bizivire li ser mil ê xwe ye çepê,

Li ter û can û genc ê xelk ê mêzeke,

Tu dêyna xwe bidê di dêrisê gunda da karekê karxezala heywax liminê...kujê wezo...

Ê de lo,lo....lo sekvano....piçûko,xişîmo,nezano...lo mijdevano...

60-F -ŞER Ê KOP Ê

Herêm : Serhed / Gotin û Mûzîk : Gelêrî

Çavkanî : Şakiro

Berhevkar : Aydin Korkmaz

Lo axa o şer ê Kop ê kê kir...welle te kir

Lo maqulo dawa Kop ê kê kir...bille te kir

Kesî ji bavê Qeremen swarê təcîr... bawer nekir

Ez evdalim evdal...evdalim swaro, Ez evdalim evdal...evdalim swaro,
Birîndarê swarê mala bavê lo xwe bi tenême.

Kesî ji bavê Qeremen swarê têcir... bawer nekir
Şade şûdê bavê Qereman swarê têcir li dunyaê pir gelekin,
Bavê Qereman ji male swarbû li Kop a şewitî, li derê derê cezaevî yê peya dibû,
Ê gidîno derî şkênand...girtî derkir

Ez evdalim evdal...evdalim swaro, Ez evdalim evdal...evdalim swaro,
Birîndarê swarê mala bavê lo xwe bi tenême.

Bê axao cûme Kop a şewitî...di berda wave(ave)
Lo maqulo çûme şewitya Kop ê di berda wave
Min dî bavê Qereman swarê têcir fena caran swarbû...xwe da nave

Ez evdalim evdal...evdalim swaro, Ez evdalim evdal...evdalim swaro,
Birîndarê swarê mala bavê lo xwe bi tenême

Gidî bavê Qereman swarî têcir fena caran swarbû...xwe da nave
Dema li bavê Qereman swarî têcir dibû pêsîrtengîya mêran,
Bira li hewara bavê Qereman binata mêrê mêrxas,
Ez nemînim gelo peya tê...nav zirave

Ez evdalim evdal...evdalim swaro, Ez evdalim evdal...evdalim swaro,
Birîndarê swarê mala bavê lo xwe bi tenême

60-G -GUL A BER QEFAÊ

Herêm : Serhed / Goti û Mûzîk : Gelêrî
Çavkanî : Şakiro
Berhevkar : Aydın Korkmaz

Ê Gulê, rebenê, ezê gulim, gula ber qefaê heyî waê...Ê haê, haê, haê... eman hey
waê.. hey waê.

Bê gidîyê ezê gulim, gula ber qefaê...

Xwedê bi dê û bavê minre qebûl neke qe hilmede,

Lawikê cindî, mal di gund da, heft salîda min dil tede wez xwestim min nedanê...

Ez girtim dan miskînî, nerindî, heramî mêran.

Xelkê gulê çinîne, gula min evdal a Xwedê mal i qeya ê asê;

Li hêlanê bilind cilmisîye sê par ji surrê, ji sermayê,

Bê zalimê te ez dîn û har kirim berdame rû dunyaê hey waê..Ê
haê, haê, haê... eman hey waê.. hey waê

Sebrê heya dunya xweş û avabe ji tera dibêjim hey waê,
Bexê te ez dîn û har kirim berdame rû dunyaê,
Aqibeta min û te bû aqibeta Mem û Zîn ê, Hesen û Belqîsa ê
Gidîyê bê Êsib û... Zilêxa ê
Bexê min ji tera nego emrê ku çû, nazivire şûnve naê.
Rebbîyo min ji tera nego ne ez guneme...
Xudao ne ez guneme, şefaet ji Resûl ê Ekrem be Rihmet ji tebe.
Bê Rebbîyo tu nizanî di kafilê gundada ez qûl û evd ê teme.

Ê Gulê, rebenê, ezê gulum, gula di zinarda heyî waê... Ê haê, haê, haê... eman hey
waê.. hey waê.
Sebrê, ezê gulim, gula di zinarda...
Xelkê gulê çinîne, gula min evdal a Xwedê mal i qeya ê asê;
Li hêlanê bilind çilmisîye bi ser minda şax û mêl û xwarda...
Min sond xwarî di dêrisê gunda da terka bejna zirav nadim,
Heyanî bi destê min negirin nedin ber tewan û şinêda,
Min kefen nekin, min da neynin qebra reş û tarî, qebra germ û sarda...
Li ser serê min nebe terqînê tevrên û bêran,
Zalimê te ez xapandim ji par û pêrarda heyî waê... Ê haê, haê, haê... eman hey
waê.. hey waê.

Sebrê heya dunya xweş û avabe ji tera dibêjim hey waê,
Bexê te ez dîn û har kirim berdame rû dunyaê,
Aqibeta min û te bû aqibeta Mem û Zîn ê, Hesen û Belqîsa ê
Gidîyê bê Êsib û... Zilêxa ê
Bexê min ji tera nego emrê ku çû, nazivire şûnve naê.
Rebbîyo min ji tera nego ne ez guneme...
Xudao ne ez guneme, şefaet ji Resûl ê Ekrem be Rihmet ji tebe.
Bê Rebbîyo tu nizanî di kafilê gundada ez qûl û evd ê teme.

61-AYNUR DOĞAN

Aynur Dogan: Ez li gundê **Çemîşgezêkê, Doganê** hatime dinyayê. **Çemîşgezêk** ji cîhên **Dêrsimê** yên herî kevnare ye, dîroka Çemîşgezêkê digihîje heta dewra Bîzansê. Çemîşgezêk cîhekê pir çandî û pir zimanî ye. Li Çemîşgezêkê kurmancî, kirmanckî(zazakî), tirkî û ermenî tê qisê kirin. Ango Çemîşgezêk jî wek hemû Dêrsimê cîhekê kozmopolît e. Dema Şah Îsmâîlê safevî de li vir di bin rêberiya Şêx Hesenan de Senceçek hatiye damezirandin. Ji 1915 vir ve di vî warî de di bin rêberiya eşîra Qocan de serîhildan çêbûne. Ez ji eşîra Şawaqê me. Em koçer in. Em her sal bi keriyên xwe yên miyan li her aliyê Dêrsimê digeriyan. Min zaroktiya xwe de dar, kevir, çem û birên Dêrsimê seyr dikir û ez di nav siruştê Dêrsimê ya weka bihuştê mezin bûm.

Heta 18 saliya xwe ez li hemû ziyaretên vê cografyayê geriyame û min qurban dane ziyaretan. Di 18 saliya xwe de min bi malbata xwe va ji Dêrsimê mecbûrî koç kiriye.

Seyîdxan Kurij: Te kengê û çawa dest bi muzîka kurdî kir? Sebebên tercîha te ya mijûlbûna bi muzîka kurdî ve çiyê?

Aynur Dogan: Ew ne tercîhek bû, ew parçeyêke jiyana me bû. Li cem me stiran ne huner bû, eksê wê, wek axaftinê, wek sohbetkirinê tiştekî normal bû. Tabî hin kesên ku pir baş kîlam digotin hebûn. Ew dengbêj bûn û ew her digeriyan. Kîlam gotin li cem me tiştekê pîroz bû. Min di jiyana xwe de tu cîhek nedîtiye ku, stiran ew qas hêja û pîroz be. Her kesekê di civatêka wûsa de mezin bûye, miraza wî de ew gen heye, lê ba hinekan veşartî dimîne.

Ahmedo-Lawikê Metînî -Nesrin -Can Weza -Ez Keç -Yarê

Nemire Lawik -Ronî -Suware -Eman Eman -Daye Daey -Ez Kevok -Dar
Hejîroke

Darhejîrokê
Xemrevînokê

Nav gul û giyayî
Lêlêlê lêlê lêlê
Nav gul û giyayî
Darhejîrokê
Xemrevînokê

62-DARA HÊJÎROKÊ

Hêjîra çiyayî
Lêlêlê lêlê lêlê
Delala çiyayî

Xemrevînokê

Hejîra latê ye
Lêlêlê lêlê lêlê
Delala latê ye
Darhejîrokê
Xemrevînokê

Ser bextê yarê ye
Lêlêlê lêlê lêlê
Ser bextê yarê ye
Darhejîrokê
Xemrevînokê

Cizîr bin xetê ye
Lêlêlê lêlê lêlê
Cizîr bin xetê ye
Darhejîrokê
Xemrevînokê

63-KEÇA KURDA

Keçê binêr çerxa cîhan zor girêda
nema yê zor
Jin çûnê pêş, pir dixwînin, êdî kelem
kete şuna şûr
Keçê em dixwazin bi me re werin
şewrê
Dilo em dixwazin bi me re werin
cengê

Haye haye em keçikê kurda ne
Şirîn û em şengin, em hêviya merda
ne
Haye haye em kulîlkê Kurda ne
Ji derdê nezana ber bend ser wenda
ne
Serê xwe rake keça kurda dil û
cegerê min heliyan
Ka nîştîman ka azadî, ka dayikên me
sêwîyan

Bûk dilê zava ye
Lêlêlê lêlê lêlê
Bûk dilê zava ye
Darhejîrokê
Xemrevînokê

Hejîra me reşe
Lêlêlê lêlê lêlê
Delala me reşe
Darhejîrokê
Xemrevînokê

Bûk çendî keleşe
Lêlêlê lêlê lêlê
Bûk çendî keleşe
Darhejîrokê
Xemrevînokê

Zava yekî xweşe
Lêlêlê lêlê lêlê
Zava yekî xweşe
Darhejîrokê

Dilo em dixwazin bi me re werin
cengê

Haye haye em keçikê kurda ne
Şirîn û em şengin, em hêviya merda
ne

Haye haye em kulîlkê Kurda ne
Ji derdê nezana ber bend ser wenda
ne

Şivan Perwer- Gotin Aynur Dogan

Keçê em dixwazin bi me re werin
şewrê

Dilo em dixwazin bi me re werin
cengê

Haye haye em keçikê kurda ne
Şirîn û em şengin, em hêviya merda
ne

Haye haye em kulîlkê Kurda ne
Ji derdê nezana ber bend ser wenda
ne

Xwişka delal ji bo welat gerek mêr û
jin tev rabin

Kî naxwaze paşve rûyê ne pewrer in
azad nabin

Keçê em dixwazin bi me re werin
şewrê

64-AYŞÊ ŞAN

AYŞÊ ŞAN EYŞANA ELÎ, EYŞÊXAN

(1938 Amed-18.12.1996 İzmîr Buca)
stranbêjêke navdar a kurd e.

Di dîroka serhildana çand û hunera Kurdistanê de, yek ji wan hunermendên ku li diji siyaseta çewt û asimilasyona reş û bi hêza Kemalistan li bakurê Kurdistanê mina şêre jinekê li berxweda ye ew jî Eyşe Şan bû. Eyşe Şanê bi wî dengê xwe yê şilik û nazik, bi wan kilamên xwe yên resen, gotina bav û kalên me anko (şêr şêre çi jin çi mêr e) di çax û

serdemekê de da ispatkirin ku komara stemkara Tirkiyê xewna ji holê rakirina gelê Kurd û hemû taybetmendiyên kulture û çandiyên Kurdan deqiqeyekê ji serê xwe dernedixistin.

Eyşe Şan ku di nava civata Kurdan da bi navên mina **Eyşana Kurd, Eyşe Şan, Eyşe Xan, Eyşana Osman, Eyşana Eli û Ayşa Şan** tê nasîn di Mijdara sala 1938'an li bajarê Diyarbakirê hatiye dinyayê. Ji aliyê bav û dê de xwedi malbatek mezin û navdare. Navê dîya wê **Heciye Xanim** û ji êla **Hacî Mistefa Begên Erzromê** ye, navê bavê wê jî **Osman** e û ji eşîreta mezina Cibrîyan e. Bavê Eyşe Şanê Osman bi xwe ji dengbêjêki navdar û herwiha miroveki gelek dindar û xwedêtirs bû. Tê gotin.

Di nava Kurdan de hunera dengbêjiyê mîna kaniya avê bêdawî ye, hertim dizê û çiknabe. Dengbêjên Kurd di vê navê de tesîrek mezin li ser hesta hunerîya Eyşe Şanê listin e, çimki herdem dîwanxana mala bavê wê ji dengbêjên herêmên cûr bi cûrên Kurdistanê tijî bû. Li mala wan dengbêjên dengxweş didan ber hev û tev heya roja din berê sibê bi hev re distrîn. Di vê navê de dengbêjê ku ji herkesî dengxweştir û hostatir derbiketa di dawîyê de ji aliyê xwedîyê dîwanê xelatek baş distand û herkesi ew piroz dikir. Ev edetê qenc bi hezaran sale ku hê ji di nava Kurdan de didome û bi taybet ji giregirên Kurdan, Axa û Begên xwedi gund herdem deriyê kûşk û dîwanxaneyên xwe ji dengbêjên Kurd re vekiri hiştine û malên wan bûne xwindingehêk ji bo bi hêzkirina edebyata şifahî(devki)ya Kurdan. Dema mirov jiyana dengbêjê mezin **Evdalê Zeynikê** dixwîne baştir bi vê rastiye dihesê. Ji ber ku Evdal bi piştgiriya maddi û menewiya **Sûrmeli Mihemed Paşa** bêtir di karê xwe de bi serdikeve. Osmanê bavê Eyşe Şanê ji ev karê bav û kalên xwe li gor hêza xwe didomanidin. Dayika

Eyşe Şanê Heciye Xanimê ji carna bi lorikên ku ji wê re dixwindin, riha wê ya teji hest û hissên hunera Kurdevari dixiste bizav û hereketê.

Dema ku dengbêjên Kurd di mala bavê Eyşe Şanê de li dora hev diciviyan Eyşe Şanê jî ji wan çaxên bi qîmet mifa werdigirt û bi heval û destexuşkên xwe re li pişt derîyê dîwanxanê heya berê sibê rûdinişt û bi evînek kûr li dengê stranbêj û dengbêjên mêvan guhdarî dikir. Eyşe Şan carna bi bîhîstina dengê wan mest û mendehoş dibû û haya wê ji dinyayê nedima. Ew dibû Zîn û li Cizira Botan bi Memê Alan re dipeyvî, carna ji ew dibû Xecê û li serê çiyayên Sîpan û Xelatê bi Siyamend Silivî re di geşt û gulzaran de digeriya. Dane berheva dengbêjê mezinê Kurdistanê **Evdalê Zeynikê û Gulêya Ermenî** weke careke din jêre zindî dibûn. Bi deng û naveroka stranên dengbêjên Kurd serbihuriya Derwêşê Evdî û Edûlê, mîna rêze filmekê li ber çavên wê zindî û derbas dibû. Di vê derbarê de Eyşe Şan dibêje: ‘‘ Xweziya der û dîwarên mala bavê min bi ziman bûna ku ji were behsa wan roj û şevan bikirana, erê ez hertim bi hesret dibêjim xweziya zimanê dîwarê mala me ya li Diyarbakirê hebûya û ji me re qala wan sevbêrkên dengbêjan bikira. Min di quncikan de li dengbêjan guhdarî dikir. Min wisa guhdarî dikir ku yekî gazî min bikira, ezê veciniqiyama. Dengê bavê min yê zîz û xemgîn teisîrek mezin li min dikir. Sal diborîn lê dengê wî ji guhê min derneket ‘‘

Sala **1958’an** keça Kurd Eyşana hunerdost û dengnazik bo yekemin car di nava civata jinan de stranên ku ji dengbêjên mîna bavê xwe hîn dibe, carna distire. Herkes bi bîhîstina dengê wê bi hesret guhdar dimîne û bi vî rengî hunermenda nemir dest bi strîna kilamên cîma’eta Kurdan dike.

Malbata Eyşe Şanê pir dîndar bûn, herkes bi xwîndina Qûranê mijûl dibû û di nava dengxweşên xwindina Qûranê de, dîsa jî Eyşe Şan dikeve rêza yekemin. Lê ew evîndara strana Kurdî ye û li her derê di nava kom û civatên xwe bixwe de bi lorik û besteyên xwe xem û şahiyên di nava dilê mirovên derdora xwe diafirine.

Eyşe Şan ji despêka xûyakirina hunera xwe ji aliyê bav û birayên xwe ve rastî nerazîbûnan tê, bavê wê ji bo jin û keçan stranbêjîyê bi gunehek mezin dihesbîne û li gor şerî’eta islamê dengê jinê ji bo stranbêjîyê haram û guneh dizane. Dema ji bavê Eyşe Şanê tê xwestin ku çend stranên xwe li kompaniyekê tomar bike, ew bi xwe jî pêşnyara pilakçiyên ya ji bo amadekirina kasêtekê napejirîne, lê Eyşe Şan bi hemû zehmetî û kultura paşverotiyê ya li diji xebata huneriya jinan, li berxwe dide û dixwaze ew ji bi dengê xwe ji civata xwe re xizmetekê bide meşandin.

Bûyerek tal di jiyna Eyşe Şanê de ew ji ezîztirîn kesên wê dûr xist. Eyşe Şan hê 20 salî bû ku li ser daxwaza bavê xwe bi xurtekî yê bi navê Şewket Tûran re zewcî. Herçend ew xwediyê keçekê jî bûn, lê ew li hev nehatin û Eyşe Şan piştî

vê bûyera nexweş hat bajarê Entabê. Wê dev ji keça xwe ya sê mehî û hemû kesûkarên xwe berdabû û ji bona wê hindê jî xerîbiyê di rewsek wha de tesîrek gelek xirab li ser jiyana wê çêdikir. Li E'ntabê wê bi hizar zemetiyên û bi karê pinîkirin û dirûtina kincên qetyayî debara jiyana xwe dikir. Eyse Şanê bi hevkarîya zilamekî yê bi navê Naîl Baysû du salan li radyoya bajarê E'ntabê bi zimanê Tirkî stran gotin. Lê ji ber ku di dilê Eyşana Elî de evîna strana Kurdî heye, wê ji karê di radyoya E'ntabê derdixin. Pişt re Eyşana Kurd hat Îstembolê û bo cara yekê bi zimanê Kurdî û Tirkî stranên xwe tomarkirin. Lê xwedîyên plakan mafê wê yê rastîn nedanê û bi firotina kasêtên wê bûn xwedîyê her tiştî. Wê ji herçend bi dengê xwe yê xweş dikari bibe xwedîyê hertiştî û pir dewlemend bibe lê bêdadiya xwedîyên kompaniyên kasêt tomarkirinê, mafê wê nedidanê û ew hertim feqir û bêkes bû. Bi salan keda wê hat xwarin, ji bona wê ji Eyşe Şanê ji ber vê bêe'daletiyê gelek xem dikişandin. Ji aliyekê din ew bi vê heqiqetê ji hesiyabû ku sistema cumûreyta Tirkîyê hebûna Kurd û Kurdistanê inkar diken û zimanê Kurdi ji qedexeye û dema ew li gor zagonên sistema Kemalîstan pêngavan hilnegire, mafê wê ji yê mina mafê 25 milyon Kurdên bakurê Kurdistanê bê xwarin û pê pestkirin.

Naveroka stranên Eyşe Şanê

Naveroka stranên Eyşe Şanê ku aliyekê pênaseya wê jî didin xuyakirin, sê babetên civaki digirin ber xwe:

1- Stranên kilasik û kilamên bav û kalan ku bi sedan sale sing bi sing ji aliyê dengbêjên Kurd ve hatine gotin û parastin û samanek netewî û diroki tînen hesibandin. Eyşe Şanê ji riya wan şopandiye û gelek stranên kilasik ji mirinê rizgar kirine: Weke strana **Cembeliyê mirê Hekariyê, Strana Mem û Zînê(1), Lê lê Bêmal(2), Zerî heyran, Cemîle, Bêrîvanê, Kocerê, Lawikê Metînî, Meyro, Hesenîko û gelekên din.**

2- Stranên ku serûkaniya wan jiyana û ditinên Eyşe Şanê ne û wê di çaxê jiyana xwe de afirandine û xwindine. An ji mirov dikare bêje naveroka wan stranên xwedîk û awêneya jiyana Eyşe Şanê ne.

Ji wan strana (Derdê Hewiyê an wela te nastînim) ku li ser paşverotiya a'det û o'rfên civaka Kurdistanê û zordariya mêran û tehqîrkirina şexsiyeta jinên Kurd hatiye gotin, bala mirovan pir dikişîne ser xwe. Herwiha strana (Qederê Yar) ku li ser jiyana û bextreşiyên xwe yê di cihanê de kişandine, weke tabloyeki bedew neqîşandiye.

Eyşe Şanê strana (Xerîbim Dayê) li ser mirina dayika xwe gotiye ku beriya mirinê ji kurên xwe daxwaza dîtina Eyşe Şanê kiribû, lê wan ew daxwaza dayika xwe nepejirandibûn.

3- Pişti sala 1990'an ku agirê şoreş û serhildanên netewî li bakurê Kurdistanê berfirawan bûn, êşiq û heza Eyşe Şanê ya ji bo Kurdistanê ku bi salan ji aliyê Kemalîstan ve hatibû serkutkan, ji nûve geş û gor bûn. Ji bona wê ji Eyşe Şanê bi dengê xwe yê hertin xweş bûyerên siyasî ji ku di civata wê de diqewmin anin ziman. Stranên siyasî ku Eyşe Şanê di salên dawîya jiyana xwe de xwandine bi pirani behsa wêrankirina gund û bajarên Kurdistanê û qetlamên ku dagirkerên Kurdistanê pêkanine dike û bi vi rengî Eyşe Şan helwesta xwe ya ji doza welatê xwe re dide diyar kirin.

Stranên Werin werin Pêşmerge, Newroz û Diyarbekir li ser bûyerên Kurdistanê hatine strin.

Giringiya xebat û hunera Eyşe Şanê di vir de ye ku wê di wan salên reş de ku siyaseta asimilasyona Tirkî her dera Kurdistanê girtibû bin bandora xwe û zimanê Kurdî li bakurê Kurdistanê heta di nava malbatên Kurd de jî qedexe bû, bi zimanê şirînê Kurdî lorik û stranên kurdî gotin û awazên wê bûn melhemek ji bo tenahiya dilbirindar û Kurdîstanîyên ku nedixwastin serê xwe ji ber dagirkeran bitewinin.

Dengê wê bû hêviya wan kesên ku baweriya xwe bi Kemalîsm û asîmîlasyona dijwar neanîbûn.

Di çaxê ku jin û mêrên Kurdan li her derê neçar bûn kincên Kurdî ji ber xwe bavêjin, Eyşe Şan bi kiras û fistanên Kurdî li bajarên Kurdistan û Tirkîyê derket pêşberiya gel û bi dengê xwe yê şilik û nazik evîna ji bo welat, ziman û strana Kurdî di dilê herkesî de diafirand. Ew ji dijminên axa bav û kalên xwe qet netirsya, ji ber ku heya dawiyê baweriya wê bi hebûna gelê Kurd hebû. Li hemberî vê heza wê dijminê nîşparêz jî li her derê jê re astengi derxistin û ew ji çalakîyên kar û xebata hunerî berbend kirin.

Berevaji xwestekên wan Eyşana Osman jî sond xwar ku qet teslîmî xwestekên Kemalîstên nîşparêz û inkarkar nebe û bi rasti ji xanima Kurd Eyşe Şanê heya dawiyê ev soza xwe bi cîh anî û qet ji helwesta xwe ya Kurdayetîyê nehat xwarê. Wê dilê gelê xwe şakir û dilê neyaran jî bi deng û stranên xwe yê bi zimanê qedexekirî, şewtand.

Eyşana Kurd li sala 1972'an çû Elmaniya û li bajarê Munchên bi cihwar bû. Li wir keça wê Şehnaz ku ji bo dayika xwe ji her tiştê dinyayê bi qîmetir û eziztir bû jiyana xwe ji dest da. Piştî vê bûyera tal xemgînîyek mezin li ser jiyana Eyşe Şanê rûnişt û demeke dirêj dev ji xebatên hunerî berda. Piştî careke din ji Almaniya vegeerî Kurdistanê.

Sala 1979'an Eyşe Şan ku bi salan bi hesreta ditina başûrê Kurdistanê bû, çû seredana Kurdên vê perça Kurdistanê û bi germi ji aliyê Kurdên hemû deverên başûrê Kurdistanê hat pêşwazi kirin. Li Bexda, Dihuk, Kerkûk û Hewlêrê bi hunermendên **mina M. Arifê Ciziri, İsa Berwari, Gulbihar, Tehsin Teha, Nesrîn Şêrwan** û gelek kesên din re derket ser sehnê û bi hev re konsert pêşkêşî gel kirin. Herwiha wê bi gelek kesayeti û hunermendên Kurd re hevditin pêkanin. Segvan Ebdulhekim û Macida xanima wî, hunermend Nesrin Şêrwan, Ebdulrehman Mizori, Dr. Bedirxan Sindi, Resûl Gerdi û gelek kesên din ji wan kesatiyên Kurd bûn ku Eyşe Şan çû ditina wan. Dema Eyşe Şan vegeerî Tirkîyê ji aliyê Îstixbarata Titk MÎTA dewleta Tirkîyê ve pir hat tehdid û nerihet kirin. Di vê derbarê de Eyşe Şan dibêje: "Çaxê ez vegeerim Tirkîyê, wan ez girtim û pir heqaret li min kirin. Min got xweziya ez neçûbama Kurdistanê û ez poşman bûm, wan ji min re digotin tu karê Kurdîyê dikî..."

Lê Eyşe Şanê li başûrê Kurdistanê bi wan pêşwaziyên bêmimune ku ji aliye gelê Kurd ve li wê û hunera wê kiribûn, bi vê heqîqetê hesiyabû ku keda wê ya wan salên dijwar û bi zehmet vala neçûyê û wê di nava dilê gelê xwe de cihekî taybetî girtiye. Ji bûna wê jî hêviyên mezin di dilê wê de afirîn ku careke de vegere nava Kurdên Kurdistana di bin desthilatdariya Îraqê de.

Ji sala 1979'an heya geşbûna şoreşa li bakurê Kurdistan Eyşe Şanê pir kêr xuya dikir û ji bo debara jiyana xwe di idareyek postxana bajarê İzmirê de dest bi kar kir. Sala 1991'an piştî reva Kurdên başûrê Kurdistanê ji destê Be'îsiyên xwînmêj kasêtek pêşkêşî dostên mûzîka Kurdî kir û bi vi rengi careke din bédengiya salên dûr û dirêj şikand. Dema mirov strana „Werin werin pêşmerge“ li ser reşerojî û qedera gelê Kurd dibîhîse, bêtir bi kûratiya evin û dilsojiya Eyşe Şanê ya ji bo gelê Kurd dihesê:

Werin werin Pêşmerge
 Derd giranin bêçarane
 Ew xerib Kurmancê mene...ax
 Ev Dihoke, ev Musile
 Zalim Seddam li me hu kir
 Zar û zêçê me belakir
 Ew qatil fermanê rakir ...ax

Û Eyşe Şan bi gotina vê stranê gelê bakurê Kurdistanê vedixwîne ku hevkarîya birayên xwe yê derbider û aware biken.

Eyşe Şanê gelek stran tomar kirine ku bi rasti analîzkirina berhemên wê karekî hêsan niye.

stranên Lê lê Bêmal, Lorkê lorkê, Daykê qorban, Qederê yar, Cemîle here were, Xezal. Xezal, lêlê dîne, Memir Memir, Xivşê, Kirasê te melese, Yar Meyro,

Derdê Hewiyê, Hepsîyo, min tu dibû, Memê Alan, Nazliyê, Wey Saliho kurmam
û gelek stranên din bi dengê wê yê xweş di nava gel da belav bûn.

Eyşe Şanê di jiyana xwe de ji ber paşverotiya civaki û zordariya dagirkerên
Kurdistanê qet xweşi neditin û hertim ji bo bêşansi û êşa girana jiyana xwe stran
dixwindin. Dema Heciye Xanima dayika Eyşe Şanê li Diyarbekirê dimire, ew ji
tirsê bira û kesên xwe bo cara heri dawiyê ji nikare dayika xwe bibine û vi derdê
xwe wiha tine ziman:

Dayikê qorban ava çemê Diyarbekir iro diherike leme leme e e e
Dayikê qorban pêl li pêlê dixê davê ser keleme
Wele iro dayika min nexweşe waya min tunine
Hêsirê çavê mi dêrana Xwedê weke baranê biharê diherike, nasekine
Heywax dayê xeribim dayê, hey wax dayê neminim dayê,
Heywax dayê bêkesim dayê,
bê te kesê min nemaye li vê dunyayê dayê ez bimirim dayê...

Mixabin di nava me de derdek giran heye: heya hunermend û nirxên me yên
netewî ji nava me koç neken, em qedirê wan nizanin, dema Eyşe Şan li xerîbiyê
mir, kêmtir ji deh kesan di merasîma veşartina cenazê wê de beşdarî kirbûn û
heta di rojên dawîya jiyana wê de jî, kesî ji rewş û halê wê nepirsî.

Ew hertim bi tenê bû û di nava xembarî û xemginiyek bêdawi de ji nava me
koçkir. Ev karê me bêqedriyek mezin bû ji bo xizmeta Eyşe Şasnê ya salên dûr û
dirêj.

Dem a em li jiyana hunermend û kesayetiyên e'reb, Tirk an jî Faris dinêrîn,
dibînîn ku ew hinek zêdetir ji me qîmeta nirxên xwe yên netewî digirin. Mesela
dema hunermenda E'reb Omkelsum ê wefat kir zêdetir ji yek milyon kesan di
merasîma veşartina wê de beşdarî kirin. Piştî li ser jiyana wê rêze film hatin
çêkirin û...

Qedir û bihayê Eyşe Şanê ji ber bindestîya gel û welat wê, biqasî ku pêwîst bû,
nehat zanin û girtin. Lê ger wê li hemberî peymanî xwe ya te ji evî ji bo huner
û strana Kurdi bê soz û qirar bûya, an ji bi wi dengê xwe yê bînimune bi zimanê
gelên serdest stran bixwindana, bêgoman ewê mina pîrensîsekê, mezin û
bihagiran bûya. Lê di nava Kurdan de pîrensîsekê bê tac û text bû. Wê bêgoman
felsefeya Emedê Xani xwandibû û bi derdê gel û welatê xwe baş zanibû.

Eyşe Şan xanîmek rewşenbîr û welatperwer bû û baş bi derdê bindestîya gel û
welatê xwe hesiya bû. Ji bona wê ji hertim wiha digot:

‘’ Derdê bindestiyê pir êş û eleman diafrîne û eger welatekî me yê azad hebûya yê gelê me jî bêtir qîmeta nîrxên xwe bizanîba, emê bibin fîdayê bindestiya gel û welatê xwe. ‘’

Belê ... Ger Eyşe Şanê ji mina hinek hunermendên bêhelwest ji bona pere û malê dinyayê huner û kesayetiya xwe ya netewî bifiroştana, bêgoman ewê di rewşek baştir de bijiya.

Rewşa jiyana Eyşe Şanê ya maddî baş bû lê wê tim xwe bêkes û xerib didît. Ew hem ji aliyê civaka paşverûya Kurdistan û hem ji aliyê sistema Kemalîsmê ve hatibû tehqîr kirin. Ji aliyekê bi derdê neditin û dûriya dayik, xwişk û birayên xwe dişewti û ji aliyê din jî dengê wê ji aliyê berpirsîyarên komara Tirkîyê di qirika wê de dihat fetisandin û wan nedihêşt awazan bi zîmanê xwe yê zikmaki bixwine. Eyşe Şan du caran zewcî û niha du kur û keçek wê hene.

Hunermenda navdar Eyşe Şan di 18'ê Kanûna sala 1996'an de piştî ku gelek salên dût û dirêj ji hunera resena gelê xwe yê bindest re xizmetek bêwestan kir ,bi nexweşiya kanser(şîrpenc)ê li nexweşxaneyê bajarê Îzmîrê çû ber dilovaniya Xwedê.

Eyşe Şan ji weke gelek hunermendên din jî nîşê piştî xwe re bû xwindengehek dewlemend û di roja iro de gelek hunermendên Kurd dane ser şopa wê û kilamên wê dixwinin

Ji wan mirov dikare navê hozan **Zozan, Delal, Fatê û Gulistan Perwer** û gelek kesên din bi nav bike.

Xizmet û keda Eyşe Şanê ya diroki qet nayê ji bîr kirin û her sal 18'ê kanûnê yê li her dera Kurdistanê ew bê bi bîranîn.

1. Ev stran Eyşe Şan û Cemil Hûro bi hev re xwindine, lê sala ku stran hatiye tomarkirin, min nezani kengiyê.

2. Strana Lê lê Bêmal wek Eyşe Şan bixwe ji dide xûyakirin ji Osmanê bavê xwe hinbûye.

Cend stranên Eyşe Şanê

Qederê

Were yar... Qederê yar

Qederê er bikem mîna qederê xelkê tu ji min re nebûy yar

Te ez kirim peyakê rêdûrê westiyayî peyayê piyadar

Tu bûy siwarekî bi rim û bi mizreq
Li ser pista seewîxelqê bûy siwar
Yar yar yar qederê yar
Lê qederê... te goştê min helandî
Lê sitûyê lingê min li xelkê dikî xîwar
Lê qederê te ji xwe re ez kirime tucar

Tu ji min re bûyî bazar
Te ez kirime tucarekî bilmez
Bi bazara xwe nizanim kirime zirar yar yar ...
Lê qederê maliksewitiyê

Te ez kirime sivanekî yaqê bi qulavê (qirêj) ling bigemar
Tu yê li dawiyê bûye gurekî

Siba tu bircîye har yar yar yar
Lê qederê tu rûnştî li rîya kevir û dar li min tînî
Stûyê min li xelkê dikî xîwar yar yar yar

Yar yar yar qederê yar, yar yar...
Lê qederê ...malik sewitiyê

Tu bûy siwarekî te ezê ji xwe re kirim
axakî xwe yê rûsar

Te li dawiyê ez kirim heqsizekî heqvêrmezê bêbextê sextekar yar yar...
lê qederê...

Heft xênedî bêbext û sextekar yar yar...
Lê qederê te pasî ez kirime qumarcîyekî

Bi destê xwe nizane mala xwe sewitîrandî, dilîze
Bi heft salan û dilîze bi qumar

Ay lê qederê ezê nîfîrekê li te li te bikim

Bila gunehê min bibe marekîresê tîremar
Bila li stûyê te biside qederê bigere mêrge bi mêrge

Yayle bi yayle ji te nemîne war bi war yar yar yar...
Lê qederê... maliksewitiyê wele tîrsim tu tîm yaxa min bernadî

Te darê cuqûrê daye ser piyê min sêwiya Xwedê
Li welêt derxistime malxerabê te ez gerandime war bi war yar, yar...
Ay lê qederê wele tirsê min ji wê tirsê Tu yaxa min bernadî heya roka vê mirinê
Kefen û sabûn û xwendina xoce qorîna tirbê kundala sar yar yar

qederê yar ...

Derdê Hewiyê

Wele te nagirim, bîlle te nastînim
Wele te nagirim lo bîlle te nastînim

Derdê hewiyê welle nakişînim
Dayê ez nagirim bavo nastînim
Derdê hewiyê welle nakişînim
Jinê wî didune çavê wî birçîne

Li malê pevçûye wele nastînim
Dayê nastînim lo, bavo nastînim
Welle te nastînim, bîlle te nastînim
Derdê hewiyê welle nakisînim
Jinê wî çare bi dost û yare
Wele nastînim, bîlle nastînim
Derdê hewiyê nakişînim
Wele te nastînim, bîlle nastînim

Cembelî kurê mîrê Hekarî

Ay de lorî lorî lorî Cembeliyê min lorî
Dergûşa cembeliyê min ji darê mazi
Min hejandî bi zend û bendê xwe yî tazî
Tirsê min ji wê tirsê sîba li dû min û Cembeliyê
kurê mîrê Hekariya dibe hawar û gazî
Ay de lorî lorî Cembeliyê min lorî
Dergûsa Cembeliyê min li ser dare dîke
Dergûsa delalê dilê min li ser darê dikê
Ezê îsev dergûsa Cembeliyê xwe yê picûk bigirim
Bavêjim ser dêla avê me dikim
Ay de lorî lorî lorî Cembeliyê min lorî

Ax Xwedêyo tu çiqas pakî tu berf û baranekî
Tu rêçê li van zaliman wendakî

Tu min û Cembelîyê kurê mîrê Hekariya
Li zozanê Şerefdînê bi hev û dinê sakî
Ay de lorî lorî lorî Cembelîyê min lorî

-AYŞE ŞAN-EYŞÊ ŞAN

”EZ MİRİM, GELO KES Ê MİN BÎ BÎR BÎNÊ”

Eyşê Şan di qesetekê xwe ya dawiyê de wiha bangî guhdaran xwe dike. Ji bo karê xwe yî fermî çend sal e ku ew qesetan dernaxe. Ji herda herkesî ku Eyşê Şan miriye. Ew loma wiha gazî guhdarên xwe dike. Ez li vir im. Ez dijîm. Jiyanê wê bi hunera wê ve hatibû girêdan. Guhdarên wê çend salan qesetê wê guhdar nedîtibûn, tu maneyek nedabûnê, ji ber ku Eyşê Şan miriye loma ew qesetan dernaxe. Eyşê Şan pir jî jîyanê hez dikir. Ew ne bi destekî lê bi deh destan bi jîyanê ve girêdayî bû. Wê nedixwast ku bifikire ku wê rojêke mirin ji wê re jî bibêje rojbaş.

Eyşê Şan 18 ê çiriya pêşîn 1996 an ew bû mêvanê ezrîl û xatirê xwe ji me stand çû ser dilovaniya xwe. Me xebera mirina wê pir dereng bihîst. Li ser wê hevalê Müslüm Yüce li wê digere û nabîne û bi keça wê Yasemînê jê pirs dike. ” Diya min ji meheke zêdetire ku miriye, lê heya we jê tune. Eyşê Şan mîna gelek

hunermend, hozan, siyasetmederên kurda bêdeng ji nav me koç kiribû û çû. Êdî bersiva dilxweşî xemgîniyên wê, dostanî û evîndariyên wê jê hîn bibim.

Min îlhama xwe ya hunermendiyê ji bavê xwe girtiye

E yşê Şan di bîranîne xwe de wiha dinivîse:” Meha Atatürk miriye ez hatime dinyayê” Yanî Eyşê Şan çiriya paşîn di sala 1938 an de hatiye dinyayê. Navê bavê wê Osman, navê diya wê Elîfê ye. Bavê wê li Karliovayê koçî Amedê kiriye. Ew ji eşîra Cibirî yê. Diya wê Elîfê ji mala Hecî Mistefa Begê Erziromî ye. Malbata diya wê di şerî rusan de ber bi başûr direve. Bi rê de heft xalên wê, kalik û pîrika wê tên kuştin. Diya wê û xalê wê tên li

Diyarbakirê bi cih dibin. Dengê bavê wê pir xweş bûye. Wî bi dengê xwe yê xweş stranên kurdî digotine. Di hevpeyvîneka Eyşê Şan de dibêje”Xwezî zimanê dîwarê mala me ya Diyarbakirê hebûya û ji me re qala wan şevên dengbêjan bikira. Min jî wê demê di quncikan de li wan dengbêjan guhdarî dikir.

Min wisa guhdar dikir, ku yekî gazî min bikira ez ê veciniqiyama. Dengê bavê min yê xemgîn li ser min tesîr kir. Sal derbas dibûn, dîsa jî dengê bavê min ji guhê min dernediket. Min dixwast ku ez kilamên wî bistirê. Strana bavê min ya herî xweş Lê lê bêmal bû. Gava ku wî lê lê bêmal digot, hêstirk ji çavên wî dihatin xar e. Hîn wê demê pêşniyaziya plaqçêkirinê ji bavê min re dihat. Lê bavê min qebûl nedikir û digot guneh e. Mala bavê min maleka sofî bû jî. Gava ku bavê min Quran dixwand herkes digîrî, bi deng û awazê wî. Bavê min ji min re kaniya strana bû. Gava ku êdî min kilam jî wî hîn kirin, min jî diçû li nav cemaata jina distira. Ez 17 û 18 salî bûm xwazginiyê min hatin. Ew merivekî dewlemend û xwediye du jina bû. Ez bi bi Şevket Tûran re zewicim jê keçeka min bû. Navê wê dikin Yasemîn. Hîn keça wê sê mehenî bû ew ji mêrê xwe diqede û berê xwe dide Entabê. Li Entabê debara xwe bi pînekirin û dirûtin dike. Ew bi alikariya dostekî xwe Naîl Baysu dest bi rodyoyê Entebê dike. Lê ew bi kurdî nastire, bi tirkî distirê.

Plaga wê ya yekem di sal a1963 an de derdikeve.

Dema li Entebê wê ji kar derdixin ew berê xwe dide Stanbolê. Li Stanbolê li çayxanekê dest bi kar dike.. Ew di çayxanê de strana dibêje. Bi plaqçiyekî Cihû, Albert Meşûlûn peymanî plakçêkiriye dike. Ew di plaqên xwe de bi tirkî û kurdî distirê. Lê lê Ximşê, Lorkê û bi tirkî jî Siverek Yolarında û Gurbetê distirê. Gava ku plaqên we li Anedolîyê belav bûn û nav û dengê wê tê nasandin. Plaqçiyên din di dû digerin û ku bi wê re peymanên nûh çêkin. Li ser navê Eysê Şanê gelek kes dewlemend dibê. Bi xwe jî feqir dijî. Navê wê li ba tirkan Aysê Şan e. Li ba Kurdên bakur Eysana Elî û li başura welêt Eysê Xan e. Lê bav û birayên wê naxwazin ku Eysê Şan plaqa çêke û navê xwe belav bike. Gava ku ew navdar dibê mêrê xwe yî berê wê bi çavtirsandî dide. Lê Eysê Şan bi riya xwe diçe û kesî guhdar nake. Dewletê vê carê xwe gihandê plaqên wê û ew qontrol kirin û di naveroka wan de tu tiştî qedexe nedin lê dîsa jî qedexe kirin. Dewletê bi çavekî ne baş li wê dinêrî.

Kurê wê dibêje:” jiyana diya min gunehkarî yê” Heval û hogirên wê li dek û dolaban çê dikin û wê dixapînin. Pişt re diya min dostekî xwe hêja wekî Abdulrehmanê Entebî ji xwe re mîna hevlekî jiyane hildibêre.

Ew bi Abdirehman re diçe Almanayê. Keça wê bi navê Yasemîn li ba xwîşka wê dimîne. Eysê Şan sê salan li Almanya dimîne. Li wir kurekî wê bi navê Murat tê dinyayê. Kurê wê Murda niha li Entabê dijî di nava terîqateka olî de ye. Min xwesat ku ez bi wî re bipeyvim li ser jiyana Eysê Şan lê wî red kir ”got ew gunehkare” Eysê Şan vê carê jî berê xwe ber ve başur dike. Li wir bi hunermendê bi nav û deng Îsa Berwarî, Mehmed Arif Cizirî û Tehsîn Teha û gelek bi hunermendên din sûret kişandi bûn

Eysê Şan li Başur: Dostaniya hunermendan.

Di sal 1979 an de diçe Kurdistana başur. Ew diçe Bexdayê, di radyoya bexdayê de kilamê kurdî distire. Eysê Şan li başur pir tê naskirin û ji aliya gel ve pir tê girtin. Di heypeyvîneka xwe de wiha dibêje” Gava ku navê min di radyo de

dihate anons kirin erd dihêjîya” Walyê Hewlêrê xwediyê sê jina bû gava ku wî stranên min di radyo de guhdar kirin û hema mirovên xwe şandin dû min û ez dawet kirim.

Di hevpeyvîneke de ew ji bona Mihemed Arif dibêje: ”Ew zêrekî zer bû dengê dinyayê di bêhna wî dabû.” Lê ji bona Îsa Berwarî ne razî bû. Îsa Berwarî wê dixapîne û stranên wê wekî yên xwe diweşîne. Vê carê dîsa ew ew berê xwe dide bakur. Li Tirkiyayê gava ku Şerefetin Elçî wezîr bû. Şerefetîn Elçî alîkarî wê dike û wê di karekî fermî de bi cî dike û di wir de dixebite, heya sala 1989 an li Aydin û Îzmîrê Memûriyetiyê dike û di wî karî de teqeût dibe. Tê li Îzmîrê, li Balçiovayê rûdine û dîsa dest bi hûnera xwe dike.

Lê vê carê jî nexwaşî pêsîra wê bernade û ew bi derdê qanser dikeve.

Heyranê min hene, hûn kî ne?

Gava ku nexweş dikeve zarokên wê jî li wê baş mezenekin. Ew bi ser vê nexweşiyê de şûnda dest bi Quran û nimejêje dike. Wê herdem bi zaryên xwe re wiha digot: hûn îro qimetê nadin min, lê bîrnekî bi milyona kes ji min hez dike û dostê min in. Gav ku min stran digotin axa û beg dihatin li ber min xar ve dihatin û digotin em herin Eyşana Elî bibînin. Ez ne bi navekî me. Ez Ayşê Şan im, Ez Eyşana Elî me, Ez Eyşê Xan im.

Ez çî bikim felekê berê xwe ber ve min nekir, piştî xwe di min wêrkir.

Lawê xwe wiha dibêje: Gava ku me ew defn kir, yên ku bi rahêla wê ketî ne pir bûn. Kesekî xebera xwe jî Eyşê Şan tune bû ku miriye. Di nava xizanî û belangaziyê de mir

Mustefa Aydogdu.nûdem 24.

XATÛNA ŞERTÊ XWE; AYŞÊ ŞAN

Temûrê Xelîl.

Temûrê Xelîl bi xwe ji Kurdê Sovyetê û niha li Swed dijî. Ji bona Eyşana Elî wiha dibêje.

Eyşê Şan serbilindiya û sazbandiya me ye. Kubar û akla wê eslî Kurmancî yê, lewza wê şêrîn e, ew kubariya hunermendiya me ya dengbêjiyê ye, ji me re hurmet û sîanet aniye, bûye hez kira milyonan maşoqên stranên me. Gava ku mirov guh dide stranên wê, mirov dibêje qey ew stran tenê bi wî awayî tene gotin divê bi tenê Eyşê Şan wan strana bistirê.

Stranên Eyşê Şanê piraniyên evîndariyê ne. Di wan de zargotina me ya dewlemend, rehma dilê gelê me, evîna paqij tene ber çavan. Di strana “bêmal” de xetên wê hne:

Lê bêmal, tu ne sêvî, sêvê Meletiyê

Sal û donzdeh me(mêh) di paşila xwe de bigerînim
Rojekê ji rojiyê fitara xwe bi te vekim.

Lê ew di stranên din de wiha dibêje:
Min neke bazar û xwe neke tucar
Ezê zêrên serên xwe bifroşim
Delalîkê dilê xwe
Ji kela Diyarbekirê xelas kim

Zargotina me, di nava repertuara stranên wê de cihekî mezin digire. Ew bi teybetî di stanên "Çemo" "Saliho" "Bavê Seyro" baş xuya dibin.

Çemo, çemo lo Bişêriyê,
Kelek vana berdan pê gemiyê
Koloz xweş e ber kofiyê
Zewac xweş e li zozanan, koçeriyê
Çemo çemê Qirdîlekê
Vi sibê qazê daye pêy werdekê
Xelk û elem bûne aşiqê mal û halê dinyalikê
Ew jî bûye heyrana bejna vê keçikê..
Eyşê şan qedrê zargotina me girtiye, pesn û erf û adetên me yên baş daye, lê li dijî yên xerab derketiye..."
derdê hewiyê wele nakşînim"
Bi saya stranên wê, gelê kurd qîmet daye wê, ji wê hezkiriye, navê "gula govendan" lê kiriye. Ew jî bi vê yekê ve firmax bûye, texmîn kiriye ku bi kêrî milletê xwe hatiye û ji eşqê stranên govendê straye:
"Kirasê te meles e" Koçerê" Cefîlê" û yên mayin
Di stranên Eyşê Şanê de xuya dibe ku wê ji ber stranbêjiya xwe gelek zelûlî dîtiye, loma ew mecbûr maye, wê welatê xwe terk kiriye û demekê li Avrupa jiyayê.
Eyşê Şan ji bilî derdê xerîbiyê, derdê kezebê jî dîtiye. Wê keça xwe Şahnaz wenda kir paşê jî li biyanîstanê diya xwe wenda kir, bê ku bikaribe here ser gora wê. Loma, wê ji bilî stranên evîndariyê, stranên derd û kerbê jî straye. Kîlama xwe ku avêtiye ser diya xwe **Hecî Xanim wilo ye:**

Ava çemê Diyarbekirê îro tê ye leme-leme
Dayê qurban, pêl li pêlan dixê, davê der kelem e
Dîsa îro dilê min şewitî dayika min ket bîra min e,
hêsirên min xerîba Xwedê mîna baranê tîn nasekinin
Hey wax day, xerîb im dayê, bêkes im dayê
kesê min nema li vê dinyayê
Ez bimirim dayê.....
Nûdem-24-1997

Min bêrîya Eyšê Şanê kirîye 2000

Temûrê Xelîl:

Min bêrîya Eyšê Şanê û dengê wê kirîye. Piştî mirina wê hetanî niha min guhdarîya sitiranên wê ne kirîye, ji ber ku nazikaya dengê wê dilê min jî nazik dike û her guhdarîkirinê ra ber xwe dikevim, dilê min tije dibe. Belkî ev gotar xemên min hinekî sivik bike, wek dibêjin, bide bêrîyê.

Di nava edetên me da yê ziyandar jî hene. Yek ji wan jî ew e, ku destûra jina kurd tune ye nava civatê da bistirê. Tê bîra min, wextê bavê min serokatîya radîoya kurdî ya Rewanê dikir, di vê pirsê da mecbûr dibû hunurê xwe bi kar bîne. Xwedî-xudanên dengbêjên jin yê kurd rê nedidan, ku ew bi radîoyê bistirên. Tenê malbeta dengbêjên bi nav û deng Kubara Xudo û xudana sitirana “Welatê me Kurdistan e“ Aslîka Qadir rê dan, ji ber ku him welatparêz bûn, him jî pêşketî bûn. Şekirê bavê Zadînê jî kurapê bavê min bû, lema rê da. Eger ew meriva me nîbûya, belkî me sitirana “Dêresorê biçûkê“ û yê din jî nebihîsta. Xên ji van hersêkan, bi radyoya Rewanê çend jinên din jî distirên, ku xedîyên wan destûr nedabûn û serokatîya radyoyê mecbûr bûbû bi surî dengê wan qeyd bike, nav û paşnavê wan biguhêre, bêy ku xwedîyê wan zanibin. Ê hinek ji wana heta niha jî nizanin. Eyšê Şanê seba xatirê millet ew "perda reş" çirand. (Kêm kes zane, ku cara pêşin dengê Eyšê Şanê, herwiha yê Şivan Perwer jî, bi radîoya me hate belavkirin). Hela di ser da, bi tenê da ser rê, çû li cî û warên Awropayê û Kurdistana Başûr jî ma, sitira, xwe nêzîkî gelê xwe kir, kêrî wî hat. Heta tirkoyê zordest jî ji wê û dengê wê ditirsîya, saw ketibû ser, ne dihîşt ew li welatê xwe, an jî li Tirkîyê bistira. Lê welatevînî bona wê ser her tiştî ra bû. Ez gelek caran li sînoren welatparêzîya wê gerîyam, lê min ne dît. Hesîn, hisret, bêrîkirina gel û welatê xwe ji nav dilê xwe derxist û bi zar-zimanê kurdîya şîrin belav kir, gîhande her kurdekî. Gava millet bi radyoya kurdî ya Rewanê guhdarîya dengê wê dikir, her yek bi cûrê xwe hizkirina xwe dîhar dikirin, name ji radyoya kurdî ra dinivîsandin, digotin... "ez heyrana te û dengê te bim...", "bira xanimeke mînanî Eyšê Şanê dengxweş tenê rojekê kevanîya mala min bûya, bira xwedê ruhê min bistenda...", "kê zane di rûyê dengê wê da çend kesan jinên xwe berdane!", "dijmin gerekê çiqasî hov û bê ruh û bê şerm be, ku dengê notlanî dengê wê qedexe dike..?". Rojekê jî yekî tirk, ku gelekî ji dengê wê hiz dikir û tu cîyan nikaribû guhdarî bikira, name ji radyoya kurdî ya Rewanê ra nivîsî bû, ku

dixweze çend sitiranên Eyšê Şanê bibhê û silavan jî jê ra dişîne. Me daxaza wî pêk anî.

Eyšê Şan ji nav me bar kir, çû, ku heta-hetayê di nava me da bimîne. Ji xanimên wek wê ra bal me dibêjin "Xatûna şertê xwe". Û ew nav li deng û bejn-bala wê gelekî dihat. Ew serbilindaya sazbandîya me ye. Kubir û akila wê ya esil kurmancî, lewzê wê yê şîrin, ew kirine kubarîya hunurmendîya me ya dengbêjîyê, ji me ra hurmet û sîyanet anîne. Gava guh didî dengê wê, têyî ser wê bawerîyê, ku ew sitiran gotî tenê bi wî awahî bê sitiranê û gerekê xût ew wê kilamê bistirê.

Sitiranên wê piranî yên evîntîyê ne. Di wan da zargotina me ya dewlemend, rehma dilê gelê me, evîna paqij têne ber çavan. Di sitirana Bêmal da xetên wa hene:

Lo-lo Bêmal, tu ne sêvî, sêvê Meletiyê,

Sal donzdeh meh di paşila xwe da bigerînim,

Rojeke rojîyan fitara xwe bi te vekim.

Lê di hinek sitiranan da ha dibêje: "Min neke bazar û xwe neke tucar...", "Ezê zêrên serê xwe bifroşim, delalîkê dilê xwe ji kela Dîyarbekira reş xilaskim...".

Zargotina me di nava sitiranên wê da cîkî hêle digre. Ew yek xwesma di sitiranên Çemo, Saliho, Bavê Seyro da rind tê ber çavan.

Çemo, çemê lo Bişêrîyê,

Kelek vala berdan pê gemîyê,

Koloz xweş e ber kofîyê,

Zewac xweş e li zozanan, koçerîyê.

Çemo, çemê Qirdîlekê,

Vê sibê qazê daye pey werdekê,

Xelq û alem bûye aşiqê mal û halê dinyalikê,

Ew jî bûye heyrana bejna vê keçikê...

Ewê qedirê zargotina me girtîye, erf-edetên baş propaganda kirîye û derketîye dijî yên xirab: "...derdê hewîyê welle nakişînim".

Bi serî sitiranên wê gel ew qîmet kirîye, ew hiz kirîye. Ew jî bi wê yekê va firnax bûye, texmîn kirîye, ku kêrî gelê xwe tê û ji eşqê sitiranên govendê sitiraye - Kirasê te meles e, Koçerê, Cemîle û yên mayîn.

Di sitiranên wê da xuya dibe, ku dengbêja bi nav û deng gelek zelûlî dîtîye.

Bona mirina keça xwe - Şahnazê gelek xem xweriye, derdê cegerê dîtîye, bona bextê milletê xwe ber xwe ketîye, kesirîye û sitiraye ("Oy delal"). Di şaristanê da

behsa mirina diya wê digihîjê û ew gelek ber xwe dikeve, ku bersiv ne dane wê, ew ne gihîştîye ser şîne. Û... ji kula dilan ra şêwirandîye, kilam avîtiye ser diya xwe - Hecî xanima qîza Mûsa begê Xwêtî.

Ava çemê Dîyarbekirê îro têye leme-leme,

Dayê qurba, pêl li pêla dixê, davê ser keleme,

Îro dîsa dilê min şewitî, dayka min ket bîra min e,

Hêsirên min xerîba xudê mîna barana biharê tê û nasekine.

Hey wax dayê, xerîb im dayê, bê kes im dayê,

Kesê min ne ma vê dinyayê dayê,
Ez belkî bimrim, dayê...

Gava Eysê Şan dipeyîve, dengê wê usa nazik û mêlodîk e, tu dibêjî qey ew distirê. Min ew deng û herwiha dengê Mehmed Arif Cizrawî û Îysa Berwarî di kasêtekê da bihîst, ku wana bi hev ra sitirane û kasêt çê kirine. Navekî taybetî li wê rasthatinê kirine - "Civata bilbilan".

Rastîyê jî, îzna milletê me heye bi sitiranên xwe va serbilind be. Gelek mirovên bi nav û deng derheqa sazbandîya me da bîr-bawerîyên qenc gotine. Ji bo nimûnê: kompozîtore gurcan yê bi nav û deng Alêksandr Çixîkvadzê, ku ser dengê Memoyê Silo zendegirtî mabû, gotîye, ku nikare biqewime ew dengbêjê opêrayê nîbe û dengê xwe li welatekî hel ne kiribe. Erebe Şemoyê gorbuhuşt digot, ku dema Şamilê Beko fiqê dixê, mar merîyan naxin, lê dûpişk direqisin. Meya Egîte Cimo, zurna Xelîlê Evdile, dengê Şivan Perwer û Zadîna Şekir sazbandîya me gîhandine dereca profesîyonelîyê. Lê çî mixabin, ku em nikarin van gotinan derheqa Îbrahîm Tatlisês û Ahmed Kaya da bêjin, jî ber ku ew ne dengbêjên me ne.

Wek dibêjin, Eysê Şana me başqeyê. Ew bi deng û awazên xwe yê taybetî va, bi welatparêzîya xwe ya kûr va, ku tenê hinkûfî wê ye, wê heta-hetayê di nava bîranîna me hemûyan da wek sitêrkeke geş bimîne û herdem ronayî bide.

Belê Eysê Şanê têra xwe li milletê xwe û welatê xwe xwedî derket. Lê em xwedî lê derketin? Na! Dibêjin, ku ew di tenêbûnê û tunebûnê da jî vê cihanê bar kirîye. Dibêjin, ku camêrekî biryar kirîye goristana wê çêke, heta jê ra heykelekî jî dayne. Dibêjin, ku heta kurê wê jî lê xwedî derneketîye, hela jî Eysê Şanê ra gotine: "Kurê te jî te hiz nake, heta gotinên ne li rê jî jî te ra dibêje". Eysê Şan wa bersîv daye: "25 mîlyon kurd jî min hiz dîkin, bira kurdek jî hiz neke!".

Ev gotin têr dîkin, ku heykelê wê li ser axa Kurdistanê li her deran hebe!

ME TU JI BÎRNEKIRÎ (kovara Hîwa) Gulistan Perwer

Evîndara Hunera resen(bi ser xwe)

Gava ku navê Eysê Şanê tê gotin, bîranînên min yê zarokatîyê, kêfxweşî û şahiyên dema êvara Wêranşarê tîna bîra min. Wê demê ez zarok bûm.....

Belê dema êvarê dayika min sêlikên Eysê Şanê yek bi yek datanîn ser qewnê wê her dera mala me tijî dîkir.

*“Memir memir memir lo mamo
Memir li derya Wanê*

Rûnê li benya navê pismamo Memê te li min çî ye Kurmamo”

Û gelek stranên din dema berê êvarê hêdî hêdî fênkatiya hewayê li her derê belav dibû, ez li ser textê di hewşê de danayî radizam û di halê îstirhatê de, bi dengê Eysê Şanê cenet û xweşiya Kurdistanê ji me re çend qat zêdetir dibû. Baweriya we hebe, bi dengê Eysê Şanê bi dengê stranên Eysê Şanê gul û çiçekên hewşa me, dar û giya tev bi dengê wê şad dibûn. Bilbil û teyr û tewalan ji wê dema rojê, senfoniya awazên xwe li ser darên hewşa me disekinandin, bêdeng diman û li awazên Eysê Şanê guhdar dikirin. Bayeşinê, ku bi awakî ner, û aram belg û şaxên daran dihejandin, bi ahenga dengê wê tempo digirtin.

Li ber çavên min û di nava hisên min yên kûr de fênikiya bayê êvarê bi dengê wê re dibûn yek û senfoniyeke tijî hermoniyên reng bi reng û bedew xwe diafirandin.

Dema min dest bi karê huner û stranbêjiyê kir û min hinek ji karê hunerê fêm kir, wê demê baştir tê giheştin, ku deng û awazên Eysê Şanê di wan salên reş de çiqas pir wete û giring û dîrokî bûn. Ji ber ku di kûraniya jiyane de, her sal ku derbas dibe, mirov dibe xwediyê tecrûbeyên mezin û wê demê giringiya qiymet û nîrxên xwe yên netewî baştir nas dike, wan fêm dike wateyê dideyê. Wê demê Eysê Şan ji betir tê nasandin.

Bi kurtî, Eysê Şan ji bo huner û doza gelê xwe, xanima xwedî soz û qîrar bû; Ew di demekê de li hemberî hemû paşverûtiyên civaka me ya feodal sekinî, ku keç û jinên Kurd di girtingeha reş û tarî ya edet û orfên civaka Kurdewarî de dinalîn, dişewitîn û ji rûyê neçariyê hemû derdê civaka mîrsalariyê dipejirandin.

Ez niha pir xemgîn dibim, dema Eysê Şan distire; ji ber ku dengê wê de xem û derd û bindestiya Kurdan tê hiskirin.

Li Ewropa jî, di wan salên dirêj de, me tevan, ji hunermend û rewşenbîran bigire heya partî û rêxistin û siyasetmederan, Eysê Şan û keda wê ya dîrokî ji bîrkir, an jî mirov qet nekete wê fikirê, ku carekê li hal û rewşa wê bipirse.

Mixabin heya em sax in, em qedra hev nizanin; piştî mirinê jî ma feydê çî ye? Ez li ser Eysê Şanê çî bibêjim, ew laîqa wê xatune ye.

ŞEHRÎBANA KURDÎ XEZALA DENGÊ ZELAL

Dema mirov dixwaze li ser huner deng û stranên Eysê Şanê biaxive, bi xezeleka bi naz û delal bû, ku di gulîstana rengin, têjî gul û çiçek, ya welatê xwe Kurdistanê de hatibû perwerde kirin. Wê di xwandegeha stranbêjên Kurd de

xwand û di karê hînbûne de, bi rastî xwandevaneke baş bû.

Lê divê ev rastî jî nayê bîrkirin, ku ew di hemû salên jiyana xwe de bêxwedî bû û me qet qedir û qimeta ked û zehmeta wê nezanî. Mixabin ev jî ne tenê di

nav Kurdan de, belkî di nava hemû gelê Rojhilata Navîn de derdekî dîrokî ye. Bê gûman, di nava Kurdan de ev derd girantir e. Çimkî Kurd li ser erdê welatê xwe bi hezar sal in, bê welat in û nixên Kurdan jî bêqimet tên û diherin

Nava roka stranên Eysê Şanê pênasiya kesayetî û xizmeta wê ya bi qedir û qimet e. Qet ji bîrnakim, ez hên zarok bûm û dengê Eysê Şanê her tim di mala me de û li der û doya m dihat bihîstin, ji bilî wî dengê bilind û xweş, dengên din jî hebûn û me dibihîstin, lê terz û peyvên ku zimanê wan stranbêjan(hunermendên Kurdê bi zimanê Tirkî distirên) derdiketin, ji me re balkêş nebûn.

Eysê Şan neçar bû, di kasetên xwe de stranên Tirkî jî digotin, lê tema stranên wê yên kurdî mîna hingûva Wêranşarê şêrîn bû, mirov bi carekê û sed caran ji bihîstina ji stranên wê têr nedibû; û ev evîna kûr ji bo bihîstina stran û dengê wê heya roja îro jî hên dom dike.

Bi dîtina min, Eysê Şan ji ber zilm û zora dewleta Tirkiyê mecbûr maye stranên bi zimanê tirkî jî bixwîne û bi bêyî dil û zewqa xwe ya hunerî stiraye, lê di stranên ku bi zimanê Kurdî gotine de, hostetiyeka mezin tê de tê dîtine. Peyv û melodiyên xwe baş hilibijartine û li ser naveroka strana ku ji xwe re jî hilibijartiye baş lêkolîn kiriye û di ser wan stranên re baş û kûr fikiriye; û li vir mirov bi evîna bê dawî ya Eysê Şanê, ya ji bo stran û mûzika Kurdî dihese. Gelo eger Eysê Şanê zû ji nava me koç nekira û niha, ku em bi zimanê xwe bûne xwedî TV, rojname û kovar, wê yê çi bikira? Çima piştî mirinê, em qimeta hunermend û zaneyên xwe hên bêtir dizanin?

Dema Eysê Şan tê bîra min, kovan û kedereke kûr dibe mêvanê dil û mêjiyê min, Çima?

Ji ber ku sala 1993 an li NÇM civîneka hunermendên Kurd çê bû, min li wir, bo yekemîn car Eysê Şan dît. Xem û derdên salên dûr û dirêj li ser reng û rûyê wê dibarîn û eşkera bû, ku Eysê Şan ji destê felekê, feleka xaîn kişandibû û gelek westiyayî bû. Tiştê ku piştî dawî bûna civînê ji bîra min çû, kişandina wêneyekî bi Eysê Şanê re bû. Ev xwe ji bîrkirina heya îro jî min pir dêşîne. Di wê rojê de min mezin bûna wê xanimê dît. Wê wekî dayikekê meriv teşvîka wî karî dikir. Gelê Kurd tu caran Eysê Şanê ji bîrnake. Ne meriveka ku bê ji bîrkirine. Ciyê wê bihuşt be. Emê li ser riya Eysê Şanê, Meyrem Xan, Nesrîn Şêrwanî û hunermendên me dine bi qimet bimeşin. Em wan ji xwe re bikin reber. Ewê herdem di dilê me de bijîn.

Lo dîno te çi ez kirime

Qumaşê erzan û dame dest terziyê

Nezanî ku min bi meqesa kû dibîr e

BÎRANÎNÊN SEBRÎBOTANÎ

Dema Eysê Şan li sala 1979 hate Başûrê welêt me, kêfa wê pir bi vê rengiyê dihat. Ji ber wê zanî bû, ku ewê li Kurdistanê û çî li Baxdayê- karî be bi serbestî li nav Kurda bigere. Bi

gihştina wê Kurdên vî parçe welêt, namazê Kurdên hunermend, fermanber(peywir), helbestvan torevan gelekên din bi hatina wê dilşa bûn.

Eyşê Şan ku wek jineka kurd hunermend hatibû, dibû cihê dilxweşiya herkesî. Rêvebirê **Radyoya Kurdî kek Şakir Mensûr Xaneqînî** û berpirsekî dî yê Radyoyê, kek **Mihemed Selîm Swarî** ez agahdarî kiri bûm, ku va ye, hunermenda mezin, **Eyşê Şan** nuha li nik me ye.

Eyşê Şanê dixwast, ku çend stranên li Radyo û televîzyonê tomar bike û ev dilxweziya wê bi cih hat. Êdî bi awakî spehî û serketî karê wê yê hunerî bi encam hat....

Ya balkêş û cihê kêfxweşiyê ew bû, ku dilxwaziya hemiyên bû. Eyşê Şan li her malekê, li wan bibe mêhvan.

Êvarekê **Kek Ezîz Akreyî**, yê ku wê sedemê wezîr bû, telefonî min kir û hat, ez birim û got, ku Eyşê Şan dê îşev li mala Seyda Sadiq Amêdî mêhvan be.... Em wê şevê, ez û ew bi hev re bi tirimpêla wî çûn mala seyda. Binemala wî amede bû û kek **Segvan Ebdul-hekîm**, yê ku berpirsê anîn û birina Eyşê Şanê bû, ew anî wê derê....

Wek tê bîra min, binemala Seyda Sadiq destek gul bire ber dergehê hewşê, ji bo pêşwaziya wê. Gava ku wan gulên xwe dan dest wê û bi xêrhatina wê kirin. Eyşê Şanê li wan vegerand û got;

- Hûn bi xwe gul in û ez hatime nav gulan, vêca ev çi gul in, pêdivî bi gulan ne bû....

- Ev şeva me bi hatina te ronahîtir bû, SeydaSadiq bersiva wê da.

Tiştê balkêş ew bû, ku Eyşê Şanê wek dayikeke dîlovan xwe şanî zarokên Kurda dîkir, rewist(exlaq) û tîtalên(teserif) wê pir xweşik bûn. Me ew şev xweş borand û ta derenga şevê em li wir man. Axaftin û dan û standina me bi giştî Kurdewarî bû, li ser rewşa wê û li ser stranên wê bû., lê me behsa Kurdîniyê û rewşa Kurdan jî dîkir.

Eyşê Şana me qîr kire stranên û ji serê her straneke awazek lorand. Paşê dest bi xwandina **Mewlûda Melayê Bateyî** kir. Wê kêlikê, min xwendina wê birî û jê re got:

- Were ez û tu ji serî ve bi hev re bixwînin!

Me pêkve tibabek bi awazekî coş û şîrîn xwend.....Û şevê me wesa derbas bû. Di pişt re civata me verevî û belav bû. Eyşê Şan li mala Seyda Sadiq Amêdî ma. Min xatirê xwe ji wê xwast, dema me li hev nêrî, min xêr û derdên Kurda di rûçikên wê re dixwendin.

Îro jî, çi kêlikê ez guh didim stranên wê. ew kul û derdên wê di stranên wê re têne ber çavên min.....

Hêjayê were gotin, ku ew şev şevê ji wan şevên herî giz bîra min de maye!

Sabrî Botanî: Xuşka Eyşê Şan, ez pir bextiyar im, ku hunerhez herdem bi germî li sêlikên te digerin, lê ew nema peyda dibin, çimkû piştî derketina wan bi heyvekê, ew hev dibin. Ev jî ji evîna guhdar kirina strana kurdî ye.

Bawer bike, te bi stranên xwe“daya nastînim” ne tenê Kurdistan hejand, lê belê hemî Rojhilata Navin hat hejandin, ji ber ku ev stranên li ser azadiya keçê bû!!!

Ji lew re ez dibînim ku stranên te ji xeme û tifingê ne kêmtir e, nimûne jî gelek in....

Herê, kê strana“Qederê” bihîstiye pê xemgîn ne bûye? Herê ew strana ku bi deng, reng, awaz û peyvên xwe ve cergbir e..

Eyşê Şan: Ez benî, tu enirdirêj bî, ez gorî te bim, hêvîdar im, ku tu her û her serkeftî bî.

Sabrî Botanî: Tu jî.

Eyşê Şan: Mam Sebrî yê hêja, ez jineka pir biçûk im xwestina min tenê ew e, ku Kurd xwedan maf bin û jina Kurd jî piçekî azad be, da ku ji tarîstaniyê derkeve û bibe zane, jîr û jê hatî be.....

Sebrî Botanî: Herê, ew dê her bigehe armanca xwe, lê bê kar û xebatên dûr dirêj na be, ji lew re divêt tu wek Gulbeharê wêrek bî û xwe bi hunerê dewlementir bikî...

Eyşê Şan: Mam Sebrî ez dibînim, ku gelê Kurd li“Kurdistana Îraqê, Îranê û Suriyayê” piştta min digire, ew jî li ser geş bûna“Kurdistana Îraqê” dimîne û bi namaze geşbûna şoreşa Êlonê, lê mixabin pêşverû û rewşenbirên kurd li Kurdistana Tirkîyê êsta razayî ne, nizanin huner çi ye? Ê wisa civata xwe jî nas nakin! Ew li Tirkîyayê û Ewropayê behsa doza gelê xwe nakin, lê belê li ser kiasê min ê Ewropayî yê“nûjên” disekinîn, çîrokên çê kirî li ser namûsa min dibêjin.

Sebrî Botanî: Tu karê xwe bike û guhdariya wan meke! Ew dê rojekê her hişyar bin û dê li şaşiyên xwe poşman bin û ji ber xwe şerm bikin.

Eyşê Şan: Ez benî, yê rast û durist nexebite, çi caran şerm nake. Ez li Tirkîyayê bi tenê me; berpirsîyarên televizyon û radyoyên tirkî naxwazin min bibînin.

Berpirsîyarên şevên hunerî nahêlin, ez bi Kurdî bistirênim, kovar û rojname jî ticaran reklama min nakin. Di ser hindê re Kurdên“devrimcî” rêkê li min digirin şerê min dikin.

Sebrî Botanî: Xuşka Eyşê Şan, madem em îro bi te re ne, ew jî dê sibê bi te re bin. Bawer bike, ez îro hest dikim, ku ew dê rê û dîtina xwe biguherin.....

Eyşê Şan: Ez gorî serê te bim, hey mam Sebrî yê dilmezin. Ma ne sibê mirin li pêşiya me ye? Derdê min îro hene, ne piştî mirinê.....

Sebrî Botanî: Bihna xwe fireh bike, min jî ev derdên kevin di salên çilî de tam kirine. Ez wisa dibînim, ku her careke tu stranekê tomar dikî, tu hêjmara dostên xwe bêtir dikî. Êdî tu her bistirêne! Bila dengê te li dinê be! Ê rojek dê bê ku hemî xwe ji te re biçemînin û bînen destê te.....

Eyşê Şanê: Na, ez benî na, bila ew pêşî ji jin û keçên xwe re baş bin, bila Kurd di nava xwe de yekitiyekê peyde kin û wê ji xwe re di ser her tiştî re biparêzin, hingî ezê dilşa bim.....

HESENÊ ALÊ/HASAN AKBAL

Nivîskarê kurd **Hasenê Alê/Hasan Akbal** î ku li Swêdê dijî biryar dide ku here gora Ayşe Şanê ji Îzmîrê neqîla bike û bibe li Diyarbekirê veşêre û ji wê re monumentekê çêbike.

Lê mixabin ji ber ku malbata wê nexwest gora **Ayşe Şanê** bibin Diyarbekirê, wî jî gora wê ya ku li ber wendabûnê bû, restore kir. Li ser vê buyerê di derheqê **Hasenê Alê** de mehkeme hatin vekirin û ev 18 meh e nikare ji gundê xwe yê **Konyayê ji Omara yê** derkeve were Swêdê

ku lê dijî. Pişt re ew bi 18 meha cezekirin. 6 cara li Edenê derket pêşberî dadigeha bilind.

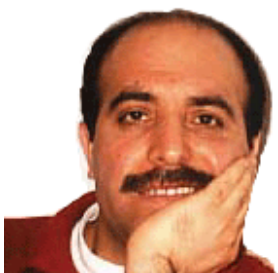
Dozger jî wî dipirsê, Çi bû armanca te ya ku gora Ayşe Şan bibî Amedê û li wir ji wê re monomentekî çêkî ?

-Walleh min ji wê hezdikir. Ew bêxwedî û bêxwedî di navbera çar dîwaran da miribû. Ew jî li xwîna min ket. Min wê rojê biryar da bû ku ez ê gora wê çêkim. Lê mixabin keça wê destûr neda ku ez gora wê bibim bajarê wê yî ku ew lê hatî xwedan. Bjaerê ku we jê hezdikir.

-Na na. Em armanca wê dizanin hûn amedekariya dewletê Kurda serbixwe dikin. Ji bo wê ye. Li gora qanunên me te pesna terorê kiriye û gel teşvîka terorê kiriye.

Kakshar Oremar

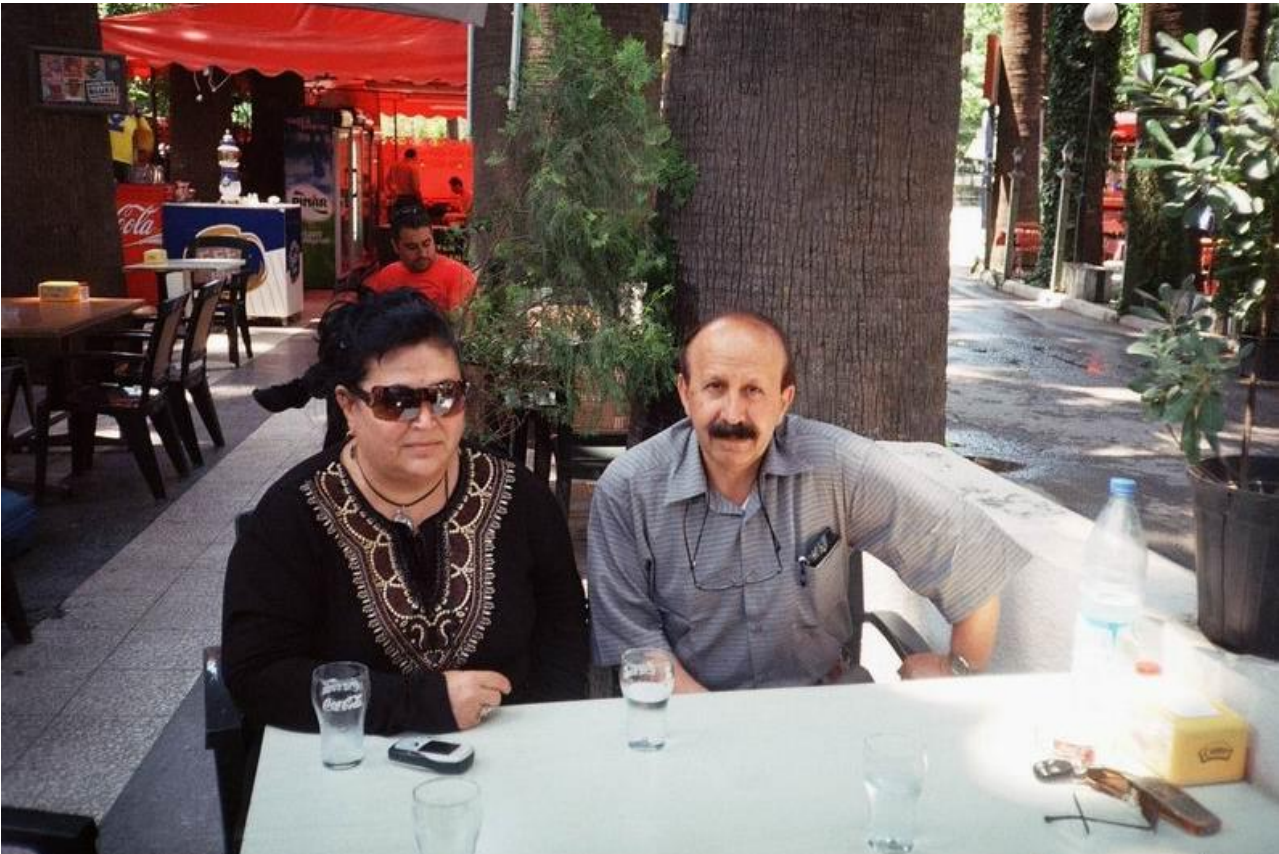
Kekê Hesên silav. Min xwest bi dil û can sipyasiya we bikem ji bo chêkirina mezarê hunermenda navdar Ayşe Şanê. Birastî we xebateke dîrokî kir. Min dixwest bi telefonê bi were biaxivim, ger zehmet nebe hejmara telefonên xwe ji min re email biken. Bo aghdariya we li ser Ayşe Şanê projek di destê min daye û dixwazim li ser wê projê bi were biaxivim.

Rêz û silavên herî germ

Kakshar Oremar

Keça Ayšê Şan û Nivîskar Hesenê Alê

Keça Ayšê Şan û Hesenê Alê (Hasan Akbal)

Xatûn, tu dikarî ji me re behsa Ayšê Şan diya xwe bikî.

-Belê belê. Ez îro wek sala 1996 an xemgîn bûm. 12 salin ku diya min çûye ser dilovaniya xwe. Me wek malbat pir êş kişandin. Hîm ji aliyê dewletê ve him jî ji aliyê nijadperestan ve. Dewletê diya min bi deqîqe deqîqe dişopand. Mala me di bin qontrola wan da bû. Kî dihat û kî diçû ew tespît dikirin. Ji ber wê pir kes nedihat cem diya min. Lê diya min dixwast ku ew bên. Lê mixabin riya mala me ji wan re bû asteng û çiyê tirs û xofê.

Diya min gelek tengasiyên mezin dîtîn. Him ji aliyê aborî û him jî manewî. Roj hebûn ku pere ku pê dermanê xwe bikire di berîka wê da tune bûn. Hinek dostên me li Îzmîrê hebûn, wan alîkariya me dikir. Diya min gelek cara jî

Îbrahîm Tatlises re xeber şand ku ew alîkariya wê bike. Lê wî bi derdorê xwe re alîkarî dikiş. Bi diya min re nekîr. Ji ber wê diya min pir li berxwe diket.

Lê diya min hertim wiha digot; Keça min, “Ez ji we re dibêjim, belkê nirxa min niha nîne, lê sibê ew li min bigerîn. Ez kevirek ji dîroka Kurda me. Rojeka bê Kurdê navê min li kela Amedê bikol in” Ew çûbû Îraqê gava ku vegeerî li wê gelek tedaî û zulm lê kiribûn. Ew wekî fahîşekê dîtibûn.

Kekê Hesên Ez ji te re spas dikim ku tu ji Swêdê rabûyî hatî gora wê restorê kir. -Ew goreva me.

2007-06-30. Li ser gora wê.

Li piştî wê restorê kirina gorê, dewletê ez girtim 18 meh ceza dan min. Ji ber ku min gora wê çêkiriye.

HOZAN BRADER JÎ BONA AYŞÊ ŞAN

Hozan Brader

şan, şan e şîn û Ayşe Şan -2

Gava min li bernameya şaneşîn temaşe kir,

şaneşîna Şakiro hate bîra min. Gava dîmenên **Ayşe Şan** hatin ser ekranên

Medya TV'yê, dilê min gelekî êşiya. Min rahişt telefonê, min xwest bi telefonê beşdarî bernameyê bibim. Lê mixabin min kir û nekîr telefon derneket. Min dixwest hinek tiştan bibêjim ji bo **Ayşe Şan**.

Min rehmetî wekî şexs nedîtibû. Lê wekî herêm em nêzî hev bûn. Wekî her kurdekî û hunermendekî ez şahidek bûm. Min û rehmetiyê **Tehsîn Taha** çend caran sohbet li ser Ayşe Şanê kiribû. Wan bi hev re kaset çêkiribû. Lê li ser daxwaza Ayşe Şan nehatibû belavkirin.

Kaseta Ayşe Şan, M.Arif Cizrawî û Îsa Berwarî hatibû belavkirin û li Tirkîyeyê deng dabû û bûbû sebeb ku êrîş werin ser Ayşe Şan. Ayşe Şan gava ew kaset çêkiribû ji **Îsa Berwarî** jî gelek rica kiribû ku bê rîza wê belav neke. Lê çawa ji stûduyoyê derketibûn, Îsa Berwarî, ji timatiya pereyan kaset belav kiribû. Tehsîn Taha li ser soza xwe mabû... Loma Ayşe Şan, ji Tahsîn Taha gelekî razî bû. Lê min dixwest bi telefonê beşdarî bernameya Şaneşîn bibim û tiştinan bibêjim. Belkî hew min bigota: Ayşe Şan bi dengê xwe yê xweş û şayik û melûl, gava stran digotin, qet behsa Kurdistanê nedikir dema ewil.

Jixwe taybetî di vir de ye. Gelek hunermendên me ger behsa kurd û Kurdistanê nekira, kesî li wan guhdarî nedikir. Mixabin niha jî qada hunerê ji wan ne xalî ye. Gava televizyona kurdan çêbû, Ayşe Şan hê sax bû. Çima televizyona kurdan xwe negihande Ayşe Şanê? Îmkan tunebûn? Yan nehate bîra we? Yan we xwest wê bînin Ewropayê, lê rehmetiyê ji we re got: Xwişk û birayên delal; Rewşa min a aborî gelekî xerab e. Hinek dirav ji min re bişînin da ku ez karibim li ber xwe bidim û bême wê derê, ji bo ku ez karibim xizmetekê ji hunera gelê xwe re bikim.

Lê hinek ji xebatkarên Akedemiya Çand û Hunera Kurdî, ew daxwaza Ayşe Şan a masûm, neanî cih. Ew hunermenda delal ji xwe xeyidand.

Loma gava televizyona kurdan xwest nûçeya mirina hunermenda nemir biweşîne li xwe heyirî mabû. Dixwest mirina wê wekî nûçe biweşîne. Ayşe Şan hunermenda mezin bû, hêja bû, naskirî bû. Lê bi kêmanî klîbek, hevpeyvînek pê re nehatibû kirin. Ev jî dibû sedema valahiyekê di dilê mirovan de. Lê rastî ev bû. Êdî her tişt dereng bû. Milyon jî bihatana rijandin, nikaribûn klîbeke Ayşe Şan peyda bikira. Ji bilî wêneyê wê yê li ser kasetê tişteke tunebû. Ayşe Şan çûbû ji vê dinyayê, bi dilekî şikestî, bi çavekî vekirî.!

Birêz Berzan Şasiwar û Kakşar amadekariyek gelek xweş ji bo Ayşe Şan kiribû. Du heb hunermendên me yên dengxweş, Fatê û Zozan jî li stûdyoyê kiribûn mêvan ji bo bernameya Şaneşînê a bi navê ji bo bîranîna Ayşe Şan... Bi rastî ew her du kevokên me yên hunermend li ser xeta Ayşe Şan in. ez ji dengê wan razî me. Lê zehmetiyên ku ew di nav de ne ji yên Ayşe Şan ne kêmtir in. Ji bo ku temaşevanan zor û zehmetiyên li ser jiyan û hunera Ayşe Şan fêm bikira, ew her du keçên Ayşe Şan; Fatê û Zozan ku li stûdyoyê mêvan bûn, zor û zehmetiyên xwe bi gotana bes bû.

Lê mixabin ne birêz Barzan ji wan pirsî û ne jî wan tişteki balkêş anî zimên. Hew stranên xwe bi awakî delal xwendin û wan bi kincên xwe studyo xemiland. Erê erê. Nebêjin, ma xwedê ji te razî ,ew li ku û dema Ayşe Şan li ku? Ew li Ewropayê ne, ma ji îmkanan bêtir?

Hûn nizanin hunermendî, li Ewropayê çiqas zor e gelê min o!. jxwe we zanibûya, dê ne wisa zor bûya.....

Hinek bi naz in
Hinek hê bê taqet in.
Ayşe Şanên me, hema Ayşe Şan in
Elika Besê, Leyla, Merziye, Canê û
Zozan in
Fatê, Şêrîn, Delal, Zarife, Şerîban û
Gulistan in
Hemû şagirtên Meyremxan in, xweş
hozan in
Hinek bajarî ne
Hinek gundî ne
Lê tev ji Kurdistan in

Ayşe Şanên me gelek in
Rûyê wan bi şahî û bi deq in
Çavreş û çavbelek in
Porê wan reş û bi xelek in
Hinek mirin e
Hinek sax in
Hinek hê bebek in.

Ayşe Şanên me gelek in
Deng xweş in, deng şerbet in
Devliken û xweş bi sohbet in
Ciwaniyên in, xweş hurmet in
Hinek bi xov in

66-AZADE

Bimêşin gul bidin wan
Hatin xortên hevîyê
Geş bû dilê tavîyê azad e
Azad e kar û bar
Azad e mal û hal
Azad e war û gel azad
Şerê wan tê guhên me
Kevok bûne hewar
Stran bûne dîyar azad e
Azad e gula geş
Azad e warê xweş
Azad e gulîstan azad
Perên wan wek agir e
Hatin me rizgar kin
Hatin me şîyar kin azad e
Azad e axa me
Azad e ala me
Azad roja me azad e
Gotin û Mûzîk: Agirê Jîyan

65-KEÇÊ WERE NAV ZEBAŞAN

Keçê were nav zebeşan
Keçê were were nav zebeşan
Yadê were were nav zebeşan
Ez qurbana çavreşan
Ez heyrana çavreşan

Were keçê keçê wez nexweş im
Were yadê yadê wez nexweş im
Nexwesê çavên reş im
Nexwesê çavên reş im

Keçê were were nav kelekan
Yadê were were nav kelekan
Ez qurbana çavbelekan
Ez heyrana çavbelekan

Neke keçê keçê van henekan
Neke yadê yadê van henekan
Ez qurbana çavbelekan
Ez heyrana çavbelekan

Keçê were were nav tît û nan
Yadê were were nav tît û nan
Ez qurbane çavxatûnan
Ez qurbane çavxatûnan
Gotin û Muzîk: Gelêrî

Gava ew çû wê bêriyê

Ne silavek ne dinêrî
Ax eman, eman eman

Evîndar im
Dîtina te ji min re kêder e
Hêvîdar im
Dilê min tu bibî ji xwe re

Bêje were derman ji te re
Ax eman, eman eman
Gotin: Ciwan haco-Muzîk: Gel

Li rê û dirban
Li sere çîyanin
Berf fedî dike

Ji dûmana zer
Weşîn wek pelan
Çivîk zarok bûn
Mirin fedî dike
Gotin: Kemal Burkay

Piyer çimen û nergizo
Ax lê lê dayê dayê hoy dayê

Piyer çimen û nergizo
Ax lê lê dayê day can dayê

Vengê ma vengê karkero
Ax lê lê dayê dayê hoy dayê
Vengê ma vengê karkero
Ax lê lê dayê day can dayê

67-AX Û EMAN

Ax û eman
Êş û derdê vê dinyayê
Çendî ez kuştim
Çendî ez kirime vê belayê

Çi dinyake pûç û vala
Ax eman, eman eman

Birîndar kirim
Ez pîr kirim vê zeriye
Hişê min dibir

68-AX FEDÎ DIKE

Ji dengê zikê birçî
Ax fedi dike
Ji jana birînê
Hesin fedî dike

Li kûçê û kolanan
Bê mal û bê warin
Şev fedî dike
Birçî û xasî

69-AX LÊ LÊ DAY

Ax lê lê dayê dayê hoy dayê
Ax lê lê dayê day can dayê

Kurdistan ceyko duzo dayê
Ax lê lê dayê dayê hoy dayê
Kurdistan ceyko duzo dayê
Ax lê lê dayê day can dayê

Dil nakamîya
Key dîye kotayî
Bûhar çûye derom pêy xirabtirim
Nasre wê dilêy pir li agirim
Ne li nav gulîzar
Nelay xizmû yar
Ne li dest û sar
Oxre nagirim

Gotin: Goran

Muzîk: Arslan Dogan & Koma

Mizgîn

Demmî demmî şêrîn demmî
Şidik daye ser perçemê
Demmî demmî şêrîn demmî
Sidik daye ser perçemê
Ji bo eşqa te bi keser im
Were lê ava zemzemê
Min tu dî yî li ser kaniye
Demmî demmî şêrîn demmî
Te zer dawun ber aniye
Demmî demmî şêrîn demmî
Demmî demmî şêrîn demmî

Destê teda bû kûzzê avê
Destê teda kûzzê avê
Heta mirine li benda te me
Demmî demmî şêrîn demmî
Şidik daye ser perçemê
Demmî demmî şêrîn demî
Şidik daye ser perçemê
Demmî demmî demmî demmî

ji dûrva dî ye berva hatim
Demmî demmî demmî demmî
Ji şabûna li erdê ketim
Demmî demmî şêrîn demmî
Tu kenyayî pê helatim
Demmî demmî şêrîn demmî
Şidik daye ser perçemê

Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Seyidxan Kurij

70-AX Û DAX

Ax û daxû derdî le dest dunyayê
Peşew û bê halim derd bê duwayî
Em sersamîya
Bê aramiya

71-AXBABA SEMAHÎ

Ax baba ye ax baba ye
Ox ox ox axbaba ye
Çi bi eşq û sewdaye
Şalê reş li xwe verda ye
Kevrê lece tevde da ye
çi qosqa ye, bi paye

Demmî demmî şêrîn demmî
Tu î têrî dinya gamî
Kî mûmîn e dibêje demî
Kî mûnkir e, bikşîne gamî
Xwedê yekê Mehemed Alî
Xwe bigehjine Hacî Bektaşî Welî

Axbaba ye ax baba ye
Ox ox ox axbaba ye
çi bi eşq û sewdaye
Şalê reş li xwe verda ye
Kevrê lece tevde da ye
çi qosqa ye, bi paye

Demmî demmî Alî ye
Hecî Bektaşî Veliye
Him Veli ye him Alî ye
Him Alî ye, him ulu ye.

Li min heliyan dil û ceger
Li min heliyan dil û ceger
Lê dil sarê lê dil ecemêDemmî
demmmî şêrîn demmmî
Şidik daye ser perçemê
Demmmî demmmî şêrîn demmmî
Şidik daye ser perçemê.
Çavkanî: Heval şirna

73-AX KURDÎSTAN KURDÎSTAN

Derdê dilê min gellek in
Sed hezar in ne yek in
Pir salan man em bindest
Dujminê xwînxwar zordest
Ax Kurdistan Kurdistan

Navê te çi şêrîn e
Dinya alem dizane
Em şer dikin ji bo te

De zû bibe lê dayê
Destê xwe zû bigire
Bi rextan û bi çekan
Bi lez min bixemlîne
Dîsgotin

Ji bo serxwebûna te
Mezin bûye şerê me
Emê dujmin derxînin
Ji ser çiya û erdê te
Dîsgotin

Ji bona eşqa te bi keserim
Ji bo eşqa te bi keserim
Were lê avê zemzemê
Demmmî demmmî demmmî demmmî
Min ji cer vexwar ava sar
Demmmî demmmî şêrîn demmmî
Çavê te bûne kehrîbar
Demmmî demmmî şêrîn demmmî

72-AX LÊ CEMO LÊ CEMO

Ax lê Cemo lê Cemo
Way lê Cemo lê Cemo
lê Cemo hay lê Cemo hay lê Cemo
Ax lê Cemo lê Cemo hay lê Cemo

Cemîla rabû li aywanê
Bejn şitla rihan ê
Bejin şitla rihan ê
Gerdan morî mircan ê

Ax lê Cemo lê Cemo
Wax Ax lê Cemo lê Cemo
Ax lê Cemo hay lê Cemo
Way lê Cemo lê Cemo

Lê Cemo hay lê Cemo hay lê Cemo
Ax lê Cemo hay lê Cemo hay lê
Cemo

Xezala Kurdîstanê
Lê Cemo hay lê Cemo hay lê Cemo

Cemîlê rabû çû bajar
Ax lê Cemo lê Cemo lê Cemo
Cemo rabû çû bajar
lê Cemo hay lê Cemo hay lê Cemo
Çav reş ê didan zer e.
Qelenê te xwîna min e

75-AX LÊ WESÊ

Ax lê wesê, lê lê lê. Wesîla yê way
way
Ax lê wesê, lê lê lê. Wesîla yê way
way

Te por sorê lê lê, hena dayê way way
Teşî ristî lê lê lê , çû sera yê way
way

Mala Wesê lê lê , mala wê da way
way
Ez radimusim lê lê , mala bavê da
way way

Riya bajêr lê lê lê,rê dikşîn e way
way
Çonderê Wesê lê lê, av dikşîne way
way

Mala Wesê lê lê , mala wê da way
way
Ez radimusim lê lê , mala bavê da
way way

Stran: Gelêri

74-AX LÊ GULÊ GULA MÎN

Ax lê gulê gula minê
Şirînê ber dilê min ê
Gulê nadim malê dinê
Ez ser gulê têm kuştinê

Gulê kesk û sor û zer e
Nîşana alê li ser e
Êdî reng sipî û hewhwer e

Rengê te yê pir delalî
Bilbil li ser te dinalî
Te nabînim bi vî halî
Armanc û kedera min î

Zordar dibê ez gul nadim
Ezê zend û benda badim
Ez lê gilh û seradim
Azad bibî şûşa min î

Bi xudê ez pismamê te me
Bi sûnd pesindarê te me
ser ceng û hewarê te me

Qesra Azê du kulek
Jê fîrya bûn du ordek
Tu li rûhê Azê binêr Wek teriya
kûçkê belek.
Qesra Azê du qozî
Jê fîrya bûn du horî
Tu li xwûşka Azê binêr
Weke giska hat ber nêrî.

77-AX LÊ LÊ LÊ

Ax lê lê lê lê, lê delalê
Ax lê lê lê lê, hevalê
Hey wax, hey wax min felekê
Zavê şofêrê li kêlekê
Xaltiya gulê melorî ne
Em zanin kezêb şêrîn e
Qedera xaliqê jorîn e
Ax lê lê lê lê, lê delalê
Ax lê lê lê lê, hevalê

Payîz xweş payîzê
Pelê daran bûne guz e
Ji hev qetiya dê û qîz e
Xaniyê bavê te sajo
Avreş tê da gemajo
Ya mirin û ya zewaco

Lê lê lê hevalê
Daykê li goman, li bizina
Destê delalê li bazina
Delal qîza mezina
Li goman û li tiştîra
Destê delalê li gûstîla
Delal bûka wezîra
Ax lê lê lê lê, lê delalê
Ax lê lê lê lê, hevalê
(Seid Verroj- War- 97)

76-(AZÊ)TU AZÊ YÎ

Tu azê yî
Welleh, billeh tu aze yî
Kûçik tu pir fitne yî
Fitneyê gundê me yî
Azê tu bavê Madiya
Te rahişt tûrê parse yê
Tu daketî binîya xetê yê
Te sed olçek micbî kirin.
Te destê xwe xist çalê yê
Te berê xwe da Nisêbînê
Baş - Çavûş Stelîlê.

Bi çavê serê xwe dibîne
Destê Azê li kelemça dixînê
Berî didin Mêrdînê
Nûrê radibê dilezînê
Hebana derewa
Bi xwe re hiltî ne
Li Midyatê dirşînê.
Azê çû bû Diyarbekir
Ser barê Azê şekir
Beqala li hev zêde kir.

Digotin, dîsa egit û xweş mêrên me
Kurdan
Di bine heps û zindanan de
Bi ser birîna xwe de kur dinal in
Dikujin bi dar û kendira
De hawer Kurdno
Çima heyfa me pê naye

Ax lê lê lê lê lê
Lê lê birîndare we me
Ax li min lê lê lê
Lê lê lê daêêê
Ax lê daê dibêjin perdê kesk û sor
Li dar man e
Hey wax li dar man e
Hey wax, hey wax bûkê ser bi xêlî,
dest bi hinê, por herîrî
Kor û poşman vegeryane mala bavê
Xeberciya xeber dane
Digotin, dîsa egitên me Kurdan
Di heps û zîndanên dijmin da di bin
zûlme dane
De hûn ê zar û zeçên xwe temekin
Bira di nava dîrokê de pelekî nûh
vekin
Heyf û doza welatê xwe
Tucaran ji bîrnekin
Hawar Kurdno hawar li min
Ax li min, li min li min
Lê lê birîndaê we me Wey loo !

**Li sala 1996 an deh Xortên me ji aliyê dijminan va bi îşkenca
Hatinn Kuştine.
Kurdekî bi navê Huseyno ew nivîsandiye**

Kaniya Hewrizê bişewte, ji kula dilê
min re,
Wa bi dar û dirî.
Min dî Şemsê bi sê denga dikir
Digot, Qenco, bira o...
Firqê qumandarê dewletê
Li wî gawirê Şefqe kirî

78-AX LI MÎN DAÊ

Ax li min lê lê lê lê lê daêêê
Ax lê daêêêê
Tu bêje bira Diyarbekira me xirab
bibe
Xweş Diyarbekirê
Bîhstina min bîhstî
Dibên Hakim û Savcî yê zaliman
Di dûv me KurdaTahkumat dane
Ax lê daê rebenê
Dibên ser bajarê Amedê
Li ser me dibarê zûlm û zore

Ax lê lê lê lê lê
Lê lê birîndarim wey lo lo
Dîsa li çiyayê Cûdî
Li Şemdîne û li Cizîrê
Gurina teyarên zalima
Teqe teqa şerapnala
Ez nizamim çima xwîna keç û lavên
Kurda
Li dor bere tê rijandine
Xeberciya xeber da ne

79-AXAO !... AXAO...!

Axao !... Axao !...
Biçûk o, xeşîm o, nû giha o !
Rê sê mehkûma û çeta o !
Eşîra giran jê bi şûnda ma o !

Şêxê Ensariya here gilî
Tu ê bibêjî şêx Tahir,
Kuştin Eliyê Ehmed

Beranê poşek,

Ez ne ketime ber heyra malê yê
Ez ketime ber heyra kuştina mêra

Axao...! Axao,

Biçûko, nû giha o

Li nav baxçê efendî me,
Şêrînê tu were vir
Hemalîka bi rîşî me
Lê gulê tevde gul

Hemalîka rîşî me
Şêrînê tu were vir
Axlê gulê ax lê gulê
W'ay lê gulê tevde gul
Ax lê gulê ax lê gulê
way şêrînê tu were vir
W'ez ne gul im,
Ji gula sor im lê gulê tevda gul
W'ay ez ne gul im,
Ji gulê sor im şêrînê tu were vir
Hemalîka dor bi mor im,
W'ay lê gulê tevde gul
Ax lê gulê lê gulê,
Şêrînê tu were vir
W'ay ez ne gul im,
Ji gula reş im,
Lê gulê tevde gul
W'ay ez ne gul im,
Ji gula reş im
Şêrînê tu were vir
Hemalîka dor bi nexş im,
W'ay lê gulê tevde gul

Hemakîka dor bi nexş im,
Şêrînê tu were vir

Min dî qenco bi sê denga kire gazî,
Bandikir Şemsê porkurê, nema yê.
Rabê berê xwe bide Mêrdîna xopan
Cem mala şêx Tahir

Gameşê tirka,
Beranê sorin kirî.
Heyfa min tê li wê heyfa
Çava çira mala bavê min
Ji êvara Xwedê de vedimirî...

Kevirê Şifê dêrê Ermeniya o...

80-AX LÊ GULÊ TEVDE GUL

Axlê gulê ax lê gulê
W'ay lê gulê tevde gul

Ax lê gulê ax lê gulê
Wê şêrînê were vir
Ez ne gul im,
Ji gula sipî me
Lê gulê tevde gul
W'ez ne gul im
Ji gula spî me
Şêrînê tu were vir

Li nav baxçê efendî me,
W'ay lê gulê tevde gul

Hemalîka dor bi mor im,
Şêrînê tu were vir

Dosta lawikê xwe yî Çîxsor im,
Lê gulê tevde gul

Dosta lawikê xwe yî Çîxsor im,
Şêrînê tu were vir

Ax lê gulê ax lê gulê
W'ay lê gulê tevde gul

- Çîxsor= Gundekî Diyarbekirê
2- Hemalîk= Berbejn- himayil
Mehmûd lewendî ji kovara roja n

Tak rîhanim lê lê lê
Pel hûrikim way way

Ez ne kinim lê lê lê
Ne mezinim way way
Tak rîhanim lê lê lê
Pel nizanîm way way.

Ez ne kinim lê lê lê
Ne biçûkim way way
Tak rîhanim lê lê lê
Pel bi çûkim way way.

Hestirên gilor mede alî
Hemû çûne bi vî halî
Bûkê rabe rabe ser xwe
Sor sindoqê bikşîn ber xwe
Derxe qata cilê tîyan
Derxe qata cilê tîyan
Bide nav çavê jîniya
Ax lê lê lê hevalê
Ax lê lê lê hevalê
Bûk stûna nava malê.

Dest û lingên wî dî hene de
Lo lo lawîn zava

Dest û lingên wî dî hene de
Lawik mala te ava
Ev zavekî li serê bana
Lo lo lawîn zava
Ev paşekî li serê bana
Kekê min î paşa
Pişt xulxulî kete zendê
Lo lo lawîn zava

Dosta lawikê xwe yî çav reş im,
W'ay lê gulê tevde gul
Dosta lawikê çav reş im
Şêrîne tu were vir.

81-AX LÊ KINÊ

Ax lê kinê lê lê lê
Mala min ê way way
Ax lê kinê lê lê lê
Emrê minê way way
Ez ne kinim lê lê lê
Ne dirêjim way way
Tel rîhanim lê lê lê
Pel dirêjim way way

Ez ne kinim lê lê lê
Ne hûrikim way way

82-AX LÊ HEVAL

Ax lê lê lê hevalê
Ax lê lê lê hevalê
Bûk stûna nav malê
Ax lê lê lê hevalê
Ax lê lê lê hevalê
Keçê sorê çav xezalê
Bûke rabe rabe ser xwe
Bûkê megrî megrî
Dayikê megrî megrî

83-AX LO ZAVÊ

Ax lo zava zava zava
Lo lo lawîn zava,
Ax lo zava zava zava
Lawik mala te ava....

Ev zavekê di mala me de
Lo lo lawîn zava
Ev paşekê di mala me de
Kekê min î paşa

Kirsê zava ji pelka sûsê
Lo lo lawîn zava
Ev qaşila ser bey sûsê
Kekê min î paşa

Kirasê zava ji pelka sûsê
Kekê min î paşa
Lo lo Zava zava zava
lo lo lawîn zava
Lo lo zava zava zava
lawik mala te ava
Kirasê zava ji pelê darê

Lo lo lawîn zava
Kirasê paşê ji pelkê darê
Kekê min î paşa
Min fesiland par bi warê
Lo lo lawîn zava
Min fesiland par bi warê
Kekê min î paşa
Heft binbarek li canê yarê
Lo lo lawîn zava
Heft bim barek li canê yarê
Kekê min î paş

Ehmed Tigris Dawet î nîşan

halê te ne hal e û derdê dilan

Brîndarim brîndarim eman eman
Li gidyanê li wan çolan
Brîndarim, kûr dinalim
Eman eman ji kezebê
dê herin doxtor bînin
ji Beyrutê, ji Helebçê bextê te
Hekîmo dermab bikî vî serê sibê
Ay dil ay dil ...

Pişt xulxulî kete zendê
Kekê min î paşa
Şêla wî şêla govendê
lo lo lawîn zava
Şela wî şêla govendê
Kekê min î paşa

Kirasê zava ji pelka guzê
Lo lo lawîn zava
Kirasê paşa ji pelkê guzê
Lawik mala te ava
Me fesiland par temûzê
Lawik mala te ava

Lo lo zava zava zava
Lo lo lawîn zava
lo lo zava zava zava
Lawik mala te ava.

Sadilkêfê Enqerîsê
Lo lo lawîn zava
Sadil kêfê û Enqerîsê
Kekê min î paşa
Ev qaşilê ser bey sûsê
Kekê min î paşa

84-AY DİL

Ay dil dil, ay dil dil
Ay dil dil, ay dil dil
Dil xirab e yadê
Ay dil, brîna dilêmin pir kûr e
Eman eman pir xedar e

Derdê dilan pir xedar e
Eman gidye û bê çare
Lo lo lewiko, lo lo kuriko

Rahîşt kûzê xwe çû avê
Mîrata kaniya avê,
Ezê çiqas xiyal û bala xwe didemê
Neqeba cotê zer memikan
Serê çele yê zivistanê
Şil di bûyê ji avê
Ne wellah ji xunavê.
Mi dî germa havîne
Li me dên da.....
Mi dî bihna qutya gulyaxê
Di ber pişta bejn ziravê de
Bihn da...

Haynim naynim naynim na
Sî daket ser kerenge, de gidî de
Yalla bûkê tanzara
Êvar e Muxrebe ye
Dengê dîkan qebbe ye
Gotin û Mûzik: Gelêrî
Herêm : Serhed
Berhevkar: Aydin KORKMAZ

Pez berda devê xetê
Heyrana merîfetê
Lo lawo derewîno
Te dikura memik dîno
Ser sorin kok spîno

Gotin û Mûzik: Gelêrî
Herêm: Serhed

Berhevkar: Aydin KORKMAZ

85-AY LÊ GULÊ

Eman ne man, ne man
Ez heliyam tu di min ne ma !
Bejna te zirav e
Tek rihanê li ber avê
Şaq û perê xwe berdane li vê navê.

Ez xulamê sê biskên te sorî hene kirî
me
Li ser hinarikê rûkê te
Da silavê
Min dî sibê gewra min

86-HAYNÎM

Êvar e ro dereng e, haynim na
Haynim naynim naynim na
Êvar e ro derenge, de gidî de
Yalla bûkê tanzara

Sî daket ser kereng e, haynim na

87-LO LAWÔ

Lo lawo lawo lawo
Serê bozê berdaho
Boz li Bîngolê avdaho
Lo lawo lawo lawo
Kurmalo gede lawo

Lo lawo layê metê

Erez li Bîngolê Husê li Tekmanê
Tekîn li Xinûsê tev wek şêr bûn
Bi te re bûn
Li ser çiya û baniyên Kurdistan
Wek çeleng bûn keleş û mawzer
Li destan
Tekoşînek dan bê westan
Ne disekinîn ne havîn
Ne jî zivistan

Gotin û Mûzik: Aydin KORKMAZ

Bi derba dijmin hatîye kuştin
Cinazê Mazlûm wenda ye
Hela binêrin li vî karî
Li ecêbên vî neyarî
Bêbextî Mazlûmê min kuştin
Wendakirin bi xeddarî

Gotin û Mûzik: Aydin KORKMAZ

Nikarim ha nikarim
Bi mişkê kor nikarim

Min sivnik avêt pêşyê
Mişkê kor banzda hewşe
Bûye wekî hespê şê
Welleh ez pê nikarim

Mişkê kor banzda ser tar
Xwe qil kir avêt pişt bar
Stêrên nivîna anî xwar
Welleh ez pê nikarim

Gotin û Mûzik: Aydin KORKMAZ

88-WELATÊ MIN

Welatê min welatê min
Xortê hêja pilingê çîyan
Mêrxasê min
Tu nemirî lê tu her heyî
Di dîrokê de bi tîpên zêrîn
Şervanê min
Qada şer da tu wek Egît bû
Bû tirs ketî zikê dijmin
Wek birûsk bû

89-RÊWÎYO

Lo rêwîyo tu li ku mayî
Çavê min li rê nexwîyayî
Dilê dayka te bi hisret e
Derbas nabe ji te dûr vayî
Weyla li min korê nemayê
Ji rêwiyê min xeber nayê

90-MIŞKÊ KOR

Mişkê kor mal xerabkir
Teştan nan ji hev belakir
Di mal da xela rakir
Welleh ez pê nikarim
Nikarim ha nikarim
Bi mişkê kor nikarim
Li rast min e, li çep min e,
Li paş min e, li pêş min e,
Bilind dike, xwe qil dike
Xwe kil dike xwe çin dike
Pee..... ŪŪŪ....
Xwe hildike davêje ser min
Welleh ez pê nikarim

Ket dilê dujmin
Perçekir ji bin

Haza kû tu şêrî
Li bîrî nemirî
Nû jîyanî tu
Ji mere bawerî

Gotin û Mûzîk: Aydin KORKMAZ

91-ZÎLAN

Ji baxçên bi gul
Ji peyva bilbil
Ji germaya dil
Silav li te Zîlan

Bû arek bi tîn
Bi heybet û kîn

92-DE BÊJE

Ay de bê...lê dayê...

Rebenê, porkurê, gulîbirê nemayê de bê...

ax de bêje de bêje.

Buhare li welatê dûrî xerîb dîsa xeberekî reş ji min re hatiye,

Agir û pête xistiye nava cerg û dilane lê ax lê dayê...

Sal nodûçar sîhê gulanê, heyjde rêhevalên xweşmêr, şoreşgerên Kurdistanê,

Li deşta şewitîya Ezirganê, li çemê Sansarê; de tu xerabî mal wêranê.

Leşkerê dijminên xwînxwarin weke gurê harin çember girtine li dora hevalane

Yek jê di navda piçûkê çar xwîşk û du birane

Hevalê Rêzan, çavbelekê min xortê cîwan mabû di nav lepên xwînxwaran

Canê cîwan dabûn ber gullan û bombane.

Ax de bêje dayê... rebenê, porkurê, gulîbirê nemayê

Ez çawa ji bîr bikim van kul û keserên giran

Heyanî saxbim li dewrana vê dunyayê lê dayê.

Ay de bê...ax lê dayê...

Rebenê, porkurê, gulîbirê nemayê de bê...

ax de bêje, de bêje.

Dema sal nodûdu meha Adar ê, ez dihatim xerîbîyê min xatirê xwe dixwest,

Ji der û cînanan ji gundîyane ax lê dayê,

Min ji hevalê Rêzan çav û biryên reş û belek nestandibû tu ramûsane

Lê min çizanîbû ez nabînim ji vir û wa da xortê cîwan bi ronîkê çavane lê dayê.

Ez çibikim îro jî xebera reş limin bûye mêvane,

Wek xinçerekî tûj e tal e li serê sînga min dane, agirekî nava dilê min dadane,

Dunya min reşbûye, jîyan li min bûye wêrane lê dayê.
Ax de bêje dayê...

Gotin û Mûzîk: Aydin KORKMAZ

Ev vênasî agirê sor e

Em goçer in bi şîr û lor
Ka dewê tirş ka genmê sor
Rûçik kirin nemaye por
Welatê min ez bi gorî

*Helbest û Muzîk : Şêxo
(Ji bo bîranina Cîgerxwîn – 1985*

93-AX WELATO

Ax welato tu pir dûr e
Derdê te'1 dilê min kêr e
Heval were emê terin
Çima tu bimine l' dûr e

Ustî xwar in xuşk û biran
Bese mekşîn derdê giran
Hawar dikim ker û koran

B

Tu ê welaten din nebînî, wekî din
 zeryayan
 tu ê nebînî
 Û dev ji te bernade ev bajar, li eynî
 kuçeyan
 tu ê bigerî. Li eynî taxan tu ê pîr bibî
 Li eynî malan tu ê por sipî bikî
 Cihê tu ê herî û lê vegeerî ev bajar e
 Yekî din hêvî neke
 Tu keştî, tu rê nînin ji te re
 Li van quncikên biçûk
 li van deran tu xwe malxerab bikî
 Li hemû deverên cîhanê tu ê
 malxerab bimînî
 Helbest: Konstatînos Kawafîs
Werger: Rênas Jiyan
Muzîk: Jan Axîn

Weşandin gulkê darê
 Weşandin hûrkê darê
 Erdê reş da ambarê
 Hew dibarî di baran e,
 Baran lêxist li havînê
 Lêxist pelkê zeytûnê
 Weşand hûrkê zeytûnê
 Erdê reş daye bînê
 Erşê daye Mirûnê
 (neqeret)
 Barî barî payizê
 Lêxist li pelkê gûzê
 Erşê daye Bidlîsê
 Erdê reş daye telbîsê
 Erşê xwe da Bidlîsê
Samî Berbang Zend-3

94-BAJAR

Te got ez dê herim welatekî din
 zeryayeke din
 Helbet ji vîya çêtir wê bê dîtin
 bajarekî din
 Qey qeder e wî...
 Dest diavêjim çî bi pêsîra min ve
 dizeliqe
 Û tê bêjî qey meyîtekî veşarte ye dilê
 min

Li ev bajarê beyar, wê hê pir bimîne
 hişê min
 Ruyê xwe çawa diguhêrim li kuderê
 dinihêrim
 Derdikevin pêşberî min xopanên reş
 yên jîyana min
 Salên xwe malmîrat kirin
 min belasebeb kambax kir

95-BARAN

Hew dibarî di baran e,
 Hew dibarî di baran e
 Baran ma ye li erşan e
 Tene hişt bû li ser erdan e
 Qinat rawî pênc û şeşan e
 Ew nifira Şêx Sultan e
 Şêx rabiye li îbretê

Dest vergirt li ber Îzetê
 Ellah bidî rihmetê, Ellah bidî
 rehmetê
 Hew dibarî di baran e,
 Baran barî biharê
 Lê dixist pelkê darê

Were lê lê baranê
Baran barî bi zembîla
Rûkê erdê kir bîra
Ramûsana keçîka
Xweş in li malê de wezîra
Hawar lê lê baranê!

Ka sozê bin eywanê
Ka xwediyê kesrewanê
Rêşiyê şarê berdanê
Hawar lê lê baranê!

De bilezin Gulê Gulê, zu bimeşin
Rojên giran were Gulê li benda me
ne

Baran barî Gulê Gulê her der xweş
kir
Dar û zevî were Gulê tevda geş kir
Tu ciwan î Gulê Gulê pir bedew î
Dilê fesadan were Gulê te pir reş kir

Kin amin zeriye sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e
Ew keça çawûşê lê bi Gulê lê bi
Gulê lê lê
Pêşî da kişmiş e sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e

Ormiyê Ormiyê lê bi Gulê lê bi Gulê
lê lê
Ormiyê Ormiyê sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e

96-BARANÊ

Baran barî bi nimeta
Rûkê erdê kir xeta
Ramûsana keçîka
Li mala bavê edeta
Li mala mêrik qebheta!

97-BARAN BARÎ TENE TENE

Baran barî Gulê Gulê tene tene
Vana rêçên were Gulê min û te ne
Baran barî Gulê Gulê hûr hûr lêkir
Gul û sosin were Gulê rengê xwe
vekir
Çiya û zozan Gulê Gulê tev xemilîn
Kanî û rûbar were Gulê tevde der kir

98-BATMANÊ BATMANÊ

Batmanê Batmanê lê bi lê Gulê lê bi
lê Gulê
Batmanê Batmanê sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e
Batmana Kurda yê lê bi Gulê lê bi
Gulê lê lê
Batmana Kurda yê sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e

Kin amin zeriye lê bi Gulê lê bi Gulê
lê lê

Mêrdînê Mêrdînê sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e

Mêrdîna Kurda yesîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewhera can e

Çavê xwe l ite digerînim
Bawer nakim te bibînim

Dibêjim were tu çima naye
Tu kevoka ber çiyayî
Li ser te ewr nabe sayî
Tu şerîna ber dila yî

Çavê xwe l ite digerînim
Bawer nakim te bibînim

Li min, li min, li min gidyano
Li min, li min, li min gidyano
Çiqas sitêrkên li ezmana li qublane
Heçî kesê derdê dila dî ye
Di dû yara dinalê.

Ma te nebihistiye,
Kemal paşa di kanuna Cumhuriyetê
da
gotiye: Heçî dilê sêrîn bihebînî,
Musteqilê bi destê xwe ne !

De lo lo bavê Behçet !
rêka Safya serêjêr e
Min xulamê Kolosê kevej,
simbêlên reş, diranê zêr e,
Xwedê hebî ! gava destê bavê
Behçet girtin
Berê wî dane welatê xerîbiyê,

Ormiya Kurda ye lê bi Gulê lê bi
Gulê lê lê
Ormiya Kurda ye sîng sedefê
Dev biçûk e çav belekê
Gewher can e

Mêrdînê Mêrdînê lê bi Gulê lê bi
Gulê lê lê

99-BAWER NAKIM

Keçê ez ji bo te dinalim
Kilama li ser te dibêjim
Çavê xwe l ite digerînim
Bawer nakim te bibînim

Sibê û nivro berî êvarê
Li hêviya te li bin wê darê
Gava ji dûr ve te dibînim
Dil û hinavê min tên xar e

100-BAVÊ BEHÇET

Lo lo bavê Behçet navê min keçikê
Xêrya,
Xêrya Hecî.
Bejna min zirave,
qutikê min çoxê sor dor bi xercî
Îsal heft sal min û bavê Behçet dil
girtiye,

Kalê bavê min dibê cî.
De lo lo bavê Behçet gidiyano,
Rêka safya xir û pane,
Ez ê bala xwe bidemê hemî şopa
nalên hespa ne,
Xwezuya mizgîna xêrê ji me ra
bihatiya
Bigota;
Bavê Behçet li odeka malê
bavê min mêvanê,

Li Diyarbekira şewitî li hev civiyane,
dayê
Qerara kuştina bavê Behçetê min
rebenê
bi hev ra dane dayê
Nefya digo;
Dilşa por kurê
Şerek çê bû li çiyayê Hevêda,
li pira Govdê,
Ji dilê min ra li meydane,
Xwedê xêrab bikê mala Elî Samî
Begê,

Baş qesabê Kurda Alaya Sêrtê,
Tabûra Bedlîsê bi sê tirêja bi ser
kozika
Bavê Behçetê min da
Bi axir makîna nagir danê dayê
Mizgîna nexêrê ji min ra hatî dibê
Nefya por kurê
Bavê Behçetê min kuştine,
Mi digo lawo ez neketyime heyra
kuştina
Bavê Behçet
Kuştin kuştina mêra ye,
Lê ez ketime xema wê xemê.
Bavê Behçetê min
Kuştine teresê Tirka ne,
Şikandinê mil û mîxê
Kurdistanê dayê

Destê min evdelê Xwedê bigirin,
bişînin we derê

2
Nefya digo, lê lê Dilşa porkurê
Wê sibê min çî dît û çî çiriya
Xwedê şeş topa têxî Mala Elî Samî
Begê
Başqesabê Kurdistanê bi alaya Sêrtê,
Tabûra Bedlîsê ordiya Diyarbekirê,
Bi sê tirêja, li ci û meskenê bavê
Behçetê min geriya dayê
Mizgîna nexêrê ji min ra hatî,
Dibê derbeka li bejn û bala bavê
Behçetê
min xistine,
Serê vê biharê xerab kirin hêlîna
Firar û mahkûman û sê barî di eşqiya,
lê dayê.
Dilşa digo:
Lê lê Nefya rebenê
Şerek çê dibû li pira Govedê,

Li çiyayê Hevêda,
Ji dilê min evdela Xwedê re wa li
yane,
Mizgîna nexêrê ji min ra hatî,
dibên Waliyê Bedlîsê,
Waliyê Sêrtê, mufetişê umûmî

101-BAVÊ FEXRÎYA Û FELÎTÊ QUTO

Filît lawo, Mamanî xweş maman î
ne bixêr,
Nizanim çî karwan bû hate bi giranî
Min dî bavê Hesên çend peyayên
Reşkota bi xwe re hilanî
Xwe berda pêşiya Mamê Etman ,
vî karwanî

Go;
Lawo ka baca te ji min re anî?
Mamê Etman digo;
Filîto lawo,
Em karwan in kerwançine,
Em xeribin em rêwî ne.

Filît digo;
Ez bi enîya bavê xwe kim
Ezê tivingê pîkê te bistînim
Mamê Etmana digo;
Ezê tivingê bi te dim,
Ezê diya te ya Şemê ji extiyar bavê xwe re bînim

Mamê Atmanî derbek berda bejn û bala bavê Hesên
Di zincîra seetê re lê dixîne.
Roja me hilatî ji aliyê Bota
Şewq û şemala xwe da bejna bavê Hesên
Her çar reyên me Reşkot.
Xwezî Mamê Etmanî biçûya cî warê xwe
Li ser kurê min, li gor şîr û bextê xwe bigota.
Filît lawo;
Mamanî xweş maman î
Me kes nedî, nala Mamê Etman î
Li welatê xerîb, şer dikir,
Mêr dikuşt û dest hilanî
Bira diya wî tenê bê;
Min çog da erdê lawik anî.
Çawa çira mala Quto vemiran,

Konê me danî.
 Ez çûme Bolindê, Sebrîyê Hecî ne li malê
 Dibên li şer ê roma reş e,
 Li pira Batmanê birîndar e.
 Nizanim çi? Şer ê
 Îstiqalala şêx saîd, fermana Kurda rabûye
 Berê Sebrî, ta û ev birînê dane xeta Elemanya
 Dîtirsim birîna Sebrîyê Hecî bimîne
 Li biniye xete, bê hekîm û bê dermn e.
 Minê serê cotê zer memikê xwe biçirpanda
 jê re bikira mel û melhem e
 Dinya ewr e nabe sayî
 Xwezî çend roj li min û bavê Fexro bibiya xweşî,
 Bilindayî
 Nizanim çi? Îsteqlala şêx Seîd,
 Fermana Kurda rabûye
 Berê Sebrî dane binya xeta firansewî

Bira li me nehata surra(serma) sibê,
 Bayê wan geliya
 Lê nexista bejna mina zirav,
 baqê sorguliya.
 Nizanim çi? Fermana Kurda rabûye,
 Dibên berê Sebrî, tev birînê,
 Danê biniya xetê, ecnebiya.
 Dora kaniyê dora min e.
 Cerrê Batî, cerrê avê li milê min e
 Cerrê avê,
 Bi serê min û bavê min e.
 Cewaba xêrê ji min re hatî:
 Dibê bavê Fexrîya,
 Kekê Yaho, sîwarê Gêncê,
 Îro sê roj in, li hafa bolindê,
 Li eynî qirda şewitî li benda min e.
 Salix didin,
 Ava bîra ye, ava bêriya jêrin,
 Ava bîra ye, nexweş e ji hilm bîna zer kuliya
 Ez zanim bavê Fexro elimîye sîya qesra,
 ava çema sarkanîya.
 Dibên;
 Bavê Fexriya xwe berdaye binya xetê.
 Lê şewitî Kerengo,
 Her çar malê Yêzîdiya.....

Çar çira hejmar- 6

102-BAVÊ FEXRIYA

Bavê Fexriya qurba min go îro dinya ewr e....
Ax lo nabe sayî, hawar li min min rebenê
Lê li Bavê Fexro derketine Tabûra Sêrtê taqîbatê bi sê alayî
Hawar li min oy...

Gelî gundî û cîranan çima Bavê Fexro ne li mal e?

Hûn dibînin ode ji mêvanan xir û xal e
Hawar li min min rebenê

Bawê Fexriya qurba min go ji îne heta îne
Hawar li min min rebenê
Îro sê ro sê şev e Bavê Fexro birîndar e li nav nivîne...
Ezê rabim daw û delingê xwe hilgêvim herim Hadhaka xopan,
Mala Erekelê Hekîm, bêjim hekîmo qurba sîng û berê min rebenê
Ji Bavê Fexro re bike melhema devê vê birîne hewar li min
Heyfa mêra ye di çi halî, hawar li min min rebenê

Mîn go Bavê Fexro were em bi destê hevdu bigrin...
Ax lo herin çiya, hawar li min min rebenê
Lê li min şewitîyê ezê derbasî hêla malê bûme
Bavê Fexro bi ser birîne xwe de kûr dinaliya hewar li min
Heyf û xebînetê Bavê Fexro, Suwarê Gêjo, Torinê mala Ezo
Birîndar bû bi sê gulên va Romiya ax hawar li min min rebenê
Emrê çuyî cardê nayê min rebenê

Bavê Fexriya qurba min go bi qizanî ay...
Pir delal bûm hawar li min min rebenê
Gidî qurban bi bûkanî ay... karxezal bûm hewar li min
Bişewite mala mêrê xirab û Romiyan
Çawa sala îsal qir û qal bûm
Ax emrê çuyî cardê nayê ay...

Elmasxan

103-BAVÊ FEXRO

Bavê Fexro min stira bû, te ji min re tew kir,
Gundî û maliya, bi min û bi te bû, te derew kir....
Way li min ê, gidî delal, bavê Fexro...!

Ji Ferqênê heta Hadiya çiyayê Mazin,
Pala xwe da çiya Dera mezin,
Pala xwe da hûr deviya ji xwe ra,
binêre li kon reş e, keriyê miha;
Îro sê rojin bavê Fexro nexweş e,
di nav ciya da,
Way li min ê gidî delal way li min ê,
Gidî delal...bavê Fexro!
Ezê bi çepilê Bavê Fexro bigirim,
Birevînim, bavem Kerengo gundê Êzadiya.
Kê go bira Kerengo genî baye ji kuliya;
Çavê min û bavê Fexro kul bû,
li dû toza keriya.
Way li min ê, way li min ê, gidî dela bavê Fexro!
Wextê ez pir bûm, ezîz bûm,
Wexta ku ez bi dergistî bûm,
Ez meqbûl bûm,
Wexta ku ez ketim bin darê,
Kopekê mêrê xerab, ez kal û pîr bûm !
Way li min ê way li min ê,
Gidî delal bavê fexro..!

Ev bihar e, xweş bihar e,
Bavê Fexro, ji gencê sîwar ne be dîn û har e.
Min dî hatî, bersiva nexêrê.
Go Mehemedê Fexro,

Bi sê gullyên otematêkê birîndar e.
Way li minê way li minê,
Gidî delal bavê Fexro!
Ji Helebê weda Şam ê,
Şal û şepikê bavê Fexro bi şal û qitmîr e,
Ne timam e, gidî delal, gidî dela.,
Gidî delal way li min ê bavê Fexro!

Ji Ferqanê, heta miqabilê mala me di tev da distira,
Min ji te ra go xwîşkê te go bira.

Gidî delal, gidî delal,
Way li min ê, way li min ê, bavê Fexro...!
Ezê herim wê Amûdê, wê çarşiyê.
Min dî xortek çû wê serayê, wê belediyê;
Min li eslê wî xortî pirsî,
Go Mehemedê Fexro, şêrê ser ê çiya yê...
Way li min ê, way li min ê,
Gidî delal way li min ê bavê Fexro..!
Ez heliyam tu bihelî.....

104-LI ÇIYAYÊ QÎRÊ; DELANA PAŞO ŞERÊ REŞKOTIYAN Û ETMANKIYAN

Şerê Filîtê Quto û Mamê Elê Etmankî

Li welatê me nexasim li bakûr û li rohilatê welat, kêr qewimîn, serpêhatî û şer hene ku, ji hêla tevahiya dengbêj, goyende û goranî bêjan ve neyên gotin. Her wekî kilam û qewimîna **Mem û Zîn, Mîrzikê Zoza, Cammbelî û Binefş Narîn, Gênc Xelîl û Edûlê, Emê Gozê, Dêra Extermanê û Metran Îsa, Keremê Qolaxasî, Ferzendeyê Bavê Elfesya, Bişarê Çeto û hwd.** Qewimîn û serpêhatiyeke karestî heye ku, bi salan e di devê dengbêjan de bûye benîşt: Negotiyê ev der Serhed e, ev der Xerzan û Botan e, ev der Qefqasya û Rohilat e, heta îro hatiye. Belê navê vê şer **qewimînê Şerê Filîtê Quto û Mamê Elê Etmankî** ye, ku bi navê Şerê Qîrê jî tê binav kirine.

Di vê qewimîn kilam me ya bi nav û deng de, emê bi awakî berfireh û sosyolojîk li gel pêkhatin û çêbûna wê danasîna her du eşîrên şerker û her du camêrên, cî bidin sê guhertoyên (weresiyon) kilamê, ku li Serhed, Xerzan di nava Kurdên li aliya Qafqasiya dijîn tên gotine. Me kilam ku li aliya Serhedê tê gotin ji devê **Cahîdê Dengbêj û Salihê Qûbînê** û guhertoya **Qafqasya jî Gerbêtê Xaço** wergirt. Wekî tê zanîn, **Gerebêtê Xaço Ermenîkî** ji herêma Xerzan, aliya Reşkotan, gundê Bilaydera Qûbînê ye û ji kurê Filîtê Quto, Hesenê Filît re salên dirêj dengbêjî kiriye, di dîwana ciwatên wî de, di sergoşeyê de rûniştiye. Behsa wan salan dengbêje me ye navdar di heypeyvîna ku bi rojnamevan Mehmet Aktaş pê re kiribû de wiha dibêje:

“.. Wê demê hemî axa û begên kurdan xwediyê hinek filehan bûn. Ew fileh wekî eşîra wan bûn. Di fermanê de, **Filîtê Qoto** xwedî filehê xwe derket. Û xwîna filehekî jî nerijand. Lê, ew dijminê bazirganan bû.

Diçû pêşiya karwanan. Bi sîwarên xwe re li pey talanan digeriya”

Piştî wan malumatan, niha jî kerem bikin, em berê xwe bidin pêkhatin vê qewimîna me ya bi nav û nîşan

ETMANKÎ LI REŞKOTAN KONAN VEDÎDÎN

Memê Emê ji geliyê Bitlîsê, ji eşîra Etmankiyan e. Eşîra Etmankiyan eşîreka fireh e. Li seranserê metropolên Tirkiyayê û Anatoliya navîn belav bûne. Memê Emê serek û risipîyê eşîrê ye. Hatanî wî ya bi karwên re jî li ser xatirê ku şewir û mûşawiran bikin bi xwe ye. Her dem bi karwanê xwe re tevdigere. Temenî wî, li gorî sala qewimînê, li dora 70 û 80 sal e.

Eşîra Etmankiyan, her wekî îro, berê jî ne xwedî erdên çandiniyê bû. Ji ber vê yekê jî, her gav bi karwanî ji deşta dorhêla Bayîkan (Xana Hewêl) û ji deşta Bilîsê bi barên xwê dihatin Deşta Xerzan, bi riya teqas û danûstandinê xwêya xwe bi genim, ceh, nîsk û nok, ango bi daxil re diguhertin. Lê, li sala qewimînê, ji ber sedema ku nan giranî li Xerzan jî çê dibe, Eşîra Etmankiyan ji ber bêmecaliyê berê xwe didin Herêma Diyarbekirê. Lê wekî tê zanîn, kesên ji Geliyê Bilîsê tînin ku biçin Diyarbekirê, divê di ser Xerzan û Reşkotan er derbas bibin. Etmankî jî, wisa dikan.

Barê wan xê ye li gel ga gamêşan pêni û pênc mirov bargiran in. Ji ber ku ji riyeka dûr dihatine, westiyane. Dixwazin li herêma Reşkotan konên xwe vedin, wê şevê li wir bimînin, bihna xwe berdin û ji dotira rojê ber bi oxira ve bimeşin. Ji niha û pê ve kerem bikim em guh xwe bidin M Salih Yorulmaz (salihê Hemê) ku ji gundê Eynderê ya Misircê ye di warê qewimînê de xwedî malumatên hêja ye:

“.. Etmankî tevî barê xwe yê giran li dirhêla Reşkotan, li **Kaniya Badareşê Guhra** Devan wekî ku kanîgulanê jî tê naskirin, konên xwe vedidin. Ev der di kevanê Qîrê de li ser Riya Tapiyê ye. Wê gavê Eşîra reşkotan jî koçber bûn û di konan de diman. Lew re ji konên Reşkotiyîyan ji konên ku Etmankiyan danîbûn baş xwiya dikirin. Mamê Elê gazî biraziyê xwe Elî dike û jê dixwaze ew pê re were nav konê Reşkotiyîyan ku dew, yan jî aveka sar vexwin û hinekî bêhna xwe berdin. Radibin wisa dikan. dema ku Mamê Elê û Elî tîne binê konên Reşkotiyîyan, bi navê Şêrînê, ku keça Kespêrê File ye, çav bi Elî dikeve û eşqa bejna û bala Elî dibe. Şêrînêya ku bi hiznê dinyayê zahf bedew û xweşik bûye radibe tê, bi dizgîna hespê Elî digire. Ev yek dibe sebe, Mamê Elêzêde zêde biqehiere.

Çawa ku keçik rabe, ji dêvla mêrxasekî ku bi temenê xwe ji biraziyê xwe pîrr mezintir be, bi dizgîna hespê biraziyê wî bigire. Heta mezin hebin, nehatiyê dîtin bi dizgîna hespê biçûkan bê girtin. Ev yek di nava Eşîrên Xerzab de gelek e' yb û şerm e. Ji ber ku Mamê Elê aciz dibe, bi biraziyê xwe Elî û Şêrînê re dike qareqar, di vê navberê de, Filîtê Quto, ku mêrxas û serekê eşîra reşkotan e, li banê qes re razaye û yek jî, li ser Filît bawêşînê dike. Ji ber xirecir qareqara Memê Emê, Filîtê Quto ji xewê şiyar dibe, xwe berjêrî qesrê dike û qesta van

her du camêrên xerîb dike. Di vê navberê de Reşkotiyek berbî wan ve tê û ji Mamê Elê Etmankî re wisa dibêje:

- Xwedê ji wê razî be, dengê xwe zêde bilin nekin! Filît niha li jorê razaye. Hûn xerîb in, ne ji van deran in, Filîtê Quto ji xewê şiyar bibe, wê aciz bibe û wê nexweş çê bibe.!

Mamê Elê lê vedigerîne:

- Camêr! Tirsî min ji kesî tune, ez nehatime talanê bavê kesî bibim. Em karwan in, di riya xwe re derbas dibin. Hewcedariya me bi tasek ava sar li vir heye, em ê vexwin û herin.

Ji ber xirecir û qareqara Memê Emê, Filîtê Quto ji xewê şiyar dibe, xwe berjêrî qesrê dike, qesta van her du camêrên xerîb dike, başeboş ji hev re dibêjin. Mamê Elê ji Filîtê Quto re wisa dibêje:

- Lawo Filîto! gava ku em ji riya xwe dageriyan, tu mêrekî çê yî were pêşiya min!...

“Piştî van gotinan, Mamê Elê û Elî diçin ser konên xwe, serê sibehê jî tevî karwanên xwe berê xwe didin Diyarbekirê....”

FILÎTÊ QUTO DIÇE PÊŞIYA KERWANÊ DIKE DOZA BAZINBELEKA MÎLÊ ELÎ

Belê, piştî ku karwanê Etmankiyan danûstandinên xwe yên li Diyarbekirê diqedînin, barên xwe yên xwê bi daxil re diguherînin. Beriya ku karwan dagere Eliyê biraziyê Mamê li nava Diyarbekirê digere berî wî dikeve sûka şewitî. Li sûka şewitî çav li tivingeke şeşxane ku bazineke zivînî lê pêçayî ye dikeve. Ji bo kîrîne pênc çerxî be ji di berîka Elî de nîne. Elî radibê doz li Mamê xwe dike ku wê bazin belekê jê re bikirre. Mamê Elê ji ber vê daxwaza Elî tinazê xwe pê dike û wisa jê re dibêje:

- **Lawo** ezê vê tivingê ji te re bistînim, sibehê hinek mêrxas werin pêşiya tê, ji te bistînin, em ê bihetikin.

Elî hers dibe, li mamê xwe dizivîrîne:

- **Mamo**, bi navê Xwedê heger tu vê Bazinbelekê ji min re nestîni, ez ê li nava sûka Şewitî hemaliyê bikim, heta ez vê tivingê nestînim û naxim milê xwe, ez nayêm nava Etmankiyan.

Mamê dêhn xwe didê, ku wê Elî newe, ra dibe tivingê ji Elî re dikirre.

Karwan berbî Xerzan ve dadigere. Wexta ku tînen dikevin nava axa Reşkotan, Kevanê Qîrê, li wan dibe şev. Li gundê Beleyderê ya Qûbînê dîsa konên xwe datînin, serê sibehê jî dikevin rê. Di vê navberê de, Filîtê Quto tê pêşiya wan. Li wê derê Filîtê Quto tê dew doza xerac baca rê ji Etmankiyan dike. Mamê Elê dibêje:

- **Filîto lawo!** Ji xwe re hêjtirek ji serî, yekî ji navê û yekî jî ji paşiyê bigire û wekî xerac û baca rê bibe.

Lê, çavê Filît li bazinbeleka li milê Elî ye. Dixwaze wê tivinga Bazinbelekê bidine wî. Her çend pê re zarezar û hevî dikin jî, ne fede ye. Mamê Elê dîsa berê xwe dide Filîtê Quto û wisa dibêje:

- **Filîtê Quto**, te li ku seh kiriye eşîran tivinga milê xwe wekî baca rê daye xelkê. Qey tu nizanî tiving namûs e. Te mêr kuştibe, em ê bidin te xwîna mêrê, te jin revandibe, em ê bidin te qelenê jinê. Tu jî Kawên kîjan hêjtirî(devê) bibî, tu serbestî î. Lê eger tivinga min dixwazî, ancax ev tiving bibe qelinê dayika te Şemê.

Piştî van gotinan, Mamê Emê tivinga bi navê Bazinbelekê radihle destê xwe û bi gulleyekê **Filîtê Quto** ji ser hespê tera dike xwarê, Filît dikuje. Piştî kuştina Filîtê Quto, Eşîra Reşkotan berê xwe didn Etmankiyan û heta berê êvarê gulleyên barûdan li wan direşînin.

Di vê navberê de, Eşîra pêncînarî bi dengê tivingan ve derdikeve serê çiyayê Kolik, mintiqaya Şêxevinda û destek tiving diavêjin ji bo ku hîn bibin bê ka ev dengê tivingên ku tên ji bo çi ye. Ji Etmankiyan kirî Pêncînarî jî, eşîra Cemîlê Çeto bi xwe ye, hatiye hawara Reşkotiyî. Ji ber vê yekê jî, li gel ku fersend û mecala rev û xilasbûna Etmankiyan hebû ye jî, ji ber ku gotine ewên li ser Çiyayê Kolik jî Reşkotîne, êdî di ciyê xwe de mane û li berxwe dane. Jixwe reviya ku xwe lis bikin û birevin, jimala Cemîl Paşa, Gêncoyê Paşo, ku biraziyê mîr jî jê re dibêjin, li gundê Delanê (Dalana Paşo) dimîne, bi bêbextî ji Etmankiyan re dibêje:

“ werin xwe li min bigirin, ez ê ji bo we navbeynkariyê bikim û we û Reşkotiyî li hev bînim...”

Ji ber vê gotinê, Etmankî êdî narevin, heta ku hawara Reşkotiyî bi ser wan ve tê.

Belê, wê rojê, li Kevana Qîrê, li Dalana Paşo, serekê eşîrê Mamê Emê jî di nav wan de, Eşîra Reşkotiyî, wekî heyfa Filîtê Quto 52 kesî ji eşîra Etmankiyan dikujin. Tê saloxdayin, karwan ji 55 kesî pêk dihat û bi tenê 3 kes ji wan filitîne, ku xwe di binê laşên hêjtiran û baran de veşartine. Ev her sê kesên nîvmirî, ku bi zorê canê xwe xilas dikin, şev nîvê şevê xwe berdidin Çemê Bişeriyê, ber bi çen ve berê xwe didin bakur li hindava Xirabajêr, ji mintiqeya Reşkotan dikevin mintiqeya Xerzan. Pişt re bi darê zorê xwe digihînin Bayîkan(Xana Hewêl), nava eşîra Şakir Epözdemîr di nivîseka xwe de diyar dike, ku navên wan sê kesên ku ji Şerê Qîrê sax filitîne ev in: Jî mala Xizê Resûlê Şenî, ji mal Seydê Silêmanê têlo û ji mala Emê Resûlê Belik.

Disa li gorî ku ez ji devê kalekî 82 salî hîn bûm, mehîna Mamê sax filitiye û bi tena serê xwe daye rê û ji qada şer heta dorhêla Bayîkan, nava eşîrê hatiye û kiriye ku eşîr biqewimînê bihese û bikeve rê, ber bî Reşkotan ve were. Her wiha li gorî wî kalêmêrî, dema ku Etmankî ji bo heyfê dikevin rê, Eşîra Babosiyî jî, ji bo pişt giriyê bi wan re tên û dema ku Etmankî dikevin mintiqeya Xerzan, Eşîra Pêncînarî tê pêşiya wan û nahêlîn Etmankî û Babosî derbas bibin û ji wan re wiha dibêjin:

“Heger hûn herin Reşkotiya tevdîra xwe standiye, yekî ji we jî sax nahêlin!”

Ji ber vê yekê jî, Etmankî û Babosî dadigerin ser eşîra xwe. Xwandevanên hêja, berî ku em derbasî beşa guhertiyên kilama Filîtê Quto û Mamê Emê Etmankiyan , ku me wekî guhertiyên Xerzan, Serhed û Qafqasyayê bi nav kiriye hinek bahsa Eşîra Reşkotan û Etmankan bikin, kerem bikin derbarê qewimînê de em guhê xwe bidin başek ji nivîsa Zeynelabidin Zinar.

“ Filîtê Quto axayê eşîra Reşkotan bû. Li Baderşê, qoterê Kevanê Qîre de rûnişt. Di wê demê de, eşîreta Etmanî malê Hikûmata Osmanî bi heqê xwe ji Diyarbekirê dibir Serhedê.

Çaxê ku kawan tê di nava axa Reşkotan re derbas dibe, Filîtê Quto bi serê xwe li biniya Pozê Kanîgulanê riya wan dibirre û ji wan baca rê dixwaze.

Lê, Mamê Elê Etmankî jî axayê eşîra xwe bû. Mirovekî pirr jixwe razî bû. Her wiha mêrxasekî bi nav û deng bû jî.

Ew dana bacê pirr li xwe zor tîne û berîkekê diavêje Filîtê Quto, wî dike.

Piştî kuştina Filîtê Quto, Eşîra reşkotan li karwanê Etmankiyan tên hev û yekî ji wan sax nahêline.....”(Xwançe-4 rûpel 20 û 26)

EŞÎRA REŞKOTAN

Xesasiyeta neviyê Filîtê Quto(Hacî Ehmed Karabulut)

Reşkotan him navê eşîreka mezin e, li deşta Xerzan, him jî navê herêmeke birfireh bi xwe ye. Sînorên herêma Reşkotan ji ava Bişêriyê dest pê dike, heta pira Malabadê, ku nêzîka Ferqînê(Sîlvan) ye diçe. Her wiha ji hêlekî ve jî navçeya Hezoyê(Kozluk) wekî sînorê herêma Reşkotan e. Îro Hecî Ehmed Karabulut ku ji partiyeka keveperest, ji DYP yê û serokê Belediya Qûbînê ye û serokatiya vê jî dike. Hecî Ehmed karabulut kurê hecî elî ye, Hecî Elî kurê Mistê ye û neviyê Filîtê Quto ye; Ez li ser vê têkilyê bi wî re ketim têkilyê min jê xwast ku behsa bapîrê xwe bike. Ev 120 sal di ber vê bûne.

“ lo heyra tu yê çi bikî ji Filîtê Quto? Ew bapîrê min bi xwe ye, lê dev ji wan karan berdin.” Herêma Reşkotan herêmeka fireh e. Tapiyê Bolindê, Hiznamîrê(paytexta wan e) Kurdîkê, Hicrê, **Delana Paşo**, Texeriyê, kelokê, Mezrîkê, Dirbêsa, **Zivingê Kêzikê**, **Newala**, **Nazdarê**, **Qorîxê**, **Bîmêrê**, **Xîlika**, **Şerbetkoy**, **Reşîkê**, **Licika Xasik**, **kêrîkê**, **Mêrîna**, **Birûka**, **Mergerîcalê**, **Kanîkê Malê Gir û Şabê ye**.

Li vê herêm Fileh, Êzîdî û Mislîman tevhev jiyane.

EŞÎRA ETMANIKAN

Eşîra etmankan li Kurdistanê yek ji mezintirîn eşîran e û li seranserê Tirkiyê belav bûne. Dîrok zanê Kurd Mehmed Emîn Zekî di Tarîxa Kurdistanê de diyar dike ku Etmankî li dor hêla Bilîsê Enqereyê û Derbendaê bi cî war bûne ji 5000 hezar mal pêk tê. Tê diyarkirine Etmankî wekî paytext ji xwe re gundê Qesrê, ku Geliyê Bitlîsê ye, dibînin. sînorên vê eşîrê jî “ Ji “narlidereya” Bilîsê dest pê

dike û heta Misircê û Sêrtê diçe heman eşîr jî ji heft bavikan pêk tê navê wan ev in:

Mala Dûmê, Mala Xizê, Mala Badir, Mala Sersem, Mala Şeref, Mala Seydê û Mala Daho. Gelek ji vê eşîretê gelekê wan koçî Anqerê, Stanbol, Îzmir û bajarên dine tirkîyê kirin e.

Not; Ev rastê ku tu ciyên ku Etmankiyan bar nekirî û lê ne ewîrî nemane. Jina birê min ji Etmankiyanê û bavê wê **Bekir Kandemîr mûnewerê** wî gundî yê. Beko mirovekî eşîrê û meriv li ser wî mala wî hemû edt û torê Kurda dibîne. Lê wê koçberî bêwariya ew tirk kirine. Edet torê wan wek paçê bi qiler daye ber wan.

Filîtê Quto

(Guhertoya Xerzan-ji devê dengbêj Salihê Qûbînî)

Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo
Şemê dibê:
Filîto lawo dilê min dibê ye
Bexê min sed carî dilê min dibê ye
Min ji te re ne go
Neçe pêşiya karwanê Mamê Emê ye
Lawo vêgavê çavê jin û zarê wan li rê ne
Ew jî wek tê mêrkuj in
Lawo karwanîşelê ne
Dibê dilê min dibê ye
Sed carî dilê min dibê ye
Filîto Quto bavê Hesên cewrê Şemê
Xwe daye ser taxê ye
Îro ji Mamê Emê Etmankî dixwaze
Qedar û baca rê ye

Mamê bi sê denga banî dike dibê Elî
Gazî Filît dike dibê:
Lawo eger te jin revandibe
Were ez ê bidim te qelinê jinê ye
Eger te mêrkuştibe
Bidim te xwîna mêrê ye
Eger e'htaciya bi malê dinya yê heye
Were rûnê bi e'rf û a'detê dinê ye
Tu cara îcar nebûye rikê Etmankî ye
Nedayê baca rê ye
Filîto Quto bi sê denga

Li Mamê Elê Etmankî fikir gazî:
Dilê min dibê ye sed carî dilê min dibê ye
Îro tê bidî min qedar û baca rê ye

Mamê dîsa gazî Elê dike:
Elî rabe lez ke bilezîn e
Hêştira sor a pêşiyê hêştira baz a paşiyê
Bi barê wê ve ji Filîtê Quto re bîne
Lawo me şixûl ji vê bela hanê tunîne
Hawar Etmankan dût e dereng e
Îro bi degmê xwe bi me dibîne

Mamê dîsa gazî Filît dike, dibê:
Were hêştira sor a pêşiyê
Hêştira boz a paşiyê bi barê wê ve
Bibe qedara te ye
Lê tu cara îcar nebûye rikê Etmankî ye
Nedayê baca rê ye

Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo

Filîtê Quto bi sê denga
Li Mamê Emê Etmankî fikir gazî
Dibê: Hêştira sor a pêşiyê hêştira baz a paşiyê
Barê wê qadara min e
Bazinzêra milê xwe tê deynî baca rê ye
Mamê dibê, filîto lawo, lawo xebera te ye
Hêştira sor a pêşiyê, hêştira baz a paşiyê
Barê wê bive xwîna te ye
Kalekî bavê min heye li malê ye
Her roj serê sibê radibe
Simbelê xwe ye sor yê sor ê sosinî
Dişo bi sabûnê ji kefa hinê ye
Çawa kalê bavê min hêja li zewacê ye
Bazinzîva milê min
Qelenê heft qîza ye heft bûka ye
Heydeyne erdê baca rê ye
Were bazinzîva milê min bibe
Qelenê dayika xwe Şemê ye

Mamê dibê, Emê bab û bira bi min Emê
Bavê min bûyino goreşa dagerînin

Bara biqûlibin, bikin kozik, xwe bisin berê
Hûnê mîratê kurm û kurmanca dagirin
Barûdê bi terha, bi dirhema berdin serê
Nîşanê bigirin sîwarê pêşî
Sîwarê serbixêlî
Jê re dibêjin Filîtê Quto, cewrê Şemê
Qey lawo nayê bîra we
Cara min digo, xwezîkê serê min û
Filîtê Quto, bavê Hesên, cewrê Şemê
Li karwanê Qîrê li hev de derê
Ez ê îro şerekî li Kevanê Qîrê daxim
Bikim wekî roja Şerê Eshabiyan
Dewra berê

Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo

Şemê digot Filîto lawo, banî Qîrê li vî banî
Min ji te re nego neçe pêşiya karwnê
Mamê Emê, bavê Meyro lawo vî karwanî
Ew jî wekî te mêrkuj in, lawo
Karwanîşelê nin
Çûnê Diyarbekirê ji xwe re genimê sor e
Vêga çavê jin û zarokên wan li rê ne

Şemê digo: Filîto lawo
Karwan rabû ji Bilêyderê
Şewq û şemala xwe da
Bejn û bala Filîtê Quto, bavê Hesên
Rexta qatiya, lawo qewda vê xençerê
Carê min nedigo were
Li Tapiyê rûne
Di nava xulam xizmetkaran de
Belkî qasekî bêhna Şemika diya te bi te derê

Şemê dibê: Filîto lawo
Banê Qîrê ore or e
Ji xêrî mala xweziyê Xwedê re
Çaxê li Mamê Emê Etmankî
Li wir pêşîrtengî tê de derketa
Serê birrek xortê Etmankan
Sernijadê van Derweşê Por e

Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo hey hey lo hey lo

Mamê dibê: Filîto lawo
Banê Qîrê bi simaq e
Ez ê bikim teyr û tolê cewrê
Li ser cinazê kurê bava
Ji xwe re îro bikin waqewaq e

Şemê dibê: Filîto lawo
Ji Delana Paşa heya mîrata Tapiyê
Birêne çend neqeb e
Tivinga li ser destê Mamê Emê, bavê Meyro
Bi kewkeb e lawo, Bazinzer e
Carê min nedigo xwe nede ser kozika
Mamê Emê, bavê Meyro
Lawo qetil û xwîn e tev xezeb e.

Filîtê Quto
(Guhertoya Serhed ji devê Cahîdê Dengbêj)

Hey lo hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo

Lo lo Filîto lawo rabe
Îro karwanî berxê min karwanî êvar e lawo
Karwanê me bar kir bi royê re
qetdananîn
Kevanê Qîrê kaniya Mîrê
Pira Batmanê vejeriya
Xwe ser paşiyê danî
Filîto lo lawo li dinyay ê hevqas geriyam
Tu çiqas xortekî ehmaq ê nezan î
Lawo bi çi aqilî tu hatiyî pêşiya vî karwanî
Te serê bacê çi zû berda ser erwanî
Cara vî carî gava tu ji ber devê
bazinbelaka
Van egît û xweşmêran xilas bibî
Lo lo Filîto lawo
Bila wê gavê dayika te yê Şamê bibêje
erxê teze minê çoka xwe danî
aniye berxêêêêê
Hey loooooo

Lawo rabe dilê min dibê ye
Sed carî dilê min dibê ye
Filîtê Quto got:
Şemê lê, dayê, Xwedê dizane
Karwanekî ji jor de hatî ajot benda rê ye
Ez rabim herim pêşiya wî karwanî
Jê bistînim bac û xeraca serê rê
Şemê, lê dayê, nizanim tu îro ji min ra
çi dibêjî dayêêê

Şemê go:
Filîto lawo
Mekê ku heye mala Xwedê ye
Ew karwanê hanê karwanê Emê Mamê
ginê ye
Min ji berê de seh kiriye
Hetanî extermê xwe
Mêrê xwe nede kuştinê
Lawo malê xwe li xelkê belav neke
Neke bac û xeraca serê rê ye

Filîtê Quto go:
Şemê, lê dayê
Rabe ji boyî vê gotina te yê hanê
Ev bi sê telaqê fitû ye
Ku jin diçe mala bavê ye
Ez rabim herim pêşiya vî karwanî
Jê bistînim Bazibeleda milê wî
Ku navê wî bûkê ye
Lê lê dayê, yan cinazê min li meydanê dikeve
Yan ez ê bistînim Bazinbeleka milê Emê
Ku navê wî bûkê ye
Bexêêê bê wêêêêîî

Şemê go:
Filîto lo lawo, bes e
Ji êvar de min hêvî kir
Min dî Filîtê min ê Quto rabû
Bazbend girêda, hemayîl ji bîr kir
Berê xwe dabû pozê Qîrê kevanê
Li Delana Paşo, li pira Batmanê
Xwedê dizane qesta Emê
Beranê kej ê qemer ê serbiresî kir

Filît çû pêşiya Emê go: Emê lawo
Dilê min dibê ye, sed carî dilê min dibê ye
Lawo, ez hatime pêşiya we ji we distînim
Bac û xeraca ser rê ye
Emê go:
Filîto lawo
Hêştirkî ji gola dawiyê
Yekî ji gola ortê
Yekî ji gola paşiyê
Bigire ji xwe re bike
Lawo, bac û xeraca serê rê ye
Eger tu ji malê dinyayê feqîr î lawo
Bajo bajarê Hevraz ji zaroyên xwe re
Bike xerc û mesrefa malê ye

Filîtê Quto go:
Emê lawo
Her sê hêştir jixwe malê min in
Çavê min li tivinga milê Apê te ye Mamê ye
Ku navê wî bûkê ye

Emê go:
Filîto lawo, Xwedê bitirse
Kesî hê salixa me neda
Xelkê ji dinyayê ji me standiye
Bac û xeraca serê rê ye
Sibê lawo Bazibeleda milê xwe bidim te
Daketim milê Reşkotiya
Xelk wê ji min re nebêje:
Kanî Bazinbeleka milê te?
Lawo, ez ê çî bidim cewaba
Qîz û bûkên êlê ye berxe'm

Emê dibê: Filîto lawo
Go bila di destê min da dimîne
ezê bibê'm lawo
Karwanê me çû Sehadê
Min li wê derê apê xwe yê Mamê
zewicandiye lawo
Min Bazinbelek da ser qelenê diya Filîtê Quto
Bê ku navê wê Şemê ye berxêêêê
Bê wêêêêêêê
Ax hey lo hey lo hey lo hey lo

loo lo Filîto lo lawo, pêşî da te qet nego
Karwanî le lawo kesî re ye
Hey looooo
Emê ji wê derê vegeriya
Cem apê xwe yê Elî
Go, apo, dilê min dibê ye
Sed carî dilê min dibê ye
Apo, sêwîyê Şemê hatiye pêşiya me
Ji me distîne bac û xeraca serê rê ye
Min jê ra pêşkêşa wî daniya Meya xeco,
Hêştira navê wê Hedo ye
Ew î ji min re gotiye çavê min
Li tivinga milê apê te Mamê ye
Ku navê wî bûkê ye apo
Ez hatime tu ji biraziyê xwe ra
çi dibêjî apo

Elî dibê: de lo lo
De lo lo de lo lo de lo lo
Elî dibê: Emê lawo
Hêvî gumana min heye ji Rebê A'lemê
Belgî apê te ye kalê xêrê
Ji serê te nebîne
Gava ku apê te yê kalê
Van xeberan û galagalan seh kiriye
Şeş sed û şeşt û şeş damarê mêraniyê
Ji nava piştta apê te rabûne
Pûrtê serê apê te rabûna mînanî şûjînan
Lawo, tu rabe lez ke, bilezîne lawo
Xwe bi serê barê hêştira dawîyê bigîne
Bazinbeleka bi tevî gullebarûdan
Ji apê xwe re bîne
Eva ne tewelî çêkirna nava
Qîz û bûkên êlê nîn e
Eva milhejandina li nava êlê nîn e lawo
Ev li kûranî Reşkotan
lawo, Xwedê dizane qey tu nizanî
Serê Filîte Qutoyê delûdîn e
Rabe lawo, lez ke bilezîne
Tu Bazinbeleka tevî gullebarûdan
Ji apê xwe yê kalê ra bîne
Apê te yê kal nizanî bû lawo
Li sonya eîmrê xwe de li Pozê Qîrê Kevanê

Ortê meydanê mêra bikuje
Lawo bike oxlemeye berxêêêê
Bê wêêheêêhe
Ax hey lo hey lo hey lo hey lo
Hey lo hey lo hey lo hey lo
Lo lo Filîto lo lawo te qet nego
Karwanî lê lê lawo kesî re ye

Filîtê Quto **(guhertoya Kurdên Qafqasyayê- ji devê Garebetê Xaço)**

Hey lo hey lo hey lo hey lo hey lo
Heylo heylo heylo heylo Şemê rebenê...

Şemê digo

Filîto lawo
Li maltika malê xwe yo
Daniyê kaniya Badareşê
Lawo ser avê yo Şemê rebenê
Dibê: Filîtê Quto gelo digere
Dîsa li xirabiyê Şemê rebenê
Şemê digo:
Filîto lawo
Dilê minê wê dil dibê yo
Ne min go: Neçe pêşiya van terş û talanan
De terş û talişî gune ne
Çavê jin û zarokên wana
Li rê ne lo Şemê rebenê

Hey lo hey lo hey lo hey lo hey lo

Şemê digo: Filîto min go:
Lawo, karwan hato ji Bilêderê
Mamê Elî Etmankî
Bi sê denga fikir gazî
Li xulam û xizmetkara digo:
Bavê kî no, hûnê bera biqelêbin
Bikevin berê min ê rojekê
Dua fikir serê min û Filîtê Quto kurê Şemê
Li parava Qîrê dîsa li vê derê Şemê rebenê
Li parava Qîrê dîsa li vê derê Şemê rebenê
Şemê digo:

Filîto lawo
Min go ji Pozê Qîrê
Heta Delana Paşo çend neqeb e
Dibê mertala bavê Hesên lawo gelo
Sor î gulkî bi kokev e
Herçî serê bavê Hesên tê de ye daîm
Qetilxwîn e, bi xezeb e, lê Şemê
Qetilxwîn e, bi xezeb e, lê Şemê

Filîtê Quto bi sê denga fikir gazî
Li Mamê Elî Etmankî
Digo: lawo hêştira pêşîn
Hêştira paşîn deyne baca rê ye
Xulam û xizmetkara digot:
Gelo, gelî xulaman
Hûnê hêştira pêşîn, hêştira paşîn bidin
Bidin Filîtê Quto ye
Bila bibe qelenê diya xwe ye wî Şemikê
Lê Şemê rebenê
Şemê digot:
Filîto lawo
Roja me derket wî ji alê Torê
Şewq û şemala xwe da Pozê Seydim Qasim
Tapiya bir û mertela bavê Hesên gürkê donê
Ji xêra mala Xwed ra gava bavê Hesênî
Talak pêşîr danî
Bira te biketa çend peyayê Mala hesên Korê
Şemê rebenê
Şemê digo:
Filîto lawo
Karwan temam dibê wê karwanî ne
Bira ji Mamê Elî Etmankî
Pêştir karwan û bazirgana
Li welat û şarîstana negerîne
Îro derbek dayê bejn û bala Filîtê Quto
Li bavê Hesênî Tal e û koka mêra jî
Mala wana ditepîne lê Şemê rebenê
Berhevkar:Salihê Kavirbirî
Jiyana rewşen

Ferhengok

Şêxanê: Cureyekî tivingekê.

Bazinzer: Bazinbelek: Navê tivigeka teybetiye
Çê: Baş, çak, hêja
Qîrê: Bilindahiya navbera Batman û Qûbînê ye.
Çerxî: Cureyek pere kevin
Bilêyder: Gundekî Qûbînê
Kaniya Badareş: Başek ji herêma Reşkotan e.
Guhara davan: Navê xwe din Kanîgulan.
Tapiyê: Gundekî Qûbînê.
Delanê: Bi navê Delan Paşa tê binav kirine.
Bac: Vergî- Zekat
Kalêmêr: Mirovên ku zêde dijîn, kesên temen dirêj.
Qedar: heqê rê.

Nijedevan: Mehkûm, mêrê jêhatî, mirovê çalek.
Sernijedevan: Kesê ku serêkiya nijade vana dike.
Kewkeb: Girêdana silahan.
Bazbend: Hamatîl, nivişt.
Galagal: Axavtin, munaqes e.
Pêncînarî: Navê eşîreka mezine.
Bayikan:(Xana Hawel)Navçeyeka Sêrtê.
Misircê: Kurtalan
Qûbînê: Navçeya Batmanê
Babosî: Navê herêm û eşîrekê.
Karwanîşelê: Kesên ku diçin pêşiya karwan û riya wan dibirrin.
Goyende: Gotinbêj.
Goranîbêj: Dengbêj.
Karesat: Trajedî, malkambaxî.
Nangiranî:Xela, qulixayî.
Şeweir û mişewir kirin: Gotûbêj kirin- guftigo.
Başebaş ji hev re gotin: Hev du serwext kirin
Zirt li hev kirin: Gef li hev xwarin.
Azadiya welat

105-BAVİKO

Were baviko bi qurban, parçek evrî reş tarî,
lo li ser Mêrdînê
Min dît vê sibê ji kula dilê min û te re
Kew dixwîne lo li ser hêlînê
Bira Xwedê deynê mala fesad û ewana
Çima sala vê salê xwesteka min û te
Kirine xwesteka lo Mem û Zînê
Ax aman aman sevdali me dilo ....

Were baviko qurban bi qermûş, li min xela bimîne,
lo gundê mezin
Di ser re mêrg û kanî,
lo rebeno dilê binaniyê da bax û rez in
Minê sala vê salê baxçek ji xwe re çandi bû,
xwedî tu yî, cenan ez im
Ax aman aman sevdali me dilo ....

Were baviko ez bi heyran,
bira bajarê Diyarbekirê bişewite,
lo rebeno ne tu war e
Mal xerabo bi ro ewr e, lo baviko bi şev sar e
Mal xerabo mere pêşiya jina bi mêt,
ne tu dost,
lo ne tu yar e
Tu here keçika çarde salî,
wek canîka şiv lê neketî
lo xezale kar e
Ax aman aman sevdali me dilo ....

Were baviko ez bi gorî,
bira baxçe Seyid Elî bişewite,
lo bi dar mişmiş e
Mal xerabo alîk mize, lo alîk tirş e
Yê ku di navbera du dilan û çar çavan de,
Xerabiyeke bike, çelê havîne qetran rûnê,
lo xwîn vereşe
Ax aman aman sevdali me dilo ....

Were baviko qurban, çima te nexwast im,
lo rebeno ne revandim
Te ez kirim masiyek ji masiyên Gola Xelîrehman
avê ji ser dimiçiqandim,
Te ez kirim paçekî binsofî li vê xelk
û dinyayê lo giş gerandim
Te ez kirim sêvek ji sêvê meletyê,
di berîka şalwarê xwe de,
lo rebeno çimisandim
Ax aman aman sevdali me dilo ....

Were baviko şeva çûnî êvarî î n yê,
şeva min û te bû

Şeva berê ciwata sîwarên Sîwerekliyan,
 lo li mala me bû
 Destê min keçikê ji tasa avê, agirê cixarê,
 Fincana qahwê, lo qet boş ne bû
 Ez derketim derva, şilî bû, şepelî bû, tarî bû,
 taristan, lo cî tuneb û,
 Ez nizam tal e, a min bû lo, nizam bextê te bû
 Ax aman aman sevdali me dilo ....

Herêm Kobanî

Ji mîrdala...
 Bila bida çeleng sîwara
 Stranvana...
 Bazo, bazê min o!
 Ronîka her du çavê min o!
 Ji war ocaxê mala bavê min o
 Bazê xelkê te bejn ziravo !
 Ji terha benkê

106-BAZO

Bazo, Bazo
 Li me hatî danê êvara; sîya diyara
 Xwe berda kokê zinara,
 Xwezî hekîmekî adîl
 Di welatê me de rabûna
 Bila bi çepî jina genc bigirta
 Bila berda ji kotî pîsa

107-BEDEWÊ

Bedewê êvare, zeriye gundê me meşiyane avê
 Em rê êvare, zeriye gundê me meşiyane avê
 Gelfî birano rabin, temaşe kin, cîlan û bedewan
 Bejin bilinda ênî gewran xwe dan pêşiyê.
 Kinika xwe daye paşiyê.
 Qemera ji bextê min ra şermokene,
 Xwe dane navê
 Gelfî birano, min go, xwe dane navê
 Minê paşî çav birûyê belek sondekê xwariye,
 tu qelpiyê zerya nakim, tu zilavê
 Kewa mina gozel wisane(usane), şîvê da gogirçîneke
 çikyayê
 Elagazê biçêre, qere berbanga sibê zû rabe
 Perr û baskê xwe dawêşîne ji qiravî yê,
 Vê xunavê
 Dînim, kewê (kawê), ax torinê boy Xwedê be
 Bona te dibêjim.
 Keçik bersivê dide lawik.
 Bedewê kewê, kubarê çûme Helebê wê bi reze
 Emrê, çûme Helebê wê bi reze

Vegeriyam Makûyê, nava qîz û bûkê hemsalî
teze
Gundîno, di bextê we da me, îro sê roje kaxiza
lawikê min hatiye,
Berê xwe dide welatê xerîbîyê, ezê dikim
Ji çav û birûyê belek, eniya gewr,
Têlê gulî ramûsaneke lê kerem kim
Bila welatê xerîbîyê dilê lawikê min da
Nebe tu kule, tu xeme, tu kesere, tu mereze
Ecemê, kewê (kawê), ax torinê bextê te da me,
ji bona te dibêjim

Şeroyê Biro kovara Enstituya Paris

108-BEDEWCANA HUSEYÎN AXA

Ax lo yaman, Ûso yaman, ax lê yaman...
Bedwcanê, kezeb kulê, dilqazanê,
sîng gewrê, berfa Terebzonê.
Aman Ûso,
Bira li me ne hatiye îda vê qurbanê.
Qiz û bûkên Reşûya giştik kişiyên ber
Govendê, ber dilanê.
Bira Xwedê dîne mala Zeynel begê Reşûya,
Bi destê zorê seba heze mecîdeyî bertîl standim,
ji Êsê Hûseyin axa,
Kekê Nurê sîwarê qilyê, Seisê modeliyê,
Çavê min Bedew canê.
Aman Ûso,
Nabe derdê dila pir giran e, derman nebe,
Goşt û neynûk ji hev ra nabe.

Kê go, kê ne go, ji bextê min û te ra
Kemal Paşa, li Anqerê şirûtê dîne bi paşa bê.

Îsmet paşa bi awûqatê duwela be,
Kê go, kê ne go, roja îne û xûtbe ji dinyê ra be.
Kîlo gram li dinyê peyda be, min sond xwarîye
Tu cara terka Ûsê Hûseyin axa nakim,
Kendira min li cem kendira,
Şêx Seidê rahmetî li Diyarbekir

Bi hêlkan û bi dar be.

Eman Êso,
Te ez nexwastim û te ez ne revandim,
Kirim marekî ji marê nîv kuştî li ser çiya ez rezandim.

Ez kirim tasek ji tasê çingo, li kaniya Eysin û zil axayê,
Ez çikandim.
Te ez birim koca Êrfa ya şewitî,
Yekî sera walî, qonaxa çingê; दौरا mezin
Ehkema..... Xain te ez gerandim,
Te ez kirim fîncana fêrfûrî,
li qahwa Mehemed Emîn, kekê lamî,
li destê hemî nezan û bilmeza te ez gerandim.
Xwedê dîne mala Zeynel begê Reşûya,
Seba hezar mecîdî bertîl bi destê zorê,
ji Êsê Hûseyin axa standim da
Remakê keçelî di teresê kûça ez gerandim.
Eman Êso kolik şewitî, bi şewite ber bi baye.
Eman Êso, xaîno mi bi tera nego,
Min birevîne, bavî mala Xher Osman paşa
Stû xwarzik, di ser ra ye...

Heger li wira nebû, min birevîne bavî paş
Hûseyinê Quçaxî kekê Gûlizarê,
Kilê çavê zarif Xatûnê,
Daîm sed û çel xortên Sîwereki ya
Tev tivingê enextara, tim vê ra ye.
Heger belkî, li wira ne bû;
Min birevîne bavî paş Emerê Hecî Osmen,
Bavê Fethî Reşad li Qerê Boxazê rûdine,
Daîm benda qeçxûn ye.
Li wira ne bû,
min bavî paş Hesen axa ji mala Heciya ya...
Ji bav û kalê xweda daîma benda serseriya ye ...

Heger li wira jî nebû,
Min birevîne bavî paş Mehmed Emîn kekê
Lamî beranê çar qoç, kelavan xwînya yê...

Heger li wira jî nebû,
Min birevine bavî paş Îbrahimê Kara,
Serê qelemê wî çîçik jahrê.

Te gerandiye belkî stara me li wira ne bû,
Qedirê Kinik Railya exû Zorga, perçek
Polatê duwela ye..

Heger li wira jî ne bû,
Xain Êso min birevîne bavî paş Bozan beg
Lawê Zulfeqarê, Fat Çuçê ji bav û kalê xwe
Da mezinê 700 malê Îzolayanê.

Heger li wira jî ne bû,
Min birevîne bavî paş Hirço û Bozan begê,
Her du lawê Şahîn begê, ji bav û kalê xwe da
Daîma mezinê 2000 malê dûgerîn û Beraza ye.

Heger li wira jî ne bû,
Min birevîne bavî paş Zor Mehmûd begê Zerî
Ji bav û kalê xwe da xwîkîyê duxwe ji nav bera her du
Ferata ye.

Heger li wira jî ne bû,
Min birevîn bavî paş lawê Seyfedîn paşa
Ji bav û kalê xwe da mezinê 4000 hezar
Malê Hezroya ye.
Heger belkî stara me tune bû,
Tîrên heye min bi Anqera şewitî gîhîne

Min birevîne bavî paş Kamil Beg lawê
Hecî Ehmedê Evînê, wê min û Êsê Hûsên
Axa fik bike, bi hukmê zêra ye....

Bişewitê Mala Zeynel begê Xweda Rabim,
pergela wî bela be,
Seba hezar mecîdî bertil ez standim,
Ji Êsê Hûsên axa, kekê Nurê, sîwarê qilyê.
Xortê çaxa min ra ye, bi destê zorê ez dame
Remê Keçel qebrexê ber firina ye,
Miradê min û Remê keçel wek tiştêkî,
Şeriata Mehemed qebûl nake li cem dilê min,
Wek risyak goştê van wehşa.

Eman Êso we re li min
Ê kolkê wêran li vê Ziyaretê.
Mektub hatî ser kaxetê....

Min birevîne derba ewil bavî paş
Mehmed Emîn kekê Lamî, koce Sîwêreka şewitî.
Reîsê hukmatê heger belkî li wira ne bû,
Em ê hevdû birevînin herin Şamê Şerif
Bigerin, hêsîrî li qurbetê...
Rebim min ne heqîya Zeynel begê qebul kirî,
Tu qebul neke destê min bi pêxîla Zeynel beg keve,
Roja Haşîrê li ser îmanê, li axretê.

Ewdilhadî Mihemed-kovara Roja nu

109-BEDÎRXAN

Lê lê Meyro, lê lê Meyro, lê lê Meyro
Lê lê Meyro, lê lê Meyro
Milê xanê xweş milê xanê
Bejna Bedîrxan Beg zirave, mîna bîna tîla,
bîna Rêyhanê
Şemo yê Dêrşewî kire gazî:

Osman Paşa kûçik bav,
Destê bavê Têlî Mîrê Botan şerê Kurda
Bi te nayê girêdan
De lo lo lo ...
Li me tê dengê topan û cebîlxanan û pey me tê
Heyfê bo mixabîna dilê me dimîne
Koşkê koşterê Romiya

110-BEJNA EYŞOKÊ

Wele wele ye Qesem bile ye
Bavê keçîkê heramek se ye
Sekinî li eywanê li sîka derge ye
Ez dikim ramûsim ji me re gune ye
Bejna keçîkê ji tûra mêwê yo
Wele min kişandiye ji nava dehlê yo
Her tobe tobe tobe Eyşanê
Hey tobê bi nav û nîşanê

Bejna Eyşokê kela li tûma
Hostê berdanê şagirtî li dû ne

Her tobe tobe tobe Eyšanê
Hey tobê bi nav û nîşanê

Har kirin berdan çolê

Lo Xwedê wo, xweş Xwêde wo
Av di konê me bize wo
Av di konê me bize wo
Keça malê rabê pêwo
Çi bejnekek zirav lê wo
Çi xeftanê şemî lê wo
Her alîkî cêbek lê wo
Her cêbekê sêvek tê wê
Kes nizanê risqê kê wo
Bejna zirav şiva zêra
Poz bi qulê xizem tê ro
Bejna zirav şiva zêra
Poz bi qulê xizem tê ro
Ez xebitim tu xebitî
Gewra min mayî ji xelkê ro
Ez xebitim tu xebitî
Rinda min maye ji xelkê ro

111-BEJNA ZIRAV

Bejna zirav şiva zêro
Poz bi qulê, xizem tê ro
Ez xebitim, tu xebitî
Gewra min mayî ji xelkê (re) ro

Çi ewrekî reş tarî
Berf û baran jê dibarî
Ya ku hatî serê min
Û keçka delal nehat serê

Lê lê dînê keça dînê
Kiras sorê pêşmal şînê
Haydê em hevdî birevînin
Xwe bavêjin dora Mêrdînê

Lê lê tolê keçê tolê
Pêşmal şîn gol bi gol ê
Te xortê xelkê dîn kirin

*Helbest Anonîm. Strana Mêrdînê
Berhevkar: Şêxo û Mehmet Bayrak*

112-BEJNÊ-1

Bejnê bejnê lê bejnê bêjnê lê bejnê bejnê lê bejin û bal
Bejnê bejnê lê bejnê bejnê lê çav û burîyên reş lê reş qeytan
Bejna min rinda lê dest rimbaza lê bejnê bejnê lê bejin û bal
Gewra min rida lê dest rimbaza lê çav biruyên lê reş qeytan
Sîng dikanê lê van bezaza lê bejnê bejnê lê bejin bal
Sîng dikanê lê van bezaza lê çav û birûyên lê reş qeytan
Te law kuşte lê bi tinaza lê bejnê bejnê lê bejin bal
Te kur kuşte lê bi tinaza lê çav û birûyên lê reş qeytan

Bejnê bejnê lê bejnê bêjnê lê bejnê bejnê lê bejin û bal
Bejnê bejnê lê bejnê bejnê lê çav û burîyên reş lê reş qeytan
Bejna min rinda lê dest romiya lê bejnê bejnê lê bejin û bal

Gewra min rida lê destromiya lê çav biruyên lê reş qeytan
 Sing dikanê lê van moriya lê bejnê bejnê lê bejin bal
 Sîng dikanê lê van moriya lê çav û birûyên lê reş qeytan
 Te wez kuşt im lê bi yariya bejnê bejnê lê bejin bal
 Te ez kuşt im lê bi yariya lê çav û birûyên lê reş qeytan
 Bejnê bejnê lê bejnê bêjnê lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 Bejnê bejnê lê bejnê bejnê lê çav û burîyên reş lê reş qeytan
 W ez û bejna xwe bihev ketin lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 W ez û bejna xwe bihev ketin lê çav û biruyên lê reş belek
 Ser çiyakê lê bilind ketin lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 Ser çiyakê lê bilind ketin lê çav û biruyên reş qeytan
 Xelk nizanê lê em hesret in lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 Xelk nizanê lê em hesret in lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 Bejnê bejnê lê bejnê bêjnê lê bejnê bejnê lê bejin û bal
 Bejnê bejnê lê bejnê bejnê lê çav û burîyên reş lê reş qeytan

Qeseta G.Îndarê Birê/B-7

Memikê kewê sêva tirşe lê
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Memikê Kewê sêva tirşe lê,
 gelo lo Zeriya min ji konê kê?

 Çemê Zenguê hurme- hurme lê
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Çemê Zenguê hurme- hurme lê
 Gelo lo Zeriya min ji konê kê ?

 Ha li ber diçe lê, qal û qirme lê
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?

 Ha li ber diçe lê, qal û qirme lê
 Gelo Zeriya min ji konê kê ?

 Memikê kewê sêv û xurme lê,
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Memikê kewê lê, sêv û xurme lê,
 Gelo lo Zeriya min ji konê kê?

113-BEJNÊ -2

Çi bejneke lê, hatibû derda lê,
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Çi zerike lê, hatibû derda lê,
 Gelo lo zeriya min ji konê kê?

 Min vê bejnê têr xeberda lê,
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Min vê zeryê lê, têr xeberdalê

 Gelo lo zeriya min ji konê kê?
 Çemê Zenguê xuşe- xuşe lê,
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Çemê Zenguê lê, xuşe- xuşe lê,
 Gelo Zeriya min ji konê kê?

 Ha li ber diçe lê qal û qirş lê,
 Bejnê lê, bejnê lê, bejna kê?
 Ha li ber diçe lê qal û qirş lê,
 Gelo lo Zeriya min ji konê kê ?

Kovara özgürlük yolu 18- Sal 1976

Te ji xuda bitirse lê lê bendê
Carek li min bi pirse lê lê bendê
Ji evînê bixwîn ders e lê lê bendê
Reşrîhana li gundê lê lê bendê

Tiştêk ji me maye kême lê lê bendê
Bi xulama wan rûdême lê lê bendê
Em hev bikin li gundê me lê lê
bendê
Tev de herin govendê lê lê bendê

Hey bendê bendê bendê lê lê bendê
Te ji bavê te dixwazim cara çendê
Te nadê û her dimînim ez li bendê

Gotin û Muzîk: Seid Yûsif

Ez bi meşa hezaran ve
Heviya roja nû me
Benda berbanga xwe me
Dil te diafirîne
Deng vedide evîna te
Dilê min dilerizîne
Nû vebûye roja bilind
Zaroka çavê min tîne

Zilm û zor, zilm û zor
Bes e, bes e ew zilm û zor

Gotin: Avesta Aydin
Muzîk: Ümit

Gihya ye çolê,
Nebatê hemû erdê;
Kuro lawiko min dî şeva çuyî,
Bavê min sewlekê,
Di bazara min û te xeber da

114-BENDÊ

Hey bendê bendê bendê lê lê bendê
Te ji bavê te dixwazim cara çendê
Te nadê û her dimînim ez li bendê

Ezê li dûv te bibînim lê lê bendê
Ji bo te ez har û dîn im lê lê bendê
Dimirim go te nebînim lê lê bendê
Dilberê xweş lewendê lê lê bendê

115-BERBÎRO

Tariya bêdengiya ser te hildidim
Rastiyên li xwe kirî te de tazî dikim

Ez zarokên çavê xwe
Te de girî vedikim
Di hevdiîna wan de
Şev û roj wek hev dibin
Perda çavan hildidî
Jiyan zindî dibe
Roj li me bilind bûye
Tu caran naçe xwarê

116-BERDOLAVÎ

Min dî stêra sibê,
Stêra kuruxê li me zer de,
Min dî li me şîn kir,

Biner li xoxa li hincaza,
Sê parê mîratê şifteliya;
Xwezî ez ê bibûma kevokek
Ji kevokên neqîşandî,

Ez ê biçûma ser devê rêka,
Mahkum û firaran,
Sê eşqiyan.

Ezîzê Merzîkî.

Çeper nedida ber xwe dida Bêrîtana
min
Paşverûtî mehkum dikir Bêrîtana
min

Eniya şer de ya li pêş bû Bêrîtana
min
Şehîdbûnê de her li pêş bû Bêrîtana
min
Wek şefeqê ron û geş bû Bêrîtana
min
Xemla xwey bûkanî sor bû Bêrîtana
min

Gotin: Dilşa Yûsiv-Muzîk: Songul Beyazgul

Nîvro vedigerim malê
Tê pêşya min delalê

Ez û wê li bin darê
Li gel kevroşk û karê
Dide çindik dora min
Dev davêje pora min

*Gotin: Xemgîn.Remo
Mûzîk: Kerîm Ahmed*

Min dî li me zer da stêra Kuraxê,

Şewqa xwe dabû qesr û qonaxê
Hemikê Hemo,
Pîkê Tenurlixê;
Lawiko min dî mamûrê firara,
Derket nav eşîrê, sebra dilê min
onbaşî ye,
Ezê jê re rabim selamlîxê;
Ezê bi çemê jêrî ketim sîka
Hewr û biya,
Ezê banî ketim çemê jorî,

117-BERÎTAN

Çendî hebim ji bîr naçe Bêrîtana min
Awaz û sirûd li ser dev e Bêrîtana
min

Kulîlka deşt û çiyay e Bêrîtana min
Eniya pêş te wê can daye Bêrîtana
min

Cenga jînê te xweş dikir Bêrîtana
min
Wekî pêlan êrîş dikir Bêrîtana min

118-BERXÏKA MÏN

Solo

Berxika min sipîye
Xweş hevalek kedîye
Gava ji xew radibim
Gelekî pê şadibim

Siba diçim dibistan
Ew jî diçe nav baxan

119-BERÎWAN

Pez û mihên xwe didot
Rêyan da lawjê digot
Bi hev re diçûn cot û cot
Berîwan, Berîwan, Berîwan.

Berîwan, Berîwan, Berîwan
Meşk li ser piştê bû teng
Dest da beroş û kuleng
Bi kirasên bi rengê- reng
Berîwan, Berîwan, Berîwan

120-BES E

Bes e...
Bese keçê dev ji min berde
Bes e...
Bes e...
Bese heyran dev ji min berde

Te soz her didan bi sond û peyman
Axir ji destê te lê sed carî eman
Te digo îro, sibe, yan serê salê
Alem zewicîn tenê ez û tu man
Tenê ez û tu man
Bes e...
Bes e...
Bese keçe dev ji min berde
Bes e...
Bes e...
Bese heyran dev ji min berde

Min dilek girt û min dilek berda
Dilê min bûye kanya kul û derda
Te soz dida min te ez xapandim
Te ez xapandim nizam bû cara çenda
Bû cara çenda
Bes e...
Bes e...
Bese keçê dev ji min berde
Bes e...
Bes e...
Bese heyran dev ji min berde

Te xwe dixapînî lêlê min ji rê dibî
Bo te ez ranazim gulam heyani sibê
Ez ne poşman im lê bi soz û peyman
im
Lê tu nizanî wê çî bi serê te bê
Bes e...

Yadê rebenê !
 Ezê rabim kûmekî çêkim bi lîrakî
 Ezê dorekî lêxim bi heqê gakî,
 Ezê niviştekekê lêxim bi devekî.
 Min digo;
 Qey ez ê bidim serê xortekî,
 Ji xortê mala Hesên axa apê Behrî,
 Min nizanibû,
 Ez bidim serê Îbrahîmê Temo,
 Hirçê Bûbîlanî, Kerqolanê riya
 Nisêbînê,
 Şehîd û şihûdê wî camerî gelek hene,
 Ji çemê Amûdê heta bi lêfê Darê
 Reviyê ji ber filakî.
 Besê rebenê
 Yadê rebenê !

Navê min keçikê Besê, Besna Xelîle
 Porê min sorê nava mi qendîlê
 Bavê mi xêra bikî bi çavê serê xwe
 nebînî
 Çima ez nedame xortekî ji xortê
 mala
 Hesên axa apê Behrî,
 Ez dame Îbrahîmê Temo hirçê
 Bûbîlanî
 Kerqolanê riya Nisêbîne,
 Hostekî tifikan û kulîna
 Besê rebenê !

122-BESTO

Ez ê te shîn bikim
 ezê te xwîn bikim
 ezê te brîn bikim
 ezê dîn bikim
 ezê bikutînim,
 pîs, bênamûs

121-BESNA XELÎL

Yadê navê min keçikê Besna,
 Besnayê !
 Wey la li min por sorê, por belayê,
 Teniya Mûşê, êşa Helebê di xwe
 dayê,
 Bavê mi xêrê bikî bi çavê serê xwe
 nebînîn,
 Çi awa ez nedame xortkî ji mala
 Hesên axa apê Behrî,
 Simbêl sorê ser xaniya,
 Destmala dest lawika,
 Roja dawet û îd û şahîya ye
 Ez da me Îbrahîmê Temo hirçê
 bûbîlanê
 Ker qolanê riya Nisêbîne
 û ji sîngê berê min dernayê yadê
 rebenê !
 Besê rebenê

123-BESER ŞAHÎN

Beser Şahîn hunermendeka kurd e. Bi taybetî bi strana xwe "Rojbaş" bi nav û deng bû.

Beser Şahîn di **sala 25.03.1969'an de li gundê Şaxko (Körü Köprü)** di nava

malbateke nîv hal xweş de hat dinê. Şaxko gundekî xwes ji **herêma Zara** (girêdayî Koçgirî)ye ku li gor pergala komara Tirkîyê girêdayî wilayeta Sêwasê ye. Koçgirî di dîroka siyasîya Kurdistanê de xwedî cih û rûmeteke bilind e. Di nava deh zarokên malê (pênc xwesik û pênc biran) de Beser keça herî biçûka malê ye. Di nava Kurdên Elewî û herêmên jiyana wan de huner li gor zagonên olî û civakî cihekî bilind digire ber xwe. Jin û mêr di

helkevî(minasibet)ên olî, civakî û siyasî de bi hev re dixebitin û di ti waran de cudatî di navbera wan de nayê dîtin.

Ji bona wê jî li herêma **Koçgirî, Dêrsim, Bîngol** û herêmên din navê gelek jinên soreşger jî di dîroka siyasîya Kurdistanê de

tê dîtin. Beser heya temenê 12 saliyê û bi dawîna xwîndina xwe ya destpêkê di gundê Sahiko de bû. Pîstre ji bo dewama xwîndina xwe ya navendî hat Îstembolê. Ramanên Kurdperwerî yê Husênê bavê Besê, bandorek mezin li ser bîr û ramanên wê jî danî. Ji ber ku **Husên Sahîn** di warê naskirina pîrsgirêka Kurdî û zordariyên sîstema Kemalîsmê mirovekî gehstî bû û li ser dîroka siyasîya Kurdistanê jî gelek pirtûk xwendibûn. Hevalên wî yê herî bas pirtûkên wî bûn. Bîr û ramanên Kurdayetiyê mîna mîrasekê bandora xwe li ser mejiyê zarokên malê jî dihist. **Beser Şahîn** bi gelek hevalên xwe re di bin mercên giran de ji sala **1989an heya sala 1991an** dest bi xebatek berfireh kirin ku “ **Navenda Çanda Mezopotamiya** ” li bajarê Îstembolê damezrînin. Bi damezrandina **NÇM** wan karîna di demeke kin de di nava dilê Tirkîyê de bi sedan ciwan hunermend, helbestvan û nivîskar li dora hev bicivînin û germiyek mezin di nava Kurdên koçber di nava meterepolên Tirkîyê de biafirînin. Berî wê Beser di nava du komên Koma Serhildan û Koma Çiya de bû ku têde him xebatên muzîkê û him jî xebatên folklorê pêşkêş dikirin. Zivistana sala 1992'an Beser ji bo beşdarîkirina di festîvaleke çandî-hunerî de hat Almaniya, lê ji ber ku dewleta Tirkîyê biryara girtina wê derxistibû, êdî nekarî vegeher Tirkîyê. Ji wê salê heya niha ew li Almaniya di nava dijî. Di qada Ewropa de jî ew karê xwe yê hunerî-siyasî dimesîne.

Berhem, Rozerîn (Album) (bi Koma Çiya)
Berivane (Album) Nûrheq (Album) Roj (Album)

124-WEYSA MÎNA

Dayê dayê wesiya mina
Je siliyê bi himet voraymi
Je lasêr ebi lerz amaymi
Xo sana senê to pelgê daranêmi
Veyvikêmi hardûdi bereqînmi je
zerno
Dayê dayê mirina mina

Nexsê serokêmi
Shêdêmi niy mirinmi kurdistanêmi
Dayê dayê mirina mina
Dayê dayê wesiya mina
Qise û muzik: Beser Şahîn

Mamekiya
Kerdmi top berdîmi biko
Disew û poncas mordem piya
Wayê wayê,li min li min Xidirê min
cigera min

Meso meso Xidirê min cigera min
Kora me so
To xapneno biko Xido nû hukûmato
tereso
Wayê wayê,li min li min Xidirê min
cigera min
Qise û Mûzik: Gelêrî (Dêrsim)
Berhevkin: Beser Sahîn

Perskerî ma ra perskerî awa dero
Zimistananû serdû wusaranê germa
Maymi gulê bilbilê baxo sêrê kowo
Zamay mi hardûdi bereqîn mi je
zerno
Dayê dayê mirina mina

Dayê dayê wesiya mina
Êstirê çimanê dayikanêmi
Ma henê dastnêmi sewda
mûradanêmi
Rindiya welatê xoyêmi

125-XIDIRÊ MÎN

Xaxo verra Xidirê min cigera min
sona rayê
Ha pepûga biko Xido ha pepûga
kora mayê
Wayê wayê,li min li min Xidirê min
cigera min

Mamekiya Mamekiya li min dayê

Dayê dayê dayê day delala
Adir weke nayki yenê hevalê
Heval cordê yenê xo tadanê
Adir serdê xildanê way yamanê

Namê daya min dayê dîlana
Vera desmîn çera way bîlana
Ha zana dawa dersim, Zîlana
Ha zana dawa herîsponc milyona

126-DAYÊ

Qise: Xalid Sahîn Mûzik: Beser Sahîn

Porîxayu saw qeremuxo
Pira giran giran risno wayê
Wirzê wirzê wirzê birayê min
Wirzê wirzê wirzê hevalê min
Hevalî tokî torî sa girêdanê
Heval Mazlum

127-WIRZÊ

Nayî cordê yenî vanê
Heval Mazlum sehîd kerdu
Wirzê wirzê wirzê birayê min
Wirzê wirzê wirzê hevalê min
Hevalî tokî torî sa girêdanê
Heval Mazlum

Wirzê wirzê wirzê birayê min
Wirzê wirzê wirzê hevalê min
Wirzê wirzê pirodimî

Qise û Muzîk: Beser Sahîn û Sevîm Sahîn

Ma kamîmî qayxokîmmê
Xo nas kîmmê

Ey milletê Kurd, ey insanê Kurd
Nu çî halo ma teyrimî

Çek rexta gire dîmê ca bijîmî
Hardê xo welatê xo xelas kimmî

Ey milletê Kurd, ey insanê Kurd
Nu çî halo ma teyrimî

128-SİMÊ

Simê simmê simmê simmê
Tawura simmê
Ardê neyar wirdê neyar
Ma werdîmmê

Ey milletê Kurd, ey insanê Kurd
Nu çî halo ma teyrimî

Gam bi gam çing bi çing
Pira wirjîmî

Qise û Muzîk: Beser Sahîn

Koyî Dersimî miz dumano
Bira Alî Îhsan her cara vengdano
Vano bêrî wayênê bêrî birayênê
Vano bêrî wayênê bêrî birayênê

Koyê Dêrsîmî lerzeno
Alî Îhsan serê xo de çiqo hêrsino
Xebera sayî mire amîye
Birayê min sehîd bîyo
Awa çemî Perîyê de
Birayê sîn û siwano

Qise û Muzîk: Beser Sahîn

Agîda
Newroz, newroz cejina mawa
Newroz, newroz Kurdistanana

Hirî kila vêsînê Newroz adirê to ra
Kesik sor zer bireqînê destanê
hevalu ra
Govendê bijerî kowo dewu sukura
Ewro Newroza rayêkimê serhildanu
ra

Neworoz to Mazluma, newroz to
Agîda
Newroz, newroz cejina mawa
Newroz, newroz Kurdistanana

Qise û Muzîk: Beser Sahîn

Teyra Bircan li dengin
Vê dixwînî li erda
Reşê rengan dişengin
Tên û bi silav û virda
Tên silavî esmera
Binşen sunbula
Vê dixwînî li erda
Gul, çiçek û rihana

129-ELÎ ÎHSAN

To qomandanî Dersimî
To rosniya hard û asmênî
To royî canî, to xortê ciwanî
To royî canî, to xortê ciwanî

130-NEWROZ

Vayê girmî yenî hurdî, hurdî çar
hetora
Adirê zêrd kerdiya gost û canê xo ra
Girîna xo xemelnowo, gul û rêhani
ra
Adirê sora biskîna, rîyê dismeno ra

Neworoz to Mazluma, newroz to

131-BEYTABÎLBÎL

Sera têne hindiya
Belav bûne meydanê
Xalan dibên xemriya
Ma kes neye xanê
Ney Hindî, ney firengî
Serî ji kelatê berda

Meşûqet wî sorgul bûn
 Yek aşiqê yek war da
 Daxa dilê min kul bû
 Sahib çûne bircê da
 Dilê min muftela bû
 Tîrê evînê lê da
 Ez hingavtim di xewê da
 Ez hingavtim batînî
 Dilê min ma bi xeyalê
 Min got ya dasinî !
 Şoxê , şengê şepalê
 Şepalê û şox û şengê
 Kafirê dil firengê
 Min yarek habû dura(cewhere)
 Sîng û boxçaya mexmûra
 Lê bireşînin xunavê
 Bilbil xweyî şelûle
 Rehmet li koça şairê.

Çika çika bilbilî
 Nafîn diçe ezmna
 Bilbil di bextê kibar
 Bi xwen têne bi tava
 Kelhika qumrî li ser
 Aqil ji min cuda bû
 Aqil ji min ferêşa
 Ji eşqakî dil şêrînim
 Ji evîna derda kêşa
 Embal û biskî mexmûr
 Înandim ber kêşanê
 Înandim ber mîzanê
 Şefaq dabû li dîna
 Zeif kirî xunavê
 Bilbil xwe yî şalûla
 Bêşik tu hal xera bû
 Belkî tu yek divê
 Bibil dîsa xeber da

132-BEZO

Ji pelê kirasê Leylo pelê fûzê
 Min kiribû par payizî
 Sed pîroz be xemla qîzê
 Ê pelê kirasê Leylo ji pelê darê
 Min kir bû par û biharê
 Sed pîroz be li xemla yarê
 Heyla bezo heyla bezo heyla bezo
 li te bêzarê
 ..

Heyla bezo heyla bezo heyla bezo
 li te bêzarê
 Beza sêva beza sêva gulîdarê
 Xorto lêxin û lêxin bînin xwarê
 Heyla bezo heyla bezo heyla bezo
 li te bêzarê
 Bêzo dil kariya kew keba
 Destek carê destek cêrê yek lewleb e
 Te xirab kir mala ezaba

133-BÊMALÊ -1

Sare çile te sare,
 Bi te re soz yek qirare,
 Xeynî bejna zirav ji xwe ra nagerim
 dost û yare,
 Gava tu bi xortê gund biştexilê li
 min zilme,
 li te diqarim
 Kina min li nav kina,

Bê malê me tu dî li hay Wanê,
 Pişta xwe da Erde wanê,
 Ramûsane te bûn parîk şekir,
 Ketinê ber vê zemanê,
 Rebenê soz û qirar tamam bûne,
 Gul û beybûn li hev rabûne,
 Heşiya qazê li bejna zirav belav
 bûne,
 Rebenê kirasê sipî li xwe meke,

Destê xwe daynim li ser sîngê bera
 bi helalî û bi malî,
 Mi tu dî bû li ser dêkê,
 Delal min û li te hat,
 Bakê wê bandikê,
 Min dî bû li ser dûrinê,
 Hesso hesiya vêra dikê pevçûne,
 Bejna min gula nû xemilî,
 Serê min delalê min çûne gilî,
 Gava te nebînim agir ser dilê min
 şixûlî,
 Çi sibeyê sibeka sarî ?
 Li kulleka meke tarî,
 Destê xwe di destê mi ke,
 Emê hevdu birevînin bi sarê vî
 biharî,
 Ezê bimirim tu sebebî,
 Tirba min li mala bavê te bî,
 Gava tu biborê lingê xwe li tirba min
 xe,
 Bê sed rehmet li te bî,
 Çiya bilind bê ba nabê
 Qîzê vê heyamê ji heft sala
 û pêva li mala bavê xwe bê dost û be
 yar nabê.

Kovara rewşen bîrên Kurdistan hejmar 3

K'ezê rakim lê bêmalê k'ezê rakim
 lê
 K'ezê xwe berdim Adiyane
 Cotik şimikî xawardan û heşşa nigê
 xwe kim lê...
 Ezê şewqekê sekiz parçe bi ser xwe
 dim
 Di çata biriya kim, lê bêmalê lê lê....
 Ezê werim li nav şênî mey şewitî
 bigerim û
 Malê te neketê tim û tim xwe li ba
 kim lê lê
 Ezê cuxarê vêxim, dû belavkim

Bejna vî rihane, av li bina,
 Emê herin welatê xerîbiyê,
 Ji Xwedê pê va kesek nizane em
 kîne,
 Ez çûme welatê xerîbiyê,
 Mi ji bîr neke,
 Mi bike sêva xelatî,
 Di berîka xwe ke,
 Gava ku bîn bîrê,
 Sêv bi derêxe bîhnke,
 A li ber bivila xwe ke,
 Sîwar dibû li ciwanîyê,
 Berê xwe da welatê xerîbiyê,
 Xema min ne tişteke,
 Qese temberiyê,
 Kirasê sor li xwe meke,
 li te nayê,
 Kanî soz û qira,
 Te bi min ra dayê,
 Tu pey soza xwe nayê,
 Li xatirê te sê sal ketin belayê,
 Gava te nebînim sebra min nayê,
 Li kulleka meke tarî,
 Dev li kenê gul dibarî,
 Were cem min,

134-BÊMAL-2

Lê lê lê bêmalê
 Ez ne bêmalê wim
 Lê bêmalê te ez xwe ra bêmal kirim
 lê
 Lê bêmalê dîne sondxwarina ku min
 sond xwarî
 Di parî hesret û hewesê dilê min û te
 ra
 Karikî li karî Xwedê nekim lê.....
 Ez xwe berdim çiya Adiyane
 Digo qa kil û qa tutînî te nedîtiye
 çimanê

Ezê bi destê xwe kim darî tembûrê
 Siweda li berî berbangê digo
 Çima ênîşkê de ser ra
 Bêmal xwe da xar kim lê lê lê.....
 Ezê bi barkirine cotaryan
 bi qîrniyê dengî dîkê siwê
 Bi wiqniyê bilbil şelûla, qupîniyê
 kewî evdilezîzê
 Bi tînginyê darî tembûrê, tim û tim û
 xelkî xwe
 Bilmeza li ber hemêza pîrê diya da li
 xwe
 siwê rakim lê lê....
 Werî lê lê, lê bêmalê lê lê
 Ez ne bêmal wim, te ez ji xwe ra
 bêmal kirim lê lêê
 Qîra qametê di yaxê min û sewî
 xelkê
 Geryaye lê bêmalê lê lê...
 (Xa-wekî xwe hat guherandine)

Samî Berbang Zend 3

Dilê min sêwiye şewitî, nava min
 agir pê ket,
 Min go xelk û alem gişk esker û firar
 bûn,
 Taxbûra wan çû vêda Şam û Helebê
 ket,
 Taxbûra lawê Nûrê çû li Besra
 Yemanê ket,
 Dilê xelk û alemê tev da dil bûn,
 Dilê min û lawê Nûrê ji kenarê
 bilind,
 Ji ezmanê hefta bela lêket,
 Ez bi serê çiya bilind ketim
 dikakînin,
 Hêstirê xwîne bi çenga, bi kulma
 dibarînim,
 Li nav taxbûr û belûka digeriyam
 sebra dilê xwe nabînim,

Di çavî gelî dijmin û parî neyaran
 kim lê lê
 Ezê dijmina biqarînim, lê bêmalê
 dilê dosta
 li xwe şa nakim
 Werî lê lê lê bêmalê lê lê lê
 Ez nebêmal wîm te ez bêmal kirim lê
 lê
 Werî lê lê.....
 Ez nikanim xelkê xay bilmez û
 bêmalaxawo
 Berhemêza pîrî diya da li xewa siwê,
 barî şîrîn rakim lê lê....
 Ezê xwe berdim Urfeya şewitî
 Çiftik bilbil û şelûlo di parê dilê xwe
 û te ra
 rakim lê lê....
 Ezê xwe berim çiyayê Evdilezîzê
 digo kewekî gozel
 Çiftik kewî Evdilezîz gozelo k' ezî
 rakim lê.

135-BÊMAL-3

Bêmalaxawo li vî çemî li vî Feratî
 Ez çûm çiyayê Mazî, ciyê soz û
 qîrarê çê,
 çima tu nehatî
 Hing ez rebena Xwedê, digiriyam,
 Hêstirê min dewsa avê xûn dihatî
 Min go ez û lawê Nûrê hevdu
 birevînin,
 li xema heram bikim,
 Axa û ava vî welatî.
 Kelha Mêrdînê bilind bû, bi ser dinê
 ket
 Ji sîûda min re tîra min û lawê Nûrê
 li tehtê ket,
 Min dî qîza xwe xemiland bi ba dê
 ket,

Ez dirim li nav taxbûr ordiya,
nizanim lawê Nûrê li ku ye.
Çiya dibên em çiya ne
Golkê dû geranê radibin dibên em
boxe ga ne. Sewî sakulkî ku rabin,
Dibên dewsa sebrê dilê te em nan
dar in,
em axa ne.

Rebî, sibê ye, roj derketî ji aliyê
Botan.
Tavê da li bedena Diyarbekira şewitî
qîzan û xortan
Xwezî mirazê min û bejna bilind
hesil bikira
Min kirasê ber bedana xwe biforta
Ax aman, aman .....bêlome ye.

Ax rebî,
Megrî megrî tu delal li
Hawar çavê reş belek ji kilê sibhanî
Meke xalî tu ya min î,
Kiras canê min î, helala min î
Bêlomeyî.....
Kovara Hawar

Wê bêjin çavê reş û belek,
Îro sê roj in xerib ketine,
Li welatê xerib û xurbetê;
Dinya elemê,
Li ser min û te bicivînin...
Wê bêjin lawo, bela o,
Hûn ji kû ne?

Wê gavê, emê bêjin,
Em xwîşk û birayê hev û du ne,
Em ji ber zilm û zulemata
Tirka direvîne;

Ezê bişînim malê, xişir û beniyê xwe
gişa bînim,
Ezê gilî bikim, têla li ser têla bişînim,
Heta teskera lawê Nûrê ji derge
Stanbulê tijî bînim,
Bajarê Mêrdînê bajarê me ye
Sûka Fila bişewite rojê lehdê bey' û
bazara te tune ye,

136-BÊMAL-4

Bêmal dînê li te qer e, li min fat e
Hawar li te qer e, li min fat e
Li ser serê min û bejna bilind
tavek baranî hûr tê
W'ez nakim terka bejna bilind,
çavê reş û belek
Heta serê min bikevê li ser dara vê
tabûtê
Ax rebî rebî !.....

Bêmalê dînê sibê ye, roj derketî ji
aliyê Botan

137-BÊMALÊ

Lawik ban dikir keçikê digo:
Bêmal ez û tu ne
Di vî welatê me de,
Bêmal ez û tu ne
Tenê mêrê û min ne jin e;
Tu rabê destê xwe bidê destê min
e...

Emê ji wî welatî birevine;
Ji xwe re herin welatekî din e;
Xelk û elem ji dê û bavê min
û te bipirsin e...

Lewik bang dikir;
Lê, lê keçikê malê bavê şewitîyê;
De rabê ramûsanek bi min dê,
Êvarê derng e,
Roka me ne ma,
Ketiye hikmê êvarê;
Heval û hogirê me;
Ji çola berê xwe dane malê!...

Lê, bêmalê,
Roka me ne ma,
Hêyva me çaredeşeviyê,
Şevqa xwe dayê welatê Kurdistanê,
Çol û çiya û dar û devî.
Lewik bang dikirê digot:
Gelî heval û hogirno,
Werin emê herin şerîata Mehemedî,
Binêr de xelkê Delal,
Ji kê re dikevî.

Berîvanê mey bê vala
Çek û sîleh, bejnê pêça
Daket ala Cizîra Botan
Keça Kurda bû ye rêzan
(Dîsgotin)

Ala rengî bi ser ra kir
Silav rêça hevalan kir
Dilê me da tu her bijî
Şêra Kurda Bêrîvanê
(Dîsgotin)

yemman
Bêrivan Bêrivan bi hesreta Kurdistan
oy emman
Oy oy oy emman
Te ez kirim perîşan
Kûr dinalim oy yemman
Derdê giran kul û jan

Wê bêjin şiklê we,
Mîna şiklê hevdu qet ne mîna heve;
Wê gavê emê bêjin,
Gelî xelkî elemeooo,

Bavê me yekin , diyê me didu ne.

Lawik ban dikir;
Lê, lê keçikê;
Di ser min û te re,
Rabê elemê mezin e,
Di binya min û te re,
Kar û berx û mî û bizin e,
De rabê destê xwe bidê destê min,
Taliya dinya yê mirine.

Bejna zirav ji xwe re rûniştîyê,
Li ber qesra dawa têqî dayê ber
sitarê...

138-BÊRÎVAN-1

Berîvanê, Berîvanê,
Tu keça rind û ciwanê
Tu şehîda gulîstanê
Tu sembola serhildanê

Tu çiçeka Gulîstanê
Şîn bûy Cizîra Botanê
Meskenê Memê Alanê
Cîyê şêr û şehidanê
(Dîsgotin)

139-BÊRÎVAN-2

Tu çu roj li min dahat
Zeryê ez bûm dilşewat
Min gazi kir tu nehat
Tu nehat oy tu nehat
Bêrivan Bêrivan kûr dinalim yar

Dil bi hesret dinale
Ma min go ev çi hal e
Çi hal e çi hal e
Bêrivan Bêrivan kûr dinalim yar
yemman
Bêrivan Bêrivan bi hesreta Kurdistan
oy emman
Oy yemman, oy oy oy emman
Gotin û Musik: Mistefa Gazi (Seyda)
Aranje: Koma Dengê Azadî

Kul û jan oy kul û jan
Bêrivan Bêrivan kûr dinalim yar
yemman
Bêrivan Bêrivan bi hesreta Kurdistan
oy emman
Oy yemman, oy oy oy emman
Welat eve çend sal e

Xweş tê dengê mîhê kar tê.
Heger tu Bêrîwana min nas ne kî,
Wê li nav çil û çardeh bêrî ye,
Şala li serê sor û zer e.
Bêrîwanê pezê mala bavanê,
Bêrîwanê pezê spî ye.
Şivane dê bejite, bêri ya,
Were dê bihnekî bikin
Yaranî û leqirdiyê.
Eger ez biçim mala bav û birakê
Di min bêjin;
Ev çiye?

Bêje sîrka min reşiyê;
Bêrîwanê barekî titûnê hatiye gundê
me,
Titûn a zer e.
Xelkî elem kirîn bibi rûnî mîhan.
Ezê bo lawikê xwe re bi kirim bi
Dirav û zêrê zer e.
Eger lawikê min qaîl nebû,
Ezê cotê zer memkan danîm li ser e.

140-BÊRÎWANÊ-I

Bêrîwanê bêrî yê,
Di gundê me çil û çar û çarde ne:
Li mehela jêrî sê qiple ne;
Qipla birekê, hemî keçin,
Malbatî ne, bê lome ne;
Û qipla navê bûkê du salê ne,
Û bêgazinda ne;
Û qipla duhem, hemî keçê di das
Bijarî di nav beyna min te ne;
Bêrîwanê Spêde ye,

Erê min pirsîya, morî, mircanê
Bêrîvana min li bale.

Bêrîvana min razaye, ji xew ranakim
Ezê gazî qîz û bûkê dora mala nekim
Bira misin û legane hildin
Bira av li desta kin.

Bejna Bêrîvana min sî û sê minar e,
Du roja çûm serî, du roja hatim xar e
Xwezila min ewî evdî hatî,
Kewa mina Bêrîvana mal cîran e

Bêrîvana min, hatim mala we ye,
Tê de nayê, dengê te ye,
Min tirê kambaxe, xir û xerbeye

Bêrîvanê tarî yê derê
Were ber çira yê
Etîmê sebra dilê min bê te naye,
Heyfa min tê, qîza dayê, malê me
hindike
Qelinê te der naye

Bêrîvanê ezê bostanekî daynim ji
kelema,
Payizê bayê Qersê lê hat
Sextê lêxist, tişt tê da nema,
Xwedê hevesa dilê meriv bike,
Ji qurî boxdanê qîzê, bûkê van
adama.

Bêrîvanê dilê min tivinga baran û
berfa,
Bêrîvana min li ber derî sekiniye,
Kotiyê mêra lê dixwe guran û gefa.

Ez ê Bêrîvanê birevînîm,
Bibim Batmana(batima) wêran Ezê
sefînêkim
Reyîsî xeme, tu were me dernexe tu
terefa

Bêrîvanê dilê min ji te ma ye,

141-BÊRÎVANÊ II

Bêrîvanê kubar kubar xwe ba neke
Cêrê xwe hilde, kaniya pişt mala me
qest me neke
Alîkî cegera min sax maye, xirab
neke.

Bêriyê bêriya kire, eze
Serê serê Bêrîvana min geveze,
Bêrîvana min ketiye bi mêra ra
Serê xwe girêda bi teze teze.

Tasa serê Bêrîvana min zêrîne,
Ez dinêrim mînanî cotkanîne
Dixwum naxwum, kerba dilê min
naşkêne.

Bêrîvanê derda da ser derda,
Hêşin dike gihayê hemû erda,
Cebak bihata, berdana jinê bû edete.

Bêrîvanê derdê dilê min geleke
Xwedê şixulê xirab qebûl neke,
Heyfa min tê bi çav û birûyê belek
Ketiye destê kotiyê mêra xilas neke.

Bêrîvanê hatiye nava mala, çerçiyê
kale
Ez ê Bêrîvanê hildim herime bale

Bêrîvana min sekinîyê li ser tevnê,
Bejn zirav mêzer kevnê,
Şevê nîvê şevê ez evdelê Xedê tême
xewne.

Te yê kotî mêra ra xeber daye
Malê te dinya li kêra peneseye,
Çiçke kilê Siphane çav belek ra qe
nemaye.

142-BÊRÎYABOTAN

Ji giyana şêx Evdîrehmanê garisî re

Kanî Dewreş
Ka Herekol,
Ka kepir,
Ka zozanên bavê Têlî ka kê bir.
Dibêjin Birca Belek hilweşî
Text û bext Botiyan ka geşî
Seyrangaha banûwa zin ma çi bû
Nexuyin qet xişir û xemlên wê li kû
Ka westanî,
Ka qesra kanî
Kanîn zozan
Cihê bilind kebanî
Avan ji bit kanî kanî Beko,
Ka nêreng
Kanîn ew bezm,
Kanî bade,
Kanî beng,
Basîret kû,
Neqşî bendî terîqat
Ka şêxên me,
Kanî rêzîk şerîet
Kanî seqlan, seqnefis kû.
Nêrgîz gul û rihan zeriyanê, tev rizî
Ka Azîzan,
Şêx û seyda û axa
Kanî ew qesr,
Tev bilind û tev ava
Kanî Sitî,
Kanî jinmîr û cêrî
Kanîn ew rim,
Ka huwêzî, şeşperî

Mîr Mihemê nêçîrvan,
Kanî kû Çeper li kû,

Kovî, hevor, nêrî kû
Ka gera wî,
Gera Xanî, gejerîng,
Ka şalên me,
Bekir begî,
Xweş devling,
Kanî mîrek,
Ka mifridî kanî beng
Kanî lo lo,
Kanî lê lê li kû,
Kanî deng
Kanîn çeper, bestî li kû,
Ka celep?
Nêrekew kû pêjn û dengên qep û qap
Bor- mirîşkan tenik bî ye, kete ba
Ez Botî me diştexilim her bi pa
Ka banê me ye Azîzan,
Kanî warê
Kapurê de ne kozik in, ne jî dar
Pa ez bêjim, pa ez dizanim çi bêjim
Pa bi Xwedê wek nexweş im, û gej im
Kanî dîwan,
Ne diyar e xafa mîr

Ka çirokbêj û dengbêj li kû ne kanî pîr
Tetêr li kû, Axayê sor û ew reng
Tenbûr ney, kemeçe zirne deng
Kanî dawet,
Qelî sêl û medfûnî
Tirşik, parav, arok mehir, hêkrûnî
Kanî civat fil û strenc,
ka zindan
Kû tê da mîr, şahê mexrîb mîr Alan

Dotmîr li kû,
Ka mîr Şeref, Mîr Ezîn
Kanî bavê Sitiya zîn, mîr Zengîn
Beg û axa kanî tovîrand,
Kanî dot
Ne mîr mane,
Ne mîritî,
Ne jî cot
Ne gurgêl e,

Ne Finîk e,
Ne Cizîr
Ne rihsipî,
Kefxwê ye,
Ne kizir
Ne buhar e,
Ne havîna mîr Şeref
Zivistan e,
Duwenzde hêv tev ber û berf

Ne dêmîr in,
Ne Şahînet,
Ne hevşîn
Kanî mîr Şem,
Kanî Tacîn û Gurgîn
Kanî ew bext,
Kanî bextî,
Ka koçer
Sadon li kû, ew serekê şevînger
Kanî mêrxwas,
Ka xulam mifridî
Ka li kû man,
Gernasên neditî
Ka zirtxanê,
Gurz û cidî,
Kanî hesp
Xençer û rim,
Kanî şûrên rast û çep
Pira Bafet belê ev e,
Kevane
Kevîn bûne,
Ne tiri ne sorane
Ji delavê qitikan ve neye deng
Kew û kevok di şîne de ne man ceng
Şeylo bûne kanîyên me ka rejû
Maziyan da ne pel mane gezû
Kanî Xanî,
Kanî Feqeh Teyran û melê
Cizîrî, ne jî Batê kes ne ma
Şax li kû ma,
Ka berwarî,
Ka dêrgul
Tu tişt ne ma,

Vemirîne deng û gul
Kanî Xerkan,
Harûnan û Jêliyan
Şûvî li kû, welat- Kelhok û goyan
Batûyan kû, welat Kilis sipêrtî
Ne soran in,
Ne Mûse reş, Silopî
Kîçan Teyan,
Dûdêran kû,
Ka mîran
Hecîbêra,
Kanî Şernax û Garisan
Ne Hesenî,
Ne Elikî,
Ne Memî
Erûh li kû,
Ne Alîyan,
Gergerî
Ji garisan ne koçer in,
Ne dêman
Ebasan,
Dawûdiyan,
Omerkan jî,
Ka Kerr
Ma kerr bûne,
Tu deng naye ji tu yan
Kanî Xaltan,
Bira Zerdeşt,
Hewêrî şûrkêşên me
Filehên me, hevêrkî
Ka şikefta mîr Miheme,
Ka perî
Kanî dasnî,
Kanî keçên surperî
Kanî Şingar,
Ka xwalên me, Yezidî
Belav bûne bêrêzik in,
Bê serî
Dêra Reben weke berê vala ye
Hejalê ji diyar niye raza ye
Mifiryan kû,
Kanî lavij,
Kanî lavijbêj

Tîr û kevan, şûr û mirtal destrêj
 Ne eşîr in,
 Ne bajarî, ne fileh
 Burc û kelat,
 Ne segman in, ne şergeh
 Kevnar ne man û nayîn pê tu nûjen
 Tarî hetr der,
 Ne kulek in, ne rojên
 Di Tanzê de ne,
 Ne feqeh in, ne mela
 Medresa- sor xerabe ye ji nû va
 Kela Ewrex ber bi baye,
 Kela kevn
 Tê da îro pîrhevok in çend tevn
 Kanî şêx im,
 Evdîrehmanê garisî
 Ew jî kuştin sorgula me çilmisî
 Here lawo tev de çûne ninin nin
 Destê me de ne hesap mane ne jî Zîn
 Kurdistan tu abadin,
 Her heyî Îro, sibê,
 û hergav jî dê he

143-BEW

Bew bew bew xemil xasekem
 Baxî new bew bew dîde razekem

Mizgîn mizgînî bew bew kiras
 hatewa
 Yarim le nêw hat sera datewa

Bew bew bew xemil xasekem
 Baxî new bew bew dîde razekem
 Çîftî çawderî wey wey çi bînay çênî
 Xwuday wanê ser mergit naybênî
 Bew bew bew xemil xasekem
 Baxî new bew bew dîde razekem
Gotin û Muzîk : Gelêrî (Sorani)
Berhevkirin : Şivan Perwer-Rênçber
Xoşn

144-BEYTOCAN

Ev çi ax û nalîn e
Dil şewitî berf bîne
Tu bixatirê xwedê kî
Nebêjî evya dîn
Rinda min, gewra min
Çend sal e li hêvya te me
Welle çend sal e li benda te me

Gotin û Muzîk: Beytocan

Were cîran tu esmer î
Nazan meke ne dîlber î
Tu ne keça pêxember î
Were cîran tu esmer î
Tu ne keça pêxember î
Nazan meke ne dîlber î

Hawar delal hawar delal
Hawar delal hawar delal
Tasa spî ava zelal
Te vexwar û min go helal

Gotin û Muzîk: Beytocan

145-AGÏR KETYE DÎLÊ MÎN

Agir ketye dilê min
Xew nakeve çavê min
Çima tu ji min dûr ketî
Bêje ronîya çavê min
Rinda min, gewra min
Çend sal e li hêvya te me
Welle çend sal e li benda te me

146-HAWAR DELAL

Textek çêkin ji hewayê
Şîbak lêdin ji qeshayê
Horî bînin ji wê dinyayê
Dîsa sebra min bê te nayê

Hawar delal hawar delal
Hawar delal hawar delal
Tasa spî ava zelal
Te vexwar û min go helal

Gula zer Gula zer Gula zer
Gula zer Gula zer Gula zer
Ketim xatirê Pêxember Gula zer
Gula zer
Bide xatirê Pêxember Gula zer Gula
zer

Gula Zer bêkes maye Gula Zer Gula
Zer
Gula min bêkes maye Gula Zer Gula
Zer
Sebra min bê wê nayê Gula Zer Gula
Zer
Sebra min bê wê nayê Gula Zer Gula
Zer

Av ji çavan dirêjînim Gula Zer Gula
Zer
De bes e were rayê Gula Zer Gula
Zer

Gula zer Gula zer Gula zer
Gula zer Gula zer Gula zer
Ketim xatirê Pêxember Gula zer
Gula zer
Bide xatirê Pêxember Gula zer Gula
zer

Hêlina hirçêyo birê Kawa
Dara li Gedukê Heyder Axa
Hêlina Pepukê beg lê bav e
Dara li Gerrukê Heyder Axa
Ciyê bûk û zavê Heyder Axa

Heyder e Heyder e Heyder Axa
Heyder e Heyder e birê Kawa
Heyder e Heyder e Heyder Axa
Heyder e Heyder e birê Kawa
*Gotin û Muzîk: Gelêrî. Şirove:
Beytocan*

147-GULA ZER

Gula zer Gula zer Gula zer
Gula zer Gula zer Gula zer
Ketim xatirê Pêxember Gula zer
Gula zer
Bide xatirê Pêxember Gula zer Gula
zer

Gula Zer gula min î Gula Zer Gula
Zer
Roniya cavên min î Gula Zer Gula
Zer
Ez bilbil im ji te re Gula Zer Gula
Zer
Tu ruh û canê min î Gula Zer Gula
Zer

148-HEYDER AXA

Heyder e Heyder e Heyder Axa
Heyder e Heyder e birê Kawa
Heyder e Heyder e Heyder Axa
Heyder e Heyder e birê Kawa

Ciyê mêrê çêyo Heyder Axa
Hêlina hirçêyo birê Kawa
Ciyê bûk û zavê Heyder Axa

Çima digirî dilberê
Bûyi hîva qemberê
Bêy te naçim de, ruhê min
Bibe roja Mehşerê

Ey yara min zû were
Êşa canê min zû were
Ez ketime zikratê
Birîndar im zû were

*Gotin û Muzîk: Gelêrî.
Şirove: Beytocan*

Bidin roniya cavên min

Gelo çima hun serdest in
Em bin dest in vê dinê

Ez digirim li vê dinê
Sebra dilê xwe nabinim
Ka delala min bidin min
Min bi tistan nexapinin
Geh dikevin geh radibim
Ez pêşhiya xwe nabinim

Dil birin e dil axin e
Bidin roniya cavên min
Bidin roniya cavên min

*Nivîskar: Feqiyê Teyran
sererastkirin: Beyto Can*

149-DÎYARBEKÎR MALA MÎN

Diyarbekir mala min
Tê de digirî gula min
Roja tu ji min dur ketî
Qîrîn kete canê min

Ey yara min zû were
Êşa canê min zû were
Ez ketime zikratê
Birîndar im zû were

150-AXÎNA TE NALÎNA MÎN

Axina te nalina min
Erd u asiman pîr shin e
Gulê ez canê te karvan
Mamê wek kalek hilhile

Ez digirim li vê dinê
Sebra dilê xwe nabinim
Ka delala min bidin min
Min bi tistan nexapinin
Geh dikevin geh radibim
Ez pêşhiya xwe nabinim

Dil birin e dil axin e
Bidin roniya cavên min

Ev çî dewr e çî dewran e
Em hatin axirzeman e
Emir rê ye dînya xan e
Welatê min ne mêvan e

Rabe ji xewa xefletê
Guh mede mal û serwetê
Destê min li pêşira te
Roja Mehşer û axretê

Gotin û Muzîk: Beytoca

152-BÎHAR XWEŞ E

Bihar xweş e çaxê gula, çaxê kulilk û simbila
Newroz û sersala dila kengî bi xêr tu bê bihar

Îsal zivistana me sar e berfa sipî hur tê xwar e
Xemilandin deşt û zinar kengî bi xêr tu bê bihar
Bihar xweş e çaxê gula, çaxê kulilk û simbila
Newroz û sersala dila kengî bi xêr tu bê bihar

Nahê berf em derkevin, em girtiyên roj û şev in
Xewam nayê em rakevin, kengî bi xêr tu bê bihar
Bihar xweş e çaxê gula, çaxê kulilk û simbila
Newroz û sersala dila kengî bi xêr tu bê bihar

Baran li berfa şevnîvê bê û li pey roj derkevî
Dîsa bi ser çîyan kevin kengî bi xêr tu bê bihar
Bihar xweş e çaxê gula, çaxê kulilk û simbila
Newroz û sersala dila kengî bi xêr tu bê biha

Helbest: Cegerxwîn
Muzîk: Koma Berxwedan

151-HER TIŞT E, DÎN YA FANÎ

Her tişt vir e, dînya fanî
Te çî birî te çî anî
Te xwendiyê bi çî zimanî
Gelo çima şiyar nabî

Rabe ji xewa xefletê
Guh mede mal û serwetê
Destê min li pêşira te
Roja Mehşer û axretê

Hêlin xirabu xwîn ji baskan tê

Bilbilo lo, koçero bilbilo
Bilbilo lo xeribo bilbilo
Bilbilo lo mehkimo bilbilo

Wek min xwîni ye koçer u jar e
Li ber xirabû hêlin û war e
Pepûk maye ew berê çare
Şûna ristê wî mexel bû mar e

Bilbilo lo, koçero bilbilo
Bilbilo lo xeribo bilbilo
Bilbilo lo mehkimo bilbil

*Gotin : HEJAR-STRAN :
Hozan Diyar*

Xemilî bi hezar rewşê
Binefşa min star e
Mirov re dost û yar e
Baxçê wan de bilbil im
Dixwînim hezar cara
Ax binefşê binefşê
Min dî derket hewşê
Tevre gulê zozana
Xemilî bi hezar rewşê

Gotin:M. Zahîr Kaya

De vebe sorgula min tu vebe
Bila bixwîne bilbil li ser te
De êdî vebe ez mame tenê
Dilşadî û kêfxweşîa me kanê
Ez mame bêpar lê evê dinê
De vebe binewşa min tu vebe

153-BÎLBÎLO LO

Bilbil ser şaxê çî xweş dixwîne
Rist û helbesta ser diweşîne
Dilê bilbil bi kul û birîne
Wek min hejar e gezey dixwîne

Bilbilo lo, koçero bilbilo
Bilbilo lo xeribo bilbilo
Bilbilo lo mehkimo bilbilo

Helbesta bilbil çî xweş ji dil tê
Axîn û nalîn ji cîgeran tê
Ew jî mîna min li zora wî tê

154-BÎNEFŞÊ

Morî mircan li te tê
Dev lêv tev şerbetê
Çend sal e benda te me
Qet nayê merhemetê
Ax binefşê
Min dî derket hewşê
Tev re gulê zozana

155-BÎNEFŞA MÎN

Bahare baranê dar û ber şuştin
Sosin û beybûn nergîz gehuştin
Wan bayiwan ji bera çexel derêştin
De vebe binewşa min tu vebe

Bax û rezên me wê bi te nexş bî
De vebe binewşa min tu vebe
De webe sorgula min tu webe
Bila bixwîne bilbil li ser te

De vebe sorgula min tu vebe
Bila bixwîne bilbil li ser te
Eger tu vebî dilê me xweş bî
Ev rengê me yê sor û zer geş bî
Text û Muzîk; Shahram Doustanî

156-BİRADER

Jiyanname

Sala **1958** tan de li gundê **Musika** herêma Merdinê hatiye dine. Bavê wi dengbêjekî di herêmê de naskiribû. Zarotiya xwe li civata bavê xwe, li ber stran û serpêhatiyên Kurdi derbaskir û ev bû sedem ku bala xwe bide denbêjîya Kurdi...

Cara yekem radihişte bastonê bavê xwe û bi dev û lêvên xwe denge tembûrê derdixist û bi vî awayî hesreta xwe ya denbêjîyê diani ziman. Piştî demekê pêlava xwe da çerchiyekî û tutuk (bilûr)ek ji xwere kirî. Êdî amûreke wi muzîkê hebû. Sibê heta evaran li trutukê dixist.

Dema ku dest bi dibistana sertayîkir, mandolin, flut û tembur ji nêzikve dit. Taliyê Brader bi israr tembureke bi brayê xwe yê mezin dide kirin û bi xwe hini tembure dibe û heta roja iro berdewamdike hunermendiya Brader..

Dibistana seretayî û navin li herêma Merdin ê di xwine. Liseya tandurist li bajarê Wan ê di xwine lê nikare bi qedine.

Ji ber xebata xweyî muzîkê dikeve zindan a Wanê û 3 meh û nivan ceza destine. Pîstî ji dibistanê derdikeve mudurê dibistanê wi saleke ji dibistanê bi dur dixê. Helbesta xwe ya yekle li zindanê chedike. Hima bêje cara yekem roja ku ji zindanê derdikeve li dibistanê konsera xwe ya balkêş dide hevalen xwe yen dibistanê. U radi hêje tembura xwe berê xwe dide malaxwe.

Jiyana Brader û dibistan zêde lihevdu nedikirin. Sinor hebun. asteng hebun, qedexe hebûn. Ewîjî, ji van tistan heznedikir. Ji azadiyê hezdkir. Li ser buyeren ku herdem li dibistanê cedibun gelek car ji dibistanê hat bi durxistin û sorgunkirin. Lê disa ji car salan dibistan xwend lê dema cunta 12 ilonê hat, bi temami destê wi ji dibistanê hate qutkirin. Chare nema bû. Weka herkesî riya xeribiyê ango ewropa li pêshiya brader bu jî.

Brader ji sala 1986 an de li Holanda jiyana xwe berdewam dike. Heta niha 10 album lû sêlikek(plak) cêkirîye. Ji %80-90 stranên xwe bi xwe cêdike. Xwe di nava strana dengbêji û nûjen de mina pirekî dibîne.

Weka li Medya TV de, dengê defê, kolanên xeribiyê û De Jonge Die Niet Mer Praten, Van Godlos. U niha ji di xebatek nu ya filmeki Holandi deyi..

Brader li gel xebatên muzîkê û sinema xebatên wênekari ji dike. Gelek caran li malper û rojnameyan de nivis û mekaleyên brader hatine wêhandin.

Pisti 18 de salan cara yeke sala 2004 de vegeyriya welat. Li sernaserê welat de nêzi 30-40 konserî daye û stranen xwe bi gelêxwe re bi coshek mezin parvekir.

Albuma tali di 2005 de bi navê **PÊPÛLÊ** derxistiye pêshberî guhdaran.

Ev saleke ku brader li gel Produksiyonek Holandi u aktora bi nav u deng Adelheid Rossen karê shano û muzîka sano dike. Brader di vi karide hem kaleki simbolize dike u hem muzîka zindi cêdike. Heta niha li 70 deveri sahne girtine û demek nêzikde dixwazin herin Amerika jibona turneyeki nu jibona 3 hefteyan. sezona pêsiya me carekdin li Holanda wê derkevin pêşberî temasevanen xwe yen shano.

Mamoste, ez bawerim tu di çend filman de jî leystiye, gelo ew yek xwesteka te bû yan wisa ji te hat xwestin ku tu di van filman de bilîze? heger xwesteka te bû çima ev yek nehat berdewam kirin ji ber tîpê te tîpekî taybete û ez bawerim heger te berdewam bikira te karî bû rolek pir mezin di nav vî beşê hunerê de jî bilîsta.

keko ji bona muzîkê Kurda ez keşîf kirime ku ez kirime hunermend. Huner li min kirin bela û ez birçî hiştîme. dîsa jî mala wan ava be. heta ji min hat min xwest misyona xwe di warê siyasî, çandî û hunerî de pêk bînim û her ezê di vê rê de berdewambikim. bi nan u pivazê jî be ezê stranên xwe çêkim û bêjim.

Lê ji bona sînema Holandiyan ez kesîf kirim. Lê ji bona sînma ya holandiyan yekî Kurd çiqas ehlê sînema be jî biyaniye. ançax mijarek li ser xerîba be cih didine min. Lê sinemavanên Kurda li min hayînebûne.

Bihîşt ew e em herin merdino
Eger hûn nayên
Werin keç em bimeşin
Bese koletî

**157-BIRAYÊN DELAL HÛN
WERÎN KURDÎNO**

Birayên delal hûn werin Kurdino

Welat çav li rê li benda we ye
Keçên nu werin em dixwazin welat
Me canê ciwan daye riya welêt
Dilê me ji pola gurçik bûne hesin
Bo ala rengîn hûn werin em bes in
Herne pêş herne pêş dewr û dem ya
we ye
Welat çav li rê li benda we ye

Dibêjin rojek meha havine
Disa destxwînen arteşa rome
Tu hiştine di nav gola xwîne
Tu kirine mehvane ve dine

Reçen te li dora çeme munzûre
Behna te ji çiya yen Dersime
Çave min li te digerin her dere
Be te jîyan nexweş wek wek min
bere

159-LÊ LÊ DE MIN GO LI PÊBIRÊ LI PÊ BIRÊ

Gelan gîdan li min re dibire
Ê ku bi dilê xwe zewicinê
Mîna zerkê qilê kîrê li paşilê

Lê lê de min go ava bîro germe keli
Lê peya bû hezret Elî
Wextek dile min kete vî kalî
De go here ma sevda min te bime dînya wî alî

De min go berê malê me oy erd e
Cilekê dînim tû xwe bi ser de
Wextak merê kotî hatî kelemîj bû
Eza bem tu deng meke min ra berde

De min go meke meke lawko meke
Pezê xwe wûni li ser sîngê min mexel ke
Cotê memik zozikê min were teve hev ke

Herçar malê di kortê da

Em serfiraz bibin/bijîn

Herne pêş herne pêş dewr û dem ya
we ye
Welat çav li rê li benda we ye

Herne pêş herne pêş dewr û dem ya
we ye

158-BÎRA HUSEYN

Di şevê lal de u reş tari
Ta xatir ji me xwest li du xwe hişt
deri
Sal u wekt buhurin u dem ziviri
Çerxa feleke li ser sere me geri

Ax bira Huseyn cigera min
Tu berxe dayika min şere gele min
Helbest û Avaz: DÎYAR

Ma lê hata bi ortê da
Kî naberê dilê min û te keto
Ma ningê wan bîşkeşto di hortê da

Hîveron e weke çira
Rahêla lawke xwe ketim jê re kilam sitra
Ez hatim dîyarî gundê me yê hesûd û mesûd ketim
Ez bi te re bûme xang û bira

Kûndirîyê Kûndirîyê
Kêlo xweyî dayî sedûsî ye
Ma xûde dil mirade min-te bikira
Min bigoto Arîf e birangê teyî ramedîye li hepisxana Engûrû ye
Berdêla min dil gawir bû
Li re heft cara sere xwe qare min ra li ber nenikê giredaye
We pîrikê ez xapandim
Tû qaw qacax nîştin min xoşandin
Ê ku çavê xwe çave min açixtir
Kezeva lawik şidandin

160-BİRÎNDARİM

Li dinyayê heta ez hebim sona minê bi navê te bê
Gula reng da bihar wa hat daxazîyam dîtina te yê
Navê teye tê gotinê xweş awazî bi dengê teyê
Mal û milkê min çi heye canê min bi qurbana teyê
Mal û milkê min çi heye canê min bi qurbana teyê
Birîndarim Birîndarim Birînam kur kes nizanê
Hêstir ji çavê dibarin her wekî tavyê baranê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê

Evîna min xaka mine ji boy Te dibêjim bi roj û şevê
Xelk û alem çû asiman bese rabin ûn ji xewê
Bila bimre bila biçe ew kesê navê te nebê
Her dem ez karkerê te me tu ji dilê min dernakevî
Her dem ez karkerê te me tu ji dilê min dernakevî
Birîndarim Birîndarim Birînam kur kes nizanê
Hêstir ji çavê dibarin her wekî tavyê baranê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê

Dest bidin hev bigirin dîlan ji bo welat un xweş bibêjin
Mîrin xweşe ji vê jîna we un deynakin çî nabêjin
Ser û piştê lê bişkênin çavê dijmin un birêjin
Van neyarên bav û kalan bigirin ji welat bavêjin
Van neyarên bav û kalan bigirin ji welat bavêjin
Birîndarim Birîndarim Birînam kur kes nizanê
Hêstir ji çavê dibarin her wekî tavyê baranê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê
Bawerya me bi gelê meye mê xelaskin Kurdîstanê

161-BÏSER ÇIYAN KETÏM

Bi ser çiyay ketim ez, karê mine bez û rev
Ax, çî nîne teda runim ne bi roj û ne bi şev, di hayê hayê,

Cîhê bav û kalê min bi xwîna min bûye sor
Lê îro dijmin tedaye ji minra dibê tu derkev,

Bûye sîh sale dinalim, birîndar û perîşan
Hê jî birîne nuha, qemuşk girt û gîha hev,

Berî bibim birîndar, xwedi dost û mirov bûm
Lê îro mame bi tenê, ez bê ziman û bê dev

Zivistanê nikarim, bi dijminra bikim şer
Pûk û berfê dagirtin, gelî derbend û bandev,

Vaye newroze bi xêr tê, xwe kar bikin jo bo şer
Êrîş bikin neyaran, wekê mêran hemî tev,

Helbest : Cîgerxwîn

Muzîk : Şêxo

(Ji bo bîranîna Cîgerxwîn – 1985)

162-BÏRAWO ŞERÊ ME GÏRAN E

Dewran e, dewran e, dewran e...
Bira dewran e, wela dewran e,
Dewrana me Kurdan e
Ê (ya) ku hatî serê kurdan

Nehatiye serê mêrikê misliman e
 Bira şerê me zor e, dawa me giran e.....
 Tev xwîşk û birayên kurdan e
 Temamî wan ji nezara dev reşan
 Derketine serê daxan û çiyân e....
 Ji bona Xwedê wîne herba xwe bikin
 Vê sibekê herbeka giran e....
 Belkî Xwedê emê topraxa xwe derînin
 Vê sibekê ji bin destê duşman e
 Eman ji bona xatirê Xwedê û pexemberan!
 Menfietê me hemiyan e
 Dewran e, dewran e, dewran e...
 Lê dewran e....
 Lolo bira şerê me zor e, dawa me giran e
 Ez bala xwe dideme Şerê me ketiye hêla Botan e
 Dengê top û fraqan xwe dane serê çiyân e
 Terqênê pêşmêrga li pêşiya dewleta tirkan e..
 Yê dikujin dikujin, birîndarên wan tene xestexan e
 Ez bala xwe dideme sînga xwe dane
 ber barûd û qurşunan e
 Ji bona Xwedê û pexemberan
 Ji bona hemiyan e....
 Erê malê xwe mîrat kiro!
 Vê sibekê çiyayê Botan
 Xêla sor kiriye, ji xwîna şehîdan e
 Li ber xwîna şehîdan şîn bûne gul û çîçek..
 Bala xwe dideme qîra pêşmêrgan
 Weke qîrê qehremanan diçe ba erşa Xwedan e
 Dayikê pêşmêrga îro sîngê xwe vekirine
 Ji bona kul û derdan e.....
 Erê malê we bişewite
 Nîvê pêşmêrga bela bûne li gundê kurdan e
 Şiyar dîkin milletê nav çiyân e
 Dibên kurdno serê xwe rakin
 Ev çi tarîx e çi zeman e?
 Ev tarîxa bav û kalan e,
 serhildana me kurdan e
 Erê ji bona Xwedê, ma bîra we nayê?
 Çi awa dewleta tirkan qelandin
 Milletê me, li Gelîyê Zîlan e!
 Ji wê derê berê xwe dane Diyarbekir
 Jêkirine serê Şêx Saîd Efendî!
 Mezinê me kurdan e....

Ji wê jî berê xwe dane Dêrsimê,
 Temamî xistine xanî û şkeftan
 Benzîn lê kirin, agirê sor bi ser de barandin e...
 Wan kuçikên cenderma dest avêtine keçik û bûkan e
 Serê wan jê kirin li ber dayikên wan e
 Bi kêr û qam e....
 Heta ku sax bim li darê dinya yê
 Ji bîrnakim wan kul û êşê giran e!
 Ez bi xopana Sêrtê diketim, ciyê îşkencê
 Diyarbekira şewitî ciyê girtiyan e
 Bi hezaran pêşmêrgê me kurdan
 Ji bo xatirê welatê me yê Kurdistanê
 Can û bedenê xwe feda dane...
 Erê bira dewran e, dewran e bavo dewran e..
 Lolo bira dewran e
 Bila xelkê alemê vê sibekê
 Kula xwe bêxe nav mala Cumhurreîs û başbaqan e!
 Çi awa derdikevin televîzyonê
 Ji me re dikin poropaxan e
 Ew vê sibekê me ji hev re dikin neyar
 û duşman e.....
 Bila xelikê elem pê bizane
 Birayê biçûk pêşmêrgeyê li serê çiyar e..
 Vê sibekê dawa wî, welatê wî Kurdistan e...
 Bila xelik û elem vê sibekê
 Kula xwe bêxe nav mala Cumhurrêîs û başbaqan e!
 Çi awa derdikevin televîzyonê
 Ji me re dikin poropaxan e
 Ew vê sibekê dawa wî, welatê wî Kurdistan e
 Birayê mezin hilanayê bênamûso!
 Tivinga tirkan e
 Heta êvarê digere li pey rêça biran e..
 Ava bi navê Xwedê kim
 Sona wê(we) kuştin e kuştin e gelî cahşikno!
 Vê sibekê paşiya we poşman e
 Eva bi navê Xwedê kim!
 Herne ber serê asîmana
 Wîne werin kuştinê bi gulê pêşmêrgan e..
 Jinê we wê jî hernê mêran e
 Zarokên ji wê bikevin ber deriyanê
 Lawo wîne vê sibekê
 Tivinga dewleta tirkan teslim bikin
 Qismetê xwe bixwazin ji Xwedan e

Wînê pişta xwe bidine çiyakî asê
 Hêviya bikin ji Apo, Evdila Öcalan e
 Eman dewran e, dewran e, bavo dewran e...
 Wê de bavo bila xelkê elemê pê bizane!
 Pîçê welatê tirkan tev davêjin okul û meketban e
 Eman ji bona Xwedê û pexemberan!
 Temamî pîçî tirkan û Cengizxan e
 Dixwînin mekteba, gava qezenç dîkin
 Wan dajon welatê me kurdan e...
 Davêjin ser milê wan, terfî û rûtban e
 Dişînin gundê me kurdan e..
 Ji me re dîkin amîr û qomutan e
 Eman ji bona Xwedê û pexemberan!
 Vê sibekê dest davêjin namûsa me kurdan e
 Lê heyfa me, ji wan dixîn kiras û fistan e!
 Ew însanê vê qebul bike
 Dîsa bêdîn e, bêîman e...!
 Birawo de bi hev re rabin
 Vê sibekê dest bavêjin
 Darê dereşa keleşkofan
 Dakevin serê daxa û çiyar e
 Wînê herba xwe bikin!
 Mîna egîd û qehreman e
 Belkî Xwedê, emê welatê xwe kurdan
 Xelas kin ji bin destan e..
 Bêje ferman e, ferman e, ferman e
 Dayê ferman e!
 Bi Xwedê kim ferman fermana serê me kurdan e
 Kûpê me kurdan, qulpî li ba evdan e
 Sûida me tune li ba rebê rehman e
 Gaziyê me naqedin li ba Xwedan !
 Xwedanê milka ji xwe re ketine kêf û seyran e
 Em kurtdên reben ji xwe re
 Bûne esîrê wan gundan e....
 Lo bira sibê ye, çaxa ray û seçiman e
 Qeşmer lawê qeşmera!
 Vê sibekê sîwarin li texsiya cîban e
 Texsiyên xwe dixine rê û dirban e
 Têne gundê kurdan e.

Dibînin zarokên pênc salî
 Dibêjin merheba bavê min tu çi awanî?
 Ew kab û xar didine destê wan e

Ji bo yê rayê dê û bavê wan e
 Nasnakin qublê misliman e
 Pêşî berê xwe didine mizgeftan e
 Berê xwe didine qubla filan e
 Hê dibînin mîhreba milan e
 Bêdeng li wê dikin du rekate deynê Xwedê ne
 Dibêjin zaroka
 Dibêjin ka mele û axa û mixtarê gundê wê kîjan e?
 Zarok mixtar û axalera didine nîşana wan e.
 Her axakî pênc hezarî
 Dixin bêrî û ceba wan e.
 Axa destê xwe datîne ser sînga xwe
 Vijdanê xwe davêje, dibê zilamekî tam e
 Melaîka misliman e!...
 Ji me re dibe başbaqane
 Ev kopek axa, gava ku reya me ji me distînin
 Didine wan e
 Gava ku ew diçin Enqerê şewitî
 Ez li qirawatê stûyê wan dinêrim
 Qirawatê dizan e
 Vê sibekê bûye toqê şeytan e
 Ketiye stûyê wan e
 Porê serê wan mîna keziyê jina ne
 Cenîkê wan, mîna dûvê sa ne
 Şûşa eraqê li ber wan e
 Tamam bi hev re şûşê xwe hildînin
 Dibên “şerefe”
 Gelî bira ewên ray dane me
 Gunehê me tamam di sukura wan e
 Gava tene raya
 Dibên emê ji we re çêkin rê û dirban
 Bînin ceryan û çêkin, mizgeft û mekteban e..
 Ewê we tamam bêxin e îşan
 Emê bînin efuya mahkûmê serê çiyane
 Derê hepsê vekin li girtiyane
 Ew bi vir û derewa rayê me, ji me distînin
 Gava ku diçin Enqera şewitî
 Dibin baqan û başbaqane
 Em esîrê evdal!
 Nakevin bîra wan e
 Ev zalimê lawê zalimane!
 Davêjin ji me re temelê hepsane
 Ji me re dişeyinin kadroya koriciyane!

Çawa bira ji bira re dikin neyar û duşman e
Ji bona Xwedê û pexemberan!
Ferman e dîsa fermana ser me kurdan e!
Lo bira ez bala xwe didemê
Pêşiya êsîrê me kurda revîyan e
Çûne na Alman e
Îkincî çûne Libyan e
Uçuncî çûne Suidê Erebaştan e
Dordinî mane.....
Dev ji erd u eyal û namûsa xwe berdan e
(Ji vir de yekê polîtîkê li ser welat
berdan koçberiya kurdan diaxive,
Em vê axaftinê tevî nakin)

Ey bira ji bona Xwedê û pexemberan!!!
Vê sibekê tek û tûkê me kurdan mane
Belê destê xwe avêtine yatax û yorxan e
Berê xwe dane Enebolê
Welatê tirkan e...
Sibê disekinin li serê rê
Şikak û qehwan e
Çavê wan dimînine li çawiş û mitehîtan e
Heta ku nîvro nakevine îşê giran e
Ji nîvro pê de diçin halê
Ciyê zebzan e
Hidigirin barê giran e
Piştî feqîra xera bûye ji kambaxê
qasa û teblan e
Vê sibekê pênc rojan dixebitin
Rojekê dimînine “boş”
Ew pênc roj jî heqê pariyek nan e
Berê xwe dide malê
Bi dilekî kesiryê giran e
Zarok diçin pêşiyê
Dibên bavê me ji me re aniyê pariyek nan e
Bavê wan digirî bi her du çavan e
Dibê oxlim goştê laşê min heliya!
Hestiyê min hev berdan e!
Bi namûsa xwe kim!
Di heyata xwe de, naçim welatê tirkan e!..
Hey ji bona Xwedê û pexemberan
Ez naçim welatê tirkan e
Destê xwe davêjim darê devreşa

Derdikevim serê dax û çiyar e!

Lolo bavo gava ku bihat tê vê sibekê
Dîsa ev bênamûsê hanê
Malxerabo dîsa poşman dibe!
Damarê laşê wî dişuxilin
Dîsa berê xwe dide welatê tirkanê..
Çavê wa ji toza çîmento,
ji xubara kirêcê
Temam rijyane, kur bûne
Hafîz bûne, ketine ber camiyan e!
Ev bêbavên tirkan di ber wan re diborin
Serê qunderê wan tûj e
Li kêleka wan dixin
Dibên kuro hadê lo kurdo!
Dîsa “gît” wetan e!

Lo lo bira.....
Wînê bi ya min bikin
Wînê neçin welatê tirka
Wînê tamam vê sibekê
Bibin pêşmêrg e
Dîsa ji xwe re bikevine serê daxan û
çiyar e lo...
Li wan dikin dawa û nivîs û dîploma
ne
Dibên “oxlim” te nexwandiye here
Şeş mehên din dîsa îmtihan e...
Ev feqîrê hanê piştî stûyê
xwe dixwirîne
Li bertîla xwe dimîne poşman e!
Ez dêran im dêran im! dêrana dîsa
Milletê me kurda me dayê!...
Azadiya welat-96

De lo bira!
Lo bira ez bala xwe didemê
Dîsa bihara me hat
Temamî êsîrê kurda
Berê xwe didin şûba û daîrên wan e
Ji bona şeş meh muaqit
Wan bêxîne îşan e
Gava ku diçin derê daîrê wan e

163-BİSTKÎ WERE

Bistî were mala me ye
Hey lê gidîyê Nazliyê, çelebiyê
Xulama deqa li (heniyê)aniyê
Wer em hernî kaniyê
Gundî, maliya çi ji me ye

Diyarbekir bi derge ye
Nisêbîn bi qışle ye
Girhêrînê bi baxçe ye

Mêrdînê li serê rê ye
Cih min û te ye
Heval û hogira çi ji me ye
Îşev şeva berfê ye
Destê xwe, bi destê min de
Wer'em herin çolê ye.

Îşev şeva baranê
Ciya dîne liheywanê
Destê xwe bi destê min de
Em ê biçin navalê.

164-BÎŞARÊ ÇETO

Serê bavê xwe û te sond dixwim tu nezan,
Te ber cendermeyer Sêrtê dest hilneda
Xwazî mizgina kûştina bavê Bişar ji min re bihata
Û xelkê ne gota, Bişarê kurê Çeto
Bûyê esîrê destê wan kuçikê Romiya ne.
Hatiye girtine ji aliye romê reşva û bavê wî li wî qahiriye,
Ew jî bersîvê dide bavê xwe ye.
Vala ez dest vala bûm
Talih û fersenda xirab wî ji kurê te ra
Wekî tu lavê xwe dinasî
Min ji nav lepê cenderma tu bi zore der anî
Derketim mêrga Tenqelivê
Ji bavê xwe ra anî
Bi çemê Ervanê ketibûm
Min sê kurê Mehmûdê Ûmê kûştî bûn
Min qesepxana mêran li mala Mihemedê Bişar danî
(Bûk bersîvê dide Mihemed.)

Lo Bişaro min ji te xêr nedî
Ez bûkeka sê mehî bûm
Xwezîkê tu wê rojê bihatayî kûştine
Te çima destê xwe kelepçe kir
Îro min navê eşîra giran de
Reşa te girêda şîna te bikira.
Malxerbao, te em kirin devê ne yar û dosta

Rojnama Özgür Ülke

Ev çendik û çend sal e ware cano tu
ware
Bidlîsê çem û kanî ware lawik tu
ware
Kevotkan li ser danî ware cano tu
ware
Dixwazim werim ba te ware lawik tu
ware
Rê dût e kul xedar e ware cano tu
ware

*Gotin û Musîk: Gelêrî Herê: Bidlîs
Çevkanî: Mulazim*

Qora zêra li ser sîngê hêl avêtiye
Biskê gewez li dor sûret qeytan bûye
Guliyê dirêj li hev pêçikîn ket panyê

Tav derketî şewqa xwe da serê gund
e
Wê bê bavê gelo çima weqas rind e
Kesk û sor da xemilî ye, sîma rengê
Birû û bijang tîr kevanê dike cengê
Levên tenik hinarî ne wek şerbetê.

Bizina bella hêşîn e
Haco lo dîno lo tozilme

Salê carê cot tîne
Tow tow tow tow tozilme
Salê carê cot tîne
Haco lo dîno lo tozilme
Yek dîmirî, yek dîmîne
Tow tow tow tow tozilme

165-BİTLÎS

Sûka Bidlîsê çal e ware lawik tu
ware
Di bin da cot newale ware cano tu
ware
Tu çuyî her dinalim ware lawik tu
ware

166-BİZALEK Û SOSİN

Bihar hatî bizalek sosin derketine,
Yar xemilî,
Gulî berda têt bi têt e,
Por gewezê sîng bi rezê hêl bi hêl e
Enî gewrê,
Gula ser xana xêr e
Bejna yarê wek rihne bilind bûye
Alîk tavê,
Alîk sî ye wê xemilî ye

167-BİZINA BELLA HÊŞÎN

Tow tow tow tow tozilme
Haco lo dîno lo tozilme
Dawetê girm û girm e
Haco lo dîno lo tozilme

Bizina bella hêşîn e
Tow tow tow tow tozilme

Tow tow tow tow tozilme
Qelindê yarê dertîne
Haco lo dîno lo tozilme

Bizina zik mezine ha na na
Bizina zik mezine tew can na na
Salê cot kara tîne ha na na
Salê cot kara tîne tew can na na
Yek dimre yek dimîne ha na na
Yek dimre yek dimîne tew can na na

Bizina pir bi leze ha na na
Bizina pir bi leze tew can na na
Nanê şivan didize ha na na
Nanê şivan didize tew can na na
Şivan bizinê dikuje ha na na
Şivan bizinê dikuje tew can na na

Meleto(welato??) mîrê wan çıyan
Heyran dibim qurban dibim
Kolan kolan digeriyam
Heyran dibim qurban dibim
Zozan zozan digeriyam
Qurban dibim gaz û çıyan

Heyran dibim qurban dibim
Qurban dibim gaz û çıyan
Heyran dibim qurban dibim
Heyran dibim gaz û çıyan
Herê m Çewlîk
Berhevkar Hozan Hogir

Megrî, megrî, dayê megrî
Millet topkir, bi copan e
Zeman xirab, em têda ne
Bingol şewitî mij dûman e
Megrî, megrî, dayê megrî
Zekî kuştin, ber malan e
Zeman xirab, em têda ne

Yek dimirî, yek dimîne
Haco lo dîno lo tozilme
Qelindê yarê dertîne

168-BİZİNÊ

Bizinê ha bizinê ha na na
Bizinê ha bizinê tew can na na
Bizina serê lodê ha na na
Bizina serê lodê tew can na na
Dev avêt gurza kodê ha na na
Dev avêt gurza kodê tew can na na
Bizinê bidine tobê ha na na
Bizinê bidine tobê tew can na na
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Serhed)

169-BÎNGOL

Bîngol mexelê wan mîyan
Heyran dibim qurban dibim
Bîngol mexelê wan mîyan
Qurban dibim gaz û çıyan
Xoydan xoydan me xoyda lê
Heyran dibim gaz û çıyan
Heyran dibim qurban dibim
Heyran dibim gaz û çıyan

Gelêrî

170-BÎNGOL ŞEWITÎ

Bingol şewitî, mij dûman e
Megrî, megrî, dayê megrî
Esker ketin, nav gunda ne
Zeman xirab, em têda ne
Va qomandan, bê îman e
MUSİK:Gelerî

Can gula min can

Ez bû me ava çeman,
yar yaman, yeman
Ez bû me ava çeman
Can gula min can.

Bingolê tu ava bî,
yar yeman yeman.
Tijî bûk û zavê bî,
Can gula min can.

Oy yeman, yeman, yeman, yeman
yar yeman yeman.
Oy yeman, yeman, yeman, yeman
yar yeman.

Ça ez û tu ser banîka
Ça ez û tu ser banîka
Em dilîstin ser xanîka

Derd û kulên me giran e
Welatê me bin destan e
Heta azadîyê û em nebînin
Xwe nakin kincê bûk û zavayê

Bulbulo bulo bulo
Ez bilim bilê dîn im
Bulbulo seyranîyo
Şev û rojê dixwînim
Bulbulo seyranîyo
Aşîqê bejna şêrîn im
Bulbulo bulo bulo

171-BÎNGOL TU AVA BÎ

Oy yeman, yeman yeman, yar yeman.
Oy yeman, yeman, yeman, yar
yeman,

Bîngolê tu ava bî, yar yeman.
Tijî bûk û zavê bî
Can gula min can.

Ez heliyam qet tişt namam,
Yar yeman yeman.
Ez heliyam qet tu tişt neman,
Kovara Roja nû 1984

172-BÎRANÎN

Keçik dîbo li banîka
Xezal dîbo li banîka
Enya gewher enya zêra
Tuçkê enyê bin şewqêra

De bila de bîra te were
Gotin-mûzîk :Dilovan

173-BULBULO-I

Bulbulo bulo bulo
Bulbulo seyranîyo
Çavê reş kaniya kilo
Bulbulo seyranîyo
Min destek miqabilo

Ez bil im, bilê lal im
Bulbulo seyranîyo
Şev û roj dinalim
Bulbulo bilo bilo
Şev û roj dinalim
Bulbulo bilo bilo
Bulbulo seyranî yo

Ez bilim bilê kerr im
Şev û rojê digirim
Bulbulo seyranîyo
Aşîqê bejna girover im
Bulbulo bilo bilo
Aşîqê bejna girover im
Bulbulo seyranîyo

174-BULBULO-II

Bulbulo xêr e vê sibekê
Tu li ser darê xweş dinale
Ma tu jî weke min birîndar e
Keremke were em mijûl bin
Ka derdê te çiyê
Bulbulo vê sibekê li ser darê dîsa tu çî dinale
Ax... wer xuya dike bulbulo tu jî weke min bêhal e
De ezê nizamim tuyê ji derdê çiyê ewqas bi ax û fîgan e
Bulbulo de were em mijûlbin
Keremke ji ser darê were xwar e
Bulbulo, vê sibekê tavek kate çî hum-humî
Ax kevir û kuçikên çiya û zinara li ser serê min hedimîn
Bulbulo tu perê darê ez bûme kewkurkek kula zinaran
Ax.. xêrnexwazan xera kirin germa buharê hêlîn li min herimî...
Bulbulo, bişewite mala Contirkan, komkirin xortên hêja ji her hêlê da
Birin bi vê qetera devê rê da, nizamim dibin bi çî hêlê da
Li dû wan mane bûkên dest bi hine, di paş ko û perdê da bulbulo...
Ax... derd û kederên min ev in bulbulo ev çiya hatiye bi ser ê min re penê da
Xerîb im, bêks im, bêhal im de yar yar... lo lo bulbulo...

Hin pir gulê m pir hene

Gulê min wekî te ne
Buhar hat tevb' gihayê
Tev girt çol û çiyayê
Buhar hate govendê
Govend qada mêra ye
Buharê hat Buharê
M'gulek dît binya darê
Bala xwe dam wê gulê
Ji dil de evîdar e
Hin pir gulê m pir hene

175-BUHARÊ HAT BUHARÊ

Buharê hat Buharê
Gul vebû li rûkê yarê
Wexta çavê min lêket
Aqil ji serê min çûbû derê
Buharê hat Buharê
M'gulek dî l' rûkê yarê
M' bala xwe da vê gulê
Ji dil de evîdar e

Buhar çi xweş û rind e
Tev girt bajar û gund e
Keçê te ez helandim
Carek serî limin hilde
Buharê hat Buharê
M'gulek dît binya darê
Bala xwe dam wê gulê
Ji dil de evîdar e
Hin pir gulêm pir hene
Gulê min wekî te ne

Gulê min wekî te ne

Buhara me şêrîn e
Tevde gîhayê hêşîn e
Keçê dilê min xweş ke
Giş bi kul û brîn e
Buharê hat Buharê
M'gulek dît binya darê
Bala xwe dam wê gulê
Ji dil de evîdar e
Hin pir gulêm pir hene
Gulê min wekî te ne

176-BOSTANO

Her bostano bostano her bêlo, bêlo,
bêlo
Her bostano bostano
Kî dibê gundo
Kî dibê şindo
Kavirê gurî
Gîskê hile
Mişkê aş ne di male

Her bostanê xiyara, her bêlo, bêlo,
bêlo
Her bostanê xiyara
Kî dibê gundo
Kî dibê şindo
Kavirê gurî
Gîskê hile
Mişkê aş ne di male

Xalis lawê dostano, her bêlo, bêlo,
bêlo
Xalis lawê dostano
Kî dibê gundo
Kî dibê şindo
Kavirê gurî
Gîskê hile
Mişkê aş ne di male

177-BÛK- ŞERBIK TIJÎ XIZÎNE LI SER BÛKÊ BIRJÎNE

Sarî zavano we şivano, sarî zavano
Serê şeşê gêlono
Xêlê tijî baqê gulan o
Çiyakê Eynêyo wey şivano
Eynî eyn tevde têyo
Vê carê rast e wey şivano, vê carê rast e
Vê mihê şîr kir maste
Ya te digot mi ji te re xwaste

Hinî be hinî wey şivano, hinî li ber hinî
Zava xemilî çû xwazgînî
Xêlî man bê firavînî,
Biska Kejêyo, wey şivano biska Kejê yo
Bavêje nav diriyê yo
Me bûk anî ji Barfê yo

Biska hiriyê wey şivano, biska hiriyê
Bavêje nav diriyê yo
Me bûk anî ji Barfê yo

Biska hiriyê wey şivano, biska hiriyê
Bavêje nav deviyê
Me bûk anî ji Tarûniyê
Wa li ber conî wey şivano, wa li ber conî
Hersê baskê zer zironî
Tarî nebû zavê kire ronî

Çiyakê belavê wey şivano, çiyakî belavê,
Vê berfê, vê lêlavê, hê keça wa li mala bavê
Homê li ber weyo şivano, home li ber home
Van pisma(bizina) lex bike kome
Me anî me anî wey şivano, me anî anî
Me li derê xênî danî
Wey saçarî(sed carî) pîroz li wî canî

Qaza qelandî wey şivano, qaza qelandî
Wey dotmamê xêl gerandî, wey derê malê reşandî
Qaza hûrkiî wey şivano, qaza hûrkiî devê malê morkirî
Wey dotmamê govend xweşkirî

Çil û çil derzî wey şivano, çil û çil derzî,
Çima tu bi lez î wey şivano, çima tu bi lez î
Emê ji te re bînin, wey şivano keçika bi kezî
Te du bira ne, wey şivano te du bira ne
Herdukên wek şêran e, wey şivano
Şabaş ji mitriba ne
Te dî xwihik in wey şivano, te dî xwihik in
Herduk xirnik in wey şivano
Şabaşa mitriban, li nik in
Xurcik li dorê wey şivano, xurcik li dorê
Ne kire ne kiryar e, wey şivano
Heta koçer werne xware

Va ye bi me re wey şivano, va ye bi me re
Derê mala me re hate wey şivano
Dotmamê bi tirkî axafte

Nebe min nîne wey şivano, nebe min nîne
Şerbik tijî xizine, wey şivano
Ser serê bûkê de birjîne
Dayka delal e, tê rûnê pesiya li mal e
Daweza şivan li xal e
Dayka cindî ye, tê rûne ser kursî ye
Daweta şivan li gundî ye

Refik çêke wey şivano, refik çêke
Komek zengilok çêke
Xêlê şivan bi rê ke
Vê carê newe wey şivano, vê carê newe
Kevnik ketî stûwê, qurbanke dayik û xesûwê

Sarî Zavo
(Ev strana gava ku bûkê tînin berbû li ser zava dibêjin)

Lê lê bûkê çav reş bûkê
Rindik î wek Kewokê
Xaşik î wek şemokê
Ez dimirim tu çi dikî

Bûkê ware em herin Dirban
Mal û milkêm hemî te ra
Seba xatirê te dilberê
Gayê sûrik dikim qurban
Lê lê bûkê.....

Baran barî erd şil nekir
Rojê lêxist erd ziwa nekir
Seba çaven reş û belek
Eşîrê Dersim hevdu qir kir
Le le bûkê.....

Gotin û Muzîk: Ali Baran

Helbest û Musîk:

Bangîn
Çarî yar
porsorê xizêm zerê
xwezgini hatine berê

çari yar yar yar, çari yar yar
çari yar yar yar kemberê

kember milê mi têda
min xwesti bavê nêda
çar yar diçin eywanê
hevra digirin govendê

*Gotin û Muzik: Gelêri
herêm: Xerzan
berhevkar: Xanemir
Şirove: Agirê Jiyan*

Wan dilopan nale nala
Bûkê megirî zava kal a.

Xaniyê bavê bûkê kanî
Wan dilopan xanî û manî
Bûkê megirî zava can î

178-BÛKÊ-I

Çavê bûkê hebê tirî
Heb li hebê ne dibarî
Bûkê hat li min rabirî
Min di dû da berda girî

179-BÛKÊ-II

Bûkê rindê ciwanê
Kevoka kurdistanê
Gava Çavê min lê ket
Dilê min Agir pêket
Zava xortekî Kurde
Çeleng û pir lewende
Bejin tayê Rihanê
Can daye Kurdistanê
Rabin Bûka me bi rêkin
Xemla Bûka me çêkin
Ava Gula pir lêkin
Bejin tayê Rîhanê

180-BÛKÊ MEGIRÎ

(Gava ku bûkê ji mala bavê dibin ba
zava heneka bi bûkê dikin)

Xaniyê bavê bûkê çal a

Bavê bûkê qesr û xanî
Birê bûkê qesr û xanî
Bûkê megirî zava can o.

Xaniyê bavê bûkê kort o
Wan dilopan nortê nort o
Bûkê megirî zava xort o

181-BÛKA KURDA

Bedirxanê Sindî helbestvanekî gelek bi nav û deng e.
Li Kurdistanê Başûr sala 1943, li bajarê Zexo hatiye dinyayê. Îro helbestê wî ji aliyê gelek hunermendan va tê xwandine.

Berbang hêjmar 3- sal 1986

Ey felek ji bo te dinalim bo çî nergîz çirmisîn
Ew çima bextê me hoye her bê dost û bêkesin
Qet dê hêt ew roja me divêt kehniya warî bizêt
Ji vexwîn destê min bihelînin jê vexwîn çend me bivêt
Agirê sar û vemirî çav me lê ye geş bibit
Ew bihara têhnê kuştî hîvîdarim xoş bibit
Kurdno rabin bibînin berxekê jar û zeîf
Dane ber pal û kêşane xençerek dijwar li diwe
Ew werisê te alandî her ji hîrya berxiye
Pê dikêşîn ser birrîne bi wî werisî nuxiye
Mezina ji mêje ya goti dijminê ser xoye kew
Dar bi darî têt birrîne destk bivirî darelew
Nê me nalîna ji bivirî sed hizar cara hewar
Em bi wî bivirî ketine hind ne sax û birîndar
Nê me nalîne ji mêje bo hetavek ruhn û geş
Dawetî rabin semayê biç biken berperêt reş
Evro kanê li min wê rojê pir ji xoşî û rengê reng
Veguhêzin buka kurda ew torina şox û şeng
Kanê kew bo çî naxwînin kanê warê gul gulî
Lê diçêrînin gur û rovî boşe lê mar kulî
Kanê mizgefta me tê de nivêjên rojê kirin
Kanê dergûza tê da şî gûzeter me jê kirîn
Kanê rûbarê pir bizav kanê pêlêt hîviyê
Kanê bêrî ka şivan geş bikin kordînye
Kanê gelevêja me dîtî wexteka zêrîn bijar

Lew me gotî hinde êdî her dê minit ew bihar.
Baxçeyê vîna nemayî kê we kir kavil bibit

Torinê bextê me evro kê wê kir zîz û sil bibit
Evro kanê li min wê rojê pir xweşî rengê reng
Vebgûhêzin buka kurda ew torîna şox û şeng
Da bibînim keç û lawan mil bi mil bêne şahiyê
Bijkînim kul û êşa li ber hetava sahiyê
Da bihêlînim ji kurda ala li ser çiyîyêt pir ji xwîn
Da hawer kim ji dilê sotî her bijît serbestî û jîn
Ne gunêhe ne şerme ger me jî ala habit

Ne omêdek kûr û dûre bawer be bi sala hebit
Dê ji kuloxêt wa şahîda stûneka dirêj vedim
Pê vekim alayê kurda da bigehit tava germa
Bêjme xelkê vê cihanê navê kurda jî heye
Kî dê şet navê me têkdît hindî ku rêber heye
Evro kanê li min wê rojê pir jî xoşî û renege reng
Vebuguêzin bûka kurda ew torîna şox û şeng
bigirîjînim bekeşêran ew helal û ew rihan
Piz û zarokên şehîda ew kulîlkêt çi nezan
Benê hêzkê li nav çinaran xefk û davêt xo wedan
Kêl û vêla biçiklînin bêjne êk do veden
Bêjna şalûl û tivirka werne hêlînêt berê
werne ser gulp û çeçêt xo bixwînin vê berperê
Berpera jîna me ya nû ew jiyana dûr ji jan
Dûr ji saliskî rûmetî serfirazî bo şiyar
Kotrîno dadin ji dadê bo xûdê daê ne ken
Ehrimen evroke pîç bû sed tilîlî bo vedan.

Bedirxanê Sindî- Berbang- 3- 86.

C

Ez îdî nikarim
Mîna salê berê
Bikavme govendê
Nav şayê cumuetê
Hey lê min, hey dilo
Dilo kale-mêro
Tu bîr nakî Çîlê
Birîna dile kalê
Xwezil ez dîsa zar bûma
Ber dile dayka xwe bûma
Berbangê dîsa hişar bûma
Merg, çîmana da ba bûma
Xwezil deqekî cahil bûma
Çiya u baniyada xwer bûma
Mihîna belek siyar bûma
Paşê disa kal bûma

*(gotin – Letîvê Huseyn û Ezîzê Îsko
mûzîk - Kerem T. Gerdenzerî)*

Biskê te qulpê karan
Çavê te çavên maran
Biskê te qulpê karan
Ezê lêxim bi daran
Eger bavê te tu nedayî min
Ezê lêxim bi dara
Lê lê lê lê canê
were were qurban
Eylê eylê lê canê
Ez heyrana canê te me
Were rindikê were
Dilê xwe nedî çara
Were rindikê were
Le dil li min nedî çara
Eger ku bavê te tu nedayî min

182-CAHALATÎ

Sal hatin, buhurîn
Hatin mîna gava
Ser emrê me hêwirîn
Wedê li me ne kir lava
Cahaltî li me barkir
Derî dada revî
Ahiltî li me karkir
Nikarî bir birevî
Xwezil ez dîsa zar bûma
Ber dile dayka xwe bûma
Berbangê dîsa hişar bûma
Merg, çîmana da ba bûma
Xwezil deqekî cahil bûma
Çiya u baniyada xwer bûma
Mihîna belek siyar bûma
Paşê disa kal bûma

2

183-CANÊ

Çavê te hine reş in
Çavê te hine reş in
Lêvên te hine xweş in
Carê virda mêzeke
Hine rindike baş in
Lê lê lê lê canê
Lê lê lê lê qurban
Lê lê lê lê canê
Way way way heyranê
Çavê te çavên maran
Biskê te qulpê karan
Çavê te çavên maran

K'em bikşînin govendê
Tu destê xwe di destê min ke
K'em bikşînin govendê
Way lê way lê , canê
Lê lê lê qurbanê lê
Were were mala min
Ax lê, ax lê lê canê

*(İsmail İpek Bîrnebûn Meraş. M.
Bayrak*

Înşallah lê bê(lê ware) qansêre
Lê lê lê lê cana min

Way lê way lê , lê rindê
Rinda min başa gundê
Way lê way lê , lê rindê
Tu destê xwe destê min ke

184-CANÊ- BIYOGRAFÎYAMIN HUNERMEND CANÊ

Ez di sala **1969an de li bajarê Erzerom navca Qereyaziye** hatime dinê. Dibistana serete jî, li heman navcê xelaskir. Min dibistana navendî li bajarê Edenê qedand. Pistî wê jiyana min ê muzîkê destpêkir. Di dipistana ASM û Arîf Sag de, bi alîkariya mamiste Ferqîn Şiyar û Kazim Bora, sê salan dersa deng û stranbêjiyê girtim. Ji bo kasete xwe ya yekem, di studyo ASM de xebitîm. Mereq û heskirina muzîkê di dilê min de, hê ji picûktayiyê ve destpêkiribû. Ez di wan deman de guhdariya Radyoya Erîwanê dikirim. Kêfa min pir ji stranên Meryem Xan, Eyşe Şan û Şakiro re dihat. Ez bi hunermenden mezin re Eyşe Şan û Şakiro'ra xebitim. Daxwaza min ew bû ku bibim hunermendeke mezin wek Meryem Xan. Mîna wê stranên Kurdî bistirim, bêjim û rêya wan hunermendên bisopînim. Pistî xebata sê mehan li studyo ASM ê, li ser navê "**Rê Waye, lê lê lê Dayê**" bi rêya Fîrma Ataman kasete min a yekem derket piyasê (hole). Li du viya, kasete "Hozanê Kurdî" ku bi hin hunermendên din re xebateke hevbes bû, derket. Di bin zor û zehmetên li Tirkiyê, ligel van xebatên kasetan min, konseren jî cêdikir. Ji ber van xebatan ji, polêsên Tirk her tim ez dawetê qereqolan dikirim, êskence û zehmetî didan kisandin. Herwiha, di konsereke xwe dehatim girtin û birîndarkirin. Ji bo ku êdi derfetên xebata hunerî nemabû, mejbûr mam derketim derveyî welat. Xebata min ê muzîkê li Elmanya, di bin banê Akademiya Cand û Hunera Kurdî

de domkir. Pistî cend salan, bi rêya Kom Muzîkê min, kaseteke bi navê "Esqa Welat" derxist. Kasete min á 5. mîn di studyo D&D Sound Production GbR de, bi navê " Wezîrê Min" derket.

Kasete min á bi navê "Wezîre Min" li Ewropa de ji alîye Fîrma Devran û li Tirkîyê de ji alîye Fîrma Devsan te belawkirin. Li hemû bayîyan tê belavkirin.

Dîlan gelek xweş bû
Dêfil pê rûgeş bû
Dilê dijmin reş bû bi vê dîlanê

Keç û jin û pîr tev xort û mêr hatin
bi rev
Rabûn tev dest dan hev bi vê dîlanê,
bi vê dîlanê

Delîl Doxan-Şivan Perwer

185-CANÊ CANÊ

Canê canê canê were meydanê
Dilê min pir xweş e bi vê dîlanê

Dîlan e şoreş e û rewş e herkes pê
serxweş e
Erd û ezman şên bû bi vê dîlan e

Te di gerdanê wer tînim
Cana min
Ez aşîqê çavê şîn im
Cana min

Qeysa lingê xwe bigere
Cana min
Ji te re bînim potînê
Cana min
Xelk evdelê malê dinê
Ezîz min
Ez aşîqê çavê şîn im
Cana min.

186-CANA MÎN

Rêka Midyatê bi qaş e
Can min

Derpiyê Helim qumaş e
Can min
Ereq vexwar serxweş e
Cana min

Dikim herim Helebê
Cana min
Te dibînim de na bînim
Cana min

Pezê lawkê min hogoç e
Cano cano cano can
Min çêrand û kaş bi kaş e

187-CANO

Çi kerî pez e û pala hanê
Min hejmarto bi desmalê

Çi kerî pez e û pala hanê
Min hejmarto bi desmalê
Çi kerî pez e û pala hanê
Cano cano cano can
Lêvê tenik, diranê mircan, kî bi
heyran

Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm:
Gingim
Berhevkar: Mehmet Kaya

Lêvê tenik, diranê mircan, kî bi
heyran

Pezê lawkê min kavir e
Cano cano cano can
Min hejmarto bir bi bir e
Lêvê tenik, diranê mircan, kî bi
heyran

188-CEMÎLA CELÎL

CEMÎLA Celîl jina ku li ser riya bavê xwe, mîrasê wî hilgirtî ser milê xwe. Casimê Celîl yek ji wan sazkerê Radyoyê Erîvanê bû. Em li Viyanê rastî wê hatin û me bi we re hevpeyvin çêkir.

Cemîlê keça Casimê Celîl ê. Li Universîtê perewerda bilind xwandiye û zamênê xwe yî pir li ser çanda Kurdî derbaskiriye. Ew emekdara çand û mûzîka Kurdi ye. Gava ku bavê wê teqaut bû. Wê berpirsiyara Radyoyê Erîvanê girt ser milê xwe.

Wiha dibêje xwîşka Cemîlê: “ Di sala 1955 an da cara ewil Kurd bûn xwedî saziyekî mîllî. Gava ku radyo weşanan xwe destpêkirin. Me digot xwedêo tu baskina bidî me em bifirin. Lê

mixabin baskên me ji aliyê dewletên kolonyalist hatibûn qurt kirin. Bavê min Casim digot, gava ku radyoyê Erîvanê saz bû. Min xwast ku ez dohleke di pîyên xwe kim herim ser çiyayê Elegazê ji dewletên kolonyalist re dohlê xînim. Em bûn xwedî saziyeka pêwîst. Digot ew denga ye dijmin qahr bike. Lê dijminên me gelek hewldan ku radyo bigirin lê bi ser neketin.”

Zimanê wê yî xweşik dilê meriva nerm dikir. Li rûyê wê heserta welêt hebû. Di dil û mêjoyê we da çanda Kurdî hebû. Wekî me şîret bike digot. Bibin xwedî sazî.

Me bi rêva birîna Radyo da gelek tengasî dîtin û dijwariyan re rû bir û man. Him ji aliya aborî ve û him jî ji aliya teknîkî ve. Ma carna sazband û dengbêj didin tanburvan nedidin û carna jî me ji dorê da herkes vedixwand Radyo. Ji ber ku derfetên me tune bû. Carekê du keçik hatin di nivê rê da vegerin. Gotin Mîkrofonê dengê me bibe.

Wekî hûn jî dizanin di jîyana Kurda da mûzîkê ciyekî giran girtiye. Li deştê, li mal û li ber pêz û berxwe me bi xwe xwe strayê. Me derd û kulê xwe di mûzîkê da anîn ziman. Di mûzîka me da çanda me razaye. Di mûzîka me da navdarên me hene. Di mûzîka me da êş a me ye. Dîlan û govendê me hene. Diya min bi bavê min ve hetanî derengiya şevê li ser mûzîkê dixebitin. Birayê min Ordîxan û Celîl bi şev roj stran û metelokê Kurda berhev dikirin. Ew şagirdê Mîr Celedet Bedirxanin. Wan tahma çanda Kurdî ji Hawar û Roja nû wergirtin. Di devê bavê min da hertim mûzîk û gotinên navdara hebûn.”

Deng bêjên xwe pêşê pêş ew bûn. Bê wan Radyoyê Erîvanê ne dikarî bi rê ve here. **Karabetê Xaco, Şeroyê Biro, Efoyê Eset, Paşîke Efo, Memoye Pîr, Keremê Anqosî, Ahmedê Tecîr, Mecîdê Sileman, Arame Tîgran Filîtê Quto, Mamê Elê Etmankî, Lawikê Metînî, Bişarê Çeto, Mîrzikê Zaza, Emê Gozê, Koçero, Siyabend û Xecê, Mem û Zîn, Xozan Daxê, Derwêşê Evdî, Salih û Nûrê, Heso û Nazê, Bavê Fexriya, Meryemxan, Fatma Îsa, Susika Simo, Zadina Şekir... Yênuh Şiwan Perver, Ciwan Haco, Reşo...bûn**

Xwişka Cemîla bi navê KİLAMÊN CİMAATA KURDÎ kitebek çap kiriye. Em li ber ked û hewldanên wan serê xwe xar dikin. Em ê wan di jîyana xwe de hertim bi bîr bînin.

Du sê kilamên wê Cemîla Celîl. int

Kompûnîst Cemîla Celîl

Cemîla Celîl di 19'ê sibatê de 70'ê saliya xwe pîroz kir. Ji wan 70 salên temenê xwe 35 sal li radîoya Êrîvanê borandin. Tekane kompûnîsta mûzîka kurdî ye û bi dehan berhemên bêbempa ji kelepûra kurdî re kirin diyarî

KAKŞAR OREMAR

19ê vê mehê roja ji dayikbûna du hunermendên kurd yênuh mezin bû. Cemîla Celîl û Şehram Nazirî. Xizmeta Cemîlê li ber çavane û ew di hevpeyvîna xwe ya dûr û dirêj da li ser hemû aliyên jiyana xwe diaxive. Di

nava Farsan da hunermendek heye ku hemû temenê xwe daye ser komkirina stranên folklorîk. Ew gund bi gund, şar bi şar digere û stranên gelêrî komî serhev dike û bi awayê pirtûk û CD diweşîne. Navê “Sîma Bîna” ye. Dewletek û saziyên mezin li piştê wê ne, lê Cemîla me kurda hem berî wê karekî wiha ji muzîk û stranên me yênuh gelêrî ra kiriye û hem jî di rewşekê da xebateke wiha giranbuha gehandiye encamê ku ti sazî û hikumetan piştgîrî nedane wê. Ev ji mera

bexteweriyeke mezine ku jinên wiha hêja û dûrbîn ketin ser rêyeke wiha pîroz. Di vê hevpeyvînê da ku ji rêya dûr û bi awayê şandina pirsan jêra, hatiye çêkirin, hûnê herin nava detayên çîrokajiyana jineke qehreman. Tevî ku têhnatiya min bi hevpeyvînên wiha ra naşikê, lê mamosta Cemîla Celîl ji mera dide kifşê ka remz û razên serkeftina çar xwişk û bira ji kû tê. Babvê hêja, zana,

dûrbîn û dayika dilovan, mêvanhez û zehmetkêş çawa li ser tore û karê wan disekinîn ku ji paşeroja xwe û netewa xwe ra bîbin mirovên bi kêr û bêr?. Cemîle carna mirova dikenîne û carna jî bi şewateke wisa natûr li ser êş û elemên jiyana dê-bav û birayên xwe diaxive ku çavên herkesî şil dike. Ew di vegêrana giliyên xwe da pir semîmiye.

Ev hevpeyvîn belge an jî mêjûnameyeke zindiye ku li ser rewşa kurdên Ermenistanê zaniyarîyên girîng dide me. Edebiyata kurda li wira çawa û bi saya serê kîjan rewşenbîrên kurd ket ser rêya xwe ya teji zehmetî? Wê demê serkêşên huner û çanda kurda kî bûn? Û... mamostaya me Cemîla Celîl bi dirêjî li ser wê çîroka nenivîsandî û têrnebihîstî diaxive. Casimê Celîl wek bav û rewşenbîrekî kurd kî bû ku wisa bi hezeke mezin her zerekî xwe hînî huner û bisporiyekê kir ku nav û karê wan ji dîrokê ra bibe mal û mîrasek giranbuha ji gencîneya huner , dîrok û edebiyata kurda ra? Dayik xîretkêş bi çîrokên xwe çawa zimanê kurdî li ber zarên malê şirînkir?

Di destpêka hevpeyvîn da dibêjim: Sipas bo te û hîvîdarim ku 100 salên din jî bijî.

Werin em tev herin nava rûpelên jiyana hunermenda mezin Cemîla Celîl.

Cemîla Celîl kiyê? Ji malbateke çawa tê û bi koka xwe ji kurdênkûdera kurdistanê ne?

C.Celîl: Bavê min Casimê Celîlê Osê yek ji wan zaroka bûye, yên li sala 1918-a bi malbatî wek kurdên Êzîdî gund mal û milkê xwe cîda hîştine û riya revê dane bêr xwe, ku ji ber qetil û kuştina Osmaniyê xilas bin. Piştî ku wî malbata mezin unda kir, wek sêwî dehsalya xweda li sêwîxaniyên Ermenya da sitar bûye. Malbata bavê min ji gundê Qizilqûlêye, ser qeza Dîgorê li wilayeta Qersê li bakurê kurdistanê. Diya min Xanima Cindiyê Rizgo jî ji gundê Qizilqûlê bûye. Çaranvîsa malbata diya min jî wek ya bavê min bûye. Dîsa sêwîxane bona zara 8 salî, û batmîşbûna malbata mezin ji 35-40 neferî qedera diya min jî bûye. Bavê min hên zarotiya xweda zêna wî ser erf-edet, rabûn rûniştina gel xurt bûye, bi xwe rojên berxwaniyê hînî fiqe(şimşal) lêdanê bûbû û stran awazên nava gund şayada bihîstibû û lêdida, distra. Wî fiqa xwe rojên revê jî ji destê xwe bernedabû û xwera anîbû heylo heta sêwîxanê. Bîra bavê min gelekî xurt bû, tim bîrdanî şayê gund, cirîda xorta. Yeko-yeko gilî dikir ser rewş û tertîba mala bavê xwe û bi zêna xwe me metal dihîşt. Bîra diya minda bi xurtî dîdema odê û goma bavê wê mabû. Digot: „Li gund da oda mezin oda bavê min bû û def-dewata gund li goma meda digerlandin, ji berku ew jî di gund da ya here mezin bû“. Diya min bêtir bîrtanî sêwîtya zelûl, bê sitar û bi çîrokên xwe me hînî rehmbûnê û bînfîreyê dikir.

Hûn kengê li Êrîvanê cîwar bûne?

C.Celîl: Cîwarbûna mala me li Êrîvanê ji bavê min despê dibe, gava wî li sala 1931 ji Tilbîsê cîguhêzî Êrîvanê dikin, wekî rêvebiriya Têxnîkûma pêdagogiyêye kurdaye Pişklavkazê bike. Têxnîkum hesêbankî înstîtût bû, ya çar salî, ku li wê zaroyên kurda ku dibistana 8 sala xilas dikirin, nava çar salada perwerdeyî pisporiya mamostatiyê dibûn, wekî li dibistanên kurdîda bibin dersdar. Ew têxnîkûm jî dibe sebeb ku dê-bavê min rastî hev bîn û bingeha malbata me nûva daynin û em herçar zarok li Êrîvanê bêne dinyayê: Ordîxanê bira sala 1932-a; Celîlê bira sala 1936-a; ez li sala 1940-î û xuşka mine ji min biçûk(Zînê) sala 1947-an hate dinê.

Çaxê teye zarotyê li ku derbas bû? Tu di zarotiyê da xwedî çi taybetmendiyan berçav bûyî?

C.Celîl: Zarotiya xwe min li Êrîvanê derbaz kiriye. Carna, li mehên havînê bavê min em dibirin gundên kurda, malên dost û hevalên xwe. Armanca wî bû ku em ji ziman, rabûn-rûniştina gelê xwe dûr nekevin, jiyana kurdewerî ji mera xerîb nemîne. Çima? Cînarê me, der dora mala me hemû Ermenî bûn, heval û hogirê me jî Ermenî bûn. Serda jî xwendina me jî li dibistana Ermeniya bû. Bi zimanê kurdî me her tenê malda bi hevra xeber dida. Vê yekê bavê min hindik didît. Dema 12 saliya min xitimî, bavê min ez birim gundê Gelto, mala merivê me, wesande wana, bi minra tenê bi kurdî biaxivin. Paşe, salên mayîn em diçûne Gundê Sîcanliyê, gundên kurdaye ser deşta Araratê.

Tu bêjî taybetmendiyeke xuya bi mira hebûye, ez texmîn nakim. Taybetmendiya min şexsî ez nabînim. Ez jî wek hemû zarokên hemû dinyayê bûme. Belkî taybetmendî ew atmosfêra nava mala me da bûye, ku hêdî-hêdî di şexsiyeta meda cî girtiye. Gelo, taybetmendî nîne ew, ku tîrsa undakirina ziman û taybetiya kurdbûnê, di nava dirêjaya dîrokê da, ber me hemû kurda rawastiyaî bûye? Jiyana kurdewarî, daxwaza her tiştê me bi kurdî û kurdewarî be, ber mala me jî hebûye. Belkî ji yekîra, ku nava gundê kurda da mezin bûye, jêra taybetmendî nebûye, ew jiyaneke normal û herrojî bûye, lê ji mera parastina kurdbûnê, ew jiyana berxwedanê bûye. Ji ber wê jî kurdbûna me bi zanîn û ji zarotiyê gihîştîye ber aqil û hişê me. Hercara gava em diçûne gund, bi taybetî bona dewat û şahiyê, çend roja hema gund- gundîti distran, dîlanê digirtin û dewat bû. Gava bûkê wê siyar kirana, cihêzê vedikirin, nîşanê xelqê didan. Gorê rîs, ku bûkê hûnandibû belayî nava dxwendiya dikirin. Ji wan gorê rîsî bi nexşê kurdî timê pêşkêşî bavê min jî dikirin. Dewatên kurdên Ermenistanê û Gurcistanê gelekî bi nav û deng bûn, bi sifrê tîr û tijî bona sedan mêvana, stran û dilanên bê navbirî li nava gund da. Sifra mezin bi hezar tematîska dagirtî vedikirin li kuçe û soqaqa, gava ew dewat li bajarada dibû. Dora sifrê dicivyan hemû, nas û nenas, meriyên ku disekinîn li wê şayê temaşe bikin. Ay hingê dewat bû. Naka ew şayî kêmbûne. Xelq, der, cînar digotin dewata kurdane, dihatine temaşê û xwe jî şa dibûn. Îdî nabêjim çiqas baldar bûn dewat-şayiyên me bona zarokên dor û berê. Hemû govend digirtin, kê dixwast şa be, Ermenî,

kurd, Azerî, Rûs, nas û nenas. Zurna kurdî çokê hemya direqisand, govendê da ew hemû dibû teqleke nebînayî, dilê kal û temirî genc dibûn, xurt dibûn.

Di malê da hûn çend kes bûn û xwişk û birayên te xwedî çi taybetmendî û sifetên ji hev cuda bûn?

C.Celîl: Wek min jorê jî got em çar zarok(du bira du xûşk bûn) û dê û bavê me. Malbata me şeş meriv bûn. Kesî me tûne bû. Ji herdu alya ne kalik, ne pîrik, ne met, ne xatî, ne ap, ne xal. Diya min birê minî mezin Ordîxanra digo: „Tu bavê minî, Celîl, birê mine, Cemîle tû diya minî, lê Zînê xûşka mine“. Bi van gotina diya me barekî giran datanî ser milê me. Me baş zanibû sêwîtya wê, çaranivîsa malbatêye reş. Em berxwe diketin wekî dayka me hemû hezkiryê ber dilê xwe wunda kirine û me dikir bi hilwesta xwe dilê wê neêşînin, timê wisa bikin, ku xema dilê wê sivik bive(bibe).

Ordîxanê birê min heşt sala ser min mezin bû, xemxurya wî hindava serê min gelek mezin bû. Ordîxan êdî ji salên 1946-47-a pêda alî bavê min dikir, nivîsên bavê min ber digirt, bi xetekî xweş jêra dinivîsîn. Bavê min hergav Ordîxan mecbûr dikir, wan nivîsa jêra bi kurdî bixune, bi teql û bi întonasya kurdî. Carna Ordîxan diwestî, dixwast terk bide, bavê min rê û mecalê nedidayê. Zêna wî gelekî xurt bû. Carna ji dibistanê vedigerya, dersê xwe êdî amadekirî bû. Ji şirovekirina dersdara cîbicî digirt û xwendineke sivîk jêra êdî têrê dikir. Her çiku(her tiştê) bixwenda, yan bibhîsta ji bîra wî nedîçû. Ordîxan bi xisûsyata xwe gelekî hevalhez bû û ji aliyê hevala da jî xurtekî hizkirî bû.

Celîlê bira ji wî cuda dibû, zêde rûniştinê û xwendinê hiz dikir. Dikaribû temamya rojê bixwenda û qet eciz nebûya. Zîna xûşk heft sala ji min biçûktir bû, ew hîzkirya me gişka bû. Em pê şa dibûn. Gava mezin bû, me anî gîhande refa xwe. Bavê min digot: „Zînê bira zimanê Rûsî baş hînbe, wekî karibe çanda gelê me ya devkî û nivîskî bi zimanê Rûsî bighîne miletên Sovyêtê. Usa jî bû. Zînê li Ûnîvêrsîtêta edebiyetê ser para wergerê li Moskovayê xwend û bû wergera profêsyonal.

Salên 1953-54-a em malêva demsala havînê çûbûne Sîçanliyê. Gundekî berpala ciyayê Ellegezêye bakûr-rojavayê, bilindcîkî, ku ji wî gundî wêda zozan bûn. Celîl temamya rojê nava gund bû, tevî hevala diçû kewşana, ber zanga gêlî digerya. Pêşyê diya min gelek nerehet bû, ditirsya ji ser zinarekê bikeve, yan tiştêk bê serê wî, paşê hêdî-hêdî hêsa bû, neditirsya. Çiqas tê bîra min Celîl çîrokên biçûk, gotinên pêşya dicivandin, ew dianîn ji diya minra dixwendin. Hisa evînê ber bi stran û dîlanên kurdî cem min pêşda hat bi saya bavê min û her du birên min. Salekê Ordîxan çûbû Asiya Navîn nava kurda, wêderê stranên kurdî ser qeytanê girtibû. Gava vegerya hate Êrîvanê, wî ez maç kirim û got: „Xûşka min, ji wêderê min tera pêşkêşeke mezin aniye, stranên kurdê ji komarên Asiya Navîn, da ku tu wana bikî note“. Paşwextiyê min wana kire note û li paşkoka „Zargotina kurda“ li Moskovayê çap kirin.

Ger bê bîra te, cara yekê kengê bû ku te fem kir bavê te mirovekî zana, rewşenbîr û kurdhez e?

C. Celîl: Ger ez bixwazim bînim bîra xwe, ka cara pêşin kengê bû, ku min fem kir bavê min merivekî zana û rewşenbîre, mira hinekî çetine. Hilbet bavê zaroka, bona her zarokêkî yê here baş, zana û bi hêze. Ew his bi minra jî bûye. Rewşenbîrên kurd, yên Êrîvanê kar dikirin, timê dihatine mala me, ji gunda jî dersdar û hunermend gava bona pirsên cûre-cûrê dihatine Rewanê, timê seredana mala me dikirin. Nêzîkî mala me hewşeke fire hebû bi dar û kulîlka dagirtî, têda xanîkî du qatî hebû, jêra digotin „Mala gundiya 2. Ewder wek otêlê bû. Gundiye ku bi karê dewletê yan bi kirîn firotana mal û dewar dihatine bajêr, şevê li wir xew dikirin. Gele cara bavê min yan diçû wana dipirsî, yan ewana îdî ciyê mala me zanibûn, dihatine cem me bi seredan. Tevî rewşenbîr û mamostaya hilbet xeberdan ser çand û edebyeta kurdî dimeşiya, gundî ji rewşa gund gilî dikirin, yan jî bi daxwaza bavê min distiran. Bavê min timê ji wan strana û serpêhatiya, ku wana bi kurdî çêr dikirin, heyacan dibû û ji wanara şêwirdar bû:“ **ziman û zargotina xwe ber nedin.**“ Ka ew axaftina wana kurdhizî bû yan na, di wan salada min nikarbû ji xwera bişkavta. Lê ez bawarim, wekî ew xwehesîn cem zara peyda dibe, gava ewana fem dikin çiyê gelperestin û çiyê zordarî ser çand, huner û zimanê dê.

Tê bîra min çend hevalên bavê min salên çilî û pêncî dihatin mala me û bi bavê mira ser çapkirina berevokên edebyeta kurdî diaxivîn, dixwastin karê amadekirin û weşandina wê berevokê bavê min bigirta ser milê xwe. Ew dem dema Stalîn bû, piştî bidawîbûna şer, çapkirina pirtûkên kurdî hên riya rismî ber xwe venekiribûn. Tecrûba bavê min bona çapkirina pirtûka mezin bû. Salên sîhî, hema-hema hemû pirtûkên kurdî ser alîfba Latîni bi destê bavê min çap dibûn, meydana çapemeniya pirtûka, meydana bavê min bû. Piştî van axaftina gava ewana wê derketina biçûyana, çend cara min bihîstiye, digotin: „Bira serê Casimî reş bi mera xweş be“. Hingê min fem nedikir mana van gotina. Carekê min ji diya xwe pirsî, çima usa divêjin?!, diya min minra şirovekir. Jina zanyar û nivîsarvanê kurdî naskirî Emînê Evdal, meta Almastê (rehma Xwedê lê be, jineke heyf bû) carekê ji diya minra şirovekiribû, wekî ewana dixwazin berevoka berhemên rewşenbîra bidin weşandin û daxwaza wane, bavê min pêk bîne, ji ber wê jî wa dibêjin. Hingê belkî ew bû bûyarek ku di bîra minda maye û naçe.

Tu weke hunermendekê çawa dikarî mamoste Casimê Celîl bi me bidî naskirin? Ew kesekî çawa bû.

C. Celîl: Pirsê parastina gencîna kelepûra kurdaye gelêrîda, ew merîkî bêkompromîs bû. Gava didît neheqiyê dikin, mafê kurda dixun, çanda wiya didizin û ser navê xwe dikin, dibû şêrekî hov, hemû êtîkê rewşenbîryê dikarbû bida bînpê û bi sîngê xwe biparasta. Meriv vê yekê dikare himber bike dayikekê,

ku bona parastina ewledê xwe, çêjikên xwe ber dijmin disekine sîngê xwe dide ber û amadeye bê kuştin lê nehêle ser wîra derbaz bin û zirarê bidine ewledên wê. Ev his wek înstînk nava bavê mînda rûniştibû. Carekê hunermendê Ermenî, xanimeke hêja, dosteke bavê min, gava xwe amade dikir stranê kurdî bi rengê opêrayê bona radioya kurdî bistrê, gava hate mala me, ku bavê min bibihê, hema stra bavê min dît çawa stranê me dilîline, hema ne da ne stand, go: „Xûşka Mêlanya,(navê wê Mêlanya bû), dema tu strana kurdî nastrêy, tu mîna hespêkê dikî hîre-hîr“ Feqîrî usa xeyîdî, soro-moro bû, mala me hîşt û çû. Bûyarek jî ji bîra min naçe. Gava bavê min berpirsyarê radioya kurdî dixebitî, 10 deqe ji Studioê rêzêve kiribû bona dengnivîsandinê (tomarkirina deng). Dengbêjê gerekê ji gund bihata, deh deqe derengî ma. Serokê para dengnivîsandinê Tsîtsîlya Birûtyan, muzîkareke hêja, ji ber derengbûna dengbêj deqê dayî bona Studioê ji destê bavê min girt û nivîsar pêk nehat. Îcar de bavê min çî kiribû serê wê ez nizanim, lê ez zanim, wekî heta mirinê jî bavê min ew nebexşand, pêra xeber neda. Diya minra gotibû: „Ew dengbêjê camêr ji gund heta vira hatiye, rê dûr, transport ne bi gorî wextê xwe diçin-tên, xerîb li van kûçe û soqaqa û serda jî bêpera tê ji mera distrê, wa bêînsafî paşda vegeînin? Ewê neheqîya mezin kiriye, ez nabexşînim“. Lê dîsa Prof. Dr. Tsîtsîlya Brûtyan piştî wefata bavê min bîranînên gelekî germ ser kurdhizya wî nivîsbûn.

Wek rewşenbîr û perwarê hunera kurdî bavê min ser paqîjî û zelalya hunera gelêrî, bi taybetî ser stranên kurdî sekinî bû. Carna bi sazbandara dikete hucetê wekî ewana „nexşê“ xerîb miqamên kurdî da kar neynin. Çiqas jî bavê min ji dîtina pêşîn dikarbû hişk, hêrs bihata xuyakirin, lê bin sîngê wîda dilekî nazik lêdida, evîneke bê sînor û nerm, delal, dilrehim pêra hebû û ew hisa nazik wî bi nivîsandina hilbestên lîrîkiyê dida der. Gele hilbestên wî bûne bingeha stranê nazik û hizkirî.

Daxwazên herî mezin, ku bavê te ji te û ji birayên te dikirin, çî bûn? Şîretên wî ji wera çî bûn?

C. Celîl: Bavê min zargotina kurda baş nas dikir û gelek bilind dinirxand. Zargotina kurda bavê min usa qebûl dikir, çawa ku eslê xweda hebû: paqij, jiyandar, bê veçêkirin û bêneqîşandina daxwazên meriyên „Hoste“ û „xwandewar“. Ew timê nerazî dima gava stran û awazada, zargotinê da dest têda dilîstin. Tîrsa wî ya herrojî ew bû, ku zargotina me wunda nebe. Wî timê mera digot: „Ew ku zargotina me dewlemende, ne bese. Tu tişt herher nîne, tevî demê ew jî kêma dibe û gorî jiyane û rewşa nû tê guhastinê. Girînge ew gişk to mer kin, bikine pirtûk, ku bêne parastin“. Wî usa bi evîna mezin zargotina me raberî me dikir, ku ez bawarim heger deh kur, deh qîzê wî hebyana, wê hemiya bida ser karê parastina çand û hunera gelê xwe.

Daxaza bavê min ji min serê sêrîda ew bû, ku ez ser amûrê Piyanoyê karîbim stran û awazên kurdî lêdim. Pêşiyê, hê ez deh-yanzde salî bûm, ez ser hewcatiya vî karî zêde serwext nedibûm. Rastî bêjim, pêşiyê ji minra lev jî nedihat ez

stranê kurdî lêxim, min digot: „Stranê kurdî ne bona piyanoyêne“. Metal dima, digo: „Ew çawane, ez ser vê fiqê, ku gişk ser hev 7 qulê wê hene, stranê kurdî derdixim, tu ser piyanoyê, ku 30-40 darikên wê yên reş û spî hene û hemû jî bi dengin, tu nikarî stranê kurdî derxî? Divê tu lêxî“. Zûtirekê lêdana stranê kurdî ser piyanoyê ji minra hêsa bû û bavê min kêfxweş dibû, gava min lêdixist, Îca fiqa xwe hildida bi mira lêdixist, fiqe dadanî dest bi stranê dikir, heger kêleka wî jî yek hebiya destê wî digirt û govendê digerland. Bi zargotina kurda gelekî serbilind bû. Wesiyeta wî bû ew cewahirên zargotî vekin û raberî gelên dinyaê bikin, wekî cihan gelê kurd û hunera wî baş nas bike û jê hiz bike.

Paşwextiyê gava min xwendina xwe ya muzîkayê serhevda anîbû û li Radioya kurdîda kar dikir, herroj gava ji karê xwe ez vedigeryame malê, min didît bavê min tevî herdu birê min rûniştiye û dixebitin, dilê min bi şabûnê tije dibû, hêzeke mezin mînda peyda dibû, ku ez jî stranên nû ji zimanê gel binivîsim û bi radioya kurdî bela bikim. Timê mala me ya biçûk min wek kurdistanek didît.

Dayka te (Xanim) di kar û jiyana we û serkeftina bavê teda xwedî roleke çawa bû?

C. Celîl: Dayka min, navê wê Xanime û ew nav gelekî jî lê dihat. Xanimeke rastî bû. Xanim bû bi bedewya xwe, bi başya xwe-xeysetê xwe, bi giranya merîfet û rabûn rûniştina xwe. Xanim bû bi perwerdaya xweye kurdîtyêva. Li Têxnîkûma kurdiye perwerdeyê da xwendibû. Perwerdeya meye dibistanê ji roja pêşîna bi diya meva girêdayî bûye. Diha raste ez bêjim, ku her zarokek ji dayikbûnê heta mezin dibe bin bandor û giranya terbiyeta diya xwe dinê nas dike, xeysetê xwe kamil dike. Em jî usa, mîna gişka. Dayka me timê çîrokên kurdî ji mera digotin, wek „Çîroka Hevka Hinêr“, „Pişko nirno“, „Çîroka Gulbarînê û çêleka sor“, „Serpêhatiyên Rîgazê Qambuhust“ û yên mayîn, ku wê zarotiya xweda ji dayka xwe li Qizilqulê bihîstibûn. Çîrok ji mera gotine, ji zaroyê mera, ji nebiyên mera jî gotine. Ê ew di bîra wanda hê mane. Dema em zaro bûn me xwendinê nizanbû, êvara, wextê razana me, dayka min bi çîrokên xwe me dida xew kirinê. Carna çîroka dixwand ji kitêbên Ermenî, carna jî çîrokên xwe digotin. Çîrokên wê dilşewat bûn. Wê bi kel û heybet çîrokê xwe ji mera digotin. Gava li çîrokada zarok sêwî diman û dijwaryên jiyane didît, demên usa diya min digot û kûr axînen xwe dikşandin. Bê guman, mala bavê xwe, giranya sêwîtya xwe bîr danî.

Serpêhatiyên xwe ku dayka min gilî kirine, heta naka bîra mindanin û jiyana wê wek filmeke giran û dilşewat ber çavê minra derbaz dibe. Gava em mezin bûn û her yekê me riya xwe ya jiyane û pêşegirtinê dabû ber xwe, em dîsa dora dê bavê xwe dicivyan. Diya min di rûniştinê meda kewa aştiyê bû, bingeha hev hizkirinê. Nizanim ji çi bû? Belkî ji wê, ku çaranûsa herdûya: dê û bavê min bû, ku ewana di pirsên terbyetkirina meda, rêbijartina xizmeta çand û hunera kurdî da yek deng bûn, hev temam dikirin. Diya min kanya xîretê bû, ew şîrêza nav mala me bû, me hemya bi hev girêdida, bi hev dida hizkirin, amade dikir em

alîkarê hev bin, armanca kurdperweriyê nav meda xurt dikir. Bona vê hilwesta wê bavê min gelekî serbilind û piştgerm bû.

Dema tu mezin bûyî, ferqên malbata we û malbatên din yên kurd li Êrîvanê çi bûn?

C. Celîl: Ez çi bêjim? Belkî ew firqên hûn jê derxin. Mera awqas xuya nîbû. Herkes, her malbatek bi tiştêkî mijûl bû, di meydanake jiyane pispor bûn, pêşekzan û xebatkar bûn. Malê rewşenbîra hemû jî ez divê, yekin. Yek kê, yek zêde. Belkî firqî ew be ku em gişk, herçar zarok û bavê me jî pêra em bi kurdzaniyê, çand û hunera kurdîva gîro bûn. Ji ber vê jî hevsûd(hesûd) û xêrnexazê me û bavê me jî ne kê bûn. Lê xêrnexazya wana me gelekî hêz dida û xîret zêde dikir. Ez divê spas ji wanara. Lê rastiya Xwedê dixwaze ez bêjim, wekî hemû malbatên rewşenbîrên kurd kurdperwer bûn, zimanê xwe yê dê kurdî ne ku wunda nekiribûn, lê bi dewlemendî parastibûn û xwendin û nivîsandina kurdî ji xwera kiribûn zanistiya girîng. Bona van malbatara serbilindî û tiştê şabûnê bûye, dema endamek yan du-du ji wana li ocaxên çandiyê kurdî da kar û xizmet kirine. kurdê me hemû jî koçber bûn, di jiyana nûda kesera welêt, hisa kurdbûnê di dilê wanda timê xurt bûye û zelal maye. Mala me jî yek ji wan mala, ji mera karekî pîroz bû ku em tev xizmeta çanda gelê xwe bikin, bigerin, binivîsin, cewahirê kurdîtiyê çap bikin, muzîka û zimanê kurdiye şîrin biparêzin.

Mêvanên we hingî kî bûn? Kîjan sinifa civakê bêtir bi bavê te û we zarokên malbatêra di peywendiyê da bûn?

C. Celîl: Li Sovyêtê tenê sinifek hebû, sinifa pala û gundiya. Xelqê meyî kurd mihacir, pey revê û hêsîryê hîmlî li gunda da hêwirîbûn, dewlet alî wan kiribû gunda da nîşteçûbin. Kolxoz çêkiribûn û havîna jî diçûne zozana. Li bajarê Êrîvanê kurd gelekî kê bûn, kurdên bajêr, ku timê dihatine mala me, ew rewşenbîrên nûbişkivî bûn. Piranya mêvanê mala me gundî bûn, merivê me yên dûr û nêzîk, berpirsyarên kolxoz û sovxoza, ku bi kar dihatine nav bajêr û dihatne silavdana dersdarê xweyî têxnîkûmê: Casimê Celîl. Pey salên vekirina radioya kurdî, mêvanê mala me her gav dengbêj, stranvan û sazbandên kurd bûn, xwendkar bûn, ku ji gund hatibûn û li bajêr dixwendin, ew jî hîmlî hevalê birayê min Ordîxan û Celîl bûn. Bi giştî malbatên rewşenbîrên kurda çûyîn hatina wana, hevpîrsîna navbera mala me û wanada hebû.

Xebata we ya li radiyê kengê despê kir û we li wira çi kar dikir?

C. Celîl: Sala 1967-a min dest bi karê serwêrya para muzîka kurdî li radioya kurdî girte ser milê xwe, bûme rêdaktor û berpirsyara wê parê û heta sal 2002 min ew kar sî û pênc sala, bê navbirî meşand. Dîrok û dengdana radioya kurdî six girêdayîye bi weşandina stran û awazên kurdî yên gelêrîva. Sala 1955-a yekê

yanvarê, gava bingeha radioyê cara pêşîn li Sovyêtê hate danîn, berpirsiyarê wê parê bavê min, Casimê Cefîl bû, ku heta sala 1963 li wê xebitî, pêşyê heta nîveka sala 1958 wek berpirsiyarê sereke, paşê, heta sala 1963 dawiya meha dêcambirê, wek bêrpirsiyarê rêdaksyona edebyetê û muzîkayê. Piştî wî çar sala şûnda, dema min Konsêrvatorya Êrîvanêye dewletê ser navê Komîtas, para têoriya muzîkayê xilas kir, wek pispore derbazî ser karê radioyê bûm, bi wezîfa berpirsîyara para muzîkayê. Gava ez derbazî ser kar bûm, di fonda dengxana rêdaksyaêda îdî dora 700-800 stran û awazên kurdî hatibûn tomarkirin. Wek hatiye zanîn ew bingeha dengxanê bavê min bi hêz û hereket, evîn û eşqa dilê xwe ser stran û awazên kurdî ava kiriye, navê vê bingehêra jî nav lê kiriye „Fonda zêrîn“. Heger bingeha muzîka kurdî tunebya, tenê nûçeyên ji kolxoza û pêşketina civaka Sovyêtê û sosyalîstiyê bihata xwendin, belkî dengdana wê pêlweşînê ewqas bi bandor û naskirî nebûya. Dema ez hatim radioyê, gele tişt îdî ji salên radioyê yê pêşîn hatibûn guhastin, stranê radioyê gele xweşî xelqê me hatibû, sazband, dengbêj û stranvan timê amade bûn bîn stranê nû bêjin. Dibû car gava dengbêjek ji gund tenê dihate radioyê, min ji xebetkarên radioyê grupeke xwe re amade dikir û ez jî tevî wana, me distira û vedigerande stranvan. Seredana mine sîstematîk gundên kurda, gele navên nû yê dengbêj û stranvana derdixistin holê û min wanara demeke kurt kar dikir, paşê danîn studioyê bona bernivîsarê. Di vî karîda gelek alî me dikirin muzîkarên pîremek Egîtê Cimo û Xefîlê Evdile. Ewana wek sazband timê nava gelda digeryan. Gele cara wana navên dengbêja mira digotin û mi biryar digirt kengê bêne radioyê û stranên xwe yê nû bêjin.

Dengnivîsar li studioyê ji minra karê herî berpirsîyariyê bû. Studio bi demeke kurt didane me. Dengbêj bê tecrube bûn, hînî mîkrafonê û şertê studioyê nebibûn, gele cara tevî hev dibûn. Min wana rehet dikir, şirovedikir, girîngya rastnivîsandina dengê wê yan wî jêra beyan dikir. Min dicedand, her tişt dikir, wekî stranê me bi zelaliya xwe ya sirûştî, wek wana li gundada, li çiyê strane, usa jî li studioyê bistirên. Tu cara min pîrînsîp-şerta, ku bavê min ji mira wesyat kiribû, ez jê dûr neketim. Hemû stranên, ku min bona radioyê nivîsîne (tomarkirine), ewana zelal û helalin, usa çawa şîrê dayka me ji mera helal bûye.

Timê bi radioyê ez bi nivîsar-lêkolînên xweva ser jiyana kurdaye muzîkayê, ser dengbêj û sazbandên kurda, bi munesebeta salvegerên komponîstên dinê yê naskirî, yê Rûsa û Ermenya bi nivîsên li ser jiyana û karê wan ez tim pêşda hatim. Salên dirêj roja yekşemê min bernamêkê jî bi navê „Posta sazbandiyê“ bi dirêjaya sehetekê çêkiribû û heta derbazî ser pênsiyayê bûm min wê bernamê dimeşand. Ev bernama bibû pirakî navbera kurdên radioguhdar ji xerîbiyê û ji malbatên wanara. Min bi dehan nama distandin ji xortên ku dûrî Ermenistanê xizmeta leşkeryê dikirin, ji kurdên me yê hemû aliyên kurdistanê mezin û parçe kirî.

Tiştêk jî pir girîng bû, ji wan nama ji mera xuya dibû, ka dengê kîjan stranvanî, kîjan strana bala radioguhdara zêde kişîndiye ser xwe û zêde hizkiriye. Nava

salên ku min li radioyê kar kiriye bi sedan stranên nû nivîsiye û li ser xana „Fonda zêrîn“ zêde kiriye.

Rola radioya Êrîvanê di dîroka kurdada çawa dinirxînin?

C. Celîl: Îro gava Sovyêt bi sîstêma xweye sosyalîstiyê ve nemaye, derge vebûne, peywendiya dinyaê tevî me çê bûye, çûyîn hatin heye, em ji gelên meye dervayî Sovyêtê û Ermenistanê dibêhên, ka radioya Êrîvanê ser xwehesîna gelê kurd çî roleke mezin lîstiyê. Hilbet, di mercên siyasî, abûrî, civakî û candî yên giran, ku gelê kurd li Turkyayê, Îran, Îraq, Sûryayê û welatên din jiyana xwe derbaz dikirin, eşkeraye ku dewra dengê radioya Êrîvanê wê hisa mezin, xwenasîn û kurdperweriya xurt nava gelda pêşda baniya. Vê yekê hûn diha çêtir dikarin binirxînin. Me karê xwe bizanetî kiriye û em bextewarin, wekî xizmeta me tovê xwe avêtiye nava gel û ji dîrokê ra bûye mal û mîrasekî bêmirin.

Di nava hemû beşên xwendinê da çima hunera kurda wiha bala we kişand?

C. Celîl: Eva gişk pîlanê bavê min bûn. Ez hê nedîçûme dibistanê jî, bavê min rokê çû piyanînoke mezin kirî û çar hembal ancax rakirin qatê sisya, mala me. Min teze wê amûra muzîkayê didît. Bala min dikişand, ku gava bi tîlya pê li darikên reş û spî dikir, deng ji wana derdiket. Zanîna min ser wê amûrê, ser muzîka kurdî û xwendina mine muzîkayê ji mira tiştine xerîb bûn. Piyanîno, bawar dikim, hingê piştî şerê cihanê yê du-duya, belkî ne tenê di nava malên kurda, lê hema malên Ermeniya da jî kêma peyda dibûn. Çaxê salê min gihîştine jiyana xwendinê, bavê min tevî xwendina dibistana giştî navê min li dibistana muzîkayê jî nivîsand û ez du dibistana diçûm, ya xwendina giştî li ser navê Maksîm Gorkî û ya muzîkayê li ser navê Alêksandir Spêndyarov. Xaniyê herdu dibistana jî rex hev bûn û ji mala me jî ne dûr. Hê ez nû nota muzîkayê hîn dibûm, bavê min fîqa xwe digirt destê xwe stranê kurdî lêdida û dîgo: „De tu jî lêde“. Çîroka vê wekî ez bêjim gelekî dûr û dirêje. Pêşiyê ez eciz dibûm, lê paşê stranê kurdî ji mira bûne wek hewa û ronkaya rojê. Ez bi pêşeka xwe bextewar û serbilindim. Bi taybetî, ku min bi notanivîsîna wan strana despê kir û bûma xudana bi deha pirtûka.

Li gor we ku salên dirêjin li ser muzîk û hunera kurdî dixebitin, ferqên di navbera hunera kurda û Ermenyan da çine? Kîjan dewlemendtire?

C. Celîl: Gelê Ermenî xweyê çanda kevnedîrokî û pêşketiyê. Wek dewlet jî ew gavên gele girîng avêtine bona pêşxistina hunera muzîkayê. Wan bi sedan dibistanê muzîkayê vekiribûn li seranserî Ermenistanê, xwendingehên muzîkayê yên bilind. Hunera opêrayê, fîlharmoniyayê, semfonî û yên mayîn gelekî xurt û ser rengê netewayê bûn. Xwandewarî û dewra diyanetê jî şopa xwe hîştibû ser çanda Ermeniya. Em kurd di jiyana xweyê kurdî da diha girtî, çarçovkirî û

patriyarxal û natûral mabûn. Ev gişk şertên girîng bûne ku çanda gelerî zû wunda nebe, dewlemendiya xwe biparêze û bandora hunera xerîb li ser tunebe. Rastî em bêjin, stran û govend, çîrokbêjî, ev gişk pareke jiyana her maleke kurda bûye. Tunebûye mal ku qîz û xort nestirane. Tebyet jî wana bi dengê baş rewa kiriye. Stran û awazên kurdî nek tenê li Ermenistanê, lê li hemû welatên dorberê, nava gelên cînar da ji hemûya dewlemendtir û hizkirî bûne. Belkî ji vêye ku nava kurda da gelek stranvan û dengbêjên hêja, ku eslê wana ne kurd bûye, ji gelên dorûber bûne û bi kurdî strane. Pêşdaçûyîna civaka kurdî, peydabûna mecalên êlektronîk, têlêvîsiyon, ev hemû civaka meye patriyarxal têk didin û ew gulvedan û parastina stranên kevin çarçov dikin, jiyana wana dikin di qefesa sêlika, şîrîta û bandên stranvana yên ji civaka nû, bajarî!

Mamosta Cemîle xwendina te di çend qonaxan da derbas bû? We li zankoyê kîjan par bi dawî anî?

C. Celîl: Min xwendina xwe di sê qonaxada derbaz kiriye. Pêşiyê dibistana dehsale ser navê Maksîm Gorkî û pêra jî dibistana muzîkayê ser navê Alêksander Spêndyarov li sala 1958-a xilas kiriye. Qonaxa du-duya li dibistana mamostatiya muzîkayê (jêra Ûçîlîşça divêjin) ser navê Romanos Mêlikyan (1960-1964). Xwendina çar sala bû. Paşê qonaxa sêsiya: xwendina bilind ya muzîkayê li Konsêrvatoriyayê (1964-1969) li para têoriya muzîkayê. Di navbera van qonaxa da salekê (1964-1965) li nehiya Telînê dibistana muzîkayê bûme mamosta muzîkayê, lê li Êrîvanê (salên 1960-1967) li dibistana ser navê M. Gorkî, (li cihê ku min deh sala xwendibû), bûme mamosta ya dersê muzîkayê. Ji sala 1967 heta sala 2002-an ez 35 sala li radioya kurdî bûme berpirsîyara para muzîka kurdî.

We kengî û bi kêra jiyana hevpar pêk anî? Çend zarokên we hene û çi dikin?

C. Celîl: Hevparê min Sûtuyê Cindî, bi pêşeka xwe pizîşk bû, xîrûrg û demeke dirêj li nehiya Masîsê, nêzikî Êrîvanê li nexweşxanê kar dikir. Masîs nehiyeke întêrnasyonal bû. Têda him Ermenî, hem kurd û him jî Azerî hebûn. Salên paşwextiyê, pey şerê cihanê yî du-daya, ji Sûriyayê û Îraqê gele Ermenî ji xerîbiyê cîguhêzî Ermenistanê bibûn. Zimanê axaftina wana kurdî bû. Wana gelek ji doxtirê kurd Sûto hiz dikirin. Nava wanda gele stranvanên hêja hebûn. Bi alîkarya Sûto min ji wana gele stran û awaza nivîsîne. Sûto çîrokên biçûk dinivîsîn ser bûyarên ji serborya wiye doxtiriyê. Pirtûkeke şêwirdariya doxtiriyê bona tenduristiyê jî çap kiriye. Sala 2006 çûye ber rehma Xwedê. Sê zarê min hene: du qîz, kurek: Nermîn, Nazê û Rostem. Nazê bi riya min diçe, konsêrvatorya xilas kiriye û bûye pispora muzîka kurdî. Naka jî li Austriyayê doktota xwe ser êtnologiya kurdî dinivîse.

Hûn rewîşa hunera kurda ya berê û îro çawa didin ber hev?

C. Celîl: Hergê em tenê wek statîstîk bidin ber çavan, stranê me bi taybetî û zargotina kurda bi giştî, berê gelekî dewlemend bû. Îro tu nikarî jiyana nû himberî ya kevin bikî (bi hevra qiyas bikî). Gelek tişt hatine guhastinê. Pêşdaçûyîna jiyane mezine. Rewşa berê bi odava, zozanê rengînva xemilandî bû. Civaka berê bi hevra rûniştina êvar-êvar li her gundekî û li her obekê da îro tuyê li ku bivînî? Aûdîtorîya guhdara jî gelek hatiye guhastinê (guherandinê). Stranê kurdî bi radio, têlêvîzyon û dengnivîsoka li her malekê da cî girtiye. Bawerke, herkes, kê ku bengiyê ser stranê kurdî be, dikare li berîka xweda bi sedan strana bigerîne û hergav lê guhdarî bike. Dengbêjê îro, îdî hunermendin, xwe hînî mîkrofonê û studioyê kirine, stranê xwe gorî daxwaza dilê xwe disêwirînin, yan jî stranê gelêrî „hên baş“ çê dîkin. Ev çik min got proseseke normel, tebetiye, li civaka hemû gelanda jî em rastiyeke wiha dibînin. Îro daxwaz mezine, ku her stranek, ku hên li bin siyêda mane, nehatine tomar kirin, divê bi esiliya xweye paqîjsva bêne nivîsandin. Îro em gele tişt wunda dîkin.

Salên dirêje ku hûn li ser hunera kurda ya otantîk dixebitin û nasnama hunera kurdî baş nas dîken. Gelo li gor we cî û rola dengbêjên kurd di parastina hunera kurdî da çiyê?

C. Celîl: Stran û awaz nava dîroka gelê me da timê bûne bingeha ruhdarbûnê, şedê mêrxasiyê û mêranyê, pareke şayî û dewataye girîng, rêber û rêhevalên xerîbiyê, zelûliyê, şîn û girînê. Strana da jiyana rêal, bûyarên qewimî, ku dengbêja bi çavê xwe dîtine, bêguhastin, raste-rast, bi kela dil hatine strandin. Dengbêj berê û îro jî di nava gelê kurd da hêjayî rûmeta mezin, hizkirî û nirxibînd bûne. Dîroknivîsê gelê kurd Şeref-Xanê Bitlîsî „Şerefnamê“ mera hîştîye, lê ser bûyerên pey salên „Şerefnamê“ kes nenivîsiye, ew her bi riya stranên me yê dîrokî, yê mêrxasiyê û şera jî mera mîrat mane. Xudanê wan starana hîmlî dengbêjin. Her axayek, mîrek, serokeşîrek dengbêjê wana hebûne. Dengbêj rewşa koçk û dîwana bûne. Ber maqûla û torina dîwanada stranê şera û mêranyê strane, yê evîndariyê nestrane. Stranê wana bûne defterên dîroka her herêmekê û eşîrekê, lê belê bi zar. Heger di deftera dîroknivîsandî da ser bûyera tenê hizir û ramanê xudanê nivîsarê cî girtine, lê di stranên dengbêja da hizir û ramanên gel cî girtine. Heger girîngiya bûyerê çaranûsa gelva girêdayî bûye, stranê hûnandî zû bi zû belayî nava xelqê seranserî kurdistanê bûye û bûye demnivîsa wê demê, wan bûyara. Dewra dengbêja mezinbûye usa jî bona parastina dewlemendiya zimanê kurdî, fikirdariya kal û bava. Stîl û şewa strana xisûsiyeta psîkolojiya gel şimşat kirine û xuyatiya kurdîtiyê parastine. Îro dibistana dengbêjiyê ciyê xwe hîştîye ji êlêktronîkayê ra. Eva îşareteke, ku çarçova jiyandariya zargotinê, bi taybetî ya strana û muzîkayê ji bikiriya xwe û zelalya kurdewariyê rengguhêzî dibe. Destê profesîyonelên stranvana û

muzîkara awazên gelêrî bi motîvationên îroyînva cardin vedigerin nava gel. Ewana îdî stranê gelêrî, yên dengbêja nînin. Ewana bi xudanin û gorî daxwaza îro hatine sêwirandin.

Hûn ji kîjan stîla hunera kurdî hez dikin. Li gor we cihê hunera kurdî di nava hunera gelên Fars, Tirk û Ereba da di kîjan astêdaye?

C. Cemîl: Stîl ew şêwa stranêye ku ji aliyê stranvana va tê strîn. Stran çiqas nêzîkî bingeha gelêrî be, ewqas nêzîkî ber dilê mine. Hergê tu ji min dipirsî di nava malbatên stranada (janra) kîjanî ez zêde hiz dikim? Ezê bêjim hemû, stranên êpîkî jî, yên mêranîyê, evîndariyê, govend û dîlanê jî, yên şînê û dewata, hemû jî weke hev şîrin û bi nîrxin ji minra. Tu nikarî ji dayîkekê bipirsî: kîjan zarê te bona te zêde hizkiriye?!. Şîrinaya her yekî jî taybetiye, yek ser yekîrane. Stranê kurdî pirin, bêhijmarin, ewana bi giraniya xweva rewşa berêda mane û wek milkê çanda gelê kurd dinyayêva nenas mane. Xelq muzîka kurdî digire ji xwera dike milk. Wek tu bêjî zarokê kurda bibin, malê xweda mezin kin û ji xwera bikin ewlad. Divê komponîstê kurda pêyda bin, dibistana muzîka kurdî ava bikin, bi pisporî û dilgermî muzîka gelêrî bînin ser asta nû û bilind. Zanayê me di hine welatan da muzîka kurdî didine ber xizmeta çanda biyanya. Navê kurdiyê ser efrandinê xwe danayinin.

Huner û strana kurdî xwedî nasnameyeke çawane, ku wê ji ya gelên cîran cuda dike?

C. Celîl: Gelo te dîtîye kurdekî, yan kurdekê ku ji xwera nestrê?. Tu rastî kurda bêy li serê çiya, li deştê, li ser rê, xerîbiyê, şahiyê, şînê... kurd bê stran, bê awazên xwe debar naken. kurdê bê stran û awaz ew weke dara bêbere, şîn nîne, wek dara bêavdane ku hişk bûye. Heger taybetiya stran û awazên kurdî tunebiya, taybetiya kurdbûnê pêva tunebûya, ew ewqas hizkirî nedibû. Stran û awazên kurdî çi qalibîda bin, ji devê dengbêjê çi mîletî jî bibihêy ila tu nas dikî, wekî ew ji nava kurda derketiye, wê xerîb kirine, birine ji xwera û weka xwe distirên, bêtam û bêxwê ye. Gelo stranên me yên mêranîyê we di nava tradîsiyona stranvanên Ereba, Tirka, Farisa, Ermeniya dîtine? Na! nikare bibe. Ew dengê mêrxasiyê ye. Şîna ser mêrxasa, dengê perîşanbûnê nîne, ew dengê tolhildanê ye, ew dengê êşa wê hisê ye, ku mêrekî hêja ji nava gel çû. We stranê me yên evîndariyê devê kêda bihîstiye. Nikarin bistirên. Bi kurdî belkî bistirên, lê awaz û karaktêra wan strana bi zimanê xerîbda wê bibe qeşmerî, qefesa bê ruh. Stranê me yên şahiyê an jî govendê gelên cînar ji xwera dibin, distrên û dikine milkê xwe. Rastî bêjim, ewana bi dize-diz naben, ewana me eşkere talan dikin.

Bi dîtina we: Ji welatên ku kurdistan dagîrkirine, kê bêtir huner û çanda kurda talan û asîmîle kiriye?

C. Celîl: Tu bêje kê nekiriye. Çawa em, kurd, usa jî çand û hunera me bê xwayî bûye, em weke pezê bona kêrê bûne. Zana û hunermend, nivîsarvanên me keda xwe danîne li xezna dîrok, çand û hunera xelqê da, xelq jî (dema heyîna kurd înkâr kiriye) çanda wî jî milkê xwe hesibandîye û ji xwera biriye. Çiqas stranvanên me hene ku mecbûr yan ne mecbûr bi kêfxweşî stranê me bi zimanê dagîrkera strane û ji alyê wana ve hêjayî çepîka û baqê gula bûne?!!!

Temenê we bû 70 sal, di 70 salên derbasbûyî da we çend berhem afirandine?

C. Celîl: Rastî bêjim pîr jî nînin, lê min nejimartiye. Belkî ser pîrsa we, ez bicerbînîm lîsteke biçûk jê derxim. Pirtûkên ku stran û awazên gelêrî min tomer kirine û bi note çap kirine evin:

1. Kilamêd Cimeta kurda. Êrîvan, 1964. 75 stran.
2. Kilamêd cimeta kurda. Moskova, 1965. 100 stran. Bi tîpên Latînî. Peyv bi wergera Rûsî.
3. Kilam û miqamêd cimeta kurda. Moskova, 1973. 103 stran û awaz. Bi tîpên Latînî. Peyv bi wergera Rûsî.
4. Stranê cimeta kurda. Êrîvan, 1977. 103 stran.
5. Kilam û miqamêd cimeta kurda. Stokholm, 1982. Bi tîpên Latînî.
6. Kilam û miqamêd cimeta kurda. Moskova, 1985. 102 stran û awaz. Bi tîpên Latînî. Peyv bi wergera Rûsî.
7. Goraniye milliyekanî kurdî. Hewlêr. 1998. 100 stran. Bi tîpên Erebî.
8. Stran û dîlanên kurdî. Benda I. Êrîvan, 2001. 157 stran û awaz. Tevî Naza Celîl. Bi tîpên Latînî hatiye çapkirin.
9. Stran û awazên kurdî. Benda II. Êrîvan, 2002, 241 stran û awaz. Tevî Naza Celîl. Bi tîpên Latînî. Pêşgotin bi Almanî.
10. Goranî millî kurdî. Sulêymanî, 2004. 100 stran. Bi tîpên Latînî û Erebî.
11. Stran û awazên kurdî. Hewraman. Benda III, Êrîvan, 2006. 179 stran û awaz. Bi tîpên Latînî.

Starnên gelêrî veçêkirî bona koma sazbanda

12. Stranên kurdî yên gelêrî. Para I. Bona koma sazbanda. Êrîvan, 2001. 20 stran.
13. Stranên kurdî yên gelêrî. Para II. Bona koma sazbanda. Êrîvan, 2001. 20 stran.

Gelek stranên kurdî jî hene ku di berevokên cude-cudeda çap bûne. Stran û awazên ku di van pirtûk û berevoka da çap bûne, min tomarkirina wana hên ji dawîya salên 50 despêkiribû. Alîkarya bavê min ji minra pîr mezin bû. Ez hê 15-16 salî bûm, bavê min bi xwera dibir gunda û me tevayî guhdariya stranbêja dikir, paşê wana gazî dikir, dianî Êrîvanê studiyê dengê wana bona radyoyê dinivîsî. Hebûn dengbêj hema usa dihatine radyoyê bona dengê xwe

binivîsin. Êvarê vedigeriyan dihatine mala me xew dikirin. Hingê birayên min Ordîxan û Celîl ji wana gelek tişt dinivîsîn. Stranê ku bona radioyê negotibûn min digirt ji xwera. Paşwextiyê gava min xwendina xwe ya pêşekî ser muzîkayê li xwendengehên bilind da berdewam dikir, ez diçûme gundên Ermenistanê, Tibîlîsê û min stran dicivandin. Di jiyan mînda rojên here bextewer ew bû, ku çend cara ez çûme kurdistanê û welatê şîrin min bi çavê xwe dît. Çûyîna kurdistanê ji mira xewna şeva bû, ku bû rastî. Sala 1988 tevî birê xwe Celîl ez çûme gera zanistiyê li nava kurdên Sûryayê. Çûme li Helebê, Çiyaê Kurmênc, li Ein Erebe, Qamîşloyê, Dêrikê. Li çiyaê Qereçox, nava eşîra koçera min bi sedan stranên wek cewahir civandin, Celîl jî stranê êpîkî, çîrok û çîvanoka dinivîsî. Stranê ku min li Sûriyayê, bi taybetî nava koçera tomar kiribû li berevoka benda 2 (sala 2002) weşand.

Çil stranên gelêrî ku awazên wana bi xweşîkbûna xwe gelekî bala min dikşandin ser xwe, min bona çend amûrên orkêstrêrayê veçêkiriye. Wan stranan bi semfonîk orkêstira li Sulêymaniyê hatiye dengnivîsar û ketiye ser CDyê.

Projeyên li pêşberî we çine?

C. Celîl: Karê tomarkirina stran û awaza ez berdewam dikim û dil heye bendên nû bidime çapê. Îro, wek ez dibînim ji tomarkirina stran û awazên kurdî, ku hên nehatine civandin pir mane û ewana ber govenda mirinê ne. Divê em wana bicivînin û biparêzin, li wana xudî derkevin. Sibê, dusibê tiştên tomarkirî dib in dokûmênt, şedenivîs bona dîrokê, bona îzbatkirina kurdbûna wana.

Di jiyanêda bîranîna te ya herî xweş û nexweş kîjane?

C. Celîl: Bîranînên xweş jî û nexweş jî gelekin. Bicerbînim ji wana yek du-du biniqînim. Yek wekî, min dema gavên nû di warê tomarkirina stranên kurdî da despêkiribûn, komponîstê dînya naskirî Aram Xaçatûryan, gava destnivîsa berevoka min dîtibû, gelekî kêfxweş bibû û fikra xwe bona çapkirina pirtûkê erênî dabû xuya kirin û pêra jî şikil-nîgara xwe bi diyarînivîsê ji minra şandibû. Yek jî ew bû, gava min didît bavê min hergav, dema pirtûkên min çap dibûn (yên birê min jî her wusa), çawa pê şa dibû, pirtûka nû digirte destê xwe û paç(maç) dikir û heftek du-duya jî datanî bin serê xwe û paşê radiza. Ji tiştê xirab, dilêşî jî hebûn, mînak, wekî stranê me hine mîletê dora me sernavê xwe distran û navê kurd hilnedidan, yek jî gava pirtûkê min li çap dibûn, hine kurd ji hewsûdî û zikreşî dikirin û ne bi dostanî pişt minva xeber didan.

Mezintirîn xwezî û an jî daxwaza te ya niha çiyê?

C. Celîl: Wekî Xwedê 20-25 salên min yên derbazbûyî vegeranda û hêza fizîkiyê têra min bikira minê bi meha li kurdistanê gund bi gund bigeriyama û

minê stran û awazên gelêrî tomar bikirana, yek jî wekî ew çî ku min tomar kirine têra sê-çar benda, ku êdî amedene, min karîbiya çap bikira.

Gelo we bîranînên xwe nivîsandine?

C. Celîl: Min despêkiriye û navbiriye daye. Ezê berdewam bikim gava bendên amade bidime çapê.

Nêrîna te li ser hunermendên jêr çiyê? Hesên Cizîrî, Şakiro, Şeroyê Biro, Şivan û Gulistan Perwer, Meyrem Xan, Reşîdê Baso, Aramê Tîgran.

C. Celîl: Te navên xweş hilbijartine. Te dikaribû navên wana berdewam bikira. Evana gişk jî stûnê hunera kurdî û muzîkayê bûne. Dengbêjên bijare tu nikarî ber hev bidî, bêjî kîjan çêtire. Heryek jî wana xudî merîfet, zên û dengêkî taybetiye. Stran hene ku li nava dîrokê bi stran û dengê wana hatine naskirin, dubarekirin ji aliyê yekî din, bandora wê ewqas xurt nabe. Sebebeke dinê jî heye. Ew stranana dîrokîne, dem ser wanara derbaz bûye, ewana dilê guhdarada îdî çiyê xwe girtine. Dem wana kiriye pîroz û hizkirî, bi wê jî ewana nemir dimînin. Çawa huner nemir û her ûsa jî hunermend bi şureta xwe nemire. Stranên Şivan Perwer, ew tenê stran nînin, ew hîmana (sirûda) şorişê nebûn, nasnameye kurdbûnê, hisa serbilindiyê û mêrxasyê xûna meda difûrandin. Şivan Perwar hunermende, ku di bin giranya dîrokê da, giranya xizmeta xweda bûye Hêrkûlê, lêgênda zêndî. Lê stranê Meyrem Xan, Kaws Axa, Hesên Cizîrî, Şeroyê Biro..., navê kîjanî hildî, wekî karîbî bi têra wana wesfê wî7ê bidî? Karekî hêsan nîne. Ew tev taca zêrîna hunera kurdî ne. Kar-xebatê wana yê dîrokê da nemir bimînin.

Ji deng û stîla kîjan stranbêjî û hunermendên ku niha di qada hunera kurdî da dixebitin, hez dikin û ox dikin?

C. Celîl: Rastî ez bêjim, pirseke çetin we da. Naka dengbêjê me yê baş hewqas pirin û piranya wana jî ewqas başin, ku ez ditirsim navê yekî, yan jî yekê bidim û yê dinê bîr bikim. Belkî bi hunera hinekara ez hê nebûme nas jî, ji ber ku sêlikên wana negihîştine destê min. Hingê kêmnavkirin ji aliyê min ve dibe neheqî. Hergê rastiya hunera mezin dipirsin, herin ji gel bipirsin. Stranê kîjan dengbêjî gel pir hiz dike, a ew jî wê bibe ew OK ku hûn digerin.

Belkî hûn wek jineke kurd û hunernas baştir ji kesên din bikarin bersiva vê pirsê min bidin: Cihê jina kurd di hunera kurdî da li kûye?

C. Celîl: Rola jina kurd him di civakê da (civaka kurdî, ne ya îslamî), him di malê da berbiçav û xurt bûye, ne kêmkî rol û bandora mêra bûye. Jina kurd him çekdar bûye, him jina dilovan, him dayka dilnazik û heyran bûye, him cînara baş

û xebatkara mala xwe. Dilê nazik timê dengbêje. Di nava zargotina kurda da tune bergeh, ku hunermendiya jina kurd têda cî negirtiye. Stranên evîndariyê di keçkanyê da ji wanara meydana dîharkirina hiss û evîna gur bûne: ber edetên kevin - dengê dijberiyê. Di nava xebat û karê nav malê da (Teşîrêstinê, meşkê, dankutê, danhêrkê, qehwe hêrandinê, tewinkariyê) strane. Stran xebata giran hêsa kiriye. Wana straye bi hevra, bi kom, hinekan jî vegerandine. Stranên şînê milkê jina bûne. Stranên dilkovaniyê şîna giran sivik kirine. Û her weha, gava dîroka kurda jî vedikî, dibînî ku aqil, kemal, sirafet û hunermendiya jina kurd ji tebyeta kurdaye çiyayî xuliyê. Dot û zeriyan kurda siruştî, wek cimaet dibêje ji dayîna Xudê hunermend bûne, ji çalakiya nava civatê da bêpar nemane. Mîrasa kal û bava, di gela bergeha zargotinê da payê pirê jin parastine û jiyandar kirine.

Salên dirêjin ku hûn di kar û xebata hunerê da ne. Rewsa îro ya hunerê di nava kurdên Qefqaziya da çawa dibînin? Paşroj û qedera kurdên wira çawa dibînin?

C. Celîl: Em kurdê Qefqaziyayê payê pirê mihacrê ji Turkiya Osmanî bûn. Me mal û jiyana xwe li ser kelefa wêrankariyê, perîşanya sosyal û aboriyê ava kir, hêlûna xwe hûnand, em bûn xwedî nasnama xwe û ziman û çanda xwe parast. Hêlûn avakirin û jiyana geşkirin paşî wan şîpûkên giran, ku hatibû serê kurdên mihacir ewqandî(ewqasî) karê hêsan nebû. Jêra dema dirêj û hereket divya. Pir hindikî em gihîştibûn destanîna, ku bala kurdên kurdistanê jî dikşandin ser xwe. Pey hilweşîna Sovyêtê, civaka wê û bihaneyên merivhezîyê, mafên hindkayan, bi çarkêva her tişt rabû û dora kurda xeyrî. kurda dîsa riya mihaciryê dane ber xwe. Icar ewana hêwrek û sitarek cîkî, ser erdekî ser hev, dora hev nikaribûn bidîtana, ku sitar bûna. Rûsya mezin hemiya cî kir. Erdnîgariya wê serî heye binî tune. Ji civaka berê tişteke nema. Parastina çand û ziman bêhîvî û kurtejiyan bûne. Zordarî û bindestî tune, lê şertên mihobûnê bi xwe faktorên obêcêktîvin ku kurdên Qefqaziyayê wê hêdî-hêdî bihelînin. kurdistana aza, serbixwe û yekgirtî, ewe riya jiyandarya me gişka, avakirina civaka kurdî ser xweliya weten, ser kaniya emekdar û dayka helal.

Jiyana Cemîla Celîl bi kurtî

Cemîla Casimê Celîl, komponîst û muzîkazane. 19 fêbrarê sala 1940-î li bajarê Êrîvanê - paytexta komara Ermenistanê, li mala rewşanbîr, şayîr û kurdperwerê navûdeng Casimê Celîl ji dayka xwe bûye.

Bi daxwaza dê û bavê xwe Cemîle tevî xwendina li dibistana normal (1948-1958), çûye dibistana taybetî ya muzîkayê li ser navê Alêksandr Spêndyaryan. Li vê dibistanê da Cemîla hînî nota û lêdana ser piyano bûye. Piştî temam kirina dibistana dehsala, Cemîle li sala 1959 dibistana muzîkayê ya heşt sala jî xilas kiriye û li sala 1960 bûye xwendkara(stûdênta) kolêca muzîkayê ya ser navê Romanos Mêlîkiyane çar sale. Li vê kolêcê ji bona dibistana mamostayên

muzîkayê amade dikirin. Li sala 1964 Cemîla Celîl kolêcê xilas dike û diçe nehîya Telînê (li Ermenistanê, li ku 12 gundê kurda hebûn) û salekê li navenda nehîyêda di dibistana muzîkayê da dibe mamoste. Bi çûyîna Cemîla Celîl li Telînê gele kurdên vê nêhiyê dilgerm dibin û zarokên xwe dişînin wê dibistanê, ku ber destê Cemîla Celîl hînî muzîkayê bibin. Salên 1960-1967 Cemîla Celîl li dibistana dehsalada bi navê Maksîm Gorkî mamostatîya dersêns muzîkayê dike. Tevî karê mamostatîyê Cemîla Celîl xwendina muzîkayê berdewam dike û sala 1964 dibe stûdênt(xwîndevan) a Konsêrvatorya Êrîvanê ya ser navê Komîtas û li fakûltêta teoriya muzîkayê pênc sala dixûne heta sala 1969-an.

Hê Cemîle li konsêrvatoryayê dixwend, pêra jî ewê dest bi karê hêja dike, dibe rêdaktor(berpirsyar) a para muzîka kurdî li radioya Êrîvanê ya xeberdanê bi zimanê kurdî. Ji sala 1967-a heta sala 2002 Cemîle Celîl sî û pênc sala li radioya kurdî da karê xwe yê muzîkzaniyê berdewam dike.

Pir bi nirx û mezine xizmeta Cemîla Celîl di ber kultûra kurda da, xasma li ber huner û muzîka kurda ya gelêrî da. Fonda muzîka kurdî ya radioya Êrîvanê bi hêz û tuwanaya Casimê Celîl û Cemîla Celîl hatiye ava kirin. Casimê Celîl ji sala 1955 heta sala 1963 û paşê Cemîle ji sala 1967 heta naka li Radioya Êrîvanê da „Fonda muzîka kurdî“ ava kirine û xudîtî li wê fondê kirine. Her tenê bi destê Casimê Celîl 700 stranên kurdî yê pêşîn û xweşik, yê ku heta îro bi radioya kurdî tên weşandin, hatine amade kirin. Yê mayî jî dora 1000 stran û awaz bi destê Cemîlê hatine civandin û ewana li wê fonda zêrînda ciyê xwe girtine.

Hê li ser kursiya dibistana muzîkayê, dema Cemîla Celîl xwendkar bû, bin bandora bavê xwe, evîna xizmeta kultûra gelê kurd di dilê Cemîlê da cî digire û karekî wiha dîrokî dide destpêkirin. Pêşiyê stranên kurdî li ser piyanoyê lêdide û paşê wan stranana dike nota. Sala 1964-a berevoka ji van strana - 75 stran, bi pirtûk li Êrîvanê çap dibe. Cemîla pirtûka xwe ya pêşîn pêşkêşî şehîdên kurda kiribû, şehîdên ku jiyana xwe boy azadiya kurdistanê dabûn. Ew dem dema giran bû ji bona kurdistanê, gelê kurd li Îraqê dijî hikumetê şerê jîyan û mirinê dikir.

Salekê şûnda, sala 1965an li Moskovayê berevoka Cemîla Celîl ya du-duya (100 stran) bi tîpên Latînî, têksta kurdî bi wergera ser zimanê Rûsî çap dibe. Ev berevok bûyareke girîng bû di jiyana çanda kurdî da, ji ber ku temamiya muzîkar û muzîkzanên Sovyêta cara pêşîn nasya xwe didan bi muzîka kurdi ya dewlemend û bi dewlemendiya wê dihesiyan. Moskova ji muzîka kurda hez kir. Baldariya mezin ser muzîka kurdî rê vekir ber Cemîlê, ku karê xwe berdewam bike û xûdana enya xwe ya salên dîr-dirê car din bi du berhemên bi nirx û nû, yek li sala 1973-a (103 stran û mîlodî) û ya dinê li sala 1986-a (102 stran û mîlodî) bi tîpên Latînî, têksta kurdî bi wergera ser zimanê Rûsî, li Moskovayê çap dikan. Cemîla Celîl berevoka pêncê li sala 1977 li Êrîvanê çap kir (103 stran û mîlodî). Di vê berevokê da muzîka kurdî bi pirawaziya xweva hate dîharkirin û ber çavê herkesî kifş bû ku muzîk û hunera kurda xwedî nasnama xwe ya

taybetîye. Têda tevî stranên govendê, stranên evîndariyê, yê mêraniyê, êpîka-dastanên bi navûdeng, stranê şînê, qewl û beytên Êzdiya jî cî girtibûn.

Bi dehan berevokên muzîkayê yen cûre-cûre da notanivîsên Cemîla Celîl ser muzîka kurdî çap bûne. Hêjaye bê gotin, ku hema sî û sê stran yên kurdên Qezaxistanê û Qirgîzstanê berevkirî bi notanivîsa Cemîla Celîl di berevoka „Zargotina kurda“ da (ji du cilda pêk tê), ku Ordîxanê Celîl û Celîlê Celîl çap kiribûn, têda cî girtibûn.

Berevokên stran û awazên kurdî, ku Cemîla Celîl nivîsîne bi pirtûk li Stokholmê, li başûrê kurdistanê (Hewlêr û Silêmaniyê), li Tirkiyayê jî çap bûne. Zêdetir ji pêncî salane ku Cemîla Celîl diçe gundên kurda û stran û awazên kurdî dicivîne û dike note. Di fonda muzîkayê ya malbata Casimê Celîl da ku bi hereketa hemû endamên vê malbatê hatiye ava kirin, ji deh hezarî zêdetir stran û awaz hatine civandin û tên parastin. Gundekî kurda li Ermenistanê nemaye ku Cemîla Celîl neçûye û stranên kurdî ji zarê dengbêja nenivîsîne.

Di sala 1988-a Cemîle Celîl tevî Celîlê Celîl rêwîtîke zanyariyê bi sê meha li Sûryayê kir. Geryan li nava kurdên Helebê, Çiyayê Kurmênc, Qamîşloyê, Dêrikê, Eyn-erebê û ciyên mayîn û dora 1000 stran û awazên hêja civandin. Berevoka vê civandinê bi pirtûkeke taybetîva çap bûye.

Cemîle Celîl li gelek konfêrans û sîmpozyûma da li bajarên Yeketiya Sovyêtê(berê), li Anglyayê, kurdistana Azad, Austriyayê, Fînladiyayê, Sûryayê, li Hollandayê, Polandê, Lîtvanyayê û ciyên mayîn pêk hatine, bi axavtinên zanyariyê li ser muzîka kurdî pêşda hatiye. Di kovar û rojnameyên cûre-cûrada gotarên wê li ser muzîka kurdî çap bûne.

Cemîle Celîl endama “Yeketiya Muzîkarên Sovyêt”ê bû û ya Ermenistanê ye. Endama yeketiya rojnemegerên Sovyêtê bû û ya Ermenistanê ye jî.

Di nava kurda da bûye taybetî, gava yek xwendina bilind distîne(diqedîne), zanîngehê bidawî tîne, xwe mezin û rewşenbîr dibîne, nivîsarekî biçûk dike û êdî ji xwera li pey nav digere, ciyê germ û nerm dixwaze. Pozê xwe ewqas bilind dike, ku gelê xwe êdî nabîne, lê bi navê gel xeber dide. Berevajî kesên wiha dema Cemîla Celîl xwendina bilind ya muzîkayê stand, ciyê germ negeriya, zanîna hunera muzîkayê ber xizmeta armancên pîroz danî, dest bi civandin û notanivîsarê stran û awazên kurdî kir, nivîsarên xwe kirine pirtûk û ji dîrokê ra, ji sedsalara hişt. Xîreta Cemîlê wek xîreta bavê wê bû, nexwest ku ew dewlemendiya mezin, xezîna kal û bava wunda bibe, bibe xurê xelqê. Her cara dilê wê diêşiya, gava stran û awazên kurdî bi radioyê, bi tîlêvîzyonê, di birc û serayê xelqêda wek muzîka gelên cînar: Azeriya, Ermeniya, Tirka, Ereba dibihîst. Cemîle stranên gelê xwe baş nas kirin, dît ku cînar ji me didizîn, talan dikin, dibin dikin milkê kultûra gelê xwe. Ji ber vê jî dilê wê nazik xemgîn dibû, birîndar û kovan dibû. Cemîle Celîl çentê mezin bi mekîna dengnivîsê(denggir), defter û qelemê xwe digirte destê xwe û gund bi gund, zozan bi zozan digeriya û ji zarê xelkê stran tomar dikirin. Giranya çentê, riya gundên ne ava, Cemîla nazik eciz nedikirin, nediwastandin, ji ber ku wê baş zanibû ku karê dike îro

lazime bê kirin, sibê wê dereng be. Keça kurda ya çeleng hîvya tu kesî nedima, zivistan biya, havîn biya yan jî payîz bûya, Cemîlêra tev yek bûn, ew hemû dema li nava gelê xwe da bû. Dengbêja gişka Cemîle nas dikirin, hurmeta wê li ba wan bilind bû û wê wek xuşka xwe qebûl dikirin û ber xizmeta wê bûn. Distiran, stran û awaz ber destê Cemîlê dibûn nota, herf-notayên reş û spî ser pelê kaxaza hev digirtin û dibûn pirtûk. Pirtûkek, du-du, sê-sê, çar, pênc... û hên berdewam dibin, çap dibin.

Karê ku xatûna kurda daniye pêşberî xwe û eva êdî 50 salin dimeşîne, karekî hêsa nîne. Îro jî gava jiyana Cemîla Celîl bûye 70 sal û ew bûye pîrka heft neviya(torina), dîsa wek berê, bi çelengiya ciwaniya xwe li pey stran û awazên kurdî digere, wan dicivîne, dike nota û bi awayê pirtûk dibine malê dîrokê. Şa dibe dilê Cemîlê gava dengbêjek ya jî zanayekî muzîka kurdî dibîne, lê bînteng dibe, kêfa wê dikeve, gava stran û awazên me yên kurdî di devê xelqê da dibihîse. Mirovek ku 50 salên jiyana xwe ji 70 sala diyarî karê vejyandin û komkirina muzîka kurdî kiriye, karekî pir giranbuhaye û hêjayî pesindayîne ye. Gere ji kesên wiha ra xelatên zêrîn bihata dayîn, lê mala bêdewletiyê wêran be, em kurd hêştta jî bêhêlinin. Hêjaye ku navê xizmetkarên xwediyê vî karî di dîroka gelê kurd da bi herfên zêrîn bîn nivîsandinê. Cemîle Celîl hewceyî van pesindayîna nîne, ji xwera li pey nav û nîşana negeriyaye. Di salên ku li Ermenistanê rewşa aborî pir giran bû û gelek rewşenbîrên kurd berê xwe dane Rusyayê, an jî çûne Ewropayê, Cemîla Celîl karê xwe li radioya kurdî berneda. Ew tevî du-sê hevalên xwe, ma li radioyê, karê xwe berdewam kir û nehîşt ku dengê radioya Êrîvanê bê birîne. Stran û awazên kurdî, axaftina kurdî ku dehan sala digihîştin hemû parçê kurdistanê û ber dilê hemû kurda da gelek şîrin bûn, hêştta heta îro jî pêlweşîn dibin û jiyandarin. Bawer nakem qet jî bimirin. Radio ya Êrîvanê - ocaxa kûltûriyê ya kurda, ku bingeha wê bavê Cemîlê (Casimê Celîl) danîbû, bê xwayî û xudan nema. Keça helbestvan û rewşenbîrê hezkirî Cemîla Celîl xwedî li milkê gelê xwe derket. Hêjaye ku li vira bêjim gotinê kal bava: „Şêr şêre çî jin çî mêre“.

Em bi dil û can, bi hezeke mezin 70 saliya muzîkazan û komponîsta gelê xwe ya hezkirî Cemîla Celîl pîroz dikin û jêra jiyaneke teji bextewerî, dirêj û karê bi ber û berhem dixwazin.

NOT: Ez sipasdarê mamosta Prof. Celîlê Celîl im ku di pêkanîna vê hevpeyvîne da hevkarîya min kir ku ez ji rêya dûr xwe bigehînim Cemîla Celîl û ev hevpeyvîn wiha bikeve ber çavên we. Ger ew nebûya bêgoman karekî wiha hêsan nedigehişt encamê.

Arşîva Foto: Cemîla Celîl û Prof. Celîlê Celîl

“ME TEYBEK GIRT Û KURDÎ TOMAR KIR”

'Me teybek girt û Kurd tomar kirin' REHMÎ YAGMÛR / HÊLÎN CÛDÎ - ANFTaybet / 07:26 / 09 Avrêl 2010 YÊRÊVAN

- Cemîla Casimê Celîlê bi piyanoya xwe careke din giyan da kilam û stranan, ew

bi note kirin, kirin pirtûk û arşîv kirin. Cemîla Casimê Celîl niha 70 salî ye, ji 6 saliya xwe ve ye ew xerîkî Muzîka Kurdî ye û pê re dijî. Ji bo wê, muzîk şêweyekî jiyanê ye.

Cemîla Casimê Celîl, ku ji bo nemirkirina Muzîka Kurdî kedeke bêhempa daye, dibêje, 'Heta ku ez li dinyayê xweş bim, karên ku ez bikim hene'.

Celîla ku dibêje, 'Gundên Kurdan, jin, mêr û dengbêj, ji min re mîna dibistanekê ne, me teybek girt û Kurd tomar kirin,' hê jî bi ahengeke ku mirov hişmiraz bihêle dixebite.

Celîla ku zêdetirî 15 berhemên wê yên wekî 'Kilamên Cimaeta Kurdan', 'Goraniyê Milliyekanî Kurdî Hewlêr' hene, niha jî pirtûka bi navê 'Stran û Awazên Kurdî' bi dawî kir. Di vê pirtûkê de, cara yekem e wêneyên hinek dengbêjan jî cî digirin.

Celîla ku dibêje, 'Kurd bê dewlet mane. Lê keleporeke çandî ya xurt afirandine', mezintirîn daxwaza wê berfirehbûna zimanê Kurdî ye... Em li gel Celîla ku rexne li nifşên nû yên Kurd digire, ku bala wan ne li ser çanda Kurdî ye, li Yêrêvanê axivîn.

BAVÊ MIN LI FÎQÊ DIXIST

'Ez di sala 1940'î de ji dayîk bûme. Bav û dayîka min gundiyên hev in, ji gundê Qizilquleyê yê Dîgora Qersê. Bi raya min, 'sêwîfî' ew e mirov zimanê xwe û gelê xwe ji bîr bike. Lê ew mirovên dilpak bûn. Deverên Kurdistanê yên ku ew jê hatibûn tu caran ji bîr nedikirin. Bo nimûne, pîrika min timî qala gundê Bêzêrtê yê Qersê dikir, tu caran xizim û merivên me û cîranên xwe ji bîr nekirin. Ji ber ku welatê xwe di dilê xwe de digerandin.

Bavê min, piştî ku di 20 saliya xwe de dibistan kuta kiribû, di Çapxaneyê Ermenistanê de bûbû berpirsê Beşa Redaksiyona Kurdî. Dayîka min jî Beşa

Kurdî xwendibû. Dema bavê min dest bi xebata xwe ya rewşenbîriyê kirî, em biçûk bûn. Mala me her dem qebralix bû, yê ku dihatin jî, bi pirranî Kurd bûn. Vê jiyana me bandoreke mezin li ser xebat û ramanên min hişt. Jixwe di vê mijarê de nêzîktêdayîneke bavê min a bêmimûne hebû. Digot: 'Hûn çî dikin bikin, lê ji bîr nekin hûn Kurd in.' Ji ber vê, Ordîxan bû wêjevan. Celîl jî bû dîrokzanê Kurd.

Min zarokatiya xwe bi muzîka Kurdî derbas kir. Carinan yê ku dihatine mala me digotin, carinan jî, min ji teybê guhdarî dikir, lê muzîk her gav hebû. Bavê min li malê li fiqê dixist û li welêt hînî vê bûbû. Bavê min ne neteweperest bû, lê heyranê çanda Kurdî bû.

MIN PIRTÛKA PÊŞÎN DI 21 SALIYA XWE DE DERXIST

Min di temenê 6-7 salî de dest bi dibistanê kir, dema ku ez di pola duyem de bûm, min dest bi Dibistana Muzîkê ya Aleksandir Sipîtzaryanê kir. Ango min du dibistan bi hev re dixwendin. Pişt re min pola 11'an qedand. Di vê navê de, min perwerdehiya xwe ya muzîkê di Beşa Romanos Melîkyanê de domand.

Ez hê di sala 1956'an de xwendekareke ciwan bûm, bavê min ez dibirime radyoyê û li wir min kilamên Kurdî bi piyanoyê lê dixistin. Ji van hinek di arşîva radyoyê de hene, hê jî têne parastin. Ango ez hê 16 salî bûm, min jixwe ev bi piyanoyê lê dixistin.

Bavê min timî behs dikir, digot, divê stranên Kurdan ên gelêrî bêne binotekirin û nivîsandin. Diçû dihat, lê ji vê mijarê nedigeriya, bi raya wî, tişteki zehf girîng, tişteki jiyani bû, ku ji bo parastinê Muzîka Kurdî bihata binotekirin. Ji ber ku arşîveke Kurdan a neteweyî tunebû. Parastina van kereseyan ji ber tişteki din jî girîng bû; wê şifreyên dîrokê paşê pê bihatana xwendin. Wî hê di sala 1952'yan de ev yek digot.

Lewma jî, min di 1964'an de dest bi xebatê kir. Ji min tirê ez wê hingê 23-24 salî bûm, min 75 stranên Kurdî yê gelêrî kirine noteyê û bi sernavê "Kilamên Folklorê Kurdî" ew kirin pirtûk. Pirtûka min a pêşîn wan çaxan gelekî deng veda. Ji ber ku kesî di wî temenî de pirtûk nizanin çî nedinivîsand. Sovyetê jî destûr nedida her kes rabe ji xwe re pirtûkan binivîse û bide weşandin, wekî niha azadî tunebû.

ME TEYBEKGIRT Û KURD TOMAR KIRIN

Bavê min ji Celîl re makîneyeke fotrafan û teybeke mezin kirî. Wî gote me, "hûn ê herin gundan, li wan deran birrek destan, dîrok, gotinên mirovên mezin, zêmarên jinan, çîrokên mirovên kal û pîr hene, ku ji welêt, ji axa xwe bar kirine

hatine van deran, hê jî sax in, hûn ê herin wan gişan tomar bikin bînin, bila di arşîvê de bimînin”. Nedigot, ‘Pirtûkan biweşînin’, digot, ‘berhev bikin’. Ji gotinên wî me fam dikir, wekî eseh ev yek bê kirin.

Ez jî bi Celîl re diçûm, min muzîkên Kurdî tomar dikir. Bavê min kesekî dûrebîn bû. Dema ku ez niha tiştên ku qewimîne dibînim, ez wateya gotinên bavê xwe yên wê hingê baştir fam dikim.

Niha kamera, kompîter û teknoloji bi pêş ketiye, lê ji ber ku zimanê Kurdî nayê bikaranîn, ji muzîka xweserî me, ji çand û nasnava me, ji bingeheên me bidûrketin diqewime.

Dema ku Ordîxan dihat, bi Celîl re diçû xebatê, lê di xebatên min ên li ser amadekirin û weşandina kilam û stranên de her duyan jî alî min dikirin. Min kilamên li ser şîrîtan hatî gotin werdigerandin noteyan. Digotine min, ‘tu noteyan çêke û tekstê amade bike, di karên mayînan de em ê alî te bikin’. Heke ne ji wan bûya, piştî ku min mêr kir û zarok jî çêbûn, wê ji bo min pirr zehmet bûya ez van kar û xebatan bi rê ve bibim.

Paşê min bi Stoyê Cindî re mêr kir, bi xwe jî profesor bû û kesekî wisa bû, ku her kesî jê hez dikir. Ji bo ku ev xebat hê zêdetir bi pêş de here, min ji wî gelek piştgirî girt. Wexta ku em li Masîsê diman, nas û dostên me gelek bûn. Li wan derên nêzîk kî çav bi hinekên kilambêj biketa, bi dest xwe re dihat digot, “Cemîle, teybê bîne, dest bi tomarkirinê bike”.

Di pey re ez çûm Tiflîsê, zêhn û dilê wan jinên cil û bergên kevneşopî wergirtî mîna oqyanosê bû, her yek arşîveke zindî bû. Dema ku min kilamên ku wan di malên xwe de digotin tomar dikir, gelekî şa dibûn. Dema ku civatên mezin digeriyan, kilamên Kurdî digotin, diketine nava gilî û galegalan. Dema ku min ew tomar dikirin, Ordîxan û Celîl jî ji aliyekî ve çîrok, serhatî û gotinên pêşiyên dinivîsandin. Êdî gundên Kurdan ji me re bûbûn dibistan û navendên lêkolînan.

Min birrek kilam û destan tomar kirin. Lê çandê devkî ya wisa dewlemend heye, wekî hûn dikarin ji vê bi tenê beşekê bixine nivîsê û bi note bikin. Wekî din jî, pêwîst e mirov kilaman tevî tilîliyan û ahenga Kurdî û tevî hemû bedewiya wan biparêze û wisa bixe ser noteyan.

Materyala me heta roja îro berhev kirî ji çend hezaran derbas kiriye, lêbelê min ji van bi tenê nêzîkî 1000 heb di 10 pirtûkan de civandine.

Wekî din jî, min bi Ordîxan re, di sala 2002’yan de, li Kurdîstana Başûr xebat kirin, em bi taybetî li deverên ku Hawramanî lê dimînin xebitîn. Me ziman nizanibû û ji me re gelekî zehmet bû. Ji bo tomaran û bijartinan em bi rojan

xebitîn. Dema ku ez vegeriyam, ji bo guhestina wan a ser noteyan ji salekê zêdetir xebitîm û min ev di pirtûkekê de kom kirin.

Kesekî ku piçekî ji muzîkê beşer bike, bila muzîkjen be an jî guhdar be, dikare tê bigihîje bê ka parçeyekî muzîkê yê kîjan gelî ye. Tona parçeyekî, peyvên wî û şeweyê wî şifreyên civakî yên wî gelî hildigirin. Aliyên muzîka Kurdî yên xweser hene. Hinekên din bixwazin kilamên Kurdî bibêjin jî, nikarin di vê yekê de başbaş bi ser bikevin. Bêtir ton, teql û gotin destnîşan dike bê ka ew kilam kilama kîjan gelî ye. Beste û awaza muzîka Kurdî ya zargotinî dewlemend e. Gelek welatên ku cîranên me ne, eger çi bi darê zorê, eger çi bi talankirinê û eger çi jî bi dijminatîya xwe ya xef, kirin ku muzîka me li ser xwe bihesibînin û hê jî yên bi van kar û kiryanan berdewam hene. Ji ber ku roja îro muzîkên gelêrî û muzîkên folklorîk tene mereqkirin. Niha hemû cîhan keleporekên zargotinî mereq dike. Çima ku ev çi qas diçe, ew qasî kêr dibin. Kurd bê dewlet mane. Lê keleporeke çandî ya xurt afirandine. Aliyên wan ên ew çend ecêb hene, bo nimûne, karîne parçeyekî bi naveroka xwe ve bi têra xwe dramatik bi awayekî pirr cihêreng bistrên. Gelekî din li ser rûbarê cîhanê nîne, ku di şînan de muzîkê bi vî qasî bi kar bîne. Gelê Kurd xwestiyê mezintirîn razên xwe yên çandî û jîyanî bi muzîkê biparêze.

PÊWÎST E RESENIYA MUZÎKA KURDÎ BÊ PARASTIN

Êdî birrek kanalên Kurdan ên televîzyonê hene. Ev yek min gelekî şa dike. Hergav dirgav stranên Kurdî yên nû didine ser. Ev yek mîna kulîlkên nû bişkivî ne, kêfa min tîne. Lê di muzîka serdema me de, ji estetîka muzîkê zêdetir, estetîka dîmenê derdixin pêş. Ev yek carinan dihêle, ku muzîk li ber siya dîmenan bimîne. Wekî din jî, hevkartêkirina di nava cemawer de jî cî bi cî ziyane digihîne reseniya muzîkê. Dema ku nikaribe reseniya awazan biparêze, şewegotineke û muzîkeke xurt pêk nayê. Wekî ji bo tiştine din, ji bo muzîkê jî resenî pirr girîng e. Eger hat û ev yek hate têkdan, qewîniya wî parçeyî jî çu namîne. Vediguhere berxwariya demkurt.

JINAN BÊTIR KILAMÊN DILAN GOTINE

Dema ku em diçûne gundan, jinan şerm dikir bidî mêran kilaman bibêjin. Jin zêdetir stranên dizanin û ji hemûyan bêtir karîne stranên di dilên xwe hilînin û bi tiştên ku dîtine şirove bikin. Lê tiştên mêran gotî zêdetir hatine weşandin. Ango yên jinan zêdetir veşartî mane. Şermoketî mîna veşartina hezkirinê ye. Timî tiştên ku mêran gotiyê wekî parçeyên evîne hatine dîtîn, lê yên ku jinan afirandiye zêdetir veşartî mane. Êdî jin dibêjin û distrên, geşedan heye. Lê berê ev yek şerm bû. Jinan bêtir kilam û stranên li ser dilan, xwezayê, hezkirinê û civakî gotine û strandine.

YÊRÊVANA NÛ WELATÊ ME YE

Yêrêvan her dem ji bo Kurdan bûye navendeke ku bala Kurdan her li ser bûye. Lêbelê êdî bisînorkirin hene, bo nimûne, weşana Radyoya Yêrêvanê saet û nîvek bû, niha bûye nîv saet. Wekî din, ev der ji bo Muzîka Kurdî mîna akademiyeke bû, lê niha hema hema hatiye girtin. Rojnameya Riya Teze hewil dide bi keda du kesan li ser piyan bisekine, an jî ew hewil didin temenê wê dirêj bikin. Ev tişt hemû girêdayî dewletê nîn in, Kurdên li Ermenistanê, nişên nû îşê xwe jê naynin.

Lê ez ne reşbîn im, niha tiştên hê mezintir li Kurdistanê diqewimin. Ji vir û wiha divê em her tiştî bikin malê welêt. Muzîk û hemû nîrxên mayîn ku bibin malê wir, ew ê bibin mayînde.

Bi tenê Kurdistan dikare dilê me yê birîndar pak bike. Divê em Kurd xwe pak bikin. Ji me û pê ve tu gel nikare me pak bike. Ji ber vê yekê jî, pêwîst e em hev fam bikin û pîrs û arîşeyên xwe bi rê û rêbazên maqûl çareser bikin. Ango, Yêrêvana nû welatê me ye.

HETA KU LI DINYAYÊ XWEŞ BIM EZ Ê BINIVÎSIM

Dibêjin, wekî ez 70 salî me, ev tê ber guhê min. Lê ez hest bi xwe nakim, wekî ez 70 salî me. Mîna keçeke xama tiştên ku divê ez bikim hê jî hene. Hê jî mîna keçeke xama dixwazim li muzîkê guhdarî bikim û li ser muzîkê bixebitim. Beriya ku ez bimirim, min dil heye ez hebekî din jî xebatan bikim.

Bi min, heta ku Ruhstîn bê ser mirov, divê mirov dom bi vê xebata pîroz bike. Hela xebata ji bo vî gelî pîroz e. Ji ber ku wê rojekê bên û bibêjin, wekî ev kilam an jî stran li ber nemanê bû, baş bû ev parçe hate binotekirin. Xewn û xeyala min ev e û ev yek beşera min xweş dike.

Zîne biçûka malê ye. Heye ku ji ber wê yekê ye ji me gişan re wekî miroveke pîroz e. Wê Beşa Wêjeyê ya Maksîm Gorkî ya Rûsyayê xwend. Pirtûka “Hikayetên Civata Mayîn” wergerande Kurdî. Di pirtûka Ordîxên a bi navê “Zargotin”ê de, keda wê pîr e. Hinek pirtûkên Kurdî wergerande Rûsî. Dîsa pirtûkên ku ew li ser dixebite hene. Niha di Konserwatiwara Komîtasê de dixebite. Di mala xwe de jî, bi xebatên xwe yê li ser wergerê berdewam e.

Tiştê dawî yê ku min dil heye bibêjim. Divê em hebûna xwe, Kurdbûna xwe xwedî bikin. Heke rojekê bên û ji mirovan bipirsin, tu dixwazî dîsa ji kîjan gelî bî, ez ê dîsa bibêjim, “ez dixwazim bibim Kurd”. Ez dixwazim Kurd bibin xwediyên nîrxên xwe, daxwaza min tev ev e...

ANF NEWS AGENCY

Gulê memkê keça cindî ne
Gulê memikê qîza cindî ne

Gulê şamqûtnî li bejna xwe kir,

Gulê şivana hê re hê re,

Gulê hoynar, hoynar, hoynarê
Gulê hoynar, hoynar, hoynarê

Hey keçkokê ziravê

Min di go ax, te di go xwezî
Hey keçkokê ziravê

Hey keçkokê Ziravê

Stûna navê ji hesinê
Hey keçkokê Ziravê

Cemîla Celîl

Keç'kê Kurda deng bêjin, gulgulî
Ji ser dila dibêjin, gulgulî
T' eman kezî dirêjin, gulgulî
Gulgulî ha bi gulgulî gulgulî
Keç'kê Kurda delalin, gulgulî
Dengbêjin, deng zelalin gulgulî
T' ev yekin, t' ev hevalin gulgulî
Gulgulî ha bi gulgulî gulgulî.

Rewşan hejmar- 6 Cemîla Celîl

190-GULÊ HOYNAR

Gulê hoynar, hoynar, hoynarê
Gulê hoynar, hoynar, hoynarê
Gulê ava Şamê şêrîn e
Gulê pelkê darê hêşîn e
Gulê şe anî tuncik şe kir

Gulê ya min bû, Xwedê nekir
Gulê ya min bû Xwedê nekir
Gulê şivana hê re, hê re,

189-ZIRAV

Zirav, Zirav, Zirav lê lê
Hey keçkokê Ziravê
Ew Zirava bi ta û derzî
Konê bavê te mezin e
Hey keçkokê Ziravê.
Min di go ax, te di go xwezî
Hey keçkokê Ziravê.

Ez geriyam li ser û banê

191-GULGULÎ HA BÎ GULGULÎ

Gulgulî ha bi gulgulî
Kesk û sorda xemilî, gulgulî
Dinya kin û k'emilî, gulgulî
Gulgulî ha bi gulgulî gulgulî
Xortê Kurda xalisîn, gulgulî
Ji e'lbeta fêrisin gulgulî
ji xwe e'gitin, natirsin, gulgulî
Gulgulî ha bi gulgulî gulgulî.

H' inir li desta neynûke
Kî çi dizane ku bûke lo
Xelqê tirê zarokê
Yar, yara hindiî,
Tu li serî şal û kofî, lo
Çi bi tirs, bi xofî lo
Bexte min re bûyê sofi

Cemila Celîl

192-YAR RAZÊ

Yar, yar, yara raz
Dido hatin lez bi lez
Yek Çaçanê yek Çerkez, lo
Yek rez wane, çû ber rez

Yar, yara boşatî
Bejn û bala şimşatî,
Serî zêrê reşatî lo
Li ser çavê min hatî

Yar, yara zin - zinî
Dest û milê bazinî,
Tu bi xizema mezinî lo
Bimirim jî tu ya minî
Yara min çi biçûke

Netewperwerê Kurd, Prof. Dr. Ordîxanê Casim ê Celîl, Di Dilê, Netewa Kurda Dijî.

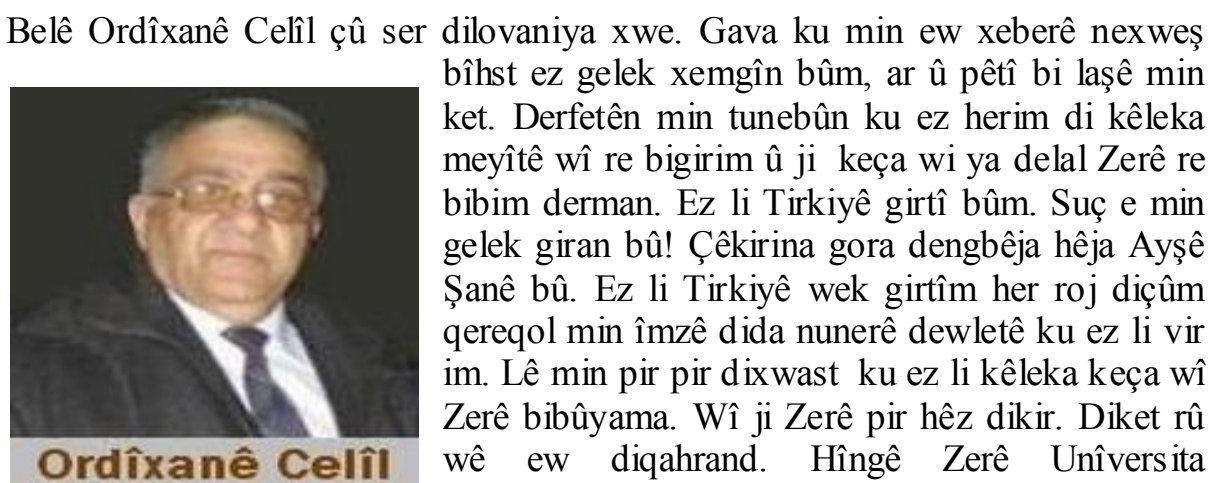
Prof. Dr. Ordîxanê Casim ê Celîl

P D K - XOYBUN

(Ji Dayik Buyîn 1908) - 22. 10. 2007 - 22. 10. 2008

Ey qehremanên Kurdistan' ê hun herdem di dilê meda dijîn.

Qehremanên Şoreşa Kurdistan ê Nemir in ! ...

Belê Ordîxanê Celîl çû ser dilovaniya xwe. Gava ku min ew xeberê nexweş bîhst ez gelek xemgîn bûm, ar û pêtî bi laşê min ket. Derfetên min tunebûn ku ez herim di kêleka meyîtê wî re bigirim û ji keça wi ya delal Zerê re bibim derman. Ez li Tirkîyê girtî bûm. Suç e min gelek giran bû! Çêkirina gora dengbêja hêja Ayşê Şanê bû. Ez li Tirkîyê wek girtîm her roj diçûm qereqol min înzê dida nunerê dewletê ku ez li vir im. Lê min pir pir dixwast ku ez li kêleka keça wî Zerê bibûyama. Wî ji Zerê pir hêz dikir. Diket rû wê ew diqahrand. Hîngê Zerê Unîversita bijîşkiyê/doxtoriyê dixwand. Ez di sala 1994-95 an da bûm mêvanê wî ezîzî. Jina wî Rus bû xanimeka kurd bû. Lê hemû rengên Kurdî li ser wê bûm. Gava ku em taştta xwe êvarî bixwin. Ji teyibê wî dengê marşa Kurdî “**EY REQÎP**” bilind bû. Kurê wî bezî ala Kurda li hundirê malê bilind kir. Ez bi vê helwesat wî gelek gelek kêfxweş bûm. Mi got ew daxwaza hemû Kurda ye.

Birayê Hesên ez wiha dijîm. Mala min Kurdîstana min e. Lê ez ji te re sond dixwim em ê di demeka kin da herin ser axa xwe û welatê xwe.

Di mala wî da bi hezaran kiteb hebûn. Hemû kitebên bi nîrx biha giran di dolobên wî da veşartibû. Digot ew arşîva Kurdîstanê. Lê li hundirê oda ku ez razem jî çavê min li **TEYİBEKÎ** mezinî ji deh û panzde kîlo ket.

Min ji wî pirsî got kekê Ordîxan ew çiyê?

Kesereka pir giran û kişand. Wî teybî ez westandim, lê wî ez serbilind jî kirim. Min û birayê xwe **Celîl** û xwişka xwe **Cemîlê** ve, ew li milê xwe bardikir gund bi gund zozan bi zozan digerin stran, metelok, çîrok û gotinên pêşiya tomar dikirin. Ez ê sibê wan nîşanî te bidim ka me ji bona çanda kurdî çawa kar kiriye. Me kurdek li ku derê bidîya em diçûn wê derê.

Bi rastî jî dora dina rojê ji min re teyb vekir. Gelek dengê xweş e zêrînî te da hebûn. Min ji wî re spas kir. Tu her bijî lavê Kurd. Dîroka te hertim bi bîr bîne. Hûn nemirin.

Malbata mala Celîla.

Casimê Celîl helbestvan nivîskar û wêjevanêk kurd e. Casimê Celîl di sala 1908'an de li Ermenîstan'ê hatiye dinê. Casimê Celîl di sala 1931'an de dixebite. Ew li vira

dibe redaktorê pirtukên nivîskarên Kurd, bo lê mêzekirinê, di ber destê wî ra derbas bûne. Casimê Celîl di warê edebîyat, zargotin û Dîroka Kurdistanê da bê sekinandin û bê westan hettanî van rojên dawîyê jî gelek xebat pêkanîye. Wusa herdu kurên wî Ordîxanê Celîl, Celîlê Celîl û keça wî Cemîla Celîl ser folklor, dîrok û sazbandîya Kurdî xebatên hêja pêkanîne. Di nav helbestên Casimê Celîl de welathizî û enternasyonalîzmê cîhikî fireh girtîye. Di sala 1954'an de pirtuka Casimê Celîl ya pêşîn bi navên "Elegez" li Erîvanê hat çapkirinê. Pey vê pirtukê ra di sala 1960'în de Casimê Celîl pirtukeke bi navê "Roja min" nivîsî. Di vê pirtukê de nivîskar nîşan dide ku, gelên Sovyet, wusa jî pareke Kurdên li Yekîtiya Sovyeta berên çawa paşî Şoreşa Oktobrê hatine gîhîştine van rojên dilşa, bextewar û azad.

Tekoşîna Şoreşgeran Herdem Dibê, Mirina Koledarî û Terorîzma Dagirkerên Kurdistanê.

Bijî Kurdistanek Yekgirtî, Serbixwa û Azad

Kurê Casimê Celîl. Dîrokna, follornasê Kurd.

Prof.Dr. Celîlê Celîl kurê Casimê Celil e:

1908-1998, (Yê ku ji rewşenbîrên sereke bû di nav kurdên Sovyêta berê de û tê hejmartin ji ronakbîrên pêşîn, yên ku bingehê rewşenbîriya kurdî di Sovyêta berê de danîne. Ew di roja 24/10/1998 an de, li Yerîvanê, komara Ermenistanê çûye ber dilovaniya Xwedê).

Dr.Celîlê Celîl

Celîlê Celîl, di roja 26 ê meha yanzdan, sala 1936 an de, li bajarê Yêrêvanê Ji dayika xwe çêbûye. Ji ber ku dê û bavê wî, sêvî bûn û li sêwîxanê mezin bibûn, wan xwandina xwe a pêşîn li wir girtibûn, ji ber wê jî jîyan û karê wan bi bajarê Yêrêvanê ve hatibû girêdan, ango bibûn bajari û zarokên wan bajarî xwedî bûn.

Mala Casimê Celil ji şeş kesan pêk dihat: Casimê Celîl û kebanîya xwe Xanima Celîl û her çar zarokên xwe: Ordîxanê Celîl, Celîlê Celîl, Cemîla Celîl û Zîna Celîl. Ji ber ku kurdîti li bal wan gelekî xurt bû, mala Casimê Celil li Yêrêvanê, di nava behra ermenîyan de wek dibistanek kurdî bû.. Û wiha jî xwe parastîye. Ji destpêkê ve karê Casimê Celil bi jîyana rewşenbîriya kurdî ve girêdayî bû, dergehe mala wî her dem li ber çûn û hatina kurdan, vekirî bû.

Vê malbatê ji roja roj de, Kurdîbûna xwe eşkere kiriye, veneşartîye û kêma jî nekiriye. Ew pirtûkên kurdî yê pêşîn, ewên ku di salên 30-î de li Yêrêvanê çap dibûn, li ber destê Casimê Celil amadeyî çapê dibûn û di pirtûkxaneyê mala wî de cî digirtin.

Casimê Celil, evîndarê pirtûkan bû. Bi taybetî pirtûkên ku qala kurdan dikirin, yan jî ku bi zimanê kurdî bana...

Û wiha Celîlê Celîl di gel birayê xwe yê mezin Ordîxanê Celîl û hedû xwîşkên xwe Cemîla û Zînê, di vê mala kurdperwer de hatin xwedî kirin, mezin bûn û di jîyana xwe de li ser rîya xizmeta çand û zanistîya kurdîtiyê fêrbûn û xwe ji vê rêkê dûr nexistin...

Celîlê Celîl di dibistana seretayî de, deh salan li Yêrêvanê (1944-1954) bi zimanê ermenî, xwendîye, di pey re, di navbera (1954-1959). Li ûnîvêrsîtêta dewletê, a Yêrêvanê di fakûlta dîrokê de berdewamî kiriye.. Li ûnîvêrsîtê, di konfêransên komala zanistiyê a xwendekaran de li ser dîrok û çanda kurdan wek lêkolîner gelek axaftin kirine...

Di sala 1959 de, piştî xwandina bilind, berê xwe daye bajarê Lênîngradê, înstîtûta Rohilatnasîyê, ji bona xwendina li aspirantûrayê û wiha têza xwe a

doktorayê bi navê (Serhildanên kurdan yê azadarîyê di salên 1850-1880 an de), di sala 1963 an de wergirtiye. Di sala 1964an de, vegeryaye Yêrêvanê û li înstîtûta rohilatnasîyê heta sala 1992 an, wek kurdzan kar kirye. Di Sala 1991 de li Moskvayê têza profêsoyîyê (hebîlitation) parastîye. Çend salan li ûnîvêrsîtêta Yêrêvanêye ser navê Davît Anhaxt dersên kurdologîyê daye wek: Dîroka kurdan, Dîroka rojnamagîrya kurdî, êtnologîya kurdî û yê mayîn. Ji sala 1992 heta niha, li Awstryayê cîware. Ji sala 1994-a heta niha li Ûnîvêrsîtêta bajarê Wîenayê wek kurdzan, ser ziman, dîrok, çand û edebyeta kurdî kar dike û dersan dide. Di Akadêmîya zanistîyê de, çend salan lêkolînên xwe li ser kurdzanîyê bi berdewamî kar kirye. Di înstîtûta Pêdagogîyê de, ji bona amadekirina mamostayên zimanê kurdî, wek kurdolog û dîroknas du sê mêtaran dersan daye...

Lê belê ji ber ku di mala wan de evîndarîya mezin ser çanda, ziman, folklorê kurdî, dîyanet û êtnologîya kurdî bi firehî hebû, wî karê xwe ya lêkolînê li ser van mijaran jî berfire kirye.

Li akadêmîya zanistîya Ermenistanê dema ku karê xwe li ser dîroka kurdî ya sedsalîya 19 û destpêka sedsala 20 dikir, rastî gelek astengan hatiye. Hebûna zanîyarên ermenîya, yê ku lêkolînên xwe li ser bûyarên wan sedsalîya dinivîsandin, bi çavê dostanîyê li ser dîrokan kurdan nedinerîn. Ji ber wê jî, rê li ber dihat digirtin û tim rexne lê dihatin kirin... Nedihîştin lêkolînên xwe li Ermenistanê bi weşîne. Li pişt wan kesan çend kurdên hesûd û zikreş hebûn, ji nivîskarên ermenan re bibûn pal û pişt. Ji ber vê jî nivîsarên wî yê dîrokî li dervî Ermenistanê dihatin çapkirin, û bi taybetî li Moskvayê û Lênîngradê, ango Sankt-Pêtêrsbûrg. Û vê yekê ew aciz dikir, û gelek bele jêre çêdikirin, ta ku hina êrişî wî dikir... Wî jî ji bona ku nêrvên xwe biparêze, heftê du rojan; Şemîyê û yekşemê diçû gundên kurdan; Çîrok, stran û destan didanhev û dinivîsandin... Paşê, di salên heyştêyî de, dema rê li ber vebû, sê caran (1982, 1985, 1988) bi demên dirêj, berê xwe daye nav kurdên Sûryayê û lêkolînên xwe li ser çand û folklorê wan berdewam kiriye...û wiha wî li ser materyalên civandî li Sûryê, sê cild amade kirine. Akadêmîya Ermenistanê, bi tenê cildek ji wan berevokan bi navê (Zargotina kurdên Sûryê) çap kiriye û hew..

Prof. Celîlê Celîl gelek lêkolînên li ser dîroka kurdan wek pirtûk weşandine ji wan: Serhildana kurdan li sala 1880, Kurd li împêratoriya Osmanyê di nava sedsalîya XIX ya pêşînda“, Ji dîroka jîyana kurdan a gelêrî û sîyasî di dawîya sedsalîya XIX-despêka sedsalîya XX“, Dîroka têkoşînên kurdan li sedsalîya XIX –XX (tevî çend dîroknasên sovêta berê), „Rewşa têkoşîna kurdan li dewra nûda“ (tevî çend dîroknasan).Ev pirtûk vekirî nehate firotin, her tenê dayîre û îdarên zanistî û sîyasî li hemû komarên Sovyêtê û wezarata wergirtin). Ji sedî zêdetir gotarên zanistî li ser cure-cûrên pirsên dîroka kurdan di kovarên zanîyarîyê de li Sovêtê çap û belav kirine.

Ji salên 70-î de, dest bi civandin û lêkolînan kiriye, li ser qewl û beytên êzîdîyan. Di vî warî de jî, bi ser ketiye. Wî dor 200 nimûneyên qewl, beyt û duayên êzîdîyan civandine û cildekî kamil ji 700 rûperî amadekirye. Dor 50 qewl û beyt di du berevokan de weşandiye. Li ser vê jî hinek “Rewşenbîrên” kurd eciz bûne...?! Wekî „Celîlê Celîl bi propaganda dîyanetê mijûle“...

Li ser ola êzîdîyan çend gotarên zanistî, çap kirine û di kovarên zanistî de belav bûne. Baldarya wî li ser sûfîzmê jî heye wek: Hûsêînî Helac, Îbrahîm Edhem, Huceta di navbera erd û esman de û yên mayîn. Du sê nivîsarên wî yên din jî hene hêj çap nebûne. Dema wî li Sûryayê lêkolînên xwe dikirin, destnivîsên kurdî bala wî dikişandin ser xwe, û wiha wî çend destnivîs dane hev wek: (Şêxê Senan) a Feqîyê Teyra, ku bi hunera nezîrîyê (Munazere) hatibû nivîsandin, wî ew destnivîs bi şertên zanistî û berhevdana sê destxetên nû çap kiriye. Ya dinê (Seyfelmulukê) bû a Sîyahpûş, ku nivîsara wî heta hingê nehatibû çapkirin. Wî ew destnivîs ji ser esasê çar nimûneyên cuda-cuda kamil kir û çap kir.

Di gera xwe de, ew pêrgî destnivîsên gelek hilbestên hilbestvanên kurdên ku hîn nehatine naskirin bûye, wî helbestên wan civandine û di berevokê de, bi navê (Keshkûla kurmancî) weşandine. Têde 70-80 hilbestên nû hene yên 30î zêdetir hilbestvanên kurdan. Pêre jî sê poêm: (Hespê reş), (şerê Sîsêbanê)û (Dimdim), ku şaxine nû bûn, wî ew ji arşîva destnivîsên lînîngradê peyda kiribûn, û di vê berevokêda belav kirine.

Berevokê (Sêzde rûpelên balkêş ji dîroka kurdan) weşandiye, ku ji her 13 nivîsar-lêkolînên wî ava bibû. Bingehe van nivîsara dokumêntên nû yên balkêş in, ji dîrok û çanda gelê kurdin.

Di karkirina **Dr. Celîlê Celîl a zanyarîyê de, zargotina kurdan cîhekî berfire girtye** û karê wî bi pêşde biriye, wî tevî birayê xwe profêsorê ûnîvêrsîtêta Sankt Pêtêrbûrgê **Ordîxanê Celîl û xûşka xwe a mûzîkar Cemîla Celîl** li ser vê bergehê dora bîst pirtûk-berevokên zargotina kurdan çapkirine, yên ku li ser bingeha zanistîyê hatibûn civandin û derskirin û çend pirtûk bi wergera xûşka wî Zîna Celîl hatine wergerandin ser zimanê rûsî û lîtvani û çap bûne.

Hêjayî gotinêye ku Dr. Celîlê Celîl li ser bingeha bîbliotêka mala xwe, li ser navê bavê xwe, Casimê Celîl Bîbliografîyekî stûr (ji 535 rûpera) ji weşanên kurdên Ermenistanê amade kiriye.

Pirtûkên Dr. Celîlê Celîl bi gelek zimana hatine wergerandin wek: soranî, kurmancî, erebî, turkî, farisî, ermenî, rûsî, lîtvani, almanî û hin ji wan du car û sê car hatine çapkirin.

Ji pirtûkên herî şîrin ber dilê wî, pirtûka ku li ser serhildana Sêx Ubêydûllayê Şemdînanî ye... Ev pirtûka ku pêşmergekên Kurdistanê di salên serhildanê de, di şikeftên çiyayên Kurdistanê weşandibûn û di nav xwe bela di kirin û di xwendin.

Pirtûk-lêkolînên wî yên nû, ku amadene ji çap kirine re gelesin.

Di van salan dawîn de, çalakiyên wî yên zanyarî bi berdewamî, bi zimanê kurdî, rûsî û almanî tene weşandin.

Dr. Celîlê Celîl dibêje: (Karê min yê kurdologîyê belkî zêde bi berhem nebûya, heger atmosfêra mala me ser evîndarî û parastina dîrok, ziman û çanda kurdî nebûye. Di karê me yê zanîyarîyê da dewra mezin a dê û bavê min Casimê Celîl û Xanima Celîl, piştovanîya birayê min Ordîxanê Celîl û xûşkên min Cemîla Celîl û Zîna Celîl gekekî hebû..)

Dr. Celîlê Celîl, salên dirêj li Ermenistanê, li hevalbendîya zanistiyê ya, rex sêntral komîtê a partîya Ermenistanê berpirsyarê para kurdzanîyê bû. Hem jî salên dirêj li (Hevalbendîya evîndarên pirtûkê), bûye serokê beşê kurdî. Bi alîkarîya vê hevalbendîyê wî pirtûkeke bîbliografîyayê ya biçûk, bi sernivîsara (Pirtûkên kurdî li Ermenistanê) çap kirye.

Di sala 1979 de, bi pêşniyara beşa kurdî a akadêmîya zanîyarîyêyê li Bexdayê, ji bona karên wî yên bi nîrx û giranbaha di pileya kurdzanîyê de, navê endametiya şerefê (Andam miqaledarê akadêmîya Zanistîya Îraqê) dane wî û birayê wî Ordîxanê Celîl. Hem li ew andamê PEN klûbê ye û çend salan li serkirdatiya wê de cî girtiye...Her wiha ew andamê înstîtûta kurdî ya Parîsê ye, û andamê hevalbendîya nivîskarên Ermenistanê ye.

Di sala 1994an de, li Vîenayê, tevî çend hevalên xwe înstîtûta kurdzanîyê ava kirine û ji roja damezirandina wê ve û ta roja îro ew serokê wê institutê ye...înstîtûtê heta niha dor 10-12 pirtûkan li ser dîrok, edebiyet û çanda kurdî weşandiye.

1 Zargotina kurda. Tevî Ordîxanê Celîl. Cilda I, II. Moskva 1978.

2 Zargotina kurda. Tevî Ordîxanê Celîl. Cilda 1. Yêrêvan 1978.

3-Zargotina kurda. Tevî Ordîxanê Celîl. Cilda 2. Yêrêvan 1982.

4- Qisaed min el-folklor el-kurdî. Tevî Ordîxanê Celîl Beyrût 1982. (Bi zimanê erebî).

5- Zargotina kurdê Sûryaê. Poêziya. Yêrêva 1985. Her ew. Bi tîpên latînî. Swêdên, Uppsala 1989.

6- Destanên kurdî. Tevî Ordîxanê Celîl. Stenbol 1994.

7- Zargotina kurdan. Tevî Ordîxanê Celîl. Cilda I. Swêden, Bromma 1995.

Konê Reş- Qamişlo 21/11/2006

193-CEMÎLÊ HORO

Cemîl Horo dengbêjekî ji Kurd Suryê. Carekê rojhilatnasekî li ser Kurdan gotiye: “Her Kurdek dengbêjek e”. Lê her dengbêjek nikare hêsr bibe û pelên dara zêtûnê biweşîne. Cemîlê Horo yek ji wan dengbêjan e ku dikare pelê dara zeytûnê bi degê xwe wek dengê bilbila biweşîne. Dengê wî li Suryê di hermaleka Kurda bû. Stranên xwe hemî lawêj bûn.

Cemîl HORO hunermendê Kurd ji herêma Efrînê, yek e ji wanên ku kezabê, ji qîra di riwê “feleka bê ol” de, reş kirine. Heya roja ku wî, bi mirineke zer, ji nav me barkir jî, banga wî ew bû ku “gula wî ji bin mîlê reş derînin” û her ku ewê di ber goristana Henên re dibore, dengê wî di kûraniya gorê de dibhîze û jê dixweze ku “mîlê reş ji ser rakin”. Lê ka em rê bidin jiyana wî û bihêlin bila ew ji me re baaxive.

CEMÎL HORO BÎ AYŞÊ ŞAN VE QESETE ÇÊ KIRIBÛ

Hunermed CEMÎL HORO ... Hêsr Darên Zêtûnê ...

Pîr RUSTEM

Carekê rojhilatnasekî li ser Kurdan got: “her Kurdek dengbêjê”. Lê her dengbêjek nikare hêsr û pelên darên zêtûnê biweşîne. **Cemîl HORO**

hunermendê Efrînê, yeke ji ewên ku kezabê, ji qîra di riwê “feleka bê ol” de, reşkirine ye. Heya roja ku ew, bi mirineke zer, ji nav me barkir jî, banga wî ew bû ku, “gula wî ji bin mîlê reş derînin” û her ku, ewê di ber goristana Henên re dibore, dengê wî ji kûraniya gorê de dibhîze û jê dixweze

ku, “mîlê reş ji ser rakin”. Lê ka em rê bidin jiyana wî û bihêlin bila ew ji me re baxêve.

Jiyana wî ya civakî: ew sê caran jin aniye.

1- Jina yekem bi navê Henîfa HESEN e, ew pîrekeke bî bû û ji gundê Mabetaye, di sala 1959 an de aniye û lawekî Cemîl jê heye, navê ew Ehmed e, lê ew bi navê “Piling” tê naskirin, zayîna wî 1960 e.

2- Jina duyemîn jî bi navê Fîdana MÎHEMED e, ji gundê Zêtûnekê û di sala 1961 an de anî. Zarên ji wê:

Law: - Mihemed REŞÎD, ew bi navê Henîf tê naskirin-1965.

- Horîk-1969.

- Henan-1973. Ew di temenê sê saliya xwe de tê kuştin û emê bi ferehî li ser çêroka revandin û kuştina wî rawestin.

- Hena-1979. Li ser navê Henanê yekem tête bi nav kirin.

- Elî-1983. Li ser navê bavê xwe, ewê ku pê dihate nasîn, bi nav dike.

Keç: - Mizgîn-1967.

- Siltan-1978.

- Narîn-1982.

- Kurdistan-1984.

3- Jina sêyemîn bi navê Eyşa HOŞAN bû, di sala 1985 an de anî. Li derdora pênc mehan li ba wî ma û di berdana ewê de seriyê wî pir têşe, dighe pileya ku gefûgurên kuştinê bidine ew.

Karê Cemîl ê hertim darteşî “necarî” bû û di xortaniya xwe de feqetî jî kiriye; ew mirûdê Mihemedê şêx Heyder bû û di demekê de jî serokatiya dor (2000) mirûd û di bin sîka şêxê xwe de, li gundê Çolaqa, kirî. Ew carina bi şîşê jî li xwe dixist û heya roja mir, şopa şîşeke zingarî û di nivê laş de, xûya dikir. Lê gava xelkê dît dengê wî ji lédana şîşan xweştire, jê xwestin ku ew sitranan bibêje û piştî ku, şêxê wî rê didêyê, ew dest bi dengbêjiyê dike. Lê ji berî fermana şêxê xwe jî, ew î pir caran û bi dizî, sitran digotin û heya roja mir jî, mar bi destan digirtin û carekê yekî şêx li ber wî got: ez dikarim bifirim, ew di cih de lêvegerand û got: eger ku tu firî, ez jî yê te bi sola xwe bînim xwar.

Çêroka kuştina kurê Cemîl Horo "Hena":

zaroyekî dîtî”. Piştî ew derdixin, ew heya bi demekê netê naskirin; ji bilî hestiyar nemabû. Lê di por û cilên wî re dinasin ku, ewe û ew heyşt kesên ku, bi evî karê nemerdî rabûne, careke din, dilîzin; “temsîl dikin” û li ser kasêtekî vîdiyo tête tomar kirin. Lê ev mesele-çêrok, li ser destên Mihdînê ŞÊXKÊLÊ tête tepisandin, vemrandin û Wehîdê COQÊ gotinekê, ji Cemîl re, dişîne û dibêjê: “kuştina kurê te, li ser me; ango li ser Partiya Komonîst, bi sê firêngên Sûrî sekinye” û bi serde gefûguran ji Cemîl re dişîne û dibêje: “eger ku ew raneweste evê carê yan seriyê wî ye ya jî yê kurê wî yê mezine û bila ew jî li ser me bi bîst û pênc qurîşan bisekinin”.

Lê heya roja îro, diya wî bawer nake ku, kurê wê hatî kuştin û li ser wî çêrokeke leylanî, ji xwe re, avakirî. Ew dibêje: “ewê ku me hestiyên wî dîtine, ne ew bû.. lawê min hîne wînda ye”. Temenê Henên, di roja windabûnê de, sê salî bû û hunermendê me du stiran-kulam li ser çêkirin, yek ji wan digel hunermend Elî

Tico. Ev kula mezin; “kula leklekê”, dê pê re bimîne û hêşt ku, ji berî bimre, li mamoste cîgerxwîn-Şivan vegeŕîne û bêje: “kîne em.. em in em hov û qirdin”*** .
Û ji berî ku, em ji rewşa wi ya civakî dertên, ka em bi hev re nasnama ew bixwînin:

nav û paşnav: Cemîl Reşîd.

Hunermendê me yî nemir; Cemîl HORO, di partiya DKS; “Partî” de kardikir û Henan bû qurbana ne.

*** Serîncek; gundekî Efrînê ye û nêzîkî kela Nebî Horî ye.

Piştî ku “partî” ji hev cuda dibe, di sala 1965 an de, hunermendê me dimîne hevalê PDK û di dema yekbûna Sûryê û Misirê de, Cemîl jî û weke gelek hevalên “Partî” tete girtin. Ew heştê rojî di bin êşkenciyê de dimîne û piştî ku, nikarin ti tiştî ji devê wî bistînin ew berdidin, lê bi qasî ewan rojan jî, ew di nav nivînan de dimîne û ji ber ewê yekê, wî radikî nexweşxana Razi, li bajarê Helebê. Di wir de bijîşk jê dipirse: “tu Kurde” û gava Cemîl jê re dibêje: “belê”. Ew gotineke pîs jê re dide: “... dê û xûşka te”. Û bêyî ku dest tê bide, ew ji nexweşxanê dertîne û li mal, bijîşkekî Kurd, wî derman dike.

Piştî ku rihet dibe, vedigere ser karê xwe yî konevanî û pir carên din dezgehên asayêşî didin dû şopa wî û dihêlin ku, ew hertim ji mal bireve; xwe bide alî. Û di rojekê de Elî TÎCO tê ba wî û Cemîl jê dixweze ku, di riya xwe re bi pîrse: ka ew çî ji wî dixwezî. Piştî heftiyekê ji evê dîtîne û bi şev, li dor kata (12) e yan, yek li deriyê wan dide û dema bavê Cemîl dipirse: “kiye ew”, dengê Elî TÎCO ji piş derî ve tê û bi naskirina deng re, bavê Cemîl jê re dibêje ku, ew ne li male. Lê bi gotina wî re Cemîl dighe ber derî û jê re vedike û bi vekirina ew ji derî re, nobedariya asayêşê bi sukra wî dikire û digel Elî TÎCO dixin hundirê cîbeke leşkerî û ev yeka dihêl Cemîl li Elî TÎCO vegere û bêje: eve dostaniya te.

Nêzîkî meh û nîvekê di girtîgehê de dimîne û piştî ku, ew berdidin, dîsa jî dezgehên asayêşî didin dû şopa wî û dihêlin ku, ew digel zarên xwe ji Sûryê surgun bibe û bireve Turkiyê. Li ewê derê navê xwe diguhêre û dike **Ebdul Qehreman** û heya navê zarên xwe jî diguhêre. Li dor sal û nîvekê li Turkiyê dimîne û di rojekê de, **Eyşe ŞAN** kartekê jê re bi rê dike û wî vedixewne dawetekê, li wir û piştî ku, **Eyşe ŞAN** movika xwe bi serî dike, ew hunermendê me pêşkêş dike.

Gava Cemîl dertê ser textê şanoyê, ew di nava xwe de dibêje: ez ji bo karûbarê welêt û milletê xwe koçer bûme û nuha tu yê bê, li vir, ji min re çî sitranê bibêje; Eyşe yan jî Xatûnê û ew di cih de heylo sitrana **Şêx SEÎD** dike. Piştî ku dawîya sitranê tîne, dostekî wî bi destan digre û direvîne mala mirovekî xwe, lê polîs wî bi cih dikin û di bin serokatiya **Newzet BEG** ê de; ew jî kesekî Kurd e, tete dadkirin.

Di nav pirsên xwe de, ew jî jê dipirse: ma tu kesekî Kurd e. Û dema Cemîl bi gotina “belê” bersiva wî dide, ew sixêfekê jê re dide û dibêje: ewê li te daye jî

Kurd e. Û bi alîkariya Newzet BEG ê dighe Urfê, nameyekê jî dide wî û berê wan dide cem dostekî xwe, da ku, alîkariya wan bike û ew jî ji aliyê xwe ve Cemîl û malbata wî direvîne û tîna Cizîra Botan, gundê Êlxanê û ji wir salixê dişînin başûrî Kurdistanê û digel hin pêşmergan derbasî wir dibin.

Di derbaskirina di ser çemê Dicle re, pêşmerg radihêjin bavê Cemîl yê heştê salî û zarên wî û gava ew dighêjin aliyê çemê din, Cemîl xwe xwarî kevirê dîke û diramûse. Li dawiyê ew dighên ba pêşmergên ku, li benda wan mabûn û di bin seroktiya Îse Siwar de û bi êvarî re dighên bajarê Zaxo. Ewê şevê li hotêlê xew dikin û di sibeyê de mele Ebdul Kerîm Qasim; stûbarê Zaxo tê ba wan û piştî demekê Cemîl dikin çavnêrê; “miraqîbê” belediyê û ew dora salekê û şeş mehan li wir dimîne.

Piştî ku tevgera serast; “Elherkê Elteshîhiyê”, li Sûriyê hukum bi dest xwe ve tîne, beratiya kesên surgun derdixîne û evê yekê hêşt ku hunermendê me, digel malbata xwe, vegeerê Sûriyê. Ew tê û li bajarê Helebê, taxa Hulika jorin rûdine û di dû re di navbera pir gund û bajarên Sûriyê de digere, li dawiyê li bajarokê Cindirêsê ji herêma Efrînê bi cih dibe. Di vê demê de careke din û di bin navê **Cemîl Nekar** de derdikeve Tirkiyê, lê careke din ew tê girtin û li dor (16) e rojan di girtîxanê de, li ser pelên rojnemeyan, radize. Di dû re ew tînin ser sînora ku, di navbera herdu hukumetan de û li gundê Mîdan Ekbesê berdidin; çûna ew ya Tirkiyê jî ji bo sipasiya Newzet begê bû û belkî ew karibe hin stiranên li wir tomar bike

Hunermed CEMÎL HORO ... Jîna wî ya hunerî... (Xelesa 3.)

Ew deh salî bû dema diçû ba feqê; Evdê Eşê li gundê Çolaqa, da ku Quranê ezber bike. Di rojekê de ew derfîne û jê dixweze ku, sûretekî ji Quranê bixwîne, lê li şûna ayetan, sirûda Felestîn distire û riya xwe dibjêre.

Heya salên (60-61) an, li dewat û şahiyên stiranên folklorî digotin û li dor salên (60-65) an stiranên xwe yê pêşîn, di tomargeha S. Kamil de ewa li bajarê Helebê, daxistin ser sêlikan. Mîna; stiranên **Memê Alan, Feteħ beg, Ûsib Şer, Xana Dinê, Eyşa Îbê, Dizo, Cebelî, Xemê Zalim, Tosino**, Wey lawo.. Lo bavo û.. hwd. Weke em dibînin ku, ev stiranên jorin bi gelemperî yê folklorîne, lê pirê caran hin kî jî cem xwe dadixistin hundirê stiranekê folklorî û hin caran jî gotinên stiranên xwe digel mozîka wê bi xwe datanî, mîna stirana: “**Lo bavo**”.

Di dû evê demê de û ji bona karê xweyî konevanî, weke ku me di rewşa konevanî de dît û di sala 1970 î de, ji Sûriyê direve û diçe Tirkiyê, lê ji berî ku ew surgun bibe jî, çend caran derketibû Tirkiyê, li dora salên (60-65) an. Di ewê demê de, ew û **Eyşe Şanê** hevdu bêtir dinasin û bi hev re sêlikekê tomardikin, digel **Kemal Ûrgun**; hunermendekî Kurdên Tirkiyê ye û li ser tembûrê **Arif Sax û Bîlal Selman** jî li ser qernêt. Li ewê derê ew û hin dengbêjin Kurd û di nav de hinekên Tirk jî; ji ewan **Nûrî Sûzigûzel, Gul Ab**, bi tekirman radibin hev. Li dawiyê, giş, komên xwe ji hunermendê me re dadixin.

Piştî ku direve û diçe başûrî Kurdistanê, ew stiranekê di kuştina **Nafiz Celal Hawizî** de dibêje, lê ti tiştî li wir tomar nake. Di dû ku vedigere Sûriyê, ji nuh ve, dest bi karê xweyî hunerî dike. Lê di evan sê-çar salên mişextiyê de û di bin bandora şoreşa Berzaniyê nemir de, hizra netew damarên xwe berdide nav stiranên ew û emê, ewê yekê, di evan stiranên de bibînin: **Leyla Qasim, Şêx Seîd, Ebro kevan, Keça Kurda, Berzanî, Pêşmergê Kurd, Newroz, Delalê Milanî, Ay felek ..felek, Gula Nesrînê û..** hwd. Hinek ji evan stiranên li ser kasêtekî daxistine; sazkar û xwediyê meqaman, tembûrvan Menan İbrahîm ji Efrînê ye, keman: Mihemed xelîl Xazî û li ser dirbekê: Guro û herdiyên dawî ji kobaniyêne, awaz û gotinên hinek stiranên ên **Cemîl Horo** bi xwe ne û ev kîta jêrîn, ji stirana Berzanî, bi pênuşê wî ye.

Hevalino kanî, kurdino kanî.

Wa şêrê Çiya, kanî Berzanî.

Feleka neyar, mala me danî.

Ji ber kurda ve te pir êş (ek) dî, di va dinya fanî.

Di (2.7.1972) yan de, mehrecana “Soq Întac” Çêdibe, Cemîl digel hinek hunermendên Kurd û Ereb; ji yên Kurd, **Selah Resûl, Seîdko** û.. hwd. sitran û kulamên xwe bi herdu zimanên kurdî û erebî dibêjin. Di dû “Soq Întac” re diçe Libnanê û di Sînema Rîvolî de, digel hinek hunermendin **Kurd, wek; Seîdko, Seîd Yosêf, Şêrîn, Sêvî Metîn, koma Efrînê ya semayê û hunermendê nemir M. A. Cezrawî û..** hwd. û ji bo cejna Newroz ê, li hev komdibin û şadûmanekê lidardixin. Carekê jî li bajarê Qamişlokê û, careke din, ji bona cejna Newrozê, mehrecanekî digel koma Efrînê ya semayê û Cemîl Qasim, Selah Resûl, Mehmûd Ezîz, S.Yosêf û Seîdko çêdikin.

Hinek dostanî, dijberî di navbera wî û Cîgerxwîn de hebû û di nirîna me de, ew jî ji ne lihevkirina di warê konevanî de tete holê û emê ewê yekê li jêr, di gotinên sitraneke Cemîl de bibînin ku, çawa davêje ser Cîgerxwîn û partiya wî. Navnîşana helbestê; “Teibîra dîkê Xerza, dikim ji were bêjim”.

Hunermed CEMÎL HORO ... Mirina wî ... (Xelesa 4.)

Di dawîya jiyana xwe de û li bajarê Helebê, Çayxaneyek vekir, lê gava bihîst ku, kesên derdora ew li ser dibêjin ku: “Cemîl Horo, piştî evî temenî dest bi karê pîs kirîye”. Ew çayxane firot û li gundê Tislorê, nêzîkî Cindirêsê baxçeyekî hinaran dikire, lê gelek jar û tengasî dibîne û dihêle ku, ji nuh ve, vegere karê darteşiyê.

Û ji ber jiyana reş, gelek nexweşî pê re çêdibin; wek derdê şêkir û telkê û di rojên wi yên dawî de jî û piştî ku, bijîşk jê re dibêjin: kevir pê re çêbûye, zikê wî diqelêşin. Lê dertê ku, kezeba reş werimiye û ew dihêle ku, Cemîl navekî xasmayî li nexweşiya xwe bike; di bin navê “**kula leklekê**” de bi nav dike û wilo nesax dikeve nav nivînan. Û birîna wî hîne neketibû hev, ew diçe dikana darteşiyê; da ku nanê zarokan peyda bike û pir caran devê birînê ji hev dibe û çilpikên xwînê, di cilên wî re, gulgulî, serî

hildidin. Nemaze demên ku, bi zikê xwe li daran zor dikir; da ku ewana bide ber bêçixiyê.

Di rojekê de, ew bi carekê ji hev dikeve û ew radikin bajarê Helebê. Di ewê demê de û weke me dît, ew mala xwe anîbî Cindirêsê. Wî dibin nexweşxana Îbin Rişd, li wir û di kata (9,30) neh û nîvan de, di êvara **Pêncşemê de (19-9-1989)** an de, cara dawiyê çavan dide hev û dilê germ disekine û ew tînin, da ku, di goristana Henên de, nêzîkî gundê Meşalê û avîngeha Kefîrcenê, dûrî Efrîn ê bi (8) k. m. û digel nemirê Kurd ê din; Nûrî Dêrsimî, veşêrin.

Ji qeşmeriyên jiyânê, meleyê mizgefta Cindirêsê, wî naşo, bi sedemên ku; **“ew yekî dengbêj û mey vexwar bû”** û piştî ew dişon û dixwazin rakin, mixabin; du pereyan-qurîşan di mala wî de nabînin, da ku, karîbin pê veşêrin û bi bêşkirina hin kesan, wî dighînin mala wi ya reş û sar.

Gotina Dawî:

Ji berî ku cara dawî, çavan bide hev, ji kurê xweyî mezin re dibêje: **“eger ku, rojekê Kurdistan avabû; Kurdistaneke aza û serbixwe, divê tu digel hunermend, şair û sema û lîliyan, werê ber seriyê min û bêjî min: de rabe.. rabe.. raa.. aabee”**.

Li dawiyê em dixwezî bibêjin ku, me ev agahî û bûyerên ku, di evê nivîsarê de hatine, ji erşîv û devê malbata hunermend, **Cemîl HORO** wergirtine û eger ku, rojekê hin agahî şaş derkevin, em ji anuha ve hêviya lêborîna kêmasiyan ji we dikin.

Berhevkar: Pîr Rûstem

Li Maslê, li her pirê;
Ne min go tivinga destê, Slîdê Nado,
qaz û girê;
Erê welle ne min go wê rojê,
Şehîd û şîhûdê Slîdê Nado
Fîrarê dewletê, gelek hene,
Tivinga destê Slîdê Nado diçirîsê
mala fîndê,
Mumê ferî çirê termê birê,
De heyla şer giran ê! Axao,
Ne min go, bila şerek çêneba,
Li çemê Karê, li maselê,
Li diyara, ne min go,
Teqîn ketiye wan çapliyan,
Wan nextaran,

Ne min go, li meydana nalîn ketiye,
Birîndaran, erê, welle ne min go,

194-CENCÊ SÎLDÊ NADO

Heyla weyê!... Axao,
Ne min go bira şerek çêneba,
Li çemê Karê,
Li maselê li meselayê ;
Ne min go, bila kesekî pesna xwe
nedaba,
Ji Xeynî Slîdê Nado,
Fîrarê dewletê,
Sîwarê serxweşê xalê Şewqî,
Bavê dilşaê, dibê roja qal û qewamê
Giran kaba xwe dida erdê
Fîşega xas, val dikir ser Ebaê:
De heyla wayê!... Axao,
şer girano Axao,
Ne min go bila şerek çêneba li çemê
Karê,

Bibê çawa îro nigê xwe xistine
rikêba Gêncô,
Berê xwe dabûn, qesta şerê,
Erê welle wê rojê,
Dibê şehîh û şîhûdê wan xweşmêra
gelek hene,
Dibê lingê xwe davêtin ser temê
Axao xwe de, wechê xwe ji wan
Neyara û berhûran, qet veneguhere,
De heyla weyê... Şer giran e.
Helan û sê caran bi min helan,
Şer xweş kirine eba Belean,
Kolos Belan,
Şerê wan xweşmêran,
Xweştir e ji zikra şêx û melan,
Amûdê Strancivan

Botana me ava bû
Botana me nemabû
Hawar e, hawar e hawar e
Delal ...

Bêbextin û bextreş in
Jiyan derdê kul û xem
Hawar e, hawar e hawar e
Delal...

Ey hawar li me dereng e,
Hey lo lo, hey lo lo

Talan û sitem sed reng e,
Ceng ê, ceng ê, ceng ê

Talan û sitem sed dereng e
Hey lo lo hey lo lo

Ezê neketime ber xema kuştinê,
Lê ez ketime ber wê xemê...
Dibê çi awa kuştine Slîdê Nado,
Fîrarê dewletê,
Sîwara serxweşê xalê Şewqî,
Bavê dilşê, dinê çawa îro ji sibê di,
Sînora fîra bûne, li dijminan û li ne
yaran,
De heyla wayê, şer giran e.
Axao, ne min go,
Bila şerek çêneba lo çemê Karê,
Li maselê, wa bi der e,
Ne min go, bila kesekî pesnê xwe da
ba,
Ji xeynî Elikê Cemo,
Ezîzê Bavik file,

195-CENGÊ-1

Cengê li serê çiya
Wêran bûn dar û giya
Hawar e, hawar e hawar e
Delal:...

Kanî zarokên me delal ?
Kanî dapîr xwîşkên mi ka?
Hawar e, hawar e hawar e
Delal.....

Anonim

196-CENGÊ-2

Li Cizîrê ceng ê, ceng ê,
Ceng ê, ceng ê

Li Cizîrê ceng ê, ceng ê,
Hey lo lo, hey lo lo

Ey hawar li me dereng e,
Ceng ê, ceng ê, ceng ê

197-CEWAD MERWANÎ

Cewad Merwanî hunermendekî kurd e û welatparêze.

Cewad Merwanî di sala 1964an de li **gundê Boşat** yê girêdayî herêma **Farqînê(Silîva)** di nava malbateke hunerhez û Kurdperwer de hatiye dinê.

Cewad xwendina xwe ya destpêk û navendî li xwîndingehên bajarê Farqînê bi dawî anîn. Piştê ji bo demeke kurt di Zanîngeha Dîclê de fakûlteya perwedeyê ji bo mamostatiyê xwend. Lê ji ber sedemên siyasî û pîrsgirêka Kurdî neçar ma ku dev ji xwendinê berde. Ji ber ku ew zû pêhesîya ku bi riya zimanê serdest siyaseta asîmîlasiyônê yê di Kurdistanê de bêtir bê meşandin.

Evîna Cewad ya ji bo muzîka Kurdî di temenê zarokatiyê de bi rêya guhdarkirina radyoyên **Êrîvan û Bexdayê** zedetir bû. Deng û awazên hunermendên **mîna M. Arifê Cizîrî, Meryem Xan, Kawîs Axa, Husêyinê Faro, Hesenê Cizîrî, Nesrîn Şêrwan, Karapêtê Xaço** û ...hwd bandorek mezin li ser bilindkirina hestên wî yên hunerî hiştin. Cewad ji bona ku di nava deriya hunera Kurdistanê de xwe hînî melevanîyê bike, bi dilekî xweş beşdarîyê di dewat û şahîyên gel de dike. Bavê **Cewad (nemir Hecî Mihemed Elî)** ku mîna heykeltiraşekî mêmariyê di herêmê de mirovekî hosta û navdar bû, bi çêkirina neqş û heykelên hunerî li ser kevirên kanî, avahîyên olî û der û dîwarên mizgeft û xanîyên taybetî, bi hunera xwe ya neqşnîgarîyê ji zarokên xwe dawa dikir ku di qada hunerê de bibin xwedîyên hunerekê ku di xizmeta gelê Kurd de be. Cewad di bin teisîra şîretên bavê xwe de hertim xwest ku di qada huner de ber bi pêşve bimeşe. Lê carna desthilatdarîya adet û orfên civaka feodalîzimê li ser rêya wan kelem derdixistin û nedihîşt ku di vê rê de li gor xwestekên dilê xwe pêş bikevin. Bihara sala 1984an Cewad di pêşbirkîyekê ya ji bo dengxweşên herêmê ku ji aliyê radyoya Diyarbekirê hatibû lidarxistin, bi yekemîn pile hat xelat kirin û demekê jî di radyoya Amedê de xebitî. Piştê bi hevkarîya karbidestên radyoyê di konservatora bajarê Îzmîrê de mijûlî xwîndinê dibe. Lê ji ber ku ew hertim dixwaze bi zimanê Kurdî bistire, vê siyasatê wek bişavtina hunera gelê xwe dibîne û dev ji darsa konservator û xebata di radyoyê de berdide. Bi vî awayî ji bona ku ji gel û çalakîyên xwe yên hunerî dûr nekeve bi pêkanîna komeke muzîkê(Koma Zembîlfiros) dest bi xebata xwe ya hunerî kir. Di wan salan de ji ber ku agirê şoreşê li Kurdistanê sal bi sal gortir dibû û zimanê Kurdî jî qedexe bû, Cewad bi cesareteke mezin bi Kurdî distirî. Herwiha ji hunermendên ku bi esla xwe Kurd bûn û bi Kurdî nedistirîn dawa dikir ku bi zimanê xwe yê zikmakî bistirin. Ew li hemberî hemû yasayên înkâr û qedexekirinê berdewam bû li ser livbazîyên xwe yên hunerî. Ji bona wê jî sala 1987an sê mehan hat girtin ji wir û pêde gelek caran hat girtin û bi îşkenceyên giran rû bi rû ma. Di sala 1989'an Cewad ji aliyê gel ve wek endamê yekemîn yê encûmena şaredarîya Farqînê hat hilbijartin. Cewad careke din sala 1990an bi

qasî salekê ji ber çalakîyên siyasî li girtîgeha Amedê hat girtin. Piştî ku ji girtîgehê derket ji ber ku di berdewamkirina kar û xebetê xwe yê Kurdayetîyê de bi îsrar bû; du caran ji aliyê Kontorgerîla ve rastî hêrişên çekdarî hat, lê her du caran jî Cewad ji destê wan filitî û birînên wî zêde xedar nebûn. Di havîna sala 1992an ji ber ku ji aliyê dewletê zêdetir ji heşt salan ceza zindanê jêre hatibû diyarkirin, neçar ma ku ji Kurdistanê derkeve.

Piştî ku demekê li welatê Sûrîyê ma di dawîya sala 1992an de hat Ewropa û ji wê demê heya roja îro di akademîya çand û hunera Kurdî de xebatên xwe yên çandî-siyasî didomîne.

Cewad Merwanî heya niha albumeke xwe ya bi navê “**Penaber**” ku ji kilamên siyasî û gelêrî pêk tê, çêkirîye. Herwiha di Orkêstra Senfoniya Kurdî de jî bi xwîndina strana Derwêşê Evdî beşdarî kiriye. “DEM” albuma Cewad ya duyemîne ku bêgoman di vê serdemê de berhemekî dewlemende. Cewad di pêşerojê de yê li ser çend berhemên folklorîk(kasê û CD) û komîserhev kirina stranên Kurdî yên resen(pirtûk) jî bixebeite. Em tev bi dilxweşî li benda xebat û berhemên hozanê xwe yê dengxweş Cewad Merwanî ne.

198-CIWAN HACO

Ciwan Heco û Hunermend Yilmaz Erdogan/Yilmaz Erdogan şanovane

Ciwan Haco di sala 1957an de li Sûriyê bajarê Qamişlo hate dinyayê. Piştî xwendina xwe ya lîseyê çû Elmanya û li wir ketê ûnîversîta Bochum. Ciwan li Bochumê sê sal tahsîla mûzîkê çêkir. Piştê jî bi şiklekî profesyonel dest bi qaset û cd yan kir. Li Tirkîyê "Sî û sêgule", "Durî", "Blûra min", "Gula sor", "Destana egideki" û "Leyla" çapbû. "Peşmerge", "serîhildan", "Diarbekîr", "Girtîyê azadî yê" jî li ewrupa derketin. Ciwan Haco, muzîka otantîk a kurdî bi formên folk-rock jî nu va serastkir. Hunermend bi avayî stranên kurd bi dinê nasand û stranên kevneşapî di nav gelek baskên mûzîkê di cîh danî.

"Destana egîdekî", destana-şîra romannivîsê kurd a bi nav û bi deng Mehmed uzun e. Nivîskar di wê destanê de behsa çîroka pênc xortên kurd dike. Ciwan Haco ew destana Mehmed Uzun bi aranjeyek nûyen, bi formên etno-caz dixwîne. Me vî berhemê nû pêşkeşîyê Guhdarên xweyê delal kir.

CIWAN HACO

Diyarbekir.
Ez welatparêz im,
Ez mirovperwer im,
Ez Bavê Tûjo me lo!...
Şoreşger im Şoreşger im

Min navê xwe kola li bircên
Diyarbekir.
Ez Şêx Seîdê kal,
Bijîşk Fuad im
Pêşmergekî bê nav û bê nîşan
Ez duh şehîd bûm
Îro, nûhat im.
*Helbest: Rojen Barnas-Musik:
Ciwan Heco*

Ji kalê poşman re ne qelûn im!
Na na nikarim, na na nikarim

Gula binefşê xemgin e ez na çinim!
Di cihê şahiyê de şînê nabînim!

Şehid canê xwe didin erdê ji bo ala
Şahiyê hildin, şahiyê hildin

Ala şahiyê govend û dilane
Çepk û lîlandin e û strane...
*Gotin: Feysel Xiznewî-Musik: Ciwan
Haco*

Li ser surhê singa te bû ferman
Hatî bi te re xortên ciwan
Bi hêbet û bi qehreman
êdî ne ma tîrsa giran
Li ser birca te yê bilind
Mij û dûman her girtine
Gul û Sosin pel weşandin

Bimrim bijîm li vê dinyayê
Li te vegerim carek dine

199-MÎN NAVÊ XWE KOLA LI BÎRCÊN DİYARBEKÎR

Min navê xwe kola li bircên
Diyarbekir
Gava ku stêrk
Li esmana stûxwar,
Gava ku ney û blûr û tembûr
Û dehol û zirna
sar bûn, sar bûn
Bi giyanek pola
Min navê xwe kola
Min navê xwe kola li bircên

200-NİKARİM

Nikarim xunaveke rondika bim
li gorina şehîd bibarim
Çariya reş nakirim
Bisk û keziyan nabirim
Rûyê xwe nadirim, rûyê xwe nadirim

Ez ji bilbilê xemgîn re ne bihar im
Ji bûka çariş re ne guhar im
Ji konê şînê re ne sitûn im

201-DİYARBEKÎR

Diyarbekir warê min e
Diyarbekir cihê min e
Cihê bav û kalê min e
Ew mesken û paytaxta min e
Ew xumxuma ava mezin
Diherike û pêl bilezin
Kulê dilêm pê re dibezin
Civat û seyrana min e/*Ciwan Haco*

Ji ber ku bextê me huya
Feleka me şikestiya

Lê can sond dixum te nahêlim
ger çend sala li min biburînin
Pirça serê min sipi bikin
çend qunaxa me ji her dur bikin
evina ma dê pêtirbitin

**Gotin: Remezan Zaxolî-Musîk:
Ciwan Haco**

xortê gundê me li ser mirina
hê tu ne zani gula ne çina
hê tu ne zani sorgul mefroşa
jinav bêrivana gul hat ji bêriyê
zawik ji gundê me keta paşiyê
da ber singa xwe gula beriye
gul hê zarok bû dil ketibuyê
lê ez iro çi bikin
gul noşa noşa
nû dilê mi bikest ket nexweşiyê
**Gotin: Çelebi HACO-Stran: Ciwan
Heco**

Behra Wanê Behra Wanê
Nav û dengê Kurdistanê
Bi çavan daye min mizgîn
Te limin can û ceger kir xwîn
Alîk Sîpan, alîk Tetwan
Alîk zîv e, alîk zêr e
Gotin û Musîk: Ciwan Haco

202-TORÎNA MÎN

Torina min ez dizanim
Tu nehata buyî dîtnamin
Li ser nexweşiya min
Li ser nexweşiya min
Torinam min delala min

Can dilhê xwe ji te nahêlim
Tu cara xwe ji te silnakim

203-TI CIWANÎ

Neça bêriyê keçe ti ciwani
Xortê gundê me hemu şivanin
zanin tu hndi ti finda baxani
bayê evinê te nu hilani
lu rinda gundi herkes bi te zani
hê tu ne zani sorgul mefiroşa
Dinya buhara nu gul hatina
ji wê mêrya mezin sorgul ya mina

204-BEHRA WAN Ê

Behra Wanê Behra Wanê
Nav û dengê Kurdistanê
Rengek delal li ser te ye
Niwan rengan em dinalin

lêlê

Hûn nizanin doza min delê lêlê de
lêlê

De delê de delê de lêlê lê de lêlê

Sivik çû bihara min delê lêlê de lêlê
Zer bûn pelê dara min delê lêlê de
lêlê

Dûr dûr diçî yaramin delê lêlê de
lêlê

De delê de delê de lêlê lê de lêlê

Ez biçûk im nûciwan im
Pir bi van êşan nizanîm
Lê ji wan ez dilgiran im

Wer me bêje ez siyar im
Wek bizot im pêt û ar im
Ez di vî warî li karim

*Gotin: Cegerxwîn-Musîk: Ciwan
Haco*

Çavên şîn neqşîn rengê çîmanî
Lêvên roj û dirûv hiş û giyanî
Hilkir hilkişî ji laş deranî

Dîlbera nazdar tak ji rihana
Buharên rengîn mîhên gulana
Gîyanên kovî dan ser zîndana
Hilkir hilkişî xist nav însana

*Gotin: Rojen Barnas-Musîk: Ciwan
Haco*

205-LÎ MÎN LÊ LÊ

Heval ez bilûrvan im, delê lêlê de
lêlê

Dengê saza xozan im delê lêlê de
lêlê

Li we ez dilgiranîm delê lêlê de lêlê
De delê de delê de lêlê lê de lêlê

Nakin dengê saza min delê lêlê de
lêlê

Guh nadin awaza min delê lêlê de
*Gotin : Cegerxwîn.Musîk : Ciwan
Haco*

206-HOY ZEMANO

Ev çî rîs e ev çî şaş e
Ya me berda ya bi teras e
Ev çiya per daye paşe
Hoy zemano lo zemano
Hoy bêbexto lo zemano

207-DÎLBERA QEŞENG

Dîlbera qeşeng terhîn û ciwan
Li serî zerzeng di dest de piyan
Pêşkêşî min kir, mayî ji lêvan
Bi vexwarin da kirim netîwan

Pênûs kişabû birhên kevanî

Pê zemîn

Gula bi kelemê di nav baxê îrema
Hey gula sor, alem li dor
Bicivin û bînbikin dor bi dor

Hey gula sor, hilbû jor, bîn da dor
Gula sor gula sor
Hay gul, gula sor gul
Gul gula sor, gula sor gula sor

Gotin: Qedrîcan-Musîk: Ciwan Haco

Em hemî dost û bira bin
Da bibî bax û bihişt
Min ji nêv baxê cîhanê
Bax û bistanim bese

Omrê min çû tev di vê rê
Roj û şev nalî û girî
Das û çakuç wa me hildan
Qîr û giryanim bese

Gotin: Cegerxwin-Musîk: Ciwan Haco

Te ez xistime xeyala
Xeyalne kûr, ne vala
Ez ji xwe re difikirîm
Fikirne dûr, ne vala

Sebir ji min re nîne
Ez ji kerba mirî me
Xew bi çava nakeve
Hêsir ji xwere tîn xwara

Gotin û Musîk: Ciwan Haco

208-GULA SOR

Gula sor, hilbû jor, bîn da dor
Li paş Çiyayê Kaf şîn bû
Alem jêre evîn bû
Bi me xweş, da me heş
Em bi bîna wê sermest
Emê pê şa bin serbest
Nezanîn, xemrevîn, xemilîn

209-GÎRYANİM BESE

Ez ji xew rabûm welatim
Ez bi qurbanim bese
Tevde rabûn Rojhilatim
Sebr û samanım bese

Ev dema serbestîye
Bindestî êdî çû nema
Şad û dilxoş û bilind bim
Heps û zîndanım bese

210-CAN TE ÇI BİMİN KİR

Can te çî biminkir
Can te çî ji xwe kir
Te çî b'serê min kir
Te çî bi soza me kir
Can te çî biminkir
Can te çî ji xwe kir

Xweş bin ji ter jar û geda

Divêm li pey te bêm ez jî
Çib'kim bi vê jîna rijî
Xwînê nerijî nabijî
Leyla bijî Leyla bijî

Gotin : Cegerxwîn-Musîk : Ciwan Haco

Evîn bûn rêberê me
Çi hanîne serê me
Dûrist nakin evînê
Bê mirês dikin civînê

Çiya bilind dibin jor
Cîhan dibit keska sor
Herdu rewşa vê jînê
Dengê saza evînê

Gotin: Cegerxwin-Musik: Ciwan Haco

Tu ciwata xortan î lê dînê
Lêlê dînê lê dînê tew dînê
Destê wxê bide destê min lê dînê
Lêlê dînê lê dînê tew dînê

Gotin û Musîk: Gelêrî

Bi dengê bilurê re nehvirand
Hêstir werwirand melûl melûl
Dilê heyvaji kovanên xwere
Kerî bi kerî kezext û dirand
Bilbilek firî ji hêlîne
Çu danî li gulya gulê
Xonçeyan mijand ji pêsîra xwe
Berda dilê wan ji xuriyê
Dilop dilop niqutî û xurî
Niqut niqut nîzîlî û xurî

211-LEYLA

Şêr şêr e, mêt e yan jin e
Nîşan bi destê Leyla min e
Pola ye dil, wek hesin e
Leyla kê ye, Leyla çî ye, Leyla min e

Leyla keça Mîd û Med e
Canê xwe da di ber me de
Bijîn heçî ku can jî da

212-EYHEVALA EVÎNDAR

Ey hevala evîndar evîndar
Tu jî wek min brîndar brîndar
Hene gelek wekî me
Belkî zêdetir ji me zêdetir ji me
Hene gelek wekî me wekî me
Belkî zêdetir ji me zêdetir ji me

213-LÊ DÎNE

Tu miraza xortan î lê dînê
Lêlê dînê lê dînê tew dînê
Gerden sî û sê qor mircan lê dînê
Lêlê dînê lê dînê tew dînê

214-SIRA SIBÊ

Sira sibê li bab û dara hewrê
Veciniqî û hişyar bû
Tevziyek da xwe tevziyek kûr û
rahişt
Bilûre danî ser diranê
Ji sedsaliyên dûr û ji kezeba kûr
sitira
Kaniya bin dara hewrê

Li bine kema gulê bilbil ji can bû
Jînek nû dest pêkir bi sira sibe
Şefeq zelal xûza xuyan bûn

*Gotin: Rojen BARNAS-Musîk:
Ciwan Heco*

Ne xema te ye

Ez rihêlîm, dilê min lê da
Ji bona xatirê te
Na na, keçê na
Bes e ji derdê te
Ez dimrim, ez sax dimam
Ji bona xatirê te
Na na, keçê na
Bes e ji derdê te
Ez rihêlîm, dilê min lê da
Ji bona xatirê te
Na na, keçê na
Bes e ji derdê te

Got hele hele tu were
Bi qedrê rebê xwe bike
Ji kesî re behs meke

Rûnê rûnê rûnê
Di rex min da wer tu rûnê
Bi çavan li min mêyzîne
Min bixwe û bihelîne
Sê sê sisê
Sê sê sisê
Sê sê sisê
Sê sê sisê

Di dilopa paþî de sefeq beyan bû
Ji bilûrê his birî kanî xayîþ ket

215-NANA

Nebêje min ez nikarim
Werim ez cem te
Şeva tarî ez dinalim
Meme li hêviya te
Ez dimrim, ez sax dimam
Ji bona xatirê te
Na na, keçê na
Bes e ji derdê te

Ez bi tenê, li min sar e
Li hêviya te me
Şev tarî ye, ewr û mij e
Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

216-SÊ SÊ

Da min, da min, da min
Cotê memikan wê da min
Ketime ser sinê wê
Ketime xêra Xwedê da

Sê sê sisê
Sê sê sisê
Hê hê hê hêy
Hê hê hê hêy
Ba kir ban kir ban kir

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Ka binêre li çavê min
Mêranî tê de kuştine
Newestîne wan çavên xwe
û dilê xwe nexapîne
Ez nikarim ji te hez bikim

Ma tu halê min nabîne
Rêka min dûr û dirêj e
Ne min ne xwe nexapîne

*Gotin : Hekîm SefkanMuzîk : Ciwan
Hac
o*

Awirê wan dijwar in

Girêda li bejnê kember
Li ser wî kirasê sor û zer

Hawar sed car hawar
Ji derdê van dost û yaran
Aşiqê kezîzerê

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Lê wexta ez te dibînim
Kêfxweş im, serxweş im

Ji te hez dikim
Ji te hez dikim

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

217-PERO

Nizanim çima ji min hez dikî
Çiyê min heye te şa dikî
Ji vî dilê tirsonek yar
Çi hêviyê texmîn dikî
Ew çavên min î girs û bedew
Gelek caran şikestî ne
Ew dilê ku tu dixwazî
Ji singa min derxistine

218-KEZÎZER

Kezîzer û kezîzer
Xulam memikê gilover

Kezîzerên min çar in
Er çar bi dost û yar in
Weka tava biharê

219-HEZ DİKİM

Ji te hez dikim
Ji te hez dikim

Weleh bîleh ji te hez dikim
Ez bêheval im
Ez bi tenê me li vê dinyayê

Feqîro lo lo, belengazo lo lo
Ay ay ay ay.....

Lê stêrê, stêra min
Lê gulê, gulşîrîna min
Ay delala min, delala min

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Were were çavreş were
Ev çend sala li hêviya te
û ez li hêviya dîtina te

Lêvên te mustehîl in
Porê te, oh xemgîn in
Weka şeva tarî nin

Ez dimirim
Ez dişewitim
Dibim xwelî
Di nav cixara te da

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Çima wilo şîrînî
Dinya te dibînî
Lê tu heyî û tu nîn î
însan hemu bi te re

Te yara min ji min stend
Te bir û nevegerand
Lê tu wilo şîrînî
Dinya hemû bi te re

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

220-FEQÎRO

Careke din min
Bêriya te kiriye
Careke din min
Bêriya dengê te kiriye
û careke din min
Bêriya te kiriye

221-XWEŞ E

Were lê were lê
Were were qurban were
Were were dilê min were

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

222-XEYAL

Sal dicin navegerin
Emrê xwe li ser te kirim
Nehêle ez pîr bibi
Li nav wan destên te

Kenê te ji bîr nabe

223-PERE

Pere pere pere
Şîrîn û zêrê zer e
Pere pere pere

Însan hemu bi te re
Ne halo ye ez bêjim
Ne ker û gêj im
Lê bêjim nebêjim
însan hemu bi te ra

Mala min xerab dike
Gava Seyro nabînim
Mala min ava dike

Şevreş e va êvar e
Were pepûkê were
Wey Seyro

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Got tu bûyî gawir
Wê ez kirim evdal
Xwîn ji dilê min bû rêz
Zor wê da girî
Ji xwe re kuştim bêhtir

Gava maç da min
Ji wan lêvên qelew
Mala min xerab kir
Wê keçka delal

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Berî ez bimirim carekî tu were

Nayê bîra te şeva li mala te
Serxweşê te bûm
Qedeh li ber te bû
Çavên te li nav çavên min bûn
Awirên te ne ji dilê te bûn
Ji bona xatirê te
Nemam li cem te
Dûr ketim ji bo te
Digiriyam li ser te

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

224-SEYRO

Seyranê wayê wayê
Seyranê hayê hayê
Gava Seyro dibînim
Gava Seyro nabînim

Gava Seyro dibînim

225-LÊV

Lêvşîrîna min
Çavreşa min
Nayê ba min
Ew delala min

Min ser bire ser xaç
Min jê stend sed maç
Ji min veda awir

226-SERXWEŞ

Aşiqê te aşiqê çavên te
Miriye te me, ez ji bo te me
Were qurban were were
Ax tu were were
Were heyran were were
Were zalim were
Aşiqê te me heyran
Aşiqê te me qurban
Were qurban were were

Ewê derinin dijmin, ji axa Kurdistan

Em ji gelê xwe welat, em bi hevî ne
Emê mafê xwe bi lez, bi zor bistînin

Bese dinale welat, ji van kul û
derdan
Refê xortê tev rabun, ji çîyan û
deştan

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

Ber perdê derkeve çav reşa min
Belkî çav bi te bikevê çav xezala
min
Bihna aşqê ji te tê kezî zera min
Bihna sêva ji te tê çav xezala min

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

229-ZINGIL

Zinge zinga zingilê min vaye dîsa deng veda
Va ye dîsa deng veda va ye dîsa deng veda
Dengê doza welatê min dinya girt û berneda
Dinya girt û berneda dinya girt û berneda
Peyman soza mêran e geş dikin buhara me
Xebata qîz û lawan e Newroz û Adara me

Nîşana yekbûna meye Newroza kurdên keleş
Bi yekbûna van gula ye ev buhara xweş û geş
Zinge zinga zingilê min xweş hawar û gazi ye
Xweş hawar û gazi ye xweş hawar û gazi ye
Awaza vê zinge-zingê ji ferhenga Qazî ye

Helbest: Sebrî Botanî-Muzîk: Ciwan Haco

227-BESE DÏNALE WELAT

Bese dinale welat, ji van kul û
derdan
Refê keçê te rabûn, ji çîya û deştan

Axa Kurdistan welat, şên û şîrîn e
Ji bo Kurdistan emê xwîne birjînin

Serê xwe rakir welat, karker û cotkar

228-KEZÏZERA MÏN

Nav bexçan rê heye kezî zera min
Îşev civatê meye çav xezala min
Têr nebûm ji vê keserê çavreşa min
Kesera mêrê berê çav xezala min

230-WELAT

Welat welat kawa mirovayetî
Law û latî sitûnrawî le meywîsî hêjmiyunû
Le nav şalawî grû lav û ma wî sirixwûna
Çontika ey baran dibarî waha marg divêt xwarê
Welat welat ka mirovayetî

Hava çetnarê kêman bû wa birêşê we kuidan
Ew car ez destê faşîstan ganî hezara mirovan
La Helebçe didom soza
La Helebçe didom soza
Welat welat ka mirovayetî
Ka destê neteweyetî wa asîmanî warê
Xwekanî bajar kurduwî mal de te pê wî xwe betî
Ka destê şeref wîjdan
Ba çarey ez zarî zan

Jin û peya û zarokanî lê pê nasnameyî kurdistan
Welat welat ka mirovayetî
Ka destê neteweyetî wa asîmanî warî
Muzîk: Ciwan Haco

Qêrîn û nalîn

Yara te wa ye
Li ber çava ye
Ev deşt û çiya
Tev xweş kir bi bîn
Bilbil tu zanî
Gelo ez kime?
Tu tim serbest î
Lê ez girtî me
Bê lîs û hêlîn
Bê ol û bê dîn
Ez im Cegerxwîn
Xortê Kurdî me

Helbest : Cegerxwîn-Muzîk : Ciwan Haco

231-TE ZÛ TÊDERANÎ

Hate ber derî
Min lê nenêrî
Lê gava ew çû
Min dil daye dû

Ka ew çavên reş
Ka ew dêmên geş
Ka ew bîna xweş
Ka ew reng û rû

Yara min bakir
Ey bilbilê dîn
Li ser çi digrî

Tev bajar û gund e gelek dewlemend
e
Dijmin pê da ser divên derxin der
Bigrin em tola Kurd û Kurdistan

Kurd şêr e li dijmin zencîr li mil
pêçan
Gernas û mêrxas e lê teng bûye
meydan
Zencîra bişkên derkevin meydan
Bigrin em tola Kurd û Kurdistan

*Helbest : Cegerxwîn-Muzîk : Ciwan
Haco*

233-GULA SOR

Eme pê sabin serbest
Nezanîn xemrevîn xemilîn
Pê zemîn
Gula bi kelemê di nav baxê îrema
Hey gula sor alem li dor
Bi civin û bîn bikin dor bi dor

*Gotin: Qedrîcan
Muzîk: Ciwan Haco*

Gul destê avînê
Pêlên derya jînê
Em gihana serbestî
Sed tif li bindestî
Em saza hebûnê
Doza peyde bûnê
Dengê saza rindî
Rewsa ser bilindî

*Gotin: Cegerxwîn-Muzîk: Ciwan
Haco*

232-KURDÎN SERBİLÎND ÎN

Kurd in serbilind in naxwazin
bindestî
Em azadîxwaz in, divên tim serbestî
Êdî em hestan, nîne rawestan
Xencer bi destan bigrin Kurdistan

Kurdistana me ye li bin destê dijmin
Bi riz û rêzanî divê ku em derxin
Êriş êriş ey gelê Kurdan
Divê em bigrin bi zor Kurdistan

Gelek xweş û rind e pak û serbilind e

Gulasor hîlbû jor
Bin da dor gula sor
Lipas çiyayê Qaf sinbû
Alem jêre evîn bû
Bi me xwes dame hes
Em bi bîna wê sermest

234-PÎRXWEŞ E

Pir xweşe pir xweşe
Ev dinya bi min xweşe
Kurdistana min xweşe
Dev li kenîn sor gul
Ser dihejin sunbil
Xurxur ji avê tê
Hilm û sira pê tê

Ke bi vî rengi tu anî
Wer di nav destê min danî
Hey lê hey lê
Sev û rojan ez di meylê
çavên belek çî mêrkujin
Lêvên disor çî xwînmijin
Bisk û kezî çî xwînrîjin
Dêm û enî pir paqîjin
Rista mina jî gewhera
Ronî didî rengê çîra
Bira nadî destê bira
Min rekirejî dosta xwere
Rabe ser xwe dilovanê
Em derkevin jî zîndanê
Dest bi deste te hozanê
Da em herin Kurdistanê

Gotin:

Cegerxwîn, Muzîk: Ciwan Haco

Danî derde qelenê
Navê lawîk nizanîm
Navê keçe Siltanê
Poz gulê xizim zerê
Kesera ser keserê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Ez jî xwere di fikirîm
Fikirne dût ne vala
Sebir jî min re nîne
Ez jî kerba mirîme
Xew bi çava nakeve
Hêsir jî xwere tên xware

Gotin û Muzîk: Ciwan Haco

235-YERÎWAN

Peyvin dengî awazî
Cengî leyzî tenazî
Yêrîvana min
Dengê te hîlbüye jor
Bîna xwe daye dor
Dengek jî dût tê me
Ew deng gelek bi min xwese
Evîna me belav kin
Car car li me silav kin
Yerivana min
Gotin û Muzîk: Ciwan Haco
Eman hey lê
Tu serî nî pir ciwanî
Lêv jî sorê erxewanî

236-YERÎWAN

Cane Canê Canê!
Kulîlka li mala Xanê
Asmere Bêrîvanê
Min bi qurbanê rebenê

237-CAN

Can te çî bi min kir
Can te çî jî xwe kir
Te çî bi serê min kir
Te çî bi soza me kir
Te ez xistime xeyala
Xeyalne kûr ne vala

Wan dijminan em dane ber xwe
Wek Sivanên xediyên pez
Ewanan danîn li vî welat
Xwe didîtin xwediyên rez
Lê belê zingezinga zingilêl min
Vaye dîsa deng veda
Dengê doza welatê min
Dinya girt û berneda
Gotin: Gelerî Muzîk: Ciwan Haco

çi anîne serê me
Durist nakin evînê
Bê mirês dikin civîne
çiya bilind dibin jor
Cîhan dibê keska sor
Herdû rewsa vê jîne
Dengê saza evînê

Gotin: Cegerxwîn-Muzîk: Ciwan Haco

Tu civata xortanî lê Dîne
Destê xwe bide destê min
Le Dîne
Lê....
Tu mirada xortanî lê Dîne
Lê Dîne
Lê.....

Ji wan rengan em di nalin
Bi çavan te daye min mizgîm
Te li min can û ceger kir xwîn
Alîk Sîpan alîk Tetwan
Alîk zîve alîk zêre
Gotin û Muzîk: Ciwan HACO

238-DÎ BÎNÎM

Hey welato!
Ez her dibînim li vî welatî
Di çim tiliya xwe bi gez
Ho bira bira derdêm giranin
Ho heval heval derdem giranin

239-HEVAL EVÎNDAR

Hevala evîndar
Ey hevala evîndar
Tu jî wek min birîndar
Hene gelek wekî me
Belkî zêdetir ji me
Evin bûn rêberên me

240-LÊ DÎNÊ

Tu mirada xortanî le Dîne
Lê lê Dîne lê Dîne tew Dîne
Gerden sî se qor mircan
Lê Dîne
Lê.....

241-BEHRA WAN

Behra Wanê Behra Wanê
Nav u dengê kurdistanê
Rengek delal li ser te ye

heyran gul qurban gul
Gul sula min Şêrîna min
Delala min
Sed kol di dil de kirin
Hey tu dosta min
Can û ceger tev xwîn kirin
Hey tu gula min

Gotin u Muzîk: Ciwan HACO

Ez biçûkim nû ciwan im
Pir bi van êşan nizan im
Le ji wan ez dil giran im

Wer me bêje ez siyarim
Wek bi zotim pêt u arim
Ez di vî warî li karim

Gotin: CEGERXWÎN

Muzik: Ciwan HACO

Feleka me ji keştiya
hera gerdena te aza
Lê can sundi xum te nehêlêm
ger çend sala li min biburinên
Pirça serê min sipi bikin
çend gunaxa me ji her durbikin
evhina ma dê pêtirbitin

xortê gundê me li ser mirina
hê tu ne zani gula ne çina
hê tu ne zani sorgul mefroşa
jinav bêrivana gul hat ji bêriyê
zawik ji gundê me keta paşiyê
da ber singa xwe gula beriye
gul hê zarok bû dil ketibuyê
lê ez iro çi bikin
gul noşa noşa
nû dilê mi bikest ket nexweşiyê

242-MAÇEK

Maçekê tu bi min bidî
Hey tu dosta min
Derdê dilêman derman dikî
Hey tu gula min
Çi bikim ji gul gul sebir gul

243-ZEMANO

Ev çi rîse ev çi şaş e
Ya me berda, ya bi teras e
Ev çiya perdaye paş e
Hoy zemano lo zemano!
Hoy bê bexto lo zemano!

244-TORÎNAMÎN

Tu nehati bû dîtnamiya min
Oh waho Torinam min
Can dilhe xwe ji te nahêlêm
Ti cara xwe ji te silnakim
Ji ber ku bextê me huya

245-TU CIWANÎ

Neça bêriyê keçe ti ciwani
Xortê gundê me hemu şivanin
zanin tu hindi ti finda baxani
bayê evinê te nu hilani
li rinda gundi herkes bi te zani
hê tu ne zani sorgul meyfiroşa
Dinya buhara nu gul hatina
ji wê mêrya mezin sorgul ya mina
Çelebi HACO

Li ser surhê singa te bû ferman
Hatın bi te re xortên ciwan
Bihêbet û bi qehreman
Îdî ne me tirsî giran
Li ser birce te î bilind
Mij û dûman her girtine
Gul û Sosin pel weşandin
Bimrim bijim li vê dinyayê
Li te vedigerim carek din

246-DÎYARBEKÎR

Diyarbekir warê mine
Diyarbekir cihê mine
Cihê bav û kalê mine
Em meskin û paytaxta mine
Paytaxta welatê mine
Ew xumxuma ava mezin
Diherikê û pêl bilezin
Kulê dilê pê re dibezin
Civat û seyrana mine

247-DESTANA EGÎDEKÎ

"Lêxin, lêxin hevalno lêxin,
Bibarînin bibarînin, birano
Ev me çî dihesibînin!"
Hemu roj, hemu êvar, hemu şev
Wî weha gotibu u gule barandibû
Roj qulipîbu ser êvarê, evar ser şevê, şev ser rojê
Şer berdewam bû
Beden westiyayî, keser giran, birîn kur
Mêjî xurt, avur tuj
Dil keleha mêrxasiyê bû
Lome jî ne şerm bû
Ya man ya neman bû
Çî jî destê wî, çî jî deste wan dihat...
Îxanet li re bû
Îxanetê zora welatevîniyê biribu
Dor li wan girtî
Li jêr esker,
Li jor helîkopter
Nefes li wan çikyayî bû
Li pala çiyayen serîbilind
Di gundekî beçare ye Kurdistane de
Wext, wexta şer, man u neman bû
"Hevalno, em çî bikin...
Begavî bextreşî ye, kambaxiya me kurdan e
Le, gava begavî li ber deriyan e
Wext, wexta jîr u mêrxasan e

Wext hatiye; wext, wexta şer e, xurtî u huner e
 Em penc kes, ew penc hezar kes
 Em penc hezar dil, ew penc dil
 Em penc hezar dilen biheq, ew neheq
 Kî dikare dile bi evîne hildave vegire?
 Ma ev me çi dihesibînin!.."

Yek bi yek li hevalen xwe niherî
 Ew yek bi yek hembez kirin
 Bi herdu tiliyên xwe yen deste raste simbele xwe bada
 Çek, pusat u rextên xwe şidandin Berîk ajot deve tifinga xwe û got;
 "Hevalno, ji bîr mekin
 Em penc hezar dil
 Penc hezar efsaneyên li ser levan
 Penc hezar destanên li ser kaxizan in
 Penc hezar sterken ronîyen kurdan in..."

Saw u xofa mirine Coş u heyecana liberxwedanê
 hebû
 Li ser berfa gewher renga sor a xwîn û tave hebu
 "Ax.,ev tav",
 "Eger tava dane evare li me biqulibe
 U em xwe bi evare bigihînin
 Heye ku deriye felatê li me vebe"

Çendîn şere dijwar ew ketibuye
 Çendîn caran wî îxanet, daf, dek xefik u kemîn dirandibu
 Ew şervane welatê şervanan
 Regire bav û kalan bû
 "Ev çi hale"
 "Ez evîndar û şerwanê ronahiye
 Ez dijmine tarî zulmete
 Ez niha li heviya şeve me"
 Ew penc kes bun, çar mer u jinek
 Ku her yek ji derek, le xwedî qederek "
 Lêdîn hevalno lêdîn
 Ma ev me çi dihesibînin!.."

Deh bi deh, sed bi sed
 Teqîna çekan, vizîna gulan bû
 Ne vîçîna teyran, ne herîna hespan
 Ne evîna segan, ne meyina berxan
 Ne jî denge însanan bû
 Bi tene dengê hebu
 Zagon, zagona şer u lecan bû
 "Kî ne ev eskeren ku weha gule li me dibarînin
 Ji ku ne, li ser axa me çi ji me dixwazin

Ma evîn u evîndaren wan
 Hez u hezkaren wan nîn in
 Çima ew hez u evîna me tenagihin"
 Saet çend bû
 Şeve çima weha mîna bukeke xwe xemilandibû
 Sterk çima weha ronî
 Heyv çima weha di lehiya xweşiyê de bû
 Di vê sar û seqemê de çima weha germ bû
 "Sterken welatê min
 Heyva erd u axa min"
 "Hun şahîd in; em ne diz u keleş in
 Ne pêxas u zikreş in
 Em evîndaren we, egîden ronahiye ne
 Eger li me qewimî û li vir em bun şehîden we
 Xebera mêxasiya me bigihînin bi însan u gele me"
 "Ax li min daye"
 Çaven wê yen reş mîna çaven xezalan vekirî
 Deve wê bi ken bû
 Pore wê belavbûyî , stuye wê gola xwînê bû
 Wî sere wê danî ser çoga xwe
 Piştî xwe vekir, li stuye wê bada
 Bi destan pore wê mist da
 Bîstekê, bedeng çave wî li ser çaven xezalan ma
 Çend dilop hestir ji çaven wî ber bi jêr bû
 U ew giriya
 Di bin barana gulan de ew giriya
 Şev diçu
 Sterk diçû , heyv diçu
 Xewna azadiye, heviya felatê diçu
 Hizr u bîr , serpêhatî û jiyanekê ciwan diçu
 "Xwedeyo...
 Ji berbanga Kurdistan xweştir
 Ji rojêke nu ya welatê min geştir çi heyê!"
 "Em diçin"
 "Em diçin, le kîdikare re li berbangen welatê min bigire
 Kî dikare roja nu li welatê min qedexe bike?
 " "Em diçin
 Em diçin, le mîna ku bav u kalan dikirin Ji ve roja nu re xêrhatin
 Ji ve berbanga welatê min re stran u gotin divê"
 Wext, wexta strane welatê neçar bû
 di berbanga sibe de, li sere çiyân
 Alana denge egîdekî xort bû
 "Lê lê daye..."

Lê dayê, sere sibe ye, sibeyeke xweş e
 Ve sere sibe bayekî sar e, li min serma ye le daye..."
 ax le daye
 Denge top u cebirxanan li ser sînga mine
 Le dayê, ve sibe çarnikare, ax lê lê dayê
 ax lê lê lê daye
 Hevale Eziz
 "Edî tu çare tune, mirin û çuyin li ber me ye
 Eger em teslîm bin ji, qedera me mirin e
 Em jî li ser riya kerwana şehîda ne
 Em hevudu hembez bikin,
 Heqê xwe ji hev re helal bikin
 Wext nîn e, berî ku guieyek were
 Em ber bi gule herin
 Nav bedengiyeke kur de
 Wan tifingen xwe dane alî, rextên xwe jî xwe kirin
 Defter û kaxizen xwe, cil u bergen xwe li ser hev danîn
 U li agire wan niherîn
 Her yekî du bombe, her bombayek li aliyekî navtengan
 Bi xwe ve giredan û disan li hev niherîn
 Wext hatibû; wext, wexta çuyine bû
 Ba bû
 Seqema serê sibê bû
 Her der spî, her der gewher bû
 Her der roni, her der muqedes bû
 Jiyana xort, rojên bihurî bi bîra wi hatibu...
 Zaroktî, mala mezin, koşka jor
 Kuçe û kolanen teng, bîren kur
 Bax u rez, av u çem, gund û zozan
 Tirî u hejîrên bavu kalan
 Keskesora barana biharan
 Denge kahr û berxan
 Govend bû
 Ji rojên bihurî govend bi bîre hatibu
 Dawet u dîlan li dar bû
 Dinya mîna mehfureke rengîn a kurdî xweş
 Mîna destaneke kevnar geş bû
 Ew li sere gowendê bû
 Coş li ser dîl ken li ser ru
 Ew govenkêşê dîlanê bû
 Xwendin u dibistan dîsan xwendin u dibistan salen
 unîwersîtê

Ev hemû, ev hemu niha li bîre wi
 Bîr bubu kevokeka, bi firê ketibu
 Dinya çiqas xweş, çiqas bedew bû
 Kirase sipî çiqas li ve axa welatê kurdan hatibu
 Be çek, bê pûsat, bê kiras be vejer
 Li ber çaven wi leylana berfa spî
 Li ser dile wî gurmina denge şehîdan
 Ma kî u kî li ser ve axê şehîd neketibu
 U axa rehmete maç nekiribu...
 Dinya çiqas xweş, çixas bedew bû
 Kirase spî çiqas li ve axa welatê kurdan hatibu
 Wî deste xwe bir ber eniya xwe u ji bo cara dawîn
 Li dora xwe niherî
 Li dûr, li dur reşahiya eskeran...
 Li dûr, li dur teyrekî mezin î spî li firê bû
 Bi basken spî, ji aliyan çiyar ber bi geliyan
 Li şahîdiya wê roja nu bû
 Baskên wî vekirî, çeperast, teyr bi ageh li fire bû
 Ma jiyan ne mîna fira vî teyrî bû?
 Ma jiyan ne fireke kurt û xweş li dinyayeke kambax bû?
 Bîr dîsan li firê bû, hemu jiyan li bîre
 Mal u malbat, xwîşk u bira
 Ap u birazî, xal û xwarzî
 Yek bi yek niha li ber çaven wî bû
 Diya pîr a porspî li wir, li keleka wî bû
 Ma wî her u her ji diya pîr a porspî re weha negotibû;
 "Daye ez bî qurbanê
 Ez berxê te, çavreşe bave xwe me
 Îro jiyan e, sibe mirin e, mirin li ser sere me hemûyan e
 Leledaye...
 Eger te rojek xebera mirine bihîste
 Tu bizanibe; min ruye xwe reş nekiriye
 Berxê te, çavreşe we, Reşoye bavo şehîde weletê me..."
 Ba, azman, herd, stêrk, roj, ewr, baran, derd, gul,
 dawet, evîn, dayik, zarok, ken, girî, heval, rext, stran,
 xew, tarî, bahar, av, çiya, gelî, çem, hêjîr, berû, çav,
 dev, por, evîn, dayik, xwîşk, bira, gund, heval, zozan, dinya, evîn, hevî,
 dinya, evîn, dayik, hevî, dinya, hêvî evîn
 Şîr: Mehmet Uzun .Muzik: Civan Haco

Ji konê şiniyê re ne sitûn im
Ji kalê poşman re ne qelûn im!
na, na nikarim
Gula binefşe xemgine ez na çinim!
Di cihê şahiyê de şiniyê na dînim!
Şehid cane xwe didê "erdê ji bo ala"
Şahiyê hildê
Ala şahiyê govend û dilane
Çepik û lîlandin û strane...
Dr.Feyzel Xiznewî

Mîn bi qurbanê rebenê
Danî derde qelenê
Navê lawik nizanim
Navê keçke Siltanê
Poz gulê xizim zerê
Gotin û Muzîk: Gelêrî

Ji wan rengan em di nalin
Bi çavan te daye min mizgîm
Te li min can û ceger kir xwîn
Alîk Sîpan alîk Tetwan
Alîk zîve alîk zêre
Gotin û Muzîk: Ciwan HACO

Qîr û giriyanim bese
Ev dema serbestiye
Bindestî îdî çû nema
Şad u dilxwes u bilind bim
Heps û zîndanim bese
Em hemî dost û bira bin
Da bibî bax u bihist
Mîn ji nêv baxê cîhanê
Bax û bistanim bese
*Gotin: Cegerxwîn:
Muzik: Ciwan Haco*

248-NİKARİM

Nikarim xunaveke rondika bim
li gorina şehid bibarim
çariya reş na kirim
Bisk û keziyan na birim
Rûyê xwe nadirim!
Ez ji bilbilê xemgin re ne beharim
Ji bûka çari reş re ne guharim

249-BERÎVANE

Cane Canê Canê!
Kulîlka li mala Xanê
Asmere bêrîvanê
Kesera ser keserê

250-BEHRA WANE

Behra Wanê Behra Wanê
Nav u dengê kurdistanê
Rengek delal li ser te ye

251-GİRİYANİM BESE

Em ji xew rabûn welatim
Ez bi qurbanim bese
Tev de rabûn rojhilatim
Sebir û samanim bese
Omrê min çû tev di vê rê
Roj û sev nal û girî
Das û çakuç wa me hildan

bo biratiye û aşiliyê
 û xwişk û birayên min
 dost û pismamên min
 şîrmijên bi jiyane çar nebûyi
 daykê dilşikesti
 Bûkên nazdar
 di mistewteneyên xemgûniyê. tayê
 û eşa zirav
 rojê hezar carî dimrin
 bere xeyni min bistrên bo aşitiyê
 û hemwelatiyên minî
 ku bi nanê rûmetê
 û azam
 mezin bûne
 mane li benda
 comerdiya "demokratên" Roavayê
 bazirganên jehrê
 mane li benda
 comerdiya xanimên Ewropa
 û pişt dayka min bûye xerite
 şûna qamçiyên
 nevhî çirçirkên Contirkan

Goran HACO

jêre bibinin bû derman
 ewji weki her insan
 Ger ez bimrim ger bê kuştin
 hûn li gulê bipirsin
 daxwaza wê pêrsbênên
 heyf gulê ûn bilînen
 ew bi heyf û mixabin

Dilber HACO

252-GUND Ê BAJAREN ÇADIRÎ

Bere xeyni min bistrên
 Bo aşitiyê bo dostaniye
 Biratiyê û pişigiriyê
 Bere xeyni min bistrên
 û kund dike waqe waq
 dinava kaviên gundê mide
 dinava kaviên gundê mide
 û dext û rez digrin
 ji bêrikifinê
 ji ber dengê stranên palan êdi nayê?
 bere xeyni min bistrên
 bo aşitiyê
 û li wê
 li pişt diwarên
 ji têla direhî
 dinava tariyê de
 dinava seqema Zagros de
 li kurên bê u Mêdiyê
 gund û bajarên çadiri
 bê hejmar sing kutane
 bere xeyni min bistrên

253-GUND Ê BAJAREN ÇADIRÎ

Gulek min hebu yek gul
 min ne gand bû ji were ji dil
 min avda bû bi hêstirê cav a
 min ditibû li neva baxan
 çî guleke rind û ciwan
 perîşanbû li cihan

254-CİZÎR E-I

Cizîr e Cizîr e lo malê min Cizîr e
Cizîr e Cizîr e lo emrê min Cizîr e

Cizîr e Cizîr e lo malê min Cizîr e
Cizîr e Cizîr e lo emrê min Cizîr e
Rast e wek tîr e lo emrê min Cizîr e
Cih û meskenê mîr e lo emrê min Cizîr e

Zaxo ye Zexo ye Malê min Zexo ye
Zaxo ye Zexo ye emrê min Zexo ye
Rast e weke ço ye lo malê min Zexo ye
Meskenê kalo ye lê emrê min Zexo ye

Gotin:Gelerî- Herem Botan

Evdik çima ti digrî
Delala min xelkê birî
Çavreşa min xelkê birî

Nêrdîş e Nêrdîş e way
Şaşa Evdê pûşe way
Delala min dergûş e way
Çavreşa min dergûş e way
Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm: Botan
Çavkanî: Îhsanê Garisî

Piştâ derî li hêviya te me
Rastî bêje te kî divê
Erê Cîran bextê te me

Bejna te ji dara behîvê
Şewqa te wek ya heyivê
Cerg û dilê min heliyê
Erê Cîran bextê te me
Bextê te û yê diya te me
Ev pênc sale li benda te me
Cohtê memkê te hewce me
Erê Cîran bextê te me
Gotin û Muzîk: Muharemê Zînê
Çavkanî: Îhsanê Garisî

255-CİZÎRÊ-II

Cizîre Cizîre way
Seet û zincîr e way
Delala min wezîr e way
(Çavreşa min) wezîr e way

Mîr Hesenê Batilî

256-CÎRANÊ-I

Erê Cîranê Cîranê
Te bê sozê, bê îmanê
Ka ew soza li eywanê
Erê Cîran bextê te me

Cîran tê û tê ji Mêrdînê
Cohtê memka dihejîne
Ew kî kore Cîran navê
Erê Cîran bextê te me
Bextê te û yê bavê te me

Dilêm bû Behra Wanê
Çem û kanî av danê
Xwezî bi teyra baskbelek
Ser serê Sîpanê
Xwezî bi Siyabend û Xecê
Dimîne li ser Sipanê

Cîran melhema dilan
Bi şev were nav gulan
Cîran melhema dilan
Bi tenê were nav gulan

Bira kes te nebînin
Dikevin nav du dilan
Destê te bigrim biçim
Ba pêşmergên Kurdistan

De rabe cîran rabe
Rabe êdî em herin
Bira fesad û nerind
Êdî ji me bigerin
De rabe cîran rabe
Rabe êdî em herin
Herwek Şivan dibêje
Ewan ji me nagerin
Cîran cîrana min tu
Rind e li ber dilê min
Cîran cîrana min tu
Xweş e li ber dilê min

257-CÎRANE-II

Dilê min bû behra belek
Te av jê vexwar gelek
Cîran ezê te bigrim
Bira biteqê felek

Cîran wa diçim sûkê
Ji te re bînim xemla bûkê
De tu ê rabe lixweke
Bibe bûka Kerkûkê
De tu ê rabe lixweke
Wek kevokek Duhokê

De rabe cîran rabe
Rabe êdî em herin
Bira fesad û nerind
Êdî ji me bigerin

De rabe cîran rabe
Rabe êdî em herin
Bira fesad û ewan
Êdî ji me bigerin

Cîran cîrana min
Tu e rind e li ber dilê min
Cîran cîrana min
Tu xweş e li ber dilê min

258-CÎRAN CÎRANÊ

Cîranê cîranê cîrana min
Hevalê hogirê bermalîya min

Na cîrana mi bermena cîranê cîranê cîrana min
Hesrun çimun girgirnena Hevalê hogirê bermalîya min
Qum şîrino terk nikena Cîranê cîranê cîrana min
Terkê dayka xwi nikena Hevalê hogirê bermalîya min

Heval meberm zuma kalo Cîranê cîranê cîrana min
Îşlîg zumay naqışkena Hevalê hogirê bermalîya min

Cîrana mi cyerdo yena Cîranê cîranê cîrana min
Cyerdo yena dêst mi gena Hevalê hogirê bermalîya min
Dêst mi gena rêqisyena Cîranê cîranê cîrana min
Lingê govend xelitnena Hevalê hogirê bermalîya min

Cîranê cîranê cîrana min
Hevalê hogirê bermalîya min

259-COMERD-HOZAN

Hozan Comert: Ez ji **Dêrsimê**, ji eşîra **Bextiyaran** im. Dayika min zaza ye. Malbata dayika min ji eşîra **Abasiyan** e.

Di qirkirina Dêrsimê ya bi destê tirkan de, dê û bavê dayika min û sê birayên wê jî di nava kesên hatibûn qirkirin de bûn. Leşkerên tirk qasî sê çar hezar kurdî kom dikin û dikujin. Wê demê dayika min hê zarokek heft salî ye. Ew û xwişka wê ya sêzdeh salî di bin cendekan de dimînin û sax difilitin. Çend rojan wiha di nava cendekan

de dimînin û pişt re jî wêr nakin biçin gund an bajarekî; xwe didin çiyê. Bi mirovên din ên filitîne re qasî sê salan li çiyê dimînin.

Dîsa di wê demê de ji eşîra bavê min jî çar sed mirov hatine qirkirin. Dayika min di hivdeh saliya xwe de tê gundê Bextiyaran. Bextiyarî bi kurmancî diaxivin. Di sala 1941ê de cara yekem ji gundê me bavê min diçe leşkeriyê. Wê demê bi dayika min re nû zewicîye. Ez di sala 1950 yî de tîm dinyê. Malbata me li Qereqoçanê bi cih dibe û hinekî hal û wextê wana xweş dibe. Li wê derê ji ber ku bavê min alewî ye, ji bo bikaribe ji aliyê civakê ve were pejirandin, dibe mûrîdê şêxekî. Dema dibe mûrîd, min jî rêdike medreseyê ku fêrî quranê bibim. Li Bîngol-Kanîreşê di sala 58-59an de seydayek bi navê **Husên Kamil Efendî** hebû. Ez çûm ber destê wî, medreseyê. Li gundê Qayika Jêr ez çar salan fêrî nivîsandina kevin bûm.

Di xwendina li medreseyê de ez fêrî meqam, beyt û nimêjê bûm. Li wê derê me îlahî û mewlîd dixwendin. Awaza min ewqasî xweş bû ku kesên guhdarî dikirin, digotin, ‘ger ev zarok mezin bibe wê bifire!’

Di bingehe sitranên îroj ez çê dikim de şopa wê demê heye; rengkî mewlewî tê de heye. Di vê navberê de, min dibistana tirkî jî dixwend. Pişt re em careke din vegeriyar Dêrsimê.

Bandûra wan li ser min hebû. Min navê kurekî xwe kir Sînan Cemgîl. Lê ji aliyekî ve bandûra olê jî li ser min hebû û min navê kurekî xwe jî kir Bîlal ku ev jî ji navê Bîlalê Hebeş dihat.

Dîsa bandûra felsefeya alevîti li ser min hebû. Ji Nesîmî, Fûzûlî, pîr Sûltan bi bandûr dibûm.

xwe kirin.

Min di Hunerkomê de û di Akademiya Çand û Hunerê de cihê xwe girt û ew roj û ev roj e em bi hev re ne û îroj jî em li gel we ne, li qadên azad, li navsera çiyayên Kurdistanê vê hevpeyvîne bi hev re dikin. Ma ji vê xweştir tiştek heye?

Baş e, ji bo pêşvebirina huner û çanda Kurdistanê hûn xwediyê çi amadekariyan in? Hêviya we di vî warî de heye?

Hozan Comert: Li ser çanda me taxrîbateke mezin a dijmin heye. Ez difikirim bê çawa vê yekê di rêka hunerê re bînim ser ziman. Du kurê birêz Comerd jî şehîd bûn Sinan û yê din.

Huseyîn Denîz

260-DE WER WERE

De wer were wer were lawiko dîno zû were
De wer were wer were keçikê dînê zû were
De wer were wer were ax û ezman min ji tere
De wer were wer were deşt û zozanê min ji tere

Hozanekî dîn û har im evîndarê pesina te me
Evîndarim evîndarim evîndarê doza te me
Serdor

Can fîdayê qehreman im li ber pala çiyayê te me
Wek masîkê gulank zer im li nav av û kanîyê te me
Serdor

Xweda şahid ez soz didim ruhê min pêşkeşî te be
Tu cennetê bawer nakim cîhê min hambêza te ye
Serdor

Gotin: Cemalê Miraz-Muzîk: Comerd

261-CAR CARAN

Car caran ji bo Xweda ketin Kerbela
Car cara ji bo însan ketin çarmixa îsa
Yek caran hember Dehaq bûn hesinkar Kawa
Îro li ser Zagrosan bûn mîhraca insan
Roja Şahmerdanîm çar alîyê Kurdistan
Destpêk welatê xwe jîn bikin hemû cîhan
Bûn şefeqa insan ber erd û ezman da
Em şêr Elîşêrin Sêwas û Dêrsim da
Neqşa ewlîyanan ser erdê Kurdan da
Em soz û peymanin îqrara merdan da
Car caran Zerdeştîm yekem min dît Xweda
Pir caran em darxistin barbarê romîyan

Em bûn Şêx Bedreddîn û Halacê Mansûr
 Îro li ser Cudî da bûn murşîdê insan
 Şehîd in serwer in çar aliyê Kurdistan
 Tîr in em tîrêj in ronîkin hemû cîhan
 Em bûn Spartakus ne yek bi hezaran
 Ref û ref belav bûn çar parçê Kurdistan
 Em tevgerin tevger tev Qazî Muhemmed
 Em bûne perspektîf şoreşa insan da
 Ezim Kurdistanim Dêrsim û Botanîm
 Serhed û Behdînan Amed û Berzanim
 Munzor û Dicleme Xabûr û Firatim
 Îro li ser Ararat Galîleyê insanîm
 Ji mirinan derxistim yekî jîyan da min
 Her bijî bi hezaran serokê gelê min
 Bûn Che Guevara sedan bi hezaran
 Şêr û teyrên bazin şervanên Kurdistan
 Çêbûne bi agirên jîn bûn bi şehîdan
 Rakirin ala sor danîn li textê cîhan

Gotin û Muzîk: Comerd

262-DE WAYÎ

De wayî wayî ha wayî wayî keko bira wayî
 Bira Xidirvano kurekê marê amê ma çekê xu top kerdê mê
 Berdê Nazmîyay dê teslîm kerdê dayî
 Vano osirêdê têdê jîyaru darî mara herê diyayî
 Wexta ku jîyaru darî hona marê hasbî
 Marê amênê têdê destmal û sayî
 De wayî wayî ha wayî wayî keko bira wayî
 Vano milîs qeyd biyo mecalê ma nedano
 Ax çê wêsayî tornê Memed Axa yê
 Sanayê xwe ver berdî têdê qir kerdê
 Memed Alîyê Qulî Musaye Belkijî

Welê balê banicî Hesênê Seydê jî
 Mezra şest malê de çê alê arêyî jî
 Jiyara paçikan de xurtê Kurêsi jî
 Çê Hesên Axay Alîyê Gaxî
 Osfonê Sewtê Malî dê çî Murtê Ojî
 De wayî wayî ha wayî wayî keko bira wayî
 Vano no zalmûnê ma qir kerdimê
 Cendekê ma têdê kerdê verva tijî

Bira Xidir vano nakelepûre ma
Ortê Kirmanciyê dê çira huntê biyê ucuzî
De wayî wayî serê koyê jelê binê Lingonê dismen dê
Kerdê duz û rastê pîlê Dersim zokê
Qir kerdê nekerdê tê de qışle û qereqolê virastê
De wayî wayî ha wayî wayî keko bira wayî

Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm: Dêrsim

263-QOZOXLÎ

Nêla lawo Qozoxlî amo pozvang roseno
Qozoxlî amo pozvang roseno
Baba vano law qirxanê sima pozvang henenê
Senet anê babayê minê kokimîrê savanê
Wax le minê wayê le minê wayê
Nêla lawo Sotoglî Selman Axa pusla wanceno
Satoxlî Selman Axa pusla wanceno (Pusula onceno)
Vano qefilê insanî nawo corîdê yêno babayê verdê
Satoglî vano heqo tu qebûl nêkerê
Caro biyak Kirmanc kirmancê werdê dewo talkero
Way le minê wayê leminê weyê
Satoglî vano heqo tu qebûl nêkerê
Caro biyak Kirmanc kirmancê werdê dewo talkero
Way le minê wayê le minê wayê
Nêla lawo sînê bivêso bi hêgayê
Sînê bivêso bi hêgayê
Aşîrovanê naxeberê tepîs bikerê
Nêla lawo sono gino namûsê Seyid Rizayî
Way le minê wayê leminê wayê
Seyid Riza vano aşîronê sima mirê sevanê
Nêla lawo ezê nêwazanû nu namûsizê birazayê
Way leminê wayê leminê wayê
Seyid Riza vano aşîronê sima mirê sevanê
Nêla lawo ezê nêwazanû Qexpeyê birazayê
Way le minê wayê le minê wayê
Axdat bivêso bi hêgayê
Seyîd Riza vano law baba ti min caverdano sona
Kilîtanê Axdatî dana kamî
Nêla lawo biko kilîtanê Dêrsimî dana kamî
Terso kuto zerê min ez tora tepîya bimanî di warê werdê
De wayê wayê wayê çerxa dinya gewrê biruzyû

Ez tora tepîya bêmanî di warê werdê lawo biko di warê werdê
Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm: Dêrsim Comerd

264-MEYGER

Meygera ava heyatê mest û heyranê te me
Sorgula baxê xelatê nirx û bistanê te me
Sosin î ya çîçek î yan heyran î yan yasemîn
Bilbilê mest û hezînim der û gulistanê te me
Horiya reş kakilî erb û kewan û rojê rû
Xweş perîşanî wele ez tim perîşanê teme
Ger tu zîn û şahê xuban text û bext û eşq û dil
Ger tu şêrîna welatî mulkê îranê teme
Ger can û dilê Cîgerxwîn şahê Selahedînê Kurd
Ger tu Bêtlîsa welatî ez Şerefxanê te me
Sosin î yan çîçek î yan reyhan î yan yasemîn
Bilbilê mest hezînim der gulistanê teme
Helbest: Cîgerxwîn-Muzîk: Com

Tenê min ji bo te kar kir
Ez Şehîd im pakrewan im
Hêstirê çavê dayikan im
Ez giyana jiyane me
Ez fedayê niştîman im
Dil bi kanî xwîn herikî
Bi min taqa reş feriqî
Bûm mûmiya serxwebûnê
Birînê min derman dikî
Ez Şehîd im pakrewan im
Hêstirê çavê dayikan im
Ez giyana jiyane me
Ez fedayê niştîman im

265-EZŞEHÎDÎM

Ez Şehîd im pakrewan im
Hêstirê çavê dayikan im
Ez giyana jiyane me
Ez fedayê niştîman im
Ez Şehîd im pakrewan im
Hêstirê çavê dayikan im
Ez giyana jiyane me
Ez fedayê niştîman im

Min can hebû min fedakir
Ala sor bi xwîne rakir
Min ji bîr kir hemî دنیا

Ç

266-ÇAÇANE

Ax lê yeman çaç
Dex lê Delalê te go nezanîm
Tu sêrînê tu Şerbetê

Dûrba dilê min bi te ketê
Min tu dî bû li ser bîrê
Av kisandî bi zincîrê
Zincîr qut bê kete bîrê
Ax lê yeman çaçanê
Dex lê yeman çaçane

Gotin û Muzik: Gelêrî Ciwan HACO

267-ÇARIYÊN JI HÊLÊ SARIZÊ -2

Berhevkar: Mehmet Bayrak

Li vê êlê lê wê êlê
Teşî ristiye têt bi têtê
Destî min di destî xwe ke
Tu guh me de şorê êlê

Lo lawiko tu ji ku tê
Ji ber koynê ber bisu(sî) tê
Tu guh me de êlê govcî
Kî dezanî ku heval li su tê

Li vî sarsî li wî sarsî
Lawiko were tu metirsî
Tu ekî çiqayî zalim bû
Rokê te li min nepirsî

Li vî sarsî li wî sarsî
Keçik tu ê ke çîqa teresî
Keçik were li rev(ba) min rûne
Çîma tu ji min detirsî

Li ber derî li ber derî
Kofiya surê li ser sarî
Me şora xwe daye hev

Ji bîrneke heta serî

Çiyê me çiyânê pir bilindin

Li gundî me dudiye rindin
Hûn bi hev re cîranîyê dîkin
Ji rindan yekê ba(bi) min din

Tu mesekine li ser wî xanî
Bibêje bulxur û danî(donî)
Ware te careke paç kim(maçkim)
Mêrkî kofî çî di zanî
Riya Edenê yê dûz e
Tomafîlan vize vize
Keçîk were lewra rûne
Tu ê ka çîqa heqsîza

Dilo dilo dil dandika
Desmal şandiye tawarîka(taberîk)
Ezê desmalê çîrkim
Derdê dilî min lawîka
Derdê dilê min lawîka

Çavê reşîn çav belake
Rabim rûnim li kêleke
Lawîko te çîma li min(wîha) kir
Li taxî tîrê falake

La(li) vê hêle la wê hêle
Por şê kiriye têl bi têle
Destî xwe di destî min ke
K'em herin êl be êle(hêlbi hêle)

Çavê te wek çavê kûzan
Çiyê bi fendin çiyê bi dûzan
Bi royê şor dayê min e
Bi şev got; "bavo rawe(rabe) dîzan"

Mere mere lawîko mere
Çî sivîkî weke para
Ku dayîka min ez nedam te
Tu ware li ber bigere
Lo şivano lo şivano

Ustu rakir kiriyê kuvano
Wa şora xwe kiriyê yek
Here li ba hevalê xwe biwe nivano

.....

Varyant 2

La nav şivan la nav şivan
Ustu rakir kiriyê kuvano
We şora xwe kiriyê yek
Here li ba hevalên xwe bibe nivan

La li ber derî li ber derî
Êta heft reng li serî
Silavek ji min re şandiye
La (li) ser çavan la (li) ser seriyên

La hembera la hembera
Avê nazliyê çoqa sara
La ber bavî xwe bigara(bigere)
k'am ba tavo herne dara

La vê tope la wê topê
Keçik garî ba xop xope
Pirr silavan ji min lê kin
Lê bîlmez e keça apê

Ka la qarşîye tu la qarşîye
K'am ba(bi teva) tava herne qarşîyê

Ma şora xwe dawîyê hav
La sarî rê la ortê çarşîye
(li serî rê li ortê çarşîye)
Haval mara ba xwe rêda
Azê nuxwaşa da ardê da
Tu la ser min bakav wara
Halê ku Nazliya te tê da

Dilê min kata mayrekî
Banca(bejne) zirav simêl zara
Çavê bavî min birjîn
Girtim dame fiqarekî

Aw çi îş bû aw çi îş bû
Baran barî tîş be tîş bû
Gotin Nazliya te revî ye
Bande dilê min qotmiş bû

Tu daymaka(dengmeke) tu daymaka
Hara Nazliyê min ba rê ke
(here ba nazliya min bi rê ke)
Desmalê ji min ra bişîn
Bira ji min ra biminî tabarika

Dilo dilo dil dandiko
Nane xwandanan katite zik a
Azî nanî mixanatan çir bikme daê
dilê minî li Zeynik a

Navê te xweş navê ta Zaynik a
E ortê male naynika
Ki çi dawê(dibe bira bibe) bira biwe
Derdê dilê min Zaynik e
Baran barî tov ba tov tova
Kesk û sor xwe avitiye nava
Min rinda xwe la hambarî dî
Berva min tê gav ba gava

Rindê rindê rinda zerî
Ta ez gerandim derbaderî
Porê serî min sîs kir kira herî
Bi ra rindiya te la kuri Binboxe bexeri

Malê Zeriyê la ber gazê
Tê da şewitî fenare qaze
Ta ez kal kirim mal şewitîyê
Min ra meke cilve û naza.
Çavkanî: Zeynep Bayrak

Tu li qarşiye ka la qarşiye
Ware em herin çarşiye
Me şora xwe dawiye hev
La sari rê ortê çarşiye

La vê tape la wê tape
Keçik gerî ba xapxape
Pir silavên min da lê ke
La wê bilmeze keçika apê

Bancaka zirav lê ya
Şivaka şebabe lê ya
Ki çi dawê(dibe) bila biwê
Zatî dilê min lê ya
Navê te bi min çi xweş e
La sarî çiteke reş e
Lawo tu çav li min meke
Zatî tu kareki baş
La Trabzonê la Trabzonê
Xoceyî dixwînî erzone(ezane)
Xoce yekî çiqas puşta
Nekirin lê bivina(bibine) nîvane

Keçik navî te çi rinde
Mala xwe la orta gunde
Min rinda xwe la qarşiye dî
Qonaxa xwe çiya bilinda

Baran barî tav ba tava
Kesk sor xwe avitiye nava
Dawata ke li gund heye
Gotin rinda te la navê

Axa axa zalim axa
Qara çali kirina baxa
Va şutulu êlê sone
Yar girtin kirina yasaxe
Keçik mare ji xwe weda
Bencê zirav teri pê da
Dastî xwe di destî min ka
K'am harin ba navi di da

K'am ba teva tak dudana ba bi
Em kulîlka navî di na
K'am ja rindan nazawcina
Ja kotiyên k'am razina

Hada hada keçik hada

Teşî dest da gulok bada
Gulokê ja destî xwe dîn e
K'am harin ba malê ma da

Em ba(bi) te va çiftêk rindin
Malê ma yanî gundin
Tu berî xwe berva min meke
Ezê datirsim ji dediqodiyê gundan

Çavê girin çav hêşin e
Pezî bavê xwe i meşin e
Tu pezî bavi xwe lebex e
Parayî bavê min pêşin e

Navxweş navi te Eli ye
E ki dibari toli ye
Derî bigir were içi(hundir)
Xweli la serî Eli ye

Porî serî têt bi têt e
K'em bigarin êl be êle
Keçik heqşizlixiye meke
K'em ramadin la otêt e

Virda wêda virda wêda
Nazli hat ja(ji) qarşiyê din da
Silavek nedaye min e
Î teriye ba nav di da
Navî rindê min çi xweş e
La sirt fistanekî reş e
Gotin rinda te yas girtiye
Em dinin la sarî çitê reş e
Weda weda keçe weda
Pişt girêda şîrrik pê da
keçik dilê min kete te
Tu megere virda wêda

Çavê min li benca te ket
Avir(ewr) gurmijin baran daket
Min go singê xwe va ser singê min da
Daka te hema la baket

Sûretê xwe çîqa sorin(surun)
Nazliya min hilgirtin birin
Hûn Nazliyê min kuda dawin(dibin)
K'ez va destî wê bigirim
Lawik mere ji xwe wêda
Rûnişt la bin sîyê da

Lê keçîkê lê keçîkê
Çîçîk girbûn bûne kuçîkê
Ku te serê singê xwe venekir
La taxî tirê feleke

Were ba min ku ez bibînim
K'ez hevalî xwe bişînim
Şorê min xwe be yek e

Lê keçîkê lê keçîkê
K'eza dawestim la kêleke
Destê xwe di destî min ke
Em be tuştî nagirin feleke

Meke meke rindê meke
Derî veke cîhyên(nivîn) min bike
Min silav ji rinde re şand
Bînin kêleka min ka

La ber derî la ber derî
Perçem şekir şepqa la serî
(Bibin)biwên ba şapqayî xwe dinî
K'ez bibînim perçemê serî

Meke meke keçîk meke
Wirde ware tu war(wiha) meke
Azê ba şev warime
Derî veke min di îçîke(hûndir)

Wêda wêda heval wêda
Î nuxweş da ardê da
k'ez herim hevalî xwe pîrskim
K'ez bibêm ku derdê te da kuda

Mala xwe la şap diyara
Di nigada potina sor a

La qarşiyê xwe la ba meke
Were destî min bigira
Emê bi te ve yeke yekin
Li îçî gund emê tekin
Bavî te yî min naxwaze
Bibê(biwê) bavo tu wer meke(wiha meke)

Dosta minê ji avê tê
Sontil da dest da berva min tê
Tu mesekin la li ortê rê
Bavê te yî ji jêre da tê

Dilê min la tutinê
Wêda here meke dinê
Zatî ez te hilnagirim
Bi ser mi da mewe xwinê

K' em aşixin k' em aşixin
Be(bi) rinde xwe ve barişixin
Hûn qarşî rindê min mawin
Zatî emê barişixin

Ez çirbikim, ez çirbikim
Ne qîçikek k'ez gir bikim
Hûn dilê Nazliyê min bikin
K'em herin rahla gendi bikin

Lo lawiko ne ji gundo
Bencê dirêj çîqa rindo
Serî xwe rake li min mezeke
Çi kibarî pozbilindo

Ev çî îşe ev çî îşe
Erd qelişî tîş be tîş şe
Gotin Nazliyê xwe li deriyê
Hazir kir kebab û şîşe

Dilê min û te dudine
Kon vegirtiyê li bine
Tu çîma la mi **lasuket**
Tu ê ka çiqas dina(dîna?)

Aman aman Nazlî aman

Keçê wî gundî çiqayaman
Gotin Nazliya te yê li qarşiyê
K'ez berve herim bibim (qurban)

Kilam ji kilaman rintirin
Qaş ji birûyan bilintirin
Hûn qet rindê xwe mekin
Gûlê min ji gulên babîntirin(bîhn?)

Kilamê dilan çiqas xweş in
Çav û buru hina(hê) reş in
Tim û qalê min û xwe bike
Sevadlîna îç reş in

Kilamê dila bibê fedî meke
Hese min û xwe bî yek e
Çi dibe bira bibê
Dengî min xwe sar meke

*Çavkanî: Zeynep Bayrak
İnternet. Kovara Mehene*

Dixwazim bêm ba te
Dinalim ji bo te
Bi hesreta dîtina te

Şerîna min delala min
Şerîna min yar yar yara min
Çav reş min şerîna min
Çav reş min delal min

Her dem tu yî xeyala min
Kesê ku tu carek nedîtî
Nizanin ew kiyê
Nizanin ew çiyê
Şerîna min delala min
Şerîna min yar yar yara min

Ez diçûme, diçûme
Pêrgî gewra xwe bûme
Ew kenîya ez şa bûm.

268-ÇAV REŞA MÎN

Çav reş min şerîna min
Çav reş min delal min
Tu dermanê birîna min
Nikarim bê te bijîm

Dinalim ji derdê te
Dimirim ji bo te delalê
Delala min şerîna min
Yar yar yara min

Çav reş min şerîna min
Çav reş min delal min
Xwîna dilê min zûwa kir

269-ÇAV REŞÊ MALA MÎN DANÎ

Xem revînokê.
Şerê betal nakim
Tirka li xwe şa nakim
Xemrevînokê.

Hêjir li çiya ye
Li nav gul û giha ye
Li ber serê paşa ye
Ji eslê xwe de axa ye
Xemrevînokê
Hêjir di tatê de
Delal di tatê de
Lawino biçin pê vê
Meqseda dilê wê ye

Xortxapînokê.
Hêjir çiqas zer ê
Wela delal zer e
Lawino biçin ser e
Ji eslê xwe de esmer e
Xortxapînê.
Wela hejir xweş e
Wela delal reş e
Li nav gul û benefş e
Evdelê çavê di reş e
Eslê xwe de keleş e
Xort xapînokê.

Ehmedê Ferman

Lê gewrê lê xezalê
Kanî rinda nav malê
Weyla min memik xwarî
Memik fitara êvarê.

Keçê dînê tu zanî
T'ez kuştim,
T'ez helandim
Tu bi kurmancî nizanî.
Esker oldim piyade
Talîm nizanîm, ne çare
T'ez kuştim,
T'ez helandim
Tu bi kurmancî nizanî.

Denizde qum ziyade
Esker oldim piyade
Senî çoq seviyorum
Heyatden ziyade
Werê keçê vî alî
Tu bi kurmancî nizanî
T'ez kuştim,
T'ez helandim
Tu helalî vî canî.

Ez hêjira navxwim
Loy, loy, loy
Loy, li loy, loy, loy. loy!
Ez delala nav xwim

270-ÇARÎNÊN ŞAMÎLÊ ESKER

Va çî bager, çî ba ye,
Li war tu tişt nemaye.
Bona Kurdan — nizanîm
Çîma bela rewa ye.

Îro bê eman in em,
Nêçîrên gûran in em.
Tune Ristem Zalê me,
Pezên bê şivan in em.
Lawênê kurd bira ne,
Bona millet çira ne.
Bibên, bila bizanin
Halê Ekrad giran e.

Birîna me giran e,
Rast e, eme bira ne.
Yektî tune li nav me,
Lê neyar gur diran e.

Weten bûye gora me,
Hela maye zora me.
Hezar-hezar sal çûye,
Nehatîye dora me.

Li dilê me ar maye,
Ne koçer, ne war maye.
Xûya nake, li zozan
Ne berx, ne jî war maye.

Eşîrek me Milan e,
Eşîrek me Zîlan e.
Em yekbin, çîma bêjin,
Kurdên filan-bêvan e.

Li çavê bûk av maye,
Mêr kûştine, law maye.
Hêlandikê — de ba kin,
Qundaxek bê bav maye.

Hawar e, ha hawar e,
Niha bo me xew ar e.

Were binhêr birayo,
Wêran bûye ev ware. Kûrê min bi kuda çû, Li dil arek dada çû.
Pêşkêş da him derd, him kul,
Ew ji min bû, cuda çû.

Serê çîyan hêşîn e,
Pez hatiye mêşîn e.
Şivanê wî kûştine,
Derd-dilê me dêşîne.
Lawê min hûr fikir ke,
Fehimke, kûr fikir ke.
Ehwalê me giran e,
Tu binhêr, dûr fikir ke.

Warê meman xalî ne
Nayê dengê kalîn e.
Çil sal e ku dilê min
Çiyê axê û nalîn e.
Ha bager bû, ba nebû,
Bextê Kurdan ra nebû.
Carek li nav xewnê da
Qet dilê me şa nebu.
Tarî çiyê, xew çiyê,
Nîvro çiyê, şev çiyê?
Li meydana mêrxasan
Kurd nizane rev çiyê.
Pepoyê bixulxule,
Ne baz e, ne bilbil e.
Ji derdê te Kurdistan,
Nava dilê min qul e.

Dilê min bi lerz bûye,
Ji birîn sed merz bûye.
Werin keko-birano,
Mirin bo me ferz bûye.

Va xizan çi xizan e,
Kes tune wan bizane,
Hewar bikin, warên me
Cîyê şêr û bazan e.

Rûyê ezman sayî bû,
Li malê me şayî bû.

Ewrek reş girt serê me,
Malê me bê xayî bû.

Hilweşiya gundê me,
Şehîd bûne çendê me.
Ev xûn li erdê namîne,
Heye ji dil sondê me.

Serê kanî pêjik e,
Rojê me sor nêzîk e.
Waranê bav, mam, xalan
Ji neyaran gêzî ke.

Bi dilê min jana te,
Ez qûrbana canê te.
Carê veke çavê xwe,
Wêran bûye xanê te.

Ji rû bikşîn perda xwe,
Bi min bide derdê xwe.
Ez qûrban im, tu rabe
Nemerd meke merdê xwe.
Çû û nehat bavê min,
Pirs tune ji lawê min.
Şev û roj xûn dirêje,
Rijîyaye çavê min.

Piling im ez, şêr im ez,
Zaro ninîm, mêr im ez.
Kurdistanê, ji te ra
Bexek bona kêr im ez.
Pilingim ez, şêr im ez,
Warên rind im, zêr im ez.
Kurdistanê bextreş im,
Ji derdan pir têr im e

Her çar bira bi hev ra bûn
Kirin hawar û serxwebûn
Li zindana reş û tarî
Gulên kesk û sor û zêr vebûn

Koletî qebûl nekirin
Agirê canê xwe gur kirin
Bo azadî, bo serwxebûn
Li nav agir dîlan girtin
Gotin û Muzîk: Alî Temel
Şirove: Koma Botan

Anê(daê) ne tî ne birçî me
Bi emrê Xwedê xwazginî me

Nawe(nabe) nawe rinde nawe
Ew halê me wiha newe
Destî xwe bi destî min de
Bila dilê me bi hev şa be.
Çavkanî reşid Bulduk
Herêm: Anadoli Omera

Li minê ha li minê evdelê te me
gidiyê

Min dîbû li ser kulîne gulê,
Sekinî bû li ser kulîne gulê
Çav reşê çav hêşînê gulê
Çav reşê çav hêşînê gulê
Destê xwe bide destê min gulê,
Em herin bêriya şevînê
Reşek hat û xuya bû gulê,
Torinek hat xuya bû
Li seriya malan peya bû gulê,
Li seriya mala peya bû gulê
Kinê were em qewla deynin gulê,
Belkî dinya xira bû lê gulê
(Salihê Qûbînê û Seyîd Mehîfûz
Badayî bi hev re gotin)
Azadiya welat
Berhavkar: Salihê Kevir bir

271-ÇAR STÊRK

Di sibe hevdeh gulan e
Qîrînek hat li zindan e
Her çar şêran dest dan hevdû
Rakirin ala jîyan e

Kanê Ferhatê me, kanê
Kanê Mahmut Eşref, kanê
Kanê Necmî ciwan, kanê
Çar stêrkên li ezman kanî

272-ÇAVREŞ

Êdî were lê çav reş e
Serê min nehiştî fikir êşê
Gewra min rinda min şarpe reş e
Êdî were lê çav reş e
(Revan- Nakarat)
Bîra mala te gime gim e
Ez ji riyeka pir dûr tê me

273-ÇAVREŞ Ê ÇAVXUMARÊ

Li minê ha li minê evdalê te me li
minê
Li minê ha li minê du şênî ketne binê
Qerar terka te nadim heta terka
mirinê
Min dîbû li ser malê gulê, sekinî li
serê malê
Çavreşê çav xumarê, çav reşê çav
xumarê
Destê xwe bide destê min gulê,
Berbî bêriya êvarê
Kinê were em qewl deynin gulê,
Berbi bêriya êvarê

Hûn delalên Ruhayê

Wek bulbulan dengxweş in zeriye me
Wek bulbulan dengxweş in wax zeriye me
Kil ji çavan diweşin wax zeriye me
Kî dil dide serxweş in zeriye me wey
Hûn delalên Ruhayê

Dikim nakim nêrayê zerya min
Dikim nakim nêrayê wax zerya min
Pê re ketim belayê wax zeriya min
Pê re ketim belayê zeriya min wey
Tu çavreşa Ruhayê

Ruha bê te ne xweş e ay ay ay zerya min
Ruha bê te li min nayê lê zeriya min
Bê te sebra min nayê wax zeriya min
Bê te xewka min nayê zeriya min wey
Tu delala Ruhayê

Tê da bazinê dindoqî
Di lemê lem xuftano
Xuftano di mala me da
Xuftan pemiye kitlîsê
Min top kir kir gidîşê
Helandim te lorikê
Helandim te dergûşê
Xeftan pemiye miştacê
Min Zeyn dî li ziqaqê
Te ez kuştim helandim
Kirim qulpê şemşacê
De limê lem xuftano
Xeftano di mala me da.
Samî Berbang Zend-3

274-ÇAVREŞÊ RUHAYÊ

Çûme Urfayê bi sosin e wax zeriye we
Hatim Urfayê bi sosin e wax zeriya min
Van keçan dil girtine wax zeriye me
Van keçan dil girtine zeriye me we
Tu delala Ruhayê

Ruha maye di nav gulan ay ay ay zeriya min
Riha maye di nav gulan ax zeriye wey
Gul danîne nav dila wax zeriye me
Gul danîne nav dila zeriye me wey
Hûn çavreşên Ruhayê

Zeriye me bi şarê reş in ay ay ay zerye me
Zeriye me bi şarê reş in wax zerye me
Kil ji çavan diweşin zeriye me
Kil ji çavan diweşin zeriye me wey

275-ÇAVZERÊ VİRDA WERÊ

Ha lox e, lox e lox e
Loxê li kevirî mermer e
Ketî cîkî seqer e
Lê didime nayê der e
Çel keçikî bazda ser e
Nav da yeka çav zer e
Çavzerê virda ware
Rehme li bavê te were
Min rind dî li serê soqî
Min gewr dî li serê soqî
Yawaş yawaş diloqî
Hedî hedî diloqî
Heyrana zendê gewr bim

Ger ez bê m kuştin, bi partîzanî
Çaw bella, çaw bella...
Tu min vêşêre
Bi herdu destên xwe
Destên xwe di xaka min de

Wa rok wê bize, kulilk bişkivîn
Çaw bella, çaw bella...
Ê hati û biçin
Wê bêjin dem xweş be
Dem xweşbe ey gula geşik

Mûzîk: Marşê Şîlê

Bêdar nabin
Gelî kurên bê av na bin.
Qewlê di eskeriyê dûr û dirêj in,
Tu cara xelas nabin;
Kî dîtiye li dorya heft zeman keç
Li mala bavê xwe, piştî heft sala,
Li mala bavê xwe bê yar na bin?

Çeko bilindo heramo, rê li ber e:
Kuriko dîno tu kew gêrvan î, kew li sera;
Xwazî ez teyrek bûma ji wan teyrê di sê-fera:
Dormendorê Silemaniyê gerîyama,
her car gera;
Xwazî min zanî bûya ji lawikê min xêre û an şer e.

Porê diêj ez xwarim

Ji te re dibê m bi vî sazî
Dî nê tu rehetî ya xwe nwezî
Bi ro û şeb xebera dişînim
Henne tu soza min nabihîzî

Meke meke î nê meke
Derd û kulê min di hev re meke
Derdê min bese xwe min in

276-ÇAW BELLA

Carê sibehek dema şiyar bû m
Çaw bella, çaw bella...
Girêdayî destê min
Welatê xwe dibînim
Her alî jî li bin destan e
Tu jî partîzan
Min jî bi xwe re bibe
Çaw bella, çaw bella...
Min jî bi xwe re bibe
Ber bi çiyayên xwe
Nikar bikşînim girtîngeh

277-ÇEKO BİLİNDO

Çeko bilindo heramo,
Bi ser çil û çar çiya ketim:
Bilind firî m nizm ketim,
Bo dem axî sorgulî,
Dîn bû m, har bû m,
Sewda ser bû m,
Û bi çola Xwedê ketim.
Çeko bilindo heramo,
Çû mê çemê Zizanî yê;
Belê hatim merga Zizani yê,
Qeda û sê sed bela bikevit li xizani yê;
Sala vê salê lawikê min kete eskerê Silemaniyê.
Çeko bilindo heramo

278-ÇEME ÇEME

Çeme çeme dî nê çeme
Ez qurbana bejna te me
Xelk û elem gî dizane
Ez nexweşê sevda te me

Mirim mirim dî nê mirim
Ji eşqa te re ez dimirim
Di ber min re me re me wo

Dedî(yarê) kevn di hev re meke

Çavkanî: Silê Cutkî

Herêm: Anonîm-Bîrnebûn

279-ÇEMÊ FERAT

Çemê ferat çemê ferat hate bîra min
Min go dayê min go bavo kaye Birayê min
Agir girte vî dile min hêstêr ketin çavê min
Min go bese hisreta dilê dayka min

Çemê dîcle çemê dîcle xweş diherike
Pir geriyam pir naliyam bona çemê ferat
Buhar dihat deşt û çiya reng vedêdan
Di heliyam weke berfa serê deşt û çîyan

Birin birin birin birin mal û milkê me
Edî bese zilm û zora li ser gelê me
Dem hatîye îro roja berxwedanê ye
Karker gundî dest avîtîye ala rengine

Gotin û Muzîk: Koma Zerdeşt

280-ÇEND KILAMÊN DILA YÊN GOVENDÊ

Çend kilamên dila û govendê Li derhêla Qeyserî, Maraş û Edenê Temelî

Kilam, dîlok, govend, çîrok, destan, lîstikên zarokan, heykatên ku li şevên zivistanê gotin û hin girîngiyên çandeî-kulturî ruh û siruşt û xwezaya netewa a Kurd û Kurdistanîyan e, Min gelek qîmet dane cîranen xwe, lê ez rast bêm; me ji wan hindik qîmet girtin, li vira bi qutî yek nimune bidim.

Em Kurdên ku li Qeyserî, Maraş û Edenê dijîn û li wan dor û deran bi Türkmen û Ewşer û Çerkez û ki Farsag an va yê di nav hev dane, Çerkez, dîlanen xwe bi Akordîen-Mizige, lêtexin û di meşînin, disterên. Ewşar bi dol û zirnen gelek ker û bi meqamen ku li hevhatin, ev meqaminav pî siselan jî çarin Turkmen garî civaten din bi folklorî dewlemendin, le em Kurdên van derî doran tu ixtiyace bi folklorî van cîranan nabîhzin û naxwazin, Lewra govend û meqamen çerkezan û Ewşaran bala me pîrr nakişîne

Le bi govend û meqamen Turkmenan va yekcarna em baldar dibin, Kurd û
Turkmen li ali Edenê û li navçeyî Sevase gelek li hev qelivîye û ketiye nav heve,
le disan jî van bernamayan ji sedî heftê heyşe Kurdine çimkî xemilandin-motîf-
reha û bi figuran xwe heman aşkera dibin

Dîlok û kilamen govende û yen evînî di jîyana nav gelî hêlê mede pîrr pîrrin,
heta bîst si salî berê her bûk keçik û civanekî ji van kilaman ha di jêra sih û çil
tenê kilam û megam disteran.

Temamî hîm û kok û ruha van kilaman gihştikan hezî û dilovanîye, Ji yê
dilovanî, evînî hinek nimune bidim;

Bayî teye guva guva
Bijkoj filtî sing ê gewre
çaven min li navberan ket
Her yek telaqa hingive

Ji Helebe virda erde
Seri bişo biskan berde
Ku merîyek bi dilî xwe nezawcîya

Jêra davîye kul û derdê
Va çî îş bû va çî îş bû
Bega yaylan tîj be tij bû
Gotin rinda te dayîne
Bendê dilî min qotmîj bû
Sibê rabe male av ke
Pêlê mene ser ra gavke
Eger dîlî te li min e
Têlek porê xwe di navke

281-DERÎ ODÊ LI MIN VEKE

Derî odê li min veke
Quraxek ezing bi mihneke
Zalime Dayikê te ku got; ku ew kîye
Mîya qer za va berxike

disa;
Dalliqevaxê di kortê da
Malê rindê di orte da
Min îşev xevnek be xevn dî
Ez girtime di ber te da

disa;

Babetên kilamên dil tim ha dom nakin, hinek jî li bo mixrikên nav dewlemend û
belengaz anin, weke ku tê zanîn dewlemend, yanji yê ku hal û wextê xwe baş
in naxwazin keçikên xwe bi lawên belangazan re bizewicin,

Li van deran li wan deran

Pezî bavî te beng be benge
Xom berdilan ajot renga
Gotin nazlî a-rinda-te dayîne
Li xwe têxim bi tifangê
Balê dikişînin ser fenek û felbazan,
Meri meran dewin tînin
Li ser cilê reş dîtînin
yaman qayte devî xwe we
Qencî e şoran digerînin

Peya nagehşe sîyaran
Di hestîye bavî van axan nim
Keçkê xwe nadin xizmet karan
Li ber dîwaran kal û pîr
Zar zeç ma ye bê şakir şîr
Felek me li te çî kir ku
Te em ha hiştine feqir
Nakokîyên axa û şivên tu cara
naqedin.

Weke ku tê zanin di gundan da kesên ku paşbêjtî dikin zêdetir tên naskirin, le hin caran mirov nikare gihştan naske.

Malen hana male mene
Qalê min û te dikine
Ku tu nedan li min guneye
Gunê min li sufî teye

Hin caran, ji ruyen van xebergerênanda hînek xirabîyen ku nen xwastin jî dibin, hin nexwaz yekcaran buxtanen pirr xirab jî dikin,

Keriyêk pezî min î Qusî
Soyxe î mêrat rengî hev talêsi
Ez hatim ku ez çî werim
Kebanî e heye le por î qusî

Talî-tujî û xweşîya jiyane jî di kilamên dilan da bi ziman te,

Çû li axa kî rawestî
Bi roj û şev qe nevestî
Me car ke têr hevdu nedî
Bi rehetî bi serastî
Ber derî me muxurbe ye
Gur digerin bi-be zurbeye
Xelk li kar û îşî xweye
Çave min î li bejnê teye

Kilamên ku li ser lorikan tên gotin gelek in

Lawik ji dergûşe xujî-xuşî
Bi şev û roj dadekişî
Xeber hat ku lorik mirîyê
Ji tirsan şîre berên min kişî
Nizanim ku kuda terim
Li berxike xwe digerim
Min lorika xwe wenda kir
Dîyar be dîyar lê digerim
La ber deri-li ber deri

Dayk runişt bulxur diheri
ji lorik e xeber tune
Nizanim çi hate sêrî

Bav pir bi law û keçikên xwe va ru û çav nabe,
çi gilî û qazincên xort û qizan hebin giştîk li daykê ye;
Mûj û guzan biderîne
Alka* Fatê min bizewcîne

Lawkî te hên î xurîne
Vî feqîrî bizewcîne,

Ez bawerim hûn gihştîk vê dizanin, law berzewac e, dayik jî dibe; lawê min em feqîrin-belangazin, em te bi çi bizewcînî? paşe bihevra di fikirin, dibên; kereke me ê heye, dayik dibe; ba bavî te evarê were, ez jê ra bêm ba kere bifiroşe, em bi perê we te bizewcînî, evar dibe bav te, law dipe ku dayik bexs veke, le dayik pir ji wir nabe, law êdi bê sebre, dengî xwe bi bilindî tîne der; Dayê qalê kere bike, qalê kere bike!

Berê kel e virda xwar bû
Giha bi serda kevir nar bû
Berê dile te î li min bû
Çim henka ja-ji min sar bû
Ber derî malê bavî te yoqîşe
Mîne kewan hildikişe
Ez bi qurbane bejnê zirav
Fistan jê ra yaqîşixe
Bi nanî tisî ra dikişe

Jêr va hatin gihşt qantirin
Serê barî xwe kundirin

Zalim Bavî te ku tu neda
Ez jî derdî te dimirim

Yek caran rinda Mirov, bala taybetî dixwaze bo ku hinek naz û cê xwe bi cih wîne, hinek caran jî yar an jî yarê xwe bi tercube bike, li bo ve ji dilovan ewe ku tim baldar be, ba ne ji bîr kirin Mirov di bin dageri a qontrola yare daye,

Ji jêr da hat min nasnekir

Çi de dilda mi pirs ne kir
Fikra min bû min nekir
Min bi xwe destî bi xwe kir"
Baran barî hûr hûr weşand
Van cotkaran bîder reşand
Kî çi dibê bira bibê
We rinde gurçî a min xweşand

Evîndar, delalê xwe yek caran wek hinek tiştên qenc dihesibîne, wer bi ziman tine, yek caran dike kevok, pirr caran li Xezala tîne, car caran, yarê xwe dike zozan, caran jî dike biroşek ku dikelî, yek caran gerdane sipî wek şîr dibîne, pirr caran jî dike gul, jê hingiv distîne, car caran dike şaxê çîyan, yek caran jî kela havînê,

Here avê, avê bîne
Li qirare derî me dîne
Tasek avî sar bi minde
Avê yaran çî şîrin e
Lê tembûr e lê tembûr e
Tel zirav e perde hûr e
Rabe rindê xwe li bake
Ez meyzekim dûre dûre
Dilovan, bi xwe pirr razî û bawervane, hincaran pirr dera xwe dipesine,

Hîni çîya ne hîni him jî pan e
Ketine navbera me û wane
Hele carkê bifikirin
Hine weke sulalê me hene
hin deran kî him lê hene
Hatim rinde te bibînim
Xwazgînîyên te bişînim
Dedine min bira bidin
Eger nedan direvînim
Meri meriştan û Îqrarvanen me jî Dêrsim pirr dihatin, heykat û kilamên ku wana digotin kezab û dilên me dişewitandin, li vir qalekê bikim û dixwazim di dûva

şor û nivîsê xwe bi çarînekê biqedînim, Destbiray(Musaîp) bapîrî min digot;
"Em gişt bi zincîran girê daybûn û kom kiribûn, di navbera koman de çil-pence
metro hebû. Du, xûşk û bira, yek li seriyekî, yek li seriyekî dîn berdan û gotin
herin hev hemaz kin (qucax kin) ev herdu zarok sê-çar salî bûn, bezîn, bervî hev
dema ku bi gehsin hev û du, leşkeren xwînxwarî har gule (qurşûn) barandin bi
ser her du zarokan da, û her yek bi hêlekê da ket"

Dema ku ev qala dikir ji çavan da li şuna hestiran xwîn dihat.

Dêrsimî ket teslim ne bû
Tirba beton dîsa vebû
Dil biçûko Seyit "Rizko"
Ketî, hate xwe û rabû
Çapaxçur Agirî Zîlan
Xwîn diherike ji gulên
Lê, îro êdî daha nîne
Xeberên xweş tîni ji malan,
Vala ne bûye va axa
Deng ra bû li deşt û şaxa
Pîroz be li Netaweya Kurda
Gel vegeerî derûna xwe

Herê, şora xwe bigirim û bi çarînekê ve care nivîsa xwe xelas kim.

Dewrimcîno dewrimcîno
Tîm li çîyan tîm birçîno
Filore xwe yê dirîno
Valike xwe yê veresîno.

* Li ali me li hinek gundan bo dayke; Alle, Alko, Atê, Daye, Anê jî te gotin.

282-DURIKA KEÇIKÊ JI BO BAVÊ

- Bavê keçikê dimire, keçik li ser bavê xwa durikek dibêje.

Serê nigê wî sabuna reqî
Binê nigê wî sabuna reqî
Şeqitî çu cineta baqî

Zendê zer gişt hine bû
Bûkê lê lê bûkê lê
Zendê zer gişt hine bû
Bûk bermaliya mala min

Fîstanê sor lê dîbû
Bûkê lê lê bûkê lê
Fîstanê sor lê dîbû
Bûk bermaliya mala min

Min ser bejnê birîbû
Bûkê lê lê bûkê lê
Min ser bejnê birîbû
Bûk bermaliya mala min

Beşer;

Delalê bejin rihan e
Kulîlkê heyva gulan e
Bizan ê xoş'ye jiyan ê
Bêriyê ez evîndar im

Gulbehar;

Lawiko here mala me
Mi bixwaze sax ke kula me
Gustilkê bike tiliya me
Lawiko ez bêrîvanim

Beşer;

Civana min bêje babê xo
Min bide dewlet ser xo
Qayim ke delalê dilê xo
Beriyê ez evîndar im

Roja nû

283-BÛKÊ

Bûkê lê lê bûkê lê
Bûk bermaliya mala min
Bûkê lê lê bûkê lê
Bûk bermaliya mala min

Min tu li dawetê dîbû
Bûkê lê lê bûkê lê
Min tu li dawetê dîbû
Bûk bermaliya mala min

Tilî û pêçî hine bû
Bûkê lê lê bûkê lê
Tilî û pêçî hine bû
Bûk bermaliya mala min

**284-EZ KEÇİM KEÇA GUNDAN
İM**

Ez keçim keça gundan im
Kulîlka ser lawan im
Rehana rez û çeman im
Lawiko ez bêrîvan im

Beşer;

Bêriyê tu xwîn şêrînî
Dilreqî û lêv hingivînî
Bi'kur be gava mi d'binî
Beriyê ez bêrîvanim

Gulbehar;

Lawiko evîn şerm e
Geleka bi tirs û şehem e
Guneh e evînî l' dev me
Lawiko ez bêrîvan im

Bi sayikê spî
 Bi dilekî şikeştî
 Maşellê tu neterê li te nakim
 çeketî zavatî
 Pitikê xwînê wer ber vî destî
 7-
 Ava çemê min tê te re
 Pêlkî sor e
 Pelkî zer e
 Yê ku navbera min û delalê min de
 Qise bike
 Ne ji umeta Muhammed
 Ne jî ji dînê pexember e
 8-
 Ji Qerejdaxê hatim xwarê
 Te nexwar belekê berfê
 Ava sarê
 Keçikê tu xayîn î
 Lawiko tu bê bext î
 9-
 Hîva me çardeh e
 Şewqa xwe da navbera malê
 Miradê Xwedê neke
 Nerinda çava, şikandina bîrya
 Bê fede ye
 10-
 Qerejdaxa wa ye dîyar e
 Ava jê te wekî ker e
 Bavê Remezanê min
 Tu carî kavirê nêr e
 11-
 Stêrka li ezmana
 Min jimartî bi dev û dirana
 Xanîkî lê kin bi mircana
 Ez û delalê xwe tê de rakevin.
 12-
 Li me hilatî stêrka bê kurî ye
 Bila şewq û şemala xwe nede
 Qerejdaxa şewitî
 Bes da pembeloxê

285-ÇEND HEYRANOKÊN KURDÎ

Behevkar: Evdilê Koçer

1-
 Delal xeyidî ji cîrana
 Da ser rêka bazirgana
 Dinya elem pey ket, venegeriya
 Ez ê delalê xwe vegeznim
 Bi ramûsana
 2-
 Lawiko ez te divêm
 Tu min navî
 Mala bavê te keve
 Qirikê kula reş
 Hemî mezinan bimirin
 Piçûkê we meyta bavê nebînin
 3-
 Lawiko navbera min û te de dîwar e
 Pehînekê bîne xwarê
 Memikên min ji te re
 Yek sêv e
 Yek pirteqa e
 4-
 Lawiko bila tim hawîn be
 Bila cihê min û delalîkê min ser xenî
 be
 Bila destê delal
 li ser memikên min ê sor kok spî be
 5-
 Parçê ewra ser Mêrdînê
 Ne tê ser qapanê
 Ne tê ser mêzînê
 Bila miradê min û bêjna zirav
 Bimîne wê dinyayê
 Bila bibe miradê Mem û Zîn ê
 6-
 Lawiko min bihîstî
 Te yek xwestî
 Ez hatim daweta te

Şeva tenê xiraptir e
17-
Hîva me hilatî hîva
Şewq û şemala xwe
Ne da Diyarbekir û dora wan mala
Xwedê miradê min û te qedand bila
biqedîne

Eger neqedand
Emê bi hev re bibin xwendg û bira
18-

Min diyarê qayışgiranê
Kevroşk rabe ji qaçanê
Ez diya sê zika me
Bayî xatirê delalîka xwe
Lorîka bihêlim li hêkanê
19-

Baran barî ez şil kirim
Kula kildankê bejna zirav
Ber pişta min xira kirin
Vî bê îmanî
Seba kul û kildankê xwe
Min talan kirin

20-
Diyarê diyarbilind
Ketim demarekê li min
Lawo ez fir ketim çiqas bilind
Nav heval û hogiran de nizm ketim.
Kovara mehename.
Stranên gelêrî

Berhevkar H. Akyol

Ji Helebê çûm Diyarbekir
Min bazara qundira te kir
Hem ji kêfa bû hem ji eşqa bû
Min ji bîrkir boyax nekir

Heleb Heleb Helebê
Hawar medet Helebê
Ji Helebê çûm Diyarbekir
Min bazara şala te kir
Hem ji kêfa bû hem ji eşqa bû
Min ji bîrkir poşî nekir

Qeseta G.Îndarê Birê/B-6

Bila xwedê miradê min û bejna zirav
bikira

Ser me da bihata xuşîna gerdelixê
13-

Bila dil ji dil be
Bila tûrê parsê li mil be
Bila parsa min û delalê min ne li vir
be
Bila nav sînore ecnebî gawur frensî
be

14-
Germa hawînê tin e tin e
Bejna zirav paliyê dike
Şela xwe wer dikşîne
Xwedê damarî kur bike
Nan çayin e
Dew tirş e
Ewê mirazê xwe bikşîne

15-
Ne livir im, ne li wê me
Hûr baran e, tevî bê me
Jina mêrê xirab
Dostê lawikê çê me

16-
Barî baran e hemû qir e
Bila lénexista pêl e
Mîrata kundir e
Zewaca bê dil
Ji ezaba qebrê

286-HELEB

Heleb Heleb Helebê
Hawar medet Helebê
Ji Helebê çûm Diyarbekir
Min bazara şara te kir
Hem ji kêfa bû hem ji eşqa bû
Min ji bîrkir reşî nekir

Heleb Heleb Helebê
Hawar medet Helebê

Heylo meylo te esmerê
 Yar merheba, yar merheba
 Hê li min kurk e, ca li te eba
 Yar merheba şimik reşê
 Dos merheba şimik reşê
 Şimika derxe derxe derxe
 Şimika derxe were hewşê
 Ez ramîsim heylo meylo
 Heylo meylo te çav reşê
 Yar merheba, yar merheba
 Hê li min kurk e, ca li te eba
 Yar merheba şimik alê
 Dos merheba şimik alê
 Şimika derxe derxe derxe
 Şimika derxe were malê
 Ez ramîsim te delalê
 Heylo meylo te çav reşê

Bar avêtin dikanê
 Mast kiri bûn bi tepsîka
 Avêtin vê qapanê.
 Kerîm lawo çeqilmast
 Pisîkê me xwar alast
 Em bûn koçerê bi rast.
 Sê bizînên kûçik hene
 Xelkê kahrê xwe dan kir
 Ê xelkê pezê xwe yêm kir
 Ew zelumê çû çî kir
 Eba mezin li xwe kir
 Da ser bizna re sekinê
 Stûyê xwe ji ebê zeydê kir
 Ji her sisîya yek nas nekir.

Biniya mala me bi kevir
 Xelkê kahrê xwe dan kir
 Xelkê pezê xwe yêm kir
 Sê kahrê teres hebûn

287-YAR MERHEBA

Yar merheba, yar merheba
 Hê li min kurk e, ca li te eba
 Yar merheba şimik sorê
 Dos merheba şimik sorê
 Şimika derxe derxe derxe
 Şimika derxe were jorê
 Ez ramîsim heylo meylo
 Heylo meylo te por sorê

Yar merheba, yar merheba
 Hê li min kurk e, ca li te eba
 Yar merheba şimik zerê
 Dos merheba şimik zerê
 Şimika derxe derxe derxe
 Şimika derxe were derê
 Ez ramîsim heylo meylo

288-ÇEQILMAST

Kerîm lawo çeqilmast
 Me pez kirî bi heneka
 Em bûn koçerê bi rast

Kerîm lawo çeqilmast
 Me pez kirî bi heneka
 Em bûn koçerê bi rastî
 Me keyand û meyand
 Min kir ne kir bû mast.

Kerîm bavê sultanê
 Te kon vegirtin li latanê
 Neqla mastê kûçika
 Giha serê meydanê...

Wan beqalê bajariya
 Qantir ajotin Xanê

Geriya bû li Şam û Heleb
Peyda kir sê bizinê Celeb
Kumê xwe kiri bû merkeb
Ji bo xatirê pisîka,

Go; ne xwîn
Mastê wek kezêb
Derpiya jîna xwe qetand
Kir parzûna şîr û rûn.
Gû bi riha xwe kir
Çeqilmastê geniya
Xist elbika deriyê
Avêt Midyata rengiyê
Weqî daye bi çerxiyê
Kirî cawê Riziyê
Li bejna xwe kiriye.
Kerim lawo çeqilmast
Hat bersiva ne xêrê

Bizina reşik va li mal
Ewa qirik gira xwar
Ew abeşik û birîndar.

Edla Remo bûne cot
Çûn dêra Zehferanê
Edla xwe nivîsî rehbik
Remo xwe nivîsî pirot
Hesab me rûn ne firot.
Hingî Kerim be icî
Go; Zîko de xençerê
Li trafê xist û belav kir
Her piçek, bi derkê dibir
hawara me ma şêxê kur.
Xelkê bizinên me bir
Kerim lawo çeqilmast
Te konê çardê stûnî

Te li erdê xist û guhst;
Tu bû koçera bi rast.
Te serê tiliya xwe na alast
Kerim lawo çeqilmast.
Tu gerya yî li Şam û Heleb
Te anî sê bizin celeb

sê biznê teres hebûn
Ji her sisiyan yek nas ne kir.
Ji qapaniya dinyayê
Çû eba mezin li xwe kir
Sê bohst û çar tliya
Stûyê xwe ji ebê dirêj kir.
Hat bersiva ne xêrê
Gura bizina beşik kuşt
Bizina gerdik birîndar
Bizina belik ma va li mal

Hat bersiva nexêrê
Eliyê Remo Edla bir
Hengî teres bihecî
Go zik û da xençerê
Bi agir ket belav kir.

Go; em bi dest lepikî
Bi wan nikarin
Hêvî Xwedê û Şêxê Gir.
Dor tixwîbê bi xişxişk
Te li Fatima çîm guhişk
Ew dimeşê weke mişik
Meşa wê, meşa dûpîşk,
Zaroka bi ser de fişkefişk.

Go; bi Xwedê
Em naxwîn nanê hîşk
Ji dewsa nanê pîvazê
Em bixwîn qeymak û nivîşk
Edla Remî bûnê cot
Her du çûn dêra zorê
Edla xwe nivîsî rehbik
Remo xwe nivîsî pirot

Go Hesabekî
Me mast ne firot.
Me pez kirî ji Qelendera
Hey kûçik lawê qeşmera
Li ser sinca Remo binêr
Li elbika û li mexmera

Remo ciran Recep

Kerim lawo çeqilmast
Pisîkê me xwar alast
Me pez kirî bi heneka
Em bûn koçerê bi rasta
.

Welat li hêvyaya te maye

Berfa welatê me helîya
Bihar hat tu nehatî
Gul û sosin tev rengîne
Dilê dayîka te bi xemgîne
Gotin û Muzîk:

Semî Ber & Yilmaz Ersahin

Xwînmêj e, rûreş e dinê
Çima ji me re jîyan da tinîn
Em çi dikin çi dixwazin
Gerek em bi xwe bizanin

Bê azadiya kurdan
Dinya me re ne xweş e
Yan Kurdistan azad dibî
Yan jî dinya têwiş e

Xwînmêj e, rûreş e dinê
Çima ji me re jîyan da tinîn
Em çi dikin çi dixwazin
Gerek em bi xwe bizanin
Gotin : Emekçi
Muzik : Anonim – Azeri

Yek kawir û yek seqet.

Kerim lawê qeşmera
Pez kirî ji Qelendera

289-ÇİMA-I

Çim çim çima nay çima
Esmer çima tu nayê
Çim çim çima nay cima
Dîlber çima tu nayê

Çavê kor bû ji hêsiran
Lawo tu li xerîbîyê mayî
Veger were cem dayka xwe

290-ÇİMA-II

Çend hezar sal in tu dizanî
Kurdistan bindest çima
Me şerê xwe, hêviya xwe
Daye dest yadan loma

Xwînmêj e, rûreş e dinê
Çima ji me re jîyan da tinîn
Em çi dikin çi dixwazin
Gerek em bi xwe bizanin

Xew nakeve herdu çavan
Kezeba min dişewitî
Kes nebêje, kes nexapî
Hêviya kurda ketî

Ser bilindî bi Agirî û Xelat
Gulyên dirêj Dicle û Ferat
Siwarên azadiyê qor bi qor
Çi xwes, li gerdena te hat
Tu Zînî Mem evîna te
Xwîna şehîdan xemla te
Serfirazî tu ê biwelidînî
Azadîbe wê humla te
Gotin û Mûzîk: Aydin KORKMAZ

Dimrim ji ter nexema

Wer dam biçin germavê
Nav çîmena û ber tavê
Ji zûva li benda tema
Ji zûva li benda tema

Ma gelo evîn wihaya
Hemû êş û belaya
Ti hêz diminda nema
Ti hêz diminda nema
Gotinû Muzîk: Peywan Arjîn

Kar û emel xilas nabe
Jin û mirin her wê hebe
Li ezraîl hîle nabe
Qîr û feryat fêda nabe

Tu netirse ji mirinê
Çav bermede malê dinê
Navê te bas bê gotinê
Tista her baş ewe li dinê

Text û Muzîk: Dilgeş

291-ÇIMA NAYE

Çima nayê çima nayê
Bûka delal çima nayê
Xwezgîniyê te siwar bûne
Tu keyîdî ji malê dernayê
Bejna delal bihejîne
Xwe bixemlîne reş li te nayê

292-ÇIMA YARÊ

Çima yarê çima
Dil kirye bahra xema
Carek nadêm sozê
Her tim dibêjêm hema

Dînim gava tu dûrî
Nîvê emrêmi dibûrî
Dimrim ji ter nexema

293-ÇIMA YAR NEHAT

Çima yar nehat vê êvarê
Serek neda min vê carê
Ne sibehê ne êvarê
Naçe ji bîrê ji xeyalê

Yar rinde çen ciwanê
Cotek kezî li ser milanê
Rojek nebim li vê cîhanê
T' negrî wek ba û baranê

Dayê em dil teng kirin
Dayê em koçber kirin
Dayê welatê min kanê

Ax çi bejîm dayê
Oy xewa min nayê
Dayê sebra min nayê
Li xerîbiyê

Bo çi evîna me pir şerm û gir e
Dîroka vînê neşîm ji bîr kim
Ji serhatiya ya mişt û pir e

Xin û xişkokê da bo te bêjîm
Ez dê gazinda bo te verêjîm
Ez evîndar im xelkê ez nevêm
Ez rastî bêjîm yara ez nevêm

Xemê dilê min pir vîn û sax key
Xemê rondika hişk û zuha key
Dergehê jînê ji bo me vekey
Şahî û govenda ji bo me karkey

Dilê min ji te sar dikin
Bo çi tu wa xemgîn î lê lê
Tu zeriyeke çavşîn î canê

Tu li ber dilêm şêrîn î
Ketim derya evînê lê lê
Carê were bibînî canê
Bo xatirê Mem û Zînê

294-ÇIBÊJÎM

Dayê gundê min qelandin
Dayê mala min şewitandin
Dayê bawê min kuştin
Dayê birayê min kanê

Dayê em perçe kirin

295-ÇİPKA XUNAVÊ

Çipka xunavê li ser nêrgizê
Carek dî hatî nav hoz û kuzê
Çavêt reş hibrin li ser kaxezê
Te navşêrînê yar belengazê

Ta kengî bijîn bê jîn û viyan
belengazê
Ta kengî bijîn bê çare û derman
Dema awazê vînê me lêda
Dê bûme kene bê şermî û tawan

Evîna xelkê şadî û huner e

296-ÇİTOLAZ Î SERSERÎ

Çi tolaz î serserî hele
Çi ewar î çav l' derî hele
Hemû di derya te de ne
Fesad gotina te kir lê lê

Ew rûyê tim reş dikî canê

çawa îro sê roj in,
 Li nav eskerên dewletê,
 Bû talan û yaxma ye....
 Reşîd lawo, mêrê çê be,
 çê bi xebite,
 Kozika milê bênderê bermede;
 Heya bi kubara sibê re,
 Heya ko Sadiq axa,
 Xwedanê qezatorê mêriyê dihana me
 tê.
 Şerkî dibû;
 Li Derika çiyayê Mazî, li qible tê;
 Mi dî dengê top û mitralyozê
 dewletê,
 Li ser qesr û qon

Misto Misto Misto Misto
 Dor dor dor reş e lo
 Rebeno bi bextê reşo
 Were lo lo lo... Misto

Heg zuxta lê dixîne
 Hêta Misto bi xwîn e
 Qet serê xwe ranake
 Lê bi ax û nalîn e

Misto bîra te nayê
 Li gundê Xerabreşkê
 Havîn û zivistanan
 Em rênçber bûn bo axê

Misto Misto Misto Misto
 Deriya derda veneke lo
 Ji min re derda lêneke
 Were lo lo lo... Misto

Axa çûbû seyranê
 Me berdida meydanê
 Me serê hevdu dişikand
 Ew dima li ser talanê

297-ÇIYAYÊ MAZÎ

Ne mînim, ne mînim Reşido lawo!
 Di dû çavê bavê Reşîdê xwe re,
 ez li dinyayê namînim.

Şerkî dibû,
 Li Derîka çiyayê Mazî li qible ye;
 Dengê top û mitralyozê dewletê,
 Li ser qesr û qonaxê bavê Reşîdê
 min hewala ye!
 Ez neketim xema kuştina bîst du
 mêrane lo!...
 Lo lo Reşîdo lawo,
 Ez ketimê ber namusa xwe ye!

298-ÇÎROKA APÊ MISTO

Lo Misto lo Mistiko
 Rebeno dest sistiko
 Doza heqê xwe nake
 Ber xekê xwe melis diko

Misto bavê Seyranê
 Rabûye ser tapanê
 Diqîrim çiqas bêjim
 Tew lê nayê gûmanê

Misto Misto Misto Misto
 Deriya derda veneke lo
 Ji min re derda lêneke
 Were lo lo lo... Misto

Min gelek tişt jê re got
 Dil û ceger li min bûn sot
 Go belê weke te ye
 Lê Misto bûye gayê cot

Misasa dest axê xwe
 Nîr xistiye sutyê xwe
 Zikê erdê diqelişe
 Bûye gayê axê xwe

Dixwin tev ser û bin e
Misto rabe ser piyan
Dem çû em pri dereng man
Kes êdî qebûl nake
Zilm û zoriya kedxwaran

Misto Misto Misto Misto
Ji min gazinca neke lo
Derya derda veneke
Were lo lo lo... Misto

Roja nû

Bes e ev talan misto
Nîr bavêje şivisto
Tu rahêje misasê
Li dujmin bade histo

Misto Misto Misto Misto
Misto dil û çavê min lo
Tu dizanî bi halê min
Were lo lo lo... Misto

Misto kedxwar dudu ne
Erd û zevî girtine
Bi hev re weke seyan

299-ÇÎYA BİLİNDE TE NABÎNİM-I

Weyla lê dînê çîya bilinde hê hê
Te nabînim hê hê heywax li min hê hê mala min ê
Wez qurbanê gul sor bune nacerpîne
Heywax li min hê hê mala min ê

Me dî gundî bahata ser xawkamin
ne tu dîla nehewinê hê hê
heywax li min hê hê mala min ê

lê lê dînê pezê xanmeduran dûr gerandin
lê lê dînê keçka gundî we bedewin hê hê
Xortê gundê me helandin
Heywax li min hê hê mala min ê

Weyla lo dîno min brevîn wa drevin
Weyla dînê tu yê rindî pir bedewî
Ax malino ezê dikim keleşkofê bigrim
Tune orta me de deşt û zozan, mêrg u zevî
Heywax li min hê hê mala min ê

Gelêrî

300-ÇIYA BİLİNDİN TE NABÎNİM-II

Êlê Gulê rebenê,
Çiya bilindin te nabînim,
Li dêrizî gunda sorgul sorin, naçirpînim,
Min sond xwariye bi sonda qesemê, ez tu dila,
Ser evîna dilê xwe û te ra nehebînim,
Gula min gula welata
Gula min gula welatê xerîba,

Êlê Gulê, rebene, çiya bilindin rê di ber ra
De kubarê, çav belekê, lê birû li ser ra,
Delaliyê min sond xwariy, bi sonda qesemê,
Ez tu dila nehebînim, ser evîniya dilê xwe û te ra,
Gula min gula welata
Gula min gula welatê xerîba,

Kovara Komkarê.

301-ÇÎMENO ÇÎMEN

Çîmeno çîmen çend xweş in
Heramo çîmen, çîmen çend xweş in
Serê çîmenan sosin û binewş in
Cîranên biskan simbêlê reş in
Çîmeno çîmen dola herkê wo
Serê lêlavê li binê befrê wo
Çîmen çîmen, çîmen dola Mizuriya
Heramo çîmen dola Mizuriya
Gopalê Elo ji darên hijîra
Merê Elo xwe da ber çiya ye
Pezê Elo zalimê xwe ber çiya ye

Spî bûye, spî bûye
Ez ji te dûr im, tu ji min dûr î
Tim zivistan, spî bûye

Birîndar im ez wê nakim
Ez wê jî nê qebûl nakim

Çiyayê me berfê lêkir
Spî bûye, spî bûye
Ez ji te dûr im, tu ji min dûr î
Tim zivistan, spî bûye

302-ÇÎYAYÊ ME

Çiyayê me berfê lêkir
Spî bûye, spî bûye
Ez ji te dûr im, tu ji min dûr î
Tim zivistan, spî bûye

Bihar hatiye gundê me
Sor û zer bûye çiyayê me

Çiyayê me berfê lêkir

303-ÇOPÎ - Jiyana Çopî

Çopî hîn sê sal derbaz nekir bu ku rejîma Baesê deshilatîya xwe xurt kir bû û mîna bahoza reş komkujî û sîyaseta bierebkinê li ser bajara wan Kerkûkê dimeşand. Ji ber va ye malbata Çopî êdî nikarbûn li Kerkûkê jîyan dewam bikin û naçar man berê xwe bidene çîyayên Kurdistanê û bi armanca derketina ji bo derveyî welat, piştî saleki di sala 1988'a de li Holandayê bi cih bûn. Ji ber van sedema jî Çopî pir zû bi dûr ma ji sozên gelê kurd û derdora xwe. Her wisa bêbeş ma ji fêrbuna zimanê kurdî ya

resen û paqij. Lê bav û dîya wê alîkariyeka wisa kirin ku Çopî zimanê kurdî ji bîr neke û hîn bibê. Çopî ku zewicî ye, ev 17 sal in ku bi malbata xwe re li Holandayê jîyan dike.

Jiyana hunerî

Çopî ji zarokatiya xwe ve hez ji muzîk û stranên kiriye. Ji 7 salîya xwe de çûye komeka koro li bajêra Haillo li Holandayê, li wir bi grupekê re stran gotîye û carna jî strana solo bi Çopî hatîye dayîn. Li dibistanê jî de Çopî gelek zîrek bûye û li salekê da bûye xwendevana yekemin li dibistana xwe. Çopî li 13 salîya xwe de çûye dibistana deng û ji bo ku bi awayekî zanistî tişteki ji zanista deng nasbike û hîn bibe 2 salan jî li vê dibistanê xwendîye. Li 16 salîya xwe de çûye cem Koma Berxwedan li akademiya kurdi li Elmanyayê, li vir da Çopî zêdetir eşqa wê ji bo muzîk û stranên folklorê kurdî çûye. Her wisa her li vêderê mamosta Wurya Ehmed naskirîye û karwana hunera Çopî bi renekî fermî destpêkirîye.

Berhem

Çopî heta niha zêdedetir ji 30 stranên folklorî û dubare li Medya TV û 2 stran jî li Kurdsatê tomar kiriye. Çopî beşdarî gelek şev û ahengan bûye li Elmanya, Swêd, Hollanda, Îngilîstan, Kanada û gelek welatên din djî. Her wisa Çopî li gel pir hunermendên bi nav û deng û naskirî beşdariya şev û ahenga bûye, mîna hunermendên rêzdar : Nasir Rezazî, Merzîye Ferîqi, Şivan Perwer, Ednan Kerîm, Hesên Şerîf, Necmedîn Xulamî, Şehrîbana Kurdî, Gulistan Perwer, Feyzî Nejadî, Omer Gundî û gelek hunermendên din.

Berhema yekemîn a Çopî li ser CD di sala 2003'a de bi navê Çît naw binêm? (Kîjan navî bidim te) derketîye, ku ji 9 stran pêk tê û bi herdû zaraveya kurmancî û soranî gotîye û tevahî ev sitran nû ne û carê yekê ji aliyê Çopî hatine gotin.

CD ya duyem jî di 2007-an de ku ji 13 sitranan pêkhatîye

Çoooo ço kerê min
Kerê min çûn e
Bêser û bêqun e
Çav tim li kerbeş e
Ço ço ço ço kerê min
Ço ço ço ço kerê min
Çoooo ço kerê min

Gotin Burhan berk

Çoxik ji hirya mîya
Hey malê min çoxcano
Min da destê rûsipî ya
Hey malê min çoxcano
Wana şûşte taya bi ava kevîya
Hey malê min çoxcano
Hoy cano hoy cano çoxcanê min
Hey malê min canê min

*Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Serhat Baran (Koma
Dengê Azadî*

Dê ji bo yarka xwe keme xizêm e
Dê ji bo dosta xwe keme xizêm e
Çûme berwarî berwarî bi ave
Geştîm berwarî

Ev ro min zanî dotmam serbar e

Geştîm berwarî, berwarî bi gûn e
Yêt lê cemidî avkûkêt(avêt) havin e
Ev ro min zanî dotmam xatûn e
Çûme berwarî berwarî gûz e
Yên lê cemidî avêt payoza
Ev ro min zanî dotmam ezîz e

304-ÇO KERÊ MÎN

Kerê min reş e
Çawên wî pir xweş e
Çûna wî tewş e
Bi cih û şûn e
Ço ço ço ço kerê min
Ço ço ço ço kerê min

305-ÇOXIK

Çoxik ji hirya berana
Hey malê min çoxcano
Min da destên jin ciwana
Hey malê min çoxcano
Wana riste taya bi herdu rana
Hey malê min çoxcano
Hoy cano hoy cano çoxcanê min
Hey malê min canê min

306-ÇÛME BERWARÎ

Çûme berwarî berwarî dêm e
Lê cemidî avkûkêt kême e
Sêzdeh qurîşan çirkekê kême e
, berwarî bi ave
Sêdeh qurîş çirkekê gerave
Dê ji bo yarka xwe keme kilave
Dê ji bo dosta xwe keme kilav e
Çûme berwarî berwarî bi dar e
Geştîm berwarî, berwarî bi dar e
Yêt lê cemidî avêt bihara

Ax cem mîrê Botan
Çûmê Cizîrê lê lê lê
Ax Cizîr li wî alî
Çûmê Cizîrê Cizîr li wî alî
Keçikên hebebiya werin vî alî
Keçikên Mêrdînî werin vî alî

Keçikên stiliya werin vî alî
Keçikên hebebiya werin vî alî
Ji kerba dela dilê min lê lê lê
Ji axa ketim vî halî

307-ÇÛMÊ CIZÎRÊ

Çûmê Cizîrê lê lê lê
Lê lê lê lê
Axa Cizîra Botan
Çûmê Cizîrê Cizîra Botan
Şelûl û bilbûl li hev bûne cotan
Welle wê rindê dilê min sotand
Welle wê rindê dilê min sotand

Gotinê êvînê bi hev re digotin
Xizan wenda bû lê lê lê....

308-“ÇÛRO Û FESÎHÊ MIHÊ Û MÎRZE”

Le axooo hey lawo axao min got;
Di berxîtiya xwe de têr nemijyayoooo,
Di kevîrtiya xwe de têr neçêryayooooo,
Di panzde saliya xwe de bû fîraro û qeşqurê
mehkumê serê dax û çiyaooooo.
Birincî bi Feyso re,
Îkincî bi Şêxo re,
Ûçincî bi berxê mala Seydo re geryayooo.
Salê çil û yek salê te qediya li Tirbêspiyê,
Li xeta Sûrî li cem mala Heco ma,
Salê çil yek salê te qediya efuya te derketî
te berê xwe de welatê Serhedê,
Kurmancên Hesenan xaîn bûn
“li ser zozanên Dexda” “li Goma Xelef”
Ji Fesihê lawê Mihê mîrze; mêrikê mêrxwaz
Melkemotê kûlê, kupê xwînê çima nehewiya axaooooo.

Axaoo sibê ye dilê min ê ji dila,
Dila dibîne, maqulo dilê min ji dila,
dila dibîne.
Fesihê Mihê Heyderî li ser nazbalgiyê rûniştîye,
Temame giregirên Hesenan li dorê rûniştine,
Qala esiritiya xwe li xeta Sûrî dike,
Ji cemata dora xwe re dibêje bavo,
pê re dinikîne.

Fesih bi sê denga li eshedê lawê xwe kir qêrîn e,
 Eshed lawo !
 Tu rabe lez bike, bilezîne,
 Bozê li tewlê derîne,
 Teng û bertengê Bozê çep û rast bijidîne.
 Destê xwe bavêje beşliyê bi tevî qolê fişega ve,
 Deyne qarşî bavê xwe vezelîne.
 Ez ê berê xwe bidim zozanê Dexda Goma Xelef, Kaniya Mihê,
 Kûla zozanê Dexda Goma Xelef kaniya Mihê;
 kûleke giran e.
 Bavê te bimirê, bila hefsa di dilê bavê te de
 Nemîne lawooooo..... he hîîîîî.....
 Eshed bi sê denga li Fesîhê bavê xwe kir qêrîn e,
 Dibê bavo yeqîna te bê ji xaliq rebê Alemê,
 Qurana Nebî ne ku bavo rûknê dîn e.
 Mêrxasekî li welatê Serhedê rabûyê jê re dibêjin;
 Çûro, kekê Îlyas bavê Dirşayê, bavo li erdê kevirê, dimîne.
 Ev sala heftaye ketiye sala heyşt zozanê Daxda, Goma xelef
 Kaniya Mihê bi darê zorê ji me distîne,
 Koç û kêriyê xwe bavo, tê diçêrîne.
 Fesîh bi sê denga li cemaata dora xwe kir qêrînî, dibê;
 Gelî cemaatê hazir ezê dûayekê ji rebê xwe bixwazim,
 Hûn bi hev re bêjin amîn e.
 Belkî xaliq rebê alemê tu car belayê wisa li pey mêrikê mêrxas nexîne.
 Fesîh lez dike û dilezîne, hespê Bozê ji tewlê der tîne,
 Teng û bertengê Bozê çep û rast dijidîne,
 Destê xwe davêje bêşliyê bi tevî qolî fişeka ve datîne qarşî bavê xwe,
 diwezîne.
 Me berê xwe da zozanê
 Daxda goma Xelef kaniya Mihê koç û kêriyê
 Çûro Kekê Îlyas bavê Dirşa ji zozanê daxda dertîne.
 Kaxizekî dinivîsîne li destê Başxûlamê çûro datîne.
 Dibê;
 Çûro di bidî xatirê Xwedê û Qurana Nebî ne,
 tu qetl û qitûlê bi min nekî,
 Ji nava çil û çicûxê min careke dine e lawo,
 Berê min li xeta Sûrî nezivirîneee Axaooo.
 Lawo tu bi şera Mihemed bêjî, li ber te sekinî me.
 Eger tu bi orfê dikî, gazî çar alî miqûfa bike,
 zozanên Dexda heyşt qetih e,
 bila qetihekî her wiha bê pol bê pere ji te re bimîneeee îîîîî.
 Heger tu wê yekê nakî;
 kifş û raporê Derxe, zozanên dexda bi kifş û raporê ji min bistîne.

Lawo zozanê Dexda, zozanên bav û kalê min ê qedimîne
 haêêêê, hey axaooooo haêêêê îîîî...
 Lê belê roja qameta nîvro berê koç û kêriyê
 Kekê Îlyas bavê Dirşayê,
 Başxûlm li nava mala diqelbîne.
 Çûro bi sê denga li Başxûlam kir qêrîn e.
 Başxûlam kaxizê destê Çûro Kekê Îlyas Bavê Dirşayê datîne.
 Lê gava ku Çûro kaxizê dixvîne li nava serê xwe kir qêrîn e.
 Dibê;
 Lawo zozanê Dexda zozanê zorê, zozanê me re
 tapû û qoçanê bavê kesî jî,
 jî zozan re tunîne.
 Emo bi sê denga li Dirşa lawo tu rabe lezke, bilezîne,
 Xwe bi aliya odê bigihîne, deriyê odê li taqa piştê bixîne.
 Bi sê denga li Çûroyê bavê xwe bike qêrîn e.
 Bêje bavo dayika min li berbanga sibê razayê,
 Sê xewnê xirab dibêje, bavo jî te re dîne.
 Dibêje berê xwe nede zozanê Dexda Goma Xelef,
 Pêsîra xwe nede pêsîra Fesîhê Mihê Mîrze,
 Mêrikê mêrxas, melkometê kulê, kûpê xwînê.
 Dibêje bavo çûna te bi dawet e,
 Yeqîn hatina te jî me re bi şîn û girîn e.
 Dirşa dibêje bavo were em herin loooooo

 Lê bala xwe bide, Dirşa lez dike û dilezîne,
 derê odê li taqa piştê dixîne.
 Bi sê denga li Çûroyê bavê xwe kir qêrîn e.
 Dibê bavo tu bidî xatirê Xwedê û Qurana Nebî ne,
 Tu were destê xwe jî benda kuştinê bikşîne.
 Dayika min Emo jî berê berbanga sibê razayê,
 Sê xewnên xirab jî te re dîne.
 Dibê berê xwe nede zozanê Dexda pêsîra xwe nede
 Pêsîra Fesîhê lawê Mihê Mîrze,
 Mêrikê mêrxas, mêrê têr, melkemotê kulê, kûpê xwînê,
 Dibêje bavo çûna te bi dawet e,
 Yeqîn hatina te jî me re bi şîn û girîn e.
 Dirşa dibê bavo tu were em herin loooo.
 Lê belê Çûro li nav serê xwe, li Dirşa qîza xwe kir qêrîn e.
 Dibê;
 Dirşa lawo wazîfa qîza min ne ew e, Wazîfa qîza min ev e;
 Rabe lezke bilezîne, hespê bavê xwe jî tevlê bi derîne.
 Ji te re enextar bismillah bike li devê çekmecê bixîne,
 Bi sî û du qolê fişeka ve deyne qarşî bavê xwe wezîne.

Bavê te li welatê Serehedê mêr li qarşıya xwe nedîne.
 Dayika te Emo ehmeq e, nezan e, aqilê wê nagire,
 bila êvar derkeve hafa sîwarê Hesenan fesîhê lawê Mîhê Mîrze
 esîr û dest girêdayî,
 Bila pêşiya bavê te bibîne lêêêê....
 Dirşa lez dike dilezîne, vê tedbîra hanê ji bavê xwe re dibîne;
 Çûro ji malê sîwar dibê, bi sê telaqê Emo sond dixwe.
 Dibê;
 Herçî li ser zozanê Dexda pêsîra xwe bide pêsîra min zilamê,
 Xêre ji xêr û bazara xwe nebîne.
 Dê Xaliq rebê Alemê pelê wî ji darê biqetîne,
 Xenimê xwe li ber çavê xwe bîne,
 Xêre ji vê bazara xwe nabîne axaooooo haîîîî .
 Axaooo sibê ye ezê bi zozanê dexda diketim sê karî ne.
 Ji siba Xwedê ve Çûro bi serê Fesîh ve bavo, qîrêqîr e.
 Axaooo sibê ye wezê bi zozanê Dexda diketim
 bi kerkora derdora fesîh bi sê denga li Çûro kir qêrîn e,
 Dibê; Çûro lawo tu bidî xatirê Xwedê û Qurana nebî ne,
 Tu qetl û qitûlê bi min nekî,
 Li nava çil û çixûxê min,
 Lawo carekê din berê min li Xalitê Sûrî li cem mala Heco nezivirîne...

Lawo zozanê Dexda, zozanê bav û kalê min ê qedimîn e,
 heqê kesî di zozanên de tunîne.
 Lawo tu bi sera Mihemed bêjî li ber te sekinîme.
 Tu ye gazî çar heb alî miqûfa bike zozanê Dexda heft qetihe ye,
 Bila qetheke ji te re bê pol bê pere bimîne.
 Heger tu vê yekê qabûl nakî, kifş û raporekî derxe,
 bi kifş û rapora hikûmatê zozanê Dexda bavo ji min bistîne
 loooooo....

Lê bala xwe bide Çûro qet xebera dinlemîş nake,
 ji siba Xwedê ve hê jî li serê Fesîh dikşîne,
 Kozik bi ser serê Fesîh ve bavo diweşîneeeeeee.
 Dibê;
 Lawo zozanê Dexda zozanê me ye, zozanê zorê ye,
 Tapû û qoçanê bavê te jî, ji zozanê Dexda re tunîne.
 Heger tu bi hikûmatê bi min re xeber bidî,
 gelek serê min jî naêşî.
 Hikûmat li pêşiya bav û kalê min e.
 Memûrê hikûmatê van e, li nav beyna min û qarşî wezilîne.
 Ezê vê sibê ji malê sîwar bûme, bi sê telaqê Emo sond xwariye.
 Herçî li ser zozanê Dexda pêsîra xwe bide pêsîra min zilamek,

xêrê ji vê bazara xwe nebîne.

Xaliq rebê alemê pelê wî ji darê diqetîne Axaooooo ax haîîîî.

.....Herçiqas Fesîhê Mihê Mîrze dixwaze xwe ji hevz belayê biparêze jî, bi ser nakeve. Ji ber ku salên derbas bûyî de, Fesîhê Mihê Mîrze ji panzde saliya xwe hata çil yek saliya xwe ji ber “mêrkuştinê” tam bîstşêş sala jî nav malbat û zarokên xwe dûr, li ”xeta Sûrî” li cem “mala Heco” wekî qaçax û firar dimîne. Divê em divê navberê de bibêjin ku Fesîhê Mihê Mîrze ne bi tenê “mêrkuj” e. her wiha gava ewdibe “xwînî” û derdikeve serê “Dax û çiyar” Serhildana Şêx Saîd têkçûye. Seranserê kurdistanê bi leşkerên Roma reş tijî bûye. Ango leşker derketine “nêçîra serhildêran” Di mahkûmî û qeşqûriya xwe de di laqîbûneke leşkeran de “teslim” nabe û berê “mîrata elemane” dide leşkerên çend ji leşkeran dikuje. Piştî vê qewmînê, serûvena xeta Sûrî û mala Haco dest pê dike. Bîstşêş sal li “bixete” dimîne. poştî ki “efûya giştî” derdikeve, dizivire te li ser mîrateyên bav û bapîrên xwe ango tê Welatê serhedê. Lê vê carê jî bala li dorê dice û tê. Çûroyê bavê Dirşayê çav berdaye zozanê û Gomên Fesîhê Mihê Mîrze. Fesîh Mihê Mîrze, her çend mêr û mêrxas e jî, naxwaze bela biqewîme û dîsa firar û qaçaxiyî bibe para wî. Gelek caran ji civata dora xwe re dibêje “ezê dûayekê bikim hûnê bêjin “Amin” dûaya wî jî ev e “kaliq Rebê Aleme tu car belayên wisa li pey mêrikê mêrxas nexîne!”

Lê Çûro belayeke gewr e. Bi tîr e, bi tinaz e. Mêr û mêrxasan li ser xwe nabîne. Jina wî Emo tevî ku xewnên giran û xirab dîtiye û keça wî dirşayê, nikarin çûro ji vê çavsorî û bitiriya wî dagerînin.

Piştî ku lê dixê kevîrê ber serê Fesîhê dişkene, kozikê bi ser ser wî de diweşîne. Fesîh Mihê Mîrze, êdî xwe hew digire û dibêje; “Êdî bese ev zilm û zora te” û berê mîrata “bêşliê” dide Çûro bavê Dirşayê û ser û mêjiyê Çûro belav dike û wî li erdê direxîne.....

Azadiya Welat Salihê Kevirbir

D

309-DARA JÎNÊ

Ez dara jinê me li nav rojhilata navîn
min gelek ba û bager dit lê ez neşikestim
min gelek ba û bager dit lê ez neşikestim

ez bûm tav katim erdê şin bûm li kûlilkên adarê
li Herekol, Cûdi û Sîpanê, Mûnzur, Deşta Heranê

li Herekol, Cûdi û Sîpanê, Munzur, Deşta Heranê

di ciyê avê da min xwin vaxwar
pêlgê min weşiyar lê ez hişk nebûm

pêlgê min weşiyar lê ez hişk nebûm

Gotin û mûzik: Şefik

Li benda gotina te me dil û ceğera te
me

Ez delalim ez xezalim, ez melûl im
Jê hezdikim lo bavo
Bavo heyran min bidin lo lo bavo
Bavo ez xwişika te me oy oy
Mîn xezalê min delalê bidin bidin
Naxwazim tiştêkî din li vê dinyayê
oy oy

Lo keko li dera dinê
Ez xwişka te me bi tene
Hawar gundî û cîrano rabin oy oy
Ê dixwazin min nade ne
Yê naxwazin min dide ne
Mîn xelas bikin ji vê zilm e oy oy

310-DAÊ EZ XEZALÎM

Îşev xewka min naye oy oy
Ez girtime û ez biçûk im, ez rebenim
Ez pepûk im lê daê
Daê xewka min naye lê lê

Lê daê lê daê lê daê xewka min naye
Bighêjim miradê xwe li vê dinyayê
Ez delalim ez xezalim, ez melûlim
Min bidin daê lê lê.....

Bavo ez heyrana te mel o lo
Ez gunê me ez gedê me bêçarê me
Benda te me li ber mirazê xwe me
oy oy
Lo bavo lo bavo lo bavo

Nan û avê qet nebîne
 Bila nan bi kêrgî be,
 Ew bi xwe tajî be,
 Para qe neghîne
 Xwe nede derê bêşka û dergûşa
 Nehêje
 De nenî nenî...
 Bila mîza zarokên nêr û mê
 ji dayê xwe qe nebîne
 Xwedêo ! Ela!
 Bila mezinên xwe li mezê bin
 Bi çûkên xwe fex li ser bin
 Xortên xwe çav kor bin
 Nan ji jetire bê,
 Dev bi qehwê bê
 Bila li devî gelî, Zik tijî bin,
 hembez vala bin
 Newala serserî bi keçên wan şabin
 De here law, law xortê min lê dûrê
 min...
 Alî heyder ji çiyayê Kurmenc

Dr. Retiber Rêzem-Kovara Roja nû
 - 85

Namê daya min dayê dîlana
 Vera desmîn çera way bîlana
 Ha zana dawa dersim, Zîlana
 Ha zana dawa herîsponc milyona

Qise: Xalid Sahîn-Mûzik: Beser
Sahîn

Dayka dil bi xemî
 Bese negrî dayê

Dayê dayê dayê dayê
 Were destê bigire
 Em mê herin cengê

311-DAYÊ DÎLÊ MÎN DÎNE

Ji kula ra bi kulê
 Ji birîndara ra bi birîne
 Ji derdê eşqê girane
 Derdekî bêdermane
 Xwedêo! tu serê tu kesî kî nebîne
 Ku li navbera du dilan,
 gotinek neçê bike
 Û her du dilan ji hev bi dûrxîne.
 Bila birûska ezmana,
 Qurşîna heft diramî
 Li bin çeng xîne
 Bila birîna xwe kûr be,
 Kula xwe xeder be
 Sibê heya êvarê dest li ber navê be
 Qirîn û holîna xwe ber ezmane be
 Îskirina îskî, xwîn be
 Bila îlac û dermanê wî qoçê devê
 Û şîrê çivîkan be
 Em jî qey neynî dine

Bila parçê dil kezebê
 Û dêv re biweşîne
 Heft sala di mala xwe da

312-DAYÊ-1

Dayê dayê dayê day delala
 Adir weke nayki yenê hevalê
 Heval cordê yenê xo tadanê
 Adir serdê xildanê way yamanê

313-DAYÊ-2

Dayê he dayê dayê he dayê
 Dayê he dayê dayê he dayê

Dayka gele kûrdî

Bi hêle bigrim dîlan
Bavo bavo bavo bavo
Were destêm bigre
Em me herin cengê
Ez şêrim şervanim
Bi doz û peymanim

Gotin û Mûzîk: Koma Zerdeşt

Xwedîkirim şîr mijandim
Şev û rojan te ez hecandim
Rojek çê te nedît li dunê
Herdem hêsir te rijandin

Vê xerîbiyê em xapandin
Destê me ji hev û du qetandin
Bila korbe çavê xerîbiyê
Dil û cergê me helandin

Gotin û Musîk. Fevzî Kiliç

To çi dîya çi nediya
Çire herêdiya

Vana “otûz sekizo”
Têpya vêsaniya
Lazêm çi perskena
Hawa ke ma diya kêş nêdiya
Lazêm çi perskena
Hawa ke ma diya kêş nêdiya
Omrê mi qediya

Gotin û Muzîk: M. Çapan

Ez şêrim şervanim
Bi doz û peymanim

Bavo ho bavo bavo ho bavoo
Bavo ho bavo bavo ho bavoo

Bavê pişt xwarî
Bi şev bi roj di nalî
Êdî bese bavo

314-DAYÊ -3

Çima durim ji te dayê
Va xerîbiya dawî nayê
Bi hesreta welatê xwe
Dikim nakim sebra min nayê

Lêlê dayê lêlê dayê
Dirêj bûn şev sube nayê
Tirsim bimrim te nebînim
Va xerîbya dawî nayê

315-DAYÊ DAYÊ- IV

Dayê dayê dayê
Bêkasa min wayê
Felek qemîs biyo
Şiya hardo şayê

Dêrsim vera sono
Welat Mamekiya
Dayê qesey bike
To çi dîya çi nediya
Dayê qesey bike

Dayê lê lê lê lê lê lê
 Dayê derd û kûlê mi wa ne
 bi Xwedê
 Ji behra çavê min xuyane gazînda
 Ne ke rojê sê carî,
 Serê xwe dikime qurbane
 Ger ji ber te bêm kûştin delalo
 Sibê pêlava mi ji te ra taca şahî
 hêjatir e
 Delo wey dilo
 Serbilind be lo.

Kurdên nezan jî tîn me bi serde
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !
 Divê ji bo te em rast bibêjin
 Bindest û kola tim jîndirêjin
 Nabin xwedî maf, xwînê nerêjin
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !
 Em tev diçin tîn, dolab û çerxin
 Mebîne ko em ciwan û ferxin
 Divê ku dijmin ji nav xwe derxin
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !
 Divêt bi leşker herin zinaran
 Konê xwe vegrin li pêş neyaran
 Êrîş bikin em bi gullebaran
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Reşa xwe bavêj, dayna cilên xwe
 Kelaşînkofê bavêj milên xwe
 Xeman em derxin ji nav dilên xwe
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Sûndê dixun em bi pût û late
 Heta ku negrin Zab û Ferate
 Serbest nekarin em bêne ba te
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Rabe bi hev re em herne şaxan
 Derman bikin jin: lash û kelaxan
 Ronî bidin xweş rengê çiraxan
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

316-DAYÊ LÊ LÊ

Dayê lê lê lê lê lê
 Dayê şev reş hatin kela mêra bi
 Xwedê
 Ez kunda nakim dewsa şera Soz bê
 Zendê xwe naxim bin serê tu camêra
 Ger ji ber te bêm kûştine delalo
 Sibê pêlava min ji te ra taca şahî
 Hêjatir e
 Dilo wey dilo Serbilind be lo

317-DAYÊ TU MEGRÎ

Rom û ecem tev welat vegirtin
 Bindest dijîn em, ji ber ku k

Çira û rewşen li me vemirtin
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Xwendin nehiştin li nav me kurdan
 Ne hiş, ne bîr man ji êş û derdan
 Ev bax û bostan, ji dest xwe berdan
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Şêx û began tev em kirine kola
 Bê maf û bê cî berdane çola
 Dan ser milên me darên dehol
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Mizgîn! Tu şabe va em dixwênin
 Azadîxwazên cîhan dibînin
 Divê ku dijmin bi zor derênin
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Va em şiyarbûn, xwende û zana
 Me rê tev girtin ji ber nezana
 Zû, zû me naskir ev reng dizana
 Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Dijmin du nifşin: hundur û derve
 Hinek di binve, hinek di serve

Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !
Îdî me nabên ev reng û ev jîn
Em tev şiyarbûn Ferhad û Şêrîn
Em guh didin dengê Cigerxwîn
Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

*Gotin: Cîgerxwîn-MUZİK:Şivan
perwer*

Dayê welat nebû azad,
Dayê welat şîrîne, Dayê welat şîrîne,
Welat şîrîne,

Dayê sibe qet nayê ger min nehêlî,
Hinek êş bi canê min, tu min
bixemlînî
Şev û roj li serê min histirk dibarînî
Car din wek wê nakşînin
Dayê welat şîrîne, Dayê welat şîrîne,
Welat şîrîne,
Stran: Şiyar

Dayik delîlê delîlê
Çavan dî dil xeriqî
Dayik delîlê damayê

Êvar e ro dereng e
Dayik delîlê delîlê
Êvar e ro dereng e
Dayik delîlê damayê

Sî daket cîkî teng e
Dayik delîlê delîlê
Sî daket cîkî teng e
Dayik delîlê damayê

Milên xwe bidne milên me şêran
Di şevreşan bin rengê sitêran
Şêr tevde şêrin, çi jin çi mêran
Ger bêne kuştin, dayê tu megrî !

Dayê em xortin xwîna me germ e
Bindest bimênin ji bo me şerm e
Ta kengî dijmin paşa li ser me ?

319-DAYÊ WELAT ŞÎRÎNE

Dayê welat şîrîne, ez sond xarîme
Ger bi miraz neqewlî, çaw li rewî me
Ji bo me ew derd û kul gelek dikşîn e
Bê welat ez sewîme,
Dayê welat şîrîne, Dayê welat şîrîne,
Welat şîrîne,

Wek dayîka lewik bin, hemî kir zava
Te zar û zêcan pîrîkir, xênî kir ava
Te gelek mal û hal kir, gelek pê
eşîyayî

320-DAYİK DELÎLÊ

Sibe ye ro zeriqî
Dayik delîlê delîlê
Sibe ye ro zeriqî
Dayik delîlê damayê

Zêr li eniyê biriqî
Dayik delîlê delîlê
Zêr li eniyê biriqî
Dayik delîlê damayê

Çavan dî dil xeriqî

Sî daket cîkî kesir
Dayik defîlê defîlê
Sî daket cîkî kesir
Dayik defîlê damayê

Qurbana çavê hêsir
Dayik defîlê defîlê
Qurbana çavê hêsir
Dayik defîlê damayê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Te ez ne qewrandim.
Go;
Te ez birim koca Diyarbekira şewitî;
Te ez birim xana Hesên paşa...
Nala têla tenbûrê
Mîna tasa fexfûrî
Li ber axler û beglara gerandim,
Te ez li ber axler û beglara şikandim
Te ez birim ba ser bi zêra;
Te ez birim ba Ebû Îyuna,
Te ez helandim...
Te ez birim Hir-rêna şewitî
Li ser bîra şerqê,
Li nav lemên Şimamika
Ez veşartim...
Gidî xerabo,
Min dê li wê mehela ban kir tirî,
Li wê mehelê bankir tirî,
Min dawa xwe tije kiri bû
Genimê Ceza kirî...
Mi go;
Ezê ji delalê xwe re bidim tirî...
Çaxa xwediyê tirî,
Çav li qam û bejna min kirî
Tereso ji qam derketi bû dilê wî
xewirî.
Ava heft çema ji devê wê teresî
Herikî û bihurî.

Heyrana bejna şeng e
Dayik defîlê defîlê
Heyrana bejna şeng e
Dayik defîlê damayê

Êvar e ro li esir
Dayik defîlê defîlê
Êvar e ro li esir
Dayik defîlê damayê

321-DE BESE

Xerabo, de bes e
Malik şewitiyo, de bes e
Te ez kuştim,
Te ez helandim bes e

Erê digo; xerabo,
Bejna min zirav e
Nava min qendîl e
Nala minarekê,

Li ser rûka gayê...
Erê xerabo,
Tu bûyî erdê cehîlo,
Tu bûyî zacê Baxdayê,
Û qîra Mûsilê.

Tu bûyî şekirê şamê
Li ser dev û levên min helîya o....
Ezê te bişom bi heft
Qalibê sabûna Reqê,
Digo;
Xerabo te ez ne kuştim,
Te ne ez rewandim...
Te ez birim mala xala
Te ez ne helandim,
Te ez birim mala apa

Min axur wan miya
Lo lawo destê min berde
Serxoşo destê min berd e
Xwedê heqiwa min bîne
Lo lawo destê min berde
Serxoşo destê min berd e
Di nav hel û moriya
Serxoşo destê min berd e
Ha de berde de berde ha de berde

Min axurê berana
Lo lawo destê min berde
Memikê min wek fîncana

Xwedê heqiwa min bîne
Serxoşo destê min berd e
Xwedê heqiwa min bîne
Serxoşo destê min berd e
Di nav helî mircana
Serxoşo destê min berd e
Ha de berde de berde ha de berde

Meyremxan

De bêjin bêji
De bêjin bêjin

Debêjin bêjin
Tebûrvanê
Tu şerm neke
Hawar ciwanê

Toq benya
Ar e ar e

322-DE BERDÊ DE BERDÊ

De berde ha berde
Havîn bi kul û derd e
Ha de berde de berde ha de berde

Lo lawo destê min berde
Wexta mêtê min bê ji der de
Lo lawo destê min berde

Min bikujî bi ser de
Serxoşo dest min berde
Ha de berde de berde ha de berde

Min axur gamêşa
Lo lawo destê min berde
Destê min girtî kêşa
Serxoşo destê min berde
Xwedê heqiwa min bîne
Lawo destê min berde
Din av wan bisk û beş a
Lo lawo destê min berde
Serxoşo destê min berd e
Ha de berde de berde ha de berde

323-DE BÊJİN BÊJİN

De bêji bêjin kevanjenê
Tu şerma ne ke
Ez bi tenê
Kavana te
Ji mişmişê
Toq û banya
Xuşe xuşe

Tenbûra te
Ji çinar e

Ehmedê Salih

Bejn bilinda xwe nadin
Heta neyê fîstano
Fistanê wê haziro
Hêj duho heta pêro
Bes hecetan me bigiro
Mala me ji hev dûro
Li ber çemê Xabûro
Ser çiyân ser keşandin
Defçiyân def dirandin
De bidin me bûka me
Em nadin em nadin
Em bûka xwe nadin
Çav beleka xwe nadin
heta neyê hîzoro

Hîzara wê haziro
Hêj duh heta pêro
Bes hecetan me bigiro
Malên me ji hev dûro
Li ber çemê Xabûro
Serçiyân ser keşandin
Defçiya def dirandin

De bidin me bûka me
Em nadin em nadin
Em bûka xwe nadin
Gerdan sipiya xwe nadin
Heta neyê gûstilo

Gustila wê haziro
Hêj duh heta pêro
Bes hecetan me bigiro
Malên me ji hev dûro
Li ber çemê Xabûro
Ser çiyân ser keşandin
Defçiya def dirandin
De bidinme bûka me !

Gelêrî

De bêjin bêji
De bêjin bêjin

324-DE BÎDÎNE ME BÛKA ME

De bidin bûka me
Bidin me bûka me

Em nadin em nadin
Em bûka xwe nadin
Ênî deqa xwe nadin
Nav teng zirava xwe nadin
Bejna têla xwe nadin
Heta neyê kemero

Kemer wê haziro
Hêj duho heta pêro
Bes hecetan me bigiro
Malên me ji hev dûro

Li ber çemê Xabûrê
Ser çiyân ser keşandin
Defçiya def dirandin
De bidin me bûka me

Em nadin em nadin
Em bûka xwe nadin
Xizêmsora xwe nadin
Heta neyê guharo

Guharên wê haziro
Hêj duho heta pêro
Bes hecetan me bigiro
Malê me ji hev dûro

Li ber çemê Xabûro
Li ser çiyân li ser keşandin
Deçiya def dirandin
De bidin me bûka me

Em nadin em nadin
Em bûka xwe nadin

Hee de bila bêto de bila bê
De bila bêto rûbaro
Hee kes nehet û kes ne çît
De bila bêto rûbaro
Pÿrê go: "Lo ciwano
Tu bi xêr hatý"
Ciwan go:"Ez rêbiwar im,
Ketim pey dû bayê"

*Herêm: Colemêrg
Berhevkar Nedîm Erîk*

Ez tenê lê şûn de mame
Lê lê Edla min
(*Dîsgotin*)

Barê min gelekî giran e
Lê lê Edla min
Serxwebûna Kurdistan e
Lê lê Edla min
Kirasê Edla'm rengîn e
Lê lê Edla min
Kesk û sor û zer û şîn e
Lê lê Edla min
(*Dîsgotin*)

Ez tu car narim
Wî hundirî, wî kavilî
Wî mîratî, wî sitimî.....
Min dî ji nîvê şevê pê ve
Dalalê dilê min
Di nav cih min de diqedimî.
Min go,
bila Xwedê ji mela yê gundê
me nexweş be.
Çawa mehra min birî.
Li wî kotikî, li wî çepelî

325-DE BÎLA BETO

Ezmane,ezmane
Be lêxe, rake desmalê
Ez bûme mîna guleke li nav çole
Mame tenê di nava zivistanê de
Bêje xortê serê çiyar tu dizanî
Xeribiye lo malo!
Walle mame li ber malê,ku çarek
nebê
Kane mevan; qet kes tune
Bêje xortê sere çiyar tu dizaný
Ax bayê germ

326-DE BÎMEŞ BÎMEŞ

De bimeş bimeş de bimeş bimeş
Lê lê Edla min
Ez heyrana wan çavên reş
Lê lê Edla min

Ser xanîka me re nemeş
Lê lê Edla min
Xanî xirab av jê diweş
Lê lê Edla min
Malan barkir çû zozana
Lê lê Edla min

327-DE GİDYANO !

De Gidyano ! De gidvano !
Bira gundê me xetimî
Keçikê digot;
Sîng û berê min, mîna qeymaxê
mîya,
Nivîşkê serê sibê,
Min ji delala xwe re daynî
Ser nankî genimî....
Min sond xwariye bi Quranê,

Min dî şevkê ji nivê şevê û pê ve
Dê û bavê min
Li hewşa me sekinîn bi hev şewirîn
Keçikê gazî dikir digo;
Lo lo lawiko
Malê bavî te şewitiyo!...
Rojkê were bi qewilê Xwedê
Min ji mala bavê min bixwazê...
Sed waad li canê min ketibe
Ku ez ne dam te
Ez a rabim bi dawa taqî bigirim

Li bav û bira herim gilî
Qet ne bû miradê min û bejna zirav
Ez ê serê sibê rabim
Destê xwe di kêleka xwe yî
vala xanim.....

Ez ê li ser welatê xerib û qurbetê
bi dû bejna zirav kevim, qet ne bû
Miradê min û bejna zirav
Ezê herim mala xelkê delal de
Rûnim mehir kirî
De Gidyano! De Gidyano!

Nav bera min û bejna ziravbi dîwar e
Alî kilis e, yek nikar e
Cotê memikê min xanim xatûnê
Yek sêv û yek pirtaqal e...
Keçikê gazî dikir digo:
Lo ... lo ! Lawiko
Şevkê ji nîvbendê şevê û pê ve

Were tewafa sîng berê min keçikê,
Ji te re xweştir e
Ji teberîka mala Şêxê kalê
Ji girêdana piştê ber jor de
Tu çi dixwazî ez minet karim
Ji girêdana piştê ber jêr da
Ez mirîda mala şêx kalim
Çi bixwazî ez nikarim bêm na o

Li wî madzerhemî.
De Gidyano! de Gidyano!

Bira gundê me bêqam e
Jêr de kanî ye, jor de cam e
Ez û delalê dilê xwe
Bist çar seeta tê de mane;
Min nizanî bû
Ku dil ketina min û bejna zirav
Sala vê salê bi milam e
De Gidyano ! De Gidyano !

Dalalê dilê min dike
Di xopana gundê me de
Avînek çêke
Ezê bişînim Midyata Xopan
Dû şam û şekiro
Bila bên, cîkî, ji min û ji bejna zirav
Li tebaqa jorî çêke
Kul û kedera bejna zirav
Di ser dilê min re şax berdane
Bûne kotik û meraz
Û xem û xiyalê û girêk e,
Şixûla min û bejna zirav
Li erdana xira bûye;
Belkî Reba elamê
Li ezmana ji bo xwe çêke.
De Gidyano ! De Gidyano !
Rojeka me li nav beyna
Nîvro û sîro dageriya
Xwazila ji xeyra Xwedê ra.
Ez ji kevokek bibûya ma
Kevoka xubariya
Şevkê min ji nivê şevê pê ve
Xwe berda hepsa Mêrdînê
Nav girtiya û nav hepsiya
Digo; Dalalê dilê te rakirin
Dane ber qundaxa eynaliya
De Gidyano ! De Gidyano !
Bi ser min û delalê min de
Hat payîza wexta tirî,

Bavê min mêrê çê bin û çê bixebitin.
Qeyîşa tivingê li destê xw bigerînin ,
Çavê xwe bidin ber nîşanê.
Ez hewar dikim,
Hewara kurdên Tirkistanê dûr in
û kurdên dora me xainin.

Şerekî giran diqewimî li çiyayê
Kurdaşî,
li derê malê.
Hespê şêx Mehmûd,
Kekê şêx Qadir bavê Latif.
Îro sê roj in dikeve Pîkolê,

Şêx Mehmûd ban dikir,
Selîmê Fetah begî,
Bavê min o, mêrê çê bin,
Zorê bidin ordiya Îngiliz.
Îro sê roj in şerê me di beriyê
De xweş bûye.
Bila roja çara têkeve kolanê aliye
çolê.
Ez xiyal û bala xwe did me,
Li hewa xweş tê virê vira teyara,
Pîlqina mitralyoza.
Li erdê xweş tê qejê qaja nobetdaran.

(li şerê Şêx Mahmut Berzanî hatiye
gotin)

Bejna te ji kerenga zer
Bejna te ji kerenga zer
Erdê şovê nû da ber
Kezîzer mêçarê
Qeftanzerê meçarê
Ha wer wer wer kezîzer
Mîna tiriyê nezana
Sîka darê xwe da ser

328-DE LO LO

Ez bi çiya Kurdaşî ketim,
Li derê Wanê;
Ez bala xwe didime ezmana,
Tê gure gura teyara,
Û ji erdê têtî dengê topa
Û mitralyoza cebilxana.
Şêx Mehmûd bi sê denga ban kir,
Kerîmê Fetah beg:
Ji milê dijmina,
Destê xwe bavêj ser darê canbêzara
Û mêr bin mêrxwaz bin, dest hilînin.
Bi ser me dihat misteşarê Kerkûkê û
Silemaniyê.

De lo lo Şêxê min
Şade şihûdê Şêx Mehmûd,
Şêxê zirav, bavê Latif,
Kekê şêx Qadir gelek hene...
Şerekî giran diqewimî,
Li çiyayê Kurdaşî, wa li ber e.
Ordiya nizama Îngiliza giran e,
Bi top û cepilxana ve,
Kişyayê hatiye ser e.
Gelek şahîd û şihûdê Şêx Mehmûd,
Kekê şêx Qadir, bavê Latif hene .
Bi sê denga ban dikir,
Kerîmê Fetah beg,
Bi geliya eşîra Kurdistanê ve.

329-DE WER WER WER KEZÎZER

De wer wer wer de wer wer
De wer wer wer Kezîzer
De wer wer wer de wer wer
Xulam bejna gilover
De wer wer wer Kezîzer

Û bejna te stûr e.
Min wê înayî hembana her vî danî.

Memkê te dirêjin, ne qola ne.
Min wê înayîn reş gûnê,
Di herama vî baranî.
Nizanim bihna wan xweştir e,
Yan bihna kevna wî kurtanî.

Heylo delal...!
Tu kurtik î û bilind na bî,
Û Tu stûr î û zirav na bî,
Û tu reş î sipî na bî.
Ez kurtikim bilind na bim,
Ez stûr im zirav nabim
Şaniya lawikê çepel na bim.
Were, were were şinî,
Qapî bişkê were çînî,

Sîng û memik ji qabil te ne,
Şeqlê mîrê tu ne şkênî.

Rêka gelfî rêka me ye,
Tirîya Zaxo bala te ye .
Qewlê min lawikê delal ev heyvê
Li ser ma ye.

Were were, were sî yê.
Cotê memika da bû lawikê delal
û ne razî ye.
Çavê lavikê delal ji bin ve,
Li şûla dî ye.

330-DELAL-1

Delal !
Emrê min borî te terka min dana.
Jinikê di gunehê me di hîlebaz in,
Henekar in.(guekarin?)
Û hemî roj ser canê min û te diborin.

Kûrik dibêje;
Erê keçikê dîne tora dibin tora;
Ez ê hîngê terka te dan im heta mirêt
me,

Serê xwe rakirin şaxî gihora,
Hey lo, delal...!
Kuriko dîno, her wa ye,
Her wa nî ne.
Dayika xwe bikûje, qetil nî ne.
Ev canê ji cana xwe re birevîne.

Heylo delal...!
Kûrik dibêje;
Erê keçikê dîne, ez dayika xwe
nakujim,
Û xwe qetil nakim
Tu bibî guleka Mihemedî,
Te bihn nakim;
Tu bibî sêvekî Paloyê, te tam nekim.
Tu bibî hûriyê bihuştê,
Te mehr nakim.

Heylo delal...!
Canê te li ser vî canî,

Delal herdu çavê min qesrên te ne
Nav herdu çavê min çîhê pîyên te ne
Ditirsim tu bi xafil gav biavêjî
Û bi mijangên min biêşin pîyên te
Helbest : Baba Tahirê Uryan

Muzîk : Jan Axîn

Lawiko were mala bavê min
Bi mêvanî
Ez ji te re ser jêkim
Berxa koza ber beranî
Wexta ku dê û bavê min got
Ew kîyê
Ezê bêm
Şivan kor bibe
Ji çolê neanî ye.

Dest û lingên bi zêncîr
Hêvya te me delalo
Çavê min li çar hawîr
Dîsgotin

Ka destê xwe dirêj ke
Min ji vê çerxê xelas ke
Tu jî her wekî Kawa
Navê Kurd serfiraz ke
Dîsgotin

Gotin û Muzîk: Nenas

331-DELAL 2

Ku dil dîlber be lê xwe dîlber kî ye
Eger dîlber dil be, lê navê dil çî ye
Ez dil û dîlber tev lî hev dibînim
Nizanim ku dil kî û dîlber kî ye

332-DELAL 3

Lawiko were
Mala bavê min bi dizîka
Derî veke bi tilîka
Wexta dê û bavê
min got ew kîyê (vaya çî ye)
Ezê bêm dê û bavo
Mîratê rêvî hatiye mirîşka ye

333-DELAL -4

Heywax delalo heywax
Derbasdibe dem û çax

Binêr ketim tengayê
Gazî dikim tu nayê
Ezê çawa xew bikim
Bê welat xewkam nayê
Dîsgotin

Ez bindest im ez hêsîr

334-DELAL TU DELAL Î

De sê roj çûyê ji meha payiza di ortê de
Çima navê fitika delalê dilê min derketiye ji qereqola
Gidyano law ji şûbê ye
De berê delalê dilê min dane dikana berberxanê
Tûncika delalê dilê min avêtine ber meqesê,
gidiyano lo ber cûzanê ye

Delalê dilê min birine hemamê hemamîş kirin
Qata cilê nîzamiyê girtin li delalê dilê min dikirin
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Delalê dilê min birin Îstasyona şewitî ber tirênê
Wel xurîn diketin vê xopanê vê mîrata tirênê
Minê porkura Xwedê gava bala xwe didayê
Delalê dilê min nexuyayê ji mij dûman ê
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Delalê dilê min anîne Îstesiyona Diyarbekir peya kirin
Qata cilê nîzamiye girtin li delalê dilê min degîş kirin
Meqesê vê çîpanê vê xopanê vê mîrata tirênê degîş kirin
Delalê dilê min li wê derê siwar kirin,
birin topaxa Anedolê li Selim qîşlê peya kirin
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Delalê dilê min birin Stenbola xopan li Selîm Qîşleyê peya kirin
Qata cilê nîzamiyê li delalê dilê min degîş kirin
Delalê dilê min birin talîmxanê telîm kirin
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Xwezila wezê bibyama çivîkek ji wan çivîkên ber ezmana
Ji xwe re bigeryama li Anedolê, li şaristana
Minê bidiyana mektûba delalê dilê min ji
hudûdê Bulgar bihatana
Ca bigota delalê dilê te bûye çawişê ser borîzana
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Delalê dilê min birine Stenbola şewitî gidî li ber çem e
Minê porkurê Xwedê gava bala xwe didana
ecemiye nizana pate bavê were cem e
Delalo delalo, delalo delalo delalo delalo delalo tu delal î

Herêm; Botan û Amed

335-DELALÎKÊ DÎLÊ MÎNO

Kuro dîno ez ê nizanim çi bêjim de hayê hayê...
lo çi nebêjim
Lo lo delalîkê dilê mino, ezê nizanim çi bêjim de loy... lo çi nebêjim
Ronîka çavê mino ezê bûme bbulbulekî ji vanê de loy... ker û gêj im
Wele piştî çavê reş û belek dêmanên sorgulî
Belê ezê biçim ser milekî ji vanê bilind
Hawar ezê nizanim çîrokê halê xwe lo ji kê re bêjim
Gidî lo ax de gidî lê gidî lo ez birîndar im
Ax de gidî lo ez bêhal im
Hawar gundîno hûnê rabin de hay... lo qiyamet e
Malîno hûnê rabin de loy loy... qiyamet e
Belê axaftina vê zeriye, vê kubarê, vê seyranê de lê lê... li min hesret e
Were gundîno hûnê ji min re bibin pale bêjin
Hawar gidî lo him bi xêr û him bi minet e
Gidî lo ax de gidî lê gidî şewityo gundo
Ax de gidî lê gidî lo wêrano gundo
Hawar gundîno hûn dizanin delalîkê dilê min rûdine de hay... lo li vê taxêyo
Malîno hûn dizanin ronîka çavê min min rûdine de hay... lo li vê taxêyo
Ji xêra xwe re hûnê kaxizekî pê ve rêkin de way way... ber avêyo
Bêjin Xalito Emîna Îsa ji derdê te bêhal e
Hawar hûnê bêjin pir nexweş e û ji dil dinale
Hawar li min lo şewityo gundo lo çawa nêyo
Gidî lo ax de gidî lê gidî lo ez bêhal im ax de gidî lê gidî lo ez bê wê nabim...

Ez qurbana birh û çavan
Nikarim bê te nikarim
Nikarim bê te nikarim
Te nebinim tar û marim

Ez şewitîm ji hesrata te
Dikim carê werim ba te
Nikarim bê te nikarim
Nikarim bê te nikarim
Te nebinim tar û marim

Stran: Koma dengê biratî

336-DELALÊ

Delalê lê bese menale
Te ez kuştim bi bejn û balê
Ax dilber xweş û xezale

Nikarim bê te nikarim
Nikarim bê te nikarim
Te nebinim tar û marim

Delalê le tu keça ciwan
Tu him xweş û him dilovan

337-DELALÊ BERIYÊ

Hey lo dilo !
Emerê dilê min pê re, de bajo
V' êvarê min rebenê !
Tu cara li darê dinya yê
Nebe tu peya bi
Li ser boza qesirandî
Dêl û bijî bi hena bi

W' ez tu nifira li bejna delal nakim
Li beriya-Mêrdînê,
Li kepeza Kîka, erdê bêpîva

2

Bira li delêl derkevê xarek,
Mîna xarê şamara.
Sîwarê seklewî li delêl kar bin
Erdê bêpîva li ci xa'ber dir,
Gane' xwe lê dîkin.
Bihûsta lawê bava bi lirê be
Mêrê xerab ji mêrê çê bi şade be
Destê xorta dizgînê negire
Lingê lawê bava di rikêbê nesekîne

3

Şehîdê û şûhudê delal gelek hene
Bû hefadê koçan û kerîyan
Navê revê, delal heram e
Delal were mala me va ne
Ser stûna konê nîzik e ji te bi xuya ne
Tevdana sîng û berê min xezalê!
Ji êşa pêva, li nefsa canê delêl
Sîwarê seklawiya helal be

Divê,
Êvarê emrê dilê min pê re
Bira li me ne hata ji ba
Bayê xerbî zînetê rûkê dinê
W' ez ê bala xwe dideme meqûlê Kîka
Kîşane oda bavê Bişar
Şêwir û mişawrê roja bar kirinê.

5

Vê êvarê xewa xelkê delal di pêşila min da naye
Nizam delal girtî sar û germê

Ez nizam delal nexweş e
W' ez nizam wî seklawîye ranê delêl kutane
Nizam werê mala bavê min kevn bûne,
Kêç keten e.

6

Di v' êvarê delal, min ji gira girê kewkeyo
Ketim rêz û koçan û keriyê di Kîkan
Xelkê min e delal,
Li ser nag delûlan girtiye todeyo
Min nêhrî bejna zirav, mîna seklawî
Seklawîyê bavê Bişar.
Li dora konê bavê Bişar bisekine
Bêreşmeyo.

7

Vê êvarê.....
Seyda lawikê xelkê delal teyr û tivilkê
dora mala bûn
Seyda xelkê min î delal, xezala serê geleyo
Delal de rabe destê xwe bi destê min de
Emê hevdu birevînin;
Xwe bidin dora Xabûrê- Begara
Bira girê Mixergan ji min û ji xelkê delal re
bibe stare ooo.

8

Vê êvarê.....
Ezê derketim beriya Mêrdînê,
Ji dilê min rebenê ! beriya berê
Lê şîn dibû kulîlka qewanê, li tûmê xerdelê
Salê çûnî ez xwestika xelkê delal bûm
Sala vê salê,
Ketim tora yekî pîsê mirdar
Roja barkirinê,
Li dewsa koç û wara dimam
Darê dergûşê li min bela
Mîrata kitanê,
Li mi rebene bû baskê dû qertala

9

Vê êvarê.....
De bajo,
Rê dûro bajo, betiliyo bajo, heyirîyo de bajo
Li ber girmiya havînê rûmenê,
Vê sibê tu ê bigirî sar û germê

Serê te biêşê tu ê nesax bikevî
Di welatê xeribiyê, bi emelê serê min bi
10
Hey lo dilo.....
V'êvarê minê Çaxir bazara şewitî
Mi ne diye, bi saluxdana
Bi çavê min ji min dûro,
Sîng û berê min rebene !
Vê sibê mîna baxçekî, ji baxçeye Nisêbînê
Mîna mêrgê, ji mêrgê Tiltermê
Hawik, ji hawîkê dora Xêbûrê
Emrê dilê min pê re
Were delal tewaafa sîng û berê min rebenê !
Serê xwe dayne rakeve.
Ev stêra li me der bû, stêra Kervan Qiranê
Serê xwe dayne rakeve,
stêra sibê li me dûro.

11
De here hey lo delal.....
Delal tu terka min bidî, ez terka te nakim
Lo ! lo! melûl û xampro, keserkûro !
De bajo rêya te dût o !.....
Îro du ro ji sîng û berê min, rebene mazûlo
Xweskek min xelkê delal bidiya
Min dewr û dewrana ewilî,
Tev selefê Bavê Bişar.
Beriyê Mêrdînê, ser piştê hemdaniyê
Vê sibê li hawîka dora Xebûro

12
Heylo!.....
Vê êvarê emrê dilê min pê ra.
Vê sibê karê û bizin tev,
Diçerin li pozê çiyayê Şengalê
Cilê delêl hatine ber şûştine
Ezê bistinim qalibek sabûna Helebê
Bişom ser ava Zirganê
Bişom, lêkim ava Mewerdî
Ez ê rêxim li ser darê kok qurneflê

13
De vê êvarê.....
Kalekî mala bavê min heye,
Li ber rehma Xwedê roja barkirinê
Sê birayê me hene,

Li bin dara silehê,
Roja qewimandin û kuştine
Gava çavê min li bejna xelkê delal nekeve
Ezê berê xwe bidim, herim Mîdyatê
Dawa teqîya xwe bidim herim,
Cem hostê Melko ser boyaxa reş kirine
14

De dilo !.....
Vê sibê xelkê min î delal çû welatê xeribiyê
Kesek li malê tunîne,
W 'ez a sebra dilê xwe pê bînim
Derdê dilê min pir in,
Şevê kanuna şevne dirêj in
Ezê rabim lawik li dergûş xînim
Ji derdê dilê xwe rebene,
Bilorînim bilorînim bilorînim
hêstirê xwînê,
Ser sê biskê di şê, hinarê rûka bîbarînim.
De bajo emrê dilê min pê ra
15

Hey lo dilo !.....
Rabê berê xwe bidin welatê Kurdistanê
Herin Diyarbekira xopan, korta gidiya
Ezê vê sibê herim,
Kevirkî rakim ji bedena hefsa xwîniya
Ez ê wî kevrî têxim navbera xwe ber vî dilî
Di pey bejna delal,
Li welatê xeribiyê sebra dilê xwe pê bînim
De bajo emrê dilê min pê ra tim lo lo !
De bajo rêdûro, bajo xempiro.....

16
Vê êvarê ji gira, girê Girdêşê, girê Girdêşê
Xelkê min î delal sîwar bû, ciwaniya Îbayê
Berê xwe da xêmê beriya jêrin
Lingê ciwanika xelkê delal li keviran dikeve
Ezê nizamim teres bav solbend sola neçê kiriye
Zikê min dişewitê, dilê min vê ra diêşe
17

Keçikê digo;
Lo delal ez ne jin îm, ne bimêr im
Ez xwişka heft bira me,
Wekî şer in

Dotmama duwanzde pismama,
Sîwarê hespê nêr in
Gava çavê min li bejna dela nekeve
Ezê herim biniya Nisêybînê
Her heft bira,
Duwnzde pismama şokê vedişêrim
18

Vê êvarê !.....
Heylo delal li min û li Tilkermê
Delalê malê sîwar bûye vê royê û
vê ro germe ye
W' ez ê neketim ber etra delalê malê
Ez ketim ber etra bi şalê sipî,
Bi kirasê melêsî
Çûye serê kaniyê, vê sarê,
vê sar germ e
De bjo heyiriyo !.....
19

Hey lo dilê !.....
W' ez ê diçûm ber derî,
Derî li min venebû
Hilkişiyam ser banê xênî rê tune bû
Daketim alîkî hewşe, min bala xwe daê
Xelkê min î delal, li bin şibakê
Di xewa şêrîn da bû
Temarê li çavê min kiri bû
W' ez ê bi xwe hişyar ne bûm
Çûme tewaafa sîng û bera,
Bi kilit, bi mifte bû
Ehmedê Ferman nizam ne sûidê min,
vê sibê ne bextê te bû.

20
De here heylo !.....
Vê êvarê Xwedêo rebîo,
Minê tiştik ji navê konekî çarde stûnî,
Şikakî nav malê
Mekutkî ji darê benavê
Min li beriya Mêrdînê,
Li Kepeza serê kaniyê
Navroka evdîselamê

21
Lê lê xezalê .....
V êvarê tu xezala min î xezala bine beriyê

Devî li çêrê, çavî li karê, guh li gaziyê
Heylê xezalê .....
Vê sibê Xwedê bikira miradê min û
Xelkê delal
Li beriya Mêrdînê, meha temuz û teboxê
Minê rojiya bigirta li ser rojîyê
Xwezî ez bibûyama rimek,
ji duwanzde movika
Têketama ser pîyê xelkê delal,
Sîwarê hemdaniyê

23

Di vê êvarê keçikê digo;
Dilê min qûma Ferêt e
Kosara Kîka,
Amûda rengin stûna welato
w' ez nakim terka bejna zirav,
Heya serê min nere Diyarbekirê,
Ber darê Celêdo.....

24

Heylo dilo !.....
Lo delal hey a gava mirinê
Heya roja kuştin û qewimandinê,
Delal hey lo

Vê sibê tirs a min ji wê tirsê,
Ezê bimirim li welatê xeribiyê
Berî kalbûn û pîrbûne,
Min têr nego delal heylo...

Ji devê Ehmed fermanê Kikî

Te ne kuştin neyne berdan.

Delal Eysê Delal Eysê !

Ezê tenbûrekê çêkim ji hestiyê mêra
Ezê têla biximê ji biskê yaran.
Ezê devî deynim bin guh û guharan.

Delal Eysê Delal Eysê !
Ezê tenbûrekê çêkim ji hestiyê çûkan
Ezê têla biximê ji keziyên bûkan

338-DELALÊ EYŞÊ

Delalê Eysê, Delalê Eysê !
Çiya bilindin te nabînim
Destê xwe li ser sîngê te bigerînim
Li dinyayê yeka weka te ez nabînin
Delalê Eysê, Delalê Eysê !

Ez ê tenbûrke çêkim ji çarde têlan
Ez ê têlan xim ji kul û derda
Jinên delal ji mêrên xirab

û ser te çûne gilî

Na, Ez nazewic im dostê min bi çûk e.

Leyla li min î, Leyla li min î
Terka te nakim heta xirana mirinê
Ez têr bûme êdî, ji vê gotinê...

Delal Eysê, Delal Eysê
Li min û li wî dilî o li wî dilî
Bejna te kulilkên nû xemilî
Dê û bavê te ser min

339-DELALÊ ÇIYAYÊ MAZÎ

Keçkê gundê me hemiya kirasê xwe belekin,
Ezê hemiyar komkim di xanîkî mala bavê xwe kim,
derî bigirim,
Kullek û şibakan alva vekim,
Yek didu ji xwe re bineqînim,
Ê dîtir li hogir û li hevalan behrki dirêje,
Bejna te ziravê weke minara Mêrdînê
Memikên te mîna sêvê, dextê gurîne,
Çavê te reş belek mîna şimamokê gerxwarine
Sîngê te mîna penîrê pezê goçera,
Merhof bêxê farê mezin
Ji canê xwe re bikşîne,
Şeva bi min şeva,
Li ber derîka mala bavê min dibore bazirgan
û qenterên devê,
Bibe sêvek xelatî li paşilê min bikeve,
Ezê paşilka xwe bi ser te bidim hev e,
Heke gundî malî gotin ew çiyê?
Ezê bêjim derdê mehbûba te ev e.
Şeva reşa tarî,
Ne ferîke ne dibarî

Ber derîkê mala bavê min bihort,
Me dest davêt memikê çardeh salî,
Nikare xwe bidê vi alî wî alî,
Ser xanikê mala bavê min mêzeke,
Heke kesek nîne tu derî veke,
Sîng û berê min mitfaqe,
Sînga min ber qebalê canê xwe ke,
Lo lo delal !
Li ber derîka mala bavê min zivirî,
Dêhnê xwe da qîza gundî,

Mîna ordekan ji golê serê sibê firî
Destê xwe bixe sîng û berê min,
Mîna ciwanika li tewlê timar kirî
Rewşan hêjmar - 2

Xezalê helî helî
Min kirî jê ra saltê
Delalê helî can
Xezalê helî helî

Min bîrker ez qeytan kim
Xezalê helî helî
Delalê helî can.
Ez çûme Helebê
Delalê helî can

Min jê ra kirî Şara sor e
Delalê helî can
Xezalê helî helî can

340-DELALÊ HELÎ CAN

Delalê helî helî
Xezalê helî can

Ez çûme Diyarbekir
Xezalê helî can
Min kirî cotek meras
Min ji bîrker ez boyaxkim

Delalê helî can
Xezalê helî helî

Ez çûme Xarpitê
Delalê helî can

341-DELALÊ NÛ

Heylo delal, heylo delal, heylo, delal heylo delal
Heylo delal, heylo delal, heylo delal
Heylo delal, heylo delal, heylo delal,

Delal tu were gerdan û gûstîr
Û bazinên min keça xelkê giştikan bigire, bibe here
Tu xwe berde wilayeta Diyarbekir,
Qeza Batmanê,
Tewan bifroşe bike pere
Tu pê bikire tiwing û xençere
Delal tu pê bikire rext û posat û newsere

Delal were tu destê xwe bi destê min de,
Emê xwe bighînin wan çiya
Û zozanên Kurdistanê fit û fereh
Êdî bes e ji vê jiyana koletiyê bindestiyê
De tu were, ez bi te va,
Emê di banga ciwaniya xwe de bibin şoreşger e

Te ma di dîroka gelê me de mêrxwas û leheng pir in
 Tu were emê şopa serhildanê bigirin,
 Bidin serê
 Emê bi hev re hildin vê ala serbestiyê
 Ez bi qurbana kesk û sor û zere
 Tema ji berê û paşê de,
 Ew kula hanê li ser wî qebraxê dilê min bû
 Hema sala îsal bi fermana Xwedê teqiya
 Yadê ha dayî dere
 Heylo delal roja azadiyê hil hat lo lo ji xwe re
 Heylo delal ronahîya xwe de,
 Her çar kenarên Botanê,
 Berdanê tirêj û pere
 Tema ji berê û paşê de şerê Botanê
 Bi nav û deng ê têkoşer e
 Tu bal zeyna xwe pê de, sala îsal,
 Gelê mêrxas hilwestiye,
 Radipere heylo delal,
 Tema ji berê paşê ve,
 Ew rewşa hanê daxwaza dilê min bû
 Hema sala îsal ji me re dem xweş bûye,
 Lo lo hatî ber e
 Heylo delal,
 Bila bişewitê çiya yê Herekol li hember e
 Delalê minê bal û zeyna xwe didayê,
 Bolûkên Tirkan hatin,
 Bûne qeterên vê sibê,

Ji kovan û kesera dilê min û te re,
 Şoreşgeran dayî berê
 Heylo delal,
 Tema axa Kurdistanê pir pîrozê,
 Wek cewher e
 Te tu were emê bi destê xwe,
 Keleşînkova dev ziravê
 Emê biparêzin senger bi senger e
 Heylo delal temaşerê Bogokê pir giran bû,
 Êdî roja sisiyan bû
 Minê bal û zeyna xwe didayê dijmin şikest çeper bi çepere
 Tu bala û zeyna xwe pê de Mehmetcikên Tirkan,
 Di hundirê tengê de bûye ker e
 Mehmetcikên Tirkan êdî paşva vedigerine

Heylo delal,
Tema ji berê û pêş ve,
Ew rewşa hanê daxwaza dilê min bû
Hema sala îsal ji me re dem xweş bûye,
Lo lo hatî ber e

Heylo delal ez digeriyam li welatê Kurdistanê, seranser e
Min bala xwe didayê,
Dilê Mêrê mêrxwas bi ser doza welat de germ û têt e
Dilê mêrê pîs xirap kor û kerr ê
Tema hîng rewşa başûrê Kurdistanê,
Di pêş çavê min re tê û dere
Mixabin,
Li bakurê welatê me jî,
Hin pîsên Kurdan bûn nankore
Bi sonda qesemê,
Sala sed û yekê bî,
Berîka tivinga min a paşîn ji bo
Alîxan Teter e
Tema ji berê pêşê ve,
Ew kîna hanê li ser wî qebrexê dilê min bû
Hema sala îsal bi fermana Xwedê teqiya
Yadê ha dayî dere.

Xemevan- Kovara çandê hêjmar- 3

342-DELALÊ QEREJ DAXÊ

Were Delal;
Min li diyara diyarê Selwîne.
Tavek ketiye qerejdaxa şewitî,
Kûlê bavê Mamdela rengîn e.
Tirêjek xwe berdaye welatê Boz- Hewayê,
Welatê culêb berya bavê Bozîn e,
Qasîda xelkê Rewî û êlçî ne.
Qasida min û xelkê delal çelê mubareka
Havîna pirîzkê, berfa peşkê baranê,
Helkana bayê xerbî ne.
Xwedêo û miradê ne ji dil be, bira ji axa
gora re bimîne.
Were delal lawiko çîya sare ji berfê ra,
Zozan xweşin ji kêf û şayê ra,

Qerjdax xweş ê ji Goçeri ye ra.
Xwedêo miradê ne ji dil be,
Bira bimîne ji axa goran ra.

Xwdêo berya jêrin nav rûya da,
Eşra raste ji nigê xam ciwaniya delêl ra.
Min li diyara diyarê xana xerêb e,
Tavek hilkişiya ye berya Boz- Hewayê,
Xwe berde berya culêb e.

Were Delal;
Min û li diyara li diyarê mêrege mêr e
Pezê lawikê min na xwe pelê melwendê, koka tahl li şîrê,
Ez bi qurbana tiliyê delalê dilê xwe bim,
Qerimî ser darê bilûr ê.

Hey lo delal,
Di ser me ra çiya yê,
Di binyê me ra pozê cûrê, pozê tugêl û xwar û
Yarimcê giş xuya ye.
Taximê sîng û berê min keçikê,
Ji delalê dilê min ra, mîna purtuqalekê ji purtuqalê Yafeyê,
Higivê Sêrteyê, xurmeka Bexdayê, hejîra Şingalê ye.
Na na welle, taximê sîng û berê min keçikê,
Ji delalê dilê min ra;
Nala mêwîjê Hebabê, dimsê Tizyanê, guşyek tiriye lawê
Qoce cubûr li Diyarbekira şewitî,
Di sundiqa da bi ser hev da şîrêz daye.

Were delal hatiye nava mala sêvê zer alemê kirî bi heqîban,
Min ji delalê xwe re bikirî ya bi rûn bere bere.

Xeberek ji min ra hatî dibên delalê dilê te ne xweş e,
Li ser e min go rebî ta delêl be,
Mirina wî be rûhê min te keve bere.

Were delal;
Mala me vaye, çira me veketî, agirê me dadayê,
Birayê min biçûke li mekteba ye.
Bavê min extiyar li odê ye,
Pîrek diya me heye,
Ji êvar da lihef li serê xwe wer daye.

Delal were taximê sîng û berê min keçikê,
ji te ra muxella mîya ye.

Were lawiko,
Qerjdaxa xopan, li hûr guniya, li pozê
Memdelê, li beraziya şewitî li kuran û kopan,
li daran û li deviya,
Ezê çûme mêrge mîrê şewitî berfê barî bi kuliyê.

Were delal;
Li me hilnehata stêrka ber quruxê,
Bira şewqa xwe da pozê Deveqirana,
Kura tewşalixê, ez mêvanê 33 e biskê te
Zerî me, xwe berdaye ser şurukî gerdanlixê.

Were delal;
Bila ez û tu ne qede, ez û tu ne bûn heşa Helebê,
Qîra Baxdayê erdê cêhin,
Li rûyê ciwanik û comêrê xelkê ketin.
Were destê xwe di nav bera destê min ke,
Em hevdu birevînin, tim û tim biçin,
Emê xwe berdî welatê Enadolê,
Beriya Qonya yê curm û bersiva welatê
Xerib li ser min e.

Belkî xelkê xerîb bibêjin;
Hûn ji ku da tîn û ji ku da diherin.
Ezê bibêjim em her du,
Bi hev ra nexwişk û birayê hev in,
Bavê me yeke û dayikên me di du nin,
Em ji ber zûlma û mezalîma
Mistefa Kemal Paşa direvin.

Gelek ahmaq li vê dinyayê hene,
Ewê bibêjin qey rast e,
Bi hev ra vana xwişk û birayên hev û du nin.
Lawê bava, gelek ciwan mêrê aqildar li vê dinya yê hene.
Ewê bibêjin na welle; vana qîz û xort in,
Xwîna wan kelya ye sere hev,
Milyake tê wan li ezmana, ji hev du
Hezkirine, bi destê hev girtine, bi welatê
Xerib û qurbetê da, hev du revandin e.

Ewê bibêjin keremkin, heqê mehra we li ser min e.
Wey lo delal, wey lo delal, wey lo delal,
Mêrgemîra şewitî bilind e kula dilê min li ask e.
Tu were destê xwe di navbera destê min ra derbaske.
Emê hev du birevînin, welatê Boz- Hewayê; axa qocê Êrfeyê.
Kelek gemiyê welatê Bêlaçûkê,
Gazî Enteba mubarek pêda, pêda derbas ke;
Emê di welatê xerib û qurbetê kevin,
Şîva xwa nîvê şeva ji xwe ra pars kin,
Emê li navbera xwe dînin,
Emê şûkir bikin, em xerîb in,
Xerîb ketin, welatê me dûr e,
kesek me nas nake.

Were delal;
Bira ne hata bîna bayê her du Cizîra.
Bira ne xista li Beraziya xopan li Qerejdaxa şewitî,
Li pozê Memdalê, kula dilê mi navbera her du Mêrgemîra.
Tu werê destê xwe di navbera destê min ke,
Emê hev du birevînin,
Xwe berdî welatê xerîb û qurbetê.
Şama Şerîf, Heleba mîra, da bira aza û
Muxtarê vî zemanî, herin ser cila bavê te rûnin,
Te ji min ra ji bavê te nexwazin
Bi hukmê rişwet û bertîla.

Were lawiko,
Baran barî lire lir e; Qerejdax şewitî li
Mamdela xopan giha rabû, bû qesîle.
Were destê xwe di navbera destê min ke,
emê hev du birevînin,
Min bavî paş Evdîlqadir Qedûr Rail elya, exû Zerga,
Wê dawa min û bejna zirav delalê malê çêkê bêbertîl e.

Were delal;
Li min û li diyara,
Li diyarê Herzêlê çerçî û etar kişyane nava êlê.
Xelkê ji delalê xwe ra kirî kil û neynik,
Min ji delalê dilê xwe ra kirî kefiya bin êgal e.

Were delal;
Hatiye mala etarê Darê, xelk û elem kişyane
Ser bazarê, xelkê ji delalê dilê xwe ra kirî bû,

Kil û neynik, min ji delalê dilê xwe ra kirî bû
Derbê mîrata enextarê.

Were delal;
Qerejdax şewitî li giran û gir mitika,
Kula dil min welatê Boz Hewayê,
Heriya culêb delavê.
Qazan û qitika, xelk mêvanê mala miha.
Ez dizê şeva nîvê şevê mêvanê hemez mezin,
33 ê biskê zerî, qurbana çavê reş bû belek,
Deqa bin qirikê, taximê sîng û beran,
Mubareke cotê memika.

Were delal;
Zozan xweş zozan e,
Qerejdax şewitî ciyê û maqamê ava cemidî,
Kula dilê min kanî û mêrgan e;
De kula dilê min kekê serê segmanê enexdar
Reisê xortan e.

Were delal;
Bêbexto bi te ra geriyam salekê sal û wext,
Dilê xelkê ket mal û dewletê,
Dilê min ket bejna ta zirav girêdana rexta...

Were delal;
Mamdel e xweşê Mamdel, kevrê serî daîm
Belle mal cîran e, pez hevgel e...
Dilê min tike tike;
Konê bavê Nêzir hûr bizmik e.
Tu were destê xwe di navbera destê min ke;
Emê hev du birevînin, bavî paş Evdulqadir
Rail Elya Xeyalilubeye, Lawika beranê çar gurçik e.

Were delal;
Beriyê mila beriyekî dûze,
Pozê kêl Mamdalê bi ser da mel xûz e;
Sala çûnî vê çaxê, ramûsanê bejna zirav,
Li cem min û mift û belaş bûn.
Sala îsal ji bextê min ra bûye zêrê zer e.

Were delal;
Dilê min kele keli....

Birek karê xezala hilkişyane pozê cûrê,
Ebû Şexeta xopan,
Pozê tugel hilkişyane, fezan û mexel e.
Ez bejna xelkê delal dinerim,
Nava şên yê me şewitî,
Nala meşa qitikê fesala xezalê,
Kesima kewa gozel e.

Were delal;
Min li diyara diyarê qolî bavê,
Vê salê odeka bavê Meysê,
Tê dengê pêxvasa, welfîna lawê bava,
Qîrîna goştê kebabê.

Ez terka bejna zirav, xelkê têlî nakim,
hetanî xwê şîn ne be,
Qantir nezê, gawûr najo ser îslam e.

Were delal;
Ez bi pozê Mamdela şewitî ketim, berfê lê kir.
Delal min dî xezal meşiya, karê li pê, çixir çêkir,
Wexta lawikê min çû welatê xerib û qurbetê;
Ez nizanîm te di pê xwe ra,
Temya min kara xezala li kê kir.

Were delal;
Mala delalê dilê min dike barke,
Min go; gundîno, malino, rîspîno;
Ji bo Xwedê be, destê min bi heval ke,
sonda qesem li bedena min be
Hûn destê min nekin heval,
Ezê xwe li şûna werê delalê dilê xwe,
Di axa sar kim.

Were delal;
Min li diya ra diyarê ax wêranê,
Min dî berfa da bû ser baranê,
Min ji Weranşera şewitî hetanî,
mîrata til Goranê;
Xwedê o, tu mirazê heval û hevriyê min bike,
Bibê miradê min û xelkê delal,
Her çar rojê Remezanê.

Were delal;

Bira xwazî tim û tim, havîn ba, bira ciyê min û bejna zirav;
Qerejdaxa şewitî, mêrgemîra jorin ba,
Bira raxa me erd ba, ser axa me ebeka delêl
Şalîn ba, bira pirêzka berfê, zipikê bihata bi du weqî ya.

Were delal;

Min li diyara li diyarê Tewrêzê, Pezê bavê Nezîr,
Li textê Mamdelê ketiye, sîs û rêzê,
Ez terka xelkê delal nakim,
Hetanî îslam nejo ser per gawûr a

Were delal;

Bi qerejdaxa şewitî ketim, lawika bi herem e,
Min ji Mêrgemîra şewitî hetanî bi kura
Eceme, ez nexwaşim, lawiko tu were ser me.

Were delal;

Kanî ya gunde me bi mifte,
Şelûl û bilbîla tê da witê wit e.
Sala çûnê vê çaxa, ramisanê bejna zirav,
Li cem min belaş bû, sala îsal ji bextê min û
Te ra bi bişkok û bi kilît e.

Were delal;

Ez çûm Diyarbekira xopan, ort bi golê,
Dor bedenê hatim Qerejdaxa şewitî,
Textê Mamdalê, tamam cîw û meqamê min û te ne.
Tu were destê xwe di nav bera destê min ke,
em hev du birevînin,
Xwe berdîn welatê xerib û qurbetê,
Dawîya me Gazî Enteb e,
Pêşîya me germa Eden e.

Evdilhadî Mihemed- Roja nû

Kurtik sorê li ser neynûkê
Çil zêr da bû ser ceynûkê
Dayika te qurbana min.

Ez sivderê tu li sivderê
Kurtik sorê ser mêzerê
Çil zêr da bû ser kemerê
Dayika te qurbana min

Ez li hewliyê, tu li hewliyê
Kurtik sorê ser panîyê
Çil zêr da bû ser eniyê
Dayika te qurbana min.

Bo welatê xwe avakin
Bo azadî û bo felat e

Dem dema xortên çîyaye
Dem ciwane, her biha ye
Bi lêz û bez em dimînin
Rê dirêj e, pir jê maye

Karker û cotkar û lawan
Bê yekitiyê nîne derman
Tev bi hev ra herne qadan
Bo demek nû, bo yî Kurdan
Gotin: Hozanvan Cankurd
Muzîk: Koma Botan

Hefî û du millet hat ser Cîhanê
Alem ji yek nuxdê tev peyda bûye
Dunya bakî nîne qe ji kesan re
Aliyek peyda bûye ji Kurmancan re
Demê demê demê,çi xweş e demê

Emê biratî bikin rê û tevdîr,
Emê ne bin hêsirê ber zulmên mîr
Ê bîn zemanên bi kêyf û bi nûr
Ê rabe zemanên, tarî û zuxûr

343-DELÎL XANÊ

Ez li ser bana, tu li ser bana
Delîl xanê, xana min
Ez li ser bana, tu li ser bana
Dayika te qurbana min

Bû çêrîna erebenan
Delîl xanê, xana min
Bû terpîna zikirxana

Dayika te qurbana min
Ez li şemokê, tu li şemokê

344-DEM

Dem dema cenga giran e
Ceng dijî çerxa gelane
Cenga zordar û dizane
Dij mirovên gişt Ceng dijî çerxa
gelan e
Cenga zordar û dizan e
Dij mirovên gişt cîhan e

Dem dema kurdan e, yadê
Tev diçin kar û xebat e

345-DEMÊ DEMÊ

Demê demê demê,çi xweş e demê
Werin hevra bigrin, em eşq û
semê
Cema me şûna ehlîbeytan e
Sema me tehre çel Qirxleran e
Rêya me rêya deh û du îmaman e
Xizir hazir û nazir li ser rîyan e
Demê demê demê, çi xweş e demê
Werin hevra bigrin, em eşq û
semê

Gotin: Baran, Muzîk: Gelêrî

Her çend tu dagrî malim wêrana
2
Ew rîza malî, ba malî êva
Hemu xweşdavê ba bonêy tuwa
Hemu xweşdavê ba bonêy tuwa
De megrî, megrî çeveka ciwana
Her çend tu dagrî malim wêrana
Ew rîza malî, ba malî êva
Hemu xweşdavê ba bonêy tuwa
Hemu xweşdavê ba bonêy tuwa
De megrî, megrî çeveka ciwana
Her çend tu dagrî malim wêrana

3
Ere tu xot fermut min be wefanîm
Bê wefayeket be çevê xom dî
Bê wefayeket be çevê xom dî
De megrî, megrî çeveka ciwana
Her çend tu dagrî malim wêrana

346-DE MEGRÎ

(strana gelerî, arenje - Kerem T. Gerdenzerî)

1
Li durawa dêm, binase dengim
Rengî xerîbî nîştuwa li rengim
Rengî xerîbî nîştuwa li rengim
De megrî, megrî çeveka ciwana
Her çend tu dagrî malim wêrana
Li durawa dêm, binase dengim
Rengî xerîbî nîştuwa li rengim

Rengî xerîbî nîştuwa li rengim
De megrî, megrî çeveka ciwana
Bê wefayeket be çevê xom dî
Bê wefayeket be çevê xom dî
De megrî, megrî çeveka ciwana
Her çend tu dagrî malim wêrana
Ere tu xot fermut min be wefanîm

347-DENGBÊJ HUSÊNÊ MÛŞÎ

Hunermende dengxweş Husênê Orginosê, Husêno an jî Husênê Muşê sala 1936 an de li ciwharê bav û kalên xwe li gundê Orginosê di nava malbetek zehmetkeş û cotkar de hatiye dinê. Navê dayika wî Husniyê û navê bavê wî jî Şakirê Neçimet bû ku ew bi xwe jî xwediyê dengê kir. Malbata wan ji eşireta Sasunê hatibûn herêma Muşê. Husên ji çaxa zarokatiyê di tesîras dengê bavê xwe de dest bi karê dengbêjiyê kir. Di nav hewa xweşiya sirûştê Kurdistanê de, Husênê ciwan û nûgihştî her roj guhên xwe bi deng û awazên bilbil û şelulan û qebeqeba kewên xweşwan vedikirin. Jiyana di nav gund û çiyayên Kurdistanê ji bo Husênê evîndarê strana resena Kurdî ku pişt re bû yek ji mezintirîn dengbêjên herêma, di ser her tiştî re bû. Wî bi evîndaî û di nava şahî û dawetên Kurdewarî de dest bi strangotinê kir û heta di temenê pîrî û kalîyê de ji serkêş, xweşxan rewşa dawet û dixweşiya gel bû. Husênê Muşê 8 nîsana sala 2000 an li gundê Ornisê çû ser dilovaniya xwe

lê bêfeydene.

348-LÊ LÊ DÎLBERÊ

Dilber were emê
duaekî ji rebê alemê
bixwazin belkî
Xwedê rebê alemê biqedîne
mirad û miraxweza,
Belkî biqedîne mexsed
ûmirazên dilê min
û (te) tenê were eman eman
lo eman eman.....

Çavê reş û belek
Lê çavê te ne
Wele bi ser çavê reş û belek re
te surme ne
Xwedê rebê alemê
pêdizane gelo awirên
çavan qewnetê dilan
ji min û ji te re

DENGBÊJ HUSÊNÊ MÛŞÎ Û JIYAN Û SERPÊHATIYA DENGBÊJ HÛSÊNÊ MÛŞÎ

Di sedsala 20 an de li Serhedê dengbêje herî navdar ê Kurdistanê Evdelê Zeynikê û gelek hunermendên din di dergûşa xwe de perwerandin e.

Hunermendê dengxweş Husênê Mûşê(Orginosê) di sala 1936 an de li cih warê bav û kalên xwe gundê Orginosê di nava malbeteke zehmetkêş û cotkar de hatiye din ê. Navê dayika wî Husniyê û navê bavê wî jî Şakirê. Ne'îmet bû, ku ew bi xwe jî xwedî dengêkî pir xweş bû. Malbata wan ji ela(eşîreta) Sasonî ye, ku bi e'slê xwe ji herêma Sasonê hatibûn herêma Mûşê. Husên ji çaxa zarotiyê xwe de di bin bandora dengê bavê xwe de dest bi karê dengbêjiyê kiriye.

Di nava hewa xweşiya sirûştta Kurdistanê de, Husênê ciwan û nûhiştî herroj guhên xwe bi dengê û awazên bilbil û şelûlan û qepqeba kewên xweşxan vedikirin. Jiyana di nav gund û çiyayên Kurdistanê de ji bo Husênê Mûşê evîndara strana resen Kurdî, ku pişt re bû yek ji mezintirîn dengbêjên herêm ê, di ser her tiştî rabû. Wî bi evîndarî û di nava şahî û dawetên Kurdewarî dest bi strangotinê kir û heta di temenê pîrî û kalîyê de jî serkêş, xweşxan û rewşa dawet û dil xweşiya gel bû. Ew bi tenê li aliyekî bi stranan didan ber hev. Husênê Mûşê ji nifşê dengbêjên berê bû. Di sîng û mejiyê xwe de, stran, çîrok, serpêhatiyên dîroka Kurdan parasti bûn.

Piştî ku komara dagerketa Tirkiyê bi darê zorê hemû serhildanên li bakûra Kurdistanê têkbirin, şovenîstên Tirk li gor siyaseta û zagonên û sistema Kemalîzmê, dest bi siyaseta xwe ya asîmlasîyonê ya dijwar û hovane li Kurdistanê kirin. Husênê dengbêj jî mîna dengbêjên din yê xwedî hewest, baş dizanî, ku her netewayek bi folklor xwerisk(adet) dîrok û dewlemendiya zimanê xwe tê nasandin. Dengbêjên Kurd jî bi sedan sal e, ku dil û mejiyê xwe kirine

xezîne û genciniyeka giran biha ji bo parastina peyva resen a zimanê kurdî. Di wan salan de karbidest birêvebirên siyaseta asîmlasyonê ya Tirkên înkarkar, ji hunermend û dengbêjên Kurd dawa dikirin, ku stranên bi koka xwe kurdî wergerînin ser zimanê Tirkî û bi melodî awazên kurdî jî wan ji bo arşîva radyoyên dewleta Tirkîyê tomar bikin. Bi vî rengî wan dixwastin ku hemû samanên netewa kurd ji xwe re bikin mal.

Di sala 1956 an karbidestên radyoya Erzeromê, ku di nava dilê Kurdistanê de siyaseta çewta pişaftina hemû taybetmendiyan netewa Kurd bi giranî didomandin, ji Husêno yê dengbêj jî dawa kirin, ku li radyoyê stranên xwe tomar bike, lê ne bi zimanê kurdî, belkî bi zimanê tirkî, ku ji bo Kurdan û, divê navê de, ji bo dengbêjekî mîna Husêno, zimanekî bêgane, biyan û xerîb bû. Wan salan kesên ku diketin ser riya vê siyaseta reş û hunera netewa xwe bi erzanî difirotin.

Husêno Mûşê bi wî dengê xwe yê xweş û wê hostetiya bilind a dikarê kilamgotinê de, ku bi salan bû ji bav û kalê xwe hîn bûbû, nekete navê vê davê. Ji ber vê jî li ba gelê xwe hertim qedir bilind û di paya mezin dabû.

Evîna zimanê Kurdî û dewlemendiya lorîk, stran û kilamên kilasîkên Kurdan di kûrahiya can û rihê Husêno dengbêj de cih girtibûn.

Husêno Orinsê li gorr qanûnên civata kurdewarî bi temamî xwedî exlaqeke dûrist bû.

Di sala 1958 an de Husêno bi keçekê re ya bi navê Dîlberê zewicî jiyana wan ya hevpar heya dawiya salê temenê wan berdewam bû. Ew xwedî 3 keç û kuran bû.

Di dengê Husêno Mûşê de hemû taybetmendiyan hunera dengbêjiya Kurdan tên dîtîn. Gava meriv stranên wî guhdar dike, bedewî û bêhna zozan û çiyayên Kurdistanê meriv tê de dibîne.

Bi giştî naveroka stranên Husêno Mûşê li ser evîn, şer û mêrxweziya serok û kesayetiyan siyasîyan Kurdistanê hatine gotin. Di hereket û şoreşa sala 1925 an Şêx Saîdê Pîran bi destê Kemalistan li Diyarbekirê hat darda kirin, her dengbêjekî, piştî rûdana vê bûyara tal, li gor dengê hunera xwe rewşa wê serhidana Kurdan weke rêzefilîmekî ji hemû kesî re daye nîşandan.

Dengbêj Husêno Mûşê bi salan piştî qewimîna vê bûyara dîrokî strana(Mîrê Min) li ser mêrxwasî û şehîd bûna Şêx Saîdê Pîran xwendîye. Derd û kulên gelê Kurd diheva dikirin û eşqa Kurdistanê têxist dilê meriva.

Husêno Mûşê dema ku li başûra Kurdistanê şereş di bin serokatiya nemir Mistefa Berzanî de li dijî rejima basyên Îraqê berdewam bû stranek ji bo nemir Mistefa Berzanî got. Herwiha li ser meraniya Simkoê Şikaî jî, ku bi salan li dijî dewleta navendiya Îranê şer kiribû stranên xwe tomar kirine.

Strana wî ya herî xweş ku bi dengê hunermend Husêno Mûşê di hemû Kurdistanê de belav bûye, kilam li ser Mala Seydo ye, ku tê de bûyereka dîrokî û berxwedana Kurdan ya li dijî Împaratoriya Osmanîyan, anku bûyereka siyasî di dîroka Kurdan de, ku berî ava bûna komara Tirkîyê li herêma Serhedê qewimîyê tîne ziman.

Di stranên dengbêj Husênê Mûşê de navên erîngari/coxrafi ya Kurdistanê jî tên dîtin. Ji çemê dirêj ê Mûradê bigire heya çiyayê Sîpanê- Xelatê, çiyayê şerfdîne, çiyayê Kortika Mûşê, zozanên Serhed û Mûşê, çemê Bişêriyê û navê bajar û paytextên Kurdistan e.

Di salê 1973 an de dengbêj Husêno tê Almanya û demeka kin de dîsa vegeft Kurdistanê. Dengbêj Husêno jî wek dengêjên dine Kurdistanê pir şagirt û xwendevan perewerde kirin e.

Ji bilî wî bavê wî yî nemir Şakirê Nî'met, Xalid birayê Husên, şemsedîn kurê Xalid, Behçet, dengbêj Cahit kurê Husên û hunermend Delîl ê koma Dîlnar biraziyê Husêno yê.

Di sala 1998 an de jina xwe Dîlber Xanim diçe ser dilovaniya xwe.

Husêno nexweş dikeve û nexweşiya wî Enferektos an jî (felç) dibe û bi qasî du sal û nîva di nava nîvînan de dijj.

Di roja 8 nîsana sala 2001 an de diçe ser dilovaniya xwe, ba jina xwe Dîlber Xanim û hevaln xwe dengêje.

1936 Gundê Orginosê. 08 nîsan 2001 gundê Orginosê.

Hinek dengbêjên me ji bona wî wiha dibêjine:

Hozan Maruf

Dîtina çend dengbêjên Kurd derheqa huner, deng û kesayetiya dengbêjê nemir Husênê Mûşê çiyê?

1- Husênê Mûşê, an jî Husênê Orginosê li ba min dengbêjekî pir hêja ye. Qimeteke mezin ya wî û her dengbêjekî din li ba min heye. Feqet ez tiştêkî din dibînim: Mixabin Kurd wextê heqiya wan tê û ji nava civakê koç dikin wî çaxî ew bihayê wan yê mezin dikeve nava dilê me. Lê gerek e berê qimet bidan wan. Husênê Mûşê min nedîtiye, lê carerkê ez li gundekî, ku nêzîka me ye û navê wî Tar e, rastî wî hatim. Ez wê demê zarok bûm. Em ji nava mêrgan dihatin, em zaro bûn, em diçûn ji xwe re dilistin, di nava werdek û tişt û miştên han de. Ez hatim, me dît, ku gundî gişt li malekê civiyane, jin û mêr, kal û pîr û zarok û herkes li deriyê wê malikê civiyane. Dengê kilaman dihat me, me got ev xêr e? Ji me re gotin Husêno hatiye. Em çûn me mêzekir meriv li ser hev rûniştine û cî ji me re tune bû.

Gundiya hemiya ew bi baldarî guhdar dikirin û wek merivên ku zikir kevin xwe di ciyê xwe de dihêjandin. Bi dengê Husênê Mûşê yî berz tê digot niha tawana/eserxa wê rabibe.

Dengbêj Husênê Mûşê dengê wî berz bû. Pir kes wî nas nake. Herkes nikarê bi stîla ku dengbêj Husênê Mûşê dibêje bistire. Dengbêje me yî herî mezin piştî Ferzê, Reşo bû.

Reşo digot; xwazila dengê Sewediyê Husên li hevanîna Şakiro li ser min bû

Dengê Husên wexta ku stran dibêje, niha ku ez guhdar dikim, ez dibêm qey di gewriya wî de û di qirika wî de zengil hene, ku wisa li hev dixînin. Dengêkî wisa xweş e ku meriv ji guhdar kirina stranên wî têr nabe. Dengî wî wek dengê Kawis Axa bû, dengêkî tûj û bilind bû. Dengê Husêno zêde bilind bû. Di warê

huner re de jî Husên dengbêjekî giran bû.

Ez dikarim nimûneyeka din jî bidim: Min got ku min zêde ew nedîtiye û ez neçûme mala wan jî, lê Husên bi awayê ku dihat gotinê çiqas ku dengbêjekî mezin bû, ewqas jî mirov maqul bû.

Dengbêj Husêno xwediyê kultureka mezin bû. Ez biraziyê wî Hozan Delîl nasdikim. Ew jî nîşan dide, ew ji malbetak paqij û bedew bûye. Di rûyê delîl de ez dengê Husêno dibînim.

Stranên Husên me digotin, lê me betir behsa Evdelê Zeynikê kir. Piraniya stranên dengbêjên Serhedê kaniya wan vedigere ser kaniya Evdelê Zeynikê.

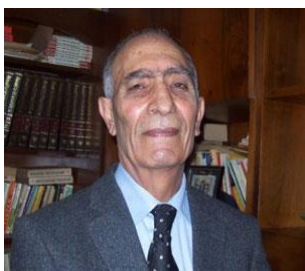
Stranên Evdelê Zeynikê Husên jî dibêje, Reşo, Zahir, Mihemedê Cihanşa, Ehmoyê Bêrtî, Hecî Ebdulkerîm, Heciyê Sînoyê Xinisê, Hecî Sidîqê Resula, Yado û Nûroyê Meter jî dibêjin. Ez stranên wan bi miqamê Reşo û Şakir dibêjim. Ez nikarim bi stîla wî bibêjim. Dengê Husên dengê gelek giran û herkes nikare wek wî bêje.

Kilama kurdî û dengbêjiya kurdî

Rojhelatnas û kurdologên ewropî wexta ku li ser kurdan lêkolîn kirine, di serê serî de li ser folklorê kurdî hûr bûne Bavê kurdolojiyê Aleksandir Jaba dema ku bûye konsolosê rûs û di salên 1850'yî de hatiye Erziromê, li ser daxwaza Akademiya Rûsyayê ya zanyarî, li ser kurdan dest bi lêkolînê kiriye

AHMED ARAS

Kurdologên bi navûdeng yê wekî Bazil Nikîtin û Vîlçevskî jî bi girîngî li ser zargotina kurdî sekinîne. Vîlçevskî girîngiya zargotina kurdî bi vî şekî aniye

ziman “Herçî kesên ku li ser kurdan dest bi lêkolînê dîke – bi çî tehrî dibe bila bibe- di gera serî de li ser zargotina kurdî hûr dibe.”

Dewlemendiya zargotina kurdî bala hemû kurdologan kişandiye. Di vî warî de B. Nikîtin wiha dinivîsîne “Wexta ku mirov li ser zargotina kurdî hûr dibe, tiştê herî balkêş, bêsînoriya dewlemendiya wê ye.” Nikîtin, sedemê vê dewlemendiyê wiha şirove kiriye “Ji ber ku di nav kurdan de xwendin û nivîsandin tune bûye, yan jî pir kêmbûye, kurdan hemû tiştên xwe di zargotina xwe de aniye ziman.”

Zargotin çî ye? Kilam, destan, kilamên destankî, mesele û metelok in. Lêbelê eslê zargotina kurdî di esasê xwe de kilama kurdî ye. Ji pirs û gotinên pisporên Ewropî jî diyar dibe ku kilama kurdî li ser vî esasî tê şirovekirin. Kilama kurdî nasnameya kurdan e. Dengbêjên kurdan li ser hemû bûyerên ferdî, civakî û siyasî kilam û destan afirandine. Ji ber wê yekê mirov dikare bêje ku ew bi her tehrî arşîva kurda ye.

Destanên kurdan, di dem û dewranên kevn de rewşa jiyana civakî çawa bûye, mantalîteya kurdan çawa bûye, vana nîşanî mirovan didin. Di van du sed salên dawî da çiqas bûyerê siyasî bûne, dengbêjan li ser wan kilam derxistine û ew kilaman îro jî di nav gel de tên gotin.

Di dem û dewranên bihurî de, kurdan bi wesayîta kilamê bi hev re pêwendî girêdane. Kurdên ku li deverên cuda-cuda bûne, bi saya kilama kurdî ji hev haydar bûne. Kilama kurdî di heman wextê de wezîfeya medyayê aniye çih.

Wexta ku dengbêjan li ser bûyerên civakî kilam afirandine, ew bi hostetî û bi qaîde meqamên xweş ve anîne ziman, gel wan ecibandine, di nav xwe de xwedî kirine û ew derbasê deverên din kirine. Mînanî çawa ku mirov kevrekî davêje gola avê, ciyê ku kevîr lêdikeve, av pêl dide, ew pêl fire dibe, dice xwe digihîne qeraxê golê, eynî wisa.

Kilamên kurdan mînanî stranên gelên din ne tenê stran in. Taybetiyên xwe hene. Ew hem stran in, hem jî belgeyên dîrokî ne. Hem neynika sosyolojiya kurdan û mantalîteya kurdan in û hem jî xezîneya zimanê kurdî ne.

Ew kesên ku li ser kurdan roman dinivînin, li ser dîroka kurda xebatê dikin, li ser zimanê wan lêkolînan dikin, bi muzîkê re mijûl dibin, li ser rewşa jiyana civakî pirtûkan dinivînin, eger ji kilama kurdî haydar nebin, kî çi dibêje bila bêje, hemû çalakiyên wan kêm in, bingeha wan lawaz e.

Bo mînak, bi kurdî ez çend tiştan bêjim; mirov dema li destana Kerr û Kulik mêze dike, tê derdixe ku dem û dewranin kevn de, di jiyana civakî de koçerî pir gumrah bûye. Di bûyerê de jin jî bi qasî mêran xweyî rol bûne. Wexta ku meriv qewlê xwe birî, mirin jî tê de hebe ji sozê xwe venagere. Dizî eyba herî giran e, lê talankirin nexşê mêranîyê bûye.

Di destana Memê Alan de, mirov (di şexsê Qeretajdîn de) xerîbdostî, mendî û fedekariyê dibîne.

Di şexsê mîre Cizîra Botan de, mîrên kurdan ên aqilsivik, di destê kesên fêlbaz de (Bekoyê Awan) çawa dibin pêleystik, ew bala meriyan dikşîne.

Di destana Siyabendê Silîvî de gelek xalên girîng hene. Lê ez ê tenê yekî nîşan bikim; gava ku Siyabend terkedinya dibe, ew û Qeregêtran rastî hevdu tên, hal ehwalê xwe ji hev re dibêjin û xebardaneke wiha di nav wan de dibe: Siyabend dibêje “Neyarê min felek e, ez li pey wî ketime, ew li ku be ez ê wî bigrim, biqefilînim û heyfa xwe jê hilînim.”

Dema ku Qedê dibê “Kuro felek ku heye ji xeybê ye, ew qasidê Xudê ye, tu kes nikare tiştêkî bi wî bike” Siyabend vê pirsê dibêje “Wele ew qasidê Xudê be jî ez dev jê bernadim.”

Ev gotina Siyabend, taybetiyeka însanê kurd nîşan dide. Însanê kurd, wexta ku neyarê xwe neçar dike, ew “qasidê Xudê” be jî dev jê bernade.

Destana Siyabendê Silîvî rastiyeke din jî rayî meriyan dide. Di kovarekê de ez rasti nivîseke M. Zahîr Kaya hatim. Destana Siyabendê Silîvî û destana Gilgamêş muqayese dike û gelek xalên hevbeş destnîşan dike. Ev jî nîşan dide ku kurd di eynî wextê da xweyê mîrata Mezopotamyayê ne. Bazil Nikîtîn jî ji du rêzikên kilameka Evdalê Zeynikê taybetiyeka kurdan a din nîşan dide. Li ser şerê kurên Surmeli Memed Paşa û Çerkezan Evdalî kilamek derxistiye. Di kilamê de pirseke wiha heye:

Evla Begê min ji dîwanê derket, dimilmilî

Çû dîwana Çerkez Omer kire gilî

Dîwan teng bû, mile Mîrê Zirav tê da nedifitilî

Nikîtîn dibêje: “Mirov ji vê gotinê têderdixe ku kurd di ciyên teng da nikarin şer bikin, ew di ciyê fire da şer dikin.” Mirov ji van mînakên jî xisûsiyert û cudahiyan kilam û destanên kurdî dibîne û têdigihîje kak ilam çawa wekî dîrokê ji devê dengbêjan ber bi pêşerojê ve diherrikin.

Degnbêjlik ve Husênê Muşî

HOZAN DELÎL

Dîtînen Hozan Delîl (biraziyê Husênê dengbêj)

Bêguman tiştê girîng e, mirov wexta ku bikaribe li ser dengbêjekî biaxive, berî her tiştî mirov hestên wî hunermendî baş nasbike. Eger mirov baş fam neke, mirov hestên wî, deng û stranên wî baş nasnake, mirov nikare baş jî li ser wî û taybetmendiyên huner û kesayatiya wî biaxive.

Lê ji ber ku Husêno mamê min e û em ji malbatekê ne, ez bawerim dikarim behsa wî bikim. Yê harî baş, ku min ew ji nêz ve dîtîye. Ez dikarim di derbarê Husêno de tiştan bibêjim. Bi taybetî jî ez dikarim li ser dengê wî bibêjim, ku dengê Husên li gor dengê dengbêjên din cudahiyeke xwe heye. Bi taybetî jî dengê bilind, ku dengbêj di serî de dibêjin, distirê. Dengî wî dengê opera yê, ku ku Ewrûpî bi nav dikin. Mirov dikare bibêje, hem ji wê derê taybetiyeka wî ya din, dengê wî bi xwe jî dengê tenur e û ji wê zêdetir jî qirika wî qirikeka Kurdî yê. Bi taybetî wexta ku mirov li dengê wî baş guhdar bike, bi rastî jî mirov van taybetiyan di dengê wî de dibîne.

Navêroka stranên hemû dengbêjên Kurd e. Lê bi taybetî ez li ser apê xwe dikarim wiha bêjim: Stranên wî hem civakî bûn, hem stranên evînî jî pir zêde digotin. Min gelek stranên wî yên li ser şer û nekokiyên ku di nava eşret û dewletê de çê bûne, yanî mirov dikare bêje serhildanên Kurdan wek serhildana Şêx Saîd Efendî, Simko yê Şîkakî bi taybetî jî li herêma Serhed û bajarê Mûşê, şerê mala Seydo tê dîtî. Bi taybetî cudahiyeke wî ya li ser wan stranan zêdetir bû. Ew stranan jî gelek dianîn ziman. Bo nimûne, strana ku îro li ser Şêx Saîdê Pîran hatiye gotin û dengbêj jî dibêjin, wê demê qedexa bû, ku li Kurdistanê bê

gotin, lê mirov dikare di gelek awazên wî de van stranên bibîne.

Min berê zêde stranên dengbêjiyê negotibûn û di nava çar û penc salên dawî de min dest bi stranên dengbêjiyê kir. Ji ber ku dem demeka nû bû û bi taybetî bandora şoreşê li ser ciwanan û yek ji wan jî li ser min ma. Me xwe betir bi stranên şoreşgerî ve girêda. Lê belê li kêleka wê jî ez dikarim bibêjim, ku di nava vê xebatê de jî me girîngiya karê dengbêjiyê dît, ku bingeha mûzîka Kurdî ew bi xwe ye; çavkanî ew bûn û me tiştêkî din nedît. Ji ber wê jî ez dikarim bêjim, ku bi vê rê ketina meya nava şoreşê, zêdetir me girîngiya karê dengbêjan dît. Min ji sala 1994 an vir de dest pêkir û min heya niha 4-5 stranên wî gotine. Strana Bavê fexriya, Deşta Bişêriya, strana rizayê Xêlid, ku ew ji aliyê dewletê ve hatibû kuştin. Straneka evîndariyê, ku li ser Dîlberê çêkiribû (navê jina wî jî Dîlber bû) Stranên wî yên din jî hene, wekî Milo, Meyro û gelek stranên din, ku navê wan nayê bîra min. Ev stranbûn yê ku min gotine. Kes nikare ciyê kesî bigire. Ev rastiye e. Yanî ger em bixwazin cihê wî bigirin, divê em ji nava gel û aliya gel ve ewqas bîrê hezkirin. Ne tenê stranbêjî, herwiha wek mezinêkî ez bawer nakim û ne mumkin e, ku em bikaribin cihê wî bigirin. Tenê ez dikarim bibêjim, ku bi taybetî li ser stranên wî û tevayî dengbêjan sekinandin, cihgirtin mumkin nîne.

Bêguman daxwaziya wî ew bû, ku vana di cihekî azad de, di cihekî wek TV de bîne ziman û tomar bike. Ji bo me vî ya digot û bi taybetî li Stanbolê ji bo min vî ya got; Xwezî rewşa me jî wek ya we bûya. Yanî dixwast bêje, ku em ciwan bûna di roja îro de şoreşek heye piştgiriya we hozan û stranbêjan dike. Herwiha vê şoreşê îmkânên mezin dane we. Tv e, rojname û radyo ji were dane, hûn dikarin xwe di vê derê de her çiqasî jî ne di nava sînoren komara Tirkiyê de jî be, hûn dikarin herin derva û îmkânên xwe zêde bikin, ku xwe baş bînin ziman. Zêdetir bandora we li ser gel heye, zêdetir dikarin pîrsegirêkên gel bi rêya van tiştan bînin ziman. Daxwezaka wî ew bû, ku her tim digot xwezila me jî di çaxa ciwaniya xwe de bikariba azad bigota. Lê bêguman, wan jî ti ew nedane û heya roja îro ew mîrîsa ku ji me re hiştin, em jî dikarin bêjin, ku em deyndarê wan in. Rojên wî yên dawî xemgîn bûn. Ew nexweş bû kete nava nivîna, min ew rojên wî ye tarî nedît. Min carerêkê ew li nexweşxana Bursayê dît. Ez bi xwe jî ne li welat bûm û îmkânên min jî tunebûn ku ez herim cem wî mêrxwazî. Ciyê wî bi cennet be.

HOZAN ŞEMDÎN

Dîtina Hozan Şemdîn

Husênê Mûşî ji aliya Serhed e û li wir jiya yê. Bi gelek dengbêjên Serhedê re tev hev di nava civatan de stran gotine. Deng û rizma wî gelek xurt bû. Belkî ji wan dengbêjên din yanî Şakiro, Reşo û Tahiro ciwantir bû. Dengê wî pîr delal xweş bû. Gava ku me dengê wî guhdar dikir, em li ser çiya baniyan digerin, yan jî me xwe di nava şer de didît, yan jî me xwe di nava

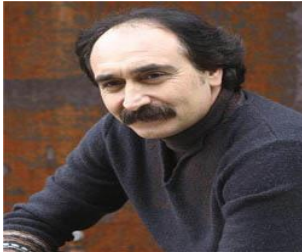
evîneke de, govend û dilanekede his dikir. Deng û sewadiya wî, wek dengê qolîngan jêra digotin. Dengê Evdelê Zeynikê û Şakiro wisa xurt bûyê, lê dengê Husên ji ber ku ciwan bû, dengê wî gelek bilind bû. Di nava ciwakê de gelek dihat hezkirin. Min bi xwe ew zêde nedîtî bû, li min ji hevalan dipirsî û bahsa wî dikirin. Dibêjin Husêno bi mezinan re mezin bû, bi çûkan re çûk bû.

Husên bêşik welatparêz bû. Ji dewleta û ji polîsan neditirsî, di sala 1990 an de gava ku HEP e şev bi dartêxistin, ew li şeva HEP e beşdar dibû û bi coşekê stranên welat parêziyê digotin. Ew civata hemî radikirn dîlanê.

Em bi xwe bi stranên wî digotî mezin bûne.

HOZAN AYDÎN

Carekê min rêwîti dikir û di otobûsê de ez rastî wî hatim. Ji min re gotin ew mirova Husêno ye. Lê min ew zêde nedît. Min bi rojan û bi mehan û bi salan kesetên wî guhdar kirin. Deng wî hîng di bîra min daye.

HUNERMEND KAZOYÊ WANÊ

Bi rastî gav ku mirov li zirava Husênê Mûşê guhdar dike, zirava hinekê ji lehca dengbêjên herêmê guhertî ye. Mesela Şakiro jî ji Mûşê bû, lê gotinên wan ji hev cuda ne. Ez dikarim bêjim, sala 1976 an û 1979 an bû ez bûm, ew(Husênê Mûşê) bû dengbêj Hecî Ebdulkerîmê Hecî Xusro bû, Tahir bû, Birê bû(Xwedê rehmeta xwe li teva bike) em li Wanê li otêla Feramerz rûniştin me stran gotin. Ez hîng li gor wan dengbêj nebûm, ew hunermendên herî mezin bûn, lê carna jî sira strana didan min. Wan ji hev re digotin, Kazim di pêerojê de bibe dengbêje herêmê. Wê demê Husêno strandigotin kevir jî bi stranên wî dihêlîn. Mirî yên digoran de qanqalên xwe li serê xwe dipêçan di gora xwe de direqisîn. Mesela straneka wî navê wê Ay delal bû. Li herêma Serhed her keç û her xort ew strana dizanin. Dengê wî dengekî çiya bû

HOZAN KAWA

Min bi xwe dengbêj Husêno dîtiye. Dengê wî dengekî pir eceb û bilind bû. Ez carna ji xwe diprsim, însan çawa dikare bi vî dengê bilind li ser vê oktavê stranên bibêje. Me Kurda taybetiyeka me heye. Hemû dengbêjên me dudeng û sê deng dertêxînin. Gava ku meriv dengê Husêno guhdar dike, qey meriv

dibêje, dengbêj Husênê Mûşê bi salan li ser dengê xwe xebitiye û li ser wî dengî perwerde bûye. Deng û sewdayeka wî pir xweş hebû. Di gelek şahî û daweta, dîlan û şevbêkan de min bi xwe dengbêj Husêno dîtiye û dengê wî guhdar kiriye. gava li gundekî an li bajarekî dihat daweta wê rojê herkes ji mala xwe derdiket û diçû wê dawete ku dengê Huseno guhdra bike. Hunera Husêno pir bilinde naye qeyas kirine.

Bi ser birîna xwe de dinal in
Dikujin bi dar û kendira
De hawer Kurdno
Çima heyfa me pê naye

Ax lê lê lê lê lê lê
Lê lê birîndare we me
Ax li min lê lê lê
Lê lê lê daêêê
Ax lê daê dibêjin perdê kesk û sor
Li dar man e
Hey wax li dar man e
Hey wax bûkê ser bi xêlî, dest bi
hinê, por herîrî
Kor û poşman vegeryane mala bavê
Xeberciya xeber dane
Digotin, dîsa egitên me Kurdan
Di heps û zîndanên dijmin da di bin
zûlme dane
De hûnê zar û zeçên xwe temekin
Bira di nava dîrokê de pelêkî nûh
vekin
Heyf û doza welatê xwe
Tucaran bîrnekin
Hawar Kurdno hawar li min
Ax li min, li min li min
Lê lê birîndarê we me Wey loo !

349-AX LI MÎN DAÊ

Ax li min lê lê lê lê lê daêêê
Ax lê daêêêê
Tu bêje bira Diyarbekir xirab bibe
Xweş Diyarbekirê
Bîhstina min bîhstî
Dibên Hakim û Savcî yê zaliman
Di dû me Kurda tahkumat dane
Ax lê daê rebenê
Dibên ser bajarê Amedê
Li ser me dibarê zûlm û zore

Ax lê lê lê lê lê
Lê lê birîndarim wey lo lo
Dîsa li çiyayê Cûdî
Li Şemdîne û li Cizîrê
Gurina teyarên zalima
Teqe teqa şerapnala
Ez nizamim çima xwîna keç û lawên
Kurda
Li dor bere bera tê (dirijê)

Xeberciya xeber da ne
Digotin, dîsa egit û xweş mîrên me
Kurdan
Di bine heps û zindanan de

*Li sala 1996 an deh Xortên me ji aliyê dijminan va bi îşkenca
Hatîna Kuştine.
Kurdekî bi navê Huseyno ji qaseta wî hatiye wergirtin*

Birîna şêrê me hewqas xedar bû
Ew şêrên Kurdistanê ne, bê xwedî ne
Gelê cîhan doza wan bi rast dibîne
Doza wan jî parekî doza xwe dibîne
Ew karker, cotkar, rênçber, pale û
gundî nin
Mafê çînî û çarenûsî divên pêk bînin
Divên rizgar bikin gel ji bin lep û
destan
Lew nalîna şêrê me tê ji çiya û
baniyan
Herkes xelas jîndar û nas li ser
kurdistan
Da ku êdî kes nenale ji êş û
birînan...

Ew her du memikên mîna sêvên
payizê
Serê dara bimîne hê here
Malê me danin gundê vî qutarî
Xwazgincî li mala bavê min rûniştî
Qelindê min digot, xelata min dibirî
Xizema pozê min mîna çerxa felekê
li hev dizivirî
Lawikê min bona Ramûsaneke
Hate ser sîngê zeriye,
şîr tune bû, dîsa para zivirî.

350-DENGEKHAT GUHÊ MÎN

Dengek hat guhê min ji binê zinaran
Nalîna şêrekî ku birîndar bû
Bi ser birîna xwe da kûr dinaliya
Birîna wî ji dil jî gelek xedar bû
Dilop dilop xwîn ji birîne dihat xwar
Axa sar û tarî hêdî vedixwar
Teyr û tû bi ser da dikirin hewar
Dar û ber ji jana dil histuxwar
mabûn
Kela dilê wî bû weke wolkana
Rêza çiya û bera ji ber dihejiya
Weke talaz rabe li ser haviya
Weke bahoz û tofanek rabibû

351-DENG BÊJ KEREM

Îro lawikê min sîwarê, sîwerekî
Bozekî tere
Mertal li ser milê wî xaq û pere
Boz di bin da govêre
yeqîn bikin ser talana şere
Wîsa bike pêşî li ser pêşîye vegere
Ramûsaneke ji min bistîne,
bila li canê te bihelê
Ti li kuda diçî yek seriya li min
veger e

352-DENGBEJ KEREM Û DENGBÊJ XANÊ

Xanê go;

Birayê Kerem ne li hatine û ne li çûyine
Ne li hatine ne li çûyine
Te çima dilê min kir gola xwîne?
Gunê ye min li stûye bavê te be,
min ji bîr meke

Kerem go:

Lê lê Xanê
Çav reşê çawîşa bûkane
Binbaşiya qîzanê
Gula dewata,
Şahiya govendanê
Te ez kuştim ji bo ramîsanekê
Xwîna min kanê?

Xanê go:

Birayê Keremo,
Şewitiye gundê me bi avrej e
Meriv bi du kilama nikare xelkê birevîne,
Tu, du reîsa bişîne,
Bila bê qelinê min bibêje.

Kerem go:

Xanê, şewitiyê sibhanê bişewite bi heze
Qirê li vî welatî girt merkeze,
Cê û genim tew dibêje,
Belkî Xanê bivê bûk,
Ez jî zaveyê teze.

Xanê go:

Birayê Kerem,
Şewitiyê sibhanê li tepeye,
Min haja barûtê te heye,
Ev giliyê ku tu dibêjî ji devê te
û bavê te zêdeye,
Xwe rakşîne,
Teze dor dora min û te ye

Kerem go:

Xanê şewitiyê sibhanê bi kevirê
serê sibê,
Bayê Helacê jê digire,
Ez dikim Xanê birevînim,
Deftera min a nifûs koçaniya min

jê nagire,
Belkî bavê Xanê bimire.

Xanê go:

Birayê Keremo,
Çavê reş li ademîne
Birî ser ra sêwincîne,
Tu ji dûr va lawê xwe nemirçîne,
Zahf diranê xwe neşidîne,
Ra siktir be,
Devê te wan sûreta nebîne!

Kerem go:

Xanê, dîwana hana muhtebere,
Serê me qal û çeng û sefere,
Mêrkê şair ewledê pexembere
Navê şairiye li ser re,
Sîngê wî deftere,
Vekiriye li bere,
Tu wan qaida berde,
Bi qapdê maqûl ji jor da were.

Xanê go:

Birayê Kerem o,
Navê min Xanê,
Min hafa newala li Qaqizmanê,
Tu bûyî mişîrê Ezirganê,
Serê xwe bilind ke,
Mêzeke li Sîpanê,
Ezê kilamê Kerem bavême koşa dikane
Niha çîpa bigirim kaşkime meydanê

Kerem go;

Xanê min li hafa Eleşgirê,
Li xaylazê,
Pîvaz hatin ber kîrazê,
Ezê xwe bi qurbana diya Xanê kim,
Ciyê me li bêderê dayne,
Kerem xêra bavê tev razê.

Xanê go :

Birayê Keremo,
Mala bavê min ciyê
textan û bexta,
Ezê ûsa barî te bidim,.

Li deşta Alto ordî bûyê
Şer kiriye li Gelî Guyî ye
Geliyê Goya asê bûye
Kaxizek wî nivîsiye

Bo misalmê Zaxoyê şandiye
Eskerek ji wî xwestiye
Misalm Zaxo çûye
Eskerê xwe boriye
Ew jî diçe ser Gelî Guyî ye
Li Şirmaxê asê bûye

Misalim kaxiza wî nivîsiye
Bo Şemdîn Axa şandiye
Eskerek ji wî xwestiye
Şemdîn Axa wê rabûye
Eskere xwe kom kiriye
Gel eskera lê fekiye
Yaqup Axa di gel çûye
Li Şirmaxê wê peya bûye
Li ser qonaxa ordî bûye

Sir hat eskerê Guyî Sindiye
Yaqup Axa ji vir reviyê
Esker bi dû wan ketiye

Misalmê Zaxoyê li Gevşê kuştiye
Şemdîn Axa ziviriye
Hatiye sibê zû ye
Li Zaxoyê peya bûye
Mizgîna Misalmî bi Zaxo bo wî
hatiye
Kurtakik mizgîn dayiye

Şemdîn Axa sîwar bûye
Buxçya bi gel xwe biriye
Ew ber sîwara wê ketiye
Ji pêş Misalmî Şirmaxê aniye
Şêx Elî wî veşartiye
Got nema bi Hûsen Begê
Şemdîn Axa rabûye
Kaxizek nivîsiye
Bo Osman paşa şandiye

353-DENGBÊJ PÎNEHAS

Ehmed tegbîr kiriye
Axayê sor wî kuştiye
Li Şirmaxê asê bûye,
Bi gel Romiya xaîn bûye
Mala Sadiq wê rabiye
Eskerê xwe îradiye
Li ber Şirmaxê wê daniye
Ew Ehmê lê derketiye
Mala Sadiq şikandiye
Heta Cizîrê reviyê
Zexire ji wî standiye

Mala Sadiq wê rabiye
Kaxizek wî nivîsiye
Bo miselmê Zaxoyê şandiye
Eskerek ji wî xwestiye
Misalmê Zaxoyê rabiye
Şemdîn Axa wê rêkiriye
Eskerê xwe wî biriye

Li ber Şirmaxê wî daniye
Şer gel Ehmê wî kiriye
Ehmê li Şirmaxê asê bûye

Ew xweş mêrê Ehmed Axa
Go eferim bi Şemdîn Axa
Şemdîn Axa wê rabûye
Kaxizek wê nivîsiye

Bo Osman paşa şandiye
Osman paşa wê xwendiyê
Osman Paşa ji Mêrdînê hatiye
Hinek eskerê Romiye
Du top di gel xwe aniye

Ber Şirmaxê ve daniye
Şer gel li Şirmax kiriye
Ew Ehmê ji wê derê reviyê
Çû ketî geliyê Guyî ye
Osman Paşa wî rabûye
Eskerê xwe xwe boriye

Birca Belek wê standiye
Gazî ehlê şerê kiriye
Çar mêran wê jê kuştiye
Mala Sadik talan kiriye

Bîst sepedên zêran ji mala Sadik
biriye
Ezdîn Şêr dibê ez wer nakim
Tacê Romî qebûl nakim
Ez dê romiya xelas bikim
Ezdîn Şêr teqbîr kiriye
Ji Cizîrê derketiye
Eskerê Botan aniye

Qerexçoxlî di gel hatiye
Pêncsed sîwarê Romiye
Qesda zaxoyê kiriye
Ber Hêzilî peya bûyê
Tegbîra xwe wê kiriye
Qerçoxlî wê gotiye

Got ya mîro xema min rexê Kestan e
Ezdîn şêr wê sîwar bûye
Li Xabûrê jê derbas bûye
Bi ser bêderê dagirtiye
Ji bêderê wê derê bûye
Hatî sibê zûye
Ber Zaxoyê ordî bûye
Şer gel Zaxoyê kiriye
Şemdîn Axa sîwar bûye
Digihîtin qolanê cihûya

Xeber wî gote Romiye
Romiya sîwar bûye
Şemdîn Axa derbas bî li Borê Kestan
e.
Qereçoxlî wê dîtiye
Bêraq ser nişîv kiriye
Ew di gel Botan xaîn bûye
Şemdîn Axa ziviriye
Li Borê qesrê derbas bûye
Bi dû ket eskerê Romiye
Osman Paşa wê fikiriye

Osman paşa wê xwandiye
Kaxiz bedil kiriye
Şer kirî li Geliyê Guya ye
Topxana wî kişandiye
Ew Ehmê ji wê derê reviyê
Çû nik Begê Berwariye
Goya Mutih kiriye
Diravê xwe qebûl kiriye
Rehîn wî girtin ji Guyî ye
Ji Sitar Guya ziviriye
Li bê Sîpanê ordî biye
Cewab şandî bo Zaxoyê
Kar û barê wî kiriye
Zexire bo wî kom kiriye
Osman Paşa wê hatiye
Hina eskerê Romiye
Zaxoyê ordî girtiye

Eskerê xwe dakirî Xanê çûye
Got nemîne Osman Paşa
Wê digihît şer û gengaşan
Li Guy şerên temaşan
Ezdîn Şer teqbîr kiriye
Ji Mûsilê derketiye
Ew bo seferê hatiye
Li nav dînan peya bûye
Şevêkê li wê derê mayiye

Ew rabû sibê zûye
Ji Xabûr wê rêkiriye
Li Cizîrê wî peya bûye
Maqûlê li Botan dîtiye
Tegbîra xwe pê kiriye
Esker bi xwe kom kiriye
Gazî ehlê şorê kiriye
Elîk bi xwe jê xwestiye
Ehlê şerê mana bûye

Got xweş mîrê Ezdîn Şerê
Vê digihit Karkaş û gêre
Ezdîn şer teqbîr kiriye
Ew rabû sibê zûye
Eskerê xwe wê boriye

Li Wesadê ordî girtiye
Ezdîn Şêrî wê rabûye

Kaxizek bi derewa nivîsiye
Bê bextî Şemdîn Axa kiriye
Osman Axa di gel
Şemdîn Axa xaîn bûye
Osman Paşa wê rabûye
Kaxizek wê nivîsiye
Bo şemdîn Axa şandiye
Ji Wahsidê Înadiye
Şemdîn Axa wê girtiye

Di gel faris biraye wî ye
Gel Cumeyê ciziriye
Gel Emarê Cumeye
Di gel Hesenê heveriye

Gel Yaqûp Axayî Sindiye
Gel sileman Axa Tirkî çûye
Wî qeyid û zincîr kirye
Kaxizek wî nivîsiye
Bo Helîm Paşa şandiye
Eskerek ji wî xwestiye

Helîm Paşa wê xwendiye
Esker bo wî rêkiriye
Du hezar nîzam aniye
Du topa di gel xwe aniye
Ne fileh ordî bûye
Zexîrê bo wî kom kiriye
Osman Paşa wê rabûye
Ew rabû sibê zûye
Ji Zaxo sîwar bûye
Berî eskerê romiye
Wê birin dewarê topraxê cihuya ye
Zexîrê lê bar kiriye
Li pêşabûre ordî bûye
Kelik Pêşabûrê bestiyê
Esker ji kelka derbas bûye
Got nemrid Osman paşa
Wê digihit şer û gengaş
Li Zaxoyê bi şer û temaşan

Wî topek sîwar kiriye
Nav qebrê Kurmancan
Li dev Ezdîn Şêr dayî ye
Kêlikyê bi topa firiye
Ezdîn Şêr ji ber reviyê
Berê xwe da bi geliye
Şemdîn Axa di hawar çûye
Bi dû ket eskerê Romiye
Li Furakê wê derbas bûye
Qereçoxlî jê hatiye
wan qîrek li Botan kiriye
Wan Botan belav kiriye
Wê gehîştî lê li pişt qbrê çûye
Sed mêran ji Botan kuştiye
Sêsed mêran jê girtiye
Wa hemî esîr kiriye

Bo Osman Paşa aniye
Ezdîn Şêrî wê reviyê
Şemdîn Axa bi dû ketiye
Heta cem kurkê Coyî ye
Şemdîn Axa ziviriye
Li ber qesra wî peya bûye
Destê Osman Paşa pê hatiye
Got eferim Şemdîn Axa
Neminîd Osman Paşa
Wê digihid şer û gengaşan
Zaxoyê şeran û temaşan

Qereçoxlî bi hawar(xwar) çûye
Wî sîwarî bi xwe ra biriyê

Ji Cizîrê derketiye
Pêşbûrê derbas bûye
Ezdîn Şêrî wê reviyê
Eskerê xwe wê biriyê
Li Cizîrê hisar girtiye
Romî ji Cizîr derxistiye
Osman Paşa wê rabûye
Şemdîn Axa wê rêkiriye

Di gel çû eskerê Romiye
Li Hêzilî wê derbas bûye

bi topê kuştiye
 Erîş li Surhê kêşayî ye
 Ezdîn Şêr pênc mêr kuştin ji Romiye
 Eskerê wî ziviriye
 Li ser ordiyê peya bûye
 Got em dê talan kine
 Osman paşa vê neliriye
 Emir dîn bo min nehatiye
 Cizîrê talan nekine
 Ezdîn Şêr tegbîr kiriye
 Ew rabû sibê zû ye
 Kaxizek nivîsiye
 Bo Osman Paşa şandiye
 Osman Paşa bertîl kiriye
 Ji ber Cizîrê bar kiriye
 Birî eskerê Romî ye
 Li Celegayê ordî bûye
 Kêfa Ezdîn Şêr pê hatiye
 Ezdîn Şêr tegbîr kiriye
 Eskerê Botan şandiye

Mansûr Beg wê bar ketiye
 Qesda Zaxoyê kiriye
 Zaxoyî ji ber reviyê
 Mansûr Beg wê hatiye
 Eskerek boş îradiye
 Li ber zaxoyê ordî bûyê
 Şer gel Zaxoyê kiriye
 Derhal Zaxoyê standiye
 Bekir Beg li qesrê asê bûye
 Derboyek(derbek) li Botan kuştiye
 Ew xweş mêrê Bekir Begê
 Ew çî mislîmek bi xezabe

Çêbû Mihmedê Elî Gozelan
 Ew rûniştû li ber çapiran
 wî ewil kuştî beyraq û daran
 Mihemed Beg dostikî ye
 Li qesrê Zaxoyê asê bûye
 Derboyek ji Botan kuştiye
 Çî xweş mêrê Mihemedê
 Ew çî mêrekê bi heybete
 Ji hemîyan wî nav li xwe da

Kenan Paşa ji sêrtê hatiye
 Eskerek boş îradiye
 Qesta Cizîrê kiriye
 Ezdîn Şêr lê derketiye
 Pêşiya wî wê girtiye
 Kenan Paşa şikandiye

Ava Tolayê derbas kiriye
 Ezdîn Şêrî wê çûyî ye
 Eskerê Botan biriye
 Bi ser Sêrtê da girtiye
 Wî Sêrtê bo xwe standiye
 Misalmê xwe lê daniye
 Hecî hemîd axayê Sêrtî wê kuştiye
 Ew ji sêrtê derketiye
 Eskerê xwe wê biriye
 Ser şêrwanê dagîrtiye
 Şêrwanê mitûh kiriye
 Ji Şêrwnê wê çûyî ye
 Bi ser Zewqê xirab kiriye
 Wî Zewqê xirab kiriye
 Ezdîn Şêrî wê çûyî ye
 Eskerê xwe biriye
 Bi ser ridwanê dagirtiye
 Ridwanê Xirab kiriye
 Ridwanê wê çûyê
 Eskerê xwe biriye
 Bi ser têlanê dagirtiye
 Nehêlê qut kiriye
 Ji nehêlê wê çûye
 Eskerê xwewê biriye
 Bi ser Midyadê dagîrtiye
 Midyadê xirab kiriye
 Ji Midyadê derketiye
 Eskerê xwe îradiye
 Cizîra hisar girtiye
 Şer dikir di gel Romiye
 Osman Paşa wê rabûye
 Eskerê xwe wê biriye
 Heft hezaran tamam bûye
 Şer gel li Cizîrê kiriye
 Wî topek sîwar kirye
 Melayek ser bana mizgeftê

Ew rabû sibê zû ye
Ji Bêzîhê wê çûyî ye
Li Baviyan peya bûye
Wê cama bûn Zaxoyî ye
Tegbîra xwe wî kiriye
Kaxizek wî nivîsiye
Bo Şêx Tahayî wî şandiye
Şêx Tahayî wî xwendiyê
Ew derhal wî sîwar bûye
Li Zaxoyê peya bûye
Misalmî wê rûniştiye
Adîl Begê wê zaniye
Adil beg wê sîwar bûye
Eskerê xwe kom kiriye

Şemdîn Axa û Şêx Taha Zaxoyê
derketine
Rev ketî li Zaxoyî ye
Zaxoyî ji ber reviyê
Adil Begê wê hatiye
Eskerê xwe îradiye
Li Zaxoyê ordî bûye
Çi xweş mêrê Adil Begê
Ew çî hakimê bi xezebe
Hukmê Zaxoyê kiriye
Diraw standî ji Sindî ye
Diraw standî ji Golî ye
Diraw standiyê ji Lêfûkî ye
Zexirê standiyê ji ji Silîvana ye
Got çî mîrê Adil Begê
Ew çî hakimê bi xezebe
Matoş Axa ji Mûsilê derketiyê

Dused sîwar îradiye
Li Sêmêlê ordî bûye
Dubana xerab kiriye
Got nemîne Matoş Axa

Yehya Beg ji Mûsilê derketiyê
Şemdîn Axa di gel hatiye
Mîrê şêxan di gel hatiye
Li Dihokê peya bûye
Kaxizek nivîsiye

Bi navê wî derketiyê
Hat eskerê Zêbarî ye
Şêlika gel Botan kiriye
Hawar li Botan derketiyê

Mensûr Beg wê sîwar bûye
Deng li eskerê xwe kiriye
Li Calalî wê derbas bûyî
Çû bi şerê Zêbarî ye
Şer kirî di gel Zêbarî ye
Sê caran ji ber wan şikestiyê
Ew Ehmê ji wê ve hatiye
Bi destê şîrî ajotiyê
Ajot koma Zêbarî ye
Wî şikandin Zêbarî ye
Heftê mêran jê girtiye
Sîh mêr jê birîndar kiriye
Neh mêr wê jê kuştiye
Heta pira mezin li dû wan çûyî ye
Ji pira mazin ziviriyê
Li Zaxoyê ordî bûye
Şer gel qesrê wî kiriye
Bekir Beg li qesrê asê bûye
Derboyek ji Botan kuştiye
Çi xweş mêrê Bekir Begê
Ew çî misalmê bi xezabe
Mansûr begê gazî Bekir Begê kiriye
Ray bextê jê xwestiyê
Şerê xwe betal kiriye
Zaxoyê talan kiriye
Sotûbî taxa Ciho ye
Nemir Mensûr Begê

Ew çî hakimê bi xezebe
Zaxoyê paqij kiriye
Deng li eskerê xwe kiriye
Ji Zaxoyê derketiyê
Eskerê xwe wî biriyê
Heta Mehmediyê wê çûyî ye
Bekir Beg ji qesrê derketiyê
Qesda Mûsilê kiriye
Li Bêzîhê peya bûye
Şevêkê li wê derê mayî ye

Ji Zaxoyê xilas bûye
Li Hêzîlê wê derbas bûye
Heta şaxê wê çûyî ye
Got çî mîrê Elî Begê
Ew çî hakimê bi xezebe
Wê di rabûne Zaxoyî ye

Tegbîra xwe wî kiriye
Kaxizek nivîsiye
Bo Şemdîn Axa sîwar bûye
Mîrê Şêxan înadiye
Li Zaxoyê ordî bûyê
Şemdîn Axa wê rabûye
Wî kaxizek nivîsiye

Bo Yehya Begê wî şandiye
Yehya Begê wê xwendiyê
Ordî Sêmêlê rakiriyê
Qesta Zaxiyê kiriye
Abdilrehman di di gel hatiyê
Di gel eskerê Ertûşî ye
Emer Axa di gel hatiyê
Di gel eskerê Dostikî ye
Bekî Axa di gel hatiyê
Di gel eskerê Ertûşî ye
Li zaxoyê we ordî bûye
Topa mezin wî biriyê
Wê li Nûkşî ziviriyê
Wê di zaxoyê de înadiye
Li Zaxoyê ordî giriyê
Esker li Zaxoyê kom bûye
Ezdîn Şêr tegbîr kiriye
Ji Cizîrê derketiyê
Eskerê xwe wê biriyê
Eskerê xwe hejmartiyê
Heyştê hezar tamam bûye
Ew jî diçî ser Romiyê
Wê li Dêrûnê ordî bûye
Tahir Begê wê zaniyê
Kaxizek wî nivîsiye
Bo Ezdîn Şêr wî şandiye
Rayî bext avêtiye

Bo eşîretan şandiye
Eşîran kom kiriyê
Esker li wan xeyidiye
Ew ji Dihokê sîwar bûye
Li Sêmêlê ordî bûye
Zexîrê kom kiriyê
Şemdîb Axa tegbîr kiriye
Pêncsed sîwar wî biriyê
Nekuşî ziviriyê
Sê gundê Zêbariyên talan kiriyê
Got eferim Şemdîn Axa
Adil Begê wê zaniyê
Eskerê xwe hinartiyê
Bi şev li ser Kolê dagirtiyê
Wan kolê talan kiriyê
Hawar li Xarbaûrê daketiyê
Osman Axa wê hatiyê
Hawar Kolê hatiyê
Ew ji Botan derketiyê
Qesda Zaxoyê kiriye
Eferim Osman Axa

Tahîr Beg ji Bexdayê derketiyê
Ahmed Paşa ji Baxdayê derketiyê
Eskerek boş înadiyê
Li ber Mûsilê ordî bûye
Şevê li Mûsilê mayî ye
Ew rabûye sibê zû ye
Heft top di gel xwe biriyê
Li reya Beryê çûyî ye
Li Çalagayê ordî bûye
Adil Beg wê zaniyê
Kaxizek nivîsiye
Bo Elî Beg wî şandiye
Lî Beg wê zaniyê
Eskerê xwe kom kiriyê

Li Hêzilî wê derbas bûye
Li Zaxoyê peya bûye
Govend li Zaxoyê giriyê
Heta nivê şevê mayî ye
Ji nivê şevê pêve reviyê
Adil Beg di gel xwe biriyê

Navroyê xirab kiriye

Got xweş mîrê Yehya Begê
Şevêkê li wê derê mayî ye
Ew rabûyê sibê zû ye
Ji Nêrvanê wê derê bûye
Li Banexanê ordî bûye
Ezdîn Şêr ji ber reviyê
Ketî qerika geliye
Li qerikê da asê bûye

Yehya Begê wê rabûye
Wî kaxizek nivîsiye
Bo Ezdîn Şêr şandiye
Ray û bextê wî avêtiye

Ezdîn Şêr kaxiz xwendiyê
Ji qesrekê derneketiyê
Baweriya wî nehatiye
Balîlozek wî hatiye
Ezdîn Şêrî axaftiyê
Baweriya wî pê hatiye
Ew ji qesrikê derketiyê
Neh bar jl ra barkiriyê
Di gel Balîlozê çûye
Qesta Mûsilê wî kiriyê
Li gemiya wî derbas bûye
Wê cemabûna cihuyê
Kaxizek nivîsiye
Erzîhalek avêtiye
Paşayê kaxiz xwendiyê
Wî gazî kiriyê cihuyê
Mala wan defter kiriyê
Heftsed hezar tamam bûye
Di kaxizê de nivîsiye
Bo xûn karî hinartiyê

Ezdîn Şêrî wê xwestiyê
Ji Mûsilê wê biriyê
Stenbolê berza kiriyê
Hunda bî malê cihuyê
Dilkê min î li ber wê rayê
Kaxiz ger hebûn dinyayê

Ezdîn Şêr kaxiz xwendiyê
Kaxiz qebûl nekiriyê
Ew kaxiz dirandiyê
Tahir Begê wê zaniyê
Ji ordiyê guhistiyê
Ordî bi xalî kiriyê
Topxana bi kar kiriyê
Nîzama reş bi kar kiriyê
Sîwarên xwe belav kiriyê
Sê kamûnan li ber daniyê
Ezdîn Şêrî wê rabûyê
Wî Şêrî xwe başkiriyê
Dû eskerê xwe ketiyê
Bi ser ordiyê dagîrtiyê
Wan ordî batmîş kiriyê
Tahir Begê wê rabûyê
Topxana wê reşandiyê
Wan Botan belav kiriyê
Eskerê Botan wê şikestiyê
Ezdîn Şêrî wê reviyê
Nîzama reş bi dîr ketiyê
Heta Cizîrê wê çûyî ye
Şeş hezar jê tamam kiriyê
Cizîrê ji wî standiyê
Ezdîn Şêrî wê reviyê
Pira Cizîrê derbas bûyê
Li Banexanê ordî bûyê
Dused mêr di gel mayî ye
Tahir Begê wê hatiye
Cizîrê Zept kiriyê
Tahir Begê wê rabûyê
Kaxizek nivîsiye
Bo Yehya Begê şandiye
Ezdîn Şêr min şikandiyê
Şeş hezar jê tamam kiriyê
Şihyanê li Zaxoyê girtiyê
Got eferim Tahir Begê
Yehya Begê wê rabûyê
Deng li eskerê xwe kiriyê
Ji Zaxoyê wê derê bûyê
Heft hezar wê biriyê
Qesta Cizîrê kiriyê
Nêrvanê ordî bûyê

Bidin ber xençer û kêran
Tiştêk bo me nehêlan
Em kirne esîr berdane deşt û deran

Em cuwê Zexoyê kirine
Esîr berdane dinyayê
Çi xweş mêrê Ezdîn Şêran

Kovara yekitiya Rewşen birên Welatpêrezên Kurdistan

Hejmar- 3

**Li bajarê Zaxoyê ji aliyê Sosin û Prym ve hatiye bihstin
û nivîsandin û berhevoka wan de 1887 an belav bûye.
Kovara rewşenbirên Kurdistan - hejmar 3 Ew sîrekî pir kevn û
Meqamê we wekî stranbû min ji bo vê nivisansand.
Bi rastî ew sîrekî pir giranê.
Belkî ji deng bêjên û hunermende me ra bibê stranek.**

354-DENG BÊJEKÎ JI ÇIYAYÊ KURMENC

Daê dilê min dîne Kula ra bi kule
Ji birîndara ra birîne
Derdê eşqa girane
Derdekî bê dermane, Xwedêo !
Tu bi serê kesî kîda nayanî
Ku li navbera du dilan, gotinek neçê biki
Û her du dilan ji hev bi dûrxine.
Bila birûska ezmana, qurşîna heft diramî
Li bin çeng xîne
Bila birîna wî kûr be, kula xwe xeder be
Sibê heya êvarê dest li ber navê be
Qerîn û holîna xwe ber ezman be
Îskirina îskî xwîn be
Bila ilaç û dermanê wî qoçê deva şîrê çivikan be
Em jî qey nayne dinê
Bila parçê dil li kezebê dêv ra biweşîne
Heft sala di mala xwe da nîn û arvên qe nebîne
Bila nan bi kêrgî be,
ew bi xwe tajî be, para qe neghîne

Xwe nede darê beşka û dergûşa nebêje
De nenî nenî
Bila miza zarokên nêr û mê ji dayê xwe qe nebîne
Xwedêo !
Ela ! bila mezinên xwe li mezal bin,
Biçûkên xwe fex li ser bin
Xortên xwe çav kor bin

Pîrên xwe rûreş bin
Nan bi jetire bê, dev bi qahwê bê
Bila li devî gelî, newala serserî bi keçên wan şa bin
Zik tijî bin, hembez vala bin
De here law law, xortê min li dûrê min...

Dengbêje jêhatî Alî Heder.
Dr. Retiber Rêza

355-DENGBÊJ KEREM

Kerem dibê
Mala min li ebexê, li aşê Kera
Binya gundê me da, du gund hene
Yek Xaça yê, yek bezirxanê
Çawa dibêjin wusan

356-Ji pirtûka J. MUSELYAN du sê kêriya li jer wek nûmine .

Mala me nebû dewletî
Di ser çiya zerke
Di bin ra xopana xamirpete
Sed heyf ji biskê û çavê belek
Malê xwe bidim bo wê,
Serê xwe daynim ber cîletê
Dilê min mîna xana mêvanan,
Tê re dibuhirîn kerwana giran
Tirsa min evdelê Xwedê, ew tirse,

Ezê herim welatê xeriban bimirim
Li ser min ne qorîna bav û biran.
Ezê xanikî çêkim ji Rihanê
Derîkî tê kim ji platanê
Ez û xelkê delal
Tê da rûnin her sê mehê zivistanê
Hezkirina dilan pir şêrîne
Ne firotine ne kirîne
Heta qiamatê bi kula bi birine.

Kuro tu min ji bîr neke
Sêvek bidim te di ceba xwe ke

Tu carcaran min di bîra xwe ke

Ez diçim tu dimînî,
Ezê sebrekî ji ku bînim

Pê dilê xwe yî xerep pê bixapînim.
Dilo xeman mexe zirav nabî

Kemer li pişta te sist nebî
Herî welatî xerîban hêsîr nebî
Dilo dibê ji Helebê virda Hema ye.
Darê zeytûnan hişîn bûne, li ber çeman
Sîwaro tu serê xwe hilîne
Kulfeta te li çolê ma.

Muşê şewitî bi gavo herî lo dilo lo lo
Ciwan wan şayistan rengê xwe gewrin
Xwedê lawikê min xelas bike
Bi xêr vegere.

Dibê vê baran rengê rengê dilo lo lo
Dibên di destê Mistefê da yek şûre yek tivinge
Dibên Mistefa kuştin,
Nizanin gawire yan Firengê

Baran barî erd lewitî
Hespê lawikê min şimitî
Çavê min bi pismamê min ket
dilê min şewit

Ez nemînim nemînim nemînim
Nemînim nemînim nemînim nemînim
Min rebenê pişt egîtê mala bavê xwe
Nemînim li dewrana dinyayê rebenim wayê wayê..

Dayê rebenê dilê min gulbira Xwedê
Pira serê heft riya duwanzde newala
Ji bextê egîtê mala bavê xwe rebenê ra
Ser ra derbas dikim cotek karên xezala
Ezê rûnim li komdîna Qerebilaxê
Li mefreza taxlîka ber serê têt û têtgrafa
Min rebenê li nava heval û hogiran

Min dî hurmeteke bikin ji wêda dihat
Destada dergûşekî lawîne kolozekî li pêsire
Ji wêda dihat li çokê xewe dixist digiriya.
Ax lo bira lo bira lo bira lo bira

Lê lê anê rebenê lo bira lo bira fikir diqeriya
Berbî Taşxana Bazîde şewitî direviya
Min xwe berda bû pêşiyê min go xwenga minê
Çi bû çi qewimî û çi çiriya
Got lo lo bira agirê kulê bikeve mala Nidehî Begê
Seet li şeşê şevê ji bal xwe da derxistî
Fermana serê me Kurdan ji Taşxana Bazîdê dibijêre
Egîte mêrxwaza û cindiyan li hewşa lawê Sewêş efendî
Cinazê egîten mala bavê min rebena Xwedê
Di xwînedê dixemilînin bê min rebenê bi sungiyan
Tu seyr bike vê sibêhe koloza egitan
Li destê min gulîbira Xwedê mane vik û vala
Herçî dûmahî surgûn dîkin Sinop - Zonguldaxê
Bira xwengê te rebene welatê dûr nav diwala
Lo mîro dilê min bi demane
Lo maqûlo dilê min bi demane
Xelkê û elemê were rehme girtiyên zindanane
Rêwiyê li riyane, nexweşê nava cî û nivînane
Leşkerên bin çekane, kesên li qurbetiyane
Cimaeta hazir vebike dergehê xêrane
Ezê li biniya Bazîda şewitî

Hewşa lawê Sewêş efendî diketim
Min dît xwîne li zengûyê hespane
Agirê kulê bikevê mala Nidahî Begê

Seet şeşê şevê ji ba xwe derxistiye
Fermana serê me Kurda ne
Min por kurê ji Taşxana heta Bazîdê tu ser bike
Dibêje egîte mêrxwaz û cindiyan
Li pey egîte mala bavê min rebenê
Menfîye û Femanê lo bira
Ez nemînim nemînim nemînim
Nemînim nemînim nemînim nemînim
Li piştî egîte mala bavê xwe rebenê
Nemînim li dewrana dinyayê
wayê wayê êzdîn şêr.....

We nêrgîza
Rengê şêrîn dişewtîne
Ji havînê re jî namîne
Toz û kulxanê payizê
Baskê wê dişkîne
Çar wext salê
Tim yek li dijî yekê sekinîne...
Ji wî hawî ez bûm dilbirîn e...
Azadiya welat 96

357-DENGBÊJ ELÎ TECO

Bihar, renekî şêrîn e
Gul û kulîlkên deviya bişkivîne
Sosin gul û rihan û nêrgîz
didin bîn e
Ma çima ez pê şanebim?
Çimkî di pê re havîne

358-DEPREME VARTO

Liminê, liminê, liminê, liminê!
Liminê, liminê, wey liminê!

De mi go Varto bû gola xwin
Derdê sala wê sali xwe daye serê vê birinê
Liminê, liminê, liminê, liminê!

Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê!
De mi go çi tifaqe hatiye ser bêterê
Cenazê ter û ciwana kişand va bêderê
Derdê sala wê sali mina derba vê xençerê
Çerek xwe bide ser dil û cigerê
Liminê, liminê, liminê, liminê!

Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê!
De min go depremek çê bû ha li van ciya
De min go xani-mani hey liminê, tev rijiya
Bona ternan û cana dar û kevir heliya
Liminê, liminê, liminê, liminê!
Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê!
De min go depremek çê bû li Vartoyê wey liminê, nivro şunda
De min go xani-mani hilweşiya, ter û gênc man di bin da
Kula ternan û ciwanan, Rebiyo maye di dil da
Liminê, liminê, liminê, liminê!
Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê!
De min go depremek çê bû li Vartoyê depremek pir xedar e
De min go derdê taleban û mektebliyane
Qelem û defterê gelek heban di mal de mane

Liminê, liminê, liminê, liminê!
Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê
De min go depremek çê bû li Vartoyê, duman rabû li roelayê
Derdê Vartoyê wek derdê Ana Fadimayê
De min go roja ku Şa Hüseyin şehid bû li Kerbelayê
Liminê, liminê, liminê, liminê!
Derdê ternan û cana ra heywax û hey liminê!
Vatoğ: Dewrêş Baba

Rey xo biçarnê jiar u diaro
Sodir ve son buwanê jê theyrê
bêzoni

Saltanatê zalimi rocê rijino
Oncia verva usari gul u çiçeg vecino
Koê sultan babay de ware cerino
Vengê xo derg ke ko ve ko daye
Kilam u Qeyde: Hasan Sağlam

Jiyana min bû, wek şevêk tarî
Pišta min tewiya, ji bar Giranî
Hêstir ji çava, ser rû dîbarî
Nebextê zemên, ku bimin dikarî
Nizanim Saxin nizanim mirin
Hey dunya yê hey dunya yê
Xew neket çava, dimînim şiyar
çav li riya wa, ji mir bûye kar
Havîn zivistan, nabê wa hat buhar
Xerîbî tucar ji mer nabê war
Nizanim Saxin nizanim mirin
Hey dînya yê hey dînya yê
Muzîk: Xalid Zinal -Text: Xalid Zinal

359-DERDÊ DÎNA

Derdê dina marê bi malê dina
No derdê ma derdê vatene niyo
Serri yanê vêrenê nêkuno riê ma
Phepug ve buwano ko ve ko daye

Sarê Dersimi dewa ra surgin şî kuko
Xovir ra mekerê dewa xo çê xo

360-DERDE DURÎ

Xem û derdê min dinyayê birin
Roj û şevê min pêt û agirin
Heval û Hogir teva barkirin
Nizanim Saxin nizanim mirin
Nizanim gunhê min çîbû
Hey dunya yê hey dunya yê

Tev bûne rewî, ketin ser riyan
Bûne wek teyrên, ji ref qetiyar
ez mam bê xwedî, li vê xerîbiyê
ez mame xerîb, li nav xwediyar
Nizanim gunhê min çîbû
Hey dunya yê hey dunya yê

Li şun min man dost û heval
Bav û bira û xwûşkên delal
Riya çiyar deş û newal
Mêwên tirî welat û al
Ji bîrmeke lo bi derketî
Ji niştiman bi durketî
Wek sêvekî ji dar ketî
Ser vehesî tu raketî
Helbest: Cankurd
Muzîk: Bangîn

Bike dermanî derdî kurd
Pîr û ciwan geştî mird
Hêzît bilind û gird e.
Ey neviyê arî tewênî pak
Destê pênoş û çekî çak
Bo rizgarî toxmî xak
Ser û giyan bide bê bak
Serfiraz û dirinde.
Em lanê lanê î şêr e
Niştimanî dilêr e
Ser bilind û çav têr e
Serpa sîw û zêr e

Lê pêrew û peyman werd e.
Bi dengî bilblî bak e
Bila zû were kak e
Destî yek bigirîn çak e
Bikeyin dermanî xak e.
Kekê êmîn hîwez

361-DERDÊN KEVÊN

Derdên kevên kulên giran
Erişdikin mîna guran
Xwe ber didên binê dilan
Wiran dikan can û rewan
Mirên nebu li bi durketim
Ji mala xwe bi derketim
Nîva şevê bi rêketim
Wekî tija ez ji hev ketim

362-DERDÎ DİL

Le zemîn da toxmî Kurd e
Dil şikest û reng zerd e
Xanê wêran û ser girdê
Dil û kul pir derd e
Em karê karî xo kirde.
Em toxmey pak û şêrîn
Sorgûlî baxî zemîn
Awî jiyaniyan lê birîn

Bêsuç û hişk bûn werîn
Gewra man dil wekî berdê.
Bihara welat xweş e
Rengî reng direwş e
Dar û berd cengî firoşê
Bo sînorî bê perd e.
Niştîmanî xakî kurd
Rabê li xew dest û bird

Xwe ve bi qeza kim.
Derdo, derdo...
Derdo heyran mi dî li me
Derketî stêra zer e,
Mi dî pêwir û mêzênê li
Ezmanê hefta xudan ber e.
Kuro min ji te re nego,
Zimanê te qelem e,
Singa min defter e,
Serê sibê, mîna melayêkî
Duwanzde îlmî,
Tu dixunî li ezber e.

Sîng û berê min yetîma Xwedê
Mîna paytextê Kurdistanê
Salê duwenzde meh,
Dewletên Ecnebî daim li serê.

365-DERÊ SORÊ

Dere sore piçuke le le le le le le le le le
Dest û bi bine neynûke
Par qizbû isal bûke le le le le le le le le le
Par qizbû isal bûke sebra kara mala mine
Dere sore mezine le le le le le le le le le
Dest bi hene bazine
Par bûk bu isal jine
En di were pay texte le le le le le le le le le
Te digo zûye ne wexte
Tene soza ne bexte le le le

364-DERDO

Derdo, derdo...
Mi dî stêra sibê li me zer da;
Mi dî li me şîn kir
Mi dî şeva çûyê bavê min sêwelekê
Gihyê çolê, nebatê hemû erda.
Derdo, derdo...
Ev sibeyê qîmiş nakim
Begê zirav ji xewa şêrîn
Ez misîn hilînim,
Avê li desta kim
Ezê bi guhê lihefê bigirim
Bi ser mîrê zirav da kim;
Du qam ferz nimêjê sibê

Li begê min çûne
Ezê rabim ji dêl mîrê

366-DESTANÊ

Elê Malê û Gulîzera Kurda

LÊ GULÎZERÊ DÎLÊ MÎN DÎBÊ YE

Dibê rojekê Mistefa Axa, Mîrekî Qerejdaxê hebû. Xwedê, çi weled didayê wî hemû dîmirine. Rojekê pîreka wî ket darê hemlê, got “ ya mêrik, emê îcar navê lawê xwe bikin Ezîz. Navê Xwedê jî Ezîzê, belkî ji bo hurmeta navê xwe tiştekî bi lawê me neke. Dibê, Xwedê teala piştî lawek dayê û wan jî navê wî kirin Ezîz. Ezîz gehîştê dara zilamiyê. Xwedê teala keçîkek jî dayê, navê wê jî kirine Gulîzera Kurda. Her du jî xweşik temîz bi hev re mezin bûne.

Mistefa Axa çû rehmetê. Şeşt û heft kerî pezê Ezîz çêbûn, duwanzdeh êl malên Ezîz çêbûn. Nigê xwe di ser Mîr Mistefê re gews kir. Hema Xwedê rojekê jê re xira kir. Welatê wî, bû mehr, bû erd, baran nebaryaya û welatê wî tiştek lê çênebû. Diya wî carnan, ji camêrên dihatin mala wan re digot “lawo hela qe ji mêr mehrekî erdekî bibînin.” digotin “erê erê” û nanê xwe dixwarin diçûn. Diya wî rojekê bangî Ezîz kir got; “Ezîzê min weleh Hec bi wesetê tewaf nabe, tu kes ji me re ji îşê me re nabe. Îlahî mere! Ka rabe tu bi taqîbê keve, sîrf ji bo cihê xwe, tu bigire kuro, kalas kala bi qûnê ve zeliqiye: 12 hezar malê Êla, kerîyê miya, koza berxa! bavê diya xwe ma çarekê bibîne!”

Dibê Ezîz sîwar bû û bi çewra dinyê ket û dost û erqedaşa xelkê got; Weleh lawo ewqas keriyê te, dewarê te û devê te! Weleh kesekî cih bide te tun e. Elê Melê li topraxa mintîqa Wêranşahrê, encax ew cihyekî bi te de. Weleh bazara wî xweş e, pera hindik ji me distîne, emrê wî şeşt e, daxilî salê heftê yî dibê. Şehweteka wî heye, wekî xortê çarde salî ye. Bi Xwedê hikumdarekî werê ye; destê xwe bi ser erdê kê de, erdê wî ye; bi ser qîza kê de jîna wî ye. Ezîz got: “Heyra bi Xwedê kesî li ola Elê Melê neqedandiye, ezê bi qedînim.” Tê bibêjî çi re: “pîreka min tune ye, diya min bi xwişka min qîz e. Her du jî dikeve usûlê. Heke destê xwe danî ser diya min jî qoleyî ye û da ser xweha min jî. Yanê herdu jî ê danê ne. Kes min gunehkar neke. Ne pîreka min e û ne pîreka birê min e, herdu jî dibin.

Dibê berê xwe da mala Eliyê Melê. jê re gotin li cemeta Elê Melê rûnişt in. Wecik dayê, erdik dayê, mintîqek dayê bazara xwe jî kirin, heta payizî. “Heke baran bariya, av ket her erdê, rebê Îzzetê warê Qerejdax xweş kir, mesela zemanê pez ket hundiran, emê ji cem te herin” Bi perê xwe li hev kirin, berê xwe dan oxirê, piştî xwe dan felekê. Ezîz lawê Tek Mistefa: Kon kirin reqefa berhev, kon kirin qenter û li hidûd û topraxa Wêranşehrê danîn. Cemaat hat mala Elê Melê û çûn. Gotin “law xweheka Ezîzê Tek Mistefa heye, xwehek Axê law”

Axa gotin “law de bes kera bera.... din. We ji derdê wê re em heland in ! de ma zatî dawîya qîz û bûkê dinyayê nayî oxlim, bes e. De ma qey ew jî qismetê camêreki ye”

Elê Melê duwanzdeh keleşê wî ne. Ezîzê Tek Mistefê bangî dûajoyê xwe kir,

got: Sezdeh pezê jêra bînin, ezê her sînyekê yekê li ser daynim û bangî Elê Melê kin, bira ew û danzdeh keleşê wî bixwin. Diya wî“lawo, Elê Melê wek teyrê baz e, her got dixwe, lê ew her duwanzdeh keleşê wî ew hêtekê naxwin. Hema sêzdeh peza jê re bişîne çêtir e. Çav li xweha te keve, ya çav li mala te keve, ez xwe nabêjim. Got yadê, ez Ezîzê Tek Mistefê me, ez niha vî pezî guru gurû tevî rêxa wî û hiriya wî, bişînim, wê bêdemekî kesî îteat jê cera çênkir nekiriye, ji ser hişê xwe çûye. Bira her sinîkê laşek li ser be, bira zanibe mêr çi awa ne” Got:“ Ê law tu zane”

“Bira Elê Melê bi derekê de nere, Elê Melê îşev mêvanê min e. Sêzdeh pezê cera çêkir, Elê Melê bi nava 12 keleşê xwe ket û hat.

Gulîzara Kurda, reşboza cebela; bejna xwe da ber çek û dûzanê, dîreka kurda; go: Hela bê Elê Melê çawa ye. Elê Melê, emir şêst e daxilî heftê ye, wekî kîso ye, te dî lablabk li hustî digere. Elê Melê çav li dêmanê sor û levê tenik, pozê çilakî ket. Go terp û pep di devê konê Ezîz de, di nav axkinka deva de ket xwarê. Ezîz ji keleşa re got: “ gelî keleşa ev niha daîm wanî ye, ya îro wer bû?” Gotin:“Wele axdaîm wanî ye”. Go; “Ê bira nexweşî be, ne anormalî be”!. Elê Melê rakirin û li ser doşakê danîn. Lê, çavkî Elo li odê, çavkî wî li koza Gulîzarê ye

Nanê xwe xwarin, bistekê rûniştin, qahwa xwe vexwarin. Elê Melê hat malê. Ezîzê Tek Mistefê ji cih xwe, Gulîzarê jî gerget çêkir û dezgehê xwe danî.

Elê Melê aqil ji sewda naşî, nema hengîna felekê bi ser çavê wî de hat. Destê xwe de ser têt zîla. Bû zirînê, her duwanzdeh keleşê wî li ber hazir bûn. Hikmê şevê, seet ji duwanzda pê ve gotin: “Ka axa emir bike, axa derdê te çi ye”? Got: “Law hûn keleşê min î çi ne, hûn dest davên qîz û bûkên xelkê. Ji dêleva ez meaş didim we, hîn û hîn war û yoxê we li ser mî” Gotin“Axa em jî heyfa te hiltînin, agirê te sondirmiş dikin, talan ji te re tînin got” Law talan û qeldimek di vir da ye. Heke hûn îşev xweha Ezîzê Tek Mistefê di nav duwanzdeh hezar malê Êlê wî, ji min re bînin, ezê axê we hûn keleşê min. Yan na jî emê protokola xwe xera bikin, şermezar bikin ne keleşiya we ji min re lazim e û ne axatiya min ji we re hevceye” gotin: “Axa weleh niha duwanzde hezar mal nikarin derewa li te bikin. Em bê çole fireh e, sibê em li hev biqewimin, te bibêje “virekno” duwanzde hezar malin, Egîd û pêlewan û nergêz û fêriz û hêriz têt de henin. Em nikarin bê emê ji te re bînin. Feqet em dikarin telaqê xwe bavêjin ji te re, şûrê xwe hilînin, kuştina me heye veqera me tune ye. Îleh Gulîzara Kurda , de hayde oxlim yuru û berê xwe danmala ezîzê Tek Mistefa. Gulîzara Kurda bala xwe daye, Elo li pêşiyê, êvarî çawa hat mala wan, dîsa 12 keleş li pê, berê xwe daye kozê.

Elê Melê got:“

Lawo hela bisekinin. carna hinek pîrek aşiqî ser mere dibin, heya diyarê rehmetê ew miraq bi wan re dimîne, mere nizanine. Ê min ez aşiqî serê wê bûme. Em bitiqtiqînin kozê, heke ew jî aşiqî ser min bûbe, em eşîr in, em wê rehetsiz nakin, Emê bi ferehê guliyê mor bigirin û derxin derwayî çiyê. Heke wexta xulqê xwe teng kir, law weleh emê eşîrê rehetsiz bikin. Emê bi çerpişme kin, kî çû, kî ma.”

Gulîzara Kurda lê nêrî, Elê Melê ji wêde tê got: Hela ezê bi dengekî bankimê hela bê vana ji koza min çi dixwazin.

Got:Apo ma te xêr e, ma tu dibê çî? Got: Hela derî veke lê ! wexta werê got Gulîzarê fêr kir û bi dengekî bang kir:

Lo lo lawo lo lawolo.... o lawo,

Elo nemavooo...

Heger goşt û birinca êvarî di qirik û gewriyê de mawo,

Tu çawa namusa Ezîzê Tek Mistef di hidûd û topraxa

bine beriya mey Wêranşahrê,

Law hey îşev dawê ber nigao,

De lo lawo de lo lawo,

Lo lawo Elo nemawo.....,

Elo digot:

Lo lawo... lo lawo...,

Lê Gulîzara min here Îbeya min here,

Ola min here, delaliya min here...,

Lê gulîzarê ez Elo me bi aqil im ne dîn im,

Lê, îro tu bala xwe bidê vê sibê Xwedê zane,

Aqil û sewda naşî li sewrê min tunîne,

Hezar û pêncsed koçerê mîna te,

Û pak û inceboyli nabînim,

Lê emrê min şeş e,

Ez dikim heftê biqedînim,

Îşev, îro aqil û sewda naşî serê min tunîne,

Çavê min bûne nola fîncana qehwê tijî xwîn e,

Ezê îşev xwîna xwe di kevçî kim li ber lingê te

Gulîzara Kurda birijîn im,

Xwîna xwe û duwanzdeh keleşa vê sibehê di kevçî kim,

Xwîna xwe di kevçî kim tekelê kala,

Mesleqê tûncî bînim,

Ezê bi ferehê guliyê margulî,

Nava 12 hezar malê Ezîz,

Lê Gulê ez bi heyran êgir dînim !

De lo lawo, lo lawo lo lawo lo lawo lo lawo lo lawo

Lo lawo Elo nemawooo....,

Law Elo ez Gulê me baqil im ne dîn im,

Lawo ez kela pola tu mesleqe tûncî nim....,

Were canê min bi girxana bişewtîne,

Bizir canê niga bikewîn e,

Bila ez û tu miradê li dinyaya gewrik bi çavê xwe nebînim,

û tek tu namûsa Ezîzê Tek Mistefê di hidûd û topraxa

binê beriya mey Wêranşahrê law hey ez bi qurban neşkênîn e,

De lo lawo lowa lo lawo lo lo lawo....
lo lawo Elo nemawo !.....,

Lê qerdeşim dilê min dibê ye,
Gava ve galgal û gotina wer dibêje,
Çav li serê Elo bû sor sersotê komirê,
Nala fincanê qehwê, gulê topê ye,
Vê sibê Xwedê zanê Elo rabû ser kab û nîvê ye,
Duwanzde keleşa da bû pê ye,
Berê xwe de hicûm taroz danî ser koza Ezîzê Tek Mistefê ye,
Qey Xwedê temara xewê kiribû çavê çep û rastê ye,
Vê sibê, gihîşt ser textê Ezîzê Tek Mistefê ye,
Serê qamê derxist dida ser sîngê go;
Ubeya mi tu lê ye, heger tu rabe, rabe ser kab û nîvê ye,
Xwe bixelîne ji hêla malê ye,
Tu ranebe,
Ezê nixtekê bidim quna vê qamê ye,
Derbasî nav dil û guçikê Ezîzê Tek mistefê ye,
Xelas kim wa bikim çar tiliya derxim tatila erdê ye,
Ezê rahêlim mirfehê qancoxê gulî, derdê,
Lê ubeya taliya min e,
Kevoka min, mirin tê ye,
De lo lawo lo lawo lo lawo lo lawo.....,
Lo lawo Elo nemawo!.....,

Lo law Elo vê sibê dilê min dibê ye,
De ka ezê galgalekê ji te re bibê ye,
Ez ketim bextê te bextê Xwedê ye,
Tu navperê Ezîz ranebe nava nava her du çoqê ye,
li dinyê ye, tu bala xwe bidê,
Xelkê bê Ezîz teresa te namûs da bi lûsê ye,
Ka ezê îro sibê bidim soza kerheyn soza Xwedê ye,
Gava îro wesîteke namûsa Ezîzê Tek Mistefê ye,
Li hidûd û topraxa binê berya mey Wêranşahrê neçê ye,
Ger tu herî ser koza Ezîzê Tek Mistefê ye,
Gava baran bariya,
Av ket erdê rabe îzetê me bar kir pozê Qerejdaxê,
Cî û meskanê xwe berê ye,
Tu jî rabe çend sîwara bi dora xwe de,
Were mala Ezîzê Tek Mistefê ye,
Ezîz berê te nas dikie tu kî yî, tu lawê kê yî,
Wê, wê gavê ji te re beran û deriha bavê erdê ye,
Mi bixwaze bi qewl û resûlê Xwedê ye,

Min da te da te, neda te,
 Ezê wê çaxê kuçikî kurmanca,
 Pergel qetya yî dikê niqurçê bi Elê Melê dim,
 Soz revê ye
 Elo dibêje;
 Lo lawo, lo lawo lo lawo
 Lo lawo, Elo nemawo....!
 Gulîzara min ê here, li ibeya min here
 Lê Gulîzarê dilê min dibê ye,
 Lê aqil û sewda naşî sekinî min berda çolê ye,
 Emrê min şest e daxilî salê heftê ye,
 Hezar û pêncsed koçerê salê tê ye,
 Yekê wek te pag û bedew nehatiye vê derê ye,
 Heger tu wê jî bawer nake nizam min arvanê xwe deman nekiriye,
 Cem rebê Îzzetê sal dizivirî salê ye,
 Ez ditirsim îro vê sibê Xwedê teala pelê min biqetîne ji darê ye,
 Serê min here diyarê rehmetê, mecalê hisretê,
 Paşikê şîl û helanê gorê ye,
 Kul û merazê Gulîzara Kurda, Reşboza Cebela,
 Kela pola tu mesekenê tu jî bi min re here diyarê rehmetê
 Mecalê hisretê paçikî şîl helanî gorê ye,
 Lê tu bala xwe bidê, tu zendê xwe bavê serê xortikî xelkê ye,
 Heta sona qiyametê Ezraîl bigirin îfada min û te Gulê ye
 Hey tu tê bê ye,
 Tu nayê ezê nixtikê bidim quna vê qamê ye,
 Îro vê sibê Xwedê zane xelas kim nav dil û gurçikê
 Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Derbasî movka piştê çar tiliya daxim daxila erdê ye,
 Devê te li ken e zimanê te xweş e,
 De îro sebra min gelekî li Gulîzara Kurda tê ye,
 Bi qesema navê Xwedê îşev li ber serê vê sibê,
 Li ber serê Ezîzkê rûnim hetanî sibê ye,
 Ezê destê xwe bavêjim ser kosteka qinê qilîçî,
 Zavalî çaxê bikim şîrê heftê rokî di bivila wî re bê ye,
 Hezar malê Ezîz lêxim li telefê ye,
 De lo lawo, lo lawo,
 Lo lawo Elo nemawo.....!

Gulîzar gelekî kete dişinca(fikra) dinyê ye,
 Ya reb Îzettê kekê min yekî bi tenê ye,
 Gava dibê qala kutina Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Qîjin te ji nava min gurcê ye,
 Lê em ji welatê xwe derketine hatine welatê xerîbiyê ye,

Me ne bavê, me ne bira ye, me ne qewm e me ne eşîr e, me ne dê ye,
 Em ketinê topraxa(ax) kuçikî Kurmanca pergêl qetyayî,
 dîkê mûqurçê, kûpê belemê Elê Melê ye....!
 De berê min navê wî bihîstiyê, dibê têrî toqî,
 gawî ye gewiş e, Elê Melê ye,
 Emrê wî şeştê daxilî salê heftê ye,
 Lê tirsê min ji wê tirsê nixtîka bidî li bêxwediyê qamê ye,
 Gelekî carî, îro vê sibê olayî anîne serê xelkê ye,
 Lê nixtîka bidî qûna qamê ye,
 Derbasî nav dil û gurçikê Ezîzê tek Mistefê ye
 Xelaskê movkê piştê, çar tiliya derxî daxila erdê ye,
 Pelê kekê min biqetîne ji darê ye,
 Lê kekê min yekî bi tenê ye,
 Wê rehêle fereh û merhema qarçox û qenterê guliyê min dêlê,
 Ez du derba li ber xwe didim,
 Derba sisîya, îro vê sibê ezê di ber benê Xwedê de mexel bê ye,

Pîrek parsa xwar e, parsa xwarî, benê dû şûjinê ye,
 Wê şeşt û heft kerî pezê Ezîzê lêxe li telefê ye,
 Îro kî bibê sermiyanê 12 hezar malê Elê ye,
 Kula min a mezin ew kul e, wê pîra dê berdê devê koçê xelkê ye
 Lê tirsê min ji wê tirsê wê kekê min sehera(berbanga) sibê
 rabe bimîne bêtaştê ye,
 Bê xwiha min qahp û qûnde bû berda bû pê xelkê ye,
 Bila li dilê kekê min ayan be,
 Seba îro vê sibê kuştinê Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Zendê sosika kilorê bazinê dêmanê sorî gulî bavê rastê ye,
 Ezê xera kim masûrê gergefê, xwe çengî bikim hêla malê ye,
 12 gûlikê xwe jêkim bavê ser mîrata qaryolê ye,
 Xwe bikim nala teba dewletê wekî eba xestê ye,
 Ezê vê sibê ji bo kuştina Ezîzê Tek Mistefa,
 Tiliya bi tenê ye, Keko qurban ser qot û pişte vala
 Berdim bo keçikê Kurmanca Elî Melê, vê sibê tê
 kewim rêwiya rê ye,

De lo lawo, lo lawo lo lawo,
 De lo lawo Elo nemawo,
 Lê ibeya min tu bê, bêyî tu nayê,
 Ezê nixtikê bidim qûna vê qamê ye,
 Tu bala xwe bidê wextî lêxe li me bangî melê sibê ye....
 Gulîzarê rabû got;
 Kuçikî Kurmanca pergêl qeyayî de heydê ye,
 Gulîzarê da pê, Elo da pêşiyê 12 kelaşa da dorê ye,

Qetandin konê Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Berê wê da hidûda û toprax û mintiq û kêlek û derdawê çiyê ye,
 Ma bîstikê dudu, Ezîz bal û demê xwe dide ye,
 Eger îro naye dengê gupe gupa dezgê ye,
 Îro Xwedê zane çerçera masûrê gergê ye,
 Xerabûye çîta hêla malê ye,
 Kelakûç çîta hêla malê ye,
 Vemirî ye çîra hêla kozê ye,
 Ezîz bi sê denga bang fikir digot;
 Lê yadê, lê yadê, lê anê, lê anê,
 Lê anê, lê anê dilê min dibê ye,
 Min digot qey bavê min çûye rehmatê rehma Xwedê lê ye,
 Tu li ser min sêwî evdalê Xwedê zane li dinyê ye,
 Lê bala xwe bidê tu çîma li min nakî şîret û pendê dinyê ye,
 Tu bala xwe bidê vê sibê nayê dengê masûrê gergefê ye,
 Xera bûye çîta hêla malê ye,
 Vemiriyê çîra hêla kozê ye
 Min carna digot;
 Xweha min qahpê qûndê ye,
 Te digot damara metê ye,
 Ava bi roj û dahnekî mere zane, dilê me re têkeve xelkê ye,
 Îro tu bala xwe bidê ez zen dikim
 îro vê sibê li ser navê Şêxiyê servê ye,
 Xweha min ayn berdaye pê kuçikî Kurmanca,
 Pergel qetya yî dîkê nirçê Elî melê ye,
 Tu li min helal ke şîrê nîvê şevê ye,
 Vê sibê ji min re çêkî qahwa çîrçûle egîtê Yemenê ye,
 Çekî hinekî bavê binê heybê ye,
 Ezê destê xwe bavê dizgînê, nigê xwe bavê rikêbê kihêlê,
 Eşqî namûs bi serê kevir nayê,
 Qe belkî Xwedê Teala li me bê rehmê ye,
 Ezîzê Elê melê bidim kêleka meytê xwaka Gulê ye,
 De lo lawo, lo lawo, lo lawo,
 Elo nemawo....!

Heger goşt û pirincê vê êvarê di qirik û gewrî de mawoo...

Eger Xwedêo, Ezîzê dilê min dibê ye,
 Da ser şopê Elî Melê vê sibê nêzîkî pîrê ye,
 Qerdeşim îşev hespa xwe avêt lengerî pirê ye,
 Îşev xewa miriya tê ya Elo û Ezîz nema tê ye,
 Di sehera ser sibê ye,
 Şevqa Qasim lê dixê ye,

Dinya gewr bû ye ro daye erdê ye,
 Ezîz da ber çavê xwe darê darçîtê dorbînê ye,
 Berê dorbînê dabû xelkê çiyê ye,
 Bi ser wî de hat, bi serê kesî di nayê ye,
 Îro eşqa nemûsê giran e ji erdê heta cem Xwedê ye
 Ezîz bala xwe dayê Elê Melê li pêşiyê Gulîzara Kurda li pê ye,
 12 keleş li dorê ye,
 Îro vê sibê ketiye xelek û derwê çiyê,
 xwe ji jor da berdidin dawî rê ye,
 Ezîz vê sibê xwe berdide bin pirê,
 destmêjî girt berê xwe da qublê ye,
 Kir du rekate nimêja sibê ye,
 Got, Yarebî tu yekî bi tenê yî, ez jî yekî bi tenê me,
 Yarebî ji te pê ve kes tenê neqedîne li çolê ye,
 Ê min eşqa namûsê giran e bi serê kesî de ne ye,
 Di ber min re derbas bin ezê xwe zefî nakim îro
 Ezê xwe berdim ê me ez yek im ew sêzde nin,
 Ezê çakê bavê kuçik Kurmanca,
 pergel qetyayî dikê niqûçê, Elê melê ye,
 Wê bên filan keso çû heyfa bavê,
 Li ser kir qûna dê ye.

Deng ji erşa alî tê ye.....
 Got Ezîz î li pişta te ye destê Xwedê ye,
 Tu netirsê îro vê sibê ji vê axê ye,
 Kêfa Ezîzê Tek Mistefê tê ye,
 Ezîz derket ji bin pirê ye,
 Ezîz sîwar bû li ser pişta hespê ye,

Destê xwe da kase qirnî qiliçî zawalî Şamê ye,
 Bala xwe daye Elî yê Melê ji wê de tê ye,
 Gulîzara Kurda li pê ye, danzde keleşî li dorê ye,
 Ezîz bang dikir digot,
 Lo lawo lo lawo, lo lawo.....,
 Lo lawo lo lawo hey lawo,
 Law Elo heke min di gûmikê dê û bavê te.....,
 Hey goşt û birincê min êvarî di qirik û gewrî ya te de mawo..!
 Heger tu çawa namûsa Ezîzê Tek Mistefê,
 Di hidûd û topraxa da binê berya mey Wêranşahrê,
 Hey ez bi qurbana devê ber nigawo!

Gava dengê Ezîz tê, Gulîzarê got;
 Hawaree... hawar e, hawaree !

Law keko bira şerekî çênebe li hidûd û topraxa
binê beriya mey Wêranşahrê,
Liki lika himidan û kaşa qe tu derbekî bidî bejn
û bala vê xenzîra,
Vî domiza, lê îro tu bala xwe bidê vê sibê vî wahşa,
Gava tu serê xwe bide diyarê rehmetê,
Mecalê hisretê paçikê şil, helanî gorê kêlekê xwe bidi ser laşa,
Xelkê tim û tim bibêjin, Ji Ezîzê Tek Mistefê,
Ji kekê Gulîzarê vê sibê, ji kilê çavê qîz û bûka bibe yaşa

De lo lawo, de lo lawo, lo lawo lo lolawo,
Elo nemawo !..,
Eger Xwedê Ezîzê dilê min dibê ye,
Lê vê gavê tu bala xwe bidê,
Xwedê zanê Ezîzê Tek Mistefê,
Ji Elo û 12 keleşa dixwaze herbê ye,
Ez bala xwe didimê Xwedêyo, vê sibê,
Xwedê zane belê li umrê meydana duda,
12 keleş silah jê standin û berê wan da bin pirê ye,

Ma li meydanê tiştê Elo hew Elo diher û tê ye,
Vê sibê Xwedê zane bala xwe da newqa Elo,
Vê sibê kewara şolika noka şorbê ye,
Ez bala xwe didê me. li meydana çaran û û pêncê,
Îro destê xwe avêt koşekî qirni qilîçî zawalî Şamê ye,
Nigê xwe kir zenga hespê ye,
Li ser wî şabûna tê pozê ye,
Çoka xwe li ser piştê da erdê ye,
Erê îro rahol danî nav qolincî Elê Melê ye,
Qerî û kir çend kelfime li ser hespê ye,
Jîrkina raholê çû erşê rebê Îzzetê ye,
Ji hespê peya bû berê xwe daxwaka xwey Gulê ye,

Got;Lê Gulê ma va dera kî derê ye,
Lê te serê Ezîzê Tek Mistefê, tiliya bi tenê,
Vî welatê xerîbiyê kir qeda, vê sibê kir belê ye,
Li ibeyê mere dibê pîrekî gelek baş e,
Pîrka baş xware eyn nala dasa paleyê ye.

Gulîzarê digot:
Lo lawo, lo lawo, lo lawo
Lo lawo Ezîz lo lawo !
Lo lawo Ezîz dilê min dibê ye

Hela tê bi xweha xwe de misadê (îzin)
 Bira kul û miraqê mezin bi min re nere wê dinyê ye,
 Ebûzer dergûşa ber dawilê darê ye,
 Bi Erebî îşarat got;
 Enla Eynel, Alya Mafî li el mamî
 (ez kilê çavê Alya me, lê tune feqet şahîdê şevê ye)
 Heta tu bisekinî, ez galgalekê ji kekê xwe re bibêjim,
 Bira kul û miraqê mezin bi xwenga te re nere wê dinyê ye,
 Weleh bi her sê navê rebê Îzetê,
 Dilê min neketiye xelkê ye
 Vê sibê, Elê Melê û dawanzde keleşa dabû pê ye,
 Hicûm û taroz danî ser koza Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Berê qama dabû ser xirtika singê ye,
 Qey temera xewê ketibû çavê te
 û diya min ê çep û rastê ye.
 Got: Îbya min te lê ye, hek tê bê û bê ye,
 Tu nayê ezê nixtikê bidim quna vê qamê ye,
 Ezê derbaskim nav dil û gurçikê Ezîzê Tek Mistefê,
 Xelaskim movika piştê ye, çar tilîya derxim daxlê erdê ye,
 Weleh keko vê sibê, hema keko ez niha gişkî bi bê ye,
 Min go îro bo xatirê tamam bibi di heyat û dewra dinyê ye,
 Min got keko, ez ketim bextê te, bextê Xwedê ye,
 Gava tu îro hat kuştina Ezîzê Tek Mistefê ye,
 Lê tu bala xwe bidê qirîn dihat ji nava min Gulê ye,
 Min got ya rebê Îzetê, tirsê min ji vê tirsê ye,
 Niqtekê bidî bejn û bala Ezîzê Tek Mistefê ye,
 têrî toqî, gewî yî, bengî Elê Melê ye,
 Gelek olay(buyar) serê xelkê ye,
 Îro pelê kekê min biqetîni ji darê ye,
 Eger îro vê sibê rahalê fereh û merhemê,
 qoncaxê gulî ye min dêlê ye
 Ezê du derba li ber xwe bidim, derbê sisiya,
 ezê di ber benê xwe de mexel bê ye,
 Ma keko pîrek ne tiştê e, pîrek parsû xwar e,
 benê pê şûjinê ye,
 Min go carna, tirsê min ji wê tirsê zaronî me hebe,
 ji Elê Melê ye,
 Ez zarokê xwe bidim ser çogê xwe çap û rastê ye,
 Hêstirên min bi ser da bibarin, wek baran û berfê ye,
 Ezê bêm weyla li min histû şikeştê gerdan helya yê,
 Li min serkurê, min xalê wê kir qurbana nîvê şevê,
 rêwiya rê ye,
 Weleh bi wê qesema navê Xwedê min ji kekê xwe re

xera kir çîta hêla metbexê,
Îro vê sibê hêla malê ye,
Min xera kir mashurê gergefê ye,
Min vemirand çira hêla kozê ye,
Min dawanzdê gulîkê xwe jê kir avêt ser qaryolê,
nala taba hukmeta ava xestê ye,
Weleh min go belkî kekê min wan îşan zanibe,
çi hatî serê min dêlê ye.....

Weleh li welatê xerîb îro tiştê bi serê min de hatî,
bi ser keviran da nê ye,
Weleh bi qesema navê Xwedê,
Min seba Ezîzê Tek Mistefê kuştina wî, ruhê xwe jê kir talûkê ye
Ez Elê Melê kuçikê Kurmanca,
Ez vê sibê pê pergêl qetyayî ketime, bûme rêwiya rê ye,
Weleh keko dawiya kulê min hat li hayat û darê dinyê ye,
Qanûn qanûna birê min e, mirin emra Xwedê ye,
Serê min, li şûrê kekê min, li çolê ye,
De lo lawo, lo lawo, lo lawo, lo lawo,
Lo lawo Elo nemawo !

Dibê ezê gelek ketim dişinca dinyê ye,
Got: Pêlê zilama pêlê behrê ye,
Niha werê bi ne werê bi, qebûl e,
Niha vê sibê li gorî îfadê ye,
Haydê em vegerin malê ye,

Ew û xweha xwe gavekê duda davên ber bi malê ye,
Bala xwe didenê, wir î wir hela hela,
îrê îrê vê sibê, îrê îrê li pêşiyê tê ye,
Lê nêrî, dêla pîra dê ye,
Tu bala xwe bidê xwe ser qot kirî ye,
Porê şîn berdayê nav kêlê qolincê xwe çep û rastê ye,
Sîng vekiriye, lê tu bala xwe bidê,
Tiştê lê dinêrim, tu bala xwe bidê ye
Ezîzê Tek Mistefê, Gulîzara Kurda li pê ye.
Pîra dê bang kir, digo:
Lo lo lawo, lo lawoooo, lo lawo,
Lo lawo, lo lawo, law Ezîz lo lawo.. !

Bejna Ezîzê min zirav e, şitla ta yê rihanê
Qe biratî naba, li Weranşahra xopan li serê çerçî û dikana
Lê min digot qe tu dola şêxê pêlewana sibê yî

sêlekê maliya û gundiya hatiyê dana tu çawa vê sibê, law tê.
Law hey li Gulîzarê vedigerînî cardin,
nava ser êl û eşir, xwedî belana
Ezîz go;
Lê yadê dilê min dibê ye,
devê xwe bigire, vê sibê tiştekî din nabê ye
Pêlê zilama wekî pêlê behrê ye
Xulqê min teng e, nala dendikê jahrê ye
Heya te tun ji bayê felkê
tu nizanî çi hatiyê serê dêla xweha min Gulê ye,
Nîşana wê way hene li malê ye
lê yadê ji bo Xwedê tiştekî din nabê ye.

Lo lawooooo.....!
Ezîzê min tu deyn nekî
Tu li ba dilê diya xwe gelek temiz û xweşik î
Derewin î û wirek î, fortek î
Lê li berxêm tu zilam î tu ne pîrekî
Pîreka pîz di bin wê çend deq î
Le hela tu ji hespê xwe peya bi, diya xwe li hespê xwe kî
Wî qatî cila ji xwe bikî, ku ez li xwekî
Heger tu raholê xwe bimin dî ku ez di destê xwe kim
Tu li şerê diya xwe û qahpîka Kurda,
dêla dêla Gulîzarê temaşekî
Heger Xwedêo dilê min dibê ye
Lê gava vê galgal û gotina wer dibê ye
Ezîz ji hespa xwe datê ye
Vê sibê berê xwe da xweka xwe Gulê ye
Qîrîn dibhûrê vê sibê çû ezmanê yekê ye

Lawo got:

Ezîz ez ketim bextê te û bextê Xwedê ye
Tu vê sibê nekî bi kura dê ye
Lê dibeyê serê min ji te re bi qurbanê
Min derbekê kura wê nekî,
derba duda ez kura wê nekî gava serê min her diyarê rehmetê
Mecê hesretê paçika şil, helanê gorê ye
Lê bi Xwedê sitraya kekê te nema li agirê cehnemê ye
Heger çi gunehê te hebe, bira Xwedê binivîsîne li stûyê wê ye
Weleh gerek min Gulîzar nekuştî ji bo feqîrî û hesîriya wê ye
Feqet ezê bikim qurbana serê cimatê ye
Lê vê sibê, Ezîz destê xwe avêt koşeqînî qilîça zavalî Şamê ye
Da nav kêl û qolincê piştî wê ye
Gulîzar kir du qata her qatek avêtê ser rêkê ye

Ew diya xwe fisek fisek, daket û berê xwe dane malê ye
 Ezîz bala xwe dayê gûmnîk ji kêlekê wî tê ye
 Ezîz zivirî ser milê xwe î çepê û rastê ye
 Lê nêrî du tîrêjê nûrê hat ji ezmanê hefta
 Yek jê xwe berda ser gudê ye
 Ezîz vê gavê çingînî ji guhê wî tê ye
 Wek însanê pelê wî biqetê ji darê ye
 Zikê wî şewitî bi xweha wî,
 wê şevê bi wê hêsirîya wê şevê ye
 Ezîz quna qamê da erdê ye
 Got:La îlahî îleleh Mehemed bavê Fatimê wekîlê yasinê ye
 Ezîz xwe bi dev û rûyan bi ser qamê davê
 Tu bala xwe bidê bîst çar tiliya di nav,
 kêlê qolincî wî re daê ye
 Pelê wî qetyaye ji darê ye
 Kêleka wî îcar xwe da kêleka xwenga xwe Gulê ye
 Dayika wî digot;De lawoooo lo lawo....
 Xelkê Weranşahrê, çi xelk in, çi însan in, law çi millet in
 Welatê me Qerejdaxê,
 ji hududê topraxê memleketê xwe em derketin
 Nala Çêlkewa bi ser çiya re Kerbela ketin
 Lê heçiyê Ezîzê Tek Mistefê,
 Gulîzara Kurda dîtin, dihatin malê,
 li xwe dixistin, digiryan, porê serê xwe radikirin,
 agir bi kezeb cegerê wan ketibû.
 De lo lawo, lo lawo, lo lawo...
 Lo lawo lo lawo hey Elo nemwo...!

Berhevkar: Çiya Mazî Azadiya welat
Herêm: Mêrdîn

367-HESO Û NAZÊ

Heso û Nazê, li Geliyê Zîlan li çemê Hesên Evdelê diman. Nazê qîz bû, Heso xort bû. Her du aşîqa hev dibin. Heso ji aliyê malê dinyayê ve feqîr û belangaz bû. Bavê Nazê zilamekî dewlemend bû; xwediyê eşîr û ailê bû. Rojekê Heso bi Nazê re got;

“ Nazê ! Divê em dest ji vê eşqa xwe berdin. Tu zanî ku tiştê nebûyî ye. Du îsûl û qaîdeyên memleketê me de, zilamek ku eşîr be, dewlemend be, qîza xwe nade mêrikê kurmanc* ê feqîr. An were em dev ji hev berdin, an jî were bi min re bireve”!

Nazê got:“ belê Heso tu tiştê baş dibêjî. Lew min jî gune. Heval û hogirên min wê sibê rabin û ji min re çî bêjin? Were îsûleke دنیا yê heye, tu e min ji bavê min min bixwaze. Gava ku nede, ew jî ji min re dibe senedeyek û delîlek. Wexta ku ez bi te re birevim, wê xelkê bibêje” “Qîz û xort bûn, her du aşîqa hev bûn, bi qewlê resûlê Xwedê Heso Nazê ji bavê Nazê xwast, bavê wê Nazê neda, Nazê jî bi Heso re reviya”! Ew jî ji min re dibe delîl û hincetek.

Welhesilî kelem me zêde dirêj nekin. Heso hat cem qulîxanê birayê xwe. Gundê wan nêzî hev in. Ji birayê xwe re got;“ Qulîxan gerek e tu herî ji min re Nazê bixwazî”.

Qulîxan bi awayekî şaş û aciz bûyî ji Heso birayê xwe re got; “Lawo te ji bavê xwe, ji kalê xwe kengê seh kiriye, mêrikê eşîr qîza xwe daye merikê kurmanc?”

Hesoyê gewrê, ji ya xwe nakeve, gavan bi pêş ve navêje. Dibêje:“Na Qulîxan! Ev dîn e îmanê, erd e ezman e. Tu yê herî Nazê ji min re bixwazî...”

Qulîxan tirsîya. Wisa dizane ku gava ku here Nazê ji bavê wê bixwaze, dibe ku lêdanê jî bixwe. Berê xwe da Heso got: “ lawo wele, belkî lêdan jî tê de hebe û kuştin jî tê de hebe. Bi Xwedê tu jî bi min re werî”.

Heso da pê Qulîxan û çûn dîwana mala bavê Nazê.

Piştî şewr û mişewiran, bavê Nazê li Qulîxan zivirî û wisa got;“Qulîxan xêr e gelo? Qet hûn nedihatî dîwana min, cemata min. We xêr e gelo?”

Qulîxan destê xwe danîn ser hev û bersiva bavê Nazê da:“Ez banî, em hatine, eger rîza û destûra te hebe, bi qewlê resûlê Xwedê, em Nazê ji Heso re dixwazin”

Belê bavê Nazê jî bi meselaya qîza xwe hesiyaye, dizane dilê Nazê ji li ser Heso ye di dilê xwe de got:“Wele eger ez kurt cewab bidim bêjim ez qîza xwe nadim, dibe sibê qîza min pê re birev e, di nava şîrîk û hemberê min de, wê serê min berjêr bibe. Ya rast ev e ku ez barekî giran li wan bikim û riyeka dirêj bidim pêşîya wan, wê dev jê berdin, emê ji bara hev bikevin.”

Bavê Nazê berê xwe da Qulîxan û dest bi wan gotinan kir: “Eger Heso heft salan şivaniya min bike, ezê Nazê bidemê eger heft salan şivaniya min neke ez Nazê nademê”

Hesoyê ku wî di emrê xwe de berê pezek û heywanek danegerandiye, piştî wan gotinên bavê Nazê wisa got: “Wele ji min re zore, lê ji bo xatirê Nazê ne heft

sala, deh sal bin jî ezê bikim...”

Heso rahîştê dar û kulavê xwe, bû şivanê bavê Nazê. Sê-çar salên Heso qediyar. Heçî Nazê ye, di dorhêla xwe de qîzeka wisa ye, deng pê ketiye ku hew çend bi hisnê dinyayê delal e.

Xalid Begê jî, delaliya Nazê seh kiriye. Çend sîwar dan pê xwe û hat di mala bavê Nazê de rûnişt û di dîwana mala bavê nazê de got: “ Nazê bidin min! Heftê hezar qelinê wê, bi pence hep çek xelata wê ve ezê bidim. Maeşê xelkê ku hezar kaxit be, ezê du hezar kaxit bidim Heso, ezê wî îqna bikim.”

Bavê Nazê li pera tima bû. Diya Nazê got: “Heyra, şêwr ji senet e. Serî Nazê ye, eger Nazê qîma xwe bîne, ji xwe mesle tune ye. Ezê herim pirsiyarekê bi Nazê bikim”

Diya Nazê derbasi odeya Nazê dibe. Ji Nazê re dibêje: “Lawo, te tunehî û feqîrî nedîtiye. Li cem Heso ê zikekî te têr û yek birçî be. Xalid Beg zilamekî dewlemend e. Heft hezar qalanê te, bi pênc hep çek xelatê te ve dide. Meaşê xelkê hezar kaxit be wê du hezar kaxit bide Heso û wê wî îqna bike.”

Ji hêrsbûne erd û ezman li ber çavê wê çû û hat.

Ji diya xwe re wan gotinan dibêje: “Dayê! Tu bi qurbana wî şîrê sipî bibî ku te ji pêsîra xwe daye min. Eger ku min bizanî bûya ku xelk loma û îthaman li min neke, welehî niha min ê tu ê di ve oda xwe da bikûştayî. Lê ka ew mêrê ku ji malê xwe û ji mêrê xwe têr e, te namûsa xelkê bi quweta malê xwe dixwaze û distîne; Ka ez wî mirovî bibînim, mirovekî çî awa ye?”

Diya Nazê xwe gihande Xalid Begê û jê re got; “ xalid Beg zûkê xwe jê dest Nazê xelas bike. Nazê ku bigihîje te, wê te di mala min de bikûje !”

Xalid Beg, bi bêhna lingê hespê reviya. Nazê damençe tazî di destê xwe de, derkete derê dîwanê, li pê Xalid Begê kir qîr:

“Ew mêrê ku ji malê xwe ji êrê xwe têr e, namûsa xelkê bi pereyên xwe distîne, heşa hizûra ka ew çî bênamûs e ez bibînim”

Malbata Nazê li dora wê civîya jê re got: “Lawo, kesekî behsa te nekiriye. Ma te da Heso, pirsek siwalekî me ji te nekir. De ku dilê te li ser Heso hebe xêr li bazara te be”

Em dirêj nekin. Heso qewlê xwe yê şivanîyê tamam kir. Îrada Xwedê pê hebe. heso deweta xwe kir. Bi qasî mehek û du mehan li cem hev man. Dûr ji van deran, êşek li canê Heso peyde bû ku êşeka wisa pîs neûzûbillah!Xelk û elemê xwe ji Heso dûr xist. Dor û ciwatê îtham li Qulîxan kirin. Ji Qulîxan re gotin:“Lawo, Xwedê derd daye lê derman jî daye. Çima tu birayê xwe nabî dixtorekî an nexweşxanekî û xeyîtiyekî lê nakî?”

Ji ber ku xelkê zêde îtham û lomê li Qulîxan kir, rahîşte Heso da piştayê xwe û rakir nexweşxanê. wexta ku dixtor Heso miyene kir, bi ser Qulîxan re kir qîreqîr: “Malmîrat! te wî candekî aniyî, ezê çî awa bikim jê ra? Êşa wî lê pir bûye, tesîra ku derdê wî derman bike, nemaye, ez çî awa bikim ji wî cenaze yî” Qulîxan tirsîya. Di dilê xwe de got:“ Bi Xwedê dibe ku min suç kiribe, wê werin min jî bigirin”Bi hinceta destavê, Qulîxan mîna lingê hespê, got: “ Lingo ez bi qurbana te!” û reviya

Nazê jî, ji ber ve wead kiriye û wisa gotiye:“Gava ku cewaba mirina Heso ji min re were, ezê fincanek jahr vexwim. Piştî mirina Heso, ez sax li dinyayê namînim”

Nazê bazda pêşiya Qulîxan û jê re got:“ Keko, ez di bextê te û Xwedê da mame, te çi awa kir Heso, mir an ma?”Qulîxan li Nazê vegerand

- Qet pirsra Heso ji min neke

Nazê, zarezar bi Qulîxan kir. Qulîxan vê carê wisa got:

- Wele hal û meseleya Heso ev e. Dixtor wisa ji min re gotiye, ez tirsiyame, min gotiye wele wê werin min jî bigirin. Bi Xwedê min Heso di nav lepên wan da hîştîye, ez reviyame û hatime.

Xew ji Nazê re namîne. Wê şevê radibe, destekî cilê zilama li xwe dike; berjêrî bajar bû, çû nexweşxaneyê dixtorê nobetdar dibîne, pêva zarezar dike, rîya Xwedê û pexember ji ber digire. Nazê ji dixtor hêvî û reca dike:

- Ew nexweşê ku îro anîne cem te, navê wî Heso ye. Ez dixwazim tu wî nexweşî teslima min bikî. Ew jî dixwazin ku gavek zûtir ji Heso xelas bibin. Dixtor kete pêşiya çûn deriyê bodrimê vêkirin Heso ji binê bodrimê derxistin Nezakete binê milê Heso ji nexweşxane derxist. Ew gotina ku dixtor goti bû:“Em nizanin wî bavêjin behrê, an jî bi saxitî wî bixin binê erdê!” di mêjiyê Heso de cemidî. Heso di dilê xwe de ji xwe re wisa got:“Wele va ye min birin. Yan wê min bavêjin behrê, yan jî wê min bi saxî bixin erdê!” Bi awayekî xayîsbûyî serê xwe rakir û got: “tu bi qedrê Mihemed Mistefa bikî tu çi kes îtu min bi ku ve dibî?”

Nazê tevî cilên xwe yen mêranîyê ku ji bo nenaskirine li xwe kiribû, wisa got:“Heso ez Nazê me !

Heso axîn ji panîyê kişand û berê xwe da Nazê:

- Nazê, heft sal emegê min jî bi te re heye. Lê ez bi wî xwedayî bikim ku wî rihê me daye û wê bistîne jî, ev heft sal emega min wekî vê sanîyê li ber çavê min nayê

Nazê got:

- Heso Xwedê mezin e!

Bi şev û nivê şevê Heso anî malê, ku sebebî li Heso bike. Yan Xwedê teala wê şîfa ji Heso re bişîne yan jî wê rihê wî bistîne.

Jinbira Heso ku Xwedê sitarê nede serî, sitarê neda ser Heso. Ji Qulîxanê mêrê xwe re got:

- Camêr ! ev êşa heso pîs e. Li me li zarê û li zarê me peyda bibe, hebek ji me namîne. Ez bi wî Xwedayî bikim, yan ez di xaniyê te da dimînim yan Heso dimîne. Ku heso di vî xanî de bimîne, ha ji te re zarê te, bi xatirê te ez diçim mala bavê xwe.

Belê, Qulîxan ji jina xwe zalim tir bû. Bi gotina jina xwe kir, kete bin milê Heso wî avête binê geliyê Zîlan çemê Hesên Evdalê. Holikekî bi qirş û mirşan li ber devê avê ji Heso re çê kir.

368-DESTANA TAHİR Û ZAHÎRÊ

Mîr û wezîrê bajarê Paloyê li nav baxçe yê qesrê rûnişti bûn. Bi hev re dişewirîn û derdê xwe ji hev re digotin.

Mîr û wezîr, her du jî korzinde (kordunde) bûn. Tu ewladê wan tune bû. Çiqas ziyaretên enbayî û ewliya hene, li ser geriyane, doxtor û hakim nehiştiyane ku serî lê nedane lê, tu fedî nedîtine. Ne dora wan jin dibe û ne jî ya jinên wan.

Wezîr ji mîr re dibêje:

- Mîrê min, ka em ji vî derdî re çareyekê bibînine. Emrê me çû, lê me zaroyek li ber mala xwe nedît.

Mîr dibêje:

- Wezîrê min, va ya tu jî dizanî, me hekîm, bijîşk, rimildarên ku kitêb û hirûfan dixwînin nehiştin, me serî li gişkan da. Ziyaret şêx û maşayix nemane ku em li ser negeryane. Lê erdekî hişk û ezmanekî bilind e. Ka emê çawa bikin? Êdî tu çara me nemaye. Ger ji me bibûya, me jinên xwe berdana. Qet nebe em nedibûn sebaba wan. Lê ne ji me çêdibin û ne jî ji jinên me, way ye xuya ye.

Wezîr got:

- Mîrê min, Xwedê derd dide, lê derman jî ve re dide.

Mîr got:

- Wezîrê min, weleh dermane me jî Xwedê ye.

Gava ku wiha di navbera hev de ew mînaqêşa dikirin. Bala xwe danê ku derwêşek rastî wan hat ku nizanin ku ji kîjan helê derketiye holê.

Derwêş bi wan re got:

- Esselemûneleykûm ya derdêrûnan.

Hema mîr ji ber rabû got:

- We eleykûmselam ya derdêderman.

Derwêş got:

- Tu ji ku dizanî ku ez derdê dermanim?

Mîr got:

- Kesê ku bizanibe mirov bi derd e, mihaqaq ewdermanê derdê mirov jî dizane.

Derwêş destê xwe avête berîka xwe, du sêv jê derxistin. Yek da mîr ya din da wezîr.

Derwêş got:

Sêvan bibin malê û bikin du felq. Felqekê hûn bixwîn, felqekê jî ma jinên we bixwîn. Pişt re eger ku Xwedê teala warên we şên kir, hûn bêyî min nav li zarokên xwe nekin. Ezê warim nav li wan bikim.

Mîr got:

- Hay hay! li ser çavan. Mîr dest avêt berîka xwe ku şebaşekê yan tiştêkî bidê, lê nedît ku derwêş çawan ji ber wan wenda bû, mîr û wezîr şaş û mat man, li hev nêrîn û gotin:

- Gelo ew xewn bû, an xeyal bû?

Mîr got:

- Wezîrê min qet serê xwe neêşîne ji vê meseleyê re; em rabin herin malê.Me

hezar demanên wiha bi kar anîne, bila ew jî yek ji wan be. Hema, ev jî sêvek e û em bibêjin ku; me ji baxçeya xwe jê kiriye. Tewekel bi Xwedê. Mîr û wezîr berê xwe danê aliyê malê û wekî derwêş kirin. Jinên wan bi hala bûn. Neh mehên wan qediyar Xwedê teala li wan hat rehmê. Keçek ji mîr re çê bû, kurek jî wezîr re çê bû... Herdû zarok bûne pênc salî, mîr û wezîr li ser soza ku dabûn derwêş tu nav li zarokên xwe nekirin.

Rojekê wezîr ji mîr re got;

- Mîrê min, ev zarok ketin pênc salî ya xwe, êdî xwe nas dikin û hîn bênav in. Gelo, emê bi çî navî gazî wan bikin?

Mîr dibêje:

-Rasr e, werê. Lê, te jî dît ku derwêş di nav me dabû. Ji xwe Xwedê li ser wechê wî li me hate rehmê. Gere di bîra te be jî ku derwêş gotibû:

“Heta ez nayê, hûn nava li zarokan nekin”

Piştî ku ev serê pênc salane dewrêşê me serî li me nedaye, êdî em jî li hêviya wî nesekin.

Wezîr got:

- Belê mîrê min, werê ye. Xwedê dizane, gelo ka dewrêşo tu hayî na tune yî? Tuyê werî, tuyê neyî kî çî zane?

Gelo ka hîn di bîra wî daye?

Rabûn ziyafetek bi darxistin, xwarin û vexwarin amede kirin, gazî gelê xwe kirin. Vexwandî hatin, xwarin û vexwarin ku dor hate dema nav lêkirina li zarokan. Mîr bala xwe da ku derwêş waye kete hundir mîr çû pêşiya dewrêş got:

Esselmûnaleykûm ya derwîno.

Mîr bersiv da got:

Weeelykûm salam ya derenghatiyo.

Derwêş got:

-Navê lawik daynin Tahir û yê keçikê daynin Zahirê. Pişt re xatir xwest, da rê û çû. Xeynî mîr kesî derwêş nedî bû.

Mîr vegehiya fatiheyê piştî xwarinê xwend, berê xwe da mêvanan û wiha got:

-Mêvanên ezîzno, ma hûn dizanin derdê min çî ye?

Gotin.

- Xwedê xêr bike. Derdê we çî ye?

Mîr got:

- Zarokê min û zarokê wezîr hatanî bûn pênc salî, lê hîn navê wan lê nekiri bû. Em dixwazin nav li zarokê xwe bikin. Bi ya min be, emê navê lawik bi Tahir û ye keçikê jî bi Zahirê kin...

Tahir û Zahir bûn heft salî. Wê çaxê li qesra Paloyê seydayek hebû, navê wî Erebo Xocê bû. Mîr gazî Erebo Xocê kir û jê re got:

-Erebo Xocê, ev zarok teslima te; çî qudereta û çî quweta te heye, tu yê serf bikî. Zanîna te îlmê te çî hebe, tu yê bi rayê wan bidî. Ji aliyê min tu li dinê çî bixwazî ezê bidim te. Lê belê, şertekî min jî heye, dema ez van zarokan îmtîhan bikim û heger te tiştê nedabe wan, ezê serê te jêkim.

Mîr bi çil û çar wezîran li meclîsa xwe bi Erebo Xocê re peymanek îmze kirin û

her du zarok dan ber destê Erebo Xocê ji bo perwerdehiyê.

Heft sala zaroka li ber destê Erebo Xocê ji bona perwerdehiyê qediyane. Rojekê mîr herdu zarok îmtîhan kirin. Mîr bala xwe dayê ku Tahir gelek pêşva çûye. Lê Zahirê li paş maye. Mîr berê xwe da Erebo xocê û got:

Xocê li nav me peymanek hebû. Ma ew di bîra te tê ye?

- Belê mîrê min

- Çi belê. vaye encama îmtîhanê. Zahirê gelek li paş ve maye ji bo çi?

Xocê bala xwe dayê ku rewş xirab e. Mesele wê here heta jêkirina ser wî, got:

- Mîrê min, çi qudret û quweta min hebe min lê serf kir, çi zanebûn û îlmê hebû min li wan serf kir, lê sedema li paş mayin Zahirê ewê ku; Tahir bi çavên biratiyê li Zahirê dinêre, lê Zahirê bi çavên evînî li Tahir dinêre. Tu heta Tahir û Zahirê ji hev neqetînî, ez sed salê din jî dersê bidim wan, Zahirê pêşta naçe û bêfedeye.

Mîr li ser gotina Erebo Xocê li Tahir tê xezebê. Tahir tevî malbata wî nefiyê (surgun) bajarê Mûsilê kirin. Lê belê tîra eşqê li dilê herdu ciwanan de jî birîn vebû. Ji ber vê dûrketine taya eşqê li wan li wan peyda bû. Evîna wan li ser hev hîn zêdetir bû.

Roj û şev ji bo Zahirê ketin nav hev. Ew serê çardeh salan e ku roj û şev, gav û seet herdem bi hev re derbas kiribûn. Lê, îro Erebo Xocê felek li wan gerandi bû. Êdî Zahirê jana dilê xwe bi stranên direjîne.

369-EVÎNA HESO Û NAZÊ

Piştî ku Qulixan û hate malê, jina wî biqasî nîv metre lêva xwe kirî hat pêşiya Qulixan. Wê rojê tim di dilê xwe de digot : “ wele gava ku Heso bimire û Qulixan jina birê xwe li xwe mar bike, Xwedê wekîl e, ez çûm av û av. Ew kelemeka giran e, li pêş çavên min, ezê îtrafiyeka mezin bêxim stûyê Nazê ku ez jê xelas bibim.”

Pîrela Qulixan çavê xwe girt û devê xwe ji mêrê xwe re vekir: “Qulixan, tu ketî xewê, heya te ji bayê felekê tune ye!

Qulixan got: “Xerê çi bûye?” Jina wî devam kir: “Nazê heta berê sibê, xew jê re tune ye, li pêy xortê xelkê digere. Sibê di mala te de, jin bira te rabe bi xortê xelkê re bireve, mirina mezin ev e. Xweşikê kesî li mirinê nayê. Emê jî bimirin, kurê me jî bimire, babê me jî bimire lewra ku însan tiximê mirinê ye, em çêbûne ji bo mirinê. Mirina mezin ev e ku jin bira te rabê di mala te de li pey xortê xelkê bireve. Xeberek ji bavê wê re bişeyne, bila were qîza xwe bibe, li mala bavê xwe, çawa dike bila bike, namûsa wan e, eleqa me jê tune . birayê te êdî miriye, tu xêra birayê te ji te re tune”Qulixan bi xebera jina xwe kir, xeberek ji mala babê Nazê re şand û got:

“Va ye birayê min miriye, werin qîza xwe bibin”Belê, navê miriniya Heso li dinyayê belav bû. Hê jî ew kul û hesret bi xalid Begê re ye. Bi çend sîwariyên xwe ve hat li mala Qulixan de rûnişt. Xalid Begê ji Qulixan re got: “Nazê bide

min! heft hezar qalenê wê çek xelatê wê ve ezê bidim. Heger babê Nazê qîma xwe neanî, tu li mala xwe rûne qarişa wê nebe, ez heme” Ji ber ku ji berê de gazî mala babê Nazê kiribûn. Ew jî hatibûn. Di mala Qulîxan de li hev rûniştin û li hev hatin. Naz xwastin, şîraniya wê birin û wê xelat kirin. Nazê bi stûxarî rabû ser xwe û wisa got: “heyra ew çî kafîrîstanî ye ku hûn bi min dîkin? Zilamê min sax e.” Wê gavê, nîv meleyekî ku li civatê paldaye, bi meqseda ku çend qirûş pereyên markirine bistîne, radibe ser xwe û dibêje: “babo xira xira we çiyê? Wele Heso miriye û min Heso bi destê xwe şûştiye” li ser vê derewa male, Nazê bidin. Wexta ku Nazê dibin, riya wan bi wir dikeve, di ber geliyê Zîlan Çemê hesen Evdalê re derbas dibin. Nazê xêlyê xwe dadigerîne û dibêje: “xwedê ji we razî be! hûn çî kes in, çî qewmîyet in, dînê we û mezheba we çiyê?” Tev bi hev re gotin: “Em mislimanin”, Nazê li wan dagerand: “Ne xêr hûn ne misliman in. Ew kirina we di nava tu dînê de tune(nabe) çiyê hûn vê kafîrîstaniya hanê bi min re dîkin. Heger hûn misliman in, ji min re misade bikin, ezê herim zilamê xwe bibînim, xatirê xwe pê bixwazim. Ezê xwe pê helal bikim. De tu sîlah û qeweta min tune, Xwedayekî min li jor heye, bila qebûl neke”

Di nava kerwanê de dubendiyek çêbû. Rabû hinek ji wan gotin: “lawo wele ev kafîrîstanî ye, kesî tiştê wisa nekiriye” Welhesil ji nazê re misade kirin, du mirov jî wek şahid bi Nazê re şandin ku li ser devê Heso bibin şahid û Heso ji Nazê berde. Nazê hat bi ser holika Heso de sekinî. Heso nexweş e, xeyis e, heya Heso ji bayê felekê tune. Ketiye halekî ku ne hal e. Xêr û şerê Heso tev di binê wî de ye. Kezeba Nazê şewitî hate xwarê. Nazê di ber xwe de got: “Niha ez bi wî halî ez xatirê xwe jê bixwazim, ew rihê ku heye jî wê here, ezê bibime sebebê qetla wî Heso di wextê xwe de kêfçî bû, henekçî bû, ezê kilamekê ji Heso re bibêjim. Heta hîşê wî were serê wî, ezê xatirê xwe jê bixwazim” Nazê li ber serê Heso sekinî û dest bi gotina kilama xwe kir:

Nazê dibê herê dewraaaanê dewraaaanêê dewraaaanêê

Le nazê dibê Heso birîndarooo sibeyêê

Ezê bi diyarê geliyê zîlaaaan bi bi çemê Hesên Evdalê dikevim ji xema dilê min ji te re bi dar kinêr êê

birîndarooo tê digere refên qaz û qûlingan bi lîngêêên xwe digere ji xwe re bi nikûlê xwe diçêêê û

Kesî nedî dewr bedîlî zemana salox nedaye, bira çawa rabe jinbira xwe di mala xwe de bide mêr ê, sîwarooooo

Axx were wereeee ax wereee birîndaro

Hayîî haa ha hî hî hî

Heso serê xwe ranake cewaba Nazê nade. Ji Heso kirî ku Nazê hatiye van tekîfê acî lê dike. Dilê xwe de dibêje: “Halê min, kula min derd û birînen min ne bes in, ew hatiye tinazê xwe bi min dike. Ev rihê ku heye jî distîne” Qet serê xwe ranake.

Nazê kilama xwe berdewam dike:

Nazê dibê herê dewraanê, dewraanêêê dewraanêêê
 Lê Nazê dibê Heso birîndaro sibeyêêêêê
 Ez bi diyarê geliyêêê Zîlaan bi çemê Hesenê Evdelê dikevim dilê min bi demar
 êêêê
 Kuro malxirabo bejna min bilind e, ji te re pîra li serê heft riya kulîlka
 duwaaanzdeh waran eee
 Ew îro sê roj û şevê min qedyaye, bi Xwedê xwezgîniyê min di mala Qulîxanê
 birayê te de li hev civîyanêêêêê
 Lê Heftêêê hezar qalanê min bi pênc heb çek gelo xelaataa min danêêêêê
 Nexweşo, birîndaro ka serê xwe rake, nizanim birînêêê te çi awa ne ê êhê
 Birîndaro ser xwe rake, qasekî ji xwe re li xemlaaa min mêzekêêêê
 Wele vanê du heb şahîd di navbeyna min û te de sekinîne, ez îro hatime xatirê
 xwe bi te dixwazim, ez nizanim birîneêê te çi awa ne sîwarooooo
 Axx wereeêêê ax wereeêêê birîndaro ax wereeêêê axxxx ay hahîhîîîî..

Belê Heso çavê xwe vedike. Nazê xêlkirî bi ser de sekiniye. Wek nîvxêlê li
 qarşî Heso sekinandine. Yeqîniya Heso ji Xwedê tê ku Nazê hatiye tekîlfa
 berdana xwe li Heso dike. Heso li xwe dinêre, li birîna xwe dinêre ku kurm di
 birînên Heso de dileyzîn. Kezeba Heso bi halê Heso dişewite. Heso ji halê xwe
 re, ji birînên xwe re, ji derdê Nazê re, li gorî qeweta xwe serê xwe radike wekî
 bersivê, dest bi kilama xwe dike.

Heso dibê;

Herê dewraaneeêêêê dewraaneeêêêê dewraaneeêêêê

Lê Heso dibê lê lê Nazê rebenêêê

Sibeyêêêêêê wezê bi diyarî Geliyê Zîlan li çemê Hesen Evdelê diketim,

Îro ji taliyêêê min û te re ji asîmaanan li min agir barîîî

Lê dilê min evdelê Xwedê ji hemî teyraaaa hêlîna teyrê narîîîêêê

Ewî haywanî hêlîna xwe çêkir ji asîmaaanê li binê qanatêêê reş û tarîîîêêê

Nazê tu bi xatirê Xwedê kî tu hatî xatirê xwe ji min dixwazî bi vê bi vê tekîlfa
 hanê te goştê canê min hêland kezeba min di nava min de kiriye parî parîî

Wele ez şa kirim ji Xwedayê xwe re êşa ku daye min bila nede tu kurê camêra,
 bila neyne serê tu canik û tu ciwana, heft sala xistibû canê wî pêxemberê kûrma
 xwarî Nazêêê axx were wereeêêê ax wereeêêê ez birîndar im

Hesooo dibê; Nazêêê te biçûkêêê li ber miradêêê te çav reşê bejin bilindêêê,
 gerdangazêêê, te sîng sipî ye belek berfa çiyakê li ser xalyazê, Heso çima pê ne
 kir miradêêêêê

Nazê tu bi xatirê Xwedê kî, tu hatî xatirê xwe ji min dixwazî, tu giyayê binê teze
 bike birîndaro bila ser xwe deeyne û razêêêê ax ay haîhaîîîî

Nazê dibê:

Herê dewraaneeêêêê dewraaneeêêêê dewraaneeêêêê

Lê Nazê dibê; Heso birîndaro sibeyêêêê û

Ez bi diyarê Geliyê Zîlan bi çemê Hesen Evdelê diketim dilê min hêlîna teyrê li
 etekeêêê

Nexweşo birîndaro jê firyanê refê qaz û qûlinga teyrekaaa per belekeeeê
 Ez bi qurbana te me, gunê xwe bi halê xwe neyne, ezê çoka xwe daynim serê
 xwe li ser çoka min deyne, te rabe rûnê destê xwe veke, dûayên nexweş birîndar
 li cem Rebê Alemêê yek bi yekeeeêê
 Ez bi qurban rabe emê dûayekî ji rebê xwe re bixwazin Xweda Xwedayekî
 mezin e, belgî êşa canê te li canê min peydekêêê
 Bila ez piştta Hesokê xwe ji kesî re nabime bermalya mala teze sîwarooo axx
 were wereêêê ax wereêêê birîndaroooo hahîîî
 Heso dibe.....

Piştî ku Qulixan û hate malê, jina wî biqasî nîv metre lêva xwe kirî hat pêşiya
 Qulixan. wê rojê tim di dilê xwe de digot : “ wele gava ku Heso bimire û
 Qulixan jina birê xwe li xwe mar bike, Xwedê wekîl e, ez çûm av û av. Ew
 kelemeka giran e, li pêş çavên min, ezê îtrafiyeka mezin bêxim stûyê Nazê ku ez
 jê xelas bibim.”

Pîrela Qulixan çavê xwe girt û devê xwe ji mêrê xwe re vekir: “Qulixan , tu ketî
 xewê, heya te ji bayê felekê tune ye!

Qulixan got:

“xerê çi bûye?” Jina wî devam kir: “Nazê heta berê sibê, xew jê re tune ye, li
 pêy xortê xelkê digere. Sibê di mala te de, jin bira te rabe bi xortê xelkê re
 bireve, mirina mezin ev e. Oxweşikê kesî li mirinê nayê. Emê jî bimirin, kurê
 me jî bimire, babê me jî bimire lewra ku însan tiximê mirinê ye, em çêbûne ji bo
 mirinê. Mirina mezin ev e ku jin bira te rabê di mala te de li pey xortê xelkê
 bireve. Xeberek ji bavê wê re bişeyne, bila were qîza xwe bibe, li mala bavê xwe,
 çawa dike bila bike, namûsa wan e, eleqa me jê tune . birayê te êdî miriye, tu
 xêra birayê te ji te re tune”Qulixan bi xebera jina xwe kir, xeberek ji mala babê
 Nazê re şand û got:“Va ye birayê min miriye, werin qîza xwe bibin”Belê, navê
 miriniya Heso li dinyayê belav bû.hê jî ew kul û hesret bi xalid Begê re ye. Bi
 çend sîwariyên xwe ve hat li mala Qulixan de rûnişt. Xalid Begê ji Qulixan re
 got:

“nazê bide min! heft hezar qalenê wê çek xelatê wê ve ezê bidim. Heger babê
 Nazê qîma xwe neanî, tu li mala xwe rûne qarişa wê nebe, ez heme”Ji ber ku ji
 berê de gazî mala babê Nazê kiribûn. Ew jî hatibûn. Di mala Qulixan de li hev
 rûniştin û li hev hatin. Naz xwastin, şîraniya wê birin û wê xelat kirin. Nazê bi
 stûxarî rabû ser xwe û wisa got: “heyra ew çi kafîrîstanî ye ku hûn bi min dîkin?
 zîlamê min sax e.” Wê gavê, nîv meleyekî ku li civatê paldaye, bi meqseda ku
 çend qirûş pereyên markirine bistîne, radibe ser xwe û dibêje: “babo xira xira we
 çiye? Wele Heso miriye û min Heso bi destê xwe şuştîye” li ser vê derewa male,
 Nazê bidin. Wexta ku Nazê dibin, riya wan bi wir dikeve, di ber geliyê Zîlan
 Çemê hesen Evdelê re derbas dibin. Nazê xêlyê xwe dadigerîne û
 dibêje:“ xwedê ji we razî be! hûn çi kes in, çi qewmîyet in, dîne we û mezheba
 we çiye?” Tev bi hev re gotin:

“Em mislimanin”, Nazê li wan dagerand: “Ne xêr hûn ne misliman in. Ew kirina

we di nava tu dînî de tune(nabe) çiyê hûn vê kafirîstaniya hanê bi min re dîkin. Heger hûn misliman in, ji min re misade bikin, ezê herim zîlamê xwe bibînim, xatirê xwe pê bixwazim. Ezê xwe pê helal bikim. De tu sîlah û qeweta min tune, Xwedayekî min li jor heye, bila qebûl neke”

Di nava kerwanê de dubendiyek çêbû. Rabû hinek ji wan gotin: “lawo wele ev kafiristanî ye, kesî tiştê wisa nekiriye” Welhesil ji nazê re misade kirin, du mirov jî wek şahid bi Nazê re şandin ku li ser devê Heso bibin şahid û Heso ji Nazê berde. Nazê hat bi ser holika Heso de sekinî. Heso nexweş e, xeyis e, heya Heso ji bayê felekê tune. Ketiye halekî ku ne hal e. Xêr û şerê Heso tev di binê wî de ye. Kezeba Nazê şewitî hate xwarê. Nazê di ber xwe de got: “Niha ezz bi wî halî ez xatirê xwe jê bixwazim, ew rihê ku heye jî wê here, ezê bibime sebebê qetla wî Heso di wextê xwe de kêfçî bû, henekçî bû, ezê kilamekê ji Heso re bibêjim. Heta hîşê wî were serê wî, ezê xatirê xwe jê bixwazim” Nazê li ber serê Heso sekinî û dest bi gotina kilama xwe kir:

Nazê dibê herê dewraaaanê dewraaaanêê dewraaaanêê

Le nazê dibê Heso birîndarooo sibeyêê

Ezê bi diyarê gelîyê zîlaaaan bi bi çemê Hesên Ewdalê dikievim ji xema dilê min ji te re bi dar kinêr êê

Birîndarooo tê digere refên qaz û qûlingan bi lîngêêên xwe digere ji xwe re bi nikûlê xwe diçêêê û

Kesî nedî dewr bedîlî zemana salox nedaye, bira çawa rabe jinbira xwe di mala xwe de bide mêr ê, sîwarooooo

370-DESTANA SALIHÊ NASO Û KEJÊ

Salihê Naso ji Silivî ye. Ji maleka xanedan e. Nêviyê Evdîn Paşa yê Gurgîn e. Wî nav û dengiya xweşik bûn û bedewbûna Kejê ya keça Terhan Axa bihîstiyê.

Jê re gelek meraq çê bûye ku hela Kejê yeka çawa ye gelo?

Rojekê xwe girêdide û berê xwe dida mala Terhan Axa

-Selamûn eleykûm

-Eleykûm selam

Li qonaxa Terhan Axa jê dipirsin:

-Xortê delal tu ji ku yî? Çi digerî?

Salo dibêje:

-Ez ji xwe re li kar digirim

Bala xwe didine; bi rastî xortekî nazikê û şimşaq e.

Qet naşibe karkeran. Peyê kar nîn e.

Jê dipirsin:

-Tu ê şivaniyê kar bikî?

Dibêje, Na

-Gavanî kar bikî?

-Dibêjê: Na xêr

-Rencberî, cot, mot....?

Salo dibêje:

Welleh ez wan jî nikarim bikim.

Lê çavên Salo lê ye ku li nav malê karekî bi hêsanî Kejê bibîne, gelo ka yeka çawa ye? Jê dipirsin

-Lê tu dikarî çi karî bikî?

Salo berê xwe dide Terhan Axa û dibêje:

-Axayê min. Hema ez li nav malê xizmeta mêvanên te bikim. Ez ji wan re çay û qahwê bikelînim.

Terhan Axa dibêje:

De ka hela rabe qehwekê çêke em bibînin

Hela tu dizanî çêkî an na?

Salo rabû qehweyek keland anî îkramê Terhan Axa kir.

Êde, Salo mirovekî xanedan e

Timî xwedî mêvan bû. Ev yek di tilî û pêçiyên wî de xuya ye.

Terhan Axa tama qehwa wî pir dicibîne, û dibêje:

-Baş e. Hema li nav malê ji mêvanên min re çay û qehweyê te bikelîne xizmeta mêvanên min bike bes e. Tişteki din ji te naxwazim.

Terhan Axa, ji ber xizmeta Salo ya qenc gelek kêfxweş dibû. Salo salek û salewext jê re xizmet kir. Xulamiya wî ya nav mala kir.

Lê, hîna çavên wî bi kejê neketibûn. Salo êdî li berxwe neda û rojekê bi şawqa sibê re xwest, hesreta dîtnina Kejê ji dilê xwe derx. Salo, xwe di alî malê de qeliband û kete oda Keja gulî sor.

Ku kejê jî li ser nimêja sibê ye. Çavên Salo û Kejê bi hev ketin. Bi awirên çavan li hev mat man. Devê herduyan jî bi hev re vekirî man. Tîra eşqê li herduyan jî ket û birîneka kur di dilê wan de vekir. Wekî Leyla û Mecnûn şewq dane hev. Ne Kejê pirsî ku ew kîye û ne jî Salo deng kir.

Salo zivirî derbaşî alî mêvanan bû. Lê, êdî Salo ne Salo, ne Saloyê berê ye. Damarên qîştî wî qetiyane. şûşeka dilê wî hatiye şikestin. Ji aliyê din, Kejê jî bi eynî rengî, rewşa wê jî ji ya Salo ne çêtir e. Tîra eşqê di wê de jî kar kiriye.

Salo, sê salan li mala Ferhan Axa xizmet kir. Lê ne rojek ji nava rojan Salo got dilê min li Kejê heye û ne jî Keje got dilê min ketiye Salo. A wer di halê xwe de man. Li wî navê lawê mîrê Palo hat Kejê ku Kejê ji xwe re bixwaz e û qelenê wê da û daweta xwe li dar xist. Dema ku berbûyên Kejê hatin û ew kirin bûk, li hespê sîwar kirin û birin. Salo jî stûxwarî li dû wê nêrî û qirîn ji dilê wî çû. Salo, rabû berê xwe da aliyê odê û ji Ferhan Axa re got:

-Axa bi xatirê te

Ferhan Axa bi vê gotina Salo şaş û metel ma û got:

- Lawo Salo, ma te xêr e! Ecela te çiyê? Lawo tu ye bi ku ve herî? Ez ji te razî û tu jî ji min razî bû. Ma çima bi xatirê min?

Salo zivirya jê re got:

-Axa, ne ku navê te tenê axa ye. Welle, ez ji te re xatir im. Mêvanên min jê te

zêdetir in. Ez vaye serê sê salan e ji te re xulamatiyê dikim. Ma tu rojeka ji nav rojan negot; Tu kî yî, lawê kê yî û çi digerî? Te rojek ji nav rojan ne got ku lawo, derdekî te heye an na? Te her tim dixwar û vedixwar, tu li ser piştê radiza. Te qet tê dernexist ku derdekî min heye?

Ferhan Axa got:

-Lawo Salo, ma derdê te çi bû? Gelo derdê te Kejê bû? Lawo ma te bi gota minê Kejê ji te re bikira qurban. Ma tu niha dibêjî, êdî ez çi bikim.

Salo rabû xatir xwast berê xwe de aliyê mala xwe. Lê belê, taya evînê ketiye bedena Salo û tîra eşqê lê ketiye. Tu tebat nayê kê. Salo, ev car rabû xwe bi axatî û rumanî girêda, berê xwe da bajarê Palo. Çend caran di ber derê lawê mîrê Palo re çû hat. Bala lawê mîrê Palo pê ket ku ew û jina xwe Kejê li balkona qonaxa wî de rûniştine. Lawê mîrê Palo jê rik girt û ji xwe re got; Gelo ew kî yê? Lawê mîrê Palo zivirî ji jina xwe Kejê re got:

-Ev xortê han bû çend caran li ber derê me re, tere û tê. Min ew xortê hana qet tucaran li welat nedîti ye. Nizanim ew kî ye? Wê demê Kejê dibêje:

Ev xortê han, xulamê mala bavê min bû. Sê salan ji mala bavê min re xulamî kiriye. Êdî wer xortekî maqûl û cindî ye, bi namûs e. Êdî wer însanekî baş û qenc e. Mirovekî awa çê nehatiye dinya ye.

De Kejê got û got... Yek lê kir hezar

Ewê demê mîrê Keje:

Madem tu ê hewqas salixên wî dizanî. Hela bila were seyisiya hespên me bike.

Lawê mîrê Palo gazî Salo kir got;

-Xortê delal kermke were jor e.

Salo derket jor.

-“Selameleykûm”

-Elekûm selam mîrê Kejê got.

Xorto, xanima min gelek salixên te dan. Ez dixwazim tu seyisiya hespê min bikî. Salo ye ku tîra eşqê lê ketî, çi karî bide wê bike.

Salo got:

-Ser çavan bila be mîrê, ezê seyisiya hepên te bikim.

Salo, salwext ji lawê mîrê Palo re seyisî kir. Lê ne rojek nava rojan Salo ji Kejê re got; rojekê wexta limêja sibê de li alî oda Kejê qeliband û bi Kejê re nimêja sibê kiriye û destê xwe ji Xwedê re vekirine û jor de hêstirên çavê wî tîn xwarê. Demê tehammûl di Salo de namîne û deng li Kejê dike û dibêje:

Lê zeriye, lê zeriye, lê zeriye lê zeriye

Lê zeriye sibehê tu sekiniyî li ser nimêje

Tê destên xwe li ber rebê alem vekiriye meqset û miraz
dîlê xwe dixwazî

Te stûyê xwe xwar kiriye ji ber eşqa dila ra

Ez nizanim tu duayan dikî an nimêj dikî

Malxirabê ez nizanim vê sibehê çi dibêjî

Te Salihê Naso kiriye dîn û heşaşê û bajarê Palo

Malxirabê te wî kiriye xulam û seyisên hespa
E de vaye, ev çend salên min qediyên ez ji aqil bûm
Ji ber êvîn û sevdâyê te, ez kirim kerr û gêj.

Wê demê Kejê li Salo vedigerîne û dibêje:
Lo de lo lo lo de lo lo, Salo lawo de lo lo
Êdî ava reş bi çavên te de nehata
Kuliyên zimanê te nexwara
De vê sibehê şevqa sibehê li me ronî kir
Stêrka sibhê li me sipî kir
Te sê salan ji bavê min re xulamû nav malî kir
Te salekê ji mêrê min re seyisî kir
Ava reş di çavê te de nehatibû û
kuliyên zimanê te nexwaribû
Mademkî çavên te di bejna Keja gulîsor de hebû
Heta niha çima te negot te bi derengî kir.
Êdî heydê, de heydê Salo lawo de heydê
qonaxa me dûr e

Salo li Kejê vegerand û got:

Lê zeriye, lê zeriye, lê zeriye lê zeriye
Berê şevqa sibê li me ronî kir
Stêrka sibê li me derket û spî kir
Min sê salan ji kûçikê bavê te re
xulamî û navmalî kir
Min salekê jî kûçikê mêrê te, lawê mîrê Palo
re seyisî kir
Malxirabe tu nizanî;
Gava çavên min bi bejna zirav,
eniya gewr gewdeyê mezin
Cilên şereşên dikanî û etarên berberî
Top û melesên têrkanî,
xizmên ridwanî li pozê te ye mêkewî
Û bi awirên çavên te yên reş û belek diketin
Devê min dihat girêdan,
Malxirabê pê re zimanê min nedigeriya
Min ji awirên çavên te fedî kir
Êdî haydî de haydî gulîsora min de
haydî qonaxa me dûr e
Kejê li Salo vedigerîne û dibêje:
Êdî lawo Salo bangî bi min bangî
bangî bi min bangî

De rabe xwe girêde, dîsa weka caran
bi şal û şepikên qehwerengî
Mademkî dilê te di min heye
Malxirabo tu yê navê min û xwe li nav
bajarê Palo nekî dengî

Salo li kejê vedigerîne û dibêje
Ez Salihê Naso yê sebî û dîn im
Xwediyê şûrê dev bi êşîn im
Ez teyrê doxanê bask êşîn im
Hêçim. Lawê Evdîn paşayê Gurgîn im
Ez qetaban radikim, kostek û zincîran diqetînim
Ezê yan vi sibehê serê xwe bilind ber rîman û şûran
Yan jî ezê bi destê Keja gulîsor bigirim
Ji xwe re ji bajarê Palo bigirim.

Di vê heycana wan, lawê mîrê Palo mêrê Kejê di ser wan de tê. Salo direve û Kejê di hundir de tê girtin. Lawê mîrê Palo, Kejê ku digire dest û lingên wê li kelemçan û li qeydan dixîn e û davêje pişt heft deriyên hepsê, bêqatix ku ew bê kuştin.

Saloyê ku ji bajar reviyaye, van tiştên diqewîmin pê dihese û cardin bi dizîka vedigere nav bajar dihere ber hedadan. Ew heft deriyên hepsê yê hesinî ku Kejê xistine pey wan, kilita wan deriyan û wan hesikaran çêkirine. Salo xwe diavêje bextê wan hesinkara(hedad) ji Salo re dibin alîkar û Salo şevê nîvê şevê tevayî deriyan vedike û li ber serê Kejê rûdine. Kejê jî hema ku nefesa dawîn tê de maye. Ne bi du çavan bi hezar çavan ji halê xwe re hêstiran dibarîn e. Salo, dest û lingên Kejê ji kelemçan û qeydan vedike û bi destê Keja gulîsor digirê û ji bajarê Palo direvîne. Diçe xwe diavêje ber bextê Hesên Paşa ku jî mêrê sê jinan e û mîrê Çêrmûgê ye.

Salo û Kejê piştî ku heftekî li mala Hesên Paşa dimînin. Kejê, rojekê li nav derî sekiniye û destê xwe avêtiye vî alî û wî aliyê derî. Hesên Paşa jî, kalekî heftê û heştê salî ye û misînê destmêjê girtiye çûye ji xwe re detlimêja xwe girtiye û tê, di vê gavê de tê çavên wî li nav derî bi Kejê dikevin. Ji xwe , Kejê jî berê xwe daye tevê û şewq û şemala xweşik bûna Kejê û zêrên di sîng û ber û di zend û bendên wê de neketine nava hev. Ew şewq û şemala han li li ser çavên Hesên Paşa dikevin. Hesên Paşa ji ber şewq û şemala Kejê dixeriqê, ji xwe re diçe û dikeve. Kejê ku vê yekê dibîne, dihere destê wî digire û dibêje:

“Apo apo çi bû bi te?”

Hesên Paşa çendî çavên xwe vedike û li Kejê dihere, cardin dixeriqe û ji xwe diçe.

Paşê xulam wî radikîna tînin hundir. Hişê wî tînin ser wî û dibêje:

-Ew kî bû? Ew kî ye hatiye mala me? Kî jê re dibêjin?

-Ew Kejê ye? Salo Naso ew revandiye haniye mala me.

Wê demê Hesên Paşa dibêje:

“Xwedê seyda(nêçîra) min haniye ber lingê min”

Hesên Paşa, xwedî şeş sed leşkerên sîwarî ye. Gelek xulamên wî hene û ew welat jî tev di bin destê wî daye.

Hesên Paşa dibêje:

“gazî xulan bikin” û hema fermane derdixe.

Salo bigirin bavêjin zîndanê. Ji xwe Xwedê seyda min haniye ber lingên min. Ezê Kejê li xwe mar bikim. Bila, Salo jî li zîndanê di hefsa de bêqatix bimîne û bimir e.

Xulam Salo digirin dibin davêjin zîndan e. Salo radibê ji zîndanê nameyekê ji Hesên Paşa re dişîne ku tê de wiha nivîsandiyê.

“Hesên Paşa îro tu paşayekî mezinî. Hewqas welat di bin destên tê de ye û hewqas jî leşkerên te hene. Tu vê bêbextiye hana li min dikî. Lê heta dîrok hebe, wê behsa vê bêbextiya te bê kirin e. Madem çavê te li Kejê ye qet nabe vê bêbextiya han. Tu were min berde û destên Kejê bigirim em ê herin. Paşa leşkerên xwe li binya malan di dû me bişîne pêşiya me, bila ma me bikujin û Kejê bigirin ji te re bînin. Ma ez teyr bim ezê nikaribûm ji nav destên te bifirim”

Hesên Paşa dibêje:

Aynî wek Salo dike, bi xulamên xwe re dibêjin herin Salo ji zîndane bi derxînin. Xulam diherin Salo ji zîndanê derfînin û zikê wî û Kejê têr dikin û wan berdidin û diherin. Ji xwe Hesên Paşa hemû rê li ber wan dibirîn. Salo û Kejê bi kîjan rê de herin leşkerên Hesên Paşa pêşiya wan in.

Salo û Kejêç riya ku tê diçûn pêncî sîwar li ber bûn. Sîwarên di jor de gazî Salo kirin û gotin: Berxê, keçikê bihêle û here, te heyf î, em naxwazin te bikujin. Salo Kejê di rê da hişt û reviya. Sîwar hatin dest avêtin Kejê ku berin lê, keçik nehate dest û destê xwe avêtin guliyên Kejê bi darê zorê di erdê re de kaşkirin. Wê demê bi qîrinaya Kejê deng li Salo kir û got.

Lo nere lo nere law Salo nere

Êdî min tu bi qurbana guliyên egalên gerandiye

Hela tu ya bi careke li pey xwe vegere binêr e

Çawan bi destê Keja te ya gulîsor girtine

Di rê de kaş dikin bi darê zorê

Dibin ji mêrê bi sê jinan, kalê heftê û heştê salî

Wê demê damara mêraniya bi Salo digir, di ser Kejê de ve digire û dibêje.

Lê Kejê, ez Salihê Nasoyê Sebî dîn im

Ez xwediyê şûrê tûjê dev bi êşîn im

Ez wekî teyrê bazê dev bi xwîn im

Ez berxê mala Evdîn Paşayê Gurgîn im

Hela tu îro li mêran temaşe bike

Ez çawa Hesên Paşa bi tevî pêncî sîwarî

Çawan bikujim, bi qurbana guliyên sor î egalî bikim

Û li dora Keja gulîsor bigerînim.

Ji xwe, çavên Salo sor bûne û demên mêranîyê pê girtiye. Dest davêje şûrê xwe, dikeve nav sîwarên Hesên Paşa. Mêr ew e ku ji mala xwe nehatibû. Salo hemîyan dîkuje û bi destê Kejê digire û her yek li hespekê sîwar dibe û berê xwe didin welatê Silîvan. Dikevin deşt û beriya û welat bi welat digerin. Welhesil diherin mala kîjan axayî, tim çavên wan li delal bûna Kejê ne û li pey kuştina Salo digerin. Paşê diherin mala axakî û ew jî wê bêbextiyê bi wan re dike. Salo dixapînin û bi xwe dibe seyde û li çolê bi bêbextî wî dikujin. Vedigerin tê û ji Kejê re dibêjin bila serê te sax be. Seydvanên xelkê îro bi xelatî Salo kuştine”

Kejê bala xwe dide, bi rastî jî Salo hatiye kuştin. Û wê axa jî wê li xwe mar bike. Radibe, nîvê şevê xencerê xwe ya Soranî, ji ber xwe dertêxe û xwe davêje ser xencerê û xwe dîkuje. Kejê û Salo miradê nagihêjin ser mîradê xwe.

Lê Kejê xwe neda dest wan Axaên genî jî. Bila emê li diyaya heq bi hev re bizevicin.

Azadiya welat; Roşan Lezgîn

371-DESTANA SEYRÊ Û ELIYÊ MAMED

Qor Hesên. Qor Mehmed birayê hev bûn, di welatê Hesena û Heyderan de bûn. Motik morîka bitir î têr bûn. Tê malê wan bavête wê ava çeman biçiqanda. Xwişkêka wan hebû, nav û dengê wê li belîta welatan, li welatan, li şaristanan, bila camêr ji Heyderan ne çêtir, li der û dinayê belav bibû.

Navê wê re digotin Seyrê.

Yek çawa bû?

Yeke nimzek e, xan menzîl e, kemal kiroşk e

Bisk bi têl e, pêşmal şîn e, ser bi zêr (e)bû,

Sîng û berê wê kumalê kumelbavê spî ne,

Berfa çiya ku bikeve, zozanên Şerefedîn e.

Şevê kete nîvê şevê û pê de yek boz li ser sîng û berê xatûna sîng spî ku ji xwe re bîne Cenneta Baqî,

Ez herim koçeriyê sêva qeşaret di boxaza kumalê kumal bavê te daniye,

Sibhan jê re geylan tu dibê qey kiroşka birije,

Navqa xwe ji xezalê diziyê, şewq û şamala heye jî diavêje çol û çiyên,

Davêje behra ber piştê gamasiyan.

Mewîjekê dixwe, ji qirikê heta navikê xuya dike,

Tu dibê yarebî Xwedêo bixwe bixwe, ji xwe re li wê xezalê mêzeke.

Ji nav bajarê Farqînê du caran sê caran şandin heta qirsa ser cîla wan kirin,

Ji êvara Xwedê de heb heba serê şekir dişkînin û fincanê qahwê dihilfirînin.

Axa bi kêf û aşqê di odê de dibin û tînin.

Heçkî keçik e destê wê ji erzaqan, ji xwarinê,
 Ji teklîfê vala nebû ha ha dişînin wî aliyê odê.
 Kêliya şewqê di qere bamnagê şevê û pê de,
 Şev qar bû, got bi Xwedê û pexember heçî misafirê birayê min,
 Cemalin, ez ê meyzînim ka hatina wan ji bo çî ye gelo?
 Ji xwe re rûnişte li ber şibakê li ser şibakê pêl kirin û meyzandin,
 Ji xwe wilo hesisî serê ştexaliyê binê ştexaliyê wana gotina keçikê anî
 meydanê.
 Got; birûz di bavê kerê de. Ez vî qasî min ji xwe re bêvila heridandiye ji
 Beglerê Farqîne re.
 Heçî keçikê asil e, kurapekî wê heye, jê re dibêjin Eliyê Mamed.
 Ahl û qenemîşê pepûko tunîne.
 Divê boçamişîk mala wê de bi ard nabe
 Pîrek diya wî heye, sal çûne mehe mane, meh çûne roj mane,
 Li ber qederekê li ber pîfekê ye. Mal û meydanê wî ku heye,
 Bizineke wî heye, bi çavekî ye ev qasî zengîn e.
 Hayvenê mitqalkî qelen di hûçkê pepûko de nîn e.
 Keçikê digot rebî ma ev jî li derê dinyayê heye,
 Ku destê min û Eliyê Mamed kurapê min, ji hev du qut bibe.
 Hema çawa be, kurapê min e û ji agirê bavê min e.
 Carekê ku biqewimê stûnka hesinî,
 Ji dil û kezebê her sê birayê min e,
 Hema çawa bê, ji Beglerê Farqînê miqedim tir e.
 Keçikê devê xwe kir bin guhê pîrerka xwelî li serî,
 Got “pîrê”
Got “çî?”
 Got; “ez di bextê te û Xwedê de tu bi kêrî qasîdekî naye pîrê?”
 Got; “Haw lawo devra ku ez lê me hedê bavê kê ye. Pîrê”
 Got; “çî?”
 Got; “Ez di bextê te de û Xwedê de,
 Xwe bi mala Eliyê Mamed bigihîne.
 Bê Elî şûrê te qusandiye,
 Ku qusandiye, destê te di ava sar û germ de be,
 Ji du seetan ber jor ve wele ji te re nema,
 Ez ji destê te çûm”
 Pîrê ji dewma xwe de rabû, bereketa xwedê lê be,
 Bi loka guran, bi teleba keran. Geh li vir û geh li wir,
 xwezka bi mala Eliyê Mihemedikê. Bê keçikê çî jê re goti bû,
 Bi dev jê re got ew ji dewma xwe rabû.
 Bi rebê alê mî got îcab heye ku carekê çavên min bi saxî li heyata dinyayê
 nekeve.
 Wê bêja kurapê, ma ne min şand û tu nehatî,
 Ji dewma xwe de rabû, bi zelûlî, bi keşkûlî; mexlum e,

Feqîrî zingara mêra ye,
 Xwedê teala neyne serê tu kurê bavan. Camêro ji hazira neçêtir.
 Kurik ji dewma xwe de rabû bi dilekî kul û şkestî,
 Heta lêxist de li vir û de li wir,
 Dûrî vê hizûrê dibêjin şewta pîreka zêde ye,
 Keçik berî wî hate civanê xwe.
 Keçikê halo meyxand ku kurapê wê ji wê de tê.
 Xwe dixelîne vî milî û milê din.
 Got rebê alemê heçî ku kurapê min ê, zarê reş be,
 Nû xeta simbêlan reş kiriye.
 Fihed dike. Ezê şerma kurapê xwe şikênim.
 Seyrê bankir got; pismamo Heyderî ne, dinya mîrat e dewin e,
 Ezê gotineke bêjim, nebêje dotmama Mardîn e,
 Agir bi mala bavê te neketo,
 Ev qas girêkê me di qehwe de rûniştî ne,
 Rabin bi çepî Seyra Golîsor bigirin ji welatê Hesên û Heyderan,
 Min birvîne.
 Ax loo loo loo pismamo
 Ewî bankir got;
 Dotmamê dem nabe, melek daxilî erda bin,
 Ferman ji derîka Stanbulê li me rabe,
 Tu zanî heveynê menqelkî bi qul, qelenê te ji min çênabê,
 Dûvê mişka li mala min bi ard nabe, ay Seyrê.

Seyrê bankir got;
 Pismamo hey li min hey li mi hayê,
 Kêfa der û dinyayê, heyam çûyeeee, bexil naye,
 Qima Seyra por kur bi te tê, qîma te bi Seyra dotmam naye.
 Loo loo pismamo, ax lo dotmam bi gorî !

Qasî wilo got;

Eliyê Mamed ji dewma xwe de rabû piyan.
 Bi mala apê xwe de beziya, hespikê mêvana bijart û aniya,
 Ewî pê girt û bi çepî Seyra Golîsor girt û li pişt xwe daniye.
 Seyrê bi dev gotê;
 Pismamo min bavêje hemika derika ji bav û kalê xwe de em qîm zirav in li
 ber barê xwînyan.
 Ewî bankir got;
 Dotmamê Heyderî ne, wekî ez zilam im,
 Tu pîrekî, tu li pey min, tu eleqa te jê nîn e.
 Lê lê lê Seyrê, ax lê lê dotmamê mîadê berê kurapkî kirîvkî me hebû,
 Li quntera çiyayê Evdilezîzê,
 Ji bav û kalan de kirîvê me yî xwîni ye,
 jê re dibêjin Hiseynê Dogbelê ne.

Eliyê Mamed ji dewma xwe de rabû bi çepî Seyra Gulîsor girt li piştî xwe dayniye.

Ya ew e ya Xwedê, kete bin Neylana Çol Biriye,
Elî kete dora Golê Gemiyan, di şengalê de bi xwe ve çûyî ye,
Di xale zibil, di xirba xezalan quluptiye,
Di şûva reşa xiriciye, di ser bîra Gurhurî derbas bûye,
Li ser bîra Xêredînê sêpek av vaxwariye.

Elî kete çiyayê Reş, çiyayê Êzîdi yê.
Beyêm li demê li dewranê, li vê ecebê, li vê tofane,
Diçe ku Hiseynê kirîvê xwe Hiseynê Dogbelê bigire,
Ema bi şaşîti dîkeve bi konê Îskanê Gulîxanê,
Ax lo lo looooo! Dotmam bi gorî.

Elî bi çepî Seyra Gulîsor girt û kete bin konê.

Got çaxa te bi xêr kirîvo.

Got bi xêr û silamet li ser çavê min û bavê min hatiye xortê Hiseyinyan.
Kirîvo min ji zû de bêriya Hiseyinyan kiriye emen(emin) got kirîvo min tiştêk deriyê rê kiriye.

Got çawa?

Got min bi çepî Seyra Gulîsor girtiye revandiye.

Tiştê ez pê hatime min bîhstiye hey lo lo lo.

Di qelbê xwe de Îskanê Gulîxanê malşewitimî got,
Li vê ecebê li vê dewranê ez li ezman heftan li Seyra Gulîsor digeriyam,
Halê hazir li erdê kete ber desta û lepiya.

Xwedan ferman min ranekê, Xwedê rihê min nestîne,
Ezê bikujim, ser Seyra Gulîsor mahr bikim li vî caniya
De lo lo lo de ax lo lo hey loooo.

Di qelbê xwe de got, bavo heyderî ne,
Heçî mêrkê Hiseynê kurmamê darê ne ji darê be heya kesî bi wan tunî ne,
Bavo ev dem e, çi dewran eeee !

Bangî kirê sê xotrên Îskanê xwe berjêr kire binê hawiza leulan e,
Heta anî malekî misliman e.

Li ber çoka wî rûniştiye got;

“Wa Seyda !” Got libê çi?

Welle ez li ezmanên heftan li Seyra Gulîsor digeriyam,

Helal û hazir li erdê kete ber dest û lepiyê min, divê bi te re bişînim sê xortên Îslana piçekî ku bi eksî ye.

Du kêliya çû wî aliyê çû dawî ye.

Çav kire xortê Yêzîdî ye, min divê wî xortî li xinceran bixin,
Seyrê mehr bikin li vî caniya lo lo looo ax lo lo ax !

Ewî bankirê got;

Kirîvo hewce nîne.

Got hema ji vir û ha de eleqa te jê nîne,

Hey lo lo de lo lo kirîvoooo loo !

Mele ji dewma xwe de rabû, kitaba xwe di bin çengê xwe de zept kiriye,
 Rê nîşan da sê xortên Îskana piçekî ku bi eksî ye,
 Sê kêliya çû vî aliye û çû dawî ye.
 Mele kitaba xwe derxist sê seatan jê re nesihat kiriye,
 Îskanê gulîxanê dêhna xwe bide, ma bû li ber devê deriyê,
 Aman dêhna xwe bidê Eliyê Mamed bankire got;
 Seyda de weye got tu ji min re bêfêde ye.
 Elhemdulillah em zanin ku dînê heq dînê me ye hey lo loo !
 Mele got;
 Lawo ez rabim, yeke pak im,
 Ezê bi wê Qurana heq û zelal kim,
 Îşev ezê li çiyayê Îskana dotmama te li te mehr kim.
 De lo lo ax de lo lo hey lo loo !
 Ema de lawo de tune, Alif axa paşekî pir mezinî,
 Tu kanî destê rastê bide destê min e...
 Qasê destê rastê kiriye, Seyrê enîşka xwe li ya wî xistiye,
 Ewî destê çepê da bû destê wî ye.
 Mele banq kirê got;
 Lawo dem nabe,
 Ferman ji derîkê Stanbolê li me rabe,
 Di dînê me de destê rastê çepê qabul nabe.
 Got;
 Seyda de hêye, em hêviya xwe dikin ji Xwedê ye,
 Belkî Allah Xwedê teala li vê dinyayê,
 Li wê dinyayê min efû biki ye,
 Îşev di dînê me de destê çepê qebul bibe ye.
 Melê kir û nekir tiştek jê fam nekiriye,
 Ewî destê çepê qenc bi qîmê zept kiriye,
 Çav kire xortê Yêzîdî ye.
 Mele got wî deh qeza kiriye,
 Heta dotmam wî lê nîkeh kiriye lo lo ax de lo loooo!
 Mele ji dewma xwe de rabû piyan,
 Piştta xwe rast kir û der qûna xwe weşandiye,
 Çû Îskanê Gulîxanê kirye,
 Ew gotin û galgal jê re gotiye.
 Erê got;
 Kirîvo de tune, min kir û nekir destê rastê neda destê min e,
 Min destê çepê qenc bi qîma zept kiriye,
 Çav kir xortê Yêzîdî ye,
 Kesî bav û bapîrê xwe bi bîra xwe neaniye.
 Îskanê Gulîxanê malik şewitî, got;
 Seyda ezê rabim lez bikim, bilezînim.
 Bi Şêx Hadî melekê Tawiz kim,

Ezê di îşev de rihê te di kortika milê te de biderînim.
 Heçî melê ne, esas xaînin.
 Melê got; Tu zanî çiyê?
 Got; çi ? Got; çima hûnê min bikujin? Got; Çawa?
 Got;
 Xort û qîzên haha ji welatê Hesan û Heyderan hevdu revandine tişteke naye
 bîra wan,
 Wê niha zendê weke berfa zozanan di bin serê hev re derbas kin,
 Bi kevin xewa şêrîn Kêliya ku di xew re çûn ezê şûrê xwe bi xirm li ser
 kirkirka dilê wî bixînim.
 heta ku bi temar nekim, wey li min heram be ku ji vî welatî ji vî meskanî
 herim.
 Seyda got;
 Bi vî rebî elemê, kesî şiretek wekî ya te li min nekiriye,
 Îro bêgê min dinihêre,
 Ji êvara Xwedê de dêhna xwe bide Îskanê Gulîxanê malikşewitî,
 Weke mirîşkan hek pê re.
 Ewî lingê xwe deranî.
 De bi qelebîska çûyi ye.
 Meyzandina ku meyzand,
 Heqîqetên wekî zendê wekî berfa zozanan di bin serê hev re derbas kiriye.
 Xir xir li qirka wan ketiye.
 Dêhna xwe bide îskanê Gulîxanê malikşewitî ye go çip û qulipte koza wî ye,
 Çû li ber serê Eliyê Mamed lawîkê rêwî rûniştîye,
 Hey lo lo loooo de ax lo lo.
 Erê çaxa Îskanê Gulîxanê malikşewitî ye,
 Eşfû hilanî got xirp û li ser kirkirka dilê wî xistiye,
 Mîrata eşfûyê tûj e, mîna şûjin û derzî ye,
 Qederê du tiliyan di doşakê re avêtiye,
 Xwîn heriqî ser kulavê Xurîstanî ye.
 Seyrê li (imê) şiyar bûyi ye. Seyre destê xwe peland,
 Her çar tiliyên Seyrê kete devê birîna Eşfûyê Soranî ye
 Hey lo lo ax hey lo lo !
 Eliyê Mamed ji wî alî de bankir got;
 Seyrê dotmamê rabe bimeşe,
 ji bona xatirê Xwedê bes hêstiran bibarîn ser taqêkê xwe ye binex e.
 Lê lê kumalê, kumalbavê kêliya ku ez rûnem,
 Wele Seyrê her sê birayê te li sûretê dinyaya gewrik li şûna min xweş lê lê
 Seyrê, ax lê nemaye.
 Seyrê bankir got;
 Pismamo bi te re me, bi te re ,
 Bejna min kewokê bi şewq û bi per e,
 Min digot ez yeke helandî me ji canê te re.

Wa kurapo ez nemînim piştî te re ax lo lo dotmam bi gorî.

Eliyê Mamed ji wî alî de ban kir got;
Seyrê dotmamê heye,
Bejna te mîna minare ye, tak rihan li nav bexçe ye,
Ji vir û da de sûretê dinyaya gewrik ji min re bêfedeye hey lê lê lêêêêê.
Seyrê got kurapo ez xortekî pak im,
Ez tu qanûna qebûl nakim,
De piştî Eliyê Mamed kurapê xwe rebenê,
Ezê zewaca bavan li sûretê dinyaya gerik li xwe heram kim,
Ax lê lê Seyrê ez nemaye !.

Eliyê Mamed bankir got;

Seyrê dilê min kerkinî,
Dinya bû behra bêbinî, na na bi evdalê Xwedê sêlke sêlke sore hesinî,
pêdikî li ser, yeke li binî,
Agir bi mala bavê te neketê, pêşberî çavê min disekinî,
Hey lê lê lê Seyrê nameyê !
Seyrê dotmamê li min xafet e.
Berfê girtiye welatê Serhed e,
Dava namûsê xiretê zor û zahmet e,
Ku ew gawir be li miqabilî çavê min destê xwe bike stûkura te
De lê lê Seyrê, ax lê nemaye !
Seyrê dotmamê rabe bi lezke bilezîne,
Dew û derlingê xwe biçikîne,
Xwe bi konê kirîvê min Hiseyinê Dobelîng bigihîne.
Lê dotmamê bihar e şalûl dixwînin li min mizar e,
Belkî hema hêvî ya Xwedê ji min û ji te re bibe star e,
Wax dotmamê dilê min xemîn e,
Belkî înzallah destê Qor Sileman biçûk e bila (bira) hevdu bigihîne,
Ema, ez hêviya xwe ji Xwedê dikim bila heyfa min jî li erdê nemîne lê lê
lê Seyrê ax lê dotmamê ez bi gorî!.

Seyrê ban kir got;
Pismamo heya bi min wa ye,
Gotin û galgal bêfedeye, bejna min zirav e, minare ye,
Wekî takrihana li nav bexçe ye,
Kurapo çiqas bibêjim û nebêjim,
ji vir û ha de ji min û te re bêfedey ye lo lo de ax lo lo pismamo !

Seyrê got seyrê li min nemaye,
Li min destê li ber rûyayê,
Li welatê Hesen û Heyderan xwîniya sê birayê,

Piştî Elîkê Mamed xwîniya welatê Hesên û Heyderan,
Ezê xwe bixime qiri rexbika devê dêryayê, lê lê Seyrê ax lê nemaye !.
Seyrê bi çavên serê xwe dît ku kurapê wê zelûl û melûl bûye,

Eliyê Mamêd bankirê got;
Seyrê dotmamê de we ye,
Gotin û galgal bêfêde ye,
Bi rebê alemê ez pê zanim saet bi saet,
Kêlî bi kêlî rihê min evdalê Xwedê bi hewa kete çokê min bi xwe ye,
Çavê min bi qîm li bejn û bala te,
Li xeml û xêla te ye hey lê lê Seyrêêêêê !
Cara dudiyar bakirî got;
Seyrê dotmamê de we ye
Gotin û galgal bêfêdeye ela bi ela ser kursî heq raserî min û te ye,
Bi rebê alemê ez pê zanim ku rihê min evdalê Xwedê bi hewa ket,
Belê kete sepeta min bi xwe ye,
Çavê min bi qîm li bejn û bala te li xeml xêla te ye Seyrêêêê !
Seyrê dotmamê dilê min kerkinî,
Dinya bû behra bêbinî,
Agir bi mala bavê te neketê qey li pêberî çavê min disekinî hey lê lê Seyrê
ay lê lêêêê !
Lê lê Seyrê dotmamê bidev gotin û galgal bêfêdeye.
Bi rebê alemê ez pê zanim saet bi saet kêlî bi kêlî,
deqîqe bi deqîqe rihê min evdalê Xwedê kete qirka min bi xwe ye.
De çavkî min girtî yekî bi qîm li bejn û bala te,
Li xeml û xêla te ye hey lê lê lêêêêê !

Seyrê lawo berê wî li qubletê edilandiye,
Li min kewoka simsipî ez çi bikim ji te re bêjim miriye ye ax lo lo lo
kurmamo!
Seyrê berê wî li qubletê edilandiye, dew û derlingê çikandiye,
Ya Allah û ya Xwedê go çik û ji kozê bazdayi ye hey lo lo looo !
Ewê xwe bi konê kirîvê xwe Hiseyinê Dobelîng gihandiye,
Ji tayiya kon çû çîta kon hilda kete bin kon li aliyê kufletê wî rûniştiye,
Hiseyinê Dobalin li ewta ewta kûçikan, li hime himê, li nale nelê şiyar
bûyiye.
Hat der fener pêxistiye, meyzandina ku meyzand ku keçikek li ciyê kulfeta
wî lê rûniştiye.
Bangkir got;
Bavo dilî min defter e, ev çi gotin, çi xeber e,
Heger tu însî, heger cinsî ji tali ya kon min were de er,
Bextê min û bavê min ji te re hey lo lo looo !
Qasê wila got;

Meyzandina ku meyzand,
Seyrê ji dewma xwe de rabû, pê re xûmîn kete baqê ser keziya,
Hat û sê girêk û çar girêk li hûçkê wî dayî ye.

Eman got kirîvo de hê ye, ez ketim bextê Xwedê kirîvê mêrê çê ye.
Ewî got li vê ecebê kirîva me Seyrê ye.
Bêje agir bi mala bavê te neketê,
Tu bi eşqa firiya, wa Seyrê , kirîvê bêje xwînê te revendiye,
Gelo tu li ser periyê teyra hatiye.
Ewê bang kir got;
Wa kirîvo ! Got; Li pê çiyê!?
Bi rebê alemê got min bi çepî Eliyê Mamed kurapê girt û revandiye,
Ez hatim ku xwe li konê kurapê xwe bigirim,
Bi şaşitî ez ketim bin konê Îskanê Gulîxanê malikşewitî ye,
Îskanê Gulîxanê malikşewitî di mala xwe de li min kir fen û bêbextî ye,
Kurapê min di ber sîngê min de kuştiye,
Îmdada me kirîvê min rebê jorî ye,
Tu min mehr kî li kurkî ji yê xwe, yan tu mehr ke li wî canî ye,
Eman tu min nede destê wî gawirî ye lo lo kirîvo ax lo lo kirîvo lo lo !
Ewî ban kir got;
Kirîvê bi per e, berbê kirîvê min bi şewq û bi per e,
Ezê pirsekê bikim, bêjim ji kirîvê xwe re.
Belê tu zanî îro ez ketime zora min çûyiye,
Îro piraniya mêraniyê biriye lê sê lawê min hene,
Du qîzê min hene bi qurban canê te be hey lê lê lê,
Ha di wê kêfî di wê eynê de Îskanê Gulîxanê malikşewitî
di nava êla de ebrê ketî ye,
Destê xwe daniye ser şûra gergenî ye.
Bi dengê bang kiriye ey li vê ecêba giran.
Çawa ez ji ezmanê heftan li Seyrê Gulîsor digeriyam,
Li halê hazir li erda muqades kete ber van lepiya min kurapê
wê di ber sînga wê de kuştiye,
ewê ku Seyrê li mal wî derkeve ne xweziya bi rihê wî ye.
Li wî alî xwe li keçikê dabû alî ye
Hiseyinê Dobelên li Îskanê gulîxanê kire qerîn û heyderî ye.

Bang kire lawo dilê min xemgînî,
Meyzê tu vê keçikê bi vê ecelê bibînî,
Lawo de here qey di saet maye ji sibê re.
Ema lawo ev çi dewr e, çi dewran e,
Tu dibê bîne ezê vê kêliyê jê re bibim mêvan e,
Heta sibê emê laşê kurapê wê bigirin,
Ezê ji te re bêm kêfxweşî ye,

Ezê vê qîza bişewş û bi şemal pêşkêşî fesal,
Bidim destê te, rahije kêrkê, kêreka qelem traşê,
Li ser laşê kurapê xwe lê xwîn e,
Ema neble qismetê te li tu ciyan lo lo lo Îskano !

Meclis û heyeta pê re got bi rebê alemê heçî gotine,
Gotina wî ye, tamama destê xwe li depê sînga wî da
wî vegerandiye,
Qasê ew ji pey vegeriya,
Hiseyinê Dobelên li ber her sê lawên xwe gurê gewrik kiriye,
Got;
Lawo de he ye, ema lawo ji sê salî heta îro gihande ber zewacê ye,
Ez we xwedî dikim bi dûvê beranan ji bo roka wilo
ji bo serê we here di oxira xîret û namûsê de hey lo lo !
Lawo rabin lez bikin bileyzînin, îro roja kurê bava ye,
Bav kalikê xwe bi bîra xwe bînin,
Bi çembile li Seyra Gulîsor bigrin,
Bi xuh û biratî li piştê xwe biedilînin,
Hûnê bi neqaba Geliyê Dûdê,
Geliyê Simoqê, Geliyê Kewrsê, bi her sê geliya bigihînin,
Ema de lawo de hene ewê Hidûde Miarif zana hey lo lo lo !
Dêhna xwe bidê, birayê mezin rabû ser piya,
Ew î xwe di qeyişşê de şidandiye,
Bi çembilê Gulîsor girt bi xuh û biratî li piştê xwe edilandiye û ketine
neqeba
Dûdê, Geliyê Simoqê, Geliyê Kersê her sê geliya,
Saetek qey ma bû ji sibê re rabû rabû ji piştê xwe daniye.
Got kirîva Seyrê di vir de ji vir û ha hidûdê me dijmine
Erebîstan e, oxir û feleka te ê xêrê be ji te re oxir be.
Eman kirîvê te diye, tu li hawîngê li Mesîlê dizivîrî,
Konê Omeriyê, bi qasî sed û pêncî konî li dora wî ye hey lê lê kirîvê !
Qasê ew ji piştê xwe danî, xatir jê xwast û vegeriya,
Seyrê di çika xwe de rûnişt, weke gurê serê çîyan,
Li halê got û got li min Seyrê, li min nemayê,
Li min destê li ber rûya yê şermika welatê Hesen û Heyderan,
Xwîniya her sê birayê bi gurê serê çîyan re gerayê,
Bi eborê serê çîyan re zûrayê,
De piştê Eliyê Mamed pismamê xwe rebenê ezê nemînim li heyata
li vê dinyaye lê lê Seyrê, lê nemayê !
Kêliya şewqê li sibê xistiye,
Meyizan ku şkeftik li wî rexî, derbasî bûye,
Ji xwe re rûnişt li halê xwe giriya,
Kêliya şewqê qenc bi qîmê li Mesîlê ziviriya,

Qista nav kona kir, meyzandina ku meyzand,
 Ku telîskî li sê- çar darika ye,
 Yek di nav lihêfkê de di bin de razayiya, serî li qûnê fitilandiye.
 Pîrê ji dewma xwe de rabû piya bang, kirê,
 got;
 Lawo ev çî dewr e ev çî dewran e,
 Ji xêra paşaya keremê re Xwedê teala li banê banê hiskirbana,
 Niha bibûma xortekî çardeh salî,
 Niha minê te li can û cesedê xwe mehr kiriba,
 Lê lê de lê ax lê lê !
 Lawo bi te re ma sed carû bi te
 Bejna te kewoka bi şewq û per e,
 Sed maşallah ji şewqa te re hey lê lê hey lê lê lê !
 Ewê bang kirê, got;
 Îro yadê bihar e,
 Şelûl dixwînî li min zar e,
 Ji bona Xwedê min divê tu pîra dêka(dayika) min bî
 Tu ji min re bibe star, de hey lê lê Seyrê !
 Vê sibê pîrê berê xwe ser vê rêye.
 Şkefta Rasarî Geliyê Kersî, Geliyê Dûdê ye,
 Di deriyê şkeftede rûnê li halê xwe bêjeye.
 Seyrê got;
 Li min Seyrê li min nemayê,
 Li min destê li ber rûya yê(rûwya),
 Şermikaya welatê Hesena û Heyderan xwîniya sê birayê,
 Piştî Elîkê Mamed li pismamê xwe rebenê,
 Xwîniya welatê Hesan û Heydera,
 Ezê xwe bi kur û kem bikim,
 Berdime dinyayê lê lê Seyrê ax lê nemayê !
 Şevkê ji şevên Xwedê teala got; pîrê dilê min zewitî li vê ecêbê
 li vê sosretê,
 Li vê kêfê li vê muhbetê, ji bona xatirê Xwedê,
 Melekiyan feqekî we nîn e ku ji min re du qelema bave ser wê kaxetê
 hey lê lê hey lê!
 Pîrê got;
 Lawo de heye, melakî wilo heye,
 Destê wî nagirê qelemê, awirê wî nabirê ji kaxetê ye,
 Lawo tu dixwazî ezê biçime pey, bira bê hey lê lê Seyrê !
 Pîrê ji dewma xwe de rabû piya, bi nava êlê ketiya,
 Çû mala melê, ev gotin û galgal jê re gotiya.
 Got; Seyda paîz e xweş paîz e,
 Bilbil dixwine bi dengêkî zîz e, mêvanekî me heye çî cimrî ye,
 Ezîzê min divê tu du qelema bavê ser wê kaxizê nivîse.

Mele got;
Pîrê de heye, tu heneke xwe bi bavê melê dike ye,
Tu zane destê min nagire qelemê, awirê min nabirê ji kaxetê ye,
Eybe ji bavê te re, tu hatiyê ba papûka melê,
Tu dibêjî bila bê hey lê lê hey lê !

Pîrê bang kir got;
Seyda dilê min tetik e,
Bi Xwedê mêvanê min qîzik e, zêrkî sorî bi Mehmûdî bi nitik e,
Seyda de hê ye navê wê jê re dibêjin Seyrê ye,
Tiştê hatî serê wê kewokê wê nazikê,
Ji Xwedê teala neanî serê heyvê kurm xwarî li derê dinyê ye.
Qasê jê re bahsa qîzikê kiriyê,
Mele ji dewma xwe de rubûyê pîya,
Tizbiyek di stûkura wî de deliqandiye rahiştîyê şêhkî xwe
ji berîka xwe derxist û bi rûwê xwe xist şkendiye,
Zimanê xwe li dora devê xistiye,
Kitaba xwe di bin çengê xwe de zemt kiriye,
Qevzê mele li pêşîya pîrê bûn weke qevzê pezkovî ye ax lo lo melawo.
Ewî qestê bin konikê, sibhan ji rebê alemê,
Mezandina ku meyzand, şewq û şamla davêje çol û çîyan,
Davêje ber behra piştî gamasiya,
Kesî qîzê wekî wê nedîne li nav welatê ejnebî ye.
Mele çi awa çoka xwe li ser çoka wê danî ye.
Ha Seyrê bêje heyal û huzrana te çî ye ?
Seyrê bi rimekê qevistiye.
Bi rebê alemê tu dibê qey wî naka diya Seyrê biriye,
Tu nabê pîrê navê wêna jê re gotiye.
Seyrê go, Seyda de hê ye, ezê bi dev ji te re bêjim,
Ji xema dilê min porkurê tu qelemê bavê ser wê kaxitê ye lo lo melewo.
Mele ban kirê go;
Seyrê de hê ye ezê pîrskê bêjim li neqeba xwe û te li bin konê pîrê ye.
Tu zane ku destê min nagire qelemê ye,
awirê min nahêle ji kaxetê ye,
Go ramûsanek bike ji boqazê li bin konê pîrê ye.
Belkî hema hêvî Xwedê hişê min bigire qelemê,
awirê min bibire ji kaxetê ye lê lê Seyrê ax lê nemaye.
Seyrê bang kirê got;
Seyda de we ye, gotin û galgal bêfedêde ye
Agir bi mala bavê te neketo ka binivîsê,
ezê ramûsanekê- duda bidim te ye,
lo lo melewo, lo seydawo.
Seyrê bi dev jê re gotiye,

Melê qelem li ser kaxetê bir û aniye,
 Hîngê hişê wî li ser keçikê, hes herêma Xwedê be,
 Ji çardeh herfa yeke sax tê de nedaniye,
 lo lo melewo lo lo Seydawo lo lo
 Seyrê gotiye got;
 Seyda de we ye,
 Ew kaxeta ha ji destê birayê min î biçûk ji destê min
 ji destê Qor Sileman e.
 Qasê kaxet reş û mor kiriye,
 Ha go destê xulamêkî sê zêr berdane ser destê wî ye,
 Wî rêwî kir welatê Hesên û Heyderan ya Ellah ya,
 Xwedê welatê Hesên û Heyderan tu li ku ye?
 Seyrê halo meyzand da melê dewa ramûsanên lê kiriye.
 Seyrê çavê xwe gerand destê xwe avête ferşikekî ji wa yê piraxa,
 Qenc bi qimê di bin çoka xwe daniye.
 Seyrê bankirê got;
 hewcê nîne, kerem bike xwe baskî min de bitewîne,
 Hey dinya virek e derewin e,
 Ramûsanekê ji kula ji xeml û xeyalê dilê xwe re tu bistîne hey lo lo.
 Melê xwe baskî tewandiye, wekî rovî xwe nav lepê wê de xilûxavî kiriye,
 Ewê qenc bi qimê destê xwe avête stûkura wî ye.
 Destê xwe avête wî ferşikê piraxa got peleq di di nav çavê melê de xistiye,
 Çavek derxist yek mayiye bi piştê berstûka wî girtiye,
 Kişande ser ting bang kir ew kûçê konî ye,
 Timamê kûçê koniya li ser laşê male vehewand,
 Şibandin termê kera û çêleka lo lo melawo.
 Pîr ji dewma xwe de rabû bi piştê berstûka wî girtiye,
 Wî li konkî- duda zîvirand, belê ji devê deriyê xwe da aliye.
 Seyrê go ya Allah û ya Xwedê da ser rê û meşiya,
 Kete Geliyê Kersê, Geliyê Dûdê li deriyê şkeftê rûnişt
 li halê xwe gotiye hey lo lo.
 Seyrê got li min Seyrê li min nemayê,
 Li mi destê li ber rûwayê,
 Şermika welatê Hesên û Heydera,
 Ezê li xwe heram kim,
 ax û ava hemû mesken û hemû giha lê lê Seyrê ax lê nemaye
 Birayê biçûk Qor Silêman ban kire herdu birayên xwe û got keko
 de hê ye,
 Dêrê min zewaca dinyayê eman ji dêrê wê pûştê xwiha me Seyrê ye.
 Çawa keko ?
 Heçî kurapê me bû, zaro bû, xeşim bû, nû xeta simbêla rast kiribû,
 Heya wî ji tu tiştî tunebû,
 Xwihka(xwîşka) me bi çembilê wî girt û revand.

Mane ji welatê Hesen û Heydera xwînî bû,
 Terqaha diçe go xwe li konê kirîvê me Hiseyinê Dobelêl girtiye,
 Tiştê ku Hiseyinê Dobelêl kiriye,
 Bi çembelê wê girtiye li piştê xwe girtiye,
 Aniye neqaba Geliyê Kersê, Geliyê Dûdê,
 Geliyê Simoqê serê şebaba hersê geliya daniye,
 Keko piştî wî qasî nizam ne sax e, ne mirî ye,
 Ew meh û nîva wê qediya, dibêje pîrsa wê bi,
 Ji nav konê Sihûkê şemiriye.
 Qasê Qor Silêman biçûkê biran ev gotin û galgal ji herdu birayê xwe re
 gotiye,

Ban kire wan, got keko de we ye,
 Hûn her du bi zar û jin in, nasir in li ser malê xwe ne,
 Ezê rabim biçim heyfa kurê apê xwe ye.
 Mistefê lê kire qêrîn. Got; “keko” Got “çî”
 “Go Daweta bi hev re xweş e”.
 Tu zaroyî, xeşim î, tu nû xeta simbela rast dikî.
 Emê rabin biçin li kodika sîniya valaxînin, ya emê bi din, yan jî bistînin.
 Bavo dilê min dilkî digote, hersê xweşmêr sîwarbûn bûne cote,
 Yek şêr e, yek ezraîl, yek dest birakê melkemot e,
 Roja qal û qewlikê giran belê kup li ber kurên bavan
 dikine rote lo lo de lo hey lo lo.
 Va hersê xweşmêra bêvil li kêrê anîne,
 Ya Allah û ya Xwedê ketine binê hawînga Leylana çol biriya,
 Li xirbê xezalan li şûva reşan quliptiye,
 Di ser Bîra Gurgurî derbas bûn,
 Li ser Bîra Şerefedîn vegeerîne,
 Belê ketine bin konê kirîvê xwe Hiseyinê Dobelêl
 Hiseyinê Dobelêl şiva wan li ber wan daniye.
 Ew hersê xweşmêr rabûne ser piya, konê wî diket miqabilî konê wî ye,
 Çûn li ber dera konê wî sekinîne.
 Qor silêman birayê biçûk got çip û bi peya bû,
 Bû kelemekî dirîtê kete sînga herduka wa keko?
 Got; de hê ye.
 Bi rebê alemê heta ku hûn min nekujin heta sax bim li heyatê ye,
 Yek ji we ji vê derê neletê ye hey lo lo.
 Ew li aliyê reşê di nav şekalan de rûniştiye.
 Meyzandina ku meyzand rabû piya,
 Bankir go çî ye, agir bi mala bavê te neketo,
 Go gelo te ew xortê pêkêşî bi fesal, bi hezn û cemal kuşt,
 Seyrê nebû qismetê wî gelo kes nezane ne sax e, ne jî mirî ye,
 Niha hinka ji xwe re biriyê hey lo lo.

Qasê wila got Îskanê Gulîxanê malikşewitî ji dewma xwe de rabû ser piya,
 Bû xîze xîza qirika wî sebîlê ji vî rexî dadigere,
 Heta ji vî serî diçe wî seriyê din gijîn ji binê wê tê,
 Çar hilma lê dixê gijîn ji binê wê anî ye,
 Li vê ecêbê ka wî bi saxî bînin ber vî lepê ye,
 Min bi zor ji bîra kiribû dîsa kirin kul û keder xistin ser dilî ye hey lo lo .
 Ewî go xir û li devê deriyê konê bazdayî ye,
 Bi milê wî girt li ser doşagê daniye.
 Qor silêman birayê biçûk rabû ser piya,
 Hat ev gotin û galgal ji herdu birayan regotiye.
 Mistefa bang kirê got keko got hê.
 Got; de yaqina te bê ji Xwedê di wê kêliyê de
 go ez bedêla te bûm minê hicûm bikira di odê de de lo lo ax lo hey lo lo.
 Ewî bang kirê got keko de we ye.
 Zêr hewqas, mecidî jî hewqas e,
 Aqilê min ne aqilê we ye, aqilê biçûkan,
 Ne ji mezinayî ye xatir ji herdu bira xwast û wesiyata xwe li wan kiriye,
 Çû di aliye reş di bin kon de rûniştiye,
 Ji vir û pêve civat wî bû çare- çar pênc belav bûye.
 Meyzandina ku meyzand Îskanê gulîxanê loma pêve nemayiye,
 Xulamek şande aliyê malê, anî berîkî Çiyayê Şengalê hêjîrê Çiyayê Spî,
 Bi qasî qama zilamekî ye, keti ser fêkiyê xwe xwarin,
 Xulamekî bi silah dabû pey wî ye,
 yekî dabû pêşiya wî ye heta çûn aliyê çîtê aliyê malê rexê dî ye.
 Qor Silêman bireyê biçûk got wey li min û bavê min heram be,
 Çawa wî di ber sînga xwihka me de kurê apê me kuştiye
 go di neqeba pîreka wî de wî bikujin.
 Wey li min herem be kuştina wî ye, lo lo de ax lo hey lo lo.
 Ew di cîkê xwe de rûniştiye, meyzandina ku meyzand,
 Xulam di ciyê xwe de bi xew ve çûyine, ew çû rexê dî ye.
 Dêhna xwe bide Qor Silêman biçûkê bira rabû ser piya,
 Teqîp kir çû aliyê malê ye, rexê dû ye.
 meyzandina ku meyzand ku ketiye neqeba herdu pîrekê, xir xir li qirka wî
 ketiye,
 Lê deng nekir heta qenc bi qîmê razayiye hey lo lo hey lo lo.
 Dêhna xwe bidê Qor silêman got çip û qulipte koza wî ye,
 Mîrata eşfûyê tûj e, mîna şûjin û derzi ye,
 Nîvê eşfûyê bi jehra silêmanî kelendiye ku kurê bavan davêje qebra tarî ye.
 Ewî eşfû avête bin qirka wî ye, serê wî jê kir bi destê xwe girt û li pişta şîtê
 sekiniye,
 Weke zarok bi xwînê bilîzin, li bine guhê herdu pîrekên xwe ketiye,
 Keko were ferca paqê tazî ye, ax lo lo de lo lo.
 Pîrekan xwe avête ser laşê wî ye meyzandina ku meyzandî serê wîna bi

destê wî ye,
 Ewî go xirp û ling xistiye,
 li ber herdu biran serê wî weke kundûrkê ji ye xerab, go rep li erdê xistiye.
 Bavo dilê min dilekî dînê, hersê sîwar bûbûne cot e,
 Yek şêr e, yek cebraîl e, yek dest birakê melkomet e.
 Mistefê birayê mezin got hey lê hey lê em birayê Seyrê ne,
 Pismamê eliyê Mamed in ji welatê Hesên û heydera em hatin heyfa wî ye,
 Me serê Îskanê Gulîxanê jê kir, li warê heyerî ye lawo dewe,
 Îştê serê kurê bava camêra ye,
 Hek emê li xwe biqelibînin, dûrî meydanakerklêşa aniha maye lo de lo lo.
 Çendekê go hîşyar bûn gotin elhemdulillah em xilas kirin ji lepê wî gawirî
 ye.
 Ewa lêxist û veqeriyên hatin bin konê
 Hiseyinê Dobelêl serê wîna go kurp û li erdê xistiye,
 Ewî go mirç mirç hat hêniye wan maç kiriye,
 Heçe deweta mezin vêca daweta diya wî ye.
 Ewî dengê hersê kurê xwe kiriye, daye pêşiya wan e,
 Ya Allah û ya Xwedê ketine neqeba Geliyê Kersê,
 Geliyê Dûdê, şibaba hersê geliya.
 Aman bi rebê alemê saetek mabû ji sibê re me li vir danî,
 Pîştî vî qasî em nizanin ne sax e, ne jî miriye,
 Pirsê wê bikin hey lo lo lo.
 Ewa xatir ji wan xwast û veqeriyên bavo de wa ye,
 Xwedê teala namûsê bide, namûsa kurê bavan ji ba Xwedê ye.
 Qor silêman birayê biçûk li paş mayiye,
 Meyzandina ku meyzand û nalîn tê ji geliya,
 Derbas bî vî rexî deng tê ji rexê dî ye.
 Mexlûm e de ne dengê wê li hevdu geriyaye,
 Li herdu rexan êşandiye,
 meyzandina ku meyzand weke reşkî li deryê şkeftê rûniştiye.
 Meyzandina ku meyzand însanek bazda ji deriyê şkeftê
 bi talya şkeftê de çûyiye,
 Ev car mûmeke wekî fenerê pêxistiye,
 bi talya şkeftê de beziya çû bi guska milê wê girt û derxistiye,
 Qasê herduka çav li hevdu kir, qêrîna wan çû erşêbanî ye hey lo lo .
 Seyrê bang kirê got keko ew çi dewre çi dewran e?
 Ji bona xatirê Xwedê te digo qetla min li te helal be hey lo lo bira lo.
 Ewî bang kirê got xwihê de hê ye.
 Ji ezmana heta niha qedera rebê alemê li hêniya(êniya) xwiha me nivîsî bû
 li derê dinyê ye.
 Ewî got ezê rihê xwe bikim berdêla rihê xwiha xwe seyrê ye lê lê Seyrê lê
 lê nemayê.
 Seyrê bang kirê got keko payiz e, mîada tirî ne kenê min tê qet ne girî ji

bona xatirê Xwedê mi mebe ba Mistefê wî gawirî lo lo bira hey lo lo keko.

Ewî bangkirê go, hê ye, Xwedê fermana min raneke,

Xwedê rihê min nestîne,

Ezê rihê xwe berdêla rihê xwiha xwe bikim li derê dinyê ye,

Qasî xwe berdan nîvê geliye Qor Silêman bi çepî Seyra Gulîsor girt û li pişta xwe daniye hey lo lo lo hey lo lo hey lo.

Mistefê birayê navîn bang kirê birayê mezin go keko, go libê çi ye,

Go bi rebê elemê min nizanibû dilê dila wê her ser qîzika yêzîdî ye,

vaye kirivê min Hiseyînê Dobelêl hêdî bi hêdî li xanê peya bûye

hey lo lo lo hey lo lo hey lo.

Ewî bang kirê go keko de hê ye, qesta min xwika me Seyrê ye.

Qasê behsa seyrêl dikê ye,

Mistefa birayê mezin destê xwe avêt demençê ye,

Qor silêman jê re got keko ma çê ye got bi rebê alemê ê ku

tiliya xwe bi xwiha min veke,

Ezê rihê xwe bikim bedêla rihê Seyrê ye,

Ema ev der çola Xwedê ye lo lo de lo lo birayo.

Mistefê bang kirê got keko de we bê,

li min soz û li min ahbedê ji vir û ha de rûnê cihê edebê tişt go vê dêlê vê

qasê li darê dinya ye keko bila xatirê herdu çavê te bê lo lo bira lo lo keko.

Ewan lez kir lezandiye, ya Allah û ya Xwedê welatê Hesen û heydera tu li

ku

ye.

Ewa mil daniya ya Elah û ya Xwedê terxîn li welatê Hesen û heydera

aniye hê nû ketine ser kêfê ser xweşî ye.

Seyrê bang kirê keko dem e li min dem e li ser pişta destê min heye saet û

nemrem e,

Keko bi rebê alemê tu sê jina, çar jina bînî ez jî bindara birayê xwe me lo

lo bira lo lo keko.

Ewî bang kirê got xwihê dil nadê wey li min û bavê min heram be heta tu ji

zewaca kurê bava nexwazî,

Eman balgiyê keçê bavan li min heram be lê lê Seyrê lê lê nemaye.

(Ew destan min ji rojnama Azadiya welta girt wekî ku wan nivîsandiye min

nivîsand)

Ew destan ji salan ve ye ji aliyê kurdan va li civata û li dilanan û govendan

tê gotin. Ev destana bi navê Çîroka Seyrê, bi piranî li herêma Botan bi nav

û deng e.

Me ji kaseta ku ji aliyê M. Elî ve wekî starn hatî gotine, girt.

Berhevkar; Evîn Ronî

372-DESTANA SİLOPÎ YE

Berxwedan da ser çiyân
Na na heval em ji bîr nakin
Em ji bîr nakin ey heval
Dilên me hişk wekî pola ey
heval
Ji wan re em nabin kole ey
heval
Tirsa me ne cunta teres
Tirsa me ser axa bêkes
Na na Silopiyê ji bîr nakim
Ez ji bîrnakim ey heval

Na na Silopîyê ez j' bîrnakim ey
heval
Çawa du caran me kuştin ey
heval
Canrevanê wî welatî ne heval
Em karwanê di dinê de bûn ey
heval

Xwîna me deştan bû qîrîn
Xwîna me çiyân bû teqîn
Hêsrên zarokê bêsuc in
Gulên sorî tim bilind in
Nîşana serhildanê ye

373-DESTANA DEWREŞÊ EVDÎ

Xwendevanên hêja ev destana Derwêşê Evdî ye û ji hêla birêz Celîlê Celîl ve hatiye berhevkirin. Berî niha di kovara Jiyana Rewşen de hatibû weşandin. Ev cara yekem e em bi vî rengî diweşînin.

Bavê Derwêş Evdî bû. Derwêş hê tune bû. Evdî şivanê Zor Temir Paşayê Milî bû. Hafîrê Gêsî û Ecîl Brahîm şêxê hezarûpênsed gêsî bûn. Gêsa ereb bûn.

Rojekê gêsa li hebûdinê civiyan. Hafîrê Gêsî ji Ecîl Birahîm re got: „Emê nijdekê bavêjine ser Kîka û Mila. Emê konê Zor Temir Paşa bidine ber şûrave.“ Ew î eşîra xwe hilanî û bi ser konê Zor Temir Paşa de girt sed mêr jê kuştin. Zor Temir Paşa rabû reviya. Evdî li mêhîna Zor Temir Paşa suwar bû, şûrê xwe hilanî û kete nav neyara. Bû çingîna şûra, bû terqîna mertala. Ew hezar suwarê gêsa ji ber Evdî reviyên. Evdî sed mêr ji wan kuşt û hate malê, ji hespê peya bû. Hingê kêfa Zor Temir Paşa zaf zaf ji Evdî re hat, çima ku Zor Temir Paşa ji ber neyara xilas kiribû.

Zor Temir Paşa Evdî zewicand. Sala wî qediya, xwedê kurek dayê. Zor Temir Paşa navê wî danî Derwêşê Evdî.

Zor Temir Paşa gelekî ji vî lawikî û ji bavê wî hes dike, weke birayê xwe ji wan hes dike. Sal û zeman ketine nav, Derwêş mezin bû, temenê wî bû bîstûpênc sal. Piçek mal û halê wan çêbû. Evdî ji ber Zor Temir Paşa derket. Edûlê, qîza Temir Paşa bû, ew jî qîz e û gelek delal e, li ber dilê dê û bavê xwe de gelek ezîz e. Derwêşê Evdî hê ji Edûlê delaltir e. Dilê wî û Edûlê li ser hev heye. Evdî konê xwe li beriyê vegirt.

Elî û Bozan her du birayên Evdî ne, Sadûn jî birayê Derwêş e. Ev her du

malên han ji hev naqetin, tev êzîdî ne. Evdî extiyar bû, temenê wî bû nod sal. Zêdeyî Derwêş û Sadûn zaroyên wî tune bûn.

Berhevkirin: Celîlê Celîl

Dilê min liyan e, erdê beriyê erdekî dûz û bêpîvan e
Hezarûpênsed suwarê gêsa li hev civiyane, çûne dîwana girane
Li ber xwe danîne Qurana Ezîmşane
Dibê, emê hicûmeke mezin bavêjin ser kîkan û milane
Dibê ewil emê biavêjine ser kozê qîz û bûkê wane
Hicûma didûya emê bibine ser qîz û xortê kîkan û milane
Hicûma sisiya, emê konê Zor Temir Paşa bidine devê şûrane
Ji berê da em dijminê bav û kalane

Mektûbek nivîsandin, mektup bi qasî cerîdan(rojnameyan)e
Dane destê du heb xortane,
Got; „ bibin û herin dîwana Zor Temir paşayê milane,
Bêbextî di nava me de ne xûyane.“
Berê xwe dane oda Zor Temir paşayê milane,
Çûne devê deriyê odê sekinîn û mektûb dane destane.
Ev herdu xort vegeeriyane nava gêsane
Zor Temir paşa rûdinê û mektûbê dixwîne,
destê xwe li çoka xwe dixîne,
stêrkê xwe dibarîne,
dibêje, „Evdî jî ji ba min çû, kes qeweta min tinîne“.
Liyan e, liyan e, liyan e,
Zor Temir paşa gazî kir giregir, fêris û pelewane kîkan û milane,
Temam di oda giran da li hev civiyane
Tev ji nava xwe razî ne,
Filan ibin filan e,
Qelûnê wan temama di destê wane,
Ebayê Basrayî li nava milê wane,
Şûrê wan tev girêdayî ye li kêlekê wane,
Tûtunê dikşînin, ode bûye toz û dûmane,
Mektûba neyara bi destane.
Mektûb der anî, mektûbê dixwîne,
Got, „Gelî kîkano, gelî milano, gelî fêrisno,
gelî pêlewanino,
hûn baş bala xwe bidine vê mektûba hane“
Dibê, „dilê min liyan e, liyan e, liyan e,
Erdê beriyê erdekî dûz e, bêpîvan e,
Hezarûpênsed suwarê gêsa tê da li hev civiyane,
Kîşiyane dîwana girane,
Ecil Birahîm milûkê wane,

Hafîzê gêsî bêyreqdarê wane,
 Li ber xwe danîne Qurana Ezîmşane,
 Teva sond dixwar bi Ezîmşane,
 Teva sond xwar bi vê Qurana hane,
 Emê hicûmekê bidine ser kîka û ser milane,
 Hicûma ewil wê bavêjîneli ser kozê qîz û bûkê we kîka û milane,
 Hicûma didûya, wê şûr berdine qîz û xortane,
 Hicûma sisiya, wê konê Zor Temir paşa bidine ber devê şûrane,
 Gelî mêrxasa îca şer giran e,“
 Simbêla wan melûl bûn,
 Serê simbêla kete ser lêvane,
 Madê xwe kirin weke jinebiyan e,
 Weke çalê genim, erd bi darka kolane,
 Di ber xwe da hêdî hêdî giriyan e,
 Yeko yeko rabûn, derketin ji oda Zor Temir paşayê milan e,
 Edûlê hate odê, sekinî, got,
 „Zor Temir paşa, bavo dilê min liyan e,
 Qet tu nizanî, heye Derwêşê Evdî, lawikê Êzîdxan e?
 Ew e, ku dibe qesasê hezarûpênsed suwarê gêsane,
 Ew e, ku konê te xilas dike ji devê şûrane,
 Derwêş di nava pêlewana da gelekî navgiran e,
 Zor Temir Paşa dibêje, „Edûlê de rabe, mektûbekî binivisîne,
 Ji Derwêşê Evdî re, lawikê êzîdî re bişîne.“
 Edûlê radibe mektûbekê dinivisîne,
 Dide destê xortekî û zû dişîne,
 Derwêş li ser mêrgekê sekiniye,
 Hevsarê hidman bi destane û Hidman diçêrîne
 Derwêş mektûbê ji destê wî xortî digre û dixwîne,
 Mektûbê maç dike û li ser eniya xwe datîne,
 Li Hidman suwar dibe û dixarîne,
 Xwe bi malê digihîne,
 Ku va ye bavê wî, Elî û Bozan û Sadûn tev rûniştîne.
 Sekinî, mektûbê ji wan re dixwîne,
 Got: „Evdî bavo, dilê min liyan e,
 Erdê beriyê erdekî dûz û bêpîvan e,
 Hezarûpênsed suwarê gêsan tê da li hev civiyane,
 Tev çûne dîwana girane,
 Ecîl Birahîm milûkê wane,
 Hafîrê gêsî beyreqdarê wane,
 Li ber xwe danîne Qurana Ezîmşane,
 Teva sond dixwar bi vê Qurana hane,
 Em û kîka û mila neyarê bav û kalan e,
 Emê hicûmek mezin bavêjîne ser kîka û milan e,

Hicûma ewil li ser kozê qîz û bûkan e,
Hicûma didûyan emê şûr berdine qîz û xortane,
Hicûma sisiya emê konê Zor Temir Paşa bidine devê şûran e. ,,

Mektûb hate dîwana Zor Temir Paşayê milane,
Zor Temir Paşa mektûbê dixwîne,
Fincana qehwê li ser destê Edûlê datîne,
Edûlê û fincana qahwê li ser tepsîka zêrîn datîne,
Li nava dîwana kîka û mila digêrîne,
Heçi kesê fincana qahwê ji ser destê min hilîne
Ewê min mar ke, ê heyfa bavê min hilîne.“
Dibê: „Bavo dilê min liyan e, liyan e,
Tu bide min Elî û Bozan e,
Tu bide min Sadûnê birane,
Ez im, ku herim fincanê hilînim ji ser destê
Edûla qîza Zor Temir Paşayê milane,
Ez im diqelînim hezarûhevsed suwarê gêsane,
Ez im konê Zor Temir Paşa xilas dikin ji devê şûrane,
Bavo, Zor Temir Paşa elekdar e,
Emekê wî li ber çavê min xûya ne.“
Dibê, Evdî giriya û stêr ji çavê bavê wî bariyane,
Go: Wey li min û vî bextê hane,
Lawo, sebir bike, sebir ji ba xwedê ne,
Ezê du xebera ji kurê xwe re bêjim, bala xwe bide vê xebera hane.
Go, lawo, emrê min hijde salî bû, ez şivanê mala
Zor Temir Paşayê mila me,
Careke din li ser serê wî rabû fermaneke girane,
Kîka, mila ji ber gêsa reviyane,
Ez rabûm suwar bûm li mehîna Zor Temir Paşayê milane,
Min şûr girêda, mertal avête zendane,
Ez dageriyame nava neyarane,
Dibê çingîna şûra, terqînê mertalane,
Got, lawo, min sed ji wan kuştin û tev ji ber bavê te reviyane,
Min konê Zor Temir Paşa xilas kir ji destê neyarane,
Paşî Zor Temir Paşa çi got?
Go: „Evdî, Êzîdiyê li Çiyayê Şengalê dibe dizê keran e.
Tu ji ya bavê xwe bikî, Zor Temir Paşa bêbext e, emekheram e“.
Derwêş dibê: „Bavo dilê min liyan e, liyan e,
Sûretê Edûla Zor Temir Paşa li ber çav e,
Ez bextê te de, tu dilê min neşkênî ji bo vî şerê hane,
Tu bide min Elî û Bozan e,
Tu bide min Sadûnê bira ne,
Emê suwar bibin li hespane,

Herine dîwana Zor Temir Paşayê milane,
Emê binêrin ray, şêwir û tekbîra wane. „

Dibê, Derwêş rabû ji piyane,
Cilê zirî û mizirî kişande xwe, suwar bû li Hidmane,
Xatir xwest ji dê û bava ne,
Got: „Bavo, bavo, çûn bi destê min e, hatin bi destê xweda ne.“
Bi Derwêş re suwar bûn Elî û Bozan, Sadûnê bira ne.
Ev her çar derketin, berê
xwe dane dîwana Zor Temir Paşayê milan e,
Giregir, fêris û pelewane kîka
û mila di dîwana Zor Temir Paşa da li hev civiyane.
Dibê; Derwêş nêzîk bû, devê derê dîwana wane,
Hidman çav bi mihîna ket, bû hişîna Hidmane,
gotin ev Derwêşê Evdî ye hate dîwana girane.
Derwêş û Elî û Bozan û Sedûnê bira peya bûn ji hespane,
Kîşiyane dîwana girane,
Tev ji ber Derwêş rabûn û sekinîn li piyane.
Derwêş rûnişt li ser doşeka herba girane,
Li teniştê wî rûnişt Elî û Bozan û Sedûnê birane,
Edûlê seh kir, ku Derwêş hate dîwana girane,
Fincanê qehwê danî ser destane,
anî gerand li nava fêris û pêlewane hane,
Derwêş rabû piya, fîncana qehwê hilanî ser destane,
Qehwê danî ser dev û levane,
Di nava odê de devê xwe xiste hinarê rûyê Edûlê û ramûsane.
Derwêş rabû derket ji oda girane,

Pê ra rabûn Elî û Bozane û Sedûnê birane.
Derketin, suwar bûn li hespane.
Şûr û mertalê wan li milê wane.
Mînane Ezraîl û Cebraîl, ku dagerin ji ezmane,
Zor Temir Paşa gazî kir: Êsif Efendî, tu jî here bigihîje wane“
Gazî kir li Elî û Silêmane,
Ew jî du fêris û pêlewane
Got: „Hûn her du jî herin bigihîjine wane.“
Paşî bavê Derwêş û Diyar Elî û Bozane,
Hatine mala Zor Temir Paşaye milane,
Xwe avîtime ser dest û piyê Edûla Zor Temir Paşayê milane.
Got, em ketine bextê te û xwedane,
tu herî pêşiya Derwêş, destê xwe biavêjî hevsarê Hidmane.
Tu bêjî, diya te û Elîyê birayê Bozane,
Bavê te gune ye, mala we bê xweyî û bê xwedan e.

Got: „Derwêş, ez ketime bextê te û xwedane,
Mala we mişemir e, bê xweyî ma ye“.
Derwêş got: „Edûlê, bes e ji van ten û niçune,
Ez nadim Elî û Sedûnê birane,
Ê gelek kûçkê wa kîka û mila hene,
Wê kenê xwe min bikin û wê bidin hilobiyane.“

Dibê, Derwêş serê xwe ji Edûlê re nizm kir,
Edûlê serê xwe jê re bilind kir,
Derwêş devê xwe xiste hinarê rûyane,
Dibê nava kîka û mila da bû çîreçîre ramûsane,
Dibê Derwêş berda serê Hidmane,
û berê xwe da serê rê û dirbane,
Derwêş gazî kir: „Gelî birano, gelî hevalno,
ji berê de kuştin riya mêra ne,
Mirov têye kuştin, namûsa xwe nade destê neyarane,
Dilqewî bin, bi emrê xwedane.“
Û hev ra meşyane.
Dibê, ji efendimê xwe re bêjim:
Berî-berîstan, çolî-çolîstan,
Havîn çû, ma zivistan
Serê Derwêşê Evdî û her pênc hevalê wî
Hêja têkeve şer û qewxê girane.
Derwêşê Evdî, Elî û Bozan û Sedûnê bira,
Elî û Silêman û Êsif katibê wan,
peya bûn ji hespan
Û li ser kaniya xwe re rûniştin,
Xwarina xwe xwarin, hespê xwe çêrandin,
Derwêş gazî kir: „Gelî hevalan,
Hûn li vir bin, ezê herim binêherim û temaşe kim,
çika ev koma van neyara li ku derê ne, rast e anî derew e?“
Dibê hevalê wan, Derwêşê Evdî hespê xwe siwar bû û meşiya,
Çar seheta ew rê çûye,
Bala xwe dayê, ku hezar kon vegirtî ye,
Got: „Ev konê kî ye?“
Qîzika lê nihêrt û tirsîyan,
Gotin, „Tu neyarî? Karê te li vir çi ye?“
Got: „Ez ne neyarim, du devê min hinda bûne,
Gelo we devê min nedîtiye?“
Her çar keçika got, kur û giriya,
Û Derwêş li pey wan çûye.
Ev her çar keçik çûn ketine konê şêxê wan û qîrîn li malê kiriye,
got: „Siwarekî va ye li pey me hatiye.“

Derwêş hat devê derê kon sekinî,
 kalekî extiyar di bin kon da bû,
 Ev kalê han rabû û çû pêşiyê,
 Derwêş nas nekiriye,
 Bes Hidman nas kiriye,
 Ewî û bavê Derwêş bi hev re hevaltî kiriye,
 Mehîna Evdî hêja li bîra wî ye,
 Zane, ku Hidman jî ji wî terzî ye,
 Kal got: „Xort, tu ne Derwêşê Evdî yî?
 Tu jî min re bêje bi rastiye,
 Tu derewa çi kî, tu ne li deva digerî,
 Tu car me te nedîtiye,
 Tu gelekî bi xezebî, te cilê hesin xwe kiriye,
 Te wisa şûr û mertalê girêdaye
 Ji apê xwe re bêje, binêr îşê te çi ye?“
 Derwêş got: Apo, ezê ji te re bêjim bi rasiye,
 di nava me û gêsa de neyartî ye,
 Ez hatim ku komê bibînim, koma wan li kû derê ye.“
 Got: „Lawo, tu xortekî gelekî heyf î,
 min û bavê te, me bi hev re hevaltî kiriye,
 Bi a min bike, tu mekeve şerî ye,
 em misilman in û tu êzdî ye,
 û heq û hesabê te li rihê te çi ye?
 Ji me gere, di nava me û mala Zor Temir Paşa da neyartî ye?“
 „Bes ez eşîra Zor Temir Paşayê milî me!
 Mîn nan û ava wî zaf xwariye.“
 Evî kalî gote Derwêş, got: „Lawo încê ezê tere bêjim bi rastî ye,
 Hezar siwar tevî Hafîrê Gêşî, Ecîl Birahîm li girê Leylanê,
 li Gola Zeytûniyê sekiniye,
 Lawo, ez ketime bextê te, xweda tu xwe bernedî vî agirî ye.“
 Derwêş xatir ji kalê xwest û vegeriya,
 Hate ser kaniyê, bi hevala rûniştiye,
 Got: „Gelî hevalan, ez çûm, min seh kiriye,
 Karê xwe bikin, em rabin, weke şêra, bi hev re hatine vî şeriye.“

Bi hev ra rabûn û li hespa siwar bûn,
 û li ser riya Girê Leylaniyê û Gola Xatûniyê kar bûn,
 û bi nêzîk bûn û bi hev hesiya bûn,
 şerîet û qanûn li nava wan bû,
 Ecîl Birahîm şêxê wan bû,
 Hafîrê Gêşî beyreqa şer hilda bû,
 Seet yek qîrarê wan bû

Sehet yek tamam bû.
 Derwêş û Sedûnê bira,
 Ê Elî û Bozan û Elî û Silêman,
 Êsiv katibê wan, şûr ji kolan kişandin,
 ketine nav neyara,
 Bû çingîna şûra, terqîna mertala, bû hîşînê hespa û li hev dabû,
 Mêr tènê kuştin bi seda û xwîn rijîya bû,
 ji neyara du sed hate kuştin, Zor Temir Paşa kuştî Elî û Silêman bû.
 Şer sekinê bûna berda bû,
 Rabûne ser xwe, dîsa li hev dabû,
 Bû çingîna şûra, bû hişînê hespa,
 Bû teqînê mertala, dê dev ji ewladê xwe berda bû,
 hingê ku şer giran bû,
 ji heşsed siwarî hate kuştin, çar sed mabû,
 Bi van siwara re hate kuştin Sedûnê bira bû,
 Derwêş, Elî û Bozan mabû,
 Êsiv, baş katibê wan sekinê bû li dera ha bû,
 Êsiv dinêre, mêraniya Derwêş çewa bû,
 Dinivîsîne li ber çavê wî xûya bû,
 Careke dinê şer giran bû
 Derwêş û Elî û Bozan ketine nava van her çarsed siwarê ha bû.
 Weylo, weylo, weylo, weylo
 Dibê Derwêş bînaya melkemotê kalê
 Bînaya Ezraîl û Cebraîl tirs û hêbet xiste nava xelqê,
 Bû çingîna şûra, bû hişîna hespa,
 bû terqîna mertala û ji sibê heta êvarê li hev dabû,
 Derwêş sêsed siwar kuştin, sed siwar ji wan mabû
 Ecîl Bîrahîm, Hafîrê Gêsî hêja sax bûn,
 Bi van siwara ra hate kuştin û Elî û Bozan bûn,
 Liyan e, liyan e, liyan e, liyan e.
 Şerê Derwêş şerekî girane,
 Derwêş siwar bû li Hidmane,
 Du mûyê melkemota nav çavane,
 şûr kişand ji kalane,
 Hicûm da Hafîrê Gêsî û Ecîl Bîrahîm, şêxê wane.
 Bû çingîna şûra, bû hîşîna hespan, bû terqîna mertala,
 Derwêş mêra dikuje, wan ser piştê hespa berdana,
 Pêncî ji wan kuşt, pêncî û Hafîrê Gêsî û Ecîl Bîrahîm mane,
 Divê, şerê Derwêşê Evdî, lawikê êzdî, hêja kete şer û deyê girane,

Lingê Hidman kete qulê cird û mişkane,
 Lingê Hidman şikestin ji her du çokane,
 Derwêş qulibî, kete ser piştane,

Hafirê Gêsî û Ecil Birahîm, şêxê wane,
Û vî pêncî siwarê han ajotine ser laşê
Derwêşê Evdî, siwarê Hidmane,
Ji hespa peya bûn, wî dane ber şûrane.
Weylo, weylo, weylo
Ûsif başkatib hate dîwana Zor Temir Paşayê milane,
Got: „Ka ji te re mêraniya Derwêş ber çavê we xuyane.“

Edûlê sekinî û kuştina Derwêş bihîst û bi ser hinarê rûyê xwe va giriya.
Xelqê got, heqê wê heye bigirî.
Înca Edûlê kilam avîte ser Derwêşê Evdî.
Edûlê dibê: „Here delalo, here delalo, lo, lo, lo delal,
Siwarê mala bavê min ji mal siwar bûn, germa vê havînê
Pêşiya selefê siwara kete Çiyayê Evdil Ezîzê,
Nîvê suwarê ma li Girê Leylaniyê, Gola Xatûniyê,
Paşiya siwara ma li Qiraçê Mêrdînê,
Gelî kîkan û gelî milano,
Heçî kesê, ku cewaba Derwêşê Evdî,
Siwarê Hidman, lawikê êzdî, delalê malê,
xemê binê beriye, ji nava hezarûpênsed suwarê gêsa ji min ra bîne,
Ezê bidimê çar aşê bavê min li ber Ava Nisêbînê,
Ezê di ser da bidimê hezarûpênsed zêrê osmanî ji xizînê.
De bajo, de bajo, rê dûro, de bajo,
Hesp betilî de bajo,
Kîskê te qulo, titûna te rijiyao, de bajo,
Eba ser milê te sê tixto,
Li te bû belawo, de bajo,
Malê me wan e, serê çît û berçîtê Zor Temîr Paşayê milî
ji teva xuyan e,
Sing û berê min ji te re mêrg û çîman e,
Here lo delal, here lo delal, here lo delal
Beriya Amûdê beriyeke rast e, çiya li mi dûz e,
Pozê Kela Mêrdîne, li ser da xwar e û ser da xûz e

Edûlê gazî dike: „Gelî kîkano, gelî milano,
Heçî kesê cuwabekî xêrê ji alê delalê
malê Derwêşê Evdî, lawkê êzdî li xemê
binê beriyê, ji nava hezarûpênsed suwarê gêsa ji min ra bîne,
ezê bidimê malê dinyayê, hezarûpênsed zêrê dialtûze.
Here lo delal li min avîtiye stêrka sibê, stêra Recîlxere.
Li Hidmanî nêre,
Hate devê derê Zor Temir Paşayê miliyê min,
Lingê xwe lê da li şim û mesê zêre,

Bi meşa kevokî hêdî hêdî ez çûme pêşiyê,
 min destê xwe avîte li hevsarê Hidmanî nêre,
 min go, lo lo lo delal, ez nizamim, te ne şer e û te ne xêr e,
 Delal xeyîdî bi min ra xeber neda bi serê zimêne,
 Min go, lo lo lo delal, ez te nadim bi Hemmê
 Bi Kinê, bi her du fêris û pêlewana,
 ku li xêmê binê beriyê ji kuştinê,
 ji malê we emê nabin têr e,
 Ez te nadim bi kurê Bedirxan Begê mîrê Bota ji maleke del û têr e.
 Lo lo lo lo delêl
 Ez te nadim bi sultanê dînê Êzîdxanê
 Ku li Çiyayê Şengalê îsal hezarûpênsed salê wan qedyaye,
 quruşekî wan negihîştîye destê dewletê, neketîye kasa xundkêre.
 Delêl xeyidiye, bi min ra nade bi serê zimêne,
 Min go, lo lo lo delêl te goştê min heland,
 teyê hestiyê min rizand,
 Bala xwe bide tilî pêçiyê min î zerî
 Zeytunî, bînana mam û şima dihelin,
 bi enişka milê min vebû bimêre.
 Lo lo delêl, ji bîna tilî, pêçiyê min teyra
 Serê xwe der aniye ji hêlînê mêra, serê xwe der aniye ji qulê dîwêre,
 ezê rabim xilxalê lingê xwe bişkînim, ji Hidman ra bikime cotekî nêle,
 Ezê xizêma pozê xwe derxim jê ra bikim hûr bizmêre,
 ezê keziyê xwe bibirim, ji Hidman ra bikim gulik û rîşî û du hevsêre.
 Ji îro pê de, wê berê te têkeve binê beriya nava hezarûpênsed suwarê
 gêsa,
 xelqê bibêje: „Ev siwarê hanê çiqas bi hizn e, çiqas bi delal e û çî bi
 cemal e,
 Here lo delal, here lo delal, here lo delal
 De bajo rêdûro, de bajo
 Ji hevalê mao de bajo,
 Kîskê te qulo, titûna te rijiyao, de bajo
 Ebakê te sêtxto
 Li ser milê te bû belao de bajo
 Malê me wane, serê çît û berçîtê konê
 Zor Temir Paşa ji teva xuyane
 Derdê min derdekî giran e.“

Edûlê sekinî kêrik li zikê xwe da ji bo xatirê
 Derwêşê lawikê êzîdî, suwarê Hidmane.
 De way waylêr, de way waylêr,
 Delalo, Mîrê Ūnisî vê sibê deng li şera kir,
 Got: „Gazî Derwêşê Şex Evdî kin,

Weynin heramê dîwanê,
Destê lê xin kelemçêye,
Lingê deynin li qeydêye,
Bigirin bavên zindanêye.“
Delalo diliko,
Te malîpiro elîhindiko,
Ji xelqê ra ne tişteko,
Ji min wetirê ez, daketime Deşta Bêlêcûka,
Têkevime nava hezarhefsed hinarî, hinarekî
Ji xwe re bibijêrim, şîrîna bêdendiko,
Way waylêr, way waylêr, way waylêr
Delalo tu delalî
De way waylêr, de way waylêr

Derwêsê Şex Evdî gote Mîrê Ênisî,
Got: „Ev xeber ji devê te hevt bavê te zêde ye,
Heta tu destê min deynî kelepçe ye,
Lingê min lê xî qeydê ye,
Min bigirî bavêjî zindanê ye.
Bi îzina rebê alemê, ezê sê sed mêrê Ênisî
Rehet kim orta dîwanê bi saraniyê ye.“
Way waylêr, way waylêr, way waylêr,
Delalo tu delalî.
Way waylêr, way waylêr, way waylêr
Delalo minê vê sibê ji xwedanê xwe re çi bigota?
Jê çi bixwesta?
Mala bavê min bar kira, daniya zozanê şerefdînê,
Çiyayê Eledaxê, Çiyayê Girîdaxê,
Her sêk mil bidana ser, kona mala bavê min bihata xwar e,
stûna konê pêşîn ji ortê ve bişkesta,
Derwêsê Şex Evdî hate binê beriya Jêrîn,
Siyarê Senemê, xwedanê Zeng û zêrîn,
Bajota bihata derê çadira min porkura
Xwedê bisekiniya zarê şêrîn taseke ava sar ji min bixwesta,
Minê dest bibira cêba xwe tasa zêrezîve
Nexş kiriye derxista, meşiyama ser kaniya
Kurd Elo Mehmed Paşa tijî ava sar kira
Baniya Pîr Merîfet kemedar bûma bidama li desta
Avrûyê çavê birûyê belek, şîrîkê xizêma xwe
Delalo diliko bi lêvê xwe bigesto.
Te malîpiro elîhindiko,
Ji xelqê ra ne tişteko

Ji min we tirê dakevime Deşta Bêlecûko,
 Têkevim nava hezar hev sed hinarî,
 hinarek ji xwe ra bibijêrim şêrîno bêdendiko Way waylêr,
 way waylêr, way waylêr.
 Çûme odê ode têr e, tijîkê bide destê delaliya dilê min jî.“
 Tibêto dilê min neda minê destê xwe dirêjî fîncana qehwê,
 kir tijî kir bir da desta,
 Minê nizanibû ji şerma bû ji germa bû,
 Ji tirsê bû destê min ricifî çokê min lerizî
 Niquetekî rijîya ser eba Besra yê Derwêşê Şêx Evdî jî,
 Kubara sibê rabûm min qolî zêrê serê
 Xwe qetand, çûme li hemayê li hekayê
 Min do hevt qalib reqiya sabûnê hildam
 Pê da pê da meşiyam çume ser Ava Xamûrê,
 Minê ebayê Besrayê Derwêşê Şêx Evdî
 Hûtê binêya beriya jêrîn siyarê Senemê
 Xwedanê zeng û zêrîn şuştîye hev qalib
 Sabûnê destê min da mefiyaye Ava Xamûrê
 Bextê min porkurê ser min da miçiqîye eba
 Bexrayê Derwêşê Şêx Evdî temîz
 nebû ji vê Qirêcê, ko li derdê eba Besra ma dilê mi jî.
 Delalo, diliko
 Te malîpiro êlihîndiko
 Xwedanê Şêşxana kiniko
 Ji xelqê re netîşteko
 Ji min wetîrê dakevime Deşta Bêlecûko,
 Pêkevim nava hezar hev sed hinarî,
 hinarek ji xwe re bibjêrim şêrîno bêdendiko
 Way waylêr, way waylêr, way waylêr,
 Delalo bihar e heramê derketinê
 Xanî germ bûne kêc ketinê,
 Pîra diya min hatiye ber şuştinê
 Hevt birê min porkurê hatine ber kuştinê
 Wexta çavê min li çavê Derwêşê Şêx Evdî hatê biniya beriya jêrîn
 dikeve,
 ji min tirê temama saxin hingî re dinê
 Delalo diliko
 Te malîpiro êlihîndiko
 Xwedanê şêşxana kiniko
 Ji xelqê wetirê ne tişteko
 Ji min wetirê dakevim Deşta Bêlecûko,
 Pêkevim nava hezar hev sed hinarî hinarek
 Ji xwe re bibijêrim şêrîno bêdendiko

Way delal, wey delal, wey delal, wey delal
Ber dilê evdalê xwedê da tîo ne tişteko
Ber dilê min evdala xwedê da hinarî deşta
Bêlecûkê xûrê kalan û pîran bêheb û bê dendiko

De devê misînê qehwê ser darî darçiniya dikelijî
Ezê çûme yalê dîwanê dîwan e tijî
Ezê çûme yalê malê mal e tijî
Ezê çûme yalê odexanê şest pênc pelawan tê de rûniştî
Wexta min çû û qehwe digerandî xema min merûma xwedê nebû
Wexta ezê diçûme tûşa Derwêşê Evdî lewandê şêvê lawikê êzdî
Nizam kerbyana bû şermana bû yanê tirsana bû
Çavê min reşebe dihatin tilî u pêçiyê min
Dihejiyan çokê min dilerizîn
Minê niqitka qehwê rijandibû ser eba Derwêşê Evdî
Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal wey delal
Ezê pey Derwêşê Evdî lawikê êzdî re nebêjim tu delalî,
divê navê kapêk pol-pere cem min tinebû

Minê destê xwe bire nava sing û berê xwe
Zêrekî biha dîtibû xercê şeherê bavê min î hevt sala bû
Minê hildabû ezê çûme dikanê van etara
Minê got, dikançîo ha dikançîo minê niqitka qehwê rijandiye ser eba
Derwêşê Evdî
Minê hildabû hevt qalib sabûn ê teşt û sîtil e,
Ezê çûme ber cemê Payê vê mîrayê
Çemê payê mîrayê wa çil çar kaniya bû.
Ava çil çar kaniya min cikiyabû
Hevt qalib sabûna min heliya bû,
Teşt û sîtilê min qul bibû
Hela hê niqitka qehwê ser eba Derwêşê Evdî neçûbû.
Wey delal wey delal wey delal wey delal wey delal
Ezê pey Derwêşê Evdî lawikê êzîdî re navê mêra naynime ser xwe.

Dibê bihar e heyamê êlê derketinê
Malê me kevn bûn kêç ketinê
Hevt kurapê min ê li ber girtinê
Kalebavê min ê li ber mirinê
Pîrêdayka min ê li ber şuştinê
Herçik çavê min çavê Derwêşê Evdî
Dikeve minê tîrê gişte xweşe rûakara dinê
Wey delal, wey delal, wey delal, wey delal, wey delal
Ezê pey Derwêşê Evdî nabêjim tu delalî.

Mîr got: „Gelî qewaza rabin pê ye,
 Herin bêjin Derwêşê Evdî, Mîr te dixwaze ji dîwanê ye.“
 Gotê qewaza rabûn pê ye,
 Çûn got: „Derwêşê Evdî mîr te dixwaze ji dîwanê ye?
 Mîr got: Derwêşo dilê min dibê ye,
 Wexto li xamê jêrîn dibe qêrîna kurê
 Kurmanca norîna menegiya şîngîna
 Kosemisiriya wexta xwîn davê zengûê
 Menegiya ancex mêr beremberî mêr dertê ye.“
 Mîr got: „Gelî qewaza rabin pê ye!
 Destê Derwêşê lê xin lele ye!
 Stûyê wî lê xin kelemçe ye!
 Milê Derwêşê Evdî bigrin biavêjin kela zindanê ye!“
 Wey delal ezê pey Derwêşê Evdî lewendê şevê lawikê êzîdî re kesekîre
 nabêjim tu delalî.

Derwêş got: „Derwêşo dilê min dibêye kivava kara kar xezalê ye.“
 Derwêş got: „Mîro dilê min dibêye,
 Dilê te ne kivava kara kar xezalê ye.“
 Tu dixwazî min bişînî pêşîya hezar hev sed mêrê eskerê Emerê Ûnisê
 min hatî xezêye.“
 Wey delal ezê pey Derwêşê Evdî lewandê şevê lawikê êzîdî re ji kesekî
 re nabêjim tu delalî.
 Mîro dilê min yane yane
 Kelo dilê min yane yane

Ez fêza xwe de dinhêrim zozanê kîkan û milan e
 Vê sibê derê konê bavê min evdalê lev civiyane
 Gişkî lilan bêvan e gişkî nav î binîşan e
 Şivqelnê yelezê destê wan e
 Gişk kurê axa û bega ne
 Ez bala xwe didimê Derwêşê Evdî, Şêx Evdî lawikê êzîdî nav da ne,
 Delalo delal, delalo delal
 Ezê çûme dîwanê dîwane tijî
 Çûme qehwexanê misînê qehwê serdarêd
 Darçîna diqijqijî
 Minê misînê qehwê hilanîbû dîwana mala bavê xwe bela kiribû
 nizanim ji hub û hizkirinê çilka qehwê ser eba Derwêşê Evdî delalê min
 da rijîbû.
 Were delal hey delal hey delal

Min zêrek serê xwe qetandibû

Da siyarekî ji siviksiyara
 Min got siyaro tu xwe kî bi navê xwedê kî
 Tê ji bajarê Rihayê hevt qalib sabûna reqê min ra bînî
 Wer delal, hey delal
 Çavê minê xalî nabin ji av û hêsirê zelal
 Bihar bû reqareqê ewra bû
 Guregurê çema bû
 Çemê Mûradê donzde movika hevt çeviya bû
 Çemê Mûradê li min çikiya
 Hevt qalib sabûn destê minde maşiya
 Tilî pêçiyê min weriya
 Eba Derwêşê Evdî delalê dilê min qehwê da ma
 Derwêşê qurba bihar e, heyamê derketinê
 Xanmanê mala bavê min evdalê germ bûne, kêç ketinê
 Hevt birê min wekî herine ber kuştinê,
 kalebavê min ber şuştinê
 Pîrediya min ber mirinê
 Wexta çavê min çavê Derwêşê Evdî
 Hûtê binê beriyê Qeremanî sindê dikeve
 Min tirê hemû sax in li rûbara dinê,
 Were delal hey delal, delal hey delal

Mîro got: „Koru cat qewaz rabin pêye
 Gazî Derwêşê Evdî kin bira bê yalê dîwanxanê ye“
 Wexta Derwêş hate yalê dîwanê ye
 Mîr got: „Derwêşo lao min re bêje rastiyê ye
 Çika rojê axirmê giran reqereqê darê
 Darima lîrxînê menegiya nalînê şêr û
 Erfûta hawehawê lawê kurmanca mêr
 Beranberî çend mêro dertê yê“?
 Derwêşo got: „Serê mîrê xwe kim bi rastiyê ye,
 Rojê oxirmê giran wexta reqereqê darê
 Darima Lîrxînê menegiya nalînê şêr.
 Ê erfûta hawehawê lawê kurmanca
 Çiqas mêrê çê be ancex mêr beranberî mêr derê ye.“

Mîr got: „Kuro cot qewaz rabin pê ye!
 Nigê Derwêş bavine qeydê ye,
 Stûyê wî bikine lêlê ye!
 Divê van çaxa ezê berê Derwêş bidime hevsê ye!“
 Edal qîz hate biniya dîwanê ye,
 Lê nihêrî nigê Derwêş qeydê ye.
 Stûye Derwêşê lêlê ye

Mîrê sibê wî bişîne hevsê ye.

Edlê got: „Mîr xwedê mala te xirab ke.
Te çima nigê vî şêrî avîtiye qeydê, stûyê wî kiriye lêlê ye?
Texmîna min evî şêrî te re lîra kiriye sînorê der û dinê ye.“
Mîr got: „Kuro ewê lorqê bivin yalê malê
Nigê Derwêş derxin ji qeydê
Stûyê wî derxin ji lêlê bira here malê
Emê sibê herine Beriya lucetê serê Baxê Misrê kêfê, eşqê, nêçîrê.“
Sibe bû serê sibê ye,
Cot qewaz rabûne ser kulekeye
Gotin: „Derwêş lao mîr te dixwaze kêfê, eşqê, nêçîrê ye.“
Derwêş rabû pê ye
Etman kişand ji tewlê ye,
Lê kir zînê devê ye
Cot tejî avîte merezê ye
Got: „Yala, ya xwedê ye,
Ewe î meriva ajotin serê Baxê Misrê ye.
Mîr û Derwêş va ajotin serê Baxê Misrê ser kaniya sucetê ye,
Mîr got: Derwêş lao dilê mîrê te vê sibê
Kivavek goştê kara xezalê dibê ye.“

Derwêş got: „Mîra xwedê mala te xirab bike
Me niyate meniya do û sibê ye
Vî qirê xirîxalî kivava goştê kara xezalê ye.“
Derwêş gopal avîte xezal du orta zînê etmê ye
Anî serê kaniyê ye,
Got: „Mîro hin te re him şîv e him taştê ye.“
Mîr xirabû kivavek goştê kara xezalê ye
Qapût kişand ser xwe, ser kaniyê kete xewnê û xewê ye.
Wextekî Derwêş dîna xwe dide jêre beriyê ye,
lê niherî hesabê qirş û qalê erdê hesabê
mijê hezar hev sed mêrê hesena ye cerdê
wê pev ketine jêr da tên e,

Derwêş got: Mîro rabe bibîne ecebê!“
Mîr got: „Derwêş lao bike bilezîne
Mîrê xwe ji van dera birevîne
Îzna xwedê sibê vî çaxî ezê dîwana gişka erdekî ser textê xwe bibînim.“
Derwêşî got: Mîro tu mîrtiyê te nakeve ez ez heme Derwêşê dîn im,
ezê kefenê xwe ser pişt Etmayê bişidînim,
yan ezê qulyê qîz û bûkê kîkan û milan
Darekê derê konê te reş bixemilînim“

Ew Derwêş e, Derwêşê dîn e
 Kefenê xwe li ser piştê Etmê dişidîne
 Zengiyê li Etmê dixirîne
 Li jiyarê cerdê diqîrîne
 Çenga li ser çenga da vedigerîne
 Teng û qûşa lê diqetîne
 Berdide dadixe ser şîherê Bîrê
 Qîz û bûkê şêherê Bîrê radibin temaşê
 Dîzê: „Hela lê binêrin tê bêjî melkemotê mêrê kulê ye.“
 Qîzek dibê: „Bira xwedê bide sihetê mêrekî
 Tenê peşmûdê kir ayas siyarê cerdê ye.“
 Were delal, hey delal, hey delal
 Delalo diliko biçûko efat bimendiko
 Xweyê rima donzdemoko
 Ber dilê xelqê da netûyî, netişt
 Ber dilê min evdal usa ne nola hinarek
 Hinara Laleş girirê bêdendiko

Edûlê digot: „Wekî mîna koma bav û bira şerm nekira
 minê erebî biqîrandî anizî bilûbanda
 Minê bigota ez ne kîkî me, ne milî me
 Ez berdilka Derwêşe Evdî lawikê êzdî me.
 Şevê dinê şev hatiye nîvê şevê ye,
 Mîr şandiye „Bira Derwêş bê ye!“
 Mîr Derwêş dike pirsê ye.“
 Derwêş rojê qewimandinê mêr beramberî çend mêra dertê ye.“
 Kuro lingê Derwêş lê xin qeydê ye!
 Stûyê wî xîn lêlê ye!
 Destê wî lêxin kelepçê ye!“

Derwêş got: „Mîrê min ez heme Derwêşê dîn im
 Tengberê Etmayê bişidînim
 Kosemisirî bikişînim
 Ezê sedî bikujim
 Du sedî mîrê xwe re dîl bigirim bînim.“
 Ez ne kîkî me, ne milî me
 Xelq qîza Zor Temir paşayê milî me
 Xelq ketiye mal û halê dinyayê zê
 Ketime derdê xwe û Derwêşê Evdî,
 simbêleke reş e narincî me.
 Ezê çûme aliyê dîwan e tijî
 Misîne qehwê ser darê ucê dikelijî
 Tilî pêçiyê Derwêşê Evidî memûdî bûn

Fîncana ferfûrî bûn fîncana qehwê ser eba Besrayî da dirijî,
Minê hevt qalib sabûn eba Derwêşê Evdî hildabû
Ezê çûme çemê Mûradê, çemê Mûradê çikyabû
Eba Derwêşê Evdî veneb

Mêrxasî, Jan Dark û Dewrêşe Evdî Destpêk

Dîroka gel û neteweyan ji bo erd û avê, ji bo welat, ji bo hebûna Dinê, ji bo jiyin û serxwebûnê bi tekoşîn, bi şer û şonikan hatiye hûnan. Hin însanan di şeran da, di bûyerên germ da bi fedakirina canên xwe serkeftinên gewre saxkirine. Ewên ku xwe feda kirine, yan jî hertim ji fedakirinê ra amade ne ji wan ra mêrxas, qehreman, canfeda, xweşmêr, gernas, keleş, pelwan, rêber tê gotin. Mêrxas di şeran da, yan jî di xeteran da natirsin, natertilin, çavên xwe nakutin, narevin û di peşiyê da dest davêjin xwe. Heta ji guna Mela Mustefa Berzanî û vir da hêzên mêrxasan li darketin, ku ji wan ra pêşmerge tê gotin. Yanê pêşmerge sembola di ser hemûyan ra ye.

Çi jin, çi mêr, di dîroka gel û neteweyan da gellek mêrxas derbas bûne. Hinek binav in, hinek bênav in. Li ser hinekan destan hatine avakirin û hozanan li ser wan helbest nivisandine, wênesazan resmên wan çêkirine, peykersazan peykerên wan çêkirine. Di çanda gelên ewrûpayiyan de ji bo wan şano, opera û resîtal hene.

Mêrxasa jin Jan Dark, nezîka şeşsed sal berê li hember dagirkeriya Îngilîzan di nav tekoşerê frensî de cî girtiye, loma lehengê Fransayê netewî hatiye qebûl kirin.

Di dîroka kurdan de jî gellek mêrxas derbas bûne, gelekên wan di şeran de jiyana xwe ji dest dane û dengbêjan li ser wan stirane. Tew hinek ji devê dengbêjan wek destanan hetanî nuka hatine. Mêrxasê kurdan yê herî gewre, binavûdeng Dewrêşê Evdî ye.

A mijara gotara min Jan Dark û Dewrêşê Evdî ye.

Jan Dark û Fransa

Jan di sala 1412an de li bakurê Fransayê li gundê Domremy hatiye dinê. Wexta Jan Dark ji dayik bû ew sed sal bû ku frensî û îngilîzan bi hev ra şer dikirin. Ji xwe dîrokzan navê şerê wan bi ‘Şerê Sedsalî’ nav dikin. Malbata Janê cotkarîke biçûk bû lê ne muhtacên kesan bû. Zaroktiya Janê di nav dewêr û pez da derbas bû. Derfeta Janê tunebû ku mektebê bixwîne, xwendin û nivîsandin nezanîbû.

Gorayê baweriya gelê frensî Jan hîn wexta 13 salî bûye, dengê Xwedê hatiye guhê wê û jê ra gotiye: “Li hember îngilîzan tevî hêzên frensî bibe.” Gorayê baweriyên olî Jan Darkê hewariyên Hz. Îsa; St Michael û St. Catherina him dîtiye û him dengê wan hatiye. Loma frensî Jan Darkê jî wek hewarî dipejirînin.

Jan Dark di pey van îlhaman ra xwe digihîjîne kralê frensî Charlesê VII. û jê dixwaze ku bibe leşkerê frensî. Ji xwê rojê şûnda libasên leşkerî bi mêranî li xwe dike û li hember îngilîzan dikeve cengan. Wexta li bajarê Orleanê di serkeftina herî mezin da cî digre hivde salî bûye (Sala 1427).

Di pey mirina Jan Darkê ra dewleta frensî, hemû hukûmatên wê û gelê frensî lê xwedî derket. Romannivîsan, helbestvanan li ser Jan Darkê bi dehan berhem dan. Dem bi dem wênesazan nîgarên wê çêkirin.

Cirgî ku hunerê sînema îcat bûye ji sala 1898 an heta nuka 17 filmên Jan Darkê hatine çêkirin.

Fîrmayên bazirganî bi navên wê mal hilberîn. Bi navê wê mekteb û kolêj vebûn.

Lî jêr çend wêneyên Jan Darkê xuya dikin.

Biyografiya Dewrêşê Evdî

Hetanî nuka tu xebatên zanistî li ser Dewrêşê Evdî nebûne. Loma kes nizane Dewrêş di çi wextê da ji dayik bûye. Çavkaniyên di derbarê Dewrêşê Evdî da tenê dengbêj in. Lê dengbêj jî Xwedê ji wan hezar carê razî be rast nizanin û di stranên xwe de gellek şaşiyên tînin ser zimên. Lê em rastiye bêjin ku ne dengbêj bûna haya me ye ji Dewrêşê Evdî û gelek lehengên din tunebûya. Ji gotinên dengbêjan gellek bûyerên dîrokî jî eşkere dibin.

Lê li gora lêkolîna min Dewrêş di navbera salên 1760-64 an da ji dayik bûye. Ev dîrok min ji çavkaniyên li ser Zor Temir Paşa derxistibû. Çunkî Dewrêş di gona Zor Temir Paşa de jîbû û dergîsî û evîndara wî Edûl qîza Zor Temir Paşa bû. Min di pertûka xwe ya bi navê ‘Kürt Milan Aşîret Konfederasyonu’ (Konfederasyona Eşîrên Milan) da nivisîbû ku Şerê Dewrêşê Evdî di navbera salên 1785-90 an da qewimiye. Lê ez salekê şaşbûm. Di festîwala wêjeya Amadê de min Dr. Çerkezê Reş nas kir û pêra sohbet kir. Wî ji min ra got ku: “Gorayê çavkaniyên Mixitarîstan şer di sala 1784 an da qewimiye.”

Erê di sala 1753 an de ermeniyek ji Sêwazê bi navê Mikhitar Abba diçe Viyanayê û ji desthilatdarê Wiyanayê alîkariyê dixwaze. Avahîyek mezin didin Mikhitar Abba. Ev avahiya ji ermeniyên ra him dibe kilîse, him dibe mekteb, him dibe mevanxane û him jî wek konsolasa ermeniyên dişixule. Mixitarîst li wê manastirê ji wê demê şûnda dest bi nivîsandina dîroka

ermeniyân û bûyerên rojhilata navîn dike. Bi gotina Çerkezê Reş şerê Kurdên Milî ku mêrxasê wan Dewrêşê Evdî bûye û ereban di sala 1784 an de qewimiye. Di şer da Dewrêş û yanzdeh hevalên wî jiyana xwe wenda dikin. Lê cepheyên Ereban dişkiyê û ji ber Kurdan direvin û bela dibin. Erdê Berriyê, Çiyayê Şengalê, Çiyayê Evdilezîzê, Hewzeyaya Xêbûr seranser di dest kurdên koçêr û akincî da dimîne, loma ji wê demê şûnda kurdên milî zor dewlemend dibin. Him rêyên di navbera Derya Spî û Rojhilat da dikeve destê wan û him ji terşê wan cil û bergên wan, qatixê wan îhracê Ewrûpayê dibe.

Em werin ser temenê Dewrêşê Evdî. Çaxa şehîd bûbe gorayê texmîna min 20-22 salî bûye. Ku 20 salî be 1764 an de xwedê daye, ku 21 yek salî be 1763 an de ji dayik bûye û ku 22 salî be 1762 an de ji dayik bûye. Yanê ji dayik bûna wî 1762-1764 an daye û mirina wî di bûhara 1784 an da ye.

Dewrêşê Evdî û kurd

Wexta min xwest ku ez jî nivîsandinê biceribînim, min çavên xwe li derdorê mijaran gerand, min ji hin însanên hêja pirs kir. Min mêzekir ku li ser Dewrêşê Evdî tu nivîs nîne. Zaroktiya me bi stranên li ser Dewrêşê Evdî derbas bûbû, lê çawa dibû ku li ser mêrxasê hêja berhem tunebûn. Min li ser Dewrêşê Evdî dest bi lêkolînê kir, lêkolîna min fire bû û li ser E'şîrên Federasyonan Milan dewam kir.

Di lêkolîna xwe de min gelek bandên dengbêjan bidestxistin. Lê di heman demê de birêz Şahîne Bekirê Soreklî stranên Baqî Xido li ser înternetê di Kovara Avestakurdê hejmarên 33-37 an da weşand, nuka jî kiriye CD. Paşê ez gihîştim wersiyonekê ku Prof. Dr. Celîlê Celîl di kovara Rewşenê de weşandibû. Nuka Perwîz Cîhanî wersiyonek ji devê dengbêj Ehmed Zeynal weşandiye.

Şanoya Hêvî yê listikek şanoyê di înternetê de weşandiye, lê ez nizanim listine yan na?

Hindik mabû ku romana min bi navê Dewrêşê Evdî derketa, min di rojnameyekê de reklama romanekê bi navê 'Dermansiz Sevda Dewrêş ve Adule' dît. Roman bi tirkî bû û ji weşanên Yurt-Kitapê derket. Nivîskarê romanê Bawer Firat bû. Bergsaziya romanê li jêr xuya dike.

Dermansiz Sevda Dewrêş ile Edule(Bawer Ferat)

Di 2004 an de romana Dr. Huseîn Emîn ku bi zimanê erebî hatiye nivîsandin li Helebê çap bûye. Li jêr bergsaziya pertûkê xuya dike. Navê

pertûkê: “Dewrêşê Evdî û Edûla Milî” ye. Li bin navê pertûkê wiha nivîsandiye: “Romanek Netewê Kurd”.

Encam

Wek hemû milletên Dinê mêrxasên kurdan jî hene. Di kurdan de hetanî nuka mêrxasek (çi jin, çi mêr) netewî nehatiye qebûl kirin. Mixabin ev karê dewletê ye û heta nuka dewleta kurdan nînbû. Gorayê dîtina min mêrxasê kurdan herî gewre Dewrêşê Evdî ye. Ez bawer dikim wexta dewletek mezin ava bibe wê Dewrêşê Evdî wek Mêrxasê Netewî qebûl bike. Bîr û baweriya min heye û ez hevî dikim. Ez peşniyar dikim ku Dewrêşê Evdî yê wek mêrxasê netewî bê pejirandin.

Resamên wî ji xwe ra bikin mijar û wêneyên wî çê bikin. Çaxa kasetên dengbêjan guhdarî bikin ê şûfa wî, bejn û bala wî xeml û xeyala wî rind fam bikin. Ez ji nuka da ji resaman ra serkeftinê hevî dikim.

Rastiyekê bêjim, Dewrêşê Evdî hîn rind nihatiye naskirin, li ser lêkolîn çênebûye. Resaman dest navêtinê. Kî çi zane belkî hin nivîskar li ser Dewrêşê Evdî romanên hîn xurt binivîsin. Hew dengbêj distrên, belkî li ser opera bê çêkirin.

Rastiyek din jî bêjim. Dewrêşê Evdî êzdî(şerqî) bû, di nav kurdên milî da bû û ji bo kurdên milî çû ser artêşên ereban. Lê dengbêj nivêpirr ne milî ne. Dengbêjên ne milî li Dewrêşê Evdî xwedî derketine. Dengbêjên li ser Dewrêş distrên serhedî ne, kafkasî ne, torî ne, omerî ne, botî ne, xerzî ne, bahdînî ne, binxetî ne, berazî ne. Ev jî rêdide ku Dewrêş û lehengiya wî netewî ye.

Lê ji birayên êzîdiyan gazine min hene. Hetanî nuka bi navê êzîdiyan ne bi rindî û ne bi xirabî tu kesî têkilî bi min ra dananî û heta nuka derheqê Dewrêşê Evdî da min nivîsarên xurt nexwendin. Bila va ziman dirêjîkek be. Dixwazin bila min neheq bikin. Hinekî bi min ecêb tê, çima? Gelo saziyên êzîdiyan çi karî dikin. Ma mêrxasêkî mîna Dewrêşê Evdî merû lê xwedî dernakeve? Nabêjin gelo Dewrêş kî bû? kîngê jîbû? Çi havil kiribû? Qet merak nakin?

Mala Ezîdiyan û Dengê Ezîdiyan: Bila dengê min rind bê we! Li Dewrêşê Evdî xwedî derkevin. Zanyaran şergîn bikin, bila li ser Dewrêşê Evdî lekolinên zanistî çêbikin. Bila sînemavan li ser Dewrêşê Evdî him filmên dokumanter û him jî filmên sînemayê çê bikin. Ji bo berhemên li ser mêrxasê netewî Dewrêşê Evdî ji hemû hunermendan ra serkeftin

374-DEWREŞÊ EWDÎ

Dengbêj Ehmed Zeynal li Kurdistanê bakûr bajarê Wanê nehiya Çaldêranê (çardêranê) qeza Mûradîyê xelqê gundê Girmora, rûniştîyê gundê Sawoxsûyê.

Ay lê yardê...

Wey... lê yardê...

Dilê mi li yane, lolo dilê mi li yane.

Sed car dilê mi li yane.

Serê dilê mi bi kul û derd û bi kovane.

Gidî binê dilê mi bi dûmanê.

Bi salxê salixdaran dibên Seîd û Telhan du birane.

Seîd birê mezin e, birê biçûk jî Telhane.

Birano du fidanin, rebê mutealîyê bixu dizane.

Zeman zemanê bê bavane.

Heyam heyamê bed`eslane.

Dibên geleka pîlanê indakirina herdû zilama jî xwe ra qîrar dane.

Seîd digo: "Telhan bira welatê hanê welatê nanerzane.

Rabe emê biken tedarekê kariwane.

Emê berê xwe bidin hîmê binê berîyê çend salan herine kariwane.

Xudê heyanî belayetê rêç dike jî devê musulmana, yaxa me xelas dibe jî pîsane.

Dayê...hay...

Hey yar dê dilê mi li yane.

Sed car dilê mi li yane.

Serê dilê mi kule, binê dilê mi bi dûmanê.

Seîd û Telhan her dûya jî hev ra qîrar dane.

Her dû bira berê xwe dane hîmê binê berîyê xu ra çûne bi kariwane.

Heft roja hajotin bi rê dane.

Lawo rêka dûr û deraze, ne bi gotin û xeberdanê cemaeta di girane.

Roj kete roja di hestane.

Dîna xwe didanê rastekî rast usane.

Yeqîn dikim xîz li çokê hespane.

Jê ra dibên hîmê binê berîyê, cîyê hût û lehengane.

Mêrkê camêr nebîne derdê bêdermane.

Li hîmê binê berîyê her kesek nasekine li ber alvê mêrane.

Her tim û cara li wê muhîtê ret nabin dengê rimane.

Her kesek îro nahejîne qedrê rimane.

Her dû bira ketine (serê) rê û dirbane.

Dîna xu didanê êlekê giran dnîye li serê rast û di bestane.

Xeyo....

Hey lê yardê... wey lo...lo... wa...dilê mi li yane sed car dilê min li yane.
 Serê dilê mi bi kule, binê dilê mi bi dûmane.
 Ew her dû zilam mesiyane nava êla di girane.
 Dîna xu didanê kunekê li ser bîst û çar istûnane.
 Heft perde li kon da girêdane.
 Kula xudê bi kul be bikeve mala bavê xûyê konê di girane.
 Ez (ji) we ra yeko yeko bidim salixê perdê di konane:
 Birano! Perda yekê cîhê rûnistina mêran û hût û lehengane.
 Perda dûyê cîhê rûnistina anima û canikane.
 Perda sêyê cîhê kebanî û serkarê di malane.
 Perda çarê cîhê kalê li ber sêlane.
 Perda pêncê cîhê tewinkeran, belê dikin neqs û nemûsane.
 Perda sesê dibêjim hoza mîyane.
 Perda heftê koza berxane, li pist perdê da cîhê tewla meinegîyane.
 Dîna xu didinê qîz û bûkê(n) Kîkan û Mila rûnistine li bin perê konane.
 Zendê bi helî morî hildane.
 Gidî çawa dûdinên, du kevirê loqloq û antîqe pêda bi dar dane.
 Ne hacetê elektirîk û semdan û çirane.
 Qîz û bûkê(n) Mila tim û tim û caran li ber dikin seir û nemûsane.
 Bidim salixê konê di girane...
 Wêlwêlwêl...
 Ay lê yardê dilê mi lîyne.
 Xeyo serê dilê mi bi kule, binê dilê mi bi dûmane.
 Wa(n) bilama dîna xu didane rûnistina cemaeta di mêrane.
 Dîna xu didane darcixarê destê wan sê bihost û sê tili yane.
 Wa(n) zilama îro cixare avîtine ser kokê qelûnane.
 Dû ji devê hevdu direvînin mala we sewitîyo notila borîyê di sobane.
 Dîna xu didanê kulikê ser wan sê bihost û sê hoqane.
 Pêçê serê wan hemû risîyê seirê Dîyarbekir jorda ber enîya da berdane.
 Li milê wan dinêrin, ebayê hezoyî sê bihost û sê ritmane.
 Li nigê wan dinêrin resikin, mala we sewitîyo tamam rûnistine bi hev ra ketine disimîsê di girane.
 Kulika xu dane orta îmanê birû û bijangane.
 Seîd digo Telhano bira! Eva hest roje em retine serê rê û di dirbane.
 Me kirîye bîra xamê di mangane.
 Hey mala te sewitîyo birçîna qudûmê me çûye herê tacete me nemane.
 Lingê me nagire rikêbê zengîyane.
 Destê me nagire desgirîyê (dizgînê) meinegîyane.
 Malsewitîyo em birçîna mane serê rê û di dirbane.
 Bajo derê konê hane.
 Em bixon qote(k) nane.
 Li memleketê me bûye axirdewrane.
 Yeqîn dikim niha çor û çoxixê me birçîna xu dane ber dîwarane.

Wêlwêl...
 Ay lê yardê ...
 Xeyo dilê mi li yane, sed car dilê mi li yane.
 Serê dilê mi kule, binê dilê mi bi dûmane.
 Her du hajotin derê konê di girane.
 Dîna xu didanê kisiyaye pêsiya wan sêsed mêrê xûyê kulik û ebane.
 Vana qilçikê erebî li ser inîska da vedane.
 Jor da mesiyane li ser sinîyane.
 Dixon birincê Qereçamê dûvê helikane.
 Milê wan zilama heta inîskê di don û rûn da mane.
 Qet kesekî negot ew her dû zilamê hanê ser pista hespa mane.
 Lawo derbas bin ji boy Xudê bixon qotek nane.
 Seîd çav kire Telhane.
 Go eva kona konê nemerdane.
 Bajo em derbas serê konane.
 Lawo nadine me qotek nane.
 Ew zilamê hanê xûyê kulik û seir û ebane.
 Me ji xwe ra nagirin seyîsê hespa natele ji êlê ra golikvane.
 Lawo bajo em herin serê konane.
 Em xerîbin nadine me qotek nane.
 Wêlwêlwêl...
 Ay lê yardê ...
 Lololo ... dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Gidî binê dilê mi bi mij û bi dûmane.
 Gava ku van zilama hev ra xeberdane.
 Vergerandin serê hespan û medenê meinegîyane.
 Derbas bûn serê di konane.
 Menzilekî hajotin menzilekî di girane.
 Dîna xu didanê îro konekî tek vegirtîye dûrî konane.
 Konê vî zilamî li ser heft istûnane.
 Belê perdê kon rîsîyêd hevirîmûsin peng bi peng bi hev dane.
 Kalekî nûranî rûyê wî sipîye li ser çokane.
 Diran di dêv da nemane.
 Hey lawo îro sasîkekê li sêrîye, tizbîyekî sed û yek lib di dêst dane.
 Li ser postekî nimêjê rûnistîye ji xu ra dikisîne selewat û werdane.
 Seîd digot Telhano bira bajo derê konê hane.
 Ew konê hanê yeqîn dikim tertîla wî bisulmane.
 Wa hard û zilama ho kirin deve û mîratê qantirane.
 Hajotin derê konê di girane.
 Ew kalê nûranî ji ber wan rabûye ser pîyane.
 Gidî girtîye serê hespane.
 Çav kire navmalê û qaweçîyane.

Go lawo bigre bi serê hespane.
 Cil û ciholê serpiştê heywana jê bikin bavêne perê konane.
 Hevsarê serê heywana bisiqitînin bavêjin hêsîyê konane.
 Wa heywana berdî serê rast û bestane.
 Hema zivirî li nava kon da belê dosikeke qûstûkî avête erdê, beilgîyê bi sê
 legan li ber pista wane.
 Ew kalê nûranî sekinîye li pêşbera kon li pêşîya zilama dike hurmeta girane.
 Seîd bang kirê go apo rûyê te sipîye li ser çokane.
 Yasê te derbas bûye, tu li ser pîya sekinîyî dikî xizmeta girane.
 Erê dibê ji mi ra nebase, ne serefa mêrane.
 Lawo îsê we tune bi xeberê hane.
 Hûn xerîbin ne ji van derane.
 Hurmeta mêvan tim û tim û caran ji bona xudane.
 Ay lê yardê...
 Wêlwêlwêl...
 Lololo...dilê mi li yane.
 Serê dilê mi kule, binê dilê mi bi dûmane.
 Seîd pirsî go apo êlekê danîye li serê rast û bestane.
 Konekî giran li sertacê konane.
 Heyanî pênc hezar mal(î) di bin konan dane.
 Risîyê konan peng bi peng bi hev dane.
 Gelo ew kona konê kêye, êla çi kesane.
 Go lawo ew êla tu dibêjî êla axayê mîrê Milane.
 Go apo êla wî da qerebalixek hebû ew çi qerebalixeke di girane.
 Go lawo ma tu nizanî ew kona konê mîrê Milane.
 Sêsed mêr tê da rûnistine li hundurê konane.
 Her yekê reîsê êlekê, li kon da rûnistine ji hev ra bi xeberdane.
 Belê go lawo ji mîrê Mila ra hatîye kaxeza gawurê Çîlosmane.
 Go apo sebebê wê çîye û çimane?
 Go tê da nivîsîye bide min hozê mîya kozê berxane.
 Yê bide min barê zêra qenterê devane.
 Yê bide min xerac xemil û rewsa konê erebî, ceinîya mîna Leylane.
 Yan jî yê sorgulîyê Edûla qîza xu ra bigire ji mi ra têxe kebanîya mala
 girane.
 Yan jî bila tedarukê xu bike, serê mi pê ra heye, ser û cenga girane.
 Ê, go apo sebebê wê çîye û çimane?
 Go lawo gawure jê ra dike xeberdanê di girane.
 Ê, go apo lê tu kêyî, navê te çîye, û te çima ha tek danîye û tu naçî nava
 wane.
 Ay bê yardê...
 Wêlwêlwêl...
 Lololo...dilê mi li yane.
 Serê dilê mi kule, binê dilê mi bi dûmane.

Lawo emrê min derbas bûye, hatîye nod û negane.
 Tu bala xu bidê diran di devê mi da nemane.
 Rûyê mi sipîye li ser çokane.
 Lawo çokê mi ne yê dosekane.
 Tilî pêçkê min ne yê birincê Qereçamê dûvê Helikane.
 Lêvê mi ne lêvê qehwane.
 Navê mi Sêx Evdîye ez bavê Derwêsim belê emrê mi derbas bûye ji nod û negane.
 Seîd jê pirsî: go apo tu dibêjî ez Sêx Evdîme, bavê Derwêsim, lê Derwêskuye, li kêderê dane?
 Mi nav û dengê Derwêsk bihîstîye li welatê swerqê, li nava hevdê tewnane, li cemaeta girane.
 Axa û beg li wir da li hev dicivin dîkin naxilê û xeberdane.
 Dîkin behsa herba Derwêsk Evdî, herba di girane.
 Îja niha Derwêsk kanê li kêderê dane?
 Ay lê... yardê...
 Lololol dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Serê dilê mi kule, binê dilê mi bi dûmane.
 Lawo edetê mala meye, gava bikevin xewa di girane.
 Heft rojan ranabin li xewa di girane.
 Îro belê çare, Derwêsk razaye, hê sê roj wexta rabûna wî jî mane.
 Lawo em jî qehirîne naçine nava êla wane.
 Lê belê ez ji we ra bikim salitane.
 Îsal heft sale dilê Derwêsk li Edûla qîza mîrê Mila dane.
 Ez diçime xazgînîyê Edûlê ji mi ra dibêjin, eslê te Êzdîye pîrê te Seytane.
 Îro ketîye roja kewkebê, sibê nerînîya lawê di bavane.
 Kuro tê dengê kose û misrîyane.
 Lê belê ewî jî giregire top kirîye nava konê xwe dane.
 Dibê hatîye ji mi ra nama Çîlosmane.
 Lawo ewî jî îskana swetan û surûtan danîye ser zerfane.
 Zerfe li ser telbane.
 Telbe li nava cemaeta mêrane.
 Kêyê ku here bîne cewaba eskerê Çîlosmane.
 Ezê bi sorgulîyê Edûlê ra bigirim jê ra bikeme kebanîya mala di girane.
 Lawo îro heft roje birincê Qereçamê, dûvê Helikan dide wan xûyê kulik û ebane.
 Kes newêre destê xu bavêje îskana sertan û surûtane.
 Îca li pêşîya xu bi darikê cixara hildane.
 Çokekê li pêşîya xu erd vedane.
 Em jî xeyîdîne, naçine nava wane.
 Rûyê wî jî nagire bisîne peyê Derwêsk dane.
 Lawo ewa cemaeta wî îro heft roje li kon da hev civîyane.

Wêlwêlwêl...
 Ay lê yardê...lololo dilê mi li yane.
 Serê dilê mi bi kul û derde, xeyo binê dilê mi bi dûmane.
 Gotin di devê Sêx Evdî da bû, go apo xazilî min bidîta qed û qametê
 Derwês ku çawa salix dane, gelo vire yan wisane.
 Sêx Evdî rabû lingê xu lêda li serê papûsane.
 Çû derê çadura Derwês yê jê ra bêje du bendane.
 Cika gotinê Sêx Evdî ji ewlad ra çane?
 Wêlwêlwêl...
 Digotê de lolo wayê...
 Hûyî...wî..
 De rabe, hûto de rabe!
 Lehengo de rabe !
 Sotenîyo de rabe !
 Gedeyo de rabe !
 Posmano de rabe !
 Pênc perano de rabe !
 Derwêso lawo rabe ji xewa di girane.
 Du zilam hatine mala me mêvane.
 Xweîbin ne ji êlêne, ne ji emrêne, çol û best dane pêsiya xwe dane.
 Yê herin hîmê binê berîyê kerwane.
 Salixê te jê ra dane.
 Lawo de rabe, devê mi da nemane dirane.
 Ne wextê min û laqirdî û henekane.
 Îja rabe ji her du mêvana ra bike laqirdîyane.
 Bila li memleketê me nekin tu xem û xîyalane.
 Ay de yardê rebenê dilê mi li yane.
 Mî dîna xu didayê Derwêsê Evdî radibû ji xewa di girane.
 Xulama girtine qulpê misîn û legenîyane.
 Pêsgirî li ser milê wane.
 Li ber Derwês sekinîne, Derwês avê davêje nava birû û bijangane.
 Sêx Evdî hatiye li kêleka her dû zilama rûnistîye ji wan ra dike laqirdîyane.
 Ay de yardê rebenê dilê mi li yane, dilê mi li yane.
 Mî dîna xwe didayê Derwêsê Evî sîyarê Hedman kilê çevê qîzan û bûkan
 xu berdabû perê konane.
 Sê cara tewafa destê bavê xu kirîye, li pêsdêra kon her du destê xu
 kemerbest girêdaye sekinîye ser pîyane.
 Wêlwêlwêl...
 Ay de yardê rebenê dilê mi li yane.
 Sêx Evdî zivirî li ser milê xu nihêrî li mêvanane.
 Digo lawo mêvan ev her du zilamane.
 Rûnê kêleka wane.
 Ji wan ra bike hurmeta di girane.

Wêlwêlwêl...
 De yard ê dilê mi li yane.
 Seîd û Telhan her dû ya dîna xu dane qed û qamet û bejin û balê Derwês dane.
 Texmîn fikir tesbîh nebe bejina wî wekî minareyê camîyane.
 Çokê wî wekî çokê nerrane.
 Bînanî nerê ku têkeve pêsiya heft qenter devê di kerwane.
 Neitika wî sê bihost û çar tilîyane.
 Ez dîna xu didemê orta her dû birû û bijangane.
 Dû mûyê Erzaîl dûr va pê xûyane.
 Dayê wêlwêl...
 Ax dibê salix dane.
 Seîd bi Telhan va dîna xu didanê wisane.
 Haza ku mêrekî bi sed mêrane.
 Gava ku bikeve serê hîmê binê berîyê leheng û hûtane.
 Bi qebzê rima ra bigre bikeve nava mêrane.
 Minê dîn û bala xu didayê îro çawa bibe nirîna lawê bavane.
 Kula Xudê bi kul be bikeve mala xûyê Hedmane.
 Gava bikeve serê pehlewan û hûtane.
 Devê xu davêje qaltaxê zîne hespê dujmina dîksîne ser xûyê xu dane.
 Lololo...
 Belê para dide ber refes û çiftane.
 Îja pê ra dide ber lekman û gezane.
 Mîratê Hedman neilê wî zîvin, bizmarê rêr lê dane.
 Bi rojê kewkewê giran bi irinîyê lawê bava ra bi dengê kosel û misrîya ra tim û cara li serê meydanê mecalê nade dujminane.
 Lololo...
 Hey lê yar dê rebenê dilê mi li yane.
 Gotin li devê wan zilamane.
 Dîna xu didanê sîyarekî tek derketî li perê konane.
 Dimekê nezeyî li dest dane.
 Heft salixê rimê heye, ez ji we ra vidim salixê rima hane. Ka çawane.
 Yek lale, yek dure, yek qumrûte, yek zumrûte, di ortê da yaqûta teyrê di neimane.
 Setê mîrata rimê li hewane.
 Sade ji jehrîya mirane.
 Wisane binanî gewrekî asin lawo beras bi mûkî pê da bi dar dane.
 Belê Medhanîyek li bin dane.
 Ew hespa ne wek hespê welatê serhedê notila bergîrê hane.
 Bi linga têne firotane.
 Her lingekî heywanî tê bi çil kîse zêrê di girane.
 Lololo...
 Hey lê yar dê rebenê dilê mi li yane.

Evî zilamî hajote derê konê Sêx Evdî dane.
 Sêx Evdî û Derwês rabûne ser pîyane.
 Bi serê Medhanî yê ra girtin derbas kirin pist çît û perda di hespane.
 Dosekek dinê avîtin erdê, ketin bin milê wî danîne ser doseka hane.
 Wexta ku ew zilama rûnist li ser doskane.
 Go lawo eva jî navê wî Ceiferê Gêsîyane.
 Kurê xûska mine, rêya heft qonxa ji me wê dane.
 Gava bikeve serê leheng û hûtane.
 Ancax Derwês digre serê hespane.
 Ew dujmina ra dikeve laqirdîyane.
 Wêlwêlwêl..
 De yard ê dilê mi li yane, lololo...
 Wextê ku Sêx Evdî salixê Ceiferê Gêsan bi her dû bilama ra dane.
 Dîna xu didanê Erebeke tê ye ji wê dane.
 Lêva Erebeke yel li erde, yek li asîmane.
 Nûra Rehman tune li rûyane.
 Nemekî(nameyek) li berîka wî dane.
 Selam dabû her çarane.
 Sêx Evdî go Erebeke kerem ke derbas be jora hane.
 Erebeke li qarsî Sêx Evdî rûnistîye li ser çokane.
 Destê xu avîtê name danîye ser çoka Sêx Evdî bavê Derwês dane.
 Wexta name derxistîye dîna xu daye zerf û kaxezane.
 Seîd go apo ewa çi nameye, ji me ra bêje ka çawane?
 Go lawo eva heye Erebeke navnalî yê mîrê di Milane.
 Herê ji mi ra hatîye nama hane.
 Dibêje îro heft roje mi berev kirîye giregire, xûyê kulik û eba, her reîsekî di
 êlê dane.
 Dirime wan birincê Qereçamê dûvê Helikane.
 Milê wan heta inîskê di don û rûn da mane.
 Mî îskana sertan û surûtan danîye ser zerfane.
 Zerf li ser telbane.
 Talbe li nav cemaeta di mêrane.
 Belê îro çawa heft roje kes newêre destê xu bavêje îskana se tran û surûtane.
 Qe îman û namûs ji me ra nemane.
 Belê îro ji mi ra hatîye nama Çîlosmane.
 Têda nivîsîye, yan bide min hozê mîya, kozê di berxane.
 Barê zêra qenterê devane.
 Rewsa konê Erebeke, ceinîya miîna Leylane.
 Yan jî yê sorgulî yê Edûlê ra bigire ji mi ra bike kebanîya mala di girane.
 Ax de lawo namûsa mêrkê bisulman ne bi perane.
 Dibê îja mi îskan danîye ser zerfane.
 Sifir (sifir) here ji mi ra bîne cihaba eskerê Çîlosmane.
 Kê here bîne cewaba eskerê Çîlosmane.

Ezê bi gotina Xudê bi hedîsa pêxember Edûlê jê ra bikim kebanîya mala di girane.
 Lê kesek avirê xu nade îskana sertan û surûtane...
 Ewa nama hanê hatîye ji mi rane.
 Dîbê bila kerem bike were cemaeta di mêrane.
 Lê mi berîya niha ji we ra got, em jî qehirîne naçine nava cemaeta wane.
 Mi wextekê deiwa Edûlê fikir ji Derwês rane.
 Ji mi ra digot: qîmeta te çîye, ez esîrim eslê te Êzdîye, pîrê te Seytane.
 Ay lo berxê dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Sêx Evdî digot lawo hûn demekê rûnên ez gavekê herim derê konê mîrê di Milane.
 Cikanê çi deme çi dewrane.
 Çi qerebalixe sêvra di girane.
 Lehzekî mêze bikim bejin û balê xudanê kulik û ebane.
 Îja Sêx Evdî lingê xu lêdane serê meisane.
 Çû derê konê axayê mîrê di Milane.
 Dîna xu didayê xûyê kulik û eba rûnistine pêda pêda belê kulkê xu mutane orta îmanê birû û bijangane.
 Her yekê sivqelûnê wan di desta da bi du mêtrane.
 Rebena îja tirsava ketine disimîsê di girane.
 Naxon îskana sertan û surûtane.
 Yeqîn dikim îro her yekê çokekê pêsiya xu erd vedane.
 Xeyo dilê mi li yane.
 Wêlwêlwêl...
 Îja Sêx Evdî selamekê dabû xûyê kulik û ebane.
 Axayê mîrê Mila digo: Sêx Evdî derbas be jora hane.
 Sêx Evdî digo lawo serê te mezine bînanî serê balaxê gamêsane.
 Te hindek gede û gûde, golikê li ber çêleka îro heft roje top kirîye nava cemaeta girane.
 Lawo tu didî wan birincê Qereçamê dûvê Helikane.
 Muerisê kurê muerisan du zilam hatine mala te mêvane.
 Navê yekê Seîde, navê yekê jî Telhane.
 Te taqet nekîr tu çopek nan bidî wan zilamane.
 Ji boy Xudê rêvîne, li serê rîyane.
 Îja xûyê kulik û eba don û rûn da mane.
 Lawo tu dibêjî mi derbas be jora hane.
 Ne qûna min ya dosekane.
 Ne tilî pêçikê mi yê birincê Qereçamê dûvê Helikane.
 Ne lêvê mi lêvê Qehwane.
 Go ez hatime ka gotinê te çîye, deiwa te çi ra ne?
 Go çima tu nizanî îro çend roje ji mi ra hatîye nama Çîlosmane.
 Belê go axayê min, çendî yasê mi derbas bûye, lê guhê min li guhdarîyane.

Ax go lawo namûs ne ji te ra ne.
 Te golkê ber çêleka berev kirîye konê xu dane.
 Heft roje tu jê ra dikî xizmeta girane.
 Sibê bila bikeve kewkewê singînîyê zengîyê mîratê Methanîyane.
 Bibe nirîna mêrane.
 Bibe gujînê gurz û kemendane.
 Bibe teqînê rim û mistîyane.
 Ewê serê xu li ber derîya derxin wekî golikê li ber çêlekane.
 Keksek ji te ra nake yardima namûsa di girane.
 Sêx Evdî serê xu bilind kir, go qaweçîyo serê mi dêse, dilê mi dila dilkî
 dîne.
 Serê dilê min bi kule, bi kesere û bi birîne.
 Îskana qawa sert û surûta cemaeta sêsed mêrî tu birijîne.
 Ji apê xu ra qaweyek teze bikelîne.
 Li pêsiya xûyê kulik û eba bigerîne.
 Bila dilê kesekê ji min nemîne.
 Hemîn yasê mi derbas bûye, wextê min û ser û deiwê giran nîne.
 Lawo îja tu ber bi apê xu jêle bîne.
 Tu bala xu bidê cika çi dewrane, bila kulik û eba û seir û risîyê vana li bestê
 bê xûyî bimîne.
 Ay lê yardê dilê mi li yane.
 Dilê mi li yane.
 Lololo dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Serê dilê mi bi kul û derd û tev covane.
 Binê dilê mi bi dûmane.
 Wextê qaweçî îskana sertan û sirûtan digerîne, xûyê kulik û eba serê xu
 birine binê apincîyane.
 Lawo ketine disimîsê di girane.
 Sira hate ser Sêx Evdî dane.
 Sêx Evdî destê xi avîte îskana sertan û surûtane.
 Ser xu da quliband, bû sîrqîna cemaeta xûyê kulik û eba, hemû pê keniane.
 Go emrê wî nod û negane.
 Diran di dêv da nemane.
 Qûna wî naçe ser cîyane.
 Bi laf û lûfa yê here bîne cihaba eskerê Çîlosmane.
 Temam pê da bi Sêx Evdî keniane.
 Sêx Evdî zivirî berê xu da mala xu dane.
 Temam ji Derwês ra salix dane.
 Dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Lolololo...
 Çar sîyara hajotin derê konê mîrê di Milane.

Xûyê kulik û eba hemûya ustuyê xu xar kirine, çevê wana mane li hewane.
 Destê wan nagire îskanê qehwane.
 Rebî Derwêsê Sêx Evdî sekinîye pêsdera kon dane.
 Doska wî li ser milê mîrê Mila dane.
 Go apo cîhê te dera hane.
 Dakeve binîya solane.
 Ceiferê Gêsan, Seîd û Telhan rabûn ser dosekane.
 Bixu sekinî li qarsî her sê bira li ser çokane.
 Hey de yardê...
 Derwêsê Evdî gote xûyê kulik û ebane.
 Emrê bavê min nod û negane.
 Diran di devê bavê min da nemane.
 Bû sîrîqînîya we hûn bi bavê mi kenîyane.
 Lawo îskana sertan û surûtan eva heft roje li ber weye, we notila golka
 ustuyê xu xar kirîye li ber dîwarane.
 Îro roja mêrane.
 Wêlwêlwêl...
 Hey yardê rebenê...
 Kulê tu bi kul bî bikevî mala bavê Edûlê, bi sêsed û sêst û ses terza xu
 xemilandîye, zulf berdaye nava gerdenê, di birîyane.
 Bejina vê delalê usne notila taka rihanê, ber devê Erez, belê sivka gezoyê
 hindav dane.
 Sûretê wê horîmelekê bînanî sêvê Xelatê ji xu ra teze xal dane.
 Li gerdenê binêre notila gerdena qulingê payîzê, bike zarûn li nava çîmen û
 çayîra li ber zevîyane.
 Dilê wê îsal heft sale li Derwês dane.
 Di bin bijang û mûjingê çeiya ra avirê dide Derwês dane.
 Derwês birîndare, notila firarekî bîst û çar sala bikeve li firarîyê gullê bi
 nuqte bavêje dil û hinavane.
 Wisa avira dide Derwês belê notila oxçîyê tîr û kewanê tîrekî bavêje serê
 kezebê, serê kezeba wî kul kirîye pista pîlê wî va biskok dane.
 Yar dê dilê mi li yane...
 Derwês hindav da rabû ser pîyane.
 Rakirîye singê ber hêsîya konane.
 Ketîye nava xûyê kulik û ebane.
 Kulik ketîye nava dest û pîyane.
 Ebayê Hezoyî li bestê velezîyane.
 Sivqelûnê wan bi agir va vergeriyane.
 Darkê cixara li nav dest û pîya da bûne ses pirtîyane.
 Min dîna xu didayê hatanî sêsed mêrî xu avîtin pist cil û cihazê di devane.
 Ay lê yard ê...
 Ceiferê Gêsan, Seîd û Telhan û Derwês hatine derê konê Sêx Evdî dane.
 Derwês digo bavo ji mi ra bike karê di hespane.

Me serê xu danîye oxira di girane.
 Sêx Evdî çû pêsiyê go Derwêso lawo navê hespê te Hedmane, yê mi
 Etmane.
 Lawo îsal heft sale hundur da tav nedîtine ji dervane.
 Ji hiskîyê da xarina wane.
 Minê neilê wan zîv û bizmarê wan zêr lêdane.
 Seba zû nemihin, li setê meydanê bikevine serê lehengan xu bavêne ser
 dizgînê dujminane.
 De lawo tu were îro siwar be mîratê Etmane.
 Etman hespê bavê te ye, lawo te nahêle di c dane.
 Li gava ser û cenga da dujmina dide ber lekmane.
 Lawo hespê te serhiske, li serê meydanê zû nazivire ser dizgîna dujminane.
 Wêlwêlwêl...
 Dilê mi li yane, sed car dilê mi li yane.
 Sêx Evdî digo Derwêso lawo li hespê mi sîyar be, belkê li roja tengavîyê tu
 dikevî serê kewkesê sibê, serê kos û misrîyan, dengê nirînîya lawê bava
 lawo tu bê xayî nemînî li nava dujminane.
 Derwês digot Sêx Evdî aqil çûye, sewda li serê te nemane.
 Ez hespê çê siwar bim yê kotî bidme van birayê hane.
 Xudê suxula mi nayîne li ser rê û dirbane.
 Eger ecelê mi hatibe li ser pista mîratê Hedmane.
 Tu hespê xu bide Seîd da, Gulî Seyî dayîka her du hespa bide Telhane.
 Ezê jî sîyar bim Hedmanî, binê Berîyê bi linga tê firotane.
 Emê berê xu bidone ser eskerê Çîlosmane.
 Sêx Evdî hesp û zîn û taximê wan li ser pistê dane.
 Evan zilamana çûne destê Sêx Evdî, berê xu dane oxirê, pista xu dane
 feleka xayîn û derewîn ji kesî ra nemane.
 Dilê mi li yane...
 Serê dilê mi kule bi covane.
 Binê dilê mi bi mije bi dûmane.
 Edûla qîza Zor Temir Pasayê Milî bihîstîye Derwûsê here ser Çîlosmane.
 Refê qîz û bûka li ser xu dane.
 Sitabekê daye bejin û bala xu, morî û încîyane.
 Lawo av li gerdenê xûya dike, mejû li tiliyane.
 Xu berdbû serê rêya ku Derwêsê here ser Çîlosmane.
 Îja wî çaxî yê Edûlê bi ezmanê sirîn, bi qed û qametê giran yê bendekê
 Derwês ra bêje, kanê bendê wê çawane.
 Wêlwêlwêl..
 Digo de were, Derwêso de were, lehengo de were, hûto de were!
 Hey malxerabo bavê mi te dixapîne, li rêya hat nehatê da disîne.
 Dilê mi li yane, serê dilê mi dêse, dilê mi (ji) dila dilekî del û dîne.
 Lawo bi heqîya Xudê be, bavê we bisulmane, kalkê we Êzdîne.
 Êla te êleke girane, hemîn sûnda te bi yezdan ra girane, tîrsa te tunîne.

De tu were destê xu bavê sîngê mi sî û sê sedef ser hev sekinîne.
 Libo libo serê sedefa biqetîne.
 Li cotê zermemika binêre, serê wan sor û xûnin, binê wan sipîne.
 Îja xemê dilê xu pê birevîne.
 Bila çûyîna te da çî kul û keser û keder li dilê mi yê birîn da nemîne.
 Ax de lay lo hayê...de lay lo hayê...
 Dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Derwêsê Evdî digot tolê de rabe li serê rê û dirbane.
 Ne gedeme, ne gûdeme, ramûsanana bistînim li taldê tepik û devê avane.
 Diçime ser esketê Çîlosmane.
 Bi qewet û raya rahmê rehmane.
 Ezê bi gotina Xudê bi hedîsa pêxember te ji xu ra bikim kebanîya mala di girane.
 Belkî çûyîna min bi mine, hatina mi bi xudane.
 Sibê xelkê ji mi ra bêje ser oxira xu zivirî Derwês gedekî bi du perane.
 Çîkî me jê ra heye, eslê wî Êzdîye pîrê wî Seytane.
 Dilê mi li yane...
 Seîd û Telhan û Ceiferê Gêsan, Derwêsê Evdî kilê çevê Edûlê derbas bûn serê konane.
 Heft roja hajotin bi rê dane.
 Wêlwêlwêlllll...
 Roj kete roja hestane.
 Li xîmê binê berîka jêrîn dîna xu didanê êlekê danîye li qontara çîyane.
 Hinek dibêjin mije, hinek dibêjin dûmane, hinek dibêjin sêrikê asîmane.
 Hinek dibêjin wekî xîzê binê behrane.
 Serê êlê heye, binê wê qet nexûyaye.
 Tim û tim cara êlê xu daye alîyê rastê serobene, konekî giran li serê konane.
 Çadurek al sincan li perê konane.
 Derwêsê Sêx Evdî, Seîd û Telhan û Ceiferê Gêsan hajotin ber derê wê çadura alsincan belê li perê konane.
 Dîna xu danê xanimêkê jê derketîye, agirê kulê bi kul be bikeve beyta bavê xanimê wekî sirîtê dora kona porê wê kom bûne li erdê mane.
 Yeman dibêje bejn û balê xanimê dinêrî dibêjî bejna spîndarane.
 Li dêmê xanimê dinêrî tu dibêjî heyva di çardane.
 Hema girtîye li serê hespê Derwês dane.
 Ax digo birano peya bin hûn rêvîne li serê rîyane.
 Birano kerem kin bixon qotek nane.
 Derwês li xanimê pirsîyar kir: ev êla ha ku srrê wê heye, binê wê nexûyane.
 Êla kêye û axayê wê kîjane?
 Go birayo axayê êlê Çîlosmane.
 Go xayê ez bala xu didime êlê xêncî kalê nod salî kesek têda ne xûyane.
 Lê mêrê êla we ku da çûne qet nemane.

Go birayo eva êla axayê Çîlosmane.
 Temamê wê top bûne çûne herin ser axayê mîrê di Milane.
 Go xayê mewcûdîya wan çeqase?
 Go birayo mewcûdîya wan sê hezare qet kê mîne, derketine serê rê û di dirbane.
 Go birayo ez salixê wî sê hezarî bîdem jî we rane.
 Pênsedê wan rimbazin, tim caran dikin serê eskerê xûyê tîran û rimane.
 Pênsedê wan gêrçîne li pêsiyê digêrîne xeberane.
 Pênsedê wan dikin malxirabo nezera di girane.
 Pênsedê wan xûyê kose û misrîyane.
 Hezarê mayî tamam eskerê herba di girane.
 Çûne ser axayê mîrê di Milane.
 Go sebebê wê ya çîye?
 Go bira ma tu ne jî êlêyî, ne jî emrêyî? Çîlosman li axayê êla Mila dixwaze xeraca heft salane.
 Belê lê dike deiwa rewsa konê Erebi, ceinîya mîna Leylane.
 Lê dike deiwa sed qîzê tilî yê wan li gustîla, lingê wan di zengîyane.
 Lê dike deiwa sed pîrê xûyê tesî û kulîyane.
 Lê dike deiwa sed xortê xûyê tîr û kewan û rimane.
 Lê dike deiwa sed mêrê baspehlewane.
 Yan jî yê bi destê zorê xerac bide mi da qîza xu Edûlê li ser milê belengazane.
 Go xayê tu herema gawurê Çîlosmanî na yan ne wisane.
 Go birayo çawa te ra dibêjim, eger tu bisulmanî, li dînê Muhemedî, ez herema gawurê Çîlosmanim, mame li serê rê û dirbane.
 Belke suxulê wî bimîne nîvê rê dane.
 Wêlwêlwêl..
 Ê go dayê ew bi sê hezar mêrî çûye ser mîrê Mila, lê qeweta mîrê Mila çeqase û çî qedrane.
 Digo dilê mi li yane, sed car dilê mi li yane.
 Dibê wexta di kon da rûnistibûn, xûyê kulîk û ebane.
 Xeber didan, guhê mi li guhdarîya bû, digotin hey lawo tîrsa we jî Derwêsê Evdî sîyarê Hedmane.
 Rengê Derwês muxeyyer bû.
 Go birayo tu Derwês nînî?
 Go xayîngê Derwês mi jî xu ra nagre seyîsê ku here ber hespane.
 Go navê hesoê wî jî Hedmane.
 Bû sîhîna hespê.
 Go birango de were bi sahê merdane.
 Çaxê mi kirîye qala Hedmane.
 Hespê te sîhîya, yeqîn dikim tu Derwêsî, hespê te Hedmane.
 Jinkê destê xu avîte nigê Hedman ra kir û dûna xu dayê, serê bizmarê wî zerin, neilê sipî lê dane.

Go birayo tu û dînê Muhemed kî, heke tu Derwêsî peya be li serê konane.
 Belê digo xayîngê ez Derwêsim.
 Wexta peya bû li perê konane, kula Xudê li beyta bavê xanimê keve, a nika
 va jê ra çêkirîye birincê Qereçamê dûvê Helikane.
 Dibê avîte ser zexmê kulî birincane.
 Jê ra kirîye tedarukê nane.
 De yar dê dilê mi li yane.
 Dibê ewî nanê xu xwarî zînê hespa li ser pistê dane.
 Nigê xu avîtine rikêfê zengîyane.
 Belê siwar bûne ser pistê hespane.
 Xanimê rê ji wan ra nîsan dane.
 `Kerr ji Derwês ra dibêje:
 dibê birayo hewara te were sahê di merdane.
 Xêr û xwesî suxula te hev bîne, tu lêxî serê Çîlosmane.
 Hema mi jî ji xu ra bibe bike kebanîya Edûlê, natele kebanîya mala di
 girane.
 Lê lê yar dê rebenê dilê mi li yane.
 Sed car dilê mi li yane.
 Derwês dibêje bila bi soza mêrane.
 Gava ku mi bi xêr û xasî jê kir serê Çîlosmane.
 Ezê te jî biherim belê bikim kebanîya mala di girane.
 Ewan her du ya soz bi hev ra dane.
 Evan zilaman jorda daketin serê rê û dirbane.
 Lolololo..
 Ewana sê roja hajotin bi rê dane.
 Roj kete roja di çarane.
 Xu ji para gîhande ser eskerê axayê Çîlosmane.
 Seîd digo lolololo dilê mi li yane...
 Digo Telhano birayo tê bîra te em çûne derê konê axayê mîrê di Milane.
 Qîmet nedan me her du birane.
 Lawo qot nanê layîqê me her du rêvîyane.
 Îja îro xu çê ke, roj roja mêrane.
 Birayê te yê pêşîyê here, tu peyê birayê xu top ke wekî garana guhê
 gundane.
 Wêlwêlwêl...
 Ay lê yar dê dilê mi li yane...
 Lolololo...
 Sed car dilê mi li yane.
 Agirê kulê bi kul be bikeve bejn û bala Telhane.
 Notanî belê birûsk rabe ji asîmane.
 Seîd çawa pêşîyê li hev dizivirîne, eva jî para dide be qûnê rimane.
 Ax eskerê Çîlosman nizane, berqe, birûske, yan agir ketîye nava kokê wan
 dane.

Ax de yardê rebenê sê roja her dû bira tamamî hevra lêdane.
 Hetanî hezar û pênsed mêrî serê wan kete nav dest û pîyane.
 Derwês zivirî cem her sê birane.
 Digo birano emê rast derkevin pêsiyê li para sere yê pêsiyê qet nizane.
 Lolololo...
 Lawo eger em koka wan bînin, sibê yê bêjin mêrkê bisulman vira dîkin, îsê
 bisulmana bi xeyanetîye, bi xayînetî li me dane.
 Emê destek kincê eskerê kûçik li Ceifer kin, bisînin li cem wane.
 Bila hîm be li pîlan û bendane.
 Êvarê xeberê xu temaamî top ke bîne ji me rane.
 Bi siyasetî bisîne xeberane.
 Serê xuyê rîman û tîr û kewanan li ser milê Seîd û Telhane.
 Derwêsê Evdî gurregruê bavê min û pehlewanane.
 Ewan zilama li rojekê heyânî sî û pênc roja bi dewamî lê dane.
 De lololoooo...
 Ay lê yardê rebenê dilê mi li yane.
 Dilê mi li yane.
 Li rojekê heyânî sî û pênc roja xeyo tev lê dane.
 Nîvê esker para ji xu ra sev reviyane.
 Gum û gora bavê Çîlosmane.
 Go koka me anîye jinê me mane bê xayî û bê xudane.
 Çîlosman gava bi eskerê xu hesîya, dîna xu dayê nîvê kustîyê esker bê xuyî
 mane.
 Gelek cendek ketine nava dest û pîyane.
 Gelekî wan kustî û yê mayî jî sev revîne nava êla di girane.
 Her çar bira soz bi hev dane.
 Îja roj kete roja sî û sesane.
 Derketine pêsiya eskerê Çîlosmane.
 Name bi hev dane.
 Ewane hatine pêsiya Çîlosmane.
 Deiwa namûsê axayê mîrê di Milane.
 Îja eskerê wî tamam sekinîye serê meydane di girane.
 Ceiferê Gêsan digo: Derwês lawo tê sibê herî nava êlê bilî Edûlê bidî
 lavane.
 Tê bêjî Ceifer girtîye serê hespane.
 Wêlwêlwêl...
 Ax de rebenê dilê mi li yane.
 Dibê ser kete ser milê Ceiferê Gêsanê.
 Serê eskerê xuyê tîran û rîman hatîye ser milê Seîd û Telhane.
 Wêlwêlwêl...
 Dilê mi li yane.
 Ewa zilamana hetanaî çil û yek rojê dewamî lêdane.
 Lololoooo...

Kula Xudê bi kul bî bikevî mala Ceiferê di Gêsane.
 Bustina hût û leheng û pehlewana li ber çêva notila cixarekî bavê nava lêvane.
 Ji pênsed pehlewani çarsedê wî hildaye tamam ser jê kirîye avîtiye bestane.
 Jê maye sed mêrê baspehlewane.
 Çîlosman rabûye nav eskerê xu dîna xu dayê xêncî sed mêr pehlewani qe kes nemane.
 De dibê Derwêsê Sêx Evdî mala xu xerab kir çû pêsiya Ceiferê Gêsane.
 Go Ceifero kurmeto, bide xatirê rahimê remane.
 Îja îro dor dora min û wane.
 Ezê jê ra bikevim henek û laqirdîyane.
 Roja çil û yekê Derwêsê Sêx Evdî mesiya bû pêsiya leheng û hûtane.
 Hetani berî nîro serê nod û neha lêdane.
 Wêlwêlwêl...
 Îja yek lê maye, baspehlewane.
 Navê wî rûyîn Telhane.
 Zulxê pola ser sêrî ne îsê gurzane, ne îsê tîrane, ne îsê rimane...ya bo...
 Xeyo rebeno dilê mi li yane.
 Derwêsê Sêx Evdî sîyarê Hedmane.
 Notila qulingê buharê firqazekê bide xu da li serê meydanê serhiske, bi gotica Sêx Evdî nazivire ser dizgîna dujminane.
 Wêlwêlwêl...
 Berê wî daketiye berjêrane.
 Xudê teqdîra jorê bike, tê serê merîyane.
 Rebî her du lingê Hedmane pêsiyê li kulemiskê da çûne, qeydik da firiyane.
 Lololo...
 Ewî gawurî kire nimerdî rimekê li orta navmilê Derwês daye, gurçika wî derkete derivane.
 Hewî li me be lê...
 Çawa bi ketinê ra Seîd nola nerekî pêsiya devane.
 Xu gîhande pêsiyê her du bira bi hev ra lêdane.
 Dikin nakin zulxê polare, ne îsê rimane, ne îsê tîrane, ne îsê gurzane, ne îsê kustinê ye mirina girane.
 Seîd go gawur mi ser xu ra nedî mêr û pehlewane.
 Em merivin ne heywane.
 Em sefeqê heta niha di herbê dane.
 Lawo peya be, em dest bavêne bi hev dane.
 Gava gawur peya bû, dest avîte kemenda Seîd notanî mêrekî çawa destê xu bavêje zincîrekî dabû ber çoka xu dane.
 Sûr hilda ku jê ke serê wî Telhane.
 Seîd bi sê dengê Elî lê kire qûrîn lawo zirara wî çawane?
 Go gawur mi ser xu ra nedît pehlewane.
 Hela ka sifet û rengê te çawane.

Bila keser bi mi ra neçe axa sar dane.
 Lolololo...
 Evî gawurî destê xu avîte zulkê pola ji ser serê xu hil da bû di hewane.
 Seîd bi nezim du tîr avîte di çavane.
 Çar tilîya li patika ustû ra avîte derivane.
 Ji bin çoka wî çû dera hane.
 Seîd notila qulingê buharê qîrîya hate ser cenazê Derwês dane.
 Hêy.....
 Digot de lololo... wîwîwî...
 Hey lo bira de rabe... wîwîwî...
 Hey malî sewitîyo de rabe.
 Dilê mi li yane...
 wîwîwî...
 Mala te sewitîyo Edûle qîza mîrê Mila mabû li nava Mila bê xûyî û bê xudane.
 Ezê sibê çî bidim cihaba kalemêrê li ber konane.
 Wêlwêlwêl...
 Lolo Derwêso bira sibeye serê mi dêse, dilê mi dîne.
 Malxirab serê dilê mi kule bi kesere bi birîne.
 Bira ezê duakê bikim ji xaliqê merlane, ji revê jorîne.
 Bila ruhê mi li dora ruhê te bigerîne.
 Edûle qîza mîrê Mila bila hîvîya xelqê va nemîne.
 Wey lololo bira wî wî...
 De lololo bira wî wî...
 De rabe lehengo rabe, de rabe hûto rabe, gurê pîsthêsîno de rabe !
 Dilê mi li yane, tu çûyî, emê çawa bikin li duniya hane.
 Hey malxerabo bavê te kalemêre sibê xelk ji xu ra nake golikvane.
 Hey wî wî bira hea wî wî, lo bira dilê mi li yane.
 Ay de yar dê rebenê dilê mi li yane.
 Serê dilê mi bi kul û dere û bi covane.
 Binê dilê mi bi dûmane.
 Derwês digo: Seîdo bira heçê yazîya Xudê li jor dike, bê sik û bê subhe tê serê merivane.
 Xêra mi tune ji we bira rane.
 Ew derba ku ewî li mi daye, dil û gurçikê mi avêtîye di derivane.
 Hey malsewutîyano hûn diçine malê, bêjin kalebavê mi da, Xudê ruhê mi ji her sê birayê mi ra kir qurbane.
 Wêl wêl ...
 Ax de dilê mi dêse serê dilê mi kîne kîne.
 Xudê bila derdê biratîyê nîsanî dar û ber û gurê serê çîya nexîne.
 Li ser cinazê Derwês da bû qîrîne.
 Wî wî wî...
 Destê wan ketibû li ber rûyane.

Her sêk zivirîn çûne pêsiya kafirê rûyînten, serê wî jê kirin, avîtin terkîya di hespane.

Wextekê dîna xu didanê Ceiferê Gêsan dike tedarukê revê, berê faytûnê zivirandîye ser rê û dirbane.

Derwês digo Seîdo bira dilê mi kîne kîne.

Serê dilê mi kule, binê dilê mi birîne.

Zû bike pêsiya faytûnê vir da bîne û bizivirîne.

Sozê min li erdê nexîne.

Herema gawurê Çîlosman bibe, her du êla ser xu xîne.

Mi helal ke, fayda mi ji we ra nîne.

Ca tu rabe ji mi ra taseke ava sar jî bîne.

Melekê muqereb, qasidê qocfelekê hatîye, emanetê ji min bistîne.

Wî wî wî...

Hey lo bira wî wî...

Hey lê rebenê dilê mi li yane.

Teqdîrê tamam bi destê rahmê remane.

Derwês teqdîrê bû li serê rast û bestane.

Ceiferê Gêsan, Seîd û Telhan hatin êla Çîlosman hildane û berê xu dane êla mîrê di Milane.

Cihabekê çûye Sêx Evdî rane.

Sêx Evdî derketîye kevîrê bindarûkê dûrbînê davê serê rêyane.

Dîna xu didayê sîyarê tamam zivirîne, lê sîyarê Hedman ne ji wan rane.

Diçû pêsiyê digo: wêl wêl, lo lawo dilê mi li yane.

Lawo hûn xêr û xasî hatin, lê sîyarê Hedman ne bi we rane.

Seîd û Telhan bi Ceifer va ser Sêx Evdî da girane.

Sêx Evdî digot: lawo bi xêr û xasî hûn zivirîn, we serê Çîlosman jê kirîye, her wekî bizmarek li binê sola min firîye, dîsa hûn xas bin hesêbe Derwês sax li duniya hane.

Wax hey wî wî...

Berhevkar Mustafa Raşîd/

Ji wikipedia. Mustafa Raşîd hatiyewergirtin.

375-DEWRÊŞÊ EVDÎ Û TEYAR AXA

De erê erê erêêê...

De min dî xezala Edla qîza Qetwan axa,

Bûka serê rîyan û sê şevan,

Bi dengê bang fikir lo lo lo lo lo lo lo dilê min li yan e,

Erê tu bala xwe bidê,

Îro sê roj, sê şev in,

Ezê bi helalî bi emra Xwedê bi qewlê pexemberan,

Lo lo ji te re bûme ksûk û hilûr lo li ber malan e,

Ay aaay ayyy....

Erê erê digot xwenga te nazlî Xatûn,

Xatûna pênce û du hezar malî Yezîd û Yezîdxan e,

Îsal sê sal in Xelîl Beglerê Pîrkalxanê miriye,

Erê digot xwengê tenikî genc î civan î,

Salê wî ketine çildudyan e,

Jin dêxixin çiftêxazî gewr e eleşeytan e,

Eger ku felekek reş lêkeve,

Tu bişo bi heft qalib sabûna û qalibî reqayê,

Tobê sed cara egîd û mêraniyê merya giş dihere li ber lîngan e,

Erê lo lolo lo lo lo lo loo lo dilê min li yan e.

De min Xwedê bişewtîne malê Edlan, qîza Qetwan Axa,

Ya taxa kulan û derdan çîrî şevreşa,

Zêrî mişembox qendilê li devê camyan e,

Teyar Axa digo:

Tu egîd û pêhlewanekî qehreman î pir yaman î.

Eger tu diherî xwengê xwe dayika Dewrêş,

Xatûna pênce û du hezar malî Yezîd û Yezîdxan tînî bine,

Eger ku tu neynî bi sondê mezin,

Bi kitabî mexbûlî giran e,

Ezê kilit û surûtma bavem ser çekmecê sandiqan e,

Li xwekim qatik çekê ereb û evdalan e,

Derxînim cilê pan ji dewlê,

Nigê xwe têxim rikêwê,

Destê xwe bavêjim dizgînê,

Ezê berê xwe bidim berfa qubês li qubekî Şengal e,

Nava pênce û du hezar malî Yezîd û Yezîdxan e.

Ezê herim destê xwengê te bigirim,

Ji şûnda rakim bînim,

Ji çil salî şûnda li malê bavan e,

Eger tu nerî neynî ku bi te re şer û mudahale bikî,

Ezê xwerziyê te Dewrêş bikujim,

Serê wî jêkim,
Serê wî ji te ra bi xwe ra bînime van deran e
ay ayyyyy.....

Erêêê erê erê erê ay ayyyy....
Erê Teyar banga kole û xizmetkaran kir û civandine,
Min dî destê xwe davê dizgînê,
Erê wî sond xwar bi sondê mezin,
Bi kitab û mexbûlê giran e,
Erê qîza Qetwan Axa,
Yataxa kulan û derdan,
Çirê şevreşa,

Zêrê mişembox qendîlê devê camiyan e,
Bi sê telaqê bê fitû,
Bê çêkirine û avêtine derê han e,
Erêêê erêêê ay li minê balî xwe dane,
Teyar Axa bala xwe dane kurekî Şengalê li berfî qubês,
Li çelx û govendê dora xwe danîn navê pênc û du hezar

malê Yêzîd û Yêzîdxanê derda law û lawooo,
Erêêêê erêêêê li wê roye Dewrêş xwarzê Teyêr,
Tornê Pîrkaxal kurê Xelîl Begê,
Nazlî xatûnê digot,
Hê salê wî 18 ye,
Bavo ketine şûna bavê xwe bûye milûkê pênce û du hezar
malê Yêzîdî û Yêzîdxana,
Ew ê delal û delalbaşî xistine nav wî pênce û du hezar
malê Yêzîdî û Yêzîdxan,

Ji hezara yek sermiyanê wan e,
Pêncê du hezar atne egîd û pêlewan e,

Gişka li hev û du civandine,
Ew ê rûniştine li aliyê odê li mekanê egîd û fêris û xweşmêra ne,
Hevala gişka ewê egalî Bexdalî xistine çadirê û birayane
lo lo lawo.....
Ewê dûrbînê didine ber çavan e,
Balê xwe didinê,
Bi hêlê mêlî ji jêr ve tê yê,
Hespê di binda ji vir û ha derî hanê dirêje,
Radibe û date mîna qendîlekî devê camiyan e,
Hînanî dûr e,

Kesek nasnake ji van sîwaran kîjan e...
Dayika ê Nazlî xatûn dayika du hezar û pênce
malê Yezid û Yezîdxax e,

Ewê dûrbînê dide berçavan e,
Mêzê dike li van şêrê Şengalê,

Hutê qehreman e,
Erê Teyar Axa birayê wê kurê zor Elî Axayê Rihiltî Marya,
Milûk û reîsê duwanzde hezar malê Rihiltî maryaaa ne,
Erê xwe li bayraq û sencaqê xwerziyê xwe Dewrêş girtiyê,

Vê sibê dike bibe misafir û gereke mêvane,
Erêê erêê erê erê dilê min li yan e lo looo....

Dewrêş derket pêşiyê,
Malê ban fikir kolê û xizmetkaran e,
Bang fikir gelî egîd û fêris û xweşmêran e,

Gotî “xalê min,
Şêrî Şengalê Teyar Axa qilçixê li nav çavî dijmina ye,
va ye tê ye,

Hûn kesek nerin pêrgî pêşiyê,
Wî nekin serî û hespê wî şêrwan e,

Bila bi destê xwe hespê xwe bigire peya be,
Li berî malê girêda û bine sing û kolan ,

Lo lo lawoooo....
Gava ku Teyar Axa nêzîkî kiriye li pêşiya malê,

Hindik maye têkeve nava bin û singî kolan e,
Bala xwe dide ku kesek pêrgî Teyêr nehatiye,

Ranebûne ser qewet û heylî cinyan e,

Lê wê carê şêrê Şengalê Teyar Axa ji xelefê
Zor Elî Axayê Rihiltî marya hûtê qehreman,

Erê erê go birano,
Dîtê wan berî erdê dane,
Ewê bi destê xwe girtine,

Şêrewan girê dane li hebin û sing û kolane,
Tevî cezme û kurk erwanê xwe avêtine nav mil û piyan e,
Ewê çûye rûniştiye li ser doşag e,

Qunî xwe danî ser balgî û yastixan e,
Darê tilî kiriye nav simbelê reş û dev û dû werdane,
Danike kelkim dane kaniya çavane lawo....
Erê kesek bi Teyêr re nekiriye merhebeye,

Tobe sê caran e,

Eger ku bûye wextê nanê nîvro,
Ewê sifre û sênî kişandin aliyê egîd û Fêrîsan e,

Li wê derê minî bala xaw dayê,
Erê Dewrêş ban dikir lo xalo..... lo xalo,

Erê erê xalo dilê min li yan e,
Milûko dilê min li yan e,
Erê buyurun(fermo) tu jî were rûnê li sifri sêniya,
Erê tu bi xwe parikî xwey nanan e,
Li wê çaxê Dewrêş kurê Xelîl Begê,
Torinî pîrkaxal,
Xwerzî Teyar,
Kurê lehengê wê nazî xatûnê,
Xatûna pênce û du hezar malî Yêzîdî û Yêzîdxane,
Li van gotin û galgalan bûne kul
û bi zikê Teyêr ve rîş û sax berdane,

Teyêr bang dikir lo lo ewledo, ewledo ewledo Dewrêş
Ewledo, ewledo....
Erê dilê min li yan e
Dewrêş dilê min li yan e,
Gava ku ez jî mal bi rê ketime,
Min berê xwe da berfê qûbês,
Li gulekê Şengalê çerx û govendê li dorê li nava
pênce û du hezar malê Yêzîdî û Yêzîdxan e,

Go ez hatime,
Min sonda xwariyê bi sondê mezin,
Bi kitab û mexbûlê giran e,

Min Edlan qîzî Qetwan Axa bûka sê rojan û sê şevan e,
Ezîza li ber dilê xwe,

Bi destê xwe bi sê telaqê bê fitû wê daye berdane,
Kevir û telaqê wê çê kir avêtine derî hane,
Erêêê...li gor hatina go ez hatime nehatime bixum parîk nan e,
Hatina go ez hatime li ser te bûme misafir û mêvan e,
Ez dikim ji çil salî şûnda rakim xwenga xwe Nazlî Xatûnê
dayika te bermalyê Xelîl Begê,
Lê bûkê pîrkalxan xatûna du hezar pence malî Yêzîdxane...,
Ezê pence û du hezar malî Yêzîdxane bihêlîme
bêxwedî bêxatûn û derd û bê sermiyan e.....,
Oxil belkî dayika te hîna gencî ciwan e,
Bi kete mihî mêrane,
Egîd û pêlewan e û fêris û reîsê gelekên dayika te bixwazin,
Ezê ji nuh de ve edet û torê dinê,
Bi emrê Xwedê bi qewlê pexemberan bi şahdetîne cimaatê,

Nuh de ve bidim mêran e...,
Eger dayikê te bikete mihî mêran e,
Çima axa û reîs û beglera diyê te nexwastin,
Ezê di hundirî konê xwe de mehr kim,
Li şivanekî, ya li gavenekî, ya selwanekî xweyî devan e,
Derdaaaaa lawo.....,

Erêêêê erê, erê, erê erê erê erêêêêê
Dewrêş bi dengê bang fikir xalê min Teyaro lo min li vî barî,
Serê min ji te re bi qurbano xalo te li wî barî,
Şalil û bilbilê çiyayê Şengalê nemane,
Ji hewsê dilê min û xalî min ra li me dengê xwe hilanî,
Lê min go qey xalê min Teyar Axa hurê sîncan,
Serdestê teyrê pir ji warî,
Ji xelefê zor Elî Axayê Rihiltî Marya,
Kilî çavê Edlan,
Qîzî Qetwan Axa,
Ya taxê kulan û derdan çirî şevreşa,
Zêrî mişembox,

Qendilî devê camiya,
Erê hatiye mal xwerziyê xwe vê sibê misafir û gelekî bi mêvanî,
Erê min zanibû xalê min hatiye li malê min peya bûye,
Gelek bi xayin û derda,
Hawaro bi dewranîîîî.....

Erê Dewrêş bang fikir xalê min Teyar Axa,
Ez xwarzê te me,
Dilê min li yan e,
Xalo dilê min li yan e,
Dilê min liyanaaaaaaaa lawo lawooooo,
Erê dilê min li yan e,
Lê min go xalo te mala min şewitando lo ma merya lawo,

Çûme hepsê meryan e,
Kulav û cil bergê merya çima giştî meryara dibine kilorê mara,

Merî nikare li berî misafirê xu bikine gazin û galgal e,
Qal û gelekî şor û tewr ziwaneeee, Erê erê erê

Erê erê Dewrêş bang fikir go xalo dilê min li yan e,
Eger ku tu rakî bibî daykê min xwenga xwe
Nazlî Xatûna pence û du hezar malê Yezîdxane,
Erê bi sondî me êzîda me tê tune futwe,
tune li derê hane,
Erê digot ez xwarzê te me,

Dewrêş im,
Qe ne dîn im...
Ez ji êvara Xwedê da,
Li hember û qarşî xalê xwe sekinî me,
Şor gotin û galgalî te difamînim,
Erê erê serê min ji te re bi qurbano,
Xortî me êzîda xalo,
Xortîne torî gewî ne,
Îsal sala panzda ne,
Kesekî hîna sîleh li ber devê xwe nedîneeee....
Erê erê xalo xortê me,
Xortnê torî gawî ne,
Ezê niha ji zoy qerbîna ji ber xwe bikşînim,
Yekî diduya li beden û bejna xalê xwe xînim.....,
Êreêê erêêêê go ezê yekê û duduya li ben û bedeba xalê xwe xînim,
Ezê xwîni xalê xwe li hundirê odê birijînim,
Ezê serê xalê xwe ji laşê wî jê bikim û veqetînim,
Ezê bangî dayika xwe Nazlî Xatûnê kim,
Qîza zor Alî Axayê Ruhiltî Marya,

Bûka Pîrkanxal,

Bermaliya Xelîl Begê Xatûna pênce du û hezar malê Yêzîd û Yêzîdxan..
 Ezê minî togekî erewa bêxwedî, bi ser metî,
 Li çerx û govend û, dora delo bikurînim hawarî derdo lo lo lo...
 Oxil ew gotin galgalê te gava din ji min re gotin,
 Bûne kul di hundirê min de rîş berdane.
 Erê erê dilê min li yan e lo lo lawo loooo...,
 Ez xalê te me Teyar im bi aqil im,
 Qe ne dîn im,
 Ez kalekî ji polet im,
 Bedeneke dor bi tuncî nim,
 Dibim mîna teyrekî hurî bask,
 Bask belekî serkeskî qanat bi çîn im,
 Ezê dibirime ser heyşt qatî ezmanî yeka li navî mêş e,
 Li heta û qûnî çiyê da seydî xu li erdê dibînim,
 Bi axretî alemê xu li ser berdidime seydê xu ji erdê tim hiltînim,
 Oxil na na ez dibime mîna lokekî Mûsilya hefadya yekî hecî girgîn e,

Dikeve bîst û çîgeke çêle,

Civîne nûh yazya diteqînim,
 Kef û korikê lara li simbêlê reşo direşînim...,
 Ezê mexel têm li nava log û hefaryan,
 Tobe sed caran yekî di ser xu ra nawînim û qet naeciwînim,
 Eger ku barê lokê xelkê qanterek û dudo bin,
 Ê min bê mêzin û tartî radikime pênc û şeş qantara
 li ser bask û per û qanadê xwe datînim,
 Eger ku lokî xelkê bi êmekî rokê rê bikudîne,
 Êmî bi yek êmî tenê bi hezar rojî pêncan û şeşa ez qetîhîn
 û bilah bar û yukê xu danim,

Ez barî xu didime dûz û leylanî erdî beriyê li tûmî gwerikê,
 Gurmî hewşanê devî xu lê dibînim û tînim,
 Bi carekê pê digirim tevî sêsid û şeşt û şeş reh û rîçik ezayê canê
 wî pê digirim û ji erdê dikşînim,
 Erê erê erêêêê... dilî min li yan e oy oy oy oyyyyy,
 Erê erê dilî min li yan e,
 Erê digo, ez xalê te me, Dewrêş im,
 Bi aqil im, qe ne dîn im,
 Ez lok im ji lokî musulyanî hefêdî, hec î girgîn im,
 Dikeve çelê buharê,
 Berê xwe didime kuregî Şengalê li navî boşî deva,
 Ez î ji xu ra li sax û sol û li çep û rast wî dixînim.
 Ezê zo bi zo la wele naqan û menziya digirime,

Çima ji ber lok û hefadê wan distînim.

Erê erê oxil ger tu nizanî ez im, ez Teyar im,
Ez xalî te me, bi aqil im, qe ne dîn im,
Ezî kalek ji polat im,
Bedeneka dor bi tuncî nim,
Nigî xwe dikim rikêwî şêrewan salê dondzde mehê
Rebê Alemê li çerx û govendê dinyayê,
Ezê tim û tim digirim li hudûdê gawir û musulmîn im,

Ê gi dibên em axa û reîs û begler in,
Ezê bi siwêra Şêrewan minî qasidî qoca felekî
Li hember û qarşî malê wan disekinim,
Teradil gom, xeyalil meydan diwêm,
Rimî xu li malê wan li erdê da diçikînim.
Tope sed cara qethiyên bileh kesek ji xalê te newêre derkeve meydanê,

Gotinan bike,

Ez digirime li pêşiyê mala li talan û tirşê wan dixînim,
Ezê car din dibim mîna gurek ji gurê çelê zivistanê zivbişîn
û dev bi xwînim,

Erê ê ji axa û reis û begler in,
Ewê bêslîya ji bonî nefîsî canî xu xwedî dikine,
Diherime bêslîyê wan li ber serê wana bi zor direvînim,

Erê er ê erê erê.....
Teyêr bang dikir digo Dewrêş min,

Oxil Teyar bang dikir digo oxil Dewrêêêêê min Dewrêş,
Dewrêşê min dilê minî li yan e gava dinî ev gotin galgal

te ji xalî xwe re kirine,
Bûnê merez û reş û ketine nava beden û hestê min
di canî min da rîş û sax berdaneee.....
Oxil go ez Teyar im, bi aqil im ne dîn im,

Ezê nigî xwe tê kim,
Rikêwî Şêrwan têkevim nava wan pence û du hezar û malî
Êzîd û Yêzîdxan sax û solê xwe lêxînim,
Ezê çep û rasto lêxînim,

Meyta bikujim,
Bira xwîn li meyta û laşa bimeşîne.
Ezê jinik û eksûgê nava mala biderxînîm,
Meyzêkime bervan û pêstemala kîjanî kin e,
Siftê şûr bavêm li zikê wan xînim,
Ezê ewledê mêra derxînîm,
Zikê eksûk û pîrekan rimê li nav çavî wan xînim,
Bilind kim li bin guhê kevîran xînim,
Ezê zewil rakim
Heyfa Hesên û Hûsên ewledê
Hz. Elî torinê Hz Mihemed kurê Fatîmê ye,
Şehîdê li Kerbela ji wê Êzîd û Êzîdxana bi destê xwe bistînîm.

Erê erê erê dilê min li yan e.....,
Erê eger ku Teyar dikirin van gotin û galgalê cinan e,

Pênce du tene egîd û pêlewan rûniştine li der û dorê Dewrêş,
Dewrêş bi van pîr xapiyan e,
Li vana simbêl kokil kiribûn,

Danî kaniyê çavan e kefi û egalê Bexdanî xistibûn çatê biryane,
Li nav mil û piyê van kurkên erwanî ne,
Bi ser da berdane ewên tenik ên suwaryan eeeee,
Erê soyaqup û nêrgîza kêlekî van kutane,
Ewê mêze dikin li Teyar û Dewrêş her du teqyane,
Benzî Dewrêş bûyê mîna benzê miryan eee...,
Dayika Dewrêş Nazli Xatûn xwenga Teyar Axa,
Xatûna pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxan,
Xwenga Teyar Axa Xatûna pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxan,
Ewê çengê bi çîn daye ser qîlê cîtan e li Teyêr li xal û xwarzê dike

sêyr û guhdaryan e,
Erê li wê çaxê kezewa xwengî Teyêr Nazli Xatûnê dişewitî,
Mêze dikire bezê lawî wê,
Bûye fena benzî miryane,
Lê birano kezewa wê şewitî bi dengê bang dikir
Ewledo ewledo ewledo dilî min li yan eee...,
Nazli Xatûnê bang dikir,
Got Dewrêş dilî min li yan ee.....,

Law te qebrax lawî qebrexano,
dilî min li yan eeee,
Tu çito rûniştî li hember û qarşî Teyar Axa hurî sincar, çalibas,

Sîwarî ser desta, teyrî siper,
Sîwarî Şêrwan xelef û lawo hûtî qehreman e,
Tu ye li hember û qarşê kekê min qilçixê li nav çavê neyar
û dijminan dikî şor û gotin û galgalê gelek tewr zimane,

Oxil de tu nizanî xalê te dibê bavê xwarziyane,
Xwarzî dibê ewledê xalan e....,
Xalê te bi rê ketiye hatiye mal,
Berî da berfî qubês li gurekî Şengalê nava pênce û du hezar malî Yêzîd
û Yêzîdxane,
Tu li hembera xalê xwe ranebûy tu neçû pêrgî nekir ser dizgînî Şêrwan
e,
Belkî te niha kirimekî pêreka lê xistîye li ser birayê min,

Ji malî xwe xweydîye,

Ewê hatiye bi destê min bigire,
Min bibe malî xwediyane,
Ewledo, Teyar ne muhtacî qelengê min e,
Ne dike min bide mêran eee,
Eger ku Teyar muhtacî malê dinyayê, Şêrewan vegeirîne pêşiyê,
Kîjan malî eşîra wê talanê wan lêxe bajo li navî malaneeee....,
Erê lo lo lo lo lo dilî min li yan e....,
Erê lê Teyar hûtî qehreman çalibasanî serdesta Teyrê sipar,

Sîwarî Şêrewan,
Qilçixê li navî çavê neyar û dijminan ewê rabû

ser hêl û qewetî ciniyan e,
Dest avêtê lahûrî qetilek, xela kire qet mêrdewane,
Lê minê balî xwe danê bang xwengê xwe Nazli Xatûn kir,
û bi destê wê girt avête têlxûtê Şêrewan e,
Lê kurkê ewê Yêzîda hûn pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxane,
Ezê malê xwe da yekî bi tenê me,
Ezî ha ha derdiketîme binanyê eşîrê dikevime ha derî hanê,

Ji we gişka re teredilgom, Xeyalîl meydan,
Vedigerê rimê dadiçikîne li pêşiyê malî wan eee....,

Erê erê erê dilî min li yan e,
Hawar dilî min li yan e,

Lê li minê balî xwe danêye,

Kî ew pênce û du tenê egîd û pêlewane rûniştibûn li der dora

Dewrêş kurê lawa,
Çima Xelîl Begê torinê pîrkalxan e,
Erê digo em kî li hember û qarşê Teyar sîwar bin
têkevîne serî kihêl û nijdiyan,
Tobe sed cara kî here sax venagerine mal û xwediyanê,
Venagerin li nav zar û zûçê xwe,
Rûnanin li serî sifra destî xwe navêne doxê kevçiyane,
Eger ku kîjan here bi sax û silametî venagere,
Ewê bimirin,
Piştê xwe bidin kendalê axê sar rihmê goran e....,
Erê lo lo lo lo dilî min li yan e,
Eger ku Teyar girtî bi egal û sor merhebî guliyê sor xwenga xwe Nazli
Xatûn,

Bermaliya Xelîl Begê bûka Pîrkalxal,
Xatûna pênce du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxaneeee...,
Ewê avêtî têlguliyê Şêrewane,
Derketî ji navê pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxane,
Derkete berê xwe dide çerx û govend û dara,

Li beryê dûzê,
Ewê berî xwe danê navê donzda hezar malê Ruhiltî Maryaneeee...,
Erê pênce du tenê egîd û pêlewanê,
Eger ku gi(kî) li pêşiyê Teyêr la vana gişkî ji xwe ra li dûvê
sê hoqe zêr wele xistine binavê heqîwamin e,
Pencê du tenê beranek heft reng lê xistine,
Lê çûne ketine pêşiyê Teyêr li wê derê bikine reca
xatûna xwe ji Teyêr bigrine,
Li şûnda vegerinin li mal û xwediyaneeeee...,

Erê erê erê dilî min li yan e lawo lawo...,
Erê eger ku Teyar ketiye qelebeke û duduyan e,
Lê balî xwe dide çema li pêşiyê sîwar hespî xwe avêtine zendan eee...,
Gişk rabûne temelî sekinîne li hember û qarşî Teyêr,
Lê Teyar wê çaxê destê xwengê xwe Nazli Xatûnê girt tu rûnê li derî
haneeee....,

Erê erê lo lo lo lo çaxê go Nazli xwengê tu bali xwe bide
Kekê xwe hûtinê qehremane...,
Eger ku Teyêr serî Şêrewan da serî wan hicûm kirî navî wan e,

Gişik hatine simî Şêrewanê,
Nigê Teyêr kirine devê xwe,

Ewê çaxê li serî Teyêr fitil lê xistin û gere dane,
Go em ketine bextê wicaxê hurê şehzada ne,

Egîd û pêlewan e,
Erê go em hatine ricakê ji bona Xwedê teala yekê bi tenê,
Kanî mirazane,
Erê erê tu yê wehda ku te aniye cî,
Tu bidî me xatûna me law gi em şûnda vegerine mal û xwediyaneeee...,

Erê erê lo lo lo lawo
Erê erê erê erê lo le dibe Teyêr xatûna wana daye,
Berî danê navê donzde hezar malî Ruhîlî Marya,
Erê birano du yasî derbas bûne ewê mêze dikirî
Edlana biçûk yataxî kulan û derdan,
Çirî şevreşan,
Zêrî mişemba, qendil û devê camiyan,
Qîzî Qetwan Axa, ezîza ber dilê xelkê,
Êla Teyêr di xewda ne,
Ewê raketiye li meskenê kêfê û zewqê li serî texta filorî çar nigan e,
Teyêr go wele çimanê,
Erê erê birano,
Edlana biçûk e, cahile, raketiye,
Ez qemîş nakim rakim ji xêwe giran e,
Lê wî qebrax lawî qebraxa xwarzê min Dewrêş,
Wî jî sond xwariye wî siweda rake li ser min û pence û du hezar malê
Yêzîd û Yêzîdxan e,
Eger ku ez nika di hembêzî Edlanê kevim,
Ew jî were tobe sed caran ranawim,
Ji meskenê kêfê û zewqê ra li ciyê helaliyê,
Li serî textê filorî çar nigan ee...,

Erê erê Teyêr go xizmetkara Şêrewan ra got qethîna hûnê venekin teng
û berê sist nekine,
Hûnê bibin, girêdine li ser serê tewlanee...,
Lê ewê li kurk heryanê xwe li ser rê xwe berdane binanyê nigê
Edlanî li ser text ji xwe ra pal didane,
Edlanê bang dikir lo Teyaroooo..ax Teyaroo lawo dilê min li yan e,
Ax egîd û pêlewano hûtî qehremano dilê min li yan ee..,

Erê te çî eyb û uzra min dîn e,
Tu nayê li nav yatax û li nav cihane,
Lê tirsî min jî wê tirsê,
Eger tu çûye, berî xwe dane berfî qubês,
zuxurekî Şengalê li berfê dûzê li çerx û govendî dora,
Li navê pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxane,
Lê Dewrêş torinê Pîrkaxal torinê Xelîl Begê,
Xwarzê te lawê Nazlî Xatûnê Yêzîda lê tirsî minî jî wê tirsê
merîkî min kirî zikê odê,
Ewê gelekî zor daye te, tirs li te firandine,
Kî bi sê telaqî bêfitû jî te dame berdanê lo lo lo....,
Erê dilî min li yan e.,
Erê dilî min li yan e lo Xwedê bişewtîne malî Edlanê,

eger kî dike wan gotin û galgalane,

Lo digot Teyaro Axa eger ku tu zanî tişteki wiha kinî jî te re kiriye,
Ezê rawim kilîda bavê min li serî sandoqanê qatik çekê ereb û evdan e,
Ezê nigê xwe dakim rikê wî cinefan e.,
Berê xwe bidime kurekî Şengal e,
Nava pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxan e, Ezê têkevim nav malî
wan e,
Biqelînime mêrî wan e,
Ezê wan mêran bikûjim,
Bila xwîn meşîne li navê malan e,
Lê wê çaxê ezê heyfa Teyar Axa,
Kilî çavê xwe şêrî Şengalê,
Hûtû qehreman bi destê xwe rakim derdo jî Êzîdan e.
Erê dilî min li yan e..
Eger ku Edlan qîzî Qetwan Axa dike van gotin mesqir
û galgalê gelekî mezin û giran e.,

Lê Teyar dengî xwe nake, meta Dewrêş,
Qîza pîrkaxal, xwenga Xelîl Begê Zelîxan jinikî Teyêrî mezin e,
Ewê li Teyêr û xezala Edlanê dike seyr û guhdarî û temaşan e,
Li wê çaxê Zelîxan rabû jî aliyê kozê giran e,

Lê bang dikir go qîzî camêranê Edlanê
Min go qe tu qîzêreis û egîd û fersan î,
Lê min go qey tu qîzî mêran û camêran î,
Lê malê te şewitîyê,

Îro roja şeşan û heftan e,

Tu li malê me bûye misafir û mêvan e,
Lê tu nahelî nigê Teyêr î pêşin û paşîn bi erdê ke
ve qey çavê te li hinekî dînan e,
Tu wira dikî Teyar were kuştinê,
Ji xwe ra tu herî bigirî başqê mêrane lê lêêê...,
Erê digo pêlî egîd û ferisa minî pêlê behran e,
Eger tu radiwin û tobe sed cara danekevin bi cardin,
Ji êvar da tu bûyê mîna findokê li pêşiyê malan e,
Tun wî can û cesedê Teyêr nadime,

Ji te xêr e ji hûtê qehreman e.
Erê dilî min li yan e..
Şev ketiye şevê nivê şevan e,
Edlan qîzî Qetwan Axa rabû hêl û qewetî cinyan e,
Destê xwe davê zoyaqûb û nêrgîzan e,
Zelîxan qîzî Pîrkaxal herdû jinik Teyêr di hundirî
kon de li hev û du radibin minî cebel û ciyan e,

Erê Teyar rabûye
Serê xwe rakiriye ji navî kurk û herwanyan e,
Destê xwe davê lahûrî qetilê qirxlêr dewan e,
Erê erê digo ezê we herduyan parçe bikim ji vir her
yekî bikim û we bavême derî hanê, lo lo lo lo lo lo,
Erê li wê çaxê Zelîxan jinikî Teyêrî mezin gelekî geriya li ber Teyar,
Lê go Teyar va ev bîst û du sal in kî ez qapiyê te de me,
Hîn heta îro mi recakî ji te nekiriye,
Ez ketime reca mêrî mezin e, gelekî giran e,
Lê şêrî Şengalê, hûtê qehremano,
Serî min ji te re bi qurbano,
Erê tu wê ji bo xatirê mi,
Tu ranekeve li malê
Tu rabî ezê ji te re çêkim nan û ziyafetekî mezinî gelekî giran e,
Ezê ji te re çêkime qehwekî tîr Yemanê gelekî giran e..
Ji bonî xatirê min eksûkê,

Tu rabî cotê tajiyan bigirî,
Berê xwe bidî çiyê ji xwe re here seydekê xwe yê çolan ee..
Erê ji bo xatirî Xwedê be,
Dewrêşê siweda pênce û du hezar malî Yêzîd û Yêzîdxan bîne ser te,
Ez sond dixwim,
Kîjan û kî were ber mala te,

Şûnda vegerin mal û xwedîyan e,
Lê tu yê biraziyê min nekûjî ax li ber can û cesedê me nedî,
Nehêle pênce û du hezar malê Yêzîd û Yêzîdxane
bê axa û reis û bê sermîyan e lo lo lo lo dilê min li yan e...,
Eger ku Zelîxanê xwe avêtiye bextê Teyêr,
Mêrê xwe helalê bîst û du salan e,

Ewê ji Teyêr ra çêkirî nanî xwe xware,
Di ji kirin dewyê heqîwê xwe,
Bang kirine li kole û xizmetkarane,
Lê go jê ra dikşîne law Şêrewane,
Teyar nigê xwe kire rîkêwê ,

Destê xwe avêtiye dizgînê cotî tajiya lêxistin li merasan e,
Berê xwe dane kûregî Şengalê,
Derdikeve ji xwe re ji bonî xatirê jinika xwe yî mezin
Derdo dere seydekê xwenî çolan eeee....,

Erê erê dilî min li yan e, dilî min li yan e,
Hawar dilî min li yan eeee..,
Erê Dewrêş radigere gelekî sîwar û egîd û pêlewane,
Bi sibê ra girtine,
Li nava donzde hezar malê Ruhiltî Maryan e,
Sekinî pêşiyê malî Teyar Axa,
Go bira xalî min derkeve ji me kîjan berx e,

Derdo kîjan baran e,
Teyar Axa neyî li mal e,

Lê wê çaxê Edlana biçûk,
Ya taxa kulan û derdan çirê şevreşa, zêrê mişemba,
Qendîlê devê camiya,
Egîd û pêlewan,
Qîzî Qetwan axa kilît û sirûtma davêje serî sandoqan e,
Li xwe dike qatek çekê ereb û evdala,

Ewê go bang dikir kole û xizmetkara go wan ji min ra bişidînin
teng û berê cilê fare,
Ezê têkevim navî van pênce û du hezar sîwarî Yêzîd û Yêzîdxan e,
Li van bînim qut û xela mêran e.
Wê çaxê jinika Teyêr Zelîxan jinika mezin e,
Hewiya Edlanê hatî xwe avête dest û nigan e,

Lê go Edlan ez ketime bextê ocaxê qîza hur û şêzadane,
Ji bona xatirê Xwedê xatirê min,
Ez ji te mezintir im.....,
Tu mekî karê haneee.
(Not; li derna Xu û li derna xwe.
Li derna pîrkalxal û li derna
jî Pîrkalxan hatiye nivîsandine)
Amedekar Evîn Ronî
Azadiya welat; Salihê Kevirbir /Li varisyona
Mustafa Reşîd

DEWREŞÊ EVDÎ Û EVÎNEKA KU NÎVÇE MAYÎ 2

Evineka di navbera salên 1780- 1795 an da di nivîda mayî. Ew evîna ji aliyê pir kesan va nayê zanîne.

Dewreşê Evdî tekanê lawê mîr e. Dewreş mêrxazê, şervane, egîtê. Li vê herêma Kurdisatnê tu kesekî pişta wî datenî erdê tune bû. Dewreş di dilê keçan da kon wegirti bû. Her keçekê dixwast bi wî re bizevice bibe xwedî zarok û ji wî zarokên qemer bigirin.

Edûl jî keçe mîrekî Botane Temir Paşa bû. Bi rind û bedewiya xwe tu kes di wê nedigîheşt. Ew wekî hîva çarde şevî bû. Bi rojê vêdiket, bi şevê der dorên xwe ronî dikirin. Ewqas sipî bû ku gava mûjek bixwara mûja di qirîkê de dihata xuya kirine. Ji der dorên Kurdistanê û heta ji welatên dûr dihat li Edulê dinêrin û ku wê bibin ji xwe re. Mîr diketin rê wekî xwazgincî. Serok eşîr bi giraniya wê perê û zêr û zîv didan bavê wê lê we qebul nedikir. Deng û navê Edulê ji xortan re bibû wekî mûzik. Gava ku wan navekî bi navê Edûl dibihistin guh xwe di wî al re mişt dikirin. Eceba Ew Edula Temir Paşa ye?.

Xwazginciyê wê li ser xwezginciya dihatin. Lê wê ev nediecebandin. Hûn ne aşiqê min in. Hûn aşiqê bejn û bala minin. Hûn nizanin ku çi meheretên min hene. Ez li kîjan qerekerê me. Hûn bi tenê li rindiya min dinêrin. Ez wî mêrî ku li rindiya min binêre ji xwe re nakim mêr û malxwe mala xwe. Temir Paşa jî bi qîza xwe ewlê û bi wê serbilind bû.

Rojekê dinavbera Eşîreta Temir Paşa Mîlan û Kîkan da şer derdikeve. Çekdarên Temir Paşa bi mêranî şerdikin li hembera Kîkan. Lê Eşîreta Kîkan mêzedikin ewê ku têkherine. Alikariyê ji Osmaniya dixwazin. Osmanî tèn alikariya wan. Ew havkarî diçe ara(zora) Temir Paşa. Ew vê dijminatîyê qabul nake. Temir Beg gazî 80 serok eşîrî dike û wan di bin konê xwe da dicivîne. Xwarin li ser

xwarine sifrê li ser sifra tên rexistin. Temir Paşa dibêje hevalno: Wekî hûn jî dizanin Kîkan li hembera me dijmine me kirine rê, îro axa me di bin lingê dijminan daye. Ez vê rûreşîye napêjirînim. Eger ku kê ji we pîştta Osmaniya dayna erdê û ew têkbirin, ez ê qîza xwe Edûlê bi wî û wan dim. Herkes bédeng dimine. Lê di nav wan eşîrêtan da yek heye dilê wî ji bona Edûlê dike gume gum. Bi can û dil dixwazê bibe xwediyê Edûla Temir Paşa. Gava ku bavê Edûlê wan gotina dibêje, Edûl qahvê tîne ji mêvanên xwe ezîz re. Hê qahvê belav nekiriye wiha dibêje. Mêranî û dostanî di rojê wiha teng tê xuya kirine. (Değilse)Anse meriv li rojên din her tim mêrê jina xwe. Yê ku qahva min bigire û vexwe ez a bi wî re bizevicim.

Dewreşê Ewdî vê wekî firset dibîne, destê xwe dirêşa qahva li ser tepsîye dike û qahvê bi kêfekî vedixwe, Diçe mal bi bavê xwe re dibêje hal û mekat wiha ye. Lê bavê wî vê buyare qabulnake. Lê Dewriş bi bavê xwe re dibêje. Bavo va evînekê tu kes nakeve pêşîya vê evîne.

Dê tu bi dilê xwe yî lawê min dibêje.

Dewreş 500 çekdarî dide dû xwe diçe bi mêrxazî li hembera Kîkan û Osmaniya şer dike. Heza dijmin jî ji ya Dewrîş şeş heft qata hê zêde bû. Lê Dewrîşê Ewdî wan hemîyan dikuje bi ser dikevê. Ew vedigerê ku bê mala Temir Paşa. Serokên eşîra vê mêrxaziya Dewrîşê Ewdî hezm nakin di saray û qesranda li hembera Dewrîş planan bi dar têxînin. Hinek dibêjin, em ê wî di xewe da bikujin, hineke dibêjin em ê jahra marê kur di xwarina wî kin, dibjin na na waleh Dewreşê Ewdî mêrxazekê hûn wî wiha nakujin.

Hûnê herin ji dijminên Dewrîş hineka bînin li hembera wî bidine şer kirine. Dewreşê li hespa Boz û laylane êrîşa ser dijiminên xwe bike. Em jî li deşta ku ew lê şer bikin kortalan bikolin gava ku êrîşa ser dijmin kir, lingê hespê wî di kortale keve bişke. Dewrîş ji ser da bipêke û dijminên wî, wî bişûr û xençera bikujin. Lê dijmin vê plane dera ser jiyane têxînin û bi ser jî dikeve. Hespê Dewrîş di kortaleke de hildiveşê û lingê hespê wî dişke û Dewrîş ji ser hespê hildipeke û birîndar dibe dev û rûyê xwe di nav xwîne da diminin. Lê ew vê buyar û rûreşîye ku bûyî ji hevalên xwe nabêje. Dibêje ji min re şermê ku ez bi vê rewşê dera huzura Edulê kevim. Ez ê dilê Edûlê birîndar bikim. Ew a bi vê rewşê min pir xemgin bibe. Hûnê ji min re cil û corne acar-nuh bînin ez ê hê dera huzura wê kevim. Heval we dikin. Lê ew rewşa ku Dewrîş tê da Edûl fêm dike. Dil û kezebê wê tên xware. Ê ji Dewreş we stranê dibêje.

Dilê min dîn e, sedcarî dîn e

Lê dayê bi destê xwe kim
Teşîka ji teşîya Baxdayê

Herîne ji herîna Mûşe
Dakevim biniya gundê me bilorînim
Gelek sîwar ji deşta jêrin vedigerine
Ez ê bipirsim
Tu kesî xeber ji delalê mala bavê min neanîne

Min radikir darê dilbirê
Min dî sîwarek tê ji xêma bin beriyê
deşta meya jêrîn e
Xêma binê beriyê dikudin e
Jê re dibêjin Hesênê Boz Elî
Sîwarê mincolîn kap û hêşin e
Min xwe berda pêşiya wî sîwarî
Min digot sîwara dilê min dîn e
sed carî dîn ê

Dilê min ji kulan bi kul e
Ji birînan werganê bi birîn e
Dilê min bi xwîn e
Kevir lêketî
Derman lê nîne
Birînen min li min zengirîn e
Sê roj û sê şev in

Edûl Paşa Mîlan bi hawar û qirîn e
Erdê dibihîze, ezman hiltîne
Sê roj û sê şev in

Delalê malê bavî min
Xwe berdida xima binê beriyê
Deşta me ya jêrîn e
Ez nizamim delalê dilê min xweş e

Ez nizamim delalê dilê min bi birîn e.
Sîwer got; lê bûkê delalê pirîn e

Li deşta Boz û Leylanê
Delalê dilan e
Delal hene di deşt û sîwerekên re revîn e
Delal hene kap kûlî lê şikine
Delal hene sê roj sê şevan çek û zirx

ji xwe dananîne

Lê bûkê ji min re bêje delalê ku tu dibê,
bi çi rengîn e?

Edûlê got;
Lo lo sîwaro qurban
Nav û nîşanê delalê min belî ne
Li yek û pêşîra delêl kirasekî melesîn e
Li sîngê delêl Zerxê Dawutî ne
De sewr zerexê Dawutî de
Berdayî ebekî esawîn e
Berdewî meşeleha zelalîn e

Bişkovê sîngê delal polatîn e
Li nava delêl kembera meqewîn e
Şelwarê delêl qelemîn e
Sola lingê delêl kiswaxîn e
Li ser delêl şalekî ruwês e
Ort bi surme çep û çowîrme bi rêşîn e
Rêşiyên wê şalî bi destê çil û yek keçkên

me mîlan badayî ne
Di bin re simbelên delêl sor û zerîn e
Serê simbelên delêl bi hena Urfaya şewitî û zerîn e
Hetbanê delêl gergîn e

Simsa din e, bel xezalîn e
Sinek lîkên sîngê hetmalên delêl bi kûlîlk
û pisquê bi rêşîn e
Çîrîka deşta Sirûşê hûnayîn e
Şûr û mertelê delêl zîvîn e
Berdehên hetbanê delêl Erzorûmî ye
Rûma delêl ûmedî ye
Serê Ruma delêl bi sê guliyên Edûl Xemilandî ye
Ez nizanim guliyên Fatûma Hemûn e
Nizanim guliyên Lelyla mala Xidir in
Nizanim guliyên min rebenê li ser roma
delêl solîr qatir başîn e
Sîwer got;
Lê bûkê ew sîwarî ku tu dibê
Torinê Evdî Şerqî, Derwişê Evdî ye
Rakiriye jahra marên qaşa fincana ser bixwîn e
Li deşta Boz Leylanê çavê sîwarên tirka û Ereban ji şikîn e
Bi deşt û nawalên wî sîwarî ocaxên pir kesan vemirîn e

Pir keç û bûkj li malên bava vegeerîn e...
Yadigarî ya serokê PKK e birêz Abdullah Öcalan e.
Doktorê Folklorê Kurdî Mistefa Raşid

Çima dinya me nabhîzin

Deşta Mûşê deşteka belek
Kete nav çerxa felek
Zeman xirab em tê da ne
Çima bi me re naken e felek
Çima bi me re nakene felek

Mûzîk gelêrîF. Başkale-Herêm: Mûş

Hirikî dasî de berda
Min digot e we te digot na!
Teşî ya xwe badide û dirêse
Min digot vir de, te digot na!

Min got were ba min rûne
Min digot canê, te digot na!

Teşîya xwe birise û bihûn e
Min digot dilêm, te digot na!

Tev sa bûn, wek Mem û Zîn e
Sebra min bi te dihat

Ez nergizim tu beybûn e
Bêhna gulan ji te dihat..

Stran gelêrî

376-DEŞTA MÛŞ`Ê

Deşta Mûşê deşta mûşê
Hêlîna me deşta mûşê
Hey Gula me deşta mûşê

Deşta mûşê deşteka mezin
Hawa dîkin qerîn gazîn
Zeman xirab em tê da ne
Çima Alem me nabhîzin

377-DEŞTA PALO

Kerengê deşta Palo zer bûn
Min digot yemo te digot na!

Tena serê wê bi der bû
Min digot kone, te digot na!

Tev şa dibûn xort û zerî
Min digot, birin te digot na!

Keçik zer bû, xort esmer bû
Min digot, herê te digot na!

Deşta Palo dirhêz e
Min digot, wa ye te digot na!

Delalîyê min teşî rês e
Min digot, belê te digot na!

Deynakim hêj biçûk e
Par qîz bû îsal bûk e
Delaliya malê ez deynakim

Deynakim ha deynakim
Ava bîra li desta kim
Delaliya malê ez deynakim

378-DEYNAKİM HA DEYNAKİM

Deynakim ha deynakim
Delaliya malê ez deynakim
Raza ye şîyar nakim
Dil nakim ji xew rakim
Delaliya malê deynakim

379-DEWRAN

Dewranê dewranê
Zemane me kanî dewranê
Ezê bicara Stenbolê ketim
Baxçeyê wê sîmaq e
Mi dî şelûl û bilbîla waq û waq e
Minê deyn û bala xwe dayê
Koşk û serayê wan Siltana,
Tê de dihat dengê Quran û Yasîna.
Sala îsal mi dî bûye virvirê şûşê mîrata vê erqê.
Ezê bicara Stenbolê ketim çarşa dirêj e.
Minê deyn û bala xwe dayê
Koşk û serayê wan Siltana
Tê de dihat dengê Quran û Yasînê;
Mi dî Siltan Abdilhemîd bûyê
Destmala li ser desta bi qirêj e
Zemanê kanî dewranê.

Fatûmê ban dikir digot Xemrayê lê xwîşkê...
Şeva çûyî min xewneka xwe dîye,
Serê sibê rabûm, dilê ji xewna min dixeliya
Mi dî du seriyê berana,
Di beroşa mala bavê min û te da dikeliya
Serê sibê ez bi çola Hesarê diketim
Mi dî dengê çepliya, Qaşînê fedawiya,

Kozik bi hev du qedimandine,
Peyayên mala Qito,
Çepildirêjî mala Nêsir bi
Qebtê xençerê soraniya...
Fatûmê ban dikir xemrayê xwîşkê,
Por kurê, tîrsa min ji wê tîrsê,

Ku ji mala bavê min û te bikûjin beranê poz koviyê...
 Ezê rabim berê xwe bidim bajarê
 Paxîr ma' danê,
 Ji miradê şêxê Zila re bazar bikim sifr û sêniya.
 Ez ê herim bajarê Diyarbekir,
 Ji peyayên mala Qito re bikirim
 Şal û şepika bavê ser terz ciya
 Ez ê herim bajarê Mûşê,
 Ji çepildirêje mala Nêsir re,
 Bikirim fişega çapliya...

Xwe me de li ser kozika Gêrê
 Tê de hene,
 gawirê şefqekirî û hirçê bi birîn.
 Mêrê çê be!
 Emê hilinî heyfa Ekremê birayê...
 Emê herin Wefayê,
 Emê çi bidin bersiva apê xwe
 Mistefa yê...

Keko we êlê ji hev belav bê
 Êl bi sermiyanî na be.
 Ezê bi kejika weran ketim bi genek e;
 Şahîd û şihûdê mala kêfir gelek hene
 Dakevin meydana
 Sîwar bi sîwar, lek bi lekê
 Riza bi sê denga ban dikirê;
 Eshed kekê min,
 Tenbiya min li te bê,
 Xwe me de ser kozika Gêrê
 Te de heye beranê Şefqe kirî, hirçê
 bi birîn...

380-DÊRANÎ

Dêran... dêranî...
 Ez dêrana sîwarê xemlo me
 Bi kejika weran ketim ber bi bayê
 Ez bala xwe didimê,
 Sê sîwar ji jêr de tên xuya yê
 Ez bala xwe didimê,

Wan sîwarana.
 Sîwarê pêşî jê re dibêjin,
 Riza yê
 E bi dû wî de Eshedê biray yê
 E taliyê qerecizmake reş li piya ye,
 Ê qaputekî reş li mila ye.

Riza bang dikir digot;
 Eshed bira,
 Tengala vê kozikê bermede
 Mêrê mêrxwaz be,
 Tembiya min li te be

Mistê kor ferman derxist
Leşkera koka Kurda anî

Dêrsimê da heftê hezar
Qirkirin avitin ar
Ser stûyê her du lawê bilo
Nîr dan ser , dûra hevcar

Binê Dêrsim kelekin
Derd pîr in hemiya vemekin
Yek bibin gelê Kurdno
Dilê dijmin şa nekin.

Dêrsîm Anonimê .

381-DÊRSÎM

Dêrsim di nav çar çiya da
Hêstir çavê dayikan da
Zav zêçên me şewitandin
Bin xanî û cilan da

Dêrsimê da kaniya Minzûr
Dikuştin zarokên hûr
Welatê me xwîne da
Bûye mîna gola kûr

Kurdistan çiya banî
Qîz bûka şînî danî

381-A-DÊRSÎME XWEŞ DÊRSÎME

Dilêm lo lo dilêm lo lo...
Dilêm lo lo dilêm yar yar...
Dilêm lo lo Dêrsim e lo xweş Dêrsime

Avên çeman û kaniyan tên ser me da gime- gim
û zime zim e
Ezê li Dêrsima jêrin rastî sê zerya hatim
Yeka Tirk e, yeka Kurmanc e, yeka Ecem e
Bextê we da me birano, wana bi avirê çavê ez kuştim
Dilêm lo lo dilêm lo lo...
Dilêm lo lo dilêm yar yar...

Min bala xwe berdayê, yanga jê di Tirk e
Cotek qundirê Întabê di linga da, di ber min ra difirke
Sol û merasê vê teresê teres bavê di linga da çirk e- çirk e
Dest davêje dêmê reş- guliya, di ser milan da wer dike
Ez dikim ramûsanekî li xala gerdenê kerem kim
Nizam çima bimira xiyal û xem, bi kîn û rik e
Dilêm lo lo dilêm lo lo...
Dilêm lo lo dilêm yar yar...

Ezê bi sura sibê ra çûme cem yanga Ecem e
Yeke bejin zirava navik- qendîl e, bi xiyal û xem e
Minê bala xwe dayê, di ser mi da gure- gur û leme- leme
Min dî teres bavê ji wêda tê, qutiya derd û kula tev li cem e

Ezê dikim ramûsanekî li xal û xeta gerdenê kerem kim
Nizam çima bi min ra wisa bi kîn û rik e, bi xiyal û bi xem e
Dilêm lo lo dilêm lo lo...
Dilêm lo lo dilêm yar yar...

Zeya Kurmanc yeke enî bi deq e, qolê zera li ser serî
Di desta vê da kopela zîvîn, li ber konê Erebi pezdida bêrî
Minê jê dipirsî, digo keçê kurmalê tu ezepî, yan li mêr î
Digo malê te şewitiyo, min digo qey tu mêr î, tu camêr î
Miskîne mêrê min ne li mal e, îşev tu were,
bişkenîne zirza dêrî
Tu şeva xwe di nav taxima sing û berê mi
zeriyê da bibuhêrî.
Mi nizanîbû tu ne mêr î,
Tu yê ji miskîne mêrê mi newrêrî
Dilêm lo lo dilêm lo lo...
Dilêm lo lo dilêm yar yar...

Ber- serê meriva kevir be
Xûrê meriv kerî nanê gil- gil be
Her bira dilê meriya bi dil be
Hayla dilo hey dil
Dilêm lo lo, dilêm yar yar
Dera sorê biçûk e lêlê lêlê lêlê lêlê
lêlê
Dera sorê biçûke
Dest bi hinne û neynûk e
Par qîz bû îsal bûk e lêlê lêlê lêlê lêlê
lêlê
Par qîz bû îsal bûk e bexê sebra
mala minê

Dera sorê mezin e lêlê lêlê lêlê lêlê
Dera sorê mezin e
Dest bi hinne û bazin e
Par qîz bû îsal jin e lêlê lêlê lêlê lêlê
Par qîz bû îsal jin e bexê sebra mala
minê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

382-DERSIM E XWEŞ DERSIM E

Hey dilêm lo lo wey dil
Hay de dilo lo hey dil
Xûdê xirab bike dilî bêdil
Fenanî gakî bêweris û bêcil
Fenanî kirasekî qolî bêmil
Fenanî xasbaxçekî bêgul
Fenanî dara bêşelûl û bilbil

Bira dilê meriya bi dil be
Bira tûrê parsê li mil be
Bira tijî garis û gil-gil be
Bira tûrê parsê qul be

Bira pîrsa ne li vir be
Li nava welatekî gawir be
Bira ser raxa meriv gûnî be
Bira bin raxa meriv postê jîjû be

383-DERWÊŞÊ SERHEDÎ

Derwêş Serhedî di payîza sala 1964`an de li gundekî qeza Cilawiz(Susuz)`ê ku girêdayî bajarê Qersê hate dinya yê. Gundê wî dikeve qontara çiyayê Qisirê, wê demê gundekî 70-80 malî bû. Mixabin ji sedema jîyana aborî û bi piştî destpêka şoreşa bakurê Kurdistanê gundê wan jî mîna gelek gundên din ji xelkê vala bû û gundî neşar man ku ji cihê bav û kalên xwe ber bi metropolên Tirkiyê koç bikin.

Ji bona wê jî niha di gund de tenê 20 heya 25 malan mane.

Derwêş ji malbatekê tê ku hal û rewşa jiyana wan baş û mîna salên berê di etmosfêrekî Kurdewarî de jiyana xwe didomînin. Wî xwîndina xwe ya dibistanê li gundê xwe bi dawî anî û piştî wê dibistana navîn jî li bajarê Qersê berdewam kir. Sala 1985an Derwêş bû esker û di Adar 1987an de eskeriya Romê bi dawî anî. Li Îlona 1987an de ji Kurdistanê derket û hat Ewropa û

li welatê Elmaniya bi cîh bû.

Ji çaxê zarokatiyêde Derwêş di Serheda dengbêjperweran de bû evîndarê kilam û stranên Kurdî yên otantîk. Ev evîn û rûhiyet ji malbata wî mîna mîrasekê gehîştibûyê. Di malbata wî de herçiqas ji bilî bilurvan û dengbêjê navdar Rizayê Fetî (mamê Derwêş) hunermendekî bi nav û deng derneketibe jî, lê di nava rihê hemû endamên malbatê de rihekî hezkirinê yê ji bo folklor û stranên Kurdî heye. Ev bû sedem ku Derwêş him ji rûhiyeta malbatê û him jî hewesa xwe ya kûr ya ji bo hunera dengbêjiyê, hêz û evîneke bêdawî bistîne. Mirov dikare bêje ku ji temenê zarotiyê de Derwêş zû rêya xwe peyda kir û ket ser riya hunerê, lê hunera Kurdî ne ew hunera ku di xizmeta sîstema serdest de bû. Herçend ji bo fîrotina hunera Kurdî gelek derfet jî jere peyda bûn, lê wî nexwest ku bi hunera gelê xwe ticaretê bike. Derwêş di xeyal û ramanên zarokatiyê de xwe mîna hunermendekî pêşerojê didît. Ji ber wê yekê jî dibistan û xwîndin ji bo wî ewqas pêwîst nebûn. Lewra çûyîna zanistgehê zêde girîng nedidî.

Derwêş ji zarokatiyê guhdarekî radyoya Rewanê (Êrîvanê) bû û di şahî û govendên gelê herêmê de bi îsrar û evîneke bêdawî beşdarî dikir. Derwêş hemû şevên ku jêre şevbêrkên dengbêjan digotin, bi hesretek bêdawî li dengbêjên Kurd guhdarî dikir û xwe hînî fen û hunera dengbêjiya Kurdî dikir.

Ji dengbêj û hunermendên ku di radyoya Êrîvanê de hunera xwe eyan dikirin, yên mîna Şeroyê Biro, Karapêtê Xaço, Egîdê Têcir, Reşîdê Baso, Şewabê Egîd, Dawudê Xelo û meya Egîdê Cimo û Xelîlê Evdile, bilur û zirna Şamilê Beko bandoreke raste-rast li ser hissên Derwêş pêkdianîn. Herwiha dengbêjiya mamê wî Rizayê Fetî û dengbêjî û sazbandiya Esker Demîrbaş jî ku di şevbêrkên dengbêjan de beşdarî dikirin, tev ji bo Derwêşê Serhedî bûn xwîndingeha hînbûna hunera Kurdî.

Di sala 1978an de Derwêş bi lêxistina temborê dest bi karê sazbandiyê kir. Piştî wê xwe hînî lêxistina mey û zirne jî kir. Lê di vê navê de karê herî balkêş ew bû

ku Derwêş bi mey û qamişên ku hostayên(çêkerên) Tirk li Tirkîyê çêdikirin, ti tama meya Kurdî têde nedidît. Ji ber ku dengê wê gelek dûrî miqam, stran û rûheyeta hunera Kurdî bû. Ne wek meya radyoya Rewanê(meya Egîdê Cimo û Xefîlê Evdile) bû.

Derwêş hertim li pey hînbûnê bû û bi hesret bû ku rojekê ji nêzve hunermendên Kurd bibîne. Ber wê yekê Derwêş sala 1995an xwe gehand Ermenistan û Gurcistanê. Êdî ew gehiştibû miradê xwe. Yanî ji aliyekî ve amorên xwe kom dikir û ji aliyê din ve jî di nava Kurdên Qefqaziya, Kurdên ajîk, sirgûn û mişextkirî de digeriya. Di wê gerê de serî li hunermend û dengbêjên Kurd dixist û bi taybetî jî li pey hunermend û dengbêjên navdar digeriya. Bi vî awayî ew bi gelek hunermend û

dengbêjan re bû nas. Reşîdê Baso, Karapêtê Xaço, Efoyê Esed, Egîdê Cimo, Şeroyê Qasim, Şibilîyê Çaçan û yên Ermenî weke; Ciwan Gasparyan, Suren Asaturyan tev ji wan hunermendan bûn ku di vê gerê de Derwêş ew ji nêzve nas kirin û bi pirsên xwe yên ji wan zaniyarîyên xwe berfirehtir kirin.

Derwêş herçiqas dema ku li Kurdistanê bû, jiyaneke civakî û sosyal didomand û bi germî di nava şînî û şahiyên gel de bû jî, lê wî ev karê xwe li Ewropa hê jî berfirehtir kir. Li Ewropa wî xebatên xwe di nava gelek komên folklorî, orkêstrayên profesyonel domandin.

Di sala 1997an de berhemê Derwêş ya yekemîn (Kûra Çayê) di nava gel de hat weşandin. Piştî wê di sala 2000an de ber hema wî ya duyemîn(Stranên Gelêrî

‘Xecê-Sîyabend’) derket û di nava muzîk hezên Kurd de bi germî hat pêşwazî kirin.

Sala 2004an jî berhemê Derwêş yê bi navê (Şerê Girîdaxê) jî di nava gel de hat belav kirin.

Derwêş li xerîbî û jiyana dûrî Kurdistanê jî di nava şahî û dîlanên gelê xwe de cihêkî pir girîng digire. Ji bona wê jî di nava gel de xwedî qedir û qimetek gelek mezine.

Kakşar Oremar

Albûmên Wî, Kûra Çayê 1997, Sitranên Gelerî(Xecê-Sîyabend) 2000, Şerê Girîdaxê 2004, Rengên Govendê 2007, Dîlan û Gazgaz 2008, Grêdanên Devre.

Ji ber dinale me can îro.
Menal, her dem û carê û
Nazik rû ne da min gel.
Min

Xuya lê dax, bi hejmar sed,
Xebat qenc e, hesê dildar.
Te ê cul karê şeytan e;
Bikin sebr û tebat îro.
Herçî tîrêj kir û westî,
Sê û wî hêj li hawakî.

Ji nuşê şerbetek xwestî,
Bi kasa cam vexwar îro.

Amûdê Tirêj

Li serê min seyîd çend e?
Dîyara min dewlemend e,
Ez bê par im, par digirim.

Ez Şamîl im, va çi jan e,
Va çi tajan, çi lêdan e?
Evîna min Kurdîstan e,
Ez bê yar im, yar digirim.

Mezin bû ji xwe re bînim
Leylo ferat derbas kir

De yanda yanda yanda
Xoca li ser camî azan da
Heta apê Mistî avdest kir

Gewrê bozê li kawan
Gewrê nadim heft lawan
Apê re hespê nêr e
Xalê re şûrê ser bi zêr e

Bîrecik toz û dûxan e

384-DİGEL YARÊ

Li min kin şîrtê dilxwaz,
Nizanim dê çi bikim îro.
Ji eşqê dil dike perwaz,
dil bû pêt û
Arê eşqê gewheran îro
Nizanî bû geman vê ez.
Bijîşkê sed wekî loqman,
Di gel hendes û calînos.

Meger ji bo min jî her derman,
Nikarê li çare bin îro.
Divêtin li her dildaran,
Tebat bin ew li ber xişman.
Bi kincên teng û qerpalan,
Giriftar bûn hemû îro.
Di pê xişmê dilovan e,

385-DİGERİM

Ez goncalê Rojhilat im,
Ez bê çar im, çar digirim.
Ez li welat, bê welat im,
Ez bê war im, war digirim.

Va çi qeyde, va çi bende,

386-DİKİM GEWRÊ RAMÛSİM

Ding ding ding û ding
Ker filitî teva sing
Bûkê got hawar li min
Xwesû ye got ne xema min

Lo şofêro tu zanî
Avê berde qezenî
Dilê min hilke hilke
Herim gewrê bibînim
Qorê zêra vêxînim
Biçûk bû birevînim

Dilê kekê min şa ke

Siltan tape bi gir e
Dorhêlê xwe kepir e
Dikim Gewrê ramûsim
Eyba xwe pozê gir e

(Ruha)

Ay dilê min ay dilo
Xeste hailm pîrr fena me
Çav li rê yara xwe ma me
Ez bo yarê can fîdada me
Ay dilê min ay dilo
Ma kul daxa birînê
Sotina derdê evînê
Sax dibin carek bi dînê
Ay dilê min ay dilo

Eskeran kon kutan e
Memkê leylo seriyek çortan e

Kekê min çawîş e
Çawîşê ser bi pûj e
Piştê Leylo bi kember e
Li serê wê şara zer e
Şara zer li ba ke

387-DİLBERÊ

Dîlberê dara şîrpnê
Jaro bêmalo dilo
Ketime derdê evînê
Ay dilê min ay dilo

Ketime ber derdê jan ê
Wek Memê sotî gumanê
Ax ji destê vê ciwanê

388-DİLGEŞ

Dilgeş hunermendekî kurd e.

Hozan Dilgeş di sala 1952 de li Bajarê Merdînê hatiye ru dinê. Kasete xwe a yekemîn di sala 1978 de çêkir.

Di vê kasete xweda rewşa bindestiya gelê Kurdistan tîne ziman û dibêje: "ma qey bindestî para meye." Kasete xwe a duwemîn di sala 1979 de derdixe. Di vê Kasete xwe de banga şer li dijî bindestîyê dike û dibêje "here şoreşê here kurê min / li te helal be şîrê berê min." Kasete xwe a sisyan di sala 1980 de çêdike û di virde bala Gel dikşîne ser Kurdistana Rojhilat ku di bindestê Xumeynî de dinale û dibêje: "xum xum xumeynî, tu xwîna kurda dimijî."

Di kasete xwe a çaran de ku sala 1981 de derxistiye, terora cuntaya 12 Elunê li Kurdistana Bakur şermezar dike û banga xwe bi agirê Newrozê dike "Newroze Newroze cejna kurdane / Brano cejna we pîroz be." Hozan Dilgeş şerê Gelê kurd li dijî zordestiyê wek doza Proleterya li dijî Kapîtalîzmê dinirxîne û di kasete xwe a pençan de (1983) banga Karkeran dike: "Ey Karker û Proleter tu dixebitî şev û roj / dunya li piştê teye tu çima birçiyê lo şev û roj." Bi destpêkirina şerê çekdarî li kurdistana Bakur bandora xwe dide ser hunera Dilgeş jî. Dilgeş kasete xwe a şeşan heftan û heştan (1986-1990) bi alîkariya HUNERKOM çêdike û dîsa banga xebatê dike û bîranîna şehîdan tîne ziman.

Li Merdînê li Bagokê

Xwîn herîkê wekê cokê

şer devam kir şev û rokê

bijî şerê me li Bagokê.

Her wuha hozan Dilgeş di helbestên xwe da bala Gel dikşîne ser îdeolojî û Felsefeya nuh ku Gelê kurd tide dömeşe û li ser seokê Netewî wuha dibêje: "Serokê gelemperî / Xweş rêzan û rêberî / qehremanê Kurdistan tu çira fînd û fenerî." Di vê Kasete xweyî nuh de Hozan Dilgeş dîsa bîranîna şehîdan û buyerên dawî tîne ziman. Em dêbêjin her bijî Hozan Dilgeş em hevîdarin û em dizanên Dilgeş bi helbestên xwe û bi xebata xwe dilê Gelê me da cîh girtiye.

389- XERÎVÊ

Xerîv xerîv keko... ez bi birînim
Tevlê vê pepûkê dayê w' ez bi birînim
Çadir bi çadir digirim, birayê xwe nabînim
Par van çaxan... îsal van çaxan
Esker daketîbû dayê dora van baxan
Lê min sewa te girim diyana çeçera daxan
Xerîv xerîv keko... ez bi birînim
Xerîv xerîv bira w' ez bi birînim
Tevlê vê pepûkê dayê w' ez bi birînim
Tevlê vê pepûkê anê dixwînim
Xerîv xerîv keko... ez bi birînim
Xerîv xerîv bira w' ez bi birînim
Tevlê vê pepûkê anê dixwînim
Çadir bi çadir digirim, birayê xwe nabînim
Lawo zabîto, nebiyê muacîr
Nizanim tu tirkî û nizanim tu kurmancî
Xerîv xerîv keko... ez bi birînim
Nizanim tu tirkî û nizanim tu kurmancî
Birayê min re daynan dibû şewitiya daraxacî
Tevlê vê pepûkê dayê w' ez dixwînim
Çadir bi çadir digirim, birayê xwe nabînim
Pezê res e, anêr qêda
Pezê res e dayê min qayêr de
Xerdik teva bûye, ceba bi rê de
megir dayê mehir anê
Siuet û wext yemam bûnin, goreva bi Xwdê da
Ez hatimê diyarê vê çetê
Dengek tê, datê dengê sey û qûling û betê
Birayê min îro birin tevî sewqiyata dewletê
Mezopotamya kultur merkezi
**Ozan dilgeş ji xwendevanên Özgûrpolitîqa li ser serokê
Kurda birêz Abdullah Öcala sirandiye.(Bexşî Gûnay)**

De were gundê me.

Roja min ne roje
Seva min ne şeve
Dil û cerg û mejî
Yarê mane bi tere.

Xezala min
Delala min
Hey rinda min.

Text û Muzîk: Dilgeş

Emê vexwin vê şerbettê
Emê bikin vê sohbetê
Jî'm dur nebe yek seette
Horî tuwî ji cînette.

Tu perîya dilê jarî
Ezê ji tera bêjim yarî
Heyran dimam hezar carî
Te dil kirye ker bi kerî.

Text û muzîk: Dilgeş

Li ser destê xwe kiro
Mîrê Botan re biro.

Lo dilo! hey lo dilo!
Agir kete sênca reza
Ketî baxçê gula
Ezê bi çepelê te bigirim
Bavêjim taxa Fila.

390-XEZALA MÎN

Xezala min xezal
Delala min heval
Wek te min nedî
Ne li şerq û ne li şemal.

Xezala min
Delala min
Hey rinda min.
Neçîrvan xedare
Xezal birîndare
Xezala çiyayê me

391-DÎLÊ MÎN

Dilêm daxa sor li sere
Heta sibê roj tê dere
Yarê ji xwe we rabe were
Li min nîne sebr û sekan.

Dînbum ketim çol û besta
Ji ber horiya bazin li desta
Min ji rebê xwe bi xwesta
Tasa avê wê bida desta.

392-DÎLO 1

Lo dilo ! hey lo dilo !
Xelkê me çû bûn çilo
Dinya hemî zewicî
Ez û Gewrê man wilo.

Sîng û berê te gewr in
Mîna dimis û firo

393-DÎLO 2

Eman, Eman, dilo malino dilo !
Ezê herim ava Mirada şewitî ya de !
Xweş mirada, ji kula dilê
Min re zêydaya qerar na da.
Heyfa min tê wê heyfa xortekî çarde salî ketî
Bendê jinekî pîsî çepel:
Ne tê kûştin, ne tê berdan,
Dilo malîno dilo !

Eman, Eman, Eman, dilo melîno dilo!...
Ez ê herim ava Mirada şewitî li ber kelekê:
Û ezê kul û gazinên xwe bikim
Ji dewrê ji çarxa felekê.

Heyfa min tê wê heyfa xortekî çarde salî ketî
Benda jinêkî pîsî çepel.

Eman, Eman, Eman, dilomalîno, dilo !
Ew Mêrdîna şewitî,
Xweş Mêrdîn e.
Li ser de qesrên û li ber de
Sûkan û qeyserî ne.
Herçî xeberekî nav beyna min
Û Dilê malê bixebite.

Hêviya min ji Xwedê,
Xêr bikin û xêr na bînin..
Dilo malîno dilo !
Ez bi kul im, û tu bi derdî.
Eman, Eman, Eman, Eman !
Ezê herim ava Mirada şewitî
Li ber kelekê.
Û ez kul gazinan bikim ji dewranê,
Ji çarxa û ji felekê.
Heyfa min tê wê heyfa xoretkî çarde salî ketiye
Bendê jinekî pîsî çepel,
Mînayê ketî girî girînekê.
Dilo malîno dilo !

Eman, Eman, Eman, Eman !
Ez çûmê Mirada şewitî, xweş mirada.

Xabûra şewitiyo, zêdeya qerar ne da.
Heyfa min tê wê, heyfa xortekî çarde salî ketiye
Bendê jinekî pîsî çepel
Na tê kûştin, ne tê hîştin û
ne tê berdan.
Dilo malîno dilo !

Ja lexistina xe ra bê qusura

Dilo dilo dilê mino
Dil şewitan Mala mino
El Alem kir dujminê canê mino

Gotin û Muzik : Anonim
Çavkanî : Hüseyin ERDEM
Rastkirin : Emekçi
Herêm : Koçgirê

Dilo heliyam lo dilo
Dilo melûlo lo dilo
Dilo şewitiya lo dilo
Dilo peritiyo lo dilo

Dilê min çi xirab e
Ew be çarê nabe
Eger fermana min rabe

Dilo heliyam lo dilo
Dilo melûlo lo dilo
Dilo şewitiya lo dilo
Dilo peritiyo lo dilo

394-DİLO 3

Tifanga Biray min dara maze
Ja lêxistina xe ra Manzilen
Dur dexaze

Dilo dilo dilê mino
Dil şewitan Mala mino
El Alem kir dujminê canê mino

Tifanga Biray min dara hura

395-DİLO HELİM LO DİLO

Dilo heliyam lo dilo
Dilo melûlo lo dilo
Dilo şewitiya lo dilo
Dilo peritiyo lo dilo

Ew dilê min î delal
Çima îro ji kezebê da dinalî
Ji eşqa ketim vî halî
Ji derda ketim vî halî lo dilo
Dilê min çi bi zîzê
Kewa min gozel û qîz e
Li ser govendê dileyz e
Li ser dîlanê dileyize

Dilkê min ne girto xemê
Lê lê Meyro, Lê Meyremê
Lê Meyro, lê Meyremê

Ax lê Mero, lê Meyremê
Lê Meyro, kanî kanî
Lê lê Meyro, lê Meyremê
Qewl qirarê min te danî?
Ax lê Meyro, lê Meyremê
Dibê tu ji qewla poşmanî
Lê lê Meyro, lê Meyremê
Dibê tu ji qewa poşmanî.
Heft sala mame li cem e.

Ez qurbanim ez heyran.
Rêl ez im tu bihn û reng
Dilkoçerê bi nav û deng

Deşta dil de ask tu î
Hîşê min re bask tu î
Çavê te xweş hêşîn in
Çima bi xem û şîn in?
Rêl ez im tu bihn û reng

Dilkoçerê bi nav û deng
Salên te hîng ne heyjde
Di refê spehiyan de
Dot mîr î bûyî serek
Xulame te me bê şek
Rêl ez im tu bihn û reng
Dilkoçerê bi nav û deng
Tu dotmîr î û mîr î
Şeyhane yî bi jîr î
Dengê te nem û zelal e
Bi ken bibêjê menale !
rêl ez im tu bihn û reng
Dilkoçerê bi nav û deng....

Dr. Kamiran Alî Bedir-xan

396-DÎLO MENAL

Ax lê Meyro, lê Meyremê
Lê Meyro lê Meyremê
Lê lê Meyro, lê Meyremê
Lê Meyro lê, Meyremê

Ax lê Meyro, lê Meyremê
Dê Fileyê, bav cemê
Lê lê Meyro, lê Meyremê
Heft sala mamê li cem e

Ax lê Meyro, Meyremê

397-DÎL KOÇERÊ !!!

Çavên te xweş hêşîn in.
Çima bi xem û şîn in
Dengê te nerm û zelal e
Bi ken' bibêj menal e !
Rêl ez im tu bihn û reng
Dilkoçerê bi nav û deng

Delal min tu naz î
Deng şêrin bi saz î
Bi çavên te dinê geş
Sîngê te gul, gulîreş.
Rêl ez im tu bihn reng
Dilkoçerê bi nav û deng.

Tu aheng î bi lûrî
Tu alus î bi nûrî
Ez dil im tu germî yî
Xort ez im, tu nermî yî
Rêl ez im, tu bihn û reng
Dilkoçerê bi nav û deng.

Ez gulan im tu gul î
Ez birînim tu derman

-xerîbê lê, veqera lê
-wekî berê, wekî berê

Gava ku roj herê ava
Pêra dimrê ronya tava
Çûk û bilbil vedigerin hêfînê
tu bitenê tê bîra min heyî lê şêrînê.
-xerîbê lê, veqera lê
-wekî berê, wekî berê

Text: Bextiyar Sefo -Mûzîk: Xalid Zeynal

Roja me ne diçû lê lê ay lê lê .....
Roja me ne diçû tim li me dibu Sal
Dilê Me di hev bu kes ji Me nedîçû
mal
Lê lê .....lê lê ay lê ay lê lê lê
Dilê ewilî lê lê lê ay lê.....ay lê lê lê
Dilê ewilî derdî girane
Derdê wî kure nêne dermane
Çibikim Feleke bê ole Milet nezane

Ticar ji bîr nakim lê lê .....Ay lê lê .....
Ticar ji bîr nakim dilê xweyî pêşî
Ku tê bîra min Dilê min dêşî
Lê lê .....lê lê ay lê ay lê lê lê
Dilê ewilî lê lê lê ay lê.....ay lê lê lê
Dilê ewilî derdî girane
Derdê wî kure nêne dermane
Çibikim Feleke bê ole Milet nezane

398-DİL ŞIKESTÎ

Bê evîna te li min çî sara
Çendî şikestî û dil bê wara
Çav pirsîyarî ji gul û ji dara
Ma gelo rojekê tê li min veqerê
-xerîbê lê, veqera lê
-wekî berê, wekî berê

Hê li bîra min hêsrê çavê ta
Gava tu çûyî te got bixatirê ta
Ez bihêvîma go bêma bîra ta
Bendewarim roja hatina ta

399-DİLÊ EWİLÎ

Dilê ewilî lê lê lê ay lê.....ay lê lê lê
Dilê ewilî derdî girane
Derdê wî kure nêne dermane
Çibikim Feleke bê ole Milet nezane

Ez û Yara xwe lê lê.....Ay lê lê
lê .....
Ez û dosta xwe tim li ba hev bun
Dilê Me yek bu Te dibê Emj ji hev
bun
Lê lê .....lê lê ay lê ay lê lê lê
Dilê ewilî lê lê lê ay lê.....ay lê lê lê
Dilê ewilî derdî girane
Derdê wî kure nêne dermane
Çibikim Feleke bê ole Milet nezane

Ovancigin asireti
Zapteyledi memleketi
Geriden imdat gelmedi
Hozat cekmedi gayreti

İkrar verenler elmaya
Zülfikari murtezaya
Gerinden teller cektiler
Biz uymayiz eskiyaya .

Gotin : Alişer
Mûzîk : Asik Fezai

Lo dilo dilo, lo dilo
Ser pireka Pilurê
Rezilo dilo sor gulo.

Deng tê dengê bilûrê
Lo dilo dilo, lo dilo
Deng tê dengê bilûrê
Rezilo dilo sor gulo.

Dilo îşev li ku me
Lo dilo dilo, lo dilo
Dilo îşev li ku me
Rezilo dilo sor gulo.

Ser pireka Temranê
Lo dilo dilo, lo dilo
Ser pireka Temranê
Rezilo dilo sor gulo.

Deng tê dengê tembûrê
Lo dilo dilo, lo dilo
Deng tê dengê tembûrê
Rezilo dilo sor gulo.

400-DİLO YAMAN

Kocgiri basladi harba
Sesi giti sarka garba
İki ordu asker geldi
Dayanamadi bu darba

Ere dilo yeman yeman
Ciyan girto berf u duman
Mera bisin sahi merdan
Ew dermane hemu derdan

401-DİLO ÎŞEV Lİ KU ME

Dilo îşev li ku me
Lo dilo dilo, lo dilo
Dilo îşev li ku me
Rezilo dilo sor gulo.

Ser pireka Pasinê
Lo dilo dilo, lo dilo
Ser pireka Pasinê
Rezilo dilo sor gulo.

Dengê tê dengê Yasinê
Lo dilo dilo, lo dilo
Dengê tê dengê Yasinê
Rezilo dilo sor gulo.

Dilo îşev li ku me
Lo dilo dilo, lo dilo
Dilo îşev li ku me
Rezilo dilo sor gulo.

Ser pireka Pilurê

402-DILOVAN

Kî here axa Tetwanê

Sîpan Sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan Sîpane xelatê
Sîpan Sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan Sîpane xelatê

Çîyayên te tev bilindin
Kurdan xwe tum lê girtin
Ji bona serxwebunê
Ala jîyanê hildin

Sîpan Sîpanê Xelatê
Bilindbûn çiqas li te tê
Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê
Sîpan Sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan Sîpane xelatê
Sîpan Sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan Sîpane xelatê

Gotin û Muzîk : Dilovan

403-SÎPANÊ XELATÊ

Wê bibîne çîyayê Sîpanê
Cîwarê Sîyabend û Xecê
Xeml û rewşa Kurdistanê
Bilindbûn çiqas li te tê
Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê
Sîpan sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan sîpane xelatê
Sîpan sîpane, sîpan sîpanê
Sîpan sîpane xelatê

Te kul û xem pir dîtîye
Zilm û zorî buhurtîye
Xwazgîniyê xweş te girtine
Soz û peyman wan dane

Sîpan Sîpanê Xelatê
Bilindbûn çiqas li te tê
Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê

Lê dilê me bi hesret e
Evîn jîyan bo welat e

Ax dilê me qet nabe xweş
Bo me nema jîyana geş
Were ez û tu bi hev re
Biçirînin van ewrên reş

Gotin : Kurdo
Muzîk : Dilovan

Lo lo... lawiko
Lawiko qurban binya mala me
Tê ye ava şîn e
Kuro gede tu were
Destê min bigire
Ji xwe re birevîne
De dibê nav gund û bajar
Kolan-kolan, kuçe-kuçe bigerîne
Heçî ji te pirsî go ew kî ye
Bêje evîndara ber dilê min e
Lo lo... mihebeta te me lo lo

Gotin: Nürüvet Cacim
Muzîk: Dilovan

Li kêleka Xecê û Siyabend min çal
ke

Nav xerîbiyê sitûxwar perîşan im
Bi hezaran wek min bê cî û bê war in
Dilêm kerba dayê ji bo te dinale
Gelo kengê ezê bêm hembêza te
Gotin: Temûrê Telê

Muzîk: Dilovan

404-EVÎNAME

Carekê tu guh bide min
Tê zanibî vê êşa min
Ji derd û kulan dinalim
Ber evîna te yara min

Evîna me bi rûmet e
Pir pîroz û bi qîmet e

405-LO LAWİKO

Lawiko qurban tu deşt î ez zozan im
Tu şivan î ez bêrîvan im
Tu Wan î ez Axramar im
Tu Ararat î ez Sîpan im
Tu Memê yî ez Zîn im
Tu Dewrêş î ez Edûla
Tu Nêçirvan î ez Xezal im
Tu Siyabend î ez Xeca Zerîn im

Were lo lo... lawiko
Evîndara te me lo lo were lo lo

406-XERÎBÎ

Nav xerîbiyê bê qîmet e emrê min
Her tim her gav tu yî di nav bîra min
Bê te dayê gelek zor eji bo min
Ez xerîb im tu mayî di destê dujmin

Dayê rabe birînê min derman ke
Eger bimirim hêvî dikim kirar ke
Cîkî bilind ser Sîpanê min heq ke

407-DÎN DÎLXAN

Dindilxan dinddilxanê
Serbanê Hecî Salihê Hemanê
Eyşo û Fato da ber kînoşkanê
Safo Qurbanê, Hedo xulamê
Dindilxan dinddilxanê

Du rûyên canê
Ez tim nexwaş im dilo hawar
Ji derdê jane.

Ditirsim bimirim dilo hawar,
Li vê biharê
Gora min bikolin dilo hawar,
Li biniya darê
Divê ramûsim dilo hawar,
Du rûyên yarê
Ez tim nexwaş im, hawar dilo
Ji derdê janê

Ditirsim bimirim dilo hawar,
Li vê havînê

Zînê
Ez tim nexwaş im dilo hawar
Ji derdê jînê.

408-DÎTÎRSÎM

Ditirsim bimirim dilo hawar,
Li vê payizê
Gora min bikolin dilo hawar
Li biniya qîzê
Divê ramûsim dilo hawar ,
Du rûyên qîzê
Ez tim nexwaş im dilo hawar,
Ji derdê wan qîza

Ditirsim bimirim dilo hawar,
Li vê zivistanê.
Gora min bikolin dilo hawar,
Li gulîstanê
Divê ramûsim dilo hawar,

Gora min bikol in dilo hawar,
Li şala şînê
Divê ramûsim dilo hawar du rûyê

409-DÎTÎRSÎMYAR

Carna yarê
navê mirov ji lê dibe bar
li seri dibe bela
navê mirov ji lê dibe bar
hingê cuyin divê ditirsim yar
yar ez diherim yar
bi xatirê te
bi stranan re bum heval
ketim nav helbestan
u digirim ji gava tu têyi bira min
ditirsim yar ditirsim yar
yar ez diherim yar
bi xatirê te

bila canê
jiyin li min asê nebuya
roj neçuya ava
jiyin li min asê nebuya
kengi çuyin divêm cuyin axxx
ditirsim yar ditirsim yar

yar ez diherim yar
bi xatirê te

Gotin: İbrahim SEYDOmuzik: Jan Axin-Goran HACO

410-DÎNO- OZAN DÎNO

JÎYAN DÎNO

Dîno hunermedekî kurd e. Di sala 1969 an da li gundê Xwîşkarê ji dayik bûye. Dibistana seretayî û navîn **HASKOY/Navcaxasê** xwendiyê. Li bajarê Tirk bi navê Gumuşhanê jî zankoya Mamosteyî xelas kiriye. Ji birayên xwe hîna lêxistina tenbûr stranbêjine bûye. Gava ku ew neh salî bûye li ciwatên Kurda dest bi stran gotine kiriye. Ew ji aliya gel ve pir dihatiye hezkirin. Gundiyê ji bona wî digotin; agirekî giran di bedena wî daye. Ew agirayê rojekê pêti bide. Gava ku ew ji dibistanê belav dibû. Hema dest bi lêxistina tenbûrê dikiriyê. Li dibistê jî serokê dersa Mûzîkê bûye. Îro ew agira li Ewrûpa vêdikeve. Lê bavê wî jî wek Kurdan digot tenbûr lêxistin gunehê. Lê wî û birayê wî guh nedida wî/wê.

Di nava rûhê û mûzîka Dîno da rapêrîn/îsyana heye.. Li dijî kuştina jinan serî hildine. Ew ku li Kurdîstanê jinan dikujin şermezar dike. Ew kuştina dilê min disotînin. "Bi strana Gula min bi xwîne şostin" Gola Wanê, Namus albumê xwe hene.

Bê ziman bu û lal bu
Derewe, ne raste derewe!

Car zarav siwyek herfe
Zimanek dewlemende
Bingeha zimanê me
Ne Tirki ne Erebe
Ew raste, ew raste

Dîno dibe ka bira tî
Tirk azad Kurd bin destî
Xayê malê mal derxistî
Guhdarke ewe rastî
Ew raste, ew raste....

*Text û muzik: Dîno
Ehmedê Mala Mûsa*

Canê canê can Meyrem
Heyrali meyrem hac re te
Heyral meyrem hal meyrem
Bej na te dere le te
Heyral meyrem hal meyrem
Cane cane can Meyrem
Dere jera zêde tê
Heyral meyrem hal meyrem
Dere jera zedê tê
Canê canê can meyrem

Heyral meryem mir desi
Heyral meyrem hal meyrem
Ez pezim tujî berxî
Canê canê can meyrem
Heyral meyrem er tusî
Te seri kere pusî
Pusî cenda difrosî
Heyral meyrem can meyrem

*Text û muzik: Gelerî
Berhewkar: Dîno*

411-KA BÊJÎN EM KÎNE

Ka bibêjin em kîne
Kîne li ku hatine
Ger hun Tirka bipirsin
Dibên Tirkê çiyane
Derewe ne raste, derewe !

Zimenê me bipirsin
Dibên ew ne zimane
Ew zarava tirkane
A xaftina çiyane
Ne raste derewe, ne raste!

Ma beriya hatna we
Zimane me tunebu?
Bi milyona gellê me

412-HER SERÎT

Her sêrit sêrit sêrite
Rem li dorê bune çite
Keç rewandin dest Egîte
Buk rewandin dest Egîte
Welek weleye bi xana min
Bîllek bîlle ye bi cana min
Xana min filleye bi xana min
Xana min filleye cana min
Neji dîne miye xana min
Neji dîne meye cana min

Hespa girêdin xana min
Hespa girêdin cana min
Kihelê fezeb xana min
Kihelê fezeb cana min
Boze ki hure bi xana min
Boze ki hure bi cana min

Heyral meyrem hal meyrem

413-XERÎBÎ

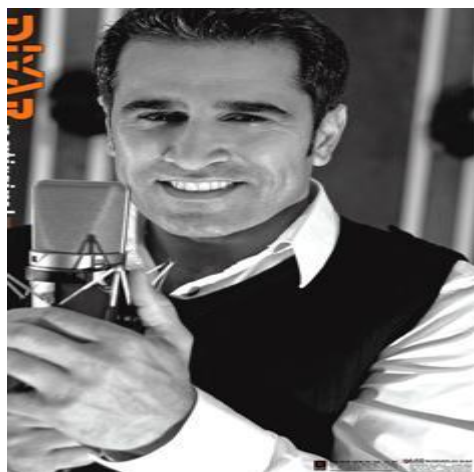
Hatme xeribiyê, xeribê zore
Keçamin tu megrî, welate min dure
Cewe min nabine dilê min kore
Nizam ew çi jiyan nizam çi hale

çawa ez bir bikim gul u sosina
Bira min der naye tu qet bih na wan
çi bikim ez ware van cih bikim malê
van
Nizam ew çi jiya nizam çi hale

Birayim bir meke, tirba min bi kole
Dayka min bawarke dilê min qehre
Welatê xeribiyê mirin ji zore
Nizam ew çi jiya nizam çi hale

Text û muzik: Dîno

414-DÎYAR

Dîyar di sala 1966 an da li **Gundê Hewadanê Mazgirtê** yî girêdaya Dersimê ji dayik dibe. Ji malabeteka xizan tê Ew penc bira bûne. Bavê min dohl lédixist pê îdara me dikir. Ez gelek di bin bandorê bavê xwe da mam. Dengê bavê min wek dengê karî xezala bû. Gava ku destê xwe dikir binguhê xwe wek berxikên li ber kozê diya xwe dimêjin dikalî. Di hunermandiya min da keda diya min jî gelek divê ez vê ji bîrnekim. Ez li metropolên Tirkiyê gelek gerîm, lê derfetên me ku ez mûzîka xwe pêşda bibim tune bûn. Di sala 1988 an da lingê min bi Ewrûpa ket. Min li vir gelek derfet dîtin ku ez mûzîka xwe pêda bibim. Min koma Berxwedan

naskir û li cem, ciyê xwe li cem hevalên xwe wergirt. Ez bi wê jî gelek kêfxweş bûm. Ji min re deriyê Koma berxwedan bû deriyê kaniya mûzîka min. Gelek helbestê min hene. Ez mûzîka xwe ji helbestên xwe çêdikim.

Heft albumê wî hene di her albûmê da du- sê stranênstrandine. Di sala 1992 an da albuma bi navê Kerwan di sala 1992 an da derdikev "**CEGA JÎNE**", "**WAY DÎNYAYE**", "**TÎNA ROJE**", **GULE NECE** "**OXÎR BE UĞUR**".

01-Biz Apo'ya Söz Vermişiz .02-Dare -03-Ha gula zer -04-Le Le Xifşe-05-Memo -06-Gerillayen Kahreman -07-Şad Bibe Welate Min -08-Pale-09-Xwişke Delale -10-Heval Were
11-Leyla

415-DÎTİRSİMDAYE

Ditirsim daye ez ditirsim
Li vir keseki nenasim
Agir tekeve mala Romê
Ez jî gunde kirin kulen me

Li şun maye pirake bi gopal
Piştta we xûz le bihurine sal
Gund weran e kesk ninne li mal

Çi bû daye çi bû çi bû
Çima jîyan jî vir rabû
Me gundeki çi sen hebuû
Çima iro tevg xira bu

Ev dijmine me ye hovane
Em derxistin jî gunde me
Agir berdaye male me
Disan nuh kirin kulen me

Ditirsim car din te nebinim
Her du destan te ramusim
Helbest U Avaz :Diyar

Daye evar buye wale sibe nabe
Daye wale nabe daye bile nabe
Yar xewa kurda çima hişiyar nabe
Daye şerem diêşe wale xewam naye
Helbes U Avaz :Geleri
Herêm: Çarsincax
Berhevkirin:Diyar

Va çi gund e dî korte da
Mala exe di orte da
Çirak sor vedikeve
Ser mala ku rindam te da

Hérem: Çarsincax
Berhevkirin:DIYAR

Ser hev gul û nêrgîz e
Biyaniya mar nakin
Derdê min ji 'êke qîzê

Diyar bekir bi çiya ye
Serhev çîman giha ye
Biyaniya mar nakin
Derdê min ji yeka ba ye.
Yar yar yar eman
Nîne nîne ey hawar.
B. Botanî. Özgürlük yolu.

Ew ji tene maye be hal
Ditirsim daye ez detirim
Tirsim li xeribiyê

416-DAYÊ WALLA NABE

Daye wale nabe daye bile nabe
Daye serem diêşe wale xewam naye

Daye qeler yeke wale dudu nabe
Daye wale nabe daye bile nabe
Daye derde yare ji dilem dernaye
Daye serem diêşe wale xewarm naye

417-QEDRÊ

Te dî ted dî rindam te dî
Rindam li qarşi ye te bela xwedi
Mîn ji ve dine qet xer nedî
Oy oy oy qedere

Oy oy oy qedere
Ketiya sere min qet ne dere

418-DIYARBEKİR-1

Diyarbekir bi dikan e
Yar yar yar yaman
Serhev gul û rîhanê
Nîne nîne ey hawar
Biyaniya mar nakin
Yar yar yar eman
Derdê min yeka ciwan e
Nîne nîne ey hawar

Diyarbekir bi dingiz e

Te ez dihelandim
Mîna topeka ji topên Diyarbekir

Tu hevale bikî,
Ser derê dijminan
Xwedê hebîna tu ramûsanek bidî
min
Ji xan û manê gerdanê,
ji boxeza qirikê,,
Ne wela...
Ji binyê cotê guhara...
Te taqê spî, taqê li hewa
Te memik kirin nala hêkê Kewa

Te xortê xelkê helandin
Bi wan rasta,
Bi wan derwa...
Heçî nav beyna her du dilên şêrîn
Ji hev du sar kir...
Bela kula Şam û Helebê,
Li mala bavê xwe yê kar kir
Xwedê bike mezinê wana bimirin
Bi çûkên wan nikari bin
Meyita bar kin.
Tiştêkî wan li darê dinya yê ne mîn
e...
Weris tune be;
Post xwe li nav çavê tajî bişidînin...
Ew tajî wana li dora fitlekê bajêr...
Çiv bi çiv wana bigerîne
Bi dû tajî ye xwe de,
Bi tewar kin, bên hey malxerabo,
vegerin mal...

419-DIYARÊ BİLIND

Sirta diyarê bilind bê ba nabe
Navlê di kur bê av nabe
Keçika bi kezî
Di vê çax heyana me de
Ji heft salan pê ve,

li mala bavê xwe de,
Bê dostik û bê yar nabe,
Çaxa pehir vî çaxî,
Ez li mala bavê xwe de qîz bûm
Sala û vê salê,
Darê dergûşê li ser milê min bû;
Û emel û kar be.
Qirika te dirêj e, qirika qaz û betê,
Wey la arê xwedê
Di mala bavê te ketê...
Te sê biskê xwe ê şê
Te berda bûn
Wek ji caran ji cara berê
Li gora edetê
Xwezil ji xeyra Xwedê re;
Minê devê tê xista, geza gerdanê,
Boxaza qirkê Heyranoo,
Li min û bihata qubletê...!
Min dî çavê te reş in,
Ji çavên maran,
Tu sê biskên xwe yên şê diberda bûn,
Nala topek şerîte,
Li devê xirara...
Awîrê vê sibê yê
Te ez dikûştim,

Nazdaram min dare
Xezala min dare
Bêkesa min dare
Rindika min dare
Ax lê lê keçê keçê te malxirabê
Çûye digere li ser çiyaye
Muşteriyê keçikê pir in
Lê bavê xwe nedaye
Lê xwestina min ji Xwedê heye
Mirazê min û te bike yek
Li bin roj û hiva der e were

Nazdaram min dare
Xezala min dare
Bêkesa min dare
Rindika min dare

Stran: Gelêrî (KOÇGİRÎ)

Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar hatim te bixwazim
Dê û bavên te li min naz in
Yar ha dîlan, dîsa dîlan

420-DÎLBERA MÎN

Wey lê keçê keçê te malxirabê
Derketime tayê çember e
Dilê min bi ax û keser e
Xwazgînîyê keçikê pir in
Xwe dane ber e
Xweda bike mirazê min û te
Ji xala her du kember e
Nazdaram min dare
Xezala min dare
Bêkesa min dare
Rindika min dare
Lê lê keçê keçê te malxirabê
Lê lê li benda te de mama
Tu kanîka min e li nava çama
Xwedê te bibexşanda min
Di deşta Kərbela de
Bo xatirê donzde îmama were

421-DÎLAN

Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar hatim te bixwazim
Yar ha dîlan, dîsa dîlan

Dê û bavên te li min naz in
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Pir qelin ji min dixwazin
Yar ha dîlan, dîsa dîlan

Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Yar hatim te bibînim
Yar ha dîlan, dîsa dîlan

Dê û bavê te li min dîn in
Yar ha dîlan, dîsa dîlan
Pir qelin ji min distînin
Yar ha dîlan, dîsa dîlan

**Ji dorhêla Amedê çend heb
DÎLOK.**

8

Lê delalê nazikê nazenînê
Ji bo te dikim vê girînê
Hespê şînboz têr beza ye
Dikim te birevînim roja îne.

9

Kuro tu çima wiha belengaz î
Ziman dirêj û simbêl gaz î
Xelk dikin niha min birevînin
Tu çima nakî hewar û gazî

10

Gulevînê wele ez bi sewda me
Li ser şaxê gulê bilbîlî şeyda me
Kitêba dilê xwe ji bo min veke
Weleh tileh ez jê re seyda me.

11

Ji xwendina dilan re serbest im
Dilê xwe veke ez jê re sermest im
Qe xwe hêzar û pişderî meke
Ez ji te zerî û dîlberê re dilbest im.

12

Te keziya porê xwe bir û anî
Li ber dilê min tu pir dilovan î
Heta niha dilê min girtî bû
Te evînek veşarî jê deranî.

13

Sebra dila hat li cem min rûnişt
Bax û baxçe her der li min bû bihişt
Min bala xwe nedabû ti dîlbera
Ji eşq û evîna wê dilêm bû mişt.

14

Ez ji sewda te birîndar im
Kes nizanê ez evîndar im
Kafirê bavê te nayê rayê
Ez ji bo te birîn xedar im.

15

Çemê Diyarbekir lem e lem e
Ji evîna te dilêm pir bi xem e

422-DÎLOK

1

Lawiko dîno çima çavnebar î
Min ji te re sonda mezin xwarî
Ya ji te re ya ji axika sar re me
Dilê xwe ji min neke reş û tarî.

2

Ez li vî ali tu li wî alî
Dîlberam êdî menalî
Xwediyê sozê xwe me
Bîrîna dilê min re tu delal î.

3

Temeziya serê te zer e
Dilê min bo te bi keder e
Tu qe li halê min napirsî
Heşem çû dil derbêder e.

4

Porê reşî dirêj gulî gulî
Davêjî ser vî milî wî milî
Ji evîna te çûm helakê
Heşem çû dilêm kemitî.

5

Çavşîn î awir xweş î
Bejn zirav birî rakêşî
Qedera min û te yek e
Eşqa zelal meke rûreşî.

6

Malik wêranê kezeb reşê
Çû emanê gundê xerabreşê
Bav zalim e dê çavnebar e
Dilêm binalîn e bo te qewraşê.

7

Dîtin xweş e lê ne bi mêvanî
Ji bo tîra dilê min tu kevan î

Xwazgênî siwar in li rê ne
Tê ji mala min re bibî kevanî.

Li nava rezê gelî li benda te me.

Ma tu bi derd û kûlêm nizanî

423-DÎNO ZALO

Hey dîno dîno dîno evdelo dîno zalo
Nexweşo pir bêhalo
Ji kerbê zeryê bêhalo
Koçka dîno li newalê
Jê tê dengê galgalê
Dîno kurê delalê
(dîsgotin)
Ne dînim ne herwe me
Sebevo ne ya te me
Ez ya lawikê xwe me
Berdêlya birakê xwe me
Hey dîno dîno dîno evdelo dîno zalo
Ne dînim ne devist im
Li ser banyê xwe nivistim
Çav reşê li erdê xistim
Hey dîno dîno dîno
Koçka dîno li ber best e
Pimamo dotmam xweste
Hey dîno dîno dîno

Erê wey baran e
Nazanim bo çi?
Yarim barî kird bo bo bo nageyme
goçi

Dîsan baran e
Ay nim nim taw e taw e eman..
Eya ceydal le gonay
Li gel zilfî xaw e eman

Erê wey baran e
Nazanim bo çi?
Yarim barî kird bo bo bo nageyme
goçi
Stran bi tîpên Silêmanî

Hûn ji min re naz didin
Keçikê gundê me pirin
Tev xortê gundê me bazdidin
Tên ba min naz didin.

Kecikê gundê me kundir di dest
Min ji bavê wê bixwasta
Semul (Îstanbul) çiya şêrîne
Têl hatî nizam kîne
Yê dûr hatin, ye nezik çûn
Ji xwe xweşê jina bî ye

Bi tenê narim qirşika
Destê xwe navê wan memika

Kurtike delalê min şifonê
Tê da xuya dike cot memika ye
Xweskek ez bi mêşeka biyam
li ser memika daništa ma.

424-DÎSAN BARANE

Dîsan baran e
Ay nim nim debare eman..
Tik tik le gonay
Ay yara dê te xwarî aman

Erê wey baran e
Nazanim bo çi?
Yarim barî kird bo bo bo nageyme
goçi

Dîsan baran e
Ay rîz e be rîz e eman..
Dayima caw akam
Lê rey karêz e eman

425-DOLABÊ

Werin in vê yekê
Kêlek dane, ser kêlekê
Memikên sor û sipî
Wek sêvên Meletyê

Keçik çûnê beriya
Bergerim mîna xwîniya
Her dolabê dolabê
Dolab qastî mastî

Min dolaba xwe xwastî
Hey baran û berfê
Tenê sîwarê me bi ref bi refê
Xweskek sîwarê pêşî delalê min
bûya
Minê pêşkeş kira cote memikan

Ez ji wera waz didim

Deriyo çîr çîr neke
Xarisê tu derî veke
Tewla gayê belek e

Keşe ye ha keşe ye
Çi bi seyr temaş ye
Don don dondirxan
Lawik şivanê berxan

Lê çi bikim sala vê salê
Kete destê pîsekî çepelî gurrî
Ji danê nivê şevê pê de dikeve ber
xem û
xeyalê dinyayê
Zêdebarî lewanda gurrî
De rabe şîrînê dotmam
Wez poşmanê te re me
Gundîno haye.....

Sube ye wezê bi hafa Mêrdîna
rengîn ser
ketim bi dukan e
Temaşe dikim
Berfekê lê kir, bi dûman e
Çivan û gavan derketin derî kuçan
Cotyar di berûka jêrî de mane
Par vî çaxî sîng berê dotmama min

Koz û çerwanê min xortekî çarde
salî bûn
Çi bikim sala ber vê salê
Di destê lawikê pîsê çepel de mane
De rabe şîrînê dotmam
Wez poşmanê te me
Gundîno hayê.....
Subeye wezê bi hafa Mêrdîna rengin
serketin bi hir û bayê
Vê siharê berfeka hatî
Li ser sîng û berê dotmama min dayê
Temaşe bike qulpa ser memika lê

426-DON DON DONDÎRXAN

Don don dondirxan
Lawik şivanê berxan
Kurik şivanê berxan
Keçik du dan bêrîvan

Tasek ava şorikê
Du tas ava şorikê
Bêxin binê elbikê
Hildin milê keçikê

427-DOTMAM 1

Lê yeman lê yeman, lê yeman
lê lê dotmamê,
şîrînê, terê tamamê
Biçûkê kofi xwarê xwîn şîrînê hûr
didanê
Rewşa el eşîrên giranê
Berxa li ber mekanê
Sebra li ber dilanê

Ew bo çi bêjnika bilind ji min xayîn
û ?
Mîna karekê ji karên xezala
Xwe dihavêt quntera çîyakê panê
De rabe dotmamê lê
Wey şîrînê poşmanê te me
Lê lê dotmam subeye
Ewrekî reş î tarî li ser esmna çêbû
Şendî digurgurî
Bejn û bala dotmama min zirav e
Mîna taka rîhanê

Li geriya govendê, li hafa dîlanê
Ew xizême zêrî li ser rûkê te
malmîratê dizivirî
Gundîno hayê.....
Par vî çaxî sîng bera dotmama min

Koz û pawanê min xortekî çarde salî
bûn

De rabe şîrînê dotmam wez poşmanê
te me.

*Berbang-62-Ji devêXelîlê Bakozî
Hatiye girtine. Ji aliyê M. Mayî*

qetyayê
Par vî çaxî sîng berê dotmama min
Koz û çerwanê min xortê çarde salî
bûn
Çi bikim sala vê salê di destê kurekî
pîsî çepel da maye

428-DOTMAM-2

Wey de dotmam, xweziya mala me cîranê mala hev biya ay...
Wey de bira şîva şevê li me tinebiya
Dotmama min tim û tim li ba min biya
Were dotmam, lê dotmam... hezar car dotmam ay...

Were dotmam ev çî kul e, çî ê, ev çî derd e way...
De tuyê rabe çavê xwe kil ke
Biskê xwe şeh ke, guliyê xwe berde
De emê herin serê Xelatê Sîpanê
Bibin mêvanê Siyabend û Xecê
Were dotmam, lê dotmam... hezar car dotmam ay...
Wey de dotmamê, xweziya çavê min birjiya
Û ez nehatama wî alî
Wey de minê dotmama xwe ya çavreş nedîta bi wî halî
De çawa sala îsal wezê bê te derbaskim van cejn û vî sersalî
Were dotmam, lê dotmam... hezar car dotmam ay...

ketiyê ber pêlên dûrîyê
Rê dûrê nagihêm yarê
Bêzar bûme ji dûrîyê
Ne nema giha
Ne xeber yarê

Bihar bêtam û sar bûne
Gul û nêrgîz bêbîhn bûne
Şar û kolan bêdeng bûne
Ji te dûr li vi dûrîyê
Ji teqat ketiye jîyan
Reş girê daye li dûrîyê
Ne nema giha
Ne xeber yarê

429-DÛRÎ

Ji dûrîyê ji dûrîyê
Silav dikim bo te yarê
Li dûrîyê li dûrîyê
Mey dinoşim bo te yarê
Ronahîya tavehîyê
Serxweş dikim li dûrîyê
Ne nema giha
Ne xeber yarê

Ji dil rûbarên evînê
Dikişin berbî dûrîyê
Keleka xem mitalan

Ne girt ne gihayê
Tama memkên te xwaş e
Wek xurmeyê Baxdayê

Baş geryam li dinya yê
Çûm Kerkûk û Besra yê
Tama memikên te xweş e
Kes temtêla te na yê.

Gelî xortê vê payiz ê
Berî sibê
Xew xweş bûye li paşilê
Van esmera, van zerî ya.

Lê, lê Eyšê, Eyšaxanê
Tu bilxura bînê ji hebanê
Kefçiya bîne, ji kefçîdane
Tu rûn lêke ji xiza nê.

Heçî xortên dan kutanê
Bila bixwîn nûşê canê.
Li pîreka, li jinbîya
Û li di hinbera
Bi quzulkurt û zexferanê
Çi werîs girê girê
Min avêtê qulpê pirê
Ez xulama qantir cîkê
Du qantirê.
Sîwarê kerê
Li ser benderê
Çav li derê
Weke şerê
Ehmed Kurd e
Çi qaf gird e
Mala Ehmed
Perê gund e.

Ziqaqa reza bi kelbeş e
Ji îro pê ve gelî xorta
Çilovanî ya, êzingvanî, ya
Weş e, weş e.
Ciwane min xelkê delal

430-DÛRİK

Kevroşka li nav lamayê
Xezala li ber çemayê
Tama memikê te xwaş e
Ha dûrik na yê

Tajî tola berdayê

431-DÛRİKÊN BER DAN KÛTANÊ

Hey yal- hey yal hey yal
Yek wê heyê
Li nav reza yê
Kil û mirêk
Li ser çogayê
Biskê sor berda yê
Çav reş in kil dida yê
Kil û mirêk li ser qaba yê.

Ez di çûmê
Ew revî ya
Ez giha me
Mirêk bi carî
Li erdê dayê.
Çara çara
Li sunda yê
Û li mandela yê
Û min ne dî yê
Û min ne bîya yê
Ha û elmê min
Ne giha yê.

Ew hêlîna qaz û beta
Hêlîn çêkir li şol û Weta
Û li ser halta
Vê payizê xew xweş bû ye
Li paşila wan hurmeta
Ev hêlîna van tît ya
Hêlîn çêkir li çol û çiya
Û li ser deviya.

Keçik çûyê mala me xalî.

Ez çûme Kercewzê
Sê kanî ne,
Yek tahlê, yek şor e
Û yek şêrîn e.

Xwezî bi dilê wî lawikî
Navê dosta wî Emînê
Nav şêrîn ê xelkê tahlê
Û bi min şêrîn ê.

Pêşmal şînê mehsertî
Çav gozelê Mermarî.

Ez hatim aliyê vî alî
Ji diziyê re racanî
Nehfûr çêkir ê mihac nî
Mast firoşin milêznî
Pivazxûrî stewrî.

De lê lê, de lo lo
Ez hatim aliyê vî alî
Berx bi dû de reşmilî
Ser bi ribê qubelî
Gewr in, bozin bajarî
De lê lê, de lo lo.
Ez hatim nav Omeriya

Ji mala xwe de toqî
Ji bedew bûne re gewrikî
Malgeniyê tinatî

Halet çêkir ê herbî
Û firote cinatî
Nîşandanî çalî

(nişancî çali)
Mêr kûjî der cemî.

Tata reş e.
Way hoyayê, çi dil xweş e
Hey- yal lah lêxin şer e
Tu ne lal, tu ne kerrî
Li ber mikutê xwe binêr e.

Çi ewrî di ser me re
Soza min bi qerara te re
Lê keçikê çarde salî
Hewşa bavî xwe dimalî

432-DÛRIKÊN BER DAN KUTAN E

De lê lê, de lo lo
Lê koçerê xurfanî
Ez çûm zora banî

Min ji xwe re gewrek anî
Min li ber mala xwe danî
Ji me re ne go ka nanî.

Ez çûm aliyê vî alî
We, ez hatim aliyê vî alî
Xirbê Qeplo bilindcî
Kurka Çeto aqinî
Heger tu li jina digerî
Here nevalê jinê bî.

Ez hatim aliyê vî alî
Ji qayîşê re talatî
Ji gerdîne re golî
Bi ava xwe xort in mercî
Ziktilêlî kurikî.

Li ser diyarê nifafî
Wek wawika nizênî
Kum qelexmeskenî
kamkutik in biyêrtî.
Şuxla şevê merzikî

Dayê rabe dereng e
Dawet hafî ber derî
Bîhna zavê pir teng e
Bîhna bûkê pir teng e

Ha dîlan dîlan dîlan
Stran dîlan û lîlan
Çi bûkekî delal e
Zava bû xwedî mal e

Li ser lambê da

Çi darika di hewşê da
Pel weşande bi ser xabê da
Bejna bûka me weke takê
di bexçe da

Wî alî derî wî alî derî
Me hespê sor ajote ber derî
Lê lê yadê tu qet megirî
Me mirazê xwe bir serî

Zava giş zava ne
Text ji texta girdane
Textê birakê min serekê
temaman e

Çi darika devê êşo
Pel weşande li ser qerêşo
Navê bûkê Nêrgîz
Yê zavê Ehmedê Dewrêşo

Rêka Mêrdîn wa bi şujo
Textsî û makîne gujegujo
Hêdî bajo, bûk tê wer be
Zava yê me bikujo

Ha li çîkê wa li çîkê
Dengê kewoka a spî tê
Dengê Egît û Mazlûm
Li ser çiya bi giranî te
Çiya Mazi

433-HINÊ BÎNIN LI TEŞTÊ KIN

Hinê bînin li teştê kin
Şîr û şerbetê çêkin
Kevçî bi kevî rûn lêkin
Bînin li destê zavê kin
Bînin li serê zavê kin

Şarika bûkê heftreng e

434-DÛRIKÊN LI SER BÛK Ê ZAVA

Çi newaleka dû dirêjo
Ev berbûna kerr û gêjo
Nikarin yek dûrikekê
Li ser hevalê min bibêje

Ha li hewa ha li hewa
Zava çûye seyda kewa
Xweyê me bûk anî
Bûk biçûk e, çav li xewa

Çi arîka heft tenûrî
Li serê pismama gir û hûrî

Nere avê nere avê
Qorê xaziya nede tavê
Te mala mêrê xwe dît
Ji bîrkir mala bavê

Me bûkek anî ji Helêla
Mal û milkên xwe tev tê da
Bûka me sibê rabû
Nizanî bû serê xwe girêda

Ha li kaşa ha li kaşa
Qundera bûka me zîv û qaşa
Jinên sed hezarî tim belaşa
Çi germika di germê da
Petêx sor bûne di lemê da
Bejna bûka me wek şûşa

**435- DÛRIKÊN LI SER BÛK Û
ZAVA TÊN GOTÏN**

Hespa hevalê min alincî
Kesk û morî tev xelicî
Xweziya minê
Bi wî dilî
Xweh bira tev zevicî
Tilî tilî tilî lîîî

Min ji te hez kir
Te ji min hez kir

Çilokê dara mazi
Şîn û kesk kir
Mala fesadê (o)
Gundê me bişewite
Ez û sebra dila
Li ber çavê hevdu reş kir

Ez li pîkî
Tu li pîkî
Kewa gozel xwedî
Li ser qulîkî
Xwedê miradê
Mirad kara bikira
Miradê min û
Sebra dila bikira
Di nav cîkî

Çi aşekî dûr û dirêjoo
Çi berbûnî ker û gêjoo
Kesek tune dûrikekê
ji hevalê min re bibêje

Çi gihakî li guhera
Min çinî kiribû cuhera
Ezê bi destê
Hevalê xwe bigirim
Bibim herim ji mala
bavê xwe ra

Bixçuka hevala min veko
Bira xelk û alem
lê mêzekooo

Lê lê bûkê nerî avê
Înîka zêra
Nedî tavê
Xweziya minê
Bi wî dilî
Qîzanî xwesî
Li malê bavê
Tilî tilî tilî lîîî

Çi qula ka çar teşiyoy
Min avêt binê zeviyo
Xweziya minê
Bi wî dilî
Qîz bibî bûk
Law bû tî yo
Tilî tilî tilî lîîî...

Way min hevala
Xwe bi rêxist
Gula ara wê
Ber bê xist
Wele xwekê
Ji îro pêve
Agir bi dilê
Dê û bavê xist

Çi qurmikê
Li ser êro
Şewqa xwe daye dîwêro
Lê xwekê wele
Ne wexta te yî
tu dan mêrooo
Tilî tilî tilî lîîî
Diyarbekir kevirê reş o
Çiqas dûrî wusa xweşooo
Lê lê xwekê
Ez bi destê bejna
zirav bigirim bînim
Bidim çav reşooo
Tilî tilî tilî lîîî

Ji wê neko

Sindoqa bûkê pir girano
Hêlek ceft e yek çortano
Hêdî bajo sîwaro
Îro barê me pir giranooo..

Kes tuneje jê re poz paqîşko

Me bûka xwe bi rastê xist
Xêlîka kesk û sor û zer
bi ber be xist

Diya bûkê ciya hiltîne
Derziya bûkê li şûnê dibîne
Hêstirê xwînê dibarîne

Çi darika benîştokê
Min kola heya reh û kokê
Qonaxa bavê bûkê şev û rokê
Çiya Mazi

Kekê mino manî

Gurmîn e gurmîn e
Kekê min çû Mêrdîn e
Topek qumaş bîne
Li ber diya bûkê datîne
Wê pê dixapîne
Û bûkê direvîn e
Her hine, her hine
Hineka Mêrdîn e
Min kirî bi çapa şîn e
Hine barê mihîn e

Wer hine, wer hine
Hine bîne di teştê kin

Ciya hevala min tune
Kes gazin û loma

436-DÛRİKÊN LÎ SER MAL Û DEWLEMENDIYÊ

Çi xanîkî tarî marî
Ez tê geriyam heya êvarî
Min tê de dît kevçiyekî zindî gemarî

437-DÛRİKÊN LÎ SER XWESÛ Û XWEZÛRAN

Lê lê emojiînê qun çêkurê
Hilîne derî li me veke
Bira bûk û zava her hundirê

Hewşa hanê hewşa meyo
Lê lê xwakê çavên xwe veke
Emînê xesû ya min û teyo
Bi goma tê me reyo

Bavê bûkê di qulçê da
pişke pişke

439-DÛRİKÊN LÎ SER HINÊ Û KEKÊ MÎNO ZAVA

Derket û derkete keko
Derket û me nas ne kir
Şaşka serî girêda bû keko
Ser gul û qeyas kir
Bûka kesk û sor bû keko
Me ji te re xelas kir

Manî manî manî
Kekê mino me anî
Rahêl (rahînê)tivingê her ser xanî
Kekê mino manî
A ku te digot me ji te ra anî

Zavekê li ser kursiyê
Kekê mino zava
Zava bi dilê xesûyê
Kekê mino zava
Çiya Mazi

Kevçî kevçî avê lêkin
Berê bînin li destê bûk û zavê kin
Dawiyê li destê berbûyê dorê kin

Zava zava kekê min zava
Çi zavekî bê dilê bava
Kekê mino zava

DÛRIKÊN LI BER TENBÛRÊ

Çavê min li bedawa.

Çi şkefta dev biçûk e
Jê firiya refek bûk e
Çavê min li ya biçûk e.

Sibê bû, min karek nekir
Destê lawik qiçe kir
Sê sîwara xuyayî kîr

Min go, sîwarno hûn kî ne?
Go xwangê em xerîbî ne
Xwangê em rêwî ne.

Navê Nara min Sîso
Kember berda ser Kîso
Xwedê ji paşê nexweş bê
Esker rakir ji Bidlîso!
Navê Nara min Xorê
Çav reşê dest mal sorê
Xwedê ji paşê nexweş bê
Esker rakir ji Torê!

Navê Nara min Emîné
Çav reş dest mal şîné
Xwedê ji paşê nexweş bê.

440-MAM DELALÊ

Çi şkefta dev mezinê.
Jê reviya refek jinê.
Çavê min li a mezinê.

Çi şkefta dev li hewa
Jê firiya refek kewa

442-NARÊ

Navê Nara min sarê
Çav reşê ser bi şarê
Xwedê ji paşê nexweş bê
Esker rakir ji Darê !

Navê Nara min Fato
Kember zîvê ji Toqa to
Xwedê ji paşê nexweş bê
Esker rakir ji welato !

Tu gewra min rakî ji xewê o!
Çavê min lê ket bejne o!
Xulam bejn û balê o!
Ezê bi çepelê te bigirim
Bavêm gundê Herbê o
Cem Mehmûdê Korê o
Xwedê o tu bakî rakî
Gewra ji xewê rakî
Bazîna di dest kî
Xilxata di linga kî
Eyûna di ber riwa kî
Xizamê di poz re kî
Tu qîza behra xorta kî
Ez terka çavê reş nakim
heya qîmet rabe
Pewir û mêzên li me da yê.

Mîn sêva xwe dî li dîwarê
Wê da bû cotê guhêrê
Ezê bi çepelê te bigirim
Te bavêm welatê jêr ê
Tema memikê te xweş e
Mîna şekirê bajer e.
Mîn Sêva xwe dî li ser xaniya
Tena, tena dimeşiya
Min dest avêt cotê gulya
Bi ser min da hatiya
Wek kevanê bû çiya
Ez ketim dil êşiya
Kul ket mala gundiya
Ji xelaf û xort û naşiya.

443-HEY NAYÊ

Heynayê lê Heynayê
Ez ban te dikim, çima na yê
Lingê min xistin qayda yê
Stûyê min xistin Lela yê
Destê min xistin Kelepça yê

Heynayê lê Heynayê
Tama memikên te xweş in
Wek xurmaya Bexda yê
Wek hêjira Riha yê
Heynayê lê Heynayê

Xwedê o xweş Xwedê o!
Kengê her e û kengê bê o!

444-SÊVÊ-1

Ax lê Sêvê û ax lê Sêvê
Deqîk şînê, li serê leva
Sêv qubar e, bi min naxevê.

Ax lê Sêvê, ax lê Sêvê
Mîn Sêvê dî bû li ber avê
Sîngê gewr da bû tavê
Ezê bi çepelê te bigirim
Bavêm qeza Eyintabê.
Reşiya şarê daket navê
Bihar hatî dar bişkêvê
Payîz hatî wextê keyfê
Havîn hatî dil axêvê.

Wele nastînim Begê Farqînê
Sed û sî sîwar xistiye tirînê
Birakêm zave ye xweyê

Wele nastînim bile nastînim
Wele nastînim Begê Hezroyê
Sed sîwar derketin ji royê
Kekêm zava ye birine serşoyê

Wele nastînim bile nastînim
Wele nastînim zeman xirabo

Baranek barî ji ewrên biharê
Baranê şil kir destmala yarê
Her hayê hayê dergûşa dayê
Stêrên li ezman ketin dinyayê
Eyşok min dibû li Birca serayê
Baranek barî ji ewrên havînê
Baranê şil kir destmala qîzê

Baranek barî ji ewrên payizê
Baranê şil kir dezgîna Zînê
Her hayê hayê dergûşa dayê
Serê min dêşe xewka min nayê

447-XEZALA MÎN

Xezala min delala min de bêrî bêrî bêrî
Xezala min delala min şivana pez da bêrî

Xezala min delala min ez şivan im tu serbêrî
Xezala min delala min memik tiryê sincêrî

Xezala min delala min ez çi bikim tu bi mêr î
Xezala min delala min konê babê te wa ye

Xezala min delala min serê koşk û seray e
Xezala min delala min jîna bi mêr bela ye

Xezala min delala min konê babê te çît e
Xezala min delala min sere koşk û şerît

446-WELE NASTÎNIM MÎRÊ FARQÎNÊ

Wele nastînim bile nastînim
Wele nastînim zeman xirabo

Wele nastînim mîrê Qulpê yo
Bile nastînim Begê Qulpê yo
Sed û sî sîwar xistiye zeftê yo
Kekêm zava ye xweyê hespê yo
Wele nastînim bile nastînim

446-A-GEWRA MÎN WERE

Hey were were gewra min were
Te kirasî sor e bedenî zer e
Baranek barî şil kir kember e
Xunavek barî şil kir kember e

Kêf û seyran kir li Birca Belek e
Her hayê hayê dergûşa dayê
Serê min dêşe xewka min nayê
Stêrên li ezman ketin dinyayê

Bisk û birûya ez şê nakim
Ez li vî gundî mêra nakim
Ez mêt bikim te ji bîr nakim
Wer xan wer xan wer xanê xana min

Were were le can were lê
Xanê were lê can were lê
Xanim xala li pencere
Rîşiya berda ji kemberê

Were were le can were lê
Etarim şala tînim
Gund bi gund digerînim
Mîşteriya li xwe dicivînim
Tu qîz bî ji xwe re tînim
Ne qîz bî te dixapînim
Were were le can were lê

Goşt xweş e li savarê

Ha bi rovî mamê min e
Dûv qiç kir hate min e
Ha bi rovî mamê min e
Dev qiç kir hate min e

Hat rovîkê Eynsincê
Goşt xweş e li birin

Min lê çandiye şitla gindor e
Cewabek hatî Temerî zor e
Çemê Zaxokê çemekî sreş e
Min lê çandiye şitla zebaş e
Cewabek hatî Temer xweş e

Çemê Zaxokê çemekî spî ye
Min lê çandiye şitla kuncî ye
Cewabek hatiye Temer miriye
Ji hawa

448-WER XAN WER XAN WER XANÊ

Wer xan wer xan wer xanê xana min
Xanê te digo ez wiha nakim
Zeryê te digo ez wiha nakim
Ez li vî gundî mêra nakim
Ez mêt bikim te ji bîrnakim
Wer xan wer xan wer xanê xana min
Xanê bexçe bi firêz e
Polê zerya bû rêz e
Kanî qewlê min û te
Li ber holika parêz e

Xanê te digo ez wiha nakim
Çav û birûya ez kil nakim

449-HA BÎ ROVÎ ROVÎ ROVÎ

Ha bi rovî rovî rovî
Siviko peyayo kûvî
Têrmaşo heywan kûvî

Hat rovîkê Eyndarê
Hat delala Eyndarê
Bazdaye ser darê

450-TEMER LAWU (ÇEMÊ ZAXOKÊ)

Hey pêde pêde pêde temer lawo
pêde
Şûr û mertel e di taqê qesrê de
Neçe Zaxokê nayarî bi rê de
Neçe wêranê neyarî bi rê de
Temer nekujin di rêka Xwedê de

Çemê Zaxokê çemekî sor e

Xulam qama girove ro
Şêrîn şerbet î lê Mero.

Wê enîka nîv zêr o
Eman, ne ma lê Mero
Ez ban te dikim tu î kerro
Bejn ziravî ji dara Tero
Ezê bi çepilê te bigirim
Bibim ji canê xwe ro.

Bavên axê Cebana.

Mala te bi Kotiko
Çîm xwehr û çîm qeysiko
Tu wek jîna bi du giyana
Li gasîna tif diko.

Ne kurk ne çêçiko
Ne mih û ne berxiko
Ne bizin û ne kahriko
Ne çêlek û ne goliko
Lawê Horê dînîko
Hema xwe repik diko.

Hemî reşik û sipî ne.

Xidir çû ye Mêrdînê
Xwe ji eşq û dila dihêjinê
Xidir çû sûka kera
Nan kirî bû, bi deh pera
Li Mêrdînê, kir xela
Çavê tere li teşxela.

Hey gidî, gidî lo Xidir
Her ji du riwa tim li vir.

451-MERO

Dor Bêrûtê bi zeytûn ê
Şêrîn şerbetî lê Mero
Tu di ber derîkî merme ro
Şêrîn şerbetî lê Mero.

Her du diranên te zê ro
Şêrîn şerbetî lê Mero.

452-KOTIKO

Mala te bi Kotiko
Çîm xwehro çîm qaisko
Lawê Hora dînîko
Hema xwe pizik diko
Teres sîwarê dehşiko
Nav beyna Mercê û Metîna
Ji xwe re kiriye qevzîko.

Kotik derket ser bana
Ban kir Melekê ezmana
Rûhê Kotik bistînin

453-XIDİR

Hey Xidir, Xidir, Xidir
Li ser minarê ban dikir
Her ji du riwa tim li vir.

Xidir hiloş biloş
Teres lawê ker firoş
Xidir li tê û dilezîne
Ba li bêrîkê dixîne
Ji xelkê weyê micîdî ne

Piling deyne
Ser qelûnê
Te ramûsim
Te xatûnê.

Min dî bû, te dî bû
Nav geneka
Wê, ez ramûsam bi heneka.

Kezîzerim dido ne
Her du wek heyiv û ro ne

Kezîzerê kezîzer
Mîna berfa li zinara
Sîya dara tim li ser a.

Kezîzerê kezîzer
Kezîzerê mala min
Agir berda dilê min
Xweşe ji goştê laşê min.

Kezîzerê lewendê
Aqil ji serê min standê
Sîng doşek balif zendê
Destê xwe li destê min xwe
Emê herin govende.

Kezîzerê dido ne
Rihan in endiko ne
Kezîzerê min çar in
Her çar in lê li mal in

Kezîzerê em şeş in
Û her şeş pev hev re dimeşin
Xweş in û çavê reş in.

454-RAMÛSAN

Min dî bû, te dî bû
Nav pambûya
Wê, ez ramûsim her du rûya

Min dî bû, te dî bû
Nav tûtinê

455-KEZÎ ZERÊ

Kezîzerê Kezîzer
Li serî desta malek zer
Qamek qutî î girover
Tu ji govendê derkev der
Ez te ramûsim dîsa her
Xer û guneh ji bavê te re.

Kezîzerê Kezîzer
Mîna berfa li zinara
Sîya dara tim li ser
Kezîzer im sisê ne
Em her sê delalê dê ne
Em her sê li ber zewacê ne.

Kezîzerê Kezîzer
Li meha danê êvara
Sî dageriyan zinara
Ma dê gewrê xeyrî
Hemî ji xem û xiyala
Hemî ji kul û mîtala.

Kezîzerê Kezîzer
Ez xulamê memkê girover
Wê enya te bi nîv ziyer.

Heçî Remzo nasneke
Remzo dostê serjan e

Dêra zorê mezin e
Par qiz bû îsal jin e
Heçî Remzo nasneke
Tolê qîza hekim e

Dêra zorê biçûk e
Par qîz bû îsal bûkê
Dêra zorê paytext e
Ka kewoka li ser text e
Fincana qehwê di dest e

Şagirtî sekinî.
Hay welleh tu dîn î
Billeh tu dîn î
Sîngê te Gewrê
Tasîk zêrînî
Welleh û bile yê
Xezalek gele yê
Sîngê te gewr in
Berfa çele yê.
Çilo min gotî
Bi kêfa min re yê
Sîngê te baxçê gula yê
Navê min te da yê.
Sîngê te gewrê
Bi qîfl û mifteyê
Welleh tu hatî
Billeh tu hatî
Tu wekî kewek rabatî
Tu wekî sêvek xelat î
Ser çavê mîr hatî.

456-REMZO

Rêka Midyatê teng e
Paçê Remzo heft reng e
Ramûsanek bide min
Êvarê li me dereng e

Qamişlokê bi bacan e
Heçî Remzo nasnak e
Tolê qiza qumandar e

Qamişloko bi bacan e
Qirka Remzo bi mercan e

457-GEWRAMÎN

Bejna te kehrê
Keleha wethayê
Min hostê berdanê
Ji aliyê Baxdayê
Min hostê berdanê
Şagitî na yê
Li ser sîng û bera Gewra min
Kêfa dinya yê.

Bejna te kehrê
Kelha Bitûmê
Sefer kira bû
Ez pê de diçimê.
Ser sîng û bera Gewrê
Ez teqdîr dibûmê
Bejna te kehrê
Kelha hesinî
Min hostê berdanê

Lê nazo, lê Nazliyê.
Dora herbê bi bacan e

Qirika Nazo bi mircan e
Nazo ji eslê xwe de şeytan e.
Lê nazo, lê Nazliyê.

Nazo, Nazli ji çolê te
Lawik ji mala xalê tê
Lê nazo, lê Nezliyê
Çelengê Çelebi yê

Min dî kerandî bi şev û ro ye
Çavê wî li keçika do ye.

Heb bi heb jê dikirî
Teres li keçikê fitilî
Bi şêx û mela, tu ya min î

Mehbûba li ber dilê min

Lata reş hezaz e Sînga gewrê beyaz e

Dosta te tolaz e

Dêka te şembaz e.

Bihna gula jê tê
Sebra dotmamê pê tê
Pezka kovî pê dê.
Lata reş hezaz e
Sînga gewrê beyaz e
Dosta te tolaz e

Dêka te şembaz e.

458-NAZLIYÊ

Lê nazo, lê Nazliyê
Çelengê Çelebiyê.
Bi xortê xelkê re bangi yê
Min ji xwe re li çolê dî yê
Lê Nazo, Lê Nazliyê.

Rêka herbê bi kizin e
Destê Nazo bi bazin e
Mêrê Nazo hakim e
Nazo ji malek mezin e

459-KEVANJENÊ

De bêjen, bêjen Kevanjenê
Sêviya bav ser Hesenê
Bû pepûka ber bedenê
Xwelî li serê te bi ten ê.
Kevanê te mişmiş e
Toq û benya xuş e xuş e
Memikê Gewrê sêvê tîrş e
Li ber xwe bir qal û qîrş e.
De bêjin, bêjin Kevanjenê
Kevanê te hirmê ye
Bist ke lê xim ji kêfê ye
Piçkê pambo li ber bê ye,
Gerana li ser sergo ye

460-MAMO

Mamo çû Diyarbekir
Porê sor hene kir
Beqala li hev zêde kir
Tu ya min bûyî Xwedê nekir.
Memo ji Torê tê

Ba lê tê xine ji xeram me re.
Ezê bi çepilê Nûrê bigirim
Bibim ji nefsa canê xwe re
Nav dewletên ecnebî ya
Li ser bûyê qal û şer e.

Lê Nûrê lê lê Nûrê
Sê bisik ji têla tembûrê
Sîng û berê te gewr in

Lê Nûrê te, kir te kir
Sê biskê sor hene kir
Te miradê dilê xwe kir.

Nûrê dî li banê banî
Eger Xwedê li hev anî
Ezê te mehr kim li wî can î.

Nûrê dî bû li gasînê
Kirasê sor e wekî xwînê
Mehbeta dila difirîne.
Lê Nûrê te kir, te kir

Nûrê dî banî banê
Tu bi kofî û bi kitanê
Tu bi şar û bi kesrewanê.
Tu bi

Mîna bû dims û şekir..
Biniya mala bi qaş e
Dew û derlingê te qimaş e
Kûçik me re te ne baş e
Wek keraşe, li ber aş ê.

461-LÊ NÛRÊ

Lê Nûrê lê lê Nûrê
Ziravê bêqisûrê
Sê bisk ji têla tembûrê
Dora te li ser te Nûrê.

Bejna Nûrê ew li takî
Bala xwe dixine ji hawakî
Bejna Nûrê şiva ter e

Mîna berfa li Xeybûrê.
Lê kim dimsê Bizgûrê
Ezê bi çepelê te bigirim
Dê weyê Nûrê wayê.

Bavê sûka Bedlîsê
Li te por sorê porbelayê
Destûra te lawikî
Li ser cotê memka didayê.
Tama memkên Nûrê xweş in
Pirtikqala Riha yê
Wek şekirê li dora Besre yê
Dê weyê Nûrê weyê.

Te miradê dilê xwe kir
Te sîng û ber ji min re venekir
Tu ya min bû Xwedê ne kir.

xeftana Şamî
Mehbeta dila şêrîn e
Tu xeşm î, tu nezanî.
Te derê bişkoka min vekir
Te li memikê min temaşa kir
Min dî fîncana de hûr dîkir

Tu par qîz bû, îsal bûk e.

Weyso, Weyso, Wesîla ye
Teşî resa gilok bada ye
Tama memikên te xweş in
Wek xurmaya Bexda ye.
Wek şekirê Besra ye
Sozek bû, min bi te re daye

Min dî bû li ser qupê
Te dî bû li ser qupê
Bejn ziravê, ser ribê
Her lê lê, de her lê lê
Min di bû li ser avzêlê
Te dî bû li ser avzêlê
Ezê bi çepilê te bigirim
Bavêm welatê jêrê.
Tama memkên te xweş in
Wek şekirê bajar e.

Min tu dî bû li ser benderê
Esmerê, xizêm zerê
Keça sa, qîza kerê
Şêrînê mihte berê
Ezê rabim te birevînim
Bi kotekê bi darê xençerê
Di ser qehrê mêrê te re.

Binya mala bi qaş e
Daw û derlingê te qîmaşê.
Kûçik mêrê te ne baş e
Wek keraş li ber aş ê.

462-WEYSO

Weyso wey, wesîlayê
Xaniyê bavê Weyso, ça mezin e
Hena li desta, li ser bazin e
Tu par qîz bû, îsal jin e

Xaniyê bavê Weyso, ça biçûk e
Hena li ser desta, li ser nenûke

463-MÎN XEWNA TE DÎ

Her lê lê, lê lê
Her ne dî ne dî, ne dî
Şeva çûyî min xewna te dî
Min destê xwe li ser memikên te dî
Min devê li ser rûkê te dî.
Xezal gewrê ya min bû ya
Bila biçim ji vî beledî
Bila ez nemirim ebedî
Kasek temtêla te ne dî
Li ber te bûm kewka kedî.
Min tu dî li ber warê
Xwedê miradê te ne hêle
Mêrê te pîs e, lê lê
Mîna mişkê bin kewarê.
Mîna çarûxê gemarê
Mîna zembîla xesarê
Xwedê mêrê te ne hêle.
Mîna qeralê li ber sêlê
Ez ê bi çepelê te bigirim
bavê welatê jêrê.

Hiş û aqil namînê
Hiso way.
Sênca Hiso sor çilo
Tu li rûhê Hiso binêr
Mîna teriya kûçikê şilo.
Mala Hiso li nav mala
Dermanê rihê Hiso
Hebek rêxa dewara.
Mala Hiso li Erişkê
Dermanê rihê Hiso
Hebek zelqa mirîşkê.

Xizêm wenda bû
Tev li zencîrê.
Ez diçim Cizîrê
Cizîra Botan
Xizêm wenda bû
Li govenda xorta
Ez Xizêmê nadim
Bi sê gayê cota.
Tev li zencîrê.

Ez dibême odek odekê tijî
Fîncana qehwê
Erdê dimije
Ji derdê xwediyê Xizêmê re
Ez ketim vî halî
Tev li zencîrê.
Diçim odekê Odeka vala
Fincana qehwê
Erdê dimale
Hey lê ez nexweş im
Tu çî huwal e
Ji derdê xwediyê Xizêmê re
Ez ketime vî halî

464-HISO

Hiso çûye Mêrdînê
Hiso way.
Toltajîkî bi xwe re tînê
Li ser doşagê datînê.
Şêxşûs tê dimeyzînê

465-XIZÊMÊ

Derdê Xizêmê Tîrka li bana
Destê min kin bû
Ne gihê guhara
Belê ez dinalim
Ji derdê keleş yara
Xizêm wenda bû
Der ban û bana
Xwediyê xizêmê
Xizêm wenda kir
Tev li zencîrê
Tev li zencîrê
Ez hatim Cizîrê
We, ez çûm Cizîrê
Xizêm wenda bû
Tev li zencîrê
Ji derdê keçîka
Binê, ez bêhalim
Ji derdê keçîka re.
Ez dinalim
Ji derdê xwediyê,
Xizêmê re
Ez ketim vî halî

Bi ser min de ditewiya
Wek kewanê li bûçiya
Xuşîn ket toq û benî ya
Keçika gundê Sînemê.

Tu xeyîdî li wê demê
Ez mehbûbê dilê te me
Bejin terha bihokê
Memik kirin wek gilokê
Ez li benda te mam şev û rokê
Ezê Sinem birevînim
Ezê bibim deşta Xerokê.

Lê nam lê Sincê
Gulî gihane kolincê
Ramûsanê te xweş bûn
Ser kaniya Eyin Sincê
Lê ne man lê Sincê

Min Sinc dî bû li nav rezan
Tu binêrê li qolan û qezan
Ez çûm rûkê sor bi gezan
Lê ne man lê Sincê
Ez sincê birevînim
Bibim welatê Çerkesan.

Reş e, reş e Bagokê reş e
Me li wêranê çandiyê zebaş e
Bersivek hatiye lo Temer nexweş e

Sipî ye, sipî ye Bagokê sipî ye
Me li wêranê çandiyê kundî ye
Bersivek hatiye lo Temerî miriye

466-SÎNEMÊ

Keçka gunda Sînemê
Tu xeyidî li wê demê
Şayî li dewsa xemê
Roja şay û daweta
Ez kilê çavê te me.
Keçik rîhana li aviya
Sînem rîhana li aviya
Te dî bû li ser xaniya
Bi tena tenê dimeşiya.

Min dest avêtê gerdanê

467-SÎNCÊ

Min Sinc dî li ber berana
Ez xulam dev û dirana
Heb lûlê li nav mircana
Lê ne ma, lê Sincê
Diran hebê pirincê
Gulî gihanê Qolincê
Lê aman lê Sincê.

Min Sinc dî bû li ser xênê
Aqlê xorta difirînê

468-TEMERO

Pêda pêda Temero pêda
Bi şûr û mertelî di baxçê koçkê da
Herne çit Zaxokê neyar î di rê da

Sor e, sor e Bagoka sor e
Me li wêran çandiyê gundor e
Bersîvek hatiye lo Temer î zor e

Lê nam lê Sincê
Gulî gihane kolincê
Ramûsanê te xweş bûn
Ser kaniya Eyin Sincê
Lê ne man lê Sincê

Mîn Sinc dî bû li nav rezan
Tu binêrê li qolan û qezan
Ez çûm rûkê sor bi gezan
Lê ne man lê Sincê
Ez sincê birevînim
Bibim welatê Çerkesan.

Timî ling qeîşî ne
Ez mela na kim
Tim bi qelem û dewêtkê

Qeyîşa xwe dikşînin
Ez dewlemenda nakim
Mal genî ne.
Ez feqira nekim
Li ser çavê xwe negerînin.
Ezê dakevim binê
Beriya jêrî
yekî Erebê çeng sipî
Ji xwe re bineqînim
Bila mêra bikuje
Gelha li mala bavê min

Vegerî

467-SINCÊ

Min Sinc dî li ber berana
Ez xulam dev û dirana
Heb lûlê li nav mircana
Lê ne ma, lê Sincê
Diran hebê pirincê
Gulî gihanê Qolincê
Lê aman lê Sincê.

Mîn Sinc dî bû li ser xênê
Aqlê xorta difirîne

469-YADÊ

Defîlê yadê
Ez mêr na kim
Mêr tu nine
Ez axa ne kim
Zilmê qaişa dikşîne

Ez şêxa ne kim
Cilê wan şîne
Dilê wan reşe
Wek tenî ne
Ez şivana nakim
Tim daw û dêlê wan
Bi herî ne.

Ez gavan na kim

Par qîz bû îsal bûkê
Hena li ser dest neynûkê
Lê, lê, lê, lê, lê, Nofê
Endî werê paytext e
Ka kewoka li ser text e
Kanî korta di rext e
Nisêbînê gişt jin in
Keçên stîlî xweşik in
Diyarbekrî ticar in
Meskenê dost û ya r in.
Memik behra xortan e
Memik li Gewrê gihane
Wek fincana Fefûrî
Li ser sûk û dikana.

Ji Selhedînê Bêrtî du stran

Lo lo kuriko tu nemeşî
Tu bejn dirêj simbel reşî
Dilê min ji bo te davêjî
Tu nezanî û bext reş î.

Lo lo lawiko xwednevano,
Di dersan da serovano,
Bê te xalî ye dibistano
Tu yî ji min ra rih û cano.

Kovara Avaşî

470-NOFA

Dêra Zorê yek ban e
Kirasê Nofê kitan e
Memik wê tê re xuyan e
Yek deştê, yek zozan e
Dêra Zorê bi dikan e
Memikên Nofê fincan e
Li serê sûk û dikana
Dayika Nofê File yê
Bav wê mislima ne
Dêra Zorê mezin e
Destê Nofê bi bazin e
Par qîz bû îsal jin ê
Hena li ser dest û bazin e

Dêra Zorê bi çûk e

471-LO LO LAWIKO

Lawiko tu gula li nav rezan
Tu rewşa nava Omeran
Te ez dîn kirim berdama dinê
Ne birçîme ne xizan
Oy oy lawiko were vira

Tu li min neke gef û gura
Tu dermanê ji dilê min ra
Lo lo lawiko were vira.

Kîngê mêra kirîva min binderê
Kirîvê ez bê min bike.

Nisêbînê bi avê e
Sîwar û peya da nav e
Hewşa kirîvê min bi giha ye
Lê lê kirîvê

Min çîna te bada ye
Şêx û mela lê palda ye
Sîng berê te gewr in
Wek xurmaya li Bexdayê.

Ji bo galaciyê Biyêrtî
Ji xewa şevê re Merzikî
Gundê mezin mehsertî
Çîm werqilê di Qalaçî
Keçkê di xweşik Ziyaretê.
Ez hatim aliyê vî alî
Serê diyêr de Êdwî
Ser bi ribê Rişmilî
Heger tu li jinê çê digerî
Dakevê tixûba rengî
Jinê du bî xwedî sêwî
Xwdiya ta bû Sê filî
Mîn heft sala şivanî
Û min heft sala gavanî
ji bo nanê heqê jinika bî.

472-KIRÎVÊ

Nisêybîn bi qîşle ye
Hê lê kirîvê
Gul û rehan tê da ye
Mekenê min û te ye
Kêf kêfa min û te ye.

Gundî û maliya çî ji me ye
Ya star bê lom e
Çî gundê bi lom e.
Nisêbînê bi textik e
Sola kirîva bi kabik e

473-XURFANÊ

Doy, doy Xurfanê..!
Xirbê Qeplo bilind çê
Kurika Çeto Altincê,
Dimsfiroş in Kermêtî,
Şkeft pir tê de Kersîvanî.
Serê diyar de T'afî
Kundê şkêra Zihnî
Di ber te de Mercî.

Hatim aliyê vî alî
Qamkutik in
Ji xwey Golî
Ardê cehê metînî

Mîna serik penêrê
Ji mehbetê ez ne bûm têr
Ji kê ditirsê û ji kê na wêrê
Tirsa wê ji kûçikê mêrê.
Eman, Eman Zekiya

Ez xulamê bisk û guliya
Bihna misk û mehwedê
Ji memikan firiya.

Min Zeko dî li ber neqebê
Çêkir fitla qesebê
Kula Zeko giran bû
Da ser derdê kezêbê.

Eman, eman Zekiya
Ez xulamê bisk û guliya.

Zeko zînê seyranê
Kewoka qehwexanê
Li wî sîwarî, li wî meydanê.

Kêroşka tajî berdanê
Ne kuştin û ne gihanê
Rû sor bûyê ji ramûsanê
Xwedê mirada bike
Li ser dinê û îmanê.

Yek Xelîlê xezalê
Yek lawê Ferxo kinê
Û yek Hûseyinê Delalê.

Gulê abûqatê
Bê l'anet bavê hatê
Te xwar dîkê Şibatê.
Herêma Amed

474-ZEKIYA

Aman amam Zekiya
Ez xulamê bisk û guliya
Bihna miskê emberê
Ji memikan firiya.

Te dî bû li ser xaniya
Min dî bû li ser xaniya
Tena, tena dimeşiya
Min dest avêtê xebxebê
Bû xuşîna mûriya.

Ez ketim dilim êşiya
Bi ser min de di tewiya
Wek kevana li Bûçiya
Min devê xwe xist gerdanê
Bi ser devê min de hêliya.
Ramûsan pir şêrîn in
Wek şekirê elbika
Mîna qeymaxê mî ya
Tim li serê biharê
Li ber beg û Mîrzayê;
Eman emam Zekiya.

Min Zeko dî li ber dîwerê
Min dî şewqa kirikê
Dayê cotê guhara

475-GULÊ

Gulê, Gulê, lê Gulê, lê Gulê
Gulê tu metka Ferec e
Bi xeftanê malê menc e
Tu ji aliyê malê ne çenc e
Gava ser ban li neval e
Sê sîwar derketin bixar e

Min dest avêtî xebxe bê
 Bû xuşîna mobilya
 Bi ser min de ditewiya
 Wek kevanê li bûçiya
 Bû şingînê toq û beniya
 Min devê xwe xistê gerdanê
 Bi ser devê min da heliya.
 Wek şekirê elbika
 Mîna qeymaxê mîya
 Tim li serê biharê
 Li ber beg û fendiya
 Wek meknesa deştiya
 Gulka kumê Romî ya.

Êmîşa devê te ye.

Nedîn im, ne durist im
 Taq rîhanê, pêlê xist im
 Teres bavo
 Pišta min girtin, li erdê xistin
 Du parsûyê min ne xuyane
 Sê parsûyê min şkestin.
 Ez nedîn im, ne har im
 Taq rîhanê pêlê pan im
 Pišta min girtin, li erdê dane
 Du parsûyê min ne xuya ne.
 De lil, de lil, de lil, de lil
 Ketim bextê bavê cemîl
 Xwdêo rebî kes ne min
 Lê yadê law Osman.

Dawiya Durikan

476-KEÇİKA GUNDA

Keçika gunda Sînemê
 Sebt û lehd û çarşemê
 Ez îşev mêvanê te me
 Sibê li ser rêka xwe me
 Kedera dilê min Sînemê.
 Keç rihanê li aviya
 Sînem rihan li aviya
 Te dî bû li ser xaniya
 Min dî bû li ser kaniya
 Tena, tena dimeşî.

477-LAW OSMANÊ

Lê yadê law Osmanê
 Biçûkê tenburvan e
 Qedra zeriya ji xwe nezan e
 Bi vî erdî, bi vî ezmanê
 Naçim suxra vî çaçanê
 Ka bazinê te ji mîr anî
 Ka xilxalê te bi xwe re anî
 Lê dînê zalim dîn e.
 Tirsî min ji hebsa Mêrdînê
 Ziyareta kilêbînê
 Tew lawo bimire narim şûnê.
 Osman xerbende ye
 Te rê kiri mala me ye
 Desmala zer kir, mane ye
 Sîngê bê bavê
 Mîna berfa li xirbe ye

tenê

Tu guleka kovî dura desta yî
Kedî nabe naye, li ser çiyayî
Straneka bi navî li ser lêvayî
Rojê li xwener rojkan, sêvê li
xewnayî

Gulê gulê gulê gul delalê
Herkes bi yara xwe, ez ma me bi
tenê me
Herkes bi hêviyên xwe ez ma me bi
tenê

Tellik danî bavo kir
Seyrê qîza axêye
Delalîka sereye
Qelenê xwe buhayê
Dodo liser helyaye
Dodo xortek hêjaye
Seyranê heda meda
Tevir girt û erd veda
Jibo evîna dodo
Cavê te ma di rêda
Te canê xwe kir feda
Gotin û mûzîk: Gelêrî
Herêm: Serhad
Berhevkar : Şahîn Söylemez

478-DÎNO-DÎNO

Gulê Delal e
Eger ez bimirim li ser axaki dur
Xeliya reş nevêjin guliyên sor
Evîna min bibe li ser çiya yekî dur
Bila sêwî nemîne li nav dilên kor

Gulê gulê gulê gulê delalê
Herkes bi yara xwe, ez ma me bi
tenê me
Herkes bi hêviyên xwe ez ma me bi

479-DODO

-Koro

Dodo kete kemînê
Kemîn jibo evînê
Şax bi şax digere
Çarekê jê nabîne
Dodo dodo
Dodo dodo te çi kir
Çû parsînê şuxul kir
Heta hat û keçik mir
Kullik danî bavo kir

Hay lê şewtîye va qaran

Ez jî wera vaz didim
Hûn keçîk'a naz didin
Ew çi keçîkê we pîrin
Tev xortê me baz didin.

Xwe hildin xwe hilnedin
Şorê xwe bi kalên medin
Xwe hinek notle medin
Ba li ser sîngê wan ramedin

Çi keçîk e kundur dest da
Kundur destda bişkeşt a
Bavê bihata lêxist a
Minê ji xwe ra bixwest a

Senbol şîrîn şîye
Têl hatî nizam çîye
Ê dur çun nêzîk hat in
Ji xwe xaşê jina bîye

Tenê narim qirşikan
Dest navêm wan memîkan
Di hîz da bune tirşu
Gune li stuyî keçîkân

Jin di be li her deri
Dernaye ti cari

Hey dijmine me ye salan
Tim wiha naçe dewran
Ev car dora te ye ferman
Tu bi rindi naye iman

Bila dine xira be
Ger welate te nebe
Bila mirin bi xer be
Eger jin azad nebe

*Helbes : Diyar Şirove:Diyar
Avaz: K.Azad*

480-DOLABÊ

Werin minê vê yekê
Kêlek dane kêlekê
Pesîra sor û spî
Sêva sorê Antalyê.
Kundur kundurê pîrê
Pîl avêtî dor bîrê
Berevkin lawno bîn in
Kundurî xwaşê bi sîre

Keqîk qûne gunîya
Ber gerîm mîna xwînîya
Keqîk qûne kivzana
Bergerîm mîna xizana
Here dolapê dolapê
Dolapa darî derê
Lê ristî purta ka ê
Dolapa dari merxê
Lê ristî liva berxê

Dolapa qastî mastî
Min dolap xwera xastî
Hey baran berf û baran
Lê xistî zengîye sîyaran
Te ez kuştim, ez helandim

481-DOZA ME NAMİRÎ

Hey dijmine me ye har
Tu çi diki barebar
Em ve doze barnadin
Eger ezman ji bê xwar

Tu çi qas biki hovi
E me xurt dibe hevi
Ger bixwazi nexwazi
Em ê azad bin li dawî

Doza me Namiri

E

Ma jîyan hemî şîn e lo
Seyrana Cizîriya
Ma jîyan hemî şîn e lo
Seyran e xweş seyran e
Xwarna me zor dostane lo
Seyrana Cizîriya
Xwarina me ser dostane lo
Seyran e xweş seyran e
Ma jîyana me hemî jan e lo
Seyrana Cizîriya
Ma jîyana me hemî jan e lo
Seyran e xweş seyran

Heta bi kêlê kevirê

Bi şîngîna bêrê hesinî.
Mala Edlê li neqebê
Lê hat bakî xezebê
Kul li Edlê giran bû

Da ser derdê kezebê.
Mala Edlê li jor e
Dergûşê lor e lor e
Hêvî ma rabê jor e

Ezê bi çepelê te bigirim
Bavêm welatê jor e.
Dê Edlê ! rabe rabe
Dil ketî çare nabe
Kes li malê tune ye
Kêf, kêfa min û te ye !

482-ECM

Xwe şaş neke ez ya te me lo
Seyrana Cizîriya
Xwe şaş neke ez ya te me lo
Seyran e xweş seyran e
Ma jîyan hemî xem e lo
Seyrana Cizîriya
Ma jîyan hemî xem e lo
Seyran e xweş seyran e

Tembûra xwe derîne lo
Seyran e xweş seyran e

483-EDLÊ-1

Edlê rabê sibê ye
Dengê dîkan çebe ye
Çax, çaxa min û te ye
Çaxa nimêja te ye.

Hey lê gidiyê Edlayê
Bêsozê, sozwindayê
Malê dinya hindikê
Qelenê gewra min na ye.

Sibê bû, dîka qîr kir
Cotkariya nîr li pî kir
Rêka şkeftê di nîvî kir
Sîngê gewr sipî kir.
Hey lê gidiyê Edlayê
Min sozek bi te re daye
Heta axa merzela

484-EDLÊ RABÊ-2

Lawikê Edlê revandî
Bir xopana îstanbûlê
Lê gidîyê Edlayê
Min dî pozê bavê gayê
Tu li pê soza xwe nayê.

Qîza şêxê Teya yê
Xilxala ling kuta yê
Kember li navê na yê
Bazina dest bada yê
Çav ji zêra hilna yê
Çi bikim Malê dinya yê.
Ev sibê ye, ro zîz e
Ro li erdê dilîzê
Derdê min yekê qîze.
Kezîzerê, kezî zer
Kezîzê lewendê
Sîng doşag balif zendê

Zeriyê tu were dîlanê
Gewrê were, em herin govendê.
Kezîzerê, kezî zer
Xulamê memkê girover
Serê sor e; binî zer
Mîna berfa nevala
Siya dara tim li ser.

Tu ji govendê were der
Te ramîsim car din her
Kezîzerê min sisê ne
Her sê delalîyê dê ne
Yeka min, diduyê xelke ne.

Li erdiko beyaro
Mîna çandî xiyaro
Çi bikim dosta bi yaro.
Esil dosta qîzê ne
Mîna şekirê şerî ne
Mîna agirê bi tî ne
Mîna gula bi bih nê.

Edlê rabê sibê ye
Dengê dîka qebe ye
Kes li mal tune ye
Kêf kêfa min û te ye
Deynê min li bavê te ye.

Ba rabû, baran rabû
Ecaca kerîyan ra bû,
Karika pihoş wenda bû
Gundi, li mal bêav bûn
Ez û gewrê bi hev şa bûn.

Çiya li çiya nêrî
Werdek ji golê firî
Xwar bûm Edlê ramîsim
Destê min lê negerî.

Hat kerwana gamêşa
Danî bû li biniya êşa
Memkê Edlê digiwêşim
Dilê min ji kerban tê şê.

Ha der bû, der bû, der bû
Kerwanê Edlê der bû
Hêmi heştir û ker bû
Hemî qantir ker bû
Hespê Edlê qemer bû
Çekê xorta li ser bû.
Mala Edlê li neqebê
Lê hat bayê xezebê
Derdê Edlê giran bû
Da ser sîwarê neqebê
Derdê Tolê giran bû
Da der derdê kezebê.
Lê gidîyê Edûlê

Por sor û gulî hûrê
Dosta lawikê mequlê
Wer ser dora tenûrê.

485-EDOLÊ (EDÛLÊ)

Lê Edolê mala bavê te şewitiyê
Rojek me nêzîke dîsanê rê li me ne dorê
Tavê xwo avêtî bejna û bala te Edolê
Wila gelî gundiyano û cîrana tavê xwo avêtî
bejn û bala te Edolê
Ê pir vedaye quba di Resole
Ezê rabim gelî gundiyano û cîran çengê Edola
xo bigirim dîsan birevînim
Bibim nik Cembelîyê axakê dîsan di gorgula
Emê Edolê, ji xwe ra bikin agirê dara
Sibê heya dankê êvarî bixwîn goştê
Şelîlan bibila
Îro Edolê malxirabê û ezê rabim biçim ser ava
Hîzil û mala Xudê şewitî nabê
Rûkê xwo rebena Xudê şan û ramîsana te bişûm
Keçê malxirabê Edolê min heft xwîna mêran
Û mêrxasan li mala bavê te bûn
Dê çawa biçî rûkê xwo rebena Xudê sorgulî
Ser ava Hîzil û Xabîrî mala Xudê şewitî
çawa bişûy
Min heft xwîna mêran û mêrxazan li mala bavê tê bûn
Tu were ramûsanek ser can û cesedê min
rebenê Xudê da berde
Şola her heft xwîne mala bavê xo ra ebenê
Xudê ew şûna ramûsane te min qebûl e.
Mehmed Arîf Cizîravî

486-EHMEDORONÎ

Ehmedo Ronî heyran tu nemêrî ne hekîmî
Kuro gedê tu nemêrî e hekîmî
Li bala dilê min evdala Xwêdê de
Tavî ji tavî ya biharê
Meha Gulan û Nîsan u Adar e
Li ser sing û berê min evdala Xwedê de
Ne dixwuricî ne dibarî
Ehmedo lo lo ...
Ehmedo Ronî heyran navê min Besna ye
Kuro gedê navê min Besna ye

Li tilî pêçê minê ar morî wersî maye
Li sing û berê min evdala Xwedê
Ji te re kûşk û seray werçî ma ye
Li berê qeranê pezê xwe ser de ker ke
Min ê hemdê xwe ji te re destûr da ye
Ehmedo Ronî heyran dê û bavê min ne
Xêrê bike dê u bavê min ke wê qet nebînin
Wezê çewa neda me Ehmedê kur û barî
Ma di gûnd de min dil tê da
Wezê da me gedê kurapê min ê
Çepelê mêra xudanê heft jina heftê salî
Wezê pêra vere xwe didemê zihfarek diran tune devda
Ehmedo lo...

487-EGÎDÊ CÎMO

MÎRÊ BÎLÛRÊ' EGÎDÊ CÎMO

Spasdariyek bo xortê 73 salî..!

'Mîrê Bilûrê' Egîdê Cîmo di sala 1932'yan de li Gundê Erdeşîrê ku bi ser Nehiya Armavîrê ve ye hatiye dinyayê. Xortê 72 salî (!) di sala 1955'an de dema ku li Radyoya Dewletê ya Ermenistanê de para kurdî vedibe, mirovê yekem e di warê sazbandiyê de. Li gorî xwesteka Rehmetyê Casimê Celîl ku berpirsiyarê beşa kurdî ye, gund bi gund dikeve pey şopa sazband û dengbêjan da ku berê wan bide ser rîya radyoyê. Paşê jî salên dûvedirêj; bi mey, fiq û bilûra xwe li pey dengbêjen eyan çî jin, çî jin disekine û navê xwe li ser dergeha sazbandiya kurdî bi tîpên zêrîn dide nivîsandin. Li gorî gotina wî, 37 sal li ser hev li Radyoya Erîvanê bi bilûr, fiq û meya xwe sazbandiya kurdî pêk aniye. Di sala 1967'an de baştirîn Koleja Sazbandiyê ya navê 'Romanos Melîkyan' ku li Erîvanê ye kuta dike û dibe sazbandekî

Egîdê Cîmo: Divêt kurd hêj sax qedrê hunermendan bizanin

» Egîdê Cîmo û Maşallah Dekak

— Mîrê bilûrê Egîdê Cîmo, ji mîkrofona PNA-yê re axivî û behsa rojên berê kir. Egîdê Cîmo, kul û keser, daxwaz û xwestekên xwe yê ji gelê kurd yek bi yek rêz kir û behsa bîranînên xwe yê bi Karapêtê Xaço re kir. Min pirsî û mîrê bilûrê bersiv da.

Pirs: — Te bi çî awayî koçî Ermenistanê kir, ji kû derê koçber bûyî?

Egîdê Cîmo: — Di sala 1918-an de fermana êzîdiyan rakirin. Ev tişt di dema dewleta osmanî de çêbû. Ji ber vê yekê malbata me neçar ma ko ji Bêgiriya Wanê dev ji cih û warê xwe berde û berê xwe bide xeribistanê. Tê nê û li Ermenistanê bi cih dibin. Gelek ji nas û dost û heval û hogirên dapîr û bapîrên min ji ber ko ava çemê li kêleka Qers û Ermenistanê boş e, di çem de dixeniqin. Bi zor û bela kê m kes bi saxî û selametî digihijin Ermenistanê. Ez jî di sala 1932-an de, li Ermenistanê ji dayika xwe bûm. Min hemû zaroktî, huner û dereceya xwe li Ermenistanê derbas kir.

Pirs: — Em niha jî bên ser hunera te. Gelo te kengê dest bi bilûrê kir, tu dikarî hinekî behsa bilûrvaniya xwe bikî?

Egîdê Cimo: — Min di zaroktiya xwe de ji dawetan hez kiriye, ji kilaman hez kiriye û ji çîrokan hez kiriye. Li gundê me behsa Mem û Zîn û destanan dihate kirin. Ez di zarokatiya xwe de diçûm ber bexên malê. Li vir sazbandî û bilûrvanî kete rihê min. Li ber gundê me çemek hebû. Jê re digotin Çemê Reş. Li ber vî çemî mîna daristanê tije qamîş hebûn. Rojekê kete serê min, min got ez ji xwe re qamûşekî biçinim, ji xwe re bikim fiq û li fiqê bixim. Taybetiyeke qamûşan heye, berêvarkî dema bayê hênik li qamûşan dixê, ew li hev dikevin û bi xwe bi xwe ji wan deng derdikeve. Carekê dengê wisa kete guhê min. Min got divê ez ji van qamûşan dengê derxînim. Min girt kêrikek xwe ya biçûk û ez ketim nava van qamûşan. Min çend heb çinîn, çêkir û xira kir, min lê nihêrt ji yekê deng derket. Êdî ez ji şabûna nizamî çî bikim. Bi şev û roj êdî min li ber bexan, virde û wê de li fiqê dixist. Banê mala me li gund banê herî bilind bû. Min gelek caran berêvarkî li qamûşê dixist, hemû gundî li ber min kom dibûn û dengê fiqa min guhdar dikirin. Ez ew dem çûr bûm, hinek kej bûm. Ji ber vê yekê ji min re digotin vaye Kejo dîsa li bilûrê xist û di ser me de lorand...

Pirs: — Te cara yekemîn kîjan qeydeyê lêxist?

Egîdê Cimo: — Min êdî her berêvarkî li ser banê me ji heval, dost û yarê xwe re li bilûrê dixist. Dengê bilûrê êvarkî mirov sermest dixe. Çimkî dengê pir xweş, hestiyar û bilind derdixe. Piştî ko min epey li bilûrê xist, ez hînê qeydeyan bûm. Min meqama yekemîn Kûran Çayê Topê Qersê lêda. Wisa bibû êdî dema min li bilûrê dixist, gundiyan gazî hev dikir, digotin gundîno, malîno Kejo dîsa hatiye ser bên li bilûrê dixê. Her kes li dora min dicivîn û li bilûrê guhdar dikir. Derdor dibû wek qada konserê.

Pirs: — Tu ji hunermendan hînî meqam û qeydeyan bûyî yan tu bixwe hîn bûyî?

Egîdê Cimo: — Bawer bike ez ji ber xwe ve hînî gelek tiştan bûme. Li gundên me û gundên cînarên dawet çêdibûn. Sazband û hunermend beşdarî van dawetan dibûn. Min digot divê ez jî meqama ko ew lêdixin hîn bibim. Bi şev û roj bi xwe bi xwe dixebitîm û piştê min lê dinihêrt ko êdî ez wê meqamê dikarim derxînim. Li aliyê me sazbandek bi nav û deng Şamilê Beko hebû. Bi malbata xwe re diçû konser dida. Bi qîz û kurê xwe re ekîbek çêkiribû. Rojekê hate gundê me konserek da. Gundiye me jê re navê min dibêjin. Ew jî dixwaze min bibîne. Wî camêrî gazî min kir. Ez çûm, min li cem wî lêxist. Ji bilûra min pir hez kir. Got ji vir û şûnde êdî tu jî di ekîba min de yî. Ji wê rojê û şûnde em bi hev re diçûn dawet û konseran. Ez wî çaxî 14-salî bûm. Me çend salan bi hev re lêxist.

Pirs: — Te kengê dest bi Radyoya Dengê Êrîvanê kir?

Egîdê Cimo: — Piştî ko radyo di sala 1955-an de ava bû, wê demê berpirsyarê radyoyê Casimê Celîl bû. Ez wê demê di konser û dawetan de êdî dihatim nas kirin. Ji ber vê yekê Casimê Celîl ji min re got were li radyoyê tu li bilûrê bixe û bila dengbêj jî bistirên. Bi qasî 8 salan min li ba Casimê Celîl li radyoyê kar kir. Ez li dengbêjan digeriyam, min li bilûrê dixist û gelek tiştên din dikir. Lê bi resmî ez nedixebitîm. Hingê te çiqas kilam lêdidan, komî ser hev dikirin û piştî pereyê te didan. Piştî bi salan şûnde dîtin ko ez vî karî dikarim bikim û baş jî dikim; ez kirim kadro. Êdî ez bi resmî dixebitîm. Ez ji 30 salan zêdetir di radyoyê de xebitîm.

Pirs: — Bawer im te koleja sazbandiyê jî xwendibû. Tu dikarî hinek behsa vê xebata akademîk bikî?

Egîdê Cimo: — Li Êrîvanê kolejêke bi nav û deng hebû. Romanos Melîke. Ez bi roj diçûm di radyoyê de dixebitîm û bi şev jî diçûm koleja sazbandiyê. Koleja bi şev pênc sal bû. Min piştî pênc salan kolej qedand û sazbandiya xwe gelek bi pêş xist. Ez gelek senfonî hîn bûm.

Pirs: — Apê Egîd hinek behsa xwe û Karapêtê Xaço bike. We çawa hev nas kir, hûn bi hev re xebitîn an na?

Egîdê Cimo: — Wexta ko ez ji bo radyoyê li dengbêjan digeriyam, min navê Karapêt bihîst. Mala xaltiya min li kêleka mala Karapêtê Xaço bû. Mêrê xaltiya min Dewrêş rojekê ji min re behsa Karapêt kir. Got cînarekî me heye ermenî ye lê bi kurdî pir xweş distirê. Rojekê ez çûm mala xaltiya xwe, min xwest Karapêt bibînim. Min lê nihêrt ko Karapêt di nava baxçeyê li ber mala xwe de erd dikole. Me silav da hev, Karapêt mera xwe danî û hate ba min. Piştî ez dawetê hundir kirim. Em çûn li malê rûniştin. Min hal û meseleyê xwe jê re got. Min got, min bihîstiyê ko tu pir xweş distirê, ez dixwazim dengê de di radyoyê de belav bikim da ko dinya bibihîze. Min jê xwest ko kilamekê bibêje. Karapêt kilama Lawîkê Metînî ji min re got. Wê çaxê min got hema ez li te digirim maqûl. Li dengê te digirim. Piştî min Karapêt anî radyoyê. Dengê wî yê şalûl me di radyoyê de lêxist.

Pirs: — Di radyoya Êrîvanê de gelek caran digotin stranên Karapêtê Xaço hatine qedexa kirin. Tu qet bûyî şahidê van tiştan?

Egîdê Cimo: — Rêveberiya radyoyê wê çaxê mudaxale dikir. Digot heke tu stranên şêx û axa û bega bibêjî, em derbas bibin, stranên din bibêje. Çimkî ew stran wê demê qedexa bûn. Karapêt jî digot ez van kilaman dizanim û hez dikim van kilamaman bibêjim. Hêdî hêdî piştî rê vebû û me rê da wan kilaman jî.

Pirs: — Em hinek bîst ser meseleyên taybet. Te debara xwe çawa dikir?

Egîdê Cimo: — Min ji radyoyê hindik pere distand. Lê car caran ez diçûm dawetan, min di ekîban de cih digirt. Min ji van deran jî pere qezenç dikir. Ez di kirê de bûm. Lê piştî 15 sal şûnde radyoyê xaniyek da min. Xaniyek ji sê gozan pêk tê dan min. Tevî Karapêt em diçûn dawet û konseran. Daweta ko ez û Karapêt tê de bûn, bi şan û şahî derbas dibû. Her kesî dixwest em herdu bi hev re beşdarî dawetan bibin. Çimkî me kêf û eşq zêde dikir.

Pirs: — Dema mirov rojên berê û îro muqayese bike, tu bêriya rojên berê dikî an rojên niha xweştir in?

Egîdê Cimo: — Îro pêşketinên mezin hene. Lê rojên hingê tam tê de hebû, eşq tê de hebû, kêf tê de hebû. Rast e aboriya me nebaş bû lê em bi aram bûn. Lê di vê demê de eşq tune ye. Ez herî zêde bêriya dawet, şahî, kincên me yên kurdîtiyê dikim. Bêriya dost û hevalên xwe yên berê ko çûne ber rehma xwedê dikim. Ez ji bo wan hevalan gelek li ber xwe dikevim.

Pirs: — **Karapêt beriya ko biçer ser dilovaniya xwe gazind dikirin. Digot çil milyon kurd nekare zikê min têr bike.**

Egîdê Cimo: — Mixabin wisa bû. Divê mirov qedr û qîmeteke mezin bide hunermend, sazband û rewşenbîrên kurd. Karapêtê Xaço xwedî riheke temîz bû. Di kilamên wî de rih û giyanekê paqij hebû. Ji kurdan baştir kurdewar bû. Divê beriya ko mirov bimre qedr û qîmeta hev bizanibe. Piştî mirinê êdî tu maneya qedr û qîmetdayînê namîne.

Pirs: — **Em pirsê dawî bikin. Cara yekemîn e ko li Amedê hemû stran ji bo kesekî, yanî ji bo te hatin gotin. Derheqê vê meseleyê de tu dixwazî çi bibêjî?**

Egîdê Cimo: — Ew qîmeta ko li Amedê dan min, ji bo min serbilindiyeke mezin e. Dilê min pir hestiyar bû. Min çî kiriye ji bo milletê xwe, ji bo kurdan kiriye. Ez dikarim ji kêfan bifirim. Tenê per û baskên min kêmin. Bi taybetî jî serkirdeyê Amedê Osman Baydemîr dema ko qevdek gul dan min, ez pir hestiyar bûm, kelogirî bûm. Ji bo min ev roj ji hemû rojan baştir û xweştir bû.

Pirs: — Baydemîr mizgîniyek da. Got apê Egîd dixwaze êdî li Amedê bijî. Dilê te heye ko tu li vir bi cih û war bî?

Egîdê Cimo: — Li Ermenistanê hinek kar û barên min hene. Piştî ko ez kar û barê xwe biqedînim, ger ji min bê ez dixwazim bêm li Amedê bi cih û war bin. Dixwazim rojên xwe yên mayî li ser axa bav û kalan derbas bikim. Min dil heye êdî li Amedê bijîm. Lê divê beriya her tiştî şert û mercên min musaît bin. Destê min ji van deran nabe. Heke mimkûn be ez ê berê xwe bidim Amedê.

Salihê Kevirbir

488-EHSAN BIRA

Min nezanî min nezanî Keko qurban min neznî
Feleka xaîn kire navber min û te axa sar e
Min birayê xwe anî wî welatî bi mêvanî
Min nezanî felekê xaîn taputî wi bi dest min de
min bişîne ji Almasê re
Heval ji min pirsirin gotin ka kekê te?
Min go ez kurbûm, min ew bîrkir bi xwe re neanî
Serê sibê ji min re anîn xebera reş anin
Keko ez şaşbûm
min nezanî ku ez li welatê xelkê çi xeliyê bi serê xwe kim.
Gotin, kekê te yî xwe dirêş kiriye bêxwedanî
Xelkê xêra xwe ew ji erdê helnayê

Bese were bese were
Min hîng herdû bira xwe ji bîrnekirine
Te yî xwe da serê
Min go Almas xungê ez vê aciyê hetanî axiretê ji bîr nakim
Hetanî ku ez nerim herdê delal etkê xwe wo
Ez çûm ber deriyê nexweşxanê, gotin delalê dilê te
Tabur kirin, rapor dane
Gawa ku min ew xebera bîsto ez bi çoga ketim erdê
Min hawara xwe kir Hikmet e
Min go were malê kin şewtando, ez î çi bikime malî dinê
Keko eger bi pera bihata sandin min e bide malê dine.
Eger ew jî nebûya min e bide canî xwe ber kêr e
Gava ku doxtor derî vekir
Min dî kekê min îbi dev rûya ketiyê erdê
Min xwe avêt herdu niga
Hikmet xwe avêt e ser qefesê pano
Min go bese were bese wer
Min birnekiriye Resoyê sorî, te yî xwe da sere
Min go Almas bavê Elîfê meleqîne
Bavî Elîfê yî li ba min pir bi qîmet e.
Dilê kekî min sekiniye
Ne birayek ne jî xwankek li kêleka bavê min hebûye.
Ku hawara xwe te kira
Wexta ku taputê kekî min danê ber malê
Min go Hikmet were ez î çi bikime malî dinê,

Min wenda kiriye kekê xwe wo
Almasê got; heksiz ez bi te re deng nakim,
berî xwe berve malê te nakim
Te kincê delalî min anîn li ber min velo kirin.
Ew êdî ji bo min bûne yek qerpal e
Ez a wan belav bikim li fiqaran
Kincê kekî min kirin çala
Belav kirin li fiqara
Ere bira ere bira

Hevalno ji ku kekê min gêr bûye
Min berdaye îş û karê
Lê ez çi bikim dîsa nebûm tucar e
Bese wer bese wer
Min hîng bîrnekiye birîna du birayê
Vêcarê te yî xwe daye serê
Keko wexta ku tu ji min qetyayî
Min dost û bira hing rind naskirin.
Bese were bese vê birînê min tijî xwîn neke

Keko min go tu here têr rakeve,
Ma çavê kekî min li dûv xwe nemînin
Ez ê komê kekî xwe bi helê xwe dim
Him bi xwe re bi ortak, him bi bira

Hikmet keko xas bi te
Malê te ji malê kekî min a firk e
Tu nabînî şûnê ku kekî min lê gêr bûyî

Keko ez ê şûnê ku tu lê gêrbûyî darkim
Herim warim bi hestirkê çavê xwe avkim
Almas Kekî min î pir narîne
Ez ê hestirkên wî paşkim destmalê îpek e
Hevalno birinê min e pira giranê
Min wendakiriye kekê xwe li 51 a ne.

Keko ez te bîrnakim hetanî axretê

Ew kilama Memedê Îsê li ser birayê xwe yî ku li Îsveç mirî gotiye.

Kaniyê zelal dikşin rêzê
Î
Elegez, çiqa kubar sekinî tu
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Nav van kaniyan û mêrga va
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Gul sosinava xemilî tu
Tu – Elegez, tu - Elegez

Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Binya gunda – zevyê zerîn
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Lê hawa wê, lê hewa wê
Lê hawa wê, tê ji qudretê
Gul sosinava xemilî tu
Tu – Elegez, tu - Elegez
Elegez, Elegez
Elegez, Elegez
Kurdên Sovyet

489-ELEGAZ

*(gotin – Karlênê Çaçanî, mûzîk -
Kerem T. Gerdenzerî)*

Î
Elegez, Elegez
Mîna bûka gul, gewez
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Elegez, Elegez
Mîna bûka gul, gevez
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Temam gulin çiçek fêzê

Elegez, Elegez
Mîna bûka gul, gewez
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Elegez, Elegez
Mîna bûka gul, gevez
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Temam gulin çiçek fêzê
Kaniyê zelal dikşin rêzê
Elegez, ez digirim nav mêrgê te

490-ELİYÊ BETÊ Û STIRANEKA DÎROKÎ

Selah Hirorî

Di dîroka milletê Kurd de pûte bi gelek nivîser û edîb û serkirdên siyasî yê Kurd hatiye dan. û miş vekolî li ser berhem û xebata wan hatiyekirin, belê hêştê hindê ji van mirova zirbehîrin ji pûtepekîrnê, eve jî ne ji ber hindê ye ku xebata vana ne berçave belku ji ber nebona pêzanîna ye li ser jîyan û bizav wan.

Piştî şerê cîhanî yê êkê bi dawî hatî qûnaxeka nû di dîroka kurdî a peydabû, û kêşa kurdî hatebehiskirin di nav çendîn kongire û peymanên nêvdewletî da, ev çende bû egerê gîrnî pêdana dewletên zilhez bi kurd û kurdistanê, Berîtanya jî aliyê xwe ve çendîn mirovên siyasî hinartîne kurdistanê bo encamdana çendîn vekolîna li ser jîyana kurda, û niha vekolînên wan jêderên serekîne bo dêroka kurdî. Ji bilî van vekolîna belgenamên Berîtanîji hene behisê kesên kurd dikin ewên di biyavê xebata siyasîda karkirî û ev belge name ji bi bawerî ya me jêderên giring bo dîroka kurdî.

Navê **Eliyê Betê** di jêder û belgenamên Berîtanî da hatiye nexasime vekolîna **Dirayverî** ya ku bi navê **Kurd û Kurditan** ku li sala 1919 da li Filistînê bi zimanê Înglîzî hatiye çapkirin, ⁽¹⁾herwesa (E.J.R) di pirtoka **(Têbînî sebarek hozên kurdî li bakora wîlawta Mûsil û rojava Furatê)** behisê **Eliyê Betê** û êla **Hevêrka** kiriye.

Di namekê da ku **Konê Reş** bo min hinartî, diyar dike ku **Eliyê Betê** ji mala **Osmanî** ye, û mala **Osmanî** ji serokên **Hevêrkane** û **Eliyê Betê** birazayê **Haco Axa** yê pêşîye, û li sala 1913 da hêriş kiriye hebixana bajarê Nisêbînê û girtî azadkirin. **Eliyê Betê** çendîn şer kirîne nexasme di gel êlên dewrûber wekî di gel êla Şîrnex û serokê we **Ebdulkerîmî**, dîsan çendîn şer hene di gel dewleta Tirkî mîna şerê: **çiyayê Bakukê, çiyayê Omerîyan, Tintê, Midyatê li Xizîrana** sala 1919 an da.

Wekî me gotî ku **(Dirayver)**î navê **Eliyê Betê** di vekolîna we da înyayê, û diyar dike ku **Betê** êk ji wan serok êlên Kurdan bo yê ku giringî da ye xebata niştîmanîya gelê Kurd. û **(E.J.R)** demê basê êla **Hevêrka** diket dibêje: **Eliyê Betê** bi hêztirîn seroke di nav vê êlê da. û careka dî (E.J.R) diyar dike ku **Eliyê Betê** destheladarî li ser van pişkên êla **Hevêrka** di ket: **Elîka, Dêemamoka, Saliha** û **Mizîzxa**. û bi harîkariya van êla **Eliyê Betê** dişê hizar siwarên bi çek kom biket û di gel 200 ta 300 fişeka.

Di belgenamên Berîtanî da behsê **Eliyê Betê** hatiye, kaptin Milîz ku êk ji berpirsên Berîtanî û di raportekê da ku bo serkirdatiya giştî ya Berîtanî hinartî, li dor **Eliyê Betê** hatiye ku serokê **Hevêrkane** û girafarîya bo Berîtanî ya peydadke, dîsan Milîz diyar dike ku **Eliyê Betê** û hindê serokên qulpek damezrandîye û merema wê beramberî dewletên biyanî (Berîtanî) rawestîn.

Di vê stirana xîwarê da (**stirana şerê Tinatê**) gelek pêzanîn li ser **Eliyê Betê** û jiyan û xebata wî diyar dibin, wekê **Eliyê Betê** ji mala **Osmanî** ye û ji êla **Hevêrkane** û birazayê mala **Haco Axa** ye, di vî şerî da wekî stiran dibêje kesên dî harîkarî ya wî kirbo wekî **Şemdînê çolî** û gelekên din. di gel êk ji felên zexê ku bi navê **Şim'ûnê Henê Heydoyî**.

Mele Xelefê Batî

Wergera tîpan : D. Zengî

Ji bo siyadeta we ya pak û hîja, hîvîdarim ku her wextî hûn hewedarî qelema me bin, da ku em bi hev re bigihine amanca xwe .

Ev çend girtîkên jêrîn ji sitirana Efnî û Hejale inî hêvîdarim ku hûn evan girtîkan jî, her li nava girtîkên sitirana 'Efnî û Hejale bixwînin ta em bigihin binyata sitirana 'Efnî û Hejale, û paşî hûn dî tamamî girtîkên sitirana 'Efnî û Hejale her li gora binyata sitiranî, hûn dê ji aliyê xwe de tertîbatî bikin girtîkên sitiranî evî yekî jîbîr nekin :

(Lavij) dibî, hey li min,
Efnî, ban dikir Hejalo, em dî bimirin,
Me ne dê ye, me ne bab e
Me ne dê ye, me ne bab e
De, emê rabin herin, cem Mihemed begê şêxê nêçîrvana
De, em bêjin eger hûn goştîkê me biha nekin
Sitirhê me bikin cenbiyê pira ne
Wey dilo xirabo, ez pîrbûm, ti pîr nabî .

* * *

Hey li min dibê
Ezê, ti çepera nahebînim, ji xeyir çepera bi darkevot
De, min dî berkê şêşxana jê difirin
Kit bi kit e, cot bi cot e,
De, min heyfîk û mixabin e, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana
Nesax e,
Ji loma `Efnî kuştin e, Hejale birîndar e
Maye li hewlî hulot e
De, ezê ti mîr û hakimî nahebînim
Ji xeyir Mihemed Begî hakimê Cizîra Bota
Wey dilo xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nebê

* * *

Her li min, dibê
Wey nêriyo, xirabo, nêriyî li wî latî
Li te devçîra te, li çirava rengîn e,
Delav û av vexwara te, li serê kelha bikatî

De, min heyfîk û mixabin e, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana
Nesax e .

Ji lom `Efno kuştine, Hejale birîndar e

Li hêviya vê sibatê

Wey dilo xirabo, ez pîr bûm, tu pîr nebê

* * *

Hey li min dibê

Wey nêriyo, xirabo, li te wî deling hilmîştî,

Wey, delav û av vexwera te, li kelha bikatî

Mexel û pişteroya te, li bin berê qelêştî

Min heyfîk û sîsed mixabine, Mihemed begê, şêxê nêçîrvana

Nesax e,

Ji loma `Efno kuştin e, Hejale birîndar e

Li Hewlî Kulot maye ne kuştî

Wey dilo, xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nabê

* * *

Hey li min dibê

Wey `Efno bandikir Hejalo !

De, ezê li çiya difikirim, çiyak û damayî

De, ezê li Cizîra Bota difikirim

Xwe li heşiyê û reşiyê dayî

De, min heyfîk û sîsed mixabine, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana

Nesax e

Ji loma Hejale di nav hevoriya de mayî

De, eger hûnê bawer nekin

Herin meqbera Mezin, li qebra Mihemed Begê meyzênin,

Bistik û dulqê nêçîrvana bi taqê kêl, hildayî

Wey dilo, xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nabê

* * *

Hey li min dibê

Wey de minê tifengek divê ji dest xetê tifenga

Mihemed paşa yî

De minê conîkek derman divê, ne kutayî

De, belê, du aşiq û du mşûqa

Bi hev re lê dayî

De, emê biçin serê hewalkî bilind

Emê pêşve berdin Hejalek, ji vayê dinyayê mayî

Wey dilo xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nabî

Her weha .....

Belê,

Hêvîdarim ku hûn baş agahdarbin ku ev herdû girtîkên jêrîn, ji sitirana bi serhatiya lavijê pîr inî belî girtîka pêşî, her di wextê ku lavij ji çolê ve hat, û çûwî serbanê xanî, nik zavayî û li ser fersî rojnê rûniştî û paşê ewan lawên li dora zevê, wextî ku tekîf li lavij kirî, û jê re gotin: “Kure lavij ya te ye û di vê tu lavjikê ji bo me bêjî” . Di bersiva wan lawan de Lavij destê xwe xiste dibin guhê xwe de û ev girtêke weha got :

Wey de ezê li dinyayê gerya me kesekê ez ne hebandim
De, ezê li nik şêx û pîr û mela gerya me
Kesek xemê dilê min ne revandin
Darîkek heye li serê Hewalê Bilind
Ne di wextê xwe de, pelê xwe diwerandin,

Ezê girtêka dê ji Lavijin her di wextê ku Mihemed Begê tekîf li Lavij kirê, û jê re gotê :

“sitiraneke ji bo me bêje”, di bersivê de Lavij gotê: ”Şevê çiriya dirêjin”, paşê jê ev girtêke jê got:

“Wey de ezê li dinyayê geryame dinya li min betale
Serê Hewalê Bilind girtêne mij û mûrane
Newalê Kûrê li ber xwe tînin qirş û qale
Ez çîbikim kejkola min û Mîrê min ma vale

Agahdarî

Em bi siyadeta xwendevanê hêja didin zanîn ku hindêke çiyayê Dêra ye mesaheta dirêjiya wê pazde km heye teqrêbenê yanê dirêjiya çiyayê Dêra her ji astînga Qesirka Gelê dest pê dike, û ber bi alê rojava ve, dirêjiya wê, berdewam dikê, heta ku dighêjê hindava kelha Finik û Derê Siyarê û gundê (Şerefê)yê . Belê, li dawîya çiyayê Dêra, yan li hindava Derê Siyarê bi qedere Pênc k.m nêzêkê gundê (Şerefê)yê, lateke mezin heye ji ewê latê mezin re dibêjin (Çêlê bi Xiram), Belê, Lavijê pîr kurê xwe Seydiko her li ber ewê (Çêlê bi Xiram) kuştiye, yanê bi serhatiya lavijê pîr, ew kurê wê Seydiko her li ber (Çêlê bi Xiram) qewimê ye, Her wekê çawe ev xebera rast û durist, her ji devê birader (Sofê Ehmedê Şerefê) me wergirtiye, Belê, birader (Sofê Ehmedê Şerefê) ‘emrê wê ne kêmîrên ji heftê salê ye, û birader (Sofê Ehmed) dibêjê: “ (Çêlê bi Xiram) dikevê dawîya gelyê (Finik) li hindava (Derê Siyarê), Gelê bira çûm gelê, gelê li min cewab da Hejalekê nêrê ya (Çêlê bi Xiram) li xwe bada,

491-ELMASA MIHEMED-> Elmasxan

Di nav dengbêjên jin de dengbêja herî kevn e. Û ji aliyê pir kesan ve te nasandin. Gava deng û awazên Elmasê li Kurdistana başur belev dibe. Herkes bi wê re dibêje. Dengê te wek denga kewa ye. Divê tu herî Baxdayê di Radyoyê beşa Kurdî de stranan bibêjî. Lê ew xatirê heval û hogirên xwe naşkene û diçe Bexdayê û di Radyo de kar dike. Li vir gelek

dengbêjên bi nîrx nasdike û bi wan re dibe heval. Gelek salan di Radyo dixebitê û di vî kar de teqeut dibe.

Lê ne di nava jiyaneke baş de, di nava jiyaneke qambax de dijî. Xwasteka wê tim ew bû. Eger ez mirim min di nava axa min de veşerin.

Lê sed mixabinin, ev daxwaza wê nahate cî. Ev jî wek Hunermend û siyasetmeder û ronekberên me li derva mir.

Elmasa Mihemed: Di sala 1894 li Cîzîra Botan ji dayik bûye. Di sala 1974 an de çûye ser dilovaniya xwe.

Di derheqa jiyana wê de pir tişt di destê me de tune.(Özgürpolitika)

Di hunera kurdî de jineke jibîrkirî: Elmasxan

STOCKHOLM, 24/2 2008 — Heta ko min nivîsa nivîskar ”Bakurî” ya li ser Elmasxanê ”Elmas Mihemed” nivîsiye nexwendibû, haya min ji tu agahdariyên di derbarê vê hunermenda kurd de tune bûn. Ew jî bi xêra tesadufekê bû ko dostekî min alîkarî ji min xwest da ez li ser wê hin tiştan ji bona xebateke wî ya di derbarê hunermendên kurd yê jin de (ev xebata wî dê bi tirkî bûya) peyde bikim ko ew bi xwe li Stenbûlê dimîne.

Min jî li ser temiya wî lêpîrsînek di derbarê Elmasxanê de kir, lê kesî zêde navê wê nebihîstibû. Ji xwe kurdên Tirkiyeyê kêmkesan navê wê bihîstibûn/bihîstiyê. Min di wê demê de bi rêya dostekî ev nivîsa ko li ser wê hatiye nivîsîn peyde kir ko ew bi soranî bû/ye û Elîşêrî ew ji ciwanmêriya xwe wergerand zimanê tirkî. Piştî ko min jî ew nivîs xwend, ez li xebatên vê xatûnê yê demekê hay bûm û min xwe mecbûr his kir ko bi çend gotinan hezkiriyên huner û muzîka kurdî haydar bikim, loma jî min xwest ez van çend gotinên li ser wê bi we re par ve bikim.

Di derbarê Elmasxanê de, heta bi niha pir kêmkesan tişt hatine nivîsîn û ew ji terefê kurdan ve (nemaze kurdên bakur) zêde nayê nas kirin. Min bi xwe heta niha tu kaset, CD û pîlaqên wê nedîne. Teva ko nivîsa Bakurî ya li ser wê nivîsiye bi sînor e jî ji ber ko wî bi xwe ew nas kiriye û bûye mêvanê mala wê, bi

agahdariyên xwe qeneeta mirovî di derbarê wê de xurttir dike û her weha wî ji çend çavkaniyên din jî îstifade kiriye, loma jî ew ji bona vê nivîsê çavkaniya sereke ye.

Di muzîka kurdî de gava qala navê hin jinan dibe, di seriyê pêşî de Meryemxan, Eyşeşan, Belga Qado, Zadfîna Şakir, Sûsika Simo, Fatma Îsa, Eslîka Qadir tèn bîra mirovî. Piştî ko min ji çend kesan pirsî, ez lê haybûm ko bi rastî jî ne ez tenê me yê ko haya wî ji vê ciwanikê tune ye; her weha gelek kurdên ko bi huner, nivîs û muzîka kurdî re eleqedar dibin jî navê wê nebîhîstine.

Bi qandî ko tê zanîn, Elmasxan yek ji kurdên bakurê Kurdistanê, ji binecîhên bajarê Cizîra Botanê ye. Ew keça Mihemed û Asya xanimê ye ko di sala 1894an de li gundê Xargulê hatiye dinyayê. Elmasxan dotmama dengbêja navdar Meryemxanê ye û ew deh salan ji Meryemxanê mestir bûye.

Elmasxan yek ji wan hunermandan e ko di destpêka sedsala 20î de, di dema şerê cîhanê yê yekê de koçî başûrê Kurdistanê kiriye û teva malbata xwe li Zaxoyê bi cîh bûye. Di wê demê de ji ber zora Osmaniyan û ji bona silamata hunera xwe, gelek hunermand û siyasetmedaran ji bajarên bakurê Kurdistanê koçî başûr û başûrê rojavayê Kurdistanê kirine. Ev proses û salên li dû wê jî bûye sedem ko hîna bêtir denbêj û hunermendên jin yên kurd, li başûrê Kurdistanê û li Îraqê kom bibin.

Ji ber xweşbûna dengê Elmasxanê, ew derbasî Mûsilê dibe û li wê derê pîlaqan dadigre. Paşê jî dikeve piyaseya Bexdayê û di piyaseyê de tê naskirin. Di van salan de wê roleke gelekî girin listiye. Sedema wê jî ew e ko Elmasxanê wê demê îmkanek pêde kiriye û ev îmkan ji bona xizmeta huner û hunermandên kurd seferber kiriye. Yan jî mirov dikare bibêje ko wê tercîheke weha kiriye ko di navbera jiyana xwe ya prîvat û ya hunermendiyê de tercîhek kiriye; êdî ew qabilî minaqaşeyê/şîrovevê ye. Ji ber ev agahdariyên ko ez ê li jêrî bidim, mirovî mecbûrî fikirandineke bi vî rengî dike.

Di salên ko Elmasxan li Bexdayê bi cîh dibe de, gelek sûbay û eskerên îngilîz li wî erdî nin. Di wan salan de ew û sûbayekî îngilîz hevdu nas dikin û bi hev re dizewicin. Bi qandî ko tê gotin wan ji hevdu hez jî kirine. Piştî ko wazîfeya mêrê wê ya mecbûrî diqede, ew dixwaze vegere Îngilistanê û daweyê li Elmasxanê dike ko ew bi hev re vegerin, lê Elmasxan terka welatê xwe nake û tekîfa wî red dike; ew daxwazê li mêrê xwe dike ko hevdu berdin. Mêrê wê jî pêşniyara wê qebûl dike û çî zêr, zîv û pereyên wî hene ji wê re dihêle û dihere welatê xwe. Elmasxan jî bi wan pereyan (ku di wê demê de ne pereyekî hindik e) xaniyekî baş li Bexdayê dikire û wî xaniyî dike merkezeke weha ko gelek nivîskar, xwendekar û hunermendên wê demê yên mîna Tahir Tewfîq, Mihemed Arifê Cizîrî, Hesenê Cizîrî, Meryemxan, Nesrîn Şêrwan, Fewziye Mihemed, Elî Merdan, Resul Gerdî, Cemîl Beşîr û hwd lê vedehewin. Ev mala hanê dibe

cîhekî weha ko gelek deriyan ji xwendevan, hunermand û muzîsyenên kurd re vedike ko ew li Bexdayê bibin xwedî navûdeng û bi vê rêyê dengê kurdan li dinyayê belav bikin.

Di wê demê û di salên li pê wê de, Dengê Radyoya Kurdî ya Bexdayê xwedî roleke mezin bû ko muzîsyen û hunermandên kurd tê de bistirên. Elmasxan jî di wan salan de, yan jî di sala 1945an de, di vê radyoyê de programekê pêşkêş dike û ev yeka hanê dibe hincet ko rê li ber gelek hunermendên din yên kurd jî vebe û ew di radyoyê de bistirên.

Elmasxanê li gel programçêkeriya xwe ya di radyoyê de, bi dewlemendiya folklorê kurdî ya ko li ba wê peydarbûyî jî gelek dûrik û meqmên mîna Qumrîkê, Lê lê Êmo, Xeftano û Dotmamê nîşanî Meryemxan, Fewziye Mihemed û Nesrîn Şêrwanê dide ko ew dûrik û meqam ebedî bibin û di radyoyê de bînan xwendin û xelk lê guhdarî bikin û jê hez bikin. Ji bilî wê jî Elmasxanê hin dûrikên mîna Êmoyê bi awayekî koroyî teva Hesên Cizîrî gotiye û ew ji terefê hin şîrketên muzîkê yên wê demê ve li pîyaseyê hatine belav kirin û têra xwe nav dane. Her weha Elmasxanê gelek ji wan dûrik û meqamên nola Qumrîkê, hey Nêrgiz, Rihana min, hatim Besta Belekê, Gulşênî û Lê lê Kinê bi awayekî soloyî di radyoyê de bilêv kirine.

Di kombûyinên li mala wê de (Gelek kes êdî vê malê mîna mala hunermandên kurd, yan jî qulûba hunermandên kurd dizanin) gelek ji wan dûrik û meqaman di asta konseran de tên xwendin ko rola Elmasxanê di vê yekê de bilind e û ew dibe rengê şahî û bextewariya şevên wan.

Bi qandî ko tê dîtîn, Elmasxanê him bi hunera xwe û him jî bi mal û milkên xwe (Malên ko ji mêrê wê yê îngilîz maye) roleke gelekî pozîtfî dilîze û gelek hunermandên wê demê lê vedihewin ko ew îmkanên baştir bi destî bixin da ew bi navûdengî bikevin.

Min wêneyekî Elmasxanê dîtibû ko ew gelekî xerab xuya dibû, ji ber ko ew kopiya bû. Di wî wêneyî de, mirov zêde li bedewî û jinbûyina wê hay nedibû, lê nivîskarê wê maqaleya ko me di destpêkê de qala wê kiribû, (Bakurî) di nivîsa xwe de bahsa hevnasiya xwe û wê û her weha bi dilbijîn ravekirina jintiya wê dike ko mirov lê hay dibe ew li gora xwe xatûneke bedew û mitewazî bûye:

— Gava min ew di nivê salên pênciyî de nas kir, ew yextiyar xuya dibû. Lê ew baş li xwe miqate dibû, porê wê her gav ji nav milên wê xwe bera ser kulîmekên wê dida û ew gelekî bedew dihat xuyakirin. Devliken bû. Bîhna xweş li xwe dikir. Gava wê fahm kir ko ez di beşê îngilîzî de dixwînim, bi min re bi îngilîziyeke bedew peyivî. Wê ji dûrikên Hesên Zîrek û Teha Tewfîqî gelekî hez dikir.

Elmasxan piştî mêrê xwe yê îngilîz bi Hecî Ebd Îsmelî (li Bexdayê) re zewiciye. Lê di derbarê vê zewaca wê de, tu agahdarî tune ye. Nivîskar Bakurî di berdewamiya nivîsa xwe de qala keçeke wê ya bi navê Hesîbe dike ko mirov nizane bê ev keça wê ji mêrê wê yê îngilîz e yan jî ji Hecî Ebd Îsmelî ye; ji ber ko nivîskar bahsa navekî din jî dike ko wek ew dostê –yar– wê ye û bi vî navî hejmara alternatîfan derdike sisiyan ko rê li ber mirovî şaş dibe bê bavê vê keçe kî ye:

— Têkiliyên Elmasxanê bi Seîd Axayê Cizîrî re gelekî baş bûn ko ew wê demê nuh hatibû Bexdayê û Seîd Axa li mala wê dima. Wê gavê keçeke wê ya piçûk ya bi navê Hesîbe hebû. Seîd Axayî gelekî ji Hesîbeyê hez dikir ko porê wê zer û çavên wî kesk bûn. Seîd Axayî hezkirina Hesîbeyê ji bona dûrikeke xwe kiribû gotinên kilamê û weha digot:

Ew Bexda ye paytext e, lê lê...lê lê...

Ew Bexda ye paytext e, ew Hesibe ye li ser text e...

Şûşa çayê li dest e, lê berxê...lê lê ...

Li gora ko çavên wê şîn/kesk û porê wê zer e, mirov texmîn dike ko Hesîbe ji mêrê Elmasxanê yê îngilîz e, lê dîsa jî ev texmîn e, divê ew kesên meraqdar in lê bikolin.

Bi qandî ko ji nivîsa Bakurî tê fahmkirin, Elmasxan jî mîna gelek nivîskar, navdar û hunermandên kurd di nav sefalet û bitenêbûnê de maye û bi wê kerbê miriye. Ji ber ko ew di berdewamiya nivîsa xwe de weha dibêje:

— Elmasxanê piştî sala 1957an nema stira. Ji ber ko ew êdî 63 salî bû. Bi tenê, wê di civatên prîvat de, ji dost û mihubên xwe re distira...

Ew gelekî li ber wê yekê diket ko dema Meryemxan nexweş bû û di nexwşxaneyê Mir Îlyasê de radiza ko wê demê ji terefê yahûdiyan ve dihat birêvebirin; doktoran tu çare jê re nedidît, bi tenê pere jê distandin. Heta, Elmasxan weha neqil dike ko doktorek ji Meryemxanê aciz dibe û şîmaqekê lê dixê û ew îde dike ko bi îhtimaleke mezin jî ji ber wê şîmaqê bû ko gurçikên wê yê emeliyatkirî di xwînê de derbûn û ew (sala 1949an) mir...

Û Bakurî gotinên herî tirajedîk ko dilê mirovî diêşîne di dawiya nivîsa xwe de dibêje:

— Elmasxanê teva wî temenê xwe yê bipêşdeketî jî alîkariya hunerê û hunermandan dikir. Destên xwe dirêjî herkesî dikirin ko ew alîkariya wan bike. Lê çî mixabin ko gava jê re xerab ket û ew ket nav nivînan, kêman kesa saxtiya wê dikir û diçûn ser wê.

Elmasxan di dawiya temenê xwe de, di nava sefaletê de û (wek gelek kurdan) bi awayekî dilşikestî bû ko û ew jî ji ber bêwefatiya dostan bû.

Ew di meha yekê ya sala 1974an de, li mintiqeya Ellawi El-Hilweyê, li taxa El-Duriyyeyê çû ser dilovaniya xwe û li goristana El-Mintiqeyê ya Bexdayê hate defin kirin.

Enwer Karahan

492-Baxçê Elmasxanê

De yar yar yar yar, de yar yar
De yar yar yar, de yar yar
De yar yar yar yar, de yar yar
Bê te sebra min nayê

Kevoka li ser minara' b' lê
Kevoka li ser minara
Qurmikê sêva ticara' b' lê

Semayê dikim her gav
Bixwînê hey kevokê

Rihana reş û mor im
Kevokê, hey kevokê
Ez ya lawê pişpor im
Bixwînê hey kevokê

Elmasxan

Kotirka spî me, spî me
Çiyayê reş hatim lo
Bo warê xwe mirî me
Çiyayê reş hatim lo

Elmasxan

492-QUMRİKÊ

Qumrikê ez romî me b' lê
Delalê ez romî me
Komsor û b' efendî me b' lê
Komsorê efendî me
Xulamên çavên reş belek
Ez yê gula gundî me
Xulamên çavên reş belek
Aşiqê keçika kefi me

493-RİHANİM

Rihana rûbara im
Kevokê, hey kevokê
Taca serê lawan im
Bixwîne hey kevokê

Rihana bejin zirav
Kevokê, hey kevokê

494-KOTİR

Kotirka şîn im, şîn im
Çiyayê reş hatim lo
Bo warê xwe dixwînim
Çiyayê reş hatim lo

C'iwana mala bebê min
Ji ramûsana sor bûye
Bûka mala babê min
Hey lê lê û hey lo lo

Bila ava bit li lodê
Hey lê lê, hey lo lo
C'iwana mala bebê min
Canê min bo wê b' Xudê
Hey lê lê û hey lo lo
Canê min wê b wê b' Xudê
Bûka mala babê min

Birca Beleka Botan
Hey lê lê û hey lo lo
Birca Beleka Botan
C'iwana mala bebê min
Diparêzin ji dil û can
Hey lê lê û hey lo lo
Bûka mala babê min

Pahîz e û dinya xweş e
Çi bikim bextê min reş e
Hawar e, Nermê ne'l' mal î
Çi bikim bextê min reş e
Ser zêrê ji gundê me neçe

Pahîz e û dinya germ e
Hawar e, Nermê ne'l' mal î
Pahîz e û dinya germ e
Ser zêrê ji gundê me neçe
Me ji babê Nermê şerm e
Hawar e, nermê ne'l' mal î
Me ji babê Nermê şerm e
Ser zêrê ji gundê me neçe

Jêder:

(Mehmed arif Cizirî, stranbêje mirovperwer
Ehmed Cizirî, Sadîk amedî, Hafîz Mayî, Radyoyê
Bexdadê- beşê Kurdî, televîzyona Kerkûkê, Tehsîn Taha.)
Roja nû. Beşir Botan.

495-HATÎM BESTA BELEK

Hatim Besta Belek
Hey lê lê û hey lo lo
Hatim Besta Belek
C'wana mala babê min
Êvarê dema heneka
Hey lê lê û hey lo lo
Êvarê dema heneka
Bûka mala babê min
Mîn yar dît l' nav rezî
Hey lê lê û hey lo lo
C'iwana mala bebê min
Dilê min bir û dizî
Hey lê lê û hey lo lo
Dilê min bir û dizî
Bûka mala babê min

Bejna wê dara bî ye
Hey lê lê û hey lo lo
Bejna wê dara bî ye

496-NERMÊ

Hey nermê nermê nermê
Hawar e, Nermê ne'l' mal î
Hey Nermê Nermê Nermê
Ser zêrê ji gundê me neçe
Hevîndara xwîn germe
Ser zêrê ji gundê me neçe
Hevîndarê xwîn germ e
Hawar e, nermê ne'l' mal î
Hevîndarê xwîn germ e
Ser zêrê ji gundê me neçe

Pahîz e û dinya xweş e
Hawar e, Nermê ne'l' mal î

Em ketine dawa kula

Disgotin

Kes nemaye li darê dinê
Kes nemaye li darê dinê
Ne ketîye behra vînê
Ne ketîye behra vînê

Pisyar bikin ji vî cîhanê
Pisyar bikin ji vî cîhanê
Da bo we bike behsa vîyanê
Da bo we bike behsa vîyanê

Mûzîk: Tahsîn Taha

Xelkê bindest im xizan im
Welatê min tev şewitî
Êdî kesek pê nizanin
Eman eman.....

Dest bi çek li ser Çiya bim
Sebê welat can bidim
Dixwazim welat rizgarkim
Êdi nikam ez kal im
Eman eman....

Gotin û Muzîk: Fedayî Baran

497-EMAN EMAN -1

Eman eman
Eman eman
Eman eman

Evan dila, gote bila
Xolî bi serê bêhna kila
Disgotin

Her du dila gotî bila
Her du dila gotî bila
Em ketine dawa kula

498-EMAN EMAN-2

Ez xerîbê ustî xwar im
Dil da kul im kûr dinalim
Dikim nakim we nabînim
Êdî jar im ezî kal im

Eman eman eman
Çiya girtî berf û dûman
Ez pê ketim derdê giran
Nabînim çarê û dêrman

Ew çi hal e ez dizanim

Ber derîkê mala bavê min,
bi sergo ye;
Kûçikê Kanos gelkî no ye;
Xera dikir civanê bi ro ye;
Gidî bazê dila,
Ez li ser rêkê,
Tu li ser rêkê, ji xelkê we ye,
Ez û tu ji bav û dêyike kê
Heçî di nav beyana her dilê şîrin
xeber bidê,
Xwedê bike, girê nede
Fitla şarê li ber mîrêkê.
Ez li banê, tu li banê,
Mihbeta dila şîrîn e,
Tu nizanî.

Ezîzê Merzîkê

Kiras sorê gewaz e
Çûm memika lê bi gaz e
Ez ê Çaçanê birvînim
Bibim welatê Xerzê

Eman eman Çaçanê
Eman eman Çaçanê
Eman eman çaçanê
Eman eman Çaçanê

Min Çaçan dibû li ser bîrê
Av dikşand bi zincîrê
Ez ê Çaçanê birevînim
Bi bim welatê Cizîrê

Eman eman Çaçanê
Eman eman Çaçanê
Eman eman çaçanê
Eman eman Çaçanê

499-EMAN EMAN EMAN-3

Eman, eman, eman, eman
Min dî bihar hatî çaxa dilketin û kêfê
ye;
Kêf û henek xweş in,
li ser xaniya,
li ser doşagê, li bin lihefê.

Min dî bihar hatî,
Çaxa kerengvaniya,
Xwezal min î bi wê gavê,
Min cih xwe û bejna zirav,
Li banê bilind, tev de daniya
Gava ku mamûrê firara derketa nav
Omeriya, min navê xelkê delal,
Çîtika reş holaniya...

500-EMAN EMAN ÇA ÇANÊ

Eman eman Ça çanê
Eman eman Ça çanê
Eman eman ça çanê
Eman eman Ça çanê

Keça Eliyê Keya ne
Bûka Ehmedê Şabanê
Ez ê Çaçanê birevînim
Bibim çiyayê Sîpanê

Eman eman Çaçanê
Eman eman Çaçanê
Eman eman Çaçanê
Eman eman Çaçanê

Min Çaçan dibû li nav rez e

501-EMER AXA

Emer axa axa ye,
mer axa axa ye,
Şêrê ser axa ye.
Şewirê misrî kêşaye,
Nav eşîra xwe daye.

502-EMÊ GOZÊ-1

Way lê wa yê, way lê wa yê, de wa lê way yê.
Bişarê Çeto bankir, Emo lawo were rê ye,
Eskerê Romî û nefîr ama qaymeqamê Zoqê
Û nefîr ama bîst û çar eşîra giran e,
bi kuştinê dawî neyê.

Emo ban kir;

Bişaro lawo, şehîdê bavê Şemso gelek hene,
Bi êrîşa ewilî min gelek zabit û onbaşî û çawiş kuştin,
Meyitê wan avêtin, benda reza,
Serê wan kirin loda ka yê.

De lê dê!...

Talî Emo de lê dê, poz berano de lê dê;
Emo bankir, Bişaro lawo, lingê min di
qeydê da, mifta qeydê, miftê li cem
Şemso Xanimê, li asraxa banê qesrê da.
Şemso bankir;
Dilê min dilê kî dîn e.
Keke Cemîlê mêzeke, birek malê goçera,
Li Zîwkanê Saço, li sadeka bavê Melko,
Li kevirê bûk û zava,
Li tenişta malê me danîne.
Ez bala xwe didem sibê ye, pênc sîwar tên û
dilezînine, sîwarê pêşî Mehemedê Dewrêş e,
Yek jî Elîkê Elîkawî ye, yek jî Mecîdê Segmanê,
Yek Xalîdê Xwedê da ye,
Yê dawiyê Eliyê Matkî ye.
Bi texmîn vê bi ser koza lawê gazê da dica
Dînin tirsê min tê ji wê tirsê,
Wê koza lawê gazîkê karanê, wê bikin qitîtik û xwîn e.

Şemso bankir;

Hesenê Osman bavê mino, eger tu mêr be,
Devê can fidayê li şîbak û li banê qesrê xîn e.
Bike tu wan her pênc sîwara,
Ji ser koza Emê Gazê vegeêrîne.

Şamsso bankir;

Cemîlê sibê bû, bira însallah şerek çêneba,
Li kelekanê Koçera, li pozê bîra,
Min dî ji êvara Xwedê tê dengê top û
Tekelîkê Bişarê Çeto, Qaymeqamê Zoqê,
Ji êvara Xwedê da, li ser serê Emê Gazê,
Nale nala çûçîkê li ser hêlîna wîlê wîlê.

Şemso bankir;

Hesenê Osman, kurê xalê, îro derba bavê Cemîlê,
Lawo sibê bû dil min dilêkî dîn e.
Bişarê Çeto ban kir,
Mememedê Devrêş bavê min tu çi awa ye,
Îro bi ser koza Emê Gazê da bi kudîne,
Tu mifta mohrê ji destê wî derxîne.

Mehemedê Devrêş bankir,
Bişaro lawo, mademkî te ez xwastim,
sekna min tu nîne

Henê bankir;

Cewê, cewê bankir, seyrê, seyrê bankir,
Mehemedo lawo tu îşê te bi îşê Emê Gazê
û Bişarê Çeto nîne,
Emê Gazê wê te bikuje, heyfa dijîniya kîna
kevin wê bi ser te derxîne.

Mehemedê Devrêş bankir;

Seyrê lê dayê, eger ez najom ser koza Emê Gazê,
Bişarê Çeto û Mecîdê Segman û Emerê Perîxanê,
Wê li koza xanimê xwe rûnin,
Wê xwe li cem jinên xwe xwe bipesînin,
Bişarê Çeto wê bibêje:
Min Mehmedê Dewrêş li Emê Gazê elimand,
Nikarîbû Emo bi kuştî
Û mifta rimê ji ber hilne.
Ezê vê sibê ser koza Emê Gazê da,

Ezê bikudînim,
Xwedê çi nivîsandiye ya be serê min,
ew qedera min.

Şamsî bankir;

Cemîlê eger ku sibê bira şerek çêneba li
Zewkanê, saço li sedaka,
Bavê Melko li çardaxa bavê şebûkê li kevirê bûkan û zava, sibê bû dengê top û
tekelîkê
Bişarê Çeto û Qaymeqamê
Zoqê ji êvara Xwedê da,
li ser serê Emê Gazê têt;
Nala girê gira ewran û topane...
Xwedê agir berde mala qaymeqamê Zoqê,
Bişarê Çeto û Mehemedê Dewrêş,
Lawê te Malik ne awa bû,
Dibê kuştinê Emê Gazê,
Birîna Emê Gazê li navbera herdu çavan.
Baxems bişewite keko bi naval e.

Şamsî bankir;

Cemîlê ez bala xwe didemê,
Vê sê şerê aliyê Emê Gazê kozika karanê şer sehabê
Ji nivro bi şûnda,
Şer qulibî ser banê û qesrê kela,
Ba Xemsê ser milê Hesênê Osman
Kurê xalê kewê bi kar e.

Şamsî bankir;

Dilê min dilêkî dîn e;
Hesênê Osman mêzeke Mehemedê
Dewrêş Xalidê Xwedê da yî,
Eliyê Elîkawî,
Emê Gazê kuştinê dikin mifta rîmê ji dest
derxînin.
Bavê min tu mêt be,
Devê ku çûk çepiliyê li şibka jorîn xîne
Bike tu qapaxa serê Mehmedê Dewrêş bi firîne.
Heyfa Emê Gazê, heyfa kela Xemsê jê hilîne.
Hesen bankir Şemso;
Xwerzî miftê di destê kurê xalê te da germ bûye,
Ez kêr digirim zêde dixîne,
Tu balçîka dev zirav bi destê kurê xalê xwe gihîne,

Gava Şemsê dike û dilezîne paniya qunderê hildikşîne
Balçîka dev zirav li cem Hesenê Osmen datîne.

Hesenê Osmen bankir Şemso;
Tu icarê derbê li kurê xalê xwe,
Bi çavê serê xwe bibîne,
Gava ku Hesenê Osmen,
Dest li balçîk dev zirav dixîne,
Li bejna Mehmedê Dewrêş dide,
Qapaxa serê Mehmedê Dewrêş difirîne,
Doxîna şalwarê Elîyê Elîkawî diqusune.
Heyfa Emê Gazê, bavê Şemso, jê distîne.
Roja nû

503-EMÊ GOZÊ-2

PİSMAMÊ XAYÎN SIMÊ OZMAN DIÇE SER DEWS Û ÇEPERAN

Balkêş e ku tevî van eşîran, Simê Ozman jî, ku pismamê Emê Gozê bi xwe ye, bi leşker û cendermeyên dewletê ve ser mêrxas Hesenê Ozman ji Eşîra Elikan in. Simê Ozman û Emê Gozê ji bavik ango Mala Dîbo ye, lê Emê Gozê ji Mala Remo ye.

Di kilamê de li ser vê yekê ango li ser xiyaneta ku Simê Ozman bi pismam û eşîra xwe re kiriye, Gozê diya Emê, berê xwe dide Emê û jê re wiha dibêje:

“... Gozê dibê:

bila tirsê te tune be ji eskern dewletê kurê Xelkê ye.
Gava ku xwîn bikeve erdê, terqîn bikeve tivingê,
bira li bira nabe xweyî ye;
Bila tirsê te tune be ji eskerên
Eliyê Ênis wekî kewê çiyê ye,
Bila tirsê te tune be ji her sê zarê Çeto
yek Bişar e, yek jê Cemîl , yek jê Gêncê ye,
Yek jî jê re dibêjin Mihemedê Derwêş
babê Şemsetîn peyayê keşkaniyê Kekê Meysê ye
Bila tirsê te tune be ji Emînê Ehmed lawê lawê Perîxanê
Çavê wî li talan e,
ku were lihef û dewşeke ji xwe re bibe û birevîne
Bila tirsê te hebe ji Simê Ozman malik şewitî,
pismamê xayîn e, bi kozîkê deverê me dizane....”

LÎNGÊ XWE QEYD DÎKÎN Û MIFTÊ DIŞÎNIN QESRA BAXEMSÊ

Wexta ku ku teahiya van eşîran tevî dewletê diçin ser mala Hesenê Ozman,
Emê Gozê, Hesenê Şêxo û Mihê Emer xweş mêrê bi nav û nîşan in. Hemî soz
didin hev “Bila kuştina me hebe rev tune be!” Dest bi şer dikan. Ev kilam li her
herêma Kurditanê bi curekî te gotin.

Roja nû

504-EMÊ GOZÊ 2

Bişarê Çeto gazî dike

Dibê:

Emê Gozê, Hesenê Şêxo, Mihê Emer
Lawo malê ticaran bidin werin rayê
Heger hûn nayên rayê
Ezê îro Qesra Baxemsê bidim bayê
Aliyekî bikim sekla tewla canîkê hespa ye
Alyekî ezê bikim kadina kayê

Ezê berê çilûx û çocixê we bidime Baxdayê

Emê Gozê, bi sê denga lê dike
Dibê: Bişarê bi serê bavê te kim
Heçî hûn Mala Fero ne, malekî malmezin in,
parsûhişk in
Xeber bi serê we de naçin
Ezê îro malê ticaran bidim werim rayê
Hetanî sax bim li heyata dinyayê
Le serê min li ber êl û eşîrên giran hilnayê

Piyê min li qeydê ye, mifta qeyde li jor e
li ba Hesenê Ozman e
Min sozek bi mala Hesenê Ozman re daye
Îro di kozika kolanê de kuştina me hey,
carek nayê me rayê

Gozê bang li kurê xwe dike
De lêxe Emê Gozê de lêxe enîgiçiyoy, pozberano de lêxe
Le bavê min o şer giran e,
Îro hûn bi hev re lêxin

Le navê nam namûsê lawo bi dinê xin

Navê revê pîs e giran e
Li pey malbata mala bavê min û xwe nêxin

Dibê:

De lêxe Emê Gozê de lêxe
Mihê Emer, Hesênê Şêxo,
Mihê Emer çend peyayê kozika bavê min bûno
Şer giran e bi hev re lêxin
Îro qûndaxa sustemê li erdê xin
Nam û navê namûsê bi dinê xin
Navê revê pîs e giran e
Li pey malbata mala bavê min û xwe nêxin

Sîlsilê bi sê denga li palê Qesrê dike gazî
Dibê: Dora qesrê kekê min bi gilgil e
Dora avayê top û tivingê hikûmatê beşateşê Mala Fero
Ji siba Xwedê ve li ser qesra kekê min rebenê bi xura-sxur ne
Dibê: Qesra kekê min di kortê de
Avayê kekê min di kortê de
Tim û baran û payizan çiqas xweş e ji herbê re
Îro çiqas Bişarê Çeto ji mala xwe rabe
Qol û benda li kekê min girêde

Dibê: Bi hela hela navê te danê
Berê sustêma dane Kozikê Kolanê
Destê xwe avêtine ser mîratê tetika bi hev re tilî danê
Heyfa min nayê li wê heyfê
Cenazê Emê Gozê Hesênê Şêxo, Mihê Emer
Maye li hedîsê Zêwikê li Kozikê Kolanê

Seyrê dibê: Mihemedo lo bira
Havînê ji kula dilê min bira ji te re xweş havîn e
Le xelkê der û benderên xwe hilanîne
Li kozik û muderîsê Mala Remo Necedîne
Le Mala Remo maleke ber û mêrî ne
Tu mêrê me Mala Remo li ser hev du tunî ne
Ji berê de ji mala bavê min û te re maleke
mêrî mêşinî ne

Mihemedo dibê:

Lê Seyrê diya min bûye
Xwiha minê, ez zanim havîn e
ji kula min û te re xweş havîn e

Lê xelkê der û bänderê xwe hılanîne
Ez zanim Mala Remo maleke ber û mêrî ne
Lê tu mêrê me Mala Remo li ser hev du tunî ne
Ji berê de ji mala bavê min û te re maleke mêşînî ne

De bala xwe bide Bişarê Çeto
Bi zabit û qumandan re li palê qesrê rûniştine

Le çawa tan li ser tanê îro li kekê te dixîn e
Li ser kozika kolanê li ser Emê Gozê de
dayê hicûmçî ne
Lê ji îro pê ve golikê gundan jî kekê te
nahewînê, xweha rebenê hahîhîîî

De heyla lê dayê heyla lê dayê heyla lê dayê
Lê dayê lê dayê, lê dayê lê dayê
Sîlsilê bi sê denga li li palê qesrê fikir gazî
Dibê: Emîne de lê lê dayê
Bi qîr û qetrana Helebê, bi zaca Misêrbînê,
bi teniya Besrayê
Şareka reşa Hemûdê li dora serê xwe û te pêşaye
Tu bala xwe bide bi Qaymaqamê Zoqê ve
Bi Qaymeqamê Kopê ve
Bi Qaymeqamê Elmadîna ve
Li Bişarê Çeto bi heft bavê Pencîran ve
Bi çend kesê Çerkez û Bêzarê Deştê Mûşê ve
Bi Rema jorî ve, bi Rema jêrîn ve
Bi Sîmê Ozmen pismamê xayîn ve

Ji sibê Xwedê ver bi ser qesra kekê min rebenê
lawo ji xwe re hicûmçî ne

Le Gozê bi sê denga fikir gazî:
Emo lo lawo de lêxe
Bila tirsê te tunebe ji ekerê dewletê kurê xelkê ye
Gava ku tarqîn bikeve tivingê
Xwîn bikeve erdê bira li bira nabe xweyî ye
Le bila tirsê we tunebe ji eskerê Eliyê Ūnis
kewê çiyê ye
Le weka kewê ji xwe re bi keve deştê ye
La bila tirsê we tunebe ji Emînê Ehmed
lawê Perîxanê
Tê li hihêf û dewşeka nazbalgîva talana ji

xwe re dibe û direvîne

La bila ji Cemîl e, yek ji Bişar e, yek jê Gêncî ye
Bila tirsî we tunebe ji Mihemedê Derwêş
bavê Semsedîn
Kekê Meysê ye
Hefad û xweşmêr kuştîyê di ber xelkê de

Emê Gozê bi sê denga dikir gazî:
Gozê lê dayê
Tirsas min tunene ji eskerê dewletê
kurê xelkê ye
Lê tirsî min tunene ji eskerê Eliyê Ênis
kewe çiyê ye
Lê tirsî min tune ji Emînê Ehmed
lawê Perîxanê
Tê terş û talana ji xwe re direvîne,
Lê tirsî min tunene ji eskerê Bişarê Çeto
babê Şebo
Lê tirsî min heye ji wê tirsê Sîmê Ozman
malîkşwîfî
Pismamê xayîn e îro bi kozîk û deverê me dizane

Elê hey la lê dayê
Bi hela hela nav tê danê, berê xulam dişeyine
Hedîsê Zewîkê
Li ser Kozîka Kolanê, berê sustema
danê kozîka kolanê
Devên bi hev re tilî danê
Lê heyfa min tê li wê heyfê
Cinazê Emê Gozê, Hesênê Şêxo, Mihê Emer
Îro mane li Hedîsê Zewîkê dayê ji xwe re
li kozîkê kolanê
Hahîhîhîhî

(Bi varyantekî din ji devê. Xalê Birê Birhîmê Newrozî)

Lê lê lê wayê lê lê wayê wey lê lê wayê
Meresê got:
Sîlsilê xwehê dilê min ma li ser Çepera Bacorê
Li ser qal û dewayê
Bişar dikire gazî:
Emo lawo tu ji min re were rayê

Serê şebabê xwe kim tu ji min re nayê rayê
Sibê van ezê odeka Baxesê bikim kadîna kayê

Emê digo:

Bişaro lo lawo min sond xwariye
Bi her sê navê qesemê li ser dinyayê
Ez bi kesî re nayême rayê îro sê roj e
Minê piyê xwe li qeydê da
destê xwe di kelepçê da
Eger tu pirsiyara kilîta qeydê ji min dikî
Li odeka Baxemsê lawo wê di pencerê de

Şesê xanim jina Emo meşiya li ser kozikê
Digot: Hêde ribado de hêde
Min çend car gote di şerê babê Şebo giran e
Biu te çênabe tu yê bi serê xwe nekî muded' a belê re
Emo xeyîdî ling û milê xwe bi qeydê xist
Kilîda qeydê şande oda Şemsê Xanimê
Nîv metro erd kola xiste binê erdê re

Goza diya wî jê re mêr e meşiya bi ser kozikê
Go: De lê re ribado de lê re
Dayik bi qurbana çavê te yê belek e tû lê re
Tê şerekî ji me re bikemînî li ser Kozika Kolanê
Ku nav û dengê te ji me re bimîne ji dinê re

Diwanzdeh pismamê Emo hebûn şeş ew bûn
Di şop û reça wî de bûn
Heyfa min li girtin û kuştina egîdan
û xweşmêran nayê
Li wê heyfê tê
Derbek li Emê Gozikê dane simbelê sor û sosinî
Xiryanê li ser lêvê de lawo
Hahîhîîî.....
Ax de lê lê lê wayê lê lê lê wayê
Meresê digo:
Sîlsîlê lê xwehê min dî mîla şibekê li mîlê da
Eskerê Bişarê Çeto, bi çar babê remî
û Pencîran
Eliyê Ênis qewimê Çiyê ve
Elmedîna midûrê Zoqê ve bi Çaçan û Çerkez e
Li beriyê sîwariyan Belîsê ve bi qumandar
û komsorên tirkan ve

Top ser topê kozik û meteresên
mala bavê min û te girêda
Lê heyfa min çî nayê heyfa min li wê heyfê tê
Her çar egîtê mala bavê min û te rebenê
Mane çepa Eba Jorê Kaniya Sîmo
Kevirê bûka xwehê rebenê di qeydê de

Min dî Gozê diya Emo meşiya bi ser kozikê de
Got: De lêde ribado lêde
Dayik qurbana çavê te ye reş û belek de tu lêde
Te şerekî ji me re bikî mîna eshabê dewra berê
Heta em sax bin nav û dengê te ji me re
bimîne dinê re
Diwanzdeh pismamê Emo hebûn şeş ew bûn
Di şoparê de şeşê din kuştin bi ser cinazê Emê de
Heyfa min ji girtin û kuştina egîdan
û xweşmêran nayê
Lê heyfa min tê derbek li Emê Gozikê dane
Simbelê sorê sosinî xiriyanê bi ser lêva de
lawo hahîhîîî.....
Di dawiya şer de bi dehan mêrxwaz û egîd tîn kuştine.

Jiyana Rewşan-37 Salihê Kevirbir
(Ji devê Salihê Qûbînî)

505-NAS NAVÊ EMÊ GOZÊ Û QEWÎMÎNALÎ GELİYÊ BELÎSÊ

Emê Gozê kî ye? Di serî de em wî nas bikin. Emê Gozê ji Eşîrên Elika yê, ji mala Remo ye. Pismamê xwe xweşmêrê tivingê ye Şemsedînê Hesênê Ozman e. Şemsedîn, hem serok eşîr û hem jî rihspiyê wan e. Emê Goxê, tevî çend peyayên bijare eşîrê, ji deşta Xerzan radibin û li mintiqeya Geliyê Belîsê diçin pêşiya poste karwanê zabit û cendermayên Roma reş. Bi wan re şerekî dijwar pêk tînin. Leşker û zabitan ji hev dipelişînin û malzemayê di karwan û posteyê de, wekî talan ji xwe re tînin. Piştî vê qewimînê, ji ber ku dewlet hêz û quwetê di xwe de nabîne, êl û eşîrên dorhêlê dicivîne ser hev û berê wan dide ser Hesênê Ozman û şerkerên wî. Gelo ew eşîrên ku dewletê şandin ser mêxwasên Hesênê Ozman kîjan bûn?
Eşîra Pencîran ku ji heft bavika pêk tê û wekî Eşîra Cemîlê Çeto tê binav kirine, şêxên Geliyê Zîlan, Mala Eliyê Ünîs, Çerkez û Bêzarê Deşta Mûşê, Eşîra Remiyan, navê çend eşîr û kesên ku di kilamê de derbas dibin, bi xwe ne. Her wiha Nehiyê midûr û Qaymeqamê Zoqê. Qaymeqamê Elmedîna û Qaymeqamê Kopê(Bulanix

Mûşê) jî piştgiriya hêzên dewletê dikin û zabit û leşkerên xwe dişînin ser Emê Gozê.

Lê lê lê Emîna.
Memikên te sor û sipî ne
Wek fîncana fexfurî ne
Wek sêvê Meletê ne
Serê sorê kok sipî ne.
Bi şêx û mela tu ya min î
Tim mehbûba li ber wî dilî
Te dî li pehnavaya reza
Ez çûm rûkî sor bi geza
Tu binêr li kolan û qeza
Ez ê gewrê birevînim
Bibim welatê Çerkesa.

506-EMÎNA-1

Eman eman Emîna
Nav bera min te dîwer e
Pehnîk lêxîn werîn xwer e;
Serê memkê te zer bûne
Alîk sêv e alîk hinar e
Yek bihok yek pirtiqal e

Kerem bike wer mal e.
Te dî li bin mêwa tirî
Guêşî bi guêşî diçînî
Heb bi heb jê dikirî
Teres li keçkê fitilî

507-EMÎNA-2

Emîna ban dikir Pêrûzê,
Porê serê te kur bibe,
Îzeddînê mala Temo
Şêwir û mişawirên giran datîne
Koma giran li ser kozik û
Çepelê qenyatê dicivînin
Tacedîne mala Hecî Osman ne li malê
Li mîrata Pêpanê, nobetê dikşîne

Pêrûzê tu rabe, berê xwe
Bide mala melê
Bê Namûsa Xwedê û
Namûsa mêrê çê yê.
Bila kaxizê binivîsê û bibe Pêpanê
Di destê Tecdînê mala Hecî
Osman de deyinê...
Namûsa mêrê çê ye.

Mela radib, kaxizê dinivîse
Û Berê xwe dide Pêpanê

Kaxitê di destê Tacedînê mala Hecî
Osman de dateyinê.
Gava ku kaxitê di destê Tecedîn de dateyinê.
Tecedîn li kaxitê dinêre
Aqilê wî di serê wî de namîne.
Bangî peyên xwe dike dibê;
Gelî peyano, hûn nobetê bikşînin
Ji êvara Xwedê de,
dengê wan çêpliyên
Li ser kozika qeynatê xweş tê
Hûn nobetê bikşînin
Ez ê herim saxlixekî ji kozika
Qenyatê hilînim.

Tacedîn radîbê û dilezîne
Heya wî tu carî ji bayê Felekê nînê
Îzzedînê mala Temo Gewrê
Şêwir û mişêwirên giran datîne
Sê kemîna li pêşiya Tacedînê
Mala Hecî Osman datayin e.

Tacedînê mala Hecî Osman tê û dilêzîne.
Dikevê nav her sê kemînan
Her sê kemîn lê diteqînin;
Destê xwe davêje ser xençerê
Her sê kemîn bi xençerê dişkenê
Xwe bi darê xençerê dikşîne kozika jorî,
di kozikê de rûdinê...

Îzzedînê mala Temo ban dike dibê;
Tacedîna tu bi ya min bikî, tu e rabî
Ji kozika Qenyatê bêxwîne û eger tu ranebî
Wa' dê Xwedê li canê min ketî be,
Ezê vê sibê rûhê te bistinim.
Tacedîn bang Îzzedînê mala Temo kiriyê
Ez kekê îzzedîn Bedredîn im,
Ez gurekî Ji gurên zozana dev bixwîn im
Ezê heywanên we jî dinya yê biqelîn im
Smaîlê Mihemed ban fikir digo;
Xalo! Tacdino ! tu ya min bikî
Tu e rabî ji kozika qenyatê,
Bê xwîn e....

Tacedîn ban dikiri digot;
Smailê Mihemed
Bi şêxê Mihmed karbasî...!
Bi keçika Bagasî...!
Heger devê te dibêjî,
dilê te nabêjî!
Hege tu xwariziyê min î,
Ez Tacdîn im
Ez gurê zozana dev bi xwîn im,
Ezê car dî bikim kerxa mêra û xwîne,

Îcar dinya mislimanî ye
Heger tu xwarizî yê min î
Û ez xalê te me, tu xwe rabî berdî,
qırqata jêrîn Belkî koma giran li ser xalê
Te vegerinê....

Heft êşir koma rima û a Kosa
û a Hizbiniya û a Omeriya
Timam li ser kozikê civiyan.
Eliyê Hezarî bangî dikir digo
Xalo Tecdino ezê pirsekê
Ji te re bêjim
Ku tu bêyî ji tirsaya ye,
ez na bêjim...
Heft eşîr hatine ser me
Emê rabin herin...
Tacdîn ban kiriyê go:
Elî lawo!
Me heyaya niha,
Min digo: Qey tu mêrekî başî...
Belê navê mêraniyê
Bi te ra ye
Navê mêraniye li ba te tune.
Wa' de Xwedê li min keti be
Bi dû mala Hesênê Şemdin naxînim.

Tacdîn go;
Elî lawo
Tu rabê dûrbînê
Li ber çavê xwe dayinê
Li deşta Kerbasê bimeyizînê
Birek peya ji deşta Kerbasê

Tên û dilezînin...
Ez nizanim dostin nizanim dijminin...
Gava ku wiha jê re got;

Mihemedê Hecî Evdelê got:
Lo... Lo... Tacedîno
Wa' dê Xwedê li min ketibe
Heger Xwedê ruhê te nestîne
Ezê îro rûhê te bistînim.

Tacdîn ban dikir dîgo:
Mihemedê Hecî Ebdela
Ne hevceya zirt û forta ye
Nayê bîra te roja ko tu li
Deşta Karbistanê bû,
Ez û tu li hev rast hatin,
tu bi sîh peya ve
Û ez bi tenê bûm
Û min berda dû te
Û min deh zîlamên te kuştin
Û min hûn heta nav malê Karbasiya birin.
Îro hûn heft eşîrin bûn,
Ez bi tenê me,
Piranê mêranî daniye;
Belê ez çî awa bikm.
Eşîr lê hatine hevdu
Û hema tifîngê xwe lê rast kirin;
Derbek lêxistin hîna ruh te de hebû;
Bankir go;
-Xwarziyê xwe Elîyê Hezarî go;
-Lawo rahîşt tifînga min,
xera min nemay,
wê te jî bûkjin
Elî rabû ku xera wî jî nema ye,
Xwe di kozike re avitê nav peyan,
Peya jî ber bûn du alî, go qey Tacedîn e
Tifînga wi xelas kir a ew jî xelas bû.
Tacedîn tu xelas bû.

Paketekê lêxî, yekê bavê
Te rextê çar parçê
Bavê ser dev hewiyê.

Emîno ez bi bişêriya xopan ketim
Li ber avê,
Min dî bû sîwar û peya da bûn navê
Xwedê teala min û Emînê Ehmed
Bisitirînê.
Ji weynê jinbavê,
Emîno, min û çema ketim
Çemê Bişêriyê,
Xwezî wexta Kolos xwar be
Ser kofî ye.
Bi çepî min bigirî
Bavêjî ser hewiyê

509-ERÊ MÎRO

Serê mîrê mala bavê min qumaş e
Elê Birê, bi Elê Omê va eynan kirne telaşe
Mîrê malê bavê minî ku hun diwenî
Bi Hecî Mûsê re dîn qardaşe

Erê Mîro, erê Mîro
Surfe giran e qawa tîro
Mîrê malê bavê minî ku hûn diwêne
Sed sal here mirnê xwe temel nare ji bîra

Mîrê malê bavê minî kinike
Rizê distîne bi kîlê
Qawe dikelîne dike rike
Mîrê malê bavê minî ku hûn diwêne
Şerbeta malê Mehmedê Xellê lê bû mitike

Erê Mîro, erê Mîro
Surfe giran e qawe tîro
Li ber kanî paş de bîro
Mîrê malê bavê minî ku hûn diwêne
Him axayî him weziro

508-EMÎNO

Ha wer werê, ha wer werê
Werê Emîno
Nav û gerdan çi şêrîno
Emîno
Min çema, çemê Bişêriyê,
Min di kelekvana kelek berdan
dû gemiyê
Xwezî bi gavê û bi wê Kêliyê
baqê temberiyê bikî,
Hevalê vê keziyê.

Emîno, ez bi çema ketim,
Çemê bişêriyê,
Emîn werê min birvîne
Bavê koçika Geydûkê

Mîrê mer din Mîrê mer din
E pîştê tereblûse bi navê xwe din
Di serde rişîyo berdîn
Mîrê malê bavê minî ku hûn diwêne
Na so dezindiyo di nav hîlodo herre
Enişîtyo malê bavê min ji hevre heldin

Esmerê

Le le rinde lê lê dine
Ez helendim ve evine
Gelek bedew u rind min dîn
Ji te xweşiktir tine li dine

Edi eze ji vir herim
Çav u biryan ji kera kilki
Esmerê le yare çavreşe lê lê yare

Ez nizamim tu çi di xwazi
Te ez kirim ta u derzi
Şev u rojan li pey te mirim
Disa ti tu nebuya razi

Tu kafîri nay imane
Çi bikim disa mam bi tene
Ji çave min wek baranê
Ne bestir xwin dibare

Avaz:Yilmaz Erşahin
Helbes:DİYAR

510-ERE XIME

Xime şîya serê bani
Lecega mi miyane bari
Nata be lewe pîrani
Mendero cema soni

Xime şîye derero
Domen şî dormero
Paskul day hermero
Xime day derero

Xime meso çe sari
Xorte şari biye hari
Copul danê toro
Şiknenê miyanê bari

Nere Ximê Ximê Ximê
Ez naya tora vana
To rindeka hora tora vana.

Kilam u Qeyde: Khan
vatox: Umut Altınçağ

511-EM NE XWÎNÎ NE

Lê lê dayê ez destê xwe ji çek û rextê xwe bernadim
Bira tu zanibe heger can û ruhê xwe jî bi ser dim
Dayê welat bindest e vê dozê nikarim tu car berdim
Ax de menal menal lê dayikê
Reşa xwe deyne lê xwe hînke, dema me nîne ji bo şînê ax...

Gelî heval û hogiran hunê bi zixit û lîlan laşê me rakin
Ala rengîn bi ser me dakin, gulek sor bi serê me de çakin
Ax de menal menal lê dayikê
Reşa xwe deyne lê xwe hînke, dema me nîne ji bo şînê ax...

Heyran hûnê herin hevre doza xwe tev berdewamkin
Bes e bêjin hûn pêşmergi em te ji bîr nakin
Em sond dixwin te dilşad kin
Ax de menal menal lê dayikê
Reşa xwe deyne lê xwe hînke, dema me nîne ji bo şînê ax...

Bo te gorî canê min
Dêrsim û Sason û Pejder
Bo te xwîne dirêjin
Her çi Kurd in her çi xort in
Bo te lawijan dibêjin

Sê salan bi te kêfxweş bûn
Agirî, Zîlan, Tendurek
Li pêş rona te bûne ax
Leşkerên Rom leq bi leq

512-EM DÎXWAZÎN ALA XWE HILDÎN

Min divê her tim bilind be
Ala engîn kesk û zer
Hem xweşî hem ceng û rûmet
Tê hildanê sor û gewr

Dûr nêzik ezê te hildim
Tu yî xemla banê min
Ger dibê derman mirin be

Şên bikin rûyê dinê
Em hatin hatin
Zulmeta şevên reş
Em hatin hatin
Ronak bikin em xweş
Em hatin hatin
Em li bende we ne
Em hatin hatin
Li hêviya we ne
Em hatin hatin
Em jî bi we re ne
Em hatin hatin
Gelî xuşka werin
Em hatin hatin
Gelî bira werin
Em hatin hatin
Gelê'm tev de werin
Em hatin hatin

Îro roja Newrozêye
Em tev bigrin dîlanê
Kêf û şahîyê û seyranê
Ev roja serhildanê

Em bulbulê Kurdistanê
Em dixwazin bixwinin
Ala meye kesk sor û zer
Li Kurdistan biçkînin

Gotin û Mûzîk: H. Şemdîn

513-EMHATÎN

Kom kom hûn werin
Em hatin hatin
Ref bi ref hûn werin
Em hatin hatin
Cîhan tev bi me re
Em hatin hatin
Tê hev û dilerize
Em hatin hatin
Tirsok gi revîyan
Em hatin hatin
Weke pêt û pêlan
Em hatin hatin
Dikeve qesr û xopan
Em hatin hatin
Xelas bikin jî nê
Em hatin hatin

514-EMZAROKÊN KURDÎSTAN E

-Koro

Em zarokên Kurdistanê
Dixwazin welatê xwe
Em kulîlkên Newrozêne
Geşkin cîh û warê xwe

Ey zarokên Kurdistanê
Bahnkin dê û bavê xwe
Li ser rêça Mazlum Doşan
Pîrozkin Newroza xwe

Wisa xwe xerab meke
Wisa reben wisa xemgîn
Li ku derê dibî bibe
Hundir, derve, dersê de sirê de

Bimeşe bi ser û ser
Tû bike rûyê cellad
Yê xwedî keysê, xayin û fesat
Di ber xwe bide bi neynûk, bi diran
Bi evîn bi hêvî

**Helbest: Ahmed Arîf-Muzîk: Fîkrî
Kutlay**

Mal bi mal digêrîne Erebe min
Mal bi mal digêrîne sîngçelengê min

Ereb li Bêrûyê pir in Erebe min
Ereb li Bêrûyê pir in sîngçelengê
min
Kêhêlê sor xurxur in Erebe min
Kêhêlê sor xurxur in sîngçelengê
min

517-EREBÊ-3

Stranek ji devê Hûseyînê Farî, kilama keçîka pozbixizêm û birûqeytanî

Ereba min de lêê lê lê lê lêêêêêê
Mehbûba min de lê lê lê yeman
Çav reşa min de lê lê lê yeman
Pozbixizêma min de lê lê lê yeman
Birûqeytana min de lê lê lê yeman
Wele te ez kirim şarekî ji şarê hema
Reşikê dorê weşyane gulîkê wê pêm ve mane,
Teyê wez kirim pepûka ji pepûkên serê daran û keleman,

515-ENEDOLÎMEZ

Min dergûşan daye Nûh
Deydikan, hêlekanan
Enedol im ez tu dinasî?
Hember xelkê rojê tazî
Şerm dikim şerm dikim

Bimeşe bi ser û ser

Tû bike rûyê cellad
Yê xwedî keysê, xayin û fesat
Di ber xwe bide bi neynûk, bi diran
Bi evîn bi hêvî

516-EREBO

Erebo bengî bengî Erebe min
Erebo bengî bengî sîngçelengê min
Şev sar e were rakev Erebe min
Şev sar e were rakev sîngçelengê
min

Ereb sabûnê tîne Erebe min
Ereb sabûnê tîne sîngçelengê min

Tu Erebî,
 Malxirabê tu tirkî dîsa tu romanî,
 Ez nizanim tu Kurmancî wezê bangkim bêjim“werê”
 Ez nizanim tu dimilî wezê bi Zazakî bêjim“keyna min bê ye”
 Ez nizanim te Erebî wezê bêjim“en teal werê”,
 Ez nizanim tu tirk Îstebolîyî,
 Ezê vê sibê bi meqameke dinê bang kim,
 Bêjim Ereba min hay lê lê lêêêê
 Karîxezala dilê min,
 de rabe hey lê lêêêêêê,

Ereba min de lêêêê lê le lê lêêêê,
 Karîxezala dilê min malxirabê deşt û zozan nemane
 êdî karîxezala xwe dilê tamam lê geriyan,
 Dîsa korpoşman hêdî hêdî,
 yawaş yawaş min berê xwe da Sûra bedena Diyarbekir şewitî
 minê digot cihê şêxan û ewliyan,
 Emê gava ketine Sûra bedena Diyarbekir serê Mêrgehmedê
 Çarşıya şewitî nava Elbikçiyê van Elîpariyan,
 Minê digot çiqas cihê kî fireh e,
 mifreh e wezê qasekî di nav de digeriyam,
 Min ba û xiyala xwe da nav bejn û temtêla qîzan û bûkan,
 Yadê van zeriyan,
 Na! na! wele minê pê da xwe berdaye piştâ mala Elîşêrê,
 Min bala xwe daye govenda qîzan û bûkan,
 Bi sed ciyan bi sê qeflan digeriyam,
 Dilê Hûseyinê Farî lawikê dengbêj dilekî qure bû
 di nava tamamê qîza û bûkan de ji xwe re ketibû ya sisîya,
 Minê digot ewa mezin ji min re bi kêr nayê
 ezê bînim ji bona şivan û gavanê gundiyan,
 a diduya ji min re nabe
 Ezê bînim ji bona Kiftik û şamborekên teresên van Mêrdinyan,
 A sisîya kinik û orteboylî çav û benga min lawikê xelkê re
 min anî bû ji bona henek û laqirdiyan,
 Şevêkê ji şevê payizê serê kanuna minê gava
 destê xwe avêtibû gurmitkê piyan,
 Minê dîkinik (dî ku)devê min di ser taximê sîng û beran hinerê rûyan,
 Na! na! wele çiqas necar û merengoz li Diyarbekira şewitî hene
 li temaman li giştikan digeriyam,
 Minê cotek nalîn û qabqab çêkirî ji bîst çar tiliyan,
 ewa kinika orteboylî çax û benga min lawikê xelkê re,
 Şevêkê ji şevê payizê serê kanuna,
 Minê gava destê xwe avêtibû serê gurmitkên piya,

Mîna kevankî ji kevanê destê teresê li bûdçiya,
Bi tenê şaxûmê dibû ji hal û lemê xwe re dîsa ditewiya,
Minê devê xwe kirî ye ser taxim û sîngan û beran
dev û lêvî cotî memikan henerê rûya,
Sînga wê teres bavê hişik bû mîna helawa Entebê
bi çakuç tavşoyê destê necaran û merengoza nedîşkiya,
Mîna hingivê Sêrtê, Dimsê Tizyanê,
hejira çiyayê Şengalê bi ser dev û lêvê min lawikê xelkê re diheliya,
Ji kerba ramûsanê wê teresbavê sî û sê diranên min
lawikê xelkê ji xwe re bi hev dû re diweşiya Erebe min hay lê lê lê lêêêê,
Ereba min hay lê lê lê lê karîxezala dilê min de rabe hay lê lê lê lêêê,

Ereba min de lê lê lêêê,
Malxirabê min digot sibe ye sed carî sibe ye,
Karîxezala dilê min minê digot sibe ye sed carî sibe ye,
Stêrkên rû ezmana çima wiha qûbê ye,
Min dît karîxezala li xemê binê beriyê digeriya
li tûmê kelemokan gele bi gele ye,
Bi sonda qesemê ew malika qîz û bûk tê de tune ye,
Mîna aşekî ji êvar de xerabe ye,
Bêqeraş e bêdore,
Mîna xaneka ji Xana Dîlawer serî bi toz e binî bi zibil û zibare ye,
Ew malika qîz û bûk tê de heye dixwaze bila malê
şivan û gavanê gundiya be,
“Eynil yeqin” e,
were ye tiştêkî muxalifî di vê galgal û gotinê de qet tune ye,
Law mala wî şivanî û gavanî çima qîz û bûk tê de heye
bi şiklê konê bavê Ebdilhemîd bi hewa ye,
Li Xemê binê beriyê bi çîte,
Bi perde ye bi misîn e, bi gumgum e, bi qehwe ye,
Semedê çavê qîzan tim û tim şewr mişewirên hezar heb
dengbêjên mîna Hûseyinê Farî lê heye,
Ereba min de lê lê lêêêêê,
Ereba min de hay lê lê lêêêka karîxezala dilê min de heêêê lê lê lêêêêê.
Berhevkar Salihê Kevirbirî

Ber derîkê mala bavê min bi
sergo ye
Kûçikê Kenos gelek no ye
Xera dikir ciwaniya hero ye
Mi dî bihar hatî
Çaxê kervaniya.
Xwezla min bi wê gavê, wê
seetê,

Ku min cihyê xwe û bejna zirav
Li banê bilind tevda daniya.
Gava memûrê firara
Bi derketana nav Omeriya
Minê navê xelkê delal
Ji çîtika ses hilaniya.

Lo lo kuro...
Derî veke wer hinduro
Xwezî bi gava ku serê min û
te here ser balifê,
Tu bê keçê , ez bêm kuro.

Min dî bihar hatî dilaxêvê
Payîz hatî çaxa dil ketin û kêfê
Kêf û henek xweş in
Li ser xaniya bin li hilaniyê

518-EREBŞÊNÊ

Mi dî bejna zirav ji avê tê
Bihna mîsk û enber û
Darçîna ji ber pist tê
Min ji te re nego;

Were bîstekê li teniştta min rûnê
Em bikin kêf û henek û
laqirdiya
Naqirdiyê darê dinê.
Mîrina malê xerab
Bi bîra kê tê...

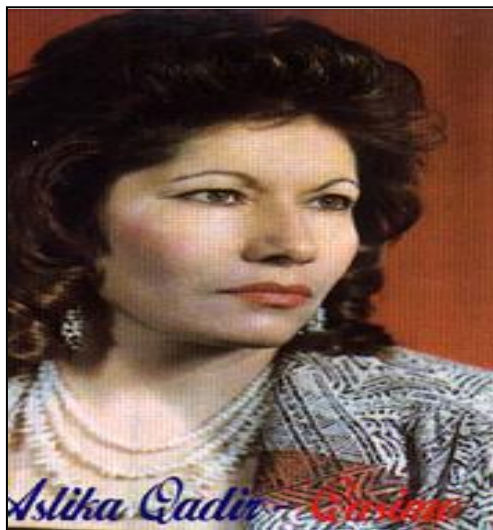
Bejna te zirave, takê rihanê
Şîn dibû li Tizyana şewitî
Li pîkê heywanê;
Şan û şîna mala Fendî axa
Li biniyê malê

Hekê qatî ne bû miradê dila,
Û w' ezê bejna zirav birevînim
Emê xwe bavên bext û ocaxê
bavê Kamil,
Bila vê salê, di ber me de bidê
Her sê qîstê dêmanê.

519-ESLÎKA QADIR

Welatê me Kurdistan e

Eslîka Qadir ji Kurdên Soveyet ê. Li wir jiyayê û li wîr tehsîla xwe qedandiye.

Rapotajek bi birêz **Medenî Ferho** re kiriye. Em wê raportajê bi kinayî pêşkêşa xwendevanên xwe bikin.

Eslîka Qadir xwedan dengî baxî îremî, kezî zera dayika mezin gerdanxala rûdên gur û geş e, ku bi awazekî melûl, bi lorîndineka hesretî, gotinên şêbşêrîna azadiya ji kûrahiya dilê xwe, di nava helûliya û delaliya nedîrî de ber bi gewreya rengê zuhre de di nava ristek evînî de diqîriya. Û niha di televîzyona kurdî **MED û MEDYA** bi gotinên meygerî me serxoş û mest dike. Gelo kes heye, xwediyê Welatê me Kurdistan e nas neke. Eslîka Qadir, bi her gotinê bi her awaz û lorandina lelê şekerîstanî

ya xwe, ya rastî mirov dike nava evîna Mele yê Cizîrî ku dibêje:

Dil ji min bir, dil ji min bir. Ev nûraniya dilgermiya hevbeş ya gelê kurd e yekem car di radyoya Êrîvanê, bi dengê Eslîka Qadir li her çar parçeyên Kurdistanê, mîna fermangahiya şahî şahanî text belav bû.

Medenî:Xanim Eslîk, demeka dirêje ku min dixwast bi te re, li ser dengbêjiya te ku bi awazekî gûr û geş mirova dipêçe, berbi germiyeka xweş dibe, biaxivim. Pirseka klasîk be jî, em dixwazin fêr bibin, te kengê dest bi strana û mûzîkê kir? Ji zarokatî weke perwerdahiya yan jî xortaniya ku weke hestekî evînî derkete meydanê û tenê dengbêjiyî ye herwiha bi heval û hogiran re te dest pê kir, yan bi renekî din.

Eslîka Qadir: Weke her zarokî kurd, mûzîka kurdî, dengbêjiya dewlemendiya zimanê kurdî ez pêçam. Min stran ji bavê xwe dibihîstin. Bavê min li mal rûdinîşt û distirand, em jî li ser çogên xwe rûdinandin dest bi tewirandina têr hesretî dikir. Ez dikarim bêjim ku gotin û awaza stranên kurdî, hingî ketin nava hûnandina laşê min weke evînekê, weke parçek ji ya jiyanê bi min re pişkivî. Ez hinê fêrî strana bûm. Bêguman ji bo zarokan fêrbûna stranên ku dikari bin di nava heval û hogirên xwe de bêjin, tiştê gelek mezin û pesindari ye. Îcar, dibistan bû pêgiha ku ez di vî warî de xwe bidim pêş. Ez dikarim bêjim ku bi awayekî amatorî û di dibistanê de stranbêjiya min dest pê kir.

Medenî:Ma bavê te weke dengbêj dihat nas kirin, yan, li mal ji xwe re digot?

Eslîka Qadir: Bavê min dengbêj nebû. Nivîskarekî mezin yê ermeniyê heye, navê wî Xecetorpuyyan bû wî nivîsiyê û gotiye; “Her kurdek ku ji dayika xwe dibe, dengbêj dibe. Hestekî wan yê xwezayî dengbêji ye” bavê min jî bi tenê li mal digot. Bi rastî dengê wî gelek xweş bû pir diçû kêfa me. Em weke berxika li

dorê kom dibûn.

Medenî: Bavê te li civatê digot yan gava ku dera çiya diket serpêhatiyê wî dihatin bîra wî wî digot?

Eslîka Qadir: Na min got wî bi tenê li mal digot. Lê mala me mîna kerwanserayekê bû. Wargehê rêbûwariyê bû. Li şevên zivistanê dûr û dirêj de hemî dost û cîran dihatin li mala me dicivîn. Lê li civatê kurda gava ku civat li oda kom bû çî dikin?

Her yek straneke dibêje, çîrokek û serpêhatiyê dibêje. Bavê min jî li oda me stran digotin. Lê tu dizanî jiyana gundiyan pir xweş e. Gava ku lingê wan li riyekê vedibe û ew êdî her tim diçin wê derê. Lê bavê min jî ew bi dilekî xweş pêşwazî dikirin. Wan rûdinşt çay û qehwê û heta xwarin dixwarin û vedixwarin. Em jî dixizmetê wan da bûn. Yan jî dawîya civatê rûdiniştin çay û qehwe li wan belav dikir. Ne mumkîne ku em li civatê rûnin û xwe teva guftigoka bikin. Lê min jî wan civatan îlhamekî pir mezin digirt. Kilamên ku wan digotî min jî roja din jî xwe parî parî ezber dikir.

Medenî: Eslîka Qadir qet tu cara bavê bi te re got keça min tu strana xweş distreyî ka bê li ser kaba min rûnê û straneke bêje.

Bi rastî bavê min mirovekî kurd bû, gundî bû, lê nebîn teg bû. Bavê min ez fêrî stranê mêraniyê dikirim. Niha di reperetuwarê min de stranên bavê min jî hene.

Medenî: Ji bilî bavê kesekî dinî di malbete de alîkariya te kirirî hebû?

Ji bilî bavê min xwîşka min a mezin alîkariya min dikir. Wê jî kilam digotin.

Lê mîna min digel nebû. Min di dibistanên de jî pir caran kilam digotin.

Mamostê me fêr bû ku ez strana dibêjim û gazî min dikir min ji wî re gotin.

Medenî: Baş e, dema ku ciwan bûyî te li hembera komên xelkê stran digotin, piştî ku tu zewiciyî te çî kir?

Aaaa! piştî ez zewicim. Bi rastî mêrê min nedixwast ku ez strana bibêjim. Wî hez nedikir ku ez derra sahana kevim strana bibêjim.

Medenî: berî ku em ser mijara radyoyê Êrîvan, ez dixwazim bi pirsim, te kîjan zanîngeh xelas kir, mûzîk bû, ya babetekî din bû?

Eslîka Qadir: Na ne mûzîk bû. Min zanîngeha dewletê ya Êrîvanê xelas kir. Para şarqê rojhilat. Ez pisporê zimanê ermenî û farisî me. Piştî ku min zanîngeh xelas kir min 25 salan mamostetî kir. Pişt re mîmitêrya rewşenbîriyê, ku têkilya bi dibistanên re wek metodîst ye, min kar kir.

Medenî: Ji bilî zimanê zikmakî, tu çend zimana dizanî?

Eslîka Qadir: Ermenî, rûsî, darî, almanî û elbet kurdî. Ez di sala 1982 an de çûn Afganîstanê min li wir tercûmaniya zimanê farisî dikir ji rusan re.

Medenî: Te kengî di radyoya Êrîvan de dest bi strana kir?

Eslîka Qadir: Di sala 1962 an de min lise xelas kir. Di navbera lisê û awahiya zanîngehê û radyo de 50 metre hebû. Gava ku dersa min diqedî ez vê carê jî diçûm radyo ji bo ku guhdariya deng û bahsa bikim, hîngê şerê başura mezin hebû, Melê Mistefa Berzanî têkoşîna azadiya dikir, min dixwast ka di derbarê Kurdistanê de çî diqewimê, hîngê berpirsiyarê radyo hunermendê mezin Egîdê Cimo bû. Ew mirovê hêja mamostê min jî bû. Gava ku salên min bûn 14 û 15 ez

diçûme awahiya piyomera, ciyê ku mirova fêrî strana dike ye. Bi vê wesîlê strana mina ku min ewil di radyo da strayî WELATÊ ME KURDISTAN E bû. Wê demê têkoşîna mele Mistefê gur û geş bû, me hemiya xwe di nava wê têkoşîne de di dît. Hêviyên mezin bi me re çê dibûn ku Kurdistan rizgar bibe, em biçen ser xaka Kurdistanê bijîn. Wê demê Barzanî û gelek kurdê ku dibin tacîdariya wî de şer dikir, tiştên mezin dikirin. Ez di wê baweriyê de me ku karmendên di radyoya Êrîvanê de kar dikirin, dixwastin ku bîr û bawerya kurdîtiyê, hestê netewayî bûnê ne mire, her gur geş bibe.

Medenî: Bi rastî me jî li bakur guhdariya Radyoyê Êrîvanê dikir. weke pencereyeke ku kurdan xwe tê re didît dengê xwe dibîhsandin, karekî hêja bi nirx payebilind bû. Hîngê kê ji kurdan di radyoya Êrîvanê de kar dikir? Ji bilî Egîdê Cimo, rewşenbîr û entellektuelên kurda kî hebûn?

Eslîka Qadir: Weke te gotî Egîdê Cimo hunermendê mezin û hêja li wir bû. Serokê û berpirsiyarê radyo bû. Xelîlê Çeçen bû. Lê li pêşiya Xelîlê Çeçen Casimê Celîl bû. Xizmeta Xelîlê Çeçen di radyoyê Êrîvanê de gelek mezin e. Ez dikarim bi hêsanî bibêjim tiştên ku nehatî kirine, her tişt hate rawestandî. Belkî hevalên din li min hers bîn, lê rast e karê xelîlê Çeçen karekî hêja û mezin bû. Li wê demê ku çî hatiye kirine bi destê û hêza Xelîlê Çeçen çê bû.

Medenî: Kî bûn, kê di wir de kar dikir?

Eslîka Qadir: Egîdê Cimo, Casimê Celîl, Xelîl Çeçen, Tîtalê Apo, Celîla Casim ez bawerim xwîşka Cemîla Casim hîng jî kar dike di wir de. Egîdê Cimo em jê minetdarin ku bi şev û roj di radyo de dixebitî û guhên me ji strana welet û yên mêrxasan tijî dikir û em bi wan radibûn û rûdiniştin.

Medenî: Weke ez dizanim, malbata te ji bakurê Kurdistanê, di salên 1914-15 de koçber bûye. Tu jî niha li almanya penaberî, koçberî her tim bûye para kurdan, ji bo te niha tu li koçberiyê dijî koçberî çiyê?

Eslîka Qadir: Ji bo min nayê îfade kirin. Koçberî tiştêkî herî bi êş e. Ma Xwedê kesekî neke koçber. Wa sed sala ku me barê xwe daye ser milê xwe diyar bi diyar digerin.

Medenî: Eger mecûr bibin.

Eslîka Qadir: Elbet ev tiştêkî dine. Em jî mecbûr man hatin Almanya. Eger em mecbûr nemana em nedihatî wan derna. Di şerê Karabaxê Ermeniya rewşenbîr û xortên me dibirin êniya Karabaxe. Min nexwast ku ez kurê xwe ji wan re bikim qurban.

Medenî: Tu niha li ser çî kar dikî û projene te hene?

Niha du kaseten min amede ne. Aboriya min nebaş e ku ez wan derxînim. Min bi akademiya kurdî re têkilî dayna, lê ew jî weke min xizanin. Min kaset niha jî şand Înstutiya parisê, belkî ew alikariya min bikin.

Medenî: Pirseka din ya klasîk, mûzîka kurdî niha di çî rewşê daye?

Eslîka Qadir: Mûzîka kurdî gelek dewlemend e, weke derya bêbinî ye. Ez nikarim bibêjim mûzîka kurdî di çî rewşê daye. Ez nikarim bêjim mûzîka kurdî di rewşêkî baş daye jî. Ez niha poşman dibim û tê hişê min ku dema ku ez li Ermenîstanê bûm, weke lêkolînek bikim, bav û kalên me çî stran kirine, çî gotin

rêz kirine, wan teva berhev bikim. A niha pêwîstê ku ew xebat tê kirin. Niha gelek cûreyên mûzîka kurdî derdikevin meydanê. Bêguman tiştêkî dilxweşiye. Lê stranên berê li ser bûyer û pêhatiyên civaka kurd in. Ku mirov dêhnê xwe dide stranên kurdî, her stranek bûyre û pêhatiyêke cûda ye. Eger mûzisyêne me hemdemî dikaribin li ser wan stranên mêranîyê rawestin, bi rastî dikarin berhemên bê hember yê opera hwd, derbixînin meydanê. Hert straneka me dîrokêk di hundurê wê de heye. Çi evîn, çi pêhatiyên civakî di van stranên de hene. Ez gelek stranên ku dibêjin hemdemî ne napejirînim. Li gor min, mûzîka ku bête çekirin, çi rengê mûzîkê be, pêwîstê ku hestên kurdî tê de hebin. Mirovên kurd xwe tê de bibîne û bêje ew kurdî ye. Mînakê mûzîka cîhanê jî wihane, ku mirov li mûzîkê guhdar dike xwe tê de dibîne û dizane ku mûzîka kîjan gelî ye. Di mûzîkê de pêwîste motifên civakî hebin. Lewra dema mûzîka rusî tê gotin mirov fem dike ku rusî ye, japonî, Alamanî Fransî. Ev jî dide xuya kirne ku motivên hestê civakî mûzîkê binirx dike. Mûzîsynên me jî pêwîste ku elementên gelê xwe, motif û hestên civakî xwe têxin nava berhemên xwe. Lewra, ez dibêjim mûzîka Ciwan Heco, ji hêlekê ve modern e, ji hêla din ve hest û motifên kurdî di wan de dirijihe. Û bi awayekî profesyonel çê dike, dewleta wî jî nîne, orkestra wî jî nîne, lê ew bi awayekî profesyonel gruba xwe çê dike.

Nûdem -31-Medenî Ferho

ROJANECÎHANÇAND Û HUNERJIN Û JIYANTÊKILÎEN

Dengê Radyoya Êrîvanê yê nayê jibîrkirin:

Eslîka Qadir ŞÎLAN

- Eslîka Qadir, bi riya Radyoya Êrîvanê, bûye mêvana mala hemû kurdan. Eslîka Qadir bi strana “Welatê me Kurdistan e” bi nav û deng bû. Yek ji hunermendên kurd yê, tê nasîn û tê hezkirine. Qadir piştî hilweşîna Yekitiya Sovyetê, dest ji Ermenîstanê berda û li Ewropa bi cih bû. Li wê derê lorîna awaz û newayên xwe berdewam dike.

Stalîn, mamê Eslîkayê sirgunê Sîbîryayê dike. Bavê Alsîkayê, Qadir ji ber ku pir ji birayê xwe hez dikir, di nava kovanan de dest bi strîna stranên dike. Pir xengîn dibe, her tim birayê xwe dihizire û şîne digre. Êdî stran û birayê wî her şev tene xewna wî. Eslîka Qadir dibêje: “Piraniya caran em bi dengê wî şiyar dibûn û em li derdorê wî dicivayan.

Bavê min di xew de digiriya û hesirên çavan dirijand” û vedigere jiyana xwe ya mûzîkê û wan rojên xwe yê zarokatiyê.

EGÎDÊ CIMO KEŞIF KIR

Dilê Eslîkayê jî di dema xwe ya xwendekariyê de, weke her kurdekî Ermenîstanê, ji hestên welatparêziyê tije bû. Di vê demê de, li Başûrê Kurdistanê, Tevera Barzanî hebû û bandorê li kurdên Ermenîstanê kir. Eslîka Qadir, jibo pêşketinan bişopîne, bi Radyoya Êrîvanê re diçû zanîngehê. Rojekê li radyoyê stranek dibêje û Egîdê Cimo dengê wê dibihîse. Çawa dengê wê dibihîse, dibêje: “Dengê te pir xweş e, lê tu ji me vedişêrî. Were jibo tu bistrî ezê stranan bidim te.” Alsîka bi vê yekê pêngavek diavêje jiyana xwe ya mûzîkê.

Destpêkê strana helbestvanê ermen Sayat Nova “Kemençe” û “Hetanî Hebin” dibêje. Piştî **Egîdê Cimo** strana “Welatê me Kurdistan” dideyê û dibêje “tam li gorî te ye”. Stranê daye Eslîka, lê jibo peywendiyên Tirkîye û Ermenîstan xirab nebin, divê gotinên weke “Kurdistan” di radyoyê de neyên bikaranîn. Jibo vê stranê di Radyoya Êrîvanê de bêje, divê destûr bigire. Rojek tê, Eslîka mizgînî digire. Rojekê komek mûzîkê jibo stranên kurdî û ermenî kom bikin ji Rusyayê tê Ermenîstanê. Egîdê Cimo komê dicivîne û gazî Eslîkayê jî dike û dibêje “Aslîk amade be”. Diçin salona opera ya mezin ya Ermenîstanê. Derstpêkê komên ermenî stranên xwe dibêjin û diçin. Eslîka Qadir li wê derê strana “Welatê Me Kurdistan e” distire, dengê wê tê tomarkirin û diçe Rusyayê. Piştî du meha, dengê tomarkirî yê Eslîkayê ji Moskovayê tê radyoyê, êdî kes nikare tiştek bêje. “Welatê Me Kurdistanê” ji Başûr hatiye, lê bê nav e. Bi dengê Eslîka Qadirê ji radyoya Êrîvanê bilind bû û nav û deng di nava kurdan de veda.

Bixwe gotinên stranan nenivîsiye, lê di Radyoya Êrîvanê de şîrove kiriye. Radyo deriyê xwe li gelek stranbêj û hunermendên weke Eslîka Qadir re vedike. Sûsîka Simo, Zadîna Şekir, Kûbara Xido, Belga Qado, çendek ji vana ne.

SOVYET HILDIWEŞE, KURD ZIYANÊ DIBÎNIN

Sala 1992 Sovyet hildiweşe, kurdên Ermenîstanê bi zoriyan re rû bi rû dimîne. Tovê dubendiyê tê çanadin, hikumeta navendî êdî piştgirî nade wana û gel perîşan dibe. Eslîka Qadir jî di demek wiha de dest ji Ermenîstanê berdide û diçe Ewropayê. Ji vê û şûn ve em ji wê guhdarî dikin;

“Kurd di dema Sovyetê de bi rêkûpêk bûn. Ermenî nedikarîn tiştek ji me re bêjin. Di dema Sovyetê de li hemberî etnîkan baş bûn. Piştî hilweşîna Sovyetê zar û zêç bûn desthilat û kesên zana ji wir vekişandin. Dubendî xistin nava me kurdan. Destpêkê kurdên misilman qewitandin, piştî dor hat kurdên êzidî. Ji zilamên me Seîdê Îbo kuştin, gelek kes kuştin. Hikûmeta Ermenîstanê vê yekê dizane. Min û Serokwezîrê Ermenîstan Lewon Ter Petrosyan me bi hev re 5 sal dibistan

xwend. Min zimanê ermenî, wî jî erebî dixwend. Dema bû serokwezîr, got ‘Me serkeftinek mezin bi dest xist. Tiştê me 75 salan nekirî, me niha kir. Me gelên din ji nava xwe derxist’. Wî gelê xwe li hemberî gelê din radikir”.

Êdî li Ewropayê ye, her çendî hinek ji mûzîkê dûr ketibe jî, lê carna konseran li dar dixê. Di Newrozê de stranên xwe dide guhdarkirin.

ZUWABÛNA KANIYA DENGÊJIYÊ

Di dema Sovyetê de bê jimar dengbêj derdiketin, lê piştî Sovyet hildiweşe kaniya dengbêjan jî diçike, nîfşê nû ranabe. Em sedemê wê dipirsîn, dibêje pirsek ecêbe û berdewam dike; qasî berê derfet heyî niha nîne. Berê di radyoyê de jibo me seetek û nîv vediqetandin, ermeniyên alîkarî dida me. Niha hemû bûne faşîst, qet alîkariyê nadin kurdan. Niha tenê nîv seetê jibo me vediqetînin. Ma mirov wê di nîv seetê de çibike? Ya duwem jî, êdî grubên wan naxwazin alîkariyê bidin me. Destpêkê hunermendên wan yê herî bi nav û deng di hatin stranên me digotin. Lê niha tu ji wan re bêjî jî êdî nayên. Di aliyê finansê de jî kurd baş nîne. Feqîrin. Gelek ji wan ji wê derê revîn. Nîvek ji wan revîn Kirasnadarê, nîvek ji wan jî revîn Ewropa, kêman li wê derê. Niha tu kes nemaye pêre mijul bibe”.

REXNE LI ŞIVAN PERWER DIKE

Eslîka Qadir dibêje; “Niha gelek hunermend derketine. Yê dizane û yê nizane jî dibêje. Yê dengê wî xweş jî dibêje yê dengê wî nexweş jî. Dem hatiye guhertin, mirov fêhm nake”. Qadir da diyarkirin ku yê dizanin jî rê nîşan nakin. Eslîka Qadir rexneyên xwe berdewam dike û dibêje; “Mînak Şivan Perwerek me heye, gelek bi nav û dengê û karên mezin jî kiriye. Lê Şivan jibo kurdî çî kiriye? Ma grubek çêkiriye, ma şagirtan perwerde kirine? Tenê ez û ez, ez tenê. Eger wisan be, wê muzîk çawa pêş bikeve. Ez ji wî natirsim, ez li gel wî jî van tiştan dibêjim. Ev çend sale tenê ew heye”.

EYŞEŞAN WANA ŞOREŞGER BÛN

Qadir dibêje; “Berê Eyşeşan hebû, Meryemxan hebûn, pir kesên bi mûzîka klasîk re mijul dibûn hebûn, **Mihemed Arif, Mihemed Şêxo**, ji Radyoya Êrîvanê jî **Şeroyê Biro**, bilorvan **Xelîlê Evdile û Egîdê Cimo** hebûn, gelo ev çawa derketin? Jiber ku ew ji mûzîka xwe ne dûr bûn” û wiha berdewam dike “Divê tama netewî ji mûzîkên me bê. Niha hinek hene mûzîkên erebî û tirkî di dixin nava ya kurdî, ez vê qet napejirînim”.

Di civakê de gelek tiştên weke ‘binêrin keça filan kes reviya’. Eslîka Qadir vê rewşê wiha dinirxîne; “**Eyşe Şan, Meryemxan, Sûsîka Simo** wana şoreşger bûn.

Jiber ku ew li pêşiya civakê bûn. Lê ev yek jibo Eyşe Şan û Meryemxan ne hêsan bû. Civakê wana qebûl nedikir. Em tu carî wana ji bîr nakin, em hîn stranên wana dibêjin. Lê li stranên niha binêrin. Mirov carek guhdarî dike, cara duwem nikare guhdarî bike”.

ZIMANÊ ME ZIMANÊ ÇIYAYANE

Qadir dibêje; ger derfet hebe wê çanda dengbêjî îro jî pêş bikeve û wiha didomîne: “Besteçêkerek bi navê Aram Xaçeturyan hebû. Newayek bi navê ‘Dansa Şivanê Kurd’ heye. Piştî bi vê di cîhanê de navdar bû. Ez dixwazim vê bêjim: Kesên jêhatî ji me re pêwîstin. Ermenî li ser mûzîka dixebitin, çima em nexebitin. Em gelek êsîrin, naxwazin pêş bikevin. Lê ger derfet hebe her tişt gengaz e”.

Eslîka Qadir herî dawî diçe 7. Mîhrîcana Çand û Huner ya Amedê, stranên dibêje, lê bi dilek nexweş ji wir vediqete. Eslîka vê yekê wiha rave dike; “Amed bajarekî pir pêşketiye, mixabin ji sedê 90’ê wê bi tirkî dipeyîve. Ez bi kurdî dipeyîvim, ew bi tirkî bersiva min didin. Min ji wana re got ‘Hêvî dikim herin, ez bi we re napeyvim. Ez şaş dimînim. Bajarek wiha çawa zimanê xwe ji bîr dike... Min li wir got, şerme, divê em bi zimanê xwe bipeyvin. Zimanê me zimanê çiyayane, dengê kaniyane, zimanê me av û nanê me ye û hebûna me kurdane”.

Bona te Esmer
Tuî stêrka sivê
Hey lê bedewê, delalê were
Hey lê bedewê, delalê were
2
Hey lo bira agir berdane dilê min
Alava wêye, nav vê êlêye
De tu were mira bêje halê min
Alava wêye, nav vê êlêye
Esmera Farê, Esmarê
Gerdena te zer,
Çevê te belek,
Ez heyranim lê
Birîndarê ez
Bona te Esmer
Tuî stêrka sivê
Esmera Farê, Esmarê
Gerdena te zer,
Çevê te belek,

520-ESMERA FARÊ

1
Were, were mira were, emrê min
Hey lê bedewê, delalê were
Were, were kaniya ruhê dilê min
Hey lê bedewê, delalê were
Esmera Farê, Esmarê
Gerdena te zer,
Çevê te belek,
Ez heyranim lê
Birîndarê ez
Bona te Esmer
Tuî stêrka sivê
Esmera Farê, Esmarê
Gerdena te zer,
Çevê te belek,
Ez heyranim lê
Birîndarê ez

Alava wêye, nav vê êlêye
Alava wêye, nav vê êlêye
(gotin û mûzîk Kerem T. Gerdenzerî)

Esmer yeka bejin zirav e,
Çav bi kil e, bisk bi têt e,
Çepil dirêje, porkej e,
Nav qendîl e hê hê...reng esmere.

Gelî gundî cirano dikim herim
Dîtina Esmera delal vê sibengê.
Ne tu cî ye, ne tu war e,
Gundo hê hê... ne çeper e.
Ez û Esmer bisteke li tenîştê hev
Rûniştanî hê hê... car li ber e.
Herçî şûşa orta her du dila,
Her çar çavên bişikêne,
Belkî salê carek afetek hê hê..
Serda were.

Gelî gundî û cirano hûn ê pîrsa
Esmera delal ji min dîkin,
Esmer yeka bejn zirav e,
Çav bi kil e, bisk bi têt e,
Bejn zirav e xaliq,
Rebî heyvax li min hê hê hê.. gerdan
zerê.
Hê hê hê... Esmer horî
Bêkeçika taxa jorîn, x
xwezkek tu bûka mala bavê min
bûya yî,
Ji min re bibûya bermaliya teze,
Ez ji te re bibûma malxê malê,
Hê hê hê ....ez bi gorî.....

kovaro Roja nû 84

Ez heyranim lê
Birîndarê ez
Bona te Esmer
Tuî stêrka sivê

521-ESMER

Esmer heyran xaniyê mala bavê te,
Esmera hê hê hê....
Min ji/di gunda tek e,
Gelî gundî cirano
Esmera min yek bejn zirav e,
Çav bi kilê, bisk bi têt e,
Çepil dirêje, porkej e,
Nav qendîl e hê hê hê... çavbelekê
Ez qurbana vê sibengê,
Xwedê ji festa û şeytanên
Gundê me re qe hilmede reben
Ez im hê hê hê.... qebûl meke.

Çawa nehîştin Esmera delal,
Bistek li kêleka min rûnê,
Bi min re têt mijûl be,
Gundino hê hê hê... em têt qise ke.

Bê Esmerê hê hê hê ...esmer horî.
Keçika taxa jorîn xwezkek tu bûka
mala bavê min bûya yî.
Ji min ra bibûya bermaliya tez e
Ez bi qurban hê hê hê.. ez bi gorî.

Esmer heyran xaniyê malê bavê
Esmer hê hê hê.. min ji gund der e.
Gelî gundî cirano hûn deynê xwe
bidine.

Xortan çava belek xwarê

Şarbar keno şin waruno
Delalê lê lê delalê lê lê
Şarbar keno şin waruno
Xortan çava belek xwarê

Warê şênnya min qerajo
Delalê lê lê delalê lê lê
Warê şênnya min qerajo
Xortan çava belek xwarê

Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Seyidxan Kurij

Ez nizamim tu çi dixwazî
Te ez kirim ta û derzî
Şev û rojan li pey te mirim
Dîsa jî tu nebîyî razî

Tu kafirî nay îmanê
Çi bikim dîsa mam bi tenê
Ji çavê min wek baranê
Ne hêstir xwîn dibare
Avaz: Yilmaz Erşahin -
Helbest: DİYAR

Li ber dilê me hemyane

Ma ez bêm mala te
Bo dîtina çavên te
Hevî dikim bo te me
Sonda min bi navê te

Ez bûka Botanîm
Her dem bi dil û canim
Nabînim bê te kengê bê
Xew min te ez mal weranim

Ez bilbil im bilbil im
Ez bilbila deştê me
Gava ku ez te dibînim

522-ESMERÊ-1

Heralê lê lê Heralê lê lê
Heralê lê lê lê esmerê
Heralê lê lê Heralê lê lê
Xortan çava belek xwarê

Ti esmera tîva barî
Delalê lê lê delalê lê lê
Ti esmera tîva barî
Xortan çava belek xwarê

Wusar yeno waxt waruno
Delalê lê lê delalê lê lê
Wusar yeno waxt waruno

523-ESMERÊ-2

Lê lê rindê lê lê dînê
Ez helandim vê evînê
Gelek bedew u rind min dîn
Ji te xweşiktir tine li dinê

Êdi ezê ji vir herim
Çav û biryan ji kêra kilkî
Esmerê lê yarê çavreşê lê lê yarê

524-ESMER XAN

Were were Esmer xan !
Were were dil û can!
Ezê te birevînim
Bibim Botanê

Were werê dilberê !
Rû sorê dil keserê !
Ji min bawer bike, ez ji bo te me
Li ser soza xwe berê me

Navê te pir ciwanê
Sivikê li ser levanê
Evîna te ez dîn kirim

Ez bernadim bernadim,
Destê çavreşê bernadim
Piştî çavê reş belek
Li darê dinê

Gelêrî

Deng bejê Kurdistanê me
Ez bilbilê bajar im
Li ser dara hêjir im

Rojekê ger te nebînim
Gêj dibim bi çiyay dikevîm

525-ETÊ PORÊ MINÎ REŞ E

Etê porê min î reş e
Tela bi tela gî diweşe
Î ku rinda min nasneke
Ji gundî Heco omero
Keçika Hecî Dewrêş e
Xasî rewe li vê dinê
Xasî rewe li vê dinê
Ca ca zû rawe li vê dinê
Çengê min qerimîn bi gotinê
Çengê min qerimîn bi gotinê

Çareşa min îro bi suketî
Rindê dîsa bi suketî
Li ber mala bavê xwe bi derketî
Rindê bi destê min bigire
Çengê min qerimîn bi gotina.

Çavkanî: Kurt Remzî

526-EV ÇI JÎYAN E

Çû ko dilêm benêfrîne
Geh bi xweşî geh bi xemgîn e
Were em li hev heyran rûnin
Bextê we me min gune ye, çî evîn e
Ma wê emrê me li bê welat oy.. her li binê xweliya çolan
Ev çî jîyan e em tê de ne
Weke pezê bê firotan
Gîha star e li cîhana mirovanê eywax li min
Par bi par hat veqetandin
Li binê dê û tumgelan e
Çavê me li parê kesî nîne
Bes e dayika me ji me re Kurdistan oy...

527 A- EVDELÊ ZEYNIKÊ ÇEND NIMUNE

Evdalê Zeynê

Di wextekî da hebûye Surmeli - paşa, li zozananê jorî hukum dikir. Dengbêjekî wî hebûye, jêra digotin Evdalê Zeynê, şairê dinê, şalûr û bilbilê dîwana Surmeli - paşa. Gava li dîwana rûnişt tu kesî nikarîbû li berê devê xwe veke, kilam bêje. Heft cotê kotana ji terefê paşê li deştê da dişuxulîn ser hesabê Evdalê Zeynê.

Du kurê wî hebûn: yek Temo, yek Silê. Pîreka wî ewilîn çûbû rehmetê. Pîreka wî çûbû, yekî din anîbû, jêra digotin Gulê. Û wê jî herdû kurê xwe nû zewicandibû.

Li dora berava, li qeza Tîgranakêrtê zilam hebûye, jêra digotin şêx Silê. Ew Yezîdî bû, navê pîreka wî Perîşanê bû. Ew jî di olka beravada tu kes nikarîbû kilam li ber wê bigota. Şêx Silê dengbêjekî ji xwe razîbû. Çiqa seh bikra li ku dengbêj heye, diçû şerê wî.

Dibê, carkê baştucarek ji xwera li dinyayê gerîya, ji bo malê xwe bifroşe. Çû berê wî kete qesra Qasimîyê, cîyê Surmeli - paşa. Edetê baştucara ew bû, ku diketine bajarikî, kerwanê xwe, malê xwe teslîmî xulama dikirin, diçûne dîwanê mezin, ji bo xeberê xerîb seh bikin.

Dibê, ewî jî berê xwe da dîwana Surmeli - paşa çû şevbêhêrkê. Edetê Surmeli - paşa ew bû, çawa zilamê xerîb têketa dîwanê, yek bûya, deh bûya, ewî gazî xulamê xwey malê dikir, dîgo: “Xarinê ji mêvanara bînin bila bixun, emê hê bixun, emê piştra bixun” .

Wextê ew baştucar jî rûnişt, Surmeli -paşa dît xerîb e, gazî xulam kir, go:

-Xarinê ji mêvan ra bînin bila bixwin.

Xarin anîn danîn ber mêvana xwarin , mêvan nihêrt ku sifreke zîv, du kefçiyê zêr hatine dîwanê. Gava mêvan çev pê ket, ji xwe re ma halê heyîrî. Di dilê xwe da mijul bû, ji xwera go: “Ez hewqa digirim, min ne dît tiştê ha. Çawa sifra zîv û kefçiyê zêr bê dîwanê. Xuya ye ev paşa gelekî zengîne”. Dibê, nihêrt xwrina paqij, li gorî qedrê sifre hate ser sifre. Surmeli - paşa gazî kir, go:

-Gazî Evdal kin, bila bê em şîvê bixwin. Edetê wî paşayî ew bû, ku heya Evdal ne hazir bûya, dengbêjê wî, ewî devê xwe nedida xarwinê.

Dibê, gazî Evdal kirin, hat bi paşê ra rûnişt, dest pê kirin xwarina xwe xwarin. Ewî baştucar jî hesab kir, go: “Ev zilam an birê wî ye, an wezîrê wî ye”.

Dibê, wextê xwrina xwe xilas kirin, Evdal destê xwe xiste guhê xwe û kilam got. Ewî jî, adetê wî ew bû, gava ku digo, dev jê bernedida, heya ku paşa bigota “bese” an jî razana.

Dibê, gava ku got usa xweş kir, ew baştucar lê ma heyirî. Di dilê xwe da got: “Xwezî ev dengbêj bi mi ra bigerîya, ewî mehê çiqra mehaş bixwesta, minê bidayê wî”. Got, heya paşa raza. Dîwan bela bû, baştucar jî rabû berê xwe da ba kerwanê xwe. Bes mihbeta kilamê Evdal ma dilê wî da. Serê sibehê kerwanê xwe bar kir ji qesra Qasimîyê çû heya qeza Tîgranakêrtê.

Ew jî li pêşîya kerwanê xwe, li ser hespê xwe, suware, di kêleka gundekî re dimeşe diçin. Nihêrt, ku zilamek li ser benderê qêrîna wî ye kilama dibêje, ji xwe ra kilam dibêje. Wextê ev baştucar dengê wî bihîst, Evdalê Zeynê kete bîra wî. Xwera hêdî go: “Xwelî li serê xwe kirî, bi kilamê xwe va”. Ew dengbêj dengê wî bihîst. Gazî kir. go:

-Suwaro, te çi go?

Suwar gotê: -Min tiştêk ne got.

Dengbêj gazî kir, dîsa go: - xwedê ji te razî, tê bêjî binêrim te çi got.

Suwar lê vegeerîya go: Ne maqûle tu kilam dibêjî. Go, kilam helale ji Evdalê Zeynê ra, şairê dinyê, şalûr û bilbilê dîwana Surmeli paşa, heft cotê kotana jî boy dengê wî li ser hesabê di deştê da dişuxule ji terefê paşa. Heya ew ne hazirbe Surmeli paşa devê xwe nade xwerinê. Xwerina wî û paşê li ser sifra zîv b kefçîyê zêr e. Helal e kilam ji wîra. Go, ê weke te, çiqra vira bêjî, kî haş (hay ji) te heye ?

Ku ewî usa got, degnbêj qehirî, got:

-Tu min nas dikî ez kîme ?

Baştucar go: Tu kî bi jî, ne maqûle tu bêjî. Ê çû gihîşte kerwanê xwe.

Dengbêj dev ji bendera xwe berda, berê xwe da çû malê. Gazî pîreka xwe kir, go:

-Perîşanê, nanê min hazir ke.

Gava wisa go, Perîşanê fehim kir ku hisa dengbêjekî kirîye. Gotê go:

-Şêx Silê eybe, qey tu nahêlî di mala xweda jî ji xwera stiranê bête.

Şêx Silê go: Min ahd kirîye, ku dengbêj ku hebe, ezê herme şerê wî .

Dibê, nanê wî tûrik dagirt, şêx Silê çû.

Dibê, ew qesra Qasimîyê nas nake, bes nihêrt kerwan ji wî welatê jorî va hat û wisa got, ew jî kete ser rê û meşîya.

Dibê, di rêda diçe û kilam dibêje, li dîwana dibe mêvan, kilam dibêje. Dipirse û diçe qesra Qasimîyê va.

Misêfa bi kilam weke kewê ku ji leq kewa va here.

Dibê, hege mehek, hege çîqa, ku çû qesra Qasimîyê, ebeke erebî, li şêx Silê ye, weke şuxulê feqîra, mala paşê pirsî, wî birne mala paşê, li dîwanê rûnişt, li zilama nehêrt, got: “belkî li gotinê baştucar ez nepirsim û Evdal nas bikim”. Kir nekir, nas nekir.

Bû êvar. Dibê Surmeli paşa bala xwe dayê zilamikî xerîb heye, dîsa gazî xulamê xwe kir go:

-Şîvê ji mêvan ra bîne.

Dibê, teyifîkek (sênîkek) savara bê goşt anîn danîne ber şêx Silê. Şêx Silê şîva xwe xwar û nihêrt sifra zîv û du kewçîyê zêr anîn dîwanê.

Şêx Silê qehirî, got: “diqewime xeberê baştucar rast derê”.

Dibê xwarin hate ser sifrê, goştê qaz û qulinga, şuxulê nêçîrê goştê qelandî.

Surmeli - paşa gazî xulam kir, go:

-Gazî Evdal kin bila bê em şîvê bixun.

şêx Silê îca kêfa wî hat.

Dibê, Evdal hat weke cara, li ber paşê rûnişt şîv bixun. Ew şîva xwe dixun, şêx Silê di dilê xwe da got: “Wey , wey, ez şêx Silê şaîrê tapa (dora) berava li dîwana Surmeli - paşa, ez xwarina bê goşt bixum û dengbêjê wî li ber çevê min goştê qelandî bixwe? Ez ku îşev bihêlim ew timî ji wê - şîvê bibîne, hesabke ewî bera min da, serê sibê rabim herme mal”.

Dibê, şêx Silê enîşka xwe da erdê û ji kerba xwera kilamik avêtê.

Şêx Silê dibê: Evdal, li me daye sura sibê,

bayê çîya,

Daye qesir û qonaxê Surmeli - paşa hejandîye dar û devîya.

Li min ahdbe, ez îşev nahêlim tu bi rehetî bixuyî goştê qulinga, qaz û qumrîya.

şaîr tuyî lo, mêvan ezim.

Evdal lê dagerîya go: Li me daye sura sibê,

bayê vî çîyayî

xuyaye te dinya ne dîtîye, li nava alemê li

inyayê ne gerîyaye

Qey te navê û dengê min seh nekirîye (nebihîstîye), ji mi ra dibêjin.

Evdalê Zeynikê şaîrê dinê, şalûr û

bilbilê dîwana Surmeli - paşa.
ecêba mezin ewe ku te çawa şeva îşev te li
ber min sitraye.
şair ez im, mêvan tu yî, lo.
şêx Silê dibê: Ez heme şêx Silê şairê tapa
Barava.

Ji tapa Barava heya qesra Qasimîyê cîkî nemaye
lê negeryame, ne mame, ne sitrame,
Min nav û dengê te seh kirîye, ez kilê çevê
Perîşan xanimê me.
şeva îşev li serê te belame.
şair tu yî, mêvan ez im, lo.

Evdal dibê: şêx Silê, qesra Surmeli -
Paşa bi şibake.
Lê dixê bayê xerbî, ji qesir û qonaxê Surmeli -
paşa betal nake.

Lê min ahdbê, ez mêze dikim ,heya heft şeva û heft roja kesek min û şêx Silê ji
dîwana Surmeli - paşa ji bûyî kilamê, ji ber hev
ranake. şair ez im, mêvan tu yî lo.

Şêx Silê dibê: Evdal, qesra Surmeli -paşa bi mermer e.
Tu bala xwe bidê kurk û ebeyê nava min lê Surmeli - paşa li ser milê surmê zere.
Mi jî ahde heta heft şev û heft roja, ez jî mêze dikim, hege ez revîyam, tu
Perîşanê
bine,
hege tu nerevîya, ezê Gulê bibim ji xwera,
şair tuyî.

Evdal dibê: şêx Silê, qesra Surmeli - paşa
bi dar û textê tere.
Tu bala xwe bidê, kurk û ebeyê nava milê Surmeli - paşa li ser mila surmê zêre,
Mi jî ahde heta heft şev, heft roja ji min û şêx Silê kî bireve,
Bila li dîwana Surmeli - paşa serê wî tê here.
şair ez im, mêvan tuyî, lo.

Dibê, heya sê şev, sê roja li ber hev wisa dibêjin, hingî xweş dikin, alem ji
dîwanê kesek naçe mal. Refê qulinga ji berîyê - tên diçine zozana, û li dengê
wan seh dikin, li hindama dîwanê, wan guhdarî dikin û diçin - tên. Piştî sê şev û
sê roja hîngî Evdal qahirî, hêrs bû, dengê xwe bi serve bilind kir. Ji qêrîna dengê
wî, êşê avîte serê wî, ji êşa serê wî bêtirê ava reş avîte ser çavê wî.

Şêx Silê bi dengê wî pê derxist, ku çevê wî xirab bûn.

Şêx Silê dibê: Evdal, qesra Surmeli - paşa

bi mermerê reşe.

Li zozanê jorî şalûr dixwîne, dengê bilbil

çiqa xweşe.

Bala xwe bidê, kurk û ebayê nava milê Surmeli

- paşa tamam nexşe.

Bala min lê ye vê sibê, dengê te xeyîrî, an nava

te qetya, an avîte ser çevê te ava reş.

Şaîr tu yî, mêvan ez im, lo.

Evdal dibê: şêx Silê, qesir û qunaxê Surmeli -

paşa sipî ye,

Kurk û ebayê nava milê Surmeli - paşa bi

zîvê çaçanî nexşandî ye.

Li zozanê jorî şalûr sekinî, bilbilê Kurdistanê

bi sê denga lê xwendî ye.

Heyfa min nayê li tu heyfa, heyfa min tê li şêx Silê, şaîrê tapa Barava, wesyetê xwe li malê nekirî ye.

Bala min lêye, çevê te li revê ye.

Li gor qirarê ku me daye, li Surmeli - paşa,

ezê serê şêx Silê jêkim bi vî şûrî ye.

şaîr ez im, mêvan tu yî, lo.

Dibê, ku Evdal wisa go, Şêx Silê bawer kir, ku bira çevê wî xirab bû ye, tirsîya go, belkî paşa ji boyî çevê dengbêjê xwe serê min jêke. Rabû xwe avîte pişt paşê, kete bextê wî, Evdal rabû ser xwe, ku serê wî jêke. Paşê nehişt, gotê bextê min nikarî xerab bikî.

Evdal gote paşê, qewlê min wî eve, heft roj heft şeva kî bireve serê wî gere bê jêkirinê.

Paşê nihêrt Evdal nasekine, gote xulamekî, go: -Milê şêx Silê bigrin ji dîwanê derxin, bila here mal, bo Evdal serê wî jêneke, bextê min xirab neke.

Dibê, xulam milê şêx Silê girtin, ji dîwanê derxistin. Evdal ji xwe ra rûnişt û dengê kilama hew hat, quling kişîyan, berê xwedane zozana. Li hev qelibîn, perê yekî kete nav bajar, cahila rahiştin, pê leyîstin.

Evdal fikirî ji xwera çiqa ma, êşa çevê wî zêdekir, go: “Ez rabim herme mal, qe na, hê ez ber xwe dibînim”. Xatir ji dîwanê xwest û berê xwe da malê. Di nava

bajêr liqayî quling bû, ku zaro pê dileyîzin. Derxist pênc kurûş da zaroka, go: "Ezê vî heywanî bibme mal".

Dibê, Evdal quling bir çûye malê, gazî kurê xweyî mezin kir, got:

Temo, lawo, vî heywanî bibe nava bajêr, li ba yekî hosta, baskê wî bide girêdan û here ba zêrkera qefesekê ji şîşê zêr jêre çêke, têke qefesê bîne dayne kêleka bavê xwe.

Kurê wî xebera wî neşkand, bir perê quling da girêdan, bir ba zêrker, qefes jî ji şîşê zêr çêkir, xiste qefesê, anî danî kêleka bavê xwe.

Dibê, Evdal ku kete sîya xênî, beysûsê çevê wî neman. Birçî bû, gazî pîyreka xweye Gulê kir, go:

-Gulê, xwarinê ji mira bîne, ez birçîme.

Gulê jî weke carna sifre anî, danî ber, kefçîyê wî hazir kir û li qarşî wî jî rûnişt.

Evdal ber xwe nabîne, dengê sifrê fîraxa hatî, bes nabîne çî heye, çî tune.

Nexwest pîreka wî jî zanibe çevê wî kor bûye. Gazî kir go:

-Gulê me fem kir te xwarin anî te çira kefçî nanî, qe na ezê bi lepa bixum.

Gava wisa go, Gulê li çevê wî nehirî, femkir, wekî çevê wî xirab bûye, go:

-Evdal, xwedê xêrke, çî hewalê çevê teye? Gulê gotê, min sifre kevçî, xwarin tev anîye.

Evdal qehirî, sifre berda û despê kir kilam got.

Evdal dibê: Gulê mal xerabê, li me male sura

sibê, bayê vê nîsanê,

Qulunga ji berîyê berê xwe didan diçûne

zozana,

Perê qulunga şikestin ji firê, ji çûn û hatinê,

ji çengdanê.

Çevê min kor bûn ji zêrînê, ji berberîya

şêx Silê, ji sitranê.

Gulê de rabe, mi bi xulamê bejn û bala te esmerê,

Rêşîyê şerê berde ser kapî kemberê,

Berde çevê min evdalî xwedê nuqtek ava

Bîngol û kewsarê

Gulê merûmê çevê min pir dêşe, belkî qaskî

bîna min derê. Gulê hey canim, hey canê.

Evdal dibê: -merûmê, tu rabe lez ke

bilezîne,

Qefesa quling li ber min dayîne,
Ezê qasek li ser xwe û qulingê xwe bêjim,
kela dilê xwe birêjnim.

Gulê radihêje qefesê, li ber Evdal datîne,
Evdal destê xwe davêje qefesa zêrîn,
Dibê, qulingo, qulingê deşta vê Rewanê
Te ji berîtê berê xwe dida, diçûyî zozana,
Çima sekinî li qesir û qunaxê Surmeli -
paşa,
Li dengê qêrîna şêx Silê, Evdalê Zeynê,
bilbilê Kurdistanê
Perê te şikestin ji firê, ji çengdanê,
Çevê min kor bûn ji qêrînê, ji sitranê,
Perê te şikestin, tu mayî ji refê hevala,
Çevê min korbûn, ji îro pêva mame ji
dîwanê, Gulê hey canim, hey canim.

Evdal dibê: Gulê, merûmê, qulingê baharê
tên û diqûjin,
Li ser qesir û qunaxê Surmeli - paşa diçin
tên û datînin,
Gava tê meha nîsanê, heçî kor nizanin,
nabînin,
Meha biharê bi qêrînê qulinga pê dihesînin,
Gulê merûmê, ez wextekê Evdalê Zeynê bûm,
şairê dinê bûm,
şarlûr û bilbilê oda Surmeli - paşa, oda amê bûm,
Li destê min hebû gopalekî zêrîne, suwarê
hespê bûm,
Ez ana kor bûme, bi halê nehal rûniştîme li
malê me,
Gul hey canê, hey canim

.
Evdal dibê:-Gulê mehrûmê,
ava Mûradê tê leme - leme,
Evdal sekinî, Gulê kêleka xwe daye ceme,
Dibê:-derabe, here deyn li Temo, li Silê ke,
Bila qefesa quling xwe ra hilînin,
Dayîka xwe ye Gulê hilînin,
Herdû bûkê salê bihêlin li mal,
Çeplê bavê xwe bigrin, bavêjin ser doxtorê
ecem,

Gulê radibe deyn li Temo, li Silê dike,
Dayîka xwe Gulê hiltînin,
Çeplê bavê xwe digrin, dimeşin li rîya
doxorê,
Heya dighînin doxorê ecem, çar salê wan
diqedîya.

Doxor dibe: Evdal rebeno,
Çevê te dêşe îro çare,
Doxor dibê Temo, Silê,
Çevê bavê we pir dêşe, qeweta min nagîjê,
Rabin çeplê bavê xwe bigrin, bavêjne ser
doxorê Bulgare,
Dibê Temo, Silê bavê xwe hilanîn,
Berê xwe dane ser doxorê Bulgare,
Toxorê Bulgar dibê: Evdal,
Û mîla di çevê Evdal da dixê xare
Doxor dibê: Evdal, çevê te dêşe îro
çende ?
Dibê îro teqrîben şeşe,
Doxor dibê: Temo, Silê,
Qeweta min naghîjê
Rabin çeplê bavê xwe bigrin, bavêjin ser
doxorê Hebeşe.

Temo, Silê çeplê bavê xwe girtin,
Dimeşin rîya doxorê Bilalê Hebeşe.
Doxorê Bilalê , dibê Evdal, çevê te dêşe
îro çende ?
Evdal go, tamam bû şeşe.
Doxor dibê qeweta min naghîjê,
Çevê te ne koranîye, ava reşe.

Gava doxor wisa dibêje,
Evdal dibê Temo lao, wey kalîyê, weyî korîyê,
Gulê rebenê mirin xweştire ji koranîyê,
Temo lao, koranî ne tu çeke,
Xwedê bi serê min kirîye,
Bira serê tu kurî bava neke.

Evdal dibê, Temo lao,
Li me hatin qulingê vê berîyê
danîne li binê, li ser kanîyê,

Çevê min ava reşe ne koranîye,
Derd û dermanê çevê min tune,
Temo lao, rabe çepîlê bavê xwe bigre,
Bavêje ser ziyareta Bexdayê, şêx
Evdulqadirê Geylanîye.

Temo, Silê çepîlê bavê xwe digrin,
Davêjin ziyareta şêx Evdulqadirê Geylanîye.
Evdalê reben ziyaret tewaf kir
Tiştêk bi çeva ne dîye,
Bi sê denga li Silê, Temo kir gazîye,
Dibê: Çepîlê bavê xwe bigrin,
Bavêjine Meke û Medîne ser tirba
pêxember jêra dibêjine Walîye.

Evdal dibê:Temo lao, mi ziyaret tewaf
kir, mi tiştêk bi çeva nedîye,
Hûnê rabin çepîlê bavê xwe bigrin, bavêjin
Qudsê, Xelîl,
Dergê mexsed û mirad, cîyê <sayê Huranîye.
Tem, Silê çepîlê bavê xwe digrin
Davêjin cîyê <sayê Huranî ye,
Wêga êşa çevê Evdal danî,
Ji xwera çûye.
Gulum canim, hey can.

Dibê gava di xwera çû, milekyet bi emrê xwedê peya bû ber serê wî û jêra got,
go:

-Evdal, xwedê mi di hewera te şand wê çevê te sax nebe. Çevê te bi kilama
korbûye, wê bi kilama jî sax bibe. Dev ji kilama xwe bernede, xwe ber nede,
hertim bêje. Tê bêjî kingê qîjîna perê quling hate te, hingê çevê te ê sax bibe.

Dibê, ku milyaket wisa gotê û ji berê hinda bû.

Evdal ji xew vejiniqî, kêfa wî hat, gazî kurê xweyî Temo kir, go:

Lao, ez birçî bûme, here nan ji mera bîne.

Temo go: Ka pere herim nan bînim.

Evdal destê xwe li bêrîka xwe da, qurûşê perê bi xwera ne dît. Dilê wî bi halê wî
şewitî, dev ji xwerinê berda, go:

-Lao, heqa malê me tev bonûş bû, çû. Rabe, çepîlê min bigre, berê min bide mal.
Dermanê çevê min ser doxtora nema. Bi parsê me bighîne malê, em bimrin bela
li mala xwe bimrin, tiştê mayî ma qefesa qulingî zêrîn. Ez ji birçîna bimrim
qefesa quling xirab nakim.

-Dibê, hev girtin berê xwe didine malê. Heya saleke dîghejine malê.

Evdal dibêje Temo, Silê dibê:

-Lao mi ra eciz bûn, herne odê xwe, rehet razên, heya sibê jî xwedê mezine.

Evdal dibê: Qulîngo, dilê min dilek dîne,
Haqa em gerîyan li diyayê, derd û dermanê
min û te tu nîne,
Em gihîştine mal, çevê min korin, perê te
şikestine.
Ku wisa go, Gulê qehirî, gazî Evdal kir.

Gulê dibê: Evdal bese bike vê qêrîn û sazê,
Temo, Silê zavê salêne, xwe li wan
neşerindine, bila qaskê razên.

Evdal dibê: Gulê, wey kalîyê, wey korîye,
Li halê min û li vê feqirîyê,
Koranî ne tu çeke,
Bila xwedê bi serê kurê bava neke,
Wextekê ez Evdalê Zeynê bûm, şairê
dinyê bûm,
Ez gava kor bûme, feqîr bûme, ketime der û dertûlê
alemê, ber ten û niçê jinêye,
Gulê merdimê li ber hilma min here,
Sibê heya êvarê mêr li wana bi gur û gefin,
varê gava zendê xwe dixne bin balgîyê jinê,
Dûrî hazirê sekinî, derewa dîkin, şêrê
Elî bin bi wana nikarin.

Ku wisa dibêje Gulê dev jê berdide.
Evdal destê xwe davêje qefesa zêrîne,
Dibê: Qulîngo, tu serê xwe derxe jî
qefesa zêrîne,
Tu heywanî, bê zar û zimanî.
Bi sê denga li rebê alemê biqêrîne
Belkî xwedê dengê te sehke,
Milyaketê xwe li hewara min û te bişîne.

Evdal dibê: Qulîngo, tu rabe lezke, bile
zîne,
Were li ber çoka min bisekine,

Pirtikek ji peryê xwe bike,
Defterek ji mi ra bîne,
ezê û qulingê xwe emê îşev pêva,
Roj û sal û zemana bihesibînin.

Kanî kengî heft salê me biqedin,
Rebê alemê milyaketê xwe ji mera bişîne,
wê gavê ê çevê min vebin,
Peryê te sax bin li qefesa zêrîne,
Gava peryê te sax bin, çevê min vebin,
Serê sibê ez rabim,
ezê te berdim bigîje refê hevala ,
Berê xwe bide zozanê jorîne,
Hege bextê te tamam be,
Li zozanê jorîn, li hindava dîwanê kurî
bava, oda camêra,
Wê li bîra xwe bîne.
Gulim, canê, hey canê.

Dibê, heya wisa go, qîjîna peryê quling hatê, xwena wî kete bîra wî, gazî Gulê kir. Dibê, bala xwe dayê şefeqê lêda, şivana pes ji hewşê rakir. Dibê, ewî berxa reş li ber mîhya reş naskir. Dibê kêfa wî hat, gazî Gulê kir.

Evadl dibê: Gulê, merûmê, dilê min dibêye,
Qulingê min peryê xwe li hevda li qefesê ye,
Bi çil û çar miqama ji min û Gulêra dibê ye,
Tu rabe, bala xwe bidê, li me daye şeveqa
sibê ye,
şivana pez rakiîye ji gerê ye,
Çevê te ronî be, çevê min sax bûn.

Minê berxa reş fesilandîye li ber mîyê ye.
Gulê, merûmê, tu rabe here dey lêke
li Temo, li Silê ye.

Bêje, lao, mirin ku heye emrê xwedê ye,
Bila rehmel li ruhê bavê we be,
Bila rabin herne nava tirba,
Bikin kar û barê tirbê û kolanê ye.

Gava wisa bi kêf gazî dike, Gulê vedigere, kêfa wê gelekî tê.
Dibê: Evdal, xwedê xêr ke, wa çevê te sax bûn, çima herim wisa bêjim?

Evdal dibê: tu ku herî bêjî çevê bavê we sax bû, herdû jî betilandîne, seh bikin, eşq li wan xe, wê ji kêfa dîn bin. îca herî bêjî bavê we mir wê bèn bibînin.

Dibê, Gulê berê xwe da odê zarê xwe, qêmîş nekir dey li wanke. Lingê herduka hejand, serê xwe hildan. Temo, Silê gotin: Dayê, Gulê xêre ? Gulê go: Rehmel li ruhê bavê we be, bila hûne sax bin. Mirin emrê xwedê ye. Bavê we çû. Ji mi ra gotîye, bila herne nava tirba, tirbekê bikolin. Mi veşêrin, bèn alema xwe rastkin.

Dibê, ku wisa go, herdû li xwe dan girîyan, hatin bi ser bavê xweva, nehirtin wan û quling bi hev şa dibin. Dibê, tavê avît şêrîn bû, qulingê xwe berda, çû gihîşte refê hevala, ew jî hazir sax, gihîşte miradê xwe.

Ji tîpê kirilî”pîrtûka Hewarî”
hatîye vergerandin.

Salihê Omerî

527-LO MIRO

Evdal Begê bi sê denga kire gazî,
Go Surmeli Memed Paşa bavo,
Wê hal û hewalê me çawa be ?
Li kêleka me ya rastê eskerê Romê ye
Li pêşya me eskerê Hecî Ûsiv Paşayê Sîpikî,
Sofi Paşayê Hesenî, Temoyê Cibirî ye,
Li xana Çerkeza, bi me ra hûre-hûr e, gaze-gaz e,
Surmeli Memed Paşa digo Evla Beg, lawo, tu bajo

Ez bavê te me, kilê çevê Eyşan Xanimê me
Ez xudanê şanzde agirê me, lawo tu bajo !
Bavê teyê şev -xûnê li Ereb xe,
Li warê Husên Begê ra lêxe
Di Sînega Êzdiya û Çemçê ra derbas be

Bi sibê ra konaxa bavê te Pîrkend e...

Gulê

Gulê go: Evdal marimo, çevê min reşin, reş belane,
Minê rojê heft cara bi kilê Sibhanyê ew kil dane,
Gele dengbêjê nola Evdalê Zeynikê

Seva çevê mine belek jinê xwe berdane.

Yan

Evdêl go: Gulê merûmê, ez ji teyra teyrê mêjim,
Ezê derdê Gula Xamûrê hinê kerim, hinê gêjim,
Heçî cîyê Gula Xamûrê lê, ez navêjim, ez dengbêjim...

Gulê

Gulê rabe,
Îro ez û tu herine Xamûrê vê dewatê,

Gula min yeke ênî gewr e, meş werdek e,
bisk bi têl e, qube qaz e,
Sergovendî çevê min dî, dilêm ketê,
Ezê ji dê-bavê bixwezim, eger dan xwe dan,
Eger nedan, ji derdê dila ez û Gula bav fille
Bibin xûşk û birê ye hev hetanî axiretê.
Gulê canê, Gulê canê, şemamoka min heyranê,
Dev sedefê, koka dirana mircanê,
Sîng dikana incîyanê...

Xozan

Êlê dayê Xozan e, xweş Xozane,
De bira Xwedê xirav bike deşta Mûşê, alîk berfe, yek zozane,
Ezê ketime qalê û selefê siyara, Qeymezê Êzdî, sîyarê Senemê
Ne navdane...
Êlê dayê delîlê. Xozandaxê van firîka,
Ezê çi bikim qolê zêra, gurzê ber cênîka,
Şevê naxewim, germa rojê,
Evarê naxewim derd û kulê van wawîka...

Ay dil

Xudê xirab bike dilê bê dil,
Mînanî gakî bê weris û bê cil,
Mînanî kirasekî qolî bê mil,
Mînanî xasbaxçêkî bê gul,
Mînanî dara bê şalûl û bilbil.
Bira dilê merya bi dil be,

Bira tûrê parsê li mil be,
Bira tijî garis û gil-gil be,

Bira tûrê parsê qul be.
Bira pars ne li vir be,
Li nav welatê gawir be
Bira ser-raxa mêriv gûnî be,
Bira bin –raxa mêriv postê ji be,
Ber-serya meriv kevir be,
Xurê mêriv karî nanê gilgil be...

Temo lawo

Temo lawo, derdê min besî mi nîne,
Nizanim îro te li min xêr e,
Lawo îro girrek bi lingê mi ketye
Hetanî te pa serê mi dihêre,
Hey lo lawo mizgînya mi li te be,
Min berhemek usa li dinyayê hîştîye,
Heta roja qiyametê li erdê bimîne,
Ew tucar xirab nabe, mîna zêre...
Lawo tirsî mi tune ji mirinê, ezê bimirim,
Piştî min ra tu were her kes rabe
Dewa dengbêjyê, şairyê bike,
Wê bêjin xelk li gotin û miqama napirse,
Herkesê meydanê bide hespê xwe
Û li hesabê xwe binhêre...

Qulingo

Hey qulingo, mal xirabo te çî ser min da qire-qire,
Per û baskê te şikestîne, çevê min tunîne,
Emê dueakê bikin ji Xwedê ye,
Çevê min dermanke, baskê te bicebirîne.
Teleso, çevê min korin, baskê te şikestîne,
Ezê bişînim bira Loqman bêyo,
Çevê min silametke, baskê Qulingê min bicebirîne.
Qulingo, malxiravo, çevê min korin, perê te şikestîne,
Emê destê hev bigrin xwe bavên ber derê hekîme,
Belkê çevê min sax bike, baskê te bicêribîne.

Qulingo

Evdal dibê qolingo bihar e bi ser me da Me qîrîne dibê per û baskê qolingê min şikestîne Çavê Evdalê Zeynikê kore rê nabîne kesek Xwedan xêr tune bi destê Evdalê Zeynikê Bigere bavê ser ocaxa Şêx Badîne belkî dûakê bixwaze ji xaliqê alemê rebê jorîn Xwedê çavê Evdalê zeynê saxke, per û baskê qolingê min bicebrîne li min wayê li min wayê Temo lawo felek xayîne bi bavê tera cibikim nayê rayê Temo lawo bihare dilê bavê te ha bi naze. Bavê te korbûye, li pey koç û kerîya digere gaz bi gaze. Kesekê xêrxwazê xêra tune bi destê Evdalê Zeynê bigre bavê li ser ziyareta Hacî Elî, Şêx Şeref sehîdê Mixakomê li ber derê Şêx Mîaze. Li min wayê li min wayê way Ax limin wayê limin wayê Temo lawo felek xayîne bi bavê tera cibikim nayê rayê Temo lawo birek qîz û bukê cemaldîna cêrê wan li milan bu mesîya bun kanîyê. Bûkekê esilpîs di navda hebû dikenîya digo eva kalê korê peritî kîye Keçikek esilzade di nav da hebû go qîzê Tu korbibî tu nasnakî, eva Evdalê Zeynê bavê Temo siwarê gogerçîne Dengbejê Surmeli Mehmet Paşa lawo korbûye ketiye feqîrîyê. Kesekî xêr xwezî xwedanî xêra tune bi destê Evdalê Zeynê bigre bavê li ser rêka vê kanîyê. Li min wayê li min wayê ax limin wayê limin wayê. Temo lawo felek xayîne bi bavê tera çibikim nayê rayê

BILBILÊ WELATÊ SERHEDÊ: EVDALÊ ZEYNIKÊ

Beşeke zargotina gelê Kurd ya here mezin, bingehîn û hizkirî dengbêjya gelêrîye. Dengbêjî jiyana gel va girêdaye û bawarkî wek hewa, nan û avê her dema jêra pêwîst e. Ne şînê kurda bê kilam dibin, ne jî şayî... Dema tenêbûnê kilam kurd ra heval e. Civaka kurdî bê kilam û dîlan nameş e... Dema evîntyê, dilxweşyê hogirê herî dilsoz kilam e, dema bêgumanyê kilam guman e... Dayîk bi kilaman zaroka xwe şa dibin, bi kilaman dergûşa radizînin... Bi kilaman bûka siyar dikin, bi kilaman mêrxwesên xwe dişînine ber şêr, heta bi kilaman mirîyên xwe verêdikin... Şivan bi kilam û bilûrê kerê xwe diçêrînin, cotkar bi kilaman xeta cotê xwe li ser axê dikşînin. Kilam xerîb ra dilbînî ne, ew bi kilaman agirê hisreta dilê xwe ker dike... Kurd bi kilaman laqirdya dikin, bi kilama dikenin, bi kilama digrîn... Tu tişt hesîn, hêz û agirê welatparêzyê, miletparêzyê, heqyê û remê di nav evdên Kurd da ewqas zû gur nakin çiqas kilam.

Destanê me bi kilamî têne gotin, ebûbeta dînî, heta due' a-dirozge ji bi sitiranin. Dîroka kurdaye hezarsalan, şabûn û kaser, axîn, derd û kulê gel di nav dengbêjya gelêrî da hatine xweyîkirin. Bi sitieanan zimanê me şîmşat û şîrin, xweş û bedew bûye.

Dengbêjya Kurdî ya gelêrî jî pircûre, pirewaz û pirrengê. Ew kilamên dîrokî ne, yên mêranyê, şerra, yên dila-evîntyê, govendê, xerîbyê, şînê, xebatê, lorîna

zarokan, yêñ keçika û hivd. Her yek nexş û ewazek e, reng û rewşek e, bedewîk û xemlek e, qeydekî şîrinî xezayî ye...

Kilamên her heremeke Kurdistanê ji alyê ewazê xwe, teqil û şêweyê xwe, mîna surušta wan hereman ji hev cuda dibin. Carna tebyetmendî usan kûrin ku kilamên heremekê, dengbêjên herema din nikarin rind cî bînin û bistirên...

Ruhsivîk û efrandare gelê Kurd. Dengbêjya Kurda ya gelêrî wek kanîyên avzelale gur, timê bi merdane ji gund û şên, ji çiya û banyê Kurdistanê kişyane. Bi dewranan çemên wek Ferat û Diclên ji ber wan herikîne...Lê bi heyf gerekê bê gotin ew xizna mezin nehatye topkirin, îmbarkirin, xweyîkirin. Ji durr û cewahirên xizna dengbêjyê pir hindik tişt, ji nav dijwerî, şer, qir û bir, fermanên dewranan, koçberyê, rev û bezê da xilaz bûne û gihîştine me.

Zeyîfbûna xwendin-nivîsarê bi zimanê dê, gelê Kurd nikaribye xizna zargotona xwe xweyî derkevê. Ew bûye sebeb ku gelek kilamên dengbêjan nehatine nivîsin û ji undabûnê xilaz nebûne. Edî em nabêjin dengbêj bi xwe jî nexwendî bûne, kilamên xwe destnivîsar pey xwe nehîştine. Roja îroyîn jî bi sebebên cûrbicûr (bindestî, qedexa li ser zimên, kûltûra û navê netewiyê, halê sîyasî, aborî, zanestî û astengyên din) payê Kurdistanê yêñ pirê da dengbêjya gelêrî halê bêxweyîtyê û bêmacalyê da dimîne...

Vê demê jî ji alyê dagerkiran va bi zorê meşandina sîyasya asîmlasyonê, cî û warê kurda da bi temamî bi zimanên xwe kêranîna mecalên ragîhandinê û perwerdê, ne ku tenê rê li ber pêşdaçûyîna zargotina kurdî û dengbêjya gelêrî girtin e, lê usa jî halekî usa çêkirine, ku ew xizna gelê kurd ya ruhî bi kokê va bê ji bîrkin...

Di werê undabûn û jibîrkirina folkilora kurdî da rola wan „dengbêj“ û „zaneyên“ Kurd jî kêr nîne, kîjan sitiran, reqas û nimûnên folkilora Kurdî weldigerînin zimanên dagerkiran û dikin hebûna wan .

Di vî werî da ji nav gel (hîmlî Kurdistana Bakûr) topkirin, hazirkirin û weşandina nimûnên zargotinê (çawa bi pirtûk usan jî bi kasêtan) karne welatparêzyêye pir bi pîroz in.

***

Di warê ê'frandun û xweyîkirina nimûnên zargotina gelêrî, xazma dengbêjyê da ked û emekê çawa temamya gel usan ji şexsyetên bi şûret hebûye. Gel dil û ruhê xwe, hebandin û bawarya xwe, hest û hizkirna xwe, hisret, xewn û xiyalê xwe kirine nav dengbêjyê. Helbet, berhemên zargotinê hîmlî ji alyê helbestvanên gelêrî, aşiq, dengbêjên bi nav û deng da hatine sêwirandin, gel jî bi hizkirin ew xweyî kirine. Bi dewranan dengbêj hatine çûne, xizna dengbêjya gelêrî dewlemend kirine, hinek kilamên wan, bi devkî bîra gel da mane, lê hinek jî tev

navê efrandarên xwe hatine ji bîrkin. Navên wan dengbêjan, efrandarên wan dur-cewahirên jî ewleda ra nemane.

Rastîk heye gel tiştên xweyî baş, yê bi qîmet ne zû bîr dike, ne jî unda. Usan jî kilam in. Ji kilaman kîjan xweş û şîrin bûne, nêzîkî ruhê gel bûne, gel ra jîtine, mane. Lê kê ew efrandine? Xweyî çûye efrandina wî bûye malê gel û maye.

Dema meriv ji zanyarya îroyîn dîroka dengbêjya gelê kurd dinhêre, li nava tarya şevê ya dewrana da mîna siteyrkeke geş navê Evdalê Zeynikê tê xanê...

Şopa Evdalê Zeynikê li nav dengbêjya gelê Kurd da ewqas kûr û rengîne, berhemê wî ewqas xweş û nêzîkî ruhê evdan e, ku nav û jîyana wî, dengbêjî û efrandarya wî li nava gel da bûne çîrok û efsana. Cîyê kêfxweşyê ye, ku van salê dewyê nivîskar, lêkolînan û dengbêjên me berê guhdarya xwe dane vî dengbêjê nemir û dicêribînin nav, emek û berhemên wi ji undabûn û bîrkinê xilazkin. Lê bi rastî hê lêkolîneke zanyarî ya rêk û pêk li ser vî şexsyetê kurdî mezin nehatye kirin.

Hê ji arotyê da navê Evdalê Zeynikê wak çirakê pir şemal ketye dilê min. Oda me hebû. Kalên gund, çîrokbêj, dengbêj şevên payîz û zivistanê yê dirêj dihatin, li hev dicivyan şevbihêrya xwe dikirin. Navê Evdalê Zeynikê tim dihate li ser zimana. Çîrokê derheqa wî da gilî dikirin, bi kilam û şirove derheqa leca dengbêjyê ya wî û Şêx Silê da digotin, çîroka evîna wî û Gula file, Qeymezê Êzdî û şerê Xozandaxê, korbûna dengbêj, feqîrya wî û qulingê perşkestî bîr tanîn... Heyf wê demê wek niha mecalên dengnivîsandin û xweyîkirina zargotinê tunebûn, gel jî ewqas serwext nî bû û kesek jî nedifikirî, ku rojekê bê êdî ew nivîsê tunebin, ew çîrok û kilamên wanê bi wan ra herin, bêne jibîrkin, qîmet û pêwîstiya wan çîrok û kilaman jî wê çiqas dem derbas be wê ewqas bilind be...

Çi bikin di nava terya hezaran sala da gelê me bêhesav dur û cewahirên xwe yê ruhî unda kirine. Gelo ji nezanyê, bêxemyê bûye yan qeder e ? Dibêjin: Çi çû, nede dû...restîye, peyketina tiştên bi wî teherî undabûyî bêfeydaye, lê ew çî ku heta niha maye pêwîste ji destê xwe bernedin, niha bifikirin çawa wan tiştên mayî ji undabûnê xilazkin...

Evdalê Zeynikê heta niha jî fikira min da wek navekî xiyalî maye... Gilyê, ku zarotyê da tî bihîstin, bîra mirov da mor dibin dimînin, degme tî jî bîrkin. Ew jî di fikira min da wek mîrxwesekî hikyatên çîrokbêjên gundê me bû... Ew nêrîna xiyalî bû me'na nivîsîna kurteçîroka min ya derheqa evîntya Evdêl û Gula ermenî da...

Wê demê çîrokbêjekî gundê me derheqa efsenêya huba Evdêl û Gula keça keşîşê ermenî da min ra gilî kir, (min ji naverokê kê me tişt guhest) û ew jî bû firêta nivîsara kurteçîroka mine **EVDAL û GULÊ**. Ew kurteçîrok min pirtûka xwe ya kurteçîroka da weşand.(LÎ ÇÎYA, Yêrêvan, 1991, rû 103.) Paşê ez poşmam

nûm, serwext bûm, ku ez lez ketime. Naveroka wê pir ji rastya jîyana Evdêl dût keteye. Lê êdî dereng bû. Kurteçîrok hatibû weşandin, ji destê min derketibû.

***

Evdalê Zeynikê di nav kurdên Ermenistanê da timê navekî hizkirî bûye. Şedê vê fikira me ew kilamên wi ne, ku bi salan ji alyên zanyarên zargotinan kurdî jên bi nav û deng va hatine berevkirin, weşandin. Usa jî ew sitiran-ewazên gelêrî yên nemirin, ku ji alyê Beşa Kurdî ya Radyoya Yêrêvanê bi pêkanîna stiranbêj û sazbandên bi nav û deng, gelekî serketî hatine dengnivîsar, bûne hebûna gelê Kurd, ya heta hetê...

Bi radyoya Kurdî ya Yêrêvanê gelek kilamên Evdalê Zeynikê stiranê. Lê kilamên: Hekîmo, Metê, Sura Qelenyê, Sincanê Telo, Rizgano, Qeymezê Êzdî, Temo lawo sertacên zêrînî dengxana radyoyê da...Hekîmo, Metê bi dengê Şeroyê Biro, Temo, lawo bi dengê Karapêtê Xaço her maleke kurd da mêvanê here hizkirîne...

Hê salê sîyî, dema Ermenistanê da nû dest bi karê pêşxistina çanda kurdî dibû, zanyarên Kurde wê demê, yên hela gênc Hecyê Cindî û Emînê Evdal gelek kilamên Evdalê Zeynikê ji devê dengbêjan nivîsîn û ji wan deh kilam, pirtûka xwe ya pir bi qîmet **FOLKLORA KURMANCÎ** da weşandin (Yêrêvan, 1936). Dîsa prof. Heciyê Cindî şeş kilamên wî, êdî 36 sal şûnda sala 1972 an berevoka xwe ya **KILAMÊN CÎMAE'TA KURDAYE LÎRÎKÎ da weşand (Yêrêvan, 1972).**

ZARGOTÎNA KURDA ya **Ordîxanê CELÎL û Cefîlê CELÎL** (Moskva, 1978) panzdeh kilamên Evdalê Zeynikê cîyê xwe girtine. Ew têkistên ku pirtûkên jorgotî da hatine belevkirin, bi texmîna me pîrî-hindikî karin nêzîkî bingeha wan kilamên dengbêj bibin û seva lêkolînên paşwexyê karin bivin qînyatên giranbiha. Ew hela salên sîyî ji devê wan dengbêjan hatye nivîsar, payê kîjanayî pirê ji herema Evdalê Zeynikê bûne...Dibe ji wan hinek di dema jîyana Evdêl da xort yan zilamne 30-35 salî bûne. Tek qelsayîke têkstên Folkilora Kutmancî da hatine weşandinê heye. Wê demê welatê Sovyêtê da têkstên ku derheqa axa, bega, padşa, oldaran û serekeşîran bûn, eger şexsyeta wan xirav nedidane nîşandan nedihatin weşandin, bi texmîna min ewe sebeb ku têkst usa kurt, wek perçek ji kilamê hatine weşandin. Usane ji kilamê hildane ew perçê kîderê navên jorgotî tunebûne. Heta navê Qeymezê Êzdî jî guhestine, nivîsîne Qeymezê delal. (**Ahmet Aras, Evdalê Zeynikê, rû 92, kilama XOZAN**).

Derheqa jîyan û efrandarya Evdalê Zeynikê da danasînên pir giranbiha berevoka bîranînên nivîskar Ahmedê Mîrazî da hene (Ahmedê MÎRAZÎ, BÎRANÎNÊD MÎN, Yêrêvan, 1966). Bîranînên xwe da nivîskar besa gilyên dema xwendina xwe li bajarê Bazîdê dike. Ew dem nêzkaya salên 1913-1914 an bûye...Wê demê çawa lêkolînên nivîskarê hêja Ahmet Aras didin nîşandan ji wefeta dengbêj pir dem derbaz nebûbû û bîranînên gele derheqa Evdalê Zeynikê da hê zêndî bûn...

Derheqa jîyan û efrandarya Evdalê Zeynikê da lêkolîneke pir giranbiha ye Pirtûka pismanê minî qedirbilind nivîskar Ahmet Aras: Şaîrê Kurda yê Efseneyî Evdalê Zeynikê.

Çîroka vê lêkolînê jî mîna çîroka jîyana rewşembîrya Kurdaye qedexeye li Tirkyayê. Nivîskar sala 1961 da dest bi wî karê giranbiha dike, lê sala 1966 da êdî wextê xwe tamamî dîyarî wî karê bi qîmet dike: „Ez ji 1966 an hetanî 1968 a li Serhedê gund bi gund geryam.“ Ew rastî gelek merivên Evdalê Zeynikê, cînar, nas û dosên wî û gelek dengbêjan tê: „...di wê lêgerînê da min bi gelek dengbêj û merivên bi emir ra xeber da û jîyana êvdalê Zeynikê derxiste ronkayê. Wanên ku min pêra xeber da, ji wana sê heb (kes) nebyên Evdal bûn, yek kurê nebyê wî bû, çar heb pismamên wî bûn. Dîsa ji wana pênc kesî Evdal dîtibûn, kilamên wî guhdar kiribûn û pê ra xeberdabûn.“

„Ew xeberdan û kilamên wê lêgerînê min di sê defteran da kom kiribû. Piştî 12 adarê 1971 î da ku ez ji welêt derketim çûm derva, ew defterana hatibûn şewitandin. Paşê ez ku piştî sala 1978 a ji dervayî welêt vegeryam hatim, min carke din dest bi lêgerînê kir.“(rû 10)

Hevalê wî yê xwendinê Ahmed Çamlîbêl jî wa ji bîr tîne: „ Di salên 1966-70 an da hevalê me Ahmet Aras xwest kilamên Evdalê Zeynikê kombike. Heval gelek kilamên Evdal komî serhev kirin, lê cûntayê 12 adarê hat û ew keda Ahmet Aras di avê da çû.“

Eger ew sê defter bimana û bihatana weşandin, navbiryar mecbûrî neketa di nav lêgerîna nivîskar û lêkolînanê meyî bi şuret, lêkolîneke pir giranbiha û xizna kilamên dengbêjê mezin, bilbilê Serhedê Evdalê Zeynikê wê ji undabûnê xilaz bûya û bibya hebûna me... Lê çî jî pey ra, ji alyê wî da hate kirin dîsa emekekî mezin û pir bi qîmet e. Sala 1996 a berevoka wî ya lêkolînyê jorgotî ji alyê weşanxana DENG da hate weşandin.

Şureta lêkolînvanyê, zanebûna zargotina gelêrî û qelesa nivîskaryê bûne yek, û wî xebateke pir delal ku layîqî Evdalê Zeynikêye danye li li ser textê xwendevana...

Bi texmîna min destanîn û qîmetê vê lêkolînê bi çend xalên girîng tên destnîşankirin:

-jiyana dengbêj usa kûr û hûrgilî hatye analîzkirin, dema jîyanê, hal û wext naveroka stirana ra usa hatine girêdan û pirtûk usa hewaskar tê xwendin tê bêjî ew romaneke bedewetyêye tame.

-lêkolînê da Evdalê Zeynikê ne ku tenê çawa dengbêjekî gelêrî lî usa jî çawa şayîrekî mezin û şexsyetekî dewra xweyî ronakbir tê xuyayîkirin.

- zimanê nivîskar xweş e û hêjayî kubr û zimanê kilamên Evdalê Zeynê: Bilbilê welatê Serhedê ye.

-kilam usan bi zanyarî hatine bijartin û ji devê merivne usa hatne nivîsîn ku kes nikare şikê bive ku dibe ji wan hinek yê Evdalê Zeynikê nîbin.

-Dengbêjî, efrandarî û jîyana dengbêj di nava bûyarên dewrana wî yên dîrokî da hatine nîşandan. Evdal ne ku tenê temaşevanekî bûyarên dewra xwe bûye, lê tev wan qewimandinan bûye û kilamên xwe da fikira xwe jî dîhar kirye.

Berevokek ji kilamên Evdalê Zeynikê Ehmed Cengîz Camlîbêl, nivîskarê hêja, hemweletyê Evdalê Zeynikê hazir kirye û vê paşwextyê weşandye. Ew salên dirêj topkirin, lêkolînkirin û hazirkirina kilamê Evdalê Zeynikê va mijûl bûye. Tevî kilamên ku pirtûkên zanyarê Kurden Ermenistanê (Hecîyê Cindî, Emînê Evdal, Celîl û Ordîxanê Celîl) salê sîyî da ji devê dengbêjan girtine û weşandine usa jî gelek kilam cara ewlin hatine weşandin. Xudanê pirtûkê ew têkst ji devê dengbêjên gelêrî Şakro, Sebrî, Evdilbarî, Hecî Kemal girtye. Pirtûka wî: Evdalê Zeynikê- Hîmdarê mekteba stranên Serhedê“ (Weşenên DENG, 2005) emekeki wîyî giranbiha ye di werê ji undabûnê xilaskirina nimûnên dengbêjya gelêrî da. Li vira cîye bê gotin, bi texmîna min dengbêjên jorgotî yan jî ji kê ew stiran hildane gelekî cûre û naveroka kilam û sitîla dengbêjya Evdêl ra listine. Stiran zêde hatine dirêjkirin, hêz û kela kilama dengbêjê mezin kê kirine, hostatya şayîrtiya wî xirav kirine...Reng û ewazên wîye batinî bi rengên zêde betreng kirine...

Ji bo wê jî kê kilamên Evdalê Zeynikê distirê gotî bi cawdarî nêzikî kilamê be, hevekî lêkolînê bike, çika kê berî wî ew kilam stirane, çiyê rast, çiyê şaş, lêkolînên derheqa dengbêj da bixûne û hvd... Kilama **EVDAL Û ÇÎROKA WÎ** ku ji devê dengbêj Hecî Kemal hatye nivîsar û pirtûka E.Cmlîbêl da cîyê xwe girtye ez bawar nînim ya Evdalê Zeynikê be.

***

Gofî lêkolînan Evdalê Zeynikê destpêka salê 1800 î heta dewya wê sedsalê jîtye...Dibêjin wî ji sed salî zêdetir emir kirye. Dengbêjê Zor Surmeli Memed Paşa bûye li Elesgirê, gunde Topraxqelê... Ew ne ku tenê dengbêjekî bi nav û deng bûye, lê usan jî aşiq, helbestvan û şexsyetekî dema xweyî mezin bûye. Ewî rêke fire û rengîn e usa li nav dengbêjya Kurdên Serhedê da vekirye, ku eva sed-sedpêncî sale dengvêjya wê heremê nikare li bin bandora wî derê. Serda bandora wê dengbêjyê temamya Kurdistanê hildide...

Şayîr, ronakbir, şexsyetên kurde dîrokî heta destpêka sedsala bîstî jî tev ji malbetên axa-began, oldaran, mîr û hakimanan bûne, ji qatê civakê yê bilind, desthilatdar û xwende bûne lê Evdalê Zeynikê lawê gelê sade, lawê Zeynika jinebî ye. Ew ji paşla gel derketye, bi zimanê gel, bi dil û ruhê gel, gel ra axivye, gel ra stiraye, ji bo wê jî ketye dilê gelê xwe, bûye xebera ser zimanê xelkê.

Çiqas jî ew dengbêjê fêdalekî neheqî wek Surmeli Memed Paşa bûye, dîsa dema têkstên stiranên wî ra mirov dibe nas, dibîne ku tê da mîna eynê jîyana gel, qewimandinên demê, jîyana êlên kurdan, şer-dew, nakokî û nerazîbûnên di nav wan, kuştin, talan, axîn û keser, zordestî, neheqî, şerên bêfikire li nav

serekeşiran da bi tamam te xanê... Kilamên Şêx Ronî (rû 38), Lo Mîro (55), Sincarê Telo (64), kilamên derheqa şerê Xozandaxê û yên din da dengê nerazîbûna dengbêj ji ewazên kilamaye xweş ra dikevin guhê meriv..

Kilama Lo Mîro daxwazine we hene:

Evdal Begê bi sê denga kire gazî,
Go Surmeli Memed Paşa bavo,
Wê hal û hewalê me çawa be ?
Li kêleka me ya rastê eskerê Romê ye
Li pêşya me eskerê Hecî Êsiv Paşayê Sîpikî,
Sofi Paşayê Hesenî, Temoyê Cibirî ye,
Li xana Çerkeza, bi me ra hûre-hûr e, gaze-gaz e,
Surmeli Memed Paşa digo Evla Beg, lawo, tu bajo
Ez bavê te me, kilê çevê Eyşan Xanimê me
Ez xudanê şanzde agirê me, lawo tu bajo !
Bavê teyê şev -xûnê li Ereba xe,
Li warê Husên Begê ra lêxe
Di Sînega Êzdiya û Çemçê ra derbas be
Bi sibê ra konaxa bavê te Pîrkend e...

Dema van xeta dibîhîyî tê bêjî axa, beg û paşên kurdan tev ji hev ra dijminin...

Ziman û qeydê kilaman, bi teqil, şêwe, hest û sîmayê, bi hevgirtineke şuruştîye bêqisûr guhdara heyr-hijmekar dihêlin. Sifet zêndî û rengîn...Guhdar, kilam û qeydên wî çiqas dibihî tê bêjî ji wan têr nabe û dixweze timê bibihî.

Bawarkî kilamên wî tamam helbestine nemirin.. Ew sitiranên, ku li Ermenistanê hatine berevkirin, dengbêjan çiqas jî wan ra lîstine dîsa bi çap û teqla xwe, sifetan, kûraya fikran, zelalî û dewlemendya zimên bawarkî her yek helbesteke. Em çend perça ji kilama bînin:

Gulê go:

Evdal marimo, çevê min reşin, reş belane,
Minê rojê heft cara bi kilê Sibhanyê ew kil dane,
Gele dengbêjê nola Evdalê Zeynikê
Seva çevê mine belek jinê xwe berdane.

Yan

Evdêl go: Gulê merûmê, ez ji teyra teyrê mêjim,
Ezê derdê Gula Xamûrê hinî kerim, hinî gêjim,
Heçî cîyê Gula Xamûrê lê, ez navêjim, ez dengbêjim...

(Gulê Marûmê... ZARGOTÎNA KURDÎ, O. , C. Celîl, cild II, rû 83-84)

Êlê dayê Xozan e, xweş Xozane,

De bira Xwedê xirav bike deşta Mûşê, alîk berfe, yek zozane,
Ezê ketime qalê û selefê siyara, Qeymezê Êzdî, sîyarê Senemê
Ne navdane...

Êlê dayê delîlê. Xozandaxê van firîka,
Ezê çî bikim qolê zêra, gurzê ber cênîka,
Şevê naxewim, germa rojê,
Evarê naxewim derd û kulê van wawîka...

(Xozan; FOLKLORA KURMANCÎ, H.Cindî, E.Evdal, Rewan, 1936; rû 478)

Hey Qulingo, ha qulingo, te vê sibê ser min da çî zarezare,
Ezê nizamim derdê te çiyê? Sutyê te ser min da xare,

Îro di sê roje, di sê şeve Evdalê Zeynê çolê maye
Bê xudan e, bê star e.

(Folklor Kurmancî, rû 481-482)

Evdalê Zeynikê hostê peyva bedewetyê ye.

Li cem Evdalê Zeynikê hidûdên di navbera helbestê û stiranê da nemane,
temamya efrandinên wî bûye malê zargotina gelê Kurd... Perçên usa li nav
kilamên dengbêjê mezin da hene, ku meriv tirê ji hezarsala tên, bûne meselê ser
zimanê xelkê:

Xudê xirab bike dilê bê dil,
Mînanî gakî bê weris û bê cil,
Mînanî kirasekî qolî bê mil,
Mînanî xasbaxçêkî bê gul,
Mînanî dara bê şalûl û bilbil.
Bira dilê merya bi dil be,
Bira tûrê parsê li mil be,
Bira tijî garis û gil-gil be,
Bira tûrê parsê qul be.
Bira pars ne li vir be,
Li nav welatê gawir be
Bira ser-raxa mêriv gûnî be,

Bira bin –raxa mêriv postê jîjû be,
Ber-serya meriv kevir be,
Xurê mêriv karî nanê **gilgil be...**

**(Ahmet Aras, Evdalê zeynikê, ru 88)
yan**

Meriv ku çeka xelkê li xwe ke, ro û dan e,
Meriv ku li hespa xelkê sîyar be, yek meydan e,
Meriv ku bibe maşoqê jina xelkê, yek ramûsan e,
Mînanî maleke ku meriv şevêkê lê bibe mêvan e.

(Ahmet Aras, Evdalê Zeynikê, ru 77)

Çiqasî hostatî û kûr hatye gotin ev rastyâ jîyanê...

Ji bo bingeha kilaman ya nivîskî tune, li cem dengbêjan gelek peyv, cimle li hev ketine, hinek tişt hatine guhestin, hinek cimle xirav bûne. Ew yek rind tê xanê dema varyantê heman sitiranê tîn himberîhevkin:

Hey qulingo, mal xirabo te ci ser min da qire-qire,

Per û baskê te şikestîne, çevê min tunîne,
Emê dueakê bikin ji Xwedê ye,
Çevê min dermanke, baskê te bicebirîne.

(Folklor Kurmancî, rû 481-482)

Teleso, çevê min korin, baskê te şikestîne,
Ezê bişînim bira Loqman bêyo,
Çevê min silametke, baskê Qulingê min bicebirîne.

(Folklor Kurmanci, rû 483-484)

Qulingo, malxiravo, çevê min korin, perê te şikestîne,
Emê destê hev bigrin xwe bavên ber derê hekîme,
Belkê çevê min sax bike, baskê te bicêribîne

(Folklor Kurmancî, rû 484-485)

Çawa tê dîtin ev kilam ji devê sê dengbêja hildane û her yekî gorî xwe kilamê ra lîstye. Eger dengbêj kilam rind hînbya û paşê bistira, xeletyê wa çê ne dibûn. Paşê jî yê ku kilamê dinivîse gotî dengbêja ji bibijêre û ji devê her yekî çend xebera negre, biweşîne.

Guhertinên di van da hatine kirin hela xêrin, lê hinekan kilamê Evdêl usan dirêj kirine, bi fikir, peyv û cimlên bêqîmet dagirtine ku tema kilama Evdêl têda nehîştine.

.Gelek kilaman da ew bi xwe qîmetê rast dide dengbêjya xwe, xwe nav dike: şahê dengbêja, şayîrê dinyayê... Bi rastî jî Evdalê Zeynikê Şahê dengbêjan û helbestvanê Kurdî dewra xweyî mezin. Eger xwendina wî hebya û berhemên xwe bi nivîskî ewledara bihîşt, îro navê wî ji wek helbestvan wê rex navê Feqîyê Teyra, Mele Cizîrî û Ehmedê Xanî bûya...

Evdalê Zeynikê dengbêjê evîne ye. Evîna wî û Gula file nava kurda da bûye efsene...Ew bejna Gula xwe wa dixemilîne:

Gulê rabe,

Îro ez û tê herine Xamûrê vê dewatê,
Gula min yeke enî gewr e, meş werdek e,
bisk bi têt e, qube qaz e,
Sergovendî çevê min dî, dilêm ketê,
Ezê ji dê-bavê bixwezim, eger dan xwe dan,
Eger nedan, ji derdê dila ez û Gula bav fille
Bibin xûşk û birê axiretê.
Gulê canê, Gulê canê, şemamoka min heyranê,
Dev sedefê, koka dirana mircanê,
Sîng dikana incîyanê...

Kilamên Ezê ji Erzîrûmê hatim bi karvanî, Evîna Dîlberê, Hayê li min, Lê axçîk canê, Sincarê Telo, Ez ji teyra teyreki hurim û hinekên din...Evîntî kilanên dengbêj da vûlgar, safî nîne, çawa gelek stiranên meye gelêrî da heye. Vira hub, evîntî mîna ava kanyê zelale, nazike û dilê guhdara digre.

Raste ew dengbêjê hukumdar û fêodalekî neheqî wek Zor Surmeli Memed Paşa bûye lê ji kilamên wî tê kivşê kirinên wane neheq, şerên li nav qebîla yen birakujyê, neheqî, nerastî ne dilê wî bûne, kilama XOZANDAXÊ da ew derdikeve dijî şêr. Tê bêjî ji kilamên derheqa şerê Xozanê da dewsa nalîna brindara nalîna dengbêj tê...Dengbêjê xweyê dilê mezin tiragêdyake mezin dewya jîyana xwe dema korbûnê da dijî... Êşa korbûnê, destengîyê û birkirina

şexsyeta wî ji alyê civakê da li nava her cimle û ewaza da dibin keser û derd.
Tevî keserê, derde giran, pêra jî kilama da hisret û şîrnaya jîyanê heye... Drngbêj
tesmîl nabe, jîyanê ra şer dike û bi dewî derd-êşa alt dike, çevê wî vedibin...

Evdalê Zeynê ruhê kilama Serhedê ye...Zimanê kilaman mîna avên kanyê
çiyayên Serhedê zelal, paqij û xezayîne, ewaz û qeydê wan xule-xul û leme-
lema avên çiyayên Serhedê tînin bîra mêriv, mina pelên kulîlkan peyv û ewazên
kilaman nazik, bînweş û rengîn, mîna hngivê ji kulîlkên çiyayên Serhedê şîrin
û temxweşin....

Qimêtê dengbêjî û helbestvanya xwe kilamekê da wa tîne ziman:

Temo lawo, derdê min besî mi nîne,
Nizanim îro te li min xêr e,
Lawo îro girrek bi lingê mi ketye
Hetanî tepa serê mi dihêre,
Hey lo lawo mizgînya mi li te be,
Min berhemek usa li dinyayê hîştaye,
Heta roja qiyametê li erdê bimîne,
Ew tucar xirab nabe, mîna zêre...
Lawo tîrsa mi tune ji mirinê, ezê bimirim,
piştî min ra tu were her kes rabe
Dewa dengbêjyê, şairyê bike,
Wê bêjin xelk li gotin û miqama napirse,
Herkesê meydanê bide hespê xwe
Û li hesabê xwe binhêre...

(Ji kilama Heyla Wayê; Ahmet Aras, **EVDALÊ ZEYNIKÊ** , Weşena DENG,
1996, rû 145)

Dengbêjê mezin dema xwe da texmîn kirya, ku pey wî ra dengbêjê bêxem nêzîkî
kilamên wî bibin. Û rastî jî di nava salan da, ji bo bingeha nivîskî tune bûye
dengbêjan pir bi naverok, teqil û şêwa kilamên wî ra listine. Niha ji gelek
kilamên wî çend şax hene, dengbêj gorî xwe wan distirên...Lê tiştek heye ku
şêweya kilama wî xweyî dike. Wî istûn, teqil, qaydê kilamên xwe usa bi hostatî
danye, bi sifet, xeml, reng û gotinên gelêriye usa bêqisûr xemlandiye û bi
havênêkî kurdewariyî şîrinî usan qeyde sitirane, hûnandine, ku dengbêj nikarin ji
wan hidûdên Evdêl danîne derên.

Ji hev cudakirin ji van têkstan, gelo kîjan bi rastî yên Evdalê Zeynikê ne, yanê
dengbêjan bi stîla wî çi guhestin kirine nava sitiranan, yan jî dengbêjan ew nû li
ser Evdêl sêwirandine pir diwêre. Ji bo çawa Ahmet Aras lêkolîna xweye
Evdalê Zeynikê da dinivîse: „ Li Serhede ew dengbêjên ku piştî Evdêl hatine,

gişka li gor qeyde û miqamê wî sitirane.“(Ahmet Aras Evdalê Zeynikê, DENG, 1996; rû 12.)

Gelek kilamên ku berevoka Ehmed Cengîz Cemlîbêl cî girtine, bi texmîna me gelekî ji hidûdên sêwrandina kilambêjya Dengbêjê mezin dûr ketine. (sê stiranên **EVDALÊ ZEYNÊ Û ŞÊX SİLÊ**, bi sitirana dengbêj Şekro, dengbêj Sebrî û dengbêj Evdilbarî, **EVDAL Û TEMO** bi stirana Hecî Kemal, **EVDAL Û QULÎNG** bi stirana Evdilbarî û hîvd). Helbet, ew ne sûcê xudanê berevokê ye...Di nav we’de da dengbêjan guhestinên bi bi gorî xwe û gorî qewimandinên jîyana Evdêl da bûyî kirine. Wekilandina peyva, fikira, bi zanebûn dirêjkirina kilamê û hîvd. Çi jî hebe ruhê Evdêl di nav wan da maye û berevkirina wan jî pir pêwîste. Lê kilama **EVDAL Û ÇÎROKA WÎ** (pirtûla E.Camlîbêl) ez bihar nakim ya Evdêl be.

Gelek şêwe, gilî-gotinên ku şayîr-dengbêjê mezin kilamên xwe da bi kêr anye heta niha jî kilamên ku nû va têne sêwirandin da têne xebatê. Drngbêj nikarin ji bin bandora helbestvanî û dengbêjya wî derkevin. Mesele: “Kes tine xeberê bide...”, “ Eze li diharê...dikevim ha li...”, “Kulê tê bikevî...”, “Sane-şûnê apê..., bavê... li dinyayê gelek hene...”, “ Berî hezar hevsid mêrê...daye...”. Gilî gotinên wa ku derbazî kilamên nû dibin gelek in. Bi tomerî meriv kare bêje ewî evdê mezin rêke nû di nav stiranbêjya kurdî da vekir û bû ruhê wê.

*** Bawarim, demê bê berhem û jîyana Evdalê Zeynikê wê bive ware lêkolînên zanyarî, helbestvan- dengbêjê mezin ê cîyê xweyî layîq di nav edebiyet û dengbêjya gelê xwe da bigre...

EVDELÊ ZEYNIKÊ

Evdal dibê qolingo bihar e bi ser me da. Me qîrîne dibê per û baskê qolingê mi şikestîne

Çavê Evdalê Zeynikê kore rê nabîne kesekXwedan xêr tune bi destê Evdalê Zeynikê

Bigere bavê ser ocaxa Şêx Badîne belkî dûakê bixwaze ji xaliqê alemê rebê jorîn Xwedê çavê Evdalê zeynê saxke, per û baskê qolingê min bicebrîne li min wayê li min wayêTemo lawo felek xayîne bi bavê tera cibikim nayê rayê Temo lawo bihare dilê bavê te ha bi naze. Bavê te korbûye, li pey koç û kerîya digere gaz bi gaze. Kesekê xêrxwazê xêra tune bi destê Evdalê Zeynê bigre bavê li ser ziyareta Hacî Elî, Şêx Şeref sehîdê Mixakomê li ber derê Şêx Mîaze. Li min wayê li min wayê way Ax limin wayê limin wayê Temo lawo felek xayîne bi bavê tera cibikim nayê rayê. Temo lawo birek qîz û bukê cemaldîna cêrê wan li milan bu mesîya bun kanîyê. Bûkekê esilpîs di navda hebû dikenîya digo eva kalê korê

peritî kîye

Keçikek esilzade di nav da hebû go qîzê Tu korbibî tu nasnakî, eva Evdalê Zeynê bavê Temo siwarê gogerçîne Dengbejê Surmeli Mehmet Paşa lawo korbûye ketiye feqîrîyê.

Kesekî xêr xwezî xwedanî xêra tune bi destê Evdalê Zeynê bigre bavê li ser rêka vê kanîyê.

Li min wayê li min wayê ax limin wayê limin wayê. Temo lawo felek xayîne bi bavê te ra çibikim nayê rayê

Gotin û muzîk: Gelerî

528-EVDO

Evdo de menal, de menal
Gava ku dengê nalîna te tê min
Qet hevî tabeta min na ye
Ezê ji heybeta te re dikevim ta yê

Mi dî Evdelê Elî bi sê dangan bang dikir
Emîşê dayê û Heseno lawo
Û Xecê porkurê
Hûn e dew û derlingên xwe
Hilkinîn û bilezînin.
Bi serê Xanik û Xidûrê şewitî kevin
Sê denga li Muso yê Silo,
axaye xorta kevirê kozîberê,
Dêrê Ermeniya kin
Bikin hawar û gazî bèn:
Silav û kilama Evdê Elî bavê Şakir
ji te re hene.
Binêr bê hawarke ji me re naşîne
Her çar malên xerabazinya şewiti
Bi Evdê Elî re Siloyê bira re xaîn in.
Tirsa min ji vê tirsê
Laşê Evdê Elî û Silo bira
Li Xerabazinya şewitî
Li nav koma dijmin û
di nav neyare de bimînin.

Gava ku Emîşê di ser xanik û xidûra,
 Şewitî dikevin
 bi sê denga li Siloyê Musê dikin,
 Hawar û gazî,
 Muse yê Silo dibêje, Emîşê daê
 Here silavên min li ser Evdê Elî
 gelek hene
 Tembiya min lê be, bila derba xwe
 Li mêrê hikmatê nexîne
 Pêşiya hikmatê zirave
 Dawiya wê stûr e
 Tu îmkanên me bi mêrê
 Hikmate re nîne.
 Gava ku Emîşê te
 Ji lawê xwe Evdo re dibêje
 Tu ronahî li çavê Evdo na mîne.
 Min dî Silo bira bandikir digo
 Keko Evdo Tu serê xwe li ser kozikê
 Li ser çeprê biderînî
 Li birîna kekê xwe Siloyê bira mêzeke.
 Gava Evdelê Elî li birînê kekê xwe
 Siloyê dimeyzînî
 Paketa li nawka niqtaliye dixînê
 Li ser Sebrî baş çawuşê nizamî daytîne.
 Sabrî baş çawuşê nizamî
 Ji ser piştta hespê diqulpînî
 Berê niqtelyê wedigerîne li ser
 Mihemed Latîfê hestilî daytînî
 Li rehnê rastê dixînê
 Di navka şînbozê re difirîne.
 Evdê Elî radibê ku here tifinga
 wî jê re bîne
 Mihemed Latîfê Hestilî mêrê
 namûs û xeyretê
 Destê xwe davêje qundaxa mawzêra,
 Bi berva xwe tîne.
 Li ser Evdê Elî, bavê Şakir deytîne.
 Li çiçika rastê dixîne
 Di riha mixasiye re difirîne.
 Hewar e, sê carî hewar e
 Evdê Elî kuştî ye
 Siloyê bira bi sê gulan birîndar e.
 Her çar malê Xerabazinya şewitî

Bi Evdê Elî re û Siloyê
Bira re dijmin û neyar e
Li ser Evdê Elî û Siloyê bira rabûye
Esker û ferman e.

Bîrker qaput neanî
Dewsê çarşef danî

Ewkî bajar anî
Xelîl bajar anî
Bîrker qundirer neanî
Dewsê şimik anî

(Seid Veroj- War- 97)

529-EWKÎBAJAR ANÎ

Ewkî bajar anî
Xelîl bajar anî
Bîrker hine neanî
Dewsê soringê danî

Ewkî bajar anî
Xelîl bajar anî

530-EVÎNA BEXTEWAR TUNE YE

Êdî wext dereng e, ji bo hînbûna jînê
Bila dilê me bûskin, di şevreşê de
Ji bo biçuktirîn stranek, kambaxî divê
Ji bo her riçifa dil, axînek divê
Ji bo tingîneke gîtarê, îske îskek divê
Evîna bextewar tune ye

Evîn tune ye ku, ji janê nehatibe
Evîn tune ye ku, dil de birîn veneke
Evîn tune ye ku, ru neçilmisîne
Evin tune ye ku, ji girî nehatibe
û tevî te ji evîna welêt
Evîna bextewar tune ye
Lê ev evîna min û te ye

Cana min, xezala min, birîna dilê min
Ez te di dil de disitirînim, mîna çûkeke baskşikestî
Li me dinêrin û diçin, bêyî ku tiştêkî zanibin
Dubare dîkin li pey min, rîsiyê minê hûnandî
Ewên ku hazir in bimirin, ji bo çavên te yên reşbelek
Evîna bextewar tune ye

Tu tiştê mirov lê nayê, ne xwurtîya wî, ne qelsîya wî
û gava ku bi hêvî hembêza xwe vedike sîya wî ya xaçekî ye
Gava ku bi hêvî dilgeşîya xwe diqîre wê dieciqîne

Jîyana wî jê bîyanî û êşeke bênav e
Jîyana wî dişibe wan leşkerên bêçek
Ku ji bo qedere din xwe girê dane
Hişyarbuna sibehê dê bi kêrî çiyê wan bê
Ewên ku êvarî çek ji dest tên girtin
Hêstirê xwe bigre ez bi gori û bêje
Evîna bextewar tune ye
Helbest: Louîs Aragon

Werger: Cemîl Denlî-Muzîk: Jan Axîn

Wê jî dît min lênerî
Rawesta hêdîperî
Têrnebûm ji dîtina zerî
Lêlê lêlê lêlê

Li xwe fitilî bimir kenî
Go bid pey min ez benî
Mîn bighê heya biderî
Lêlê lêlê lêlê
Me sozek bihevreda
Ku çênebê tu bela
Ewe bûk ez zava
Lêlê lêlê lêlê
Text: Husên Abbas.

Qesasê serê Romiyano
Şevgerê şevê yo
Qesasê serê Romiyano
Şevgerê şevê yo
Qaçaxê dora siyo
Tu rabe elbekî ji
Elbê mecidya yo

Sibe ye ji kura dilê min re
Bavo sibe nabî

531-EVÎNA PÊŞÎ

Por berda wê li ser mila
Herdû çav tijî kila
Lêv sora weke gula
Lêlê lêlê lêlê
Derbasbû bilêva kenî
Kes nedît wê mi bitnê
Didilda migot tu ya minî
Lêlê lêlê lêlê

Derbasbû wek perîya
Meşek kir wek horîya
Mîn nasnekir ew kîya
Lêlê lêlê lêlê

532-BÏREHÎMÊ MÏSTÊ

De lê Hamûdo birano
Rizagan nifa Mamo
Mihemed Elî tamam di rêzê de man
Reş ava bo
Bîrahîmê Mîstê di van çaxan
Dikulyaho

Reysê kozika dizanibû

Ezê pezê mala babê te diçêrînim
Minê terka heval û hogirê xwe jî kirî
Kul û derdê dilê min pir in
Kul derdê dilê min tu caran vala
nabin
Heta ez te nebînim
Esmerê vê sibê digotî kuro
Gotî kuro bêsuco
Bê qewlo bê qeraro
Faydê nîne fayde nake
Tu wê bera(bala) xwe bidê
Wê derê sê kanî ne
berê xwe bidê her sê dirêj in

Lê dilê me bi hesret e
Evîn jîyan bo welat e
Ax dilê me qet nabe xweş
Bo me nema jîyana geş
Were ez û tu bi hev re
Biçirînin van ewrên reş

Gotin : Kurdo

Evîn xweşe bi xortanî
Bi serxwebun û azadî
Ew dem xweşe evîndarî
Li zozana li Kurdistanê

Sîng û berê zerînamin
Belekiya berfa çiya
Meriv bixwe jê têrnebe
Li bilindan û li van çiya

Gotin û Musîk. Fevzî Kiliç

Şevkî siwarê mala bavê min
Ketine îlada hev
Kes ji wan ji îlada xwe
Peya nabin
Esmera min
Esmera minê bê dinê
Bêsuçê bêqerarê
Ji destê felekê
Mala babê te jî
Ez hatim bûme şivanê
Mala bavê te

Malxerabê tu xwedî pez î
Ez jî şivanim

533-EVÎNA ME

Carekê tu guh bide min
Tê zanibî vê êşa min
Ji derd û kulan dinalim
Ber evîna te yara min

Evîna me bi rûmet e
Pir pîroz û bi qîmet e

534-EVÎNDAR

Evîndarê bejna te me
Takî rîhana li çavkaniya
Meriv bîhnke jê têrnebe
Li van deşt û van baniya
Te ez helandim ez helandim
Lê bi zerînê te ez helandim
Nav şîrînê te ez helandim
Te ez helandim ez helandim
Bejna zirav ez helandim
Çavê belek ez helandim

535-EYŞANÊ

De lê lê Eyşanê ! De lê lê Eyşanê !
Destê xwe li ser sînga te bigerînim,
Li dinyayê weke te ez nabînim
De lê lê ! De lê lê Eyşanê !

Ezê tembûrekê çêkim ji çarde perda,
Ezê li têla bêximê ji kulu derda,
Jina delal ji mêrê kotî
Ne tê kuştin ne tê berdan.
De lê lê Eyşanê ! De lê lê Eyşanê !

Ezê tembûrek çêkim ji stûyê maran
Ezê têla bêxim ji biskê yaran
Ezê devê xwe deynim li bin guhê û guharan,
De lê lê Eyşanê ! de lê lê Eyşanê !

Ezê tembûrek çêkim ji stûyê çûkan
Ezê têla bêxim ji biskê bûkan
Niha ez nezevicim, dostê me biçûkan.
De lê lê Eyşanê ! li min li vî dilî
Li min û li vî dilî !
bejna te kulîlka nû xemilî

Dê û bavê te ser min û te çûnê gilî
Lê lê li minê, lê lê li minê !
Reka te nadim heya xêrîna mirînê
ez têr bûme ji gotinan.

Min xwestibû bavê ne da
Eman eman eman Eyşo
Min xwestibû bavê ne da
Ci derdeki ci kûleki bê dermano
Gustilamin tilyi da bû
Eman eman eman Eyşo
Gustilamin tilyê da bû
Ci derdeki ci kuleki bê dermano
Herêm : Serhed
Berhevkar : Agire Jiyar

536-EYŞO

Ci kanika di hewşa me da
Eman eman eman Eyşo
Ci kanika di hewşa me da
Ci derdeki ci kuleki bê dermano

Qelend cil bû min heştê da
Eman eman eman Eyşo
Qelend cil bû min heştê da
Ci derdeki ci kûleki bê dermano

Eyşoka romanî
Xelk zevicî, ez û tu man
Zalimê tu dizanî.

Eyşokê wisa wisa
Eyşoka romanî
Kulilka nav garisa
Destmala xortanî

Fincana dest mebûsa
Eyşoka romanî
Xelk zevicî, ez û tu man
Zalimê tu dizanî.

538-EYŞANÊ ELÎ

Lê lê wayê lê lê wayê lê... wayê
Eyşanê lê wayê, giroverê lê wayê
Tenikê lê wayê, nezdare lê wayê, wayê
Gundîno.....

Gelî gundyano û cîrana sîng berî
Bedenê Eyşana Elî
Mîna berfa çiyayê Melezgirê
Şevê çima barî barî ûy ûy ûy
Wila gelî gundiyanî, cîran beyana sûbê
Zeraqa tavê li sîngê Eyşanê lêdayê
Yadê.....

Wila de rabe de rabin de rabî
wila piştî Eyşana Elî
Çar malo bê xweyî yê gundo
Kirasekî tengê kitanê medrûmê melez e
Li ber bejn û bala Eyşana Elî jê ra
bêjim way gundîno
Ez bextê we xudê me ji Eyşanê ra bêjin
Wî kirasê kitanê tengê mefrûmê melez e
Li ber bejn û bala xo neke
Keçê li bejn û bala xo neke
Kihêlê, li zomê li xo neke li nav xopanê
gundê me negere
Ez zanime sîtarê gundê me zahf in

537-EYŞOK

Eyşokê ha Eyşokê
Eyşoka romanî
Şêrînê şemamokê
Destmala xortanî.

Eyşokê çima çima
Eyşoka romanî
Kulilka nav genima
Destmala xortanî.
Fincana dest hekiman

Tirsa min ji fistanê Eyšana Elî li bin
Bîbikê çavê xo ra bikin îşaretê
Piştî wê ra tu rabe ramûsanekê li ser
Canê min rebenê Xudê da berde
Êlê bila ji diya te ra xêr e gundîno
Ûy ûy ûy hê hê hê.

Mehmed Arîf Cizîravî

539-EY WELATO

Derdê welat payde dike jan û kulek
Nav û dil, cîger eşîyan gelek gelek

Ey welato em heliyan
Cîger li erdê riziyan
Xwîn herikî û riziyan

Ey welato am ji bir nakin derpa xedar
Dijmin li ser serê me buye dîn û har

Ey welato em heliyan
Cîger li erdê riziyan
Xwîn herikî û riziyan

Hezar sal e li ser me bu ye tim ezab e
Ser serê me dike bextê zor xirab e

Ey welato em heliyan
Cîger li erdê riziyan
Xwîn herikî û riziyan

Ey welato bes e hezar sal em mirin
Dews û talanê me dijmin ji xwe re girtin

Ey welato em heliyan

Cîger li erdê riziyan
Xwîn herikî û riziyan
Stran: Aram Tîgran

540-EY FERAT FERAT

Ey Ferat ey Ferat Ferat
Wek daxwaziya min pir dirêj kur dihat
Ey Ferat Ferat
Keferata te bi xumxum û lew lew
Naye bîra te ne razan ne jî xew
Ey Ferat Ferat

Herdem dinalî bi qerîn û gazî
Pelan didî xwe bi qerîn û feryadî
Ey Ferat Ferat
Keferata te bi xumxum û lew lew
Naye bîra te ne razan ne jî xew
Ey Ferat Ferat
Lê kes nizanê tu çî dixwazî
Lê tu jî wek min azadî dixwaze
Ey Ferat Ferat
Keferata te bi xumxum û lew lew
Naye bîra te ne razan ne jî xew
Ey Ferat Ferat

Tu jî wekî min bibînî kurd û Kurdîstan
Ew xortiya te dibû kul û derd
Li ser te jî danine maîn û bombe ne
Ferat tu Kurdî wek min dinalî
Mûzik: Şivan perewer

541-EZ GULİM TU BEYBÛNÎ

Ez nar im hay tu nar î
Ez gul im hay tu beybûn î
Ez dilê keça dihelînim
Tu dilê xorta dişewitînî
Narîna minê lê rewşenê
Delala minê lê Eysanê
Delalê tu xeber xweş î
Rindikê tu xeber xweş î

Ji êvar da li benda te me
Keremke tu were hewşê
Ez gulçîn im tu gulnevşen î
Ez çavşîn im tu çavreş î
Gul û gulçîn û guladarên minê
Tu pir şêrîn û tu pir xweş î lê...

542-EZTE BAŞ NASDİKİM

Ez te baş nasdikim
Tu'j min re ne dûr î
Ez te baş nasdikim
Tu'j bo min ne nû yî

Tu gul î ez gulistan im
Tu dar î ez daristan im
Tu Dicle yî ez Kurdistan im
Tu kevok î ez ezman im
(Dîsgotin)

Tu bilûr î ez şivan im
Tu bihar î ez baran im
Tu derd î ez derman im
Tu delal î et heyran im
(Dîsgotin)

Min dilê te şikand
Te jî dilê min şikand
Min baweriya te hilweşand
Te baweriya min hilweşand
(Dîsgotin)
Çima silav nadî?..

Gotin û Muzîk: Mehmet Atli
Sazkirin: Koma Dengê Azadî

543-EZ Û YAR Ê

Ez û yarê yarê, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, em ji hev bi dil bûn
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ez û yarê yarê, em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ezman pir şîn bû, pir di nava rojê da
Çavên min li rê bûn, li hevîya yarê da
Stêr bi hazaran bûn, di nîvê şevan da
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Me govend datanî li nav kulîlka
Me dîlan dikir li ber dengê dîka
Me gulî di hûnan wek hejhejîka
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ewr pê de hatin, şêv reş û tarî bû
Tenê yara delal, bo min ronî bû
Kunda li ser me xwend, ezman xalî bû
Em ji hev dûrketin ez û yarê û ji Kurdistanê
Em ji hev dûrketin ez û yarê û ji Kurdistanê
Ez û yarê yarê ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn Em ji hev bi dil bûn
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ez û yarê yarê, em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Gotin: Kamûran ji Kîkan

Baziya.

Girtinê û dane ber xençera.
Mîrata Simîlê we bi newal e,
Û çar nikarên wî esker girtin
bi trombêla.
Û gazî, eşireta kirin;
Werine mala,
ji xwe re bibînin erz û eyala.
Simîla rengîn li erdê rast e;
Esker destê lawê Tiyari ya girtin
Û ser xwîne û hêlemist e.

Roja nû

Pir xelek im way- way
Tu çav reç wey lê kînê
Çav belekî way- way
Xweşî heye wey lê kînê
Derd gelekî way way
Ez kin im hay- hay lê kînê
Xwe berhevkê way- way
Li gundê me wey lê kînê
Temaşeke way- way
Wan memikan wey lê kînê
Di devê min kê way- way
Gelêrî

544-EZ Ê LI SER SIMÎLÊ

Ez ê bi ser diyarê Similê ketim,
mehelê seran û bihare.
Li ezmana qîrîna we,
Mîratê Tiyara,
li erdê tê qîrîna esîra û nalîna
birîndara.
Simîlê xopan we bi gir e.
Mîrata Tiyara hat ser de gira.
Eşiret hatin û çarnikarê girgir e.

Heyf mixabinî destê Tiyari ya û

545-EZ KIN ÎM

Ez kin im hay hay lê kînê
Dirêj nabim way- way
Dilber were wey lê kînê
Ji ber ranabim way - way
Ez kin im hey hey lê kînê
Ji te kintirim way - way
Ez digirim wey lê kînê
Ji te pirtir wey- wey
Min kes nedî wey lê kînê
Ji te rintir way- way
Ez kin im yay hay lê kînê

546-EV KILAMA LI BAKUR, ROHILAT Û LI QAFQASYA OLAN DÎDE

Ev kilam yek derdê bêderman e şerên bav û bapîrên me ye, li herêmên Xerzan, Serhed û Amed ji aliyê dengbêjên wekî Şakiro, Qasimê Qûbînî, Tayîboyê ji gundê Sierta ya Misircê(Qurtalanê), Huseyinê Farê, Mehmûd Qizil, Zahiroyê Hingilosiyê Mûşî û Salihê Qûbînî ve, bi guherto(werisyon), ango şeweyên zêde ji hev ne cuda tenê gotin. Her wisa li gorî lêkolîna ku me kir, Dengbêj Brahîmê Newrozî(Xalê Birê), ku temenê wî li dora 65 û 70 sal e, ji eşîra Smaîl Axa(Simko) ye û hê jî li gundê Coniyê ya bajarê urmiyeyê, bi cî û war e, bi xêra Radyoyê Urmiyê, Beşa Kurdî ev kilama bi dengê xwe yê zîz û zelal li seranserê rohilat welêt gerandiye û kiriye ku Kurdên rohilatî jî, ji vê meseleya qetilxwînî

heyder bibin. Li aliyê din, dîsa em pê dihesin, ku bi dehan caran di Radyoyê Yerêwanê de Kermê Seyad bi pêşkeşîkirinên wekî “Gohdarêd ezîz! Niha jî ji devê Garebetê Xaço kilamek ji deşta Xerzan!” Tevî vê kilamê kiriye ku bi dehan kilam, lawje û stranên eşîrî, evînî û seran li çermedora Qefqesyayê belav bibin. Belê. Çawa ku beriya şer û di dema şer de ji devê dayika Silêmanê Mistê, Xatê ve hatibe qîrîkirin û bang kirin bi salan e, kilam hatiye gotin û hata roja ma îro hatiye.

Erê ha dayêêê, ha dayêêê, ha dayêêê, ha dayêêê, ha dayêê
Xatê dibêê Silêmanoo lawo memanî ji kula dilê min re lawo xweş memanîîîêêê
ayyyy/
Sîlêmanê Mistê; Bavê Xelîl, Bavê Faris, Bavê ez ê, Kekê Bedêêêê lê Gula malê
Dîbo,
Kum û kolozê xwe girêda lawo bi romanîîî/
Lawo kum û kolozê xwe girêda bi romanîîî/
destek cilê şevê li xwe kir;
wê roje hilanî wê rojê girê dabû destê xwe avête qayışa Tivinga Elemanî/
Xwe berdaye Sixûra malê binyê mîrata Mizareşêê birek devrûtê mala Dîbooo,
Ji kezeb şewityaaa Reysê Dewrêş,
Cindîyê Hecî, Îbrahîmê Mamûd,
Lawo van şevgeran dayê bi xwe rehîlanîîînnnûûêêêêê/
Lawo van şevgeran dayê bi xwe rehîlanîînnnûûêêêêê/
Xwe berdaye pira Memikan, li Borê Qumaro de derbas bûn,
Li werê gundir dee hevrez bûn,
Derketine gaza çiyayê Kolik, Zengayê Memooo/
Li hafa deşta Xerzan di werê Simê de rûniştin şewr û mişewireteka giran danîîî/
Sê heb şade şûtên Silêmanê Mistê Bavê Xelîl,
Gula malê Dîbo hene xwe berdaye deşta Xerzan pêşiya terş û talanê mala Feroo,
Talana giran bi nijdevanîîî/
Terş û talanê Xatimiyan,
Terş û talanê malê Keran,
Terş û talanê malê Faro,
Ga û gamêşê nozda cotan,
Ji Gola Modê jî Xata diya xwe re lawo vê sibê diyarî anîîîêêêêê/
Were ha weylêêê, weylêêê, ha weylêêê ha weylêêê ha weylêêê/
Xatê dibêê;
Silêmano lawooo carê bi nezani terş û talanê Xatma neyinin Mala Fero yee,
Herçî Mala Fero nê mêrî ne,
Mêrkuj in terş û talanan tînin,
Hûn xweyê bavê min bûyo terş û talanên xwe vegeîrînineêêaxay haîhahîhîîî/
Lê Xatê dibêê,
Silêmano lawo memanî ji kula dilê minooo te re berxê m lawo xweş memanî/
Vê sibê peyakî derketî ji xopana Xatma lawo ji xwe re bi hewar û gazîîî/

Hewar dayê Gozelderêê, Marîbê, Eynqesrêê,
 Cemîlê Çeto bavê Feremez di qesra Eynqesrê de rûniştin
 û şewir û mişewireteke giran danin/
 Lê qirara kuştina Silêmanê Mistê Bavê Xelîl Mala Dîbo lawo bi xwe re hilanîîn,
 Xwe berdaye deşta Xerzan dayê bi giranîîêêaxê,
 Lawo xwe berdabû deşta Xerzan dayêêê bi giranîî/
 Ewî qîrek dabû li Mûsikan, li waliyan, li Kejikan, li Ferxikan, li Terxaniyan, li
 Miradan, li Mala Şemdîn, li heft bavê pêncînanan/
 Xwe berdane deşta Xerzan;
 Bira Kuradiya, girtine pozê Xatma,
 Rêçiyân rêç û dewş û çepera Silêmanê min
 deranîêêêê heeax hahaîî/
 Were ha weylêêê, weylêêê, ha weylêêê ha weylêêê ha weylêê/
 Xatê digo;
 Silêmano lawo wezê diyarê Çiyayê Kolik bi zengayê Mamo ketim lawo li wî
 banîî/
 Bala xwe bide Cemilê Çeto Bavê Feremez bi sîwariyên hespê li xulaman lawo
 fikir gazîî/
 Bavê mino hûnê mêr in mêrê çê ne, çê bixebitin/
 Bi sê denga li Silêmanê Mistê Bavê Xelîl Gula Mala Dîbo fikir gazî;
 Dîbê, lawo ezê îro wê yekê serê we de bînim,
 Tu rojeka wekî roja îro,
 Li terş û talana camêra nedî ji xwe re nebî lawo bi mêranîîî,
 Îro giran e tîzê tîvinga ketine çiyayê Kolik Zengayê Mamo
 li ser serê Silêmanê Mistê Bavê Xelîl Gula Mala Dîbo lawo îro kirine
 kafîrîstanîî/
 Lê Xatê dibê:
 Silêmano lawo, carê te digo, hevza xwe bike lawo ji hemî hevzî/
 Hevza xwe bike ji kozîkên serê çiyayê Kolik lawo,
 Kozîka Mala Fero neeee/
 Lawo nîşanî Mala Faro zehf in,
 pir gelek in temamî bi kimkevej in,
 Destê wana bi sustem in,
 Dê rebeno nîşançî ne serê kewa bernadinnnnn hahîîî/
 Were ha weylêêê, weylêêê, ha weylêêê ha weylêêê ha weylêê/
 Xatê dibêSilêmano lawo,
 Dêhn bala min lê ye min dît çend peyayê Mala Dîbo li ser çiyayê Kolika lawo
 dageriyan/
 Ezê rabim carê xwe hildim li pêşiya van xweşmêrên Mala Dîbo bisekinim/
 Ezê dibê, di bextê we û Xwedê me Silêman û Ebê, Reysê Derwêş, Cindiyê
 Hecî, Îbrahîmê Mamûd,
 kane lawo ne xuya ye neee/
 De lê Xatê rebenê Silêman û Ebê,

Reysê Dewrêş, Cindiyê Hecî İbrahîmê Mamûd li ser çiyayê Kolik ji xwe re kemîn
 vedaneeûûayyy/
 Le Xatê dibê;
 Silêmano lawooooo,
 Ezê bi çiyayê Kolik bi zengayê Mamo,
 Hefa deşta Xerzan ketim,
 Qasê Koro, pismamê xayîn heyra min go ha hewar eee/
 Emê va ye Silêmanê minê lawooo ne xuya yeeee/
 Tivinga Emê li mila ye,
 Tivinga Silêmanê minê reben ezê bi kewkî lawo bi desta yeeêê/
 Xatê dibê;
 Emê di bextê te û Xwedê da me Silêmanê min ka ye lawo, ne xuyayee
 Dibê;
 Xatê rebenê termê Silêmanê Mistê Bavê xelîl Gula Mala Dîbo li ser çiyayê Kolik
 li mexera Bênderokê mayêêê/
 Were ha weylêê, weylêê, ha weylêê ha weylêê ha weylêê/
 Xatê dibê;
 Emê lawo memanî ji kula dilê te re berxê lawo xweş memanî/
 Tu bala xwe bide Cemîlê Çeto Bavê Feremez bi tan û niça îro çî bi serê kekeê te
 ve anîî/
 Tu bavê diya xwe bûyo lawo,
 şerê xwe bikin îro bi giranîîî,
 Belkî Xwedê teala siûd û îqbalê ji te re li hev dû anîî/
 Te heyfa Silêmaê Mistê Bavê Xelîl Gula Mala Dîbo bi destê xwe
 hilinaîîîîûêêê/
 Belê tenaEmê hılanî li serê xwe li serê kevirê kozîkê de deranîî,
 Derbek dayê bejn bala Gêncoyê Çeto zavê dest bi hîne,
 termê Gêncoyê Çeto bi ser termê Silêmanê Mistê ve danîîêêê/
 Lê bi sê denga li Ehmedê Îskan li peyayê mala Faro li Bavê Misto fikir gazîî/
 Dibê;
 Bavê Misto,
 Tu dagere heyra nizanim tu çî awanîîêêêêû/
 Te digo;
 Ezê herim di qesra Eynqesrê de rûnim pesn û wesiyetê xwe bidim lawo bi
 mêranî/
 Te digot;
 Ezê bêjim li terş û talanê xwe da li pêşiya heval û xweşmêrên Mala Dîbo der anî
 û anîî/
 Yekî wekî Silêmanê Mistê Bavê Xelîl Gula Mala Dîbo serekvanê nijdevanan,
 Lawo îro di gerewa talana te danîîn/
 Tu nabêjî min xortekî weka Gêncoyê Çeto zavê dest bi hine,
 Îro di gerava Silêmanê Mistê de danîî/
 Te dagera sed carî bi serê bavê te kim derbek daye li bejn û bala Gêncoyê Çeto

zavê destbihine,
 lê zavekî bîst û çar roja ye hêja hina zavetiyê li desta ye,
 Îro min heyfa kekê xwe bi dest xwe hilanîî/
 Were ha weylêêê, weylêêê, ha weylêêê ha weylêêê ha weylêêê/
 Xatê dibê;
 Silêmano lawo, bila şereka giran li me çênebûya,
 li çiyayê Kolik, zengayê Mamo,
 Li hefa deşta Xerzan lawo vê sibê li diyaraaaêêêêêûû/
 Heyfa min nayê li kuştina Silêmanê Mistê Bavê Xelîl û Gula Mala Dîbo,
 Heyfa min tê li heyfêê çardara Silêmaê Mistê Bavê Xelîl Gula Mala Dîbo
 girêdane,
 Dar nebû çar darên Gêncoyê Çeto birine Eynqesrê bavê Şebo lawo bi xwe re
 birine nav beyaraaûûêêê hahâîî/
 Xatê dibê;
 “Gênco bi gizme qondere ye,
 Silêmanê Mistê bi çarox û bi gore ye!”
 Piştî kuştina Silêmaê Mistê û Gêncoyê Çeto, Xatê diya Silêman diçe ser
 candekên van her du mêrxwazan. Bişar û Cemîlê Çeto tevî xulam şerkarên xwe
 li ber siya Qesra Eynqesrê rûniştine û dêhn bala xwe didinê ka Xatê wê li ser
 candekan çi bike. Balkeş e, ku Xatê pêşî diçe ser candekê Gêncoyê Çeto, pişt re
 jî diçe ser candeka kurê xwe Silêman. Her çi qas êdî neyar bin jî, Xatê vê yekê jî
 bo xatirê ku li hafa Bişar û Cemîlê Çeto ye dike. Bêguman di vir de mezinahî û
 şêrejiniya Xatê derdikeve holê. Xatê, ne bi tenê li ber kuştina kurê xwe dikeve û
 pê diêşe, her wiha ew jî ber ku mêrxasekî mêran e, li ber Gêncoyê Çeto jî dikeve
 kezeba wê dişewite. Li hemberî vê kirina Xatê, Bişarê Çeto berê xwe dide Xatê!
 Ka kilamekî bavêje ser Gêncoyê Çeto û Silêmanê kurê xwe...
 Xatê berê xwe dide Bişer û jê re wisa dibêje: Ka ez çi bêjim?
 “Gêncoyê birayê te bi gîzmê û qondere ye,
 Wê xelk bêje Silêmanê Mistê bi çopikê çolê,
 Bi çarox û bi gore ye.” Lê Bişarê Çeto van gotinên Xatê nahewîne û wisa lê
 dizivirîne;
 “Na Xatê Silêmanê kurê te jî wekî birayê min Gênco mêr û mêrxwasekî çê ye”
 Dixwaze ku li gorî vê yekê dawiya kilamê bîne.
 Lew re jî Xatê wekî dawiya kilamê li ser her du candekan wisa dibêje;
 “Were ha weylêêê, weylêêê, ha weylêêê ha weylêêê ha weylêêê/
 Xatê dibê;
 Silêmano lawo bila şereka giran li me çênebûya li çiyayê Kolik,
 Zengayê Mamo, li hefa deşta Xerzan lawo vê sibê li diyaraaaanêêêêêûû/
 Gênco bi gîzmê û qondere ye,
 Wê xelkê bêje Silêmanê Mistê çopikê çolê ye,
 Bi şarox û bi gore ye/
 Pirs bike wê eşîra bi xwe re şerê çiyayê Kolik Zengaya Mamo,
 Silêmanê Mistê beramberî Gêncoyê birayê te ye hahîîîeeêêêûû...

Rewşana Jiyana- 35
Berhevkar: Salihê Kevirbirî.

Bo nêçirvan şikar im ez.

Ne dilsar im, ne rimdar im,
Bo Kurdistan nihêrdar im.
Li destê gel peltindar im,
Bi niştîman peşkar im ez.

Ez Xanîme, ez Dilzar im,
Ez Goran im, ez Hejar im,
Ez Sebrî me, ez Dildar im,
Bo Cegerxwîn paşkar im ez.

Bona welat yek şerkar im,
Serhildan im û peykar im.
Şamil im, gel parastkar im,
Serxwebûn û rizgar im ez.

Berî derî me baxçe ye
Wî baxçeyî çîçek daye
Sê ro sê şevan “ada k’ada bimînîm
Ê li na wê ku daka min mirîye maye

Ezê ka serbestim
Laderî ê l dadiwestim
Rokê nawe(nabe) ku Allê
Allê wara îçî ku,
Ka çayeke we(be) destim

Çiya me çîyake girin
Etege(ber) xwe ba kevirin
Daykê lawikan teriye
Li deriyê xelkê dimirin.

Çavkanî: Nazli Aksu (105 salî)
Berhevkar mehmet Bayrak
Not: Ji aliyê min de hatin
guherandine
Hara: Here

547-EZ

Îro bê gel û bê war im,
Bê mal mame, zibar im ez.
Ne tîndar im, ne zeftkar im,
Li va jîyîn tewkar im ez.

Ne raza me, ne şîyar im,
Ne tarî me, ne şewqdar im,
Bê welat im, şermezar im,

Agirê hêviya we me
Ez agirim agir
Ez agirim diêwitim
Ez agirim diêwtînim
Ez agirim agir
Ez bayekî azadim
ji tîreja rojê me
Ez agirimagir

Text û Muzîk; Xemgin Birhat

Qaytana dor bi dor im
Le le nar le le nar
Qaytana dor bi dor im
Le le nar tu delale

Ez ya lawke pisporim
Le le nar le le nar
Ez ya lawke pispîr im
Le le nar tu delale

Ez berfa ciyake spi me
Le le nar le le nar
Ez berfa ciyake spi me
Le le nar tu delale

Hemeyloka risi me
Le le nar le le nar
Hemeyloka risi me
Le le nar tu delale

Dosta lawke gundi me
Le le nar le le nar
Dosta lawke gundi me
Le le nar tu delale

548-EZAGIRÎM

Ez agirim agir
Ez agirim venamirim
Ez agirê zerdeştîm
Ji dîroka kevnarim
Ez agirim agir
Agirê doza we me
Kaniya jiyana we me
Ez agirim agir
Evîna dilê we me

549-EZBERFÎM

Ez Befr im, befr im, befr im
Le le nar le le nar
Ez befr im befr im befr im
Le le nar tu delale
Ez Befra ciyaye reşîm
Le le nar le le nar
Ez befra ciyaye reşîm
Le le nar tu delali

Hemeyloka bi nexşîm
Le le nar le le nar
Hemeyloka bi nexşîm
Le le nar tu delale

Ez ya lawke kef xweşîm
Le le nar le le nar
Ez ya lawke kêf xwes im
Le le nar tu delale

Ez befra çiyake sor im
Le le nar le le nar
Ez befra çiyake sor im
Le le nar tu delale

Herem : botan firari

Dayê ez diçim ser çiya
Nav gul û reyhan sosina
Nav hewal hogira
Nav kewr û zinara
Nav dest û zozana
Diçim dayê
De here kurem de here
Dilê min kul û kesere
De here berxê min tu here
Hêstra ro nakim
Derda cal dikim
Dilê xwe kor dikim
Here lawo

Text û muzik: Dîno

Ji êvar de li benda te me

Kerem ketu were hewşê
Ez gulçînim tu gulnevşênî
Ez çawşînim, tu çawreşî
Gul û gulçîn û guladarên minê
Tu pir sirîn û pir xwesî lê .....

Strana Gelêrî

Geleka bi tirs û sehm e
Evînî guneh e li dev me
Lawiko ez birîndarim

Delalê bêjin rihanê
Kulilka heyva gulanê
Rêzan axweşîya jîyanê
Delalê ez evîndarim

Lawiko were mala me
Min bixwaze û she ke kilamê me
Gustilkê bixe tilîya min
Lawiko ez berîvanim

550-EZ DIÇIM

De rabe daykamin rabe
Xewn û xeyala siyarbe
Min rewî bike
Hêstra romeke
Dilê xwe teng meke
Lê dayîka min
De here kurê min
Tu here
Dilê min kul û kesere
Welat bin deste
Fikrê me hepse
Soreş pewîste
Here lawo.

551-EZ GULÎM TU BEYBÛNÎ

Ez nizanim hay tu narî
Ez gul im hay tu beybûn î
Ez dilê keçka dihelînim
Tu dilê xorta disewitînî

Narîna minê lê rewşenê
Delala minê lê Eysanê
Delalê tu xeber xwesî

**552-EZ KEÇÎM KEÇA
GUNDANÎM**

Ez kecim keça gundanim
Kulilka serê lawan im
Rihana rêz û cemanim
Lawiko ez berîvanim

Delalê tu xwîn şêrînî
Dil reqî lêv hingivînî
Mij xorta gava min dibînî
Berîyê ez evîndarim

Lawiko evînî şerm e

Helbest: Ebdul ezîz Sefer
Mûzik: Mihemed Şêxo

Lê dil birindarim ez.

Beden ji sêvan tu yî
Sekêr ji lêvan tu yî
Di dilde mêvan tu yî
Gorî û qurbanim ez.

Rû gewr û şerîn tu yî
Sitêr û perwin tu yî
Şêrîn û hem zîn tu yî
Memê di zindanim ez.

Text: Cigerxwin-Muzik: Dilgeş

554-EZNEWÊŞ ÎM

Ez nexweş im gewra minê
Îro min go were ser min... ay...
Gewra minê min go wez nexweş im
De were ser min
Tuyê taya lihêfê rake vê êvarê rex û têkev ber min
Ax... çî ferman e bira oy...

Bextê te me gava gundî û cîran bêjin ew kî bû ew kî nebû
Ezê bêjim Hekîmê Loqman bû hate ser min limin...
Ez xirabmal im yeman, ez bendewar im yeman
Eva serê çend û çend salên min tamam
Min terka welatê xwe da
Ez perîşan im bira... ax çî ferman e dilo

Delalê bêje bavê xwe
Min bide û dewlet serê xwe
Qayil ke delalê dilê xwe
Bêriyê ez evîndarim

553-EZÛ YAR

Çav beleka min tu yî
Por xeleka min tu yî
Surmeleka min tu yî
Lê dil bi kovanim ez.
Sur periya min tu yî
Dem zeriya min tu yî
Seng û soxa min tu yî
Jar û perîşanim ez.
Bejin bilindê tuwî
Pir gewr û rindê tu yî
Wek mum û findê tu yî

554 A- EZNÎVA REŞÎD

27 SALA SPÎKERA RADYOYA KURDÎ BÛ

Spîkêra radyoya kurdî ya Êrîvanê, xanima kurd EZNÎVA RAŞÎD di sala 1926'an de li Ermenîstanê, li gundê kurdan Camûşvanê hate dinê û xwendina pêşîn li gundê Elegezê standiye û di sala 2000'an li Êrîvanê wefat kir.

Spîkêra radyoya kurdî ya Êrîvanê, xanima kurd Eznîva Reşîd di sala 1926'an de li Ermenîstanê, li gundê kurdan Camûşvanê hate dinê û xwendina pêşîn li gundê Elegezê standiye û di sala 2000'an li Êrîvanê wefat kir.

Eznîva Reşîd... Belkî gelek ji we ev nav bihîstibe. Û ne carek, 27 salan û her roj. Ev xanima kurd a delal ji destpêka radyoya

kurdî ya Êrîvanê di sala 1955'an de spîkêriya (peyvkar) wê kiriye û heta di sala 1982'an. Di navbera wan sala da bi mîlyonan kurd di dema destpêkirina belavkirinên radyoya kurdî kar û barê xwe dihîştin, berevî ber radyoyan dibûn û li bendê diman, hela çika Eznîva Reşîd wê derheqa hal û demên Sovyeta berê, jiyana kurdên welatê sosyalîst çi ji wan ra bêje. Û Eznîva Reşîd destpê dikir: "Êrivan xeber dide... Guhdarên ezîz! Pey deng û behsan ra hûnê şirovekirinê bibên, dû re jî em ê çend kilamên cimaeta kurda ji dengê Şeroyê Biro, Efoyê Esed û Zadîna Şekir bidin..." Piştî van gotinan gelek guhdaran bê hemdî xwe digotin: "Em heyrana dengê te ne!" Û guhdaran dawiyê heyfa xwe dianîn, dema Eznîva Reşîd digot: "De ma xatirê we". Di 16'ê îlonê, sala 2000'an de spîkêra dereca pêşîn Eznîva Reşîd cara dawî ji gelê xwe ra got: "De ma xatirê we" û çû dilovaniya xwedê.

SPÎKERA YEKEM

Di sala 1955'an de Radyoya Ermenîstanê elam dike ku ji bo vekirina radiyoya kurdî spîkêr lazim in. Ew mêr û jinên kurd ku dikarin bi kurdî bixwînin û dixwazin tevî îmtîhana hîlbijartina spîkêran bibin, bira filan rojê bêne xaniyê radyoyê. Şertên komîsyona hîlbijartina spîkêrekî an jî spîkêrekê ev in: gerekê kurdî gelekî baş bizanibe û bikari be bê şaşî bixwîne, dengê wî/ê gerekê nerm, zela û xweş be, ku guhdar wî/ê rind fêm bikin û hwd..." ERÎVAN.

Eznîva Reşîd 27 salan spîkera radyoya kurdî bû

09 Hezîran 2010 Çarşem.

Grîşayê Memê: Spîkêra Radyoya kurdî ya Yêrêvanê, xanima kurd Eznîva Reşîd roja 16ê Îlonê sala 2000an li Yêrêvanê wefat kir...

27 salan spîkêra radyoya kurdî bû

Eznîva Reşîd

("RADIYOGUHDARÊN EZÎZ: DE MA XATIRÊ WE!...")

555-EYŞÊ EHMED AXA

Carek ji caran rehmet li dê û bavê guhdaran. Dibêje heçê Ehmed Axa bû, axayê welatê Hesenan û Heyderan bû. Belê axakî bi nav û deng bû. Herçiqaş li sergex axa be jî hinek xisûsiyetên wî yê baş hebûn û di nav gel de dihate heskirin. Meyrem Xatûn jina wî bû. Belê evîna wan gelek germ bû û di kirsê hev de bûn. Çend sal derbas bûn, Xwedê tu zarok neda wan. Di orf û edetên Kurdan de kesên bêzarok bin, jê re dibêjin **bê dunde**. Ji ber vê yekê Ehmed axa got;” ezê ji xwe re jineke dinbînim”Li welatê Serhada çiqas qîzên axa began hebe, çavên xwe li xwe li wan gerand ka qîzekê bi dilê xwe dibîne an na.

Belê, salox hilda ku qîzeka Hesên Begê Xoşabî heye. We esfê xweşik bûna wê li welatê Serhedê belav bûye. Ewqas bi hisna dinyayê xweşik e.

Ehmed Axa çend xulam dan pey xwe û berê xwe da bajarê Xoşabê. Xwe li mala Hesên Begê girtin xoş û bêş ji Hesên Begê re gotin. “ Ez hatime mirovatî û biroxwetiya te”. Navê keça hesên Begê Eyşê Xatûn bû.

Belê hisn û cemala Eyşo bi wesifdana nayê gotin. Di bajarê Xoşabê de çiqas xort û law hebin ji kerba Eyşê dîn û har dibin. Dibêjin mîna heyva çardeh şewa di axr û fêrmisk(navê zozanekî heêmê Serhadê ye)re, hildavêje. Welî şewq û şûhle ji berî bin guhê wê diçe. Bejna wê zirav e, şûphê şivek ji dar darbena vê. Çavên wê mîna çavên xwezala beriya, Amûdê ye. Gerdanê wê mîna lukusa şefaq ji diçe û diçirwire. Birên wê, tu dibêjî qey xelega di şûrên di destên Pêlwanan de ne. Meşa wê, ya qaz û qûrmiya ye. Wesis û seded nayê dayin.

Begê Xoşavê gelek kêfa xwe ji Ehmed Begê re anî û qîza xwe dayê. Belê, gava çavên Eyşê li Ehmed axa ket, ne bi dilekî bi hezar dilan dil kete Ehmed axa.

Ehmed axa daweta xwe li dar anî, çiqas milletê herêmê hebin, hemî dawet kirin, heft roj heft şevan dawet kir. Millet hemû belav bûbûn li malên xwe, Ehmed axa û Eyşê man ser kêf û eşqa xwe. Çend sal di vê navê de bihurî, belê Ehmed axa ewqas hez ji Eyşê dikir seetekê bê wê debara wî nedibû.

Rojek, hewiya Eyşê Xatûnê Meyrem Xatûn ji Ehmed axa re dibêje; “Ehmed axa ez dixwazim ji bo te tişteki bibêjim.

Belê, rûyê min nagire, ji ber ku hem şermezar dibim û hem ditirsim”

Ehmed axa got: Meyrem Xatûn“Ne bitirse û ne jî şerm bike, ka çi daxwaziya te heye bêje”

Meyrem Xatûnê got:“Eyşê ji kûrê Derwêş Begê hez dike. Ev gotina wekî mirine ji min re ye. Belê, ji gotinê û pê ve, tu îlaç tune.

Ji ber ku Ehmed axa, pir ji Eyšê hez dikir, bi gotina Meyrem Xatûnê re xwîn ji rûyê Ehmed axa kişiya û meda wî qermiçî. Ji ber ku ev gotin gelek giran bû. Qet bersiva Meryem Xatûnê neda û bi hêrs rabû. Ji xwe re got: "ji ber ku ez pir ji Eyšê hez dikim Meryem Xatûn diqahre û dixwaze Eyšê li ber çavê min reş bike. Bo vê çendê ev gotin ji min re gotin, Meyrem Xatûnê.

Belê, tu bikî û nekî xişûşî kete dilî Ehmed axa. Demeka dirêj biherî û bihar hat. Ehmed axa bi zûma xwe ve mal û warkûzên xwe bar kirin, berê xwe da zozanê Melefa. War û warkûzên xwe danîn û konên xwe vedan.

Ehmed axa rojina diçe nêçîrê û rojna diçe nav pez û mêşinan. Belê, wexta xwe yî zêde di nav malan de diborîne. Gotina Meryem Xatûnê ji Ehmed gotibû derd û kuleke mezin kir ser dilê Ehmed axa.

Belê, naxwaze bide rûyê Eyšê. Ji ber ku gelekî ji Eyšê hez dike.

Rojekê Meyrem Xatûn û Ehmed axa ji xwe re civat girtin û axivîn. Meyrem Xatûnê got: "Ehmed axa rojekê min ji te re got Eyšê ji kurê Dewrêş Begê hez dike. Te tu guhdarî li min nekir. Ez dizanim tu ji Eyšê hez dikî, belê ez zêdetir hez ji şeref û namûsa te dikim. Gundî bi wan diaxivin. Kesek nikare bi vê yekê ji te re bibêje. Ya din jî tu dibêjî, Meyrem hewiya wê ye û jê diqahere, ji bo jê re qusûrina çêke van gotinan dibêje, belê, ev raman ne rest e. Ezê tiştina bêjim bi ya min bike; eger nebûyî di gotinên min de hebin, ez bi her cezayî xwe razî me. Rojekê ji Eyšê re bêje; "ez herim filan gundî belê du sê roja karê min heye ez nayê malê" Her miqabila malan û nêrevaniyê li Eyšê bike û hinga tu yê her tiştî fêm bikî"

Ehmed axa, kûr fikirî û kete behra derd û kulan. Belê, gotinên Meyrem Xatûnê cih girtibû. Ji ber tiştên ku digotin tev cih digirtin. Ehmed axa bi lez rabû û çû hundirê kon. Bi rûyekî qermiçî ji Eyšê re got: "gelek ecele, hinek karê min li bajer derket; ezê herim, belê biqasî çar û pênc rojan nayê malê. Karê malê, yên mêşîna û yên zomê li hêviya te dimîne. Divê tu hay ji her derê hebî, heta ez hatim." Xatir ji Eyšê xwast û çû. Heta qederekî ji mal dûr ket, tewlûba da xwe û hat miqabila malan li ber himya hinek dar û devî stirî wî man li ser malê.

Roj hat hewlê nîvroj. Bêrîvan çûn beriyê û her kes belav bû ser karê xwe. Nava kona man vala. Ehmed axa di melê kon de ji xwe re holek çêkiribû, bi darên çilo niximandibû. Roj li ber siya wê holê rûdinişt heta êvarê. Ev hol ji bo vê yekê çêkiribû.

Ehmed axa dêna xwe dayê kûrê Dewrêş begê qesta kon kir û çû konê Ehmed axa. Belê nava malan xalî ye, kes nemaye herkes çûye karê xwe. Ehmed axa dît ku Eyšê û kurê Dewrêş Begê çûn ber siya holê û rûniştin. Ji xwe re ketin kêf û henekan. Ehmed axa bi çavên xwe dît ku kurê Dewrêş begê rûyê Eyšê da ber maç û gezan û wan ji xwe re lîstin.

Belê Ehmed begê ji qehra re ji ser hişê xwe çû û bêhiş kete erdê. Wexta ku hişê wî hate serê wî û çavên xwe vekir, dît ku dinya şev e û laşê wî cemidiye.

Belê, çiqas mitale kir, nizanî bê wê çî bike ji qehran. Berê xwe da malan û çû. Di nav ewqas derd û kulan de ye, nizanê bikuja alî ve diçe. Rê li malan wenda

kir û çiqas geriya rê li ser malan va nebir, heta bû sibê gerî. Sibê bi derd û xemên xwe ve hate nav konan û çû konê xwe

bi stranî bang kir Eyšê.

Ehmed axa bang dikir lê lê Eyšê
Lê lê Eyšê malê me danîne li Zozana
Li minê wax lê li min lê hay li min lê
De minê bi çavê xwe dîtibû.
Ku kurê Dewrêş Begê li ber siya holê
Li ser çiya, rûyê te maç dikira,
Dida ber maç û gez û ramûsan
Li minê wax lê li min lê hay li min lê
De te yê mala min xera kir Eyšê
Te konê minê ji nav kona rakir
Wax li min lê, way li min lê hay li min lê

Eyšê bang dikir;
lo lo Ehmed axa,
Malê me danîn li zozanê Serhedê
Li zozanê Melfa, li biniya wan her sê giran
Way li min lo, way li min lo, way li min lo
De çiqas gotin û xeberdanê minê
Li ba te hemî derw û vir in
Lê lê belê, ku tu yê bawer nekî,
tu yê bişîne dû kurê Dewrêş begê
Bila were bibe şivanê van kawiran
Rojê sê caran li ber çavên te de
Ezê jê re bêjim wa keko, bav û bira
Wax li min lo, wax li min lo, wax li min lo.

Ehmed bang dikir;
lê lê eyşê
Nabî li min sed caran nebî.
Sê wehdê Xwedê bê li can û cesedê mi ketibe
Piştî banga Eyšê, wê ser sîng û berê te
Sîqênên xenceran û terqînê dermancabê
Wê fermana Eyšê Xatûnê li ber destên min rabe
Ay li minlê, way li min lê, hey li min lê
De rabe kewaniya mala mezin tu yî Eyšê
Bermaliya mala min tu yî Eyšê
De te ye mala min xerab kir Eyšê
Te ye konê min ji nava kona rakir

Way li min lê, way li min lê, way li min lê

Eyşê bang dikir;
lo lo Ehmed axa
min tobe ye careka din nabe
Ma tu nizanî behrek weke behra Wanê
Bi tajî û tulekî guhê gunda heram nabê
Li min lo, li min lo, li min lo
Ehmed axa ji îro pê ve li ber destê rebê alemê û
Pişt re li ber destên te ji min tobe ye
Li min lo, li min lo, wax li min lo

Ehmed axa digot;
lê lê Eyşê
Wele toba te yê li ba min qebûl nabe
li min lê, li min lê, li min lê
Sê wehdê Xwedê li can û cesedê min ketibe
Piştî bangî Eyşê wê ser sîng û berê te yê
Sîqîna xenceran û terqîna demencan be
Wê fermana Eyşê Xatûnê ji ber destê min rabe
Ji min lê, hey li min way, li min lê
De rabe kewaniya mala mezin tu Eyşê yî
Te yê mala min xira kir Eyşê
Te yî konê min ji nava kona rakir
Ax li min lê, wax li min lê, hay li min lê

Hewiya Eyşê, Meyrem Xatûnê bang dikir
Lo lo Ehmed axa, ezê ketime bexte te û Xwedê
Tu yê Eyşê Xatûnê nekûjî Eyşê hisna dinyayê
Jineka minasib e, pir delal e
De tu rabe herdu keziyê nava serê wê jêke
Hersê teaqê wê bixe nava guhê çalik û çariya wê de
De tu yê li ser mala bavê wê de bişîne
Li min lo hay li min lo, wax li min lo

Ehmed axa digot:
Lê lê Meyrem Xatûnê
Nabe sed caran li min nabe
Ez dikarim Eyşê Xatûnê nakûjim
Herdu keziyên wê jêkim û hersê teleqê wê
Bixim nav çar û terhiyê wê de û li ser mala
bavê wê de bişînim.
Belê, Eyşê hisna dinyayê jineka minasiba pir delal e

Wêre herê miqabilî zavên min yekî xwe bike
 Wî çaxî nav heval û hogirên xwe de
 Ez serê xwe ji çogên xwe ranakim
 Ax li min lê, way li min lê, hay li min lê
 De rabe kewaniya mala mezin tu yî Eyšê
 Te yî mala min xira kir Eyšê
 Te yî konê min ji nava kona rakir
 Ax li min lê, wax li min lê, hay li min lê.

Di dawiyê de ehmed axa û Eyšê bi helbestî bersiva hevdu didin. Ehmed axa bi van gotinên xwe re ji kerba Eyšê re diheyire. Nizane bê çi bike, destê wê nagire ku Eyšê bikûje, ji fediya dost û neyaran re mecbûrî dibe ku eyšê bikûje. Belê Eyšê hingî li ber dilê wî şîrîn bû, destên wî lê ranedibûn. Belê di dawiyê de Ehmed Axa, bi dilekî kul panzdeh girêk cercura dabancê li ser Eyšê vala dike. Ehmed axa bi derd û kulên xwe dimîne, em jî bi xêr û şahî bimînin

556-EZDÎN ŞÊR

Dengbêj Cano

Ew dêrgula xweş dêrgulê
 Mala Ezdîn şêr û mala Mansûr begê birin Mûsilê
 Dilê min dadiya
 Suleyman Axa Qereçoliya ji bajarê Bexdayê
 Mezûl kirin hatiye.
 Şevêk li mala Ezdîn Şêr mayî ye
 Ezdîn Şêr gotiye
 Go tu çira hatiye?
 Go paşa min mazûl kiriye

Şewr û qewlê xwe daniye
 Rabûn piyan
 Go bejna mîrê min bejna roje
 Sîwar dibin li ser hespê şev û rojê.
 Berê xwe dan Zaxoyê
 Go ew Zaxoyê bi rût kevotan
 Beyraq bûne cot bi cota
 Berê xwe dan Cizîra Botan,
 Axa çûne, wezir çûne
 Li odeka Brahimê Miho peya dibûn
 Ezdîn şêr got, erê Brahimê Miho
 Axlerê Cizîrê ji mira bicivîne,
 Brahimê Miho radibiye

Axlerê Beglerê Cizîrê civandi ye
 Li diwana Ezdîn Şêr kom kiriye
 Gotin;
 Mîrê min hal û hevalê te çiye?
 Got;
 Odekê Brahîmê Miho li ser bênderan
 Eskerekî giran bicivînin ji mi ra
 Ezê herim Baxdayê ber gawiran ser seferê
 Weke wilo got:
 Ezdîn Şêr,
 Brahîmê Miho lê vegerand got em we nakin
 Emê seferê betal bikin
 Lê em ê Romiyê kom sor ji wir rakin
 Got mîro em dibînin dibînin
 Em Romiyê komsor ji vir hilînin
 Emê hikmê xwe yê Botan tu şûne wan daynin
 Mîrê min go rabin piyan
 De em herin serayê,
 Em ser jê bikin midûr û pev li Romiya
 Erê wek mîrê min we gotiye
 Diduya ji meclisê qebûl nekiriye
 Ezdîn Şêr got çiye çiye?
 Gotin ;
 Mîro qesra Brahîmê Miho li ser bênderê
 Te karê xwe kir, tu here seferê
 Em nawerin şerê Romiya bikin
 Wê lawê me bixin eskerê

Ezdîn Şêr radibiye
 Her du li meclisê kuştiye.
 Kire çolbê serayê Romiye
 Midûr reviyê
 Sê Romî li serayê kuştiye
 Kaxizek nivîsiye
 Di nav welat belav kiriye
 Eskerekî qewî civandiye
 Da şewr û qewlê xwe daniye
 Esker bi nivî kiriye
 Ezdîn Şêr û Sileyman Axa bi aliyê Têlanê çûye
 Mensûr Beg bi aliyê Midyadê hetiyê
 Mîro li wê rexê, li wê rexê
 Mensûr Beg berê xwe da Hezexê
 Axa dibêje Mensûr Beg berê xwe da Midihê

Mîro tu dibînê
Peya dibû li Basibrînê

Mîrê me radibû, sîwar bû li qemerê
Peya dibû li der Emrê
Mîro de rabê, ba tê, ba tê
Mensûr Beg berê xwe da Midyadê
Weke mîrê min hatiye
Midyadê bi derbekê reviyê
Mala Midyadê talan kiriye
Hikmê xwe li bajarê Midyadê daniye
Sê rojan li Midyadê mayî ye
Ezdîn Şêr û sileyman Axa ji çemê Têlanê rabûn piye
Berê xwe da bi baskê Midyadê hatiye
Pevlî eskerê hatiye
Ew jî li Midyadê peya bûye
Şewr û qewlê xwe daniye
Mensûr beg got kekê tu dibînê
Weda Xwedê li canê min ketibê
Ez ê ji vê derê biçim beriyê Mêrdînê
Dilê min dadiye, dilê mi dadiye
Weke Mensûr Begê wa gotiye

Kaxizek ji wan hatiye
Got werin vegerin mala ye
Lê Hecî Sileyman Axa û Qewqalî Dêrûnê zeft kiriye
Ezdîn Şêr û Mensûr beg vegeyan
Ezdîn Şêr û Mensûr beg rabûn piyan
Ew bi baskê mada çûn
Pevlî eskerê bi ser Dêrûnê meşyan
Ezdîn Şêr û Mensûr Beg rabûn piyan

Esker gelek ji Botiyan civandiye
Ezdîn Şêr û Mensûr Beg dikin şerê Romiya
Hecî Sileyman Axa rabû piyan
Ew qewqalî rabûn piyan
Xebera xwe bi hev gotiye

Eskerê Botan tilifandiye
Qewqalî bextê xwe ji Ezdîn Şêr dayî ye
Heta Ezdîn Şêr û Mensûr beg hatiye
Erê Hecî sileyman Axa bextê xwe xera kiriye
Ezdîn Şêr û Mensûr beg girtiye

Berva axa Stenbolê şandiyê
 Eskerê Romiya ket pişt eskerê Botiyan
 Were carekê bê xwediyê
 Tu nikarê bimeşê ji laşê kuştiyê
 Eskerê Botiyan batmîş bûye
 Zerifê jina Balyozxana Mûsilê dosta wî ye dagiriye
Sosin pryam 1887 Petersburg.
Ezdîn Şêr li Sosin bi du devkan hatiye nivisandine.
Em devoka din jî ji xwendevanên xwe re dinivîsinin.
Ew strana di sala 1887 an da ji aliye deng bêjan hatiye strandine.

557-EZÊ YEKÎ BIGİRİM

Ezê yekî bigrim li tewn û teşiyê de
 Ezê yekî bigrim li rixi û reşiyê de
 Eze yekî bigrim li zewq û sefalixê dunê da
 De lê lê hayê... lê hayê...
 Lo lo çavê yekê gilor e reş û belek e
 Bejna yekê zirav e wek hurî û melek e
 Zimane yekê şêrîn e li ba şekirê şamê vemeke
 De lê lê hayê... lê hayê...

Lo lo bavê yekê beg e, wezîr e
 Bavê yekê bi zêr û zîv e pir malxur e
 Bavê yekê li gundê me şivan e, gavan e pir feqîr e
 Lê qîza wî emra dilê min e lo lo hayê
Gotin û Muzîk: Ali Baran

Ser xaniyê we pal dame,
 Hay lê lê, hay lê lê, hay lê lê dînê

Çav belek çava ez t'evdame,
 Hay lê lê, hay lê lê, hay lê lê dînê

Ser xaniyê we diwastim
 Hay lê lê, hay lê lê, hay lê lê dînê

558-EZ NE DÎNİM

Ez ne dînim, ne dûristim
 Hay lê lê, hay lê lê, hay lê lê dînê

Ez ne dînim, ne hahame
 Hay lê lê, hay lê lê, hay lê lê dînê

559-EZ XELEF ÎM

Ez Xelef im Xelef im
 Hewar e Mîr hewar e Mîr

Ez Xelef im Xelef im
Êzdînşêr Mîrê Botan e
Xwedyê şûrê' b sedef im
Hewar e Mîr hewar e Mîr
Xwedyê şûrê' b sedef im
Êzdînşêr Mîrê Botan e
Li nav eşîran bi gef im
Hewar e Mîr hewar e Mîr
Li nav eşîran bi gef im
Êzdînşêr Mîrê Botan e

Ez Xelefê kinik im
Hewar e Mîr hewar e Mîr
Ez Xelefê kinik im
Êzdînşêr Mîrê Botan e
Xwedyê şûrê' b şirik im
Hewar e Mîr hewar e Mîr
Xwedyê şûrê' b şirik im
Êzdînşêr Mîrê Botan e
Li nav eşîran bi rik im
Hewar e Mîr hewar e Mîr
Li nav eşîran bi rik im
Êzdînşêr Mîrê Botan e
Gotin û Muzîk: Gelêrî
Şirove: Koma Dengê Azadî

560-ÊM Ê

Ay lê êmê, nazikê, nazdarê, sermezinê
Aqilkêmê beybûna welatê Diyarbekir
Hênikahiya welatê Mûşê sozdara min î
Vî zamanî rabe êmê
Ay lê êmê bêbavê min go ez bi Yarimtepa şewitî diketim
Minê dî li kutê biya lê mi dî sê zeryê
Mala kalo hat û dimeşyan
Lê meşa van keçika
Nebû meşa hakima, qeymeqama, yuzbaşiya êmê
Erê dengê van bêbavan
Nebû dengê naqosa, mifrediya
Lê bêna van keçika
Nebû bêhna misk û emberê şûşa kolonya

Bi ser kambaxê gundê me de furiya
Hevalno hogirno le min go bejna êma Hemo
Takrihana devê çemê wezê xeşîm im zaro me nema
Zanim ji kîjan alî de bêmê êma ma
Gotin û Muzîk: Gelêrî

Dew tu ne, rûn difroşê
Mêr tu ne kur li koşê
Koçera deşta Mûşê.
Êmo dihat di gulgulî

Eynîk danî û xemilî
Li bejna paçikê gulî
Xeftan li bejna Edilî
Bi şêx û mela tu ya min î
Mehbûba li ber wî dilî.

Êmo, Êmo, Êmûşê
Êmo dî li banê banî
Tu bi xizemek ridwanî
A ko min di gote anî
Sed bimbarek li wî can î.

Gulan çiçek dan e
Eniya te meydan e
Birûyên te qeytan e
Çavên reş kil dane
Sîngê te zozan e
Dîranên te mircan e
Devê te dikan e
Dikana xortan e
Mêrê te bi qurban e
Tu gulî li nav dilê min.

561-ÊMO-1

Hey Êmo, Êmo, Êmo
Tu here ez bêmo
Êmo li biniya tehtika
Ramûsana keçika
Xweş ji mastê elbika
Memikê xwe di devê min ke
Xwedê te bi rizqa min ke
Êmo keçika keşe ye
Paşil tijî xurme ye.

Êmo li binya xaniya
Memkê Êmo min diya
Xweş e ji goşte kêviya
Hey Êmo, hey êmo.
Êmit, Êmo Êmoşê

562-ÊMO-2

Êmo sterka sibê ye
Wey lê lê, wî lo lo wer Êmo
Wey lê lê, wî lo lo tew tew

Zevî tev beyar e
Beyar bê gîha ne
Gîha bêderman e
Orman bê dar man e
Bostan bê av man e

Êvara hinê ye hevalê hevalê
Êvara hinê ye delalê delalê
Bûk derket hewşê ye hevalê
Bûk derket hewşê delalê

Hineka Diyarbekir hevalê
Hineka Diyarbekir delalê
Nerm kir bi şîr şekir hevalê
Nerm kir bi şîr û şekir delalê.

êvar e, ne nav roj e,
Ser sih daket beroj e,
Melano, bextê te me,
Me berde hê li me roj e.
êvar e, kevira sî da,
Navbêna memkan xuyda,
Melano, li bextê te me,
Me berde wextek zûd

563-ÊVARA HINÊ YE

Ve strana şeva hinê li ser bûkê tê
gotin)

Êvara hinê ye hevalê
Êvara hinê ye delalê

Hinê di teştê kin delalê
Li simbelê zavê kin hevalê -2
Li destê bûkê kin delalê-2

564-ÊVARE

(Strana palayê)

êvar e, xweş êvar e,
Ser sih daket nizara,
êvar e, ne sube ye,
Ser sih daket derge ye,
Melano, bextê te me,
Me berde wextê me ye.

F

565-HEVPEYIVÎN BÎ HUNERMEND FARQÎN RE

Hevpeyivîn: Mustafa Gazî

Bajaroka Farqînê ji aliyê hunerê de cihekî zehf dewlemend e. Min ji sebîtiya xwe de stran digotin. Ez dema li Farqînê diçûm dibistanê, mamosteyan ez digerlandim û digotin bi-

Ji kereme xwe re tu dikarî piçekî behsa xwe bikî?

Ez di sala 1969'an de li gundê Pîrexala ya ser bi Farqînê ve hatime dinê. Min heta mekteba navîn xwendiyê. Ji ber ku hin pîrsgirêk çêbûn nebû ku min xwendina xwe bidomanda. Em di sala 1972'an de koçberî navenda Farqînê bûne. Piştî wê jî ji ber ku bavê min kedkar bû, Kurdekî dilsoz û welatparêz bû, pîrsgirêkên wî yê siyasî hebûn, em di sala 1980'î de ji Farqînê derketin û çûn bajarê Kocaeliyê. Ez zewicandî me, pênc heb jî zarokên min hene; du keç û sê kur.

Serpêhatiya te ya muzîkê kîngê dest pê kir?

Bajaroka Farqînê ji aliyê hunerê de cihekî zehf dewlemend e. Min ji sebîtiya xwe de stran digotin. Ez dema li Farqînê diçûm dibistanê, mamosteyan ez digerlandim û digotin bistrê. Hema ji tiştê aciz bibana gazî min dikirin digotin de bistrê. Hezkirina min ji hunerê re, ji muzîkê re gelek hebû. Xwendekarên zanîngê gotin em bi hev re xebateke hunerî bikin, min jî got ser çavan û me dest bi xebatê kir. Me bi pereyên wan ên ku malbatên wan ji wan re dişandin û bi pereyên wan ên bûrsê di sala 1990'î de kaseteke bi bandrol a bi navê "Zimanê Kurdî Zimanê Me ye" çêkir. Ew kasete min a yekemîn bû, ku min bi awayekî solo çêkir.

Piştî wê te çi kir?

Di 1991'ê de li Îstebolê Navenda Çanda Mezopotamya (NÇM) vebû. Bi pişt re ez çûm wir serdana wan. Li wir bi gelek kom û hunermendan re û bi Koma Azad re têkiliyên min çêbûn. Di sala 1992'an de vegeyîyam Diyarbekirê û li şaredariyê ketim kar. Navenda Çanda Mezopotamya di sala 1993'an de ku li Amedê jî vebû, min ji wan re got ez dixwazim li vir bixebitim. Demekê wusa ez çûm û hatim. Bi pişt re elemanên Koma Azad Tûran, Şîlan û Bawercan gotin em dixwazin tu bi me re bixebitî, min got ka ez bifikirim, wan got welle nabe ku tu bifikirî, divê tu bi me re bixebitî. Bi pişt re min dev ji xebata şexsî berda û tevî Koma Azad bûm. Piştî ku ez tevî Koma Azad bûm, wek tu jî zanî me dest bi xebata kasete xwe ya yekemîn "Şemal" kir. Di kasete "Şemal" de çend stranên te yê zehf girîng û nirxdar jî hebûn. Di çêkirina kasetê de bi giranî Merdan û Tûran keda xwe rijandin, derhêneriya wê kirin. Ez dikarim viya bibêjim, xebata

kasetê kolektîf bû. Merdan, Celal Xoce û Xanemîr piştgiriya me kirin, NÇM jî her tim bi xebata me eleqedar bû.

Tu kîjan enstrumanan dikarî bikar bînî?

Ez dikarim piçekî li tembûrê xim. Ji xeynî wê ez karim hin aletên perkusyonê lêxim.

Tu çi karî dikî?

Ez xebatkarê şaredariya mezin a Amedê me

Dema te hê nû dest bi muzîkê kir bêtir tesîra kîjan hunermendan li ser te çêbû?

Bêtir tesîra Hozan Şiyar û Koma Azadî li ser min çêbû. Şivan Perwer jixwe tesîra xwe li ser me hemiyan pêk anîbû. Piştî ku ez di warê hunerê de piçekî din pêşve çûm min Mehemed Şêxo nas kir, tesîra wî li ser min zehf çêbû.

Di navbera “Şemal” û “Bihušta Min” de gelek zeman buhurî. Gava we kaseta “Şemal” çêkir teknoloji ew qas pêşve neçûbû, îmkânên we xirab bûn. Lê we gava “Bihušta Min” çêkir teknoloji zehf pêşve çûbû, îmkânên we zehf baş bûn. Tu dikarî kaseta yekemîn û ya duwemîn muqayese bikî?

Teknîka 1993’an û ya 2001’ê pir cuda ye. Di navbera her du kasetan de nêzî deh salan ferq heye. Di nav deh salan de li dunyayê gelek guhartin çêbûn. Di sala 1993’an de dema me kaseta xwe ya yekemîn çêkir komputer hebûn lê ne ew qas pêşketî bûn, ne pak bûn, zêde nikaribûn bixebitandana. Mesela wê çaxê me enstrumanan bi awayekî zindî lêdixist, me her tiştî qeydê şerîtan dikir. Heger me xwe şaş bikira em dîsa dihatin serî û me ji nû ve lêdixist. Wê demê karê tomarê gelek bi zehmet bû. Lê belê dema me kaseta duwemîn çêkir şert û îmkân gelek pêşve çûbûn, studyo êdî bi komputeran dixebitîn û teknoloji bi awayekî ecêb pêşketibû.

Gelo tu dikarî bibêjî kaseta yekemîn kaseteke profesyonel bû?

Belê, ya yekemîn li gor wê demê kaseteke profesyonel bû. Li ba dilê min kaseta Koma Azad a herî baş “Şemal” bû. Ji ber ku kaseta yekemîn bû, me di zor û zehmetiyê de çêkir. Şert û îmkânên wê demê zehf nebaş û giran bûn. Li vî welatî xwîn dihate rijandin, mirov dihatin kuştin. Di “Şemal”ê de stranên xweş ên wek Şemal, Dayê Kurdistan, Şerê Azadî, Bes e Delala Min, Heywax Delal, Şox û Şeng hebûn, ku ew stranên hanê hestên mirovan dianîn ziman. Li ba dilê min “Şemal” ji aliyê manewî de xwediyê cihekî girîng û nirxdar e.

Kaseta “Şemal” teqrîben çend heb hat firotin?

Hesabê ku ji me re resmî hat gotin di navbera sed-du sed hezarî de ye. Lê korsan jî ji pênc sed hezarî berjortir e.

Tu dikarî piçekî jî behsa albuma “Bihuşta Min” bikî?

Di sala 2001'ê de me kaseta xwe ya duwemîn “Bihuşta Min” çêkir. Me li Îstenbolê çêkir, zêdetir ez, hevalê me Ehmed, Bulent Yildirim û Hecî li serê xebitîn. Me mesrefa wê bi awayekî çareser kir û bi wî awayî me dest pê kir. Di kaseta “Bihuşta Min” de bi rastî stranên me tevde xweş bûn. Lê hestên millet cûda ne. Lewre di albumê de strana “Xerîb im” pir zêde bi ser ket, pêvajoya wê demê, hestên Kurdan ên netewî bû sedema hezkirina wê stranê. Strana “Êdî Bes e Lê Dayê” jî ji hêla gel ve wê demê zêde zêde hate ecibandin. “Hêjîra Çiya”, “Ez Dara Jînê Me”... yanê di albumekê de ancax ew qas stran tên hezkirin. Hema di nav wan stranan de strana “Xerîb im” bû xwediyê cihekî taybet. Tirkan jî hez ji “Xerîb im”ê kirin û gelek caran wan jî wê stranê distra.

Wê demê gava hûn diçûn konseran çî dihat serê we?

Gava em diçûn konseran li hemû deran polîsan problem derdixistin, digotin hûn ê vê stranê (Xerîb im) nebêjin, hûn bi vê stranê silav û mesajan ji hinek deran re dişînin. Ev stran û strana “Êdî Bes e Lê Dayê” bi salan ji aliyê RTÜK'ê (Lijneya Raser a Radyo û Televîzyonan) ve hate qedexekirin.

Pekî albuma “Bihuşta Min” teqrîben çî qas hate firotin?

Yanê heger meriv tevî korsanan bihesibîne dikare bi rehetî bibêje bi milyonan hat firotin. Lewre gava tu (Koma Azad) dertê qadekê, tu dertê konserekê tu dinêrî 500-600 hezar însan hene. Di Newroza 2002'an de li Diyarbekirê, ji me re nimûne ye, gotin di dîroka Diyarbekirê de ew qas însan yekemîn car e li vir kom dibin, nêzî milyonek kes bûn. Milyonek kes rabû vê stranê bi hev re bi carekê gote. Me dev jê berda millet got. Heta li ser wê jî êdî ji min re kirin mesele, gotin tu stranê xwe dibêjî ne hewce ye tu bibêjî, millet dibêje tu ji xwe re rûne çayê vexwe (bi henek.) Ji ber strana “Xerîb im” li min wusa kirin.

Piştî albuma “Bihuşta Min” Koma Azad çû kuderê, xebatên xwe li ku domand?

Li Diyarbekirê di sala 2003'an de Navenda Çand û Hunerê ya Dicle û Firatê vebû. Em hatin Diyarbekirê û me (Koma Azad) di sala 2004'an de di bin banê Navenda Çand û Hunerê ya Dicle û Firatê de xebatên xwe domand. Me di sala 2005'an de jî albuma xwe ya dawîn “Şar” çêkir. Sedemê xebatên me yê ku em dikin, albumên me, stranên me hemû li ser vê axê ji bo aşitî, biratî, wekheviyê ye.

Em werin ser mijara albuma te ya solo “Roj Wê Bê.”

Esas di sala 1988'an de min dest bi vî karî kir û di sala 1990'î de kaseteke bi navê “Zimanê Kurdî Zimanê Me ye” çêkir. Ji ber wê yekê jî min dixwest, di hijde salî, bîst saliya xwe ya hunerî de albumeke solo çêbikim. Min dixwest hinekî be jî hestên xwe bi awayekî solo bînim zimanî. Fikreke wusa di min de çêbû û min di sala 2006'an de biryarek da û dest bi albuma xwe ya solo kir. Di xebata albuma min a solo de hemî hevalên min ên wek te, ên di bin banê Navenda Çand û Hunerê ya Dîcle û Firatê de dixebitîn piştgirî dan min, bi dil û can alîkariya min kirin. Ku bi rastî keda wan pir zêde ye. Ji ber vê yekê ez sipasiyên xwe pêşkêşî wan dikim. Pêşî me nêzî 60 heb stran hilbijart, paşê me wan daxist 25 heban. Di encamê de me wan daxist 11 stranên û me repertuarê temam kir. Şaredarên Amedê û yên li derveyê Amedê bi her awayî bûn alîkar. Ez sipasiyên xwe pêşkêşî wan dikim. Digel vê yekê xanima min, zarokên min jî bo albuma min bi her awayî alîkariya min kirin. Malbata min zêde piştgiriya min kir. Malbata min di demên baş û nebaş de her tim li ba min bû.

Te albuma xwe ya solo “Roj Wê Bê” li ku û bi kê re çêkir?

Aranjoriya wê Omer Avcî kir. Omer Avcî carekê hatibû Diyarbekirê, ji bo atolyeya rîtimê, çend roj bûbû mêvanê me. Piştî wê wext buhurî, Omer got heger fikreke te ya wusa (çêkirina albumê) hebe ez dixwazim piştgiriya te bikim. Heger fikra te ya albumê hebe, min divê ez alîkariya te bikim. Bi alîkariya Omer min vê projeya xwe li dar xist. Di sala 2007'an de me dest bi amadekariya albumê kir. Min demoya xwe li studyoya Serkan (Studyo Serkan) çêkir. Strana “Roj Wê Bê” bi naveroka xwe bi pêvajoyê re ahengeke xweş pêk anîbû. Ji ber wê yekê me hem navê wê li albumê danî û hem jî me ji wê stranê re remîks çêkir. Seîd Yıldız, ku wî albuma “Şar” çêkiribû, ji min re got ez dixwazim alîkariya te bikim, hema tu çî bixwazî ez hazir im, min jî got tu çî dixwazî bike, got wê çaxê ez remîksa strana “Roj Wê Bê” çêbikim, û bi wî awayî wî jî ji wê stranê re remîks çêkir.

Eleqeya millet çawa ye? Ji bo albuma te çî dibêjin?

Eleqeyeke germ heye. Gelek însan tîn min pîroz dîkin, bi telefonan li min digerin, mesajan dişînin û hestên xwe yê xweş di der heqê albuma min de tînin zimanî.

Tu albuma xwe “Roj Wê Bê” çawa dibînî? Li gor dilê te çêbû an na?

Ji sedî sed tiştên ku meriv dixwaze pêk nayên.

Aboriya merivî baş be meriv wê çaxê dikare albuma herî baş a tam li gor dile xwe çêbike. Lê ya min jî ber ku min di wî warî de jî zehmetiyên mezin dît, xebata min wekî min dixwest çênebû. Heger derfetên min zêde bûna, pereyê min

zehf bûya albuma min jî dê ji sedî sed albumeke çak û delal bûya. Mixabin em hunermendên Kurd ji hêla aboriyê de her tim rastî astengiyan tên.

Hunermenda ciwan û delal Yekbûn gava albuma xwe ya dawîn çêkir 35 milyar pere lê xerc kir. Di albuma wê de tevî wê du aranjojen din jî aranjoji kirin. Gava tu albuma xwe û ya wê bidî ber hev, muqayese bikî tu dikarî çi bibêjî?

Di nava albuma min û ya wê de ferqeke pir mezin heye. Mesrefa wê ji mesrefa min sê qat zêde ye.

Pekî tu ji albuma xwe memnûn î?

Ez memnûn im. Eviya hêviyeke wusa zêde mezin nîn bû. Min beriya demeke kurt ji Omer Avcî re jî got xwezî te strana Roj Wê Bê hinekî bi lez çêbikira, hema Omer gote hesta vê stranê ev e, ji ber vê yekê min wusa çêkir. Albuma min tevî hemû stranên xwe li gorî dilê min çêbûye, yanê min albuma xwe bi her awayî qebûl kiriye. Miletê ku li min digerin xeber didin hemû diecibînin, hestên gelek xweş tînin zimanî. Min bi kasetfiroşekî re xeber da, dibêje ji bo ku em albumê bifiroşin çima stranên wusa bi lez nîn in? Min jî got mesela min ne ew e, ku hûn îlle albuma min bifiroşin, hûn difiroşin nafiroşin ew problema we ye. Min tişteke hunerî çêkiriye û pêşkêşî gelê xwe kiriye, ku tê de hestên Kurdayetiyê, hestên netewî hene. Yanê tiştên ku me xwestiye em bikin ji sedî heftêyê wê me pêk aniye.

Mirovên li derdora te, hunermend rexneyên çawa li albuma te digirin?

Nêrîna wan cuda ye. Hinek hunermend carna rexneyan li min digirin, dibêjin çima bi dengê te listine. Halbû heger hunermend min baş bişopînin dê bibînin dengê ku ez li derveyê albumê bikar tînim zêde la û sî ye. Ê ne min niha çawa kiriye, zêde dengê la nexebitandiyê, min dengê sol xebitandiyê, min dengê fa xebitandiyê. Jixwe normal dengê ku ez pê xeber didim fa ye. Min vî dengî pêk aniye, cihê ku tîz bû min pes kiriye. Ew jî ji wan re ecêb tê, dibêjin te çawa wusa kiriye, dengê te ecêb tê, wekî ku ev ne dengê te be. Lê hema dibêjin pir baş e. Li ser vê yekê jî ez eşkere bibêjim, ku min ecibandiyê.

Di albuma te de çend stran cih girtine?

Di albuma min de 12 stran cih girtine. Tê de stranên xweş hene. Mesela “Ba û Ta”, “Roj Wê Bê”, “Ev Dilê Min”, “Çîçekê”, “Şêrîn Gulê”, “Newroza Min”... Yanê evana bi rastî jî kesên ku baş guhdar bikin ew ê bizanibin çi tê de ye. Taybetiyeke din jî heye, mesela aniha tu jî li vê derê yî ez bibêjim, ji min re dibêjin te stranên Seyda (Mustafa Gazî) çima nexistiye repertuara xwe negotiye, min got vê carê bê Seyda em albumeke çêdikin. Min xwest hemû hevalên li Diyarbekirê, yên ku li bin banê Navenda Çand û Hunerê ya Dicle û Firatê dixebitî zêde keda wan bira tê de be. Seyda ji bo me mirovekî cuda ye. Stranên

Seyda hebek di albumê de tunebe jî jixwe ew bi her awayî piştgiriya me dike, alîkariya me dike, di vê albumê de jî bi fikir Seyda ji min re bûye alîkar. Hema me got em wan kesên ku nayên naskirin, ên bi muzîkê mijûl in teşwîq bikin. Îro me straneke wan girt xwend, ew ê motîve bibin û sibê du stranên din çêbikin û bi vî awayî bestekarên nû dê pêk bên. Li ba dilê min ev tişteke rast bû ku me rê li ber wan vekir. Mesela “Newroza Min” a xebatkarên Navenda Çand û Hunerê ya Dicle û Firatê Apo û Memed abê, “Ev Dilê Min” a mamoste Ednan Xoce, “Ba û Ta” ya hevalekî me yê navê wî Semîh e, berhevkarên stranên gelêrî “Şêrîn Gulê” û “Çîçekê” Neşet Xoce û Sedran Xoce ye, muzîka “Roj Wê Bê” ya Berat Yildiz e, nîvê gotinên wê min nivîsî, nîvî jî ya malbata Çamlîbel bû.

Te klîb da çêkirin?

Erê, me ji strana “Roj Wê Bê” re klîbek da çêkirin. Dema albuma te derket te ji bo wê şeveke danasînê lidar xist. Ji kerema xwe re tu dikarî piçekî behsa wê bikî?

Ji bo danasîna albumê me got em şevê lidar xin, min bi hinek hevalan re xeber da û me amadekariya xwe kir. Di şeva danasînê de gelek kes hatin, yên ku nehatin jî bi telefonan li min geryan, uzrê xwe xwestin, min pîroz kirin. Di şeva danasînê de mirovên hêja yên wek Aram Tîgran, Kerem Tahar Gerdenzerî, Koma Aheng, Jan Axîn, Mirady, Osman Baydemir, Firat Anli, Abdullah Demirbaş, Zulkuf Karatekin, wekîlê Yurdusev Ozsokmenler, Şeyhmus Bayhan, Murat Batgi, Necdet Atalay, nûnerên saziyên cuda cuda û bi sedan kes cih girtin. Bira min bibexşînin niha hin nav nayên bîra min. Bi beşdarbûna wan re dilê me teva geş bû. Mebûsên me ji ber ku karê wan hebû nikarîbûn bihatana, lê bi telefonên xwe li min geriyan, ez pîroz kirim. Ji derdoran gelek mesaj hatin, silavên xwe dişandin. Ez sipasiyên xwe pêşkêşî wan teva dikim, ji ber ku wan piştgiriya min kir, ez bi tenê nehîştim.

Pekî Koma Azad berdewam dike, ne?

Belê, Koma Azad berdewam dike. Bi qasî ku ez te nas dikim terza te muzîka klasîk ango muzîka kevneşopî ye. Jixwe di vê albuma te ya solo de terza te, dengê te rasterast xwe diyar dike. Lê terza Koma Azad terzeke nûjen e. Koma Azad di albuma xwe ya yekemîn û duwemîn de bi giranî enstrumanên Rojavayî bi kar aniye. Di Koma Azad de formê dengê min cuda ye. Yanê stranên ku ez di albumên Koma Azad de dibêjim rock in, pop in, stîla xwe cuda ye, lê belê di albumên min ên solo de terza min klasîk e. Koma Azad komeke netewî ye. Ez pê re heta dawiyê xebatên xwe dewam dikim û naveroka wê çî be, ez ê wek endamekî xebatên xwe bidomînim û piştî vê jî ez ê stîla xwe ya di Koma Azad de bi

heman awayî biparêzim. Ez dikarim viya bibêjim, ku albuma Koma Azad a nû dê dewama albuma “Şar” be.

Hin kes bi dû populîzmê ketine. Tu di der heqê wan de çi difikirî?

Herkes ketiye dû populîta xwe. Evana dibêjin em ê çawa xwe bidin naskirin. Niha evana li millet dinêrin, ka çi bala millet dikişîne? Muzîka fantazî, muzîkên populer... evana jî li dû wan tiştan digerin. Çi bala mirovan bikişîne ew jî diçin li dû wan, zêde li dû tiştên durrî çanda Kurdî digerin. Wexta ku li dû wan tiştan bigerin millet dê demekê guhdariya wan bikin, piştî wê jî êdî dê guhdarî nekin. Ji qewlê bav û kala de ya wan “serî qûç e binî pûç e!”

Farqîn heger tu bi awayekî fireh bifikirî divê tehmûla wan bikî. Warê muzîka Kurdî warekî fireh e, divê herkes bi her terzê (pop, rock, blues, jazz, rap, hwd.) tê de cihê xwe bigire.

Kî dixwaze bi çi awayî dike bira bike. Dixwazî bira rap bike, dixwazî bira rock bike, dixwazî bira erebesk û pop bike. Bira bi Kurdî be, bira milletê Kurd jê hez bike. Bira rûmeta gelê Kurd nekeve bin piyan. Bira bi rûmeta gelê Kurd nelîzin. Bira ji populîzmê durr bikevin. Bira wek Tarkan hunermendekî me Kurdan jî hebe, kes tişteki nabêje yanê.

Xortên hijde-nozdeh salî an ew ê bi Tirkî bikin an bi Kurdî. Lê heger bi Kurdî bikin û di bin kontrola mirovên wek me de bin ew ê kêrî gelê xwe, kêrî muzîka Kurdî bînin, ew ê xizmeta muzîka xwe bikin, ew ê bi ser kevin.

Di bin kontrola merivên wek me û saziyên Kurdî de bin dê gelek baş be, wê çaxê ew ê ji bo Kurdî tiştên xweş bikin. Lê heger di hemî jiyana xwe ya rojane de Tirkî xeber bidin, têkiliyên wan bi Tirkî be û derkevin pêşberî gel û bibêjin em hunermendên Kurd in, ev çewtiyeke mezin e û em vê yeka hanê qebûl nakin. Evana problemên mezin in. Niha xortê hijde salî dest bi vî karî dike, du roj dibuhure diçe dibêje “na yaw Ciwan Haco kî ye, ez ji wî baştir stranên dibêjim û ji wî baştir vî karî dikim.” Divê mirov problemên wusa çareser bike. Piyaseya muzîka Kurdî heye, piyaseyeke pir mezin e, herkes dikare jê feydeyê bibîne, lê kesê ku dest bi vî karî bike berî her tiştî hurmetê nîşanî ew kesên ku bûbin rûmeta gelê Kurd, ên ku ji bo gelê Kurd indî taybetiyên xwe hene bide, divê piçekî ji wan re giramiya wan hebe. Ne ku li ber wan xweş bikin û li pişt wan jî reş bikin. Hunermendên Kurd mecbûr in rojê miheqeq li derekê bînin cem hev, lewre sîstem mala me xera kiriye, yanê bi hezar salan e ziman û çanda me bînpê ye. Hetanî îro kesî nikarîbû bigota Kurd hene. Piştî ku pêvajoyeke xwerû bi berxwedan, bi têkoşîn derbas bû indî herkes bi rehetî dikare Kurd hene, ziman û çanda wan, muzîka wan hene. Li Tirkiyeyê yê herî xweş stranên dibêjin Kurd in, yê herî xweş li tembûrê dixin Kurd in. Ciwanên Kurd ên nûgihîştî enstrumanên muzîkê baş lêdixin. Lê divê ewana vana ji rê dernexin. Berî her tiştî em Kurd in. Kurd ziman û çandê wan heye, jiyaneke wan heye. Yek gava bibêje ez dizwazim dest bi muzîka Kurdî bikim divê beriya her tiştî bi ziman û

çanda xwe bizanibe, dengbêj û stranbêjen mezin ên wek Reso, Şakiro, Huseynê Farî, Şakirê Qereyaziyê, M. Arif Cizrawî, Hesên Cizrawî, Eyşe Şan, Mehmûd Kizil, Gulbahar, Mihemed Şêxo, Îsa Berwarî, Tehsîn Taha û Meryemxanê nas bike. Heger mirov van şexsiyetên mezin ên keda xwe di warê muzîka Kurdî de rijandine nas neke, bi wan nizanibe, bi ziman û çanda xwe nizanibe dê nikaribe ji hêla muzîka Kurdî de bingeheke saxlem ava bike.

Hin hunermendên me ji ber ku ji hêla sazîyên Kurdî ve ji bo konser an çalakiyan nehatine vexwendin xeyidîne. Tu di der heqê wan de çi difikirî?

Ê ne îro tu zanî em çawa dikin, îro kî ji xwe re tembûrê lêdixê du stran hîn dîke, tê dibêje bi Xwedê ez jî hunermend im, ez jî bi Kurdî dibêjim. Paşê hinekî dertên dibêjin em rock çêdikin, dest bi rockê dikin, tu ji wan re programan nanivisînin ango eyar nakî, nayên programan dibêjin mîlet li me xwedî derneket ez ê indî dev ji vî karî berdim. Erê birako ma gava te dest bi vî karî kir te ji me pirsî te dest pê kir? Te ji Seyda pirsî te dest bi vî karî kir, Seyda salên xwe daye vî karî. Ka were bibêje Seyda tu vî karî çawa dizanî, em karin çi bikin yanê. Napirsin, herkes li malê hesab û kitabê xwe dîke, tê hesab û kitabê wî li çarşiyê li hev nanêre, paşê piştî xwe dide mîlet û dibêje ez indî ji bo we nastrêm. Nabêje nebêje, mîlet li te nemaye yanê! Ê ku girêdayiyê vî gelfî be, yê ku dengê vî gelfî be, yê ku stranên wan bibêjin, yên ku bi salan dibêjin evana gel jixwe wan înkâr nakin. Yekî wek Şivan Perwer kes nikare înkâr bike, komeke wek Koma Berxwedan kes nikare înkâr bike. Aramê Tîgran kî dikare înkâr bike. Rûmetên ku çûne bin axê, kî dikare wan înkâr bike... Lê hema tu yê hetanî gelek salan bi Tirkî lêxî bibêjî, paşê tu yê bibêjî welle ez staranên Kurdî dibêjim de bira Kurd li min xwedî derkevin. Tiştê wusa tune. Ev helwesteke çewt e.

Piştî salên 1990'î gelek kom ava bûn, gelek hunermend peyda bûn, wan di çalakiyên cuda de xwe nîşan didan, album çêdikin, konser didan, derdiketin bernameyên radyo û televîzyonan. Lê îro em ji wan kom û hunermendan gelek qet nabînin. Album nayên firotin, firmayên muzîkan ketine krîzeke pir mezin. Pekî tu vê rewşê ango rewşa muzîka Kurdî ya îro çawa dibînî?

Mamoste tu wek kedkarekî muzîkê rewşa muzîka Kurdî ya îro xirab dibînî. Ez jî tevî fikra te dibim. Rast e, album nayên firotin. Ku ev rewşa neyînî ji ber teknolojiyê ye. Lê meseleyeka dinê heye, ez bibêjim gelek kom hebûn, gelek şexs hebûn dihatin Navenda Çand û Hunerê ya Dîcle û Firatê vî karî dikirin, lê ev sazî cihê pereyan nîn bû. Ew hesta Kurdayetiyê, hesta netewî di dilê meriv de hebe dê tu carî xwe ji bo pereyan nehetikîne, dê her dem ji bo doza xwe, ji bo gelê xwe bi vî karî mijûl bibe.

Farqîn ez te gelek baş nas dikim. Tu bi salan e bê rawestan di riya çand û hunera Kurdî de keda xwe dirjînin. Te li hember zorî, zehmetî û zextên dewletê bi serbilindî têkoşîn da, ku hê jî ev helwesta te berdewam dîke.

Min vana ji bo çi kiriye mamoste? Gelek kes bi min re mane, gelek hevalên min hebûne îro ne di nav me de ne ango rehmet kirine, ez rûmetê ku wan ji me re hîştine ez xwe hewcedar dibînim xwedî lê derkevim. Min gote berî her tiştî ez Kurd im, ez dixwazim di rêça Kurdên niştimanperwer de bimeşim, ez dixwazim

vî karî bikim ji bo vî milletî, ji bo ku ev çanda pîroz hinda nebe, ji bo ku ev ziman têk neçe. Lewre sîstemê siyaseta xwe li ser tunekirina ziman, çand û hunera Kurdî ava kiriye. Eviya bangêk e, hemû hunermendên Kurd dikarin bi vê yekê karê xwe bikin. Mesele aborî nîn e. Ez li vê derê her hefte diçim dawetên sê çar nas û dost û hevalan û pênc quruş pere nastînim. Gelek mirov ji min re dibêjin meçe, lê ez diçim. Lewre ez ji nav wan derketim û bûm xwediyê cihêkî wusa. Min di 1993'an de li vî memleketî hem çopê paqij dikir hem jî diçûm ji gelê xwe re stranên digot, derdiketim Medya Tv, diçûm çalakiyên hunerî yên cuda cuda.

Gelek mirov hene bi hunerê mijûl dibin û bi ser de jî dibêjin em Kurd in lê dema çavê wan li pera dikeve Kurdayetiya xwe ji bîr ve dikin. Min gelek stranbêj, dengbêj dîtin ku bi xeberdanên xwe wek milîtanên in, lê bi kirinên xwe xwefiroş in.

Rast e. Yanê meriv bi fikir girêdayiyê kuderê dibî bibe ewiya tiştêkî cuda ye, hema em Kurd in, em stranên xwe ji bo rûmeta Kurdan, ji bo Kurdayetiyê dibêjin. Yê ku em anîne îro, ew Kurdên wêrek û mêjîpak in, ku di vê riyê de bi can û malên xwe bedêl dane. Em dixwazin bibin dengê wan kesan. Em dixwazin bibin dengê Kurdên feqîr û belengaz, Kurdên ku gundên wan hatine şewitandin û ji warê xwe koçber bûne û hatine kuçe û kolanên Amedê ji çopa xwarinan berhev dikin. Stranên ku me heta niha gotine ji bo wan şexsan in, ne ji bo menfeetperestan in.

Tu di warê muzîka Kurdî de bûyî xwediyê cihêkî girîng. Piştî vê cihê ku te divê tu bigihîjê kuder e?

Mamoste min dixwest li ser muzîkê kesekî zana bûma. Teoriya min tune ye û li ser wê jî min qet hewl neda xwe ku li ser wê yekê pêşve biçim. Ez alayî me. Em di wî warî de paşve man. Îmkanên min tunebûn, ji ber ku ez di rewşeke nebaş de bûm şert pêk nehatin ku min xwe pêşve bibira. Lê armanca min, tiştê ku dixwazim bikim, heger di pêşerojê de îmkan çêbibin, ji kesên ku dixwazin vî karî bikin re bibim mînak, bibim alîkar, ji wan re rêbertî bikim, pêşiya wan vekim. Heger di pêşerojê de derfet pêk bên ez dixwazim li Amedê pêşengiya akademiyeke muzîka Kurdî (çand û huner jî di nav de) bikim. Ev tenê bi min pêk nayê, ez bi fikr û pêşniyariyên xwe ango bi her awayê manewî ancax karibim ji bo akademiyeke wusa alîkarî bikim. Akademî ji vî bajarî re lazim e û gelek girîng e. Bira ciwanên me bi awayekî zanistî bi muzîkê mijûl bibin, bira mamostayên Kurd pêk bên, bira muzîka Kurdî, çand û hunera Kurdî bi awayekî zanistî were vekolandin.

Xeyala te ya herî mezin çi ye?

Ez dixwazim li welatekî azad û demokratîk hunera xwe bi dilekî şa îcra bikim.

Ez vê pîrsa jorê hema hema ji hemû hunermendan dikim, dibêjin ez dixwazim li Amedê di Newrozê de derkevim pêşberî gel.

Min wan xeyalên xwe pêk aniye. Min di salên 1990'î de di Newrozan de stran digotin.

Tiştêkî ku tu ji bo ciwanên bi muzîkê mijûl dibin re bibêjî heye?

Yên ku bi muzîkê mijûl dibin, ên vî karî dikin pêşniyariya min ji wan re ev e; bira li nîrxên xwe, li pakrewanên ku me anîne van rojan xwedî derkevin. Heger ew dixwazin li tembûr û gîtarê xin, stranan bibêjin, bibin hunermend derkevin ser dikê divê vî karî bi zanistî bikin. Bira wek me nebin, bira nebêjin alayî ne, bira nebêjin ji notayê fam nakin, bira nebêjin teoriya wan a muzîkê nîn e.

Farqîn ji bo vê hevpeyvînê gelek sipas dikim.

Ez sipasiyên xwe yên taybet pêşkêşî te dikim, ji ber ku tu bi rastî jî Kurdperwerekî cuda yî. Bira tu kes van gotinên min wek reklam fam neke, tu (Mustafa Gazî) di vî memleketî de yekê tenê yî, li ser çand û hunera Kurdî, li ser muzîka Kurdî dixebitî û gelek berhemên te jî şexs dibêjin û gelek berhemên te jî hestên Kurdan tîne zimanî. Ji ber vê yekê jî ez sipasiyên xwe pêşkêşî te (**Seyda anga Mustafa Gazî**) dikim.

Ji bo van gotinên te yên xweş sipasiya te dikim û ji bo te serkevtinê dixwazim.

Roj wê bê Mustafa Gazî

566-FATE-OZAN FATÊ

Hevpeyvîneke dirêj li gel hunermenda navdar Fatê.

dema nivîsê.

Berzan Berti

Fatê li bajarê Wanê hatiye dinyayê (ez nizanim temenê wê çiqas e, min pirs nekir.) Di sala 1986 de ligel Koma Şîrwan dest bi xebata hunerî kiriye. Di sala 1996 de derketiye Ewropa. Ew zewicî ye û dayîka du zarokên bi navê Burkay (9) û Şara (2) ye. Berî ku em dest bi hevpeyvînê bikin, min daxwaz kir ku em cil û bergên kurdî li xwe bikin. Ez di wê baweriyê de me ku kinc bandoreke mezin li ser hestên mirov dîkin. Fatê, daxwaza min pejirand û deriyê dolaba xwe ya kincan vekî. Me xemla xwe girêda, çaya xwe danî ber xwe û dest bi hevpeyvîna xwe kir

Me Fatê bi riya Koma Şîrwan nas kir, gelo berî xebata komê jî cihekî Fatê di nava stranbêj û hunermendên kurd de hebû?

Fatê: Berî komê tu xebata min tune bû, ji ber ku ez zarok bûm. Min di temenekî biçûk de dest bi gotina stranan kir. Di kasêta me ya yekemîn de ez hewqasî biçûk bûm, min nikarîbû ez baş gotinên stranan bibêjim. Berî Koma Şîrwan min tu kar û xebateke hunerî nekiriye, ez biçûk bûm.

Kê ji te re got, yan jî tu pê hesand ku dengê te xweş e. Te bixwe dengê xwe xweş didît yan jî hinekan ji te re got?

Beriya ku ez stranan bibêjim, kesek ji dengê min razî tune bû, ji ber ku min ji sibehê heta êvarê dikire qare qar. Bi taybetî jî diya min ji dengê min ne razî bû. Bexçeyekî me yê biçûk hebû, di wî bexçî de dareke Gêlatê hebû, ji ber ku hevalên min tune bûn û ez her demê bi tenê bûm, ez derdiketim ser wê darê û min stran digotin. Destê diya min nedigihîşt min ku min bêdeng bike. Ez dikarim bibêjim, dengê min ji aliyê Kazo ve hat kifş kirin. Ew dihat taxa me, tevayê zarokan li derdora xwe dicivandin û stran bi wan didan gotin. Kêfa wî ji vî tiştî re dihat, wî hez dikir ku zarok stranan bibêjin. Wê demê zaroka herî mezin ez bûm, di navbera min û kurê wî de çar sal hebûn. Jixwe piştî kurê wî jî dest bi strangotinê kir û me di komê de bi hev re xebat kir. Kazo hîna jî bi heman şeweyî stranan bi zarokan dide gotin. Di malbata me de dengên xweş bi vî awahî tene kifş kirin.

Em dikarin bibêjin ku serkêşiya stranbêjiya te Kazo kiriye. Ez ne şaş bim, hûn mirovên hev in jî?

Rast e, Kazo apê min e.

We bi koma Şîrwan dest pê kir û xwe gihande derekê, piştî jî kom ji hev belav bû, ji xeynê te du endamên din yê wê komê hebûn, rewşa wan çî ye û we çima pêwîst dît hûn belav bibin?

Kom belav nebûye. Koma Şîrwan di dema derketina xwe de yekemîn kom bû ku bi zimanê kurdî stran digotin. Bi rastî me gelek zor û zehmetî jî dît. Di wê demê de komên muzîkê kêm bûn û ez dikarim bibêjim Koma Şîrwan serkêşiya vî karî kir. Ji ber ku wê demê karûbarê koman dihate qedexeyê kirin, komeke ku stranên kurdî bigotana pir derdikete pêş. Lê niha ew qedexeyê ne bi temamî be jî rabûne û bi dehan komên muzîkê çêbûn e. Ez bi tenê ji komê cuda bû me, lê xebata komê berdewam e. Zarokên Kazo yê din xebata komê dimeşînin. Heger we dîtibe, ew par bi 5-6 kesan çûbûn başûrê Kurdistanê. Em wê demê 3 kes bûn lê ew niha bûne 5-6 kes û xebata wan berdewam e.

Ew hîna jî dibin navê Koma Şîrwan de kar dikin...

Belê, dibin wî navî de kar dikin.

Min bixwe nebihîstiye, lê ez dixwazim dîsa jî bipirsim, gelo Fatê tucaran bi zimanê tirkî di şev û şahiyên de stran gotin e?

Di zaroktiya xwe de, min li malê ji xwe re bi zimanê tirkî stran gotin e. Wê demê kurdî qedexeyê bû û bi tenê dengbêjî hebû, ew jî bê muzîk bû û bi min nexweş dihat. Ji ber vê yekê min ji xwe re stranên tirkî yê gelêrî digotin. Lê min li ser sehnê her demê bi kurdî gotiye. Ez di wê baweriyê de me ku ezê nîkaribim bi tirkî bibêjim jî...

Tu xwe tê de nabînî...

Na, ez xwe tê de nabînim, nîkarim baş telafuz bikim û pê hest nakim.

Tu hem stranbêjî û hem dayik î. Ev her dû kar jî barên giran didin ser milên mirov û her dû jî bi hest û hezkirin dibin, bi kinayî tu çawa vî barê giran hildigrî? Bi rastî zehmet e. Mirov jin be, dayik be û hunermend be barê mirov girane, lê ez dixwazim li vir spasiya hevalê xwe bikim. Ez bi piştgirî û alîkariya wî dikarim ji bin vî barî derkevim. Zehmet e, lê karekî xweş e. Dayikbûna min bandoreke mezin li ser stranên min dike. Dema ku ez li ser dayikekê yan jî li ser zarokan distirê, ez bi wê yekê dihisim û dikarim xwe têxim nava stranê. Stran tev bi vî awahî ne. Dema ku mirov stranek got, lazime mirov têkeve nava wê û xwe tê de bibîne. Lê heger mirov ji sedî sed têkeve nava wê ew xweştir dibe.

Nîzametîn Ariç stranekê bi navê Zînê dibêje, mirov ji serî heta binî bi wê êşê dihese.

Ez dixwazim hinekî jî xwe berdim nava cîhana hunermendan. Têkiliyên di navbera we de bi çi awahî ne. Dema ku lazim bû, tu piştgiriyê ji kesî dibînî yan her yek bi serê xwe dewletek e?

Ez cihana hunermendan, weke siyaseta kurdan dibînim û wisaye jî. Gelek hevalên min yê nêzîk jî hene, em di çêkirina kasêtan de, di vokalan de alîkariya hev dikin. Min ji çend kesan alîkarî xwestiye û dane min, lê hinek kes jî hene ez naxwazim navan bidim, dixwazin alîkariyê bikin, lê ji rêxistinên xwe ditirsin. Hinek jê bi rastî hêsîrê rêxistinên siyasî ne. Ez vê yekê şaş dibînim. Mirovekî hunermend pêwîste azad be. Me bi salan şerê azadiyê kiriye, lê mixabin hîna jî hinek kes ne azad in. Ez têkiliyên di navbera hunermendan de pir baş nabînim. Weke min got, siyaseta kurdan çawa be, t êkiliyên di navbera hunermendan de jî wiha ne.

Tu dibêjî, eger mirov li wê qadê jî ne gur be, ji aliyê guran ve tê xwarin...

Eynî wisa ye.

Di navbera hunermendên jin de jî ev pirsgirêk hene, yan têkilî di navbera we de germtir in.

Pirseke zehmet e, lê pêwîst e. Ez dîsa naxwazim navan bidim, lê weke nimûne hinek jinên hunermend hene, berî ku em werin dinyayê dest bi vî karî kirine. Min her demê xwestiye ku ew kes destê alîkariyê pêşkêşî me bikin, ji ber ku ew di aliyê tecrûbê û huner de de mîna dayikên me ne. Lê mixabin, min heta niha alîkariyek ji aliyê wan ve nedîtiye. Alîkariyê jî li aliyekî bihêle, bi ser de mirov diêşînin jî. Jiyan berdewam e, wê rojek were ezê jî pîr bibim, pêwîste mirov rê bide kesên ku piştî mirov derketine. Lê di encam de ez dixwazim bibêjim ku di nava me jinan de jî ew piştgirî û alîkarî tune ye.

Herkes her tiştî bi tenê ji bo xwe dixwaz e...

Mixabin wisa ye.

Gelo hûn nafikirin dibin siya komele an jî yekîtiyekê de werin cem hev û him li ser pirsgirêkên xwe biaxivin û him jî mafekî parastina berhemên xwe biafirînin?

Em li ser vê yekê fikirîne, ne ku em nefikirîne lê baweriya min bixwe pê nayê ku hunermend bibin yek. Ev rastiyeke. Mirov bi gotina vê rastiyeke diêşe, lê wisa ye. Ez nizanim ev di xwîna me de heye, ez nizanim ev encameke siyaseta me ye,

lê rastiya me ev e ku em xêra hev naxwazin. Heger mirov deh kesan ji bo yekîtiyeke wiha bîne cem hev, wê sedî sed yek ji nava me derkeve ku vê yekîtiyê xerab bike. Ez bawer nakim ez yekîtiyeke wiha bibînim.

Di dema dawî de em dibînin ku gelek hunermend diçin li Kurdistanê konsêran didin, gelo tu jî nafikirî biçî li bajarên Kurdistanê konsêran bidî?

Ez deh salan neçûbûm welat. Cara yekemîn par ez çûm. Lê ji bo dayîna konsêran, bi baweriya min pêşamadekariyeke xurt pêwîste. Çûyîna min girêdayî derketina CD ya min e. Kengî CD ya min derket ez difikirim biçim. Lê dîsa jî ez dibêjim pêwîste mirov bi amadekariyeke baş biçe.

Tu niha xwe ji bo wê yekê amade nabî.

Na, ji bo min ew bingeha ku ez dixwazim hîna ne mamade ye.

Eger rojekê ew bingeh amade bû, tu dixwazî li kîjan bajarê Kurdistanê konsêrekê pêşkêş bikî?

Dibêjin, bilbil xistine qefesa zêrîn, gotiye ax welatê min. Bê guman ez dixwazim li Wanê pêşkêş bikim. Ez dixwazim li vir tiştêkî bibêjim, par dema ku ez çûm Wanê, dema şahiyên Îlonê bû û ez beşdarî konsêrekê bûm. Bêyî ku min agahdar bikin, ez derxistim ser sehnê. Tiştêkî pir xweş bû û bandoreke mezin li ser min çêkir. Her der welat e, lê Wan ji bo min cûda ye.

Fatê ji kîjan dengên kurdî û biyanî hez dike, li kê guhdarî dike?

Ez li herkesî guhdarî dikim, çî biyanî bin, çî kurd bin. Heger ez navan bidim, wê dilê hinekan ji min bimîne. Dengên xweş hene, ez li dengê Leyla Ferîqî guhdarî dikim, li Çopî guhdarî dikim, dengêkî nû ye xweş e. Dengê Şehrîban dengêkî cûda ye, taybetiyeke xwe heye.

Lê belê ez dîsa jî dixwazim bizanibim, Fatê ji nava van dangan ji kîjanê bêhtir hez dike?

Mihemed Arif û Hesên Cizrawî. Bi taybetî jî Hesên Cizrawî, rûh dide min. Mirov dema li wî guhdarî dike, êşê tê de dibîne, eşqê tê de dibîne, xizaniyê tê de dibîne, her tiştê tê de ye. Ez hezar carî dikarim li straneke wî guhdar bikim û jê aciz nebim.

Gelo Fatê, weke hunermendiya xwe, di kebanîtiya xwe de jî jêhati ye. Ew ji kîjan xwarinê bêhtir hez dike û kîjan xwarinê baş çêdike?

Ez cudabûnê naxim navbera xwarinê, ez her tiştî dikarim bixwim. Lê ez ji tiştên şor û tuj bêhtir hez dikim. Li cem me li Wanê penêrê bi pincar heye, ne penêrê

bi sîrik e, lê bi pincar e û şor e. Masiyên golê jî şor in û em zivistanan wan dixin nava şoravê û dixwin. Îcar ez ji zarotiya xwe de fêrî şorayê bû me. Ez kîjan xwarinê baş çêdikim nizanîm, pêwîste tu wê yekê ji zarokên min û zilamê min bipirsî. Lê ez dikarim bibêjim, bi giştî ez xwarinan baş çêdikim. Heger ez bixwazim çêkim, ez xweş çêdikim.

Ev hevpeyvîn ji rojnameya Peyama Kurd, hejmar (19) hatiye girtin.

Êdî ranabin ser piya
Emê dinyayê bihejînin
Bûka çiya bûka çiya
Bila boy gelê Mediya
Yek carek rabin ser piya

Derdê xwe ji kî re bêjim
Hem bê war im hem bê ziman
Li çar dorê me neyar in
Romî, Ereb û Ecema
Kesek hewara me nayê
Ma bindestî para me ye
Bûka çiya bûka çiya
Heta çend salan, çend zeman

Çare û hêviyek digirim
Derdê xwe ji kê re bêjim
Wekî tavîngê baranê
Rondikê çavan dirêjim
Wekî teyrê baskîkestî
Ranabe dest û milê min
Wey wey...

Xaka me sem û seyran e
Warê rêwî û karwan e
Çavê dinyayê l' ser me ye
Herkes ji me re heyran e
Hey hey...

Çi kuştin e çi ferman e
Bo çi brîn bê derman e
Wekî em hatin dinyayê
Jiyan bo jîna însan e
Wey wey...

567-BÛKA ÇIYA

Heylê xezalê xezalê
Tu şahê rind û zeriyan
Hey delalê tu çend rind î
Wekî gulên ber kevîyan
Ezê te bibim boy welat
Bûka çiya bûka çiya
Him ji bo te him boy welat
Dil û cergê min heliyan

Birûskê da serê çiya
Qîrîn kete nav gundiyan
Çavê belek ketne xewê

568-MIRIN HATE BERMALA ME

Mirin hate ber mala me
Bila were jê natirsim
Helebçe brîna teze
Geliyê Zîlan, warê Dêrsim
Hey hey...
Roj li me bûn şevê tarî
Karê me ew e çekdarî
L' welatê me jiyan nema
Çarekî ji kî bipirsin
Wey wey...

Evîna li ser dilê min
Yej ew e, yek jî gelê min
Derdê xerîbiyê zor e
Agir berbûye dilê min
Hey hey...

Serê te bibim xêlî
Te digo ez ya te me
Heta dinyayê he me
Ez bikevime gorê
Lawo tu ji min re kêl î

Bihar hate warê me
Vebû nêrgiz û lale
Çavê min l' rêya te ma
Dil ji boy te evda e
Heval im dilbirîn im
Ji dil de cîgerxwîn im
Hesreta evîna te
Dilê min nale-nal e

Namîne derd û kulê min)

Tu wek kulîlka bihar î
Ji bo te xweş e dildarî
Binê stêrkê, şevê tarî
Gel te xweş e evîndarî
Evîna rind û bedewa
Xewê şevan naxe çavan
Bes dawiya emrê min hat
Ne tu bûyî bûk ne ez zava

569 MIN DÎ XELKÊ JI XWE RE BIR

Min dil da xelkê ji xwe ra bir
Evînam' şêrîn şekir
Nizanim ezê çibkim
Dilê min pêt û agir
Wekî kewa firandin
Fermana min derandin
Lê hewara min nayên
Ne heval û ne hogir

Ma qey ewqas hêsan e
Tu diçî min dihêlî
Ezê bibim pûşiyê reş

570-CÎRAN MELHEMA DILÊ MIN

Cîrana min zaf delal e
Li ser sûreta wê xal e
Min dil dayê ev çend sal e
Ew kula dilê heval e

Oy eman brîndar im)
Cîran melhema dilê min)Dîsgotin
Dema çavê dibîne)

Bihar e sêyran e
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Ka werin dîlanê lê
Lêblê kinê lê lê
Govenda giran e
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Ji bona azadî lê
Lêblê kinê lê lê
Gelê me şervan e
Şerbet Şêrîn e ez naxum

Leter e Leter e lê
Lêblê kinê lê lê
Leter e Leter e lê
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Fatê

Li warê dûr boy gula sor bûme
evîndar

Gelî xemgîna derdê me zor e
Dijminê xayin wek marê kor e
Ronîkê çavan nikarim bigrim
Çekê delalan bi xwîna sor e
Dîsgotin

Tîrêjên da ser riya me
Ji boy rizgarî li ser piya me
Ewrê reş-tarî ji ser me rakin
Jîyan wê xweş be wek hêviya me
Fatê

571-LETER E LETER E

Leter e Leter e lê
Lêblê kinê lê lê
Sed mal bi defter e
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Ser piştê kember e lê
Lêblê kinê lê lê
Weka zêrê zer e
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Amed e Botan e lê
Lêblê kinê lê lê
Meskenê xortan e
Şerbet Şêrîn e ez naxum
Li deşta gewerê lê
Lêblê kinê lê lê

572-HEY LAWOWO HEY BIRA

Hey lawo hey bira
Dayik rûniştin li ber dîwaran
Sor-gewez bûne avê rûbaran
Werin çend rojê dinya derewîn
Ji hev ra bibin wek xuşk û bira

Hey lawo hey bira hey lorî lorî
Hey lawo dil û can ji we ra gorî
Malê me zozan in, hewşê me zinar
Ji ber derd û kula dilêm bûye pare-
par
Keç û bûka reş girêda wa hewar
hewar

573-FATMA ÎSA

CAREKÊ GOT LÊ XWEŞ GOT

Fatma Îsê di Radyoyê Erîvanê da carekê stran sitirand, şopa dengê xwe di mêjoyê hezkiren xwer de cîhşt, herkes aşîqa dengê wê bû. Dengê wê dengê Kurdistanê bû. Dengê wê dengê sûrgûniyê, bêwelatî û êşê bû. Dengê jinên dengbêje misliman bû. Ew bi strana “**MİHO**” ji aliyê Kurdan ve hat naskirin. Dengê xwe bi wê stranê gihand çar aliyê Kurdîstan e. Gava ku Radyoyê **Îraqê beşê Kurdî, radyoyê Misirê** strana **Miho** digot, herkes lê herkes xemgîn dibû bi dengê wê yî xweşik û ziz mest dibûn. Di herdu radyo da jî du sê cara ew strana dubarê dibû.

Lê piştî wê stranê dengê wê hat birîn. Malbata wê ji wek her malbeteka Kurd destûra stran gotine neda wê. Fatma Kurdeka ji Kurdê Kafkasya Misliman bû. Di sala 1934 an da li gundekî Azerbeycanê bi navê Erezengin e çavê xwe li vekirine. Lê sûrgûniya ji kurda re bûyî qeder destê xwe ji pêşîra malbata wê berneda. Piştî sê sala malbata wê hat li gundekî **Ermenîstanê Hamzaliyê** bi cîh bûn. Derfetên wê ku here dibistanê tune bûn ji bo xwandin û nivîsandina wê jî tune bû. Ew dibêje min îlhamê xwe ji dê û bavê xwe girt. Min li şîna jinên ku stranên şîna digotin guhdar dikir. Min gelek ji stranên şîna hez dikir. Ez carcara diçûm cem jinên bi temen min ew guhdar dikirin. Ez dihatim mal min ew staranan dubare dikirin. Ya din jî em jinên Erîvanê dihatin cem hev me stran digotin û li ber deriyê oda meran disekinîn me stranên wan guhdar dikirin. Berpisê Radyoyê Erîvanê Xelîl Muratov, Hecîyê Cindî çiqas li ber xwe da careka din wê vexwîne Radyoyê Erîvanê lê bi şûnekir. Lê di sala 1972 an da Radyoyê Erîvanê pêşbirkek vekir. Fatama Îsa bi alîkariya tîyê xwe tevî wê pêşbirke bû. Xelata herî mezin wergirt. Piştî pêşbirke dengê min hê jî di nav Kurda da hat belavbû.

Mijara strana Miho çi bû?

Miho mirovekî belangaz û faqir bûye di deriyê mala bavê Têlîyê da dixebitiye. Têlî keça Beg aşîqa Miho dibe. Lê malabata wê wê nadin Miho. Dibêjin tu keçika axa û bega yî tu ê çawa bi mirovekî wiha re bizewicî, serê me li ber xelkê berjêr biki. Ew wê nadin Miho.

Agir bi dilê wê dikeve li ser Miho wê stranê distirê û Miho jî serê xwe heltîne ji bajarî ji mala bavê wê diçe. Ew di du Miho bi salan digirî û nexweş dibê dikeve nav nivîna. Wê bi doxtor doxtor û hekim hekim digirînin, ji derdê nexweşiya wê

re çare naye dîtin. Pîrek rojekê diçe cem wê derdê wê û rewşa wê dipirsê. Ew bi vekirî derdê xwe ji we re behs dike û dibêje. Derdê min eşqa reş e. Ne ti tiştî din e. Sûwar û pêya dikevin ser rêya li Miho digerin. Lê wî nabînin. Gava ku vedigerin gundê Têlîyê li ber mala bavê Têllî şîn dibû. Eşqa wan di nava Kurdan de gelek alanî dabû.

574-MIHO

Were Miho, li min daye stêrka xule
Stêrkê li daye, stêrka xule
Ê Miho, şewqa xwe daye gora şêx Resûlê
Şewqa xwe daye gora şêx Resûlê
Ê Miho were, heft xwînê mala bavê min li ser
mala bavê te ne
Ê kuro gede, were ramûsaneka min kerem ke
Peşve min qabûle.
Were Miho ez çûme geh bajarî, geh memya ne
De ez çûme geh bajarî, geh memya ne
Ê Miho morî- minciqê zendê min qetiyane
Şevê ji êvar da ez qizmetê lê geryam.
Li gihura, saluketa, di salix, di sulixa cêwa
Mihmedê min da salix dane.
Fatma Îsa. kovara mûzkê Enstituya Paris

575-FATÎMÊ-1

Herê lê Fatimê lê
Xatûnê xanimê lê
Sed hawar û ya sitar
Li vê bê débavê lê
Sed hawar û sed sitar
Keçê min tu na vê lê.

Keçê çava diweşînî
Dilê xorta di êşînî
Sed hawar û ya sitar
Li vê bê débavê lê
Sed hawar û ya sitar
Keçê min tu navê lê

Sed hawar û ya sita.
Ehmed Salihê Silo.

576-FATIMÊ-2

Lê lê Fatimê ûy ûy peyîz e
Sed cara li min peyîz e ûy ûy lê lê lê
Malxirabê peyîza ser min û te hatî xoş peyîz e
Fatimê gotî;
Mêvanek hatî mala me bavê Fatima reben çendî pirî
Pir ezîz elê lê lê lê,
De lê lê lê lê lê
Îro Fatimê gotî de ezê mêvanê mala
bavê xwe ra nizanim çi çêkim, çi çênekim
Ez ê çêkim birincekî birincê Qerejdaxê
Gelî gundyano cîrana danim ser da divê sed da divê
Heneka, heke mêvanê mala bavê min tirsim
Dîsan wê qayil bibê û qail nebe
Ezê jê ra danim ser da divê henaka
Heke pê car din pê qayil nabû piştî
Wêra û ez jê ra lê bikim duhnê hîz e
Li lê lê lê lê li lê delî li lê li lê

Îro Fatimê û ez zanime heft sala
û ezê şivanê mala bavê te me
Ma tu pê nizanî û ez heft sala
Şivanê mala bavê te me û ez heft
Sala gavanê mala bavê te me
Û ezê Fatimê ne li xema şivanîko xo me
Hemî yê zanine ezê ne li xema gavanîka xo me
Ne va serê heft sala ne malxirabê
tu pê nizanî
Ezê bendewarê kita ramûsana
Fatima xo me
Lê lê lê lê de lê lê

Mehmed Arîfê Cizîrî

Jî kilamên Evdelê Zeynikê

Berhevkar; Ahmet Aras

Rind tinene lê lê

Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma natî lê lê
Bi eynatê lê lê
Baran barî lê
Li, herde ket lê
Sevda me ho lê lê
Bi dûne ket lê
Eşqa me oy lê lê
Bi dûne ket lê
Wextak Fatika min
Heynan birin lê
Silê Cutkî lê lê
Bi çolê ket lê
Hîlbad tuwe lê
Fat Qûlotê lê lê
Çîma natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê

Anadoliya navîn

577-FAT QULOTÊ

Hewîr mayê lê
Di teştêda lê
Bûkê mayê lê lê
Paş perdê da lê lê
Zawa mayê lê
Di xewnêda lê
Hespî mayê lê lê
Di terlêda lê lê
Hîlbad hîlba lê
Fat Qûlotê lê
Çîma tu natî kurbî kurbî
Bi eynatê lê lê
Çîma tu natî lê lê lê
Bi eynatê lê lê
Malê hana lê
Malê menê lê
Ji wana hûwa lê lê
Mal tûnene lê lê

Ma kes xwe ser kesî ra nepesinê lê
Ji Fatom bîtîr lê

578-FERMANE

Dîsa li min fermane
Ferman fermane
Dîsa li me fermane
Belê ev fermana ne mîna fermana
berê pir caran e
Ev fermana fermanekae giran e
Dilê gelê Kurd tijî bûye
ji eş û derdan e
Heyf û mixabin çavên reş û belek
girêdan e
Dest û tiliyên pênûs lê keemçê dane
Berê şerê Kurdan dane heps û zindan e
Fermane dîsa li me fermane
De werin em derkevin çol û çiyane
Emê derkevin sokak û kolana
Emê sond bixwin bi Encîl û Zebûr
Quran e

Emê sond bixwin bi Tawis melek li
 Ezmane
 Emê bêjin her û her
 Serokê me ÖCALAN e
 Fermane fermane dayê li me fermane
 Fermane panzde şibatê
 Sibê bû pêra bakî sar tê
 Min çavê xwe vekirin ji xewê
 Dengê giriyên Kurda çar nîkar tê
 Dengê SEROK li ezmanan tê
 Dengê Ecevît di televizyonê
 Mîna kûçikê har tê
 Fermane dayê li me ferman e
 Digotin me girtiye
 Abdullah Öcalan e
 Me pêda şikandî mil û
 baskê kurdan e
 Fermane dayê li me ferman e

579-(FATİM)EZ HESRETA TE NABİM MİRİNÊ

Wê demê Fatim bi serê lêvan dikene bi dengê mîkewî bi hava davêje ser
 lawikê ku deriyê mala wan de bibe şivan.

Ê de lo lo lawiko lo lo....!

Min tucar nedîtiye û ne jî bîhstiyê
 Şivanan beran û nêrî, veğerandine ji bo bêriyê

Ê de lo lo lawiko mêvano lo lo....!

Gava Fatim wan gotina davêje ser Mihemed. Mihemed mat dime û dev û lêv lê
 zûwa dibin. Mişt dibe û li çavê Fatime wekî morî û mircan temaşe dike û di
 hûndirê xwe de dibêje şalle fatim wan gotina berdeyam bike.

Lê Fatim nasekine û strana li ser lawikê şivan didomone.

Ê de begê min dilê min dibêyo

Ê de begê min dilê min dibêyo

Erê lawiko ez bala xwe didimê

Lingên te ne lingên çaroxan e

Milên te ne milên kurk û kulavan e

Destên te ne destên dar û çovan e

Ay de lo lo lawiko lo lo....!

Erê lawiko ez bala xwe didimê

Lingên te ne ligên zeng û qunderan e
Milên te ne milên abayê Besraniyan e
Xwezî te derdê xwe ji min re bigota
Gelo çima tu hatî ji bavê min re
Li vê çolê hanê bûyî şivanê lo lo !
Ay de lo lo lawiko lo lo....!

Gava ku Mihemedê wê demê derdixê ku ew Fatima Salih Axa ye. Li xwe qurê dîke û li xwe danayne, lê vedigerîne.

Erê xatûnê dilê min dibêyo lê !
Ji xwe zozanên bavê te bi jimare heye
Xatûnê wan henek û tinazên xwe bi min neke
Qey nesîbê min di nanê bavê te de tune ye
De ezê herim lê lê xatûnê lê lê !

Fatim dên û bala xwe dideyê ku ew lawika pir xwiş delalî û nazîk e û ji ber van gotinên wê xeyidiyê wê here. Vê carê xwe nerm dîke û li ber digere dibêje;

Erê begê min dilê min dibêyo lo lo !
Rast e zozana bavê min qat li me ye
Bi hezaran pezên bavê min bi hejmar heye
Êvarê were pezê bavê min mexel ke
Tu berê xwe nede odaya axan û melan e
Rûnene li ber wan e, gih nede gotinen wan e
Cenneta wan ji te re lazim nîn e
Tu şeva nîvê şevê were di koze de
Li taximê sîng û berê min karîxezalê
Ji xwe re li cennetê rastin mêze ke lo lo !
Erê lawiko ez bala xwe didimê

Vê carê agirê êvîne di navbera wan de ger dibe û her dû jî tînen êvîne yek ba dide yek dirêse. Mihemed bersivê dide.

Erê xatûnê dilê min dibêyo lê lê !
Lê lê xatûnê min digotî tu keça axan î
Lê min nizanî tu qeşmera li destê şinanan î
Evan karên ku tu dibêjî, tu tîkiliya min bi wan re tune ye
Duwanzde zarokên min li mal in, çavê wan li riya min e
Ez hatim temîn bikim abora zarokên xwe ye.
Lê, ji ber van gotinên te, ez ê herim bi xatirê we ye lê
Ay de lê lê xatûnê lê lê ... !

Fatim vê carê jî hers dibê wiha berdewam dike.
 De here karê xwe lo şivano lo lo ..!
 Ez Fatima keça Salih axa me
 Kevokeke sipî li ser ban û xaniya me
 Sing berê min zer ê wek şemomikan e
 Ne laiqa devê te yî genî şivanê pezan e lo lo !
 Ay de lo lo here karê xwe şivano lo lo.. !
 Wê demê cariya Fatimê xwe diavê navê, tirsê wê di Mihemed daye.
 Carî vê carê hiltene;

Erê xatûnê dilê min dibêyo lê lê !
 Eyb û şerm e ji te xatûnê ye
 Ger bavê te bi evan gotinên te bihesê
 Qesem dikim wê poz û guh te jê ke
 Wê te weke qerwaşekî berde nav ê lê lê ..!
 Ay de lê lê xanima min î lê lê ... !

Fatim, dên û bala xwe daye ku zêde here, wê carê her li ber bavê wê qelaçiyar bike û wê bavê wê hew bihêle ku ew were bêriyê. Ji xwe, ger Mihemed rast bixêde here, wê ew hesret hew ji dilê wê dere.
 Wê şevê ji ber bayê eşqê hiş û aqil di serê Fatimê de nama bû. Fatimê dil û aqil avêtin ber qapanan û mêzinê, lê her tim dil giraniya xwe diavêt ser aqil. Kete roja dinê. Fatimê careka din xwe xemiland û da pêşiya bêriwanan ku careka din wer in bêriya sibê. Lê vê cara ka hela em binêrin Mihemed çi kiriye? Hîn ku bêri nehatine, Mihemed ji şivanên hevalê xwe re dibêje; Ez ê herim li wê mesîla hana xwe dirêj kim, ger berîwan hatin li min pirsîn, bêjin Mihemed nexwaş e. Fatim û bêriwanan giran giran rê girtin û hatin bêriya sibê. Dên û bala xwe dan ku Mihemed ne xuya ye. Aqil li serê Fatimê nema li çolê. Cariya berê xwe dan Fatimê gotin, agir bi mala bavê te neketê, hingî te serî da ser rebeno, ji destê te neqedande. Êdî em nizanin ku rebeno çû ku dere ?
 Fatimê, lez û bez kir, xwe gihande ber şivanan û gote; Hûn bidin xatirê Xwedê, lawo ka bêjin ew şivanê duhîn ji kîjan welatî bû û di kîjan rê de çû? Lezkin ji min re hespekî vegeerînin ez lê sîwar bim bidim ser şopa wî.
 Şivan dibêjin; « de xatûna me. wele devê me nagere em bêjin. Mihemed nexweşe bêhal e. wa ye, li wê mesîla hana razaye.»
 Ewê demê Fatim weke pezê xwê xwaribê û bikşîne sar avê, berê xwe de mesîlê, cîhê Mihemed lê razayî. Dema çav berdide Mihemed, dibêje; « wa stûyê min bişkê, çavên min bi derên. Ez vegerim bidoşim şîrê mîhan. Bînim berdim qirika şivanê delal. Belkî bişîne şîfake xêrê Xwedanê rehman»
 Mihemed serê xwe radike û çavê xwe vedike. Fatim car din dest pê dike.

Erê mîrê min dilê min dibêyo lo lo !
 Mihemed dilê min vê sibê dilekî tenik e.

Li vê çala hanê tu qusura min efu bike
Qey min duh ji te re çend gotin gotibûn
Dilê te ji min maye, loma tu nexweş î vê rojê ye
Qese dikim ger eslê te mirtib û qereçî be
Cardin tu ser serê min û bavê min qebl î lo lo !
Ay de lo lo de lo lo nexweş o lo lo !

Ev car Mihemed dest pê dike;
Erê lê lê Fatimê dilê min dibêyo lê lê !
Konê mala bavê te mezin e weke xan e
Aliyek deştê, yek zozan e
Di ser re girtiye mij û moran e Xwedê xerake mala pîrê
Digot; Fatima keça Salih axa
Xweşik bûna wê bi nav û deng e, li mala bavê xwe girane
Sê rojên şivanan neqedin roja çaran tu li dû wan î
Ay de lê lê xatûnê lê lê ... !

Dema ku Mihemed van gotina dibêje, vê carê jî Fatim dixeyidîne. Mihemed li
ber digere û dibêje;
Erê lê lê Fatimê dilê min dibêyo lê lê !
Konê bavê te mezine weke xan e
Aliyek deştê, aliyek zozan e
Bi Xwedê konê bavê min ji yê te bêtir e
Ez Mihemedim lawê mîrê Hoska
Li ser gotineka pîrê, ketim ser riyan û dirban
Min li xwe kiriye çaroxa û kulavê şivanan
giş ji bo xatirê qama bûkanî, bejn û bala zirav.
Ka hela bibînim Fatima Salih Axa li vê dînê
Hesreta dîtina te xatûnê bi xwe re nebim mirinê lê
Ay de lê lê Fatimê min î lê lê ... !

Dema mihemed van gotinan dibêje fatim jî, vedigere, tê cem her du bi hev re li
ser bext dîn û îman soz û biryar didin hev. Li ser qewlê şivanetiye, şeş mehên
Mihemed bi şivanî diqedin. Mihemed berê xwe dide mala xwe û li malbata xwe
digere, tîne mala bavê Fatime, Bi qewl û reûlê Xwedê Fatimê jê re dixwazin.
Dawet û dîlana wan li dar dixin û Fatimê digirin ji Mihemed re dibin.

Şev fedi dike
Birçî û xasî li rê û dirban
Li ser çiyandin
Berf fedi dike
Ji dûmana zer
Weşîn wek pelan
Çivîk û zarok bûn
Mirin fedî dike
Berf fedi dike
Berf fedi dike
Berf fedi dike
Berf fedi dike

580-FEDÎ

Ji dengê zikê birçî
Ax fedî dike
Ji jana brînê
Hesin fedî dike
Li kûçe û kolanan
Bê mal û bê war in
Şev fedi dike
Şev fedi dike
Şev fedi dike
Şev fedi dike
Şev fedi dike

581-FELEKÊ

Bêje way fele kê mala te şewitiye
Dilê min hêlîna ... lo lo teyre hewa,
Bêje wey felekê mala te şewitiye
Li ser mire te dengê qaza û qulinga
Lo lo refê kewa,
Bêje way fele kê mala te şewitiye
Heyfa min li dunya ye naye tu heyfa
Heyfa min tê heyfa emegê minê heft salî
Buye emegekî sîw sî, lo lo ba bir hewa

Bêje way felek wayê felek, lo lo li dunyayê xelki hinda kirye
Hal û malê teme le dunyaligê gelu min ewdale xwadê hinda kirye
Bejna zirav çaw û biryê reş û belek

Bêje way fele kê mala te şewitiyê
dilê min helîna teyr bi dircîne
Welate min Erdehane ses meha zivistane teyr nasekine ser hêlîne
Bêje way fele kê mala te şewitiyê
bextê min bu talixe te bu isal pera gelo kunde kor runiştiye ser helîne

Bêje way fele kê mala te şewitiyê
Dilêmin helîna teyre bazî
Wa heywana ser mira bilind di firre lo lo dike gazî
De welate xeribiye goste min xariye gelo hestiye min jî di xaze

Text û muzik: Gelerî

582-FERHAT TUNÇ

FERHAT TUNÇ-AHMET KAYA

Ferhat Tunç hunermedekî di avhaweya xwe dijî ye. Ew ji bajarê Dersimê yî ku

bi xwîna şehîdê me hatiye şostin. Ew şopa di dilê wî da hê taze ye. Wê rûreşî û bextreşiyê ku dewletê li gelê Dersimê kirî ew kir hunermed.

Ferhat di sala 1964 an da ji dayik bûye. Zarokatiya xwe li zivistana Dersimê li ser berfê, hawînî li ber rojê û bihar li kuntera çiya derbas kiriye. Ew aşiqê Dersimê bû. Lê dewletê ti cara nehişt ku ew bi eşqa xwe digel hev bijî. Ferhat dibêje; “Gava ku ez tîm

Dersimê, ez ewil diçim çemê Munzur li xwîna şehîdên me dinerim. Pişt re diçim KUTUDERESÎ ye li Seîr Riza û jina wî Bes e digirim. Ez wan nabînim. Lê ez dengê wan dibîzim. Kulîlkê bi xwîna wan sor bûyî dibînim”

Hunermedekî welatparêz e. Hevalê Ehmed Kaya ye. Him Kurdî, him bi Zazakî û him jî bi tirkî strana dibêje. Welatparêze. Li sala deh panzde cara wî digirin dibin qereqol li wî îşkencên keyfî dikin. Carna li kolanên Stanbulê wî tîmên taybet digirin û li wir destê wî kelemçe dikin. Piştî sê çar roja wî berdidin. Ew ji aliyê gelek parlamenê YE ve jî tê naskirin. Li doz û dadigehên wî ji Ewrûpa gelek parlementer û navdar tîm doza wî dişopînin. Ferhat Tunç hunermedekî gelek zîrek e.

Di zarokatiya xwe de li dawet û şaya stran digotin. Di sala 1979 an mecburî dimîne

welatê xwe Dersim li dûv xwe cîhtîne tê Almanya. Li Almanya dest bi karê mûzîka xwe dike. Di sala 1982 an da li Frankfurtê bi bi mûzîsyênê Amerîkî re hevdu nasdikin. Piştî wê hevnaskirine dest bi mûzîka “REGGAE” dike. Li Ewrûpa gelek konser dide. Pişt re li Zankoya Maînzê li ser mûzîkê perwerdeka qurt werdigire. Albuma “Kizil Îrmak” derdixîne. Êdî Almanya ji wî re dibe welat. Lê wî xwe li Almanya wek di girtingehê da hiss dikir. Di sala 1985 an da vegeêrî Tirkiyayê. Lê wê demê jî Cunta li ser desthiladariyê bû. Li Tirkiyê Albuma bi navê “Vurgunum hasretine” Wê albumê gelek alanî da. Navê Ferhat Tunç hê zêde hat bîhstîn. Piştî vê albûmê ku bandor li ser hezkirê wî kirî. Ew êdî bû mêvanê qereqola. Diçû kîjan bajarî ewil di ber deriyê qereqolan re derbas dibû an ew şeva li qereqolan derbas dikir. Lê wî serê xwe ji wan faşistan re xar nekir. Bi serhişkî karê xwe yî mûzîkê berdewam kir. Di ruhê Ferhat da serhildana Seîr Riza heye. Ruhê têkoşerê Dersimê heye. Ruhê Ehmed Kaya heye. Nunerê dewlet gelek cara ew dawet kirin ku ew dest ji vê mûzîkê têkoşer berde. Lê wî bi serhişkî karê xwe yî mûzîkê berdewam kir. Hetanî roja ma îro jî polîs esker di dûv wî ne

Ara meda gula sore
Gula mi be nave te

Geri daket ber bereye
Ranabine şine biye
Qul werinde ez nagerim
bira li min xin on dörtliye....

Xizir tu wezo marê biyaro

Puşiya rişiyê serde
Yaro delal boni verde
Ax yaro yaro yaro yaro
Xizir tu wezo marê biyaro

Söz : Anonim -Müzik : Anonim

Fermana van zordestan
Egitên me, mêrxasên me
Xerakin koşkê maran

Way delalê xweş hevalê
Bimeşin serê çıyan

Way delalê xweş hevalê
Bimeşin serê çıyan

**Söz : Murat Batxi-Müzik : Ferhat
Tunç**

583-QURBANA ÇAWÊN TE

Bejne rinde dari merxe
We dile min daye ber çerxe
Qul werinde ez nagerim
Heta bikevim bin axe
Ez qurbana van cawen te
Çi zalimin de u bav e te

584-YARO YARO

Yaro yaro, yaro yaro
Xizir tu wezo marê biyaro

Ezo sono na çeverde
Yaro rindek saci verde
Ax yaro yaro yaro yaro

585-WAY LÊ DELAL

Were xwe re hevalno
Binêrin çiyayên me
Li meydana li kolanan
Xerakin Koşkê Şahan

Way delalê xweş hevalê
Bimeşin serê çıyan

Agirek pêxin hevalno

Qimet bide jiar u diari
Meke çênê persê sari
Zu hewari zu suari
Qulê heq bêçek niyo

Bêbextiye qeder niya
Jivêna to çare niya
Urze ra momi ra cifiye
Waxtê rakotêne niyo

Çênê meke giraniye
Ho vira meke virraniye
Rojiê, ni yenê sonê
Haq teyna haqê to niyo
Söz : Kamer Söylemez
Müzik : Ferhat Tunç

586-NIYO

Dizdeni meke haq esto
Duzgin Bava cail niyo
Ma rê comerdo dosto
Xiziro khal teyna niyo

Herdiyais qe rind niyo
Pêrodayis esqê mi niyo
Çor roj dina meraz meke
Cuyais zu roze niyo

Qirê qira bijêkuna
Zirê zira na heruna
Qorê qora na manguna
Naxir bêwayir niyo

587-FERMANA MALA İBRAHİM PAŞA

Weziro bajo ev fermana wek fermana cara berê;
Ferman rabû ji Cumhurriyetê ji Selanîkê
Ji werana Anqerê ji Mebûsxañê
Sibê bû şerek çê bû li tel-Henê li Etşanê,
Şehîdên Memmûd begê Zerî gelek hene
Ji Tel - Henê hetanî Weranşehrê,
Bi şûra girtin, xwe berdanê bölûka
Hemdîn begê, hêsir kirin Ajot xanê...
Kunya Rimê sera mezin şixat girtin agir berda ne
Kesek tune li şerê kurê İbrahim paşa temaşkê û rab seyranê.
Pêşiya duxana ewraqê mehkuma xwe daTel- Hanê,
Bego sibê bû şerek çê bû li Etşana xopan
Li diyara ji nîvro bi pêva li Weranşerê,
Tê dengê topa leqî leqa şarep - nara
Şehîdê Mehmûd Zerî gelek hene
Egal xar kirin li ber sîwaran.
Ji Tel- Henê heta Weranşehrê ajot nav
Qumandara bölûka Hemdîn Begê hêsîr
kirin pišta wan dan dîwara.

Mehmûd Beg ban kir Evdilrehman keko
Ev fermana ji berê da fermana bav û kala
me ye, hêsîrên me stû xwarin li ber dîwara
û birîndar in.

Elo, Dado, Exû Rîma gurê sîwara,
Li aliya xopan li Kerkûkê li Xubara pêşiya.
Rimê xwe da Nebî Eyûb Eleyselam

Tev zabita qumanda re dawî me li kêşê
û mizarê li gundê Avdilqadir Rahil - alya

Tev teresê wan neyara.
Bego bajo; melezîne, giran bajo meleqîne,
Xensê ban kir Mehmûdo lawo şev dirêje,
Qiyamet dûr e,
Neferan bi hev gihane dizgîna mitarê li dest
Bigerîne quçê şal qedîfa li milê xwe werîne,
Ji nîvro şûnda dengê mala keleş Evdî bi Rimê
ra tê, nizam kî û kîne şahîdê.

Evdurahman bavê Haçim biçûkê.
Bira şehîdê xwe gelek hene, li kêleka rastê
Xerzanî ne, serê xerzaniya li yaban doz lê gerandine.
Xensê ban kir;
Mehmûdo lawo bazde
Xwe bi rêke bi Weranşehra şevitî gihîne,
Lêxê serê topçî û borîza lê bifirîne topên
Mezin, cûra dev reş jê bistîne.
Heyfa milk û meaşê Îbrahim paşa jê hilne,
Mêxê navê bav û kalê xwe bi derxîne,
Êşîr şêrîne lawo me terkîne,
Rom xaîne me dixapîne,
Mala we ji berê da jî ne li aliya dewlata
Romê reşe.

Xensê ban kir;

Mehmûd lawo wexta ku Xelîl beg sîwarê
Firaca bû Suphî xwe bi we gihîne,
Li Edwan û ehlê- Ebrê biqirîne, bazde xwe rêka
Nebî Eleyselam xwe bi derbenda asê gihne,
Otomatîka axir makine li ber raqîne,

Topa mezin cûra dev reş pê gûmîne.

Weziro lêxê, li Nebî Eyûb dawî li
Kêşê û li mizare vegerine; bi destê her çend
Peyên malê lihê bigrin bi xwe gihnin;
Birîna Elo, dedo Kekê Rîmê, gurê sîwara
Hûn ne êşînin, Weranşehrê şevitî bi hûr kani ne;

Xensê ban kir;

Mehmûdo lawo hêlkê li Birca Belek,
qasra û baxê me spî.
Kaxizek ji begê min re ji Anqerê,
Mebûsханê xopan anîne, min gelkî kêf kir,
Mi go; belkî efuya begê min anîne;
min bi xwandin da got;
Mehmûd Beg, Xelil Beg, Smail Beg,
Evdilrahman Beg, Temir Beg her penç bira jî
Ji dewletê fermanlî ne.
Enawî bişevitê bavo bi dar e,
Başka û hecê û zêd bi serda mêl û xware,
Eskerê Hemdîn begê li hecî zêdê yek hezare,
Alaya Hûseyin paşa li Etşanê du hezare, şad û şûdê.
Evdurahman bavê Haçîm gelek hene,
Li Etşanê: li ber Romê bû zinarê, bû polate.

Xensê ban kir;

Mehmedo lawo Elo, Dedo axû rîma gurê
Sîwara birîndar e.
Li Hecî zêdê li herdu aşa weziro,
Hevde malê li her di aşa.

Sibê bû şerekî mezin çê bû li Etşana xopan,
Enabiyê li berê kaşa ji nîvro bi şûnda li
Weranşehrê tê dengê topa,
Kesek tune li Hecî Zêda şewitî rabê seyrane:
Koma laşa ji nîvro bi şûnda reş bû bextê
Hemdîn begê û herdu qaraşa.

Hemdîn begê bi sê denga ban kir go,
Her bijî Mehmûd paşa;
Temir beg ban kir go;
Hûn zanin ji berê de
Ew fermana mala Temir paşa:

Weziro bajo, li vê fermanê,
Hêdî bajo hûn fermanlî ne.
Sibê bû bira li me ne heta roja wê bazarê;

Xensê ban kir;

Mahmûdo lawo, mezekê Romî pir e;
Pêşiya zabita xwe da Nebî Eyûb eleysalam,
Pêşiya qumandare, xwe de girê Weranşehrê,
Hêlka xwe da welatê çiya wê hesarê.

Romî pir e, rava jorîn xwe da
Qerejdaxa şewitî vê neçare,
Hêlka xwe da herdu kurê devê qirana,
Wê minarê. Rava jorîn xwe da welatê Tirka qijî darê.
Ordiya Xalid begê ma li Sîwerekê li
Heywanetê li çîm hesarê û rava jêrîn
Xwa da welatê şêxa
Şêx û şerê pêşiya xwe Nebî Eyûb eleysalam,
Dawî ma li gundê Qudûrê lawê dirê .
Li kêşa şewitî li wê mizarê
Bejna Evdurahman, bavê Hecîm, apê Radda
Xweş e, bi rextê miftê şahîdê
Evdurahman û Mehmûd begê zêrî,
Sê tabûr eskerê Romî li Weranşehrê xist hesarê.

Weziro ev êvar bû ro tune,
Masî qulupî ser kelema.
Xensê ban kir;
Mahmûdo lawo, «mila» xain,
Tu tê ne ma eşîr xain, tu tê ne ma gazî dûr e,
Hawar nema, wexta di gaziya we were,
Çend peyê çiya 62 peyê Dodkan tevê ye,
Şêx berha kekê Qudretê sîwarê sor bozê egitê Şamê.

Weziro!

Min ji Tel-Hanê heta Weranşehrê, pozê serê
Heyet geriya li mehfelê, civat geriyali mehfelê.
Xensê ban kir;
Mehmûdo lawo; pêşiya qumandara xwe
Dagirê Weranşehrê quveta mezin
Xwe da aşê Elo Dîno, Til- Bênderê,
Xema ev ferman wek fermana cara berê;
Weziro, Weranşehra şewitî bi kevir e,

Hevde malê şewitî bi hûr kevir e,
Şehîdê Evdurahman beg, Hecîm apê Radda
Gelek hene, ji tel- Hanê heta Weranşehrê,
Hucûmî topê mezin kire, barûdê topa li ser
Serê bavê Hecîm bûye komir e.

Weziro,

Ew sibê ye xwaş sibê ye,
Xensê bandikir Mahmûdo lawo...
Topa ewil teqiya,
Hecî Zêdê, ji gundê wê ye,
Kaxizek ji begê min re hatiye ji Anqereyê,
ji meclisê ji bo birîna serê we ye.
Weranşehrê meter kîne,
Ji berê da mulke û bav û kalê we ye
Xensê bankir Mehmedo lawo,
Ew fermana ji berê da fermana
Mala we ye.
Mehmûd ban kir Evduraman;
Bavê min qapiyê Romê li ser milê te ye.
Şerê Etşanê, şer qulipî li milê te ye.
Ji nîvro bi şûnda şerê her pênc kurên
Îbrahim paşa li Weranşehra şewitî,
Li ber top û tivinga lê ma ne.

Bego dilê min dibêye.
Etşan bişewite wa bi rê ye,
ji nîvro bi şûnda alaya Hûsêyin Paşa
Tevî duwanzde manqa pêda tê ye,
Tev topê tev bariyê, şerkî mezin çê bû li
Til- Hanê, kon wegirtin li li Etşanê,
Alayek teşkil kirin li Enabayê, tabî kolan li nefelyê.
Şehîdê Mehmûd begê Zerî exû Nûra
Gelek hene ji Tel -Hanê heta bi Wêranşarê
Ajoy in ser bi topê ye,

Bolûka Hemdîn Begê hêsîr kirin,
Kirin xanê ye, pêşiya dûxana ewraqê
Mahkûma xwe da Tel- Hanê û Etşanê ye.
Xensê ban kir Mahmûdo lawo,
Wexta di gaziya we were Temir Beg sîwarê
Hedla,
Bavê Xunasê ye; bi qernike li Edwan û Ehlil

Xazanê di ebrê ye.
Xwe bigihînin rêka Nebî eleyhiselam,
Derbendê di, a sê ye, Pêşî li Nebî Eyûb dawî
Li kê û li mizarê ye, dengê otomitîka,
Mîtrelyoza tê li ortê ye, dengê qumandara
Tê, li pêşiyê ye, dengê topê mezin, cûra tê, li
Dawîyê ye, Qedûr û Rahil- Elya bi xwe
te vê ye.
Eyûb nîne; ew fermana
Dewletê ye, mêze gulî sorê mila pan bûn
Li çoleye, pêşiya xwe daqesra Husênê Qenco
Û girê Helêliyê ye;
Mêze pêşiya hêsîrê me xwe da qeza
Diyarbekirê û hinkan xwe da aşê qezan-
Gedûkê ye û dawî ma li qerej daxa şewitî
Îşka xwînê kaniya di mîhe ye.

Xensê ban kir;

Mehmûdo lawo, tîrsa li min wê tîrsê ji pêra
ye li hêsîrê me xînin,
Eskerê Muş û Mêrdînê ye,
Deştiyan û mehelyan li gulî morê
Milan bikin ne heqiyê ye.

Mehmûd Beg ban kir;

Evdurahman bavê min, heçî hêsîrê me mayî
Xelaske bavî bin xetê ye.
Eybê ji bav û kalê me daîm mirin, bi
Fermana dewletê Romê ye.
Weziro!
Min ji vira heta wira,
Sibê bû şerek çê bû li Etşanê xopan
Li girê û zil - Açanê
Li her du gira ji nîvro bi şûnda şerê topê,
Şer qulibî ser milê Mehmûd bêgê zerî,
Exû Nûra mezina bira

Roja nu

Li bejna Ferzedayê
Bejnê gelek kûr bûn lê
Em daketin lê
Kêf ket xorta lê
Nizanim tê ji mala kê

Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Weke take rihanê

Ez û bejna xwe çûn lê
Tev daketin lê
Bulbul û şalûl
Li me rabûn temaşê
Bejnê carek were lê
Rûnê li vê hêlê
Mijûl bin li ser eşq û evînê

Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Weke take rihanê

588-FERZÊ

Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Weke take rihanê

Bejna min ne kin e lê
Ne dirêj e lê
Tayek rîhana ye
Xwe berda vê jengê
Serya bişo lê
Çava kil ke lê
Biska şeh ke lê
Tuncika berde lê Ferzedayê

Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Ferzê Ferzê lê Ferzê, Ferzê lê Ferzê
Li qam û bejnê
Li bejna Ferzedayê
Weke take rihanê

Ferzê bala xwe da çû
Mîn ra bû talû
Li bejnê û balê

589-FEQÎ Û EYŞANÊ

Eyşanê digo:

Feqiyo qurban !
Bejna min zirave tak rihane pel dide
Li devê deriya mala bavê min keçikê sax tavejê
Ez esl û fêslê te nasnakim,
Carekê esl û fêslê xwe ji min re bibêje.
Lawiko lo ! Feqiyo lo !
Bext ne wihaye kuro

Feqî digo; Eyşanê !

Bejna min zirav tava taka we riha nê,
Bira şîn nekira li devê deryê mala
Bavê te keçikê li ser dikanê,
Wele heger tu li esl û fêslê mi diprsî?
Ezê belangazê muhacîrê deşta Wanê, beriyê Qaxizmnê me,
Eyşanê lê lê !
Nezanê lê lê !
Te ez helandim keçê dine lê,

Eyşan gazî fikir digo:

Feqiyo qurban !
Bejna min ziravê tavê taka we rihanê,
Bira şîn nekira li devê deryê mala bavê min
Qereqûnê, min xêr nedî ye,
Ez keçika Hecî Elî me,
Navê min Têlî Eyşanê
De Feqiyo lo !
De lawiko lo !
Bext ne wiha ye kuro !
Here ji derî min bibê

Feqî digo;

Eyşanê dîne, te hiş û aqil ji serî min birin,
Ez ê ji teyra teyrê bilindim,
Li devê derya mala bavê te dimînim,
Ezê îsal bi heft jinan ra zevicî me
Eyşanê lê !
Cîranê lê !
Te ez helandim keçê dîne

Eyşanê digo;

Feqiyo qurban !

Dilê min sêla hesinî,
Ji êvara Xwedê da agir ketiye ber dilê min,
Carekê ji min ra bêje;
Tu ezebê an bi jinî
Lawiko lo !
Feqiyo lo !
Bext ne wiha ye delalo lo !

Eyşanê digo;

Lo lo lawiko bejna min ziravê ji dara biyê
Bira şîn nekira li devê deryê
Mala bavê min keçikê li ber kaniyê
Kuro min qebulê derdê wê hêwiye.
Feqiyo lo !
De lawiko ez bi qurbano lo !
Bextê dinyayê ni wihaye lo !
Wele nabê bileh nabê
Şûşa dilê min şikestiye derman nabê
Min nanê mala bavê te xwariye,
Reva keça eşira ji min belangazî ra nabe
Eyşanê lê !
Nezanê lê !
Te ez helandim dîne

Eyşanê digo;

Feqiyo qurban
Devê deriyê mala bavê min rê ye
Feqiyo min rebenê bi şev ro

Pê da diçi me te me
Kuro de rabê destê min bigire
Emê hev du birevînin
Ma dê û bavê me çi ajê heye,
Lawiko lo !
De feqiyo lo
Ez bi qurbano lo !
Bextê dinyayê ne wiha ye

Feqî digo;

Eyşanê dînê !
Bejna min ziravê taka vê benavê
Bira şîn nekira li devê deryê
Mala bavê min keçikê li ber avê,

Keçê destê xwe ji min berde
Ez birayê te, tu xwîşka min bî
Eyşanê lê !
Nezanê lê !
Te ez helandim tu ji hestikê min çî dixwazî lê
Eyşanê digo feqiyo qurban !
Devê derya mala bavê min bi ce ye
Ezê îro bala xwe dide me servî cehî bûye şeyê.
De rabê turik kitabê xwe hilgire here
ji wi alî û ji gundê me
Muhaciro lo !
Feqiyo lo !
Bextê dinyayê ne wiha ye lo !
Ez ne mînim loooo !
Ji devê bavê min Alê milî Hemkê

590-FEQÊ TEYRAN Û DÎLBER

591-DÎLBER

Ey Dilberê gerdan zerî
Wey nazika dêm qemerî,
Qamet ji mûma fenerî,
Wêran ezim, malim xirab

Êy Dilberê gerdan letif,
Wey nazika qamet elif,
Qamet ji reyhana xefif,
Wêran ezim, malim xirab

Êy Dilbera gerdan zuzac,
Wey nazika misli zuzac,
Qamet ji reyhana qirac,
Wêran ezim, malim xirab

Êy Dilbera qamet misal
Wey nazika dil hejar,
Te ji xwendinê kirim betal,
Wêran ezim, malim xirab

Êy Dilberê, wey Dilberê,
Feryad ji destê k'eserê,
Avik ji ava K'evserê,
Wêran ezim, malim xirab

Ey Dilbera gerdan zirav,
Dêm şûşeye tîjî gulav,
Êy duxtera bejna zirav,
Wêran ezim, malim xirab

Çavan ku hiltine bi meste,
Ew çend ya misrî bi deste,

Li kuştina min te bi qeste,
Wêran ezim malim xirab.

Tu bi qesda min dikuştî,
Tu bi kafira dil nasjî,
Gelek sotim kırım rjî,
Wêran ezim, malim xirab

Gelek sotim kırım k'ibab,
Kiriye bi min sed reng xirab,
Ya leytenî kun rû turab,

Wêran ezim, malim xirab.
Ya letenî kun rû xar,
Wey nazika min te ji dûr,
Bêhiş kırım zifê di hûr,
Wêran ezim, malim xirab.

Bêhiş kırım zilfê direş,
Biskê siyah, bihnê di xweş,
Êy duxterê, çapik bimeş,
Wêran ezim, malim xirab.

Bêkêf kırım zilfê di reş
Biske siyah, zilfed qemer
Eşq û muhebta min li ser,
Wêran ezim malim xirab.

Sotim berşatim bêhesab,
Lê pirs bo kirme K'ibab,
Kiriye min sed reng bi ezab,
Wêran ezim malim xirab.
Sibhan ji sahe bi t'enê,

Xalik li xala gerdanê,
Ez dîn kırım berdan dinê,
Wêran ezim, malim xirab.

Eşqa mezac p'eyda bûye,
Îro li min dijwar bûye,
Hivî dikim heqîqiye,

Wêran ezim malim xirab.

Feqê Teyra.

Îro qewî ji min bûye cuda,
Ez mame bêhiş û bê sewda.

Tu Dilbera bê qayayê,
Bi husul cemal tifiqî rû dinyayê.

Qewî min îro ced kiriye
Dirhem li xelqê zef kiriye
Ses sed şeşt beyt hazir kiriye.
(Ew him wek stran û him jî şîrê tê
strandine)

592-DÎLBERÊ

Wey Dilberê dêm bi şemal
Bo te digirim war bi war,
Her bo te bûm xirab mal.

Tu Dilbera esil zade,
Te ji min biriye çax û wede,
Qinyat di dilda bûye sewde.

Tu Dilbera min e E'nala,

Feqîyê Teyra

Feqîyê Teyra(n) yek ji wan şairên kurdî yên kevin ne ku li Kurdistanê pir tîn naskirin. Di navbera berhemên wî û zargotina (edebiyata devkî) kurdî da pêwendîyên xurt hene. Helbestên wî bi wezin û naveroka xwe ve nêzîkî edebiyata xelkê ne. Feqîyê Teyra di helbesta xwe da weznê "Hezac" bi kar tîne ku nêzîkî zargotina kurdî "4+4" e...

Ê derbazbin rojên xefûr
Ê bîn rojên qenc ên kibîr
Xwe re bikin ra û tevdîr
Hêsîr nebin ber zilma mîr.

Efrandinên Feqîyê Teyra yên ku heta niha mane û tîn naskirin ev in:

Şêx Sen'an
Qewlê Hespê Reş
Ber Sîs
Helbesteke dirêj bi navê
"Hey av û av".

Şêx Sen'an cara pêşin sala 1965an da li Moskovayê hatiye çapkirin.
Latiniya wê jî bi amadekarîya Memo Yekîn, sala 1986an da di nav Weşanên Roja Nû da derket.

Wêran ezim malêm xirab

Sîpan ji navê tere tenê
Xaliq ji xala gerdanê
Te dîn kirim berdam dinê
Wêran ezim malêm xirab

Hey dilberê da tu zanî
Kulîlik vebûn çiya u banî
Bilbil pirs kir Feqî kanî
Wêran ez malêm xirab

Gotin: Feqiyê TEYRA

593-HEY DÎLBERE

Li baxê min bû zivistan
Hey dîlberê dêm gulîstan
Çilmisî gul bax û bistan
Wêran ezim malêm xirab

Hey dîlberê qey menale
Feqiyê Tayran êdî kale
Nexwe?eki pir bê hale
Tu him gulî him rihanî
Tu him derdî him dermanî
Him hekîmî him loqmanî

594-FILÎTO

(strana geleri, arenje - Kerem T. Gerdenzerî)

1

Weylo, Filîto
Were neçe pêşiya vî kavranî
Flîto - lao, Flîto - lao
Weylo, Filîto
Were neçe pêşiya Mamê Gindê
Flîto - lao, Flîto - lao
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.

2

Lowê Şemê
Rê bide kavranê min da
Lowê Şemê, Lowê Şemê
Bazin zîva
Milê xwe dayne, here
Mamê Gindê, Mamê Gindê
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.
Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,

Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.

3

Mamê Gindê

Bazin zîvê jorda tîne

Flîto - lao, Flîto – lao

Wey lo, Flîto

Ne min go – tu neheqî

Flîto - lao, Flîto – lao

Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,

Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.

Şemê – rebenê, Şemê – rebenê,

Şemê – rebenê, Şemê – rebenê.

595-FİNCİKO

Yeman yeman yeman yeman, yar yeman Finciko

Ava cêhrê hêniko yar yeman yar yeman

Delal dilê lawik e yar yeman Finciko

Yeman yeman yeman yeman, yar yeman Finciko

Tiryê nava xerziko yar yeman yar yeman

Ava cêhrê hêniko yar yeman Finciko

Min vexware serbiko yar yeman yar yeman

Finciko çî xwaşik e yar yeman yar yeman

Wazik e wek berxik e yar yeman Finciko

Gula dilê qîzik e yar yeman yar yeman

Gula dilê qîzik e yar yeman Finciko

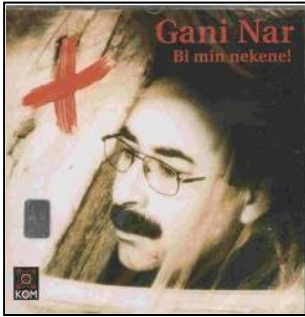
Yeman yeman yeman yeman yar yeman Finciko

Gotin û Muzîk: Gelêrî-erêm: Botan

Berhevkar: Şerîf Xezekî

G

596-GANÎNAR

Ozananekî Kurd û welatparêz e. Va çend salin di **Med tv**, **Medya Tv e**, **Roj tv** ê de wek xabatkarekî televizyona Kurda kar dike. I xwe li Almanyaya dijî. Hetanî niha gelek qaset û CD amedekirine. Ganî Nar di sala 1962 an da li Wanê ji dayik bûye.

596-BÎTE RE

Ez li ser piya me bi evîna te
Canê min bi te re, xwîna min bi te re
Min rastiya xwe dît bi agahiya te
Biryaram bi te re sozê min bi te re

Aşîfî azadî tim para te ye
Stêrkên asîman tim para te ye
Roniya hîv û roj tim para te ye
Şeva min bi te re roja min bi te re

Mûsayên zehmetkêş ta Zerdeştê Kal
Ji Eyûbî bigere ji Rustemê Zal
Hemzeyê pehlewan, dengxweşê Bîlal
Muhemed bi te re, Elî bi te re (Zerdeşt bi te re)

Nava olê mezin, her çar pirtûkan
Tu sentez î yek ji nava dîrokan
Keç û xort û kal û pîr û heya zarokan
Gelê te bi te re welat bi te re

Gotin û Muzîk: Ganî Nar

597-BÎ MÎN NEKENE

Bi min nekene
Dibe ku rengê min te bide kenandin
Serekî keçel û diranên şikestî
Qermûçkên di eniyê de û destên dilerizin
Di rojekê de ciwanekî rûken bûm ez
Wisa bûm ez, ez wisa bûm
Şervanekî serê çiyar bûm ez
Di nava geliyan, li ser giran bûm ez
Min stranên azadiyê ji bo bîranînan distra
Min yariyên xwe bi zemanan re dikir

Ez bi bazan re difiriyam
Û bi zeviyên geniman re dihejiyam
Bi avên çeman re diherikîm
Bi kaniyan re diteqiyam

Ê ku dujmin dilerizand, ew çalakvan bûm ez
Xewn û hêviyên zarokan û kenên ser lêvên wan bûm ez
Lê sal derbas bûn, roj li dû hatin
Bûme pêkenokê zemanan û li kolanan razam
Lê ji bîrneke
Min xwe xelat dabû rojê
Xelateke bê dawî
Nekene û henekê xwe neke
Ji ber ku rûyekî rasiyê me
Rastiyeke ji agir
Wisa bûm ez
Lê ev roj, straneke ji bîrbûyî me ez
Gotin : Mûsa Elo-Muzîk : Ganî Nar

Nalîn û qêrîn im derman li min nîne
Ez birîndar im birîna min çar e

Dermanê birîna min li destê yar e

Ez birîndar im birîna min pênc e
Tu bi desmala yarê birînê bipêçe
Ez birîndar im birînê min şeş e
Yarê tu bi xêr hatî birîna min baş e

*Gotin: Ganî Nar-Muzîk: Gelêrî
(Behdînan)*

599-DÎLAN

Li gundê me dîlan e, defû zirne lê dane
Hemî rengan lêxistin roja evîndaran e
Were canê em herin rista keç û xortan e
Ax lê canê canê
Tu yî rewşa dîlanê

Ev dîlan çendî xweş e, cana min pê rûgeş e
Beji û mil hevre d'heje, kesê newê rûreş e
Ax lê canê canê
Tu yî rewşa dîlanê

Gotin: Nîzar-Muzîk: Ganî Nar

600-QULİNGO

Wî de Qulingo çima qêrîn tê ji ezmanan
De tu çima nagerî li ser van deşt û zozanan
Ma per û baskên te şikestine
Tu jî weke min mayî di bin destên van neyaran

Wî de Qulingo ma tu êş û jana min nizanî
Li ser hesreta dilê min axîn û waxîn kûr dinalî
Ma tu nizanî serê çend û çend salan e
Wez ketime xerîbî û dûrahiyê Qulingo
Ma te jî welatê xwe terikandî
Tu jî wek min bin desta yî Qulingo loy loy

Gotin û Muzîk: Ganî Nar

598-BİRÎNDARİM

Ez birîndar im birîna min kûr e
Hekîm û derman li min pir dûr e

Ez birîndar im birîna min yek e
Hekîmo tu bîne dermanê lêke
Ez birîndar im birînê min du ne
Hekîmo zû bike birîn disotîne

Ez birîndar im birîna min sê ne

Hêz di çogê min de nema, bavêjim
gava
Dibêjine vê jîyan lê nizam çawa
Siba min derbasbû rojam'm çû ava
Ez li we digirim ey rojên çûyî
Eywax dibêm bo we ey salên bûrî
Gotin û Muzîk: Ganî Nar

Xemlandî bûya bi çek
Ji lêvan bida maçek
serdor
Birû reş çavên belek
Li çav hebûya kilek
Bîhn bidana wek gulek
serdor

Ji niha û sed salek
Ay gewrê ay gewrê gewra min

Nesîbê me tev rabû
Ne bi destê min û te bo
Xêrnexwaza em dûr xistin
Lê dilê min li cem te bo
Ay gewrê ay gewrê gewra min

Binêr li min vî halî
Ji esq û xema ez dihelî
Wextê cawêmin li te ket
Keser xwe ser da alî
Ay gewrê ay gewrê gewra min

HELBEST: Kemal Şanbaz-
Mûzîk: Mehmed Şexo

601-EYSALÊN BORÎ

Ez çi pêşkêş bikim bo te diyarî
Ne hest û hezkirin ne evîndarî
Dîsa dilê min de kuştin bi çavnebarî
Ez li we digirim ey rojên çûyî
Eywax dibêm bo we ey salên bûrî

602-GER HEBÛYA MÎN YAREK

Ger hebûya min yarek
Ger hebûya min yarek
Û'm bidiyana gavek
Min bidanê silavek
Dîsa nedibûm gor î
Li bejnê bûya paçek

603-GEWRÊ

Carekê min dit ji xwe re gewrek
Çawê wi reş û belek
Xwe berda nav dilê min
Min jê hez kirî gelek
Ay gewrê ay gewrê gewra min

Hat bîra min birh û çaw
Lêv û diranê li hev
Bejn û bala tey zirav
Porê tarî xweke şev
Ay gewrê ay gewrê gewra min

Ez û gewrê bûne dilek
Bûne tihek bûne canek
Tu care gewrê jî bîr nakim

Were gewra min rinda min
Min digot bihar e xweş bihar
Belê malê me barkirin
Danîn serê zozanê Serhedê
Lê belê sîng û bera bedenê te
Evdala Xwedê, sala par vî çaxî
Wê ber destê min bûn
Belê min dîtû sala îsal
Ketiye ber destê vî kûtêke goriyê
beranê mêrê kal e
Ax gewra min tu dîn î tu dîn î
De rinda min tu dîn î tu dîn î

Were gewra min rinda min
Ezê diyara xopana Herekola Mîr
diketim
Di kula dilê min û te re be keviya
Wile Xwedê dizane ji êvara Xwedê
ve
Tu çend caran derê mala me rte
diçûya
Wile dilop dilop
Can û kezeba dilê min hêliya
Were gewra min tu dîn î
De rinda min tu dîn î.

Gewrê govend qefiland
Dînê govend qefiland

Govend geriya li bin biyê
Şahî geriya li bin biyê

Çil biskê çil keziyê
Xulam bi deqa li eniyê

Cindiyê çelebiyê
Kete milê zeriye

Ha' b giran giran
Ha' b giran giran

Gewrê govend ediland

604-GEWRA MÎN

Were gewra min rinda min
Berfa çiya li me hêliya
Wile ezê evdala Xwedê
Bûme pîr bedewa
Ketim serê riya
Wile wexta rojê
Sê caran çavê min
Li wê bejn û bala te dikeve
Belê dilop û dilop
Ezê can û cegeza xwe de hêliyam
Ax gewra min tu dîn î tu dîn î
Were rinda min tu dîn î tu dîn î

Were gewra min rinda min
Malê me barkirin qet danîn
Lêlê li zozanê Serhedê
Dewsa wer û bara danî

Belê sed car qewl û qerar bext nema
Lêlê ji qîz û xortê vî zemanî
Ax gewra min tu dîn î tu dîn î
De gewra min tu dîn î tu dîn î

605-GEWRÊ GIRAN

Ha' b giran giran
Ha' b giran giran

Gewrê govend betiland
Dînê govend betiland

Govend geriya li bin darê
Şahî geriya li bin darê

Jê qewlê vê girarê
Ketme milê nûyarê

Ha' b giran giran
Ha' b giran giran

Ketme dest Eyşanê
Ketmê milê eyşanê

Ha' b giran giran
Ha' b giran giran
(Azadiya welat)

Dînê govend ediland
Govend geriya li eywanê
Şahî geriya li eywanê

Bejin zirav nav mil panê
Bejin zirav nav mil panê

606-GEWRÛ BOZA MEHMEDA GIHA APÊ SERHADA

Bir ji canika xalê xwer(a?)

Gewr û boza li gwînî
Xal jê re bûye xwazgînî
Xalê gewrê ne li mal bû
Apê gewrê li Mêrdînî

Gewr û boza Mehmeda
Giha apê Serheda
Xalê xwast apê neda
Xerîb rûnişt rêx di xwe da

Gewr û boza li guher
Giya çinî kir cuher

Hin dibê heyva û hin dibê ro ye
Dostê min delala li Hezro ye
Heke abor li vir nebû,
Ezê birevînim
Kevrezo cem Haco ye
Hezro şewitî xweş her ba ye
Sed mal Fileh tê da heye
Hecî dostê wî Filehî e,
Emrik ji emrê me zêde ye.
Min Gêncê xwe dî li ber avê
Şewqa xwe dabû bejna ziravê
Ezê Gêncê xwe birevînim ji malê
bavê.

Min Gêncê xwe dî li zîqaqê
Bira dengê ji me ra bakê
We navê min bi buhakê
Min Gencê xwe dî ser qarîşê
Tu teafê min kaîşê
Gênco dengê nûrê kes nabihîsê
Gênco were, Genco were !
Ji mala me mere,

607-GÊNCO

Got;

Hespê gencê min reş e
Rêya canda dike meş e
Gêncê xwe bibînim gelek xweş e

Bejna mina qutî mutî
kêr û meqes bi ser şemotî
Dostim hebû ji me xeyidî
Me xeber gotiye çû felatî
Zeman gotibû, hew xelatî.

Hespê Gêncê me qula ye
Ji xwe bi rext û bi reşma ye
Gênco bajo malê me ye
Nîngê min doşaga te ye
Memkên min balgihê te ye
Bixwe û vexwe û besî te ye

Minê Gêncê xwe dî li ser serguya,
Tizbî berda zo bi zo ye

Xeftanê Gêncê min etlese
Tê gundê me ji xwe bilez e,
Gêncê min birevîne ji xwe re bese

Hezro şewitî bi kevirê
Gêncê min hat wek agire
Gêncê Nûrê revand ji xwe re bire.

Kimî were li ber şibaka
Me bikene bi koteka,
Bi Xwedê ya min û Gêncê
Min soz yek e.

Qelûnê Gêncê min Yasimî
Dest birîndar bû ji qurmî
Gêncê qurban tu hekimî.

608-GÊNC XELÎL Û EDÛLÊ

Fatihê heft bajarên û fermanî Artêşa jinan

Ji awaza Kawîs Axa

De lê lê de lê lê were lê.....
Ev ser dibê yar e, ji Xwedê dilê min gelek ewan e
Ev ser dibê yar e, ji Xwedê dilê min gelek ewan e
Gênc Xelîl kurmamê min li welatê xerîban e
Xurbetî gelekî nexweş e,
Wezê rabim nivîna raxim
Qet qetê ez berê xwe bidim pal e
Ez rabim, kemera li nava xwe bikîşînim
bawer be
Gênc Xelîl bikim malê bazanê xwe bikîşînim bikem
Her dû bizmar e,
biskê xwe bibirrim bikime ser resma
Toq û bikim ser hefsar e
Gênc Xelîl bînim sîwar bikim
Li kêmetekî tal e
Belê bila dilşa bi ji esmeliya de bête xarê
meke kurmamê
Min meke belê nebêjin sîwarê vê kurê
çendê bê kar û bar e
Nemayê nemayê nemayê....
De başo Gênc Xelîl kurmamê xwe nebînim
dilo li dinyayê
De lê lê were lê lê were lê lê...
Gênc Xelîl Axa çavê xwe bilind kir
û bi xerîbî digiriya
Nefes û nefes qelûnê xwe
Ev ser dibê yar e, bi Xwedê rabim

qelûnekê bo kurmamê xwe
 Têkim qelûnek têxim şanê baskê
 Stenbolê modinek bikare mal e
 Belê rexnê darê belûdîne bi mişarê birrî
 Bi mebret peritandî
 Bînim ser qelûna Gênc Xelîl kurmamê
 xwe danîm
 Namayê nemayê nemayê.....
 Belê dibê'n kurmamê min heft sal e
 Ketiye ser destûrê Romiyan bi
 Bû li me qelûn ji te re
 Nemayê nemayê nemayê....
 Derbas bû Gênc Xelîl kurmamê
 xwe nabînim li dinyayê
 Biraziyê Paşayê Diyarbekirê:
 Ezê rabim kembera li piştta xwe bişikînim bikim cotek nale
 Bazinên destê xwe bişikînim bikim hûr bizmare
 Guliyên xwe bibirrim bikim serhevsare
 Bi ser de berdim toq û qereş-mare
 Rabim Genc Xelîl siwar bikim li kimêtekî reşî tale
 Nişana Osmanliyan pe de bikm xare
 Li nav Romiyan
 Li welatê xeyran û xurbetê
 Bila laxan bi kurmamî min nekin
 Bila nebêjin siwarekî kurde çendî bê kar û bare.

609-GÊNC XELÎL

Gênc Xelîl biraziyê Paşayê Diyarbekirê bû, li Diyarbekirê dima. Di dem û dewranekê de, dewleta Osmanî niyet dike bi derdora xwe re bikeve herbê. Padîşahê dewletê êvarekê di xewna xwe de dibîne, ku fetha heft bajaran li ser milê xortekî çê dibe, ku navê wî xortî Gênc Xelîl e. Padîşah serê sibehê radibe, gazî wezîr û şewirmendên xwe dike, dibêje:

“Hal û mesela xewna min ev e, de ka şîroveya xewna min bikin! Min di xewna xwe de dîtiye bi navê Gênc Xelîlê Diyarbekirî, di nava leşkerê min daye û fetha heft bajaran li ser milê wî ye”

Yek ji wezîrên padîşah berê xwe da padîşêh jê re got:
 - Belê ezbenî! Bi navê Gênc Xelîl xortek heye ku li Diyarbekir rûdine.
 Padîşah radibe wezîrê xwe dişîne Diyarbekirê. Dibêjin“ mirov bi pirsê diçe Qudsê”

Wezîr pirs kir û pirsiyar kir mala Gênc Xelîl dît. Da derê malê, pîreka extiyar li devê derî paqijiya derdorê dikir û got:

- Pîrê! Ev der mala Gênc Xelîl e?

- Belê kurê min. kerem bike derbasa malê bibe, ez gazî wî bikim.

Pîrê gazî Gênc Xelîl dike. Gênc Xelîl tê. Wezîr çav bi terfiyê wî dikeve, wî nas dike. Pirsiyariya hatina Wezîrê dewletê dike:

- Ser çavan, ser seran hatî wezîrê min, te xêr e?

- Wele dewlet tederîka herbê dike, dikeve herbê. Di xewna xwe de, dîtiye fetha heft bajarên li ser milê te dibe. Mezinê dewletê ez şandime pey te.

Gênc Xelîl ji wezîr re dibêje, wezîr lê vedigerîne

- Tu ne wezîrê dewletê yî?

- Belê!

- Îro gelek tiştên dewletê ne di destê te da ne?

- Belê, di destê min dane....

Gênc Xelîl didomîne:

- Naxwe, karekî min ketiye cem te. Heger tu pêk bînî ezê bi te re warim ji bo herbê. Na heger tu daxwaza min pêk neyînî, wele ser min ji dewletê naêşê, ez nayê.

Wezîr:

- Kerem bike bêje!

Gênc Xelîl:

- Apê min Paşayê vî bajarî yê. Qîzeka wê heye, navê wê edûlê ye, dilê min li ser Edûlê heye, yê Edûlê jî li ser min heye. Lê, apê min qîza xwe nade min. Heger tu qîzapa min ji min re bixwazî, ezê bi te re werim û di artêşa dewletê de şer bikim.

Wezîr dibêje:

Baş e Gênc Xelîl. Emê herin, barê xwe qam bikin.

Dibê êvar. Gênc Xelîl û wezîr didin dû hev. Diçin dîwana paşayê Diyarbekirê.

Dibêjin, gava ku paşa çav bi wezîrê dewletê dikeve, tirseka giran lê peyda dibe.

Difikirî ku hebe û nebe şaşiyeka wî çê bûye, ku dewletê wezîrê xwe şandiyê

Diyarbekirê. Berê xwe dide wezîr û dibêje:

- Ya wezîr tu ser çavên min hatî. Gelo xeteya min gunehê min çî ye gelo, dewletê te ret kiriye tu hatî heta vê derê?

Te ne xeber da me. Me ne merasîmek ji bo xatirê te çê kir....

Wezîr hal û mesele ji paşa re dibêje, ku ew hatiye pey Gênc Xelîl û Gênc Xelîl jî ev rê daye pêşiya wî, lew re jî ew hatiye cem wî ku qîza wî Edûlê ji Gênc Xelîl re bixwaze.

Yekser tirs û sewa ku li Paşayê Diyarbekirê peyda bûbû bi van gotinan ji ser wî radibe. Dibêje:

“Ehlen we sehlen! Qîza min Edûlê û ne tiştêkî din bi qurbana Gênc Xelîl be”
Paşa wê şevê radibe qîza xwe Edûlê bi xêlî dike, cilên wê yên xweşik lê dike.
Gazî melayekî û du heb feqîyan dike. Bi qewlê Resûlê Xwedê Edûlê li Gênc Xelîl mahr dike. Dikeve pêşiya wan û tewî wezîr ew dibe mala Gênc Xelîl.
Welhasil, dibê serê sibehê, Gênc Xelîl berê xwe dide û dibêje:
- Ezbenî! Tu rewşa min dibînî. Tu ye sê rojan ji min re misade bikî, ez ê tevdîra mala xwe bidime dîtin, pişt re meê herin.....

Sê rojên wan diqede, Gênc Xelîl xatirê xwe ji pîra diya xwe ji dotmama xwe Edûlê, ku jina wî ya sê rojan e, dixwaze û bi bi wezîr re berê xwe dide herbê. Di herbê de dibe sefermendare leşkerê dewletê. Di dawîya herbê de, heft bajaran feth dikin., herb betal dibe, her kes çî leşker, çî fermanदार, berê xwe didin malên xwe. Di vê navberê de, êşeka giran li canê Gênc Xelîl peyda dibe. Li memleketê Şamê de dimîne, nikare dagere memleketê xwe. Dewlet jî, ji ber ku heft bajar feth kiriye, terfiyek, ango nîşanek li milê wî daye.
Maweyeke dirêj derbas dibe herb qediyaye, her ker dageriye malên xwe, nava zarokên xwe.

Rojekê çend qîz û pîrek diçin cem Edûlê, jê re pirsiyara nehatina Gênc Xelîl dikin. Edûlê jî ketiye nav derd û xeman, Dêhn û bala xwe dide, ku ji serê neqebê çend seferçî ku ji herbê dadigerin ber bi wan ve tên. Ji hevalên dora xwe re, ji wan qîz û jinên ku pirsiyara Gênc Xelîl dikin û dibêjin:

“ka ez ji van seferçîyan bipirsim gelo rewşa Gênc Xelîl çî ye?”Belê, Edûlê diçe pêşiya seferçîyan û bi awakî kilamî ji wan re dibêje:

Seferçî ne dibê'n Edûla korî nemayê li dinyayê
Ka bêje kurmamê te bi çî terzî ye?
Dibê; Kurmamê min sîwarê hespê bozî deqdeqî ye.
Qamçiyekî zivîn e li destê wî ye
Fetha heft bajaran li ser milê wî ye

Seferçî dibê'n Edûlê korî nemayê li dinyayê
Betara çavê te rijyayê, ew zîlamê tu dibêjî
Heft bajaran feth kiriye,
dewletê nîşanek li milê wî xistiye
Êşek li can û bedena wî peyda bûye
Maye li Heke li Hekayê li Beytê li Beytûllahê
Qonaxa bîst û çar seatan li binê Şama Şerîf
ji wirtir ve maye

Edûlê vedigerê cem diya xwe,
ji diya xwe re wiha dibêje:

Lê dayê rebenê
Minî xewnekî li xewa xwe diye
Dibê lawo bila xewna te ya xêr be
De xewna xwe ji dayika xwe re bibêje
Dayika te ji te re tabîra xewnê bixîne

Dibê, dayê min min dît henek xan û manê spî bûn
Min dît du tayê spîndaran di hewşê de çikandibûn
Kanîkeka zelal û cemidî li bin van darên henekê bûn
Du teyrê bazî li serê van darê henekê bûn
Du marê reş î li darê lefandî bûn

Dayika Edûlê dibê, lawo bila xewna te yî xêr be
Xan û manê spî xan û manê mala bavê te bûn
Ew her du tayê spîndaran di hewşê de
Bejna te kurmamê te Gênc Xelîl bûn
Kenîkeka zela a cemidî li binê darên stêrê
çavên te bûn
Ew her du teyrên bazî li serê darê
Qelpê te kurapê te Gênc Xelîl bûn
Her du marê reşî li darê lefandî
Baqê keziyê te bi xwe bûn.

Edûlê dikeve nav bajarê Diyarbekirê, çil qîzên di temenê xwe de berheh dike. Her yekê hespekî reş, rimeka reş, û şûrekî reş ji wan re peyda dike. Edûl dibê sefermendî û serkerê wan terkeserê dinyayê dibin. Bajar bi bajar, qonax bi qonax diçin. Daxilî bajarê Şamê dibin. Bi keviya bajarê de, Edûl fermanê dide leşkerên xwe. Konê xwe li wê derê vedidin. Dotira rojê Edûlê bi dizgîna hespê xwe digire û tax bi tax, kûçê bi kûçê li nav bajarê Şamê digere. Dem berbî mexrebê ye. Zilam li ber derê mala xwe cong daye, destmêje digire. Edûlê ku cil û bergên mêranî li xwe kiriye, silav li wî zilamî dike, zilam dibêje

“Eleykûmselam”

Edûlê dibê:

- Apo tu mêvanan nahewînî?

- Lawo mêvan mêvanên Xwedê ne, Ser serean ser çavan. Lê, wele ez nawêrim te bihewînim!...

- Çima xêr be?

-Nexweşek di mala min daye. Êşa wî pîs û giran e. Tu jî xortekî heyf î. Ez bala xwe didi te, Tu zahf dişibî wî nexweşî. Şikla we yek e. Êşa wî pîs e, ditirsim li te jî peyda bibe.

Edûlê li kalê extiyar vedigerîne:

- Apo, heger tu min bihewînê, êş li ba Xwedê zahf in. Ez li mala xwe bim jî, Xwedê teala dikarê wê êşê bide.

- De kerem bike peya bibe!

Edûlê ji hespê xwe peya dibe. Derbasî malê dibe. Rast e, destek cilê zilamn li xwe kiriye, bala xwe didê, ku Gênc Xelîl nexweş e. xeyîs e, heya wî ji bayê felekê tune. Li ber serê wî rûdinê. Edûl wî nas dike, lê Gênc Xelîl Edûlê nas nake. Bi hev re mijûl dibin.

- Pismam tu çi awayî?

- Tu sax bî, Xwedê ji te razî be. Tu ser çavan re hatî. Tu xelqê kû derê yî? Edûlê rast nezîk nabêje, ku wî nas nake û dibêje;

- Ez xelqê Sêrtê me.

Ehelen we sehlen pismam. Tu ser çavan û ser seran hatî. Bêhna memleket ji te tê. Bêhna min bi te derket. Gelo li memleketê me çi heye, çi tune?

Pirs û pirsiyarên hev dikin. Gênc Xelîl ji Edûlê re dibêje:

- Tu nizanî serpehatiyek, kilamekê ji kilamên memleket ku tu ji min re bibêjt.

Êşa min li min pir bûye, dibê ku bi çend gotinên te ez pariyekî xwe ji bîr bikim.

Di vê derê de Edûlê li ser Gênc Xelîl disekine û mijûlahiyên ku wî bi seferçiyar kiribû û seferçiyar jî behsa êşa Gênc Xelîl jê re kiribûn dixwaze bi awakî kilamî jê re bibêje, naxweze di nav kilamê de behsa êşa Gênc Xelîl bike, ku Gênc Xelîl bi vê yekê xemgîn nebe.

De werî lê lê werî lê lê nemayê
Edûlê dibê, Gênc Xelîlo heyrana te me
li dinyayê
De rabe
Heval û hogirên me çûne malê
Rêwiyên me tamamî çûne malê
Gênc Xelîl kurapê min tenê
Xwe daye li ser piyê dikanê
Dilîze bi kaxiz û îsqembilê
Dikşîne kaxizê vê oyinê
Maye ji bona bazinê destê dotmamê
De rabe serê Gênc Xelîlê min
Serê qendan û bendan
Ezê rabim serê kelek û dor hevsarê ciwanikê
Evdalê dilê xwe bigirim bigerînim
Li sûk û çarçî û li mehela
Ez îro bavêjime ser sûka nalbendan
Were lê lê were lê lê were lê lê

Edûlê dibê, Gênc Xelîl qurbana te me
 li dinyayê de rabe
 Heval û hogirên me çûne malê
 Rêwiyên me tamamî çûne malê
 Gênc Xelîl kurapê min tenê
 Xwe daye li ser piyê dikanê
 Dilîze bi kaxiz û oyinê
 Maye ji bona gaja gustila dotmamê
 Edûlê dibê Gênc Xelîlo heyrana te me
 li dinyayê
 Serê Gênc Xelîlê min
 Serê qendan û bendan
 Ez ê rabim serê kelek û dor hevsarê ciwanika
 Evdalê dilê xwe bigirim, bigerînim
 Li sûk û çarçî û li mehan
 Ez ê îro bavêjime li ser sûka zîvkeran

Edûlê dêhna xwe dide Gênc Xelîl, ku feyda nake, radibe dest mêje digire, du
 rikat sunet dike, destê xwe ji Xwedê re vedike.
 Zarezar bi Xwedê ve dike. Di vê qasê de Gênc Xelîl çavê xwe vedike, hişê wî tê
 serê wî. Edûl xwe pê dide naskirin û dibê:

- Edûlê, tu pîrek î, di nav hew qas leşkera de çî karê te heye?

Edûl dibêje:

- Temamê wan qîz in, wekî min in!

Qunax bi qonax dimeşin berbî memleketê xwe Diyarbekirê ve tîn. Nêzikî
 Diyarbekirê, li ber çemê Şêxaniyê li gorî nexweşî daxwaza Gênc Xelîl kon
 vedidin, ku bibe serê sibehê, qonaxa ku maye jî biqedînin herin Diyarbekirê.
 Edûl û Gênc Xelîl dikevin çadira xwe. Hukmê nivê şevê ye, Edûlê destê xwe di
 ser sîngê Gênc Xelîl re dibe, ku Gênc Xelîl xwêdaneka sar daye.
 Belê, serê hazir û xwendevan û guhdaran xweş be, Gênc Xelîl li wê derê teslima
 Xwedê dibe, ango diçî ber rehma Xaliqê Alemîn.
 Edûl li wê derê bi awayekî dilşewat kilamekê davêje ser Gênc Xelîl.

Were lê lê were lê lê were lê lê
 Edûlê dibê, Gênc Xelîlo heyrana te me li dinyayê
 Ez ê çî bi çemê Şêxaniyê diketim wa bi dar e
 Şeveka ji hukmê nivê şevan û pê de
 Destê xwe li sîngê Gênc Xelîl kurapê
 xwe digerînim
 Lawo xwêdaneka germ e, yeka sar e
 Edûlê dibê, Gênc Xelîlo
 Heyrana te me li dinyayê

Belê Edûlê korî nemayê dibê:
Çiya hemî dibêjin em çiya ne
Golîkê nava garanê digerin li çol û beyaran
Diçin ba cotyaran
Dibê'n, cotyarno van ga berdîn
Me girêbidin
Ji îro pê de çiqas sûtalekî ji mala xwe rabe
Wê şal û şepîkekî li xwe bike
Were di dîwana mala bavê min de rûnê
Wê bêjî Edûlê korî nemayê
Em jî wekî kurapê te Gênc Xelîl axa ne.

Belê, Edûlê piştî vê kilamê şûr dikşîne, xwe bi ser şûr diavêje û dibêje:
“Piştî kurmamê xwe Gênc Xelîl ez jî nemînim li dinyayê!”
û xwe dikûje. Cinazeyê Edûlê û Gênc Xelîl çardar dikin û çardarê wan
dibin Diyarbekirê û binax dikin.
Werin vê gavê jî bêyî hikayet û şiroveya wê, guhên xwe biden.

Dema ku Edûl diçe pêşiya seferçiyên

De were lê were lê were lê were lê were lê were
De were lê were lê were lê were lê were lê were
Were lê Edûlê nemayê
Le belê Edûlê xwe berdaye pêşiya seferçiyên
Dibêje, lo lo seferçîno
Xwedê sefera we yê karê Îslamê qebul bike
Hûn ê ji wê sefera dînê Îslamê qebul bike
Belê weyê kurmamê min ê ezîz nedîtiye
nemayê nemayê nemayê
Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê

Belê seferçî ne dibê'n:
Edûlê korî nemayê li dinyayê
Ka bêje kurmamê te bi çî terzî ye
Dibê;, kurmamê min sîwarê ciwanîkekî çar salî
Çal î beş e, deqandi ye
Qamçiyekî zîvînî di destê wî de ye
Fetha heft bajarên li ser milê wî ye...

Seferçî ne dibê'n:
Edûlê kurî nemayê li dinyayê

Ew zîlamê ku tu dibêjî heft bajarên feth kiriyê
 Dewletê nîşanek li milê wî daye
 Wele êşek li canê û bedena wî peyda bûye
 Mayê li Hekê Hekayê li Beytê li Betûllayê
 Li qonaxa bîst û çar saetan li binya
 Şama Şerîf widetir ve mayê
 Îro xwe daye li ser piyê vê dikanê
 Ji bona bazinê destê dotmamê
 nemayê nemayê nemayê
 Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
 dilo li dinyayê.....

Belê Edûlê dibê, Gênc Xelîl heyrana te me
 dilê min li yan e
 Edûlê dibê, Gênc Xelîl heyrana te me
 dilê min li yan e
 Îro cewabeka nexêr hatiye dibe:
 Pismamê te li welatê xerîb nexweş e
 Nexweşekî wayê gelo dîsa pir bê hal e
 Li welatê xerîb kesekî xudanê xêra tunene
 Xwe jê re bike balîf û berpale
 Ez ê rabim vê sibê zêrê serê xwe biqetînim
 Ji ciwanika dilê xwe re bikim cotek nal e
 Ez ê xizêma pozê xwe derxînim
 Ji ciwanîka delalê dilê xwe re bikim gelo
 hûr bizmar e
 Ez ê serkezîkê xwe evdalê biqûsînim
 Ji ciwanîka delal dilê xwe re bikim
 ser kelek û dor hevsar e
 Mayê li welatê xerîb bila xeqê nebêje:
 Gelo çi sîwarekî Kurd e, çendî bê kar û bê bar e
 Nemayê nemayê nemayê nemayê nemayê
 Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
 dilo li dinyayê.....

Diyaloga Edûlê û dayika wê ya li ser xewna ku dîtiye û şiroveya wê.

Belê dibê Edûlê qesta ba dayika xwe dike û dibê;

Lê dayê rebenê
 Minî xewnekî li xewa xwe diye
 Dibê lawo bila xewna te ya xêr be

Dibê, lê lê dayê rebenê min diyê
Xan û bana tev spî bûn
Min dî tu tayên spîndaran
Di hewşê de çikandî bûn
Welê kanîkeka zelaz û cemidî
Li bîne wan darên hanekê bûn
Du marên reşî li darê lefandî bûn
Du teyrê baz li serê wan darên hanekî bûn

Dibê lawo xewna ta xêr be
Wele xan û banê spî
Xan û banê mala bavê te bûn
Her du tayê spîndarn di hewşê de
Bejna te û kurmamê te Gênc Xelîl bû
Le kanika zelal a cemidî li binê darê
Stêrên çavê te bûn
Ew jer du marên reş ê li darê lefandî
Baqê keziyê te bi xwe bûn
Belê ew her du teyrê bazî li serê darê
Le qelbê te û kurmamê te Gênc Xelîl bûn
Nemayê nemayê nemayê nemayê
Ezê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê

Ev kilam jêrin gava ku Edûlê li Şamê li ser Gênc Xelîl ku nexweş bûye
lorandiye.

De were lê were lê were lê were lê were
De were lê were lê were lê were lê were lê were
Were lê Edûlê nemayê
Le belê Edûlê xwe berdaye pêşiya seferçiyân
Dibêje, lo lo seferçîno
Xwedê sefera we yê karê Îslamê qebl bike
Hûn ê ji wê sefera dînê Îslamê qebl bike
Belê weyê kurmamê min ê ezîz nedîtiye
nemayê nemayê nemayê
Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê

Belê seferçî ne dibê'n:
Edûlê korî nemayê li dinyayê
Ka bêje kurmamê te bi çi terzî ye
Dibê,, kurmamê min sîwarê ciwanîkekî çar salî

Çal î beş e, deqandi ye
Qamçiyekî zîvînî di destê wî de ye
Fetha heft bajaran li ser milê wî ye...

Seferçî ne dibê' n:
Edûlê kurî nemayê li dinyayê
Ew zilamê ku tu dibêjî heft bajaran feth kiriye
Dewletê nîşanek li milê wî daye
Wele êşek li canê û bedena wî peyda bûye
Mayê li Hekê Hekayê li Beytê li Betûllayê
Li qonaxa bîst û çar saetan li binya
Şama Şerîf widetir ve mayê
Îro xwe daye li ser piyê vê dikanê
Ji bona bazinê destê dotmamê
nemayê nemayê nemayê
Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê.....

Belê Edûlê dibê, Gênc Xelîl heyrana te me
dilê min li yan e
Edûlê dibê, Gênc Xelîl heyrana te me
dilê min li yan e
Îro cewabeka nexêr hatiye dibe:
Pismamê te li welatê xerîb nexweş e
Nexweşekî wayê gelo dîsa pir bê hal e
Li welatê xerîb kesekî xudanê xêra tunene
Xwe jê re bike balîf û berpale
Ez ê rabim vê sibê zêrê serê xwe biqetînim
Ji ciwanika dilê xwe re bikim cotek nal e
Ez ê xizêma pozê xwe derxînim
Ji ciwanîka delalê dilê xwe re bikim gelo
hûr bizmar e
Ez ê serkezîkê xwe evdalê biqûsînim
Ji ciwanîka delal dilê xwe re bikim
ser kelek û dor hevsar e
Mayê li welatê xerîb bila xeqê nebêje:
Gelo çi sîwarekî Kurd e, çendî bê kar û bê bar e
Nemayê nemayê nemayê nemayê nemayê
Ez ê piştî Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê.....

**Piştî vê kilamê, Gênc Xelîl bi ser hişê xwe ve tê û ji Edûlê ya ku di
şikla mêran de ye, berdewama vê kilamê dixweze**

De werî lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê
Werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê
lê lê nemayê.....

Edûlê dibê: Gênc Xelîlo heyrano te me
li dinyayê
Serê Gênc Xelîlê min serê qendan û bendan
Ez ê rabim ser kelek û dor hevsarê
ciwanîka delalê dilê xwe
Bigirim bigirim li sûk û çarçî gelo mehelan
Ezê îro bavêjim li ser sûka nalbendan
Nemayê nemayê nemayê nemayê nemay
nemayê nemayê
Ez ê piştê Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê.....

**Ev kilama ji gava vedigerin tên Diyarbekirê ku ênc Xelîl li kêleka
çemê Şêxaniye teslima ezraîl dibe Edûl li ser Gênc Xelîl dibêje.**

De werî lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê
Werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê werî lê lê
lê lê nemayê.....

Edûlê korî nemayê li dinyayê
Sibeyê ezê bi Çemê Şêxaniyê diketim
Çemeka wa bi dar e
Ez ê şeveka ji hikmê nîvê şevan û pê de
Destê xwe li ser sîngê
Gênc Xelîl kurmamê xwe bigerînim
Gelo wele xweydaneka germ e yeka sar e
Nemayê nemayê nemayê nemayê nemay
nemayê nemayê
Ez ê piştê Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê.....

Belê Edûlê korî nemayê dibê:
Çiya hemî dibêjin em çiya ne
Golîkê nava garanê digerin li çol û beyaran
Diçin ba cotyaran
Dibê'n, cotyarno van ga berdî
Me girêbidin
Ji îro pê de çiqas sûtalekî ji mala xwe rabe
Bêje: Edûlê em jî weka Gênc Xelîl
Kurmamê te axa ne

Nemayê nemayê nemayê nemayê nemay
nemayê nemayê
Ez ê pişta Gênc Xelîl kurmamê xwe nemînim
dilo li dinyayê.....

Salihê Kevirbirî-Jiyana rewşan 3-8.2000

Êvar e, dengê saz e
Sibe ye dengê saz e
Gêr û gêr, gêr destarê

Destara me bi qeyde ye
Gêr û gêr, gêr destarê

Girtine bêmane ye
Gêr û gêr, gêr destarê
Qisur li bejnê tûne ye

Gêr û gêr, gêr destarê
Hoy, hoy, hoy. hoy desstarê
(Seid Verroj- War- 97)

Xwestiyê Meyro File ye
Tolî ciwanê Seyro

Girêsîra pîwaz e lê lê lê lê Meyro
Du sîwar gaz û gaz e
Xwestiyê Meyro tolaz e
Tolî ciwanê Seyro

Girêsîra bi nok e, lê lê lê lê Meyro
Du sîwar huke huk e
Xwestiyê Meyro Zarokê
Tolî ciwanê Meyro

610-GÊR Û GÊR; GÊR DESTARÊ

Gêr û gêr, gêr destarê
Gêr û gêr, gêr destarê
Destara me mezin e
Gêr û gêr, gêr destarê

Wî girtin qiz û jinê
Gêr û gêr, gêr destarê

Destara me biçûk e
Gêr û gêr, gêr destarê

Pê girtin zava û bûk e
Gêr û gêr, gêr destarê

611-GIRÊSÎRA BI SÎRÊ

Girêsîra bi sîr le lê lê lê lê Meyro
Du sîwara hêl û hir e
Xwestiyê Meyro wezirê
Tolî ciwanê Seyro
Girêsîra genim e lê lê lê lê Meyro
Du sîwar rim û rim e
Xwestiyê Meyro hakim e
Tolî ciwanê Meyro

Girêsîra bi ce ye lê lê lê lê Meyro
Du sîwara heyoy heyoy

612-GÏRTIYÊN AZADIYÊ

Generalekî tirsonek zalimekî bê însaf
Dîwarên qalind bê pencere avakir
Dergihên hesinî bi quflên pola dadan
Zindanên bin erdê zindanên sarî tarî
Bi hostayiya sed sala bîstan pekanî û li
Ber dergêh peyeyên bê mêjî
Mirovên potîn res gerdeyanên robot raçikan

Welat hezekî ser hişk, ko carekî got na êdî bese
Li vê keleha zerhî kire mihvan
General hertişt je stand serbestî çek dê û bav xûşk û bira
Jê stand roj û xewnên şêrîn ronahî jê stand
Lê ma behwerî

Lêdan dane kehrebê hilweşandin kor
Kirin şûtandin diran rakişandin
Neynûk rakişandin namûs hingavtin
Marşên sofinî pê dane xwendin
Pîsî pê dane xwarin, lê çekê wî dawî
Behwenya wî nehejandin
Şeveke havîna germ heyv li ezmana di
Bişirî û stêrkaw xwe bi ser Herekorê û
Geverê de
Bi hisret newq fikir wê şevê
Dengê gula tivinga pêşmerge ji Geverê
firî û li Diyarbekirê danî
Dîwarên qalîn çirand û mizgînî anî ji
Girtiyên azadiyê re-Gotin: Goran
Muzîk: Ciwan HACO

613-GOÇER

Kesek nîne kul û xemê dinê ne di dil da.
Dilê mi rebana xwedê, stila kûçkirî agir di bin da.
Heke delal e mi nas nekî,
Êvarê dimeşî di nav gund e.

Ez çûme reza rêza gula, gula li min zer kir
Min û delalê xwe çinîne li hev di wer kir.
Eşq û êvînî li halê min eser kir.

Ez çûme reza , rêza gula, gula li mi sipî kir.
Min û delalê dilê xwe çinîne
û henek û yarî kir.
Tilîk ji perê dilê mi ma bû kê. Minê rojê sê cara mîna heval û hogira,
li halê xwe gilî kir.
Ez çûme Cizîra Bota, ber da cem e
Xizama keleş gewra min zêr û ziv e û şar dirhem e.
Min rebenê;
Xwedê daye henek û yaranî nîvê şevê,
Bistek rûniştim ez li cem e.

Ji Hawar e

614-GORÎ

Gorî gorî gorî kuro mala gede lawkê min li taxa jorîn.
Mala mi bi xulama bejn û bala zirav li ew lazê şîrîn
law lingê xirxal qirika bi morî gorî gorî gorî goriya teme
Gorî heyran mala gede lawkê lo min pês girê lolo law welle ba tê ji
baranê xirabtire kuro çît û perdê konê mala bavê min girane lawo şîrîtê
kona rana gire ew kesekî fesadîya min û lawikê min bikin law belkî derguşa
li ber pêsîra wan bimire
Gorî gorî gorî gorî ya teme
Gorî heyran hatî gundê me Xeftanê
Jina min xeftanek kirî ji kewa
Xwera bi sed û sî û sê bizinan
Xeftanê kewa min kine
Nagire zenda zer bazinan
Gorî gorî gorî gorî gidî

Sûslî xanim de bira bê
Ser govendiyê da wê raqisî
Wext bê lo lo wext bê
Ser govendiyê da wê raqisî
Ser govendiyê da wê raqisî.

Ha gula li baxa, çi gula li baxa
Te sûret sorê da ber daxa
Gul laîqa lawikê axa

Ha gulê lê lê, wî gulê lê lê wî gulê
yeman
Ha gulê lê lê, wî gulê lê lê sorgulê
yeman

Tirsim îşev sibe nabe
Li ku ma ev roj dernaye
Çi buye bi ve dinyaye

Şeven reş bila herin
Rojen geş tim yen me bin
Ez u tu li ba hev bin
Heta mirine yare
Tu gula ber bahna min
Tu evina dile min
Him derd u dermane min

Ax belaya sere min
Helbest U Awaz: DİYAR

Beje tu qiza keyi gulê
Gule diçe guniya gulê
Digere li ber çiya gulê
Ez qurbana bazina gulê

Ez heyrana bejna te gulê
Ketiya destê nezana gulê
Helbes U Awaz: Geleri -Herêm:
Serhad

615-GOVEND GERIYA BANÊ KURSÎ

Govend geriya banê kursî
Wext bê lo lo wext bê
Dawet gerî banê kursî
Sûslî xanim de bira bê

Te çav reşê ser bi nivisî
Wext bê lo lo wext bê
Te çav reşê ser bi nivisî
Sûslî xanim de bira bê

Di ketiyê qîzka Muxsî
Wext bê lo lo wext bê
Di ketiyê qîzka Muxsî

616-GULA MÎN

Yar dile min de girti
Ez hesire şeveke lal im
Bi ser dil de dinalim
Tu di bira min de yare yare

Tariya şeve de çum xar
Dil buye tar u mar
Be te nabe nabe yar
Tu di dile min de ye yare

Hiv tune xwiya nabe

617-GULE GULE

Gule gule delale gulê
Weka ava zelale gulê
Ez heyrana bejna te gulê
Tu delalya gundiya gulê

Gulê diçe sosina gulê
Derdixine bazina gulê

618-GULÎZER

Dibêjin Gul nexweş e way Gulîzara min
Dibêjin Gul nexweş e way Gulîzara min
Rebenê bext reş e
Way Gulê Gulîzara min

Derdê min yeb bûn, bûn sed hezar
Ez ji canê xwe bûme bêzar
Wax derdê min yek bûn te kir sedhezar
Ez ji canê xwe bêzar im
Wax derdê min yek bûn te kir sedhezar
Ez ji canê xwe bûme bêzar
Wax derdê min yek bûn te kir sedhezar
Ez ji canê xwe bûm bêzar

Gula min Gula zer e Way Gulîzar ê
Gula min Gula zer e way Gulîzara min
Di ber çavê min re her were
Way Gulê Gulîzer
Derdê min yeb bûn, bûn sed hezar
Ez ji canê xwe bûme bêzar
Wax derdê min yek bûn te kir sedhezar
Ez ji vî derdê xwe bûme bêzar

Gula min bi evînê way Gula min
Ez bûm Mem tu bû Zînê
Way Gul way gul way Gulîzar
Derdê min yeb bûn, bûn sed hezar
Ez ji canê bûme bêzar
Wax derdê min yek bûn te kir sedhezar
Ez ji vî derdê xwe bûme bêzar
Ez canê xwe bûme bêzar

Mûzık Şıvan Perwer

619-Hevpeyvîn: GULBHAR
Mistefa Abdo, Qamişlo

Stran hazir ji devê min derdikeve

Mîna dareke ku her demê bêrawestan berheman bide, ew jî her ku bi temenê xwe pêşde diçe, berheman zêdetir dide. Dema ku min ew dît, ew ji dermanxaneyekê derdiket û tûrek derman di destê wî de bû. Min li rûyê wî yê xemgîn meyizand, min jê pirs kir, çi bi te hatiye tu wiha xemgîn î? Got, teknolojiyê ew ji bîrkerin dan. Belê ew, melîkê kemanceyê Mihemedê Kinê ye. Mihemedê Kinê, di sala 1932 li Tenoriyê (girêdayî Qamişlo) ji dayîk bû ye. Bavê wî Silêmanê Kinê ye, ew bi xwe jî di nava Kurdan de bi dengê xwe meşhûr e.

Te bi vê Kemancê re çawa dest pê kir?

- Min bi xêra bavê xwe ev aleta nas kir, ew hostayê kemancê bû. Ez 15 salî bûm, dema ku bavê min ji mal derdiket, min fersend didît ku wê hilgirim û ji nêzîk ve nas bikim. Ez di demeke kin de fêrî lêdana wê bûm.

Tu dikarî kemancê bi me bidî naskirin?

- Navê wê Kemance ye. Ew aleteke Kurdî ye. Kalkê min Îsayê Kinê yek ji wan kesan bû ku Kemance çêdikin. Ew ji text tê çêkirin, sandiqeke wê vala heye, bi cildê masî tê pêçandin, sê tîlên wê hene, ew jî dûva hespê ye. Têla yekê: Navê wê zêrê ye, dengê wê xort û zirav e. Têla dudyan: Navê wê Navîn e, dengê wê ne xurt ne jî zirav e. Têla din jî navê wê Komî ye, ew jî bilind û xurt e. Kilitên wê ji ji text tene çêkirin, ji bo ku tîl pêve werin girêdan, ew qulkiîrî ne. Ji bo têla jî, cisreke (pirek) heye, weke kemanê. Lêdana wan nêzîkî hev e.

Ev 50 sal in ku te ev kemance hembêz kiriye, te bi wê çi stran digotin?

- Hemû rengên stranan, stranên folklorî û evînî wekî Bedewê, Qulingo, Delalê, her wiha stranên qehremanî û şervaniyê, mîna şerê Hisnî Algî, Gênc Xelîl Axa, wekî din jî stranên dawetan.

Li cem te stran çawa peyda dibe?

- Stran ji devê min hazir derdikeve, yan î tevî muzîka wê. Dema ku ez bi meraq li tiştêkî, li xweşikîyekê binêrim yekser stran derdikeve. Piraniya stranên ku ez dibêjim yên bavê min in, yên din jî min bi xwe çêkirine.

Strana te ya yekemîn kîjan bû, te kengî got?

- Strana „Çavên te Xumalî ne“ bû. Heya niha ew stran ji aliyê gelek kesan ve tê gotin. Min ew di destpêka şêstiyên de got.

Çi ferq di navbera dengbêjên îro û yên duh de heye?

- Ferqeke mezin heye bêguman. Qanûn û nîzam li cem stranbêjên îro de nîne, ji vir û wir tînin û dibêjin, helbet jî xeynî hinekan, ez tu caran rola hunermendê mezin Mihemed Şêxo û Seîd Yosuf, di nava Kurdan û li cîhanê jî bîr nakim, wan xizmeteke mezin kirin.

Kîjan hunermendî tesîreke mezin li ser te çêkir?

- Kurmamê min Miradê Kinê (Pehlewanê Kemancê), **Mihemed Şêxo, Tehsîn Taha û Mihemedê Arifê Cizrawî.**

Min bihîst, ku tu dikarî bi saetan bistirê û li kemancêxînî, bêku biwestî?

- (bi ken) ne tenê bi saetan, bi rojan ez westa nabim, her wiha ez dikarim di dema stranê de gotinan tevî muzîkê çêbikim û bi di eynî kêliyê de bistirê.

Kesekî ku zora te bibe tune ye?

Usifê Çelebî û Hiznî hebûn, lê wan jî gava xwe paşve avêtin, û eşkere gotin ku ew nikanin bi min re têkevin hawîrkanê.

Gulbihar:

**"Li radyoya Bexdayê 270 stranê min hene
Her keçeke Kurd, xwediya dengê xweş be bila xwe veneşêre "**

Hevpeyvîn: Simahîlê Badî û Ebdulezîz Muhsin Barzanî foto

Yekem car di sala 2000'î de min saloxa wî ji Stranbêjê Kurd Dilovanê Reşîdê Baso wergirt. Dilovan jî bo xebata stranbêjiyê hatibû Stenbolê û li Rojnameya Azadiya Welat qesidî bû ku wê demê min li wê derê kar dikir. Min li rojnameyê

gotûbêjeke dûvedirêj pê re kiribû û ev gotûbêj paşê bi rasernavê; ‘Ez dixwazim rengan bidim lêlê û loloynê me!’ hatibû weşandin.

Helbet nasîna min a yekem ji bo vî xweşmêrî kevintir bû! Hê di 12-13 saliya xwe de min navê Egîdê Cimo di dîwana mezinên xwe de seh kiribû. Ji bo wî bêjeya ‘Mîrê Bilûrê’ dihate bilêvkirin. Carinan jî bi bilêvkirina Keremê Seyad ku li ser pêlên Radyoya Erîvanê digot; ‘Distre Susika Simo, lê dixê Egîdê Cimo!’ navê wî ciwamêrî diket dil û mejiyê

mezinên li civata ‘giregir’ên li ‘dîwan’ a gund.

Zanîna min a li ser ‘Mamê Egîd’ her ew bû. Lê va ye min Dilovan zevt kiribû û keys ketibû destan ku min pirsiyara Egîdê Cimo jê bikira. Min kir jî. Lê xwezî min nekira!

Dilovan ev gotin li ser rewşa ku ‘Mîrê Bilûrê’ tê de bû ji min re kirin: ‘...Li cîhanê mezintirîn kes e di warê mey û bilûrê de. Bi şeref îro Egîdê Cimo li mala xwe, bi tena serê xwe ye û birçî ye. Çendek berê ez çûm mala wî, ji ber ku heqê ceryana (elektrîk) xwe nedabû, ceryana wî hatibû birîn. Bi halê xwe yê nexweş, di tarîtiyê de di nava livînan de dinaliya..!’

Heyf! Hezar caran heyf! Rast e, mezintirîn kes e li cîhanê di warê mîr û fiqê de Egîdê Cimo. Lê birçî ye, dinale! Ji ber ku kurd e wisa ye. Naxwe heger kesekî ermenî, rûs, ewropî an jî amerîkî bûya, niha peykerên wî çêkiribûn. Niha navê wî li konserwatûwar û dibistanan dabûn. Bi dîtina min Egîdê Cimo ne kêmî Ciwan Gasparyan e ku li tevahiya dinyayê xwedî qedr û qîmeteke mezin e. Di ‘Qeydê Nêriyan’ de fiq û meya di destê wî de dihele. Di ‘Lawikê Metînî’ ya Karapetê Xaço de bi amûran re dikeve zikrê Egîdê Cimo. Afîrîner û nivîsendeyê ‘Lûr de lûr’, ‘Merşa Kurdî’, ‘Fantasiya Kurdî’ û ‘Dawet’ e ku wekî ‘şaheser’ên sazbandiya cimaeta kurdî têne bilêvkirin. Egîdê Cimo, xwediyê gotina ‘Mîrov hene bi rûhê xwe, mirov hene bi lingên xwe dikevin nava hunerê!’

Grîşayê Memê ku yek ji berpirsiyarên Rojnameya 74 salî ‘Riya Teze’ ye li Erîvanê, di hejmara Berfanbara 2001’an a rojnameyê de li ser Egîdê Cimo wiha dinivîse: ‘Ji Egîd re hêsa nebûye ku bigihêje vê derecê. Hê di zarokatiya wî de bala wî, hewesa wî ber bi sazbandiyê pêş de hatibû. Li gundê xwe yê bi navê Erdeşêrê de, Egîdê biçûk bi qamîş fiqek çêkir û lêxist. Berêvarê wexta ro berebere diçû ava, Egîdê biçûk fiqa xwe hildida û radibû ser banê xênî. Rûdinişt û li fiqê dixist. Dereçînanan guh didanê û ecêbmayî diman...’

Şamilê Beko, hosteyek e mezin e ji bo Egîdê Cimo. Hê dema Egîd zarok bûye, Şamilê Beko tevî koma xwe ya sazbandiyê, gund bi gund digere li dorhêla Armavîrê, Oktobiryanê, Erîvanê, Elegezê û deverên din. Roja ku tê gundê Erdeşêrê zarokekî mûzerkî tînin ber destê wî. Ew zarok jê re li fiq û bilûrê dixê. Hosteyê mezin Şamilê Beko ecêbmayî dimîne ji bo hunera wî. Ji bo zarokê biçûk wisa dibêje: ‘Baweriya min bi vî zarokî hat, ewê ji bo cimaeta xwe tiştên pir baş bike!’ Ew zarok, Egîdê Cimo bû. Bi rastî jî hê wê demê Egîd hem li

meyê, hem li fiqê, hem jî li zirnê dixist. Guhdar û temaşekar bi awayê heyirî-matmayî li dora wî dicivyan.

Pêşî çend caran li Erîvanê; li ‘Kolana Teriyan’ û li ‘Taxa Zeytûnê’ bûm mêvanê civat û qisedanên wî. Piştî li hev hat, ji bo ‘Festîvala Çand û Hunerê ya Diyarbekirê’ bûm qasid ku were Stenbolê. Hate Stenbolê, li gorî gotina wî me berê xwe da ‘welatê kal-bavan’. Dengbêjê eyan Feyzoyê Rizo ku biraziyê Şeroyê Biro û Mecîdê Faris e jî bi me re. Gelek hest û demên xweş bûn para me li Erîvanê, li Stenbolê, li Diyarbekirê.

Di van civatan de min jê xwestibû ku behsa hevnasiya xwe û fiqê ya yekem jî me re bike. Bi bişirîneke zirav wiha bersiva min dabû: ‘Rojekê min li Çiyayên Axmexanê du satil mast da piştî xwe, anî Erîvanê firot û jî xwe re fiqek pê kirî!’ Çand, huner û sazbandiya kurdî deyndarê te ne Mamê Egîd. Radyoya Kurdî şikirdarê te ye. Tilî û pêçiyên te yên zêrîn ku hevnasiya mey û bilûrê bi me re çêkirin ter û taze bin...

Mala te Ava Egîdê Cimo, nefesa te her li dinê be..!

Gulbihar kî ye?

Gulbihar Kurde û ez Amêdî me, ez li Mûsil û Bexda mezin bûme, di mal de ez ya navînim, lê ez bi xwe li li Kurdistana Turkî li gundekî Aşûriyan li mala Melkê Aşûriyan li sala 1932 hatime ser dinyayê.

Destpêka te ya hunerî bo sala çendê dizivire û digel kê?

Li sala 1949 ê ez çûme êzgê (radio) ya Bexgda, li wir (Şêx Elî Derwêş) jî Suriyê hatibû, mamostayê peymangêhê bû, tîpek dirust kir û ez digel korali ketim karî û me stranên (Muweşehat) digotin.

Di warê şanoyê de te kar kirye?

Belê, li sala 1950 û heta piştî sala şêstê jî min digel tîpa (14î Temûzê) karkirye, me gelek şanogerî û zarvekirin kirin e.

Di sînemayê de jî te berhem hene?

Di du filmên dirêj de min kar kirye û rola min ya duwemînê bû, ew jî di filmê (Werde) û (Eros El-Furat) de.

Dema we stran digotin kî ji stranbêjên jin digel we de bûn?

Gelek bûn, wek; (Elmas Mihemed, Gulîzar, Fewziya ya xûşka min).

Çima nave Fewziyayê gelek nema û wexerkirina wê jî ya bê deng bû?

Wê şû bi bazirganekî Ereb kiribû, piştî hînge rûnişt û bo xwedî zarok. Lê keçeka wê (Xezwe el-xalidî) hunermend bû.

Yekemîn strana te gotî, peyv û awazên wê yên kê bûn?

Stirana yekê (kurê gundî bejin dare heyzeran) ji peyvên xudê jê razî (Emînê Osman) bû, awaz jî ya hunermend (Xelîl Îbrahîm) bû.

Çi cudahî di navbera stranbêjên wî demî û yên niha de heye?

Bi Xudê gelek cudahî ya hey, eve raya min e, di wextî de li berahiyê êzge mirovî dikete stiranbêj, heke caran dibêjin hunermendên musîkê mirovî dikene stranbêj, şairên min şirên wan kirîne stran, ew bi xwe jî şirên wan jî di berketîne, niha hema her çiyê hat, dê box we du sê qesan bêjit û dê çit.

Ew stranên Kurdî yên niha te guh lê bûyn, di çi ast de ne?

Di deng xoşin, dengên heyn di xoşin, bes ez raya xwe nabêjim!

Bes bi dîtina te boçî niha strana floklorî pitir cemawerê xwe heye ?

Nê ne dîtîye, ne guh lê bûye, heqê wane, em bi xwe jî destpêka me ji flkolorî ya çêbûy.

Boçî ji strana nû pitir cemawerê xwe heye?

Boçî ez jî dê vê bêjim, boçî?

Rêveberiya rewşenbîrî li Duhokê, di rojên bihên de dê festivaleka rêzgirtinê ji bo te gêrît, tu wek Gulbihar çi dibêjî, çonkî herdem festîval bo kesên mirî hatîne kirin?

Çi bêjim, ez jî hevîdarî wê rojê bûm.

Berhemên Gulbiharê niha di dezgehên ragehandinê de di kêmin, deng û basên te bi xwe ji di kêmin, eve bo çi di zivirit?

Ya êkê stranên me ne yên me bûn, yên êzgey bûn, ji ber hindê kesekê tomarnekirine, gelekî û hemû mayne li êzgey (270) stran min yên heyn. Ya duwê jî, ez ya rûniştîm.

Kesê ne dizanî Gulbihar li kêveye, li Îraqê ye yan li derveye?

Ma kê pirsîyara min di kir da bizanin!!

Gotica strana duqolî, te pişikdarî hene digel hunermendan Semîr Zaxoyî û Ebdulla Zêrîn û gelekên din, te ev pêngave çawan didît?

Pêdiviyek bû, diviya di strana Kurdî de hebît, kur û keç bi hev re bêjin.

Hunermendên awaz dayne te, kî bûn?

Hunermendên Kurd yê pîtir awaz dayne min (Ehmed Xelîl û Cemal Celal) bûn, behra pîtir jî (Ehmed Xelîl) û gelekên din, bes navên wan li bîra min nemayne.

Boçî Ehmed Xelîl stran bi Kurdî ne digotin?

Ewî jî ne dizanî , ji mêj bû li wêrê, kes nebû bêjîtê, min we lê kir ku ew awazên Kurdî danîte ser stranan.

Hûn hunermendên Kurd li Bexda, li kîve digehîştin hev û çawa we bi hev re kar dikir?

Me hev du li êzgey didît û kar dikir.

Yekemîn car ku Gulbiharê li beramber cemawerî stran gotîn?

Li 11 î adarê li Bexda bû, paşan li Kurdistanê û taku li jêriya Îraqê jî.

Te çawan xwe didî ?

Mîn xwe ser bilind didît û her bi cilkên Kurdî derdîketim.

Bo dervey welat, li kîve te stran gotîne?

Li sala 1983ê li Beyrotê ez digel rehmetî (Mihemed Arif Cizîrî, Îsa Berwarî) çûyne ahengekê û çî cara ez wê ahengê ji bîr nakem, paşan em çûne Lenden û Viyenna. Careke din ez û Îsa Berwarî û tîpa musîkê jî digel me de bû, em bi tenê çûn û berî hînge jî em digel tîpa keltorî ya Îraqê çûbûyn.

Komeka stranbêjên afret peyda bûne, weku jin tu bo van çî dibêjî?

Ma dê çî bêjim, çî nesîhet lê bikim, ez dibêjim şîrên ciwan bêjin û ne berden û ne hema du sê strana wêne bikin bo televîzyonê, eve xelete, divê ez wan bibînim û digel de baxivim, heçiya şîyan hebît û dengê xweş hebît, bila neveşêrît.

Bizivirîn bo zarokiniyê, te hez ji kîj stranbêjan dikir?

Ez gelek aşîqa dengê Mihemed Arifê Cizîrî bûm (Xwedê jê razî be) û Miryem Xanê jî.

Di wê demê de ku we stran digotin, li beramber gotina stranê çi dida we?

Çi ne dida me, tu nabînî em hemî hejarin û hemî bi hejarî mirin, tiştêkê biçûk di da me, têra mezaxtî (mesref) a mirov ne dikir. (Ehmed Xelîl) awazdaner bû yê Erebî, ji hemiyar pêşketî tir bû, da (30) Dînar denê, yê me Kurdan Dînar û nîv di danê.

Kengî we ratib (meaş) werdigirt?

Li sala 1949ê , her ji destpêkê ez hatime damezrandin, gelek caran da sil bim û e diçûm, dihatimeve, bes ratib her yê kêr bû.

Egerên wê silbûnê çi bûn?

Dema ez hatime êzgeyê Kurdî, carekê min behsa (Wehîd Bamernî) kir, niza sera çi bû, ez da bi Kurdî axivim. Êzgeyê Kurdî da bêjin şîira (Hafîz Mayî) qedexeye, awazên (Ehmed Xelîl)î di qedexene. Da bêjime wan pa bi xatira we, yan dê bêjim yan dê çim.

Rêveberên êzgey Kurd bûn? Belê pa kî bûn.

Ji şairên te şîrên wan gotin?

Şairên wê demê dikêr bûn, (Hafîz Mayî, Feysel Mistefa, Dr. Bedirxan Sindî û Sebrî Botanî).

Bi kurtî: Welat?

Welat dayk û bav e.

Dayik?

Dayik jî welat e.

Zarok?

Dile, gule, fêqiyê male ye.

Xiyanet?

Çi ji hindê xirabtir nîne, hemî kar bes xiyanet ne?

Stran?

Stran jîn e.

Music?

Ew jî jîn e.

Gulbiharê stran ji bo kê gotîne?

Bêjime we, li berahiyê min bo dilê xwe yê gotîn, yê guhê xwe jî bidetê û bi dilê wî bin, bo wî jî min yê gotîn.

Me tu westandî, zor supasiya te dikîn û daxwaza jiyekê dirêj jib o te dixwazîn.

Ne..ne.. ez ya di xizmeta we de, bes li min negirin, hinek peyv yên heyn min nezanî bi Kurdî wan bêjim.

Silêmanê Alîxan ev hevpeyîn ji bo AVESTA ji rojnameya EVRO (li Duhokê derdikeve) wergerande ser tîpên latînî, spas

Heçî xesûyên wan baş in

Yar Gulazer dê yar Gulazer
Kefenê wan qumaş in
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Heçî xesûyên wan pîs in
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Kefenê wan telîs in
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Yarim gozelê

Pî li kûpa siyar bin
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Ber bi dojhê şabûn
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Yarim yarim gozelê

Nav stran û qeyda me
Ezim dengê saza me
Ezim gula afrînim
Şêrîn wek hewlêrim
Rihana qamuşlo
Ez nêrgiza merdînim
Helbest: Perîşan
Muzîk: Bangîn

Aranje: Besam Hemdoş

620-GULA ZER

Yar gulazer dê Gulazer
Yarim yarim gozelê
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Bûkê çêlek didotin

Yar Gulazer dê yar Gulazer
Xesûyê xeber digotin
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Xwezî min xwesû tunebiya

Yar Gulazer dê yar Gulazer
Berîka min tijî bûbûya
Yar Gulazer dê yar Gulazer
Minê şeq şeq benîşt bicûya

Yar Gulazer dê yar Gulazer
Yarim yar gozelê
Yar Gulazer dê yar Gulazer

621-GUL GULÎ

Ezim gula gul gulî
Nav welat xemilî
Li her derê dijî me
Li çiya li nav gellî
Ezim gula gul gulî
Ezim gula kurda me
Şêrîn wek zaxo me

Mala Gul beyazê

P'îda, p'îda, p'îda lo
Mala Gul beyaz

Radimûsim hîvîda, lo
Mala Gul beyazê.

Anadolı

Çiya berf û dûmane
Gul û sosin nemane
Rengê Gulê ez kuştım
Ye dımire beran e

Gulê bêdil û bêcan
Gulê hekim û sultan
Sınga Gulê ez kuştım
Gulê rovî û şeytane

Gulê bêdeng û bēnaz
Gulê bêkir û awaz e
Dengê Gulê ez kuştım
Gulê govend Gulê saz.

622-GULÊ GUL BEYAZÊ

Jor da, jor da, jor da, lo
Mala Gul beyazê

Nava gulê sorda lo
Mala Gul beyazê

Radimûsim hingorda, lo

623-GULÊ

Ne tır ne xençer bû
Ne mar ne ejder bû
Bihna gulê ez kuştım
Ne şûr ne şeseder bû

Ne kanî ne rûbar e
Dîne êvar û sar e
Rûyê Gulê ez kuştım
Erd evreze û xwar e
Dîne bêdeng û bê zar bû
Û tırba min li derbû
Çavên Gulê ez kuştım
Ne êrîş bû, ne şer bû

Her kes hez ji te dike
Gulê ! bilbil digirî
dike lavalav û dibêje te
Were.... were sîngê min,
Ez gorî te me.

Textê te pêsîra min e,
Li ser pêsîra min de rakev e,
Ezê bibim dergûşa te
Û ji te re serê lok û pehîzokan
bibêjim
Tu dikenî, guh nadî wî, ew digirî !

Tu dest girtiya pir û civan,
jin û mêranî..
Tu kesra qulikan de sultan î.
Binefş, beybûn gulnexwîn rehan
cariyên te ne.
Mêvandarê buharê û strana bihn
û reng tu î.
Dildizîya Zîn û Memê tu î;
Leylayî Mecnûn ber devkên te ne !
Her kes ji te hez dike.

Her weleto ay ay
Bêje piştî te ne soz e lo lo
Lo lo lo ne qeniyato
Way way
Eger talihê min û gula
Min ê şîn vekirî ho ho
Lo gawir hato
Eger talihê min û gula
Min ê şîn vekirî ho ho
Lo gawir hato
Bêje gula min a çiya bilindin..
Wey wey gulê way way way ay...
Lo berfa sipî kir.....

624-STRANA GULÊ

Gulê ! dotmîra kûlîlkan,
Mira riya parîzan ser rewşa bihn û
niyan tu î !
Tu şahmêrşaha delalan,
Bilina buhar û paîzan,
Çelengiya bûk û bûkan î
Rengê te çak bilina te pak,
Şikla te nazdar çermê te nerm e !
Serê memikan, gotina keç spehiyan,
Ruhniya deng û stranên tu î !
Di ezman û kûlîlkan de roj tu î
Bûkîkên te stêr in,
Her kes hez ji te dike
Gul dezgîr tu î, bilbil dil ketiye te ye
Lê tu hez ji wî nakî.
Tu wek keç û jinên bajaran dil goçrî.
Tu axaftineka bêdeng,
Lavêjeka bêawaz,
Sazekî bêmeqamî

Tu wek dev û lêvên dezgîrî
û periyan sor û şêrîn î.

625-GULÊ MAHRÛMÊ

Gûlê marûmê çavbelekê
Haêêê haêêêê
Lo lo te nabînim
Dê îca keçê gulê malxirabê
Pane ne kaxez e, ne mektub e ... oy
Way way gulo
Lo lo ez nexwînim
Înca gelî hogiran û hevalan
Bila bê lom e bî oy
Oy ji derdê Gulî ay ay
Lê lê Gulî
Bêje wele tavila tavila ay ay ay

Ez narim taxa Fila
Lê Gulê gulçiçekê
Çav reşê meşordekê
Rîhana li ser doşagê
Ez rûniştim li kelekê
Ezê gulê birevînim
Bibim bajarê Siwerekê
Heçî bi dilê xwe zewicî
Sê ro dizîn ji felekê.

Ez gulim gul sipî me
Nav baxçê efendîmî me
Dosta lawikê xwey cindî me.

Gulê diçe sosina gulê
Derdixine bazina gulê
Ez heyrana bejna te gulê
Ketiya destê nezana gulê

***Helbes û Avaz: Geleri
-Herêm: Serhad***

626-GULÊ GULÊ-1

Kevoka qitirbilê
Qeymaxa ser satilê
Gul dosta axê min ê
Lawê Zeyto ji xwe re birê
Bir xopana Mûsilê
Destê xwe kir paşilê
Çi paşilek xwê dayê
Serê memika hilda yê
Memik para xorta yê
Tiştik me tê, ne mayê.

Ez naçim baxçê gula

627-GULE GULE-2

Weka ava zelale gulê
Ez heyrana bejna te gulê
Beje tu qiza keyi gulê
Gule diçe guniya gulê
Digere li ber çiya gulê
Ez qurbana bazina gulê
Tu delalya gundiya gulê

Gundo, ber xopano bêrî.

Masîko per beleko,
Yar yaman !
Vê avê şeylo mako
Yar yaman !
Dost rind e, ji xew rameko,
Yar yaman !

Dost rind e, ji xew rameko,
Dost yaman !.

Wey li ser banî !
Wey li ser banî !
Lo kuriko dîno
Wey li ser li ser banî banî !
Îşaret kir mi nezanî
Wey li ser banî, li ser banî !
Xortê xelkê li çolê hiştin,
Wey li ser banî, li ser banî !
Wey li ser banî çek kutane
Zenda bazin tev hildane,
Wey li ser banî, li ser banî !
Xortê xelkê li' çolê mane,
Wey li ser banî

627-A-GUNDO

Gundo, ber xopano bêrî !
Gewra min rind e pez da bêrî,
Gundo, ber xopano bêrî !

Bi qoziyê çava li min dinêrî,
Gundo, pez û kar bêrî !
Gundo, bêriya berx û miya
Gundo, pez û kar bêrî !

Wey li pêşengê av biya
Gewra min rind e, mêt kotyê
Gundo, berx û kar bêrî
Gundo, bêriya lezlez e
Gundo, ber xopano bêrî

Wey l' pêşengê av û heze
Gundo ber xopano bêrî
Gewra min rind e, mêt tewrez e
Gundo, ber xopano bêrî

Wey li pêgê av û çol e
Gundo, ber xopano bêrî
Gewra min rind e, mêt şinol bêrî.

H

628-HA AV AV

Ha ava ava ava Ezîzo malî ava
Te çî zû welat kir zava, lo keko malî ava

Ha sûkî sûkî sûkî lo Ferhat malî sûkî
Te çû zû Rojê kir bûkî lo keko malî sûkî

Bavê bukê xweş axaye

Ha bi derenge wî bi derenge
Bavê bukê li me derenge
Pêsyaya siwara çû bi heft renge
Li bavê bukê nema renge

Gotin û muzîk: Gelerî.

Herêm: Serhed

Berhevkar: Maruf

Derdê min keçika cindî ye kuro
Derdê min keçika cindî ye

Ha bi hez e, bi hez e, bi hez e

Serê çolyanê bi hez e
Lê diçeryan berx û pez e kuro
Lê diçeryan berx û pez e

Derdê min keçika terez e kuro
Derdê min keçika terez e
Lê diçeryan berx û kar e kuro
Lê diçeryan berx û kar e.

629-HA BÎ DERENGÊ (Selîmo lawo)

Ha li me çikir wî li me çikir
Lawino baranê li me çikir
Îniyê lêkir şemîyê vekir
Eceb dinya xirab nekir.
Ha li hewaye wî li hewaye
Konê Evdalo li hewaye

Qeyd û benda girêdaye

630-HA BÎ DAR E

Habi dar e, bi dar e, kuro
Seriya çolyanê bi dar e
Lê diçeryan berx û kar e kuro
Lê diçeryan berx û kar e
Derdê min keçika muxter e kuro
Derdê min keçika muxter e
Ha bi bî ye, bi bî ye bi bî ye kuro
Seriye çalyanê bi bî ye
Lê diçeryan berx û kar e kuro
Lê diçeryan berx û mîh e

Her cara hespê seren zerî bi zerî
Her cara hespê serin, malem zerî
Para lawikê ne çarin, zerî bi zerî
Para lawikê ne çarin, malem zerî
Em sesin zerî bi sesin zerî bi zerî
Em sesin zerî bi sesin zalim zerî
Her sesa hespê resin zerî bi zerî
Her sesa hespê resin malem bi zerî
Para lawikê kelesin, zerî bi zerî
Para lawikê kelesin zalim zerî

Text û muzik: Gelerî

Keçê me tèn ji jor da
Pencê xorta di nav por da
Te mala min şevitand keçê
Di bin bermalika sor û zer da.

Delala min hat ket serê govend
Govend kişan di cide.
Xortê gundê
Şaş man li govenda ya min.

Ba lê rabû heb jê nema
Gul laîqa lawikê bega

Ha gulê li aşa, çi gulê li aşa
Te sûret sorê da ber maşa
Gul laîqa lawikê paşa

631-HA BÎ ZERÎ

Ha bi zerî zeri bi zerî Ha bi zerî zerî
Ha bi zerîzerî bi zerî, zalim zerî
em sêne zerî bi sêne zeri bi zerî
em sêne zerî bi sêne, zalim zerî
Her sêka hespe bi sêne, zeri bi zerî
Her sêka hespe bi sêne, zalim zerî
Para lawikê xelkê ne, zerî bi zerî
Para lawikê xelkê ne, malem zerî
Wem carin zerî bi caren zerî bi zerî
Wem carin zerî bi caren zalim zerî

632-HA DÎ CIDA DÎ CIDA

Ha di cida dicida
Di mala apê Hecî da
Ez baz didim di cida
Binî lingê min xuh da
Eger hûn li gewra min digerin
Gewra min di xenî da

633-HA GULÊ

Ha gulê lê lê, wî gulê lê lê wî gulê
yeman
Ha gulê lê lê, wî gulê lê lê sorgulê
yeman
Gul çiçeka devê çema

Halîm

Heval Halîm Şehîdê me ye
Tu her tim nav dilan da ye
Em te qet ji bîr nakin
Tu ronîya çavê xorta ye

**Gotin: Zagros û Heval Gundî-
Muzîk:**

Îro dîlana meye

Haya me ji hev heye
Mizgin bidin hevalno
Roja me di rê deye
Ha lêxin lêxin lêxin
Bav u birayên me lêxin
Tozê ji erdê derxin
Dilana me geş bikin

Mûzîk : Şivan Perwer

Berfek î barî çî nerme
Min ji çavên belek şerme
Sîka darê dar piçûk
Sîka darê dar piçûk
Dest hine hine hine
Dest hine heta neynûk
Qîz digirî le'm nakin bûk
Keç digirî le'm nakin bûk
Ha li ser me, ha li ser me
Sîka darê da li serme
Berfek î barî çî nerme
Min ji çavên belek şerme
Qaseta G.Îndarî birê B-2

633-A-HALÎM

Di sala nodûçaran de
Faşîstan deng da xwe
Bi qurşuna xwînxwaran
Şehîd kirin lawê kurdan

Heval Halîm, heval Halîm, şehîdê
me, heval Halîm
Ciwane me heval Halîm, şehîdê me ,
heval

634-HA LÊXIN

Çîya bi berf u baran e
Her der mij u duman e
Pêşmergên me di nav dene
Hemu bina şêran e
Hemu weka şêran e
Ha lêxin lêxin lêxin
Bav u birayên me lêxin
Tozê ji erdê derxin
Dilana me geş bikin

635-HA LÎ SER ME

Ha li ser me, ha li ser me

Sîka darê da li ser me
Berfek î barî çî nerme
Min ji çavên belek şerme
Sîka darê dar mezin
Dest hine hine hine
Dest hine heta bazin
Qîz digirî le'm naxwazin
Keç digirî le'm naxwazin

Ha li ser me, ha li ser me

636-HA ŞİLORE

Ha şilore şilore kuro dîno genimê bêdera
Ca şilore şilore kuro gede genimê bêdera
Biskê zeriya min kuro dîno bûne sê kêra
Guliyê bedewê kuro gede bûne sê kêrea
Bigirin ramûsin kuro dîno wan xizim zêra
Ha şilore şilore kuro dîno genimê gidîşa
Ca şilore şilore kuro dîno genimê gidîşa
Biskê tolbaşê kuro dîno bûne sê tîşa
Guliyê bedewê kuro dîno bûne sê tîşa
Bigirin ramûsin kuro dîno dayikê dergûşa
Bigirin ramûsin kuro dîno dayikê dergûşa
Bigirin ramûsin kuro gede dayikê dergûşa
Ha şilore şilore kuro dîno genimê şovêyo
Ca şilore şilore kuro dîno genimê şovêyo
Guliyê tolbaşê kuro dîno ketiye kovêyo
Guliyê bedewê kuro dîno ketine kovêyo
Bigirin ramûsin kuro dîno delala dêyo
Bigirin ramûsin kuro gede delala dêyo

Gotin û mûzîk: Gelêrî

Herêm: Serhed

Hat karwanê Emeran
Helal malî Emeran
Danî binya bê(n)deran
Hat karwanî hacîyan
Helal malên Hacîyan
Danîn binya kaçîyan (Hûrmî)
Danî binya kaçîyan

637-HAT KARWANE

Hat karwane karwane Fata Sirmê
Sêva Sirmê hat karwanê Elîyan
Danî binîya gundiyan
Eysê Fatê helandin
Helal malî helandin

Bejna we dara bi ye
Hey le le Hey lo lo
Bejna we dara bi ye
Ciwana mala bave min
Ji ramusana sor buye
Hey le le Hay lo lo
Ji ramusana sor buye
Buka mala bave min

Birca belek Botana
Hey lele Hey lo lo
Birca belek Botana
Ciwana mala bave min
Diparezin ji dil u cana
Hey le le Hey lo lo
Diparezin ji dil u cana
Buka mala bave min

Herem botan ; firari

Ji derdê yara
Herdem û hergav
Dikim hawara

Li odeka me
Odeka vala
Fincana qehwê
Li erdê dimale
Wey ez nexwaşim
Ev çi pergelê.

Gebar çiyar
Ehmedê Salihê Silo

Bisk didan alî ser rûkê min geş
Bihezar salê ez dimam nexweş

Ketim lehîya sor pêra diçim jor
Dar û av û çem ken li hawêrdor.

Text: Helîm Yûsif
Mûzîk: Mustefa Kendes

638-HATÎM BESTA BELEKA

Hatim besta beleka
hey le le ü hey lo lo
Hatim besta beleka
hey le le ü hey lo lo
Ciwana mala bave min
Evare dema heneka
Hey le le hey lo lo
Evara dema heneka
Buka mala babe min

Min yar dit li nav Rezi
Hey le le hey lo lo
Min yar dit li nav rezi
Ciwana mala bave min
Dile min bir ü dizi
Hey le le hey lo lo
Dile min bir ü dizi
Büka mala bave min

639-HATÎM CIZÎRÊ

Hatim Cizîrê
Cizîra Botan
Xizem wenda bû
Li govenda xorta
Xîzemê nadim
Bi sê gayê cota
Destê min dirêj
Gehîşt guhara
Belê dinalim

640-HATÎ BİRÊVE

Hatî birêvê bîhok û sêvê
Destê xwe da min ew şekir lêvê
Sînga sipî dabû alîyê xaç
Wekî mirîda min çand hezar maç

Bal ê dixê pelên guza
Ha wer lê wey baranê
Bal ê dixê pelên guzan
Can wer lê wey baranê

Xew xweş e di pêşilan qîza da
Ha wer lê wey baran e
Xew xweşê di paşila qîzan da
Can wer lê wey baran

Barana şiki şikir
Ha wer lê wey baranê
Baranê şikir şikir
Can wer lê wey baranê

Pêl û co ber ber ve xwe kir
Ha wer lê wey baranê
Pêl û co ber ve xwe kir
Can wer lê wey baranê

Porê yara min şerpaz e
Ha wer lê wey baranê
Rûkê welatê min şilkir
Can wer lê wey baranê

641-HAWAR LÊ

Hawar lê wey lê wey lê
Hawar lê wey lê baranê
Can wer lê wer lê wer lê
Can wer lê wey baranê

Baran li ber biharan
Hawar lê wey lê baranê
Barana ber biharan
Can wer lê wey baranê
Ba li dixê pelên daran
Can wer lê wey baranê

Hawar lê baranê
Can wer lê wey baranê
Pal xweşê l ili paş neyaran
Ha wer lê wey baranê
Xew xweş e li paş neyaran

Barana ber payîzan
Ha wer lê wey baranê
Barana ber payîzan
Can wer lê wey baranê

Hay dil hay dil dilê min

Dil jî dibe azad be
Şînê sîngê min danî
Dil dixwaze azadî
Çîn qefesa min danî
Ger bi hêsiya xwe hebe
Dilo tu xwe neêşîne
Ger îmkanên xwe bibînî
Dilo tu xwe neêşîne

Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çanê min
Te tîr berda çogê min
Hay dil hay dil dilê min

Dil dibêje lo lo şivano
Dilê min kir xwîna jîyan
Dil dibêje hey lo şivano
Divê em can xwîna jîyan
Kûr kûr derdê kulan
Kûr kir kir xeman
Kûr kûr tê jan xeman
Çawa tu min dihelfînî
Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çanê min
Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çogê min
Hay dil hay dil dilê min

643-HA WER DELAL-2

Ha wer delal, ha wer delal..
Emîn kuro, min û li çema çemê Bişêriyê;
Min li Ferata û Feratê Ehmedî yê,
Kelekvana kelek berdan dû gemiya;
Zevac xweş e li zozana û li goçerîye.

Min xanimê min cindiyê, min remziye xanim
Keça apê Emer begê, qiza mîrê muhaciriyê;
Emîno kuro,
Tu şevkê were mala bavê min mêvaniyê;
Tu were tewafa cotê memikê min e zêrîyê;

642-HAY DİL HAY DİL

Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda canê min
Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çogê min

Dil û ceger hûr hûr kir
Şînê sîngê min rakir
Jana giran diyar kir
Min ji ber wê hawar kir
Jana giran diyar kir
Dilo bes xwe xwe bigêjine şîne

Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çogê min
Te tîr berda dilê min
Hay dil hay dil dilê min

Dil û ceger xemgîn bûn
Bi gazî j ite re mijûl bûn
Ji ber wan gotnan
Dilê min êşandin
Dilo bes xwe neêşîne
Ji ber van ha gotina bûn

Hay dil hay dil dilê min
Te tîr berda çogê min
Te tîr berda çogê min

Ji te ra pir xwaştir e, ji axatiya Remaniyê.
Min Emînê Ehmed bavê şûkrî, sîwarê Sîqal
Axakê Rema dî bû li çewûrma Mûşê, ser
Kursiyê, Kolosê kiver xwar kir,
Kir mêvanê vê kofiyê.
Xwedê bi qedanda miradê mirad xwaza,
Bira bibê miradê min û Emînê Ehmed,
Bavê Şûkrî sîwarê Sîqal axakê Rema.
Ezê bi bama darê nav çavê wê hewîyê:

Hawar delal hawer delal, hawer delal;
Emîno, kuro min û li çema çemê Eynebatê.
Fermana min û Emînê Ehmed, Rema rabû ji
Cem Kemal li Cimhuriyetê; na wellê rabû ji Diyarbekir ji ba qol ordû, ji
wilayetê.
Emîno, kuro mêzeke,
Xelk û elem bûne tabûr li pê me tê;
Emîno, kuro were min birevîne, bavî Amûda Mîra,
binya xetê, xwezî bi çaxa
Xwedê bi wê seetê,
Hawer delal hawer delal;

Emîno silav hatî li ser silavê,
Mi ji Hillana zêwê kiri bû qutiya
Dev ziravê, min şand meclisa jorin koşka navê,
Zemanê berê xweş zeman bû,
Bi emrê birê, bi qailya bavê,
Qada were li şurûta vî zemanî;
Heta dilê dê ne(be?), kevê qîzê nadê;
Hawer delal, hawer delal,

Emîno, kuro,
Cizîra Botan bi darkevot in,
Du xerat ketinê darverot in, min di du
Kewoka bi hev ra xwendin, du bilbila tevda
Gotin, xwezî bi rehma Xwedê, bi wê wextê
Bira min bidîya serê min û Emînê Ehmed
Bavê Şûkrî sîwarê Sîqal, axakê rema,
Her du li ser balîfê bûna cot in.

Hawer delal hawer dela,
Emîno, kuro, textê seyida ser ber jêr e,
Hillana zêwê bi ser da mil e.

Koşka navê, hebki li hêle,
Min di Emîne Ehmed bavê Şûkrî sîwar bû,
li hespa nêr e.
Berê xwe da Amûda mîra ser ber jêr e.
Emîno Kuro, min go belki tu pir ciwamêrî,
Min nizanî bû tu ji wesyeta,
wesîla jina xwe newerî.
Bi anê wellê, ez Teyfo nakim,
tu derda li canê xwe pêde nakim.

Ezê Bişêriya jorîn bi deman kim, ava gola
Sînanê li ortê kar kim
Xwedê qedîrkî pir mezin e,
Belki em sed û yek zêrî lîra tê da kar kin;

Ez ê herim çawûrma Mûşê,
Kurkekî Ebekê ji Emîne Ehmed ra bazar kim,
Pê şal û şepika wî qeytan kim,
Belki xecîyek ji ber bimîne,
Pê simbelê wî hinekim.
Ezê serê Teyfokê muhacîr bi qurban kim.
Hawer delal, hawer delal;
Emîno, kuro, ez li zîn î tu li zîn î,
Zwezî bibiyama nanekî jinanê şekir hûr şûlhînî,
Tê ketama li ser dev û Emîne Ehmed,
Bavê Şûkrî, sîwarê Siqal,
Axakê Rema,
ji bo xatirê dûkê qalûnê
li xwerînî.....

Evdilhadî Mihemed

644-HAWAR DELAL-3

Hawar delal.....
Kela min bi kela
Min da bû germa havînê
Mi di bû sê cotê xezala
Berê xwe da bûn çiya yê Şengalê
Û çongê xwe da bûn mexala.
Bavê min kal e, diya min pir e
Delalîkê malê şekirê nava dest malê
Di der vê Qubalê,

Mewhibê hebabê û bastîqê
Çermîkê hejîrê çiyayê şengalê
Êmîşê dora Keşmîlê xopana Qibalê
Gewrê tirsim bimirim tu sebe î
Gewrê Tirba min bikolê li hewşa
mala bavê xwe
Dest mal sor î, pêşmal şîn î
Dev bi gul e,
Hey lê, hey lê ...
Ez îşev mêvanê te me,
Ez xilxala lingê te me
Û heyrana bejn û bala te me

Mêrê te çûbû eskeriyê
Ez wekîlê mala te me.

Bike diyarî bo cotyara
Bo xemla wan dar û bera

Bike xençer bo rênçbera
Ji bo sêwî û derbi dera
Neke ristik bo dibera
Neke pesnê Pêxembera

Hawara Xanê dimdim e
Ger ew ne bit, ma ez çi me?
Evîndar im, lê venabim
Ne bim zava tena bim.
(Sebrî Botanî)

645-HAWARA XANÊ DİMDİM

Bi dengê te şîrina min
Belav dibit êvîna min
Dil ji min e, deng ji te ye
Hizra min e, li nik te ye

Her dê vuhûnim hozana'
Tu bike stran bo Zozana
Semir were awaz bike
Fatim were hawar bike

Bi wî dengê xwe yê şewat
Bilorine ji bo welat

Ji ber tewr û das û mer.

Îro ku em dinêrin li wê erdê bi şehfel.
Tev çîn dike her şîtil,
Du sê pel û bi çar pel.
Nemazê milletê kurd rojek dê pê
biarin.
Îro nebû du roj dî,
Wê jê her bû te xwarin.
Giya tu car namîne,
Dî bin kevir te girîf;
Wekî tirêj dibêje:
Xişmê dilê min şuhtî.
Amûdê Tirêj

646-HAWÎLA MÎR KAMIRAN

Ey doktor Kamiran,
Her dem ji te me sipas.
Ev riya rast û bedew,
Ji me re danî te esas.
Ji dil û can tu rabû,
Bi milletê me Kurdan
Erdek hişk û tehtê baş,
Bi destê xwe te wer da.
Piştî te mer xilas kir,
Şîtil jê re te danî.
Kanî ji çol û çiyar,
Bi çokan te anî ser.
Te em danîn şagirt,

647-HAY GIDÎ XEYDOKÊ

Hay gidî hay gidî, hay hay gidî Xeydokê
Şêrînê şemamokê lê li min gidî Zeynokê
Bejna te zirav e, weke şitila tuhokê

Li Ruhayê dewran e, li Siwerekê ferman e
Ji bo xatirê Xeydokê, eşîr tevda di şer da ne
Bona çavê Xeydokê eşîr tevda di şer da ne
Hay gidî hay gidî, hay hay gidî Xeydokê
Şêrînê şemamokê lê li min gidî Zeynokê
Bejna te zirav e, weke şitila tuhokê
Xeydok hat û hewa çû, kê lê nêrî ji dil va çû
Bona xatirê Xeydokê lo xwîna sêsed mêrî çû
Bona çavê Xeydokê eşîr tevde têk ve çûn
Hay gidî hay gidî, hay hay gidî Xeydokê
Şêrînê şemamokê lê li min gidî Zeynokê
Bejna te zirav e, weke şitila tuhokê

Çi Xeydokek dil û can, xort tev jê re bûn qurban
Çi Xeydokek dil û can lo eşîr tev jê re bûn qurban
Et di bîra xwe neanîn lê çî bûye Kurdistan
Hemû hatin doza wê, lê nefikirîn Kurdistan
Hay gidî hay gidî, hay hay gidî Xeydokê
Şêrînê şemamokê lê li min gidî Zeynokê
Bejna te zirav e, weke şitila tuhokê

648-HAYLA LI MINÊ

Heyla li minê ! lê lê...
Heyla li minê!...
Qesrê rezgara şewitî dê bêmo wa bi bera.

Tato dibêje;
Temo bira ciwaniya
Rîşanê ji extaxanê bikêşe dere

Min wê zanî;
Xwezûrê min ne sax e;
Da bîstekê biçine ser.

Heyla li minê ! hey nema yê.
Kazî kurê halîma yê
Por bîhano ne çima yê.
Piştî axayên giran,
Em ne mînin li ser dinya yê.

Heyla li minê! ...
Qesra Rezgara şewitî bi libana
Halîma dibêj;
Tato, lawo, ne çê mala bavê min e.

Ev e heft sala,
Û ev e yê heyştê ye
Dermanê bav û bira li ber piştî min e.
Tato dibêje;
Tamo bira, şerê me û
Suta bidizî ne bêj,
Eşkerê bêj.
Ji Oramarê hate mil Gevre xema min e...

Heyla li minê !
Kazî kurê Halîma yê.
Por bîhano ne çima yê
Piştî axayên giran,
Em ne mînin li ser dinya yê !

Heyla li minê... hey nema yê!
Qesra Rezgara şewitî bi pencer e

Xilamê di Suto dibêje
Emê derê dîwan pîra zozani yê
Li kuleka bibînin dere.
Suto dibêje;
Gelî Xilama û xizmetkara:
Şerê roj min ne êt:
Şerê nîvana şevê Axayê giran
Bigirin û deynin ber devê dîwan xencera.

Heyla li minê!... hey nema yê.
Kazî kurê Halîma yê.

Por bîhno ne çî ma yê.
Piştî axayên giran,
Em nemînin li ser dinya yê !

Heyla li minê ! hey nema yê !...

Çi şev şevê,
Stêr li ezma di girin mij e,
Çiyakê di Rezgara şewitî bikev û mij in,
Kê dîtiyê bi dor û heft zemana
Axayek wekî Tato li mala Suto,
Bi mêwanî de bikûjin?

Heyla li minê !... hey nema yê !
Kazî kurik Halîma yê.
Por bîhno na çîma yê.
Piştî axayên giran,
Em ne mînin li ser dinya yê!
Heyla li minê !... Hey ne ma yê !...
Qesra Rezgara şewitî,
Dibêjim di kortê de.

Roj derketo, şewqê lê da.
Kî dîtiye xizm bikûjin
li ber Xewêde?

Halîma dibêje;
Bi serê kekê xwe kim,
Xencera cevherî tilî lê da.

Heyla li minê !...Hey name yê !...

Kazî kurê Halîma yê.

Por bîhno ne çîma yê,
Piştî axayên giran,

Em ne mînin li ser dinya yê!...
Kuriko dîno, min sond xwarî bi serê te
Ez nakim mal û mêra
Ez girênadim rûviya li şûna şera
Ta li ser sîngê min evdela Xwedê
Dibite xirîna tevr û bêra

Kuriko dîno, ez dê pîr bûm, min hal ne
Dev û didanê min ketin, bûne şama
Ev heft sal tamam in, ez a li hêviya te me.

Kuriko dîno, ez dê mirim, were ser min
Heya qirikê ziyareta, were gel min
Belkû li ser xatirê te canê şîrîn vegeriya min

Delalo ez dîn nebûm, te ez dîn kirim
Qenca ez xwastim, xerba ez birim
Sebeb tu yî eger bimirim

Delalo, çiya bilind in te nabînim
Kiskê xwe vîreke da ji te ra binexşînim
Jiyan kurt e û dîtirsim bimirim, te ne bînim
Delalo were were were here
Min xewneka xwe dîtî, însallah xêr e
Li te bimirin jine û li min bi mirin mêr e

Delalo, kêrî ber kêrî
Şal û şepikên te, merezê nêrî
Xwezî bi wê rojê,
Tu bibûya yî şivan û ez bibûyma bêrî.
Hey delalê malê, şalsoro şalmerezo
Tu di deriyê mala bavê min helborî, bi lez û bezo
Heger tu nêçirvan bî, xezal ezo
Hey delalê malê, kaniya gundê me bi lewleb bû
Kewa li ser qebqeb bû
Piştî te hey delalê dilî min kes nebû.

Ehmedê Salihê Silo

Xêliya wek mû ye
Li te xuyakir rû ye
Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê

Xêliyê wek mû ye
Li te xuya kir wek rû ye
Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê
Bûkê em hatin teho
Tu bike karê xweho
Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê

Bûkê megrê, megrê
Meger dane xalê
Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê
(Seid Veroj- War- 97)

649-HAY LÊ

Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê
Bûkê em hatin teho
Tu bike karê xweho
Tu bike karê xweho
Bûk bûka havîn e
Bûk bûka havîn e
Qayîş avêt zivê
Qonaxa me li Mêrdînê
Topê qumeş tînê
Keçik pê dixapînê
Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê
Xêliya wek derzî
Li te xuya kir kezî
Bûkê bûye derzî

Hay lê, hay lê, hay lê
Hay lê, hay lê, hay lê

650-HAY LAYÊ HAYLO

Heylayêêêê ha heylo dergûşa darê
Stêrka ezmana lo ketine dinya yê
Serkê min dêşî lo xweka min nayê
Eyşo min dîtiye lo birca serayê
Hey wereee were lê gewra min were

Te kirasî sore lêêê kesk û zer li ser e
Baranek barî lo şil bû kember e
Şilavek barî lo lo şil kir kember e
Min kêf û seyran kir lo lo birca Belek e
Her dêm e dêm e lo gewra min dêm e
Baranek barî lo şil bû xizim e
Şil avek barî lo şil kir xizim e

Berjêr çûme Bedlis e
çi miletek temiz e
kûsi kirine helise

hay nik na, hay nik na
niki niki nanna nik nanna
hevraz çûme Leter e
berjêr çûme Leter e
çi miletek beter e
kûsi kirine deftere
hay nik na, hay nik na
niki niki nanna nik nanna

Herêm: Serhed

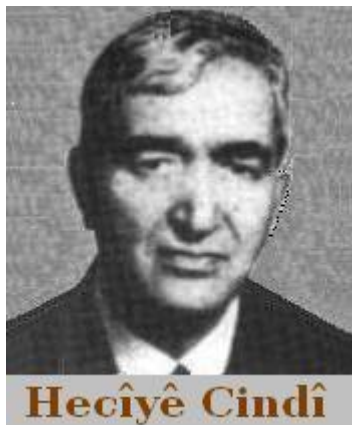
berhevkar: Koma Amed

651-HAY NIK NA

Hay nik na hay nik na
niki niki nanna nik nanna
Qolo ketiye kilerê
xwariye rûnê dilberê
hay nik na, hay nik na
niki niki nanna nik nanna
Qolo nin e, bela ye
xwariye rûnê dilberê
hay nik na, hay nik na
niki niki nanna nik nanna

hevraz çûme Bedlis e

652-HECIYÊ CINDÎ

Di **21 hezîrna 2008 an da Heciyê Cindî** di sed saliya xwe da hat bîranin.

Ronekberê Kurd Heciyê Cindî li Erîvana bi minesebeta sed saliya xwe bi şayekê ji aliyê Yekitiya nivîskarên Kurd hat bîra anin.

Li vê bîranîne gelek ronekber û minewerên Kurd hatin dîtin û beşder vê şayê bûn.

Heciyê Cindî di sala 1908 an da li gundekî Qersê Amançayir hatiyê dinya yê û bi eslê xwe ji malbeteka Ezîdiyê. Di sala 1990 an da jî çûye ser dilovaniya xwe.

Di vê şevê ku Yekitia Nivîskarên Kurd amedê kirî gelek şahsiyetên qedir giran ciyê xwe girtin. Wek keça **Heciyê Cindî Ferîda Cewrî**, nivîskarên Kurd û Ermenî jî hebşn li vê şayê. Keça Heciyê Cindî behsa kiteb û xabetên wî ye li ser Folklorê kirin.

HECIYÊ CINDÎ KÎ YÊ?

Heciyê Cindî di sala 1908 an da li Gundê Amançayirê yî girêdayî Qersê de ji dayik bûye û di sala 1990 an da jî çûye ser dilovaniya xwe. **Ji malbeteka Ezîdiyê. Profesora** ziman zanê bûye. Ji ber tundiya dewletê Tirk mecburî dimîne goça Ermenîstanê dike. Lê Ermenîstanê ti kesî xwe tune bûye. Wî jîyana xwe pir li **yetimxane** derbaskiriyê. Dibistana seretayî û lisê li Ermenîstanê qedandiyê û pişt re dest bi dibistana Mamosteyî kiriye, di sala 1930 an da dibistanê xelas dike û dest bi mamostetiyê dike.

Di sala 1932 an da li **ser Folklorê Kurdî** dixebitê û gelek stranên kom kiriye. Îro em gelek stran, çîrokê wî di kovara Hawarê da dibînin.

Di rojnama Rîya Tez de kar kiriye..

Gava ku ji girtingehê derdikeve dîsa dest bi xebatên xwe Folklorî û perewrda ziman dike. Ji bona zaroka gelek kiteb amdekirin. Heciyê Cindî xwe li wê navberê digêjine hawara, **Kovara Hawarê** û ji Hawarê re nivîsa dişîne.

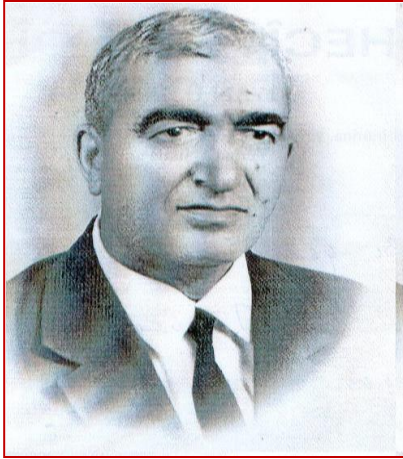
Kitebên xwe bi navê **USÛV ZELÎXÊ** derdikevin. Di amede kirina 110 kiteban da jî alîkariyê dike û dide.

1 gulan 1990 an da ji nav me goç dike û diçe cem hevalên xwe **Mir Celedtin Bedirxan, Osman Sabrî, Cixerxwîn, Qenedê Kurdo, Orbelî, Erebe Şemo, Eliyê herîrî, Meleyê Cizîrî, Feqiyê Teyra, û nemir Ehmedê Xanî.**

Ji devê Têmurê Xelîl

Di nav gelê kurd da gelek kesan ji bo miletê xwe karên mezin kirine. Karê hinekan gihîştîye milet, karên hinekan jî heta niha negihîştîyê. Ji bo nimûnê, karê radyoya kurdî li her çar perçên Kurdistanê belav bûbû û kar û barê wê, xwesma sitiranêd radyoya Rewanê gelek kurdên di xewa hingorê da hişyar kirîye. Û ew kar bi saya serê serokê wê radyoyê Xelîlê Çaçan Mûradov bûye, ku ji sala 1957an heta 1981ê serokatî lê kirîye. Nimûneyek din ew berevkirina zargotina (folklor) kurda ye. Di wî karî da em dikarin bêjin, ku Hecîyê Cindî di nav kurdan da yê herî bi nav û deng e. Û ew kar jî gihîştîye miletê me, ji ber ku piranîya milet haj ji folklorê heye û jê hiz dike. Lê dîsa jî tam

negihîştîyê.

Ji karên Hecîyê Cindî yên herî berbiçev ev in: "Folklor Kurmanca" ya sala 1936an, 640 rûpel, ku wî nimûnên wê bi Emînê Evdal ra teva yî berev kirîye, "Mesele û metelokên cimaeta kurda", 800 rûpel, "Şaxêd Rostemê Zale kurdî", 400 rûpel, pênc cildên "Hikyatêd cimaeta kurdîyê", 1300 rûpel, "Folklor kurmancîyê" ya sala 1957a, "Sitiranêd kurdaye lîrîkîyê", "Şaxêd Koroxlîye kurdî" û yên din. Dema pirtûka "Folklor Kurmanca" ya sala 1936an wek hediya dabûne Qadî Mihemed, ewî ha gotîye: "Ev e Qurana me!".

Dem a rojekê pêwîstî pêşda hat, ku hemû karên Hecîyê Cindî yên di nav 50 salan da kirî berev bikin ji bo miqalekê binivîsin, ew kar ewqas pir bû, ku jê pirtûkek derket.

Hecîyê Cindî di wextê da serokê beşa Kurdzanîyê ya Akadêmîya Ermenîstanê bû, profêsorekî kurdayî bi nav û deng bû, di hêla ulmî da bi sedan miqalên wî hene, ewî helan daye bi sedan kurdan, ku xwe li xwendinê bigrin û çend salan li Ûnîvêrsîtêta Rewanê, di beşa kurdzanîyê da mamostatî kirîye. Ew herweha xudanê "Elîfba kurdî" ya ji bo zarokên kurd e û xudanê pirtûka dersan ya ji bo komên 3-4an e, ku di dibistanan da heta niha jî bi wê pirtûkê dersan didine zarokên kurd.

Lê Hecîyê Cindî berî her tiştî welatparêzekî mezin bû. Ji bo welatparêzîya xwe di salên Stalînzîzmê da kete hebsê. Ji bo çi kete hebsê?

Gava kovara kurdî ya delal "Hawar" destbi weşana xwe dike, çend hejmarên "Riya Teze" û hinek pirtûkên kurdî yên li Yêrêvanê derketî ji wan ra têne şandin.

Kovar di hejmara xwe ya 8a da (sala 1932an) nivîsa Celadet Bedirxan (bi nasnavê Herekol Azîzan) ser vê meselê çap dike. Em binihêrin çika li "Hawar"ê çi tê gotinê:

"Rûjnameke kurdmancî, bi herfên nû, bi kurdmancîyeke xwerû, li Rewanê, di şiklekî spehî û çeleng de derdikeve.

Vê paşîyê çend hejmarên wê gehîştine destê me. Çavên me pê biruhn bûn, dilê me şa û geş bû.

Kurdmancên Rewanê ji rûjnamê pêve çend kitêb jî derêxistine. Me sê-çar rûj mijûlahîya xwe bi wan kirin.

Ji nav rûpelên wan ên taze û ter bihna kulîlkên çiyayê Elegozê, bayê zozanên Serhedan dihatin. Di nav resmên wan de şal-û-şapîkê kurdmancî, xencer û piştencera kal û kalikên me dihatin dîtin.

Rêya Teze wek navê xwe taze ye, nû ye, nûbar e. Lê ji Hawarê kevintir, bi emr jê mezintir e. Hejmara wê a paşin ko gehîştîye destê me a pêncî û nehan e. Li gora ko Rêya-Teze rûjnameke dehrûjkî ye, berî salkê û hin dest bi derketinê kiriye".

Di wê hejmarê da Celadet Bedirxan ji pirtûkeke ji Yêrêvanê şandî du helbest weşandine û di dawîya nivîsa xwe da ha gotîye: "Ji bona îro me hevqas got, pêşdetir emê dîsan ji Rêya-Teze behs bikin.

Em ji hevalê xwe re rêyeke xweş û dawîyeke geş hêvî dikin. Divêt ko her gav me hay ji hev hebit û gerek e ko em hevdu ser xebata hev serwext bikin".

Rast e, "Hawar"ê bas ne kiriye (û rast jî kirîye), ku kê ew hejmarên "Riya Teze" û pirtûkên kurdî ji Yêrêvanê ji wan ra şandîye, lê em zanin ku ew Hecîyê Cindîyê nemir bûye û bona wê yekê dewletê ew girt, kire hebsê. Rast salekê ew di zindana Stalînîyê da ma, lê kubar bû, ku bona wî karî li wir maye.

Îro dibistana gundê kurdan — Sîpanê, li navça Aragasê, li Ermenîstanê bi ser navê wî ye. Ew hema di wî gundî da jî sala 1982an, hate binaxkirin.

Min Hecîyê Cindî baş nas dikir, ji ber ku ew him hevalê bavê min bû, him jî gelek caran dibû mêvanê mala me. Eger ez di alîyê rojnamevanîya kurdî an jî karê bi edebîyeta kurdî va girêdayî da bi pêş ketibim, keda Hecîyê Cindî pir e. Ew bû sebeb, ku min dest ji meslekê xwe kişand (min beşa fîzîk-matêtkayê ya Ûnîvêrsîtê xilaz kirîye) û bûme rojnamevan. Ew bû, ku piştî her miqaleke min, ku di "Rya Teze", an jî di kovar û rojnamên rûsî û ermenîyan da derdiketin, ji min ra têlê dixist, helan dida, tevî pesinan şîret jî li min dikirin. Ez bi xwe jî gelek caran bi tenê, an jî bi kurdên Kurdistanê dibûme mêvanê wî. Ez him şaş dimam, ku ew ji ku ewqas wext dibîne bi min ra sohbet bike, him jî kubar dibûm, ku merivekî usa mezin çend sehetên xwe dikare bide min.

Hecîyê Cindî sala 1908an li gundê Emençayîrê, navçeya Dîgorê, qezaya Qersê ji diya xwe bûbû. Dema ew zarok bû, Romê avîte ser ermenîyan û kurdên êzdî, ew qir kir. Ew gelkujîya ermenîyan ya sala 1915an bû. Wê demê Hecîyê Cindî 7 salî bû. Ew jî mînanî gelek malên êzdîyan, warên xwe dihêlin û berê xwe didine çemê Erez, sînorê Ermenîstanê, xwe li hidûd dixin û derbaz dibin. Dîbêjin wan salan çemê Erez ji xwînê rengê sor wergirtibû. Di wê revê û bezê da qewim û pîrsmam, hemû merivên wî têne kuştinê. Ew bi tenê dimîne, lema jî wî davêjine sêwîxaneyê. Û ji wê sêwîxaneyê zanyarê di cihanê da bi nav û deng derket, ku tevaya jîyana xwe da pêşketina çand û edebîyeta gelê xwe.

Piştî wefatbûna xunedarê kurd yê mezin, gelek berhemên wî yên çapnekirî mabûn. Keça wî – Frîda Hecî ew hazir kir û da çapkirinê û hê jî dike. Û ne tenê yên bavê xwe, herwiha yên mêrê xwe – Fêrîkê Ûsiv jî, ku helbestvanê kurdên Sovyeta berê yê herî bi nav û deng bû. Hecîyê Cindî herweha romanek jî nivîsîye bi navê ”Hewarî”.

653-Frîda Cawarî û Esra Çitçi

Frîda Cawarî/ Keça Heciyê Cindî yê

754-HECÎ MEMO

Gava ku xelê(qitlix) li welatê Hecî Memo pêde bû, wiha lorand.

Dilê min li yanê

Erdî hîşke ezman li bane

Çar sal in rehma Xwedê nebû barane

Feqîr û hejar direv in ji malane

Ji ber zar û zar û bara bara zariyane

Di hundirên wan de nema ar û nane

Ewqas însan û cane

Hal û dema wan nemane

Çend mirovên biliyane

Gotin:

Hecî Memo ! “tu ye herê ba dewleta Alî Osmane

Tu ye ji me re bistînî perane

Em tenzimkin li nav esîr û malane

Dewlet li bajarê Stanbolê ye

Sandiqa wê heye li Diyarbekira xopane”

Hecî Memo berê xwe da Wan e

Sed heyştê hezar quruş stand ji Elî Osmên e

Li bajarê Diyarbekirê kirî arvan û nane

Sal ji salê xirabtir bû li Wan e

Eşir helak bû, sozê wî bi du salane

Li Diyarbekirê fermana Elî Osmên e

Kutig deftera li hev dixîne

Heft salin Hecî Memo vêrgî û salyane nedane

Tehsîldarê dewletê, kerwan û bezarganê bi hev dixîne

Berê xwe didi xiya,

Defter li pêş Hecî Memo datîne

Sed heyştê quruşe,

Deynê dewlata Elî Osman e

Merivên Hecî Memo gelek li dora wî civîne

Xezîne û defîna wî valane

Quweta wî nagîne...

Di ber re hêstirên xwînê dibarine

Dema çav li qantira dikevin

Dizane, ku ji bo doşagên birsê

Kulavên nav bi gul

Astar û qulîna wê bi qulbîne

Birano !

Ezê bikim bilazînim

Panzde hezar malên Xiya ez ê bicivînim
Ez daraxacê wan im, nikanim
Bexûtekê ji wan bistînim
Werin ez sozekê di navbera me de dînim
Ezê deyne dewletê piştî du salan vegeînim
Ew dibên...

“Em tehsîldar te dewlata Elî Osmên in
Mirovên ferman qulînin
Em hatin doşega, mal û melal
Tenê canan jê derîne
Li nav panzde malên Xiya
Ji me re wan peran bi kamilîne”

Tehsîldarên dewletê ferman dan leşker
Ji ga û ji miyan, ji hespan
Ji astar û qulîna bistînin
Heta wan peran dike milîne
Yek jî defteran dinivîsîne
Sadiq kurê Hecî Memo
Bi çavê serê xwe dibîne
Jinên bi ducan, bûkên salek şeş mehekê
Pîrekên ser darên tevra û cilên bi cehn
Leşkerên Tirkan destên wan radikşîne
Doşag û nivînên wanan ji bin dikşîne
Dibê borborakeçan û lawan, giriyê şîne
Ekaliyê Xalê, lokê Mûsilê besrekî girgîne
Gava çav li tehsîldaran dikeve
Dîn û îman li ser namîne
Sadiqê Ekalî, yek bi yek sîwarê Mendohê
Yek sîwarê Meshîne
Serê xwe li heyat qetebê xwe dixîne
Şoran û galgalan tê nagihîne

Mirina şewitî li ber çavan nabîne
Destê xwe avête qevza şûrê dev dabanî, pişt hişînê
Ekalî rakir şilfê darê begêr

Bi çarde nofirka, bi deh û dû qîta
Kirin serê leşkerê dewleta Elî Osmên e.

655-HECÎMÛSÊ BEGÊ XWÊTÎ Û

Gulê

Eman Gulê Ermniyê
Tu kerem ke ji ber tavê wer ber sîyê.
Gula narîn, axçîka Fila,
Hev de berda ji teşiyê.
Çeng bi çînê, neqşê lê negeriyê,
Sifet panê, wek sêniyê.
Tu keremke elb û eyar û şîrê xwe hilîne, em herin beriyê.

Hecî Mûsê Begê zirav sîwar bû
Li xam ciwaniyê, dike Gula Narîn,
Axçîka Fila, qîza reîsê dêra, (kilisê)
Bên ser dîne musulmaniyê.
Gulê ban kir:
Eman Bego, min li diyara diyarê ey zemana,
Li min û li va demali va dewrana,
Min sond xwariyê bi sonda keşakî û du
Metrana, heta tu goştê canê min ranekî
Bi wan dirana, heta tu hestiyê canê min ne firîne,
bi çakûca kerpetena,
Tu car nabim jina mêrekê misluma na.

Eman Gulê, mal şewitiyê,
Min li diyara diyarê Abyemana,
Koç û keriyê me, ne çû zozana,
Ramûsanê Gula Narîn, axçîka Fila,
Li cem dilê min, pir xweştir e,
ji ramûsanê heft keçikê mislumana.

Gulê bankir:
Eman Bego, dêra bavê min pir mezin e.
Keşa û reheb û metran lê rûniştin ser û binê.
Min sond xwarî ez tu car ji mêrikê
Misluman ra nebim jin e.

Ax lê eman, lê Gulê, lê keçikê
Ermeniyê, dil kafirê tu li ba dilê
Min sifet sorê, fener çirê.
Te Guleka qezê berda ser qonderê,

Gula Narîn meşiya li ser pîre

Gulê bang kir;
Eman bego, tu qe xwe me êşîne,
Ez bi dengekî dudo li keşa û metrana biqîrînim,
Tu mislumane, ez Filê me,
Tişteki, dîne min û te tev tunîne.

Ezê dew û derlingê xwe hilkişînim.
Riya îstanbula waran bigirim
Bica' dînim û textê Sultan Ebdul Hamid,
di bin de bihêjinim,
Perda Sultan Ebdûlhamid biqetînim.
Kêra qelem tiraşê ji beriya xwe
Derxînim, ez ê bi canê xwe gewr xînim,
Pêlê xwîne bi ser textê Sulta
Ebdûlhamîd da birijînim.
Heft duwelê ecnebî û dewleta
Alî Osman bi xwe û te bihesînim.
Kirasekî bê pêsir,
Bi ser bejna xwe û te da tev dînim,
Belkî Sultan Ebdûlhemîd
heqê mi ji te bistîne.

Gulê ban kir;
Eman Bego ez bandikim bidengekî dudo ya
Bangî rahiban keşa kim, mal şewityo,
Tu misluman e ez filê me,
Ez dikim û nakim xwe ji destê
te pak nakim.
Min sond xwariyê, bi încîla Îsa û Musa,
Ez tu cara terka dîne Îsa nakim
Mehra mêrkî misluman bi
Eşhedê bi şefaata Muhemed,
Li ser xwe qebul nakim,
Zimanê Katoliya û Ermeniya
li ser xwe zedê nakim,
Ezê rûhê xwe li ber dîne bavê xwe feda bikim.

Hecî Musê Begê bankir go:
Eman gulê, Ew sibêye xweş sibêye;
Tu kerem kê, ez biske werim hinda te ye,
Ez maç kim cotê memikê te ye,

Mirin heqê qebra tarî mala me ye.

Gulê bankir;
Eman Bego, wer me bêje,
Ji dînê bavê min re pir xirab e,
Keşê rabû ji ber rehîb e,
Heta ez li derê dinyayê sax bim,
Cotê memikê min wê ji lawê apê mi re bin

Hecî musê ban kir:
Eman Gulê wer me bêje û
Me xingirê, heçî cara ez dibînim,
Dilê min mezin dibê, dibê gir e,
Ez bi mêranîyê ji lawê apê te pir mêtirim,
bi xort bûnê jê pir xortir im, min qesem kiriye,
Eger tu qîz be, eger tu jin be, eger tu bi mêt be,
eger tu mehr be, Îlam ez ê şevkê bi
Destê zorê, li te bihewirim.

Gulê ban kir;
Eman bego tu bes, li min mede, ez gune me,
Ez Gula Narîn, qîza reîsê dêrê,
Ez filê me, tu musulman e,
Ez axçîk im, ez filê me,
Ez hestîyekî heram im.

Hecî Musê Begê ban kir:
Eman Gulê, roja me hilat qirî perî,
Şewqê xwe da qesra bavê Gulê
Narîn, qapikê her çar derî,
Eman Gulê mal şewityê,
Tu ne biçûke, ne mezin e,
Tu nuh kamîlî, eger tu fileyî, eger tu çila ye,
Min tu qebul kirî;
Şev û rojê Xwedêbîst û çar seet in,
Min seva Gulê Narîn miraq kirî.

Hecî Mûsê begê ban kir:
Eman Gulê, ew havîn e, xwaş havîn e.
Hêviya xwe dikim ji rebê jorîn e .
Ezê carekê te bi tenê li baxçê
Bavê te bibînim, tu zanî, ez Mûsê
Begê Xwêtî, Bagê welatê jorîn im,

Tu zanî ez ê destê xwe li qevda
Xelef sorê xînim, xerzaniyê ji ber fota ecem
dê bikşînim,
Ezê guliyê te sor û sosinî,
Li destê xwe bigerînim,
Temame fila û eşîrên bavê te bên,
Nikarin te ji destê min biderxinîn.
Kovara Hawar

656-HEFT SEDÊ

Lê, warê.....
Erê heftsedê, dotmama
Genc xelîl axa ji xewka
Şêrîn hişyar bûye.

Bi sê denga, bi sê dengê zîz î
Li jina bavê xwe fikir,
Qîrin û hawar û gazî yê;
Digot;
Erê jina bavê xewnek min dîtiye;
Cotekî ava li ber derê geneka
Bîraçûkê mala bavê min zenzeliye;
Cotek spîndara li ber de şîn bûye;
Cotek reşmara pê ve hatiyê;
Mehfûrek î sor î Xorasanî li bin daniye;
Kerekî beqala bi sê linga hêdî
hêdî xwe li ser gihandiye;
Teyrekî başûkî li ser kewekî dabî,
kewek firandiyê;
Dilo ne ma ye...
Dê bila nemînim bo sîwarê xeribyê...

Lê warê ...
Jin bavê dibêje:
Erê keça min heftsedê,
Xewna te rast e, derew nîne.
Cotê ava Bêracûkê rondikê çavê te ye;
Û cotê sêva Entabî memikê te ye;
Û mehfûrê sor î Xorasanî
sîng û berê te ye;

kerê beqalî ew dezgirê te ye;
Kewî sipî zimzim kirî,
Li serê zinarê,
Pismamê te Genc xelil axa ye;
Zimzim li milê raste,
Giltekî frengî girtiye;
Û teyrê başûkî hatî li ser kewekî dabî,
Kewek firandiye;
Ew ezrail e,
Ser rûhê pismamê te
Genc xelîl Axa hazir bûye.
Dilo ne me o
Dê bila ne mînim bo
sîwarê xerîbiyê...

Erê, erê jin bava dibêje;
keça min heft sedê,
xema ne xem xirab in;
Şol û teqîr miqederê
Di Xwedê de ne;
Bi ser te û pismamê te tîn û betal nab in;
Cixarekê bikşîne,
De xema dil te pê belav bin;
Her mirov hevdekî gul û rêhana
Biçinin û xizmet bikî.
Şivê desta ewil her dê ra bi

Heftsedê dibêjî;
Erê jin bavê,
Bi rast e, xema na xwim,
Xem dê xirab in;
Şol û teqdîr û miqederê
Di Xwedê ne.
Li ser min û pismamê min
Genc Xelîl Axa tîn û betal nab in;
Her mirov hevdekî gul
û rêhana biçinî;
Û heft cara bi rojê xizmet bikî
Şivê desta ewil her ra ne bin.
Min wê sond xwariyî;
Kesî piştî pismamê min î
Genc Xelîl axa
Bi sing berê min şa nabî.

Dilo ne ma o
Dê bila ne mînim bo
sîwarê xeribiyê.....

Lê warê.....
Er ê sibeyê, li min tişta zuwa.
Heftdesedê dotmama
Genc Xelîl Axa li jor tewla mala
Bavê xwe ketiye;
Hespêkî quta nêr deraniye,
Tengê wî şidandiye,
Bi şev û roj ajotiye,
Li ser duriyanê sekiniye

Piştî qefla başbazerganê rûniştiye
Têto baş bazerganekî mislimana
Heftsedê dibêje, başbazerganê mislimana;

Te pisamamê min Genc Xelîl Axa
Ne dîtiye li welatê Xeyran û xirban,
Bajarê kola mehmûdî li Tilsîn
û Milsîn welatekî xerîbi ye?
Baş bazergan dibêje;
Erê heftsedê,
Pismamê te Genc Xelîl axa
Emrê Xwedê kir;
Min veşart bi vê destana.
Ez hatim şûnana.

Heftsedê dibêje;
Erê başbazerganê mislimana,
Hêviya min ji Xwedê û
Ji pexemberan e,
Hêj tu negiheştî mal,
Termê te dayim ser piştê
Di van hespana.
Lê warê.....
Têto başbazerganê Filana.

Heftsedê dibêje;
Tu bi Xwedê û Îsa pexemberana,
Te pismamê min Genc
Xelîl Axa ne dîtiye bi welatê

di xeyran û xirbana.
Li bajara kola Mehmûdî,
Tilsîn û Milsîn,
Bajarekî xerîbiye?

Baş bazerganê filanê dibêje;
Pismamê te Genc Xelîl Axa
Çi nav û nîşan e?

Heftsedê dibêje;
Roja ji mal derketî,
Sîvarê hespekî boz î beyaziye;
Simkotî, simkirî, difin zorneyî ye,
Stêra mexribî rawesta ye,
Sîwarê ciwanekî Menegî ye,
Menegî dugxigî ye.
Zînê zerê tewrizî ye,
Serkel û silah bend dirizî ye,
Cotekî danisqa piştî zînê çikilandî ye.
Ew bi xwe simbel sor î sosinî ye.
Qelûn baskê Osmanî ye
Ber devkê kehrebenî ye,
Û xençera wî Salih begî ye.
Cef û egala wî mendelî ye,
Kurk û ebayê wi Besrawî ye.

Şalê wî Kermanî ye,
Bi çekmaya Siftalî ye.
Bi temama rûmanî ye,

Hoçkêdê wî sê qezên Qeyserî ye.
Piştqûna wî boz û beyaz î li erdê dikişî ye,
Par kaxizekê ji dotmama xwe hinartî bû.
«Par nefer bûm, û ew sala yûzbaşî mê»

Başbazerganî Filana dibêjê;
Erê heftsedê,
Min Genc Xelîl Axa pismamê te
Ne dîtiye bi wan çava na.
Ez nakim bikim çi bêvextî,
û çi derwa na.

Lê warê.....

Têto başbazerganî Cuhiyana.
Heftsedê dibêje;
Erê tu bi Xwedê û Mûsa pexemberana,
Te pismamê min Genc Xelîl Axa
Ne dîtiye li welatê di Xeyran û xirbana.
Li bajarê kola Mehmûdî
Tilsîn û Milsîna, bajarekî xerîbiye?

Başbazerganî Cuhiyana dibêje;
Pismamê te Genc Xelîl Axa
Ne saxekî nesaxan e.
Ser milê du Romiyan e
Bir avête nexwaşxane.

Lê warê... lê Warê...
Heftsedê rabû,
Çil keç ji bo xwe kom kirin,
Hemî romanî xemilandin.
Û ew bi xwe kirin diktorê Loqman.
Û qesta pismamê xwe kir
Deh nefer hinartin:

Bila hemî diktor derkevin,
Dê diktorê Loqman têtin û
Genc Xelîlê Axa sax bikin.
Hemî diktor derketin hatin
Diktorê Loqman,

Û nezanî çawa xwe bi
Genc Xelîl Axa binî derê.
Dest avêtê strana:
Ava Feratê bi çemê bi kend û land e.

Ezê hespê Genc Xelîl Axa bibim ser solbenda.
Ezê guharê xwe bikim nala;
Ezê bazingê xwe hûr hûr bikim bizmare.
Ezê kezî xwe bikim tenga,
Biskên xwe bikim desthevsare.
Herçî gava pismamê min
Genc Xelîl axa derkevê
bi koçmal û çadirana.
Û dê xelkê nebêjin;
« Ew sîwara korê heftsedê çi bê

kar û bar e»

Lê warê.....lê warê...
Genc Xelîl Axa çavê xwe vekir,
Got:«Eva strana te ji kî re girtî ne?»
Diktorê Loqman dibêje;
Ez çûme ser nesaxa ji nesaxa ew girt.
Genc Xelîl Axa gote diktorî:
«heger tu wan strana ji bo min
dibêjî, ji bona her stranekê hespekî didime te»

Dest avêtê strana
Got;
Ew çil keçê digel
Libasê xwe bikin:
Oda başbazergan odeka şîne
Kelek û gemiyê di Hecî
Bedran Axa, têne dikşîne,
Dê hêlo pismamo Genc Xelîl Axa
Destê xwe li gerdanê zer werîne.

Lê warê... Lê warê...
Û berê xwe dayî ko dît
Heger çavê xwe vekir,
Dotmama xwe Heftsedê,

Di vê gavê de mîr.
Ji bajarî salî ne çime
Bajarê Misrî ye.
Ezê piştî pismamê xwe
Genc Xelîl Axa,

Ezê sîng û berê xwe bikim,
Li bin axa qeberê ye...

Ne ma yê, ne ma yê, ne ma yê,
Dê bila ez nemînim piştî
Pismamê xwe
Genc Xelîl Axa, li ser dinya yê!

Lê warê... lê warê...
Ji vê odê naçim vê oda.
Memikê min ne bîne

berfeka li zozana.
Û xwe kişa, îna li ser banê
Dîwanî oda.
Ezê destmalekê şîn kirim,
bavêjime çavê xwe,
Û ezê xwe bavêjime avê,
Bila bikim bi rûh dê
Berhevkar Th. Bois

657-HEKÎMO

Were bêje Hekîmo... Hekîm qûrban tuyê bi xwe kî
Xwedê hebînî ser me da neke nazî, wey neke nazî...

Tuyê merhemekê ji birîna birîndarê mala bavê min re çêkî
Tovê henikê, ji donê zeytê, koka darê dara Mazî
Wey esmerê bînî şîrê teyrê bazî, emê pêşkêşî hekîmê xwe kin
Bo xatirê birîndaran zêrê serê van pîrekan hekîm
Heger tuyê birîndare mala bavê min sax kî
Tu yê bi zêrê bi serê me qaîl bû, qaîl bû qaîl nebû, ezê pêşkêşî hekîmê xwe kim
rûkê henarî, gerdena nazî

Evdal im evdal im... nemînim nemînim... wer hekîmo birîna birîndarê mala
bavê in xedar e, neêşîne

Were bêje hekîmo, hekîm qûrban tu yê qutiya melhemê ji wî alî bîne vî alî, wî e
hê hê... bîne vî alî
Tuyê dibînî birîndarê mala bavê min bi ser birîna xwe de kûr dinalî
De tu yê çêke melhemekê çêke ji evîna dilê evîndara
Tovê biyê, ji koka dara darkinêrê, wey Esmerê bîne şîrê teyrê barî
Wesmerê bîne şîrê teyrê barî, wemê pêşkêşî hekîmê xwe kin
Hal û malê dinê ji bo xatirê birîndara, zêrê stûyê van pîreka
Hekîm eger tu yê birîndarê mala bavê min sax kî
Tu yê bi zêrê stûyê me razî bû, razî nebû wezê pêşkêşî hekîmê xwe kim cotê
zermemkên qerqaşê hejde salî

Wey de evdal im evdal im, nemînim nemînim...
Wer hekîmo birîna birîndarê mala bavê min xedar e neêşîne
Gotin û Muzîk: Evdalê Zeynikê-Çavkanî: Şeroyê Biro
Berhevkar: Şivan Perwer

658-HELEPÇÊ-1

Wey lo lo, wey lo lo wey lo
Wezê daketim kel û kaşxanan
Wezê daketim serê birc û van dîwaran
Wezê bi serkela dilê xwe de mijûl ji xeman û kulan û derdan
birîn in ax de wey lo lo lo wey lo...
Dîsa bombe û baran e
Her derê girtî mij û dûman e
Dîsa nale-nala birîndaran e
Dengê dayika tê li ser lorikê wan e
Bavik bi keder xwe davêjine ser zarokan e
Lê zarok mane bê nefes, bê ruh û bê can e
Ax birîndar im wey lo lo lo wey lo...
Hey lê lê... wey lê lê... Ferman e ûy... hawar... hawar...
Dîsa li me ferman e
Li jor tête gire-gir û hume-huma bavirok û têyaran e
Her der xistiye nava agir û mij û dûman e
Li jêr tête qîre-qîra zarokan, hawara dayik û bavan e
Dîsa dîrok xwe nû ve dike weke carek ji caran e
Weke Diyarbekir, weke Palo û Gênc û Agirî, Dêrsim
Weke Mahabat û weke Berzan e
Îro dîsa li Deşta Silêmaniyê, li kêleka Hendirê, li bajarê helebçê
Fermana me Kurdan e, ferman e, ferman e...
Dîsa hatin qelandin zarok û zêç tev dayik û bavan e
Ax hawar... li me ferman e... li min ay... ax birîndarê we me, li min oy...
Erê hey lê lê... Here hey lo lo...
Hawar Kurdno hûnê bikin bilezînin
Hûnê kaxiz û pênûsekê bibînin binivîsînin
Dinya alemê pê bihesînin
Serok û rêberên Kurda li hev bînin
Bira yek bi yek bin ji halê me Kurdan re tiştêkî ji dinyayê re binnivîsînin
Bira xelq û alema pê bihesînin
Da ku çarekê ji halê me Kurdan re bibînin
Me ji bin vê bindestiyê derînin hawar hawar...
Heyfa Kurdistan ku îro dişewitînin
Agir li serê me Kurdan dibarînin ax de ay ay...
lo lo ax de li min birîndarê we me...

659-HELEBÇE-2

Ey Helepçeya wêran, şarê xopan, ji bo te digirîm.
Îro serşor û bêmad in şalûr, bilbil naxwînin,
piling û şer bêtevger in, rondikên çivîkan li herder.
Mala min, şarê şîrîn, tu jî bigirî!
Bila ji min re henekan nebêjin:
ez ê ji ber bêxwedîtiya te, tu ji ber a min,
em ê bi hev re, lê ji hev dûr bigirîn.
Çima Helepçe, çima?
Ev dîroka zordar, tu mirandî ji bo nîv-helbestek min,
tu kujandî ji bo ku bikarim hinekî pêtir bigirîm!?
Helepçeya tijî kul û keder, ji bo rojek "taybet",
ji bo vejînekê tu çûyî, bajarek ji bo rûpelek dîrokê,
rûniştvanên te ji bo têgihînekê serê xwe danîn.
Hîroşîmaya jibîrkirî, nameyên kevokan dixwînim:
bi xwîna xortên te nivîsandî,
bi rondikên dayikan niximandî,
bi xemla adara navdar xîçandî.
Mala min, şarê şîrîn, tu jî bigirî!
Ez û tu, em ê bi hev re lê ji hev dûr bigirîn.
Lê îcar ne ji ber bêxwedîtiyê!
Tu rondikan, ez hêsiran, em ê yên şahiyê biwerînin.
Va ye Newroz, roja pîroz!
Dem hatiye, ji warê xwelîkirî sorgul ê rabin!
cengawer: hattttt cengawer:
Ey Helepçeya wêran,
şarê xopan, ji bo te digirîm.
Îro serşor û bêmad in şalûr, bilbil naxwînin,
piling û şer bêtevger in, rondikên çivîkan li herder.
Mala min, şarê şîrîn, tu jî bigirî!
Bila ji min re henekan nebêjin: ez ê ji ber bêxwedîtiya te,
tu ji ber a min, em ê bi hev re, lê ji hev dûr bigirîn.
Çima Helepçe, çima?
Ev dîroka zordar, tu mirandî ji bo nîv-helbestek min,
tu kujandî ji bo ku bikarim hinekî pêtir bigirîm!?
Helepçeya tijî kul û keder, ji bo rojek "taybet", ji bo vejînekê tu çûyî, bajarek ji
bo rûpelek dîrokê, rûniştvanên te ji bo têgihînekê serê xwe danîn.
Hîroşîmaya jibîrkirî, nameyên kevokan dixwînim:
bi xwîna xortên te nivîsandî, bi rondikên dayikan niximandî,
bi xemla adara navdar xîçandî.
Mala min, şarê şîrîn, tu jî bigirî!
Ez û tu, em ê bi hev re lê ji hev dûr bigirîn.

Lê îcar ne ji ber bêxwedîtiyê!
Tu rondikan, ez hêşiran, em ê yên şahiyê biwerînin.
Va ye Newroz, roja pîroz!
Dem hatiye, ji warê xwefîkirî sorgul ê rabin!

660-HELÎM CAN

Te gelekî malê min xwar Lê lê.....
Helîm can Qirika te da ne çû xwar
Lê lê.....Helîm can Lawo helîm can
Ji te ra bibe kul û jar Lê lê .....
Helîm can Bibe kula sala par Lê lê.....
Helîm can

*Stran:Gelêrî.Herê:m:Serhed
Berhevkar:Sîpan*

Ezê li ser pela selatê
Destê min li dawa te
Ezê li Helîm cana xwe dawecî me
De can, bi can be, Helîmcanê
Bav kûçikê, mêr xulam î,

Lê lê Helîm Canê,
Ez bi heyran
Bedlîs bişewitê wa li wê ye
Heyfa min nayê li ser malê dinyayê.
Ew teresê polîs destê min girêdanê
Berê min danê mîreta eskeriyê,
Ez neketim ber wê heyrê
Çawa min dî cewaba nexêrê
Ji min re tê ye
De can bi can be, Helîm Canê
Bav kopekê, mêr xulam î.

661-HELÎM CANÊ

De can bi can be, helîm Canê
Lê lê Helîm Canê
Heyran, ez ne tî me
Û ez ne birçî me
Ez li ber sihka Bedlîsa xopan
rûniştîme.
Lê lê Helîm Canê
Heger tu avkiş î,
Ez gelek tî me
Heger tu nanpêj î,
Ez gelek birçî me,
Heger tu sîng firoşî,
Ez mişterîyê sîng û berê te me
Heger tu na firoşî,
Roj hezûra heq

662-HEY LÊ LÊ WEY LO LO

Ez çûme xanî bi xanî hey lê lê wey lo lo
Ka zerya li ber vî canî hey lê lê wey lo lo

Şeva din min xewnek dîbû hey lê lê wey lo lo
Xewn xêr be bi çî şîklî bû, hey lê lê wey lo lo

Min dît qesreka spî bû, hey lê lê wey lo lo
Qesra Îmam Elî bû, hey lê lê wey lo lo

663-HEMDÎN Û ŞEMDÎN

Hêhêhêhê, ê, ê, ê...
Hisên axa ba dîke
-Gelî mîrekan
ez bi zozanên jorin diketim,
bi çîman û bi simaq e
Ema bi eniya bavê xwe kim,
ez zanim, ew şêwra we şêwr bêguman e
We soz û telaq bi hevdu re danîne
û we bi hev du re bûne îtîfaq e
Hûn hatine ge hûn dibêjin;
”Emê axatiya Ehmed Begê bavê Şemdîn
Axayê delodîn ser serê xwe qebûl nakin”
Gelî mîrekan!
Ez bi zozanên jorin ketim
û bi çîam û simaq e
Bi sê telaqê ge jin dera mala bava,
veger û galgal û fit û betal nake
Galgal û gotinik dî hûn ji nav dev
û levên xwe peyakin

Ezê serê we bîst û pênc mîrekê zozên
li zozên,
Disanê bi qurban û xulam kim
Paşeyê min hey loloo..
Axayê min hey weyêhêhê
Hekimo hey weyêhêhê...
Paşeyê bavê min hey loloooo

664-HEMÊ GOZÊ

De lê da, de lê da;
Poz berano de lê da,
Şerwal şîno de lê da,
Min dî bi Eliyê Yûnis ve,
Qaymeqamê Zoqê ve,
Çawîşê Almedîna ve, bi Bişarê Çeto ve
Qevmê topa Reşkota ve,
Li kozika koraniyê da,
Dilê min helak e sed carî sed carî helak e.

Min dî Eliyê Yûnis ve,
Qeymeqamê Zoqê ve bi Bişarê Çeto ve,
Di ser kozika Koraniyê de girtin îtifaqê

Min dî metlîka destê Hemê Gozê,
Ji êvara Xwedê de, şaq, şaq e,
Min dî hemê Gozê,
bi sê denga ban dikir,
Dayê dêrenê,
Min sond xwariye, bi sonda mehkemê,
Bi sonda jin berdan ê,
Min sond xwariye bi telaq e;
Ezê ji kozika Meterîsê,
Kozikê koraniyê nalivim,
Heger tu yeqin nekî, lingê min di qeyde de,
Destê min li ser sûram metliyê de,
Ezê ji kozik û meterîsê nalivim;
Miftê qeyde ji xwe re li cem min e;
Li cem apê min î Yûnis;
Di hepsa bêxwediya stewre de;
Li holiya jorîn,
Di berîka xeftane min de,
Di mîrata pencerê de,
De lê da pozberano de lêda...
Min dî dayika Hemê Gozê,
Bi sê denga ban kir Hemo,
Lawo de hela; sed carî bi min hela,
Ezê kozikê, ji ferxê mala bavê xwe re çêkim,
Ji kevir û kerpîça; sê payî bê xwedîyê şel a...
Min dî Hemo Gozê,
Bi sê denga ban dikir kir,

Daê dêrenê, ez Hemê me,
Hemê Gozê me,
Ez kevirê kozikê,
Risasê erdê me,
Ez melkematê mêwtê me,
Şevgerê nivê şevê me,
Ez kekê Têllî Şehrê me;
Ez deqmokê nav çavê
Can bêzarê deşta Mûşê me,
Ez gurê roja qewame me;
Dayê dêrenê...

Ezîzê Merzika Roja nû

665-HEMÊ MÛSÊ

Weyil, weyil, weyil,
Hemo keko wey lê...
Dilê min li dîne,
Sed carî dilê min din e,
Min di sibê,
Kubara sibê re,
Şer dikeve ser banê Bircê;
Dûrbîn li ber çavê xwe datîne;
Li deşta Berêzê dimêyzîne;
Nêrî ku obakî ji obayên Ereba,
Min dî konê rêşê Erebi,
Di deşta Berêzê da vegirtî ne;
Min dî Têllî şehrê,
Bi sê denga kire gazî,
Go Hemo keko, Xwedê bike,

Ezê di dû çavê kekê xwe Hemê re,
Kirasekî melesî, kitaneka kaxitî,
Şarka Amûdî naqtînim;
Ezê çiqas xiyal û bala xwe didem,
Deşta mîrata Berêzê deşteka şîn e,
Min dî konê reş î,
Erebî tê de vegirtî ne,
Konekî reş î Erebi li perê kona ye,
Sê xort di bin vî konî de rûniştine;
Li serê wan şar û temezî ne,

Li pişta wan girêdayî,
Piştî sal î, di ecemîne, di ber wan de,
Xençerê qapilme xerzanî ne;
Li destê wan daye,
Şeşxane ye Botanî ne,
Ewan her sê xortan; li berêzê,
Li ber hêsiya konê reşê Erebi,
Rûniştî ne, bi qumar dileyizin;
Heya xwe ji bayê felekê nîn ne;
Min dî Hemê Musê;
Bi sê denga kire gazî;
Bang dikir Têlî Şarî, xwakê,
Bi Xwedê qet hey û hesabê kekê
te ji wan peya tu nîne, ewan peya ne,
Şer xewxa ne ê şayî û dawetan e,
Heger tu yekîn nekî,
Hatine ribekê xwe,
Ji ciwaniya mala bavê te bikşînin:

Min dî Têlî şarî,
Bi sê denga kire gazî;
Go weyil weyil Hemo keko weyil,
Xwedê bike ezê dû çavê
Kekê xwe Hemê re,
Li dinyayê ez namînim ...
Hîn xalxala Hemo,
Di devê wî da ye;
Nêrî carekê, mij û dûmanê,
Ji binê berîka jêrin,
Ji pozê kaniya Rês-el Eynê,
Ji hevhwê pozê çiyayê Şingalê;
Mij û dûmanê hev du hılanîne;
Selefeke sîwara,
Ji jêr ve tenê û dilezîn e;
Ez çiqas dinêrim û nanêrim,
Ez ne zanim ewan sîwara kî û kî ne;
Ez nezanim ewan sîwara ne sîwarê
Mala Zelê ne;
Ne ji mala Eyûbê Temir paşayî,
Zengozêrînin.
Xwedê hebîna; Têlî Şarî;
Tu rabê dûrbînê bine;
Ezê li ber çavê xwe deynim;

Salixê wan sîwarana hilînim.
 Dûrbîn li ber çavê xwe daynî;
 Li binê beriya jêrî li selefê sîwara
 Dimeyzîne, nêrî sê sîwar in,
 Ji jêr ve tenê û dilezînine;
 Sîwarê pêşî mihînekê qumêtî,
 Sê salî di bin daye,
 Li bayê bazê;
 Tûmê mîrata xernûbê difirînê;
 Herdu sîwarê diduya yê;
 Dikin nakin, bi hêla bezê;
 Bi sîwarê pêşî re, na qedînin.
 Hîn xalxalê Hemê,
 Di devê wî da ye;
 Nêrî li ber pêşîya konê reş î Erebi,
 Guha ha, ho li Hemê,
 Fêrîsê welatê Şamê;
 Kilê çavê Tirkmanê:
 Kevirê kozikê,
 Rîsasê erdê... şevgerê nîvê şevê...

Ezîzê Merzîka-Roja nû

Şewar li qûnê qetyayî

Min bûkek
 Anî ji helê la
 Mal û milkê
 Xwe tê da
 Bûkê sibê radibû
 Nizan serê xwe girê da

Ewrêşê
 Pê re nerin êşê
 Eskerê wî pir in
 Giştik meş û kelmeşê
 Wexta ku hûn bidin kêsê
 Dilê we biêşê

Vizî vizî vizî
 Bavê min kerek dizî
 Kera bavê min wenda bû
 Tevziya nigê min bela bû.

666-HENEK PÊKIRIN(qelebeytik)

Ezê bimirim roka çaran
 Meytî min daynin ser du dara
 bûme mêvanê mişk û mara

Aşîqa deq deqî
 Tirek kir serê malê
 Nîv weqî
 Erebo nefa o...
 Ji mir çêtiri
 Ji bav û biro...
 Keçikê
 zêrê serî niçîkê
 Xal wezir
 Mêr kûçîkê

Mala Hesênê qaso
 Li pora yî
 Bavê çûk û kewa yî

667-HENNE Û MEDO

Go hebû û nebû, çêtir ji Xwedê nebû,
Li dêrê Zehferanê rûniştibû.
Sih xulame wî hebûn.
Henne mezina wan bû,
Metran Ewênnya deman kir Hasîlê wî.
Henne şand ser Hasilê.
Ew yek diçûn Evênnya,
Evênnya rûnişt li mala şêx.
Keça şêx heye bêzewace,
Navê wê Mado ye.
Gelek sipahiye.
Li Henne dinêrê, ew û keçikê hene çêdikin.
Henne bîrê keçikê nebir, go bibe Filleh.
Keçikê lê bû bela, şêx bîhst deng nekir.
Şêx got Henne, wilo meke bi keçikê,
Aqilê wî nebe.
Tu Fillehî û ew mislimane,
Ji te re nabê, go heya min jê nîne.
Kecik li Henne distirêne:
Mîhemmedê Henne ji mal hat nas nekir
Nepirsî gotina xwe jê nekir
Rûyê min ramîsan nekir
Mîhemmedê henne sîwar bû li dindilê
Ji dêrê hat ser hasîlê
Heger li vir nebû
Ezê birevînim bibim Mûsilê
Berdana Henne qet tu nîne,
Înşallah ez ye wî me.
Henne lê vegerand:
Go keçê nabê, vê sixûl li me xira be,
Diya te û bavê te qail nabe.
Keçikê xeberê da girî.
Gundî hemû bihîstin.
Rabûn li Henne bixin, yekî gund go lê nexine.
Metran bibhîse, wê gilhê me bike.
Wê gund batmij be, Lênedane
Henne hasil tamam xelas kir.
Rabû, sîwar bû be dêre, keçik wî re hat.
Kirin û nekirin, keçik vegeê, venegeriya.
Bû bela li Henne,

Wî re hat dêrê.
 Metran bihîst go ev çiyê Henne?
 Go hal û hewalê eve, dibêje ji Metran.
 Go ye qence.
 Du roj sekinîn, şêx û gundî hemû hatin ji
 ewênaya dêrê,
 gotin em keçên xwe nadin Fillehan.
 Henne û Medo birin Ewênaya.
 Go Mislîman be, keçik bistîne.
 Şêx dibêje;
 Sihir jê ra çêkirin, aqilê wî birin.
 Bi wan ra çû Henne, Ewênaya
 Keçik dibêje;
 Hûn serê min bibirin, terka wî nadim, filleh bi kêfê wî ye,
 Mislîman be dîsa kêfa wî ye.
 Go ez Mislîman nabim û keçek nastînim.
 Keçik digirî.
 Hennê rabû bê mal, Medo rabû bi wî ra.
 Şandin Mêrdînê keçik bersedê.
 Ew û keçik hatin Mêrdînê.
 Çar ji gund pêra hey.
 Çûn cem paşa.
 Meclîs civiya.
 Filleh hatin meclîsê.
 Wekilê Metran hat xoce Cabbûr
 Ew paşê li hev dan bi xeberan.
 Xoce Cebbûr go em ê keçekê bikin Filleh.
 Paşa go nabê,
 Bera keçik bê camiyê û bera mêrik,
 Bê dêrê dîsa bera hevdu bistînin.
 Go nabê Xoce Cebbûr.
 Keçik heband û di dû hat.
 Keçik dibêje;
 Ezê Filleh bim û mêrik dîne xwe bernade.
 Paşa heyirî m nizanê çî bêje?
 Go em ê bikin hewalê cem meşûrê Diyarbekirê
 cem xoce Mûsa got, bera be.
 Meclîs hemû Filleh û Mislîmanê.
 Şandin Diyarbekirê, cenderma bi wan ra hatiye gund.
 Teslîma Meşûrê kirin.
 Go çî hewalê?
 Meşûrê got Henne.
 Go efendim !

Ez xulamê Metranim.
 Ez çûm ser Hasîlê Ewênnya.
 Ew keçîka şêxê, keçîk rabûye li dîwan, li me bû bela.
 Me gotiye ez te nastînim, go çima?
 Me go ez Filleh me û tu Mislîmanî nabê.
 Henne dibêje, veyra keçîk ne wilo ye?
 Keçîkê go belê.
 Meşûr got were tu Mislîman bibe.
 emê keçîkê li te mehr bikin.
 Go naaaaaa!
 Ez nabim Mislîman.
 Meşûr Henne gunehkar kir,
 Go Mislîman bibe,
 Ezê te çêbikim midûr, te bişînim ser Ewênnya.
 Go berê be.
 Henne şaş bû.
 Birîn walî camê, şehde rakirin û Mislîman kirin.
 Xanîk, malîk jêra dan û têda rûnişt.
 Ew Medo mehr kir, tayina wan bi derdikeve ji serayê.
 Meya dima, poşmam bû nekirin midûr.
 Di vê biravê. riya wî nîne.
 Henne deloqî.
 Dilê wî ji Medo sar bû, ji boy wê xeberê go Mislîman bû.
 Ma Medo distirêne, li ber dilê wî tê,
 Ew nema dikene.
 Li me hat roja îne
 Paşa dû te dişîne
 Dilê te ji me dimîne
 Li min û li vê defterê
 Ez ê vegerim cihê berê
 Ez hatim Diyarbekirê
 Lê ne bi vê xeberê.
 Medo rabû gotiye:
 Mala me rê ke
 Çawa dilê te dixwazê rabe çêke,
 Gava tu herê ez qayil im....
 Medo dibêje;
 Dilê te nemîne, tu divê em Filleh bin,
 Emê meelûmê bikin.
 Ev dîne Mislîmana em nahebînin.
 Emê vegerin dîne Filleha.
 Me koteka şenq nekin,
 Nema zane henne çi bibêje, Şahda rabûn Mislîman bûn.

medo distran:

Go Mihemmedo dê bi te ra soze
mehêle xeberê te bigire toze,
Heke genc û heke xerab,
Emê xwe bavêjin bextê baylosa,
Ew Diyarbekir li ser tile
Bejna medo weke gul e
Emê bêjin Baylosa,
Emê bèn ser dînê Filleh
Desmalê Medo ji momiyê
Alva casûs hene biriye Romiyê
Rabê de em herin cem Balyosa de
Em binêrin gotinê bejna(casûs)
Min ne dirêje, giroverê
Erê Medo derabin em herin
Li ba gohtinê qansera em binêrin.
Şeş meha man bi wî karî.
Meelûmê qansêr kirin.
Henne çû mala qansêr.
Qansêr çû serayê.
Ew û paşa şerkirin.
Qansêr rabû sîwar bû here Stenbolê.
Gilhê paşa bike.
Nehîştin go here Stenbolê, vegerandin
Henne bû Filleh û Medo ma Mislîman..
Paşa nehîşt, ber cem hermet Medo paşa.
Subeha lehdê Medo rabû ji mala paşa xwe dizî hat
mala qansêr cem Henne.
Paşa lê pirsî, bi derket li mala qansêr, agiha henne.
Paşa deyn nekir.
Qansêr rabû destûra wan da û bûn filleh û hati Mêrdînê.
Li Mêrdînê rûniştin, du kurê wî hene.
Tu ji mera sax.

Kovara Ozgurluk yolu hej 27

Her bêlim lo
Tajî berda xezalê
Evdelim lo
Xwedê hivza me bike
Her bêlim li
Ji totên mala xwîçikê
Evdelim lo.
Her bêlim bêlim bêlim
Her bêlim lo her
Her bêlim bêlim bêlim
Evdelim lo.

Navê te pir şêrine
Dermanê Dilê mine
Roja serxebun bi bî
Her tiştê bê dilê tebe

Dilşa bike dilê me
Dilê keç û xortê me
Dengi def û zirna me
Geşdike Dilana me
Gotin û Mûzîk: Amele

Şalwarê zavê bînin
Şalwarê paşa bînin
Pê zava bixemlînin
Pê paşa bixemlînin
Pê bûkê bixapîni
Bira zavayê me dibê yo
Zavayî çav li rê yo
Her bînin bînin bînin
Her bînin bînin bînin
Goreya zava bînin
Goraya paşa bînin
Pê zava bixemlînin
Pê paşa bixemlînin
Pê bûkê bixapînin
bira zavayê me dibê yo
Zavayî çav li rê yo.

**Kitaba Dawet û Nişan
Amed Tigrî**

668-HER BÊLİM

Her bêlim bêlim bêlim
Her bêlim bêlim bêlim
Her bêlim lo her
Evdelim lo.
Her sê malên newalê
Her bêlim lo
Her sê malên newalê
Evdelim lo.
Tajî berda xezalê

669-HER BIJÎ

Û Her bijî Kurdîstan
Kurdîstan me kurdan
Ew cihê bav û kalan
Bav û kalê me kurdan

Pir salan em dinalin
Ji bo te em pir bê Halin
Nexweşê nava ciyan
Ji boy navê tey şerin

670-HER BÎNIN

Her bînin bînin bînin
Her bînin bînin bînin
Îşligê zevê bînin
Îşligê zevê bînin

Pê zava bixemlînin
pê zava bixemlînin
Pê bûkê bixelînin
Pê paşa bixemlînin
pê bûkê bixapînin
Pê bûkê bixapînin
Bira zavayê me dibê yo
Zaveyê çav li rê yo

Her bînin bînin bînin
Her bînin bînin bînin

671-HER MÎN DÎ

Her min dî min dî min dî ax lê lê lê lê
Her min dî min dî min dî ax loy loy loy loy
Avê li gola cemidî ax loy loy loy loy
Giya li mêrga seridî ax lê lê lê lê
Keç min dî di hewşê de loy loy loy loy

Sehê min darek lê de ax lê lê lê lê
Xeyidî çû bi taxê ve ax loy loy loy loy
Her taxê sed mal tê de ax lê lê lê lê
Her malê qîzek tê de ax loy loy loy loy

672-HERE WELATE XWE

Ket nava valahî kî
Kur dirêj û reş û tarî
Çewa derkevi ji wir
Nizanim nizanim
Direvin tên ji Kurdistan
Durdikevin ji eslê xwe
Bê xwedîne li wan kuçan
Sutalin sutalin

Here welatê xwe bo ku bibê mirov
Here welatê xwe bo ku bibê azad
Here welatwe an na tu wek parsekan
Bigevizî li van deran.

Rotînda

Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê

Lê lê gulê! Sed carî gulê
Te pozqulê, qerenfîlê
Destê min kete paşikê
Çi pêşileka bi xuydane
Min pê girt ramûsayê

Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê
Ga xidiro xetek lêxe
Hey delalo were viro
Ramûsanek ji min bistîne
Ji keda milê ga jê te çêtiro
Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê

Lo xaniko, derî tengo
Lo cotyaro, ga çelengo
Hezar celeb, hemî rengo
Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê
Xweskek te ji min re zû bigota
Ji bo gulê ra bazinê zêro
Ji bo ku gulê carek li min bikeniya.
(Seid Verroj- War- 97)

P'arsûyê wî kirine hûre
Her wendelî, wendelî

H'irç tê ye nav tirşika
Her wendelî, wendelî

Şerê h'irçê û şemsîka
Her wendelî, wendelî
H'irç tê ye nav malane
Her wendelî, wendelî
Şerê h'irçê û be' ravane
Her wendelî, wendelî

Her wendelî, wendelî
Her wendelî, wendelî

673-HERÊ WAHÊ

Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê
Hema lêxe here binî
Heb li hebê nese kinî
Xalê te me, ray mezinî
Çi xwarziyekî ray bilinde (boz
bilinde)

Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê

Min deman (îcar) kir, kes neçinî
Xeynê keçika pembuçinî
Ev pembukê li min xerib
Min çinî bû bi meyzerê
Da qelinê Kezîzerê

Herê wahê, herê wahê
Herê wahê, herê wahê
Gundê delal gundê me ye
Gundê Cano gundê me ye
Sed û sî mal jê filê ye
Herçî mala cotik zerî tê tûne ye
Ev mîna ye, xanik ji xanxirabe ye

674-HER WENDELÎ

Her wendelî, wendelî
Her wendelî, wendelî

Hûn werne werne
Her wendelî, wendelî
Hûn werne rewa h'irçê
Her wendelî, wendelî
H'irç tê ye gelyê k'ire
Her wendelî, wendelî
Şerê h'irçê û midûre
Her wendelî, wendelî

Çiqas rindî lo, çiqas rindî
Zavekê me lo bi xêr zevicî
Çi li te tê, lo çi li te tê
Hayde em herin lo mala metê
Metê bike lo ziyafetê
Her zavao, lo her zavao
Her zavao, lo her paşao

Zavekê me, lo çi dirêj e
Birakê me, lo çi dirêj e
Çi kinik e, lo çi kinik e
Birakê bûkê, lo bi kîn û rik e
Bûk deranîn, lo bê qemtik e
Her zavao, lo her zavao
Her zavao, lo her paşao
(Seid Veroj- War- 97)

676-HER BIJÎ

Û Her bijî Kurdîstan
Kurdîstan me kurdan
Ew cihê bav û kalan
Bav û kalê me kurdan

Pir salan em dinalin
Ji bo te em pir bê Halin
Nexweşê nava ciyan
Ji boy navê tey şerin

Navê te pir şêrine
Dermanê Dilê mine
Roja serxebun bi bî
Her tiştê bê dilê tebe

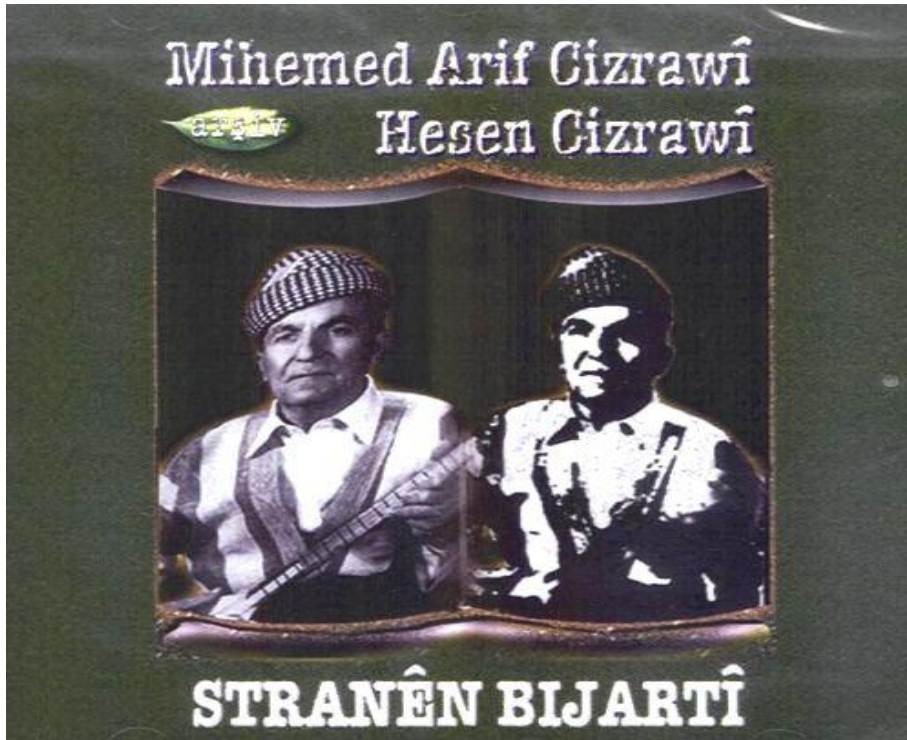
Dilşa bike dilê me
Dilê keç û xortê me
Dengi def û zirna me
Geşdike Dilana me
Gotin û Mûzîk: Amele

675-HER ZAVAO LO HER ZAVAO

Her zavao, lo her zavao
Her zavao, lo her paşao
Zavekê me çi delal e
Birakê bûkê kerr û lal e
Bûk deranîn, lo bêxilxal e
Her zavao, lo her zavao
Her zavao, lo her paşao

Zavekê me, lo çi dirêj e
Paşekê me lo çi dirêj e
Bûk derxistin, lo bê cihêz e
Her zavao, lo her zavao
Her zavao, lo her paşao

677-HESEN CIZRAWÎ

Xeber xweşê oy li min..
lê lê Xifşê
Çûm Bamernê li ber gir e oy li min..
lê lê Xifşê ay gidî ye
Hat Bamernê li ber gir e oy li min..
xeber xweş ê
Dilê min ji qahr û kul e oy li min
Lê lê Xifşê ay gidî ye
Xelkê Xifşê ji xwe re bire oy li min
Lê lê Xifşê
Eman eman qîza Xifşê
Eman eman çend keleş e
Xeber xweşê oy li min lê lê Xifşê

Hesen Cizrawî

678-XIFŞÊ

Çûm Bamernê çiya ye oy li min..
Lê lê ay gidî ye
Hatim Bamernê bin çiya yê oy li
min..
Lê lê Xifşê
Dilê xortan ji qîza mayê oy li min..
Lê lê Xifşê oy gidî ye
Qîzan bo me dil neda yê oy li min..
Lê lê Xifşê
Eman eman qîza Xifşê
Eman eman çend keleş e

Ez kevok im way way
Kevoka reş im xudêyo
Li ser bana bin bana
Hûr dimeşim way way
EEz kevok im way way
Kevoka spî me way way
Li ser bana bin bana
Xweş danî me way way
Ez aşiqê lê lê
Jinika bî me way way
J'kerba delalê lê
Ez xwînî me way way
Gotin û Muzîk: Gelêrî

Eman eman koçerê

Min dît li afirê gamêşa
Te dî li afirê gamêşa
Tilya min girt û kêşa
Gava çavê min lê ket
Şîşa dilê min êşa
Eman eman koçerê

Eman eman koçerê
Tu bi qolana kemberê
Radimûsim kejîzerê
Pişta mala benderê
Eman eman...
Gotin û Muzîk: Gelêrî

679-EZ KEVOKIM LÊ LÊ

Kevok im lê lê
Ez kevok im lê lê...
Ez kevok im way way
Kevoka şîn im qurbano
Li ser bana bin bana
Ez dixwînî me way way
Ez aşiqê lê lê
Çavê şîn im way way
Ez maşûqê lê lê
Çavê şîn im way way

Kevok im lê lê...

680-KOÇERÊ

Eman eman koçerê
Tu bi qolana kemberê
Radimûsim kejîzerê
Pişta mala benderê
Eman eman koçerê

Beriyê xaniyê me bi kevot
Pişta mala me bi kevot
Melkê mewtê here jor
Melkê mewtê were jor
Da biçê seyra dawetan
Xweziya min kejîyan firot

Eman eman koçerê

**Eman Koçere-Ez Nexwes im -Xezal -Xifse -Ragina -Wey lo -Elike Bate -Sexa
Delal Keje -Xazale -Metran İsa -Karcin-Eysana Eli-Evdal -Ez kevok İm**

biqelînin
Meqûlo dayê vê dinyayê hayê
hooo.....
De hêê meqûlo hayê li vê dinyayê
Bêje hayê hayê hayê
Piştî Reşoyê Evdêl
Bila nemînim li dinyayê

Were kurê Yuxenê
Min got de Reşo
Mîrê mino Reşo
Axayê mino Reşo

Berê xwe bidê
Girê Girzengine
Girekî pan e
Leşkerên heyderan û hesenan
Hatine dorê dane.

681-HESENAN Û HEYDERAN

Hayê hayê hayê hayê
Dê can Wayê wayê wayê
Guhê xwe bidine qendan û belayê
Vê dinyayê
Ne heyf mixabin e
Ku heft mêr bêne kuştin
Serat û çine tişteke tune
Tişteki serad kayê

Ku heft mêr bêne kuştin
Serat û çine tişteke tune
Tişteki serad kayê
Hê kes jî yekî razî nebûye
Hesenan û Heyderan sond dixin
Bi Quran û telaq û
Bi încîl û Zebûr û Tewratê
Heyfa min tê wê pozê reş vê erdê

682-HESENÊ MALA MÛSO

Hey wax, hey wax mala min e
Heyfa çavê Hesenê mala Mûso ax kete ne
Heyfa canê torinê mala Mûso kurm kete ne,
Hey wax, hey wax, mala min e.

Hedo ban kir, Hesen qurban,
Bira li me nehat îda wan Hecîya !
Ez û torinê mala Mûso,
Me xwe berda biniyê mala rex geliya.
Ez û torinê mala Mûso sekinin
Li bin dara wan mazîya,
Me ji xwe re kêf kir,
Bi ken û henek û laqirdiyan,
Hesenê mala Mûsa destê xwe
Avêt ristîkê moriyê mi qetiya;
Me berhev kirin morî û hilî bi tiliya;
Min dî du tiving li Çiyayê mazî
li me teqîyan.
Mi dî torinê mala Mûso li cem min

Ketye bi dev û rûya;
Wek dara spî wergeriya,
Min hesap kir, min go belkî wana
Nêçîrvanê mala me ne,
Devî seyda poz kuvîn e;

Min dî Ehmedê Qaso,
Bi sê denga, li min quriya,
Go; Hedekê dêlê;
Mêzekê ka birîna Hesên li kû ketiye,

Mi go; malê we bişewite we
Lêxistiyê mihrîka piştê gurzê Pîya,
Birîn yek e, xwîn jê diheriqe bi du çiya;
We kuştîyê torinê mala Mûso,
Şerê serê çiya.
We ocaxê mala Mûso kor kir,
Çira mala Muso ji binda wergeriya
Hey wax, hey wax mala min e

Hesên qurban ro hilatî, ji hel û bela
Şewqa xwe da Mêrdîna şewitî,
Qesra pirotî minara mela
Min dî qîz û bûkên mala Qaso
Teşt û stile xwe girtin çûne cilla.

Min go;
Rebî tu zatekî pir mezin e,
Belkî tu şaya topkê bavî,
Şûna kula min por kur e:
Hesênê Mûso birîndarê bi çar gulla;
Hey wax, hey wax mala mine;

Hesên qurban li min bangîn sed carî bangîn;
Mi dî torinê mala Mûso serê xwe girêda bi kume Omerî,
Bi desmala qehve rengîn;
Mi dî dengê tivingê mala Qaso
Ketin Çiya yê mazî, Xeroka rengîn;
Hesên qurban, dilê xelkê giştîk dil bû,
Dilê min û Hesênê Mûsa,
Li çiyayê Mazî bi deng bû;
Kuştîyê torinê mala Mûsa,
Li Çiyeyê Mazî li nav neyara bûyê dengîn;

Hey wax, hey wax, mala minê,
Hesen qurban, çiyayê Mazî bi dûman e
Torinê, mala Mûso tembûrvane,
Min tanbûra torinê mala Muso
Ji gulika û kulîlka xemilad;
Ez û torinê mala Mûso li bin ya
Mala, rex gelîya, tim meşiyane;
Min û Hesenê Mûsa, me ji xwe re dest kir
Bi henek û leqirdiya ne;

Hesenê Mûso dest avêtê qore moriyê min gişt qetyane,
Mi dî du tiving li çiyayê Mazî, li me teqiyane,
Torinê mala keti bû bi dev û rûya ne.
Me hesap kir,
Min go belkî vana Seyîdvanî ne,
Nêçîrvanî ne, ji xwe re davî seyda pez
Kuvîya ne, min dî Simkê fedo, Elîyê Cafo,

Ehmedê Qaso bi sê dangan bi ser mi de li min quryane;
Ban kir go lê lê Hedo dêlê,
Mêzekê ka Hesenê mala Mûsa
Bi çend gulê birîndare û çend birîne wî hene;

Min go mala we bi şewite,
Xwedê li nav û dilê we bigerin
Li daran û devîya ne;
we lêxistî mihîrîka piştê gurzê piyan e.
We kuştine torinê mala Mûso şerê ser çiya ne;
Hey wax, hey wa, mala min e.
Hesen qurban, min go bira li me
Ne hat îda wê qurbanê
Mi dî qîz û bûkên mala Qaso,
Jejna xwe xemilandin çûn govendê
û çûn dîlanê;
Xortê mala qaso zo bi zo bûn
Giştika rahîşt tivingê xwe modelî,
Giş herikîn ber nîşanê,
Ez bejna torinê mala Mûso vê sêr
Nakim ne li cemeatê, ne li meydanê.
Hey wax, hey wax mala minê;

Heseno qurban ji teyran, teyrê bejî

Min danî li sanca Qaso;
Ser wî hêjî Hesên qurban birîna xelkê giş birîn bû,
Lê birîna Hesênê Mûso fitlek davî xwîn û yek tê mêjî:

Hesên ban kir:
Hedê dotmamê, tu bes ngirî bi delalî,
Bira subhanî ji çavê te reş belek ne be xalî,
Ya ku hatî serê min û hedoka Qaso
Bira ne serê Nebî Eyûbê kurma xwarî;

Hedê ban kir; Hesên pismamo,
Tu bes menale, ji ber kezebê
Sebeba qetila te ez im
Hey wax, hey wax mala minê;

Hesên qurban, mêrga Bulokê
Çiya rengin e, ez û Hesênê mala Mûso
Me bi destê hev girt, bi eşq û kêf herin ser,
Ziyaretvanî herin Sînê;
Em biske li bin dara Mazîya sekinî,
Me dî du tiving li çiya yê Mazî bû teqin e,
Min dî torinê mala Mûso keti bû bi
Bi çar gulla, bi birîn e;
Min hesap kir, mi go belkî vana
Nêçîrvan û seydvani ne,
Min dî Simê, Fedo, Elîyê Cefo û Ehmedê
Qaso bi sê denga bi ser min de qurîyan;
Bankirin gotin;
Hedikê dêlê mêzeke tu
Birîna Hesên li ku derê,

Min go: Bavo hûnê bi Xwedekin,
Nav û dilê we bi daran û deviyê bigerîne,
We kuştiye torinê mala Mûso, birîna Hesênê
Mala Mûso, fitlek davî xwîn e.
Hesên ban kir go;
Hedikê dotmamê, ez diki bimirim birîna min
mezin e, pir diêşê,
Tasek ava ji Xerokê bi min gihîne.

Hedo got;
Hesên pismamo di pê te ra kesek min na hewîne,
Ezê dû te temerya te biqusînim di beriya cubbe xînim:

Herçî cara tu bi bîra min ket
Eza bigirîm û maç kim,
Pê kerba dilê xwe bi derxînim,
Min ne heqya mala Qaso qebûl kirî,
Rebî tu heyfa min hilînî

683-HESENİKO

Hae hae hae hae, de hae hae
Heseniko qurban, de hae, hae hae
hae
De hae delîlê Asê
Hae hae hae hae, de hae hae
Asê vê sibê destê Hesenikê xwe re
girt
Bir ber avê çemê Mûradê
Bi du sê denga gazî kir go;
Keleş lawiko ez di bextê te û Xwedê
me
De hae hae de hae hae
De tu hesenikê min derbaske.
Asê digo;
Ez keflê heqê te me delîl Asê
Hae hae hae hae, de hae hae
Heseniko qurban, de hae hae, de hae
hae
De hae hae delîl Asê
Asê digot;
Hemî çiya neman hae hae de hae hae
Li min xwe ra danenî, hae hae de hae
hae
De hae hae delîl Asê
Asê xwe ra av lê ne anî,
Min çi awa yekî
Mîna Hesenikê xwe ra ma nî,
delîle Asê.

Kilama Bengitiyê

684-HESENÊ MUSO Û HEDOKA QASO

Hesenê mala Mûso bi varyentekî din. Ji herêma Serhedê bi vê varyantê tê strandine. Azadiya welat: Adar Jiyan

Hesen heyran qurba kerwana bar kir çûn Mêrdînê
Bila Xwdê xerab bike mala Simkê Qaso û Dewreşê Cafo ket kemînê
Dedreb ji aliyê xeroka xopan li me diteqîne
Dîna min dît Hesenê mala Mûsa geriya li nava gola xwînê.
Yadê yabo destê min heta qirpikê, ber bazina ketê devê vê birîne,
Heyf û mixabina Hesenê Mûsa, kesek tune ku ji bo wî bike şîne,
Ezê rabim porê xwe kur bikim, delîl li halê min rebenê har û dîne
Hesen di nav destê Hedo de wekî mirîşka ku tu serî jê bikî diperpîte.

Hedo çi kincên ku bi bejna xwe de kiri bû, hemû dike tîş li birînên Hesen girêdide, dike û nake xwîna birîna Hesen Mûsa naçike. Dike hawar û qîrîn. Ji dor û paş xwe alîkariyê dixwazê, lê kesî nabîne

Hesen heyran qurban ez bibûma teyreki ji wan teyrên bejî
Min xwe dayna ser wî gule yê darê ser wî hejî,
Xwedê bikira miradê mirad xwazan miradê min û te jî
Ji birînên xelkê û alemê dihat nêma û elem
Ji birîna Hesenê Mûsa tim tê xwîn û mêjî
Êdî heza Hesen nemaye ku biaxife, birîna wî pir xeterê, ji ber birînên xwe kur û kur dinale, lê nikare ku bersivê bi Hedoka Qaso de. Hedo bi birîna Hesen pir dişevitê, serê wî heltine dide ser çogên xwe û hêstran bi ser da dibarine û dilorîne.

Hesen heyran qurban bihar hat bihara rengî
Îro kaxizek ji Biloka xopan hat, xarokê bûye dengî
Digotin mala we xirabe, ne Hesenê Mûsa û Hedoka qaso bûne bengî,
Hesen heyra bila Xwedê miradê min û te kiriba
Heger miradê min û te nebû ya jî, min mêr nedikir heta kengî
Ezê bihata ma daweta te xortî, te lewendî, te lehengî
Hesen heyran îro sehra sibê kewan li me pir dixwandî
Ezê rabim reşa xwe girêdim li ser destmala qehwerengî.

Kerba dilê Hedo naşke, hêstirên çavê xwe bi desmala ku di serê Hesên werdayî pagij dike. Belê êdî nema dikare binale jî, Qederekê dimîne dibe êvar. Roj li ber ava ye. Te digot qey Hesen li benda rojê bû. Roj hêdî hêdî qulipî pişt çiyayê Qeroka xopan û nema derket. Serê Hesen jî ji ser çoga Hedo dikeve xwarê çavê wî yên reş û belek diçin ava. Hedo ax û kevirên çiyayê Biloka hemû bi ser serê

xwe de dikeve û li ber serê Hesên rûdine. Fermane digêrîne û dilorîne vê re jî hêstirka mina tawa baranê bi ser de dirîşîne.

Heywax li min heywax li min, mala minê,
Heyfa çavên reş û belek îro ax ketinê
Hesên Heyran qurban bila mêr heram be li vê dinê
Di ser te re dila nagirim bi xwe eza heta mirinê
Ma ne min û te bi hev re dabû soz û qerarê mêr û jinê
Bav û bira li min bûn dijmin, me çav berda revandinê.

Hedo wekî peza geş û vir de wir de digere.
Dîn û har bûye, nema dizane dê bi ku ve here.
Destê xwe dibê ber rûyê xwe û disihire.
Dinêre ku wa ye reşek jî dût ve tê dikeve û radibe.
Hedo ji xwe re dibêje “heya tune ye ev ku vê tariyê daye riya çiyê, Apê Mûsa ye (bavê Hesên).
Hedo bang dike dibêje “Apo xêr e”? Tu li wan derna çî digêrî? Çî te wenda bûye ku tu bi vî halî xwe ketiyî serê rê ye?” Apê Mûsa dibêje; “keça min, beranekî min wenda bûye. Îro sê şev û sê rojên wî nehatiye mal. Ez li beranê xwe digirim. Mat e beranê min nedîtiye?
Hedo bersiva apê Mûsa bi vî awayî dide;

Here apo îşev şev e şev tarî ye
Ez dizanim dilê te bi kul e pir xwînî ye
Tu pirsê beranê xwe dikî û dibêjî “ka li ku ye?”
Ez beranê te nasdikim yekî sor e pez kovî ye
Belê devê min bişke çavê min birije xelkê beranê te kuştiye.
Heger tu dibêjî ka beranê min li ku ye?
Ez ê bêjim beranê te va li vir e, bêxwedan û bêxwedî ye

Gava ku Hedo wîla dibêje, Apê Mûsa diçe xwe bi ser cenazeyê hesên davêje û jî ser hîşê xwe diçe. Gava ku bi ser hîşê xwe va te hedo di bêje;

Apê Mûsa bejna min zirav e şitla qetê
Bila şîn nehata li Biloka xopan li perê xetê
Ezê rabim xwe girêdim herim diyar bekira şewitî wilayetê
Ezê herim devê deriyê wî reîsê hikûmatê
Ezê bibêjim qebûl bike rica min qozaxê min hurmetê
Îro sê rojê cenazê Hesên mala Mûso maye li rastê li ber heybetê
Heywax li min, heywax li min, mala minê
Heyfa çavê reş û belek îro ax ketinê.

Piştî sê şevan û sê rojan canazê Hesên vedişêrîn, roja îda qurbanê ye hedo diçe

nav refên qîz û bûkan de rûdine û dibêje.

Hesen heyran qurban îda me fitilî hate îda vê qurbanê
Qîz û bûkên gundê me daketin ber govendê û ber dîlanê
Xortên gundê me daketin ber kevirê vê nîşanê
Dên û bala xwe didimê Hesenê mala Mûso nexuyaye li meydanê
Tivinga Hesenê Mûsa bêxwedî maye li sîngê vê eywanê
Hesên heyran rabe ji bo xatirê min rebenê min wêranê
Hey wax li min hey wax li min, mala minê
Heyfa çavên reş û belek îro ax ketine
Hesen heyran bila lî min heram be zewaca mêr û jinê
Piştî çavên te ye reş û belek li vê dinê
Bila Xwedê rokê berî rokê bistîne rihê min
Hedoka Qaso emir kinê

685-HESKÎF-HESEN KÊF

Heskîfê wê b' Heskîfê Hoy li min
Wêranê Heskîfê wê b' Toy li min
Xwîn hatî kab û nîvê Hoy li min
Xwîn hatî kab û nîvê Toy li min

Heskîfê wê' b kel ye Hoy li min
Wêranê wê' b kel ye Toy li min
Ava mezin tere ye Hoy li min
Avek boş(2) û zêd ye Toy li min

Timî şer û qewxe(3) ye Hoy li min
Herdem şer û qewxe ye Toy li min
Meskenê Mîrê me ye Hoy li min
Meskenê Begê me ye Toy li min

Ne talan û yaxma(4) ye Hoy li min
Ne talan û yaxma ye Toy li min
Ji herkesî zêde ye Hoy li min
Ji herkesî zêde ye Toy li min

Heskîfê wê lî' kêleka Hoy li min
Wêranê wê lî' kêleka Toy li min
Şer bû şerê qewdeka(5) Hoy li min
Şer bû şerê qewdeka Toy li min

Şingîn kete gurdeka(6) Hoy li min
Şingîn kete gurdeka Toy li min
Bû meydana Mîreka Hoy li min
Bû meydana Mêleka(7) Toy li min

Îsa Beg û heneka Hoy li min
Xefîl Beg û koteka Toy li min
Xwîn hatiye guzika Hoy li min
Xwîn hatiye guzika Toy li min

Heskîfê wê l' ber çem e Hoy li min
Wêranê wê l' ber çem e Toy li min
Bin me re lem e lem e Hoy li min
Ser me re lem e lem e Toy li min

Mihîn hatin bê gem e Hoy li min
Mihîn hatin bê gem e Toy li min
Xefîl Bego Rustem e(8) Hoy li min
Îsa Beg li Ecem e Toy li min

Heskîfê li ber piya Hoy li min
Wêranê li ber piya Toy li min
Şer bû şerê misriya Hoy li min
Şer bû şerê misriya(9) Toy li min

Bû zîqîna ekfiya Hoy li min
Bû zîqîna ekfiya Toy li min
Xwîn hatiye zengiya(10) Hoy li min
Xwîn hatiye zengiya Toy li min

Xefîl Beg Cindiya(11) Hoy li min
Xefîl Beg Cindiya Toy li min
Îsa Beg direviya Hoy li min
Îsa Beg direviya Toy li min

Heskîfê wê l' ber rê ye Hoy li min
Wêranê wê l' ber rê ye Toy li min
Îsa Beg l' Torê ye Hoy li min
Îsa Beg l' Torê ye Toy li min

Xefîl Beg l' şûnê ye Hoy li min
Xefîl Beg l' şûnê ye Toy li min
Ew mêlekê kelê ye Hoy li min

Ew mêlekê kelê ye Toy li min

Têbinî:

1- Heskîfê yan Hesenkefê: Keleha bajarekî herî kevn e, tev de di pala çiyayekî de hatiye kolan û keleha wê bi keviran di qotê çiyê de hatiye ava kirin. Li ser çemê Diclê ji milê Başûr ve keleha wê li ser wî çiyayî wekî serê dêwekî xuya dike. Lewra jî jêre "serê Dêw" tê gotin. Ew li bakûra Kurdistanê ye dikeve parêzgeha Sêrtê. Bakûrê wê şipê Reman û Batman e(Elîh). Rojhilat û bakûr rojhilatê wê Hoza Reman e Başûr û Başûra Rojhilat. wê Rayit û Koçerê Pûdêrxan e. başûra wê kercewes e û başûra- Rojavayê Bireka Kosan û qeza Çolê ye. Rojavayê wê Hoza hebizbinyan Baravan e, ku dikevin başûra çemê Bişêriyê.

2-Boş: Pir

3-qewxe: Şer û ceng

4-Yaxma: ne berdayî ye ne bêxwediyê.

5-Qewdek: Xençer

6-Gurdek: Ji şûr kintire

7-Mêlek: Di rêzanên êlperesiyê de ku her carê yek li mezinên birekê ji wê hozê dibû fermanîdar, jêra mêlek tê gotin.

8-Xelîl Beg Rustem e: Şer û ceng mêraniya wî bi ya Rusteê Zal yê zengzêrin nîşan dane.

9-Misrî: Ji cureyekî şûran re tê gotin

10-Zengo: Zengiya hespê

11-Cindî xortmêr û spehî.

BerhevkarSalihê Heydo

Kovara Hîva

686-HESEN ŞERÎF

Hesen Şerîf stranbêj û hunermendekî kurd e.

Hesen Şerîf di sala 1969an de li Başûrê Kurdistanê li gundê Kêste ku li parêzgeha Duhokê ye hatîye dinê. Xwendina xwe ya seretayî li gund û bajarê Duhokê xwendîye lê mixabin ji ber hinek sedemên taybetî nikaribûye berdewam bike.

Hesen Şerîf ji zaroktîya xwe ve bûye evindarê stranên kurdî. Di yazdeh salîya xwe de dest bi lêdana tembûrê kirîye û di salên berdewam de jî ji gelek hunermendên kurd re bi tembûra xwe bûye alîkar ta ku di şazdeh salîya xwe de rêka xwe ya hunerî hilbijartîye. Hesen Şerîf di sala 1985 de berhema xwe ya yekemîn bi navê "Tembûra min" û di sala 1986 de jî berhema bi navê "Baran Barî" derdixe.

Di sala 1987 de ji ber stranên xwe yê welatparêzî û ramiyarî neçar dibe ku ji Duhoka nazdar derdikeve û berê xwe dide Çiyayên Kurdistanê kû bûbû warê pêşmergeyên qehreman. Ji ber êrîşên, Enfal, ku hukumeta Îraqê di sala 1988an de li dijî kurdên bê guneh pêk anî bû ew jî weka her kurdekî neçar dibe û di welatê xwe de, li Amedê dibe penaber û herweha li Amedê hetanî dawîya sala 1991an dimîne.

Kaseta xwe ya bi navê "Helepçe-Hîroşîma Kurdîstanê" li kampa penaberan li Amedê ku bi tîlan û cendirman hatibû cîtkirin û di bin mercên gelek dijwar de tomar kiribû ku ew berhem di nav kurdan de gelek deng daye. Pîştî serhildana pîroz di sala 1991 de li Başûrê Kurdistanê ew jî weka her kurdekî penaber dagerîya warê xwe.

Di dema destpêka azadîyê de beşdarî gelek aheng, pîrozbayî û cejnên netewî bûye. Di sala 1993 de kaseta xwe ya bi navê "Şêrê Çiya" û di sala 1994 de jî kaseta xwe ya bi navê "Şeva Eşqa Min Dirêj bû" deranîye. Hesen Şerîf di sala 1995 de ji welat derdikeve û diçe Swêdê.

Çende ji gelê xwe durketibe jî her ew eşqa dilê wî ya xebata hunerî û netewî berdewamkirîye. Her wek tîye zanîn ew beşdarî gelek helkeftin û bîrewerîyên netewî yê ku li welatên Ewropî pêk hatine bûye û herwusa kurdên Kanada û Emerîka jî ji huner û dengê xwe bêpar nehîştîye. Di sala 1998 de berhema ya bi navê "Xwezî" li Swêdê derdixîne. 2002yan de albûma bi navê "Tora Evînê" û 2004an de jî ya bi navê "Mizgînî" derxist ber hezgirên xwe.

Klîba Hesen Şerîf a bi navê "Beyta Laleş" ku derhêneriya wê Husên Hesen kiriye, di Yekemîn Pêşbaziya Video Klîbên Kurdî ya Zaxoyê de sala 2006an wekî Klîba Herî Serketî, hatibû hilbijartin.

687-HESENIKO Û ASÊ

Hesenîko qurban ava çemê Mûradê tê û leme-lem e hoyê
Hesen qurban wezê li qiraxa çem rûniştîme li benda te me hoyê... Wezê bêjim
kelekvano ez ketime bextê te min derbasî wî alî ke. Wez kefla heqê te me
hoyê... Na na wele tê min derbas neke wezê sîng û berê xwe ji xwe re bikim
kelek û gemî, wezê derbasbim cem Hesenîkê xwe, wez helala canê Hesenîkê
xwe me hoyê... De lê lê wî Asê... Lo lo Hesen dîno wezê naçim Mûradê lo bilind
ciya hoyê... û çû keriyê mala bavê min danîne li zozanan cem bêxêrê pezkuyiya
hoyê... Lo lo Hesen dîno bê te xewka min nayê gidî li nava ciya hoyê...
Bira dêk û bavê min xêrê bikin û xêrê qe nebîninÇawa min nedan Hesenîkê bi
dilê min, min dane lawê Heskê Xelo ew şûndokê ser xaniya hoyê... De lê lê wî
Heseno... Hesen qurban min go ji Mûradê heta vira hoyê... Ava Mûradê pêl bi
pêl e derbas dibe ser pira hoyê...
Hesen qurban bira agir bikeve mala fesad û awaraWele minê bizanibiya te yê ji
min ra bigota Asê xwehingê, minê bigota Hesen bira hoyê... Na na wele bişewite
mala zalim û xêrnexwaza sala îsal xwîna sor nedirijiya li ser kevirê hoyê... De lê
lê wî çî bike Asê...

688-HESEN ZÎREK

MÎN LI NALÎŞKÊN VEŞÊRÎN Seyid Silemanî- Azadiya welat

Li axa pîroza Kurdistanê pir hunermendên hêja derketine holê û berhemên hêja
afirandine. Lê jiyana wan her tim bi zor û zahmetî derbas
bûye. Yek ji wan jî hunermendê dengxweş Hesen Zîrek e.
Hesen kurê Evdila ye, nasnavê wî Zîrek e. Zîrek du birayên
wî hebûn e. Navê birayekî wî Heme Emîn bûye ku wek
Mînê hatiye nasîn. Piştî mirina Zîrek, ew jî koça dawî dike.
Birayê wî yê biçûktir jî Huseyin e ku niha li bajarê Bokanê
dijî. Navê dayika wan Amînê bûye, ew jî piştî mirina Zîrek
hew dijî û diçe ser dilovaniya Xwedê. Zîrek bêkes dimîn e.
Hê Zîrek zarok bûye, bavê wî dimire û rêvebiriya malê dikeve stûyê wî. Piştî
maweyekê dayika wî dizewice û Zîrek jî aware û derbider dibe. Ew di 8 û 9
saliya xwe de dest bi karkiriye dike. Di temenê donzde saliya xwe de dîsa
vedigere gundê xwe Hermêle, li bal xanan dibe meyter.
Piştî maweyekê vê carê serê xwe hildide û bi çolê dikve û diçe xeribî ye. Ew qas
dem nebore ku li rojhilata Kurdistanê gund bi gund digere. Diçe bal xanekî û
dibê çekdarê wî (tifenkçî). Ew wisa dike ku gel jê hez bike. Rojekê rûdine û bi
xwe difikire û dibêje, 'xulamtiya axayan û şêlandin û talankirin û azar û
eziyetkirina gel ne karekî mirovî û ne jî camêrî ye'. Lewra dest ji wî katrî dikşîne
û çeka xwe dide wî û dest bi xebatê dike. Ew dibe şagirtê şofêr. Lê ji bextreşiyê
di navbera Seqiz û Baneyê de maşînê li ciwanekî dide û ciwan dimire, Zîrek jî ji
tirsan direve.

Dîsa Zîrek sergêj dibe û bajar bi bajar û gund bi gund digere heta ku vê carê digihêje başûra Kurdistanê û diçe bajarê Silêmanyê. Paşê bajar bi bajar heta Bexdayê diçe û li wir li meyxana Bakurê mezin(Şimalê-Elkebir) dest bi xebatê dike. Ew him dixebite û him jî ji xwe re distirê û gel ji dengê wî hez dike.

ZÎREK DIÇE RADYOYA BEXDAYÊ

Zîrek di sala 1953 an de bi alîkariya Neşet Ebdûrehman, Hermeyê Dewrêş Kerîm, Selah û û bi alîkariya Adil Îrfan li Beşa Kurdî ya Radyoya Bexdayê bi cih dibe û mehê bi şeş dinaran çar bernameyên stranbêjiyê pêşkêş dike. Ew bi maweyekê pênc salan li Radyoya Bexdayê beşa kurdî dixebite. Di sala 1958 an de Îraqê bi cih dihêle û vedigere bajarê Bokanê.

Piştî demekê diçe Radyoya Mehebedê li beşa kurdî dixebite. Paşê jî wî dişînin Beşa Kurdî ya Radyoya Tehranê û ew li wir gelek berhemên hêja tomar dike. Zîrek li wir bi Mîdya Xanima Zendî re dizewice. Mîdya Xanima li ser vê yekê wiha dibêje: «Baş tê bîra min di sala 1958 an de dema ku ez li mala bavê xwe keç bûm, Zîrek hat mala me. Hê nû bernameyên kurdî hatibûn demezirandin. Pêwist bû ku di bernameyêke bi kurdî de jineka kurd jî qise bikira. Ez bi xwe kurd bûm û li Tehranê dijiyam. Li gel ku ez hê biçûk bûm û diçûm pola nehem, dîsa jî ez bi Zîrek re çûm Radyoyê û bi vî awayî ew bû sedem ku min li wir dest bi kar kir. Piştî mehekê ez bi wî re zewicîm. Berhemên wê jiyanê du keç bûn. Sakar û Arezû. Piştî daweta wan Zîrek şand Radyoya Kirmanşanê. Wî li wir gelek stranên nadir û awazên hêja tomar kirin.

Hesen Zîrek di sala 1966 an de pirtûkeke bi navê Çirîkey Kurdistan dinivîse ku jiyanê xwe vedidhûne û şanzde stranên xwe jî tê de dinivîse. ferîdûnê Miradî yê Kirmanşanî noteyên stranên wî dinivîse û Dr. Mihmed Sidîqê Muftîzade jî pêşkekê jê re dinivîse. Ew pirtûk bi alîkariya Mîdya Xanima hevsera wî tê amedekirine û tê belavkirine.

Zîrek di sala 1967 an de diçe Silêmanyê û bi armanca tomarkirina stranan diçe Radyoya Bexdayê, lê stranên wî tomar nakin. Ew tê girtin. Piştî şeş mehan wî teslima Îranê dikin. Piştî wê ji hevsera xwe Mîdya xanima Zendî cuda dibe û zarokan jî dide wî.

Di havîna sala 1968 an de li nêzîkî bajarê Bnae' li kanî mala Ehmed' çayxaneke ava dike û dixebite. Di wê serdemê de bi hevsera xwe ya nû Rabîyê re dijî. Ew jiyaneka nexweş derbas dikin. Zîrek di keseteke ku li Knaî Ehmedê tomar kiriye û dibêje, «Ez li vir li ser çiyakî dijîm, çimkî li Îran û Îraqê cihêk tuneye ku ez lê bijîm. Di navbera çend kevîran de, min çayxaneyêke nexweş heye. heke hûn bîn û bibînin. hûnê ecebmayî bimînin ku ez çawa li vir dijîm! Na, bi min xweş e û ez dabara xwe pê dikim. Ji ber ku di nav gelê Kurd de qedir û qimeta hunerê tu fedeyek neda min. Hunerê ji min re tiştêk nekir ku ez bi dû wê bikvim. Ji ber ku ez Kurdim û bi zimanê Kurdî qise dikim»

HESEN ZÎREK KOÇA DAWÎ DIKE

Ji ber hin sedaman Hesên Zîrek li Baneyê namîne û diçe Mehebadê. Li wir jî ji ber sedama strangotinê dibe hedefa êrîşa polîsan. Lewra bar dike diçe Şonoyê. Birayê wî li ser wê rewşê wiha dibêje: «Ew nexweş bû, li Tewrêzê Dr. Yar Mihemedî ew emeliyat kir. Dr ji me re negot, ji hevalên me re gotibû ku ew nexweşiya wî şerpencaya kezebê ye. Piştî du mehan koça dawî kir».

Hesên Zîrek di roja 24 ê pûşpera sala 1972 an de koça dawî kir û xatirê xwe ji me xwest û dengê xwe yî xweş ji me re cih hêla. Di dema mirina wî de Mîdya û zarokên wî û Rabîe li bal bûne. Berî ku bimire ji pêşnimêjê Bokanê re gotibû ku gava ku ez mirim min li çiyayê Naleşkên veşerin. Li ser kêla li ser sîngê wî wiha binivîsin.

Jînit lê pê Naw huner birde ser
Rojgarit satê be bêxem nebû
Belam le huner hîçit kem nebû
Ew nivîsa ji kovara Sirwe Hejmar 139 an hat girtin. Ji tîpên Erebi bo tîpên Kurmanciya jêrîn bo Kurmanciya jorîn: Îkram Balekanî.

Berhemên Hunermendê nemir Zîrek ji nû ve hat amadekirin

Hunermendê nemir Hesên Zîrek ku 41 sal berê koça xwe ya dawî kir, bi stranên ku li pişt xwe hiştin xizmeteke mezin da çand û hunera kurdî. Zîrek ku ji Rojhilatê Kurdistanê li parçeyên din ên welat bi stran û newayên xwe yê wekî Newroz, demsal, esmer goranî xweş kurdî û hwd tê naskirin. Xebateke bêhempa ya ji bo vejîyandina Zîrek ji aliyê Qadîr Nesîrîniya ango Qadîr Zîrek ve wekî pirtûk hat amadekirin.

Di pirtûka navborî de ku 400 stranên Zîrek cih digirin; 62 meqam bi zaravayê soranî, 2 meqam bi zaravayê hewaramî, 1 heyran, 8 berhemên farisî û 3 stranên tirkî jî digire nava xwe ji aliyê Weşanxaneya Ana ve li paytexta Îranê Tehranê hatiye çapkirin.

Pirtûka ku bi navê 'Nale Şikêne' hatiye amadekirin ji bilî stranên Zîrek wêneyên taybetî yê Hesên Zîrek jî di nav xwe de di hundirîne. Qadîr Nesîrîniya têkildarî xebata xwe ya bêhempa ku ji ajansa Sîrwan re axivî, diyar kir ku Hesên Zîrek strana kurdî ya bi zaravayê lorî a "Dayê Dayê Wextê Ceng e" a hunermend Rîza Seqayî gotiye û di berhemên xwe de navê 62 gund û bajarên "Tehran, Bexda, Rom, Birlîn, Hewlêr, Kirmaşan, Bokan, Xuremava" anîye ziman.

JIYANEKE ZOR Û ZEHEMET

Hesen Zîrek di sala 1921'ê de li bajarê Bokanê rojhilatê Kurdistanê ji dayik bû. Zîrek dema ku zarok bû, bavê wî dimire û kar û barê malê dikeve stûyê wî. Piştî demekê dayika wî dizewice û Zîrek derbeder dibe. Ew di 8-9 saliya xwe de dest bi karkeriyê dike. Di temenê donzdeh saliya xwe de dîsa vedigere gundê xwe Hermêle, li bal xanan dibe meyer.

Piştî demekê îcar serê xwe hildide û bi çolê dikeve û diçe xerîbiyê. Ew qas dem nabore ku li rojhilatê Kurdistanê gund bi gund digere. Diçe cem xanekî û dibe çekdarê wî. Ew wisa dike ku gel jê hez bike. Rojekê rûdinê û bi xwe difikire û dibêje: “Xulamtiya axayan, şêlandin, talankirin, azar û eziyetkirina gel ne karekî mirovî û ne jî camêrî ye.”

RADYOYA BEXDAYÊ

Zîrek di sala 1953'yan de bi alîkariya Neşet Ebdûrehman, Hemey Derwêş Kerîm, Selah û bi alîkariya Adil Îrfan li Beşa Kurdî ya Radyoya Bexdayê bi cih dibe û mehê bi şeş dînanan çar bernameyên stranbêjiyê pêşkêş dike. Ew pênc salan li Radyoya Bexdayê beşa kurdî dixebite. Di sala 1958'an de Iraqê bi cih dihêle û vedigere bajarê Bokanê. Piştî demekê diçe Radyoya Mehabadê li beşa kurdî dixebite. Paşê jî wî dişînin Beşa Kurdî ya Radyoya Tehranê û ew li wir gelek berhemên hêja tomar dike.

PIRTÛKA ‘ÇIRÎKEY KURDISTAN’

Hesen Zîrek di sala 1966'an de pirtûkeke bi navê “Çirîkey Kurdistan” dinivîse ku jiyana xwe vedihûne û şanzdeh stranên xwe jî tê de dinivîse. Ferîdûnê Muradî yê kirmanşanî notayên stranên wî dinivîse û Dr. Mihemed Sidîqê Muftîzade jî pêşekê jê re dinivîse. Ew pirtûk bi alîkariya Mîdya Xanima hevsera wî tê amadekirin û tê bilêvkirin.

Zîrek di sala 1967'an de diçe Silêmaniyê û bi armanca tomarkirina stranan diçe Radyoya Bexdayê, lê stranên wî tomar nakin. Ew tê girtin. Piştî şeş mehan wî teslîmî Îranê dikin. Piştî wê ji hevsera xwe Mîdya Xanima Zendî cuda dibe û zarokan jî dide wê.

Di havîna sala 1968'an de li nêzî bajarê Bane li ‘Kanî Mela Ehmed’ çayxaneyekê ava dike û dixebite. Di wê serdemê de bi hevîna xwe ya nû Rabîyê re dijî. Ew jiyaneke nexweş derbas dikin. Zîrek di kaseteke ku li Kanî Mela Ehmedê tomar kiriye de dibêje: “Ez li vir li ser çiyayekî dijîm, çimkî li Îran û Iraqê cihek tune ye ku ez lê bijîm. Di navbera çend kevîran de, min çayxaneyeke ne xweş heye. Heke hûn bîn û bibînin, hûnê ecêbmayî bimînin ku ez çawa li vir dijîm! Na, bi min xweş e û ez debara xwe pê dikim. Ji ber ku di nava gelê kurd de qedr û qîmeta hunerê nema, hunerê tu fêdeyek neda min. Hunerê ji min re tiştê nekîr ku ez bi dû wê bikevim. Ji ber ku ez kurd im û bi zimanê kurdî qîse dikim.”

Ji ber hin sedeman Hesen Zîrek li Baneyê namîne û diçe Mehabadê. Li wir jî ji ber sedama strangotinê dibe hedefa êrîşa polîsan. Lewre bar dike û diçe Şînoyê. Birayê wî

li ser wê rewşa wî wiha dibêje: “Ew nexweş bû, li Tewrêzê Dr.Yar Mihemedî ew emeliyat kir. Dr. ji me re negot, ji hevalên me re gotibû ku nexweşiya wî penceşêra kezebê ye. Piştî du mehan koça dawî kir.”

689-HESO REBENO

Heso rebeno, bayê sibê li min rabû,
Şehîd û şîhûdê Hesoyê Balo gelek hene.
Li nîv meydanê çirp, li ber axê peya bû.

Rabe sîwar be, bila malkekî mîrata bê.
Da nebêjin koçka wî mîrata Helili ê, belav

ne bê
Kî digo Hesê Êkenê çê kir,
Kibarê sibê, zînê Hemdanî lê kir.
Şehîd û şîhûdê Hesoyê Belo gelek hene.
Serê xwe bi goriya axê kir.
Ezê bi gire Mehmedana şewitî ketim,
Ji giranî gir gûnik e.
Ferho gazî dîke;
Bira ka namûsa te kirî,
Bira min wê çawa namûs na kirî,
Min wê bi şelîta, konê hesirandî.
Ez rabûme ser rîkêbekî.
Min wê rima li darzê qolincê da.
Min got;
Ewê heyfa Hesênê Balo, qumandarê ser bolûka.
Ezê giranî ketim, giranî û pey da.

Ferho got;

Bira ka namûsa te kirî.
Çawa wê Bişarê Çeto nîvê
sîwarê ferîqa kirî.
Min wê li şelîta kona asê kirî.
Ezê rabim ser rikêbekî,
Min wê rimekî li derza qolincê da.

Min got;
Ew hey wax heyfa Hesoyê Balo,
Xulamê banê, min rebenê,
Xulamên ji xulaman î zêda.

690-HEYRAN-HAYRANOK

Komkirin û berhevkirin: Beşîr Botanî
Heyranok, Ermenistan
Pirtûka "Kilamê cim'eta kurda", Bend yekxane.

Komkirin: Hacî Cindî

Veguhastin ji pîtên silavî bo pîtên erebî: Ehmed Ebdella Zero

Kovara Beyan, hijmar: 131'ê, gulana 1987'ê Bexdad

1- Gede lawiko, diçî zewaliyê, min bîr ne ke

Min sêva sor ke, beriya xwe ke

Gava diçî welatê xerîba', derxe ser da mêze bike, dûr û nêzîk tamam yek e

2- Gede lawiko, kuda diçî min bive xwe ra

Ez 'ê şîvê biçnim ce'niya te ra

Hergê xelqê têlî delal dipirse, bê kewa gozel min qurx kiriye nefsa canê xwe ra

3- Dilê min nêze-nêze

Agir ketiye goma pêz e

Par vî çaxî dilketiyê min bû, îsal pê ra, bûye dilketiyê keçka xaçparêz e

4- Keçkê qurba' serê xwe bişo av li ber da

Kefê birêj ser sîngê xwe kever da

Ez û kewa gozel kêleka hev rûniştin, meyê şîrin-şîrin xeber da

5- Mala me cînarê mala şêx e

De tu defterê bîne, morê lêxe

De tu were min birevîne, paşê dengê min dinê xe

6- Ha li ser me ra hîva zer e
Cot qerewla xwe daye ber e
Hîv çû ava, paşî were

691-Heyran – Heyranok-2

Komkirin: Beşîr Botanî:

Ehmed Salih Silo (1951-1991), Zaxo - başûra Botan
Rewşenbîrê nemir E. S. Silo 1951'ê Li Zaxoyê hat cîhanê. Ewî ji zarotiya xwe ji muzîkê hez dikir. Ewî 1971'ê li Bexdadê li gel çend kurdên Badînan komek li Bexdadê bi navê "Metîna" ya ji bo govend, dîlan û semayên kurdî damezrand. Evê komê di gelek aheng û mîhrecanên kurdî û erebî de beşdar bû. Ji bil karên komê yên hunerî, seyda Ehmedî ji koro û dengbêjên dî re tenbûr dijenî, nemaze ji hevalên xwe re yên ermenî û aşûrî. Ewî jî li pey şiyana xwe tenê sê heyranok "neh bend" parastin. Seyda Ehmedî 1991'ê bi sedema lêkdana du otomobîlan canê xwe jidest da.

Hewa: Hicaz

Delalo ez dîn ne bûm te 'z dîn kirim
Qenca' ez xwestim, xiraba' ez birim
Wey, sebeb tu yî heke ez mirim

Delalo çiya bilind in te na bînim
Kîskê xwe verêke da j' te ra binexşînim
Wey, jîyan kurt e û ditirsim bimrim te nebînim

Delalo were, were, were hêre
Min xewneka dîtî îşala xêr e
Wey, li te bimrit jin û li min bimrit mêt e

Delalo kêrî ber kêrî
Şal û şapikên te j' merezê nêrî
Wey, xwezî b' wê rojê tu dibî şivan û ez dibim bêrî

Hewa: Ecem

Kurko dîno min sûnd xwarî b' serê te, ez 'ê na kim mal û mêtêr'
Ez 'ê girê na dim rûviya', l' şûna şêra'
Eman, eman, ay ay, ay ay, ay ay, ay ay, ta li ser sîngê min
evdala Xudê dibê xirîna tevr û bêra',
ey hawar dibê xirîna tevr û bêra'

Kurrko dîno ez pîr bûm, min hal ne ma
Dev û didanên min keftin, bûne şema
Eman, eman, ay ay, ay ay, ay ay, ay ay, ev e heft sal tamam in
ez l' hîvya te ma', ey hawar ez l' hîvya te ma'

Kurrko dîno ez dê bimrim, were ser min
Heya girkê ziyareta, were d' gel min,
Eman, eman, ay ay, ay ay, ay ay, ay ay, belkû l' ser xatra te
canê şîrîn vegerite min, ey hawar canê şîrîn vegerite min

Hewa: Beyat

Hey delalê malê şalsoro, şalmerezo
Tu d' dergehê mala babê min helborî b' lez û bezo
Heke tu nêçîrvan bî xezal ezo

Hey delalê malê kaniya gundê me b' lewleb bû
Kew li ser qebqeb bû
Piştî te hey delalê dilî min kes ne bû

Heyran-Heyranok-3

Mihemed Arif Cizîrî (1912-1986)

Komkirin: B. Botanî: bashir.botanî

Stiranbêjê hunermend M. A. Cizîrî 1912'ê li Cizîra Botan hat cîhanê. Stirana wî botanî ye, anku ewî bêhtir morkên botanî distirîn. Ewî di çêkirina stiranan de hostayekî tekûz bû û hejî gotinê ye ku stiranên wî li hemû Rojhilata Navîn belav in, evî jî li ser xwendina wî ya pir bi ahengî dima. Ew di meydana hunerî de bûbû stêreke ges, bûbû xwedan xwendingeheke rengîn û bûbû xwedan rêbazeke hunerî ya yekta... Hunera wî ya bi tenbûra botanî Ji Rojhelata Ewropayê ta Çînê yekta ye û siyana wî pir mezin bû. Ewî 1986'ê wexer kir...

Hewa: Beyat kurdî

Folklor: Cizîr

Keç:

Rebeno dîno, ez nexwes û tayî me were ser min
Lihêfê rake bêhnekê bikeve ber min
Heke gundiya' û cîrana' gotî çî bû, ez 'ê bêjim hekîm-luqman hate nik min
Eman, eman, eman, eman tu mêr î, ne camêr î

Keç:

Ez çûm Bedlîsê berf û ba tê
Cotê swarê mala babê min swar bûne j' koçkê çûne qisla hukûmatê
Kengê lawkê min bêtin j' vê seferê j' me'mûretê
Eman, eman, eman, eman tu mêr î, ne camêr î

Kur:

Ez çûme Mûsê, Mûs li ber da
 Te dilê min kir golekê ji golên xwînê meskenê kulan û xetran û zecran û derda'
 Xelkîno heçî guhdarî vê qisetê bikê heyfa min têt wê heyfê jineka aqil bê bikevê
 dereqa kutîkê, mêrekî, zelamekî pîsekî xirab da
 Eman, eman, eman, eman, ...

Hewa: Hicaz**Folklor: Cizîr****Keç:**

Of, delalê ber vî dilî, kelha Mêrdînê bilind e bi ser dinyayê ket
 Ba ji Zozanên serfeddînê her dem lêket
 Dilketina evîndara' hema j' dil bû wey ya me bû qebahet, topek j' asmanê heftê
 belayek lêket

Kur:

Of, evîna dila' yek e, du na bin, kul û birînên min gelek in ew çî cara' sar na bin
 Befr û ba û bahoz ji Zozanên Serfeddînê hawar rabin
 Nava min û evdala Xudê xin, ew çî cara' na bê hênîk, wey sûsên dila' skestî ne,
 ew çî cara' cebar na bin

Çend heyranokbêjên folklorî -II-

Komkirin: Besîr Botanî**2- Pîra Bedlîsî (1860- 19??), Bedlîs**

Pîrejineke kurd ji bajarê Bedlîsê ye, li Kurdistana Îraqê misext bû. Wek têt zanîn ku hevbendî û təkeliyên hemî kurdên misext bi hev re xurt bûn, êdî babê min Sebrî Botanî li pey karîna xwe hindêk bîranîn û helbest li ser rewsa wan nivîsîn, wesana gelek babetên folklorî ji wan fêr bû û babetek ji wan bi xwe heyranoka Pîra Bedlîsî bû. Ewê ev heyranok çê kir û rastiya dema xwe bas ji me re diyar kir. Ev jin di çiliyan de nêzîk 80-salî bû, anku belkî 1860 li Bedlîsê hat cîhanê, lê wexerkirina wê ne diyar e. Li pey xwendina babê min ew e ku heyranoka wê ji hewayê beyat kurdî ye. Min ev heyranok ji babê xwe wergirt, wesana li kovara "Dugir"ê çap bû, romana "Ji dîmenên Cenga Mezin".

Hewa: Beyat kurdî**Keç:**

Kurko dîno were were hêdî hêdî çem û çem e
 Bila Xwedê xira bikê mala sultanê romê bi ser de sahê ecem e
 Were destê min keçkê bigre birevîne bibe Wanê, soz û qerar min gotiye lo lo
 gidî, sax û mirî ez ya te me

Kur:

Keçkê dînê dibên Ava Muradê lem û lem e
 Xwesî û delaliya dest û çiyayên Wanê, ji dilê min û te re sal û dem e
 Sûndxwarî me cwana minê tîrsa romê ji xwe re ne kim bar û xem û ez ê destê te
 nazikê bigrim birevînim bibim Wanê, behista bavê me Adem e.
 Çend heyranokbêjên folklorî

Komkirin: Besîr Botanî

1- Emerê Xazî (1849-1928), Navro-Cizîra Botan.

Bedriya Cizîrî (1918-1997) ya ku nasnavê wê Pîrê bû, ji êla Kelehî ye. Ewê di 08-09-1989'ê de li bajarê Katrineholm-Swêd kada (behsa) dengbêjê navdar Emerê Xazî kir û got:

- Emerê Xazî dengbêjekî tey (êleke koçer e) e, navê jina wî Esmer e, ew xelkê Navroyê ye-Cizîra Botan. Ew li hemî devera Botan bi navûdengtirîn û mezintirîn dengbêj bûbû, li ser hindê re tenbûr- û tevtevíkjenekî (kemançejenekî) pîrr jêhatî bû... Êî di dawet û xwesiyana de lawik, pahîzok, heyranok, xerîbî, tenahî û t.d. distirîn. Wek têt bîra min, ku ewî pîrr ji dengê min hez dikir... Wextê ew mir, ez 11-salî bûm û ew hingê 80-salî bû.

Êdî li pey gotina Pîrê ji min re derdikeve, ku dengbêj E. Xazî 1849'ê li Navroyê hat cîhanê û sala mirina wî jî 1929'ê bû. Êdî li pey xwendina Pîrê, min navê hewayên heyranokan nivîsîn, lê carina wê awazên wan bi awayekî dî dixwendin û carina bi awayekî çewt. Bas têt bîra min, ku ewê digot min:

- Ez heyranokan nizanim, dayka te ji min bastir dizane, bila ew ji te re bistire.

1- Hewa (meqam): Ecem

Keç:

Ez çûm derê çema', çem sar in

Zozan bilind in, berf û baran lê d'barin

Îsal lawkê min ketiye welatê xurbetê, hawar e, derd û kula' em xwarin

Kur:

Çiyayê bilind rê di ber ra

Dê bisînim Diyar-Bekra xopan heyasekê bînim ji te ra

Delal mîna mêkewekê, hawar e, ji yên qereberbangên sibê, kew di ber ra

Keç:

Min delal dît serê vî çiyayî

Sê biskê disê hûrik-hûrik berdane ser vî bayî

Seva nivê sevê, hawar e, were tewafa sîng û berên hêj sîr tê ne gerryayî

Kur:

Heyranê, heyranê, heyraneke dî jî

Te sê biskê disê berdane ser derê dergûsê dihinijî

Delalê malê hawar e, te sewitand lihêfa ser çavê min jî

Keç:

Çavê min ê res kil-derman e

Îsal çavên min qerimîn l' derê van rêkan e

Xwezî min bizanîya, hawar e, ji canê min û bejna zirav ra çend roj mane

2- Hewa: Seba

Ez 'ê silavê deynim ser silavê

Ez 'ê deynim qotîka devziravê

Ay, ez 'ê bisînim mala lawkê xwe, kolana navê

Dergehê mala me spî ye
Pencera navê vekirî ye
Ay, ne wêrim bêjim ku dostê min l' ber derî ye
3- Hewa: Nehawend
Serê min têsê, dilê min jî pêra
Ava Cizîra Botan vegerrê serberjêra
Sozên xelkê tamam bi serê xwe bin, min got yên min jî vêra

Ez çûm gundê Xisxêra'
Pêla navê weke kêra'
Ez 'ê j' Xudê re duakê bikim, ku jina te bimrê, mêrê min jî pêra

Bejna min zirav e, minara Sêrtê
Ez xwestir im ji hejîrê Sengalê û dûsava Xarpêtê
Serê sibehê ramûsanekê ser *canê te berdim, her sibeh Încîlên wan di destên wan da ne, ji dêrê tê(n)

Gundê me tijî ye ji sêtan û 'ewana'
Xudê topek li wan bidê ji asmana'
Çawa' keç sibeh ta êvara' di malê da ne, ne wêrin herrin malên cîrana'

Kurrko dîno, marê av î
Ne tu kurt î, ne y' zirav î
Heke ez heft mêra' bikim, tu her bîbilka vî çavî

692-HEVAL BARGIRANÎM

Hevalê bargiran im, hevalê şoreşvan im
Hevalê şoreşvan im hevalê şoreşvan im
Hozanê gelê bindest, hozanê we Kurdan im
Ez dengê Kurdistan im, Endamê Kurdistan im

Qet zen nekin her weha, li şorên we guhdar im
Li şorên we guhdar im li şorên we guhdar im
Nêm firotan nêmbuha, gelê bindest re yar im
Gelê bindest re yar im gelê bindest re yar im

Nalîn tê ji Kurdistan, bo wê çêdikim helbestan
Bo wê çêdikim helbestan ax bo wê çêdikim helbestan
Destê xwe em dirêjkin hev, deynin baxê gulistan
Çêkin baxê gulistan ax deynin baxê gulistan

Alfkarê dilsoz im, rêdanê mêrê hov im
Rêdanê mêrê hov im rêberê begê hov im
Şoreşger im him Kurd im, bo xwînxwara bi xof im
Bo xwînxwara bi xof im li ser wan tim bi xof im

Durist nakin evînê
Bê mirês dîkin civîne
Çiya bilind dibin jor
Cîhan dibê keska sor
Herdû rewsa vê jîne
Dengê saza evînê
Gotin: Cegerxwîn- Ciwan Heco

693-HEVALA ÊVÎNDAR

Ey hevala evîndar
Tu jî wek min birîndar
Hene gelek wekî me
Belkî zêdetir ji me
Evin bûn rêberên me
Çi anîne serê me

Tirs û xofên Heval Harûn
Di nav dilê dijmin da bû

Gulê çiya û zozana bû
Kurdistan bi wî şa bû
Bînen gulê Heval Harûn
Nav hevalan beladibû
Gotin: Welat-Muzîk: Sîmar

694-HEVAL HARÛN

Li Zaxrozan wek gulek bû
Bi destê sibê re vebû
Dengê gelê bindest bû
Çiya û zozan pê xweş dibû

Harun wekî şerekî bû
Serleşkerên gerîlla bû

695-HEVALNO

Hevalno ho.. hevalno ho.. hevalno ho...
Kuştî bûn karwan
Dû hev çûn ezman
Da rojê bibînîn
Sitêrka bikin nîşan
Hevalno ho.. hevalno ho.. hevalno ho...

Ew çavên digirîn... Ew laşên tev bi xwîn...
Ji roja azadiyê ra tev dîkin mizgîn

Berdan ji gerdûn
Bo jîne tev çûn
Azadiyê dê bibînîn
Mayîn û hebûn

Hevalno ho.. hevalno ho.. hevalno ho...

696-HEY BÊNIN

Heybênin bênin Kejawe bênin
Ew kiçe mindal e dilî meşkênin
Erê çinar û lawlaw
Cana zerya nemawe
Erê min bo kê digrim
Kê bibe ya ma

Heybênin bênin Kejawe bênin
Belê delên le bane
Cana xum exime xwarê
Erê xum eximê bawîş
Gel gele darê
Heybênin...

Erê delên lew bane cane şede herzan e
Belê şidê qabilî bala berzan e
Hey bênin, bênin

Belê dibên hingiv ket
Canam le qutya şîn da
Belê ê man çûn xazgînî
Vala hatin bi şûn da
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Sorani)
Çavkanî: Tîpa Silêmanî (Enwer Qeredaxî)
Berhevkar: Şivan Perwer

697-HEYLO SÎWARO

Heyla sîwaro, sîwara sîwar leqandin,
Ebayê Besrawî bi çepilê hevdu dilefandin,
Destê xwe di guhê herwaniya de hilkişandin,
Hefsarê mangê yan li stû yê wan gerandin,
Ewan xweş mêran,
Pêşî ji hevdu re dikşandin, cotê qerepîna li
Pêxila hevdu diteqandin,

Ser rimdi hevdu de wergerandin,
Mala hevdu danzde mîrata digerandin,
Oxaxê xwe kûr kirin, çira hevdu diteftandin;

Axeyê xorta Fero ye,
Gula peya Çeto ye,
Sercerda sîwara Hesê Belo,
Bavê Xatê ye;
Ê li meydanê, şûrkêşê mala bavê min e,
Bavê Nurxan ê;

De gorî, de gorî!!!!!!
Hey lo sîwaro ji til Şamê hetanî til Şamê,
Bila şerekê çêne biba li til Şama şewitî,
Li wê navê hûn ê ciwaniya bavê Nurxanê
Derxîn ji tewlê û tewilxanê,
Hûnê bişon ji toz û gurkê du barî ritamê,
Şerê wan xweş mêra xweştir e,
Ji şerê Eliyê Ûnis heft taburê eskerê,
Qerê nizamê...
Xayê xorta Ferho ye,
Gula peya Çeto ye,
Sercerdê sîwarê Hesê Balo,
Bavê Xatê ye;
Ê li meydanê şûrkêşê mala bavê min e,
Bavê Nurxanê,

De gorîîî!, de gorîîî ...!
Heyla sîwaro, heyla sîwaro
Vê baranê rêj e rêjo...
Ji kozika Mihemedê Selîmê,
Min li ser ditîrejo;
Ezê çiqas bala xwe didemê,
Birîna wî xweşmêrî xwîna,
Sor jê davêjo...!
Heno ban dikir;
Neqayê, dêrenê tê rabe du qasîda wa rêko
Tê bişînê neqêba şewitî, tê bêje:
Hekîmo birîndarê Mihmedê Henêyo,
Tê bejê Mihmedo, ez ketime dextê Xwedêyo,
Tê birîna xweşmêrê mala bavê min biqelêso,
Tê yek hebê gulê fidawiya bêşatşa ma û zera
Jê bavêjo...

Axayê xorta Ferho ye,
 Gula peya Çeto ye,
 Sercerdê sîwara Hesê Balo bavê min e,
 Bavê Nurxanê;
 de gorî gorîîî...!
 Heyla sîwaro, ji heştê heta heştê,
 Dengê xweş mêrê mala bavê min,
 Di zinar û nehêla çiqas xweş tê;
 Birek sîwarê mala bavê min sîwar bûne,
 Bi milekê xopan ketine,
 Rûbarê deştê:
 De gor, de gorî...!
 Xayê xorta Ferho ye,
 Gula peya Çeto ye,
 Sercerda sîwara Hesê Balo bavê Xatê ye;
 Ê li meydanê şûrkêşê mala bavê min e,
 Bavê Nurxan e,
 De gorî, de gorîî...!

Şêx Evdilqadir

698-HEYV TARI YE

şinewi şinewi lê didin çawên te
 rivina agri ne ba ji har dîkin
 ger kor bim bili te bo kesi dîtir nebim
 têkçûyi bim heger can yê min e
 xewn ya min e ma xelkê çi jê ye
 de were heyv tari ye
 ji kucik bircitir ji mar tizitir
 talan u derbedan hat u rawesta bim
 li dergehê te heger ma heye natêrbuna min
 tew mina dildariyên min
 runistine niviskar dinivisinin fermana min
 ma çi dibe de were peyv tari ye
 çar ali min veşara puştan e
 ru dastan e ken dostan e
 ji cixareya min hildibe
 de eniya min diramisin
 dizivirim dizivirim
 rê her girtiye mirina min htiye
 wusa bi min neke
 de were heyv tari ye

Gotin : Ahmed Arif
Muzik : Abbas Ahmed

ê dî bese
Bê bextno bese
Li welatê xwes û delal
Perçe neke li nefrose
Ax de were,
Ax de were aşiti û azadî
Ka ku dere

Text û muzik: Dîno

699-HEWARE

Ey heware
Gellê Kurd heware
Bira kujik me peyda bu
Me ne hale ne sitare
Ax de were, were...
Ax de were aşitî û azadi
Ka ku dere

700-HEVAL HEVAL!

Tari bu ezman roj xuya nayê
Kul u xeme min civiyan sebra min naye
Çavêmi digerin daye Mizgin tune ye
Gotin ew ji bu sterk bar kir ji dinyaye

Heval Heval! Hevala me
Tu sorgulek li baxe me
Em tev rewiyen doza te
Bila be xembi dile te

Sekinne le daye aven van çema
Weşiyar pel daye zu ketin ji dara
Nabuhori ez roj daye buye wek sala
Mizgin bu janek daye ket hemi dila

Behna te tê Heval ji van hemi gula
Denge te tê Heval ji sere çiya
Buye helbest digeri li ser zimana
Yu roj heval hilati li şeva

Helbest U Avaz: DİYAR

701-HEVAL AVKA SER HINARÊ

Ev stran dema ku bûkê ji hundir dertêxînin ji aliyê hevalan bûkê ve tê gotin

Dor kaniyokê bi nefere, leylanê ho leylanê
Nefele çardeh pele, dayikê korê ne li mal e
Mexelê pezê kel e, leylanê ho leylanê

Dor kanyokê şebeş e, dayik korê ne li mal e
Mexelê pezê reş e, leylanê ho leylanê
Mexelê pezê reş e, dayik korê ne li malê

Dor kanyokê kuncî ye, leylanê ho leylanê
Dor kanyokê kuncî ye, dayikê korê ne li malê
Mexelê pezê spî ye, lê leylanê ho leylanê
Mexelê pezê reş e, dayik korê ne li malê

Hey hevalê hey delalê, hey hevalê hey delalê,
Hey hevalê hey delalê, Hey hevalê hey delalê,
Sisê bozê sisê bozê
Sisê bozê çav xezalê

Heval hevala kaniyê delal delal kaniyê
Kezî dirêj in, kezî dirêj in, kezî dirêj in ser paniya
Xwedê nedê, Xwedê nedê, Xwedê nedê dê û baviyê
Heval dane heval dane heval dane xeribiyê

Heval hevala qirşika, delal delala qirşika
Kezî dirêj in, kezî dirêj in, kezî dirêj in ser memika
Xwedê nedê, Xwedê nedê, Xwedê nedê van metika
Çawa keç dane gundika, çawa keç dane gundika

Heval avka ser hinarê, delal avka ser hinarê
Xwe di gelî de, xwe di gelî de,
xwe di gelî de berda xwarê
Ma kî çavreş , ma kî çavreş, ma kî çavreş çil hivazê
Zozan çavreş, zozan çavreş, zozan çavreş çil hivazê

Heval avka, heval avka, heval avka ser berûwê
Ma ew kî, ma ew kî, ma ew kî, çavreş cil di ruwê
Zozan çavreş, zozan çavreş, zozan çavreş cil di ruwê.

Min bi te serî hildayî,
Gorî te bim keçê
Min bi te serî hildayî,
Gorî te bim berxê hevalê,
Ji min ra jîyan î, gorî te bim keçê
hevalê,
Ji min ra jîyan î gorî te bim berxê
Te mizgîn ji bo min anî,
Gorî te bim keçê
Te mizgîn ji bo min anî,
Gorî te bim berxê.
Kovara Roja nû gelêrî

Min dîbû sêvê bê dê
Hey berî berî berî

Ez çûm beriya bê av
Hey berî berî berî

Min dîbû sêvê bê bav
Hey berî berî berî

704-HEY DEM E

Dilberê diya dem e
Dil bê kul bê xeme
Herdem e, her dem e
Dem e, dem e
Seyrana li ber çem e
Delalê dilê te me
Herdem e, herdem e
Dem e, dem e.

702-HEVALÊ

Hevalê were hevalê,
Gorî te bim keçê
Hevalê were hevalê,
Gorî te bim berxê
De xwe berhevkê delalê,
Gorî te bim keçê,
De xwe berhevkê delal,
Gorî te bim berxê hevalê,
Gula xorta yî, gorî te bim keçê
hevalê,
Gula xorta yî, gorî te bim berxê

703-HEY BERÎ

Hey berî berî berî
Andêrê av li herî

Ez çûm beriya bê xwê
Hey berî berî berî

Bêbextê ji dewrê paşî
 Govenda bûka û zava
 Hey gul, hey gul, hey gulê
 Hey gulê tu esmer î
 Poşiyogê bike serî
 Govenda bûka û zava
 Bêbextê ji dewrê berê
 Govenda bûka û zava
 Hey gul, hey gul, hey gulê
 Esmerê nazê gulê
 Govend şil û milê
 Govenda bûka û zava
 Çavê reş tijî kil e
 Govenda bûka û zava
**(Ev strana berî ku bûkê radikîn
 distirên li mala zava)**

Serî ji zêra hilnayê can gulê
 Çi gul e xweydan dayî hay gulê
 Çi gul e xweydan dayî can gulê
 Qîza begê Mûsilê hay gulê
 Qîza begê Mûsilê can gulê

Navê kalê Emînê, bavê lê kir t' emîne
 Çar- pênc h'ev girtine, du- sê'ev
 berdayine
 Hey lê kal, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko
 Hey lê kal, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko
 E'mrê kalê nod salê, kalê t'irê sî salê,
 Ewî kalî çi dikir? Çerx çerkez xwedî
 kir
 Hey lê kal, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko.

705-HEY GUL

Hey gul, hey gul, hey gulê
 Govenda bûka û zava
 Dem deme gul bişkiftin
 Pêjanokan hilmiştin
 Govenda bûka û zava
 Reş kezî diranê stûrde
 Govenda bûka zava
 Hey gul, hey gul, hey gulê
 Ew gula geliyê şaxê
 Reş kezî ket kemaxê
 Govenda bûka û zava
 Hey gulê tu oldaş î
 Govenda bûka û zava
 Poşiyogê bike şaşî
 Govenda bûka û zava

706-HEY GULÊ

Hay gul hay gul hay gulê hay gulê
 Hay gul hay gul hay gulê can gulê
 Gul dikim gulam nayê can gulê
 Serî ji zêra hilnayê hay gulê

707-HEYLÊ KAL

Hey lê kal, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko
 Ewî kalî çi dikir? Çerx çerkez xwedî
 kir
 Diranê rizî çêkir be'sa zewacê dikir
 Hey lê ka, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko
 Hey lê kal, hey lê kal, hey lê kalo,
 kaliko

708-HEYLA LI MÎN XERÎBÊ

Delalê Xwedê me
Darka li devê rê me
Bi hesreta mala bavê me

Xerîbê çî gotî
Delal çî gotî
Cotyar çûne cotî
Xerîbê kemer firofî
Hey la li min xerîbê,

Hey la li te xerînê
Bê talî û nasî bê
Xwedê neke kes
Bê xwedî be

Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerînê
Xerîb ezo
Dara girtî gezo

Sitila binî kun e
Li ber şetê mezin e
Şuştine we li bîra min e

Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerînê
Bê talî û be nasî bê
Xwedê neke kes
Bê xwedî be.

*Ji pirtûka Dewet û Nîşan
Ji herema Licê .Amed Tigris*

Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerîbê
Xerîba Xwedê me
Delala Xwedê me
Dara li devê rê me lê
Bi hesreta mala bavê me

Xerîb çî gotî
Delal çî gotî
Cotyar çûne cotî
Xerîbê kemeber firofî
Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerîbê
Xerîb ezo ezo
Delal ezo ezo
Daran girtî gezo
Hemî çûne, ma me ezo
Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerîbê
Xerîba çiyê me
Delala çiyê me
Toyê mîya me lê
Bi hesreta mala bavê me !

Hey la li min xerîbê,
Hey la li te xerînê
Bêtalî û bênesîbê
Xwedê neke kes
Bê xwedî be
Xerîbê Xwedê me

Çûmê mêrga Elî yê Silo
Heylo dayê heylo dayê
Mîn giya dirût te kir mila
Mîn da zêrê çar çimbila
Mîn ji yarê re daye kila
Berexê rû sorgula min

Çûme mêrgê mêrg û bestî
Heylo dayê heylo dayê
Mîn giya dirût te kir destî
Şîva hespê lawik xwestî
Berexê rû sorgula min

Amed Ji devê Xaltiya Nacî

Navê nara min Gul e
Kember zêrê e ser dile
Paşa rabû ji Mûsilê
Navê nara min sîs e
Kember zêrê tilîs e
Paşa rabû ji Bitlîse
Navê yara min Eys e
Navê şêniya min Eys e.

711-HEY NÊRÎ

Hey nêrî nêrî nêrî lo wey lo
Hey nêrî nêrî nêrî lê wey lê
Ma ew kî bû nêrî rakir lo wey lo
Şivan bû nêrî rakir lê wey lê

Nêrî ji nêriyê bizana lo wey lo
Nêrî ji nêriyê bizina lê wey lê

Çêrandin li dor kizina lo wey lo
Çêrandin li dor kizina lê wey lê
Heft salan xebitîm lo wey lo
Danzde salan şixûlim lê wey lê

709-HEYLO DAYÊ

Min dîlan kir te dîlan kir
Heylo dayê heylo dayê
Mîn desmala çargoşe kir
Goşekî ji goşê zêde kir
Heylo dayê heylo dayê
Berexê rû sorgula min

Çûme mêrgê mêrg û kanî
Heylo dayê heylo dayê
Mîn giya dirût te hilanî
Heylo dayê heylo dayê
Mîn şîv û hespê lawik anî
Berexê rû sorgula min

710-HEY NARA MÎN

Vê narê tevnek danî nar hey nara
min
Avde avde(hevde) hilanî nar hey nar
hey nara min
Te ji xem û xeyala min
Navê nara min Xeco
Kember dirêj ser dilo

Min neanî heqê bizina lo wey lo
Min neanî heqê bizina lê wey lê

Nêrî ji nêriyê karika lo wey lo
Nêrî ji nêriyê karika lê wey lê

Çêrandin li dor tehtikan lo wey lo
Çêrandin li dor tehtikan lê wey lê

Ez heft salan xebitîm lo wey lo
Ez heftsalan şixulîm lê wey lê

Min neanî heqê ristikan lo wey lo
Min neanî heqê ristikan lê wey lê

Nêrî ji nêriyê gîska ye lo wey lo
Nêrî ji nêriyê gisa ye lê wey lê

Çêrandin li dor nîska ye lo wey lo
Çêrandin li dor nîska ye lê wey lê

Ez heft salan xebitîm lo wey lo
Ez heftsalan şixulîm lê wey lê

Min neanî heqê hinayê lo wey lo
Min neanî heqê hinayê Şê wey lê

Hey nêrî nêrî nêrî lo wey lo
Hey nêrî nêrî nêrî lê wey lê

Bêrîvan bû nêrî rakir lo wey lo
Bêrîvan bû nêrî rakir lê wey lê
(Azadiya welat 204)

Hemayloka bi rişi im
Sorgulê Bêrîvanê

Ez ya lawikê gundi me
Nêrgiz nar ciwan ê
Ez ya lawikê gundi me
Sorgulê Bêrîvanê

Nêrgiza çiyakê reş im
Nêrgiz nar ciwan ê
Nêrgiza çiyakê reş im
Sorgulê Bêrîvanê

Hemayloka binexş im
Nêrgiz nar ciwan ê
Hemayloka binexş im
Sorgulê Bêrîvanê

Ez ya lawikê kêf xweş me
Nêrgiz nar ciwan ê
Ez ya lawikê kêf xweş me
Sorgulê Bêrîvanê

Hey nêrgiz nêrgiz nêrgiz
Nêrgizê nar ciwan e
Hey nêrgiz nêrgiz nêrgiz
Sorgulê Bêrîvanê
(Roja nû)

713-HEYRAN (1)

Heyran ! îşev meçe, li ber hirê be,
Wê bê pêşiya heyranê min nijda
Şemer û Erebê.
Wê te bikûjin xelkê bêjin.
Eyşmelana reben biye serê loman, û sebaba
Li ser serê min hat heyran mêvanê paş mexrîbê.

Heyran Xwedê xirab bike keşanê !
Xaniyê mîr Ehmedê min sarî Kolanê !
Min divê ezê şeva nîva şevê herim
Te wefa xal nîşanê gerdanê.

712-HEYNÊRGİZ

Hey nêrgiz nêrgiz nêrgiz
Nêrgizê nar ciwan e
Hey nêrgiz nêrgiz nêrgiz
Sorgulê Bêrîvanê

Nêrgiza çiyakê sor im
Nêrgiz nar ciwan ê
Nêrgiza çiyakê sor im
Sorgulê Bêrîvanê

Hemayloka bi mor im
Nêrgiz nar ciwan ê
Sorgulê Bêrîvanê

Ez ya lawikê pispör im
Nêrgiz nar ciwan ê
Ez ya lawikê pispör im
Sorgulê Bêrîvanê

Nêrgiza çiyakê spi im
Nêrgiz nar ciwan ê
Nêrgiza çiyakê spi im
Sorgulê Bêrîvanê

Hemayloka bi rişi im
Nêrgiz nar ciwan ê

Devê min şemitî,
Keti bî ser letka kitana Eyşemelanê.

Heyran tu xirabî !
Tu li derê mala bavê min rûdinî qet ranabî;
Ti we bikî,
Ezê bêjim bav û birayên xwe
Ew sêwiyê heyrana ji min venabê.

Heyran digo keçikê ez xirabim,
Ez li ber derê mala bavê te rûdinim qet rababim,
Ti ne bêjî bav û birayên xwe
Ti bêjî xûnkarê dînê îslamê, ez ji te venabim.

[1Ev heyraneka Botan e; serekê jêliyan
bi xwe ji mi re gotiye]

C. A. Bedirxan.

Talan anî ji zinêr e
Hey lo hey lo lo axawo
Mîr penco yarim şaho
Axawo bavê keçika
Ew şêr bavê keçika
Sîwarê Zînê bi şirik e

Hat karwanê Gerger e
Danî li rasta bênderê

Hey la lo dilo, hey zalim
Koçer im, xerab mal im
Kurmanc im bêpergel im
Ji derd û halê te dinal im

714-HEY LO AXAWO

Hey lo axawo hey lo lo axawo
Li sîka ho lê razawo
Axawo bavê Uzeyir e
Ew şêr bavê Uzeyir e
Sîwarê li bozî nêr e

715-HEY ZALİM

Hey la lo dilo, hey zalim
Koçer im, xerab mal im
Kurmancim bêpergel im
Ji derd û halê te dinal im

Hat karwanê Mûşê yo
Danî li dora hewşê yo

716-HÊ BÎ GOVENDÊ

Hê bi govendê kêf tuna nayêm govendê
Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Çi govendek hay nîna li bendê reza cay nîna
Her çiya hato hay nîna pist bi qeza cay nîna
Ser govendê hay nîna keçka Xerza cay nîna

Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Çi govendek hay nîna pîrr biçûk e cay nîna
Her çiya hatin hay nîna qîz û bûk e cay nîna
Ser govendê hay nîna sox zaruk e cay nîna

Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Çi govendek hay nîna pîrr mezine cay nîna
Her çiya hatin hay nîna mêr û jin e cay nîna
Ser govendê hay nîna dosta min e cay nîna

Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê
Hê bi govendê kêf tune nayêm govendê

Qaseta G.îndarê Birê /A-8

717-HÊSÎR ÎM LI ZINDANÊ

Ev çend sal e ez hêsîr im li zindanê
Tu gazînan ji min neke lê dildarê
Wan çavên reş ji bîr nakim li dinyayê
Dilê min bûye evîndarê Kurdistanê

Dest û lingên min zinîr kirin li paytextê
Sê dar vegirtin li ber min li Amedê
Bend avêtin stûyê min lê dildarê
Ji bo dilê min hêsîr bikin li zindanê

Dilê min tev xençer kirin wan neyaran
Xwîn pijiqî li canê min hezar caran
Lew dilê min zûwa nebû lê dildarê
Evîna Kurdistanê min min dijîne

Jiyana rewşen 38

Elî Temelî- Koma çiyar

Ez dibînim diçe dereng
Ji min nayê hîss û deng
Ji kerba dikevim tayê de

Hawar ew çi agir e
Carek li min nanêre
Hindik mayê ji min re
Taba min here di avê de

718-HÊSÎRÊ MÎN DÎBARÎN

Hêsîrê min dibarin
Kulê dilê min hezara in
Her çavên min hîşyar in
Xelk dikevin di xewê de

Diçe avê esra teng

719-HÊYLÊ (Xezal)

De hey lê hey lê...
Were heylê heylê heylê... ku heylê.
Delê lê... bedewê minê Xezalakî rakir ji deşta Musê,
Berê xezala min ketî Hazro û Diyarbekir,
Kêleka Xezala min ketî Meraş û Entabê,
Xezal derbas bu berya vê Mêrdînê
Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim
Apo xezal guneye li çira xezal diketî destê Roma xayîn
Tirk û Ereb û Ecem li ser Xezalê kombune,
Rûyê wana bi kenîn, devê wan bi xwîne,
Apê min gazîkir digo sînva herin xezal bêxweyî nîne
Hey lê, hey lê hey lê hey lê...
Were hey lê hey lê hey lê ...

Delê lê bedewê minê xezalek rakir
Ji Qazgol û Bingolê Sûsar û Tekmanê
Berê xezala min ketî Patnos û Tutaxê,
Kêleka xezala min ketî cepheyê Êris
Xezal derbasbû li bajarê Simko welatê Kurdistanê,
Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim
Apo xezal guneye çira diketê destê roma xayîn,
Tu gazîke li kal û pîrê Kurda
Bira bibêje keç û xortê hemî bi xezalê bêne îmanê
Hey lê hey lê, hey lê hey lê, ... Were hey lê hey lê hey lê...
Were hey lê hey lê hey lê hey lê...

Eman hey lê hey lê hey lê...
Delê lê bedewê minê Xezalek rakirî ji Kerkûkê ji Kirmaşanê,

Berê xezala min ketî Zaxo û Dihokê
Keleka xezala min ketî Qamişlokê, Amudê, Afrînê,
Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim:
Apo xezal guneye çira xezal diketî desta Roma xayîn?
Tu qazîke li keç û xortê Kurda, bibê ne Xezal li benda we hemî ya sekinîye Hey
lê, hey lê
hey lê hey lê hey lê ku hey lêê...

Gotin û muzîk:Dengbêj Maruf

Lê lê Eysê! Eysê xanê
Bilxur bîne ji hevanê
Kevçî bîne ji kuzê henê
Xort biçîne, li ber dane

Here welleh
Yela, yela

Ew werisê girê mirê
Weris bavê qulpê pîrê
Tu ji me herdu ya kî digirê?
Min digirî, min digirî

Here welleh
Yela, yela

Ew werdega di gola da
Çiqa çûme xwe pêle da
Aparî bû, pêrarî bû, îsal can da

Here welleh
Yela, yela

Lê lê keçê, keça xalê!
Hewşa bavê xwe dimalê

Here welleh
Yela, yela

(Seid Veroj- War- 97)

720-HÎMO HAY

Himo hay, himo hay
Himo hay, himo hay

Sivik hilê, giran dayî
Xalê te me, xwarziyê min î
Derbek lêxe, here binî

Here welleh
Yela, yela

Çûn beriyê, çûn zekayê
Berfê dayê, qirê daye
Mele hat û keşe nayê
Îşşallah nayê
Lo lawiko!
Lo zezaro(çerçî)
Ker miraro
Henê bîne bar bi baro

Here welleh
Yela, yela

Ev lawikê Şêxbizinî
Tu bi kirasê bazinî
Tu ê dostê canê min î

Here welleh
Yela, yela

hinda bû ax hinda bû

mala yarê li jor e
kulilka girti dor e
evindari ewqas zor e
hinda bû ax hinda bû

Muzik: abduallah karakaş
Gotin : yilmazdunen

Hinë di teşte kin hevalê
Bi kevça avê lê kin delalê
Li destê zava kin delalê
Li koma dorê kin delalê

Hineya Diyarbekir hevalê
Şewîtiya Diyarbekir delalê
Edilî bi şîr û şekir hevalê
Çêbû bi şîr û şekir delalê
Li destê zava nekin hevalê

723-LI KOMA DORÊ DİYARBEKİR

Oy lê li minê wey wey wey, dilê min li yan e
Birao min go dilê min li yan e
Ka em herine kurê çiyar e ha hayê hayê....
Hela birao were ka em bi te va herne oy li minê
Deşta gundan e oy oy oy...
Babo lê minê were wer were....
Ey havalê min were, lo xortê min were,
Camerê min were oy oy oy.....

Oy lê oy lê oy, ezê çûme Diyarbekira şewitî
Ha hayê hayê....

Hatiye îsal xezala min li serê çiyayê bilind e
Le ew çiyayê Şengalê oy lê li in derdo
oy lê li min xorto
Hawer hawer hawer,
oy dilê min pola xorto polo xorto

721-HÎNDA BÛ

hinda bû ax hinda bû
çavê reş biryan xelek
ber çavê min hinda bû

ez hatim mala yarê
bejin zirav wek vê darê
min nedi wek vê yarê

722-HÎNE HÎNE HÎNE

Hine hine hine havalê
Hine hine hine delalê

Êvarê hîne yo hevalê
Bûk hatî hewşê yo delalê

Şewitî dilikê dê yo hevalê

Ax eman eman eman, ez bimirim eman oy

Oy lê li minê wey wey wey,
dilê min dilekî mezin e oy
Ey tu ortaxe dilê min tune ne ey....
Oy li min,
Ez dikim, ez kuda herim be min ra were
Were kekê min were were birê min were oy
Lo li minê, oy tu mere ji herda min e
lo tu ortaxê dilê min ê oy oy
Eman eman eman eman eman oy
Ax dilê min eman, ax dilê min eman
(Îsmail Îpek Bîrnebûn Meraş. M. Bayrak)

Gul gula hidada
Derî li min rada
Çûnê qulika tarî
Teyr tê da dinalî
Teyro çi ye, çi ye?
Baskê min şikiye
Hevrîşmê Fatma Nebî ye
Li serdara derî ye
Dizan biriye
Dizo ku da kuda?
Bi aliyê deştê da
Xençer di ber piştê da

Me qirar kir bi xiret,
hoy canê.
Me qirar kir bi xiret, Rihanê
Çêkir cawê avdanê,
hoy canê.
çêkir cawê avdanê, Rihanê.

Deşt jî bûne zozanê, hoy canê,
Deşt jî bûne zozanê, Rihanê
Bona pala, gundiyanê,
hoy canê.
Bona pala gundiyanê, Rihanê.

724-HOPANÎ

Hopanî hopanî
Keziya min a panî
Avête golanî
Gola min fişefiş e
Kekê min çawîş e
Çawîşê biçûk e
Mîn jê re anî bûk e
Bûka Hesên Begê
Seva ser kulekê
Wê sevê hiltînim
Wê gulê datînim

725-HOY CAN

Hoy can, hoy can, hoy canê
Hoy canê
Hoy can, hoy can, hoy canê
hoy Rihanê.
Hoy can erd hişik bû,
hoy canê.
Rihanê, erd hişik bû Rihanê

Tije lê mêr û mişik bû,
hoy canê
Tije lê mêr mişik bû Rihanê

Sing zozanê Xamirpêtê
 Can canê canê canê
 Te law kustin xewka kê tê
 Kotîyê mêrê te bi qurbanê
 Dîsgotin
 Hoy can canê te ji xweziya
 Can canê canê canê
 Sing zozanê wan moriya
 Can canê canê canê
 Te law kustin bi laqirdiya
 Kotiyê mêrê te bi qurbanê
Gotin û Muzîk: Gelerî
Herêm: Serhed

Avê tîne ji bona çayê
 Keçik rindê girtim tayê
Gotin û Muzîk: Gelerî
(Herêma Serhed)
Şirove: Koma Botan

Hoy masîdar lê û lê lê û lo lo
 Ew masîkê kevrê zer e
 lê û lê lê û lo lo
 Bêrîvan tîn ref bi ref e
 lê û lê lê û lo lo
 Serê bêriyê bi laçika zer e
 lê û lê lê û lo lo
Ji aliyê Mûş û Goyanê dûrikên
govendê

726-HOY CAN CANÊ

Hoy canê canê canê
 Hoy canê canê canê
 Tu namirî bi ramusanê
 Hoy can canê hat buhurî
 Hoy canê canê canê
 Hat bi desta da elba tiri
 Can canê canê canê
 Bi ramusanê tu namirî
 Kotiyê mêrê te bi qurbanê
 Dîsgotin
 Hoy can canê tê ji Xarpêtê

727-HOY DÎLAN

Hoy Dîlan, Dîlan, dîsa Dîlan
 Tu Şekirê nav mendîlan

Hanîko te ji kaniya bayê

728-HOY MASÎ DARO

Hoy masîdar lê û lê lê û lo lo
 Ew masîkî kevrê sor e
 lê û lê lê û lo lo
 Bêrîvan tîn qor bi qor e
 lê û lê lê û lo lo
 Serê bêriyê bi laçika sor e
 lê û lê lê û lo lo

Hoy nar, hoy nar, hoy Narê
Tu kulîlka hinarê
Te xemilandî Adarê
Te can daye buharê

Ji nav gulan nar gul bû
Rîhana nava dîl bû
Narîne li min mêzekir
Çavê xezalê bi kil bû

Hoy nar, hoy nar, hoy Narê
Tu kulîlka hinarê
Te xemilandî Adarê
Te can daye buharê
Gotin û Muzîk: Şivan Perwer

730-HOYNARE-2

Gulê hoy nare bi nare nare
dine hoy nare bi nare nare

Gulê min çaved belek xware
Dine min çaved belek xware

Gulê seva sor li guliye dare
dine seva sor li guliye dare

Gulê çû davem were jere
Dine çû davem were jere

Gule tu qismete ve care
Dinê tu qismete ve care

Gule hoy nare bi nare nare
Dine hoy nare bi nare nare

Gule min çavên belek xware
Dine min çavên belek xware
Hevgihander: Huseyin Erdem

729-HOYNARÊ-1

Ez sekinîm bin darê
Ji sibê heya êvarê
Li hêvîya te me malneket
Tu li ku maye lê Narê

Hoy nar, hoy nar, hoy Narê
Tu kulîlka hinarê
Te xemilandî Adarê
Te can daye buharê

Wek kulilka Newrozê
Bê qerarê, bê sozê
Were em destê hev bigrin
Bibin suwarê Bozê

731-HOYNARE NARE

Hoy narê hoy narê
Ez sekinîm li bin darê
Ji sibê heya êvarê
li hêvîya te me malneket
Tu li ku maye lê Narê

Hoy Nar, hoy Narê
Tu kulilka hinarê
te xemilandî Adarê
te can dayê buharê

Wê kulilka Newrozê
Bu qerara ber sozê
Were em destê hev du bigrin
Bibin sîwarê bozê

Hoy Nar, hoy Narê
Tu kulilka hinarê
te xemilandî Adarê
te can dayê buharê

Ji nav gulan nar gul bû
Rêhana nava dil bû
Narîne li min mêzekir
Çavên xezalê bi kil bû

Hoy Nar, hoy Narê
Tu kulilka hinarê
te xemilandî Adarê
te can dayê buharê

Text mûzik Şivan Perwer

732-HOZAN ŞIYAR (CELAL SARIKAYA)

HOZAN ŞIYAR (CELAL SARIKAYA) di sala 1953 an de li navça Amedê Farqînê hatiye dinê. Wî di sala 1973 an de bi zimanê xwe stran û helbestên

şorêşgerî welatparazî afirandin. Dibistana serete û ya navin li Farqînê xwend. Pişt re di saziyên tirk de wekî memurekî xebitî. Lê ji ber dîtinên wî ye welatparêzî, ew ji kar derxistin. Wekî ku heval û hogirên î dibêjin, **HOZAN ŞIYAR** cara ewil li Kurdistanê bakur cara pêşîn stranên şoreşgerî û welatparêzî stirandin. Lê gava ku wî stranên welatparêzî stirandin, dewleta Roma reşa faşist pê hêsiya ku ew stranên şoreşgerî distirî û zext dan ser wî. Ji bona wê pir caran kete girtingehê û derket. Lê dewletê ew wekî dijminê dişopand û MÎT bi dû wî xist ka bi stranan dibêje an nabêje. Wî 6 salan stran nestiran. Lê dilê wî wekî polat bibû. Di sala 1990 i de bi kasetê xwe Şêrîna min xwedîsa gihande gelê xwe. Gava ku keseta wî derket, dewletê hê jî zext da ser wî û ew tacîz kirin û Hozan Şiya mecbûrî ma û derket dervayî welatê xwe. Lê ev derketina jî farqîn û qetandina jî heval û hogir û malbata wî, ew li Ewrûpa nexweş kir. Di sala 1998 an de bi nexweşiya derdê bêderman Qanserê ket. Di 22 nîsan 2001 an de li bajarê Stockholmê çû ser dilovaniya xwe.

733-DAÊ WELAT ŞERÎNÊ

Dayê welat şêrîn e
Dayê welat şêrîn e, ez sond xarîme
Ger bi miraz neqewlî, çaw li rewî me
Ji bo me ew derd û kul gelek dikşîne
Bê welat ez sêwî me
Dayê welat şêrîn e, dayê welat şêrîn e
Welat şêrîn e

Wek dayika lewîk bin, hemî kir zava
Te zar û zêçan pir kir, xênî kir ava
Te gelek mal û hal kir, gelek pê eşiyayî
Dayê welat nebû azad,
Dayê welat şêrîne, Dayê welat şêrîne,
Welat şêrîne
Dayê sibe qet nayê ger min nehêlî,
Hinek êş bi canê min, tu min bixemlînî
Şev û roj li serê min hêstirk dibarînî
Car din wek wê nakşînin
Dayê welat şêrîne, Dayê welat şêrîne,
Welat şêrîne

734-ŞÎRÎNA MIN

Şêrîna min were ba min
Şêrîna min wez bê hal im were ba min
Ku tu ji min bawer nakî nayî dîtina min
Piştî ez mirim tu qet neke şîna min

Çavreşa min çare nîne
Çavreşa min nav û cergê m tev bi xwîne
Sebeba min ev dila bo te evîn e
Sebeba min ev dila ji bo te evîn e

Siyar Farqini - Sirina min [Album]

Xweda ma qey kesek tune
Ji xêynî min li vê dunyayê
Çi dinakî derewîne
Çima dawî lê nayê

Dikim qêrîn, dikim gazî
Kes li hawara min nayê
Ewê ketî kes lêtune
Tukesî dest nedayê
Tenê mame li vê dinê
Min ne dost û biraye

Gotin û Muzîk: Koma Agirî

(Ji hemû girtiyên doza azadiya welat re, ji wan keç û xurtên ku di mercên herî dijwar da ji bo serfirazî û azadiya me li berxwedan)

735-HÛCRA TARÎ

Ketim hûcra res û tarî
Min dî li min valaye
Heyfa çavên reş û belek
Lê çî bi halê wefaye
Pistî çavên reş û belek
Çibikim ji malê dinyayê

Çaxa min xwe dî li vê dinê
hertim li min belaye

736-HUR HUR LÊXIN GOVENDÊ

Hur hur lêxin govendê were bûka mala bavê min
Li çar hêlan deng pêxin were bûka mala bavê min
Panya solan li erdê xin were bûka mala bavê min
Toz û xewarê pêxin were bûka mala bavê min

Vê govendê geş bikin were bûka mala bavê min
Bûka xwe dilxweş bikin were bûka mala bavê min

Navê bûkê Gulistan were bûka mala bavê min
Evîna hemû dilan were bûka mala bavê min
Hur hur lêxin govendê were bûka mala bavê min
Li çar hêlan deng pêxin were bûka mala bavê min

737-HÛSÊNO

Lê lê lê wa yê, min go wa yê birao lê wayê
Baran dibare tav bi tav e,
Min go esker hatin genc
Hûsenê min tune li nave
Bila bişwite mala wî kafîrî
Ku Hûsenê min şehîd kiriye

Lê lê li deşta Kerbelê oy lê li min.....
Hûseno li min, bavo li min,
ax mazluma lo li min...
Were were were were, lo lo rabe ey birao,
bavê min rab e

Lê lê lê wayê, min go wayê mal xirabê lê wayê
Ax li vir dar e, li ber darê tetê min hesab karê
Heval wer ka em bi te ra dilê xwe bi yek in
Min go bira Hezretî Elî werî çarê
Lo Hûseno, lo mazlumo lo pîro
Eman eman eman eman ax eman eman

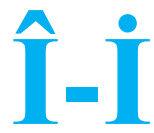
Oy li min, ey li min oy li min
Ey were, were pîro were,
Qe nebe bira yek aveke bi te de
Lo hespê te qir e zib xwe zer e

Riya min riya Îmam Cefer e,
Bira deh caran be Elî xizir e
Oy oy oy oy, lo Hûseno lo lo birao oy
Neman neman way li min derdo
Derdê min derdekî giran e.

Lê lê lê wayyê lê lê lê wayê
Min go ezê îro çûm qelê
Min go ezê îro çûmê qelê
Min go bira pîrê min jê be derê oy
Lo nalet lê te be Şîngro
Lo Hûseno lo lo pîrê min
Ey lê li minê ez çî bikim be vî derdî
Ax emam eman eman way dilê min eman
Ezê bimirim bi vî derdî
Dê were were were ax Hûsenê min were
Oy li min mazlumo, ax li min derdo

Ji devê dengbêj Hûsenê Farî

Hespê Îbram î qir e
Ji herçar niga nal kire
Îbram serê xwe helîn e
Yara te yê barkire

Baran barî bi pê tê
Bejn zirav (fistan)çing lê tê
Ez qurbana bejna te
Urba hêşin çing li bejnê tê.

Çavkanî: Silê Cutkî

Herêm: Anonîm-Bîrnebûn

738-ÎBRAM

Îbram Îbramê Fatê
Îbram çûye Yozxatê
Îbram serê xwe helîne
Yara te ji pê re tê

De lo de lo Îbramo
Şûr reşî xençer xamo
Îbram serê xwe helîn e
Bejn zirav simbêl pano

739-ÎKRAM XANÎM-1

Rastiyek heye, bi erf edetê bav û kalên xwe ve bingeha çand û hunera xwe, dîroka xwe vegotinê evêtiyê û aniyê ziman. Gelê Kurd li wê demê televizyon û Radio pir kêr bûn. Dengbêje bi gund bi gund odê bi odê digerin Stran , lorîk, lawêj digotin. Lê me qet nedizanî stranbêjen me jin jî hene. Elmas Xanim û Îkram Xatûn ji wan yek e. Wan her tim dengê êş elem û kederê xwe digihandin ciwake. Jinan li dilan û dawetan her tim stranên wan digotin. Tiştêkî din balkêş heye. Jinan her daîma li şînan û li şayan mêr û mêrxasên me anîn ziman û ew dane qada bilind, bi me nedane bîr kirine.

Bê hey lo dilo, hey lo dilo, hey lo dilo hey lo dilo
hey lo dilo

Bê tu feqîr î gidî dilo
Wê sibêngê min go tu feqîr î feqîr î
Êtimo min ji te re negot
Li ber çavê xelkê ne tiştêk biyê
Ber çavê min keçikê wê sibêngê
Lawê mîr û lawo tu vezîr î
Ez ê sond bixwim ji te re
Tu werê devê xwe bide
Ser xal û xatê di gerdana min
Keçkê keçkê, bi seflî bi zelûlî
Reben ez im
Bi hêsirî bê hey lo dilo hey lo dilo
Hey lo dilo bê tu feqîr î...

Jina ne tenê li ser evînê starn gotine. Wek dengbêje Meyrem Xanê ji ber zûlm û zordariyê ji welatê xwe derketiye, her tim di stranên xwe de xerîbiya xwe aniyê ziman. Ayşê Şanê jî di hemî stranên xwe tê de ji xerîbi ye lomê û gazin kirine.

Keçikê diho; Lê lê yadê rebenê
Xewka min tê vê serê sibê
Wez raketim lê lê
Wezê çi qas nav heval û hogorê xwe de
Bilind firîm ay dayê rebenê
Wez cem erdê ketim ay sebra min tu yî...
Ay bermalia min tu yî
De lê lê de lê lê de lê lê
Yadê rebenê keçikê digo
Wez goçer im ay dayê rebenê
Penîr digerînim ay sebra tu yî
Ay bermaliya min tu yî
De lê lê sebra min tu yî delal ax delal

Îkram xanim bi stranên xwe ya zor û zahmetiyê dilorîne. Lêkolîn Rojda wiha dibe; Min pir lêkolîn li ser Îkram Xatûnê kir lê tu tiştî pir bi dest min neket. Min bîst ku ew bi Ermenî ye li bajarê Rihayê li navçeya Sûrûcê jiyana xwe borandiye. Îkram Xatûn di vê jiyana xwe kambaxa tijî eş û elem de dîsa dengê kêmbê ji gihandiyê heval û hogirên dor paş xwe. Ev di stanaeka xwe de wiha dibêje:

Mal min, mala min mala min
mala min mala min
Xwedê tu nekî kêmasiya dînî Nebî
Muhammed îmana min
Îcar çi bikin zozana derd û dilê min
Ya ku hatî serê min bila neyê serê dijminê min
Îcar çi bikim
Zozan derdê dilê min jê re konê
Silêymanê Ehmed bar kirin
Danîne Korpa Panosê nîvî dênêre
konê bavê min
Çil û pênc mêtê mala Emer ûrt û ocaxê wan
qelanê nêlane
Berhem çika himbêza min ehmed bavê
lolo kewê
Riba danîn încê rebenê şikandina qudumê çoka min.
Îro kaxizê ji bavê lolo re derketiye

Sê mêzelê Ezeromê, Ezeromê
Ez nizamim êvara Xwedê de çima konê
kurmamo, pismamê xayîn e
Îro destê Silêmanê Ehmed bi kelepça
Elaman girêdan e
Berê wî dane Korpa Panosê mala mirinê
Emê rabin xwe bavêjin tor û bextê Eliyê Hender
Bêjna bida bo xatirê Xwedê û pexemberan e
Ku Silêmanê Ehmed fenanî kewê gozela ne
Diqelîne ûrt ûcaxê mêrê mala Emer

Îkram Xanimê wisa aniye zimên der û kulên gelê xwe. Dîsa li ser evîna xwe gava ku bi dengê xwe yî zîz wê distira, kul û derd û hesreta hezar salan dilê meriva diêşand. Ji wan strana yek jî Arifo lawo ye.

740-ÎKRAM XANIM LI SER SÎYASETÊ JI KILAMA ÇÊ KIRINE

Qurban îro ewre nabê sayê cewzeliyo
Bila qet serê Qerejdaxê deynin ser û min û bavê Fihê
Ay bilîndaye cewzeliyo ji wê sibê
Bila ez û bavê Fihê terarê xweşyayî fermanyo
Heywax li min evdala Xwedê
Bavê Ferhê ser dinyayê têr nediyo
Bavê Ferhê qurban tev bûhar e, ay xweş bûhar e
Cewzeliyo min dî ji wê sibê
Bavê Fihê ciwanî ye ay şev û suwar e cewaniyo
Ji wê sibê cevabekê di nexêrê dane destê min
Rebenê go bavê Fihê ji dewleta Elî Osmaniya bû
Firara fermaniyo heywax li min rebena Xwedê
Ser dinya yê têr nediyo,
li min û bavê Fihê qurban
Li te bûhare ax mihale cot e fermanyo
Xwezî ji wê canê bavê Fihê min
Ya xetê fireh ji kêla nakeve geriyan
Û her çar malê ay mereş kortan fermaniyo
Heywax li min evdala Xwedê
Bavê Fihê ser dinyayê têr nediyo li minê.
Jiyana rewşan-38. Rojda

741-ÎMAMÊ ELÎ

Û eshebên dewre berê ku daketiya
Nav nihala sîsebana,
Min go bira li min bûye wexta desta û tek girtinê,
Min nizanî ve hakimê de me kete mecalê dest
û lekberdanê,
Li vê sehmê, li vê heybetê, horniye topa,
ringînê fikerzê,
Leq leqa otomatikê,
Li hinda ve serê îrz û iyalê me tê,
Ehmedê Nidarê bi sê denga gazî dikir;
Ebdula birao, bêje îrz iyalê giran,
di destê xwe tek bigirin
Bi xwe pêk ve biçin ev dexaletê,
Ma çi bikin di gel hakîmê vê beyane,
Di gel amirê vê dewrane,
Mi go ez destê xwe haveya qewda darê Elemane,
Di herbekî kin li gera Gerdiya,
Wek ku herba Îmam Êlî eshebetên dewre berê
Ho birao, ku ketiye nav nihala Sîsebanê,
Li gera Gerdiya bûye nale nala birîndara,
Nobedarê heqê wehd û qerara muhafizê
xerîb û bê çara
Me gera Gerdiya berda,
Berê xwe da eşîreta Salara,
Qonaxa xwe biryê Nihal û bêtkara.....

***Amedekar ;Elî Serkêrî-Kovara yekitiya Rewşenbirên welat parêzên
Kurdistan***

Te şetinayî zef dîtin,
Berf û baran îne can,
Piştî te ça peyakim,
Barê giran, îne can.
Eskerê Boyik.

742-ÎNÊ CAN

Kuliyê berfê danîne,
Ser serê te îne can,
Her yek keserê tîne
Ewladê te, îne can.

Ha lêxin, lêxin, lêxin
Bilizin listika ciwatê
Lawiko xirpanî lêxin.
Sazbendê me Şeroye
ha lêxin, lêxin, lêxin
Lêxin qeydê heroye
Lawik xirpanî lêxin

743-ÎRO ROJA REHETIYE

Îro roja rehetiyê,
Bilivin em herin dawetê,
Tê kevin serê govendê,
Ha lêxin, ha lêxin lêxin.

Tê kevin serê govendê

744- ÎSA BERWERÎ Û STRANÊN WÎ

ÎSA BERWERÎ-SEÎD YUSUF

Destegulek kilam ji devê Îsa Berwarî

Salihê Kevirbirî:

Bêguman mirov nikare hunera kesên wekî Îsa Berwarî bi çend hevokan bîne zimên. Di lîteratûra stranbêjî û kilambêjiya basûrê Kurdistanê de, bi taybetî jî li herêma Behdînan, li bajarên wekî Dihok, Musil û Zaxoyê rol û girîngiya Îsa Berwarîyê dengzêrîn û awazxweş, zelal û berbiçav e.

Îsa Berwarî di sala **1933'**yan de li gundekî nêzîkî sarê **Mûsilê** jî dayik bû û niha jî jiyana xwe li Mûsilê dewam dike. Wî bi taybetî bi tomarkirina kasetên xwe yê bi **Mihemed Arifê Cizrawî** û Eyşe Şan re di nava kurdên bakurê Kurdistanê de, cihekî taybet girtiye.

Wekî agahiyeke dawîn jî mirov dikare bibêje mala Îsa Berwarî ku li Mûsilê bû bi xwe, jî bo tomarkirina stranbêjiya kurdî wargehekî pîroz bû di dema xwe de. De biqedimin ser çend destegul ji kilamên ku Îsa Berwarî di qewan û kasetan de gotiye...

745-MÊVANO

Hey lo lo hey lo lo
Xem û xeyala dilê min tu yî mêvano
Ay lê delîl, heyran tu delala mala bavê min î
De îro ezê li bextê te û Xwedê me
Tu yê caran li ber tavika temmûz û tebxê nesekinî
Tavika temmûzê û tebxê gelek dijwar e
Wê serê te biêşê, em xizanin hal û wexta me tunîne
Serîka serê vê salê tu bibî kar û emelê serê mino lo
Xem û xeyala dilê min tu yî mêvano

Îsa Berwarî

Her welato ay
Bêje pistî te ne soz e lo lo..
Lo lo lo ne qeniyato
Way way.
Erge talihê min û gula
Min ê sînvekirî ho ho
Lo gawir hato
Erge talihê min û gula
Min ê sînvekirî ho ho
Lo gawir hato
Bêje gula min a çiya bilind in..
Wey wey gulê way way ay
Lo berfê sipî kir.....

746-GULÊ MARÛMÊ

Gulê Marûmê çavbelekê
Haêêê haêêê
Lo lo te nabînim
Dê îca keçê gulê malxirabê
Pane ne kaxez e ne mektûb e....oy
Way way gulo
Lo lo wez nexînim
Înca gelî hogiran û hevalan
Bila bê lome bî oy
Oy ji derdê Gulî ay ay.
Lê lê Gulî.
Bêje wele tavila tavil ay ay ay.

Esmera min
Esmera minê bê dînê
Bê sûcê bê qerarê
Ji destê felekê
Ez hatim bûme sivanê
Mala babê te jî

Malxerabê tu xwedî pezî
Ez jî sivan im
Ezê pezê mala babê te diçêrînim
Minê terka heval û hogirê xwe jî kirî
Kul û derdê dilê min pir in
Kul û derdê dilê min tu car vala
nabin
Heta ez te nebînim
Esmerê vê sibê digotî kuro
Gotî kuro bê sûco
Bê qewlo bê qerarê
Fayde nîne fayde nake
Tu wê bera xwe bidê
Wê derê sê kanî ne
Berê xwe bidê her sê dirêj in

Zozanên jorî bîst û sê ne
Bîst û sê ne
Keçê dînê reş dînê
Keçê dînê reş dînê
Reben dînê reş dînê
Keçê dînê reş dînê
Reben dînê reş dînê

Bejna xwe vesêrîne
Bejna xwe vesêrîne

Heger rojê nebînim
Bêlome bit ne dîn im
Îsa Berwarî wefat kir
Îsa Bewarî

747-BÏREHÎMÊ MÏSTÊ

Dê le Hamûdo birano
Rizgan nifa mamo
Mihemed Elî tamam di rêzê de man
Res ava bo
Birehîmê Mistê di van çaxan
Dikuliyaho
Reysê kozika dizanibû
Qesasê serê Romiyano
Sevgerê sevê yo
Qesasê serê Romiyano
Sevgerê sevê yo
Qaçaxê dora siyo
Tu rabe elbekî ji
Elbê mecîdiyayo

Sibe ye ji kura dilê mir re
Bavo sibe nabî
Sevekî siwarê mala bavê min
Ketine îna hev
Kes ji wan ji îna xwe
Peya nabin

748-ZOZAN

Keçê dînê Zozaniyê
Te cerg û hinaw li min belav kir
Dilê min helandî mal xerabê

Heta kengê malxerabê
Ezê rûnim le hêviyê

Xwezî ji xêr û mirazê Xwedê re
Mirazê me hasil bûba

Ez bûbûma malxê
Tu jî kebaniyê
Zozan Zozan ay Zozaniyê

biqelînin
Meqûlo dayê vê dinyayê hayê
hooo.....
De hêê meqûlo hayê li vê dinyayê
Bêje hayê hayê hayê
Piştî Reşoyê Evdêl
Bila nemînim li dinyayê

Were kurê Yuxenê
Min got de Reşo
Mîrê mino Reşo
Axayê mino Reşo

Berê xwe bidê
Girê Girzengine
Girekî pan e
Leşkerên heyderan û hesenan
Hatine dorê dane.

Heyla min porkurê
Ber bi mal tê
Çawanê termê babê Emê
Girê dabûn darê darsirîtê
Heyla min porkurê
Ber bi mal tên
Termê wî xwesmêrî
Danîn li eywanê
Minê destê xwe birî
Bedenê wî gerandibû
Xwîna sar tê

Îsa Bewarî

749-HAYÊ HAYÊ HAYÊ

Dê can Wayê wayê wayê
Guhê xwe bidine qendan û belayê
Vê dinyayê
Ne heyf mixabin e
Ku heft mêr bêne kuştin
Serat û çine tişteke tune
Tişteke serad kayê

Ku heft mêr bêne kuştin
Serat û çine tişteke tune
Tişteke serad kayê
Hê kes jî yekî razî nebûye
Hesenan û Heyderan sond dixin
Bi Quran û telaq û
Bi încîl û Zebûr û Tewratê
Heyfa min tê wê pozê reş vê erdê

750-LÊ DAYÊ

Lê dayê sibe ye ji kula
Dilê min û te re
Hoy hoy bayê sar tê
Hoy hoy hoy
Sibe ye ji kula dilê
Min û te re bayê sar tê
Minê bera xwe dabû
Ku termê babê Emê
Ji Samê tê
Girê dabû ji sirîtê

751-ÎSA HESEN

751-ZALIMÊ

Min çavan vekir, tu nexuyayî
Tu li bir çavên min wendayî
Gelo xwen e, yan bera yî
Dil min, li dû te bezyayî

Dilê min gazî te dike
Tu jî zalime, li bir di re ve
Bes e zalim, bes e ciwan
Ez bûm e perîşan

Hey zalimê hey zalimê,

ya ko ez nadim bi malê dinê
Ez dixwazim te vegeerî, de bes e were,
weeee ...r de bes e were

Hey zalimê çima çima
Ez û te neman ji hev re
Bûn aşiqê kul û derda
Bûne wek Mecnûn û Leyla

Ez ban di kim were were
Hey zalimê were were
Şev û rojên min tevî hev bûn
De bes e were

Hey zalimê hey zalimê,
ya ko ez nadim bi malê dinê
Ez dixwazim te vegeerî, de bes e were,
weeee...r de bes e were
Gotin: Îssa Hassan

Muzîk: Gelêrî

752-EZ Û YARÊ

Ez û yarê yarê, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, em ji hev bi dil bûn
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ez û yarê yarê, em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ezman pir şîn bû, pir di nava rojê da
Çavên min li rê bûn, li hevîya yarê da
Stêr bi hazaran bûn, di nivê şevan da
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Me govend datanî li nav kulîlka
Me dîlan dîkir li ber dengê dîka
Me gulî di hûnan wek hejhejîka
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ewr pê de hatin, şêv reş û tarî bû
Tenê yara delal, bo min ronî bû
Kunda li ser me xwend, ezman xalî bû
Em ji hev dûrketin ez û yarê û ji Kurdistanê
Em ji hev dûrketin ez û yarê û ji Kurdistanê

Ez û yarê yarê ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn Em ji hev bi dil bûn
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê

Ez û yarê yarê, em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Em ji hev bi dil bûn, ez û yarê yarê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Me yarî di kir, min û yarê li Kurdistanê
Gotin: Kamûran ji Kîkan

Muzîk: İssa Hassan

Gelî xortan wekî şêr bin
Divêvin em hemî bi kêr bin
Ma ne bes e êşa evîn
Ji ber kulan ketim nivîn
Bi salan pir nexweş ma bûm
Lewra dil min bûye xwîn..

Gotin û Muzîk: Îssa Hassan

Go ez ji destê te herm
Tu bibîne l' xesarê narê, Narê Narê

Serî rake û binere
Tu ji bîra min qet narê, Narê Narê

Pir tu dûrî ji çava
Tirsim bimrim bi yek carê narê, Narê
Narê

Ez bi gûl û biybûn im
Rengê vê gûlê yarê
Ez bayekî hênîk im
Lê ji kenê vê yarê yarê yarê

Serî rake û binere
Tu ji bîra min qet narê, Narê Narê
Pir tu dûrî ji çava
Tirsim bimrim bi yek carê narê, Narê
Narê
Gotin û Muzîk: Gelêrî

753-HEVAL

Eman heval eman heval
Ji ber derdan ez bûm e pîr û kal
Di bin destê neyaran de nexweş
ketim
Bi meh û sal
Nexweşdarê meh û sal im
Ji ber jana dil dinalim

754-SERÎRAKE

Serî rake û binere
Tu ji bîra min qet narê, Narê Narê
Pir tu dûrî ji çava
Tirsim bimrim bi yek carê narê, Narê
Narê

Ez xortekî ciwan im
Ez xwestiya keçan im
Wek xwedana ji biska
Dakivim ser gûhara narê, Narê Narê

Serî rake û binere
Tu ji bîra min qet narê, Narê Narê
Pir tu dûrî ji çava
Tirsim bimrim bi yek carê narê, Narê
Narê

Destê min girt û meşî
Em daketin nav tarê

Reşrîhana li gundê lê lê bendê

Tiştêk ji me maye kême lê lê bendê
Bi xulama wan rûdême lê lê bendê
Em hev bikin li gundê me lê lê bendê

Tev de herin govendê lê lê bendê

Hey bendê bendê bendê lê lê bendê
Te ji bavê te dixwazim cara çendê
Te nadê û her dimînim ez li bendê

Gotin û Muzîk: Seid Yûsif

Yarê çima tu nayê
Yarê, yarê yar yar yar yar yar yarê
Şev û roj dinalim yarê

Xwedêyo xewş Xwedêyo
Kengê herî û kengê bêyo
Tu gewra min rake ji xewêyo
Û beje ez benda wê mo
Yarê, yarê yar yar yar yar yar yarê
Şev û roj dinalim yarê...

Gotin: Îssa Hassan

Muzîk: Gelêrî

757-GULÎZARÊ

Ezê rûnştî me li bin dara gulê serê kanî
Min dît Gulîzera min hat û jerê xwe li mil kir
Piştê xwe da min û kir e meşek bi giranî
Min ban kirê, Gulîzer, Gulîzer, Gulîzer ...
Bihara 'emrê min tu yî Gulîzerê

Were were Gulîzerê tu bûy wek heyva biharê
Weke kulîka hinarê ez ban dikim şêrîn yarê
Were were were were were were were were were Gulîzerê

755-BENDÊ

Hey bendê bendê bendê lê lê bendê
Te ji bavê te dixwazim cara çendê
Te nadê û her dimînim ez li bendê

Ezê li dûv te bibînim lê lê bendê
Ji bo te ez har û dîn im lê lê bendê
Dimirim go te nebînim lê lê bendê
Dilberê xweş lewendê lê lê bendê

Te ji xuda bitirse lê lê bendê
Carek li min bi pirse lê lê bendê
Ji evîne bixwîn ders e lê lê bendê

756-YARÊ

Evîn gelek xewş bû lê yarê
Lê evîna te li min zor bû
Derd û kulên min giran bûn
Roj, ji rojan xirabtir bûn
Yarê, yarê yar yar yar yar yar yarê
Şev û roj dinalim yarê

Tama memkê te xewş bûn lê yarê
Xweş bûn wek xurmeyê Bexdayê
Wek hejîrên Rûhayê

Gulîzera min tu delal î tu delalî, tu xewş hevalî
Binêre li min û vî halî, hêstir ji çavên min tên xwarê
Were were were were were were were were were Gulîzerê

Gulîzera min tu xweş xatûn
Em aşiq bûn wek Leyla û Mecnûn
Were li cem min rûn ji sibê ta êvarê
Were were were were were were were were were Gulîzerê

Min lê nerî û axîn kişan axîn kişan û dilê min eşiya
Ez bûm wek dîn û serxweşa, ez ban dikim şêrîn yarê
Were were were were were were were were were gulîzerê...

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Li esmanê şîn bixwîne
Bo çavên şîn bixwîne

Rengê çavên wê, bi rengê esmanê şîn
Rengê çavê wê, bi rengê esmanê şîn
Ji bîr nakim ji bîr nakim
Ji bo xatirê çavê wê bûme dîn li çolan
Ji bîr nakim ji bîr nakim
Ji bo xatirê çavê wê bûme dîn li çolan

Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn

758-RENGÊ ÇAVÊN WÊ

Ji bo kê çûk dixwînin ?
Ji bo delala dilê min dixwînin
Kesr û axînan dibejên
Ji bo hiskirinin cihyanê dixwînin
Gava tu dixwîne
Hiş bi serê min namîne
Histêr ji çava di barîne
Mirov nema li bir xwe di bîne
Xewndina van çûkan
Nalîna van dilan
Herdû dibejên ‘eynî derdan
Bawer bike min hey bira
Bixwîne çûko bixwîne
Li deryayê şîn bixwîne

Ev e ev e ev e
Ya ez wê divêm ev e
Ji bîra min naçê ne bi roj û ne bi şev
e

Sed qîzî bidin min bi wan qayîl na
bim
Li ber dil şêrîn ewê nadim bi teva

Gazin mi jê heye li mi na pirsî carek
Çi bi serê min werê li cem wê weke
hev e

Min dil jêre raxist bi gul û beybûn e
Ketye dilê mi de û ji dil der nakeve

Ev e ev e ev e
Ya ez wê divêm ev e
Ji bîra min naçê ne bi roj û ne bi şev
e

Gotin û Muzîk: Seid Yûsif

760-KEÇÊ DÎNÊ

Keçê dîne ciwanê çavê te çav xezalê
êvar e, reş e tarî dilê min giriya û nalî
Dilê min giriya û nalî ji bo çavên te yî tarî

Lêven sorî û delalî biskên zerî û zelalî
Ji bo biskên zer zelalî ketim rêka reş û tarî
Rêka bê dest pêk û talî

Te dibînim li meydanê çima tu nayê malê
Dilê min ketiyê metalê heger tu ne yî li balê
Wê rawestê bi yek carê

Keçê dîne ciwanê çavê te çav xezalê
êvar e, reş e tarî dilê min giriya û nalî
Dilê min giriya û nalî ji bo çavên te yî tarî

Gotin û Muzîk: İssa hassan

759-RANAZIM RANAZIM

Ne bi roj û ne bi şev
Çavên min naçin ser hev
Ranazim ranazim
Ne bi roj ne bi şev
çavên min naçin ser hev

Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn

Dixwazim dixwazim,
Dixwazim destê wê,
Bavê nade min,
Dixwazim dixwazim
Dixwazim destê wê,
Bavê nade min

Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Gotin û Muzîk: İssa Hassan

Ev e ev e

761-ÎSKANO

Lo. lo Îskano, çepil dirêjo,
Nav mil pahno!
Wexta şerê Helanê Zêwê,
Bû sind yayê.
Ez çûm cem Bişarê Çeto,
Gawirê Şefqe kirî,

Ez çûm cem Emînê Xulam,
Gawirê şîret kirî,
Min jê pirs û suala Îskanê xwe kirî,

Ji min ra digot;
Bersiveka ne xeyrê dihat û derbek lê dane,
Li bejn û bala îskanê te reben e.

Heyf û xebînetê, simbelê sor û hinekirî,
Di nav xwînê da dixemilî!...
Îskano, lo delal, pismamo, lo delal,
Ez bi Helanê ketim, wa li milî,
Bersiveka ne xeyrê ji min ra dihatî
Û derbek lê dane, li bejn û bala Îskanê min,
Simbelê sor di nav xwînê da, diherbilî...
Ez bi Helana zêwê ketim,
Bi keleha goçera, wa bi zinar e,
Ez ê karê xwe bikim, berê xwe bidim,
bajarê Diyarbekirê,

Ezê herim ser kaxez û arzuhalciya,
Laşê pismamê min îro sê ro,
Maye li nav ne yara,
Ez bi Helanê zêwê,
Bi kêleka goçera ketim, wa bi kevir e,
Eskerê Boz begî pir giran e û mecelê,

Îskanê min, pê tune, pê nikare,
Hat bersiveka ne xeyrê,
Dibê pismamê te birîndar e,
Birîndar e qama û xençeran e,

Îskano qurban,

Mi şer divê û te şer navê;
Şerkî giran Çê bû, li Helana zewê,
Ki kêleka goçera, li wê navê.

Derbek li bejn û bala Îskane min xistin,
Laşê Îskanê min wa sê roj in,
Maye li ber tavê, li ber baran e.

762-ÎSOT

Lo lo ev ciye ma qey fedîye, shîmakekê bi wî wek
cep rep, bin guhê wî germ'k bera carekdin wer nek
ci ez jêri dijîm, ez ji wî tiştî jîr dimrim
carekdin te bîra ji bîr kir, ezê bêm gurim, dirim
kîme ez, kîne em, ti kîyi ûlan?
ez im sola min jordan, dora histîyê min sîv û zêri
û ti maade kûçika ji te digeli, te xêri
em derin bîrxanê vexarina belash ji xwere vedixin
keçik ji bo me dimrin, kes nikare me vemrîni hey gulim, eeeey
heg ti çû lotikxanê, ti zêde ronênê têkev dilanê
heg ti çû birxanê, birakê wex u yek bud wê ciranê
oof keçê ti sahf gese, memikê te wola rese
wek petex u cebese taama wan pîr xweşe,
eeeeeeeh
guh ve dinyê nedi, jîyan goyi em dînin!
lotikxanê xerabikin u narkotika bi kar bînin

refrain Zeytûn

waa wa, dam digi daah, bîna qolanîa, vodka, whiskey, jibo hîphopvana
ooh, aah, toko toko tah, bîna qolanîa, vodka, whiskey, jibo hîphopvana
newuza!!!!!!!!!!!!!!!

Zeytûn:

ay felek, ay ay ay felek
te çi anî serê me
te kuşt canfedaya çîceka sorî me
te kuşt canfedaya çîceka sor hey bûka çiyayê shîn
te vemirand ew ronayîya berfa spi ava kesk û xumara
zîvî me

ayayayay felek de ay ay ay
heyfa me kurda

Besto:

Bes gû buxu, de werin wer, wer wer
em zilamin , kine em, dodou, zere gindo

Îsot: vers-1

ez serxweşim serxweş, xwediyê shusê vala
ka temburê strana bejim ji bo hiphopvana
em birçîne, lahmegun pell u kutilka dîne
em tîne, dew, ayran û çekelmast bîne
ez gejim dixana mergelê ji guha derdixim
zikê min dibê gwrrr gwrrr, mazotê veduxim
hey dijminen me bes gooo buxun, nepeyivin
peyvê belasebeb bera ji devê we dernekevin
ewil binêr û gava xwe bavêj
husab biki û peyva xwe bibej
ey heg polîs duxwazin te têxin nav problema
tû wan ki, guhê wan babidi ji bo fambikin haa
dam digi daaaah
hipopa kurdi
dîrekt ji oorta kurdistana
eeeeh
guh vê dinyê nedi, jîyan goyi em dînin!
lotikxanê xerabikin u narkotika bi kar bînin

Hiphopa Kurdi

763-ÎSOT Vers-2

ey yo yo
siba we bi xêr, çawani baş?
welleh, tilya min xwari û çavek şaş
çavê din sor
hey hûn çawani li jer û li jor
îro em bi kêfîn devancê xwe datînin
guhê we badidim di bevla we dimîzim
bîrak vedixwum û bîrak din
muzîka Bob Marley godarîdikim

cixara xwe vedixum û hinkî dîksînim
navê grûpa min , kine em
hiphopa kurdî, wek cem
hey, heg hûn duxwasin ser bikin wer wer
ez ê we brîn bikim
we xîn bikim
we dîn bikim
mîkrofonê li serê we xim
ûûûff stranê min cir werê xwesin
dîya min xwarinê çêdiki
lê bîner lê dest nedê
ez dibêm bes lê de berdi
tilya min xwari, guhê min sari
postkoda min 165 74
hûn dibên muzîka me nêbasi
lê ew problema me yi
we faamkir, nê problema weyi

7-Îsot: vers-3

serreşê swêd socîalê tazîdikin
haha, pir pere distînin û kêfdikin
kurd giştik deftera dinivîsînin
le ev defter kes naxwînin
qîmetê alqoholê gerek hûn zanibin
kurdish desperadoz bîvin yek rabin
derim caahwê. 3 kedeeh cayê vedixum
bêvla xwe dikolim û zimbêlê xwe badidim
ez tûdikim serçavê polîsa
kevir davêm kûçika
keçik gestik
dû min bazdidin, ji bo min dixwasin
ev tist gerek hûn zanibin
mobîltelefona min lêdixi
ûûûff ev melodî çi xweşi
ji gelî kurdri dibêjim
Kine Em him dînin him gêjin
bêserî bêxwedî û bêxwînin

764-ZEYTÛN

eeeeh

Sagoo Khan

hela ka wê jointê lo

hela wê jointê

refrain

peyvê belasebeb

refrain

Bejna Zirav

Kurik:

Tu gulê li gundê we ye

Yek wek te lê tune ye

Ji bo te ez ji dûr hatim

Dilê min di te de ye

Keçik :

Kuro dîno de here

Li dora min negere

Xortê gundê me pir in

Keçê me tune ji t**Kurik :**

Narim, narim, narim

Li vî gundî dîyar im

Li ser te evindar im

Çûna bê te ez nikarim

Bejna zirav bejna te

Çavê xezala li ser te

Dilêmin bû perçe perçe

Ma ew ne bes e ji bo te

Keçik:

Kuro lawo tu dîn î

Ma van awîran tu nabînî

Fesad û nerind pir in

Hêsan nîne evînî

Kurik:

Narim, narim, narim....

Gel:

Nare, nare, nare

Li vî gundî dîyar im

Li ser te evîndar im

Çûna bê te ez nikar im...

Kurik:

Şeva di nivê şevê da

Di berf û di bahozê da

Gilî û gazîne xwe dikim
Ketim mala bavê da

Keçik:

Milê xwe bide vî milî
Te agir berda vî dilî
Em derkevin ji vî warî
Da xelasbin ji vî halî

Kurik:

Narim, narim, narim.....

Gel:

Nare, nare, nare
Li vî gundî dîyar im
Li ser te evîndar im
Çûna bê te ez nikar im...

J

765-JAHR

Tu bizanibi tu bizanibi
Çiroka me negihîpt dawî
(Dîsgotin)

Dîsa bihar hat
Dîsa jana min
Her tişt tenêbûna min
Tîne bîra min ay ay ay..
Niha tu li cem min bûyayî

Hema li nêzikê min bûyayî
Ewqas min ne diêşandin
Ev baranana

Çavê min ronî dibû
Tu nişkave bihatayî
Der û dor heşin dibû

Tu ji mi'r bikeniyayî
Çavê min ronî dibû
dilê te qayil nedibû

Te min wiha bidîta
Li ku biyayî tu dihatî
Te halê min bizanibiyayî
Dîsa bihar hat ay ay ay...
Sus..

Te bihar anî te gul anî
Te bax anî bîstan anî
Te şekir anî şerbet anî

Lê te bi ser de jahr jî danî

Te şekir anî şerbet anî

Lê te bi ser de jahr jî danî
Te kêf ani seyran anî

Te dilovanî û şadi anî
Ez tî bûm te av anî
Le te li ber de xwe jî danî

Ez ti bum te av anî
Le te li ber de Xwe ji danî

Ez xapiyam ez xapiyam
Mezin nebum ez zarok mam

Ax ax ax, ax ez bum xax

Le kesi carek nego wax
Te bi desteki da bi destekî stand

Ez ji kêfan nebûm sazband

Jin jî wekî mêran e
Ê me bê xwendin mane
Li mal dimînin bi tenê
E'li bextê we guh bidinê

Li cîhanê seranser
Jin dixwîne û diçe şer
Jina Kurdî tev gewher
Welatparêz xebatker
Dûr nekin ji xwendinê
Hêjaye malê dinê

Jinê jinê jinê wey jinê
Tu taca serê minê
Jinê jinê jinê jinê wey jinê
Tu taca serê minê
Çendî tu bêjim tu hêja yî
Tu gul î û sebra dila yî
Li pişt min wek çiya yî
Hêjaye malê dinê

Pêlan didim Zap û Ferat
Çelq û xumîn û gurgur im

Bihîşt en im agir ez im
Bakir ez im rakir ez im
Xemgînkir û şakir ez im
Her dem didim ez nakrim

Pir xurt û hêz im ez hebûn
Ez pêşveçûn û serxwebûn
Her dem di nav damar û xûn
Ez her heme qet namirim

Jîn im bihar im dar û dîn
Candar bi min her dem bi tîn
Min dane wan ev hilm û bîn
Di nêv hebûnê ciger im

Her dem heme peyda me ez

766-JINÊ JINÊ

Jinê jinê jinê wey jinê
Tu taca serê minê
Jinê jinê jinê jinê wey jinê
Tu taca serê minê
Çendî tu bêjim tu hêja yî
Tu gul î û sebra dila yî
Li pişt min wek çiya yî
Hêjaye malê dinê

Kurdino min hêvî heye
Rêka cengê fire ye
Ciyê jinê tê heye
Jin jî ne kêrî we ye
Bextê we guh bidinê
Hêjaye malê dinê

Xelk tev çûne ezmana
Jin jî her tewlî wana

767-JÎN Î HEBÛN

Ez xummxuma avên çeman
Ez çerx û govend û sema
Tînim di nêv katû lema
Jînim im tevger im

Bayê sibê tê xweş ez im
Berfa sibê tê xweş ez im
Xurtî di latê xweş ez im
Hişk û ziwabin ez ter im

Giranbiha me zêr û dûr
Ez dê û bav û xuşk û kûr
Ez tim hebûn im xurt û gurr
Yaqût û la'î û gewher im

Pêş ve diçim kar û xebat
Di nav çîyan de hîm û lat

Xweş ronî û pertaw im ez
Xurtî di zendên karker im
Helbest: Cegerxwîn

Muzîk: Nizamettîn Arî Payîz e

Rastî bêjin rastî bijîn
Hevra bibin yek dil û can e

Êdî bese rabin serxwe
Bigerin bi hevra sema
Têla tembûra min dibê
Zulfîqar şûrê heqane

Gotin: Semî Ber & Yilmaz Ersahin
Muzîk: Yilmaz Ersahin

Emê herin ber agirê serketinê
Jiyaneka nû ava kin, bi evînê

Dilên me ji hesinê sor çê bûne
Milên me bi çekên azad rabûne

Gerîla hêza jiyane
Şenahiya ber baranê
Bereketa av û nanê me
Pêl ser pêl bidin bo gel

Diherke rûbar zeman
Şen dike rûyê zozanan
Gul wê pêl û pêl vebin.

Helbest: Huseyin Kaytan

Tava rîwê xeyda me ez
Cama bi dest seyda me ez
Ez ol û vîn û bawer im

Ez ax û ba û av im ez
Ev pêtî û alav im ez

768-JÎYAN

Gelo çima dijî mirov
Ji bo çîye û çî nîne
Ger xirabî ger çêyî
Herdem hertişt li ba wî ye

Dil û jîyan bikin yek e
Xwe nexapînin bi malê dunê

769-JÎYANEKNÛ

Em ji çiyayan derketine dimeşin
Dimeşin li benda me serketin e

Tev hazir kin meşaleyan
Li ber deriyên bajaran
Ji bo şahiya azadiyê
Ref bi ref dîlan çê kin

Bê dawî ye jiyana me
Bê mirin e giyana me
Hûn alan ref bi ref rakin

Gel wê derkevin ji nav tariya tirsê
Gul wê zûwa kin vê kaniya xwînê

2009-07-28

